

VLYSSIS ALDROVANDI
PHILOSOPHI ET MEDICI
BONONIENSIS
ORNITHOLOGIAE
Tomus tertius, ac postremus
AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM
ALEXANDRVM PERETTVM
S.R.E. CARD. MONTALTVM
Vicecancellarium, & Bonon
LEGATVM
CVM INDICE
COPIOSISSIMO
VARIARVM
LINGVARVM
BONONIAE

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI

ALEXANDRO PERETTO.

S. R. E. Cardin. Montalto, Vicecancellario, & Bononiæ Legato.

VLYSSES ALDROVANDVS S. P. D.

CVM mecum reputo, Cardinalis Illuſtriſsime, reputo autem ſæpiſsimè, cur tot doctiſsimorum virorum lucubrationes, quæ alioqui ſtudioſis litterarum plurimum conducerent, altis ſæpè tenebris immerſæ remanent, non ſolùm de eo ſolicitus eſſe cœpi, verùm etiam ſummoperè dolere. Etenim ſi vires facultatesq; meas inſpicio exhauſtas ex tot immenſis ſumptibus, quos in tot operibus conſcribendis, & in Iconibus, quibus illuſtrantur, foſsilium, plantarum, & animalium, incidendis, impendi, atq; tantillum mihi vitæ curriculum ſupereſſe video, quod aliàs dum tenuis eſt fortuna, & ingens lucubrationum moles, longiſsimam annorum ſeriem poſtularet, eas in hanc lucem edere non poſſe certè ſcio. Quamobrem in præcedenti de Auibus volumine, quod tibi dicatum volui, catalogum earum omnium præfixi, non ad oſtentationem, aut futilem aliam ambitionem, vti æmulus aliquis maleuolentiæ quodam ſtimulo id me feciſſe, iudicare poſsit, ſed vt principum animos, qui litteratorum rebus ſtudent, atque vtilitati, ad edendum incitarem: licèt paucos eſſe nouerim, quibus artes liberarales curæ ſunt ac cordi; quin ſi qui ſunt, ij ſanè nigris Cycnis, & albis Coruis rariores exiſtunt, atque hi rurſus inſigni aliquo calcari incitandi: Tu verò nec ſtimulo, nec alio quopiam incitamento eguiſti; quin ſpontè nullis non viris probis & doctis, quorum honeſti modo noti ſunt labores, ita auxiliaris, eaſq; fers ſuppetias, vt tibi quaſi vni & ſoli vniuerſa ſtudioſorum reſpub. plurimum debeat. Inde nimirum euenit, vt in omnibus vrbibus non ſolùm Italiæ, ſed totius etiam Europæ, & fortaſsis quoque Africæ, atque Aſiæ nomen adeo in omnium ore verſetur, vt nullum aliud ſit frequentius. Vbicunque ſanè terrarum non tam genij & ingenij tui facilitas, aut quod in tam tenera ætate, cùm in

Cardinalium amplissimorum numerum ad tam celsam honoris sedem ascitus esses, tantam rerum negotiorumq; molem ferre ac sustinere potueris, aut administrationes eas velut Nestorea prudentia atq; sapientia plenas edideris, in admiratione fuit, quàm fuit ineffabilis illa tua erga probos literatosq; liberalitas. Prudentia quidem in alijs quoque principibus quandoque elucet, quorum tamen nomen, quòd sibi tantùm suisq; studeant, vix patriæ suæ regnique terminos excedit, ipsiq; nullum planè post mortem immortalitatis signum relinquunt, quando tuum Illustrißime Cardinalis, aliorumq; qui à te sumpto exemplo, studiosorum honestos conatus promouent, nomē immortale ac æternum sit permansurum. Tuæ ego illius liberalitatis ope vsus secundum Ornithologiæ meæ tomum in lucem edidi, & nunc rursus tertium ac postremum, qui de auibus aquaticis agit omnibus, quotquot videre vnquam mihi licuit, qui & ipse profectò nunquam erat proditurus ex profundis quibus immersus iacebat, tenebris, nisi eiusdem tuæ liberalitatis eximio splendore illustratus fuisset. Cycni auis typo hieroglyphico senem musicum significabant sapientes Aegyptij, (vt in hoc volumine legere est) quòd eò suauius ea canere videatur, quo magis in senium vergit: atque vtinam ego in hoc vltimo, ac decrepito senio ita Cycnea musica præstarem, ac ita suauiter psallerem, vt vel primoribus tantùm labris laudes tuas attingere, non dicam cantare queam: quod equidem summo animi candore, qui per eandem volucrem indicatur, præstare conarer. Ciconiæ quoque historia pertractatur, cuius exemplo, quia parentes, à quibus & vitam accepit, & in infantia enutrita est, cùm viribus effœti sunt, omnia quæ ad victum necessaria sunt, suppeditat, gratiam ijs, à quibus beneficium accepimus, eamq; si non parem propter iniquioris fortunæ culpam nequeamus, tamen aliquando scribendo, bene sentiendo, & assiduis eos laudibus extollendo, referre ab eisdem Aegyptijs admonemur. Sed cùm tu mihi Cardinalis Illustrißime longè plus quàm auis illa suis parentibus, præstiteris, cùm, inquam, liberalißimè mihi seni, & veluti naufragium studiorum meorum patienti vtpote alter Mæcenas præsto fueris, quamnam tibi gratiam referam? vtriusque autem honoris interest & tui & mei, tui qui nunquam satis laudari potes, mei qui nunquam satis laudare possum, etiamsi centum linguæ sint oraq; centum & ferrea vox, vt inquit ille qui tam diuino carmine Augustum laudare conatus est, & nūquam satis laudare potuit, Augustum, inquam, qui te diuitijs quidem longè fuit potentior, vtpote totius ferè terrarum orbis ferè dominus, animi verò dotibus, magnanimitate, liberalitate & consimilium virtutum aliarum ornamentis longè inferior. Alexander Macedo visa Achillis statua fleuisse fertur, quòd hic virtutum suarum præconem habuisset Homerum, poëtam vt doctissimum, ita quoque facundissimum; & rectè quidem; nam licet ipse longè maiora ac laudabiliora præstitisset, deerat tamen qui ea conscribendo posteris communicaret, vt inde sumpto exemplo res prudenter fortiterq; cùm domi, tùm foris gererent, atque vt ipse Aristotelem, alij alios qui ad commune studiosorum commodum, quæ vel experientia, vel proprio marte adinuenissent, diuulgabant, opitularentur. Tu verò qui omnes iuuas, sed non ideo iuuas, vt inde tibi gloriolam aliquam accedere velis, (abest enim à te omnis ambitio) sed eo solùm animo, vt litteratis prosis, non Homero eges aliouè facundissimo præcone, qui scriptis reddat nomen æternum, sed qui teipsum nobis reddat immortalem, vel saltem tibi Nestoreos annos concedat; quod cùm in solius dei, qui solus immortalis est, sit potestate,

hunc

hunc ego enixè precabor, vt te ad omnium doctorum bonorumq; vtilitatem, adq; sacræ eius Ecclesiæ splendorem diutissimè incolumem conseruet: abs te interim etiam atq; etiam peto, vt postremos hosce Ornithologiæ meæ libros eadem beneuolentia, benignitateque atque humanitate suscipias, qua priores prosequi non es dedignatus, sub ijsdem demum patrocinij alis foueas, atque ita foueas, vt aduersus omnium maleuolorum caninos dentes illæsi permaneant. Vale.

EGO Fr. Daniel Mallonius sac. Fesulanæ Cong. Sancti Hieronymi, Theologiæ professor publicus, atq; pro Archiepiscopali Curia Bononien. Reuisor deputatus, tertiam hanc Ornithologiæ partem, Excellentissimi atque inter præcipuos nostræ ætatis Philosophos eminentissimi Vlyssis Aldrouandi, quæ de Auibus aquaticis agit, admirabili eruditione conscriptam, diligenter legi, & quod nihil contra sanctæ fidei dogmata, vel probatos mores, vel sac. Indicis regulas contineret, vt typis mandaretur, probaui.

Idem qui suprà F. Daniel Mallonius.

EGO Fr. Aloysius Festa Vrceanus in Conuentu Sancti Dominici de Bononia Baccalaureus, & sanctissimæ Inquisitionis Vicarius, hoc opus de Ornithologia inscriptum, atq; per illustrem admodum, eruditissimumq; virum D. Vlyssem Aldrouandum Philosophum suæ tempestatis celeberrimum, compilatum, diligenter perlegi, cumq; nihil in eo quod fidem, bonos mores, seu catholicos principes lædat, animaduerterim, quinimò opus & doctrinæ subtilitate, & styli nitore, & rerum, quæ in eo tractantur, copia, & varietate adeò insigne compererim; vt nedum philosophis, verùm & theologis quàm vtile futurum iudicauerim, ideo facultatem, vt imprimatur, concedo.

Ita est; ego Fr. Aloysius qui suprà.

CATALOGVS AVTHORVM omnium quibus in tribus Ornithologiæ meæ tomis vsus sum.

A

Bbas Ioachinus.
Aben Ezra.
Abraham Esre.
Abrahamus Ortelius.
Abimeron Abinzohor.
de Accipitrum arte tractatus.
Accursius.
Achilles Bocchius.
Acron grammaticus.
Actuarius.
Adamus Lonicerus.
Adolphus Occo.
Adrianus Turnebus.
Aelianus.
Aelius Iulius Crotta.
Aeneas Syluius.
Aeschylus.
Aesopus Phrygius.
Aetius.
Albonus.
Albericus Vespusius.
Albertus Constantinus.
Albertus Crantzius.
Albertus Magnus.
Albertus Pigna.
Alcadinus Siculus.
Alcinous.
Aldus Manutius.
Alexander Aphrodisaus.
Alexander ab Alexandro
Alexander Benedictus.
Alexander Petronius.
Alex. Trallianus.
Alexis Comicus.
Aloysius Alemanus.
Aloysius Anguillara.
Aloysius Cadamustus.
Aloysius Granata.
Aloysius Lippomanus.
Aloysius Mundella.
Alphonsus Tostatus.
Aluares Hispanus.
Amatus Lusitanus.
D. Ambrosius.
Ambrosius Calepinus.
Ambrosius Nolanus.
Ambrosius Nouidius.
Ammianus Marcellinus.
Amintus Frisius.
Anacreon.
Anatolius.
Andreas Alciatus.
Andreas Baccius.
And. Bellunensis.
And. Doctius Florentinus.
And. Dinus Iustinapolitanus.
Andreas Fulnius.
And. Furnerius.
Andreas Placus.
Andreas Theuetus.
And. Tiraquellus.
And. Turnerius.
Angelus Decembrius.
Angelus Politianus.
Antipater.
Antonini cranica.
Antonius Liberalis.
Antonius Augustinus.
Antonius Gatucrius.
Antonius Gigas.
Antonius Louisinus.
Antonius Ludouicus.
Antonius Mizaldus.
Anton. Musa Brasauolus.
Antonius Nebrissensis.
D. Antonius Patauinus.
Antonius Riccardus.
Apollodorus.
Apollonius Tyaneus.
Appianus Alexandrinus.
Apsyrtus.
Apuleius.
Aratus.
Areteus.
Aristoteles.
Arnoldus de Villanoua.
Arrianus.
Artemidorus.
Ascanius Martinengus.
ascanius Pedianus.
athenaus.
D. Augustinus.
augustinus Gallus.
augustinus Niphus.
auicenna.
auienus.
aulus Gellius.
aulus Hirtius.
aurelius Symmachus.
aurelius Victor.
ausonius.
author de natura rerum.

B

BAldus.
Baptista Campofulgosus.
Baptista Mantuanus.
Bartholus.
Bartholomaus Anglicus.
B. Basilius Magnus.
Beda.
Bellisarius.
Bernardinus Gomesius.
Bernardinus Scordonius.
Biblia.
Blondus.
Boetius.
Brodaus.
Brudus Lusitanus.
Bruno Amberbachius.

C

CAecus Asculanus.
Calius Calcagninus.
Calius Apitius.
Calius Aurelianus.
Calius Panonius.
Calius Rhodoginus.
Casar Baronius Cardinalis.
Casar Germanicus.
Casar Rinaldus.
Caietanus.
Callimachus.
Callistratus iureconsulto.
Calphurnius.
Carolus Clusius.
Carolus Sigonius.
Carolus Rusnus.
Carolus Stephanus.
Cossanaus.
Cassiodorus.
Castor Durantes.
Catullus.
Chaldaicum dictionarium.
Christianus Adrichonius.
Christopharus Columbus.
Christophorus Encelius.
Chrysiophorus Myleus.

D. Chry-

EGO Fr. Daniel Mallonius sac. Fesulanæ Cong. Sancti Hieronymi, Theologiæ professor publicus, atq; pro Archiepiscopali Curia Bononien. Reuisor deputatus, tertiam hanc Ornithologiæ partem, Excellentissimi atque inter præcipuos nostræ ætatis Philosophos eminentissimi Vlyssis Aldrouandi, quæ de Auibus aquaticis agit, admirabili eruditione conscriptam, diligenter legi, & quod nihil contra sanctæ fidei dogmata, vel probatos mores, vel sac. Indicis regulas contineret, vt typis mandaretur, probaui.

Idem qui suprà F. Daniel Mallonius.

EGO Fr. Aloysius Festa Vrceanus in Conuentu Sancti Dominici de Bononia Baccalaureus, & sanctissimæ Inquisitionis Vicarius, hoc opus de Ornithologia inscriptum, atq; per illustrem admodum, eruditissimumq; virum D. Vlyssem Aldrouandum Philosophum suæ tempestatis celeberrimum, compilatum, diligenter perlegi, cumq; nihil in eo quod fidem, bonos mores, seu catholicos principes lædat, animaduerterim, quinimò opus & doctrinæ subtilitate, & styli nitore, & rerum, quæ in eo tractantur, copia, & varietate adeò insigne compererim; vt nedum philosophis, verùm & theologis quàm vtile futurum iudicauerim, ideo facultatem, vt imprimatur, concedo.

Ita est; ego Fr. Aloysius qui suprà.

CATALOGVS AVTHORVM omnium quibus in tribus Ornithologiæ meæ tomis vſus ſum.

A

Bbos Ioachinus.
Aben Ezra.
Abraham Eſre.
Abrahamus Or-
telius.
Abimeron Abinzohar.
de Accipitrina arte tractatus.
Accurſius.
Achilles Bocchius.
Acron grammaticus.
Actuarius.
Adamus Louicerus.
Adolphus Occo.
Adrianus Turnebus.
Aelianus.
Aelius Iulius Crotta.
Aeneas Syluius.
Aeſchylus.
Aeſopus Phrygius.
Aetius.
Albanus.
Albericus Veſpuſius.
Albertus Conſtantinus.
Albertus Crantzius.
Albertus Magnus.
Albertus Pigna.
Alcadinus Siculus.
Alcinous.
Aldus Manutius.
Alexander Aphrodiſæus.
Alexander ab Alexandro
Alexander Benedictus.
Alexander Petronius.
Alex. Trallianus.
Alexis Comicus.
Aloyſius Alemanus.
Aloyſius Anguillara.
Aloyſius Cadamuſtus.
Aloyſius Granata.
Aloyſius Lippomanus.
Aloyſius Mundella.
Alphonſus Toſtatus.
Aluares Hiſpanus.
Amatus Luſitanus.
D. Ambroſius.
Ambroſius Calepinus.
Ambroſius Nolanus.
Ambroſius Nouidius.
Ammianus Marcellinus.
Amintas Friſius.
Anacreon.
Anatolius.
Andreas Alciatus.
Andreas Baccius.
And. Bellunenſis.
And. Dactius Florentinus.
And. Dinus Iuſtinopolitanus.
Andreas Fuluius.
And. Furnerius.
Andreas Placus.
Andreas Theuetus.
And. Tiroquellus.
And. Turnerius.
Angelus Decembrius.
Angelus Politianus.
Antipater.
Antonini cronica.
Antonius Liberalis.
Antonius Auguſtinus.
Antonius Gainerius.
Antonius Gigas.
Antonius Louiſinus.
Antonius Ludouicus.
Antonius Mizalus.
Anton. Muſa Braſauolus.
Antonius Nebriſſenſis.
D. Antonius Patauinus.
Antonius Ricciardus.
Apollodorus.
Apollonius Tyaneus.
Appianus Alexandrinus.
Apſyrtus.
Apuleius.
Aratus.
Areteus.
Ariſtoteles.
Arnoldus de Villanoua.
Arrianus.
Artemidorus.
Aſcanius Martinengus.
Aſcanius Pedianus.
Athenæus.
D. Auguſtinus.
Auguſtinus Gallus.
Auguſtinus Niphus.
Auicenna.
Auienus.
Aulus Gellius.
Aulus Hirtius.
Aurelius Simmachus.
Aurelius Victor.
Auſonius.
Author de natura rerum.

B

Baldus.
Baptiſta Campofulgoſus.
Baptiſta Mantuanus.
Bartholus.
Bartholomæus Anglicus.
B. Baſilius Magnus.
Beda.
Bellisarius.
Bernardinus Gomeſius.
Bernardinus Scardonius.
Biblia.
Blondus.
Boetius.
Brodæus.
Brudus Luſitanus.
Bruno Amberbachius.

C

Cæcus Aſculanus.
Cælius Calcagninus.
Cælius Apitius.
Cælius Aurelianus.
Cælius Panonius.
Cælius Rhodoginus.
Cæſar Baronius Cardinalis.
Cæſar Germanicus.
Cæſar Riuoldus.
Caietanus.
Callimachus.
Calliſtratus iureconſulto.
Calphurnius.
Carolus Cluſius.
Carolus Sigonius.
Carolus Ruinus.
Carolus Stephanus.
Caſſanaus.
Caſſiodorus.
Caſtor Durantes.
Catullus.
Chaldaicum dictionarium.
Chriſtianus Adrichonius.
Chriſtophorus Columbus.
Chriſtophorus Encelius.
Chryſtophorus Mylius.

D.Chry-

Catalogus Authorum.

D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Claudius Paradinus.
Clitarchus
Codex iuris ciuilis,
Collenutius
Conradus Heresbachius.
D. Consalus Ponce de Leon.
Constantius Landus
Constantius Felix
Corippus Africanus.
Constantinus Cæsar,
Cornelius Gemma,
Cornelius Celsus
Cornelius Iansenius,
Cornelius Iudaus,
Cornelius Tacitus,
Ctesias
Cyrillus
Cyprianus

D

Damascenus
Dantes
Daretes Phrygius
Dauid Kimhi.
Demetrius Constantinopolit.
Demosthenes
Dictes Cretensis
Didymus
Diodorus Siculus
Diogenes Laertius,
Dion Cassius
Dion Chrysostomus
Dionysius Areopagita
Dionysius Carthusianus
Dionysius Halicarnassæus,
Dionysius Lambinus
Dioscorides
Donatus
Domitius Calderinus,
I. Drusius
Dubrauius

E

Ebenbitar
Eduardus Vvottonus
Elia Venetus
Ennius
Epictetus
Epigrammata Græca
Etymologus Etymologus
Euangelista Quatraminus
Euonymus Philiater.
Euripides
Eusebius Pamphilus
Eustathius
Eutropius

F

Fasciculus
Federicus Nausea
Fenestella
Ferdinandus Columbus
Ferdinandus Sanctius
Festus Pompeius
Flauius Iosephus
Flauius Vopiscus
Florentinus
Florus
Fonteius
Franciscus Bernius
Franciscus Companus
Franc. Carcanus.
Franciscus Iunctinus
Francisc. Iunctus
Franc. Patritius
Franc. Petrarcha
Franc. Ribera
Franc. Sanctius
Fulgentius
Fulgentius Placida
Fulgosius
Fuluius Vrsinus.

G

Gabriel Card. Paleottus
Galenus
Galenius
Gentilis
Georgius Agricola
Georgius Alexandrinus
Georgius Brunus
Georgius Pachymerius
Georgius Pictorius
Gerardus Mercator
Geruasius Tibelbosius
Gibertus Genebrardus
Glossa Græca
Glossa interlinearis
Gonsaluus Ouiedus
Gordonius
Grabiel Faernus Cremonens.
Grapaldus
Grasius
Gregorius Nyssenus
Gregorius Papa.
Gualterus Ryffius.
Gulielmus Budæus
Gulielmus Conlus
Gulielmus Grattaxolus
Guliel. Nebrisensis
Guliel. Patinus
Guliel. Parisiensis
Guliel. Pastregius
Guliel. Philander
Guliel. Turnerus
Gybertus Longolius

H

Haithonus
Hector Boethius
Heliodorus
Hercules Strozza
Henricus Stephanus
Herna Aegyptius
Hermolaus Barbarus
Hermogenes Græcus
Herodianus
Hesiodus
Hesychius
D. Hieronymus
Hieronymus Accorombonus
Hieronymus Cardanus
Hieronymus Fracastorius
Hieronymus Garimbertus
Hieronymus Lauretus
Hieronymus Mercurialis
Hieronymus Ruscellus
Hieronymus Tragus
Hieronymus Vada
Hippocrates
Historia Ecclesiæ Mediolanensis
Historia tripartita
Horatius
Homerus
Humelbergius
Hubertus Golzius
Hyginus.

I

Iacobus Cruquius Messenius
Iacobus Dalechampius
Iacobus Maluezzus
Iacobus Sanazzarius
Iacobus Stendelius
Iacobus Syluius Parisiensis
Iacobus Tabernamontanus
Iacobus Vitriacensis Cardinal.
Iaponicarum rerum liber
Incognitus in Psalmos
Ioacchinus Abbas
Ioacchinus Camerarius iunior
Ioacchinus Perionius
Ioannes Antonius Pantheus
Ioan. Bapt. Folengius
Ioan. Bapt. Pius
Ioan. Bapt. Porta
Ioann. Bocatius
Ioan. Bohemus
Ioannes Bozerus Benacus
Ioan. Bruyerinus Campegius
Ioannes Claymundus
Ioan. Costaus

Ioannes

Catalogus Authorum.

Joannes Pernelius
Joannes Garzonius Bonon.
Joan. Goeurotus
Joan: Gonsalez
Joan: Goropius
Joannes Goutherus
Joan: Iacobus Vveckerus
Joannes Kentmannus
Joan: Khuenius Breidbachius
Joannes Langius
Joannes Leo Africanus
Joan: Lesleus Scotus
Joan: de Mondouilla
Joan: Rausius Textor
Joannes Rofinus
Joan: Spondanus
Joan: Stoeflerus
Joan: Tortellius
Joannes Vrsinus
Iosephus Acosta
Iosephus Scaliger
Iouianus Pontanus
D. Irenaus
Isacius Tzetzes
Isychius
Isidorus Hispalensis
Isidorus Pelusiota
Iulius Alexandrinus
Iulius Casar
Iulius Casar Scaliger
Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Obsequens
Iustinianus
Iustinus
Iustinus Globerus
Iustus Lipsius
Iuuenalis

K

Kiranides

L

Laberius
Lactantius Firmianus
Lambertus Hortensius
Lambertus Schafnaburgensis
Lampridius
Laurentius de Anania
Laurentius Ioubertus
Laurentius Rusius
Laurentius Surius
Laurentius Valla
Lemnius Rhetus
Leonellus Faeutinus
Leonicenus
Leonicus Tomaeus
Leontius Apollonius
Leuinus Lemnius
Leonicus Tomaeus
Lexica Graca & latina varia
Lindanus Dordracenus
Liuius
Lodouicus Domenicus
Lucanus
Lucianus
Lucilius
Lucretius
Ludouicus Ariostus
Lud. Guicciardinus
Ludouicus Patritius
Ludouicus Romanus
Ludouicus Viues
Lycophron

M

Macrobius
Manilius
Marcellus Empiricus
Mar. Ant. Marsilius Bonon.
Marc. Ant. Tritonius
Marcus Gattinaria
Marianus Sanctus Barolitanus
Marlianus Sanctius
Martialis
Martianus Capella
Martinus Cromerus
Martinus Polonus
Matthias Lobelius
Matthias à Micon
Mauritius Cordeus
Melchior Guilandinus
Menander
Mercerus
Michael Glyca
Michael Sauonarola
Moschus
Moses Ramban

N

Natalis Comes
Nemesianus
Neuius
Nicander
Nicephorus Gregorius
Nicolaus Contus
Nicolaus Erythraus
Nicolaus Florentinus
Nicolaus Leonicus
Nicolaus Myrepsus
Nicolaus Perottus
Nicolaus Reusnerus
Nicolaus Valla
Nonius Marcellus
Notitia Orientis & Occidentis.

O

Octauius Oratianus.
Odericus è Foroiulij
Oecolampadius
Olaus Magnus
Onophrius Panuinius.
Oppianus
Oribasius
Origenes Adamantius
Orus Apollo
Ornithologus
Ouidius

P

Palladius
Pandecta
Panormitanus
Paulus Aegineta
Paulus à Castro
Paulus Diaconus
Paulus Grysaldus
Paulus Iouius
Paulus Manutius
Paulus Orosius
Paulus Venetus
Pausanias
Persoonius
Persius
Petronius Arbiter
Pet. And. Matthiolus
Pet. Angelius Bargaus
Petrus Aponensis
Petrus Beccarinus
Petrus Bellonius
Petrus Crescentiensis
Petrus Crinitus
Petrus Gillius
Petrus martyr
Pet. Nannius Alcmarianus
Petrus Pithoeus
Petrus Victorius
Phanocles
Phauorinus
Pherecides
Philes
Philomela author
Philippus Beroaldus
Philo Iudaus
Philostratus
Pierius Valerianus
Pindarus
Pindari Scholiastes
Platina
Plato
Plautus
Plinius
Plotinus
Plutarchus

Poly-

Catalogus Authorum.

Polybius
Pomponius Mela
Pompeius Vizanius
Pompilius Azalius
Pontanus
Porphyrius.
Possidonius
Probus Grammaticus.
Procopius Caesariensis
Procopius Gazaeus
Propertius
Prosper. Alpinus.
Prudentius
Psellus Platonicus
Ptolomaeus

Q

Quintianus
Quintilianus
Quintus Calaber
Quintus Serenus

R

Rabbi Moses.
Rabbi Samuel
Raphael Volaterranus
R.uclinus
Rhasis
Ricardus Bartholinus
Robertus Constantinus
Robertus Holcot
Robertus Stephanus
Rutilius.

S

Sabellicus
Salernitanus
Salustius
Santes Pagninus
Saxo Grammaticus
Scala naturalis
Scoliastes Aristophanis
Scholiastes Homeri
Scipio Mazzella
Scoppa Grammaticus
Sebastianus Eritius
Sedulius
Seneca
Septuaginta interpretes
Seraphinus Cumiranus
Seuerus Sulpitius
Seruius
Sextus Pompeius
Sidonius Apollinaris
Sigismundus Baro
Sigismundus Gelenius
Silius Italicus
Simon Lemnius
Sinesius
Sipontinus
Solinus
Sophocles
Speusippus
Statius
Stephanus Aqueus
Stephanus Forcatus
Stephanus Vinandus Pigius
Stesichorus
Strabo
Stumphius
Suetonius
Suidas
Sybillina carmina
Sylua allegoriarum
Syluaticus
Synesius Cyrinaeus
Symphorianus Campegius

T

Tacuinus
Tappius Lunensis
Terentius
Tardinus Gallus
Tertullianus
Theocritus
Theodoretus
Theodorus Trebellius
Theodorus Gaza
Theophrastus
Theopilactus
Thesauri linguae Graecae author
Thomas Aquinas
Thomas Garzonius
Thomas Rhadinus
Thylesius
Tibullus
Titinius
Titus Vespasianus Strozza
Torquatus Tassus

V

Valerius Flaccus
Valerius Maximus
Varrinus
Varro
Vegetius
Velleius
Verrius Flaccus
Victor Gisellinus
Vidus Vidius
Vincentius Burginus
Virgilius
Vitruuius
Vlpianus
Vuolfgangus Lazius

X

Xenophon
Xyphilinus.

Z

Zarotus
Zonara
Zozomenus
Zozimus

VLYSSIS

VLYSSES ALDROVANDVS BONONIENSIS ANNO ÆTATIS LXXVIII.
NON TVA, ARISTOTELES, HÆC EST, SED VLYSSIS IMAGO:
DISSIMILES VVLTVS, PAR TAMEN INGENIVM.
SENSIBVS HÆC IMIS, RES EST NON PARVA, REPONAS

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS, ORNITHOLOGIÆ, LIBER DECIMVSNONVS, QVI EST DE AVIBVS PALMIPEDIBVS.

DE CYCNO. Cap. I.

ORDINIS RATIO.

VANQVAM propter institutam in hac nostra Ornithologia methodum, aues, de quibus hactenus nihil dictum est, in hunc postremum tomum reiecerimus; nolim tamen, quis ideo sibi persuadeat, eas prorsus viles, & abiectas esse. Sunt enim & in his, cùm corporis, tùm animi præstantiâ non cum præcedentibus tantùm comparandæ, sed etiam, quæ, laudare, imò illis præferre volenti, quàm plurima, atque efficacia argumenta præbere queant: quemadmodum passim suis deinde locis patebit. Degunt verò eiusmodi aues, aliæ in aquis, στεγανόποδες, id est, palmipedes dictæ, vt sunt Cycni, Anseres, Anates: aliæ licet prope aquas obuersentur, has tamen non intrant, vel si intrant, non natant, vt Ciconiæ, Ardeæ, Grues, Gallinagines, & id genus aliæ. De cæteris omnibus in duobus præcedentibus Ornithologiæ meæ tomis, quorum prior duodecim, alter sex libris compræhenditur, abundè (ni fallor) dictum est. Iam verò in primo tomo Aquila, quæ & Ioui optimo maximo, ac Deorum præstantissimo est dicata, ac cæteris carniuoris multò præstat, vt abundè habes in eius historia principem locum obtinuit: in secundo autem Pauo, auis videlicet cùm pulcherrima, tùm Iunoni Dearum potentissimæ, Iouisq; vxori, & sorori iure merito nuncupata. Itaq; cùm de aquaticis in hoc tertio modò sit scribendum, à quibus & natare, & nauigare homines didicisse videntur, Cycnus non ideo tãtùm, quòd Veneris, & Apollinis, quos Ioue natos poëtæ fabulantur, ales vulgò habeatur, sed quòd etiam non fortè minoribus, quàm Aquila, aut Pauo naturæ dotibus perornatus sit. Eum etenim potiùs, quàm aliam auem veteres Græci, atque Romani, cùm & tauros, tragos, Crios, siue Arietes naues quasdam nuncuparent ab animalium figuris, quibus earum proræ adornabantur, omnium pulcherrimum ornamentum, aptissimumq; iudicarunt, nauis fabricandæ perfectionem, & artem nauigandi, ab hac in primis aue, cæterisq; aquaticis homines æmulatos fuisse, attestantes.

Quarum auiũ historia restet.

Cygno cur primus locus detur.

Nauiũ Græcorum & Romanorũ nomina.

Nauigandi artis inuentio.

Roſtrum, quæ nauis pars. Velum pro ala. Cur Cygno potius, quã alijs aquaticis auibus veteres naues ornarẽt. Cycnũ cur principes alant.

[a] *Lib. 15. de re cib. c. 61.*

Agrigentinorum nobilis piſcina.

tes. Etenim à collo, pectoreq; proram, & carinam, à ventre, & cauda, puppem, & temonem, ab alis vela, à pedibus remos formauerunt. Vnde ſeruant adhuc roſtra vocabulum ſuum apud Latinos, nauium partes illæ exporrectæ, & acuminatæ ex ære, ferroúe in prora eminentes: & vela ſæpius alas nuncupant poetæ: proinde Maro cecinit; *Velorum pandimus alas*, Heſiodum imitatus, qui olim etiam vela νηὸς πτερὰ, id eſt, nauis alas nominauit: vbi & Proclus commentator ab auibus deſumptum hoc ait eſſe. Prudentiſſima verò antiquitas meo quidem iudicio, frequentiùs Cycnum, quàm alias aquaticas aues pro ornamento nauibus addebat, non tam ob inſignem eius in natando peritiam, (natat enim celerrimè, vt ſuo pòſt loco dicetur) quàm quòd inter eas aſpectu longè eſſet venuſtior, atque nauigantibus fauſtus, fclixq; haberetur. Quippe propter pulchritudinem ſuam, qua contemplantes remoratur, in ſummo ſemper honore habitus fuit, atque etiamnum eſt apud magnates, viroſq; principes, præcipuè in Belgio, Gallia, atque Anglia, vbi in aquis perennibus, ac riuulis, qui domus, aut palatia alluunt, enutriuntur, acriterq; in occiſores animaduertitur. Innumeri referente [a] Ioanne Bruyerino Gallo, in agro Eugoliſmenſi in Tenurio fonte verſantur, atq; educantur opera Regum maximi Franciſci Valeſij eius nominis primi. Agrigentini piſcinam ſummis ſumptibus Geloni tyranno longè munificentiſſimam, atq; pulcherrimam, maximamq; conſtruxiſſe leguntur, in eamq; fluuios, fonteſq; deduxiſſe, ac Cycnorum tanquam auium nobiliſſimarum, pulchritudineq; & ſpecie ſua eiuſmodi pretioſa loca ſummoperè adornantium, multitudinem conieciſſe. Eſt enim inter aquaticas omnes longè ſpecioſiſſimus Cycnus, indeq; Olor, ideſt, totus pulcher nuncupatur: quam profectò formæ præſtantiam Lædæ fabula egregiè innuit, quæ à Ioue in candidum Olorem immutato, hoc eſt, candidiſſimam formam induto compreſſa, filiam toto terrarum orbe formoſiſſimã, Helenam, inquam, illam, cuius amore totius Græciæ heroes, principeſq; conflagrarunt, ex ouo, quod ex eo congreſſu conceperat, excluſiſſe fertur, Cycneoq; illo candore membra eius perornaſſe: quo ſanè ſenſu antiquiſſimus [b] Euripides, Helenæ, ὄμμα κυκνόπτερον, ideſt, formam Cyneam appellat. Et apud [c] Lucianum Paridi quærenti, qualis aſpectu eſſet eadem Helena, reſpondet Venus, λευκὴ μὲν ὅπερ εἰκὸς κύκνου γεγενημένην. ἁπαλὴ δὲ ὡς ἐν ᾠῷ τραφεῖσα, hoc eſt, *candida quidem, qualem, conſentaneum eſt, eſſe à Cycno prognatam: tenera autem, vt quæ in ouo enutrita fuerit*. Et aliàs apud eundem [d] Lucianum, Gallus de Helena loquens, *Vidi*, inquit, *quandam candida, & procera ceruice, vt hinc Cycno prognatam eſſe aſſimularent*. Ita pariter [e] Martialis de fratribus geminis:

Cycni pulchritudo. Lędæ fabulæ myſticus ſenſus. Helena cur tã pulchra rata.

[b] *Act. 5. in Oreſte.*
[c] *In Judicio Dear.*
[d] *In Gallo.*
[e] *Lib. 9. in fine.*

Quæ noua tam faciles genuit tibi Læda miniſtros?
Quæ capta eſt Cycno nupta lacena alio?

Et Pontanus de Eridano:

Candida fluminei mirantur brachia Cycni,
Miratur niueum populus alba decus.

Alię dotes. Cantus ſuauitas. Cycnea cãtio.

[f] *In Ixeut.*

Inter alias modò dotes, quæ in hac alite ſunt quamplurimæ, celebratur tantopere & à poëtis, & à ſoluta oratione ſcribentibus cantus ſuauitas, à qua nimirum omne melos, omnis alia, etiamſi laudabilis harmonia, atque in primis ipſa muſica, Cycnea cantio nuncupari meruit: eoq; ſanè cæteris aquaticis præſtiterit Cycnus, quòd ſolus, teſtante Alberto Magno, grauiſſimo Philoſopho, inter magnas, & aquaticas aues muſicus exiſtat. [f] Oppianus author eſt, canente Cycno, ſcopulos, & valles reſpondere, omniumq; auium muſicum ferri, eoq; nomine Apollini conſecrari, canere autem non lugubri, vt Alcedines, ſed ſuaui, & melliſo cantu, velut tibijs, aut citharis adhibitis. Verùm non ob ſolam muſicam Apollini artis muſicæ inuentori ſacri habiti ſunt Cycni, ſed quia etiam, vt Cicero, Socrates, alijq; grauiſſimi voluere Philoſophi, iam iam imminentẽ ſibi mortem vaticinentur, vaticiniumq; ab eo Deo accepiſſe credantur. Quomodo verò futurum interitum præcinant, quamuis fabuloſum videatur, & fide minimè dignum, ita prodidit Oppianus poëta, & philoſophus: *Moriturus ſecedit aliquò, vbi nulla auis canentem audiat, nec Olores alij luctuosè interpellent, ſiqui fortè adeſſent, qui ſimilem vitæ exitum ſibi imminere intelligerent*. Socrates quoque apud Platonem Cycnos affirmat, tum magis, dulciuſq; canere, cùm ſe breui præſentiunt morituros, quaſi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius miniſtri ſunt, migrationem parent. Addit, homines quoſdam, cùm ipſi mortem expaueſcant Cycnos quoque falsò criminari, cantuſq; huiuſmodi dicere, doloris argumentum eſſe, quem ex aduentante morte concepcrint, ſicut ſenſiſſe videtur Lucretius, dum canit:

Cycnus cur Apollini ſacer. Vt mortem ſibi prædicat Cygn⁹. Quando dulciùs canant.

Cùm tuba depreſſo grauiter ſub murmure mugit,
Et gelida Cycni, nec torti ex antro Heliconis,
Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.

Sapien-

Sapientissimus verò Socrates hoc ideo maximè redarguit, quòd eiusmodi homines non animaduertant, nullam esse auem, quæ canter, cùm esuriat, aut rigeat, aut quouis alio efficiatur incommodo: non ita Philomenam, nec Hirundinem, nec Epopem, quas ferunt per querimoniam cantare lugentes: Itaque sibi neque has præ dolore videri canere, neque Cycnos, sed quia Phœbo sacri sunt, diuinatione præditos præsagire alterius vitæ bona, ideoq; cantare alacriùs, gestireq; ea die, quàm superiori tempore. Quinimo Pythagoras credidit Cycnis animam esse immortalem, ac propterea letari imminente morte. Videntur sanè omnes antiquiores ea in opinione fuisse; quod nimirum Cycnus cantu suo sese moriturum significet: nam & refert apud [g] Athenæum Chrysippus, in libro de bono, & voluptate, quêdam, quòd dicteriorum, facetiarumq; esset studiosus, cùm esset à carnifice iugulandus, dixisse, velle se velut Cycneum cantum, vbi cecinisset, mori. Scio multis non duntaxat illud fabulosum videri, & anilia deliramenta sapere, quòd mortem suam præcinat, eiusdemq; incommoda cantus suauitate consoletur, verum etiam, quòd cætero vitæ tempore dulciter canat. Erant enim etiam hac in re ambigui, dubijq; veteres, ac in primis Ælianus, qui nempe id modò addubitare videtur, modò asserere. Ego suo postmodum loco veritatem rei indagabo lectoriq; ni fallor, satisfaciam.[h] Ælianus verò sic inquit: *Cycnus, (quem non solùm poëta, sed multi etiam solutæ orationis scriptores Apollinis ministrum faciunt) quid musica, vel cantu possit, non habeo, quid affirmem. Veteres tamen persuasum habuerunt, Cycnea, (vt appellant) modulatione decantata, mox eum expirare. Quod si ita est, liberalior in hanc auem natura, quàm in homines bonos, & honestos fuerit, nempe his laudem, ac luctum à morte tribuunt alij: Cycni verò ipsi sese vel laude, vel luctu moribundi prosequuntur.* [i] Alibi autem hominibus Cycnum ait præstare, quia non modò nouit, quando ipse appropinquat, vt moriatur, sed quòd etiam placidissimè, ac lenissimè mortem ferat, à natura esse placidissimum donum consecutum. *In morte enim*, inquit, *nullum acerbi doloris sensum inesse, si in optimam spem induxit. Homines autem quod nesciunt, id & exhorrent, & summum malum existimant. At Olori tanta animi est tranquillitas in extremo vitæ spiritu, vt sibi tanquam næniam canant. Canit igitur Cycnus Epicedium, & funebre sibi carmen, siue Deorum hymnos decantat, siue suas ipse laudes, & ad mortem se præparat.* Sunt prçterea in Cycno alia ornamenta præclarissima. quin ipsemet Philosophorum Coryphęus, & communis præceptor [k] Aristoteles, Cycnum author est, nec probitate victus, morum, prolis, senectutisq; vacare. Animi, corporisq; robur in hominibus laudatur plurimùm, sed in ijs maximè, qui eo non abutuntur, hoc est, qui dum possunt, alios neque opprimunt, neque opprimere student, sed si ab alijs quanquam fortioribus lacessantur, aut ad pugnam prouocentur, egregiè se & defendant, & vindicent: Qua in re mirum est, quantum laudandus sit Cycnus, quæ cùm ales sit, quæ plurimùm viribus polleat, nulli suapte natura, aut vim, aut iniuriam infert, vnde tam eleganti, quàm apposito epitheto [l] Ouidius Olores innocuos hoc in versu appellauit:

Illic innocui latè pascuntur Olores.

Nulla auis canit, cùm aliquo afficitur incómodo.
[g] Lib. 4. c. 4.
Facetum dictum de Cycni cantu.
[h] Lib. 2. de Animal. cap. 22.
Natura in Cycnos, quàm in homines liberalior.
[i] Li. 9 c. 34.
Cycnus cur hominibus prçster.
Mortẽ cur non timeat Cycnus.
[k] Li. 9. Hist. cap. 12.
Fortitudo quę laudãda.
Cycni laudabilis fortitudo.
Olor innocuus.

Cum Aquila auium omnium, ac ipsarum etiam rapacium fortissima, ideoq; regina nuncupata, bellum acerrimum quidem gerit, veruntamen nunquam nisi lacessitus ab illa, & ad præliandum prouocatus; nec æquali tantùm Marte dimicat, sed etiam vincit: quemadmodum perquam eleganter idem [m] Ælianus, qui sanè in huiusce alitis encomijs celebrandis fuit plurimus, hisce verbis testatum reliquit. *Neque vero*, inquit, *ad mortem, verumetiam ad pugnam fortis est Cycnus, iniuria item non lacessit, tanquam sanè moderatus, & vir prudens, sic lacessenti, armoderanti de animi robore nihil concedit. Cætera quidem aues cum eo pacem habent, ac quasi fœdere deuinciuntur. Ab Aquila verò sæpe hostiliter appetitur, vt Aristoteles refert: nunquam tamen vincitur, sed eam prouocantem animi non solùm robore, sed iure etiam optimo vincit.* Quin & [n] Scaliger author est, si Cycni ala pulsetur Aquila, de hac actum esse. Non minori laude insignis illa, quam prædicat Albertus Magnus, verecũndia in Cygno animaduertenda est, eaq; in coitu. Eum etenim perhibet, quotiescunque inierit fœmellam, eousque contristari, imò verò prorsus à cibo abstinere, donec viuo sese fonte abluerit, ac si in aqua occultum, quid latere non ignoret, quo peccata abluuntur, quemadmodum omnes nimirum eâ maculę, sordesq; expurgantur: qua de re per otium consule [o] M. Antonium Marsilium Bononiensem Archiepiscopum Salernitanum. Possem modò pariter ingenium auis celebrare, sed id ad propriam rubricam differo, de vsu eius in mensis nonnihil hic allaturus. Arbitrari enim quispiam posset, Cycnum, quòd nigram habeat carnem, duramq; ac ventriculo inobedientem, Anseri, cuius caro fortassis laudabilior, atque salubrior existit, post habendum esse. Verùm cùm & Cygnus noster carnis suæ habuerit optimos cultores, & non minori, quàm ipse Anser apud veteres in pretio, & in honore habitus sit, vti ex [p] Plutarcho in primis colli-

[l] Lib. 2. Amor. Eleg 6.
Cycnus Aquilam vincit.
[m] Lib. 5. de Animal. cap. 34.
Cycnus viro prudenti similis.
[n] Exer. 231.
Cycni Verecundia.
[o] Lib. 2. hydragiolog. cap. 4.
Cycni caro qualis.
Anseris caro.
[p] Lib. de esu carnis.

gere eſt, non immeritò Cycnum prætuliſſe videmur, ipſi etiam Anſeri, quem innumeris alijs nominibus antecellit. Apud Athenæum etiam Dipnoſophiſtis apponuntur. Alexandrides apud eundem, poſteaquam carpſiſſet Thracum regis conuiuium, Cygnum inter aues lautas ſubinde numerat. Sed & apud recentiores ſæpe inter delicias huiuſmodi aues habentur: nam Platina inter epulas lautiorum, & præcipuè pullos ſpectari aſſerit. Moſcouitarum Duces, quotieſcunque carne veſcuntur, hoſpitibus ſuis Cycnos aſſos apponunt, vt luculenter narrat Sigiſmundus Baro. Et reuera principes illi harum alitum eſum plurimi facere videntur: etenim tres ex cæteris, quæ plurimę apponuntur Duci, cultro pungens, meliores, & cęteris pręferendas explorat, quas dapiferi diſcerptas, ac in partes quàm plurimas diuiſas in quinque minoribus, quàm erant primæ, patinis duci iterum apponunt, reliquas verò fratribus eius, conſiliarijs, Oratoribus, alijsq; ordine diſtribuunt vnà cum embammate ex ſale, pipere, & aceto. Scribit quoque Ornithologus Cycnum ferum apud ſuos denarijs, ſiue drachmis argenteis quinque cum triente venundatum eſſe. Cęterùm, quòd apud multos in menſis improbetur, inde fortaſſis euenerit, quòd nimis annoſi ad nos perueniant. Has itaque ob rationes Cycno inter aquaticas aues principem locum aſſignauimus: quod pariter [a] Petrus Bellonius in ſua de auibus hiſtoria facit, quem tamen, quòd aquaticas terreſtribus præferat, laudare non poſſum. Sunt enim hę aquaticis & præſtantiores, & ad edendum ſalubriores. Eia igitur nunc ſecundum ordinem in prioribus duobus tomis à nobis obſeruatum, Cycni hiſtoriam aggrediamur.

Moſcouitarum Duces Cycnos aſſos, quibus apponant.

Cycni cur apud multos in cibis non laudentur.

[a] Lib. 3. c. 1.

Bellonij ordo improbatus.

ÆQVIVOCA.

Cycni qui dicti.

Cycnus Ligurũ Rex.

Cycn' Martis filius.

IROS, eosq; celeberrimos, qui Cycni vocati ſunt, quatuor reperio. Cycnus dicebatur Ligurum ille Rex; qui cùm Phaetontis affinis ſui necem inſolabiliter defleret, in auem ſui nominis commutatus fingitur. Cycnum Martis filium Hercules equeſtri prælio ſuperatum occidiſſe legitur, equo adiutus Arione, quem Neptunus in equum conuerſus genuerat. Huius mortem tam iniquo animo Martem tuliſſe ferunt, vt eius vlciſcendæ cauſa arma ſumeret aduerſus Herculem. Cum Cycno verò Neptuni filio omni ex parte inuulnerabili Achilles Troiani belli tempore congreſſus, cùm fruſtrà eum iaculis petijſſet, tandem re intellecta, humi eum proſtrauit, genibusq; collo innixus animam eripuit. De tribus autem iſtis Cycnis latiùs dicetur in fabuloſis. Fuit poſtremò alius Cycnus Troianus ὅς μὲν, vt annotauit Euſtathius, πολιὸς ἐκ γενετῆς φημίζεται διὰ φρόνησιν, id eſt, qui ob prudentiam canus à natura celebratur. Cycnitis regio Stephano eſt, in qua Cycnus imperauit, ſed quis ille ſit, non addit. Cycnus quoque equi nomen eſt à candore [a] Statio nuncupatus hoc verſu:

Cycnus Neptuni filius.

Cycnus Troianus.

Cycnus equus.

[a] Li. 6. Thebaid.

—— Rapidum Daneius augur
Aſcheton increpitat, meritumq; vocabula Cycnum
Audit. Eſt inſuper aſtri nomen, de quo miraculum hoc prodidit [b] Firmicus: *Quicunque*, inquit, *hoc oriente ſydere, nati fuerint, metallorum inuentores erunt, qui latentes auri, & argenti venas, & cæterarum ſpecierum ſolertibus inquiſitionibus perſequantur: hi quoque monetarij erunt.* Fingitur autem eiuſmodi ſtella à Ioue in cęlum poſita in memoriam illius, cuius ſpecie Lædam compreſſerat: in quo ſenſu [c] Manilius.

Cycnus aſtrum.

[b] Lib. 8. c. 7.

[c] Lib. 4. c. 1.

Proxima ſors Cycni, quem cælo Iuppiter eſſe
Impoſuit formæ precium, qua cepit amantem,
Cùm Deus in niueum deſcendit verſus Olorem,
Tergaq; fidenti ſubiecit plumea Lædæ,
Nunc quoque deductas reuolat ſtellatus in alas.

De eodem aſtro ſic canit [d] Pontanus:

[d] Lib. 5. de ſtellis rubrica de Cycno

—— Surgens vagus æquore Cycnus
Inſidias auium generi, & caua retia tendit,
Aucupiumq; docet, mollesq; inflectere cantus
In caneis, noſtras varianti & gutture voces
Reddere, & humanam referentia murmura linguam.

Cycnus item nauis dicta fuit, cuius apud [e] Athenæum meminit Nicoſtratus, ἡ ναῦς δὲ πότερον εἰκόσορος ἐστ' ἢ κύκνος, id eſt, *nauis, quaſo, an viginti remorum eſt, an Cycnus.* Videtur autem ita dicta ab inſigni, quia nimirum Cycni auis effigiem gereret. Apud Galenum, vt annotauit Ioannes Guintherius Andernacus, Cycnus collyrij genus eſt, quod recipit cadmiæ

[e] Lib. 11.

Cycnus nauis.

Cycnus collyrij genus.

drachmas

drachmas duodecim, cerussæ lotę drachmas octo, amyli, tragacanthi, opij, acaciæ, singulorum drachmas duas, gummi drachmas duodecim, & ex aqua pluuiali paratur collyrium. Recenset idem collyrium [f] Aëtius, & Cycnum Reginæ nuncupat, sed cadmię drachmas sexdecim, non duodecim, vt Galenus, admiscet, additq; amylum postremò esse inspergendum, quoniam si moram traxerit, in mortario, collyrium acre faciat. Alexander [g] Trallianus ad excipiẽdum eiusmodi collyrium ouorum trigintaduo albumina adijci testatur, lenissimũq; hoc esse collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus: conuenire autem ijs, qui collyriorum rosionem ob corporis molliciem, & imbecillitatem non ferunt. Est quoque oppidum Cycnus ad Heracleum flumen in Colchide, cuius meminit [h] Plinius, & κύκνον locum quendam in Asia dicunt, teste [i] Strabone. Cycnus postremò inscribitur quidam liber Luciani, qui pariter de electro inscribitur: quo in libro seipsum, ac scripta sua extenuat, adhibita similitudine fabulæ eius, quæ de electro, & Phaëthonte, ac Cycnis Eridani à poëtis traditur. Olor item semper Cycnum non significat; nam quandoque pro odore sumitur, vt alicubi ab [k] Apuleio: *At ille*, inquit, *olore alioquin spurcissimi humoris percussus, quo me lamiæ illæ infecerant, vehementer aspernatur. Apagete, inquit, fœtorem extremæ latrinæ, & causas cæpit huius oloris comiter inquirere.*

Cycnus Reginæ. [f] Serm 3. tetrab. 2. cap. 104. [g] Lib. 12. c. 5. Cycnus oppidum. [h] Lib. 6. c. 4. [i] Lib. 19. Geog. Cycnus libri titulus. Olor etiam odorem significat. [k] Lib. 1. de Asin aur.

SYNONYMA.

HEBRÆI nullum habent vocabulum, quod propriè, ac simpliciter Cycnũ significet. תנשמת Tinschemet secundum Hieronymum Cygnus est. Interpretes etiam Chaldæus בותא Baueta vel Bota, idest, Cygnum transfert (pro qua dictione in trilingui dictionario Kauera, vel Chaueta legitur. Sanctes Pagninus septuaginta secutus Porphyrionem. Rab. Salamon dicit materna lingua vocari צויטא. Soetha, siue Zueta, vt Narbonenses proferunt. Nos Ciuetta, idest, Noctuam. Quidam Onocrotalum putarunt; Rab. Dauid auis speciem sic dictam, quòd, qui illam videt, obstupescit, & admiratur. שום Schom enim Hebręis stupere significat. Rab. Salamon similem dicit esse muri noctù volanti, idest, Vespertilioni: nam discertè hanc vocem interpretatur Chauue souris, hoc est, murem volantem, atque ita Iudæi vulgò exponunt. Est etiam reptilis genus, nimirum talpa, sicut [a] alibi interpretatur R. Salamon, & Hieronymus. Sunt enim multa nomina volucribus, & terrestribus animantibus communia apud Hebręos. רחם Racham inter impuras aues numeratur. (Alias רחמה Rachama scribitur.) vbi septuaginta Cygnum reddiderunt. Sed Cycnus impuris, & cibo negatis auibus, meo quidem iudicio, annumerari non debet. Ijdem septuaginta in Deuteronomio verterunt Epopa, idest, Vpupam: vbi Complutensis codex non Epops, sed Porphyrio habet, vti similiter Hieronymi translatio. Chaldæus interpretes pro Racham transfert ירקרקא Ieraκreκa (fortè à croceo, siue flauo colore, quem illis vox Ieraκreκ significat, vt periti huius linguæ aiunt) in Leuitico, & in Deuteronomio Arabs רכם Raκam heth littera versa in Kaph. Persa vocem Hebraicam retinet. Dauid Kimhi Racham docet esse auem, quæ valde afficiatur in suam prolem, vt & R. Abraham, simul indicans doctissimum Saadiã eandem auem Arabica lingua Raκam appellari asserere, Racham auem sic dictam à misericordia (pietate) qua in pullos afficitur, Iudæi Germani interpretantur Picam. Verùm Ornithologus, vir sanè maximi iudicij egregiè, luculenterq; docet, Racham omnino auis rapacis nomen esse, quæ cadaueribus vescitur, siue Gypæetus ea sit, id est, Aquila Vulturina, siue Ossifraga, cuius nimirum, sicuti etiam vulturis, mirus in prolem affectus celebratur, quemadmodum fusè admodum in vtriusque historia docuimus. Comprobat hanc suam interpretationem Ornithologus ex Dioscoride, qui fimum Vulturis alicubi nominat, vbi Serapio illius interpres pro Vulture Racham transtulit. Constat igitur, inquit, Racham omnino neque Cycnum, neque aliam, vt alij interpretati sunt, auem esse, præterquam de Aquilarum, aut Vulturum genere, vel inter vtrunque ambigente, vnde Gypæeto nomen. ינשות, Ianschuph Abram [b] Esdra exponit auem noctù volantem. Chaldæus Kipopha, vti etiam in Deuteronomio קיפופא. Arabs באשק Baschaκ, Persa vocem Hebraicam seruat. Septuaginta Ibis transferunt in Leuitico, & in Deuteronomio Cycnus, vt & D. Hieronymus. ita enim confundunt interpretationem duarum vocum Ianschuph, & Tinschemet, vt etiam aliarum quarundam. Sed doctioribus videtur vox Ianschuph, omnino auem nocturnam, nempe Noctuam, aut Strygem significare, quæ à crepusculo denominetur. Cycnus quibusdam Arabibus etiam Basκaκ dicitur, item Cinnana, vel Cinnaria potiùs: nam Cinnaria,

Tinschemet. Baueta. Bota. Chaueta. Zueta. Ciuetta. Schom. Mus volãs. [a] Leui. 11. 30. Racham. Cycnus impura auis non est. Ieraκreκa. Racham quę auis sit vocanda. Gypæetus vnde dict.[b] Leuit. 11. Ianschuph. kipopha. Baschaκ. Cinnana.

inquit Syluaticus, est Cinnus (Cycnus) auis. Greci κύκνον dicunt, Latini Cycnum, vel Cygnum c in g mutato. Ornithologus Cygnum mauult scribi, & frequentius Latinòs, quam suo vocabulo, Olorem vocare asserit. Virgilius vtroq; vsus est, item Ouidius, & Horatius, Martialis, alijq;. Κύκνος autem Græcè dicitur, vt nonnulli grammatici, teste Varrino conijciunt, eò quòd cibi inueniendi causa cœnum præ cæteris animalibus scrutari, & turbare soleat, ἀπὸ τοῦ κυκνᾷν τὴν ἰλύν. Alij formant à verbo κλῶ, quod (inquiunt) est φωνῶ, idest, vocem edo, siue clamo, sit κλύω, vnde κύκνος, quasi κλόκος: est enim auis clamosa, sicut Anser quoq;: vel à terete collo, ὁ κυκλοτερῆ ἔχων τὸν τράχηλον, παρὰ τοῦ κύκλος. Sed quærendum, an potiùs, per onomatopœiam sic appelletur: nam & Isidorus Cycnum à canendo appellatum esse ait, eò quòd carminis dulcedinem modulatis vocibus fundit. Olorem verò, quod totus plumis sit albus: nullus enim, inquit, meminit Cycnum nigrum. Ὅλος enim Græcè totum dicitur: atque hinc fortè Scoppa nostri æui grammaticus cum aspiratione Holor scribit. Perottus secundum quosdam quasi Ὅλον ὡραῖον, idest, totum candidum, idest, totum pulchrum potiùs dici asserit. Nonnulli alij, vt annotat [c] Baptista Pius Bononiensis, Oloris etymum deriuant ab ὀλιγωρίᾳ, id est, despicientia, vt Fulgentius Placides, quod inuicem depascant hæ aues. Κύδνος Hesychio, & Varrino etiam Cycnus est, quanuis etiam Ciliciæ fluuius quidam ita vocetur: alioquin κυδνὸς oxytonum est gloriosus, inclytus, celebris. Apud Glossographum κύκνος, πτον, ὄαμι tanquam synonyma leguntur. Græci nostri sæculi Cyprinum dicunt. Horatio quandoq; ales albus, quandoq; etiam ales canorus appellatur, Ouidio auis alba, volucris fluminea, Ales Caystrius, & alibi Virgilio Anser Amyclæus quoniam [d] Iuppiter transformatus in Cycnum Amyclis Lædam compressit.

Etymologia.

Κλύκος.

Olor vnde dicatur.

Hulor.

[c] In Annot. cap. 127.

Κύδνος.

Cyprinus.

[d] In Cyri.

Cyris Amyclææ formosior Ansere Ledæ.

Italis plerisq; Cigno dicitur. Scoppa Italus etiam lo Cino vocari ait, corruptè nimirum. Venetijs Cesano, quæ vox ad Germanorum, & Belgarum Svveaen accedit, Ferrariæ Cisano: Hispanicè Cisne, Gallice Cyne, vel Cygne. Saxonibus, & Heluetijs etiam Olb, Elbs, vel, vt alij scribunt, Elps, Olbsch, Anglis à Svvan. Illyricis Labut.

GENVS. FORMA: DESCRIPTIO.

CYGNVS, inquit Albertus, *videtur generis Anserini esse tum rostri figura, tum pedum, victuq;: tempore pugnæ etiam sibilat, vt Anser.* Et ex eo, vt apparet, Turnerus, Forma, inquit, victuq; Anseri similis, sed multò maior, totus candidus, pedibus nigris. Est verò color huius alitis tanti candoris, vt passim pro candidissimo, teste Thylesio, color Cycneus, siue Olorinus accipiatur. Plinius Medos, scribit, Gasidanem gemmam mittere, coloris Olorini, idest, candidissimam: imo verò Syri, vt annotat [a] Gulielmus Pastregius, Cycnum nuncupant gentili lingua quicquid candidum est. Iuuenalis Cycnum nigrum de muliere diuite, ac pudica, tanquam rara, vel potiùs, quam non reperias, dixit, vti in prouerbijs dicetur, & [b] alibi per antiphrasim, *Nanum*, inquit, *Athlanta vocamus, Aethiopem Cycnum.* [c] Vergilius quoq; Galatheam Cycnis candidiorem dixit hoc versu:

Cycni color.

Gasidane gemma.

[a] Lib. de ori. rerum.

[b] Satyr. 8.

[c] Aeglog. 7.

Candidior Cycnis, hedera formosior alba.

Huiusce albedinis Coruum olim fuisse ait [d] Ouidius, antequã niger ab Apolline factus esset:

[d] Metam 2.

Coruus olim albus.

Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales, vt æquaret totas sine labe Columbas.
Nec seruaturis vigili capitolia voce
Cederet Anseribus, nec amanti flumina Cycno.

Sic Lentinum quendam nomine senem, quòd canos capillos tingeret, vt videretur iuuenis, Martialis admodum lepidè ex Cycno Coruum factum esse hoc disticho canit:

Lentinus cur Cycnus & Coruus dictus.

Mentiris iuuenem tinctis, Lentine, capillis,
Tam subito Coruus, qui modo Cycnus eras.

Alibi etiam puellæ candorem innuens, eam Cycno candiorem dixit. *Toto candidior puella Cycno.* Cùm itaq; talis, qualem prædicauimus, candoris sit Cycnus, Horatius verò nihilominus purpureum appellet, multi tam poëtæ interpretes, quam alij etiam viri docti in diuersimodas sententias abripiuntur. Etenim nonnulli synecdochen esse arbitrantur, parte pro toto assumpta, atq; ita vocasse Poëtam, quòd pedes habeat rubros. Sed hi præterquam, quòd toto, vt aiunt, cælo, errant, Cycno tribuunt, quod in eo non est reperire. Sunt enim pedes ei aterrimi, tantum abest, vt sint rubri. Alij locum eundem velut mendosum nituntur restituere,

Horatius cur Cycnũ purpureum dixerit.

Cycni pedes nigri.

re, sed cùm restituunt, euertunt potiùs, & sensum, intentumq; authoris corrumpũt. Horum autem alij pro purpureis, legunt marmoreis, alij porphyrijs, quo nimirum vocabulo Cythera insula Veneri sacra nominabatur, ac si pro Cycnis porphyrijs intelligendi sint Cycni illi Diuæ consecrati. Non desunt alij, qui legunt quidem purpureis, sed purpureos Cycnos interpretantur regales, hoc est, Veneris alites. Ego sanè horum omnium opinionem tanquam erroneam explodendam censeo, lubensq; in eorum opinionem eo, qui Cygnos purpureos vertunt, pulchros, ac egregiè resplendentes. Veteres enim rem aliquam pulchram, & splendidam significaturi nonnunquam elegantiæ, leporisq; causa purpuream nuncupare solent, quemadmodum innumeris ferè classicorum authorum quorumcunq;, maximè verò poëtarum authoritatibus confirmare possim: verùm quia & locus, & tempus, id prohibeat, quasdam tantummodo adducam, ne quis temerè, ac nimis arroganter, me in alios inuectum arguat.[e] Maro in primis (poëtis enim poëtam explicare cupio) nobilissimus ille carminũ scriptor, luminis pulchritudinem, ac splendorem indicaturus, id purpureum vocauit hoc versu:

Cythera insula Porphyria dicta.

Purpureũ quid veteres dicerẽt.

[e] *Aeneid. 6.*

Lumen cur purpureũ dictum.

Largior hîc campos æther, & lumine vestit
Purpureo. Et eum imitatus Ouidius:
Lataq; purpurea luce refulsit humus.

Eodem planè sensu idem Mantuanus solem purpureum, hoc est, splendidissimam, ac iucundissimam lucem edentem appellauit, canens:

Sol purpureus.

Purpureos inter soles, ac candida luna
Sydera. Ver quoq; quod & cæli clementia iucundum sit, & delectabile hominibus, & pulchrum propter varios, quos largitur, flores, purpureum eidem dicitur, vbi ait:

Ver purpureum.

Hîc ver purpureum, varios hîc flumina circum
Fundit humus flores.

Flores insuper, quòd non minus, quàm ipsa olim purpura, oblectent, & contemplantes remorentur purpurei ab eo vocitantur:

Flores purpurei.

Illa (apes) *continuò saltus, syluasq; peragrant*
Purpureosq; metunt flores, & flumina libant.

Ita postremò Albinouanus candorem brachiorum elegantissimum, atq; splendidissimum denominaturus, ea ait esse, *purpureâ candidiora niue*. Addam purpuram etiam nonnunquam accipi pro verborum elegantia. Vt modò ad Cycnum regrediatur oratio nostra, pennarum eius mollicies à poëtis plurimùm celebratur; quæ in lectis mirum est, quantum expetantur, vt suo pòst loco dicemus: idcirco Polyphemus apud[f] Nasonẽ huiusce alitis plumis molliorem ait esse Galateam hoc versu:

Brachia purpurea.

Verborum elegantia purpura dicitur.

Cycni pennarũ mollicies.

Mollior & Cycni plumis, & lacte coacto.

Rostro est parum turbinato, in extremitate obtuso, quod Ouidius etiam innuit in Cycni in hanc alitem conuersi fabula, dum ait: *Tenet os sine acumine rostrum*: colore rutilo, vel ruffo potiùs, in cuius summa parte, qua capiti committitur, nigerrimum tuberculum, atq; id rotundum, & in rostrum se inflectens, existit. Est autem sicuti Anseri etiam serratum, vt annotat Albertus, & falcis instar dentatum. Asserit hîc Cycnum in vltimis ætatis annis habere dentes, quod profectò ab alio nemine proditum est: imò verò[g] Plinius nulli volucrum dentes esse ait, præterquam Vespertilioni. Collum est longissimum, & viginti octo vertebris constans, quare ab[h] Homero δουλιχόδειρος, idest, longum collum habens appositissimo epitheto nuncupatur: &[i] Euripides δουλιχαύχενα κύκνον similiter appellat. Huius longitudinis etiam meminit Ouidius, inquiens: *Collumq; à pectore longè Porrigitur*. De vsu, atq; necessitate huius proceritatis admodum eleganter ita differit facundissimus D.[k] Ambrosius: *Cygnus*, *quoque*, inquit, *cur proceriore collo vtatur, in promptu est, vt quia est paulò segnior corpore, nec facilè potest aquarum inferiora penetrare ceruicem extendit ad prædam, qua quasi prærsa totius corporis escam, quam inuenerit, rapiat, atq; eruat è profundo. Adde & illud quia suauior, & magis canorus per procera modulus colla distinguitur, & longiore exercitatione purior longe resultat.* Meminit eiusdem necessitatis colli[l] Tullius, naturæ sagacitatem, vtpote, quæ nullibi deficit, nullibi exuberat, admirans. *Enumerare*, inquit, *possum ad pastum capessendum, conficiendumq; quæ sit in figuris animantium, & quàm solers, subtilisq; descriptio partium, quámq; admirabilis fabrica membrorum.* Et subinde enumerata modorum diuersitate, quibus animãtia ad pastum capessendum vtuntur, quorundam, inquit, esse eam humilitatem, vt cibum terrestrem rostris facilè contingant, quæ verò altiora sunt, vt Cycni, Grues, Anseres, & Cameli, adiuuari collorum proceritate. Eustathius quoq; & Varinus, Homerum interpretantes, quod Cygnum δουλιχόδειρον vocet, eũdem hunc vsum ex ea longitudine colligunt, quia scilicet, velut lineæ piscatoriæ vsum in aqua porrectum præbeat. Pedes non ipse tantùm, sed cæteræ quoq; aues, quæ natandi

[f] *Meta. 14.*

Rostrum.

Dentes.

[g] *Lib. 36. cap. 12.*

[h] *Iliad. B.*

[i] *In Iphig.*

Collum cur longum habeant.

[k] *Lib. Hexam. c. 22.*

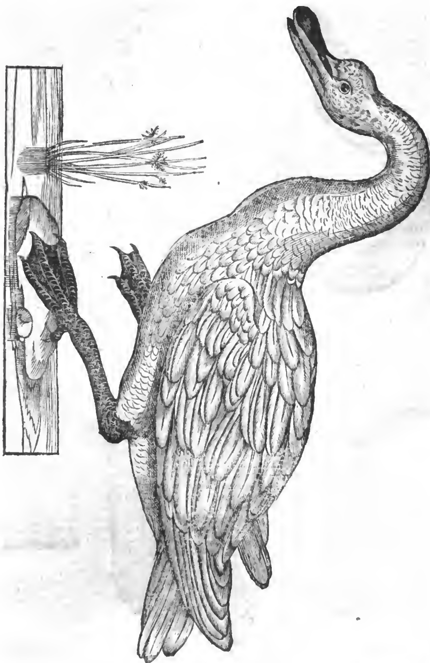
[l] *Lib. 2. de nat. Deor.*

Naturæ sagacitas.

Pedes cur membrana intersepiantur.

vsum

Cycnus adultus cum iunco leui.

Cycnus etiamnum pullus, Ferrariæ missus: cum nymphęa minori & Xiride.

vsum habent,& consuetudinem,latos, & membrana quadam digitos eorum copulatos obtinet,atq; coniunctos,cuius meminit Ouidius, dum ait: *Digitosq; ligat iunctura rubentes*. In quo pariter admirabilis patet ratio naturæ,vt ad natandum adiuméta habeant idonea, quò melius possint aquis supernatare, & quasi remis quibusdam, ita pedibus, membranæ illius

Pedũ vsus. extensione latioribus aquarum fluenta propulsent. Albertus, & author de natura rerum eiuscemodi auium genus existimant vno pede vti pro remo ad promouendum natatum, al-

Exacta descriptio. tero pro corporis sui gubernaculo: quæ sanè sententia à vero mihi minimè aliena videtur. Ego missum mihi ab excellentiss. Alphonso Cataneo, qui tunc temporis Ferrariç medicinã

Color. primo loco profitebatur,ita breuiter descripsi. Corpus totum vndiquaq; vniformes cinerei coloris plumæ integebant: erat enim anniculus,aut natu minor. Primo enim anno,teste Al-

Pondus. berto,coloris est cinerei,elapso verò anno candidissimus euadit. Pendebat libras viginti-

Magnitudo. quatuor. Dodrantes octo erat longus,staturam humanam æquans. Collum enim totius reliqui corporis longitudine explet mensura dodrantum quatuor, quo tanquam piscatoria li-

Collum. nea vsus è fundo commodè pabulum haurire possit. Rostrum habebat sex digitos longum,

Rostrum. à narium foraminibus supernè ad finem vsq; nigrum,cætera cartilagine carnis colore vestitum. Inferior mandibula tota nigrescebat frontis fine, & rostri principio vtrinque maculam nigram,quæ in triangulum summi rostri depressa, ac æquali superficie coeunt,est videre,inter quas fului coloris plumulæ frontem insigniunt.Latera vtriusq; rostri interius serrata,palatum quoq; medium denticulorum in longum positorum ordine asperum, reliqua etiam passim scabrum. Linguam mediam sulcus dent culis palatum medium secantibus respondens diuidit,& ipse propè radicem scaber. Sicuticapitis icon hîc expressi ore hiante demonstrat.

Cygni caput hians.

Pedes. Pedes dodrantem, & palmum longi,nigri sunt,sed notis,maculisuè partim cęrulcis,partim rubicundis,& albicãtibus distincti. Membranę digitis interiectæ squamulis minimis rotundis sunt inęquales.

Digiti. Digitos verò velut annuli quidam in latum intersecant: eorum medius omnium & crassissimus,& maximus est,longus digitos decẽ: internus nouem, externus septem:omnes autem,quàm in Onocrotalo maiores.

Oculi. Cygnos [m] εὐγλήνους,idest,pulchri oculos vocat Lycophron, [m] Scaliger cæsios vertit. Ego eos considerare vix potui in iam mortua diù aue,videbãtur verò cæsij coloris esse.

[m] In Cassandra.

Elbus. Ornithologus Cygni, quem apud suos Elbum vocari scribit, descriptionem ex inspectione propria confecit huiusmodi.

Lógitudo. In longitudinem,inquit,extensus,mediocrem viri staturam ęquat,totus vndiquaq; candidus.

Rostrum. Rostro lato, vt Anas,croceo,macula anterius nigra ad spaciũ vnguis humani. Ab oculis versus ro-

Pedes. strum pellis apparet nigricans. Crura nigra. Digiti pedum membranis nigris iunguntur. Plumæ desinunt paulò supra genu. Inde ad extremos digitos tres palmi restant longitudi-

Alæ. nis. Alarum ambitus superior quatuor palmorum est. Longissimæ alarum pennæ palmos

Cauda. septem cum dimidio æquant: Cauda circiter tres palmos longa est: collum circiter octo.

SCE-

Cycni sceletum.

SCELETI NOTÆ.

A. B. rostrum denotat, & totum cranium, quod in Cygno oblongius est, quàm in Onocrotalo, sed exilius, atque minus crassum. C inferiorem mandibulam. D. costas, quæ numero sunt viginti, cùm in Onocrotalo sint duodecim tantùm. E fulcra, per quæ transit aspera arteria: sunt autem longè diuersæ figuræ, quàm in alijs auibus. F os ischion, quod versus dorsi vertebras intus multis foraminibus peruium est, suprà elatum, & acutum ferè. G Coccigis vertebras. H poplitem. I os talo respondens. K colli vertebras, quæ sunt viginti, nam dorsi sunt octo. L clauicularum ossa. M. Omoplatas. N. os humeri. O. sternum. O O Scrinium, seu capsulam pectoralem, cui aspera arteria inseritur. P. radium, Q. vlnam, R. ossa carpi, S. ossa metacarpij, T. os femoris, V. os suræ, X. os tibiæ.

ANATOME.

3. Hist. capit. vlt.

Intestina qualia in Cygno.

RISTOTELES, quanuis *Cycnum appendices habere* dicat, *infrà quà definit intestinum*, hanc tamen alitem secuisse non videtur. Non erat enim tam miram qualem subinde, & describemus, & depingemus, asperæ arteriæ figuram taciturus. Quod verò ad intestina spectat, omnia quatuordecim dodrantes, & palmum longa erant, multoq; etiam pollicem crasso adipe, qui vicem omenti obit, intecta: quæ cùm non multis anfractibus, aut gyris intricata, sed simplici tantùm in se media spira reuolutione sint inflexa, alimenti forsan aliquid non planè distributi præterlabi fuissent: cui malo mederi volens natura, ne quidpiam anadosin effugere posset, cæca duo dodrantis spacio inter anum, & ipsorum initium interiecto, recto intestino appendit, quæ anfractuum intestinorum defectum compensarent. Arteria aspera admirandæ sanè structuræ; nam œsophagum subiectum comitata ad iugulum descendens cum peruenit, non rectà, vt in cæteris animantibus ad pulmones tendit, sed supra clauiculas eleuata in costam ossis pectoris, seu sterni inseritur. Est autem hæc costa minimè simplici osse composita, sed ex duobus lateralibus, & tertio superno his pro operculo incumbente fabricata, vaginæq; siue thecæ figuram, & vsum præbet. Ad huius finem posteaquam peruenit arteria, infernè in se instar serpentis reflectitur, & S literam exprimit, moxq; sub priore iam dicta portione ipsi superposita hanc capsulam denuò egreditur, & clauiculis medijs conscensis harum iugo tanquam fulcro innititur; atque ita sustentata denuò in morem tubæ reuoluitur, thoracisq; cauum subiens antequam ad pulmones fertur, prius quasi laryngem alteram efformat, transuersim secta, ossiculoq; quantum ipsa lata est longo, & quod tenui membrana obtenditur, hiulcam fistulam, seu syringam organorum musicorum, quorum modulatio diuino cultui in templis adhibetur (vulgus trombonem vocat) quæ inferiore sui parte simili fissura patulæ sunt, figura, ac compositione repræsentans. Sub hac larynge arteria in duos canales diuaricatur, quorum singuli in medio ampliori capacitate protuberantes, rectà in pulmones exiguos costis retrò totos affixos abeuntes distribuuntur. Eiusce modi naturæ artificium, cuius postea vsum indagabimus, tribus subsequentibus iconibus demonstratur, quarum prior arteriam ostendit, in thecam illam ossis sterni litera A denotati, ingredientem, & rursus egredientem, altera thecam eam apertam, arteriæq; reuolutionem manifestissimè. A A. ossis sterni mediæ costę parietes duos denotant. B B. arteriam reuolutam in sterni scrinio. C. asperæ arteriæ initium. D. asperam arteriam thoracis capacitatem ingredientem. E E. diuaricationes eiusdem. F F. collum auis. G. Laryngem. H H. clauiculas. Postrema exemptam arteriam, atque hæc de aspera arteria.

Aspera arteria.

Quomodo in os pectoris inseratur.

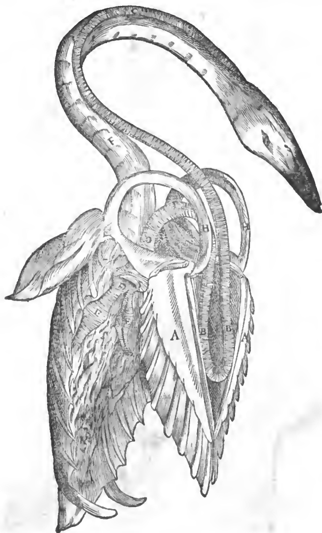

LOCVS;

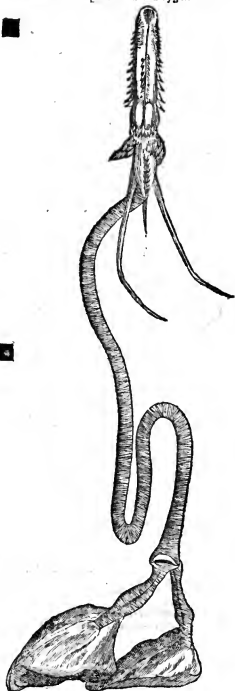
Cygni aſpera arteria clauſo ſterno.

Cygni trachæa arteria aperto ſterni ſcrinio.

Trachæa arteria Cygni.

LOCVS.

Amphibia quæ. [a] 9.Hi.c.12. Cur ſtagna amet magis, quàm fluuios.

YCNVS ex animalibus eſt, quæ in aquis, & in terris agunt, & ancipitem vitam ducunt, qualia amphibia dicimus. [a] Ariſtoteles apud lacus, paludesq; degere ſcribit. Oppianus ait pratis, littoribus, & ſtagnis gaudere, Albertus in ſtagnis, quàm in fluuijs, quòd fortè in illis, quàm in his maior ſuppetat herbarum copia, quibus veſcitur, item luti, quod continuò roſtro verſat. Nam & [b] Vergilius flumen, quo Cycni aluntur, herboſum nuncupauit:

[b] Li.2.Geor.

Et qualem infælix amiſit Mantua campum
Paſcentem niueos herboſo flumine Cycnos,

[c] Li.Scacch. [c] Et Hieronymus Vida.

Herboſo niueos dum margine paſcit Olores.

[d] Lib. de Part.Virg. Et [d] Iacobus Sanazarius.

Dum paſcit niueos herboſo ad flumina Olores.

[e] Lib. 27. cap. 24.

Aliam item rationem, cur ſtagna potiùs, quàm flumina amet, colligo ex [e] Æliano, quòd nimirum ſtagna longè ſint quietiora, & natatum non impediant, vt fit in forti impetu labentibus fluuijs. *Sedes*, inquit, *& commorationes ſunt in lacubus, paludibus, ſtagnis & perennibus fluuijs, quorum confluens, moderatè, & ſedatè fertur*. In ſumma, loca quærit aquoſa, qualia ſunt, quæ recenſuimus, haud tamen ad quærendum tantùm ſibi pabulum, ſed vt fulgura, fulminaq; quę naturaliter horret, fugiat, quod fortè innuit [f] Ouidius ſub perſona Cycni Ligurum regis Phaëthontis igne abſumpti caſum dolentis: dum canit:

Fulmina quomodo vitet. [f] Metam.2.

Fit nouo Cycnus auis, nec ſe cæloq; Iouiq;
Credit, & iniuſtè miſſi memor ignis ab illo,
Stagno petit. patuloſq; lacus, ignemq; peroſus
Quæ colit, elegit contraria flumino flammis.

[g] Iliad. B.

Cæterùm quantùm fluminibus gaudeat, elegantiſſimè, vt omnia demonſtrat [g] Homerus Græcos tanta lætitia, tantaq; animi promptitudine, atq; deſiderio ad Troiæ excidium armari tradens, quanto amore Cycni circa Cayſtrij fluenta obſeruantur. Canit autem.

Τῶν δ' ὥς τ' ὀρνίθων πετεηνῶν ἔθνεα πολλὰ,
χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλιχοδείρων,
Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα,
Ἔνθα καὶ ἔνθα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτερύγεσσι,
Κλαγγηδὸν προκαθιζόντων, σμαραγεῖ δέ τε λειμῶν.

Horum ſicut auium volatilium gentes multæ,
Anſerum, vel Gruum, vel Cycnorum longum collum habentium,
Aſiatico in prato, Cayſtrij circa fluenta
Huc & illuc volant gaudentes alis
Reſonanter ſedentium, reſonat autem pratum.

Cycnus flumineus dictus.

Quare Ouidius appoſito admodum epitheto Cycnum nunc amantem flumina, nunc flumineum nuncupauit. Eſt autem Cayſter fluuius Aſiæ iuxta Aſiam paludem, ac Epheſum vrbem labens, quem Cycnis abundare Homerum imitatus Maro innuit:

Iam varias pelagi volucres, & quæ Aſia circum
Dulcibus in ſtagnis rimantur prato Cayſtri &c.

De Aſia verò omne alibi quoq; ſic cecinit:

Ceu quondam niuei liquida inter nubila Cycni
Cùm ſeſe è paſtu referunt, & longa canoros
Dant per colla modos, ſonat amnis & Aſia longe
Pulſa palus.

De Cygnorum copia in Cayſtro, fluuio cæteri poëtæ etiam meminêre, & in primis [h] Naſo:

[h] Meto. 2.

Et quæ Mæonias celebrarunt carmine ripas,
Fluminea volucres medio caluere Cayſtro.

[i] Meta 5. Ales Cayſtrius.

Item [i] alibi. —— *Non illo plura Cayſter*
Carmina Cycnorum labentibus audit in vndis.

[k] Lib. 9. de triſtib.

Alibi etiam pro Cycno alitem Cayſtrium dixit, & [k] Propertius Cayſtrum Cycneum, dum canit:

Et

Et qua Cycnei visenda est ora Caystri,
Et qua septenas temperat vnda vias.

Istrum quoque, & Tanaim fluuios inde celebrat [l] Seneca, inquiens:

Clarum niueos inter Olores
Istrum Cycnus, Tanaimq́; colens.

[l] *In Agam.*

Plurimi etiam Cycni, aliæq; aues aquaticæ in Strymone fluuio conspici legimus. fluuio inquam lento, & non profundo, & humilibus, vt tradunt, ripis, ideoq; valde herboso. Moschus antiquissimus poëta, & [m] Theocritus quidem Strymonios vocitant, haud dubiè ob allatam rationem. Circa Męandrum Phrygiæ fluuium abundare etiam legimus, vnde & Mæandrius à quibusdam dici meruit. In Eridano, siue Pado apparere interdum Cycnos tradit Lucianus, sed paucos: cùm alioqui alij in hoc fluuio eorum copiam esse innuant, ac in primis [n] Claudianus, qui Padum inde Oloriferum appellat, cùm ait:

Fractaq́; nobilium ramis electa sororum
Cycnus Oloriferi vexit ab amne Padi.

[m] *Eidil. 19.*
[n] *In Epigr.* Padus Olorifer.

[o] Alibi etiam de Eridano sic canit:

Eridani ripas, & rauca stagna Padusa
Diffugiens nudauit Olor.

[o] *In Epithal. Pallad. & Seren.*

[p] Meminit & Silius Italicus.

Haud secus Eridani stagnis ripaue Caystri
Innatat albus Olor, pronoq́; immobile corpus
Dat fluuio, & pedibus tacitas emigrat in vndas.

[p] *Lib. 14.*

Sed & ante eos [q] Maro ipse:

Haud secus ac alto in luco cùm fortè caterua
Consedere auium, piscosúe amne-Padusa
Dant sonitum rauci per stagna loquacia Cycni.

[q] *Lib. 11. Aeneid.*

Mintius item Italiæ amnis Cycnos multos alit, vt celebrat Baptista Mantuanus his versibus.

———————— Aruis
Qua patre Benaco genitus circumfluit amnê
Mintius ingenti Cycnos habet vnda natantes.

Et alibi rursus.

Persimiles Cycnis viridis quos Mintius alga
Quos Mæander alit, quos humida prata Caystri.

Supra Auernum Italiæ lacum, vt refert author mirabilium, quę Aristoteli ascribuntur, iuxta Cumam nullam auem peruolare falsum est: nam qui illic fuerunt, inquit, Cycnorum copiam in eo esse narrant. In Papho insula innumeros dari testatur Lycophronis interpres, & ingentem esse multitudinem iuxta Carantonum, quod Gallię Aquitaniæ flumen est, Canentelam Ptolomęo dictum. Hispania etiam, teste [r] Strabone producit Cycnos, & eius generis aues plurimas. In Regis Anglię aula multos semper Cycnos ali aiunt. Polydorus [s] Virgilius in eiusdem terræ lacubus, & fluuijs magna voluptate omni tempore conspici testatur. Quinimo [t] Volaterranus, referente [u] Ioanne Textore, vbi mores Britannorum, siue Anglorum describit, ait Cygnos ad Tamesis ripam, non minus, quàm quatuor millia continuo enutriri. Scotia pariter Cycnis abundat; maximè Spina eius stagnum, & cur potius in eo, quàm in alijs degant hoc modo refert Hector [x] Boëthius: *Est & lacus in Morauia, Spina nomine, insignis Olorum frequentia. Nascitur enim in eo herba quadam, cuius semine auidissimè vescuntur, atque ob id Olorum cognominata. Ea autem herba illius natura est, vt agris iniecta nunquam putrescat. Hinc factum est, vt licet in spacium quinque prope millium lacus distendatur; hominumq́; adhuc memoria piscibus, ac maximè salmonibus exundare consueuerit. Vbi ea enasci cœpit sensim accrescens totum illud vadosum, nantibusq; impeditum reddiderit, nec vllus deinceps piscis maior in eo visus est.* Vt verò hisce dictis modò locis copiosi sunt Cygni, ita multis alijs in locis vel non sunt, vel saltem rari. Agri in primis nostri Cycnos, quod sciam, non habent, quum alioqui non desint lacus, stagnaq;. Ornithologus etiam apud suos, hoc est, Heluetios rarissimos esse ait, nec nisi hyeme aliquando sæuissima, cùm lacus toti gelu cōglaciant, capi. Incolunt pręter lacus, & flumina, etiam mare: nam & apud [y] Hesiodum Cycni multi natant in Oceano, & Ælianus [z] ex Aristotele Olorum gregem quandoq; in Afro mari apparere prodidit. Cassandra item apud Lycophronem nonnullos ait marinam vitam laudaturos, Oloribus similes, atq; hinc fortè Cycnus Neptuni filius fingitur, qui fluminibus, mariq; præesse dicitur. [a] Plinius cùm dixisset de Ciconiarum migratione, & vnde veniant,

[r] *Li. 3. Geog.*
[s] *Lib. 1. de hist. Angl.*
[t] *In Geogr.*
[u] *In Cornucopia.*
[x] *In descrip. regni Scot.*
Olorū herba, & eius natura.
Cycni vbi non sint, vel rari.
[y] *In Scuto Herc.*
[z] *Lib. 10. cap. 36.*
Cycnus cur Neptuni filius.
[a] *Lib. 10. cap. 23.*

[b] *Lib. de ſubter.* & quo abeant, ignorari, ſubiungit. *Simili Anſeres quoque, & Olores ratione commeant, ſed horum volatus cernitur.*[b] Georgius Agricola Olores etiã, Ciconias, & Anſeres longius abire ſcribit.

MORES. INGENIVM.

[a] *9. Hiſtor. cap. 12.*

YCNI ab [a] Ariſtotele εὐήθεις dicuntur, hoc eſt probitate morum inſignes: quanuis enim Græci εὐήθη ſtolidum, & ineptum vocent, hoc tamen inter Cycni laudes à philoſopho ponitur, vt hæc etiam adiuncta, εὔβιοτος, εὔγηρως, εὔτεκνος. Hinc eſt nimirum, quòd Ælianus ſcribit eos ſuapte natura mites, & pacatos eſſe. Nam ſi prouocentur, & infeſtentur vel inter ſe, vel ab alio quouis, admodum iracundi, & pugnaces ſunt. Cicurantur, teſte Alberto, præciſo alæ interioris articulo. Pullos ſuos mirè amare idem author eſt, & pro eiſdem acriter dimicare. Sunt ex eorum genere, qui gregales vocantur, vti ſcriptum nobis reliquit duobus in locis [b] Ariſtoteles. De ingenio vix quicquam proditum reperio, eo tamẽ non carent, ſed in volatu potiſſimum id oſtendunt, quemadmodum ex hiſce [c] Plinij verbis eſt intelligere. *Liburnicarum more roſtrato impetu feruntur, faciliùs ita findentes aëra, quàm ſi recta fronte incederent, à tergo ſenſim dilatante ſe cuneo porrigitur agmen, largeq́; impellentè præbetur aura. Colla imponunt præcedentibus: feſſos duces ad terga recipiunt.* Cum parituri ſunt, herbam in nidum ſuum congerere tradit apud Athenæum Philochorus, quam Lygęam vocant, tanquam ea parientibus ſit opilatura. Eſt autem Lygæa viticis genus in aquoſis frequens. λύγος enim vitex eſt. [d] Ioannes Khuenius Breidbachius, olim auditor meus, hac herba pullos ſuos tueri arbitratur, dum canit:

Quomodo cicurentur.

[b] *Lib. 1. Hi. cap. 4. & lib. 8. c. 12.*

[c] *Lib. 10. cap. 23.*

Lygæa herba.

[d] *Lib. 1. Zodiaci med.*

—— Viticem pariturus in ædes
Exiguas infert Cycnus, prolemq́; tuetur.

Ranas cur deuorent. Michael Glyca Siculus refert, neſcio, an ex propria ſententia Cycnos quandoq; ranas deuorare, atque earum eſu affectione quadam ſibi moleſta liberari.

AE T A S.

OLOR ab Ariſtotele εὔγηρως nuncupatur, quòd ad ſenectutem facilè perueniat, eamq; commodè ferat. Quod & Ælianus ſcribit. Vitam ei longam eſſe audio, ita vt vulgò vel trecenteſimum annum attingere credatur, quod mihi veriſimile non eſt.

V O X:

[a] *In Auib.* [b] *In Aſp.* Drenſare.

Κύκνος ᾄδειν, author eſt Iulius Pollux, vbi voces animalium explicat. Apud [a] Ariſtophanem eorum vox eſt Tio, Tio, Tio, Tio, Tinx. Altum quandoq; vociferari innuit [b] Heſiodus: Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ᾽ ἤπυον. Author Philomelæ eos ait drenſare:

Grus gruit, inq́; glomis Cycni prope flumina drenſant.

Quando ſibilent. Tempore pugnæ, vt ait Albertus, ſibilant, & interdum bombos, authore quodam, emittunt, ruditui aſinino non diſſimiles, ſed breues, & qui longè audiri non poſſunt.

DE VSV, SEV FINE ASPERAE ARTERIAE, ET DE CANTV.

Aſperæ arteriæ duplex vſus.

SPERÆ arteriæ in Cygno inſolens illa conſtitutio anteà, & deſcripta, & delineata, non modicam vſus, ſeu finis eiuſdem inueſtigandi occaſionem, materiamq; præbuit. Cùm verò duplex à Philoſophis, & Medicis; eius vſus aſſignetur, prior, qui eſt reſpirationis ad vitam neceſſarius, alter verò nobilior, digniorq; qui vocis edendæ, & formandæ eſt, vtriuſq; ſanè tam huius, quàm illius gratia, ſi naturam Cygni penitus introſpicimus, pulmonis fiſtulam huiuſmodi noua, & mira ratione conſtructam, ei datam iure merito cõcedemus.

Quod

Quod enim ad respirationem attinet, cùm Cygnum in stagnorum, & fluuiorum fundo herbas, aliaq; edulia pro victu sibi quærere voluerit natura, vnde etiam apud Græcos, vt dixi à cœno, & luto fodiendo κύκνος sibi nomen inuenit, par fuit, vt illi collum longissimum faceret, quo tanquam piscatoris linea pabulum è luto profundo attraheret, vnde & dissecti ventriculum sabulo, lapillis, herbaceæ materiæ permistis refertum conspeximus. Ne verò longa illa interim, dum rostrum cœno immergit, suffocationis periculum incurreret, asperam arteriam collum non modò æquātem longitudine, sed & dodrante excedentem, nempe omni ea portione, quæ œsophago deserto, clauiculisq; seu furcula superata in scrinium illud, seu thecam recondita à costæ sterni pariete duplici, & tecto compositam recondenda ingreditur, & rursus serpentino flexu reuoluta egreditur, furculæ innixa, vbi deorsum ad pulmones labitur, natura largita est, in hunc finem, vt cùm aliquando horæ fermè dimidiæ spacio, toto capite, & collo pronis vado alimoniam hausturus immergitur, pedibus in altum elatis, cæloq; obuersis, ex ea arteriæ, quæ pectoris dictę vaginæ reclusa est, portione, tanquam ex condo promo spiritus, quantum satis est, tam diuturnæ vrinationi suppeditari possit. Quali prudentia in piscibus quoque quibusdam vsam fuisse naturam videmus, quibus duas vesiculas tribuit, & quandoquidem branchiæ ipsorum respirationi vndiquaque perficiendę non semper sufficerent, hisce tanquam vtriculis quibusdam aër inclusus alto mari depressis, ideoq; aërem recentem haurire nequeuntibus semper in promptu futurus conseruaretur. Neque enim cum vero congruit, quod vulgus opinatur, pisces non respirare, quod obiter, cùm non sit huius loci dictum esto. De voce autem, cuius efformandæ alterum in animalibus arteriæ vsum posuimus, hîc pluscula differenda occurrunt, quantum ad rem præsentem de Cycno spectat. Res est plurimorum, imò omnium ferè scriptorum controuersijs maximè agitata, *Cycnea cantio*, dum hi mirabilem melodiam, ac harmonicos concentus suauissimos edere moribundos affirmant: illi verò non solùm non dulce canere, sed & vocis inamœnitate, & absurditate Coruis, ac Gracculis posthabendos contendunt. Inter negantes in primis est [a] Lucianus, à quo nautæ quæsiti, an Cycni cantibus, & modulis indulgeant, respondent, paucos nonnunquam Cygnos conspexisse in fluminis (Eridani) paludibus, qui incomptam, & inamœnam vocem, & sonum parum firmum edere solebant, ita vt Coruos, aut Gracculos illis collatos Sirenas esse confirmare possis: cæterùm dulce quiddam & optabile, vt tu dicis, ne in somno (hoc est, nulla ratione, nullo tempore) quidem audiuimus. [b] Alexander Myndius, referente Athenæo, profitetur plures sese Cycnos moribundos persecutum, cantum verò eorum nullum audiuisse. Ex his etiam [c] Plinius esse videtur, qui sic habet. *Olorem morte narratur flebiles cantus falsò* (aliàs falsis) *vt arbitror, aliquot experimentis*. Ex recentioribus instar omnium, & quem maximi alioqui facio, est [d] Iulius Cæsar Scaliger, eiuscemodi cantum fabulosum esse scribens in Cardanum inuectus, quòd nugas poëtarum, illum laudaret. *De Cycni verò*, inquit, *cantu suauissimo, quem cum mendaciorum parente Græcia iactare ausus es, ad Luciani tribunal, apud quem aliquid noui dicas, statuo te. Multitudo ingens ad Caratonum fluuium. Quid dicam tibi? Anseres sunt*. Qui verò cantare suauiter Cycnos scripsere, grauissimi fuere Philosophi. Socrates in primis apud Platonem, Aristoteles, & Cicero, celeberrimiq; poëtarum, Callimachus, Aeschylus, Theocritus, Antipater, Euripides, alijq; Græci, ex Latinis Lucretius, Vergilius, Seneca, Ouidius, Propertius, Martialis, Statius, hosq; imitati cæteri omnes. Verba Socratis, qui si difficilior, mœstiorq; fuisset, morituris sese Cycnis deteriorem existimari posse refert, antè citauimus. [e] Aristoteles, *Canere*, inquit, *Cycni soliti sunt, & præcipuè iam iam morituri, & iam quidam cùm in mari Africo nauigarent, multos canentes voce flebili, & mori nonnullos conspexere*. Sic ille. Cicero, qui quoque alibi Apollini propter vaticinium Cycnos dicatos asserit, præfans in librum de Oratore tertium de L. Crasso ita loquitur: *Illa tanquam Cycnea fuit diuina hominis vox, & oratio, quam quasi expectantes post eius interitum veniebamus in curiam, & vestigium illud ipsum, in quo ille postremum institisset, intueremur*. Hæc Cicero. Et sanè Cycnea voce loquebatur ille Crassus, nam septimo pòst die mortuus est. Vergilij versus doctissimos posteà citabimus. [f] Ouidius sic canit:

Sic vbi fata vocant vdis abiectus in herbis
Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et [g] aliàs sic:

Vtq; iacens ripa deflere Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem.

Item [h] alibi:

Carmina iam moriens canit exequalia Cycnus.

Collũ cur lõgissimũ.

Asperæ arterię lõgitudinis vsus.

Piscib⁹ quibusdã cur duæ vesiculæ.

Pisces respirant.

De cantu controuersiæ.

[a] *In electro.*

[b] *Lib. 9.*

[c] *Lib. 10. cap. 23.*

[d] *Exe. 232.*

[e] *Lib. 9. Hi. cap. 12.*

Cur Apollini sacri.

Crassus Cycnea voce locutus & cur.

[f] *In Epist.*

[g] *Lib. 5. de trist. Eleg. 1.*

[h] *Meta. 14.*

Elegan-

[i] In Hippolyto.

Eleganter [i] Seneca:

Candidas ales modò mouit alas
Dulcior vocem moriente Cycno.

[k] In Xenijs.

[k] Martialis verò ita habet:

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator Cycnus funeris ipſe ſui.

[l] Lib. 3. ſylu.

Statius [l] alibi hos cecinit verſus:

Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes
Nec fati iam certus Olor, ſauiſq; mariti
Thereos —— Et [m] alibi rurſus:

[m] Li. 5. ſylu.

Non ego quas fati certus ſibi voce canora
Inferias promittit Olor, &c.

Poſſem modò hîc multorum aliorum poëtarum recentiorum authoritates adducere, ſed quia ex hiſce veteribus, tanquam ex fonte hauſere, eas ſponte prætereo. Hanc itaque controuerſiam conſiderans [n] Aelianus de Cycni cantu, nihil certi affirmare fuit auſus. In varia enim hiſtoria Cycnos cantandi quidem ſtudioſos eſſe communi ſermone peruulgatum haberi ſcribit, ſe verò nunquam neque fortaſſis alium canere audiuiſſe: credi tamen canere, & tunc potiſſimùm eorum cantum putari ſuauiſſimum, & iucundiſſimum, cùm vitæ eorum permutatio præ foribus eſt. Alibi verò authoritate [o] Ariſtotelis confirmat Olorum gregem interdum in mari Aphrico apparere, & cantum tanquam ex choro quodam conſonanti ſuauem quidem, & lugubrem, & veluti ad miſericordiam inclinantem prærernauigantibus præbere, & ab illa modulatione nonnullos viuos extinctos. Aliâs [p] rurſus ex Hecatæo non ſolùm canere Cycnos admittit, verumetiam vnà cum citharœdis accinere, cùm Hyperborei Apollinis feſtum celebrant. Alibi denique canere eos ait, ſed niſi flante Zephyro. Philoſtratus pariter tunc ſuauiorem vocem ædere ait, cùm Fauonius eos ad cantum viſus fuerit inuitare. Oppianus verò, qui in obſeruando, & deſcribendo hârum alitum cantu diligentiſſimus fuit, à Fauonio ad cantum inuitari author eſt, cùm decrepiti iam viribus deſtituuntur. *Diluculo*, inquit, *canunt ante ſolis ortum tanquam in aere vacuo per id tempus audiendi clarius. Canunt etiam in maris littoribus, niſi tempeſtas, & procellarum ſonus diſſuadeant. Hoc enim vigente ne ſuis quidem ipſi cantilenis ſatis perfrui poſſent. Sed ne in ſenecta quidem morti vicina cantus obliuiſcuntur, qui tamen eis in illa ætate remiſſior eſt, quàm in iuuenta, cùm neque ceruicem amplius erigere, neque pennas extendere queant. Fauonium tunc ad canendum obſeruant, ignaui iam cruribus, & membrorum viribus defecti: Moriturus ſecedit aliquò, vbi nulla auis canentem audiat, nec Olores alij luctuosè interpellent, ſi qui fortè adeſſent, qui ſimilem vitæ exitum ſibi imminere intelligerent.*

[n] Lib. 1.

[o] Lib. 20. de Animal. cap. 30.

[p] Lib. 11. de animal. c. 1.

Quando ſuauius canant.

Cùm itaque paribus ferè rationibus ab vtraque parte hactenus ſit certatum, poſthac (ni fallor) affirmanti ſententiæ, non modicam fidem faciet præclara illa, & ſuſpicienda arteriæ aſperæ ſtructura ante hac à nullo alio, quod equidem ſciam, obſeruata. Ea enim cùm duplici reflexione, tubæ bellicæ figuram exactiſsimè repræſentet, qua quamlibet tã acutorum, quàm grauium ſonorum varietatem modulantes tubicines effingere ſolent, natura nihil fruſtrà facere, neq; etiam actionem vllam ſine idoneis, functioniq; accommodatis inſtrumentis obire ſoleat, minimè vulgari organi argumento facilè inducor, vt veriſimiliorem eorum eſſe credã ſentẽtiam, qui dulce melos, præſertim morti vicinos cantare dicunt. In hoc enim duplex flexus ille, qui oſſis pectoris primùm capſulæ inſeritur, dein altera reuolutione in furculam inclinata recumbens, in pulmones decidit, factus videtur, vt ne vox in tam longo arteriæ ſpacio euaneſceret, neuè prolixo adeo itinere fatiſceret, ſed in ipſo reuolutæ arteriæ angulo repercuſſo maiori cum clangore erumperet, ac veluti morulæ exiguæ in eo anfractu quiete recreata vires acquireret eundo, perinde vti Aquilo Romę, vbi cęlum alioqui calidius, frigidius tamen, quàm alibi ſpirat, quòd longo adeo itinere fractas, ac languidas vires Apennini montis cacumen radens, ac nonnihil ſubſiſtens recolligat, ac veluti ſeipſo fortior factus maiori impetu deinceps feratur. pręter id, quod capſulę pectoris, cui arterię portio reuoluta includitur, fornix, ac veluti concameratio quędam ad vocis reuerberationem, ac incrementum nonnihil quoque facere videtur. Quòd ſi Philoſophi quidam cantus Cycnei ſuauitatis rationem adferre conati, id accidere non ineptè fortaſſis arbitrati ſunt, teſte adagiorum authore propter ſpiritus per collum procerum, & anguſtum erumpere laborantes, quid fuiſſe dicturos eos putamus, ſi planè admirabili iſtac, ceu tuba ad omne genus muſici concentus ędendum appoſitiſſimo inſtrumento à natura inſtructam ſciuiſſent? Alioquin enim colli proceritas, & anguſtia multis alijs, nulla tamen vocis ſonorę ſuauitate commendatis communis eſt, vt obſtrepero Anſeri, crepitanti Ciconię roſtro, Onocrotalo, Grui, & ſimilibus

Cycnos canere, & quando.

Aquilo cur Romæ frigidior.

bus

bus. Ideo, inquit Isidorus, suauiter canere Cycnum dicunt, quia collum longum, & inflexum habet: & necesse est; eluctantem vocem per longum, & flexuosum iter varias reddere modulationes. Diuus pariter [q] Ambrosius, cantilenæ Cycneæ dulcedinis causam statuit colli longitudinem, hucq; interim [r] Vergilius respexisse videtur, cùm sic canat:

[q] *Lib. 6. Hexam. ca. 22.*
[r] *Aeneid 11.*

—— Et longa canoros
Dant per colla modos liquida inter nubila Cycni.

Sanè quidem, vt Lucretium huius rei conscium fuisse suspicer, faciũt hi versus, quibus Cycnei cantus causam acu tangens adamussim reddidit expressam:

Cùm tuba depresso grauiter sub murmure mugit,
Et gelida Cycni nece torti ex antro Heliconis,
Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.

Ad huius auis suauem, & canoram vocem astruẽdam multa quoque faciunt: primùm, quod minimè existimandum putem ab antiquissimis illis Philosophis, & poëtis, vt Homero, Virgilio, Socrate, & Aristotele traditam, deinde vnanimi omnium omnis ęui scriptorum consensu acceptam, ac comprobatam sententiam nulla omnino veritate fultam esse, ac temerariam, cùm & Hesiodi iudicio plerunq; verum sit, quod vulgò dici solet: deinde, quod Ægyptij, quibus vel ipsi Græci omnem Philosophiam acceptam referebant, Cycnum musicæ signum hieroglyphicum esse voluerunt. Prætereà quod omnis antiquitas Cycnum Apollini citharœdo musicæ inuentori nuncupauit. Demum, quòd viris philosophis, nominatim clariss. & excellētiss. D. Federico Pendasio Philosophiæ professori celeberrimo, se Cycnos frequenter cantantes suauiter in lacu Mantuano cymba vectum audiuisse asserenti, tanquam fide dignissimo non illibenter fidem adhibentes suffragamus. Georgius Braun Cygnos testatur prope Londinum Angliæ emporium in mari agminatim lęto occursu, & festiuis cantibus subeuntes classes excipere. Scribit item Albertus, se huiusmodi voces lugubres in qualibet tristitia ab eis ædi animaduertisse. Ego autem non in tristitia tantùm eos canere existimo, sed in gaudio etiam. [s] Antonius Musa Brasauolus Cycnos sub vitæ exitum canere sese obseruasse testatur, sed omnes id facere negat: quare cùm apud Plinium legatur, *Falsis aliquot experimentis*, pro falsis primùm legebat factis: quod mirum sibi videretur adeo vulgatam sententiam falsò vndiquaque pronunciari: quare pòst experimento doctus Plinium falsis, non factis scripsisse pronunciauit, quoniam scilicet ante mortem Cycnos quosdam cantus edere, quosdam etiam silentes emori obseruasset. Huc rursus non minimi ponderis alia hæc ratio accedit: quòd Belgæ maritimi, vt Frisij, Bataui, Mattiaci, cæteriq; his vicini Olorem, qui non minus frequens apud hasce gentes est, quàm in Helicone à poëtis putatus, imo si vspiam alibi frequentissimus, ob stagnorum copiam, vernacula voce Huyler cognominant, dictione ab Olor non admodum distona, sed quę auis proprietatem exactissimè exprimat. Huylen enim illis lugere, seu eiulare, aut plangere significat: qua indicant, auem hanc lugubrem quendam cantum edere, suauiq; planctu modulari. At quia mœstus videtur hic cantus, ideo poëtæ tanquam morti congruum pro nœnijs ab eo velut mortis præsago occini fabulantur iam necis hora instante. Verùm quouis tempore canorum quiddam, etsi lamentantium in morem eos obstrepere ego non semel data opera obseruaui, & auscultaui: quare non temerè Syri putarunt, Olores Syrenas esse, qui post lotionem ex aquis subuolantes suaue quoddam carmen decantent. Concludamus itaque cum Pausania κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς εἶναι δόξαν, id est, Cygno aui esse musices gloriam, & cũ Callimacho exclamemus, μουσάων ὄρνιθες ἀοιδότατοι πετεηνῶν. Ne verò & illud tanquam prorsus fabulosum reijciatur, quod cantu suo mortem suam præcinant, alia quoque animantia, quę pariter mortem suam lugent, pro exemplo sunto. Elephantem in primis, vt interim alia pręteream, idem facere testatur [t] Oppianus his versibus, sic Latinè redditis:

Cycnus musicæ hieroglyphicũ.

[s] *In Comment. ad Porphyr. Isagog.*

Huyler.
Huylé quid Belgis.

Olores Sirenes putati.

[t] *Lib. 2. de Venat.*

Quid verò mirum, quum elephos (audita fatebor)
Pectore diuino fati præsagiat omen?
Non igitur solis auibus pranosse futura
Contigit, aut soli de morte queruntur Olores.
Quippe elephas tristi quoque fatum carmine luget.

[u] Papinius etiam Psittacum ait sibi mortem cantu prędixisse, inquiens: *Nec soli celebrant sua funera Cycni.* Quod verò de penna fingunt poëtę, eam dicentes appropinquantibus ad extremũ vitę in capite natam paulatim in cerebrum descendere, ipsos verò Cycnos interea flebili voce cantare, donec moriantur, id planè fabulosum iudico. Id tamen veteres nugabantur, vnde Ouidius: *—— Veluti canentia dura*
Traiectus penna tempora cantat Olor.

[u] *Lib. 2. Syluarum.*

VOLA-

VOLATVS. GRESSVS. NATATVS.

[a] *Lib. 1. Variarum.* [b] *9. Hist. cap. 12.* [c] *In Scuto. Hercul.* [d] *Iliad. B.* Omphalos siue vmbilicus terræ. [e] *Lib. cur oracula desierint.* [f] *Lib. 1. de part. Virg.*

YCNVS, inquit Albertus, probè natat, non probè ingreditur, volat mediocriter.[a] Ælianus tamen pelagus traijcere scribit, & indefesso alarum remigio per mare volare, & [b] Aristoteles longiùs in pelagus efferri scripsit. Et [c] Hesiodus κύκνους ἀερσιπότας, idest, altiuolantes nuncupat, item [d] Homerus inter volatiles aues Cycnos simul cum Anseribus, & Gruibus nominat, necnon Pindarus, qui vt Aquilæ mirabilem in uolando pernicitatem innueret, fabulam comminiscitur, fingens Iouem cùm vellet maximè mediam habitabilis orbis partem certa mensura deprehendere, duas pari pernicitate Aquilas, vnam ab occidēte, alteram ab oriente emisisse: has verò vtrinque pari celeritate conuenisse Delphis, cui loco idcirco Omphalo, seu vmbilico terræ nomen, vt in Aquilæ historia diximus. Iam verò [e] Plutarchus illud non tantùm de Aquilis scribi tradit, sed de Oloribus quoque, *Aquilas*, inquit, *quasdam, aut Olores fabulantur ab extremis terræ partibus ad medium eius volatu tendentes Pythiæ eodem conuenisse ad locum, cui Omphalo, idest, vmbilico nomen est.* Postremò ex recentioribus elegantissimus poëta Iacobus Sanazarius velocissimum [f] Angeli Gabrielis, ad Mariam volatum describens, eum volantibus Cygnis comparat, dum canit:

Dixerat: ille altum Zephyris per inane vocatis
Carpit iter, scindit nebulas, atque aëra tranat,
Ima petens, pronusq́; leues vix commouet alas.
Qualis vbi ex alto notis Mæandria ripis
Perspexit vada, seu placidi stagna ampla Caystri,
Præcipitem sese candenti corpore Cycnus
Mittit agens, iamq́; implumis, segnisq́; videtur.
Ipse sibi, donec tandem potiatur amatis
Victor aquis: sic ille auras, nubesq́; secabat.

Celeritas quibus Cycnis conueniat. Natatus.

Quæ cùm ita sint, Cycnum non mediocriter tantùm, vt voluit Albertus, sed celeriter quoque volare erit statuendum: cùm alioqui naturæ eius repugnare videatur. Est enim Cygnus animal magnæ molis, & ob plurimam carnem multi ponderis, maximè autem cicures, qui iuxta hominum habitacula enutriuntur. Quamobrem de syluestribus celer ille volatus intelligi debet. Hi enim tantæ molis non sunt, & quo artificio volent, ex Plinio, allatis etiam eius verbis alibi diximus. Quod verò ad natationem attinet, eam tam facilem esse audio, vt humo in ripa expeditè progrediens, vix illam æquet.

NIDVS. COITVS. PARTVS.

Coëundi modus.

VTHOR de natura rerum, *Super aquis*, inquit, *nidificat Cycnus de pullis educandis solicitus*. Albertus, vbi Aristoteles Coccygem scribit tum in domibus, tum in petris nidulari, id ferè Cygno applicat, inquiens: *Cycnus, cùm domesticus est in domibus nidificat, & in lapidibus iuxta aquas: apud nos verò in paludibus iuxta herbas. sicut ferè omnis auis aquatica*. De coeundi modo Albertus, & author de natura rerum hæc ferè prodiderunt. *Tempore libidinis blandientes inter se mas, & fæmina, alternatim capita cum suis collis inflectunt, velut amplexandi gratia (Colla mares applicant fæminis: deinde mas fæminam conscendit:* Albertus *) Nec mora vbi coierint, mas conscius læsam à se fæminam, fugit, illa impatiens fugientem insequitur: non diuturna tamen hæc eis discordia est; sed noxa cessante, reconciliantur: & fœmina maris prosecutione relicta, post coitum frequenti caudæ motu & rostri aquis mergens purificat*. Albertus tam marem, quàm fęminam post coitum sese aquis immergere testatur, idemq; facere cæteras aues aquaticas, & falsum esse, quòd fœmina cum dolore semen suscipiat, ideoq; post coitum, marem fugiat: Non prius enim, inquit, fugit, quàm coëundi libido cessat. Bœus in auium generatione, siue vt ait Philochorus in Boeo referente [a] Athenæo docet, Cycnum à Marte in auem cognominem versum, ad Sibarin fluuiũ accedente, cum Grue coiuisse. Sed hoc fabulosum est, & vero minimè consentaneum. Non solent enim animantia diuersæ speciei, nisi ob maximam similitudinem, simul coire. Quod modò ad partum attinet, Anser, Anas, & Cycnus, domestici, teste Alberto, semel anno tantùm pariunt, initio veris propter sui temperamenti

Fęmina nō dolet ex coitu. [a] *Lib. 9.* An cum Grue coeat. Partus.

peramenti frigiditatem, & craſſitiem. Cælius Cycnũ ab [b] Ariſt. καλλίπαιδα, & πολύπαιδα vocari ait, quia plures producat, & ſpecioſos fœtus: ſed Ariſtoteles voce εὔτεκνος tantùm vtitur: Gaza vertit, non carere eum probitate prolis. Cælius verò illud ex [c] Æliano tranſcripſiſſe videri poſſit; qui alicubi ſic habet. *Ariſtoteles*, inquit, *Cycnum pulchram & multam ſobolem progignere*. Parit Cycnus, vt vult Albertus, tertio anno. Oua eius ſunt magna, oblonga, teſta durâ obtecta.

[b] *Lib. 9. antiq. lect. c. 52.*
[c] *Lib. 1. Variar.*

VICTVS. SAGINA.

[a] RISTOTELES Cycnum Εὔβιοτον vocat, quòd in parando ſibi victu haud ſegnis, haud iners ſit. Viuit autem eiſdem, quibus Anſer, herbis nimirum, & granis ſegetum. *Raſtro*, inquit Albertus, *cribrat cœnum, vt cibum inueniat, & dentibus ſecat inuentum*, herbas nempe, earumq́; radices. Algam autem in primis quærit, quod his verſiculis expreſſit [b] Baptiſta Mantuanus:

Perſimiles Cycnis viridis, quos Mincius alga
Quos Mæander alit, quos humida prata Caÿſtri.

Albertus etiam vermibus veſci ſcribit, item ouis piſcium, cùm alioqui piſcibus abſtinere conſtet, vt quàm eleganter innuit [c] Heſiodus, & iuxta piſces natare ſcribens:

——— Οἱ δὲ κατ' αὐτὸν (Ὠκεανὸν)
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ, πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο.
——— *Per ipſum autem (Oceanum)*
Cycni altiuolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in ſumma aqua: iuxta autem piſces mouebantur.

Quin, ſunt, qui ſcribant, Cycnum, ſi piſces eum natando inſequantur, eis cedere. Porrò quod ſpectat ad ſaginationem, noſtra ſæcula Cycnos non ſaginant ad menſæ vſum, quod veteres tamen feciſſe clarum eſt. Nam & [d] Plutarchus tradit, Romanos veteres, vt saginarent Cygnos, eis oculos conſuiſſe, & caueis obſcuris incluſiſſe. Sed de victu eorum nihil: Anſerum autem more ſaginari conſueuiſſe veriſimile eſt.

[a] *9. Hiſt. cap. 10.*
[b] *Lib. 4. Alphonſ.*
[c] *In Scuto Hercul.*
[d] *Lib. de eſu carnis.*

COGNOMINATA. DENOMINATA.

[a] YCOPHRON Calchantem Cycnum vocat, eò quòd vt interpres Izacius Tzetzes docet, ætate admodum prouectus, & vates fuerit. Præſentiunt enim obitum ſuum Cycni, & tum argutiſſimè canunt. Vates verò hic ille eſt, qui cum Græcis ad Troiam profectus eſt, & quia diuinandi arte plurimùm præſtabat, Græci eius conſilio multa geſſerunt, vti apud Homerum, & Vergilium legere eſt. Diruta verò Troia reuerſus terreſtri itinere Colophonem, cùm in luco Apollinis Clarij extra vrbem apud Samum in Mopſum præſtantiſſimum augurem incidiſſet, artis peritia ab illo ſuperatus, dolore contabuit, quòd propoſita ſibi à Mopſo caprifico, (vt refert Heſiodus) aut (vt Pherecides mauult) ſue grauida conijcere non potuiſſet, quot in illa ficus eſſent, quotúe hęc ſuculas gereret, quod tamen Mopſus ſine vllo errore diuinauit. [b] Pauſanias Aquilas quaſdã Cycneas, quòd candore Oloribus perſimiles ſint, eaſdemq́; ſeipſum in ſepylo ad ſtagnum, quod Tantali dicitur, conſpexiſſe ſcribit. Canopus lacus Ætoliæ, poſtea Cycnea appellatus eſt, ſicuti pòſt inter fabulas ex Antonio Liberali recenſebimus. Eſt & Cygnea Germaniæ vrbs, vt refert [c] Io. Garzonius Bononienſis, qui ita dictam ſcribit, à Cygno conditore, eſſeq́; ſubditam Marchioni Miſnenſi, & argenti venâ diuitem eſſe. Turris Olorina, vel Cycnea, referente Vimando Pigio Campenſe imminet Rheno in cacumine trium Cliuiæ collium, quadrata, præalta, lataq́; cum arce longe conſpicua, quam tradunt, à Caio Iulio Cęſare bello Gallico conſtructam eſſe, velut propugnaculum, quò vicina loca aduerſus Germanorum iniurias defenderentur.

[a] *In Caſſan.*
Calchas Cycnus.
Calchas à Mopſo victus.
[b] *In Arcadicis.*
Aquila Cycnea.
Cycnea lacus.
Cycnea vrbs.
[c] *Lib. 2. rer. Saxon.*
Olorina vel Cycnea turris.

CAPINDI RATIO.

ᵃ *Lib. 10. cap. 18.*

QVOMODO Cygni, Grues, & Anſeres, Perdicesq; rete capiantur, ita ferè tradit[a] Petrus Creſcentienſis. *Eſt & aliud ingenium, quo Grues capiuntur, Cycni, Starna, & Anſeres, quod tale eſt. In ripis fluuiorum ab vtraque parte figitur arbor altiſſima, duæ ſimul iunctæ, vt longior ſit arbor, habetq; per totum cuniculos ad aſcenſum in ſummitate tirellam, in qua ponitur funis retis, cuius longitudo eſt ſecundum fluminis latitudinem, & arborum diſtantiam, & eius latitudo eſt, vt ſuperius eleuata vſque ad medias dependeat arbores, deinde homines vſque à remotis veniant per glaream fluminis, omnes volucres, quas inuenerint, expellentes, quæ volantes à ſplendore aquæ non deſcedent, donec in rete inciderint: & tunc declinetur rete cum funibus ſuis, & volucres capiantur. Et modus iſte locum habet, niſi cùm tempus fuerit nubiloſum, & aër obſcurus: alioquin aues eleuatæ facilè à fluuio deuiarent.* Hæc omnia ille. Cæterùm retibus etiam olim Cygnos capi conſueuiſſe, colligere eſt ex [b] Euripide, apud quem ſic ſcribitur. Οἷα δ' ἔτις κύκνος ἀχέτας ποταμίοις παρὰ χεύμασι πατέρα φίλτατον καλεῖ ὀλόμενον, δολίοις βρόχων ἕρκεσιν, ideſt; Qualis Olor canorus fluuiatiles apud vndas patrem vocat chariſſimum doloſis laqueorum plagis necatum.

ᵇ *In Electr.*

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

Caſtoris, & Pollucis coronæ.
Arundo vallatoria vbi naſcatur.
Cycni mutuò pugnãt.
ᵃ *Li. 9. Hiſt. cap. 1.*
ᵇ *Lib. 14. de Animal. cap. 13.*
Indi cur Cygnos ode rint.
Cycnus cur inhoſpitalis dictus.
Cycnus Anſerem odit.
Cycni cum Aquila pugna.
ᶜ *Li. 9. Hiſt. cap. 12.*

INTERPRES Ariſtophanis Caſtorem, & Pollucem refert, à Spartanis coronis ex calamo contextis ornari ſolere. Sunt, qui putent id ideo feciſſe Spartanos, quia Cycnus eo herbæ genere delectetur, ideoq; eadem geminis illis fratribus ex ouo Cycneo genitis grata fuerit. Naſcitur quidem calamus, ſiue arundo vallatoria in ſtagnis, quæ mirum eſt, quantum ament Cygni, ſed an arundinis illius eſu delectentur, non habeo quid dicam. Inſuper, an cum alijs etiam animantibus occultam amicitiam colant, needum obſeruaui. De inimicitia, odio, belloq; eorum inter ſeſe, & cum alijs paſſim multorum ſcriptorum veterum monumenta referta ſunt. *Oloribus*, inquit[a] Ariſtoteles, *vt alter alterum deuoret in more eſt, maximè in volucrum genere.* Quem locum in ſuos libros tranſcribens Ælianus[b], *Ariſtoteles*, inquit, *Cycnum tradit præditum eſſe iraſcendi facultate animæ, vnde fit, vt ſæpe ad iram prouocentur, ſæpeq; concertantes mutuò periment.* Sic ille, ex quo etiam habemus, quod ne pullis ſuis, ouisq; parcant: nam alibi Indorum regi tragematum loco eſſe ſcribit oua Olorum, Struthio Camelorum, & Anſerum. *Ex quibus, ait, & ipſe cætera non reprehendo, ita ne Cycnis quidem amici ſunt Indi, quod illas, quamuis Apollini ſacras, & mirè canoras aues ſua tamen pullicei inſidiari, & oua propria perdere fama ſit.* Hinc fortè Pindarus Cycnum inhoſpitalem appellauit. Cæterùm hoc facere in pugna per nimiam iracundiam credendum eſt. Alioqui carniuori non ſunt, & ne piſcibus quidem veſcuntur, vt qui cicures alucre, obſeruarunt. Anſeres, vel alterius generis aues, quæ eodem cum ipſo cibo veſcuntur, Cycnus, teſte Alberto, non facilè ſecum eſſe ſinit. Meliſtus Euboicus autem hanc ita conuitijs plenam eſſe dicit, vt ea clamante, reliquæ aues, quæ præſtò ſunt, conticere cogantur. Inſigne verò in primis diſſidium, atq; antipathia eſt cum Aquila, quam, teſte [c] Ariſtotele, ſi pugnam hæc cœperit, repugnans vincit, ipſe autem nunquam niſi prouocatus infert pugnam. Idem tradit Oppianus, ſed diffuſius his verbis: *Sæpius altius euolando euecti Aquilas impugnant, ſi quid illæ in ipſos, aut pullos eorum mali moliantur, non tamen incipiunt pugnam, ſed pacem quoad licet conſeruant, & placidam vitam alimentis etiam anteponunt.* Cum itaque Aquilam Cycnus vincat, vt dictum eſt: Franciſcus Sanctius Brocenſis nodum haud contemnendum curioſis proponit, quid Virgilius, & Homerus ſibi velint, cùm dicant, *Aquilas Cycnos inſectari, atque vnguibus rapere.* Eum nodum ego in Aquilæ hiſtoria generali hoc modo explicui, vt ſi plures Cycni (ſunt enim aues gregariæ) vnam Aquilam aggrediantur, eam vincant: Sin contrà Aquila vnicum Cygnum à reliquis ſeparatum offenderit, non ſit mirum, ſi eam vincat: atque hanc meam opinionem defendere videbatur [d] Ariſtoteles, apud quem ſic legitur. *Cum Aquila pugnat Olor, nutritq; eam ſæpius*, quo loco pro nutrit, male quidam, *vincit*, legunt. Verùm cum & [e] Scaliger teſtetur, de Aquila, ſi Cygni ala pulſetur, actum eſſe de ea, aliam denuò ſolutionem excogitaui, camq; velim à viris doctis euentilari. Exiſtimo itaque Cycnum cum Aquila pugnam

ᵈ *Li. 9 Hiſt. cap. 1.*
ᵉ *Exer. 231.*

quam detractare, imò quotiescunque eminus volitantem obseruat, expauescere, non quòd se viribus inferiorem credat, sed quòd velut imperitus, armisq; vti nesciens miles repugnare non audeat; itaque sese in fugam conijciat, donec ab ipsa vnguibus raptus se ab ea tueri cogitur, & non iniquo Marte repugnat. Quantùm verò timeat Aquilam Cycnus, eleganter expressit ita Statius:

—— Vtque feri victorem fulminis albus
Cùm supra respexit Olor, cupit hiscere ripam
Strymonis, & timidas in pectore contrahit alas.

Ait autem Cycnum cupere, vt ripa hiscat, nimirum vt se submergat, & sic fugiat Aquilam. [f] Homerus perquam eleganter Hectorem Græcos insequentem, pauorem maximum eis inijcientem Aquilæ, quæ Anseres, Grues, vel Cycnos adoritur, assimilat his versibus: [f] *Iliad. O.*

Ἀλλ᾽ ὥς τ᾽ ὀρνίθων πετεηνῶν Αἰετὸς αἴθων
Ἔθνος ἐφορμᾶται ποταμὸν πάρα βοσκομενάων
Χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλιχοδείρων.
Sed sicut auium volatilium Aquila fulua
Multitudinem inuadit fluuium iuxta pascentium
Anserum, vel Gruum, vel Cycnorum longa colla habentium.

Ita pariter [g] Maro Turnum scribit tanta iracundia Lycum de muro deiecisse, quanta Iouis armiger, id est, Aquila aggreditur Leporem, aut Cycnum. [g] *Lib. 9. Aeneid.*

—— Nostrasq; euadere demens
Sperasti te posse manus? simul arripit ipsum
Pendentem, & magna muri cum parte reuellit:
Qualis vbi aut leporem, aut candenti corpore Cycnũ
Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger vncis.

[h] Hieronymus Fracastorius Veronensis Angeli mandata Dei ad Mariam deferentis pernicitatem in volando descripturus, volatum eius Aquilæ celeritati comparat in persequendis Ardea, & Cycno, quos eminus in stagnis obseruauit. [h] *Li. 2. Ioseph* Angeli volatus Aquilæ Cycnum insequenti cõparatus.

Qualis vbi in liquidis stagnis, aut Ardea longe est,
Aut albus conspectus Olor, sacer Accipitrum Rex
Post varios gyros sublimis ab æthere lapsus
Immotis secat alta ruens oculo ocyus alis,
Impete non alio volucer cælestis adibat, &c.

Cæterùm mirum non est tanto Aquilam Cycneæ carnis desiderio teneri: magnus enim est, & vel eo solo famelicum ventrẽ exsaturare potest, quare dum eum habere, & nancisci potest, cęteras volucres, si paruæ sint è manibus elabi patiatur, quod hisce carminibus quoq; Stroza filius expressit: Aquila cur Cycni carne delectetur.

Non secus atque olim cælo Iouis ales ab alto
Accipiens raucum circum Asia prata canorem
Præcipitat: tum cuncta cito metita volatu
Indecores epulas, cirratarumq; volucrum
Nubila despectat, magnumq; exquirit Olorem.

[i] Ælius Iulius Crotta parœmia ex impossibili desumpta hanc Aquilę, & Cycni discordiã perquàm doctè significat, Orpheũ tãta harmoniæ suauitate cecinisse inquiens, vt Aquila, & Cygnus hostes infensissimi, priori odio deposito, reconciliati simul colluderent: inquit autem: [i] *Li. 2. Hermion.*

Flauaq; cum niueo ludit Olore Aquila.

[k] Baptista Mantuanus sine authoritate, Vultures, qui Aquilis longè imbecilliores sunt, imò verò tantùm cadauera insectantes, Cycnos capere perperam scribit: Vultures Cycnis inimici. [k] *Li. 2. Parth*

Flebat, vt inuadi cernens à Vulture nidos
Lactentes imbellis Olor, prædator aduncis
Vnguibus, & duro discerpsit viscera rostro.

Cum draconibus itẽ non bene conuenit Cycnis, vt testantur Philes, & Ælianus. Serpentes quoq; à Cycnis terreri apparet, siquidẽ Auicenna, *Qui sibi metuit*, inquit, *à venenosis animalibus, noctu præsertim dormiens, is nutriat Grues, Pauones, Cycnos* (Bellunensis pro Cycnis Ciconias reponit: est sanè vtraq; auis serpentibus inimica) *ab his enim terrentur, & morsu impetuntur animalia venenata.* Atq; hoc etiam fortè innuens Gratius, qui retis quoddam genus describens, quod pinnatum dicunt, quoniam auium pennæ ei imponantur, ad terrendas feras, inquit: Cycni cum draconibus diffident. Rete pinnatum.

Sunt quibus immundo decerpta Vulture plumæ
Instrumentum operis fuit, & non paruæ facultas:

Tantum inter niuei iungantur vellera (pennę)*Cycni.*

Cicuta Cycnum interimit.

Ælianus cicuta olori perniciem inferri prodidit: Sed hoc adeo mirum non eſt, vt ad occultam inimicitiam ſit referendum, cùm & hominibus, & cæteris ferè animantibus ſit exitialis: ego porcum eius eſu perijſſe obſeruaui. Fulgura denique timere creduntur: quæ opinio inde videtur orta, quoniam humiditas ſuâ naturâ aduerſatur calori, vt antè etiam dixi: Cycni enim vt humidi humida appetunt flumina, lacus, & ſtagna incolentes: ad quod alluſit etiam [a] Naſo, cùm cecinit:

[a] Lib. 2. Metam.

Stagna petit, patulosq; lacus, ignemq; perorſus
Quæ colat, elegit, contraria flumina flammis.

PRÆSAGIA.

Pluuiæ præſagium. Frigoris præſagiũ.

SI aquæ rorem inſpergat Cycnus, pluuiam portendere fertur, quemadmodum pariter cùm profundos humeros cis immergit, Ornithologus apud Heluetios ingens frigus timeri aſſerit, cùm illic hyeme in lacu aliquo apparet.

AVGVRIA.

Cycni nautis fauſti.

ALEXANDER ab Alexandro Cycnum nautis, & his, qui freto agi volunt, proſperos curſus denunciare aſſerit, reliquis verò inauſpicatum eſſe. Ego Cycnum inauſpicatum nullibi reperio, quare rectiùs meo iudicio dixiſſet Alexander Cygnos nullis eſſe augurio, niſi nautis: de quo felici augurio ita apud [a] Virgilium Venus alloquitur Aeneam.

[a] Lib. 1. Aeneid.

Namque tibi reduces ſocios, claſſemq; relatam
Nuncio, & in tutum verſis Aquilonibus actam,
Ni fruſtrà augurium vani docuere parentes.
Aſpice bis ſenos, lætantes agmine Cycnos,
Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam deſpectare videntur.
Vt reduces illi ludunt ſtridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter, puppesq; tuæ, pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno ſubit oſtia velo.

Hoc eſt, vt exponit Donatus, quemadmodum Cycni iſti, poſt Aquilæ perturbationem, qua diſperſi fuerant, ſicut naues tempeſtatibus conſtabat eſſe turbatas, hilaritate omni, lętitiaq; recepta, ordine ſoluto ſecuri volitant: ſic & naues tuæ, & omnes tui ſecuri degunt, ac tuti. Seruius poëtam per Cycnos naues, per Aquilam tempeſtatem denotare putat; ſed quid ſi cũ Lamberto Hortenſio Montfortio, qui & ipſe Virgilium ſcholijs illuſtrauit, Cycnos exponamus nautas Troianos, Aquilam Iouem, qui etſi Troianos non ſollicitat, eos tamen ſollicitari, & affligi permittit. Rectè enim nautæ Cycnis comparantur, quia nautæ à Cycnis auguria capiunt. Sunt qui volunt, Vergiliũ has potiùs, quàm alias aues in carmen induxiſſe, vt Ænec augurium facerent, quoniam vnà cum Columbis Veneri dicatas putarent antiqui. Alij, vt Iulius Pomponius Sabinus haud contemnendus eiuſdem poëtæ interpres, nautis ideo bono felicíq; augurio eſſe volunt, quòd Iupiter in Cycnum conuerſus Caſtoris, & Pollucis pater factus ſit, qui numina ſunt nautarum, & Cycnos in clypeis ſuis ferebant, & etiamnum eiuſmodi ſidera nautis ſigna ſunt auſpicata. Poſtremò ideo nautis proſpera portendunt, quoniã cùm multùm natent, & in aquis verſentur, nunquam tamen merguntur: ſicuti legitur in Ornithogonia, citante Seruio:

Nautæ rectè Cycnis comparantur. Caſtor, & Pollux Cycni filij nautis fauſti. Cycni non merguntur.

Cycnus in augurijs nautis gratiſſimus ales,
Hunc optant ſemper, quia nunquam mergitur vndis.

Quos verſus Iſidorus ad Æmilium authorem refert, & legit ſic:

Cycnus in auſpicijs ſemper lætiſſimus ales &c.

Deniq; [b] Cælius Calcagninus ad poſtremam felicis iſtius augurij rationem, hanc alterã adiungit, quòd lubricis pennis adiãtum, quod à noſtris capillus Veneris dicitur, imitetur. Ridere hocce nautarum augurium videtur [c] Claudianus, dum canit:

[b] Li. de nau.
[c] Lib. 15. Panegyr.

Reſpice

Respice si tales iactas aluisse fluentis
Eurota, sparteúe tuis, quid protulit aquum
Falsus Olor, valido quamuis decernere castu
Norint, & ratibus sæuas arcere procellas.

[d] Amphiareus apud Papinium Statium ex certamine septem Aquilarum cum Cycnis, conijcit, septem fortissimos, bellicosissimosq; duces Thebas depopulaturos; canit autem: [d] *Lib.3.Thebaid.*

Sed similes non ante metus, aut astra notaui
Prodigiosa magis: quanquam maiora parantur:
Huc aduerte animum, clara regione profundi
Aetheris innumeri stateurunt agmina Cycni:
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab Arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili:
Fixerunt cursus. Hac rere in imagine Thebas.
Nam sese immoti gyro, atque in pace silentes
Ceu muris, valloq; tenent. Sed fortior ecce
Aduentat per inane cohors: septem ordine fulua
Armigeras summi Iouis exultante caterna
Intuor: Inachy sunt hi tibi (concipe) reges.
Inuasere globum niuei gregis, vncaq; pandunt
Cædibus ora nouis, & strictis vnguibus instant.
Cernis inexperto vorantes sanguine ventos?
Et plumis stillare diem? Quam sæua repentè
Victores agitat leto Iouis ira sinistri?
Hic excelsa petens subita face solis inarsit
Summisitq; animos illum vestigia adortum
Maiorem voluerum tenera deposuitis ala.

Cùm verò, in augurijs, vt ait Seruius in commento antè allatorum Virgilij versuum, non solùm considerentur aues, sed etiã volatus, vt in præpetibus, & cantus vt in Oscinibus: Cycnus autem neque in præpetibus, neq; in Oscinibus ab aliquo nominetur, miratur Seruius, quæritq; cur ab illo sumatur augurium? Soluitur, inquit, quòd augurium poëta ad Aquilam retulit, docuitq; bonum omen ad naues factum de Cycni volatu, ac si Vergilius omen, non augurium ex Cycno factum scribat, quod velim alij diligentiùs examinent. Nam lego aliquẽ heroëm sub tempora Pipini Franci Carolo Martello geniti, vnum, inquam heroem ex hac familia auspicium, ductumq; præuij Cycni secutum, cum quiescente alite locum, & ipsum quieti à vago profectionis errore cepisse, ibiq; (in Hollandia in Teysterbandiæ comitatu inter Vahalin, & Leccam) seu pagum, seu castrũ Herculana condidisse in memoriam Herculis progenitoris sui. Author est Hadrianus Iunius in enarratione Herculanæ domus. Hadingo Danorum regi, vt refert [e] Saxo, defunctæ coniugis species per quietem sic cecinit: *Cur à Cycnis petatur augurium?* [e] *Lib.1.*

Bellua nata tibi est, rabiem domitura ferarum
Quæq; truci rapidos atteret ore lupos.

At post pauca subiungit:

Fac caueas; ex te nocuus tibi prodijt ales,
Felle ferox Bubo, voce canorus Olor.

Consulti aruspices lupi nomine futuræ ferocitatis filium, Oloris vocabulo filiam denotare dixere, illum hostibus perniciosum, hanc patri insidiosam fore præsagientes. Euentus augurio respondit. Siquidem Hadingi filia Vluilda priuato cuidam Guthormo denupta, maritum in parentis cædem solicitauit: reginam se, quam regis filiam censeri malle præfata. Ille cũ ad cenam inuitatum socerum per sicarium confodere instituisset ab Hadingi stipatoribus cæsus est.

HISTORICA.

MIRAM quidem de Cygno S. Hugonis episcopi Lincolniensis obitum præsagiente historiam recẽset [a] Laurentius Surius his verbis. Fertur miri quiddam in diœcesi Lincolniensi tunc accidisse. Nam Cycnus quidam non paulò maior cæteris, sed nunquam anteà ibi visus ad castrum quoddam aduolauit, eo videlicet die, quo vir Sanctus Lincolniam primùm intrauerat. Hic omnes alios Cycnos, quos illic reperit plurimos, intra paucos dies occidit, vno tantùm fœminei sexus reseruato, magis solatij, quàm prolis propagandæ causa. [a] *Tom.6. in Nouemb.* *Cycnus alios Cycnos occidens.*

sa. Familiarem se nulli exhibebat, nisi soli Episcopo: de cuius manu, cùm primùm venisset illuc, statim micas accepit. Caput etiam cum collo longo in eius manicam satis amplam, quasi in aquam immersit: diù noctuq; apud eum mansit, diligenter eum custodiens, & defendens. Cùm autem Episcopus abscederet, mox auis regia in stagnum recurrit. Aduentum etiam viri sancti triduo, aut quatriduo antè pronunciare consueuit, volando, clamitando, cæterisq; gestibus insolitis: adeo vt famuli sibi inuicem dicerent, Præparemus singula, Episcopus mox aderit. Vltimo tamen aduentu eius ante mortem, solito more non occurrit: immo per ministros vix potuit adduci. Et cùm adducta fuisset, nullam lætitiæ, aut familiaritatis exhibuit significationem. Sed capite pendulo ægram se simulans, mœsta redibat. Mansit autem post obitum viri Dei in eodem castro annis multis. Nec potuit vacare mysterio, quod auis candida, imminens mortis periculum cantu nuncians, viro innocenti, pio, ac puro, mortisq; minas nil formidanti, non absque nutu diuino transmissa est. Sancti enim mortem habent in desiderio, & vitam in patientia. Hactenus Surius.

MYSTICA.

Cycni Apollini sacri.

CYCNOS Apollini ab antiquis consecratos fuisse, in primis testatur Homerus, qui Apollinem ab hac alite decantari facit his versibus:

Φοῖβε, σὲ μὲν καὶ κύκνος ὑπὸ πτερύγων λίγ' ἀείδει
Ὄχθῃ ἐπιθρώσκων ποταμὸν παρὰ δινήεντα
πηνειὸν, σὲ δ' ἀοιδὸς ἔχων φόρμιγγα λίγειαν
Ἡδυεπὴς πρῶτόν τε καὶ ὕστατον αἰὲν ἀείδει, idest.

Phœbe, te quidem & Cycnus sub alis suauiter cantat,
In ripa insiliens amnem apud verticosum
Peneum, te autem cantor habens citharam suauem
Dulcicanus primumq; & postremo semper canit.

Lib. 11. de animal. c. 1. *Ælianus Hyperboreorum gentem, & Apollinis apud eos honores, non tantùm à poëtis, sed alijs etiam scriptoribus celebrari tradit: atq; inter alios ab Hecatęo in Milesio, sed Abderitâ. Hunc verò scribere illi Deo sacros esse Boreę, & Chionis filios, tres numero fratres, sex cubitorum proceritate. His solenne sacrificium stato, & præfinito tempore peragentibus, innumera Cycnorum examina è Ripæis (vt ipsi appellant) montibus aduolare, & cùm canto res vernaculo eius musicæ genere, & simul citharœdi suauissima melodia Deum celebrant, etiam ipsis concinnè accinere, nec vsquam absona, aut inepta voce aberrare, sed tanquam incitamentum, & auspicium cantus à chorodidascalo æditum secutos, peritissimis carminū sacrorum decantatoribus concinere: hymno verò iam perfecto, volucrem illum chorum, vt ita dicam, recedere: postquam solito sibi Dei celebrandi munere est defunctus, ac diuinos honores per totum audiuit diem, simulq; & ipse cantauit, & oblectauit alios. Ex quibus figmentis habemus, quanti Cycneum illud melos fecerint veteres, adeo vt illius Dei, cui propter id sacrum iudicarant, festiuitatem concelebrare sint nugati, quanuis ab alia etiam illi dicatus fingatur, ob imminentis nimirum sibi mortis vaticinium, vt voluere Socrates, Cicero, multiq; alij præstantissimi Philosophi, ac ab eo Deo diuinationem habere videatur, quia præuidens, quid in morte boni sit, cum cantu, & voluptate moritur, vel certè quantam molestiarum, quæ sunt in hac miserrima vita frequentiam sit relicturus. Nos profectò rem longè admirabilem ac Cycno S. Hugonis mortem præsagiente paulò antè recensuimus, adeo vt non temerè Apollini, qui diuinationibus, & vaticinio præesse dicebatur, dedicatus fuerit? Quisnam igitur homo ille est, tàm meticulosus, etiamsi ob oculos ei obuersetur mors (quæ tamen omnium terribiliū terribilissimum quiddam est, teste Aristotele) qui non animi dolorem leniat, tristibusq; rebus solatia supponat, si Cycnorū cantionem surrectis auscultet auribus, quoties supremū vitæ tempus instat, quanquam nullam παλιγγενεσίας, aut secundi ortus spem habeant. Varrinus verò, & Eustathius Cycnum Apolli sacrum esse inquiunt, nō solùm tanquam auē canoram, & musicam, & vaticinam, verumetiam propter λευκὸν, idest, albū colorē. Deriuatur enim, inquiunt, eius nomen apud Grecos à verbo λεύσσειν, quod videre significat. Videndi autem facultatis author est Apollo, vnde & Delius nominatur, velut qui omnia δῆλα, idest, conspicua, & clara reddat. Aliàs etiam sic habent: Cycnus Apollini, seu soli consecratur, ob candorem diei, vt Coruus à nigredine noctis. Dicebatur item Cycnus eiusdem Dei currum trahere, vnde Apud Angelum Politianum est legere hos versus:

Cycni in Apollinis festo canūt.

Cycnus cur Apollini sacer.

Cycnus homines mortem contēnere docet.

Cycni etymum.

Bistonys Mars instat equis. Tu iungis Olores
Phœbe Terapnæos, Getica Mars fulgurat hasta.

Cur Musis sacer.

Ob vocis præterea suauissimam Harmoniam, Musis, quæ vnà cum Apolline poëtarum præsides

fides, omniumq; cantilenarum authores fuisse putantur, nuncupatæ fuere hæ aues; nam & Callimachus antiquus poeta Cycnos Musarum aues nominauit his versibus:

Η'μὲν ἔφη, κύκνοι δ' ἐ θεῶ μέλποντες ἀοιδοὶ
Μηόνιοι πακτωλὸν ἐκυκλώσαντο λιπόντες
Μουσάων ὄρνιθες ἀοιδότατοι πετεηνῶν.
Hac dixit. Cycniq; Dei prædulce canentes
Mæonium linquunt Pactolum, terq; quaterq;
Mox circa Delum volitant, circaq; puellam
Musarum volucres auibus mage turba canora.

Euripides etiam Cycnum Musis litare facit: vbi ait: *λίμναν θ' εἱλίσσουσαν ὕδωρ, κύκνειον, ἔνθα κύκνος μελῳδὸς μούσας θεραπεύει*, idest, *Et lacum voluentem aquas, amœnumq; Cycnis lustras, vbi Cycnus canorus Musis dulcibus litat*. Dicebantur denique Cycni Veneris alites, illius inquam, quam vulgus, deliciarum, voluptatumq; omnium, & blanditiarum, & elegantiæ Deam esse putauit: nam & huius currum traxisse poëtę quam plurimi finguntatque in primis [b] Ouidius, apud quem ea Diua sic loquitur: Cur Veneri facti.

[b] Li. 3. de re amandi.

Lusus habet finem: Cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.

Alibi de eadem sic ait:

Illa quidem monuit, iunctisq; per aëra Cycnis
Carpit iter, &c. & paulò pôst iterum.
—— Medias Cythereïa per auras
Cypron Olorinis nondum perueneras alis,
Agnouit longè gemitum morientis, & albas
Flexit aues illuc.

Idem legitur apud [c] Horatium. —— *Quæ Gniden*
Fulgentesq; tenes Cycladas, & Paphon
Iunctis visis Oloribus, & alibi:
Tempestiuius in domo
Pauli purpureis ales Oloribus
Commessabere maximi.

[c] Li. 3. carm.

[d] Statius quoq; eleganter à Cupidine Venerem vehi cum Oloribus facit.

[d] Lib. 1 sylu.

—— Sic fata, leuauit
Sidereos artus, thalamiq; egressa superbum
Limen Amycleos ad frena citauit Olores.
Iungit Amor, latamq; vehens per nubila matrem
Gemmato temone sedet. Iam Tybridis arces
Iliaca, pandit nitidos domus alta penates
Claraq; plaudentes clauserunt Limina Cycnis.

Idem [e] alibi de eadem Dea:

[e] Lib. 3 sylu.

—— Sic orsa leues secum ipsa per auras
Tollit, Olorinaq; subet considere biga.

Item [f] rursus.

[f] Eod. lib.

—— Et molles agitat Venus aurea Cycnos.

[g] Silius Italicus de Cupidine.

[g] Lib. 7.

Tum matris curru niueos agitabat Olores
Tempora solicitus litis seruasse Cupido:

[h] Pontanus Venerem inuocans:

[h] Lib. 1. de Stellis.

Dum canimus, quæ signa tibi, quod pareat astrum
Diua faue, & niueis felix allabere Cycnis.

Et paulò pôst:

Et sinuosa means niueis secat æthera Cycnis

Item [i] alibi:

[i] Lib. 2.

Subrisit Dea cæruleis generata sub vndis,
At niueis delapsa polo per inania Cycnis
Culta sinum, grauidos autumnus venit ad hortos.

Titus Vespasianus Stroza.

Cantantes pariter, pariter plaudentibus alis
Aërias Cycni corripuere vias.

sa. Familiarem se nulli exhibebat, nisi soli Episcopo: de cuius manu, cùm primùm venisset illuc, statim micas accepit. Caput etiam cum collo longo in eius manicam satis amplam, quasi in aquam immersit: diù noctuq; apud eum mansit, diligenter eum custodiens, & defendens. Cùm autem Episcopus abscederet, mox auis regia in stagnum recurrit. Aduentum etiam viri sancti triduo, aut quatriduo antè pronunciare consueuit, volando, clamitando, cæterisq; gestibus insolitis: adeo vt famuli sibi inuicem dicerent, Præparemus singula, Episcopus mox aderit. Vltimo tamen aduentu eius ante mortem, solito more non occurrit: immo per ministros vix potuit adduci. Et cùm adducta fuisset, nullam lætitiæ, aut familiaritatis exhibuit significationem. Sed capite pendulo ægram se simulans, mœsta redibat. Mansit autem post obitum viri Dei in eodem castro annis multis. Nec potuit vacare mysterio, quod auis candida, imminens mortis periculum cantu nuncians, viro innocenti, pio, ac puro, mortisq; minas nil formidanti, non absque nutu diuino transmissa est. Sancti enim mortem habent in desiderio, & vitam in patientia. Hactenus Surius.

MYSTICA.

Cycni Apollini sacri.

CYCNOS Apollini ab antiquis consecratos fuisse, in primis testatur Homerus, qui Apollinem ab hac alite decantari facit his versibus:

Φοῖβε, σὲ μὲν καὶ κύκνος ὑπὸ πτερύγων λίγ' ἀείδει
Ὄχθῃ ἐπιθρῴσκων ποταμὸν παρὰ δινήεντα
Πηνειόν, σὲ δ' ἀοιδὸς ἔχων φόρμιγγα λίγειαν
Ἡδυεπὴς πρῶτόν τε καὶ ὕστατον αἰὲν ἀείδει, idest.

Phœbe, te quidem & Cycnus sub alis suauiter cantat,
In ripa insiliens amnem apud verticosum
Peneum, te autem cantor habens citharam suauem
Dulcicanus primumq; & postremo semper canit.

* Lib. 11. de animal. c. 1.

* Ælianus Hyperboreorum gentem, & Apollinis apud eos honores, non tantùm à poëtis, sed alijs etiam scriptoribus celebrari tradit: atq; inter alios ab Hecatæo in Milesio, sed Abderitâ. Hunc verò scribere illi Deo sacros esse Boreę, & Chionis filios, tres numero fratres, sex cubitorum proceritate. His solenne sacrificium stato, & præfinito tempore peragentibus, innumera Cycnorum examina è Ripæis (vt ipsi appellant) montibus aduolare, & cùm canto-

Cycni in Apollinis festo canût.

res vernaculo eius musicæ genere, & simul citharœdi suauissima melodia Deum celebrant, etiam ipsis concinnè accinere, nec vsquam absona, aut inepta voce aberrare, sed tanquam incitamentum, & auspicium cantus à chorodidascalo æditum secutos, peritissimis carminũ sacrorum decantatoribus concinere: hymno verò iam perfecto, volucrem illum chorum, vt ita dicam, recedere: postquam solito sibi Dei celebrandi munere est defunctus, ac diuinos honores per totum audiuit diem, simulq; & ipse cantauit, & oblectauit alios. Ex quibus figmentis habemus, quanti Cycneum illud melos fecerint veteres, adeo vt illius Dei, cui pro-

Cycnus cur Apollini sacer.

pter id sacrum iudicarant, festiuitatem concelebrare sint nugati, quanuis ab alia etiam illi dicatus fingatur, ob imminentis nimirum sibi mortis vaticinium, vt voluere Socrates, Cicero, multiq; alij præstantissimi Philosophi, ac ab eo Deo diuinationem habere videatur, quia præuidens, quid in morte boni sit, cum cantu, & voluptate moritur, vel certè quantam molestiarum, quæ sunt in hac miserrima vita frequentiam sit relicturus. Nos profectò rem longè admirabilem ac Cycno S. Hugonis mortem præsagiente paulò antè recensuimus, adeo vt non temerè Apollini, qui diuinationibus, & vaticinio præesse dicebatur, dedicatus fuerit?

Cycnus homines mortem contẽnere docet.

Quisnam igitur homo ille est, tàm meticulosus, etiamsi ob oculos ei obuersetur mors (quæ tamen omnium terribiliũ terribilissimum quiddam est, teste Aristotele) qui non animi dolorem leniat, tristibusq; rebus solatia supponat, si Cycnorũ cantionem surrectis auscultet auribus, quoties supremũ vitæ tempus instat, quanquam nullam παλιγγενεσίας, aut secundi ortus spem habeant. Varrinus verò, & Eustathius Cycnum Apolli sacrum esse inquiunt, nõ so-

Cycni etymum.

lùm tanquam auẽ canoram, & musicam, & vaticinam, verumetiam propter λευκὸν, idest, albũ colorẽ. Deriuatur enim, inquiunt, eius nomen apud Gręcos à verbo λεύσσειν, quod videre significat. Videndi autem facultatis author est Apollo, vnde & Delius nominatur, velut qui omnia δῆλα, idest, conspicua, & clara reddat. Aliàs etiam sic habent: Cycnus Apollini, seu soli consecratur, ob candorem diei, vt Coruus à nigredine noctis. Dicebatur item Cycnus eiusdem Dei currum trahere, vnde Apud Angelum Politianum est legere hos versus:

Bistonijs Mars instat equis. Tu iungis Olores
Phœbe Terapnæos, Getica Mars fulgurat hasta.

Cur Musis sacer.

Ob vocis præterea suauissimam Harmoniam, Musis, quæ vnà cum Apolline poëtarum præsides

fides, omniumq; cantilenarum authores fuisse putantur, nuncupatæ fuere hæ aues; nam & Callimachus antiquus poeta Cycnos Musarum aues nominauit his versibus:

Ἠ μὲν ἔφη, κύκνοι δ᾽ ἐ θεῶ μελπόντες ἀοιδοὶ
Μηόνιοι πακτωλὸν ἐκυκλώσαντο λιπόντες
Μουσάων ὄρνιθες ἀοιδότατοι πετεηνῶν.
Hæc dixit. Cycniq; Dei prædulce canentes
Mæonium linquunt Pactolum, terq; quaterq;
Mox circa Delum volitant, circaq; puellam
Musarum volucres auibus mage turba canora.

Euripides etiam Cycnum Musis litare facit: vbi ait: *λίμναν θ᾽ εἱλίσσουσαν ὕδωρ, κύκνειον, ἔνθα κύκνος μελῳδὸς μούσας θεραπεύει*, idest, *Et lacum voluentem aquas, amœnumq; Cycnis lustrat, vbi Cycnus canorus Musis dulcibus litat*. Dicebantur denique Cycni Veneris alites, illius inquam, quam vulgus, deliciarum, voluptatumq; omnium, & blanditiarum, & elegantiæ Deam esse putauit: nam & huius currum traxisse poëtę quam plurimi fingunt: atque in primis [b] Ouidius, apud quem ea Diua sic loquitur: Cur Veneri sacri. [b] *Li. 3. de arte amandi.*

Lusus habet finem: Cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.

Alibi de eadem sic ait:

Illa quidem monuit, iunctisq; per aëra Cycnis
Carpit iter, &c. & paulò pòst iterum.
—— Medias Cythereïa per auras
Cypron Olorinis nondum peruenerat alis,
Agnouit longè gemitum morientis, & albas
Flexit aues illuc.

Idem legitur apud [c] Horatium. —— *Quæ Gnidon* [c] *Li. 3. carm.*
Fulgentesq; tenet Cycladas, & Paphon
Iunctis visit Oloribus, & alibi:
Tempestiuius in domo
Pauli purpureis ales Oloribus
Commessabere maximi.

[d] Statius quoq; eleganter à Cupidine Venerem vehi cum Oloribus facit. [d] *Lib. 1 sylu.*
—— Sic fata, leuauit
Sidereos artus, thalamiq; egressa superbum
Limen Amyclæos ad frena citauit Olores.
Iungit Amor, lætamq; vehens per nubila matrem
Gemmata temone sedet. Iam Tybridis arces
Iliacæ, pandit nitidos domus alta penates
Claraq; plaudentes clauserunt Limina Cycnis.

Idem [e] alibi de eadem Dea: [e] *Lib. 3 sylu.*
—— Sic orsa leues secum ipsa per auras
Tollit, Olorinaq; iubet considere biga.

Item [f] rursus. [f] *Eod. lib.*
—— Et molles agitat Venus aurea Cycnos.

[g] Silius Italicus de Cupidine. [g] *Lib. 7.*
Tum matris curru niueos agitabat Olores
Tempora solicitus litis seruasse Cupido:

[h] Pontanus Venerem inuocans: [h] *Lib 1. de Stellis.*
Dum canimus, quæ signa tibi, quod pareat astrum
Diua faue, & niueis felix allabere Cycnis.

Et paulò pòst:
Et sinuosa means niueis secat æthera Cycnis.

Item [i] alibi: [i] *Lib. 2.*
Subrisit Dea cæruleis generata sub vndis,
At niueis delapsa polo per inania Cycnis
Culta sinum, grauidos autumni venit ad hortos.

Titus Vespasianus Stroza.
Cantantes pariter, pariter plaudentibus alis
Aërias Cycni corripuere vias.

Albaq; purpureis frænati colla capistris
Auratos currus ad loca iussa trahunt.

[k] *Lib. 3. Genealog. Deo.* Cur Veneri sacri.

Cur verò Veneri sacri habeantur Cycni,[k] Boccatius duas ob causas factum retur fuisse: vel quòd candore sui corporis muliebrem comptum, atque apparatum quodammodo denotent, vel quia cantu suo, vbi morti appropinquant, amantes referant, quia cum nimio amatæ suo desiderio flagrantes, votiq; compotes esse non possunt, animi tædia, atque dolores cantu, sonoq; suaui conantur mitigare: cui posteriori rationi adiungi possit, quòd in Venereis voluptatibus cuiussuis generis harmonia tam vocum, quàm musicorum instrumentorum celebrari soleat, & ad incitandam libidinē non mediocriter faciat. Sunt qui ideo velint, hanc auem in Veneris tutela esse, quoniam hæc Dea, vt marina, & vndigena, felix, ac prospera nauigantibus existimetur, quam videlicet Gnidij, apud quos colebatur, Eupleam à prospera nauigatione vocarint: atq; idcirco [l] Virgilium poëtam finxisse Venerem Æneæ filio post naufragium naues, quas tempestate perijsse putabat, saluas esse per Cygnos lusitantes ostendisse. Nec desunt etiam, qui sacros illi putent dici, quoniam in Papho, vbi eadem Dea colebatur, eorum magna sit copia.

Venus Euplæa cur dicta.

[l] *Lib. 1. Aeneid.*

HIEROGLYPHICA.

Senis Musici Hieroglyphicum.

ÆGYPTII, vt testatur Orus Apollo, senem musicum volentes demonstrare, Cycnum pingunt, quoniam hic senescens suauissimum edat concentum. Quod interpretans Pierius Valerianus ait, Musicæ symbolo eosdem Ægyptios compositissimos mores intelligere, veluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè consonos esse par est. Idem Valerianus ipsam musicam hac specie, seu pictura aptissimè describi putat. Ex Oloribus, qui volucriores sunt in ripæ margine, circulo quodam facto sedentes pingūtur, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur æmulari, cantilenæ verò signum puer alatus cernitur, qui ventus Zephyrus est. Is enim cantum Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est aura eius, quam libenter adeo captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu eo furriguntur, quippe quæ perculsu venti commouentur. Huius quoque alitis symbolo poëtæ sæpenumero nuncupantur: quod multis de causis factum fuisse apparet: nam quemadmodum hocce canorum semper auium genus quò morti propinquius existit, ob gutturis videlicet exilitatem organis argutioribus effectis, lōge dulciorem, vocalioremq; cantum proferunt, ita pariter poëtæ elegantissimi, quò per ætatem magis profecerint, scribere solent elegantiùs, & prudentiùs. Ita Oedipus Coloneus ea conscriptus ætate ab authore, qua hîc desipere videbatur, & à filio rei familiaris malè curatæ insaniæ reus ageretur, omnium, quæ anteà conscripserat, operum cultissimum iudicatum est. Quod autem diximus, Cycnos quò magis ad senectutem accedunt, eò dulciùs canere, ostendit manifestò Euripides, apud quem quidam hęc loquitur: Παιανᾶς δ' ἐπὶ τοῖς μελάτροις κύκνος ὡς γέρων ἀοιδὸς κελαδήσω, hoc est, *Paanas verò tua per atria ceu Cycnus vetulus cantor resonabo.* Quod quoque innuit [a] Martialis, dum alloquens Apollinem sic canit:

Musicæ hieroglyphicum.

Poëtarum hieroglyphicum Cygni, & cur.

[a] *Li. 9. Epig.*

Sic semper senibus fruare Cycnis.

[b] *Lib. 5.*

Item [b] alibi:

Puella senibus dulcior mihi Cycnis.

[c] *In hymnis ode 3.*

[c] Hieronymus verò Vida id quidem Cycnis cōuenire scribit, vt seniores suauiùs canant, sed contrà senibus poëtis euenie asserit elegantissimo ad Matthęum Gybertum scripto hymno, quem cùm propter doctrinam, & elegantiam, tum quòd huic loco optimè quadret, tacere non possum:

Hoc est Olorum dulciùs vt canant
Gyberte semper, quos senium premit,
Illisq; solis est senectus
Vsque adeo potior iuuenta.
Non id sacratis uatibus accidit,
Placere cantu Musa quibus dedit.
His obstat vsque obliuiosa
Consilijs melior senectus.
Vbi ligatus sanguis habet gelu
Languetq; vires, mentem alia ilico

Cura

Curæ fatigant, suntq́; semper
Postera deteriora primis.
Natura rebus, cuique suum dedit
Tempus, quod vltra non bene progredi est.

Sed & vt ad rem redeam, extat elegantissima [d] Angeli Politiani Epistola, quæ maximam poëtarum cum Cycnis similitudinem ostendit: vnde hæ aues ipsorum meritò statuantur hieroglyphicum: *Cygno*, inquit, *poëta similis, vterque candidus, vterque canorus, vterque fluuios amans, vterque Phœbo gratus: sed negatur canere Cycnus, nisi cùm Zephyrus spirat. Quid igitur mirum, si taceo tuus poeta, cum tu tam diù non spires meus Zephyrus.* Huc pertinet lepidissimū illud carmen, quod in tragœdijs Euripidis Latinitati donatis legitur, estq́; tale:

[d] Lib. 7. Epist.

Scitè poëtas doctus appellat Maro
Cycnos, Gulielme præsulum eximium decus.
Res mira dictu, vt cuncta consensu nouo
Vati, atque Olori congruant diuinitùs.
Niueus vtrique candor: alter lacteis
Plumis, amico candet alter pectore.
Musis vterq; gratus, ac Phœbo sacer,
Et limpidis vterque gaudet amnibus.
Pariter canorus vterque, tum potissimum
Vicina seram mors senectam cùm premit.
Sed qui tenent arcana naturæ negant
Audiri Olorem ni sonent Fauonij.
Nil ergo mirum, barbaro hoc seculo
Canorus olim obmutuit vatum chorus:
Cùm tot procaces vndique obstrepant Noti,
Boreaq́; tristes, inuidorum, & pinguium,
Nulli fauentum prouocent Fauonij.
Quod si bonis clementer ingenijs tuæ
Benignitatis blandus aspiret fauor,
Ita vt fauit, tota statim Britannia
Vates videbis exoriri candidos
Adeo canoros, atq; vocales, vti
In alta fundant astra Cycneum melos
Quod ipsa & ætas posterorum exaudiat.

Pierius Valerianus adhuc aliud affert, in quo Poëtæ, Cycniq́; conueniunt. Siquidem, inquit, quemadmodum Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atque inter se morsus conuertant, ita nescio qua æmulatione præstantiæ, in poëtis præcipuè & nunc esse, & fuisse semper exploratissimum est. Denique Ludouicus Ariostus Poëtas ideo Cycnis esse similes dicit, quòd quemadmodum etiam Cygni, poëtæ, qui hoc sint nomine digni, rari reperiantur: quod accidere existimat, tum quia magnam esse præclarorum virorum copiam non sinunt fata, tum quia principes sese erga poëtas nimis illiberales præstant, canit autem:

Son come i Cigni anco i Poeti rari:
Poëti, che non sien del nome indegni
Si perche il Ciel de gli huomini preclari
Non pate mai, che troppa copia regni,
Si per gran colpa de i Signori auari,
Che lascian mendicare i sacri ingegni,
Che le virtù premendo, & essaltando
I vitij, caccian le buone arti in bando.

Ad hæc omnia respicientes Virgilius, Horatius, alijq́; cùm Græci, tum Latini, & Hetrusci poëtas huiusce alitis symbolo meritò nuncuparunt. Nam [e] Virgilius de Vari nomine à poëtis celebrando sic canebat:

[e] Aeglog. 9.

Cantantes sublime ferent ad sydera Cycni,

Hoc est doctissimi poetæ. Ita Pindarum laudatissimum poëtā [f] Horatius Cycnum appellat:

Pindarus Cycnus dictus.

[f] Lib. 3. car.

Multa Dircæum leuat aura Cycnum.

Ita diuinus Plato Aegyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, Orphæum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset a vita, homine, vt erat, derelicto, in Cycnum demi-

Orpheus in Cygnum mutatus.

demigraſſe, mutata ſpecie, vt qui inſignis muſicus, ac poëta fuerat, muſicam itidem, & poëſim perſeuerantiùs exerceret. Quem locum, vt apparet imitatus Horatius, in album alitem, idest, Cycnum ſeſe abire ſcribit ad [g] Mæcenatem.

[g] *Lib. 2. car.*

Non vſitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates, neque in terris morabor
Longius, inuidiaq; maior
Vrbes relinquam, &c.

Alludit ad hunc Horatij locum Franciſcus Petrarcha dum ait:

Ond'io preſi col ſuon color d'vn Cigno

Virgilium Iulius Cæſar Scaliger, qui & ipſe Cygnus dici meretur, Cycnum appellat, vbi Mantuam eius patriam laudibus extollit:

Clara viris, felix ducibus, diuo inclyta Cycno,
Quem vitreis aluit Mincius Andis aquis

Virgilium etiam Pontanus inquiens:

Ecce autem niueis Cycnus ſe ſuſtulit alis
Cycnus Olorini duxq; decusq; chori.

Eoſdem fortè duos Poëtarum principes intelligebat Arioſtus per duos illos Cygnos albiſſimos, qui è Lete fluuio Heroum nomina ſuſtollentes, ea à temporis iniuria vindicabant: de quibus ſic canit.

Frà tanti Augelli ſon due Cigni ſoli
Bianchi, Signor, com'è la voſtra inſegna,
Che vengon lieti riportando in bocca
Sicuramente il nome, che lor tocca.

Paulinum ſuum Auſonius, ſub Cygni nomine intelligit, ſeipſum verò ſub Cornicis appellatione, vbi demonſtrat doctos iuuenes annoſis ſenibus indoctis eſſe præferendos:

Longæua tantùm ſuperamus honore ſenecta,
Quid refert? Cornix non ideo ante Cycnum.
Nec, quia mille annos viuit Gangeticus ales
Vincit certum oculos, regie Pauo, tuos.

Cycneus ſonus pro carmine.

Cùm verò per Cycnos poëtæ denotentur, eadem ratione Cycneus ſonus accipitur paſſim pro eleganti carmine: ſicuti à Scaligero in encomio [h] Arnoldi Ferroni viri doctiſſimi.

[h] *In Archilocho.*

Ceu geſta patrum Cycneo clarat ſono
Titi beatam lactes venam putes.

Orationis hieroglyphicum. Iſocratis Panathenaica Oratio. [i] *In Dione.*

Poſſunt item Cycni Oratores hieroglyphico ſymbolo denotare: nam dicendi ſtudium certis etiam conſtat numeris: quin & hi quoque in ætate prouectiore elegantiùs orant, & doctiùs ſcribunt, ſicuti ante de ſenioribus poëtis dictum eſt. Iſocrates Panathenaicam orationem, omnium, quas antea ſcripſerat luculentiſſimam, poſt octogeſimum vitæ annum elucubraſſe dicitur. Qua ratione [i] Syneſius Cyrenæus, illum, qui ſimul ſit Orator, & Philoſophus Aquilam, & Cycnum eodem tempore eſſe ſcribit, innuens nimirum quatenus Philoſophando ſeſe in altum tollit, vt naturæ arcana perſcrutetur, Aquilæ, quatenus verò Eloquentia eſt præditus, Cycni nomen mereri. *Aquilam tamen*, inquit, *ſimul, & Cycnum fieri, & amborum habere conditiones, ac inſignia volucribus quidem natura non conceſſit, homini verò dedit Deus, vt & lingua præſtans ſit, & Philoſophia compos.* Hæc ille. Sed & Philoſophi hieroglyphicum quoque hæ aues haud immeritò ſtatui poſſunt. Habent enim, Villanouano teſte, multas proprietates cum philoſophantium vita congruentes, ac in primis illud, vt cætera taceam, vt loca ament ab hominum frequentia, remota, vt cantu, ac lætitia ex hac vita diſcedant bona futuræ præſagientes. Omnes deniq; verè literati huius auis ſymbolo denotari poſſe videntur, cum illos, qui verè literati ſunt, animo candido, & nulla vitiorum macula labefactato eſſe conſtet. Nimirum enim Cycnus eſt candoris indicium, quem omnes inſignem memorent albedinis epitheto: qua de cauſa Theocritus θῆλυν κύκνον nuncupauit, quòd fœmineus color plurimùm à candore commendari ſoleat. Propter hunc eundem candorem innocentiæ, puritatisq; innocentis, & puri, & nulla labe inquinati hieroglyphicum ſignum eſſe poteſt, & puræ item veritatis, quemadmodum quoque ipſe per ſe color candidus ſemper habitus fuit: ſuper qua re Ludouici Arioſti verſus: quanquam ad Cycnum non ſpectent, præterire hoc loco nequaquam poſſum.

Candoris Indicium.

Nè da gli antichi par che ſi depinga
La ſanta Fè veſtita in altro modo,

Che

Che d'vn vel bianco, che la copra tutta;
Che vn sol punto vn sol neo la può far brutta.

Sed vt ad rem redeam, Theologi nonnulli causam reddentes, cur tam suauè Cycnus canat, eam esse tradunt, quod in ipso cor ex puritate sanguinis titillet, & per procera colla purior aer exeat: ideoq; Cycnum iusti viri typum esse, cuius, inquiunt, cor purum est, atque mundum. Cor istud, quòd spiritibus agatur cęlestis amoris, & non terrenarum rerum, carnaliúq; crassis affectibus, hilaritate spiritus decantat, eiusq; modulatio nulla alia est, nisi vitæ sanctæ harmonia, & morum concinnitas. Apud aquas igitur contemplationis cum iustis cantitat, & quantò plus iustus senescit, tantò suauiùs modulatur, quia in ipso mores redduntur compositiores, & sibi magis consonantes. Vitæ enim integritas in senibus præclarior est, in morte verò ipsa lætatur, atque cùm Iacob manibus, & pedibus, nempe affectibus, & operibus rectè compositis, suauiter canens obit. Canit autem: Mihi viuere Christus fuit, vnde nunc mori lucrum. Hæc illi. In eodem ferè sensu apud alios per Cycnum peccator pœnitentiam agens significatur, vt legere est apud Diuum Antonium Patauinum, qui hac de re sic scriptum reliquit. *Cum per totam vitam nostram peccata nostra debeamus quotidie cognoscere, & omnia tam particulariter, quàm vniuersaliter confiteri. Tunc enim debemus facere, sicut facit Cygnus, qui quando moritur, cantando moritur: & hoc dicunt contingere propter quandam plumam, quam habet in gutture* (in cerebro alij, sed falsum esse iam diximus) *sed tamen ille cantus dolorosus est ei. Cycnus albus est peccator ad pœnitentiam conuersus super niuem dealbatus. Hic in articulo suæ mortis deuotè debet cantare, id est, peccata sua in amaritudine animæ suæ recogitare. Pluma in gutture est peccati notitia, & confessio in iusti ore, ex quo debet procedere cantus dolorosus, qui tunc est valde fructuosus.* Heronymus Ruscellius depingit hanc auitem in aquis natantem, quæ canere videatur cum lemmate *Diuina sibi canet, & orbi*, Verbi diuini prædicatorem significans, qui & eloquentia, & candidis moribus inter populos sit celebris. Alibi duos Cygnos cum Aquila dimicantes depingit, cum lemmate: *Sic repugnant* Virum indicans, qui nulli sponte est iniurius, si tamen ab aliquo irritetur, vim vi repellere non veretur. Atque hæc quidem hactenus commemorata, laudem huic volucri non modicam afferre videntur: secus quæ sequuntur. Nam Theologi quidam, Cycnum eximij candoris volucrem longi colli sui protensione cibum ex terræ, atque aquarum altitudine trahentem, eorum aiunt prætendere speciem, qui vestitus sui splendore plus æquo gloriantes, de sola terrenarum rerum abundantia, contemptis cęlestibus cogitant. Diuus autem Ambrosius superbos sacerdotes per hanc auem significari scribit. Hypocritarum item symbolum esse potest. Quemadmodum enim Cycnus plumis candicat, carnem verò habet nigram, ita pessimum illud hominum genus extrinsecus quidem candidum, hoc est, probitate conspicuum apparet intus verò nigrum existit, hoc est, omni vitiorum labe inquinatum: quod in Leuitico doceri videmur, vbi Deus Cycni esum vetat. Postremò vt refert Pierius valerianus, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem fama est, hoc Oloribus esse proprium in volucrum genere, vt alter alterum occidat, & voret, vnde hanc auem inhospitalem a Pindaro fuisse dictam existimat idem Valerianus.

Iusti viri hieroglyphicum.

Peccatoris pœnitentiā agentis hieroglyphicū

Prædicatoris hieroglyphicum.

Vim vi repellentis hieroglyphicum.

Hominum gloriosorū, terrena tantùm cogitātium hieroglyphicum.

Sacerdotū superborū hieroglyphicum.

EPITHETA.

LBVM, Olorem, ceu Cygnnm dixere Virgilins, Ouidius, Silius Italicus: *candidum*, Martialis, Scaliger, Sanazarius: *niueum* Virgilius, Statius, Valerius Flaccus, Pontanus, Baptista Mantuanus, qui & *Argenteum* vocat, vti *Canum* Pontanus, *Candenti corpore* Maro, *pulchrum* Alciatus *Nitidum*, & *egregium* Antonius Gigus, *plumeum* à pennarum copia, & mollitie Manilius, sicuti Statius *mollem*. Homerus à colli longitudine δουλιχόδειρον. Ouidius *innocuum*, quòd nisi lacessitus noceat. Baptista Mantuanus *imbellem*, Pontanus *blandum*; à voce, & cantu Virgilius, *argutum*: Faustus, Petrarcha, *Musicum*: Torquatus Tassus, *Vocalem* Aelius Iulius Crottus, Pontanus *modulantem*: Virgilius etiam *raucum*, à mortis præsagitione: *fauicertum* Statius, *fata canentem* Baptista Mantuanus: *Oscinem* Ianus Gruterus, quia Apollini est sacer: *Apollineum* Strozza filius: *Phœbaeum* Politianus, quia Veneri quoque dicatus, *Paphium* Aelius Iulius Crotta: à loco vbi libenter degit: *fluuineum* Naso, & Pontanus, Naso etiam *Caystrium*: *Strymonium* Moschus & Theocritus: à Læda quam Iuppiter Oloris figura compressit: Martialis *Ledæum*, *Amyclæum* Statius, nam Amyclis Laconiæ vrbe nata dicitur; quare, & plumam Amyclæam dixit Martialis, sicuti Cygnum ipsum *Spartanum*

hoc

hoc eſt, vt eius exponunt ſcholiaſtæ, Lędæum, Prudentius à Ioue, qui eius ſpecie Lædam ipſam ſtuprauit, *Stupratorem* vocat.

APOLOGI.

Hirundinũ & Cycnorũ apologus.

DE Hirundinibus, quæ Cycnis conuitiabantur, quia nollent cum hominibus conuerſari, ac publicare ſuam muſicam, ſed circa amnes, loca ab hominum conſortio remota mallent habitare, ac ſi cantus ſui eos puderet, & de Cycnorum reſponſo, in Hirundine, ſoluta oratione recitauimus: Nunc Antonij Gigantis poëtæ non inelegantis carmen, quo hunc apologum lepidè admodum expreſſit, hic ſcribere non abs re fortaſſis fuerit: canit autem:

Garrula ſic quondam Cycnum obiurgabat Hirundo
Dum circa fluuios hæc volat, ille canit:
Cur tu non hominum cœtus, & tecta frequentas
Horrida ſed vitam per loca ſolus agis?
Si cantu polles, atque hoc te nomine iactas
Cur nunquam reſonat cantus in vrbe tuus?
En ego te multo duco ciuilior æuum:
Nam ſiue in parua nidificare domo,
Seu libet in magna, aut regum laquearibus aureis,
Seu diuûm in templis, omnia tuta patent.
Ipſos præterea mortales ſæpe ſalutans,
Leuiter oblecto gutturis arte mei.
Vix illi Cycnus quamuis reſponſa negare
Maluerit, dulci talia voce refert.
Quàm libet obnixè ſtudeas vrbana videri,
Non tamen inde tibi conciliatur amor.
Quin grauis in te omnes odij dant ſigna, modiſq;
Mille aditu prohibent te, domibuſq; fugant.
Et famulæ oderunt, quando labor additur illis,
Tergere quæ impuris obruis ipſa notis.
Quod ſi aliqui te impunè ſinunt volitare per ædes,
Non querula hæc laus eſt vocis Hirundo tuæ;
Mitis at illorum ingenij: cùm te tamen vltrò
Nemo blanditijs in ſua tecta vocet.
At mea conditio tanti eſt, vt ſæpe relicta
Vrbe homines, ſyluas, ſtagnaq; ſponte petant,
Longè audire modos dantem per colla canoros:
Quanquam hæc inuitus te ſtimulante loquor.
Nunc quid fabella tandem ſub imagine priſca
Me tardum ingenio Pieri cara mones?
Nunquid vt inculto doctum vexare Latinum
Carmine deſiſtam? Dic precor, iſtud agis?
Annuis, agnoſco id ſignantem in fronte pudorem:
Atqui non ſurdis auribus iſta canis.
En calamum pono, rauca vt Cornice ſilenti
Poſtmodò more ſuo concinat albus Olor.

Viri Anſerem, & Cycnum alentis apologus.

Inter fabulas Æſopi, vel quæ ſub eius nomine vagantur, de viro diuite Anſerem, & Cycnũ alente apologus legitur eiuſmodi. Vir diues Anſerem ſimul, & Cycnum nutriebat, non ad eadem tamen, ſed alterum cantus, alterum menſæ cauſa. Cùm autem oporteret Anſerem pati ea, quorum cauſa nutriebatur, nox erat, ac diſcernere tempus non permiſit vtrunque. Cycnus autem pro Anſere adductus, canit melos quoddam mortis ſuæ exordium, eoq; quis ſit, ſignificat, & mortem ſuauitate cantilenæ effugit. Affabulatio indicat, eloquentiam ſæpius mortem differre. Hunc apologum Gabriel Faernus Cremonenſis hoc carmine feliciter expreſſit:

Duas opimas cors alebat alites,
Cycnum, Anſeremq; candidum,

Ti

Vt ille dulce ferret auribus melos,
At hic obesa viscera
Gula exhiberet. Ergò vt hunc hero in cibum
Parare iussus est coquus
Loco Anseris Cycnum inscius prehenderat
Colore falsus alitum.
At ille funus, vt solent Cycni, in suum
Suaue carmen ordiens,
Ita agnitus, grauiq; mortis impia
Solutus est periculo.
Pericla sæpe, sæpe proximam necem
Repellit eloquentia. Eloquentia sæpe mortē arcet.

PROVERBIA.

PROVERBII in primis similitudinem gerit illud D. Basilij; *Tunc canunt Cycni, cùm tacuerint Gracculi*, De quo vide in Gracculo. Cui ferè simile est illud [a] Theocriti. Cycni canunt, tacentibus Gracculis.

Haud fas est, Lacon, Philomelam vt prouocet vnquam
Pica, nec argutis Epopa obstrepat improba Cycnis.

Item illud [b] Virgilij. —— *Certent & Cycnis Vlulæ.*

[a] In Hedaporis. [b] Aeglog. 8.

Nam & hæc in eos optimè quadrant, qui longè impares certant cum superioribus, aut qui negocium facessunt longè se præstantioribus, siquidem vt ait [c] Lucretius:

Paruus vt est Cycni melior canor ille, Gruum quam
Clamor in ætherijs dispersus nubibus Austri.

[c] Lib. 4. rerum natu.

[d] Alibi in eundem sensum non esse ait, quòd *Hirundo contendat cum Cycnis.* Congruit autem hoc etiam loco illud [e] Antipatri in Erinnam:

[d] Lib. 3. [e] Li. 3. epigr.

Λωΐτερος κύκνω μικρὸς θρόος, ἢ κολοιῶν
Κρωγμὸς ἐν εἰαριναῖς κιδνάμενος νεφέλαις.

Paruus Cycnorum melior cantus, strepitus quàm
Graccorum nebulis sparsus in ætherijs.

Huc pariter pertinet elegantissimum hoc [f] Ælij Iulij Crottæ carmen:

[f] Li. 3. strom.

Si grillis tenues musas æquare coaxans
Rana potest, etsi Psitaccum Asellus iners.
Atthida vocalem clangens sim audiat Anser,
Si Phaëthonthaum stridula Olorem Vlula,
Par erit Arpinas Sardus tibi, par erit idem
Magne Maro, numeris, carminibusq; tuis.

Illud verò Ausonij: *Si confers Fulicas Cycnis*, in eodem pariter sensu proferri possit, sed & aliud etiam denotat, nimirum colorem dissimillimum: diciturq; rebus inter se prorsus dissimilibus. Hoc præterea Vergilianum, *inter strepit Anser Olores*, prouerbialiter à Poëta prolatum est; & prioribus dicterijs non incongruum. Olor enim auis est candidissima, vocem ædens argutam: Anser autem clamore obstrepit: ob quam distantiam factum est in eos adagium, qui se ijs rebus, quas ignorant petulantiùs audent miscere, vel de rebus suis nimis sibi assumunt, aut inerudití inter doctos garriunt. Hinc passim poëtæ maximè, cùm sese impares significare cupiunt ad rem aliquam alicui decantandam, vel minus, quàm alij doctè id præstaturos diffidunt, sese Anseribus comparant, qui cum Cycnis certant, in quo sensu dicebat Propertius:

In Arrogantes. Poëtæ quando se Anseribus comparent.

Anseris indocto carmine cessit Olor.

Scaliger pater de se:

Argutos inter videar strepere Anser Olores.

Et Titus Vespasianus Strozza parum immutatis verbis:

Inter Apollineos recinam velut Anser Olores.

Simile ferè iam proximè dicto adagio est, hoc *inter doctos etiam Corydus sonat*: Nam & in Græco epigrammate de Corydo, & Cycno hæc legitur similitudo:

Corydus sonat inter indoctos.

Εἰ κύκνῳ δύναται κόρυδος παραπλήσιον ᾄδειν,
Τολμῶσιν δ' ἐρίσαι σκῶπες ἀηδόσιν,

Ei

Εἰ κόκκυξ τέττιγος ἐρεῖ λιγυρώτερος εἴη
Ἴσα ποιῶν καὶ ἐγὼ παλλαδίῳ δύναμαι, idest,
Si Corydus Cycnum queat æquiparare canendo,
Noctua concertet ſi Philomela tibi,
Coccyx ſi iactet ſe voce anteire Cicadam,
Tunc ego Palladio par potero eſſe meo.

Corydus quæ auis. Cycnea cãtio.

Conuenit in eos, qui apud idiotas audent ſeſe velut eruditos venditare, inter doctos alioqui prorſus elingues. Corydus autem, vt in Alauda diximus, viliſſimum auicularum genus, minimeq; canorum, ſtrepit tamen vtcunque inter aues minutas, cùm apud Cygnum canens ferri nequaquam poſſet. Inter Græcanica prouerbia refertur *κύκνειον ᾆσμα*, idest, Cycnea cantio, quadratq; in eos, vt elegantiſſimè docet author adagiorum, qui ſupremo vitæ tempore facundè diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentiùs. D. Hieronymus in quodam laudans ſenilem eloquentiam, commemoratis aliquot ſcriptoribus, *Hi omnes*, inquit, *neſcio quid Cycneum vicina morte concinerunt*. Et in epitaphio Nepotiani; *vbi eſt ille*, inquit, *ἐργοδιώκτης noſter, & Cycneo canore vox dulcior?* Illi quoque, qui omnem prorſus ſalutis ſpem abiecerunt, dicuntur prouerbialiter *τὸ κύκνειον ᾄδειν*, idest, *Cycnorum, ſiue Cycni more canere*. Hoc quoque carmen Iuuenalis,

Rara auis in terris, nigroq; ſimillima Cycno.

prouerbij loco apud omnes habetur. Adagiorum author allegoriam ab auibus peregrinis, & inuſitatis, quæ nonnunquam in noſtram regionem deuolant, deductam putat, ſed Cycnos nigros vſpiam apparuiſſe nunquam audiui, legitur idem prouerbium apud [b] Claudianum his verſibus expreſſum:

[b] Lib. 9.

Fama prius falſò ſimilis, vanoq; videri
Ficta ioco, leuior volitare per oppida rumor.
Ridereſq; nefas, veluti nigrantibus alis
Audiretur Olor, Coruo certante Liguſtris.

Cycno magis canus.

Κύκνου πολιώτερος, hoc eſt, *Cygno magis canus* à Suida velut prouerbium citatur: Etiam hiſce, inquit, reliquijs animus generoſus ineſt: Nam ego meam exiſtimo ſenectutem meliorem eſſe, quàm multorum cincinnos adoleſcentium, & habitum.

FABVLOSA.

ABVLOSAM Iouis in Olorem metamorphoſim plurimi memoriæ prodiderunt, ſed Nemeſin ne, an Lædam huius auis ſpecie compreſſerit iſte diuus, haud ſatis conſtat; vt ſubinde patebit. [a] Cælius Rhodiginus eleganter hanc fabulam deſcribit diſputans, nunquid Nemeſis, & Læda ſint diuerſæ, an vna eademq; quem lector adire poterit, ego interim eam hîc ex Hygino referam, eoq; magis, cùm & hunc ſecutus videatur Cælius. *Olorem inter ſydera*, inquit ille, *Græci Cycnum appellant: quem complures propter ignotam illius hiſtoriam, communi genere auium ὄρνιν appellauerunt: de quo hæc memoria prodita eſt cauſa. Iupiter cùm amore inductus Nemeſin diligere cœpiſſet, neque ab ea, vt ſecum concumberet, impetrare potuiſſet, hac cogitatione eſt amore liberatus. Iubet enim Venerem Aquilæ ſimilatam ſe ſequi, ſeſeq; ipſe in Olorem conuertit, & vt Aquilam fugiens ad Nemeſin confugit, & in eius gremio ſe collocauit: quem Nemeſis non aſpernata, amplexum tenens, ſomno eſt conſopita: quam dormientem Iupiter compreſſit, ipſe autem euolauit; & quòd ab hominibus altè volans cœlo videbatur, inter ſydera dictus eſt eſſe conſtitutus: quod ne falſum diceretur, Iupiter è facto eum volantem & Aquilam conſequentem collocauit in mundo. Nemeſis autem, quæ auium generi eſſet iuncta menſibus actis ouum procreauit, quod Mercurius auferens detulit Spartam, & Ledæ ſedenti in gremium proiecit, ex quo naſcitur Helena, cæteris corporis ſpecie præſtans, quam Leda ſuam filiam nominauit. Alij autem cum Leda concubuiſſe in Olorem conuerſum ferunt: de quo in medio relinquemus.* Hæc Hyginus. Cælius verò Nemeſin à Ioue compreſſam ait, in Anſerem deformatam, idq; ex Græcis nonnullos ſcribere. Eryphus quidem poeta, referente [b] Athenæo Lædam Anſerina oua enixam eſſe ait, & [c] Virgilius id quoque innuere videtur, dum canit:

[a] Lib. 11. Antiq. lect. cap. 19.

Iouis, & Lædæ fabula.

Nemeſis à Ioue comprimitur.

[b] Lib. 2.

[c] In Ciri.

Cyris Amyclæo formoſior Anſere Ledæ.

Sed Anſeris forma compreſſam ego nullibi lego. Qui verò Lædam à Ioue compreſſam volunt, exiſtunt plurimi, atque in primis ipſamet Helena, quæ apud [d] Euripidem ſic loquitur;

[d] In Helena.

Ἐγὼ

—— ἐςὶ δὲ δὴ
Λόγος τὶς, ζεὺς μητέρ' ἔπτατ' εἰς ἐμὴν
Λήδαν, κύκνου μορφώματ' ὄρνιθος λαβὼν.
Εἰς δόλιον εὐνὴν ἐξέπραξ' ὑπ' αἰετοῦ
Δίωγμα φυγὼν, εἰ σαφὴς οὗτος λόγος, idest.
Fama est etenim
Quod Iuppiter volauit ad matrem meam
Ledam, Oloris alitis forma obsitus.
Fugaq; ficta, quòd volucris nuncia (Aquila)
Iouis sit insecuta, mox compressit hanc.

Eadem [e] Helena apud Ouidium etiam idem confirmat, dicens:

Dat mihi Leda Iouem Cycno decepta parentem,
Quæ falsam gremio credula fouit auem.

[e] *In Epist. Helen.*

Præterea ex eo ouo Helena sola nata non est, quin item Castor, & Pollux, item Clytemnestra, alij verò bina oua enixam fuisse Lædam aiunt, & ex altero eorum Castorem, & Pollucem, ex altero Helenam & Clytemnestram progenitos. Nonnulli etiam Timandram addiderunt sororem. Non desunt etiam, qui ex vno tantùm ouo Pollucem, & Helenam prodijsse crediderint, quod Læda è Ioue conceperit, cùm è Tyndaro Castorem, & Clytemnestram natos esse arbitrentur, hosq; mortales, illos immortales haberi. Postremò multi, nulla Aquilæ Olorem insequentis mentione facta, Iouem Cycni figura, ita iucundè cecinisse volunt, vt illum propter cantus suauitatem Lęda adamauerit; & contrectauerit. Vrut est fabulosum est: non caret tamen fabula suo mysterio. Iupiter enim in modum potentiæ ponitur, nimirum, vt Deus, Læda tanquam iniuria, aut conuitium: illud enim λοιδὴ significat: omnis autem potentia iniuriæ mista speciem suę generositatis mutat. Ideo verò in Cycnum conuersus dicitur: quoniam vti antè ex Melisto Euboico Physiologo, & qui omnium Physiologorum sententias disputauit, hęc ales ita conuitijs plena sit, vt ipsa clamante, reliquæ aues taceant. Castorem verò, & Pollucem, & Helenam pro perditione, quoniam sydera sint nautis infausta, si separatim apparuerint: nam alioqui sicut quoque suprà annotaui, sunt felicissima; cùm Helena semper malum portendat. quare, teste Lactantio Papiniano Vrania appellata fuit. Qua de re ita perquàm appositè proditum est à [f] Plinio. *Vidi*, inquit, *in nocturnis militum vigilijs inhærere pilis pro vallo fulgurum effigies. Hæ & antennis nauigantium: alijsq; nauium partibus, ceu vocali quodam sono insistunt, vt volucres sedem ex sede mutantes. Gemina autem salutares, & prosperi cursus prænuncia, quarum aduentu fugari ac minacem, appellatamq; Helenam ferunt, & ob id Polluci, & Castori id numen assignant, easq; in mari Deos inuocant.* Idem indicat Papirius canens:

Fabulæ explicatio.

Iupiter cur in Cycnum mutatus dicatur.

Helena cur Vrania dicta.

[f] *Lib. 2.*

—— *Cùm iam damnata sororis*
Igni Tænarij iuuerunt carbasa fratres.

Significat itaque hęc fabula ex potentia, quæ cum iniuria coniuncta est, omne malum procreari. Sed quid si in bonam etiam partem interpretemur, dicamusq; ex pulchris parentibus, quales erant Iupiter in auem candidam, & formosam conuersus, & Læda, speciosos procreari liberos, quales fuere Castor, & Pollux, Helena, & Clytemnestra. Cycnus verò ille quem aiunt ab Hercule occisum, & post mortem in auem sui nominis mutatum, Martis, & Cleobulinæ filium fuisse ferunt, vt refert [g] Possidonius. Hunc autem fingunt, ideo ab Hercule fuisse trucidatum, quoniam ille in Thessaliam accedentes aduenas interimeret, patri suo templum erecturus è capitibus cęsorum à se hominum. [h] Pausanias huius Cycni cum Hercule pugnam Athenis in ęde Palladis conspici tradidit. Dicitur autem ab Hercule occisus, quoniam Hercules omnium monstrorum, latronum, maleficorumq; hominum, qualis sanè erat ille Cycnus, domitor, & euersor fingitur, adeo vt tantum nominis, & gloriæ apud omnes gentes consequutus sit, quantum nulla ætas vnquam delere possit. Fuit prætereà non minoris nominis, ac famæ Cycnus alius, quocum Achilles ad Troiam pugnauit, quem plerique Neptuni, nonnulli vt Isacius Apollinis filium faciunt. Cuius pariter pugnam cum Achille, & post mortem in Cycnum auem transformationem luculenter, ac prolixè prosequitur [i] Ouidius, quem lector per otium legere poterit. Dicitur autem iste Cygnus ab Achille propter corporis duritiem, cùm nullo ferro posset interfici, eliso gutture suffocatus. Sunt, qui inquiunt, hunc Cycnum in auem eiuscemodi conuersum fuisse, non quidem reipsa: nullum enim fuit tempus, quo homines in aues pisces, plantas, aut saxa mutarentur, sed ad solatium suorum illud fuisse à poëtis confictum. Nam fuit vna multarum fabularum excogitatarum ratio àliquando assentatio, poëtarum nimirum, qui ni-

Cycni ab Hercule occisi fabula.

[g] *Lib. de Dijs, & Heroib.*

[h] *In Atticis.*

Hercules cur celebris.

Cycni ab Achille occisi fabula.

[i] *Li. 12. Metamorph.*

Poëtæ cur mortuos in aues, pisces vel alia mutatos dicerent.

hil ſibi non licere arbitrati ſunt, modò principum ſuæ ætatis gratiam, per ſua figmenta aucuparentur. Sic homines ſæpius in Deorum numerum poſt mortem relati ſunt, & templa, altaria, ſacerdotes, ceremoniæ, ac proprij ritus ſacrorum fuerunt inſtituti, multiq; in varia corpora animalium, per ſuauitatem orationis, cum mirifica legentium voluptate

Poëtices efficacia.

peruenerunt. Habet enim illud ſuauitatis in ſe poëtice, vt illa, quæ in ſoluta, liberaque oratione ridicula viderentur, & vana, & mendacia, ipſa non ſolùm probabilia, & ſimillima veris efficiat: ſed etiam cum incredibili auditorum voluptate, & admiratione ita imprimat in animis, vt non facilè deleantur. [k] Boccatius verò fabulam ita interpretatur.

[k] *Lib. 10. Genealog. Deor.*

Hominés agiles vt generentur.

Cycnus, inquit, ideo potuit Neptuni filius fingi, propter corporis ſui albedinem, & membrorum agilitatem: quia humidi naturaliter candidi ſunt, ac inſtar plumarum molles, atque delicati. Cum qua humiditate ſi copuletur congrua caloris portio, homines generantur agiles, & dextri. Tales autem vbi gladiatoriæ artis periti euaſere, ictusq; egregiè euitare norunt, ſicuti ſæpius ſunt obſeruati, niſi feſſi, ac laſſi pugnæ prolixitate, ab alijs vinci nequeunt. Quòd verò in auem abijſſe mortuus dicatur, innuit, nihil poſt eius mortem apud homines, præter nomen volatile, relictum ab eo fuiſſe. De hoc eodem Cycno aliã

[l] *In Phocicis*

fabulam enarrat [l] Pauſanias de bipennibus agẽs Periclyti Euthymachi filij, Tenedij hominis dono. *Vetus*, inquit, *fama dedicationis cauſam vulgauit: Cycnum autẽ Neptuni fuiſſe filium: regnaſſe cum Colonis. Oppidum hoc in Troade fuit, ad Leucophrin inſulam. Filiam is habuit Hemitheam, & Tennen filium ex Proclea Clytij filia, Caletoris illius Germana ſorore quem ab Aiace in Iliade interfectum memorat Homerus, cum faces in Proteſilai naues immitteret. Proclea mortua, alteram Cycnus vxorem duxit, Philomonem Craugaſi filiam. Ea cùm in priuigni incidiſſet amorem, repulſam agrè ferens, Tennen, ficta calumnia apud virum criminata eſt ſuum, quòd ille inuitam, & repugnantem conſtuprare conatus eſſet. Mendacio captus Cycnus inuicem cum ſorore in arcam incluſos in mare abijcit; illi incolumes in inſulam exponuntur: cui cùm anteà Leucophrys nomen fuiſſet, de Tenne poſtea nomine Tenedos fuit appellata. Sed fraude aliquando detecta, ad filium Cycnus nauigauit, quò ſe illi purgaret, & eius, quod per credulitatem temerè commiſiſſet, facti veniam poſceret. Cùm itaque ad inſulam appuliſſet, & ad ſaxum ſiue arboris truncum nauim religaſſet, Tennes ira impulſus bipenni retinacula abſcidit. Ex ea in prouerbij conſuetudinem venit, vt quicquid quiuis præfractè negarit, id Tenedia bipenni præcidiſſe dicatur.*

Tenedos inſula vnde dicta.

Tenedia bipenni præcidere quid ſignificet.

Cycni Ligurum regis fabula.

Notiſſima eſt & alterius Cycni fabuloſa in hanc auem metamorphoſis, illius nempe, quem Steleni filium fuiſſe memorant, & Liguriæ regem Phaẽthontiq; materno ſanguine, ac ſumma beneuolentia coniunctum: cuius infelicis adoleſcentis caſu cùm multum doluiſſet, ab Apolline in Cycnum transfiguratus auem, velut ignem odio habens, etiamnum inter paludes, & aquas flebilem exercet cantilenam, vt perquam luculenter cecinit Ouidius his verſibus:

Aſſuit huic monſtro proles Steneleia Cycnus,
Qui tibi materno quanuis à ſanguine iunctus,
Mente tamen Phaëthon proprior fuit: ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat vrbes)
Imperio, ripas virides, amnemq́; querelis
Eridanum implerat, ſyluamq́; ſororibus auctam.
Cùm vox eſt tenuata viro, canaq́; capillos
Diſſimulant pluma, collumq́; à pectore longè
Porrigitur, digitosq; ligat iunctura rubentes.
Penna latus velat, tenet os ſine acumine roſtrum,
Fit noua Cycnus auis, nec ſe caloq; Iouiq;
Credit, vt iniuſtè iuſſi memor ignis ab illo,
Stagna petit, patulosq; lacus, ignemq; peroſus
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

[m] *Lib. 10. Aeneid.*

Recenſet eandem hanc metamorphoſim breuiter [m] Virgilius, cùm canit:

Non ego te Ligurum ductor fortiſſime bello
Tranſierim Cycne, & paucis comitate Cupauo,
Cuius Olorinæ ſurgunt de vertice pennæ
Crimen amor veſtrum, formæq; inſigne paternæ,
Namque ferunt luctu Cycnum Phaëthontis amati
Populeas inter frondes vmbramq; ſororum
Dum canit, & mæſtum muſa ſolatur amorem
Canentem molli pluma duxiſſe ſenectam
Linquentem terras, & ſidera voce ſequentem.

Paula-

Pauſanias quoque Cycnum refert, fuiſſe regem Ligurum, qui trans Padum ſupra Celticam ſiti ſunt, ἄδρα μυσικόν, eumq́; poſt mortem, voluntate Apollinis in Cycnum auem mutatum. Volunt Mythologici poëtas hoc figmento ſignificare, principes optimarum artium expertes eſſe non oportere, vel eſſe prorſus ignaros, quæ liberales vocantur, cùm & animum ad regias virtutes, & ad optimam rerum præſentium adminiſtrationem, & ad futurorũ prudentiam mirabiliter effingant, & ad rerum, vel aduerſarum, vel ſecundarum euentum ęquo animo perferendum. Iſtud à muſicæ ſcientiæ primum inchoandum eſſe cenſent, ſed non ab illa fabularum, ac combibonum garrulitate, aut vociferatione. Huic enim ea vis eſt, vt animum, moresq́; parumq́; aptos prius, componat, deinde præparet compoſitum ad omnes reliquas diſciplinas facilè imbibendas. Alij dixerunt, poëtas ad viuentium coniunctorum Cycni ipſius regis gratiam illum immortalibus laudibus extuliſſe ob peritiam muſicę facultatis, quem & gratum Dijs hominem fuiſſe dixerunt, & poſt mortem etiam vixiſſe, atque in auem pulcherrimam, Apolliniq́; dicatam mutatum, quæ vel mortem ipſam cum cantu exciperet, quia ſe Deo amicam eſſe ſentiat, & ad meliorem vitam tranſituram. Nam cùm mors communis ſit omnibus animantibus, neque vlla ſit differentia ſanguinis, facultatum, honorum, niſi quis vi laudis, ac virtutis communem omnibus vitæ metam perpetuitate nominis ſuperauerit, vel nihil eſt tam magnopere expetendum in rebus humanis, quàm ſola gloria, quæ per bonitatem morum, ſanctitatem, fidem, pietatem, integritatem, innocentiam, ac beneficentiam latè extenditur. Fit etiam hoc ipſum per diſciplinam, liberaliumq́; artium præſtantiam cognitionis, qui honor in animis poſterorum diutiſſimè cõſeruatur. Nam cùm fieri omnino non poſſit, vt nihil agamus, quod aptiùs præclaris ingenijs relictum eſt, in quo ſe exerceant, cùm quid datur ocij, quàm in cognoſcendis rebus geſtis præteritorum temporum, & delicijs, quibus ſe ſuosq́; perdiderunt præfecti, aut quibus virtutibus hæc omnia ab iiſdem ſapienter ſunt conſeruata? Eſt illud prætereà ſtudium honeſtiſſimum omnium, ac vtiliſſimum, & cæteris omnibus occupationibus præferendum, quo aliquis ſe ipſum ad vitã quàm honeſtiſſimè cum virtute tranſigendam informet. Vt verò ad transformationes, vnde digreſſa eſt, oratio redeat, aliam de quodam puero in Olorem mutato fabulam recenſet [a] Ouidius, Medeam, canens, poſtquam Cęam vrbem perueniſſet, in qua Alcidamas Columbam ex filia procreatam vidit, inde Hyeren lacum, & Cycni tempe vidiſſe, quibus in locis Phyllius quidam Cycnum puerum adamaſſe dicitur, qui cùm illius pueri iuſſu, & volucres, & ferum leonum domuiſſet, illiq́; donauiſſet, poſtremò taurum, quem quoque puero iubente vicerat ſe ei daturum negauit: quare indignatus is puer ſeſe ex alto præcipitem dedit, & in Olorem verſus eſt, Hyere autem illius mater filij caſum aſſiduè flendo in ſtagnum ſui nominis commutata eſt.

Fabulæ expoſitio. — Muſices vis — Mori omnibus animantibus commune. — Studia honeſta quæ. — Pueri in Olorẽ mutati fabula. — [a] Lib. 7. metam.

Inde lacus Hyeres videt, & Cycnea Tempe,
Quæ ſubitus celebrauit Olor: nam Phyllius illic
Imperio pueri, volucresq́, ferumq́, leonem
Tradiderat dominos, taurum quoque vincere iuſſus
Vicerat: & ſtricto toties iratus amori
Præmia poſcenti taurum ſuprema negauit.
Ille indignatus, cupies dare, dixit: & alto
Deſiluit ſaxo, cuncti cecidiſſe putabant.
Factus Olor niueis pendebat in aëre pennis.
At genetrix Hyere ſeruatum neſcia, flendo
Delicuit, ſtagnumq́, ſuo de nomine fecit.

Antonius Liberalis verò Cycnum, & Thyriam (ſic autem matrẽ Cycni nominat) in Cycnos aues abijſſe ſcribit, fabulamq́; narrat ſic: *Nicander*, inquit, *libro Alteratorum tertio, & Areus Laeo in carmine, cui Cycnus nomen eſt, id narrant, quod ſequitur. Apollini è Thyria Amphinomi filia natus eſt Cycnus facie formoſa, moribus inelegantibus, & agreſtibus, nimio ſtudio venationis deditus, habitabatq́, ruri inter Pleuronem, & Calydonem. Multos habuit ob pulchritudinem amatores, quorum cùm præ ſuperbia admitteret neminem: mox omnibus inuiſus, ab ijsq́, deſertus, ſolo Phylio apud ipſum perſeuerante: quanquam hunc quoq; non mediocribus affecit contumelijs. Extiterat ſub idem tempus apud Aetolos ingens Leo, qui & in ipſos, & in pecus graſſabatur: Hunc Cycnus iuſſit Phylium ſine ferro interficere: idq́, is in ſe recepit, leonemq́, tali necauit aſtu. Cùm ſciret, qua hora leo eſſet superuenturus, ventrem impleuit multo cibo, ac vino, cumq́, bellua appropinquaret, ea euomuit; quæ leo famelicus deuorãs, vini vi è ſtupido ſopore obrutus, & Phylius brachio, cui veſtem ſuam circumuoluerat, in os inſerto, leonem ſuffocauit, ſublatumq; in humeros, ad Cycnum attulit, nomenq; apud homines illuſtre eo facinore ſibi parauit. Sed Cycnus aliũ adhuc difficiliorem ei laborẽ iniunxit. Erãt ea in regione Vultures*

Cycni, & Thyriæ fabula. — Phylius leonem ſine ferro quomodo occiderit.

monſtroſæ magnitudinis, qui multos homines interficiebant: hos eum viuos capere, & ad ſe perducere, quauis ratione, iuſſit. Dubitante Phylio, quomodo hoc mandatum conficeret, diuinitus euenit, vt Aquila raptum leporem, ſemianimem q́; eodem deijceret, non perlatum ad nidum. Phylius, direpto lepore, ſanguine eius ſe impleuit, & hum. procubuit: itaque Vultures ad eam, vt mortuum deuolarunt, quorum ille duos pedibus arreptos tenu.t, atque ad Cycnum pertulit. Tertium ei hic, prioribus adhuc magis arduum impoſuit laborem: taurum ab armento iubens manu abducere ad aram Iouis. Phylius cùm perficienda huius rei rationem nullam inueniret, Herculis auxilium implorauit. Voto facto, duo ei tauri apparuerunt, qui propter vaccam, quam vterque ardebat, pugnantes cornibus ſe mutuò in terram proſternebant: cumq́; elanguiſſent, Phylius alterum pede correptum ad aram vſque pertraxit. Voluntate autem Herculis cœpit deinde negligere mandata pueri. Accidit hoc grauiſſimum Cycno, quod ſe, quod minimè opinatus erat fore, contemptum videret. Itaque præ mœrore animi ſeipſum abiecit in Conopam lacum, vider iq́; inter homines deſijt. Eodemq́; etiam ſe Thyria mater, filij mortem non ferens præcipitauit, amboq́; in aues ſunt mutati in lacu Apollinis nutu. Ab ijs quoque Lacus Cycnea appellata eſt: ac tempore arationis multi ibi viſuntur Olores. Prope extat etiam Phylij monumentum. Hæc itaque Antonius Liberalis.

Phylius vt Vultures viuos cepit.

Phylius taurum ad arã Iouis perducit.

Lacus Cycnea.

Phylij monumentũ

VSVS IN CIBIS.

SI Racham Cycnus eſt, vt ſeptuaginta verterunt, tanquam immunda auis in cibis prohibita fuit in Leuitico. Verum præterquam quòd Cycnus ea culpa vacat, ita etiam Chriſtianis, qui præceptum intelligunt, multa in cibis credunt, quæ ibi ceu impura vetantur. De Laude Cycni in menſis nonnihil ſuprà dictum eſt. De bonitate carnis apud Græcos nihil proditum reperio. Albertus eam nigram, & duram eſſe ait, ſicut omnium auium aquaticarum magnarum. Sed Cycni bifariam ad menſæ vſum damnantur, & quia aquatici, vnde caro eſt excrementitia, & quia cæteris, vt Anſeribus, & Anatibus grandiores, vnde duriores etiam ſunt, & ad digerendum rebelles. Ex pullis lautiores quandoque epulæ inſtruuntur, non tam raritatis, quàm præſtantiæ cauſa.[a] Platina ad patinam, venire ait eadem ferè ratione, qua Anſeres: item debere elixari.

Cycni caro.

[a] Lib. 5.

VSVS IN MEDICINA.

CYCNI tenellum pullum in oleo decoctum[a] Aëtius admirabile neruorum medicamentum eſſe ſcribit. Adipis frequentior eſt vſus: hunc faciem purgare, atque erugare tradit Plinius, & ad lentiginem commendat Serenus:

Cycnæos adipes hilari miſceto Lyæo
Omne malum properè maculoſo ex ore fugabis.

Alibi eum etiam[b] Plinius ad fedis vitia laudat: item ad emolliendas vulvarum duritias, & collectiones, ac denique aduerſus hæmorrhoidas. Videtur autem ad idem vtilis Cycni adeps, ad quæ Anſerinus, de quo copioſè agemus ſuo loco. Oua ad ignem ſacrum celebrat Serenus, dum canit:

—— Vel Oloris fœtibus oua
Sed non cocta dabis, ſic torrida membra fouebis.

Pellis vnà cum plumis paratur pro operimento pectoris, & ventriculi, tanquam concoctionem iuuandi peculiari aliqua vi prædita.

[a] Tetrab. 1. ſerm. 179.

Adipis vſus

[b] Lib. 30. cap. 9.

Ouorum

Pellis uſus.

ICONES. STATVAE.

CASTOREM, & Pollucem vnà cum Helena, & Clytemneſtra & Leda à Ioue in candidiſſimum Olorem mutato procreatos anteà dictum fuit: quam generis ſui claritatem plurimi feciſſe veriſimillimum exiſtit, idq́; in primis mihi ſignificare videtur[a] Valerius Flaccus Cycni iconem in veſtibus ſuis depictam vſurpaſſe ſcribens his verſibus:

Illis Tænario pariter tremit ignea fuco
Purpura, quod gemina mater ſpectabile tela

Duxit

[a] Lib. 1. Argonaut.

Duxit opus bis Taygeton, syluasq́ comantes
Struxerat, Eurotam molli bis fuderat auro.
Quamq́ suus semipes niueo destamine portat,
Et volat amborum patrius de corpore Cycnus.

Ouidius pariter Arachnen, si bene memini, cum Minerua de textoriæ artis præstantia certantem, Lædæ eiusdem imaginem in tela sua texuisse, quæ Olori succumberet, prodidit: Arachnes tela.

Fecit Olorinis Ledam recubare sub alis.

Romæ in aula illustris. Cæsiorum Lædæ nudæ, & velut ex balneo prodeuntis statuæ Cycnus marmoreus astat, & à Cupidine amplexatur. In ædibus Euryali cognomento Syluestris eadem Lædæ statua conspicitur, sed absque capite, & ante pedes eius Cycnus. Apud Cardinalem Hippolitum Medicen, vt refert Pierius Valerianus, signum ex marmore pulcherrimè ductum habebatur, qui, inquit, Apollo fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cycni dorso sustinetur. Cycnus ipse, collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas verso, parem videtur cum lyra harmoniam emodulari. Dextera Apollinis dextro innititur genu, eaq; plectrum continet: adiacet ibidem humi pharetra, vt pote signum, Deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem musam cithara suscitare. In Perillustri illo Parmensium ducis Nymphæo, quod in suburbano eius est, mirificè delectant, atque intuentium oculos remorantur Tritones, qui è buccinis suis aquas euomunt, Cupidines in Cycnis, & delphinis per aquas vecti. Apollinis statua.

VSVS IN INSIGNIBVS.

YCNVS cur apud veteres Romanos, ac Græcos frequens vsitatissimuq; insigne fuerit, duplex ratio, tum quòd artem nauigandi homines docuerit, tum quia augurio suo nauigantibus prospera, faustaq; portenderet. Nunc autem non in proris, sed in summo malo, vel eius vexillo, Cycnos multa nauigia pro insigni gerunt. Cupauo Ligurum dux, & filius illius Cycni, qui in auem hanc mutatus dicitur, Olorinis pennis cassidem exornabat, vt meminit his versibus [a] poëta. Cycnus cur nauium insigne. [a] Lib. 10. Aeneid.

Non ego te Ligurum ductor fortissime bello
Transierim Cycne, & paucis comitate Cupauo
Cuius Olorina surgunt de vertice pennæ:
Crimen amor vestrum, formaq́ insigne paterna.

Quo loco Nicolaus Erithræus, Galea, inquit, cristis adornabatur, quo terribilior hosti fiat, & miles cristatus procerior appareat. Has autem ex Olorinis pennis colligere moris fuit, & ex equinis setis, cùm hodie ex Struthiocamelo plurimùm petantur. [b] Petrus Angelius Bargæus per Cilnium Aretinorum ducem in Syriaco bello strenuum pro insigni Cycnum vsurpasse scribit, canens: [b] Lib. 7 Syriad.

Cilnius Aenijs proles gratissima nymphis
Areti decus, & vatum spes fida bonorum
Fert niueum clypeo Cycnum, leue corpus ad athram
Tollentem, & cantu cæli conuexa replentem,
Stemma domus datum, & maiorum insigne suorum.

Pepulorũ antiquissima, & nobilissima Italiæ familia; quæ ex Britanniæ regibus ortum ducit, vrbis nostræ splendor, atque ornamentum, cassidem insignis sui hac laudatissima volucre exornat, Cycnumq; non parum nobilitat. De cuius familiæ præclarissimorum procerum factis, cùm referta sint historicorum plurimorum monumenta, ego nihil hîc dicam, ne tam clarorum virorum virtuti, atque splendori tenebras rudi hoc meo stylo offundam. Gentilitia Bocchiorum insignia hinc quoque celebrat [c] Achilles Bocchius hoc doctissimo epigrammate. [c] Lib. 1. symb. 5.

Aurea norma tribus stellis circundata signat
Cærulas Bocchi Stemma tuum in spatio.
At niueus galea passis Olor insidet ales,
Rostro aliud sydus qui vomit athereum.
Optima nimirum ratio est illa aurea norma
Quæ trino, atque vno à lumine lumen habet.
Hinc candor vitæ illæsus, diuinaq́ fandi

Copia: præſidio hinc additur omne decus.
Maurus auis quondam hac veſtris inſignia Bocchus
Et gentilitium nomen habere dedit.
Ad ſummam tota ſemper ratione colendum
Eſſe Deum tota mente Nomiſma monet.

Cicinellæ familiæ inſignæ. Neapoli Cicinella nobilis habitat familia, quæ, teſte Scipione Mazzella, qui de Neapolitanis familijs ſcripſit, Cycno in inſignibus ſuis candido, in campo rubro, vt dicunt iſti, vtitur.

VSVS PENNARVM.

PENNARVM Cycni cùm magnarum, ſiue remigum, tùm minorum nudum eius corpus obtegentium, vſus celebratur à quibuslibet. Magnæ enim præterquam quod pro calamis ſcriptorijs inſeruiant, & plurimùm commendentur, etiam galeas veterum, vti iam ex Erithræo dictum eſt, adornabant. Narrat* Andreas Theuetus incolas ſyluarum Cannadæ (regionis nomen eſt in America) vexillis vti ſanè extraneis, & inuſitatis ex arborum ramis nimirum, pennis Cycnorum exornatis, quos, inquit, in aerem explicant, volutantq́; & ſi vincere contingat, pelles faciei inimicorum ſuorum in quibuſdam circulis in ſignum victoriæ ſecum domum portant. Hollandæ famulæ integris, vt audio Cycnorum alis angulos domuum, qui ſcopas non admittunt, verrunt, priuatimq́; een vviecx id eſt, alam nominant. Minores tantæ mollitiei lectos præſtant, vt magnates, præter eiuſcemodi, cæteros nolint. Quinimo Venerem, tradunt, non alio recubare lecto noluiſſe, quàm qui è Cycni plumis, factus eſſet, præſertim verò ijs, quæ ſupereminentibus pennis ſubſunt, quam lanam appellauit hoc diſticho [b] Martialis;

* Lib. 2. de Amer.

Minorum pennarum vſus.

[b] Lib. 14.

Laſſus Amyclæa poteris requieſcere pluma,
Interior Cycni, quam tibi lana dedit.

[c] Baptiſta Mantuanus huiuſmodi lectos inter pretioſiſſima ſupellectilia connumerat:

[c] Li. 5. Alphonſ.

O vbi Olorina ſubter velamina pluma?
Serica odorata chlamydes? Aſiatica Gaza?

Alibi etiam Cycni pennas ad hunc vſum meliores, cæteris, quia nimirum molliores, celebrat, D. [d] Nicolaum Tolentinum, inquiens, nunquam hiſce mollibus lectis membra ſua refocillaſſe.

[d] Lib. 4.

Non ſtratum fluuiatilis Anas, non Anſer Anate
Grandior exhibuit, non mollior Anſere Cycnus.

Eleganter etiam Franciſcus Petrarca Cycnum pro lecto molliſſimo accipit hoc verſu:

Poſtremum in Cycno dant corpora caſta ſopori.

Ex eiſdem minoribus denique plumis ſimul cum pelle à carne abſtracta, manicæ, ſiue brachialia à nobilioribus matronis expetuntur.

DE ONOCROTALO, SEV PELECANO. Cap. II.

CYCNO, ſiue Olori iure optimo ſuccedit Onocrotalus, auis non ſolùm palmipes, & eadem, quæ ille loca amans, flumina ſcilicet, ſtagna, atque mare, verumetiam tantam cum Olore, teſte * Plinio, ſimilitudinem habens, vt *diſtare non æſtimetur*, inquit, *niſi faucibus ineſſet alterius vteri genus mira capacitatis*. Sed priuſquam huiuſce alitis hiſtoriam exordiar, beneuolum lectorem volo admonitum, eum verò potiſſimum, qui Ornitologi de auibus lucubrationes legit, ne vnà cum illo, Onocrotalum diuerſum à Pelecane Ariſtotelis exiſtimet. Ornithologi enim Pelecan, ſiue (vt vocant recentiores Latini Pelecanus Ardeæ) genus eſt. Leucorodium vocant Ariſtoteles, & Plinius, Pelecanem verò ſuum Ariſtoteles in primis τὸν ἐν τοῖς ποταμοῖς γινόμενον, id eſt in fluuijs agentem, hoc eſt palmipedem appellat: Leucorodius verò, ſiue Ornithologi Pelecanus prope tantummodo fluuios, aut aquas verſatur. Alia ratio eſt, eaq́; longè maioris momenti, atque ponderis, capaciſsima illa ingluuies, quam vt diximus, Plinius tribuit Onocrotalo: nam & Ariſtoteles ſuæ Pelecani eandem

Onocrotali cum Cycno ſimilitudo.

* Lib. 10. cap. 47.

Ornitologi Pelecan.

attri-

attribuit, nimirum τὸν πρὸ τῆς κοιλίας τόπον. Pelicino, quam eandem esse cum Pelecane nominis conformitas ostendit, Oppianus quoque κόλποι ἐξηρτῆσθαι πρὸς τῷ στέρνῳ, hoc est, sinum ante pectus dependere scribit. Cum itaq; ingluuie isthac Ardea illa, quam Pelecanum esse contendit Ornithologus, careat, & aquis non innatet, Pelecanus esse neutiquam poterit. Et quamuis Ardea illa, quam pro Pelecane obtrudit Ornithologus cōchas etiam ingestas vbi calore apertę sunt, euomat, vt hiantibus iam testis carnes earum deuoret, vt de Pelecane scriptum reliquit Aristoteles: ego inde sequi non puto, Pelecanum esse: id etenim Oppiani Pelicino etiam conuenit, quem ipsemet Ornithologus eandem esse cum Onocrotalo statuit. *Pelecini*, inquit Oppianus, *non minus, quàm Lari voraces, non toto tamen corpore merguntur, piscem obuium quemque amplissimis faucibus exceptum deuorant. Sinus quidam ante pectus dependet, in quem cibum omnem tuberc inantes aliquantisper recondunt, & ne testa quidem intectis abstinent, sed vnà cum testis primum quod se obtulerit, deglutiunt: deinde mortua in os reuocant, & resectis testis pulpam vorant. Nam quæ dum viuerent, occlusa erant, vita spoliata aperiuntur, & dehiscunt.* Hęc ille. Cęterùm si quis nondum acquiescat, Plutarchum adeat, & Ælianum, qui Pelecanum ab Ardearum genere manifestò distinguunt his verbis: *Vt conchas Pelecanus*, inquiunt, *quas deuorarit, ventris calore dehiscentes euomit, & pulpam à testis seligit: sic Herodius* (Ardeam hæc vox denotat) *ostrea testis obducta vorat, & ingluuie concalfaciens tamdiu custodit, quod calore stomachi discluduntur. Postquam verò ita diductas senserit testas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet.* Hæc illi, ex quibus satis patere arbitror, Ardeam illam Ornithologi Pelecanum esse non posse, cùm Pelecanum hi præclarissimi authores ab Ardeis, apertissimè diuersam auem faciant. Nostræ quoq; sententiæ assertor est Petrus Bellonius, qui tamen Onocrotalum ab Aue Diomedea [b] Plinio nuncupata, siue Catharacta Iubæ non distinguit: [b] *Lib. 10. cap. 44.*
cùm tamen diuersa auis sit: vt patebit, cùm eam ex Diomedea insula mihi aliquando transmissam, inferius suo loco depingam. Sunt & alij, qui Onocrotalum cum Botauro siue Ardea Stellari eandem auem volunt, quorum profectò longè maior est error, quàm qui pluribus refelli debeat. Nihil enim his auibus, præter soni absurditatem, quo hæc mugit, illa rudit, commune. Onocrotalus non est Ardea Stellaris.
Præterea Pelecanum aliqui cum Porphyrione turpiter confundunt, eandem auem arbitrati, eò quòd Septuaginta alicubi Pelecanum reddiderunt, vbi D. Hieronymi translatio Porphyrionem habet: sed hi quoq; facilè conuincuntur.

ÆQVIVOCA:

ONOCROTALVS, ni fallor, æquiuoco caret. Πελεκᾶν verò quandoq; non auem de qua scribimus, sed Picum significat: qua de re abundè dixi in Pico. Picus.
Πελεκὰν præterea Hesychio, & Varrino genus est poculi lignei, vel peluis lignea διὰ τὸ πεπελεκίσθαι: inde dictum, quòd non torno, sed dolabra factum sit. Dolare enim Græci πελεκᾶν, πελεκᾷν, & πελεκίζειν dicunt. Pelecanus piscis.
Latinorum Pelecanus, si Francisco Alumno Italo credimus, etiam piscis nomen est: sed cùm huius significati authorem non habeat, pisci, quæ alij, aui tribuens, piscē eum aue confundere clarum est. Chirurgi verò Pelecanum nominant organum quoddam, quo dentes apprehensi extrahuntur (fortè à figura, nam & Onocrotali rostrum in extremo arcuatur, vt instrumentum illud) & Chymistæ genus vasis vtrinque canalibus in orbem tanquam ansis extensis. Pelecinos herba.
Pelecînos apud medicos Græcos genus est herbæ, cuius semen πελέκεως, idest, securis speciem refert. Est enim in siliquis cornutis latiusculum è parte altera crassiore rursus alteram paulatim tenuius. Latini hanc herbam eodem significato appellant Securidicam, vel vt Turnebus legendum censet, Securiclatam: alio nomine Græcis, & Latinis dicitur Hedysarum. Securidica. Securiclata Hedysarū.

SYNONYMA.

Chaſida.

HASIDA חסידה in Deuteronomij 14. ſeptuaginta Pelecana, Leuitici 11.& pſalmo 104. Herodium, Zachariæ quinto Epopa, ideſt, Vpupam verterunt, Hieremiæ 8. Hebraicum relinquunt, teſte Hieronymo, ἀσίδα transferentes, vt & Iob 39. Hieronymus in Leuitico, & pſalmo 104. Herodium conuertit, in Deutoronomio Onocrotalum, Hieremiæ octauo Miluum, vti etiam Symmachus, & ſexta æditio pſalmo præcitato. Rabbi Salomon Zachariæ quinto Vulturem putat. Chaldæus Deuteronomij 14. pro chaſida habet Charadita, quæ vox ad Græcam Herodius parumper accedit. Arabs Zaxid. Perſa Hebraicam vocem reliquit, Arnobius, & Auguſtinus pſalmo 104. Fulicam reddiderunt. Rabbi Dauid, & Abraham, dicunt eſſe auem magnam, quæ nidificet in ſublimioribus domibus, & abietibus, ac per ſingulas hyemes, & æſtates locum mutet, quod Ciconiæ in primis conuenit, quam recentiores ferè Iudæi etiam Chaſida interpretantur. Qui Pelecanum, Vulturem, & Ciconiam verterunt, ad harum auium memoratam ab omnibus pietatem, & benignitatem reſpexiſſe videntur: hoc enim Hebraica vox indicat, vt eius linguæ periti volunt. Ornithologus Chaſidam Ciconiam potiùs interpretatur, quoniam quotannis migret, & redeat, quod de Chaſida ſcribitur ab Hieremia, ſed cùm idem quoque faciat Onocrotalus, ideſt, noſter Pelecanus, dubium etiamnum eſt, quàm propriè auem ea vox denotet. Kaath קאת & Schalax שלך eiuſdem linguæ vocabula etiam confunduntur, & pro eadem aue accipiuntur, cùm tamen Deuteronomij 14. vtraq; ſeorſim nominetur inter impuras aues: quo loco vir quidã non indoctus pro Kaath Vpupam tranſtulit, Septuaginta Catharacten, Hieronymus Mergulum, aliqui Ardeam: vt Scalax etiam Leuitici vndecimo, D. Hieronymus, & ſeptuaginta Nycticoracem; aliqui Mergulum, alij Ardeam. Dauid Kimhi Scalax, vt magiſtrorum ſententia Heſchula, auem quandam marinam exponit piſcium captatricem. Abraham Eſre Leuitici 11. auem, inquit, dicunt eſſe, quæ naturâ eâ eſt prædita, vt abijciat fœtus ſuos. Is autem eſt Cuculus, vt eruditi quidam iudicant. Kaath verò Dauid Kimhi à vomendo dictam putat. Rabbi Ionas auem vocatam dicit Kaah, & thau radicalem putat literam. Porro nonnulli vocant קיק Kix, vel hakix, quam auem Iudæi Cuculum putant. Rabbi Abraham pſalmo 102. & Leuitici 1v. *Auis eſt*, inquit, *ſolitudinem amans à vomendo dicta, cuius vox, ceu cubi, ideſt, ploratus, KiK dicta*. Deuteron. 14. Chaldęus Catha, Arabs Kux reddit, Perſa Hebraicam vocem ſeruat. Septuaginta Leuit. 11. & pſalmo 102. Pelecana vertunt, Deuter. 14. vt dixi, Catharacten. Eſaiæ 34. ὄρνιν, ideſt, auem, Sophoniæ 2. Chamæleontes (Alij verò Koah, vel Koach Chamæleontem eſſe aiunt, non Kaath) D. Hieronymus pſalmo vltimùm citato ſeptuaginta imitatus Pelicanum, alibi Onocrotalum. Sunt quidem aues iſtę, Mergus, Catharacta, Pelicanus, ſiue Onocrotalus omnes piſciuoræ. Sed ſi à vomitu, vt dictum eſt, & à voce ea dictio ortum ducat, Onocrotalum optimè ſignificabit: Is enim & conchas deuoratas, vbi concoctionis calore apertę fuerint, euomit, vt carnem à teſtis ſeligat, & vocem lamentabilem, aut potiùs terribilem inſtar rudentis aſini ædit. Pagninus, & Oecolampadius Kaath Eſaiæ 34. pro Onocrotalo accipiunt. Auicenna, teſte Alberto, vocat Pelecanum Balazub. Hic verò apud Ariſtotelem alicubi Falaxynes, alibi Kalaxanez habet pro Pelecanes. Nonnullis Grecis Ὀνοκρόταλος appellatur, Ariſtoteli, vt dixi πελεκὰν, Oppiano πελεκᾶνος, quanquam Ariſtophanes Pelicanum, & Pelicinum ſimul nominet, tanquam aues diuerſas. Latini recentiores Pelecanum verterunt, excepto Theodoro Gaza, qui Plinium ſecutus Plateam tranſtulit. Pelicani ridiculam ſanè nobis etymologiam, licet alioqui res ipſa vera ſit, confixit author de rerum natura, ita dictum inquiens, quod pellem habeat canam, ideſt, plumas albas. Kiranides Ramphium auem eſſe ſcribit, quę alio nomine dicitur Pelecanus, nimirum à roſtri longitudine, quod Gręcis ramphos dicitur, id verò nomen ſanè Onocrotalo noſtro egregiè conuenit. Albertus Oſinam vocat, inquiens, eſſe auem albam Cycno maiorem, vel ęqualem, additq; ſuis Volinarum appellari. Quo loco Matthiolus Senenſis in prius æditis ſuis in Dioſcoridem commentarijs non Oſina, ſed Oſſifraga legit, Onocrotalum interim eſſe ignorans. Sed poſtea errorem, lapſumq; ſuum videns in poſtremis ęditionibus, ſe hoc modo defendit, atque excuſat. *Caterùm*, inquit, *quod nobis eſſet Alberti codex librariorum culpa deprauatus, in quo Oſſifraga pro Oſina legebatur, iam dudum credidimus Oſſifragam apud Albertum eam auem eſſe, qua in maritimis noſtris Senenſibus circa Herculis portum, & Orbetelli ſtagnum frequens viſitur, Cycno maior, roſtro longo, inferiori parte ſacculi inſtar*

Marginal notes: Charadita. Zaxid. Kaath. Schalax. Heſchula. Kix, hakix. Catha, Kux. koah. Onocrotalus conchas euomit. Balazub. Falakynes. kalaxanez. Pelicani etymum. Ramphius. Oſina. Volinarus.

flar albi. Hac autem incolis vulgò vocatur Agrotta. Sed cùm postea animaduertissem Albertum in hac historia apertè Aristoteli refragari, atque aliud Alberti exemplar nactus essem, in quo Osina, non Ossifraga, vt vitiosè in alio scriptum erat, cœpi eos acriter accusare librarios, quorum negligentia in causa fuit, vt in hoc mihi ipsi hactenus imponerem, secutus deprauatam Alberti lectionem. Hęc ille. Autor de natura rerum Osyna habet per y adiuncta descriptione, quæ omnino Onocrotali est. Latini Onocrotalum, vt Græci dicunt, quòd collum, vt ait Perottus atq; mergens, spiransq; velut ruditum asini ædat. Latinis tamen Truonem dici testatur Verrius Flaccus: quare Cæcilius Comicus, vt citat Festus, irridens quendam ob nasi magnitudinem dixerit, *Proh Dij immortales, vnde hic prorepsit Truo?* Quem locum annotans Perottus, Trua, inquit, nomen est vasis, quod à transuolando aliqui dictum putant, quod transuolet ex ea aqua, vnde & Truo auis dicta est, ob colli magnitudinem, quod per id aqua transuolet. Pelicanum quoq; Isidorus Canopum Ægyptium dici testatur. Onocrotalum Itali Grotto nominant, & Grotto marino, item Grottomolinaro, & Agrotto secundum Matthæolum. Albertus aliquoties vulgò Volinare dici scribit, sed qua lingua non addit. Ego eam vocem ab Italorũ molinaro corruptam arbitror: cur verò his Grotto molinaro hæc auis vocetur, ignoro, nisi ita dictam velimus, quòd prope molas, quæ in fluminibus sunt, versetur, piscesq; ad eas propter farinam accurrentes, venetur. molinaro enim molitorem nobis significat. Grotto autẽ ab Onocrotalo corruptum videtur. Ijdem Itali Pelecanum secuti commune pictorum figmentum (qui hanc auem ita pingunt, ac si ex inflicto sibi vulnere emanante sanguine pullos aleret, aut iam mortuos ad vitam reuocaret) & nescientes esse Onocrotalum Pelecano nuncupant. Onocrotalum verò etiam vccello del Duca, idest, auem Ducis. Hispani Groto, Galli, vel potius Sabaudi circa Lausannam Goettreuse, quasi gutturosam ab ingluuie ea, quæ strumæ instar, propendet. Bellonius Gallis ait appellari Liuane. Georgius Agricola Germanicè interpretatur Schneegansz, hoc est, Anserem niuis, vel niueum, sed Ornithologus hoc nomen Anseri fero tribuit, quem aliquibus Germanis Meergansz, idest, Anserem marinum appellari scribit. Ferè enim, inquit, peregrina à mediterraneis marina vocantur, & quanquam in dulcibus etiam aquis reperiatur Onocrotalus, magis tamen frequentat marinas. Mechliniæ in Germania inferiore, vbi publicè alebatur, ficto nomine vulgò nominabatur Vogelheine, alioqui Belgis Pelicanus vulgari sermone dicitur een Pellicaen. In Austria, vt idem Ornithologus sese audiuisse refert, ein Onuogel, quasi, inquit, dicas, auem absurdam, & à communi auium natura multùm diuersam, vt hominem absurdum vocamus ein Onmensch. Possent etiam fingi nomina Eselschryer à voce asinina. Kropffuogel ab ingluuie prominente. Hæc Ornithologus. Bellonius Belgis ait appellari een vogel van Etna, idest auem Ætnæ. Circa [a] Holesan Finlandiæ, quæ pars est Scandinauiæ regionis, vel insulæ ad septentrionem remotissimæ, lacum, Surpesi dicitur, Vandalis, & Gepedis, teste Vvolfango Lazio BuKhriez à Græco *βαλ…ινε*: Turcis SacKagusch, Indis Mexicanis Alcatraz.

Agrotto. Osyna. Onocrotali etymum. Truo. Trua. Canopus Ægyptius. Grotto marino. Grotto molinaro. Agrotto. Grotto. Vccello del Duca. Goettreuse. Liuane. Peregrina quibus marina dicantur. [a] *Lib. 3. de Auib. cap. 2.* Auis Ætnę.

GENERA.

ALBERTVS duo Onocrotali genera esse scribit, syluestre, & aquaticum, & vtrunq; solum inter reliquas aues carere splene. Ego præter aquaticum nullum aliud agnosco, & aliud reperiri non puto, quanuis Alberto assentiatur Isidorus. Minus rectè etiam D. Hieronymus, vel alij ex eo Pelecani duo genera esse recitant, vnum volatile, alterum aquaticum: nisi ita distinxisse putemus, vt Leucorodius, siue Pelecanus Ornithologi auis nimirum multum alis valens ad volandum sub primo genere intelligatur, sub secundo noster Onocrotalus, auis grauis, ad volandum fermè inepta, & quia palmipes, iure aquatilis dicenda. Nam & suspicandum est. Eucherius distinguit sic. *Pelecanus auis est, parua, quæ solitudine delectatur. Est & aliud Pelecanorum genus in Nilo, penè Cygnis simile, nisi quod paulò maiores sunt: quidam ita & Onocrotalos vocant.* Sic ille, sed quæ ea auis parua sit non explicat. Odoricus de Foro Iulij in prouincia Manzi, vel India superiori præcipuam ait esse ciuitatem, quæ vocatur Ceuscalam: ibiq; Anseres haberi pulchros, duplo maiores nostris, totos albos cum osse supra caput vnius breui (sic habet codex eius manuscriptus) quantitate, colore sanguineo. Sub gula pet semissem pendere. Apparet sanè hanc auem vel Onocrotalum esse, quod magis credo, vel alterum eius genus. Rectè etiam Ornithologus Onocrotalum Indicum interpretatur eam auem, quam Ælianus Indis Celan appellari scribit. Ait enim Ælianus, *esse magnitudine triplo maiorem Otide, ore permagno, ingluuie etiam maxima, & longis cruribus: abso-*

Anseres maximi. Onocrotalus Indicus. Cela.

num

num quiddam ſonare, eiuſque ſummas alas pallidas, cæteras verò pennas cineritias eſſe. Hæc ille, interprete Gillio, ſed quod hic omiſit, Ælianus aui tribuit ingluuiem Coryco, ideſt peræ ſimilem, vnde & nomen illi forſitan factum eſt. κήλη enim Græcis herniam, & in gutture tumorem ſignificat. Itaque hanc vocem Ornithologus Onocrotalo hac præcipuè parte, & abſona voce ſimilem eſſe conijcit, maiorem tantùm roſtro, & colore differentem: nec Onocrotalum Indicum, inquit, appellare dubitarim. Volaterranus eo loco apud Ælianum non Celam, ſed Cauclam legit; ſed Græcus codex manuſcriptus κήλαι habet, ideſt, Celam.

Κήλη Græcis quid.

DESCRIPTIO.

Pelecanum vt pingant pictores.

OMNIVM fermè regionum pictores, quibus, vt poëtis, quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas, Pelecanum tanquam auem peregrinam, ac incognitam pro arbitrio hactenus pinxerunt, eo, quo hic vides modo, adunco, vt apparet roſtro pectus ſauciantem, & effluentem ſub ea ſanguinem, hiante ore, excipientibus pullis: cùm nulla talis meo iudicio auis ſit, niſi quis Ægyptios de Vulture hoc verè tradere putet, quod Orus literis mandauit, eum ne fame pulli pereant, femori ſuo vulnus infligere, & emanantem ſanguinem ab illis exorberi. Verum autem Pelecanum, ſiue Onocrotalum, excepto Cygno, omnium aquaticarum maximum eſſe tradit Bellonius, nonnulli Cycno æqualem faciunt, Antonius Nebriſſenſis duplo maiorem, Petrus Martir Vulture maiorem, Olaus Magnus Anſeri comparat, cùm alioqui longè maior ſit, Cycno tamen duplo maior non eſt, vt voluit Nebriſſenſis. Plinius non ſolùm colore, ſpecieq; corporis Cycno ſimilem, ſed magnitudine quoque æqualem innuens, *Onocrotali*, inquit, *nihil ab Oloribus, diſtare exiſtimarentur, niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus miræ capacitatis*. Albertus maiorem ait, alasq; extenſas humana brachia vtrinque extenſa exuperare. Ego corporis mole Cycnum vincere puto, quòd profectò nudum eius ſceleton facilè teſtatur, ſed contrà Cycnum colli proceritate excedere, Onocrotalum, ideoq; dixiſſe Bellonium, poſt Cycnum, aquaticarum omnium maximum eſſe. In Rodo, inquit alibi, vidimus Onocrotalum cicurem, per ciuitatem circumeuntem, paulò minorem Cycno, multo maiorem Anſere, vndiquaque album: cruribus Cycno ſimilem, vt etiam pedibus, ſed colore cinereo. Roſtrum ei largum, & inſtar canalis eſt, acutum, & recuruum in fine: plumas à vertice retrò tendit, vt Vanellus ſuam criſtam. Hæc ille, quæ in huiuſce auis propria hiſtoria paulò fuſiùs repetit. De alio cicure Turnerus ad Ornithologum ſic ſcripſit: Onocrotalus Machlinienſis, quæ Vogelhain à Brabantis vocatur, quinquaginta annis, vt ipſi ferunt, Machliniæ vixit, Cycno maior eſt: pennæ foris albicant, in fundo verò rubrum quiddam oſtendunt. Collum duas ſpithamas longum eſt, aut paulò longius. Roſtrum, quod rubrum habet, dodrantali longitudine eſt, & quatuor vncias, & in fine hami propemodum more incuruum, & verſus finem latiùs, latiùsq; proturbinatur. Crura Anſeris ſimilia, breuia, nimirum pro magnitudine tanti corporis: in pectore habet veluti ſacculum protuberantem. Alis eſt longiſſimis, & ipſis in ſumma extremitate nigris. Hæc ille. De eadem aue Ioannes Culmannus Goppingenſis vir eruditus in hæc verba ad eundem Ornithologum ſcripſit, icone etiam miſſa. Auis, quam Mechliniæ mihi conſpectam Vogelhain appellant, Cycno, vel Anſeri ſimillima eſt, ſed magnitudine ſuperat, colore albo omnino præter pennas, quas in alis ſubtus gerit, niſi quod pro ſenectute iam rubeſcere paulatim incipit. Roſtrum habet oblongum, & latum aliquatenus. Sub roſtro ſtrumam amplam, quæ interdum inflatur. De ea dicunt huius regionis homines fide digni, octogenariam eſſe, & Cæſaris Maximiliani caſtra aliquot annis præceſſiſſe, & quaſi caſtris locum ſignauiſſe. Idem etiam temporibus Philippi huius Imperatoris parentis factum autumant. Poſteà in aula reginæ aliquandiù, dum per ætatem volare potuit, ſemper ex præparatu aulicorum perfectionem adornari cognouiſſe dicitur. Itaque quandiù per ætatem licuit, reginam quaſi auis cicurata, ſecuta eſſe fertur. Nunc, quod ego vidi, impenſis regijs à quadam vetula illuc alitur quatuor nummis, quos ſtipheros vocant, in ſingulos dies eis decretis. Paſcitur nunc piſcibus, & cibis liquidioribus, vt pane ex iure, &c. Et rurſus. Hæc auis ab anu, quam dixi, eiuſq; patre, annis quinquaginta ſex nutrita eſt. De ætate ipſius, & vnde aduenerit, non conſtat. Alarum extenſarum ſpatium quatuor ulnas Brabanticas æquat, hoc eſt, quinque Helueticas ferè. Ante viginti annos tam ſublimi in aërem uolatu quandoque euehebatur, ut Hirundine nihil maior appareret. Ab eo tempore nonniſi rarò ex ædibus, ubi aſſeruatur, in aulam Cæſaris, quæ ferè contigua eſt, uolauit. Iam roſtrum, & pedes colore cæruleo, & ſubflauo uidentur,

Vulturis erga fœtus pietas.

Onocrotali magnitudo.

Roſtrum.

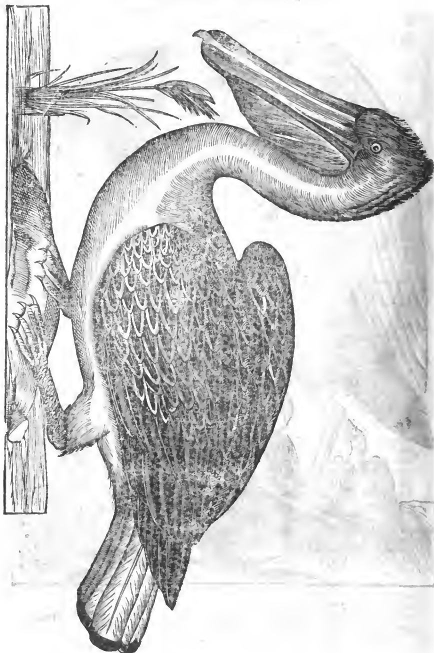
Ætas.

Pelicanus Pictorum & vulgi.

Ono-

Onocrotalus ſiue Pelecanus mas, cum Sparto Plinij.

Ono-

Onocrotalus fæmina candidior cum iunco florido.

E dentur.

dentur, cùm olim ruberent, propter ſenectutem. Piſcibus tantùm viuis alitur, parciùs nunc, quàm olim. Hactenus ille. Integram verò etiam, atque exactam Ornithologus nobis Onocrotali deſcriptionem fecit huiuſmodi. Cæterùm Onocrotalus, inquit, quem ipſe captum vidi circa finem Februarij in lacu ad Tugium, duobus Tiguro miliaribus noſtris diſtante, cuius integri iconem dedimus, talis erat. Roſtrum ad oculos vſq; duos dodrantes longum, circiter tres digitos latum. Roſtro diuaricato ab vna extremitate ad alteram duo pedes ſpatij intererant. Margines roſtri vtrinq; admodum acuti. Longitudo ab initio roſtri ad pedes vltimos extenſæ auis hominis proceritatem ęquabat. Latitudo inter externa alarum circiter decem pedes. Color crurum, & pedum fuſcus, vt in Cycnis. Totus erat albus, præter maiores alarum pennas fuſcas. Pondus totius auis libræ duodecim vnciarum vigintiquatuor. Magnitudo, & latitudo ſupra Cycnum. Ingluuies rubicunda ad croceum inclinans, dodrantis longitudine à poſteriore roſtri parte rectà deorſum, tam ampla, vt brachium cum pugno facillimè procul insereretur. Lingua nulla. Arteria aſpera in ingluuiem ad ſex digitos pertingebat. Ingluuies ipſa toti roſtro adhæret, & anguſtior ad extremum roſtrum, & paulatim profundior, ad trianguli ferè figuram. Plumis munitur denſiſſimis, vt omnes ferè aquaticæ aues. Lien exiguus, & ſubrotundus, quanquam huic aui lienem Albertus neget. Iecur magnum, vt etiam cor. Ventriculus anguſtus, & oblongus, in quo ſaccus quidam viridis continebatur, & vermiculi quidam. Veſicam quoq; neſcio qua corporis parte (alius enim, qui exenterauerat, viſcera ad nos miſit; puto autem circa ventriculi principium ſitam fuiſſe) continebat, tenui membrana conſtantem, cylindri forma, diametro ambitus palmati: neſcio in quem vſum, niſi fortè, vt commodiùs nataret, ac minori labore. Hæc itaque Ornithologus: ex quibus quanquam exacta Onocrotali notitia haberi poſſit, placuit nihilominus & aliam deſcriptionem cum externorum, tum internarum partium, quam abhinc triennio confeci, adiungere. Allatum itaq; Ferrariæ ab aucupe hanc auem aurea drachma emi, & ſic delineaui.

Deſcriptio alia authoris.

Magnitudo à ſumma roſtri extremitate ad imos vſq; pedes ſpithamas decem exuperabat, & cum iuſtæ ſtaturæ homine menſuratus, eum non adæquabat tantùm, ſed vincebat etiam, tametſi ad perfectam magnitudinem, vti ex pondere conijcio, nondum peruenerat, ſiquidem decem, & octo libras duodecim vnciarum pendebat ſolùm, quando vigintiquinque alium pendere quandoq; obſeruauerim, & vigintiquatuor pondo paullò antè ex Ornithologo meminerim. Alę extenſæ ſpithamas duodecim perficiebant, adeo vt latitudo longitudinem ſuperaret, contrà ac in humano corpore euenire conſueuit, in quo latitudo lõgitudini eſt ęqualis.

Longitudo hominis latitudini cõpar.

Roſtrum coloris fuſci, validiſſimum eſt, ac planè oſſeum, cuius ſuperior mandibula tres digitos lata eſt, longa verò duas ſpithamas. Inferior palmi longitudine ſuperiorem excedit, cùm ab inferiori parte capitis ortum ducat, ſuperior in curuũ quendã hamum crocei fere coloris definit, quo piſces, cùm eos euomit, vt veſcatur, arripit. Eadẽ ſuperior mandibula intus plantaginis anguſti folię pẽtapleuri folij figurã exactè exprimit, extuberantibus nempe per eius longitudinẽ quinq; lineis, quę cùm aſperę ſint, ac velut oblonga tubercula, ijs, vt conijcio, piſces cõprimendo ad inferiorẽ mandibulam, antequam in vtrem eũ propellat, velut dẽtibus interemit. Sub hac inſigne quoddã receptaculum ceu vter quidã, eiuſdem lõgitudinis, imò longius dependet, ampliſſimũ, capaciſſimumq; & rugoſum, coloris ferè crocei percurrẽtibus vbiq; multis maculis nigris, vt videre eſt in Panthera, & coriaceũ cùm ſit (valde enim membranoſum eſt) nihilominus facilè dilatatur. Huius receptaculi tanta eſt capacitas, vt Perottus ſeſe obſeruaſſe ſcribat, ingentis ſtaturę hominem ocreatũ pedem vſq; ad genu in fauces immittentẽ, eximentemq; ſine lęſione: quod profectò facile credo: nã etiamnũ mei Onocrotali exiccatus ſaccus integrũ pedẽ facillimè recipit. Omnia autẽ hęc auis inexplebile animal, vt Plinij verbis vtar, in genus illud vteri cõgerit, mira vt ſit capacitas, mox perfectâ rapinâ ſenſim in os reddita in verã (aliàs inferã in) aluum ruminantis modo refert. Mirandum prorſus, quod refert Franciſcus Sanctius, nẽpe, quod in Onocrotalo quodã, cùm præ grauedine cecidiſſet, & captus eſſet, paruulus puer Æthiops inuentus ſit.

Puer in gula Onocrotali inuentus.

Oculi ſunt rotundi, pupilla nigra maiuſcula, iris luteſcit. Capitis plumę albę ſunt, molleſq;, in radicibus ſuis ferè nigrę in occipitio longiores dependent. Alę in finibus ſuis nigræ ſunt, nõnullæ tamen partim albę ſunt, partim nigræ. Cęterò auis eſt alba. Crura vt in Anſere, at pro corporis tanti portione, breuiuſcula. Pedũ digiti non vt in Cycno: huic enim quartus, ſiue poſterior admodũ breuis, & ad nandum inutilis, ſecus in Onocrotalo, cui ſimul omnes membrana intercurrit. Ex interiorum inſpectione fęminã eſſe obſeruaui, iuxta ſeptũ enim cęterarũ auium more oua ciceris magnitudine conſpiciebãtur. Lien erat rotundus, magnitudine nucis auellanę, aliquãto craſſior. Ventriculus, ex mẽbranis craſſioribus cõſtare videtur: figura eius oblõga, nẽpe digitos decem, cùm duos tantummodo latus ſit. Inerat materia chyloſa lutea cum quibuſdam quiſquilijs, & lapillis. Veſiculam eam, cuius meminit Ornithologus, diù quæſitam inuenire non licuit.

licuit. Vesicula verò fellis in concauo iecoris locata erat, & ab ea quidam meatus velut canalis ad duodenum intestinum rectà ferebatur. Intestina sex vlnas longa appendices habebant, sicut de huiusmodi auibus scriptum reliquit Aristoteles, sed vix duos digitos longitudine excedentes, cùm alioqui in Cycno, & Anate, & Anserum, Mergorumq; genere longe sint maiores. Gulam habebat longam, crassiusculam, & carnosam, quæ subinde latior euadit, sed vbi tandem ad ventriculum peruenit, iterum compressior est, vt antè fuerat. Lata autem ea portio vel ventriculi principium esse concedendum est, vel saltem concoquendi vi pollere; nam eadem ibi, quæ in ventriculo semidigesta materia continebatur. Aspera arteria cæteris simillima quidem erat, sed bifurcatio eius medium ferè ventriculum superemine bat, quod nunquam aliàs obseruaui. Cor erat maximum, quare timidum animal esse quis non temerè credat. Cerebri etiam habebat plurimum. Ossa læuia, albida, pellucida, & sine medulla, quod sanè quoq; nunquã in alia aue obseruaui. Sagacissima fortè rerum parẽs natura eo modo procrearit ossa, vt auis hæc corporis mole fermè mõstrosa volare melius, leuiusq; ac natare posset. Vlnæ alarum membrana quadam integuntur insigni, ex qua tendones numero vigintiquatuor oriuntur, qui tam tenaciter in eas inseruntur, vt nullo pacto separari ab illis queant. Secuit mihi hanc auem, qui valde excellit in hac arte Io. Baptista Cortesius Bononiensis, cui circa ingluuiem difficultatem, quæ subsequitur, proposui, ex anatomica inspectione dissoluendam, nempe, quomodo ibi pisces, conchylia, vermes, cæteraq; animalia vnà cum alijs recrementis, & lapillis, quisquilijsue, & arena, & aqua retineantur, vt mox excepta in gulam non dilabantur, maximè cùm ea admodum lata sit: videretur etenim, quod aqua in primis, vtpote quam continuè haurit, dum piscatur, non posset in vtre illo ita retineri, quin in gulam decidat, vnaq; cum ea minutiora animalcula, & lapilli, vel arena, nisi in gulæ principio, aut potius receptaculi illius fine aliquis reperiatur musculus, qui velut ianitoris, aut pylori vicem obeat, vt in ventriculo fit, ex quo chylus, nisi perfectus in intestina propelli nequit ob allatam rationem, & in vtero, qui post conceptionem tam arctè constringitur, vt ne acus specillum admittat. Ad quod quæsitum vir ille doctissimus hunc in modũ respondit. Ex anatomica inspectione nullus apparet musculus, qui vel dilatationi, vel constrictioni huiusce ingluuiei à natura sit destinatus. Est enim ipsa ingluuies velut saccus quidam magnus ex duplici membrana constructus, omni fibrarum genere prędita, quæ simul sese contrahentes ipsam etiam ingluuiem contrahunt, dilatantes verò dilatant, nimirũ, cùm piscibus repletur, eodẽ fermè modo, ac in vesica contingit, quę plena vel vrina, vel flatu, in immẽsam molẽ excrescit, & euacuata cõcidit. Atq; hęc sunt, quę memoratu digna obseruauimus, quibus demũ illud adde, quod duodecim tantũ habeat costas, cùm Cyno insint viginti. Costæ.

LOCVS.

ONOCROTALVS, inquit Albertus, *aqua vt Anser vtitur. Pascitur autem tum in salsa, tum in dulci aqua, sed quanquam in dulcibus aquis etiam reperiatur, magis tamen frequentat marinas.* Author de natura rerum nunquam, nisi in aqua diffusiori, & piscibus abundante habitare scribit: paruam enim aquam, inquit, tametsi piscibus copiosam, ingluuie sua euacuat. Scribit [a] Agricola, Aquatiles etiam volucres tẽporibus hybernis ad lacus se conferre in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat, his autẽ Onocrotalos annumerat. Et Bellonius In Ægypto, inquit, vidimus volantes Onocrotalos, qui à Septentrione versus meridiẽ tendebant: ab ijs autem locis hyeme reuertuntur (ad mare scilicet) Et rursus Ciconię, quę in Europa ęstatẽ transigunt, circa Antiochiam parte hyemis degunt, sicut etiã in Ægypto, itẽ Onocrotali. Alibi quoq; circa Nilum, alibi circa Strymonem fluuiũ abundare tradidit, & circa Gazanum Ægypti ciuitatem greges versus mare volitantes obseruasse. Kiranides quoq; Pelecanũ secus Nilũ, & in paludibus Agypti morari asserit. Plinius eos mittere Galliam septentrionalẽ, proximã Oceano. Author de natura rerũ incolere loca ad Orientẽ. Sed ne longius abeamus Martialis Onocrotalũ Rauennatẽ cognominat: [a] Lib. de subter.

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

quòd circa Rauennã Italię vrbem (in paludibus nimirũ) abundaret: quanquã Bellonius Galliæ & Italiæ incognitũ esse profiteatur, nisi quod interdum in lacu Mantuano videatur. Reperitur itẽ Ferrarię nescio an in Pado, aut paludibus, quanuis vtrunq; sit verisimillimũ. Matthiolus Senensis in Hetruriæ maritimis ait omnibus vulgarem esse, prę sertim ijs, qui circa Argentarium promontoriũ habitant: nam, inquit, circa Herculis portum, & Orbitelli stagnũ frequens capitur. Circa Lausannam Sabaudiæ in lacu Lemano nempe semel tantùm anno

apparere ſeſe audiuiſſe refert Ornithologus, aliàs peregrinã eſſe, vti quoq; in Heluetia, vbi ſemel tantùm captũ meminit circa finẽ Februarij in lacu prope Tugium omnibus ignotũ, & facie, & nomine. In ſumma præter mare etiam ſtagna, & fluuios Cycni more habitat, quod innuit etiam his verſibus [b] Hercules Strozza, cùm canit:

[b] Lib. 2.

Remige cirratas ſequeris per ſtagna volucres,
Et pingui ſegues corpore lata capis;
Hinc & Onocrotali mulei offertur, & albus
Carmina qui fati præſcia cantat Olor.

M O R E S.

[a] Lib. 3. cap. 23.

Vt pullos educent.

ELLONIVS auem eſſe ait alacrem, & animoſam capite recto, & ſublimi. Facilè cicuratur, & ferinos mores exuit. *Herodios, & Pelecanas ſimiliter vt Ciconias in pullis ſuis enutriendis, ſingulari beneuolentia,* inquit [a] Ælianus, *vti audio: nempe vt cum aliunde cibus non ſuppetit, eſculenta, quæ prius ederant, euomant, & in educando fœtui conuertant, & ad volandum pullis ſuis duces ſint.* Orus etiam pullos ſuos tantoperè amare ſcribit, vt dum ignem circa nidũ ab aucupibus excitatum extinguere alis ventilando conatur, illas ſibi adurat. Mirum, quod ſcribit D. Hieronymus, Pelicanum cum ſuos liberos à ſerpente occiſos inuenit, lugere, & ſe, & latera ſua percutere, & excuſſo ſanguine corpora mortuorum reuiuiſcere. Idem ferè, licet paulò aliter, D. Auguſtinus, Kiranides, Iſidorus, Phyſiologus, author de natura rerum, & Albertus repetunt, hoc modo. *Pulli Pelecanorum vbi parum adoleuerint mox parentes ſuos percutiunt in faciem: cuius illi iniuriæ impatientes pullos calaphizant* (ſic habent, ideſt, cedunt ceu colaphis roſtro tum) *& interficiunt; deinde miſerti eorum lugent* (per triduum ſecundum aliquos obſcuros) *Eadem* (tertia ſecundum alios) *verà die mater ſua latera dilanians, aperit, & ſanguinem ſuper filios ſuos mortuos effundens, viuificat eos: reſurgunt autem quodam naturali modo.* Addit Albertus: *Matrem poſt ſanguinis effuſionem adeo debilitari, vt exire de nido non valeat, & pullis præ ſua, ac matris cibatione euolare cogantur: ſed horum quoſdam propter ignauiam vel impietatem in matrem exire nolle.* Rurſus, *Eam vbi valet illos abijcere, & prouidentes ſibi ſeſe ſequi permittere. Sed hæc à quibuſdam,* inquit, *literis prodita, nullo affirmari experimento poſſunt.* Ego profectò ne iuranti ea credam, quamuis interim non me lateat, Ægyptios de Vulture memoriæ prodidiſſe, quod ardentiſſimè ſuos pullos amet, adeo vt per centum, & viginti dies in terra commorando, nunquam humo tollatur, ſed in alendam prolem incumbat, vt non ſe ex pullorum loco commoueat: ac ſi quando nutrimenti facultas deſit, ne fame illi pereant, femori ſuo vulnus infligat, & effluentem ſanguinem eis det exorbendum. Eſſe tamen & Pelecanum in filios pientiſſimum non iuerim inficias: nam & Pierius ſapientes Aegyptios hanc alitem in primis ſacram veneratos fuiſſe ſcribit, eiq; parcendum exiſtimaſſe, atque honoris cauſa nullo pacto, vt menſis inferretur, æquum putauiſſe, cùm id, inquit, factum quod pro filiorum ſalute neci ſe tam atroci dederet, non imperitiæ, ſtuporiue, aut imprudentiæ imputarent, ſed incomparabili paterni affectus charitati, ſupremæq; miſerationi, qua erga filios maximè omniũ afficiatur. Fallere enim venatores, eosq; tranſuerſos ſeducere, non ſine ſpe fugæ, quod Vulpanſer agit, parui omnino momenti eſt. Femora etiam, quod Vultur facere perhibetur, vellicare, vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquando, non admodum magni eſt cruciatus. Sed enim in adeo penetrabiles furentis ignis ardores ſe, eaq; perſeuerantia tam cruciabili tormento torreri, ſupra quàm excogitari poſſit admirandum. Quodnam enim animal tã fatuum, tam obtuſo ſenſu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non cueſtigio reſiliat? Quod adeo robuſtum, atq; impauidum, vt accenſam non expaueſcat flammam? Animoſi, atq; imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto corporis, animiq; vigore præditi, conſternuntur ſtatim ad vnius prętentæ faculę cõſpectum, præq; timore propemodum exanimaſcunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiã, audacter accedit: ardorem in membra ſingula intolerabili cruciatu penetrantem ſentit, neq; loco dimouetur: exoritur penè tota, neq; tantillum quidem conſternatur, patientiſſimaq; conſtantia vigens, ſaluti filiorum intenta potiùs, quàm ſuæ mortis genere omnium atrociſſimo conficitur, tanta in ea charitas, tantus amor, tanta vis pietatis eluceſcit: & quiſpiã audebit, eam ſtuporis inſimulare, & male feriatã auem dicere? Subit ad hãc ſententiam Arſinoes recordatio, quæ à Ptolomæo fratre inſidijs, & fraude decepta, cum percuſſores in duos puberes immiſſos à fratre conſpicata eſſet, cõpleta eos ad ſe fugientes, ea parte, qua vulnera filijs intendebantur, diù corpus ſuum cædendum oppoſuit, multiſq; ita vulneribus ſaucia,

Vulturis pietas in prolem.

Leones ignem timent.

Arſinoes pietas in filios.

faucia, eorum tamen faluti confulere non potuit: illi enim in matris gremio inter ofcula ipfa truculentiffimè trucidati funt. Quod fi Pelecanum fimili cafu fefe morti obijcientem appellauerimus, infipientem, longè quidem infipientiorem Arfinoen dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præfertim ipfa, non ad mortem, non ad vincula, fed ad nuptias, & regni fucceffionem à Ptolomæo depofceretur. Sed tantum abeft, vt vel Arfinöe, vel Pelecanus fint imprudentiæ damnandi, vt omnium confenfu merita, hoc eft, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi effe iudicentur. Hæc ille.

V O X.

ONOCROTALVM Græcis à vocis fono, quem ædit, dictum effe fuprà annotaui. Is autem fimilis eft ruditui afini, quanuis Olaus Magnus inftar Ardeæ ftellaris effe fcribat: Sonum verò illum cùm ædit, roftrum tefte Alberto, in aquam, vel terræ lutum infigit, & quafi cornu fonans horribilem eam vocem emittit. Ego hoc potius Ardeæ ftellari competere puto. Vt fonum ædat.

V O L A T V S.

VOLANT Onocrotali nonnunquam foli, nonnunquam etiam gregatim. Vtrumque obferuauit Bellonius. * Petrus Martyr fcribit, viginti fimul à focijs fuis volitare confpectos. Cùm volant, fonum alarum cient, inftar Cycni. *Cap. 6. decad. 3.

NIDVS. PARTVS.

IDEM Bellonius Onocrotalum ait ramulos cōgerere ad ripam, vel fluminis alicuius, vel ftagni, fiue lacus, vbi degere folet, ibiq; tot oua, quot folet Cycnus, ædere fętusq; eodem, vt hic modo enutrire. De Pelecano etiam fcriptum mandauit Orus Apollo, quod in fcrobe, in terra nidificet. Bartolomæus Anglicus oua Onocrotali tradit effe Anferinis fimilia, fed, quod ego miror, minora. Mihi ea videre non contigit. Oua qualia.

V I C T V S.

ONOCROTALVS, vt Turnerus ait, bis tantùm in anno bibit, quę res fanè obferuatu difficillima exiftit, imò verò impoffibilis meo fanè iudicio, in aue nempe, quæ continuè fermè in aquis degit. Ait item pifcibus viuere tantummodo, quod verum non eft, etiamfi pifcis nomine etiam conchylia intelligamus, quę alioqui pifces non funt: pifcis enim vel Philofopho tefte, animal eft fanguine præditum, & branchijs, fanguine autem, & branchijs caret conchyliorum, fiue teftaceorum genus. Secus enim indicant lumbrici illi, quos in diffecti ventriculo inuenit Ornithologus: fecus item indicat Onocrotalus ille Mechlinenfis, qui liquidiore etiam cibo, vt pane è iure vefcebatur. Pifcibus tamen, vt gratiffima efca maximè femper inhiat, eos Mergis extorquens, eos continuè per fas, & nefas quærens. Eft enim non minus, ac Larus vorax, & obuium quemcumque pifcem, etiam quinque librarum abforbet, atque deuorat. Si quis ciuri pifcem libralem, vel maiorem in os imponat, ita inuertit, vt roftro præmiffo deglutiat. Quomodo autem ipfe pifces capiat, docet Ornithologus his verbis: *Pifcaturus non toto corpore mergitur, fed vt folent, qui fe in caput præcipitanter volunt, collum fubinde demittit, dorfo interim fupra mare prominente, pifcem obuium quemque ampliffima fauce exceptum deuorat.* Petrus Martyr, quoq; de eiufdem cibo, & pifcatione hæc memoriæ prodidit: *Eft*, inquit, *auditu lepidum, quid de maritimis quibufdam volucribus, Aquilis, & Vulturibus grandioribus referunt. Onocrotalos voraciores effe ab eorum fermonibus coniector. Dicunt enim guttur habere magni capax, adeo vt dimidiam endromedem, qua tegebatur miles vnus, in volucrem rabido hiatu in eum irruentem, cunctis infpectantibus proiectam, abforpferit integram, & ex gutture interfecta, fine iactura cuulfam dicunt. Quinquilibres viuos*

Quoties in anno bibat. Pifcis quid. Vt pifces capiat.

uoraſſe piſces vno ſorptu, & maiores fertur. Sed cùm paſcantur piſcibus, non eſt ineptum dictu, quo pacta prædam ab aquis in mari natantem aſſequantur, quando ipſi non ſubmergunt ſe, vti cætera aues maritima, Anſeres, Anates, & Mergi. Mare Miluorum & petulantium in ſublimem eleuati aërem circumrotant, quando ad fulgorem aëris aquæ marginem piſcis captet, expectant. Eſt enim grande circumuolitantium agmen, ad prædam vnam plures interdum furibundo ſe lapſu demittunt, adeò vt mare ipſum per ſeſquilaceris ſpacium aperiatur. Eo fragore ſtupidus hæret piſcis, & capi ſe patitur. Eundem plerunque prehendunt magnum piſcem ſocia duæ: tunc viſu placidum eſt certamen earum à nauibus, ſi fortè interſint, aut à littore inſpectare contigerit, prædam neutra deſerit, donec in fruſta ſectam, ſuam quæque partem auferat. Seſquiſpithamali roſtro, & magis, quam cuiquam ſit volucri rapaci adunco, colloq; longiſſimo, & alis multò patentioribus, quàm Aquila, & Vulturis eſſe dicunt auem, ſed macilentam, ita vt vix Palumbi pulpam æquet. Ad vaſti gutturis ergo pondus ſuſtinendum, prouida natura grandes illi præſtitit alas, quandoquidem ad leue corpus ferendum non oportuit. Volucres has Hiſpani vocant Alcatrozes.

Alcatrazes.

Hæc omnia Martyr. Author quoque de natura rerum, Pelicanum ſcribit ſemper macie affici, & quicquid glutit, citò digerere, quoniam venter eius nullum habet diuerticulum, quo cibum retineat. *Salum enim viſceris* (inteſtinorum expouit Ornithologus) inquit, *habet ductum: qui ab intraitu oris vſque ad ſecreta naturæ pertingit.* Onocrotalus præter piſces conchas etiam deuorat, teſte Bellonio, eaſq; calore interno apertas reuomit, & carnem ab oſtreis ſelegit: Idem autem de Pelecane teſtatū reliquit Ariſtoteles in hæc verba: *Pelecani fluuiatiles conchas maiuſculas, læuesq; fodiendo erutas deuorant: & cum iam multas ingeſſerint, ingluuieq; ſua coxerint, euomunt, vt hiantibus iam teſtis carnes lectas deuorent.* De Pelecino denique Oppianus. *Et ne teſta quidem intectis abſtinent, ſed vnà cum teſtis primum, quod ſe obtulerit, deglutiunt: deinde mortua in os reuocant, & reiectis teſtis, pulpam vorant. Nam quæ dum viuerent occluſa erant, vita ſpoliata aperiuntur, ac dehiſcunt.* Hæc ille. Albertus quoque, & author de natura rerum in vtero illo, ſiue prolabo cibum quemcumque receptum primò emolliri ſcribunt, & inde ad ſtomachum digerendum tranſmitti, nec alia habere receptacula, ideoq; aquis viuere vulgò credi. Et ipſe quoque Plinius de hoc vtre loquens. *Huc omnia*, inquit, *inexplebile animal congerit, miraq; vt ſit capacitas.*

ANTIPATHIA. PVGNA.

Vt contra Accipitrem ſe defēdat.

ARTOLOMÆVS Anglicus tradit ex Iſidoro Onocrotalum, cùm in littore quieſcit, roſtro dormire ad cælum erecto, eiuſq; acie contra inopinatum Accipitris inſultum præmunire, vt ſecuriùs, & in vtramuis, quod aiunt aurem dormiat. Verùm ſi Cycnus Aquilæ, quæ Accipitre & corpore, & viribus triplo audacior, & fortior eſt, repugnare non ſolùm audeat, ſed teſte Philoſopho etiam vincat interdum: Onocrotalus meo iudicio ab Accipitre ſibi cauere non debet, cum longè robuſtiori roſtro, quàm Cygnus, armatus ſit, & recuruo, Kiranides Pelecanorum, & Pelargorum, ſiue Ciconiarum pugnam aduerſus Cornices, Coruos, Vultures, aliaſq; carniuoras aues hoc modo deſcribit. *Mox primo vere Pelargi* (id eſt Ciconiæ) *ſimul pergunt, vt & aliæ aues, Anſeres feri, Anates, aliæq; quæ ab Aegypto, Libya, & Syria aduolant, & in Lyciam ad flumen Xanthum perueniunt: vbi prælium committunt cum Coruis, Cornicibus, Colis* (κολοιὼς, id eſt, Gracculos intelligo) *Vulturibus, & quibuſcunque carniuoris. Nam hæ quoque præſciunt tempus, & eodem aduentunt omnes. Tum Pelecanorum* (lego Pelargorum, & Pelecanorum, vt inferius quoq; legitur) *exercitus in altera ripa fluminis aciem inſtruit. Corui autem, & Vultures, aliæq; carniuora in altera conſident. Totum verò ſextum* (videtur locus corruptus) *menſem in pugna expectant. Sciunt enim duos, in quibus aggreſſio futura eſt, qua facta clamor ad cælum vſque auditur. & in flumine ſanguis vulneratarum auium apparet, ac pennæ plurimæ euulſæ decidunt, quibus Lycij lectos ſuos farciunt. Finito iam conflictu, dilaniatas reperiunt innumeras aues, Coruices, aliaſq; carniuoras, & ab altera parte non paucos Pelargos, & Pelecanos. Quod ſi* (Pelargi &) *Pelecani vicerint, conijcitur inde tanquam ex certo ſigno abundantiam omne genus frugum futuram ſin carniuora, ouium, & boum, & aliarum quadrupedum fœcundus prouentus expectatur.* Hæc ille. Ælianus verò & Philes Pelecanum tradunt de Coturnicis exitio acerbè, & crudeliter cogitare. Rurſus Coturnicem ab eo vehementer diſſentire.

Pelicanorū & Ciconiarum contra Coruos, & Vultures pugna.

Pelecanus Coturnicē odit.

CA-

CAPIENDI RATIO:

QVOMODO Pelecanus capiatur, legitur apud Orum: *Pelecanus*, inquit, *nidificat in scrobe in terra, quod non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum circumliniunt, ignemq́ succendunt. Ea verò fumum aspiciens, aggreditur, ignem alis restinguere. Veruntamen ei tantùm abest ad extinguendum astutia, vt magis, magisq; sua tanquam ventilatione incendat, ideoq; alis exustis capiatur*. Nostri Scloppetis petunt.

MYSTICA.

QVID Pelecanus mysticè significet, in Passere ex D. Augustino hunc [a] Psalmistæ locum exponente. *Similis factus sum Pelecano, qui habitat in solitudine*, &c. enarrauimus. Cassiodorus ad eundem locum, per Pelecanum, quòd in desertis locis, secretisq; versetur (quod nostro Pelecano, siue Onocrotalo, licet ipse aliam auem intelligat, etiam quadrat, vt pote qui loca habitet ab hominum consortio remota, paludes, fluuios, & maria) pulcherrimè exprimi ait Eremitas, qui hominum consortio derelicto, timore Domini remota se afflictione discrutiant. Et videtur sanè Psalmographus in eo sensu ea dixisse: nam subinde sequitur. *Factus sum sicut Nycticorax in domicilio*, quibus verbis aliud genus introducitur pœnitentium. Nycticorax enim auis est nocturua, quam sicut diei fulgor abscondit, ita aduentus noctis producit, & contra consuetudines auium, tunc magis vigilare, & escas quærere incipit, quando se in soporem cuncta animantia componunt. Ita & pœnitens iste nocturno tempore escas animæ solicita curiositate perquirit: modo Psalmodiæ operam dando, modo elymosynas faciendo, modò carceres occultè visitando: solum Deum vult habere testem, cui caligo noctium non tollit aspectum. Et nota quia sicut Pelecanus notat eremitam, atque solitarium, ita Nycticorax illum declarat, qui se domicilio suo consumens, à publico conspectu remotus est. [b] Rodulphus Flauiacensis Onocrotalum typo non alios, quàm auaros accipi vult, qui in apothecarum suarum vtero tantùm vectigalium congregare solent, vt multis annis eadem consumere non possint: congerunt tamen, inquit, vndicunque aurum, argentum, vestes innumeras, & horrea cumulant: posteà scilicet cùm oportunum fuerit in vsus proprios expensum, & quasi in veram necessitatis aluum relaturi:

[a] *Psal. 101.*

Pelecanus eremitas significat.

Nicticorax quæ auis.

[b] *Lib. 8. in Leuit.*

Auari designati.

HIEROGLYPHICA.

AEGYPTII, inquit Orus, *Pelecano picto amentem, & imprudentem significant: non enim in alto nidum struit, sed in scrobe in terra parit, & ignem ab aucupibus circa nidum excitatum, dum alis extinguere conatur, seipsum comburit*. Eiuscemodi autem hieroglyphicum ad Onocrotali historiam pertinere etiam testatur Pierius: cuius verba, quia id non parum explicant, omittere nolim: Pelicanum, inquit, auem grauem esse, quæ solitudine delectetur Eucherius scribit. Esse tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo non inficiatur, passimq́; in stagnis, & lacustribus locis habitare, penè Cycnis simile, nisi quod paulò maiores sunt. Atque hi forsan Onocrotali, quos Veneti, syllabis aliquot ademptis, Crotos vocant. Deq́; hoc genere dubio procul quæ dicturi sumus, hieroglyphica desumuntur. Insipientem hominem, quippe, qui nullam rerum rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij: propterea quòd auis ea, cùm possit in æditioribus locis nidificare, velut prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi ædita deponat: quod simul ac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs, qui id genus alites aucupantur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiunt, mox ignem inijciunt (ἐμβάλλουσι in manuscriptis codicibus, non ὑποβάλλουσι) Pelicanus autem quam primum conspexit fumum ocyus aduolat, & longe maiore imprudentia, quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere. Cæterùm

Stolidi Hieroglyphicū

rùm ignis ventilatione agitatus, vehementiùs incenditur: perſtat illa nihiloſecius flammas alis verberare, rata ſe opem ita filijs allaturam. Sed enim contra accidit, quàm ſperarat, quia pennis omnibus ita exuſtis, euolandi facultate priuatur, atque ita minimo negocio capitur. Ægyptij cur Onocrotalum ederent. Hinc Ægyptij reliqui, qui ſacris initiati non erant, alite hac nulla religione veſcebantur: pietatem autem huiuſmodi in filios vitio dabant inſipientię. Dicebant enim, Pelicanum non conſultò vt vulpanſeres faciunt ad id certamen ferri, ſed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam (ἄνοια enim, non εὔνοια in manuſcriptis Ori codicibus habetur) quare tanquam auem inauſpicatò genitam, ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore proſequentes, Hebræi nomen id huius alitis (Kaath) de quo ſuperius mentio facta eſt, punctis ijs præſignant, quæ profanam eam, & à menſis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelęcanum, quem Septuaginta interpretes cum Ibide, Porphyrione, Cycno, Herodio, & Charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanum decreuere, quòd longiguttures ſunt, ſi nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites ſunt huiuſmodi, cibum non ex arbore, aut arboribus aucupantur, ſed vel à terra, vel ex mari, fluminibusúe, aut ſtagnis: vt Ibis ſerpentes venatur, Porphyrion vermes, Pelecanus, & Cycnus piſces (falſum eſt de Cycno, vt ſuo loco docui) ex earum figura ſcilicet, hominem intelligentes, qui cibo poſthabito cœleſti, terreno paſcatur, aut marino, hoc eſt, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq; neglecto cultu humana quæque, atque ea & ſordida, & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, ſordida reptilia. Piſces verò parum conſerunt ad nutrimentum, de quibus loco ſuo diſputabimus. Hæc ille, & alia, quæ iam alibi recitauimus. Alium deinde addit hieroglyphicum, quod inſcriptum eſt, MISERATIO, inde quoque petitum. Noſtri quoque, inquit, cum Ægyptijs ſacerdotibus, in hoc pingendi genere conſentientes, Pelecanum pro miſeratione Christi Saluatoris hieroglyphicũ. ponunt, & Aſſertoris noſtri hieroglyphicum in ſumma cruce ſtatuunt, qui nos ſoſpitaturus, atrociſſima torqueri morte voluerit. Agnoſcit & Eucherius Pelecanum pro Chriſti ſymbolo, quanuis Hieronymus tradit, eam pullos ſuos roſtri percuſſu interficere, pœnitentem mox factum, modò in ipſo per triduum lugere, poſtremò ſe ipſam grauiter vulnerare, & ſanguinem ſuum ſuper filios effundere, quo illi perfuſi reuiuiſcant, quod alij viderint. Sed quod eam alitem, vt etiam alijs plerique perſuaſum eſt, roſtro pectus diſſecantem pingunt, vt ita fuſo ſanguine filios alat ſuos, ab Aegyptiorum hiſtoria valde alienum eſt. Illi enim Vulturem tantùm id facere tradiderunt, neque non Phœnicem: ſed hunc non pietate adductum, vti Vultur, ſed fato ita coactum ſuæ conſulere poſteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & eſcam fameſcentibus ſubminiſtrant: verùm ijs, quæ à parentibus in eos proficiſcuntur, haudquaquam paria. Quod verò Celſus perſuaſum facere nititur, eos humanum genus ſuperare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri, Natura tantùm duce profitetur. Hucuſque Pierius noſtræ de Pelecano opinionis manifeſtus aſſertor, quemSolitudinis hieroglyphicum. admodum quoque in poſtremo hoc ſuo hieroglyphico SOLITVDINIS indicat. Noſtræ autem ſacræ, inquit, literæ per hieroglyphicum Pelecani, ſolitudinem interpretantur, cuius factum ſe eſſe ſimilem Dauides canit, quia ſcilicet errabundus tunc per ſolitaria diffugiebat loca, qui Saulis regis indignationem euitaret: quod vt apertiùs explicaret, Nycticoracis etiam ſimilitudinem adiecit; qui quidem non luce, ſed tenebris in comparandæ vitæ ſuæ neceſſarijs plurimum fruitur.

EMBLEMATA.

[a] Embl. 90. MBLEMA extat [a] Alciati deſumptum ab inſatiabili Onocrotali voracitate, & quia nunquam ſatietur, inſcriptum eſt GVLAE.

Curculione Gruis tumida vir pingitur aluo,
Qui Laron, aut manibus geſtet Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſi, & talis Apici,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

Fuit autem Dionyſius iſte, vt id obiter dicamus, Clearchi, qui primus Heracliæ regnauit, filius, & ipſe patriæ imperans. Hic referentibus [b] Stephano nigro, & [c] Athenęo, ob nimias delicias, nimiasq; crapulationes adeo pinguis effectus eſt, vt præ pinguedine vix ſpiraret, & penè ſuffocaretur. Quare ſtatuerunt medici, vt acus oblongæ, ac tenuiſſimæ fierent, quæ tunc lateribus ac ventri adigerentur, cum profondiſſimo ſomno teneretur. Tunc enim excitabatur, cum viuam carnem attingebant. Ius dicebat, corpore arca ita condito, vt præter caput, penitus nihil extaret. Apicium verò illum Plinius vocat nepotum omnium altiſſimũ gur-

[b] Lib. de nimio luxu.
[c] Lib. 1. c. 3.
Dionyſius vt excitaretur.

gurgitem, & alibi ad omne luxus ingenium solertem. Fuit autem nobilis Romanus, valde gulosus, qui amplissimum vectigal commessationibus hausit: tandem famem metuens veneno vitam finiuit. Aliud est eiusdem Alciati de Truone emblema, quem nos suprà eundem cum Onocrotalo fecimus, inscriptum IN GARRVLVM, ET GVLOSVM. *Apitius lurco.*

Voce boat torua, prælargo est gutture, rostrum
Instar habet nasi, multiforisq; tubæ.
Deformem rabulam, addictum, ventriq; gulæq;
Signabit, volucer cum Truo pictus erit.

VSVS IN CIBIS.

IBIS, Porphyrio, & Pelecan, inquit Procopius, prohibentur mensis (in veteri nempe testamento) eò quòd aues sint voraces piscium, quorum rapinæ inhiant. Nos quoque paulò antè ex Pierio diximus, qui id ex Oro transcripsit, Ægyptiorum sacerdotes Pelecanum, quòd pro liberis se in vitæ discrimen conijciat, non edere: multos tamen ex Ægyptijs eo vesci, vtpote, qui eum dicant, non iudicio, & prudentia quadam, vt Vulpanseres sed beneuolentia duntaxat, & mira in sobolem pietate certamen hoc suscipere. Christiani verò non ideo ab huius auis esu abstinent, quòd vel rapax auis sit, vel liberorum mira ea miseratione tangatur, sed quia carnem habent duram, excrementitiam, & vix ferendi odoris, maximè cùm annosior est. Ornithologus assum sibi Onocrotalum grauis, & ferini odoris, nec grati saporis visum esse scribit, etsi prius in aqua, & vino pariter mixtis elixus fuisset. Et [a] Iulius Alexandrinus, *Onocrotalos, inquit, nominabimus tantùm hoc loco. Quis enim ederit vastissimas, ac bestiali iam magnitudine aues? Horum pars esse nulla prorsus videtur, quæ futura edendo commodè sit, quantum quidem iudicare possim nondum expertus.* Sic ille. In Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominatur inter cæteras aues Pelecan.

Qui Pelecanos non ederent. *Christiani cur Onocrotalos non edant.* *[a] Lib. 13. de salub. cap. 4.*

VSVS IN MEDICINA.

FEL Pelecani, authore Kiranide, cum nitro mixtum nigros alphos sanat: & cicatrices nigras eiusdem coloris cum reliqua carne facit: omnemq; nigredinem pellit, & abstergit. Idem fel, eodem teste, argentum obscurum reddit candidum. *Fellis vsus.*

PROLOBI VSVS.

PECVLIARE est, inquit Bellonius, interprete Carolo Clusio, Nili piscatoribus in suis cymbis vti ingluuie illa, quæ sub earum auium, quas Plinius Onocrotalos appellat, rostro propendet, ad aquam eijciendam. Eiusmodi rostra ea parte, quę capiti adhæsit, colligata orbem quodammodo exprimunt. Eius porrò naturæ est hæc ingluuies, vt humiditate corrumpi nequeat, quam ob causam piscatoribus multo tempore vtilis est. Sic ille. Ornithologus eadem pelle alicubi, vt in Italia, quoniam amplissima est, fenestras integi tradit, transparereq; instar membranæ. Ait etiam eiusdem auis pellem cum plumis detractam substerni puerorum lectos, quoniam non læditur vrina: aliquos denique eandem subdere, & assuere.

Piscatores Nili vt Onocrotali ingluuie vtantur. *Prolobi natura.*

DE AVE DIOMEDEA. Cap. III.

DIOMEDEAM appellatam auem, de qua multa cùm poëtæ, cùm soluta oratione scribentes sunt fabulati, Petrus Bellonius, sicuti suo antè loco significaui, eandem facit cum Onocrotalo, siue Pelecano. Itaq; non incongruum fore arbitror, si hic aliquid de ea dicam, tametsi nondum certò constare sciam, quæ tandem ea auis sit. Cæterùm tamen Onocrotalus non est, quanquam ea quodammodo, quæ de Diomedea aue Ouidius scripsit, Onocrotalo adaptari queant: non Ardeæ genus, sicut Seruius, Stephanus grammaticus, Isidorus, & Or-

Ordinis ratio. *Diomedea auis nō est Onocrotalus, nec Ardeæ genus, nec Fulica.*

& Ornithologus volunt: non denique Fulica eſt, vt nonnulli inde voluere, quòd Plinius, & Solinus aues Diomedeas Fulicis comparent, decepti forſitan, quòd pro Laris, ideſt, Gauijs, Fulicas reddiderint: nam Græci quoque nonnulli, & Latini Cepphum Fulicam interpretantur, & cum Laro confundunt. Sed ea fortè auis, quam Diomedearum inſularum, quæ hodie Tremiti uocantur, incolæ, ac domini, Canonici regulares D. Auguſtini Lateranenſis nonnullis ab hinc annis mihi tranſmiſerunt, Diomedea fuerit, Artennam nuncupant incolæ.

Diomedea auis quæ. Diomedeæ inſulæ. Tremiti. Artenna.

DESCRIPTIO.

OVIDIANI hi verſus, quibus hæc ales deſcribitur:

Si volucrum quæ ſit dubiarum forma requiris,
Vt non Cycnorum, ſic albis proxima Cycnis
Magna pedis digitos pars occupat, oraq́ cornu
Indurata rigent, finemq́ in acumine ponunt.

ad Onocrotalum, vt dixi, ęquè ac ad hanc noſtram Artennam accommodari poſſunt. Veruntamen cum Plinius in nullo alio loco Diomedeas aues inquiat, quam in iam nominata inſula conſpici: idemq́; de Artenna etiamnum, qui ibi vixere tradant, cùm contra Onocrotali in quamplurimis locis degant, ego Ouidij verſus ad hanc potius, quàm ad Onocrotalum pertinere puto, etiamſi Ornithologus auem conijciat debere eſſe notabilis magnitudinis, quoniam à Poëta Cycnis comparetur: præſertim cùm & Ariſtoteles, ſeu potiùs author mirabilium narrationum, quæ eius nomine circumferuntur, inſigni magnitudine vocet: nam quæcunque hic de aue Diomedea narrat, ea prorſus ſunt fabuloſa, & ab ipſo tanquam incerta, & ab alijs audita referuntur, & fortè Ouidius non ob magnitudinem Cycnis aſſimilauerit, ſed quia Cycni more in aquis viuat, & palmipes ſit, Cycnum pro omni aue palmipede accipiens. Magnitudinem autem ſolam ſi excipimus, cætera in noſtra aue exactè licet reperire. Palmipes enim eſt, roſtrum habet robuſtum, & notabili hamo, ſine vnco recuruum. Quas ſanè notas neque in Ardearum genere, nec in Fulicis reperias: quibus ideo fortaſſis Plinius, & Solinus ſimilem dixerint, quoniam in fronte more earum notam quandam habeat. Idem Plinius præterea igneos oculos, & dentes quoque Diomedeæ aui tribuit. Oculi autem Artennæ noſtræ mirum quantum ad inſtar flammæ ſplendeant. An verò dentibus ſit prædita, vt ille narrat, non ſat memini. Pictura ſanè hoc non demonſtrat. Deſcribit etiam noſtram auem Diomedeam etiam Ornithologus, prout amicus quidam eius, qui illis inſulis vixerat, ei retulit. In Diomedis inſulis, inquit, aues quædam raræ vulgò Artennæ dictæ, nec alibi reperiuntur, vt amicus quidem, qui in illis aliquandiù habitauit, quantum meminiſſe poterat, nobis per literas ſignificauit. Fatebatur autem omnium exactè ſe meminiſſe. Magnitudine, inquit, ſunt, qua Gallinæ, ſatis corpulentę, ſed collo, & cruribus longiuſculis. Color ei fuſcus, vel cinereus obſcurus, & (niſi fallor) nonnihil albi habent ſub ventre, vt Columbi ſylueſtres quandoque (mea auis tota ferè pronè candicat) Roſtrum prædurum, & aduncum, vt Aquilæ ferè, non adeo tamen: colore egregiè rubrum, ſi bene memini (ego ſanè hoc eum non bene meminiſſe exiſtimo; nam id in mea aue luteum eſt, præter vncum, qui nigricat) Oculi formoſi, igneo colore, non admodum magni. Vidi enim aliquando vnam, quæ virga percuſſa in capite oculos aperiebat, & clamabat: ſed mox recludebat, cùm lucem ſolis ferre non poſſet. Et rurſus: Color earum non ſimpliciter albus eſt, vt Plinius ſcribit, ſed ad cinereum vergens, vt in Fulicis (Larorum generis) etiam, quibus eas comparat. Dentatæ an ſint, non obſeruaui. Roſtrum ſanè habent validum, & longiuſculum. Hæc ille, quæ exactè ferè aui meę, cuius iconem exhibeo, conueniunt, quæ niſi roſtrum haberet aduncum, non ineptè quis ex Larorum maiorum genere iudicaret: adeo hos cùm toto corpore, tum alis potiſſimum refert. Pedes eiuſdem ſunt coloris, cuius roſtrum: ſicuti tibiæ quoque.

Diomedea auis vbi reperiatur. An neceſſarium ſit magnam debere eſſe. Cur Fulicis ſimilis dicta. Magnitudo. Color. Roſtrum. Oculi. Color. Roſtrum. Pedes.

Diomedea auis cum iunco acuto vulgari.

VOLATVS. MORES.

IOMEDEAS aues, ſcribit Plinius, dum volant, duos ſemper (ſuper Solinus) iis eſſe duces, quorum alter agmen ducat, alter cogat (cõgreges enim, inquit Ornithologus, volant) aluumq́; exoneraturas ſubuolare ſemper, & contrario flatu, vt nimirum proluuies longè auferatur, vt addidit Solinus: quæ res mundiciarum ſtudioſas eſſe indicat. Sed nunquid Artennæ noſtræ cum volatum exerceant, eoq́; modo ſubuolantes, ne ſocias inquinent, ſordes deponant, ignoro.

Munditia.

NIDVS. INCVBATVS.

DEM Plinius ſcrobes roſtro excauare aues Diomedeas teſtatur, inde crate conſternere (ſurculis in verſum poſitis) imitari texta cratium, & ſic contegere ſubtercauata, terraq́; operire, quæ antè fuerint egeſta: in his fœtificare. Fores binas omnium ſcrobibus Orientem ſpectare, quibus exeant in paſcua, occaſum, quibus redeant: vt lux & morantes excitet, & receptus non denegetur, vti exponit Solinus. Artennas quoque incolæ eius inſulæ, ſic amicus ille Ornithologo retulit, in cauernis ſcopulorum, & in terra eas nidulari affirmant: ſe verò fœcundiſſimas eſſe ſcire: in cauis autem degere, vt lucem ſolis declinent: qua ne offendantur, interdiù latere, noctù verò circa ſcopulos, non longè ſuper aquam volitare: ſcrobes roſtro cauare, inq́; eis fœtificare, incolas teſtari. Verè etiam ſcriptum ſe putare omnium ſcrobibus fores binas eſſe, vnas in orientem verſus, quibus exeant in paſcua: alteras in occaſum, quibus redeant. Albertus Diomedeas aues ait hyeme incubare, forte propter vitanda tonitrua, quæ ouis noxia dicuntur. An verò Artenna hyeme incubet, quærendum eſſet. Veteres id quoque de Diomedeis non tradunt.

Artennarũ nidificatio.

Solem non ferunt.

VICTVS.

RTENNA noſtra piſcibus victitat, quos noctù tantùm venari aiunt. Narrabat idem ille Ornithologi amicus, crudeliter mordere, & vnguibus aduncis, quod volunt, ſicut Accipitres accipere. Mea quidem auis aduncos pedes non habet, nec in aquaticis auibus tales reperias: Ego ad deuorandos piſces aduncitatem roſtri ſufficere putem, inq́; eos præcipites ruere, & ferire, atque hinc fortè Iubæ Catharractas dici ἀπὸ τοῦ καταράσσειν.

VOX.

VOCEM edit Artenna ſimilem vagitui infantium. Et aiunt olim Ducem Vrbini Franciſcum Mariam Guidonis Vbaldi ducis patrem, cùm fortè ad illas inſulas appuliſſet, ac noctu harum auium vocem audiſſet, infantium eſſe vagitum putauiſſe, donec aue à Canonicis allata, & præſentis audito clamore ſe deceptum intellexit.

VSVS IN CIBO, ET IN MEDICINA.

RTENNÆ caro in cibum non venit, propter virus piſcium, quod reſipiunt. Euadunt autem immodicè pingues, ita vt viſæ aliquando ſint, quæ præ pinguedine pedibus ſe ſuſtinere non poſſent. Ex hoc pingui vnguentũ fit colore croceum, odore grauiſſimo, neruorum morbis ſalubre, conuulſioni, arthritidi, iſchiadi, omnibusq́; defluxionibus frigidis, & multis aliis malis, quæ humores frigidi procrearint. Egregiè enim calfacit; ideoq́; morbis calidis non ſolùm inutile, ſed etiam noxium. Canonicum quendam eius loci olim quotidie

Vt pingueſcant.

Adipis facultas, & vſus.

tidiè hoc vnguento ventriculum sibi inungere solitum aiunt, vt meliùs concoqueret. Deplumatas, exenteratasq; aues in sole suspendunt, & adipem destillantem colligunt.

FABVLOSA.

TRABO [a] Diomedeas insulas duas esse prodidit, quarum altera habitetur, in altera deserta Diomedem disparuisse quidam fabulentur, comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate mansuescere, & humanam quodammodo vitam agere, & videndi ordine, & erga benignos mansuetudine, à malignis autem, & sceleratis fuga, & euitatione. Plinius verò aduenas barbaros clangore infestare ait, & Græcis tantùm adulari miro discrimine, veluti generi Diomedis hoc tribuentes: ædemq; eius quotidiè pleno gutture, madentibus pennis perluere, atque purificare, indeq; fabulæ originem esse, Diomedis socios in earum effigies mutatos: sed quod de templo ait, æquè fabulosum est: neque enim templi Diomedis nostro æuo vlla ibi aiunt esse vestigia. Narrationum mirabilium author hanc fabulam narrat. *In Diomedea insula sita in Adriatico mari, templum Diomedis esse aiunt, mirabile, & sacrum, id vndique circumsideri auibus insigni magnitudine, quarum magna, & dura sint rostra. Eas si Græci homines aduenerint, quiescere: si verò ex vicinis locis barbari aliqui, subuolare, & è sublimi præcipites (καταρράσσειν) capita eorum ferire, & rostris ad mortem vsque vulnerare.* *Fabulantur autem Diomedis socios, cùm ipse ab Aenea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa insulam facto, in has aues mutatos esse.* Aelianus paulò aliter, nempe hoc modo: *Insula quædam*, inquit, *nomine Diomedea, auibus Diomedeis abundat. Hæ hominibus ratione barbaris, neq; quippiam nocent, neq; eos adeunt: sin Græcus aduena, eò deuenerit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquam manibus ad prensationem, & complexum. Græcos se pertractantes, non refugientes intrepidè se palpari sustinent, in accumbentium sinus aduolant, velut ad mensas hospitales inuitata. Vulgò socij Diomedis esse iactantur, qui vnà cum eo contra Ilium arma tulerunt. Prima eorum natura in auium speciem immutata, etiam nunc se esse Græcos, & Græcorum studiosos perseuerare.* Silenus verò fabulosarum historiarum author hanc fabulam longè aliter narrat, remq; ita se habere ait: Cùm Diomedes in patriam post bellum Troianum redijsset, fertur in vltionem eius vulneris, quod Marti, & Veneri Dijs intulerat, eius vxor Aegialia exagitata fuisse incredibili desiderio, atque furioso propè quodam amore Cometæ filij Steneli, vel, vt alijs magis placuit, Cyllabari. Idcircò cùm domum redijsset, ita illum deientam vxorem reperit, vt parum abfuerit, quin ab ipsa Ægialia fuerit trucidatus: cùm vix se seruasset ad aram Iunonis Argiuæ. Postmodo de statu rerum præsentium decidens, ac desperatione captus ad populos vocatos Daunios in Italiam commigrauit, quibus per illud tempus, Daunus rex imperabat. Cùm fortè tunc accidisset, vt Daunus ab hostibus obsideretur, audita Diomedis virtute, ac fortitudine, eiusq; in Italiam aduentu, misit rogatum ipsum Diomedem, vt sibi opem ferret in ea rerum difficultate: promisit etiam se partem suæ regionis ad habitandum esse daturum ad remunerationem tanti beneficij. Ille vbi auxiliatum Daunijs iuisset, victoriamq; illi peperisset, vrbem postea vocatam Argyrippam condidit, quam sibi esse regiam statuit. Nam cùm Daunus vellet videri tanti accepti beneficij minimè oblitus, proposuit Diomedi, concessitq; optionem, vtrum mallet, eligendi, vel totam prædam, vel totam regionem hostis, quam cepisset. Cùm neutrum horum voluisset eligere Diomedes, cuperetq; Daunus aliquo condigno munere satis Diomedis in se beneuolentiæ facere, Althæum Diomedis fratrem nothum iudicem statuit. At enim Althæus, cùm fuisset captus amore Euippæ filiæ Dauni, velletq; Dauno gratificari, regionem Dauno adiudicauit, iussitq; prædam dari Diomedi. Fertur illo iudicio indignatus Diomedes Deos rogasse, vt neque semina terræ vtiliter concederentur, neque illa fructum ferret, nisi aliquis è suis cognatis, aut ciuibus ibi seminasset. Posteà verò, cùm istud ipsum contigisset, neque terra vllos fructus ferret, & si qui nascerentur, per malignitatem aëris vel deciderent è plantis, vel ad maturitatem non peruenirent, animalia passim perirent, ac si qua ferrent in vtero, facerent abortum, dicitur Daunus misisse sciscitatum oraculum, quænam esset tantæ Deorum indignationis causa, aut quid in Deos esset commissum, ex quo tot incommoda, totque calamitates Dauni regionem inuasisset. Cùm respondisset oraculum, istud partim ex imprecatione Diomedis contigisse, partim etiam ex ira Deorum, & præsertim Veneris, quæ vel ipsum fratrem in Diomedem per amorem Euippæ incitasset. Daunus in præsenti rem dissimu-

[a] Lib. 7. Geop.

Diomedes socij in aues.

Diomedes vt punitus.

lat, atque consilium prorogat in oportunum tempus. Nec ita multis fanè diebus interiectis Daunus Diomedi insidias parat, & tanquam Dijs inuisum, atque inimicum repente trucidat. Græci Diomedis socij, qui fuerant illum in Italiam sequuti, vita sui ducis morte tam fœda, tamq; miserabili, illum magnoperè lugere cœperunt, atque stridulè conquerentes dicuntur omnes Deorum misericordia in Cycnos aues canoras fuisse conuersi, quod accidit in insula Diomedea vocata à regione Gargani. Alij dicunt non in Cycnos quidem fuisse mutatos, sed in aues Cycnis simillimas, quæ dictæ sunt postmodum insulam vocatam Diomedeam habitasse de nomine ipsius Diomedis. Hæc ferè ea sunt, quæ de Diomedeis auibus fabulosè memoriæ prodita sunt ab antiquis scriptoribus, quæ si diligentiùs considerentur, partim nos admonent, nullam esse turpitudinem, nullamq; arrogantiam, quæ Deum non habeat vindicem, ac vltorem. Nam cùm Diomedes Deos ipsos vulnerasset, iustam Deorum vindictam omnino aufugere non potuit, quia tam felici rerum successu elatus fuerat, vt ne Dijs quidem pepercerit, in ipsa rerum felicitate, quos magis, vt autores omnis humanæ felicitatis, impensiùs venerari, atque obseruare decebat. Eius autem socij dicuntur in aues fuisse mutati, quod omnis infelicitas, ac miseria alas adiungit prioribus amicis ad fugam. Facti sunt aues Diomedeæ, siue Artennæ, dum lugubres, & miserabiles voces emitterent. quoniam neq; tutum est, neque sapiens, neq; valde pium, illorum sceleratorum calamitates lugere, qui diuino consilio, diuinaq; prouidentia propter illatas vel in ipsos Deos iniurias, illas calamitates patiuntur, cùm illud scire possimus. Fiunt enim brutis similes ij, qui neq; motibus animorum moderari aliqua saltem ex parte possunt, neque æquo animo ferre nitantur illud, quod diuinitùs statutum nulla ratione mutari possit. Hæc res iure optimo fecit, vt socij Diomedis in aues Diomedeas vocatas dicantur fuisse conuersi.

Fabulæ expositio.

DE LARIS. Cap. IV.

VEM Diomedeam, nisi rostro esset more rapacium adunco, ex Larorum genere videri, superiùs annotauimus: quamobrem horum historia aui Diomedeę non incongruè coniungi queat, maximè cùm & natura quodammodo sint similes. Hæc enim vt adipis plurimum corpori suo ex piscium esu adijciat, sic Larorum genus, licet macilentum sit, ac famelicum, non minus tamen, quàm illæ pingue euadit, nec minori, quam copia pisces deuorat, eos tam in mari, quàm in stagnis, ac fluminibus persequens.

ÆQVIVOCA.

Λάρος, cùm auem significat, inquit Eustathius, paroxytonum est, & primam corripit, cùm verò suauem, oxytonum, & primam producit. Bellonius quosdam pisciculos Laros nominari scribit, & ab his auibus id nomen factum fuisse, quod non puto. Lari dictæ insulæ, teste Ptolomæo, Aphricę adiacent. Quibus verò auibus Lari nomen ab authoribus cùm recentioribus, tùm veteribus applicetur, subinde examinabitur.

Lari pisces.

SYNONYMA.

Schacaph.

CHACAPH Hebraicam dictionem Leuitici 11. & Deuteronomij 14. Septuaginta, & Hieronymus Larum, aut Fulicam transferunt. Alij aliter, vt abundè in Bubone scriptum est. Dauid autem Kimhi interpretatur auē, quæ laboret morbo Schachefet Hebræis dicto, quo corpus attenuetur, & deficiat, phthisi nimirum: quod Laris quodammodo conuenit; sunt enim macilenti, & excarnes, & ceu tabe laborare videntur. Thachmas תחמס Leuitici vndecimo exponitur auis quædam immunda, & rapax. Alijs est genus Accipitris: Septuaginta, & communis translatio Larum verterunt: nonnulli vulgò interpretantur Lusciniam. Deuteronomij 14. Septuaginta γλαῦκα reddunt, Hieronymus Noctuam, alij Catuphita, quod sonat raptorem, aut Harpyiam: Chaldæus Tarphita טרפיתא, idest laceratorem, Arabs כאתפ Catuph. Persa Hebraicam vocem retinuit. Albertus apud Aristotelem

Thachmas

stotelem pro Laro habet Aleroz, ex Auicenna nimirum, & alibi Latroz. λάρον non omnes Larum vertunt Latinè: sed Gauiam Gaza, Plinium secutus, qui de Gauia scribit, quod de Laro Aristoteles. D. Augustinus Fulicam, quem sequutus videtur Perottus, dum ait: Græci Larum Fulicam vocant, quæ auis est nigra aquatica, vulgò nota, paullò supra magnitudinem Columbæ: quæ sanè versio nullo modo accipienda est. Nebrissensis & ipse altissimis erroribus immersus, modò Mergum, modò Fulicam, alij Herodium, alij Ciconiam, alij Ibidem, fœdè simul omnes hallucinati, cùm alioqui Larus vulgò notissima sit auis, maximè ijs, qui maritimas regiones incolunt. [a] Bellonius in Græcia idem nomen etiamnum retinuisse scribit. Κέπφον Suidas, Scholiastes Aristophanis, & Varrinus etiam, Larum transferunt: ac si synonyma essent: Gaza verò Fulicam ea ratione, vt conijcit [b] Picrius Valerianus, adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad uerbum ferè in Georgicis expresserit, atque vbi ille κέπφοι, hic Fulicam posuerit. Ego Fulicam, si modo ea auis Fulica est, quam plerique viri esse putant, à Ceppho longè, ac plurimùm differre puto: Cepphum verò simpliciter Larum non esse, sed ex Larorum genere, vel quodammodo similem, Lariq; nomen apud Aristotelem latius extendi, subq; eo non Cepphum tantùm, sed Catharracten quoque comprehendi, & quotiescunque Larum nominat simpliciter, & vniuocè, de magno eo, cuius præsenti capite iconem pono, loqui: quæ res ne Aristoteli insueta, & inusitata esse videatur cuiquam curioso, exemplo id docebo: Gracculus priuatim Monedula illi appellatur, in genere verò de Coracia, & Lupo, quæ aues & ipsæ Gracculi species sunt, etiam prædicatur. Ἐρωδιὸν Augustinus, vt annotat Cælius, vertit Fulicam, Lycophronis interpres Larum esse scribit, Ambrosius etiam Sturnum, quem tamen Græci non Erodium, sed Psara, inquit, dicunt. Sed Erodius Ardea est, vt post patebit. Κὴξ ἐναλίη Eustathio, & Varrino auis est marina similis Hirundini (Gauiarum genus autem quibusdam in locis Italiæ Hirundo etiam marina dicitur, forte propter volatum plurimum, vel alarum proceritatem) vel Larus, vel Mergus, vnde genitiuus sit Κηκὸς. Κῆκες Lari Hesychio quoque sunt, item Varrino. Κάβηξ ab etymologo exponitur Larus: in epigrammate quodam Græco, cui titulus est, in naufragos, legitur καύηξ, quæ vox videtur facta per onomatopœiam, vt fortè Gauia etiam apud Latinos, aut ad imitationem Græcæ: nam & Etymologus καύηχα dici scribit ἀπὸ τοῦ λέγειν καῦ καῦ, ad quam vocem Hollandorum Meau plurimum accedit, qui fortè καῦ erant nuncupaturi, nisi sic Cornicem vocarent. Meuuven autem ipsis significat felium modo plorare, ac lamentari, quod famelicis Laris quoque competit, qui continuo suo clamore famem indicant, & plorant. Lycophron verò Calchantem, Idomeneum, & Stenelum καύηκας, non quòd eam ederent vocem, nuncupat, sed propter canitiem, & senectutem, qua Laris erant similes; quare & hæ aues Gallis vulgò Grisard dicuntur, idest, incani: incanos autem homines Belgæ, vel saltem Hollandi Grisardos nuncupant. Scribitur & κάυαξ in eodem significato, nimirum pro Laro ab Hesychio, & Varrino, qui pariter Κραβον Larum vertunt. Βυφάγος genus Lari ab insigni voracitate dicti nominatur Eustathio. Possit autem omnibus Laris id nomen applicari: quando omnes natura voracissimi sunt, & insatiabiles. Γαλαγκάς vulgò hodie à Græcis vocatur auis quædam, Columba maior, quæ aquæ innatat, nec mergitur, albissima. Hæc an Lari genus sit, quærendum esset. Quod modò ad Lari etymum spectat, Bellonius, vt præcedenti rubrica etiam dixi, nomen à Laris pisciculis accepisse arbitratur, quos appetit. Sed cùm huic etymologiæ nemo veterum patrocinetur, mihi parum arridet. Alij λάρον, quasi λάλον dictum volunt, idest, loquacem, nimirum à voce, quam continuè, semperq; reiterat, ac propterea in tutelam Mercurij ascribi. Scribitur & λαρὶς, quam dictionem diminutiuam esse volunt à Laros. Italis præsertim Venetis Crocalo dicitur, Liguris nomine æquiuoco Oca, vel Oca marina. Obscurus quidam vulgò Rasse dici scribit, sed qua dialecto non explicat. Gallis Mouette, vt apud [c] Bellonium transfert Carolus Clusius, Caniard, Colin, Grisard, Massiliensibus, teste Roberto Constantino, Gabian, Northmannis Maulne; quarum duarum vocum prior à Latino nomine Gauia deriuata videtur. Circa Dieppam Mauue, quam uocem etiam Hollandi seruant, qui pariter Kockmeuu dicunt. Superiores Germani etiam Mevve pronunciant: Sed qui circa mare tantùm habitant aues Seemevuen, idest, Laros marinos appellant. *Aues quædam*, inquit Albertus, ex [d] Aristotele *palmipedes habent aliquando partem aliquam, qua comprehendant ea, quæ sunt in aqua & collum illis est sicut arundo piscatorum, & ideo est longum: rostrum verò eis est pro hamo. Et talis est auis, quæ Meba Germanicè vocatur.* Alibi etiam Meerschvvalm, id est, Hirundinem marinam vocari, vt & ab Italis quibusdam se audiuisse refert Ornithologus, & circa Gandauum Miesen tum fluuiatiles, tum marinas Gauias. Illyricè Vvlasto vvige, vel Morska dicitur. Anglicè, vt Turnerus

Aleroz. Latroz. Gauia.

Lari quæ aues uocentur.

[a] Lib. 1. obs. cap. 11.

[b] Lib. 23. hierog.

Cepphus, quæ auis. Lari nomine neque aues comprehendantur.

Erodius.

Cex marina.

Hirundo marina.

Lari etymũ

[c] Li. 1. obser. cap. 11.

Larus Marinus.

[d] Lib. 4. de part. cap. 12.

Meba.

interpretatur, Seecob, vel Seegel. Sed Bellonius hæc nomina marinis tantùm conuenire ſcribit.

GENVS. DIFFERENTIAE.

Non eſſe Milui congeneres.

ARVS, inquit Albertus, *eſt de genere Milui, tam in aqua natans ad prædam, quàm in aëre volans.* Mihi autem Laros Miluis congeneres, aut cognatos facere, nequaquam placere poteſt, cùm ferè omnes palmipedes ſint, roſtro ob longo, & recto ferè, quanuis in extremo modicè inflexo, non breui, & aduneo, vt Milui. Oppianus plura eſſe teſtatur Larorum genera. Quoſdam eſſe albos, & minoribus Colũbis ſimiles. His alios eſſe maiores, & robuſtiores, ac pennis denſiùs veſtitos. His rurſus tertium genus maius eſſe, albis itidem pẽnis, extremis tantùm vnguibus, & collo nigricans, ijsq; cęteros omnes Laros de paſcuis, & ſede tanquam regibus cõcedere. Ariſtoteles itidem tria Larorum genera memorat, quorum primum, meo iudicio, Larum ſimpliciter nominat, fueritq; fortè ille, cuius ſubinde iconem dabo, alterum album, tertium cinereum. Albos itaq; cùm tantùm nominet Oppianus, horum rurſus diuerſas poterimus dicere eſſe ſpecies. Sunt autem plerunq; albi marini. Differunt omnes etiã pro regionis, cæliq; varietate. Britannicis enim circulum rubicundum aiunt collum inſignire, vt Danicis nigrum. Luſitanicos paulò maiores cæteris, capita plumis criſtata ferè inſtar Vpuparum habere. Pruſſicorum capita partim albo, partim nigro colore diſtingui. Ego cinereorum quatuor ſpecies tam colore, quàm magnitudine differentes depingam poſtea, quorum primus idem fuerit cum eo, quem Bellonius, & Ornitologus quoque deſcribunt, & depictum exhibent: alter omnino fermè cinereus, ſed per dorſum fuſceſcens quodammodo alarum, & caudæ extremitatibus nigris, roſtro, pedibusq; rutilis: tertius paullò minor, capite atro, roſtro, ac pedibus coloris cinnabarini, aut miniacei, quartus, ac poſtremus omnium minimus, pedibus croceis, roſtro, & vertice nigris. Differunt poſtremò Lari ratione loci proprij, quem inhabitant. Alij enim mare tantùm incolunt, quibus Ornithologus Cepphum, & Catharacten annumerat, meo iudicio non incongruè, alij etiam ſtagna, & fluuios.

Quomodo differant.

Lari cinerei ſpecies.

FORMA, DESCRIPTIO.

ARORVM omne fermè genus palmipes eſt, roſtro oblõgo, ac parumper in extremo, recuruo; alis oblongis, & validis, cruribus breuiuſculis, corpore leuiſſimo, multis, & denſis plumis indutum, multa circa pellem pinguedine, clamoſum, volax, famelicum, & piſciuorum. Oppianus ait, cùm ſeneſcunt pennas cęruleo colore infici. Io. Rauiſius Textor Larum ſcribit eſſe auem nigram, lato oris rictu: ſed nemo veterum Larum nigrum dicit. Ariſtoteles quidem gula tota ampla eſſe teſtatur, & lata, ſed de colore nihil nobis memoriæ prodidit, fortè quia in Græcia auis eſſet communis. Noſter verò Larus, quem hic depingimus, cæterosq́; quos obſeruaui magnitudine vincit. A roſtri enim acie ad alarum finem duas ferè ſpithamas longus eſt, capite maximo, ac craſſo admodum, ex albo, & cinereo variegato: pectore quoq; amplo, eodem colore, ſed dilutiori, maximè verſus ventrem inferiorem: roſtro craſſo, luteſcente, in extremo nigricante, & inſigniter acuto: in cuius ſuperiori parte narium foramina ſunt oblonga, rictu ampliſſimo. Oculorum pupilla nigra eſt, iris flaua, vel auri inſtar ſplendida, quam niger ambit circulus, hunc albus, album denique cinereus. Alę ex albo cinereo, & ad caſtanearum colorem tendente ſimul commiſtis, conſtant, ad remiges pennas vſq;, exteriùs fuſcæ ſunt, aut ſubatræ, intus fermè cinereæ: & caudam palmi longitudine excedunt: longiores autem ſpithamam ſuperant. Cauda ipſa ſemidodrantem, & amplius longa eſt, cinerea tota, niſi quod prope extremum finem pollicis craſſioris ſpacio ſunt nigrę. Coxæ cinereę, ac propè cruta pennis nudæ. Crura, tibiæq; oblonga, exilia, vt leuem auem decebant, lutea: Pedes, & horum digiti interiecta membrana etiam lutei: vngues nigri, breues, & recurui: poſterior digitus ſatis conſpicuus, vngue etiam armatus.

Lari maioris authoris deſcriptio.

Larus maior, cum iunco aquatico maximo.

LOCVS. VICTVS.

IN locis maritimis,ſtagnis, ac fluminibus,nulla auis frequentiùs conſpicitur, quàm Lari: propè mare autem maximè, & hic,cùm ingens aliqua tempeſtas coorta eſt. In libro, Aurora inſcripto,hi verſiculi leguntur:

Fluminis eſt Larus habitator, & incola terræ,
Nunc natat vt piſces, nunc volat inſtar auis.

Vbi pro terra non quæcunque terra accipienda eſt, ſed ea tantùm, quæ mari proxima eſt: nam in mediterraneis locis non inſident: Eſt qui, Gauias, ſcribit, in locis paluſtribus per hyemem latêre. Sed cùm Lari, vel Philoſopho teſte, non lateant, Gauiarum nomine fortè intellexerit eas aues, quas nonnulli Vanellos nuncupant, Ariſtoteles, vt verè ſentit Bellonius, Capras. Hæ enim ijs in locis per hyemem latent,& capiuntur quandoque. Lari piſcibus viuunt, vt ſubinde ex Homero aſtruemus,qui certè præcipuus eorum cibus eſt, vt rectè ἰχθυβόρους, ideſt, piſciuoros vocauerit [a] Leonides. Veſcuntur & Lumbricis etiam, quorum cauſa ruſticos aratro terram aperientes obſeruant,vt piſcium cauſa delphinum, à quo fruſtula,quæ eijcit,expiſcantur. Propè naues quoque libenter verſantur, vt recrementis piſcium, aliarumq; ſpurcitierum,quæ nautæ proijciunt in mare,veſcantur. Delphinos in littora eiectos etiam deuorant,teſte Æliano. A Teſtatis,ſiue conchylijs præterea non abſtinent:& cùm aliàs aues habeantur obtuſi, ſtupidiq; ingenij:in rumpendo eas,ſingularem aliquam, ac notabilem induſtriam oſtendunt. Ea enim ſublimia ſurripiunt, ſicut ex Eudemo refert [b] Aelianus licet cochleas tantùm nominet & ex alto deijcientes magna vi ad ſaxa allidunt, vt ſcilicet eſculenta,teſtis ſeiunctis,eligant. Io. Boterus Benenſis,& Laurentius de Anania noſtri æui hiſtoriographi Laros, ſcribunt, agros Tarentinos à Locuſtis,& Phalangijs,(Tarantulas vocant) repurgare,non aliter ac de Seleucidibus referunt veteres. Contra in Liguria tota ferè,maxima ſunt oliuarum pernicies: dum illis auidiſſimè veſcuntur. Liguria autem, olei omnium optimi eſt feraciſſima: vnde ſub hyemem cùm olearum baccæ ex arboribus decidunt,magnus harum auium, quæ ab incolis Oche dicuntur, numerus à proximo mari illuc deuolat:vt ruſtici vix ingenti clamore & ſclopporum etiam bombis ſua rura ab illarum rapinis tueri queant. Sunt enim inſigniter voraces, ac rapaces, & nunquam non piſces captant; quare nec tempeſtates horrent, ſed ijs obortis ſummoperè lætantur,fortè quòd tunc faciliùs piſces capiant.

Vanellus.

[a] Li.3. epig.

[b] Lib. 3. de animal.c.20

VOLATVS. NATATVS.

LARI ab Oppiano leues cognominantur, ob mirum volatum, qui cùm leues ſint, leuis etiam hic exiſtit, & facilis; nam propter multas, & denſas pennas, leuiores ſunt,quàm apparent. Sed & ipſæ pennæ per ſe,quàm aliarū auium fortè leuiores fuerint:has enim piſcatores pelamydum,teſte Aeliano, ad hamum lineæ alligant,vt propter earū leuitatem ab occurrente aqua ſenſim, ac leuiter agitetur. [a] Homerus quoque Lari πτερὰ πυκινὰ dixit, & Mercurium ei aſſimilat non corpore, ſed motu, & volandi ſupra mare impetu.

Lari cur leues dicti.

[a] Odyſſ. E

Mercurius Laro comparatus.

Πιερίην δ' ἐπιβὰς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ
Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικὼς
Ὅς τε κάτα δεινοὺς κόλπους ἁλὸς ἀτρυγέτοιο
Ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἅλμῃ.
Pieria incenſa, ſe miſit ab æthere in vndas,
Deinde Laro ſimilis volitat iuxta æquora ſumma,
Qui maris indomiti ſinuoſa ad littora ſæpe
Captando piſces aſpergine tingitur vnda.

Vergilius,quanquam Macrobius in recenſendis carminibus,quæ Virgilius ex Homero tràſcripſit, nihil iſtius loci meminerit, ex Homero hos verſus in ſuam Aeneiden tranſtulit,ſed Larum non nominat, in genere, quàm in ſpecie verſari malens, cum omnino proculdubio Homerus non ſine cauſa Larum ex omnibus piſcatricibus auibus elegerit, cui Mercurium in uolando compararet. Vergilij verſus hi ſunt:

Hic primum paribus nitens Cyllenius alis

Conſti-

Constitit, hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit aui similis, quæ circum litora, circum
Piscosos scopulos humilis volat æquora iuxta.

[b] Petrus Nannius Alcmarianus Hollandus, qui hunc locum in συμμικτοῖς suis, siue miscellaneis annotauit, arbitratur, Virgilium auis nomen tacuisse, quoniam non satis constet apud Latinos authores, quæ auis Larus sit apud Græcos: quam sanè coniecturam ego laudare non possum, & suffecisse poëtæ existimo, auem quodammodo nobis depinxisse, cùm dicat præcipitem corpore se dedisse in vndas, quod proprium est Laris, & quod circum littora, & scopulos humilis iuxta aquam marinam volitet, quod licet & Hirundines faciant, magis tamen conuenit Laris, quorum in ijs locis ingentem semper & sedentium, & volantium copiam est conspicere. Sed neq; placet ratio, quam nobis adduxit poëtæ scholiastes Seruius, incongruum esse, inquiens, heroico carmini, si Larum diceret: nam & Homerus heroico carmine scripsit. Vsus itaq; est periphrasi Virgilius, quemadmodum & alibi Ciconiam circūscribit.

[b] *Lib. 7.*

Lari vbi plurimi.

Candida venit auis, longis inuisa colubris.

Quod modò ad natandi attinet velocitatem, Oppianus author est, vix vllam volucrem cum Laro contendere posse, fortè propter corporis leuitatem.

Natandi velocitas.

NIDVS. PARTVS.

A [a] RISTOTELES Laros, & Mergos scribit, in saxis maritimis nidulari, & bina, ternaúe oua parere, sed Laros æstate, Mergos à bruma, ineunte vere, incubareq; cæterarum auium more: sed neutram earum auium condi. Laros in petris nidulari Plinius quidem repetit, eos Gauias nominans, sed Mergos ait nidificare in arboribus: item parere plurimùm terna, sed Gauias æstate, Mergos incipiente vêre. Mihi aues palmipedes, quales sunt Mergi in arboribus nidificare, nouum est, quanquam etiam [b] Lucianus id de Laris scribat. Oppianus cur in petris illis nidificent, hanc adducit rationem: *Fœtificant*, inquit, *in petris, præcipuè à quibus potabilis aqua manat, vt fœtus eorum victu quidem marino, aqua verò dulci vtantur, donec adulti, nidos relinquant: quo tempore iam cibo simul, & potu ex mari vtuntur.*

[a] *Lib. 5. hist. cap. 9.*

[b] *Li. 1. Hist. verar.*

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

IDEM [a] Oppianus Laros, scribit, humani generis esse amantissimos, & propè homines, tanquam maximè familiares versari, ac vbi viderint piscatores sua retia extrahere ceu prædæ participes adiungere se nauiculis, & clamore partem sibi postulare: nautas verò, seu piscatores pisces aliquot postulantibus proijcere, quos aues statim deuorent, & si qui alij fortè lagenas subterfugiunt, promptè excipiant. Est profectò ollaris hæc amicitia Larorum, quæ an occulta sit, alij viderint. Mihi, à sola, quam ab hominibus accipiunt, vtilitate, proficisci videtur. Cùm enim homines harum auium esum respuant, ideoq; illis non insidientur, fit, vt illæ audaces euadant, hominesq; sibi non nocituros certæ, accedant, non autem quòd occulto aliquo amore eos prosequantur. Sed Oppianus fortè ad fabulam eam alluserit, de qua ipse alibi: Vulgò, inquit, celebratur opinio, Laros homines fuisse, qui primi venationem, & prædam marinam exercuerunt: deinde sic volentibus Dijs, in aues mutatos, iuxta vrbes, & portus volitantes etiamnum veteris artis meminisse. Alij in Pontica insula, quæ Achillis insula, vel cursus dicitur, multas aues, & inter alias innumeros Laros esse aiunt, qui fanum Achillis colere feruntur, vt scribit Arrianus. Mane enim, inquit, quotidie aduolant ad mare, inde madefactis pennis ad templum studiosè redeunt, & aspergunt: & cùm bene habet, rursus pauimentum alis exiccant. Has easdem aues cum Monedulis amoris coniunctionem habere testatum reliquit Ælianus, qui quidem occultus amor fuerit, quamuis fortè quis eius hanc rationem reddere possit, nempe quod diuerso victu vtātur, ideoq; inuicem diffidendi causam non habeant: quare contra cum Anate, & Harpe, teste philosophorum coryphæo, & communi præceptore Aristotele inimicitiam colit, quia nimirum cibum omnes è mari petunt. Plinius Harpen cum Gauia, siue Laro nominare non videtur: habet enim sic: *Aquatica Anates & Gauiæ: Harpe, & Triorches Accipiter dissident:* ac si Harpe cum Gauijs, siue Laris non dissideret, sed cum Accipitre eo, quem triorchim,

[a] *In Ixeut.*

Lari hominum amantissimi.

Larorum fabula.

Monedulas amant.

Larus cum quibus dissideat.

idest,

idest, triteftigerum nominet. Doctiores itaq; hæc examinent. Ego, vt liberè, quod sentio, dicam, Larum cum Harpe dissidere existimo ob allatã ex Philosopho rationem. Triorchim enim, qui è mari cibum nō capit, Plinius quem in Harpes historia, in verborum eorum Aristotelis traductione, hallucinatum esse dixi, cum rubeta, & serpente coniungere debebat. Est prætereà hîc obiter aduertendus lector, Gazam pro Brentho Anatem vertisse, Pliniumq; ea parte, vt apparet, secutum esse, cùm alioqui, meo iudicio, Anas pisciuora non sit: quæ verò auis Brenthus sit, suo loco monstrabitur. Quod verò ad Harpen attinet, de hac quoque nostram pronunciauimus sententiam, Miluum palustrem esse iudicantes, qui in maritimis, & paludosis locis piscibus insidiatur, ideoq; cum Laris inimicitiam exercet: cuius pariter meminit Varrinus, etsi auem non agnoscens. *Harpen*, inquit, *aliqui interpretantur animal marinum Laro inimicum*. Cæterùm illud saltem humanum iudicium fugit, & nemo eius naturalem rationem afferat, cur malo Punico, fructu non solùm & hominibus, & cæteris animantibus innoxio, sed hominibus febricitantibus in primis salubri, soli Lari, Circi, Turtures, Merulæ, Vultures, & Scôpes, vt addit Gyllius, pereant, vt memoriæ prodidit [b] Ælianus.

Plinij error. Gazæ error. Harpe quæ auis. [b] *Lib. 16. de animal. c. 6.*

PRÆSAGIA.

LARI cùm imminent, & iam coorturi sunt venti, sublimes in aëre volitant, & vento se se obuertunt. Idem veterum quidam scripsit de Cepphis. Laros, siue Gauias nonnulli tradunt, aduolantes ad piscatores, qui retibus piscantur, copiæ piscium capiendæ facere augurium.

Ventiimminentis præsagium. Piscium capiendorum augurium.

CAPIENDI RATIO:

GAVIÆ, siue Lari capiuntur adhunc modum: Obijcitur spuma primùm longiore interuallo, deinde propiùs, propiusq;, postremò manibus gestantes exhibent. Lari itaque cibi auiditate capti comprehenduntur. Alius quoque capiendi modus Belgis circa maritima loca habitantibus familiaris est, isq; cæteris longè præstantior. Funiculo prætenui, & longo caudam piscis deuinciunt, constringuntq;, alteram verò funiculi partem ligno alligant, quod in maris littore terræ infixum est, & hunc pisciculum remotiùs à palo collocant: deinde homines sese à loco seducunt; Lari autem aduolantes & pisciculum deglutiêtes, ab ocyùs accurrentibus capiuntur. Allusit ad hanc capturam, vt apparet, Lucianus, dum ait: *Sumpta verò fiducia, venatum aggredere, si videtur, Lari in morem totam escam ore deuorans.* Oppianus Catharractas imaginibus piscium super tabulas pictis capi scribit: Nam dum impetu, inquit, in illas, ceu viuos pisces feriuntur, illisi pereunt. Sed & Gauiarum genus in Rheno etiam sic decipi narrat Ornithologus, vt ad tabulam, in qua imago Gauiæ est, aduolantes capiantur. Vnde sui generis studiosos esse quis non ineptè iudicet: nisi auem pro pisce imprudenter posuerit Ornithologus, quod suspicandum videtur.

Lari quomodo capiantur. Laros quomodo Belgę capiant.

DENOMINATA:

LARIVS lacus, inquit Perottus, Galliæ Cisalpinæ vicinus alpibus, à Fulicarum, quæ ibi sunt, multitudine appellatus: Græci enim Larum Fulicã vocant. Verùm quantùm Fulica à Laris discrepet, aliquando docebimus. [a] Cælius Rhodiginus etiam ita dictum putat, quoniam ibi fluuiatiles aues abundent. Cùm verò Larorum genus flumina solummodò non habitent, sed mare potissimùm; itaque magis probo vnà cum Ornithologo [b] Catonis sententiam, qui ita dictum eum lacum scribit, quia Hetrusci Larunem (aliàs Larorem. Barones etiam pro viris fortibus quidam putant esse Latinum) vocent nobilem principem. Larinos boues Græci, teste [c] Cælio, à Larino pastore dici scribunt, qui ab Hercule redeunte à Geryonis nece eos exceperit, educaueritq; etiamsi sint, inquit, qui ab narium magnitudine dici velint, vt est ab interprete Aristophanis annotatum: siquidem *Λα* particula intendendi vim habet: *ῥῖνες* verò nares sunt. [d] Io. verò Tzetzes omne magnum Larinum dici, ait, ab

Larius lacus vnde dictus. [a] *Li. 10. c. 6.* [b] *In Origin.* Larini boues. [c] *Lib. 6. c. 7.* [d] *Hist. Chil. 8. 186.*

ab eodem eo pastore, quòd & corpore magnus esset, & insignis helluo, vnde & boues illi Larini dicantur, Larinum verò nomen obtinuisse à Laro aue, quæ integros deuorat pisces.

MYSTICA.

ABVIT & Larus Deos suos, quibus à veteribus dicatus habebatur, Mercurium, & Herculem, illum propter loquacitatem, à qua, vt superiùs dictum est, nomen inuenit, Mercurius enim dicendi artifex perhibetur, aut propter suauitatem, vt addunt Eustathius, & Varrinus. Larus, inquiunt, Mercurio conuenit, vt pote auis alba deo argiphontæ: nam ἀργὸν album significat διὰ τὸ λευκὸν, ὅ ἐστιν ἐναργὲς τοῦ λόγου: commendatur autem oratio, cui præest Mercurius, cùm perspicua, & quasi candida fuerit, aut propter suauitatem, διὰ τὸ λαρὸν καὶ ἡδύ. λαρὸν enim suaue est: oratio autem res suauis, & iucunda. Quare quoque verisimile videtur, Homerum scribere, in hanc potius, quàm aliam auem conuersum fuisse. Sed Herculi magis hæc auis conuenit, siue Larus simpliciter, siue is, qui Buphagus à quibusdam nominatur. Talis enim Hercules quoque celebratur, Siquidem[a] Athenæus, & alij tradunt, fuisse cum βουθόιναν, idest, integri bouis deuoratorem, inq; eo certamine Lepreum vicisse, vt scribit idem Eustathius. Sed Athenæus Herculem Βουφάγον vocatum scribit: [b] Aristophanes quidem eandem ob causam Herculi Larum attribuit: *Si quis*, inquit, *ante hac Herculi bouem sacrificarit, pro eo iam Laro, plenas & bene farctas placentas, (μαστοὺς μελιτούττας) immolet.*

Larus, quibus Dijs dicatus. Cur Mercurio sacer. Cur Herculi sacer. Larus Buphagus. [a] *Lib. 10.* [b] *In Auib.*

HIEROGLYPHICA.

OMINEM, inquit[a] Pierius Valerianus, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant. illa siquidem clamore arguto admodum, cùm parturit, vociferatur, partusq; edit plumosos vtique, atq; in primis pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Hæc ille. Videtur autem huiuscemodi hieroglyphicum, quando veteres, vel saltem Orus eius non meminêre, ex vulgato adagio (*Larus parturit*) de quo suo nos loco, detorsisse. Laudo tamen hieroglyphici significatum, sed quod non à pullis, sed à clamosis parentibus, meo iudicio erat accipiendum. Hi enim volantes, pennarum multa copia vestiti, admodum magni apparent, ignarosq; aucupantes prædam, quam magnam spectabant, frustrantur; dum præter pennas nihil fermè carnis, eiusq; elui ineptę reperiant. Vnde apud nos Bononienses simile ferè de Cuculo prouerbium habetur in eos, qui multa, & magna iactitantes nihil vnquam præclari præstant. Tu sei come il Cucco, solamente penne, & voce, hoc est, Cuculi instar, nihil præter pennas & vocem possides; qua in re Cuculus cum Laro conuenit; vterque plumosus valde, vterque stupidus, ac propter carnis, & ingenij inopiam ridiculus. Larus verò etiam, vt id quoque tanquàm hieroglyphicum symbolum ponamus, quia modò volat, modò natat, eos significabit, qui modò laboribus atteruntur, & quasi in arido versantur; modò verò luxuriæ, petulantiæq; fluxu resoluuntur.

[a] *Lib. 13. Hierogl.* Hominis expectationem de se frustrantis hieroglyphicum. De Cuculo prouerbiū. Larus quos significet.

PROVERBIA.

άρου βίον ζῇ, *Lari vitam viuit*, pro lucri gratia maria omnia obit nauigando. Dici conueniet de mercatoribus, qui vt rem faciant, peculiumq; augeant, quouis terrarum nauigant, & ad extremos etiam Indos decurrunt. Hæc enim auis cùm è mari, tùm è fluminibus, ac stagnis victum quæritat, & semper famelica est, & ad instar mercatorum insatiabilis; vnde per quam appositè Matron Parodus Chærephontem parasitum Laro assimilat famelico, ob inexplebilem voracitatem. sumptum est adagium ex epistolis rusticis Æliani sophistæ: vbi sic legitur: ἐπικυματίζει καὶ λάρου βίον ζῇ, καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις, id est, *In vndis fluctuat, Lariq; vitam degit, cum ventis diuersis dimicans*. Ab eadem voracitate aliud, nec omnino diuersæ significationis est adagium, nempe λάρος κεχηνὼς, idest, *Larus hians*, quod aptè dicitur, vbi quis auidiùs præ-

In Mercatores prouerbium. Chærephō Laro assimi latus. Larus hiās quid.

dæ

dæ inhiat. Acceptum autem eſt ex hoc Ariſtophanis. Λάρος κεχηνὼς ἐπὶ πέτρας δημηγορεῖ. Quæ quidem Latinè reddi commodè non poſſunt. Cleonem enim ob rapacitatem Larum vocat, quòd quemadmodum auis in ſcopulis obuerſatur, ſi quid piſcium poſſit venari, ita ille verſaretur in Reip. negocijs adminiſtrandis, ſuum interim agens negocium. Repetunt idem prouerbium Suidas, & Varrinus, & in rapaces, & furaces dici aiunt. Item Cælius Comicos, ſcribit, quandoq; vſurpare pro furaciſſimo: atque ab hac aue, Venetorum Laro, & Laron Gallorum dicta fuerint, quibus fur denotatur. Nos verò Bononienſes, & cæteri fermè Itali Ladro pronunciamus: quæ vox an à Laro aue etiam dimanarit, vel à latro Latinorum, alij iudicent. Nos intereà proſequamur. Λάρος ἐν ἕλεσι, ideſt *Larus in paludibus*, Author adagiorum Suidam, ait, ſcribere, id dictitatum de ijs, qui faciles ſunt ad dandum: Ductumq; ab hac aue, quia facilè decipitur, illiciturq;. Suidas autem habet ſic: παροιμία ἐπὶ τῶν ταχὺ ἀποδιδόντων. Vnde Ornithologo, ſicut & mihi quidem adagiorum authoris interpretatio non placet, tanquam Lari dicantur, qui ſunt faciles ad dandum. Neque enim talis eſt Lari natura, vt liberalis ſit, aut facilè communicet: ſed contrà potius rapax, voraxq; eſt, quare vel mendum eſt in dictione ἀποδιδόντων, & ἀπατωμένων, aut tale quid legendum: vel certè alio ſenſu accipiendum, vt de homine vorace, qui ſubinde ingerat, egeratq; vt ἀποδίδοται, ſcilicet τὴν τροφὴν pro eo, quod eſt cibum ingerere, accipiatur. Ferè enim omnes piſciuoræ aues famelicæ ſunt, & mox aluo reddunt quod acceperint. Κέπφος λάρος, ideſt, Cepphus Larus in garrulum, & vecordem dicebatur, præcipuè qui cuiuſuis rei cupiditate deceptus capitur, ab auis ingenio ductum, quam ſpuma marina gaudere tradunt. Olim item præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omnes libri teſtantur, quicunque vel apud Græcos, vel apud Latinos ſcripſerunt in hoc genere. Proinde congruet & in obſonatores, quòd Larus piſcium valde ſit appetens.

Cleon cur Larus dictus.

Laro Venetorum, & Laron Gallorũ unde originem traxerint.

Cepphus Larus.

VSVS IN CIBIS.

LARI ideo nobis in cibum non veniunt, quoniam in veteri teſtamento ex tranſlatione ſeptuaginta, & Hieronymi, impuri iudicentur, tanquam rapaces aues, & piſcibus, & alijs etiam impuris, cadaueribus nimirum, circa littora viuentes, vel quod tam in mari, quàm in terra verſentur, & vtrinque cibum partum deuorent: verùm quod carne ſint macra, nigra, tetri odoris, ac penè abominanda.

Lari cur non edamus.

VSVS IN MEDICINA.

CÆLIVS Aurelianus nonnullos in Epilepſia Gauiæ, ſiue Lari cerebrum ſiccatum, atque conciſum infantibus, vel pueris odorandum, perfectis autem ætatibus bibendum dare ſcribit admodum cyathi cum mulſo, & aceto tribus cyathis. Demetrius verò Conſtantinopolitanus, Accipitrem ægrum inter alia cor Lari cum ſanguine, & paucis de pectore carnibus comedere præcipit. Et rurſus. *Lari cor tantùm*, inquit, *& pectus voret Accipiter.* Cæteræ enim eius partes graues, & viroſæ ſunt. Kiranides Laro, & Alcyoni eaſdem tribuit facultates, eiusq; cor tenentem ad mulierem partu laborantem ingredi iubet: illamq; mox parituram: ſed ne quid aliud ſubſequatur, mox vt peperit illa, recedere. Ventrem quoque auis aridum coctum, & guſtatum concoctionem maximè confirmare.

Cerebri uſus.

Cordis uſ.

Vētris uſus

PENNARVM VSVS.

PLVMARVM vſum non ignobilem, vt audio, terra Belgica cognoſcit; earum præſertim, quæ leuiores ſunt, ac circa collum, & alas adnaſcuntur. His enim lectos precioſos infarciunt, quos reliquis omnibus præferunt, etiam ijs qui ex lana Cygnea conſtant. Nam proprietate quadam occulta ſimulatq; mare intumeſcit, accreſcitq;, quod fieri ſolet circa pleniluniũ, hæ quoque plumæ, intumeſcunt, eriguntur q; & decumbentem ſubleuantes ſunt in cauſa, vt molliſſimè cubet.

DE LARO ALBO, MAIORE ET MINORE. Cap. V.

LARVM album, cùm nunquam obseruarim, nam quem album prius arbitrabar, pleriq; viri docti cinereum esse volunt; itaque & historiam eius, ac descriptionem ex alijs excipiam: maximè cùm de eo tantùm dicat Aristoteles, quòd ad mare victitat. Quidam, vt ait Ornithologus, in Germania vocant Seegallen, & Albucken. Fuerit autem hæc auis *Gauia illa per alba* Apuleo, *quæ*, inquit, *super fluctus marinos natat, demergit se prope ad Oceani profundum gremium*. Philes cum Ardea dissidere tradit: Petrus Bellonius de eo sic scribebat. Alborum Larorum bina sunt genera, maius nempe, & minus, de quo mox (Duorum quoque generum facere videtur Albertus, dum ait: *Alba quadam auis duorum generum, maior, & minor, volat super aquam, & aliquando residet, & natat in aqua, nostri Mere* (Ornithologus legit Mevv, idest Larus) *vocant, pisces venatur, & cadaueribus aquæ innatantibus vescitur.*) Qui maritimos Galliæ portus Hablam, & Dieppan habitant, eiusmodi Laros, & cinereos quoque Maulues nuncupant. In maritimis vrbibus in officinis Artocreurgorum appensi conspiciuntur, quanquam nulli in cibum veniant. Cùm carnem eorum degustarem, non offendi tam ingrati saporis esse, vt vulgò fertur. Minor est cinereo, aspectuq; non iniucundus, & corporis pulchritudine ad Columbam albam accedens, quanquã mole corporis hanc vincere videatur, cùm alioqui pennis exutus, longè minus carnis obtineat. Niuis instar candidus est. Sub alis tamen aliquid habet cinerei. Oculi sunt grandiusculi, & nigro ambiuntur circulo. Propè aurium regiones vtrinque macula est nigra. Alis optimè instructus est: nam caudam longitudine superant. Crura, & rostrum, rubicunda, contrà ac in cinereo. Rectis cruribus insistit, posteriora corporis magis eleuata gestans, ita vt inferiora in arcum quasi curuari videantur. Rostrum est teres, & acutum, alarumq; extrema nigra. Hæc & quæ sequuntur Bellonius, qui pariter Larum album minorem describit fermè hoc modo. Statim atque frigora ingruere incipiunt, exiguum quoddam Larorum genus apparet in mediterraneis locis supra flumina volitans. A iam descripto diuersum esse clarum est, summitatem enim capitis nigram habet, minusq; corpore est, & cæteris Laris diutiùs in volando perseuerat. Nisi industria piscatorum caperetur, nunquam nisi per aërem volitantem esset conspicere. Captus intra biduum ferè cicuratur, facileq; nutritur, nihil non enim vescitur, intestinis, carne, & piscibus. Capitur hac arte. Ligneam aliquam crucem aquæ imponunt, & in quatuor eius angulis totidem virgulas visco illitas erigunt: in medio crucis frustulo carnis, vel pisciculo posito, ad quam escam descendens auis, & aquæ innatantem auferre volens alis suis visco irretita, ac affixa remanet: quo eodem modo Anates etiam falluntur, item Milui quandoque. Larus verò istiusmodi adeo clamosus est, vt aërem clamore suo percellat, & palustria, & ripas fluminum frequentantes tædio, ac molestia afficiat. Hucusq; Bellonius. Cuius posterior Larus meo iudicio Turneri, & Ornithologi Cepphus est. Neque verò id temerè iudicasse videar, eorum scripta super hac aue ex ipsomet Ornithologo deprompta hîc operæpretium est recensere. Recentiores Græci, inquit Turnerus, qui post Aristotelem scripserunt, Larum, & Cepphum eandem auem fecerunt, vt adagiorum author in adagio λάρος κέπφος, ex Aristophane, & eius interprete ostendit: sed Aristoteles distinguit libro octauo de historia animalium his verbis: λάρος ὁ λευκὸς καὶ κέπφος. Iam quanam ratione authores istos conciliem nescio, nisi dicam, poëtas rerum peculiares, & proprias notas ac discrimina, philosophis multò negligentiùs obseruantes, aues corporis figura, natalibus, & victus ratione similes, licet manifestis notis differentes, easdem aues fecisse, quas seueriores philosophi ad amussim omnia expendentes, in diuersas species distinxerunt. Post hæc, quoniam Gaza Cepphum interpretatur Fulicam, recentiores autem alij Fulicam Vanellum auem interpretantur, quam Germani Kyuittam vocant, alij Gallinæ aquaticæ nigræ genus, cui alba in fronte macula, de qua nos suo loco scribemus, reprehensis vtrisque subdit: Sed iam restat, vt quam auem, Fulicam (Cepphum: ipse enim distinguit) esse iudicem, ostendam. Est auis marina, magnitudine Monedulæ, sed alis acutioribus, & longioribus, colore tota albo, excepto nigro, quem in capite gerit, cirro: rostro etiam, & pedibus puniceis. Hanc ego sæpius in mari nauigans consideraui, tum præsertim, cùm deficientem vento, vel flante contrario, emissa anchora,

ventum

Gauia alba Apulei.

Maulues.

Color. Oculi. Alæ. Crura. Rostrum.

Lari minoris descriptio.

Vt capiãtur.

Anates, & Milui vt capiantur.

Cepphus Turneri.

Cepphus Turnero quæ auis.

Cepphi vox Cobbi marini.

Fulica Plinij quæ Ornithologo.

Turneri error.

Attagen, & Numenius.

ventum quieſcentes expectauimus. Hæc ſtatim ſoluta anchora Gauijs comitata aduolat, ex purgamentis nauis ciectis, eſcæ nonnihil ſibi promittens: diutino clangore defatigata tandem Keph profert, vt Lari Cob; unde à noſtris marini Cobbi dicuntur. Hæc itaque Turnerus, qui hanc auem Germanicè ait appellari ein vvyſz Mevve, hoc eſt, Larum album, Anglicè à vvhitte Seemauvv, ideſt Larum marinum album, vel à Blaxcob. Vocant autem Angli Laros quoque Seecob, id eſt, Cobbos marinos, vt iam recitauimus. Hanc Turneri de Ceppho ſententiam quidam viri docti Germani confirmant: & Ornithologo quoque placet, hanc auem Cepphum eſſe, & eandem fortaſſis etiam Fulicam Plinij propter capitis cirros. Fulicam verò recentiorum longè aliam eſſe. Addit tamen idem Ornithologus, ſeſe in Laro aliquot huius auis (Lari) genera nominaturum, ex quibus num aliqua cum Ceppho, aut Catharracta conueniant, diligentiores, qui loca maritima habitant, adeuntúe, obſeruare monet. Verùm ſi quis deſcriptionem Turneri cum Belloniana conferat, ne hilum quidem hæſito, quin eidem ei aui, quam perperam Cepphum illi putant, competere ſit iudicaturus. Perperam ſanè Turnerus Gazæ, vt videtur verſionem ſecutus, Cepphum à Fulica non diſtinguit, præterea adagiorum authorem iniuſtè accuſat: nam ex eo, quod hęc nomina κέπφος λάρος in prouerbio coniunguntur, non inde tamen eſt neceſſe, vt eandem auem iudicauerit, quin magis inquit Ornithologus, quadrat, duas, ſed eiuſdem naturæ leuitatis ſcilicet, & ſtoliditatis aues ſimul nominari ad hominem ſtolidum, ac leuem, & clamoſum deſignandum: vt de improbis, & maſtigijs ſeruis ſimiliter, duæ aues diuerſæ quidem, ſed vtraque uariè punctis diſtincta, Attagen, & Numenius in prouerbio coniunguntur. Verùm ab adagiorum authore tantùm coniunctas has aues puto, non à ueterum quopiam. Quod denique poëtas confundere ſimul has volucres dicat, etiam verum non eſt, quando præter grammaticos quoſdam recentiores neminem ſit uidere, qui Larum cum Ceppho implicet: quod tamen, & ipſum facilè excuſatur, ſi Cepphus Laro congener ſit, ut ego reor.

DE LARIS CINEREIS. Cap. VI.

SYNONYMA.

Gauia cinerea.
Cocalo: Galedor.

ORNITHOLOGVS huic Laro pleraque ſynonyma à nobis Laro ſimpliciter attributa, competere exiſtimat. Ariſtoteli λάρος σποδοειδής, Latinis Larus cinereus, ſiue Gauia cinerea dicitur, Italis circa Comachium Crocalo, circa Comum Galedor: circa Lacum Verbanum, & alibi Galetra: Gallis, uti Ornithologus ſcribit, Gauran, uel Mouette, uel Glaumet: uel ut Bellonius habet Mouette cendree, uel ut Robertus Conſtantinus, Falcorde griſe, Griſard, Canard, Colin, quæ tria poſteriora nomina Bellonius Laro ſimpliciter attribuit, ſed variant fortaſſis pro locorum diuerſitate: Sabaudis Grebe, vel Griabe, vel Beque, vel Heyron, quanuis Ardeę potius id nomen cōueniat; Germanis ſuperioribus Meb, Mevv, Mieſz, Heluetijs priuatim Holbrot, Holbruder, vti circa Acronium lacum Alenbock; inferioribus Germanis Cocxmacu, vel Maeu: Anglis ſecob, ſeegell. Turcis Baharè. Albertus quaſdam aues coloris cinerei ab imitatione vocis Meancas dici ſcribit, quæ hi Lari fuerint, maximè cum aliàs Meaucus apud eum legatur. Quidam viri docti Germani Gauias cinereas Germanicè interpretantur Kybite, quæ colore, vt ſcribunt, cinereo propemodum nigricant; ventre albent, criſtam capite gerunt, amnes, & flumina petunt, victus cauſa. Ego nullam Gauiam criſtatam circa aquas dulces verſari adhuc cognoui. Kybitz verò vel Ornithologo teſte, Germani non has tantùm volucres, verumetiam vanellum appellant, quæ quidem auis criſtata eſt, ſed non Gauiarum generis, colore viridi ferè. Apud Friſios Larum hunc cinereum Ornithologus Kabel, vel Meevv vocari ſeſe audiuiſſe ſcribit, quæ ruſticos arantes ſequatur propter vermiculos: perquam φιλόστοργον eſſe in ſobolem, oua terna parere, idq; in magnis gregibus, ita vt aliquando ducenta, trecentaúe per interualla diſpoſitos habeant nidos: oua colore, & magnitudine ſimilia eſſe ouis auium, quæ ſchryen appellant. Bellonius in Græcia etiamnum Larum dici teſtatur.

Meanca: Meauca. kybite.

kabel.

DE

DESCRIPTIO.

GAVIA communior, inquit Ornithologus, apud nos huiusmodi est, Crura rubent, membranis digiti rubris sæpiuntur; rostrum quoque leuiter incuruum rubet. Magnitudo parum superat Columbam, oblongior. Alę magnæ, & oblongæ. Color vndique albus, in dorso tantùm, & alis cinereus. Extremæ, & longiores alarum pennæ altero latere albæ sunt, altero partim albæ, partim nigræ. Tota leuis est, ac plumis abundat. parum carnis obtinet. Os etiam interius totum, & lingua rubent. Linguæ extremitas bifida est. Quæ descriptio optimè quidem meæ conuenit aui, sed crura, pedesq; in hac fuscescunt, vel leuiter ad ferrugineum cum quodam rubore accedunt: Bellonius quoque pedibus fuscis describit: sed rostri & pedum color fortasse variauerit: nam cùm nuperrimè eiusmodi Gauiam emptã cum alia iam ante aliquot annos depicta conferrem, rostro differre etiam reperi. In depicta enim illud erat ferè ferrugineum, in nouiter empta lutescebat. Comachio mihi aliquando amicus quidam meus scripsit, Martio mense pennas in capite nigrescere: cùm anteà candicent, eamq; nigredinem trimestri spatio, quo soboli incumbunt, perdurare, reliquis nouem mensibus candidas esse. In dissecta aue nihil quicquam peculiare obseruaui; nisi quod ossa claiculæ haberet lata, figura eadem, vt Onocrotalus. Verùm ne quid in hoc opere desideretur Bellonij quoque descriptionem afferre lubet. Larorum, inquit, bina genera veteres recensent: vnum cinereum, de quo modò sermo est, alterum album, de quo mox. Ambo è mari ad loca mediterranea secus lacus, & fluminum ripas volitant (ᵃAristoteles Larum cinereum quoque scribit lacus, & fluuios petere) Cinereus haud ab re nomen à colore obtinuit. Dorso enim toto cinerei coloris est, sed ventre, & inferna cauda albi. Crura & pedes sunt fusca, digitiq; membrana sæpiuntur, vt in Anseribus, & in Anatibus. Caput supremum omninò candicat, sed macula nigra vtrinque ad extremum oculi angulum insigne. Rostrum longiusculum, & aliquantulum velut arcuatum, introrsum cauum adinstar thecæ eius, qua reconditur nouacula, colore, vt in Ardea stellari corneo. Alarum extremum nigrum est, pręcipuè quinq; pennarum remigum maiorum, quarum tamen prior exiguam tantùm nigram maculam obtinet. Posterior pedis digitus admodum est exiguus, vt vix digiti nomine sit dignus, caput aciculæ non excedens. Nulla alia similis magnitudinis auis hac leuior reperitur. Quanquam enim Gallinâ minor esse non videatur, nihilominus pennis spoliata Coturnicem non excedit; etiamsi sit voracissima. Aquis innatat, pedibus pro remis vtens. In Græcia ab ea piscis quidam nomen inuenit, quoniam hunc auidissimè deuoret. Color hiatus horis, & linguæ malo Assyrio similis est. Hactenus Bellonius. Ego præter iam descriptam alias quoque cinereas Gauias obseruaui: quarum prior hîc depicta superiori duplo minor ferè: vix enim spithamam excedit, dorso, & alis colore est leucopheo, siue cinereo, sed longè intensiore, quàm in illa, & ad cerulæum quodammodo vergente: Remigum pennæ extrinsecus etiam cinereæ sunt, intrinsecus verò nigræ, sed vtrinque in extremitatibus albæ. Rostrum exilius pro portione corporis, parum arcuatum, nigrum. Capitis vertex posteriora versus nigricat. Pedes, tibiæ, membranaq; digitos interscpiens crocei coloris, vngues nigri: cætera auis est candidissima. Tertio loco positus Larus rostro, & cassiori, recto, acuto in fine, coloris miniacei, oculis quoque, & pedibus miniaceis, capite nigro, costis alarum, & remigibus albis, dorso, & in reliqua parte cinereis: cætera candicant. Postrema icon Lari est, pectore, & ventre ex albo cinereis, vti quoque alarum superiori parte: capite admodum magno, quod cinereus quidam velut torquis ambit, qui tamen ad ceruicem non peruenit, sed supra verticem medium defertur: deinde per ceruicem, & dorsum ex cinereo ad cæruleum vergit. Plumæ, quæ remiges tegunt, ex albo, & cinereo misto tinguntur: remigum verò longiores nigræ sunt, pollicis longitudine caudam excedentes. Cauda cinerea est, in fine nigra, pedes, rostrum, & oculi ruffi, rostrum tamen in fine nigricat.

Crura. Rostrum. Magnitudo. Alæ. Color. Os. Rostri, & pedum color variat. Caput eis quandiù nigricet. Descriptio ex Bellonio. ᵃ Lib. 8. hist. cap. 3. Nominis ratio. Pedes. Crura. Caput. Rostrum. Alæ. Digitus posterior. Leuitas. Larus piscis. Aliarum cinerearum Gauiarum descriptio. Alæ. Rostrum.

Larus cinereus maior cum Damasonio stellato.

Larus

Larus cinereus minor.

Larus cinereus alter roſtro & pedibus rubris.

Larus

Larus albocinereus torque cinereo.

Sterna cum Polygono fœmina.

DE STERNA. Cap. VII.

Magnitudo. Mores.

TVRNERVS Anglus ex Larorum genere eſſe ſcribit & aliam paruam auem, quæ ſua lingua Sterna appelletur, & marinis Laris, ita ſimilis ſit, vt ſola magnitudine, & colore ab illis differre videatur. Eſſe autem marinis minorem, & nigriorem. Tota æſtate tam improbè clamoſam eſſe, quo tempore parturit, vt iuxta lacus, & paludes degētes, immodico clamore obtundat. Hancq; auem eſſe credit, cuius improba garrulitas adagio, *Larus parturit*, locum fecit. Volare ferè perpetuò ſuper lacus, & paludes; nunquam quieſcere, ſed prædę

ſemper

semper inhiare. Denique nidulari in densis arundinetis. Hæc ille. In Hollandia præcipuè in diœcesi Delphensi harum alitum quoque copiam esse, & æstate per vrbem Delphensem aquis vndiq; plenam frequentissimè volitare mihi isthæc exaranti narrabat illius vrbis ciuis non indoctus, vocariq; nomine parum immutato Icsterre, quasi Icsternam; nidulari in paludosis, quibus eius vrbis agri ab vno latere plurimum abundant, & optimos, laudatissimosq; cespites pro igne subministrant. Frisij, referente Ornithologo, hanc eandem auem Stirn appellant, & aiunt esse coloris fusci, clamosam, Laro cinereo ab Ornithologo descripto minorem, minus albam, vertice nigro, cruribus, & rostro etiam rubere. Circa Argentoratũ Spyrer dicitur, Heluetijs Schnirring. Capitur, inquit, aliquãdo visco virgis illitus circa Limagũ. Ex alto ad prædã piscium se demittit. Volant aliquãdo frequentes nimiũ clamosæ.

Icstarna. Stirn. Spyrer. Schnirring.

Larus piscator Ornithologi cum marrubio aquatico, de quo agitur sequenti capite.

DE LARO

DE LARO PISCATORE. Cap. VIII.

Fischerlin. Fel auis nomen. Descriptio.

TSI Larorum genus omne piscari,& piscium præda victitare solet, inquit idem Ornithologus, hunc tamen priuatim piscatorem circa Argentinam appellari audio, ein Fischerlin, circa Oppenhemium eandem, aut aliam certè similem Gauiarum generis auem vulgò Fel vocitant. Albicare eam aiunt vertice nigro. Minor est hic quoque Laro cinereo, vertice nigro, vt Sterna, rostro,& cruribus è fusco pallidis: volatus celerrimi, & dum pisces captat etiam in aquam se mergens, quod Larus cinereus non facit. Sunt qui etiam Aquilæ speciē, quæ circa paludes Anatibus,& piscibus insidiatur, piscatorem (Fischer) Germanicè nominent. Hactenus de hac Laro Ornithologus. Ex hoc genere fuerit, cuius icon huc infra datur, missus mihi pro Hirundine marina sine alia descriptione.

Aquila piscator dicta.

Hirundo marina.

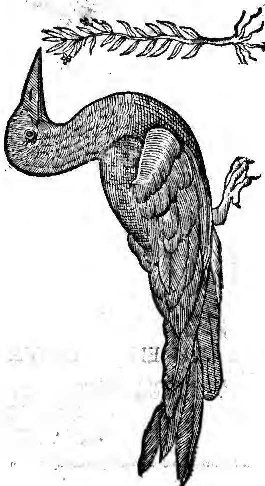

DE LARO NIGRO. Cap. VIIII.

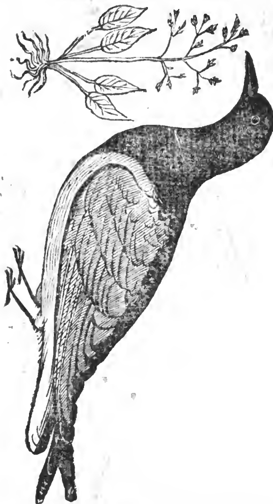
E hoc Laro nunquam mihi obſeruato, idem Ornithologus ſic ſcribit: Larus hic niger eſt roſtro, capite, collo, pectore, ventre, & dorſo parte ſuperiore ſaltem (neq; enim ex pictura de toto iudicare licet) alis cinereis, vltra caudam extenſis: cruribus leui rubore notatis. Circa Argẽtoratum Meyuogelin idest, auis Maij appellatur. Haud ſcio, an idem ſit ille Larus niger, qui in Germania inferiore, vt circa Gandauum Branduogel nominatur, à colore nimirum: nam & ceruos, & vulpes colore nigricantes Germani vocant Brandthirtz, & brandtfuchs. Laro cinereo maiorem eſſe aiunt, & homines perquam auerſari. Alibi Meuan nigram appellant ein Svvartzen Mevv, & forſan eadem Fulica veterum fuerit. Albertus quidem Fulicæ, & Mergi nigri appellatione non Fulicam noſtrã (ein Bollhinen, quę alia, quam Fulica veterum eſt) ſed Larum nigrum mihi accipere videtur.

Deſcriptio. Meyuogelin. Branduogel. Brãdthirtz. Brãdtfuchs Meua nigra. Fulica ueterum.

Larus niger cum gratiola.

Larus niger fidipes cum plantagine aquatica.

DE LARIS FIDIPEDIBVS. Cap. X.

Rondon marin. Differentię. Deſcriptio. Color. Alæ. Cauda. Pedes.

IVSCEMODI aues, quòd corporis figura Hirundines quodammodo referant, nobis Rondoni marini, id eſt, Apodes marinæ nominantur. Sunt autem duorum, vt obſeruaui generum, licet colore parum admodum differant, alis nempe longis vnum, alterum breuibus. Quales quoque differentias in palmipedibus Laris obſeruauimus. Priori loco depicta, auis planè per alas, & pectus cinerea eſt, ſiue leucophea, alis maximis, vtpote, quę longitudine trium fermè digitorum caudam exuperant, & finem verſus nigricant. Cauda eſt breuiuſcula, cinerea, podex albus, pedum digiti ſatis longi, & inſignibus mucronibus armati,

mati, nigri, tibiæ breues etiam nigræ: oculi nigerrimi, vti caput totum, & collum etiam, nec non & roſtrum, quod longiuſculum eſt, & in extremo leuiter curuum. Altera auis eiuſdem ferè magnitudinis eſt, ſed alis longè breuioribus, & cauda è contrario multò longiori. Hanc aliquando in foro emptam ſic breuiter deſcripſi, Magnitudo Merulæ æqualis, color fermè cinereus, caput nigrum: Longitudo à capite ad vropygium vſque dodrantalis, cauda palmum explet. Alarum coſtæ albeſcunt. Roſtrum nigrum, gracile, aliquantulum recuruum, Pennæ, quæ ſunt ſub cauda candicant, pedes rubeſcunt, parui vt Hirundinibus; digiti quatuor, membranulæ quodam rudimento interiecto, vngues nigri, exiles, quoquo pacto incurui. Similem, vel fortè eandem auem Genuæ, vt audio Martin peſcao appellant, licet ijdem populi Iſpidam hoc quoque nomine appellent.

Lari fidipedis alterius deſcriptio.

Martin peſcao.

Larus fidipes alius alis breuíoribus cum arundine vallatoria.

DE

DE CATHARRACTA: Cap. XI.

Catharracta Aristotelis, & Oppiani.

IVba aues Diomedeas, teste Plinio Catharractas vocat, sed alia Catharracta est Aristotelis, ac Oppiani meo iudicio, de qua, cùm & Ornithologus Lari speciem, vel saltem congenerem faciat, hoc loco videtur agendum esse.

ÆQVIVOCA:

Catharracta quid propriè significat.

CATHARRACTÆ propriè sunt loca petrosa, in quibus flumina cursu impedito, & aqua copiosa collecta ex alto cum impetu decidunt, vnde etiã cæli Catharractas dicimus. Sipontinus Catharractes appellari scribit, aquas è terra exeuntes, & ita ex alto defluentes, vt ruere potius, quàm defluere videantur. Vnde in sacris legimus. *Rupti sunt omnes fontes abyssi magni, & catharracta cæli aperta sunt:* hoc est, fenestræ aërei cæli, in quo generantur nubes, & pluuiæ. Catharractæ etiam dicuntur fores pendulæ intra portas murorum aduersus irruptionem hostium ex ligno, ferroúe, quæ demitti, ac tolli pro voluntate custodum possunt. Vsus est in hoc significato [a] Liuius, dum ait: *Porta catharracta deiecta clausa erat, eam partim vectibus leuant, partim funibus subducunt in tantum altitudinis, vt subire recti possint.* Dicuntur hac ratione etiam catharractæ obices, quibus aquæ cursus temperantur, & sustinentur, teste Budæo. Huiusmodi obices multos in Hollandia esse audio, vocariq; indigete lingua dammen, superiores Germani vocant Loszladen, vel Laszladeu, idest, tabulas demissorias, quòd vel eleuatis illis aqua in præceps dimittatur, vel depressis cohibeatur. Italis plerisque sostegni dicuntur; nam & in Italia quoque aduersus fluminum, aliarumq; aquarum iniurias hisce obicibus vtimur, & plurimi conspiciuntur in via, qua Bononia itur Ferrariam. Catharractas verò amnis est Pamphiliæ, multum, & torrentis more impetuosus ab alta petra descedẽs, adeo vt longissimè strepitus exaudiatur. Author est [b] Strabo: apud quem quoque legimus Catharractas Danubij, idest, partes quasdam, in quibus præceps decurrit: Sunt autem petræ quædam, & veluti mons, per quæ ingenti cum strepitu, & vorticibus, vertiginibusq; multis deuoluitur. Nili Catharractas quoque celebrant Diodorus, Plinius, & ipse etiam Strabo. Dionysius Afer poëta Blemyum κολώνας dicit, τὼς δύο καταῤῥάκτας ἤτοι καταδούπους καὶ κρημνούς, idest, duo illa præcipitia, per quæ Nilus labitur. Sunt autem duo (vtrinque singuli) montes, per quos defluit. Sunt & Rheni, teste Ornithologo in Heluetia paulò infra Scaphusiam, Lauffen, inquit, appellant locum à decursu aquarum, deinde alias esse ad oppidum Lauffenberg. Ioannes Tortellius Catharractas etiam à quibusdam accipi scribit pro nubibus item ab alijs nonnullis pro specubus subterraneis. Reperitur autem hæc Catharracta fœminino genere, & hic catharractes masculino. A Græcis καταράκτης masculino genere dicitur. Vt modò ad auem nostram procedat oratio profectò quæ ea sit, apud authores nondum constat. Non enim de Iubæ Catharractis, siue de Diomedeis auibus nunc sermo est. Sed de Catharracta Aristotelis, & Oppiani ab illis longe diuersa. Hanc rectè quidem doctissimus Ornithologus Larorum, siue Gauiarum genus facit: verùm quod eundem iudicet cum Frisiorum Seemeevv, idest, Laro marino, quoniam Miluo sit æqualis, & cadaueribus, vt putat, vescatur, & in fame etiam Anates rapiat, ei neutiquam subscribo: nam Oppianus Catharracten esse auem ait instar Lari minoris, sed robustiorem, colore candido, & Accipitri Palumbario similem: quæ notæ, vt postmodum suo loco patebit, in mea aue optimè illucescunt. Interim verò non me latet, Albertum Catharracten Latinè interpretari Mergum magnum, sed is vim nominis non expressit. Non enim Mergi ab alto in præceps ruunt, vt facere Catharracten ex etymologia eius discimus, quemadmodum ex superioribus satis, superq; constat: hoc autem Mergi cum Catharracta commune habent, quòd piscibus viuant, & sub aquis sese mergant, Alia prætereà auis Eustathio Catharracta est, & [c] cui eadem nomenclatura optimè conuenit, ὄρνεον nempe ἀετώδης, ὡς ἄνωθεν καταῤῥάσσον ἐν τῷ θηρεύειν τὰ ὄρνεα, id est, *auis Aquilæ similis, è sublimi cum impetu rectà aues inuadens*: quæ fortè Haliætus fuerit, quem Plinius scribit ex alto sese, visoq; in mare pisce, præcipitem in mare ruere: vel fortè Harpe dicitur Varrino, quam ait, vel Millum esse,

Marginal notes: [a] *Lib. 7. Belli Punici.* — Damme Hollandis quid. — Sostegni. — Catharractes amnis. — [b] *Lib. 7.* — Catharracta Danubij. — Lauffen. — Catharracta qua auis. — Larus marinus Frisiorum. — Mergus magnus. — Catharracta quæ auis Eustathio. — [c] *In Comm. in Dionys.* — Haliætus. — Harpe quæ auis.

vel

vel Aquilæ ſimilem, & in ſublime euectam, facilè quo libet, cum impetu rectà ſe demittere. Nos quoque Harpen Milui genus eſſe ſuo loco docuimus. Cæterùm non ineptè omne rapacium auium genus, Catharracta dici poſſit, omnes enim prædam inuaſuræ deorſum in præceps labuntur, ruuntq; ita tradit Sophocles alibi etiam de Harpyijs, vt teſtantur Heſychius, & Varrinus. Nonnulli quoque eodem ſenſu Catharracten interpretantur Falconem album, fortè quod magis, quàm cæteræ ſeſe ad prædam præcipitet: nam & Creſcentienſis tradit de eodem, in conſpectam Anatem, aut aliam auem inſtar ſagittæ clauſis oculis vngue poſteriore lacerandam deſcendere.

Quæ aues Catharractæ dici poſſint. * In Lacoonte. Aquila. Harpyię. Falco alb*.

SYNONYMA.

DIVVS Hieronymus Leuitici vndecimo, vbi Septuaginta prò Hebraica voce Schalac Catharracten vertunt, Mergulum reddit, ſicutì alibi fuſiùs diximus. Iidem ſeptuaginta decimoquarto Deuter. Hebraicam vocem Kaath Catharracten vertunt, Hieronymus Mergulum, alij aliter: ſed & hoc aliàs annotauimus. Latinè Catharractes, vel Catarractes dici poteſt, item Catarracta, vt Gaza ex Ariſtotele tranſtulit. Ornithologus rectè per ρ ſimplex ſcribi arbitratur, cùm ſcilicet deriuetur à præpoſitione κατὰ, & verbo ἀράσσω, & rurſus per duplex ρ à verbo eiuſdem ſignificationis ῥάσσω, quod eſt, cum impeto decido: καταῤῥάκτης, ὁρμητικὸς Varrinus. Ornithologus legit καταράκτης.

Schalac: kaath.

FORMA. DESCRIPTIO.

OPPIANVS, apud quem ſolum Catharracten deſcriptam inuenias, *auem ait, eſſe inſtar Lari minoris*, (hòc eſt, vt ego conijcio, magnitudine ferè æqualis: mea autem auis eâ, quam Larum ſimpliciter vocaui, minor eſt, cinereo ferè compar) *robuſtiorem, colore candido, Accipitri Palumbario ſimilem*. Quanquam verò hæc mea auis candida non ſit, Accipitrem tamen Palumbarium exactè exprimit, vt vix diſcernas: pronè enim vt hic per alas, dorſum, betico, & albo, & luteo mixtis variegatur, ſupinè tota alba eſt, maculis beticis diſtincta, vt pictura oſtendit. [a] Ariſtoteles quoque Accipitre minorem eſſe ſcripſit, item gulam totam amplam habere, & latam, quæ poſtrema nota meæ aui quadrat optimè, licet alioqui cæteri quoque Lari latam, & amplam gulam habeant. Arbitror autem Ariſtotelem non ob magnitudinem tantùm Accipitri aſſimilaſſe, ſed ob macularum varietatem etiam, tum verò maximè, quòd ferè Accipitris more prædam rapiat: ad quam rapiendam roſtro prædita eſt, longè pruportione corporis craſſo, ac robuſto, acuto, & ſupra non modicè adunco. Eſt autem pollicem craſſum, coloris aterrimi: Collum etiam eſt oblongiuſculum: Caput, quàm Laris minus, alæ longitudine caudæ extremitati reſpondent. Cauda palmam longa, nigreſcit. Coxæ ad crura vſque plumis teſtæ, contrà ac in Laris, quibus prope crura nuda ſunt. Tibiæ, pedes, & membrana eos interſæpiens coloris cinereis, vngues nigri, adunci, parui.

[a] 9. *Hiſt* 12. & 3. c. *vlti*. Cur Accipitri aſsimiletur. Collum. Caput. Alę. Cauda. Coxæ. Tibiæ. Pedes.

Catharracta cum Stratiore aquatico.

LOCVS.

ARISTOTELES Catharracten in mari victitare scribit, innuens fortassis ad fluuios, vel ad stagna non accedere, præcipuè cùm in potu aqua marina, non vt cæteræ aues, fluuiatili, & fontana vti aliàs affirmet: Oppianus etiam scopulis, & littoribus, & petris, quas chærades vocant, supra aquam eminentibus insidere ait. Et Suidas denique Catharracten marinis animalibus annumerat. Mea autem auis quoque, vt audio, tantùm maritima colit.

[a] 9. Hist. 12.

VICTVS.

IN potu aqua marina tantùm vti, diximus modò ex[a] Aristotele. Oppianus scribit, Catharracten, vbi pisces aliquot natantes viderit, (perspicacissimus enim, inquit, est vel ad fundum vsque maris) altiùs volare, & pennis omnibus contractis à mare tanquam delapsum per medium aëris interuallum quouis telo celeriùs ferri, & ad vlnæ, seu passus (ὀργυιὰς) spatium immergi, donec comprehensum piscem extraxerit, huncq; mox euolantem deuorare adhuc palpitantem. Meminit eiusdem lapsus[b] Aristoteles, & cum ita sese aquæ ingurgitauit auis, afferit non minus temporis manere, quàm quo spacium transieris iugeri. Author est etiam idem Oppianus, qui exactè huius auis historiam tradidit, pisces captare exiguos: deinde cùm adoleuerunt, maiores inuadere.

[a] 9. Hist. c. 12. vt pisces capiat.

[b] 9. Hist. cap. 12.

NIDVS. INCVBATVS. EDVCATIO.

MIRVM quidem harum auium modum incubandi esse prodidit Oppianus, nimirum eiusmodi. Fucum, aut algam ouis super petram insternunt, nec aliter fouent, sed ventis semper exposita relinquunt: præterea sic etiam tractant oua sua: mas illa, unde marem conijcit procreandum, fœmina, vnde fœminam in sublime ferunt vnguibus comprehensa, inde mittunt in pelagus, atque hoc subinde repetunt per dies aliquot. Hoc motu concalfactis ouis pulli excluduntur. Quòd verò ad fœtuum educationem pertinet, tradit idem author, pullos, mox vt lucem aspexerint, nulla in nidis mora, parentes volatu sequi contendere: à parentibus autem susceptos in mare demitti, & rursus ilicò extrahi, vt sic faciliùs auxilio parentum hoc genus exercitij ipsis reddatur. Itaque non ineptè compararueris eos filijs agricolæ alicuius grauem annis patrem sequentibus: quorum alter imposito bubus aratro terram proscindit, præit alter, & sulcis semina committit: operantibus pater docens simul & gaudens assistit.

CORPORIS AFFECTVS.

MORS illis eodem Oppiano teste, grauior, quàm vlli ambiguæ vitæ auium contingit. Acies enim oculorum senio confectis obtusa, in causa est, vt in mare se præcipites ferri ad piscium prædam arbitrantes, scopulis, ac præcipitijs illidantur, & pereant.

CAPIENDI RATIO.

CATHARRACTAS imaginibus piscium super tabulas positis capiunt. Nam dum impetu in illas ceu viuos pisces feruntur, illisi pereunt. Oppianus.

VSVS IN CIBO.

Cur in cibo prohibitæ.

CATHARRACTES interdictus eſt cibus in biblijs ex traductione Septuaginta interpretum Leuitici vndecimo, & Deuteronomij decimoquarto. Procopius rationem reddit, eò quòd aues ſint piſcium voraces, & eorum rapinę inhienr. Chriſtiani verò non ideo eas reijcimus, ſed quòd carnem habeant Larorum more tetram, & abominandam.

DE CEPPHO. Cap. XII.

AEQVIVOCA.

Gazæ errors.

EX ijs, quæ de Ceppho aue prodita memoriæ reliquit Ariſtoteles, quæ ſuis locis in hoc tractatu citabo, nihil aliud colligitur, quàm quod maritima auis ſit, quare perperam mea ſententia Theodorus Gaza philoſophi communis interpres non rectè Fulicam tranſtulit, quanquam Virgilius eo loco, quo Aratus Cepphum nominat, nominet Fulicam. Fulica enim maritima loca non incolit, ſed lacus: nec piſciuora eſt, inque ijs Cygnorum, & Anſerum more quælibet in cibum quæritat, & antiquum, aut ſaltem antiquo ſimillimum nomen retinet apud nos Italos, qui etiamnum quædam, maximè nomina plantarum, animalium, aliarumq; rerum naturalium ab antiquis impoſita retinemus: Folega enim quaſi Fulica nobis dicitur. Sed videamus, qui errores ex Gazæ traductione ſequuti ſint. Ea Bellonio in primis impoſuit: nam Fulicam eam ipſam, quam dixi nobis Folegam vocari, Græcè Cepphum, Latinè Fulicam nuncupari aſſeuerat: quidam Anglus Cepphum quoque Latinè interpretatur Fulicam: hanc verò ex Larorum marinorum genere eſſe ait: quam ego adductis & eius viri, & Bellonij verbis, Larum album eſſe oſtendi. Ornithologus, ſicuti eodem loco ſignificaui, cuiuſdam Angli Fulicam veterum Cepphum eſſe admittit, ſed in eo Anglum illum accuſat, quod Latinè vocet Fulicam. Eſt enim eiuſdem mecum ſententiæ: quod noſtra Folega ſit Fulica veterum. Alij, vt Scholiaſtes Ariſtophanes, Suidas, & Varrinus Cepphum cum Laro eundem faciunt, cùm alioqui Ariſtoteles diſtinguat. [a] Pierius Valerianus diuerſas aues eſſe inde ſuſpicatur, quòd Laro longè aliud ſit ingenium, quàm Ceppho. Cepphus enim, inquit, ad cibum quæcunque ſectatur, vt etiam marina ſit ſpuma contentus: Larus verò inter voraciſſimas numeratur, omniuorumq; animal eſſe fertur, vnde ſit à veteribus Herculi ſacrificatus, quē hellnonem maximum fuiſſe prędicant. Hæc ille, ſed quæ itaque Cepphus ſit, non explicat. Ne ergo ſtudioſi harum rerum nullam auem habeant pro Ceppho, depingam ego aliam auem maritimam, quam ſemper Laro congenerem nominaui propter ſimilitudinem, cuius ſanè auis, nulli, quod nouerim, hactenus meminere, quam ſi quis pro Ceppho velit accipere, non contendam. Eſſe etiam quadrupes Cepphus dictum habemus apud [b] Plinium, quod Pompeius ex Ægypto deportatum Romanis oſtenderit, cuius pedes poſteriores humanis pedibus, priores manibus erant ſimiles. Idem negat poſteà Romæ viſum.

Folega.

Quorundā error.

Fulica veterum.

[a] Lib. 3. Hierogl.

Cepphus authoris.

[b] Li. 8. c. 19.

Cepphus quadrupes.

SYNONYMA.

Cepphi etymologia.

Ciris Ornithologo quæ auis.

Κέπφος vocatur Ariſtoteli. Inuenio etiam apud Varrinū κέμφος ſcribi pro eadem aue: alibi quoque ita habet ἁλιάποδα, τὸν κέμφον, ἤ θαλάττιον ὄρνιν. Cepphus autem ab ipſa leuitate nomen habet, vt κέπφος παρὰ τοῦ κουφότητος, teſte Oppiano, dicamus. Plumis enim, vt ait Scholiaſtes Ariſtophanis, abundat, carne exigua præditus. Ornithologus arbitratur Cirim, vel Cirrhim, in quam Scylla ab Ouidio, alijsq; poëtis conuerſa dicitur, Cepphum, vel ei cōgenerem eſſe, quoniam leuiſſimo etiam volatu patrem Minoem in Niſum immutatum fugere ſuper mare volitando dicatur. Ego potius Scaligeri ſuper hac aue opinionem amplector, de qua vide in Alauda, atq; inter Ardeas. Hiſpanus quidam Cepphum ſua lingua, referente Ornithologo, interpretabatur Cercetam; ſed hoc nominis Querquedulæ potiùs conuenire putat.

FOR-

Lari genus aliud, Cepphus fortè Arist. cum cypero?

FORMA. DESCRIPTIO.

Cepphi authoris descriptio. Longitudo. Rostrum. Oculi. Alæ. Cauda. Crura.

EPPHVS, inquit Scholiastes Nicandri, *Laro similis est*. Mea auis nihil habet similitudinis cum Laro, quàm in rostro,& tibiarum,& pedum forma:in cæteris enim Anatem potiùs refert. Cepphum propter corporis leuitatem currere per summam aquam scribit Oppianus; & Hesychius ait auem esse gracilem, ferè nulla carne, cùm tota prope ossibus, & plumis constet: item leuissimam esse, indeq́; facilè vento impelli. Mea auis à rostro ad caudæ extremum commensurata sesquispitamam longa est,& quòd pennis abundet, satis corpulêta videtur; cùm tamen res aliter sese habeat. Rostrum mediocre tam in longitudine,quàm in crassitie,colore corneo ad mandibularum latera russo,in extremo,quod aduncum est,nigro. Oculi exigui ferè russi albicante circulo ambiente. Caput,quod paulò minus est,quàm in Laris,collo,pectore,ventre,coxis,& vropygij initio,ex albis,& fuscis,intercurrente etiam colore betico,& luteo maculis variegantur. Alæ nigrescunt,pennis in fine lutescentibus: Caudæ pennę maiores etiam nigrescunt. Crura,& tibiæ viridescunt. Pedes,& membrana digitos interfecans, fuscescunt. Eiusmodi auem mihi communicauit Marchion Manzolus Comes, vrbisq́; nostræ Senator amplissimus.

LOCVS. MORES. VICTVS.

Cur thunnos sequatur, & delphines.

EPPHVS, inquit Aristoteles, *apud Mare victitat*. Oppianus etiam his locis gaudere scribit, in quibus meliores piscium greges fuerint, thunnos verò maximè comitari,propter pisciculos, quos dentibus suis discerpunt: quòd carunculæ aliquot in aquis relinquantur,quas Cepphi statim ingurgitent: sequi etiam Delphines, & piscium ab illis occisorum sanguinem vesci, item maris quoque spumam vorare. Nunquam otiosos, aut dormientes, terra mariq́; ab aliquo facilè deprehendi: semper aut volare: aut venari. Ad tonitrua adeo perhorrescere, vt eorum sonitu exaudito ex aëre in mare decidant. Generationem quidem eorum ex mariné, an ex aëre sit (locus hic in Græco codice nostro mutilus videtur) non constare; nam terra etiam, inquit, cùm tonuerit, fructus quosdam (quod de tuberibus legimus) sponte emittit. Cepphum quoque stolidam auem esse aiunt, quia facilè decipiatur, vt mox patebit, vnde etiam homines stolidi, & deceptu faciles prouerbialiter Cepphi dicuntur.

Tonitrua quàm timeant. Terra quâdo sponte fructus proferat.

CAPIENDI RATIO.

ARISTOTELES Cepphos spuma capi tradidit, appetere enim eam auidiùs, quocirca spuma inspersa eos venari in vsu esse. Quod Nicandri Scholiastes paulò aliter repetijt. Aliter rursus Suidas, & Scholiastes in Plutum Aristophanis *Piscatores*,inquiunt hi, *marinam spumam Cepphis eminus primùm obijciunt, deinde propius subinde, donec paulatim ad manum vsque illiciant, & ita facilè capiunt*.

PRAESAGIA.

Piscium copiæ præsagium. Venti præsagium.

ERSARI solent, teste Oppiano ijs in locis, in quibus meliores piscium greges fuerint: itaque prosperum vbi apparent, piscatores sibi successum promittunt. Nonnulli ex Arato Cepphos,inquiunt, cùm relicto mari, gregatim in terram aduerso vento reuolant, ventum prænunciare. Scholiastes verò eiusdem Arati habet sic: Cepphi,cùm ventum imminentem sentiunt, aduersi volant, vt pisces quoque contra ventum niti solent. Sic enim vnda à capite eis defluens caudam versus, squamas eorum quò minus inhorrescant, componit

(com-

(complanat) sic & Cepphi gregatim contra ventum volantes, ne illum sequentibus pennæ, ac plumæ peruertantur, & rigeant, venti imminentis indicium præbent. Arati carmina ita se habent:

Καὶ πότε καὶ κέπφοι, ὁπότ' εὔδιοι ποτέωνται
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
Πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
Αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσιν.

Vergilius ita reddidit.

Cum medio celeres volitant ex æquore Mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marina
In sicco ludunt Fulicæ.

PROVERBIA.

Κέπφος ὠδίνει, Cepphus parturit. Author adagiorum Larum vertit, quod non probo: Dicebatur huiusmodi adagium in eos, qui pollicentur ingentia, deinde nihil promissis dignum præstant. Aiunt enim Cepphum auiculam esse stupido ingenio, vnde & in prouerbium stoliditatis abijt. Alij aiunt plumis, & pennis esse copiosis, corpore pusillo, & cùm parturit, valde vociferari. Hesychius tradit esse auem leuissimam circa mare versantem, quæ facilè vento moueatur, eoq; hominem inconstantem, ac leuem Cepphum dici. [a] Pierius Valerianus Cepphum, ait hieroglyphicum fatuitatis, & stuporis, quo animal hoc egregiè laboret. Cæterùm author adagiorum prouerbium hinc natum putat, vbi quis magna præ se fert, pusilla præstiturus. Hæc ferè scribit interpres Aristophanis in comœdiam Pacem. Repetit author adagiorum idem adagium, vbi dicit confine esse illi.

Cepphus parturit in quos dicatur.

Cepphus qui dicatur.

[a] *Lib.* 23.

Fatuitatis hieroglyphicum.

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

VSVS IN CIBO.

RISTOTELES, ex translatione Gazæ carnem ait Cepphorum probi odoris esse, excepta parte posteriore, quæ sola lituum (Ornithologus legit limum: Græcè scribitur θῖνος, malim θῖνα, idest littus & sic quoque legi potest; non limum, quanquam eodem sensu in Gazæ versione. Vetus interpres habet, quæ sola fœtet,) olet: item pinguescere satis, & esui esse.

Aristoteles correctus.

DE FVLICA. Cap. XIII.

VANQVAM nostra Folega, quam vnà cum Ornithologo veterum Fulicam esse diuinamus, palmipes non sit, habet tamen digitis suis annexas membranas, easq; latiusculas, quarum opera natando vix alteri, quæcunque ea sit, cedit, quin diutiùs in aquis, quàm vel Anas, Anser, reliquæq; aquaticæ, si aliquot Mergos excipias, perseuerat; adeo vt rarò admodum in terra conspiciatur. Quamobrem cùm suprà eius mentio facta sit, hoc loco non incongruè de ea aliquid dicemus, rem arduam, multisq;, ijsq; difficillimis nodis implicitam aggredi non dubitantes. Magno enim labore nobis constat Græcorum authorum interpretatio, cùm ipsa literarum culmina, quorumq; authoritate stamus, etiam videamus in his dissentire. Et ne longiùs digrediar, Ἐρωδιὸς à Cicerone vertitur Fulica, à Marone Mergus in illo Arati versu.

Ordinis ratio.

Καὶ δ' ἂν ἐπὶ ξηρὴν ὁ ἐρωδιὸς ἐκ καταπόντου.

Quem ipse Maro sic vertit.

Cum medio celeres reuolant ex æquore Mergi.

Cicero sic:

Cana fulix itidem fugiens è gurgite ponti.

Ita Erodius Virgilio Mergus est, Ciceroni Fulica, Plinio verò, & alijs Ardea, Auieno autem modò Fulica, modò Ardea, vt cùm scribit:

Cum

Cùm procera ſalum repetis clangore frequenti
Ardea. Quo loco Aratus Ἐρωδιὸς habet, Fulica verò cùm ſic transfert:
Et cum parua Fulix trepido petit arua volatu.

D. Auguſtinus Ἐρωδιὸν etiam Fulicam tranſtulit, ex Plinio fortaſſis. Hic enim ſcribit, naturam Fulicarum generi cirros (in capite) dediſſe: quod Ardeis competit. Idem Plinius vbi ex authoritate Iubæ Diomedeas albis Fulicis ſimiles eſſe tradit, videtur Fulicas omnes albas facere: nam non de eo, quod rariùs, ſed frequentiùs accidit, in genere loquuntur claſſici ſcriptores: quare nec omnes Ardeæ Plinio Fulicæ dicentur, ſed albæ tantùm. Sic Cepphum aliqui Fulicam, alij alias aues interpretantur; nam illud, Καὶ ποτὲ καὶ κέπφοι, &c. Virgilius ſic vertit:

——— Notaſq́ paludes
Deſerit, atque altam ſupra volat Ardea nubem.

Auienus ſic:

Mox picturati conuertit pectoris artus
Sturnus edax, premat vt tenuas vis obuia plumas.

Ita Cepphus Maroni eſt Ardea, Auieno, quod mihi mirum videtur, Sturnus. Theodorus Gaza pro Ceppho apud [a] Ariſtotelem alibi Fulicam transfert, alibi apud eundem pro Ἐρωδιοὶ vertit Fulicæ, vel potiùs Ardeolæ, quaſi dubitans, vtro modo rectius verteret. Porrò vbi Aratus habet Αἴθυιαι, Virgilius Fulicam traducit.

[a] *Lib. de inceſſu anim.*

In ſicco ludunt Fulicæ.

Rurſus Plinius cuipiam videretur Ὀλολυγόνα Fulicam interpretari: nam quod ſcribit: *Et Fulicæ matutino clangore tempeſtatis ſigna ſunt*, eſſe quiſpiam putaret, quod ſcripſit Aratus Ἢ τρύζει ὀρθριὸν ἐρημαίη Ὀλολυγών. Sed potiùs Theophraſtum interpretatur, ſcribentem: καὶ ἐρωδιὸς ὄρθριον φθεγγόμενος ὕδωρ ἢ πνεῦμα σημαίνει. Poſſem plura eiuſcemodi loca in medium afferre, ſed vereor, ne plura afferens lectori tenebras offundam. Nonnullos tamen nequeo non multis nominibus reprehendere, qui Phenem, quæ Oſſifraga eſt, Fulicā ineptiſſimè interpretantur; quemadmodum facit interpres Galeni pro Niſſa, ideſt, Anate. Quamobrem hæc, & plurima alia attentos, ac probos lectores admonent, vt in optimis quibusq́; Græcis authoribus legendis codicum fidem diligenter examinent, Latinosq́; cum his conferant. Aduertendum autem etiam eſt in locis à me citatis quàm plurimis verborum ſignificationem exactam Poëtas non perquirere, vt pote qui metris, vel numeris aſtrictiores oratoribus verborum licentia liberiores ſunt, nomenq́; aliud pro alio ſimilem rem ſignificante ſæpe ſtatuunt. Cùm itaque nihil quicquam certi, quod ad Fulicæ notionem attinet ex veteribus tam diuerſimodè quæ de ea prodiderunt, tradentibus, expiſcari liceat, mirum non eſt ſi alij aliam auem eſſe ſint arbitrati. Bellonius eandem quidem auem, quam ego depingo, ſed dum Cepphum Ariſtotelis eſſe putat, à me plurimùm diſſentit, vt antè monui. Cur verò hanc veterum Fulicam eſſe aſſeram, nullum aliud magis efficax argumentum habeo, quàm quod etiam apud nos vetus quodammodo nomen Latinum retinuerit, vti quoque in Græcia. Scio diſſentire à nobis in primis Virgilium, qui Fulicam marinam cognominat, cùm noſtra lacuſtris tantùm ſit. Sed quemadmodum lacuſtris duplex genus eſt, quid vetat etiam marinam poſſe dari, ſicuti apud Græcos Larus; vel ſi hoc non admittatur, dicam, quod certiſſimum eſt, poëtam eo loci Aratum vertiſſe, qui Αἴθυιαν, ideſt, Mergum, non Fulicam nominat: is autem & marinus, & lacuſtris eſt. Germanorum Kyuitta, ſiue noſter Pauoncellus, neutiquam eſſe poteſt Fulica, vt nonnulli volunt: nam neque marina, neque palmipes eſt.

SYNONYMA.

CHACHAPH Hebraicam vocem Deuteronomij 14. D. Hieronymus Fulicam interpretatur: Septuaginta λάρον, ideſt, Larum, ſicut in Bubone, ni fallor, annotaui: Pro Chaſida dictione pariter Hebraica, quam pleriq́; Ciconiam eſſe aſſerunt, Arnobius, & Auguſtinus pſalmo 104. tranſtulerunt Fulicam. Fulica noſtra, cum noſtro iudicio κέπφος Ariſtotelis non ſit, Græco nomine caret: hodie tamen Græco ſermone loquentibus λῦφα per literarum tranſpoſitionem, quaſi Fulica appellatur, Ciceroni etiam Fulix. [a] Iſidorus hāc nobis Fulicæ etymologiam, ſed cuius authoritate non video, ſcriptam reliquit, ita dictam inquiens, quòd caro eius leporinam ſapiat. Alij à furuo, ideſt, nigro colore nomen meruiſ-

[a] *Lib. 12. etymol. c. 7.*

ſe

ſe volunt, quod etymum magis congruit. Porrò Kiranidi hæc auis Phalaris vocatur, vt liquet ex addita deſcriptione. Phalaris, inquit, eius interpres, auis eſt, quæ dicitur Alba frons: nam tota nigra eſt, & frontem totam albam habet: inuenitur autem in fluuijs, & ſtagnis. Sic ille. Albertus etiam Mergum nigrum vocari ſcripſit, item pullum aquæ, & pullum aquaticum. Italis, vt dictum eſt, nominatur Folega: quam vocem indoctiores nonnulli libris ſuis tanquam Larinum inſeruere, item Follega, & Follata, Arnoldus Villanouanus etiam Fulca, & Fulſa: Gallis Foulque (Monſpeſſuli hoc nomine marinas tantùm quaſdam aues vocari ſeſe audiuiſſe refert Ornithologus, diuerſas à noſtris) alijs Foulcre, Ornithologus Pariſijs diable ideſt, diabolum à nigro colore dici ait: Sed Bellonius Gallus aliud Fulicæ genus, vt pòſt patebit, ita ibi nominari aſſerit. Alibi in Gallia Fulica noſtra appellatur Pulle d'eau; ideſt, pullus aquaticus, ſicuti Italis quoque circa Verbanum Lacum Polon, vel Pullon. Neocomi dicitur Belleque: Heluetijs ein Bollhinen, vel Belchinen, circa lacum Acronium, ein Belch: quæ nomina facta videnter, vel ab Italicis Folega, Pullon, vel Gallicis pulle d'eau, Belleque: alijs Florn, vt circa Francfordiam ad Mœnum: alijs à macula alba frontis, quæ raſum ſacerdotis verticem refert, Pfaff: Sueuis Bleſz, Bleſſing. Georgius Agricola interpretatur Vvaſſerhun, ideſt, Gallinam aquaticam, quòd corporis magnitudine accedat: vnde, & Rothennle alicubi appellatur, ideſt, Gallina arundinum. Sunt qui etiam Germanicè reddant Hagelganſz, ideſt, Anſerem grandinis, neſcio qua ratione, alij Taucher, ideſt, Mergum, nimis communi vocabulo: alij Svvartztaucher, ideſt, Mergum nigrum. Roſtochij vocant Zapp. Hollandi een Meercoot, nam lacum ſua lingua meer appellant. Dubitat verò Ornitologus, an hęc ſit Fulica maior, vel Phalacrocorax: nam, inquit, à Friſijs genus Fulicæ maius, & marinum audio nominari Marcol, de quo mox ſubinde dicam. Sed vt ab Hollando quodam non indocto viro, intellexi, Meercoot Hollandis nihil aliud eſt, quàm noſtra Fulica: Illyrijs Lyſka dicitur, etſi ita quidam Phalacrocoracem interpretentur, vel Coruum aquaticum. Polonis Kacza, vel Dzika.

Phalaris. Mergus niger. Pull' aquaticus. Folega. Diable.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

FVLICA noſtra continuè in aquis obuerſatur dulcibus, quare aquaticarum auium genus eſt, ſed palmipedibusnè potiùs, an fiſſipedibus aſcribenda ſit, dubium videtur: nam nec fiſſipes eſt omnino, nec palmipes, vt ſuprà monui. Ego palmipedibus potius annumerarem, maximè propter perpetuas in aqua moras. Eſt, inquit Albertus, de genere Mergorum, in mari, & circa ſtagna degens, nec vagatur, per diuerſa volitans, ſed in loco generationis manet. Tunc enim in profundum maris natat, & ludit. Nidificat in petris, quas aqua circumfluit, vbi & ciborum theſauros recondit, vnde etiam extraneis auibus liberaliter impertitur. Videntur autem hæc omnia ad Mergi naturam referenda. Arbitrorq́; omnino Albertum Mergi nigri nomine (ſic enim ipſi vocari dixi) & Fulicæ, non Fulicam noſtram, de qua ſermo eſt, ſed Larum nigrum accipere, de quo ſuprà egimus. Ornithologus à Friſijs genus quoddam Fulicæ maius, & marinum ſe ſcribit audiuiſſe nominari Marcol: quas aues dicant Coruorum inſtar exoſas eſſe, quòd cadaueribus paſcantur, parere inter arundines, nidum ab accolis perforari, oua eximi, vno tantùm relicto in abſentia matris: illam reuerſam oua per foramen cecidiſſe ſuſpicari, & alia parere: ijsq́; rurſus ademptis alia, donec effœta tandem exhauriatur, emoriaturq́;, niſi maturè oua, quæ peperint, in nido relinquantur Idem Ornithologus, apud Italos duas Folegæ, ſiue Fulicæ nomine aues eſſe, ait, ſe intellexiſſe, eamq́;, de qua hîc agimus, minorem, & maiorem, quę in arboribus nidificet, ac piſces tantos ferè deuoret, quanta ipſa eſt, quam, inquit, ego Phalacrocoracem, vel Coruum aquaticum Ariſtotelis eſſe puto. Ego quidem vnum tantùm Fulicæ genus in Italia noui: quare ſi Phalacrocorax non eſt, vt ſuſpicatur Ornithologus, vel ea potiùs, quam pòſt ex Bellonio deſcribemus, Pariſijs Diable à furuo colore dicta, quam ipſe Fulicam maiorem vocat, omnino quæ ſit, neſcio. Poſtremò Ornithologus quandam ait, ad ſe miſiſſe pictam auem, Fulicæ noſtræ perſimilem, vndiquaque nigram, niſi quòd infra oculos vtrinque alba macula rotunda apparet, caluitio in ſyncipite nullo, roſtro quoque, & cruribus nigris. Apud Miſenos, inquit, nimium communi nomine ein Vvaſſerhun, ideſt, Gallina aquatilis appellatur.

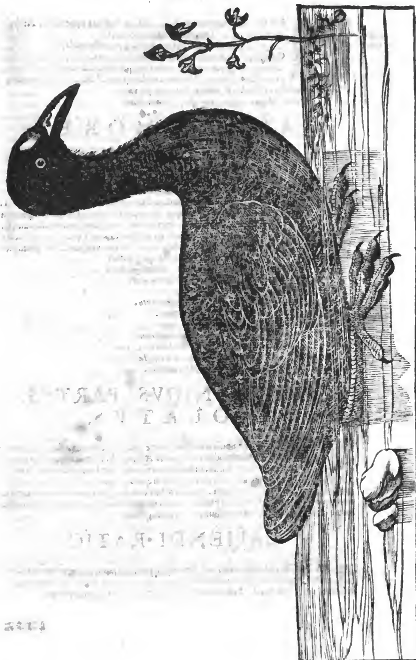
FORMA: DESCRIPTIO.

[Deſcriptio. Magnitudo. Color. Roſtrum.] VANDOQVIDEM hæc ſcribenti Fulica ad manum non ſit, quanuis ad viuum depictam aſſeruem, quæ de eius forma ſcripſerint Ornithologus, & Bellonius, hoc loco allata, lectori ſuffecerint. Fulica noſtra, inquit Ornithologus, quam dum hæc conſignarem, manibus tractaui, magnitudine eſt Gallinæ, colore nigro per totum corpus, in collo quidem, & capite atro, ideſt, nigerrimo. Roſtrum ex albo ſubrubeſcit (ſecus pictura noſtra oſtendit: nam in ea nihil prorſus rubeſcit, adeo vt, pro regionis fortè varietate, differant) [Sinciput. Venter.] ſynciput glabrum eſt, figura ouali, alba pellicula intectum, caluitij ſpecie. Ventris plumæ molles, & confarctæ ſunt, colore cinereo. Alarum ſuperior ambitus per anguſtam lineam albicat. [Pedes.] Digitis pedum membranæ nigræ latę adhærent, non vt in reliquo fere palmipedum genere continuæ, ſed diuulſæ, vt in Columbis magnis, & paruis: ſed hoc peculiare habent, quod ſecantur vtrinque, aut ſaltem ab altera parte, iuxta digitorum articulos, præſertim in medio. Internodia membranarum ſemicirculos ferè conſtituunt. Color pedum pullus, ſupra genu verò vbi deſinunt plumæ, pars femoris in ambitu ex viridi flaueſcit. [Collum.] Collum oblongum, cauda breuiſſima. Hæc itaque ille. Bellonius verò ex Gallico in Latinum ſermonem translatus de Fulicæ forma ſcripſit his ferè verbis: Nunc autem demonſtrabimus, eas aues, quas Galli Poulle, & Poulette d'eau, hoc eſt, Gallinas aquaticas nominant, etiamſi ſteganopodes non ſint, ſed fiſſipedes, aquæ nihilominus innatare, atq; ſeſe immergere, quemadmodum quoque ea facit, quam Diable de mer vocant, quod ſanè la Pouette, cui digiti prorſus diuiſi ſunt, non præſtat. [Deſcriptio ex Bellonio. Magnitudo.] Fulica rarò præterquam hyeme capitur. Corporis magnitudine Gallinæ domeſticæ compar eſt; quapropter non ab re Poulle d'eau, hoc eſt Gallina aquatica Gallis appellatur. [Caput. Color.] Capite pariter eam refert, toto verò corpore nigra vndiq; eſt, nihil albi obtinens, præterquam in alarum plicis, quod tamen & ipſum, niſi explicentur alæ, obſcurum eſt. Et cùm ſit ex aquatilium genere, plumis optimè inſtructa eſt, contrà alis exiguis, cauda breui, eademq; nigra, & quæ alas longitudine non excedat. Quod ſingulari quadam prudentia factum à natura exiſtimamus. Nouerat enim in aquis magis natando, quam in terra volando victum ſibi hanc volucrem quæſituram. Maculam habet inſuper in ſummo capitis, quo in loco Gallinis criſta enaſcitur. Eiuſcemodi maculam conſtituit quoddam corpus calloſum, roſtro ſupernè coniunctum, magnitudine, figuraq; Gallinaceæ criſtæ correſpondens: colore verò magis candido, & ex cinereo velut pallente. Oculi illi nigri, & parui (ſecus rurſum monſtrat pictura mea, in qua oculi quidem exigui ſunt, ſed elegantiſſimo coccineo colore micant) Nullum ſexus diſcrimen, vt in cæteris auibus agnoſcitur. vterque enim, mas ſcilicet, & fœmina, nigri ſunt, quandoq; tamen aliæ alijs in ventre colore magis ſunt ſpadiceo. Verſatur ſemper in paludibus, & quamuis, vt Anſer, palmipes non ſit, Naturam nihilominus rationem illius habuiſſe manifeſtè liquet: præſcia etenim hanc auem loca paludoſa, vadoſaq; frequentaturam, crura ei largita eſt oblongiuſcula, colore ex viridi pulchrè ſaturato, pedum inſuper digitos quatuor oblongos, quorum tres anteriores latam in ſingulis articulis habent membranam, vt quanuis palmipes non ſit, attamen pedes ſatis in latum extenſos obtineat. Digitis enim membranæ latæ adhærent, quę tamen nequaquam inuicem coniunguntur. Rectà pedibus incedit, velociterq; currit. Lingua ei, quàm Gallinę mollior: vngues grandiuſculi, ac nigri. Alæ ad reliqui corporis conuexum incuruatæ. Ventriculus Gallinaceo minor non eſt, cui lien adhæret vna ex parte gracilis, ac tenuis, altera verò in extremo craſſior, atque ſoleæ equi inſtar inflexus, latitudine dimidiæ iuglandis. Hepar ventriculo magnitudine reſpondet, folliculum fellis annexum habens lobo dextro magnitudine digiti auricularis. Aues vt reliqua animantia diaphragmate præditæ ſunt, vti quoque pulmonibus, qui coſtis adhærent. Illud obſeruatum à nobis Fulicas oua intus formata, & lumbis annexa iam inde ab hyeme etiam obtinere. Si quis inteſtinum rectum in ſuperna parte inſpiciat, inueniet appendices vtrinque ſingulas longitudine palmi extremo ſurſum reflexo: quod ei cum cæteris ferè auibus commune eſt. Hæc omnia Bellonius. Virgilius, & Cicero ab alba illa frontis macula Fulicam canam dixerunt.

LOCVS.

Fulica cum millefolio aquatico.

LOCVS.

ARO, vt annotauimus anteà, Fulicas marinas appellauit, Aethyias ex Arato vertens. [a] Ouidius palustres hoc versu:

Nunc celebres Mergis, Fulicisq; paludibus vndæ.

Quod epitheton nostræ Fulicæ optimè quadrat, cùm palustria, ac stagnantia loca plerunque incolat, obuia vbique vbi eiuscemodi loca dantur, vt Ferrariæ, Rauennæ, Mantuæ: vnde canebat [b] Baptista Mantuanus;

Abstulit vt Fulicam pedibus Iouis armiger vncis
Circum stagna volans patrij prope littora Minti.

[a] In Metamorph.
[b] li. 2. troph. Gonz.

NATVRA. MORES.

EMPESTATIBVS, inquit Albertus, gaudere videtur, tunc enim in profundum maris natat, & ludit. Fulicam quidem nostram tempestatibus delectari facile credo: sed profundum mare non petit, cùm maritima non sit. Intelligit autem Albertus, vt iam dixi, Lari quoddam genus, sed an id quoq; de mare accedat, nondum à me est obseruatum: facilè autem id credo. Georgius Agricola aquatiles etiam volucres hybernis temporibus ad lacus, & fluuios in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat se conferre scribit, quibus Fulicas quoque accenset. Suas autem aues querulæ, ac vociferabundæ, maximè si quo vescantur, in promptu non sit, vt eleganter his versibus expressit [a] Ælius Iulius Crotta:

Pascuntur volucres querulæ vndique, & vndique nigræ
Mersantur Fulicæ, aut molli piscantur in aluo.
It fluuio rostrata acies, alisq; sub ipsis
Vnda latet, mussans rauco vada cærulea cantu.

Idem innuit [b] Iacobus Sannazarius, dum canit:

Mirabar vicina Mycon per littora nuper
Dum vagor, expectoq; leues ad pabula thynnos,
Quid tantum insuetus streperet mihi Coruus, & vdæ
Per scopulos passim Fulicæ, perq; antra reposta
Tristia flebilibus complerent saxa querelis.

[a] In Cyresio.
[b] Æg. 2.

VICTVS. NIDVS. PARTVS. VOLATVS.

ERBIS, & quouis seminum genere, inquit Bellonius, sine discrimine vescitur, quemadmodum nitentibus Albertus Fulicam cadaueribus pasci scribit, hoc est, pisciculis, ni fallor, mortuis, sed hoc Laris competit: sicuti quoque quod scribit, in petris nidificare, quas aqua circumfluit: nam nostra Fulica nidulatur humi, ibiq; in æstate oua parit magnitudine ouorum Gallinaceorum: Franciscus Petrarcha Fulicas nescio cur vagas nuncupat: nam volatum celerem non exercent, alis præditæ breuibus pro corporis portione.

CAPIENDI RATIO.

RVSTICI in Gallia, referente Bellonio, hasce aues laqueis capere norunt, omnium enim, inquit, quotquot venales in foro conspicere potui, nulla visco inquinata, aut vllo modo erat vulnerata. Sed quomodo ita laqueis capiant, non explicat.

PRAESAGIA.

VLICÆ, inquit interpres [a] Theophrasti, tranquillitate existēte, quò euolarint, ventum prænunciant. Alij inquiunt ventos minari, cùm per serenitatem relictis paludibus in sicco ludunt, atque hoc est, quod dicebat Marò.

Cumq; marinæ
In sicco ludunt Fulicæ, tibi tempora signent
Infesta, & pluuys, & tempestate futura.

Tunc enim vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam, sursum attolli sagaciter odorantur: vnde tempestiuè aliò migrare festinant. Cicero verò procellas voce testari his versibus canit:

Cana Fulix itidem fugiens è gurgite ponti
Nuncias horribiles clamans instare procellas.

Obscurus quidam, dum alas quatiunt, aquam, dum se submergunt, simulq; alas quatiunt, ventum prædicere tradidit.

[a] Lib. de ventis. *Venti, & tempestatis præsagium.* *Aquā, aut ventū quomodo præsagiant.*

EMBLEMA.

ALCIATI de Orata, Mergis, ac Fulicis extat emblema cuius est lemma OBNOXIA INFIRMITAS. Est autem tale:

Pisciculos Orata rapit medio æquore Sardas
Ni fugiant pauida, summa marisq; petant.
Ast ibi sunt Mergis, Fulicisq; voracibus esca,
Heu tutata manens vndique debilitas.

PROVERBIA.

FVLICAM Cycno comparas, dicitur de rebus, aut personis maximè inter se dissimilibus. Sumptum est adagium ex his Paulini Nolani apud Ausonium versibus:

Si confers Fulicas Cycnis, & Aëdona Parræ,
Castaneis corylos æques, viburna cupressis.

Dissimillimi sunt inter se Fulicæ colore fusco, & Cycni niueo: rùrsus Aëdón, siue Luscinia vocis amœnitate auium regina, & Parra auicula inter oscines a Festo habita, sed stridulo, & ingrato sono. Eadem imparitas spectatur in castaneis arboribus proceris, & humilibus corylis: itidem inter cupressos editas, ac proceras admodum arbores, & breuia, depressaq; viburna: qua comparatione etiam Vergilius Romam vrbem relliquis Italiæ vrbibus præfert, vt eam tantùm dicat, caput præ cæteris efferre,

Quantùm lenta solent inter viburna cupressi.

VSVS IN CIBIS, AC MEDICINA.

FVLICÆ nostræ, nescio quid graue, ac palustre plerunq; olent: quamobrem qui eas esse volent, prius in olla aperta elixabunt, vt odoris virus exhalet, deinde assabunt, condientq;: nam eo modo non ingrati saporis esse offendent, & teneriusculam, nec duram concoctu. Arnoldus Villanouanus magis per autumnum conuenire author est, sed corporibus temperatis nunquam expedire ijs vti. Scribit ex plurimorum relatis Aretæus illustris ille, ac nobilis Cappadocum medicus, quem Paulus Crassus interpretatus est, Vulturis cerebrum, & crudæ Fulicæ cor, & domesticos feles comesos epilepsiam discutere. Sed Græcè legitur Æthyiæ, idest, Mergi. Ad Araneorum morsus Sextus hoc recenset remedium: Renes Leporis, & Fulicæ eius bestiæ, qui ab araneis laborat, si crudos deglutiat, sanabitur: morsis etiam cocti dentur.

Ad epilepsiam.

FABVLOSA.

E Hyperippa Mumichi Molossorum regis filia in Fulicam versa Antonius Liberalis huiusmodi recenset fabulam ex Nicandro. Mollossorum rex fuit Mumychus Oryantis filius, vates egregius, idemq; vir iustus. Is è Lelanta filios habuit, Alcandrum, qui vaticinio patri præstabat, Megaletorem, Philæum, filiamq; Hyperippam. Eos omnes ob probitatem Dij dilexerunt. Quadam nocte eos, latrones subitò in agris circumuenerunt: cùmq; pugnæ impares de turribus se defenderent, ignemq; latrones domibus inijcerent, Iupiter habita eorum pietatis ratione, miserrima morte perire non est passus, sed in aues transmutauit, Et Hyperippa quidem, quoniam ignem fugiens aquam subijt, facta est fulica: cæteri ex igne euolarunt, Mumichus Buteo, Alcander Orchilus factus, Megaletor, & Philæus, quod ignem fugientes per parietem ad terram se dimisissent, in exiguas auiculas abierunt: hic in eam, quę Canis dicitur, ille in Ichneumonem: mater in Piponem, quæ culices muliones legit. Cum hac bellum est Aquilæ, & Erodio, quorum oua confringit, dum quercum cædit propter culices. Viuuntq; vnà reliqui in syluis, & latebris, Fulica ad lacus & mare obuersante. Hęc illa.

DE ALIA FVLICÆ SPECIE, QVAM GALLI MACROVLE, VEL DIABLE DE MER APPELLANT. Cap. XIV.

V M loquuti fuerimus, inquit Bellonius, de Mergis, & Fulica, alterius cuiusdam Fulicæ à prædicta diuersę mentionem, facere placuit, quam Nortmanni Macroule, Parisienses Diable de mer: idest, diabolum marinum nuncupant. Eiusmodi auis aquis sese dulcibus semper immergit, & colore est tam exquisitè nigro, vt penicillo inductus ei videatur. Alba capitis macula latior est, quàm in Fulica: imo, & paulò maiore corpore est. Crura ad sese attrahit, digitosq; habet latos, & ab inuicem seiunctos, sicut Fulica. Quia verò deniq; vndiquaque sint similes, ex superiori eius delineatio haberi potest. Sic ille.

DE COTTA. SEV CVTTA ANGLORVM. Cap. XV.

VLICAS nostras in Anglia neutiquam reperiri aiunt, sed similem eis forma, & colore auem, magnitudine paulò minorem, quæ vulgò Cotte, vel Kut appellatur, in fluuijs, & stagnis conspici; cuius rostrũ tuberculo quodã rubeo insigniatur, crura etiã rubeant, nulla syncipitis macula. Hanc negant diutiùs posse volare, quàm pedis cauo hausta (priusquam volet) aqua retineatur. Vrinãdo ad maris fundũ vsq;, alga, limo, gramine, paruisq; cochleis se nutrit, piscibus abstinet.

DE RALLO ITALORVM. Cap. XVI.

Ordinis ratio. Capiendi modus.

TALORVM Rallum Fulicis subnectit Ornithologus, quod parum ab eis differat, deq; eo sic scribit. Rallus magis aquatica est auis, quàm terrestris, ac Mæstris (rure Venetijs non multum distante) magnis capitur expensis, Falconum scilicet, Accipitrumúe, ac famulorum cateruæ, qui venaticorum canũ vice cothurnis induti per aquas illas modò hac, modò illac errantes, volucres illas quibusdam fustibus exturbent, nonnullos frutices, & arbusculas, quas incolunt, concutientes, quo ita postmodum præda sint Falconum insidijs. Celeberrima quidem est hæc auis illius ciuitatis: verùm iudicio meo, multò & Turdo, & Coturnice gustu inferior. Aloisius Mundella Archiater Brixiensis in suis ad me literis, à

Ralli celebritas.

quo

quo iconem quoque accepi. Differt hæc à nostra Fulica, quòd in alis, & circa oculos plus albi coloris habet, rostrum nigrum, crura subuiridia, membranas inter digitos non ita discectas, caluitium nullum, quantum ex pictura assequor. Hactenus ille. Descriptio.

DE ANSERE IN GENERE, ET DE DOMESTICO PRIVATIM. Cap. XVII.

QVAM magnas, atq; mirabiles vtilitates nobis genus Anserinum præbeat; Anseris pręconia. quot quantisq; commodis inseruiat, quotidianus eius vsus demonstrat. Nã dum in viuis est, oua, pullosq; ad victum, plumas ad mollius cubandum, & alias quoq; pennas ad animi nostri conceptus exprimendos, quæ tanquam mutorum interpretum officio funguntur, abunde suppeditat. Et quod amplius est, corporis nostri, domuumq; tutissimum, & multo fideliorem, quàm canes, custodem sese præbet. Vbi verò de nobis, quàm optimè meritus è vita decessit, mensas nostras suis lautis, ac suauibus epulis exornat, instruitq;. Adipes deniq;, & medullam ad corporis humani affectus curãdos elargitur; quare cùm hæc auis viua nobis vtilissima sit, eadem quoq; mortua non minorem afferat vtilitatem, quis est, qui eam non multis nominibus celebrandam putet? Sed nonne, quæ præstat, commodis relictis, ipse per se tantùm inspectus, inter omnes aues conspicuum, & nobilem oculis, animisq; nostris sese offerte? Magnus enim est, & non magnitudine tantùm placet, sed & candore etiam, quo ad Cygnum proximè accedere videtur. Fortis est insuper, adeò vt aduersus Aquilam, aliosq; fortissimos hostes sæpe sese tueri consueuerit. Quod ad sensus pertinet, Anser, odoratu, & auditu nulli animalium cedit, multa verò ingenij sagacitate vincit. Nouit etenim se naturaliter garrulum esse; quare ne natiua ea garrulitas, dum loca ab Aquila infensissimo hoste frequentata præteruolare cogitur, illam tam egregiè cohibere nouit, iustæ magnitudinis lapide mordicus arrepto, vt planè inauditus euadat. Sed quid si etiam in nonnullis, hominibus sapientiorem celebremus? qui vt gulæ satisfaciant, à nullo eibo, etsi noxio, dummodo palato arrideat, abstinent: ipse verò quę sibi obfutura nouit, præscitq;, prorsus vitat; ideoq; lauri folia, & rhododaphnen nec in extrema quidem fame, nec sua sponte, nec adhibita vi attingit. Non ignorat etenim, se ijs deuoratis, moriturũ. Eodem modo, quæ incolumitati suæ conducere nouit, summa auiditate prosequitur, atq; idcirco lactuca, cæterisq; cibarijs frigidis, quibus innata eius caliditas obtemperetur, maximoperè delectatur. Taceo singularem in eo beneficij accepti memoriam, & erga altores, aliosq; de se bene meritos gratitudinem, & beneuolentiam: incredibilem item, in excludendis, educandisq; pullis sedulitatem, summumq; in illos amorem. Nec referam, quot, quantiq; ipsi à Romanis rerum dominis, & ab alijs præclarissimis populis honores decreti sint. Hæc omnia etenim, aliaq; quamplurima, quibus eius dignitas, & gloria elucescit in subsequenti historia patebunt. Has itaq; ob causas si non Cycno præferri, saltem secundum ab illo locum ipsi eram assignaturus:, nisi quam tum in Onocrotalo, tum aliàs adduxi ab hac me sententia deterruisset ratio. Cæterùm lectores pręmonitos velim, cùm pauca de Ansere scriptores tradiderint, quæ generatim domestico, & fero conueniant, me hoc in loco de domestico priuatim, de cæteris generatim acturum.

Magnitudo. Pulchritudo. Fortitudo. Sensuum, & ingenij perspicacitas. A noxijs cibis abstinet. Lactuca, cibisq; alijs frigidis cur libenter vescatur. Beneficiorum memoria. Amor in filios:

AE Q V I V O C A.

NON pauca inter Anserem, Anatemq; intercedit morum, corporisq; similitudo, vnde forrassis tempestatis nostræ Græcis χὴν Anser, χλῶα Anas nuncupatur. Olim similiter παππὸς, ni fallor, Anserem significabat, nunc verò Pappon Anatem vocant. Ita etiam Arabicorum librorum interpretes hasce aues quàm sæpissimè confundunt, Auaz modò Anserem, modò Anatem reddentes. Anser verò Latinis nomen fuit poëtæ, quem [a] Ouidius procacissimum vocat.

Cinna quoque hic comes est, Cinnaq; procacior Anser.

Fuit vir is omnibus fere eruditis viris ore quodam temerario, ac petulanti infensus pręcipuè Virgilio, & Horatio, vt Donatus, & Seruius tradidere; nec minores eum Marco Tullio Cicerone habuit simultates, vt ex eiusdem Philippicis colligere licet: ait enim: *Ex Phalerno Anse-*

Anseris, & Anatis similitudo magna. Pappon. Auaz. [a] *Lib. 2. de tristib.*

res depellantur. Intelligens eum agro Phalerno ſpoliandum eſſe, quo à Marco Antonio Triũuiro fuerat donatus, ob librum fortè, quem in ipſius Antonij laudem compoſuiſſe dicitur. [b] Aeglo. 9. eundem fortè etiam innuit [b] Virgilius, cùm dixit:

Nam neque adhuc Varo videor, nec dicere Cinna
Digna, ſed argutos inter ſtrepere Anſer Olores.

[c] Erot lib. 1. Meminit quoque huius [c] Strozius pater his verbis:

His comes accedit Caluus, mollisq́ Catullus,
Atque Anſer, flammas, qui cecinere ſuas.

Eum autem ibi recenſet inter poëtas, qui cùm amore capti eſſent, amatoria carmina conſcripſere. Anſeres item Cicero alicubi vocat Brutum, & cæteros oratores, qui accuſationes factitabant. Cheniſcus. Cheniſcus verò tam Latinis, quàm Græcis Anſerculus eſt, & puppis extremum, quod loco ornamenti ad Anſeris ſimilitudinem effingitur. Vnde Apuleius puppim intortã cheniſco dixit, & Lucianus in eo dialogo, qui πλοῖον, ἢ εὐχαὶ inſcribitur, *Vt verò*, inquit, *ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit inflexo aureo cheniſco ornata.* Idem [d] alibi: [d] In ver. narrationib. *Cheniſcus enim, qui ad puppim erat, repentè alis plaudere cœpit, & clangorem edere.* De huius cheniſci forma, & cur nauibus apponi conſueuerit, plura ſuo loco dicemus.

SYNONYMA.

Auaz. ANSER Arabibus, aut finitimis populis dicitur אוז Auaz, niſi fortè, vt ſuſpicatur Ornithologus, legendum potius ſit Anaz. Apud quendam in lexico trilingui קקי Kaxi pro Anſere legitur. Kaxi. Ouze. Verùm in lexicis Hebraicis nihil tale reperias. Arabibus quoq; Ouze, & Vze dici teſtatur Syluaticus. Græcè χὴν dicitur παρὰ τὸ χαίνειν ἢ χανδὸν ἐσθίειν, teſte Euſtathio, & Varrino, hoc eſt ab oris hiatu, & voracitate: nam & vorax eſt animal, & inſuper hiare ſolet ſubinde. cùm audaciam, vel timorẽ præ ſe ferr. Niſi fortè quòd χάσκει aduerſus eos, à quibus inuadi ſe putat. Etymologus à voce ἠχή χλωός vocabulum deducit quod obſtreperum & clamoſum ſit animal, Hermolaus à verbo χηνίζειν, ſe:es: inquit, & ocę ſiue aucæ à Græcis χῆνες appellantur, vnde χηνοβόσκιον locus vbi aluntur; nam χηνίζειν verbum εἴρηται ἐπὶ τῶν αὐλούντων ideſt ad muſicos pertinet, nam de ijs dicitur, qui tibia canunt. χὴν fœminino etiã [a] Athenæus lib. 14. genere ab Homero vſurpatum teſtantur [a] Athenęus, & Euſtathius, qui poſterior inſuper addit, hoc à poëta factum Ionum more: ſed & Aratus χῆνες ἐπηγόμεναι genere fęminino dixit. Alioqui frequentiùs in maſculino vſurpatum reperitur, tam à poëtis, quàm à proſæ ſcriptoribus. Hodie vulgò in Græcia χῆνα appellatur. Euphronius Grammaticus in auibus Ariſtophanis πάππον genus auis interpretatur, alij negant auem eſſe. Ego libenter Euphronio aſſenſerim: & Anſerem ita vocari, ex hoc non malè quis fortè conijciet, quòd verbum παππάζειν veteres Græci de Anſerum voce dicunt, teſte Polluce. Nos quoq; Itali auem hanc conſimili voce appellamus, vt infrà dicetur. Gręci tamen noſtri qui, vt iam dixi Pappon, & Papitzan Anatem, non Anſerem vocant. χηνίσκος quoq; voce diminuente nominatur. Reperitur [b] Dipn. lib. 14. cap. vlt. & χηνίον eadẽ forma apud [b] Athenęũ, vbi ſic habet: Καὶ ἐνθέως περιεφέρετο περδίκια ὀλίγα καὶ χηνίδια ὀπτά, καὶ τρυφὴ πλακούντων. χηνιδεῖς verò Anſerum pulli ſunt Euſtathio. Apud Latinos Anſer plerunq; genere maſculino legitur, licet aliqui in fęminino vſurpent, quod nõ eſt faciendum, niſi cùm de fęminis eſt ſermo: ſic enim Varro, & Columella, *Singulæ*, inquiunt, Anſeris etymum. *non plus quater in anno pariunt.* Huius nominis etymum ita refert Iſidorus. *Anſeris nomen*, inquit, *Anas dedit per deriuationem, vel à ſimilitudine: vel quod & ipſa natandi frequentiam habeat.* Varro autem ſic per onomatopœiam dictum fuiſſe autumat, dum inquit, *volucrum pleraq; à ſuis vocibus nominantur, vt hæc, Vpupa, Cuculus, item hæc, Anſer, Gallina.* Anſerculus, & Cheniſcus paruulum Anſerem ſignificant. Raſis interpres, & alij recentiores barbari linguę noſtræ imitatione Aucã pro Anſere ſcribunt. Nobis etenim Italis auis hæc ôca dicitur, cuius Auca. Oca vnde dicta. etymũ à Græco deducere nititur Io. Tortellius, dum ſcribit: Oca nomẽ eſt à Græco deductũ, ac à nobis cõpoſitum ex illorũ maſculino articulo, & χὴν, ideſt, Anſer, vltima littera abiecta. Oke. Sed veriùs fortè Ornithologus à Saracenorum Oke, quia voce illi Anſerem marẽ ſignificant, Vvoſhe. fœminam Vvoſhe vocãtes, deriuat. Habet item & alias apud nos Anſer nomenclaturas: nã Papara vnde dicta. aliquibus Pauara, & Papara, alijs Papera dicitur, nominibus fortè à vetere Gręcorũ πάππος deductis. Niſi potiꝰ à verbo pappare quis deriuare malit, quòd animal edaciſſimũ ſit: papare etenim tã latinis, q̃ nobis comedere ſignificat, & pręcipuè de pueris vſurpatur, vnde Perſius:

Papero. *Et ſimilis regum pueris pappare minutum*
Oye. *Poſcis.* Pro Papero deniq; pullũ Anſerinũ accipimus. Galli Anſerẽ fęminam Oye

vocant,

vocant,marē autē Ger,vel Iar,&,Oyard; Oyon,& Oyſon diminutiua ſunt.Germani Ganſs, proſerunt,vt vulgus apud Heluetios Gauſs,marem priuatim Ganſer,vel Ganſerich. Scribit Plinius Morinis Belgicæ populis Gāſas appellari.Hodie Belgis pleriſq; Gans dicitur,fœmina priuatim Goes.Vnde Hollandi,cęteriq, Philippo Hiſpaniarū Regi rebellantes Goeſios, ideſt,Anſeres ſe vocāt.Angli à Goſe,vel Gooſſe,Illyrici Hus,vel Gāſy, Hiſpani Ganſo,Pato,Anſar propriè marē,alicubi Biuar,& Anſaron,pullum verò Anſeris Patico,hijo de Pato.

Ganſæ.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ANSERES ex illarum auium genere ſunt,quas Philogræci amphibias vocant quę non terreſtria tantùm,ſed aquatilia etiā pabula deſiderāt,nec magis humo,quàm ſtagno aſſueuerunt.[a] Ariſtoteles duę tantùm Anſeris genera facit,maius,& minus,quod poſterius gregatile eſſe aſſeuerat. Quo argumento ducti pleriq; ſcriptores Anſerem noſtrum ſerum cum minori Ariſtotelis eundem eſſe non male iudicant, eoq; magis cùm Plinius Anſerem in domitum,& ferum diſtinguat, addens tamen poſtea velut obiter,Chenalopeces, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia,Chenerotes,quas aues Anſerini generis eſſe memorat. Atq; hæ propriæ,& veræ ſunt Anſerum differentiæ. Cęterùm Anſeres domeſticos alij rurſus ſubdiuidunt in eos primò,qui naturaliter tales exiſtunt,nimirum toto corpore candidi, ſecundò in eos,qui hominum induſtria ſylueſtrem naturam exuerunt: atq; eos ſic diſtinguit [b] Varro,qui, *Inter Anſeres*, inquit (domeſticos) *genus varium, ferum vocatur,& cum albis, nec libenter congregatur, nec aquè fit manſuctum*, & Columella, qui ſic de eis ſcriptum reliquit, *Eſt aliud genus*, (Anſerum) *quod à fero mitigatum eſt: ſed neq, aquè fœcundum eſt, nec tam pretioſum*. Contrà [c] Petrus Bellonius, Anſeres feros nullo pacto manſuefieri poſſe exiſtimat, niſi quis ferorum oua domeſticis,aut Gallinis ſupponeret. Ex his etenim excluſos pullos in cicurorum genus tranſire poſſe non negat: ſed huius rei periculum facere, non conceditur, cùm in noſtris hiſce regionibus non nidificent. Ita [d] Io.Bruyerinus Gallus in eandem ſententiam ſcribit his verbis: *Qui rem ruſticam ſcriptis concluſerunt* (Varronem,& Columellam, ni fallor, intelligit) *eligere ſuadent amplos,& candidos, ſcilicet propter plumam: eos verò,qui varij ſunt, feros eſſe exiſtimant, nec poſſe manſueſcere: quod tamen falſum eſſe eſt in confeſſo: quippe varij, apud nos multò numeroſiores ſunt, quàm candidi, admodum fœcundi,& cibis grati.* Sicut autem diximus Anſeres domeſticos varios,nonnullis feros cenſeri,ſic contrà alij tradunt feros alicubi domeſticos eſſe,& æſtate in chenoboſcijs in natali ſolo manſuetos degere, ex quibus vigente hyeme ad nos deuolent,ęſtiuis temporibus eo, vnde venerunt redituri. Sed hos tanquam ridiculos meritò explodit Bellonius, qui adeo feros eſſe ſcribit, vt cicures alicubi vixiſſe ſtultū ſit affirmare. Concludamus itaq; domeſticos noſtros Anſeres vnius tantùm generis eſſe, feroſq; manſueſcere nequaquam. Cæterùm præter Chenalopeces,& chenerotes alij quoq; feri dātur,quos cùm de feris agam,enumerabo,& eorum hiſtoriam fuſiùs perſequar, hîc modò annotaturus alias quoq; dari Anſerum differentias.nam in regno Senegæ Nigritarum,vt inquit Aloyſius Cadamuſtus,Anſeres ſunt,non vt noſtri,ſed colore,& pennis multijugis variati.Et Hiſpana inſula,ſi Chriſtophoro Columbo credimus,Anſeres haber Oloribus candidiores,capite tantùm rubeo. Odoricus è foro Iulij ſcribit, in prouincia Manzi Indiæ ſuperioris in Ceneſcalam,quæ eſt illius regionis emporium, Anſeres haberi pulchros, duplo maiores noſtratibus,totos albos,cum oſſe ſupra caput vnius breui (fortè oui) quantitate,colore ſanguineo: ſub gula pellem per ſemiſſem pendere, pinguiſſimos eſſe. Sed hi forſan ex Onocrotali genere fuerint, vt alibi annotaui. Poſtremò in India maiori Anſeres eſſe refert Io.Mondauilla,duplo noſtratibus maiores, vropygium nigros, cætera albos. Sed an hi cum illis,quos recenſet Odoricus, ijdem fuerint, dubitari poteſt.

Anſeres aues amphibiæ dictæ, & cur.

[a] Hiſt. li.8. cap.3.

Anſer ferus cum Anſere minore Ariſtotelis idem.

Anſeris domeſtici genus duplex, iuxta quoſdam.

[b] De re ruſt. li.8. cap.13.

[c] De auib. lib.5. cap.3.

[d] De re Cib. li.5. cap.29.

Anſeres feros alicubi domeſticos eſſe perperam cēſent aliqui.

Anſerū domeſticorū vnum tantùm eſt genus.

Anſeres cādidiſſimi capite tantùm rubeo vbi.

Anſeres duplo maiores noſtratibus vbi.

FORMA. DESCRIPTIO.

ANSEREM manſuetum auem notiſſimam, vtpote quæ ſingulis horis oculis noſtris obuerſatur, deſcripſiſſe ſuperfluum eſt. Nota enim eſt omnibus eius magnitudo, circa quam hoc notandum eſt, quod Albertus ad Aquilam accedere ſcribat, cùm alioqui Anſer longè ſit carnoſior; quare is altitudinem, non pondus conſiderarit. Nota totius corporis forma, & habitus, roſtri latitudo, & craſſities (quod & inſtar ſerræ dentatum eſt) Nota colli longitudo, pedum-

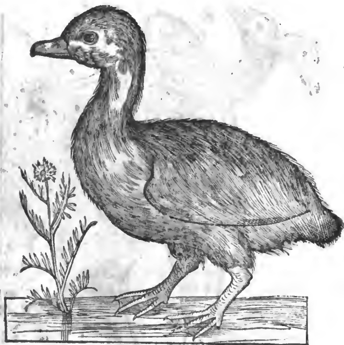
Magnitudo. Roſtrum. Collum. Pedes.

Anſer domeſticus cum dracunculo aquatico.

Anſercu-

Anſerculus cum œnanthe aquatica.

que conformatio lata, planaque intercedentibus inter digitos membranis, à qua palmipes, planipes, & latipes paſſim à ſcriptoribus meruit appellari. Cùm verò quidam candidi, quidam candidiſſimi, & ad Cygni candorem proximè accedentes, alij cinerei, multi vtroque colore variantes reperiantur, iconem tum iunioris, tum adulti tantùm exhibere ſufficeret; Verùm cùm aliquot obſeruauerim qui vel membrorum numero, vel conformatione, à reliquis differant, placuit ceu minimè ſilentio dignos, hoc loco depingere. Ex his anno 1596. in pago quodam, qui ad Argentinenſem ſpectat epiſcopatum, cui Sagheum nomen eſt, duobus ab Argentina milliaribus Anſer eiuſmodi forma, monſtruoſa planè inuentus eſt; duobus nimirum capitibus totidemq; linguis, collo vnico, quatuor pedibus, quorum vnum par eum locum occupabant, vbi in alijs alæ adnaſcuntur; alij circa podicem (vbi duplex etiam eijciendi natu- *Anſer biceps, & quadrupes.*

ræ

Anſer biceps vnico collo, & quatuor pedibus, ac alis totidem.

Anſer quadrupes. Anſer alter quadrupes.

ræ excrementa exitus erat) appendebant. Alæ duæ circa collum expanſæ, vt figura indicat. Secundo loco poſitus monſtroſus quoque Anſer eſt, quem ſe vidiſſe refert Albertus: duplici erat collo, quaternis pedibus, & totidem alis: dorſo vno, adeo vt viderentur duæ aues, altera alteram ferens; ſed huiuſmodi monſtrum non diù vixit. Poſtrema hæc icon eſt Anſeris quadrupedis, qui Bononiæ aliquot annos vixit, quem ipſe vidi, & tanquam inuſitatum quoddam depingi, & excudi curaui.

Anser duplici collo, dupliciq; corpore.

ANATO-

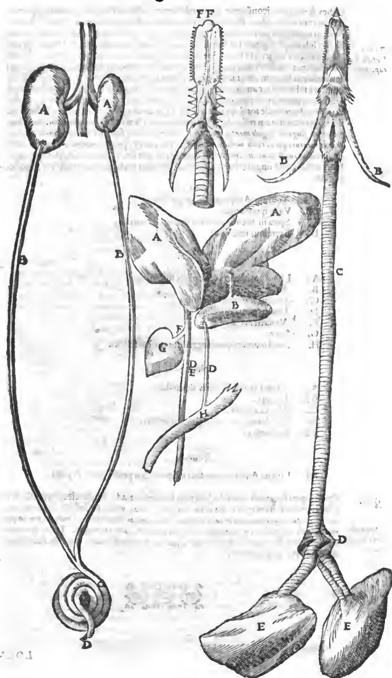
Anſer quadrupes alius cum althæa paluſtri.

ANATOME.

Aſpera arteria. Lingua.

N diſſecto Anſere aſpera arteria tres dodrantes erat longa, penitus rotunda totaq; dura, & cartilaginea, donec in ſatis inſignem longitudinem extenſa in tuberculum concauum definerct: ex cuius ima parte hinc inde duo diuaricantur rami in pulmones, ſed non duri, aut cartilaginei, ſed velut ex tunica admodum læui efformati. Lingua supernè arteriæ adnexa eſt, duobus oſſibus hyoidæis vtrinque fulcita ſatis longis, vt figura indicat, ſeparatim ab aſpera arteria exhibita. Erat autem latiuſcula, & non ſecus ac roſtrum vtrinque inciſuris altis crenata.

Habes

F F
A
A
A
A
A
B
B
B
B
B
C
D
D
E
F
G
H
D
E
E
D

Teſtes. Habes & iecinoris iconē, cum aliquot illi annexis vaſis, ciſti fellis nimirum, liene, & qui ad hæc pertinent, ductibus. Quæ omnia cùm ex ſimplici iconis intuitu cuiuis, vel mediocriter erudito manifeſtò patere queant, nihil eſt, vt in ipſorum hiſtoria tempus fruſtra conteram. Teſtes ſub diaphragmate ſiti ſunt, inq; eos duo ex vena caua rami inſeruntur. Ex infima autem vtriuſque parte, vt eſt ab [a] Ariſtotele traditum, duo alia emergunt vaſa euidentia, quæ deorſum per lumborum regionem rectà feruntur: donec prope os ſacrum in vnum coëuntes, canalem teretem efforment, qui in plures orbes circumuoluitur, & duplici hic videtur conſtare ſubſtantia: nam ſuperior eius pars tota carnea ferè conſpicitur, inferior intus cartilaginea apparet: vnde portionem hanc extremam loco penis illis eſſe datam, quæ & in coitu arrigatur, haud malè fortè quis conijciat. Quæ omnia ab Ariſtotele non diſcrepant, qui de eis nobis ſic ſcriptum reliquit: *Teſtes lumbis annexi ſunt infra ſeptum tranſuerſum omnibus oviparis: de ſingulis ſinguli meatus pertinent, eodemq́ coëunt ſupra exitum excrementi, vt in piſcibus. Itaque meatus, qui in coitu amborum conſiſtit, genitale eſt: quod in minoribus latet, in Anſere verò, & ſimilibus euidentius eſt, cùm recens interimi.* Cęterùm vt omnia hæc clariùs innoteſcant, haſce notas, quæ ſingulas harum quatuor iconum particulas demonſtrant, ſubijcere non piguit.

[a] *Hiſt. li. 3, cap. vlt.*

Num. 1.

A A. Teſtium Anſerinorum diſpoſitio.
B B. Vaſa ſpermatica.
C. Spira in ſe circumuoluti meatus ſeminalis.
D. Extremus meatus.

Num. 2.

A. Loborum hepatis caua parte diſpoſitio.
B. Folliculus fellis.
C. Ductus ſuperior folliculi.
D. Ductus fellis inferior.
E. Vena lienis.
G. Lien.
H. Inteſtinum, in quod ingreditur ductus felleus.

Num. 3.

A. Aſpera arteria Anſeris domeſtici.
B B. Lingua.
C. Aſpera arteria.
D. Quadrangulus laryngis compreſſus.
E E. Pulmones.

Num. 4.

F F. Lingua Anſeris domeſtici inferiore, ſeu prona parte depicta.

Gula. Quod ſupereſt, omnia, quæ de Anſerum interaneis tradit Ariſtoteles, vera eſſe in hoc Anſere reperimus: nam gula ei tota erat ampla, & lata, vt ille ſcribit, & Albertus confirmat: cùm ait: *Aues, quæ anterius in collo pappam, ſiue ſtrumam* (ingluuiemq;) *habent; hæc in quibuſdam maxima eſt, aſcendens in collo vſque ad linguæ radicem, ſicut in Anſere.* Tradit quoque vterq; Anſeri appendices quaſdam intrà eſſe, qua deſinit inteſtinum, quod in Anſere noſtro veriſſimum eſſe cognouimus.

Appendices inteſtini.

LOCVS.

LOCVS. VOLATVS. GRESSVS.

VOD de Cygno ſuperius traditum eſt, id modò de Anſere ſimiliter eſt aſſerendum, ancipitem ſcilicet eſſe, hoc eſt, vt Varro ait, non terram ſolùm, ſed aquam requirere. Columella quoque amphibij generis eſſe, nec terreſtria tantùm, ſed aquatilia quoque pabula deſiderare ſcribit, nec magis humo, quàm ſtagnis conſueuiſſe; ſed ipſe denique [a] Ariſtoteles Anſerem tum maiorem, tum minorem circa amnes verſari tradit. Baptiſta Mantuanus inter paluſtres aues his verbis enumerat, antiquos nempe imitatus.

Anſer cibi libenter degat.

[a] Hiſt. li. 8. cap. 3.

Montana frequentant
Culmina cælicolæ; ſed Anas, & Mergus, & Anſer
Ibis, Onocrotalus, Milui, Fulicaq́ paludes.

[b] Alibi etiam aquis gaudere Anſerem dixit:

Anſer aquis gaudet, ſyluis aper, aere Falco

Huc ſpectant multa Anſeri attributa epitheta; ac in primis Virgilius aquoſum nominat.

[b] In Eleg. contra amorem.

Aut Cornix, aut aquoſus Anſer.

Vocauit conſimili nomine Baptiſta Mantuanus:

Strepit hic & aquaticus Anſer

Idem alibi paluſtrem.

A Gruis ore fabas, & ab Anſere farra paluſtri.

Porrò nulla ferè regio eſt, quæ Anſeres non alat: ſcribit tamen [c] Strabo, Arabiæ partem, quæ Auſtrum verſus aſſurgit, aues omnis generis habere, præter Anſeres, & Gallinas. Apud nos magna eſt vbique eorum copia, vt in tota ferè Gallia: quamuis, teſte [d] Iohanne Bruyerino, in quibuſdam eius tractibus commodiùs. In Bleſia, ait idem, agro aquarum ferè experte greges eorum ſpectari, magnumq́; ex his in pluma pretium. Turingia quoque optimos habet Anſeres, & multi quoque ſunt circa Norlingam in Germania, & Gallis finitimam regionem Mediomatricum. Quod ad volatum attinet; ob corporis grauitatem, nunquam ferè in noſtris hiſce regionibus ſe humo tollunt. Iulius Cæſar Scaliger tamen, vbi contra Cardanum diſſerit, pedum latitudinem velocitati volatus nihil obeſſe, ſcribit, licet Anſeribus pedes toto capite ſint latiores, tamen ſylueſtres eſſe volaciſſimos, nec multò minus in Belgio domeſticos. Cæterùm, vt dictum eſt, apud nos aut nunquam, aut rarò volatum, & non niſi grauem exercent. Quantò verò minus alis, tantò magis pedibus valent, ita vt pedeſtri itinere in longinquas regiones poſſint peruenire; vnde Plinij tempeſtate à Morinis vſque Romam pedibus venire ſolebant: qua tamen in re ductores hac induſtria vtebantur, vt eos, qui iam eſſent feſſi in prima loca ferrentur, vt ſequentium indefeſſorum impulſione eorum laſſitudo leuaretur: vt ex [e] Plinio liquet: *Mirum*, inquit, *in hac alite, à Morinis vſque Romam pedibus venire. Feſſi proferuntur ad primos, ita cæteri ſtipatione naturali propellunt eos.*

[c] Geog. li. 6.

Anſeres vbi non ſint.

Anſerum copia vbi.

[d] De re cib: lib. 15. c. 3.

[e] Lib. 10. cap. 59.

MORES. INGENIVM.

VOT, quantæq́; animi, & corporis dotes Anſerem exornent, partim ſuprà enarraui, partim etiam hic modò ordine à nobis veniunt recenſendæ. [a] Ariſtoteles in primis, cùm auium quaſdam verecundas, & cautas eſſe ſcripſiſſet, Anſerem tanquam maximè cautum, verecundumq́; commemorat. Plinius alibi ſapientiæ intellectum eidem huic volucri, ineſſe videri, alibi verecundum eſſe tradit, ſicuti Pauonem maleuolum, & glorioſum. Quòd autem verecundus dicatur, aliqui cauſſam aſſignant, quòd non frequenter, vt Gallinæ, & Anates, nec quouis anni tempore coeat, ſed rarò, & in aqua tantùm, qua & ipſa poſt coitum ſeſe luſtrat. Cur verò cautus cenſeatur, alia ratio eſt; nimirum quòd ſuis nouit mederi incommodis, noxiaq́; ſibi ſumma cautione vitat, ac profectura auidiſſimè cõplectitur: quapropter non annua

Anſeres cur verecundi, & cauti.

[a] Hiſt. li. 1. cap. 1.

Annua fastidia herba sideriti de purgat.
b De anim. lib.5.c.29.
Lauationū cupidissimus.
A quibus abstineat.

tantùm fastidia, vt Plinius, tradit sideritide purgat, sed omnibus alijs incommodis suis eadem medetur, vt testatur [b] Antonius Mizaldus. Scribit insuper Ælianus, eum, cùm natura calidissimus sit, ideirco lauationum cupidissimum esse; etenim natare gaudet, & quemadmodum cibarijs summè humidis, lactucis nimirum, alijsq; quibus refrigeretur, delectatur, sic contrà lauri folia ne in extrema quidem fame attingit: & rhododaphnen ne coactus quidem edit, præclarè gnarus, si quid tale comederit, se vita priuatum iri. Quæ omnia his versiculis repetit Philes à Camerario filio, latinus factus:

Quod est caloris Anseri vis ignea,
Gaudet lauacris frigida perennibus
Vescensq, lactucis, & herbis humidis,
Alui hoc florem pernocat medicamine,
Citraq, medicos, & diata dogmata,
Non ille lauri carpat ore pabulum,
Non si fames premat, sibi necis prasciu.

Anseris timiditas.

Cæterùm eiusmodi in noxijs declinandis cautio eò procedit, vt in timiditatem, hancq; ignominiosam ferè multi abire existiment, animalq; inde præ cæteris timidum vocentnam si quid fortè, inquiunt, splendidum eminus conspiciat, summopere sibi timet: adeo vt ad aspectum chenomyci herbæ, teste Plinio, aliàs innoxiæ, & quæ hinc nomen habere videtur perhorrescat, quinimò pabulo sæpe relicto, cum alioqui animal cibi sit auidissimum, in pastu tamen falsa concepta imagine exterritus, ilicò euolet in Chenobofcium. Quia verò

Vigilantia.
Sensus acuties.

eiuscemodi timiditati, coniuncta sit perpetua quasi vigilantia, ipsaq; auis naturaliter ad sensus, & strepitus sit valde acuta, non imminentia tantùm pericula, sed intentatas etiam insidias à longè præsentit, adeo vt ne per somnum quidem opprimatur: nam nunquam in vtramuis, quod aiunt, aurem dormit, sed ad minimos quosque strepitus excitatus elato clamore alios etiam, qui in ea domo habitant, à somno excitat: imò verò, vigilias noctis assiduo clangore testatur, vt Isidorus loquitur, & Albertus parum tantùm dormire affirmat.

c Lib. 10. cap.22.

Vnde meritò [c] Plinius, *Est*, inquit, *& Anseri peruigil cura, Capitolio testata defenso*. Et Prudentius cum peruigilem appellat, & proditorem pericli occulti.

Depulit hos equitum nimbus, non peruigil Anser,
Proditor occulti tenebrosa nocte pericli.

d Rer. natur. lib.4.

Quod modò ad sensus attinet, quibus potissimùm mala sua præuidere Anser creditur, eos quidem velut exquisitissimos multi celebrant, præcipuè olfactum, & auditum. [d] Lucretius in primis odoratum sic commendat:

—— Humanum longè præsentit odorem
Romulidarum arcis seruator candidus Anser.

e Etymol. lib.14.ca.7.
f Lect. antiq. lib. 32.

[e] Isidorus nullum animal melius odorem hominis sentire existimat, quàm Anser, vnde & clangore eius Gallorum ascensum in Capitolio deprehensum esse. Etsi autem ita hominum aduentum subodorare dicatur, verisimillimum tamen est alia etiam odoratu suo percipere posse. Idem ferè de exquisito eius auditus sensu tradunt plurimi, præcipue Alexander ab Alexandro, & [f] Cælius Rhodiginus, quanuis hic anceps videatur, aprone, an Anseri primæ partes in audiendo sint concedendæ, inquit enim: In qua quidem ratione sensuum illud obiter adnotabimus, in cane vim odorandi esse præcipuam, in Aquila visum, in Protogeuste Indico animali gustum, in serpentibus; & quibusdam auibus tactum, in apris auditum, vel vt Græcus præfert codex, in Anseribus. Quamobrem, & horum sensuum ope solertem sese præbet ædium nostrarum custodem, homines enim etiam si nocte media venerint, vel ad prædandum, capiendumúe, vel ad quid aliud scelus perpetrandum, diligenter obseruat: nam vnus, aut alter ègregiè vigilat, excubatq; pro cæteris, qui accedentium, & insidiantium strepitum, & odorem percipiens, socijs indicat, elamoreq; ingenti concitato prædones in fugam vertit. Præcellunt igitur Anseres canibus, vt pote quorum silentium frustro panis, Anserum verò ne maximis quidem blanditijs sedari potest. Quod eleganter nobis [g] Ælianus testatum reliquit his verbis: *Anseres ad custodiam præferendi sunt canibus, quod Romanorum periclitatione constat. Canes enim ad cibum oblatum* (à Gallis) *silebant. Anserum verò proprium est ad esculenta, quæ eis obyciuntur, non quiescere, sed exclamare*. Non itaq; illa timiditas, de qua anteà sermonem habuimus, quidquam de eius laude detrahit, nam cum summa quadam prudentia coniuncta est. Cauet enim, & prospicit imminentes noxas. Quòd si autem manifestò iam tenentur periculo, tunc (quod est prudentis animi officium)

g De anim lib.12.c.33.
Anseris pugnacitas.

vim vi repellens, animi, & corporis vires in auxilium prouocat, & quidem tantò alarum roborę hostem propulsat, vt se ab Ansere deiectum Falconem vidisse testetur doctissimus Scaliger

liger inter Sabaudiani ducis aucupes. Sic Anseres nihili facere canes, & magnas Struthiones, Accipitrem verò vel minimè formidare scribit Ælianus. Quod etsi fortasse de Ansere syluestri intelligant, domesticis tamen non dissimilem fortitudinem, ac animositatem esse non debemus inficiari. Sunt enim & ipsi robusti, & in pugnando admodum pertinaces, vt testatur [h] Franciscus Petrarcha his verbis: *Anatum, atque Anserum pertinaciam quis non vidit? Vt pectoribus se perurgent, clangoribus increpitant, alis diuerberant, rostris harent.* Huc spectat eius erga homines studium, solicita suæ familiæ cura, sagacitas in dignoscendis suis ab alienis & multæ aliæ dotes: de quibus singulis proprijs locis agemus, ne eadem sæpius repetamus: nunc aliquid dicturi, quod quidem opprobrio Anseri vertendum videtur, cùm tamen non sit. Tale quid est, inexplebilis eius edacitas, adeo vt ipsis non facilè quicquam edacius inueniri scribat [i] D. Augustinus; & Bargæus quorundam voracitatem mordens, eos Anseribus, & Onocrotalis voraciores vocet: Et sanè passim à scriptoribus edax appellatur: nec immeritò: nam vt ait [k] Scaliger præ nimia voracitate sabulum etiam deuorat. Quam voracitatem etiam indicant, dum cibum deferenti præ lætitia gestientes, omnibus modis abblandiuntur. vnde Q. [l] Calaber, Troianos summa lætitia, & honore auxilio illis venientem Euripilum Herculis filium, multis militibus comitatum accipientes, Anseribus pastori suo abblandientibus comparat. *Troiani autem*, inquit, *eum stipantes magno gaudio perfundebantur, vt quando septis inclusi Anseres virum vident, qui pabulum obycere consueuit, adblandiuntur illi; at hic videns, frontem exporrigit: sic certè Troiani gauisi sunt, cùm vidissent fortem Euripilum.* Hæc ille. Sed hanc voracitatem illi probro non esse vertendam existimo: ita enim est natura comparatum, vt quæ calido habitu sunt animalia, plurimo indigeant alimento. Anserem verò esse huiuscemodi, nemo est, qui ignoret. Cur autem à Virgilio, & ab alijs improbus vocetur, diuersi diuersam rationem assignant. Inquiunt nonnulli eum in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs improbitatem quandam præseferre: quibus nequaquam assenserim: nusquam enim legitur, Anseres inauspicatas esse aues, cùm præsertim eis in sacrificijs tum Romani tum Ægyptij vterentur. Quapropter illis lubentiùs accesserim, qui improbum clamosum interpretantur, quia semper vociferatur: aut illis potiùs, qui insatiabilem exponunt: nam ibi Virgilius de pernicie illa loquitur, quæ agris ex Anserum edacitate accidit. Hisce omnibus Anserum encomijs adijcere libuit hos Camerarij filij elegantissimos versiculos, quòd auem nostram à calumnijs etiam vindicent: sunt autem huiusmodi.

Falsò ab Ansere deiectus.

[h] De aduers. fort. in præfatione.

[i] Cõtra epist. manich.

[k] In lib. 1. Theoph. de plant.

[l] Paral. li. 6.

Forte Anseres, hos altiles inquam, videns
Porcosq; distentos sagina duxerit,
Nil esse, carnem præter, illos quippiam,
Qua pro sale animam acceperit, putredine
Ne colliquescat, ferculum pascens probè
Sed mentis illis haud inest prorsus nihil.
Nam nec sues lupus aggredi compascuos,
Ac congregatos audeat grunnitibus:
Concordia tantum potest consensio
Quin & suentam grandis elephas bellua
Robustaq; exhorrescit, hunc si audiuerit
Vel grunnientem comminus, nec viderit
At Anseres qua gratitant expertia,
Haud sunt loquela, ipsiq; sese mutuò
Notis loquentes consonis intelligunt.
Ceu conferentes verba secum serio.
His conuocant sese vt vel agmen porrò agant,
Vel ordine ad consueta redeant pascua
Ac tanquam in acie, cum est opus fugam petant.

Annua faſtidia herba ſideriti de purgat.

b De anim. lib.5.c.29.

Lauationũ cupidiſſimus.

A quibus abſtineat.

tantùm faſtidia, vt Plinius, tradit ſideritide purgat, ſed omnibus alijs incommodis ſuis eadem medetur, vt teſtatur [b] Antonius Mizaldus. Scribit inſuper Ælianus, eum, cùm natura calidiſſimus ſit, idcirco lauationum cupidiſſimum eſſe; etenim naturæ gaudet, & quemadmodum eibarijs ſummè humidis, lactucis nimirum, alijsq; quibus refrigeretur, delectatur, ſic contrà lauri folia ne in extrema quidem fame attingit: & rhododaphnen ne coactus quidem edit, præclarè gnarus, ſi quid tale comederit, ſe vita priuatum iri. Quæ omnia his verſiculis repetit Philes à Camerario filio, latinus factus;

Quod eſt caloris Anſers vis ignea,
Gaudet lauacris frigidæ perennibus
Veſcensq; lactucis, & herbis humidis,
Alui hoc florem peruocat medicamine,
Citraq; medicos, & diæta dogmata,
Non ille lauri carpat ore pabulum,
Non ſi fames premat, ſibi necis praſcius.

Anſeris timiditas.

Vigilantia.

Senſus acuties.

c Lib. 10. cap.22.

Cæterùm eiuſmodi in noxijs declinandis cautio eò procedit, vt in timiditatem, hancq; ignominioſam ferè multi abire exiſtiment, animalq; inde præ cæteris timidum vocent: nam ſi quid fortè, inquiunt, ſplendidum eminus conſpiciat, ſummopere ſibi timet: adeo vt ad aſpectum chenomyci herbæ, teſte Plinio, aliàs innoxiæ, & quæ hinc nomen habere videtur perhorreſcat, quinimò pabulo ſæpe relicto, cùm alioqui animal cibi ſit auidiſſimum, in paſtu tamen falſa concepta imagine exterritus, ilicò euolet in Chenoboſcium. Quia verò eiuſeemodi timiditati, coniuncta ſit perpetua quaſi vigilantia, ipſaq; auis naturaliter ad ſenſus, & ſtrepitus ſit valde acuta, non imminentia tantùm pericula, ſed intentatas etiam inſidias à longè præſentit, adeo vt ne per ſomnum quidem opprimatur; nam nunquam in vtramuis, quod aiunt, aurem dormit, ſed ad minimos quoſque ſtrepitus excitatus elato clamore alios etiam, qui in ea domo habitant, à ſomno excitat; imò verò, vigilias noctis aſſiduo clangore teſtatur, vt Iſidorus loquitur, & Albertus parum tantùm dormire affirmat. Vnde meritò [c] Plinius, *Eſt*, inquit, *& Anſeri peruigil cura, Capitolio teſtata defenſo*. Et Prudentius eum peruigilem appellat, & proditorem pericli occulti.

Depulit hos equitum nimbus, non peruigil Anſer,
Proditor occulti tenebroſa nocte pericli.

d Rer.natur. lib.4.

Quod modò ad ſenſus attinet, quibus potiſſimùm mala ſua præuidere Anſer creditur, eos quidem velut exquiſitiſſimos multi celebrant, præcipuè olfactum, & auditum. [d] Lucretius in primis odoratum ſic commendat;

—— Humanum longè præſentit odorem
Romulidarum arcis ſeruator candidus Anſer.

e Etymol. lib.12.ca.7.

f Lect.antiq. lib. 22.

g De anim. lib.12.c.33.

Anſeris pugnacitas.

[e] Iſidorus nullum animal melius odorem hominis ſentire exiſtimat, quàm Anſer, vnde & clangore eius Gallorum aſcenſum in Capitolio deprehenſum eſſe. Etſi autem ita hominum aduentum ſubodorare dicatur, veriſimillimum tamen eſt alia etiam odoratu ſuo percipere poſſe. Idem ferè de exquiſito eius auditus ſenſu tradunt plurimi, præcipue Alexander ab Alexandro, & [f] Cælius Rhodiginus, quanuis hic anceps videatur, aprone, an Anſeri primæ partes in audiendo ſint concedendæ, inquit enim: In qua quidem ratione ſenſuum illud obiter adnotabimus, in cane vim odorandi eſſe præcipuam, in Aquila viſum, in Protogeuſte Indico animali guſtum, in ſerpentibus; & quibuſdam auibus tactum, in apris auditum, vel vt Græcus præfert codex, in Anſeribus. Quamobrem, & horum ſenſuum ope ſolertem ſeſe præbet ædium noſtrarum cuſtodem, homines enim etiam ſi nocte media venerint, vel ad prædandum, capiendumúe, vel ad quid aliud ſcelus perpetrandum, diligenter obſeruat: nam vnus, aut alter ègregiè vigilat, excubatq; pro cæteris, qui accedentium, & inſidiantium ſtrepitum, & odorem percipiens, ſocijs indicat, clamoreq; ingenti concitato prædones in fugam vertit. Præcellunt igitur Anſeres canibus, vt pote quorum ſilentium fruſto panis, Anſerum verò ne maximis quidem blanditijs ſedari poteſt. Quod eleganter nobis [g] Ælianus teſtatum reliquit his verbis: *Anſeres ad cuſtodiam præferendi ſunt canibus, quod Romanorum periclitatione conſtat. Canes enim ad cibum oblatum* (à Gallis) *ſilebant. Anſerum verò proprium eſt ad eſculenta, quæ eis obijciuntur, non quieſcere, ſed exclamare*. Non itaq; illa timiditas, de qua anteà ſermonem habuimus, quidquam de eius laude detrahit, nam cum ſumma quadam prudentia coniuncta eſt. Cauet enim, & proſpicit imminentes noxas. Quòd ſi autem manifeſtò iam tenentur periculo, tunc (quod eſt prudentis animi officium) vim vi repellens, animi, & corporis vires in auxilium prouocat, & quidem tantò alarum robore hoſtem propulſat, vt ſe ab Anſere deiectum Falconem vidiſſe teſtetur doctiſſimus Scaliger

liger

liger inter Sabaudiani ducis aucupes. Sic Anseres nihili facere canes, & magnas Struthiones, Accipitrem verò vel minimè formidare scribit Ælianus. Quod etsi fortasse de Ansere syluestri intelligant, domesticis tamen non dissimilem fortitudinem, ac animositatem esse non debemus inficiari. Sunt enim & ipsi robusti, & in pugnando admodum pertinaces, vt testatur [h] Franciscus Petrarcha his verbis: *Anatum, atque Anserum pertinaciam quis non vidit? Vt pectoribus se perurgent, clangoribus increpitant, alis diuerberant, rostris hærent.* Huc spectat eius erga homines studium, solicita suæ familiæ cura, sagacitas in dignoscendis suis ab alienis & multæ aliæ dotes: de quibus singulis proprijs locis agemus, ne eadem sæpius repetamus: nunc aliquid dicturi, quod quidem opprobrio Anseri vertendum videtur, cùm tamen non sit. Tale quid est, inexplebilis eius edacitas, adeo vt ipsis non facilè quicquam edacius inueniri scribat [i] D. Augustinus; & Bargæus quorundam voracitatem mordens, eos Anseribus, & Onocrotalis voraciores vocet: Et sanè passim à scriptoribus edax appellatur: nec immeritò: nam vt ait [k] Scaliger præ nimia voracitate sabulum etiam deuorat. Quam voracitatem etiam indicant, dum cibum deferenti præ lætitia gestientes, omnibus modis abblandiuntur. vnde Q. [l] Calaber, Troianos summa lætitia, & honore auxilio illis venientem Euripilum Herculis filium, multis militibus comitatum accipientes, Anseribus pastori suo abblandientibus comparat. *Troiani autem*, inquit, *eum stipantes magno gaudio perfundebantur, vt quando septis inclusi Anseres virum videant, qui pabulum obycere consueuit, adblandiuntur illi; at hic videns, frontem exporrigit: sic certè Troiani gauisi sunt, cùm vidissent fortem Euripilum.* Hæc ille. Sed hanc voracitatem illi probro non esse vertendam existimo: ita enim est natura comparatum, vt quæ calido habitu sunt animalia, plurimo indigeant alimento. Anserem verò esse huiuscemodi, nemo est, qui ignoret. Cur autem à Virgilio, & ab alijs improbus vocetur, diuersi diuersam rationem assignant. Inquiunt nonnulli eum in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs improbitatem quandam præseferre: quibus nequaquam assenserim: nusquam enim legitur, Anseres inauspicatas esse aues, cùm præsertim eis in sacrificijs tum Romani tum Ægyptij vterentur. Quapropter illis lubentiùs accesserim, qui improbum clamosum interpretantur, quia semper vociferatur: aut illis potiùs, qui insatiabilem exponunt: nam ibi Virgilius de pernicie illa loquitur, quæ agris ex Anserum edacitate accidit. Hisce omnibus Anserum encomijs adijcere libuit hos Camerarij filij elegantissimos versiculos, quòd auem nostram à calumnijs etiam vindicent: sunt autem huiusmodi.

Forte Anseres, hos altiles inquam, videns
Porcosq; distentos sagina duxerit,
Nil esse, carnem præter, illos quippiam,
Qua pro sale animam acceperit, putredine
Ne colliquescat, ferculum pascens probè
Sed mentis illis haud inest prorsus nihil.
Nam nec sues lupus aggredi compascuos,
Ac congregatos audeat grunnitibus:
Concordia tantum potest consensio
Quin & fuentam grandis elephas bellua
Robustaq; exhorrescit, hunc si audiuerit
Vel grunnientem comminus, nec viderit
At Anseres quæ gratitant expertia,
Haud sunt loquela, ipsiq; sese mutuò
Notis loquentes consonis intelligunt.
Ceu conferentes verba secum serio.
His conuocant sese vt vel agmen porrò agant,
Vel ordine ad consueta redeant pascua
Ac tanquam in acie, cum est opus fugam petant.

Falso ab Ansere detectus.

[h] De aduer. fort. in præfatione.

[i] Cōtra epist. manich.

[k] In lib. 1. Theoph. de plant.

[l] Paralli. 6.

V O X.

RÆCI πωπάζειν dicunt de voce Anſeris, authore Polluce, Alij præterea Anſerem πλαταγίζειν dicunt, ſicut Aratus κλαγγηδὸν aduerbio de eiuſdem voce eſt vſus. Apud Latinos verò maximè illi proprium eſſe volunt gratitare, quo verbo vtitur Philomelæ author.

Gratitare Anſeris proprium.

Cacabat hinc Perdix, hinc gratitat improbus Anſer.

Sunt tamen, qui legant glacitat; ſed prior lectio magis placet; nam & Thomas Rhadinus, & alij hanc vſurpant. Æquè peculiare illis eſt gingrire, ſi Pompeio Feſto credimus, à qua voce deriuatam putat gingram, quæ minutula tibia eſt, flebilem emittens ſonum, à Phœnicibus comperta. Cæterùm ſunt & alia multa verba alijs auibus communia, quæ Anſeribus quoque attribuantur. [a] Virgilius eos canere dixit.

Gingrire de Anſerũ voce. Gingra qd.

[a] Aenei. li. 8.

——— Gallos in limine adeſſe canebat.

Sic eorum vox à Plinio, & ab Iſidoro cantus nominatur, eos vigilias ſuas cantus aſſiduitate teſtari dicentibus. Ab eodem Virgilio ſtrepere dicuntur.

Sed argutos inter ſtrepere Anſer Olores.

[b] In Brix.

Quem imitati ſunt multi alij, vt [b] Baptiſta Mantuanus:

Strepit hic & aquaticus Anſer,

[c] In Epiſt.

Plinius verò aliàs clangere ait, & hunc imitatus [c] Petrarcha, *Anſerinum*, inquit, *iuge tædium, ſed quod facilè perferas ſi in animum redierit, clangore Anſerum excitatum Capitolij defenſorem, irrumpentes Gallos noſtris ab arcibus arcuiſſe.* Sidonius Apollinaris, etiam Anſeres connubia nocte clangentes dixit. Siue igitur Anſer gratitat, ſeu gringit, ſiue canit, ſiue clangit, id ferè ſine intermiſſione facit. quod varijs epithetis paſſim poëtæ, & oratores exprimunt. Atque ita argutum vocat Martialis:

Anſer argutus. Canorus. Raucus. Garrulus. Stridulus.

Argutus Anſer, gemmeiq; Pauones.

Canorum Catullus, & alij: raucum Sidonius Apollinaris. *Hoc more*, inquit, *tu & Olorinis cantibus Anſeres raucos ſociaueris*, Idem alibi garrulum ſic: *Tum quoque totam aciem Senonum, dum garrulus Anſer nunciat.* Stridulum Pamphilius, dum canit:

Verſibus incomptis ſtridulus Anſer agat.

Sic & multa alia apud authores Anſeris attributa reperies, quæ ingratæ & obſtreperæ vocis eius aſſiduitatem arguunt. Omnis enim Anſer, vt ait Albertus, clamoſus eſt, & vix vnquam tacet.

COITVS. PARTVS. INCVBATVS.

[a] De re ruſt. lib. 8. c. 13. Quot fœminæ vni mari ſint deſtinandæ.

NSERES non tam frequenter, vt Anates, & Gallinæ, coire, & idcirco verecundos eſſe exiſtimatos a multis ſuprà diximus. Quapropter ſi [a] Columellæ credimus, ternæ tantùm fœminæ ſingulis maribus ſunt deſtinandæ: nam plures propter grauitatem inire non poſſunt. Hodie tamen vſus obtinuit, vt ſingulis maribus ſex fœminæ deſtinentur, plus minus. In aqua verò coëunt, vt placet [b] Varroni, ſic enim de eorũ coitu tradit. *Saliunt* (coëunt) *ferè in aqua, inungentur* (inigentur legit Turnebus) *in flumen, aut piſcinam.* Idem ſentit [c] Columella ſcribens: *Ineunt autem non vt priores aues, de quibus diximus, inſiſtentes humi: nam ferè in flumine, aut piſcinis id faciunt.* [d] Ariſtoteles ſcribit aquis à coitu ſeſe ingurgitare. Tempus admittendi aptiſſimum eſt à bruma, vt Varro, & Columella tradunt, Pariunt non ſolùm, quæ iam coiuerunt, ſed illæ etiam, quæ coitus adhuc ſunt expertes, contra quorundam ſententiam, quos meritò redarguit [e] Ariſtoteles his verbis. *Nec audiendi ſunt, qui oua hypenemia dicta à vento, quaſi ſubuentanea dixeris, reliquias eſſe partus, quem coitus fecerit, arbitrantur. Iam enim aliquas Gallinarum, & Anſerum iuuencas expertes adhuc coitus parere hypenemia viſum ſæpius eſt.* Sic ille, idem [f] alibi repetens. Quinimo abſque coitu plura pariunt, ſed minora, minuſque grata, magiſque humida, & ſterilia, vt ibidem, teſtatur [g] Philoſophus; *Sunt hæc ſterilia*, ſtatim ſubdit, *& minora, ac minus iucundi ſaporis, quàm ea quæ fœcun-*

[b] De re ruſt. lib 8 cap. 3.
[c] De re ruſt. lib 8. c. 14.
[d] Hiſt. li. 6. cap. 2.
[e] Hiſt. lib. 6. cap. 2.
[f] Hiſt lib. 3. cap. 1.
[g] Hiſt. lib. 5. cap. 33.

fæcunda gignuntur, sed plura numero. Vt plurimum autem Anseris ouum non minus est, quam Crocodili fluuiatilis, vt memoriæ idem prodidit. Singulæ non plus quater in anno pariunt, teste Varrone. Columella verò ter parere scribit, eiq; subscribunt plurimi ex recentioribus, dummodo fœtus non excludunt. Contra Plinius (si mendo non caret contextus) ab vtroque dissidet: bis tantùm parere scribens, etiamsi, vt dictum est à Columella, fœtus suos non excludant, sed Gallinæ earum vicem subeant. Aristoteles huius rei non meminit, quod nouerim. Pariunt autem (singulis fœtibus) vt idem quoque [h] Plinius notat, plurima oua sedecim, paucissima septem. Si quis surripiat, eò procedunt pariendo, donec rumpantur. Columella aliter, *Pariunt*, inquit, *singulis fœtibus oua, primo quina, sequenti quaterna, nouissimo terna.* Quintilius vsque ad duodecim, aliquando etiam plura parere aiunt. Inter Geoponicos recentiores Carolus Stephanus scribit has aues, si excludant, primo fœtu quinque edere, secundo quatuor, vltimo tria tantùm: si verò non incubent duodecim, & plura singulis fœtationibus. Quidam alij recentiores multò maiorem numerum faciunt, ad centum, & quandoq; ducenta procedere asserentes, nimirum donec rumpantur, vt ait Plinius. Tempus porrò pariendi est, vt testantur Varro, Columella & alij, à calendis Martijs vsque ad solstitium. Plinius ex Varrone scribit, quod si bruma coiuerint, pariunt post solstitium quadragiuta prope diebus. Cùm primò pariunt, ad haras, hoc est, ad nidos sunt deducendæ, vt monent Columella, Palladius, & alij. *Minimè autem*, inquit [i] Columella, *concedendum est fœminis extra septum parere, sed cùm videbuntur sedem quærere, comprimendæ sunt, atque tentanda: nam si appropinquant partus, digito tanguntur oua, quæ sunt prima parte locorum genitalium: quamobrem perduci ad haram debent, includiq́, vt fœtum edant.* Cuius verba eò libentiùs adscripsi, quòd modum etiam doceant, quo pariendi tempus præscire queamus. Singulis autem, inquit [k] Varro, vbi pariant, faciundum haras quadratas circum binos pedes, & semipedem. Eas substernendum palea. Quòd autem sensu admodum valeat hæc auis, semel singulas ad haram duxisse sufficiet: nam per se deinceps pariturae illuc reuertuntur: quod non tacuit Columella. Idq; inquit, *singulis semel fecisse satis est: quoniam vnaquaque recurrit eodem, vbi primò peperit.* Et Palladius, *cum semel hoc feceris*, inquit, *consuetudine sponte retinebunt*. Ijdem omnes citati authores monent, vt oua Anseribus subducamus, & Gallinis excludenda præbeamus, quòd ab his commodiùs, & maiori cum diligentia excludantur, educenturq; & sic ipsæ Anseres maiorem ouorum numerum hero parient. Columella cùm dixisset, singulas ter anno parere, si prohibeantur fœtus excludere, *Quod magis expedit*, statim subdit, *quam quod ipsa suos fouent* (fortè foueant) *nam & à Gallinis melius enutriuntur, & longe maior grex efficitur.* Quod consilium, si aliquis sequi voluerit, ouorum supponendorum numerum à Columella audiat. *Supponuntur autem*, ait, *Gallinis huius generis* (Anserini) *oua plurima quinque, paucissima tria.* Quod meritò faciendum monet. nam cùm multò maiora Gallinaceis sint, si plura subdantur, ea Gallinæ alarum ambitu satis continere nequeunt, nec vt decet, fouere. Palladius, ne Anserina oua supposita Gallinis noceant vrticam subijci præcipit. Sed alij alia de causa id faciendum consultiùs docent, vt infrà ostendam. Si quis autem Anseres ipsas suis ouis incubare malit, ex Varronis præscripto earum oua aliquo signo notabit, quòd aliena non excludant. Quod & Plinius, & alij quoque passim asserunt. Quod tamen ita accipiendū est, vt aliena non excludant, nisi sua quoque habuerint supposita, vt ex hisce Columellæ verbis colligitur. *Sed nouissimo fœtu*, inquit, *cùm volumus ipsas incubare, notandi erunt vniuscuiusq; partus, vt suis matribus subijciantur, quoniam negatur Anser aliena excludere oua, nisi subiecta sua quoq; habuerit.* Quod quidē summa est admiratione dignum: nam cùm, vt est in prouerbio, nihil sit tam ouo simile, quàm ouum, valde mirum est, tantam huic aliti à natura inditam perspicacitatem, vt sua ab alienis ouis, etsi eiusdem speciei dignoscere queat. Vt modò minori quò fieri potest, dispēdio sua Anseri oua fouenda tradantur, monent Columella, Palladius, alijq́, extremū partum illis subijci oportere, & rationem addunt, quia postmodū amplius parient. Itaq; si primi, aut secūdi partus ouis incubare permitterentur nō pauca fieret ouorum iactura. Ter enim, quaterúe, vt diximus, quotannis pariunt. Cùm autem vrticarum aculei eius pullis maximè infesti, & perniciosi sint, adeo, vt ab ipsis vel leuiter expunctis moriantur, præcipit Columella, vt radices ipsius vrticæ ouis subijciantur, sic enim pullis enatis vrtica non nocebit. Sed verba clarioris doctrinæ gratia hîc apponam. *Sed custodiri debet*, ait, *vt ouis subijciantur radices vrticarum, quo quasi remedio medicantur, ne noceri possit excussis Anserculis, quos enecant vrticæ, si teneros pupugerint.* In nido collocando etiam adhibenda est cautela. nam vt monent neoterici geoponici, nidi loco statuendi sunt non adeo calido, vt pro Gallinis fieri solet: nam cùm temperie, inquiunt, calidissima sint Anseres, timendum est, ne tum matrum, tum loci calore immodico comburantur potiùs oua, quàm

Anserini oui magnitudo.

Quoties in anno pariant.

Quot oua singulis fœtib⁹ pariāt.

[h] *Lib. 10. cap. 59.*

[i] *De re rust. lib. 8. c. 13.*

[k] *De re rust. lib. 3. c. 10*

Oua Anserina quot Gallinis supponēda

Vrtica ne pullis noceat quid agendum.

Tempus ad incubandū idoneum. quidquam ex illis nascatur, Tempus præterea incubandi obseruandum est, quod maximè idoneum esse ait Palladius à calendis Martijs vsque ad æstiuum solstitium. Recentiores verò quidam à principio Nouembris ad Decembrem exactum. Cæterùm alijs etiam temporibus incubare Anseres experientia docet. Incubandi autem tempus triginta dierum spatio naturaliter absoluunt, teste [l] Aristotele, sicut Aquilæ, Tardæ, & cæteræ quoque magnæ aues. [m] Plinius addit, si dies tepidiores sint, viginti quinque diebus perficere, Varro tamen Columella, & alij quàm plurimi Anserem trigesimo die nasci aiunt. Postremò de ouorum supponendorum numero alij aliter sentiunt, diuersúq; diuersum assignant. Varro plerique nouem supponi ait, aut decem, & qui hoc minus septem, qui hoc plus quindecim. Columella paucissima septem, plurima quindecim. Quintilij non plura, quàm nouem. Recentiores aliqui nouem, aut vndecim, aut tredecim, nec plura, nec pauciora. Incubant autem in hoc genere fœminæ tantùm, vt scribit Plinius, sed tanta diligentia, vt & suam, & masculorum vicem suppleant: nam ab incubitu nunquam recedunt, donec pullos excusserint. *Anserum*, inquit [n] Aristoteles, *fæmina tantum incubant, quæ vt cœperunt, nunquam intermittunt, sed perpetuo fouent incubitu.* Cùm itaque à fouendo non recedant, necesse omnino est, cibum, potumq; incubantibus semper apponere: alioquin ipsæ matres pullorum desiderio à nidis non digredientes, fame pereunt, vel si cibi causa discedant, oua frigescunt, & fœtus irritus euadit. Ordeum ijs intritum cum aqua apponi Varro iubet: sed alia quoque ipsis conuenientia edulia apponi nihil prohibet. Cùm autem, vt ait Ælianus, natura vorax sit, & ventriculo calidissimo, gaudet herbis, riguis, & frigidis, laurum non attingit, cibarijs summè humidis, quibus interius refrigeretur, delectatur.

[l] Hist. lib. 6. cap. 6. *[m] Lib. 10. cap. 59.* *Quot oua supponēda.* *Fœminæ tantùm incubant.* *[n] Hist. lib. 6. cap. 8.* *Anseres an educandi.*

EDVCATIO. VICTVS. SAGINA.

Anseres quæ dāna inferant. NVNQVID Anseres educandi sint, in controuersiam quis meritò reuocet. Agris enim valde damnosus est, indeq; à Virgilio improbum nuncupatum suprà diximus. Et Columella *eum non vtilem locis consitis* ait, *quia quicquid tenerum contingere potest, carpit*: nam tenella arborum germina absumit, viridariorum herbas penitus depascitur, vitium pampinos rodit, & segetes morsu, & stercore demolitur. Quapropter in illis regionibus, ad quas Anseres indomiti migrant frequenti numero, visæ sunt sæpenumerò segetes per longissima spacia, quàm paucis horis absumptæ. Eadem & maiora etiam damna inferunt domestici, si absque custodibus per agros liberi vagari permittantur. Quas enim segetes ipsi radicitus nō euellunt, eas alui excrementis, quasi ab igne contactas aridas reddunt, & quod amplius est, nihil deinde ibi, nisi post multum interuallum enascitur. Narrat Mauricius Cordæus se vidisse aliquando litora, prataq; quæ antea herbarum multitudine, florumq; varietate luxuriabant, plus quam credibile est, arida, sterilíaq; euasisse. Accidisse verò id, non tam, quod ibi pascerentur Anseres, quàm quod ibidem quiescentes liquidis, quibus à natura donati sunt, stercoribus suis agros inquinarent. Aluo etenim sunt profusiore. His itaq; ante oculos positis Anseres nequaquam alendos dicemus. Veruntamen si contrà vtilitates, & commoda eorum, quæ alibi diffusè recensebo, consideremus, haud dubio sententiam mutabimus: præsertim cum commemorata modò omnia nocumenta facilè euitari possint, si vel domi alantur in cohorte, vel si in agris præfecto ijs custode, qui ab inferenda pernicie prohibeat: vel denique si illis in agris, in quibus, cum tantùm illorum enutritioni sint destinati, nihil detrimenti afferre possint, enutriantur. Veteres sanè, altores eorum extitere, vt ex ipsorum monumentis elicere licet. *Horum greges*, vt narrat Marcus Varro, *Scipio, Metellus, & M. Seius habebant magnos aliquot. Merula, Seius* inquit, *ita greges comparauit Anserum, vt hos quinque gradus obseruaret, quos in Gallinis dixi. Hi sunt de genere, de fætura, de ouis, de pullis, de sagina.* Habebant etiam Anserum pastores, vt meminit [a] Paulus Iureconsultus; & apud [b] Athenæum testatur Cratinus in Dionysalexandro sic: Bubulci Anserum pastores Florentinus, referente Alexandro ab Alexander magna inter Iurisperitos authoritate, equos, boues, Gallinas, Anseres, & cætera hoc genus, quæ pecorum numero habentur, quanuis in quotidiano vsu forent, in supellectili non haberi censuit. Sexcenta alia loca hic adducere possem, quæ veterem, & vsitatissimum alendorum Anserum morem ostendunt, sed cum alibi sint recitanda, ne idem sæpius inculcem, ea in aliud tempus adducenda reijcio. Non igitur commemorata nos

Anserum alendorum vetus consuetudo. *Anseres pastores qui aluerint.* *[a] Deip. li. 9.* *[b] Genial. l. 1. cap. 19.*

nos incommoda deterreāt, vt à villis,& ruribus nostris hasce aues arceamus, & potissimùm, si locum idoneum nacti fuerimus, vbi prædicta damna inferre nequeant: & hac in re Geoponicorum omnium consilium sequamur, qui vno ore illas ob multa, quæ ab eis proueniunt, commoda,educari suadent,& Columellæ præsertim,qui nos ad eas enutriendas adhortatur his verbis: Sicubi vero flumen, aut lacus est, herbæq; copia,nec minus iuxta satæ fruges, id quoq; genus(Anserinum)nutriendum est; quod etiam nos facere censemus, non quia magni sit fructus,sed quia minimi oneris: attamen præstat ex se pullos, atq; plumam, quam non,vt in ouibus lanam, semel demetere, sed bis anno, vere,& autumno vellere licet: Iam quomodo antiquitùs construerentur chenoboscia dicamus; sic enim quod dictum est de alendorum Anserum consuetudine magis confirmabitur. Id quoque imprimis docet ipse Columella,cuius hîc verba recitabo,vt si cui est harum auium cura,eius præcepta, vt qui hac de re quàm appositè scripserit,sequi possit. *Qui vero,* [c] inquit,*greges nansium possidere student, chenoboscia constituant,quæ tum demum vigebunt, si fuerint ordinata ratione tali. Cohors ab omni cætero pecore secreta clauditur, alta nouem pedum maceria, porticibusq; circundata, ita vt in aliqua parte sit cella custodis: sub porticibus deinde quadrata haræ cæmentis,vel etiam laterculis extruuntur: quas singulas satis est habere quoquo versus pedes ternos, & aditus singulos firmis hostiolis munitos,quia per fœturam diligenter claudi debent, & extra villam: deinde non longe ab ædificio si est stagnum,vel flumen, alia non quæratur aqua: sin aliter,lacus, piscinaq; manu fiant,vt sint, quibus inurinare possint aues,nam sine isto præsidio non magis,quam sine terreno rectè viuere queunt.* Hæc ille,qui etiam,quod ad chenebolcij constitutionem attinet,dixerat in præcedenti capite, intra cohortem vt protecti sint,secretis angulis haras facere oportere, in quibus cubitent, & fœtus edant. Quod autem præcipit de aqua,in qua inurinare possint,adeo est necessarium, vt Anseres absq; hac velle enutrire,extremę sit dementiæ: cùm enim amphibij generis sint, vt testis est Marcus Varro, nulla villa,aut terra sunt contenti, nisi vicinas habeant piscinas. *Mansio,* inquiunt Quintilij,*sine hara Anseraria, quam Chenoboscium Græci appellant,constituatur in loco palustri, & aquoso.* Et Palladius: *Anser sanè, nec sine herba,nec sine aqua facilè sustinetur.* Et paulò inferiùs.*Si desit fluuius,lacuna formetur.* Verùm parum fuerit, chenobolcium instruxisse,& locum,vbi innatare valeant natura,vel arte comparasse: nisi quoq; cibi eorum naturæ,& palato conuenientes largè suppeditentur. Hac igitur gratia iubet Columella, *palustris quoq;, sed herbidus ager destinetur,atq; alia pabula conserantur, & vicia,trifolium,fœnum Græcum, sed præcipuè genus intubi,quod σέριν Græci appellant: lactuca quoq; in hunc vsum semina, vel maximè serenda sunt, quoniam & mollissimum est olus,& libentissimè ab his auibus appetitur. Tum etiam pullis vtilissima est esca.* Idem præcipit Palladius: *Si herba,* inquit, *non suppetit,trifolium, fœnum Græcum,agrestia intyba,lactuculas serlas feremus alimento.* Et Varro,*Eos pascunt,* inquit, *in humidis locis,vbi pabulum serunt,quod aliquem fructum ferat,seruntq; his herbam quæ vocatur seris, quòd ea aqua tacta etiam cùm est arida, fit viridis. Folia eius decerpentes dant,ne si eo ingerint, vbi nascitur,aut obterendo perdant,aut ipsi cruditate pereant. Voraces enim sunt natura. Quo temperandum eis,qui propter cupiditatem sæpe in pascendo si radicem prenderunt, quam educere velint è terra, abrumpunt collum: perimbecillum enim id, vt caput molle. Si hæc herba non est, dandum hordeum, aut frumentum aliud. Cùm est tempus farraginis,dandum, vt in feris dixi.* Quintilij verò cibum illis offerri dicunt,ex omnibus leguminibus,eruo excepto. Danda quoq; esse & lactucæ folia: prohibendos tamen à graminis esu cruditatis enim causa est. Plinius, quod alij quoq; meminerunt,illis vrticam contactu mortiferam esse scribit: nec minus auiditatem,nunc satietate nimia,nunc suamet ui: *quando,* inquit,*apprehensa radice,morsu sæpe conantes euellere, ante colla sua abrumpunt.* Pro quo remedium superius à nobis est annotatum. Nostris temporibus plerìq; omnis fermè generis legumina Anseribus offerunt, furfure, & aqua tepida commistis: aliqui furfurem cum vrticæ folijs teneriusculis incoquunt, & simul exhibent: aliqui furfurē tantum in iure: & aliquando lactucæ aliquid,cicorij, crescionisq; aliarumq; id generis herbarum ad reuocandum marcescentem palatum. Idq; mane,serò,& meridie factitant. Reliquis diei horis ad prata mittunt,& ad lacum aliquem,vel fluuium sub pueri custodia,qui ne longius euolent,obseruat,& à consitis locis prohibet cautèq; in primis,ne vrticas, hyoscyamum,& cicutam deuorent: quòd tale quid fortè gustantes sopore correpti, nunquam deinceps excitantur;sed vitam cum morte commutant. Scribit Io. Bruyerinus, (quod in Gallia fortè fieri consueuit) Anseres veteres castaneis, pyris, malisq; rura farcire. Cæterum qui, qualesq; Anseres sint eligendi, iam dicamus: vt quò fieri licet,ex ipsis vberiorem fructum capere possimus. *Merula,* Varrone teste, *iubebat seruum in legendo obseruare, vt essent ampli, & albi: quòd plerunq; pullos similes sui faciant. Est enim alterum genus varium,quod ferum vocatur,nec cum ijs libenter congregatur, nec æquè fit mansuetum,* sic & Columella. *Curandum,* inquit, *est vt*

mares,

[c] De re rust. lib.8.c.14.

Chenoboscia quomodo constituenda.

Aqua Anseribus quā necessaria.

Ager quis Anserum pabulo sit destinandus.

A gramine cur prohibeantur.

Anseribus quæ herbæ mortiferæ.

Anseres qui eligendi.

mares, fœminæq́; quàm ampliſſimi corporis, & albi coloris eligantur: nam eſt aliud genus varium, quod à fero mitigatum, domeſticum factum eſt, ſed neque aquè fœcundum eſt, nec tam pretioſum, propter quod minimè nutriendum. Io. Bruyerinus, cuius verba iam antè recitaui, varios in Gallia multo numeroſiores eſſe, quàm candidos aſſerit, admodum fœcundos, & cibis gratos. Item Ornithologus varios à Germanis albis præferri ait, ceu firmioris valetudinis, nec minus fœcundos, nec pluma deteriores. Idem ferè in noſtris regionibus obſeruamus: quapropter albiné, an varij ſint, parum intereſt, dummodo bona ſint habitudine, & amplo corpore. Hi enim oua maiora, & pullos ſui ſimiles parient. De numero fœminarum maribus deſtinando, deq́; incubatione, & reliquis ad fœtum pertinentibus ſuprà diximus.

Pulli excluſi quomodo educandi.

Reſtat modo, vt quomodo pulli ſint educandi aperiamus: qua in re à Varrone, & Columella, cæteriſq́; in hac, & ſuperiori rubrica frequens citatis Geoponicis non diſcedemus: quare etiam præcepta eorundem circa hanc curam recenſere non pigebit, vt eos imitari quiſquis poſſit, qui ſeſe hac in re diligentiores, & prudentiores præbuerunt. *Cùm excludit*, inquit Varro (fœmina pullos) *quinque diebus primis patiuntur eſſe cum matre. Deinde quotidie, ſerenum cùm eſt, producunt in prata, item piſcinas, aut paludes: iiſq́; faciunt haras ſupra terram, aut ſubtus, in queis non includant plus vicenos pullos. Eaſq́; cellas prouident, ne habeant in ſolo humorem, & vt molle habeant ſubſtramẽ è palea, altaue qua re, ne ne quà eò accedere poſſint muſtela, aliaue beſtiæ, quæ noceant.* Huculq; ille: & rurſus poſt quædam ad Anſerum victum generatim ſpectantia ſubdit: *Pullis primùm biduo polenta, aut ordeum apponitur, tribus proximis naſturtium viride cõfectum minutatim ex aqua in vas aliquod. Cùm autem ſunt incluſi in haras, aut ſpeluncas, vt dixi viciis obijciunt his polentam ordeaceam, aut farraginem, herbamue teneram aliquam concisam.* De hac eadem pullorum educatione hæc habet Columella. *Atque is* (Anſerculus) *dum exiguus, decem primis diebus paſcitur in hara clauſus cum matre. Poſteà cùm ſerenitas permittit, producitur in prata, & ad piſcinas: cauendumq́; eſt, ne aut aculeis vrticæ compungatur, aut eſuriens mittatur in paſcuum: ſed ante concisis intubis, vel lactucæ folijs ſaturetur: nam ſi adhuc parum firmus, & indigens ciborum peruenit in paſcuum, fruticibus, aut ſolidioribus herbis obluctatur ita pertinaciter, vt collum abrumpat. Milium quoq;, aut etiam triticum miſtum cum aqua rectè præbetur, atq; vbi ſe paulum confirmauit, in gregem coæqualium compellitur: & ordeo alitur: quod & matricibus præbere non inutile eſt. Pullos autem non expedit plures in ſingulas haras, quàm vicenos adijci, nec rurſus omnino cum maioribus includi, quoniam validior enecat infirmũ. Cellas, in quibus incubitant, ſicciſſimas eſſe oportet, ſubſtrataſq́; habere paleas: vel ſi ea non ſunt, gratiſſimum quodq́; fœnum: cætera eadem quæ in alijs generibus pullorum ſeruanda ſunt, ne coluber, ne vipera, felesq́; aut etiam muſtela poſſit aſpirare: quæ ferè pernicies ad internecionem proſternunt teneros. Sunt qui ordeum maceratum incubantibus apponunt, ne patiantur matrices ſæpius nidum relinquere: deinde pullis excluſis, primis quinque diebus polentam, vel maceratum far, ſicut Pauonibus obijciunt. Nonnulli etiam viride naſturtium conſectum minutim cum aqua præbent, eaq́; eis eſt eſca iucundiſſima.* Hæc omnia Columella. Quintilij iubent, vt cùm ſerenum cælum eſt, ad paſcua prius, deinde ad aquam, vbi iam cibo ſatiati ſunt, producantur. Item ne hœdi, aut porci pilos deuorent eſſe obſeruandum: quia his deuoratis intereunt. Prætereà vt pullis nouiſſimè editis polenta, & frumentum madefactum cibi loco obijciantur, & naſturtium viride. Ex Neotericis Petrus Creſcentienſis iubet ſemine papaueris primis decem diebus paſci intus, poſteà verò foras educi, vbi vrtica non fuerit, cuius formidant aculeos, & præcipuè in prata, & piſcinas, aut paludes. Carolus verò Stephanus decem primis diebus cum matribus in haris includi vult, ibiq́; farina ordeacea, melle, furfure, & aqua commiſtis enutriri, & aliquando lactucas teneras obijci: poſtremis verò ex his decem diebus milium, & frumentum ipſis exhibenda aſſerit: ſed deinceps ea facienda eſſe, quæ ſuperius ex aliorum monumentis retulimus. Inſuper à beſtijs, vt lupis, & vulpibus tuendi ſunt, ac conſeruandi, vt Petrus Creſcentienſis, & alij admonent.

A vulpibus quomodo conſeruentur.

Sed à lupis vt conſeruentur, non multum laborabimus: rarò etenim Anſeres à lupo rapiuntur: à vulpibus ſæpiſſimè, contra quas Antonius Mizaldus vulpem decoctam, & in fruſta conciſam illis in cibo exhiberi iubet, promittitq́; ita per bimeſtre temporis ſpacium à vulpibus ſecuros fore. Habent & alios infenſos hoſtes Anſeres, Aquilam nimirum, & Miluum, & alias id genus aues, à quibus haud alio pacto, quàm ſedula, & diligenti cuſtodia, præſertim dum iuniores ſunt, conſeruari poſſunt. Atque hæc de educatione dicta ſunto.

Anſerum ſaginandorũ vetus conſuetudo.

Supereſt modò vt de earundem auium ſaginatione nonnulla ſubijciamus. Antiquiſſimis autem etiam temporibus Anſeres ſaginare ſolitum fuit, vt ex [d] Athenæo colligitur, apud quem cùm præter alia cibaria Anſeres durei, ideſt, equi duratei modo farcti Deipnoſophiſtis appoſiti eſſent, alijq́; accuratiſſimè præparati, *σιτευτοὺς εἶναι, ideſt altiles eſſe dixit quidam. Tum Vlpianus σιτευτὰς χῆνας apud quem legimus? At Plutarchus: Theopompus inquit, Chius in Hellenicis, & libro decimotertio Philippicorũ, autor eſt, Ageſilao Lacedæmonio, cùm in Aegy-*

[d] Deip. li. 9.

ptum

ptum appulisset, Aegyptios misisse Anseres vituloſq́, σιτευτὲς, idest, saginatos. Antigenes Comicus in Bacchantibus fœminis ait: Si quis alendum me susciperet, velut Anserem σιτευτὸν, idest, qui opimatur. Archestratus in famoso illo suo poemate, altilis Anseris pullum simul cum parente iubet apparari, eumq; assari simpliciter: Hæc omnia ex Athenæo: ex quibus liquidò patet saginandorum Anserum vetustissimam fuisse consuetudinem. Et cùm nostris etiam temporibus id maximè sit consuetum, operæpretium fuerit hîc præcepta tradere, eaq; etiam ex ipsis antiquis, quibus edocti Anseres pinguissimos reddere poterimus. *Cùm igitur*, vt Columellæ placet, *pulli quatuor mensium sunt, fartura maximus quisque destinatur, quoniam tenera ætas præcipuè habetur ad hanc rem aptissima: & est facilis harum auium sagina: nam præter polentam, & pollinem ter die nihil sanè aliud dari necesse est, dummodo largè bibendi potestas fiat: ne vagandi facultas detur: sintq; calido, & tenebroso loco: quæ res ad creandas adipes multum conferunt: hoc modo duobus mensibus pinguescunt, & ea propter etiam tenerrima pullities sæpe quadraginta diebus redditur opima.* Eadem habet Varro, verùm paulò aliter. *Ad saginandum*, inquit, *eligunt pullos circiter sesquimenses, qui sunt natus eos includunt in saginario, ibiq; polentam, & pollinem aqua madefacta dant cibum, ita vt per dies saturent. Secundum cibum, largè vt bibant, faciunt potestatem. Sic curati circiter duobus mensibus fiunt pingues. Quotiescunque sumpserunt, locus soles purgari: quod ipsi ament locum purum.* Palladius Columellam potius, quàm Varronem secutus videtur. nam quatuor mensium Anseres ad saginandum eligit, iubetq; polentam in die ter dari, largè vagandi licentiam quoq; prohibet, obscuro loco claudit, & calido: asseritq; maiores etiam secundo mense pinguescere: paruulos verò sæpe trigesimo die mori, ipso scilicet saginationis tempore. Addit etiam melius saginari, si milium ad satietatem præbeatur infusum. Præterea, Græcos saginandis Anseribus polentæ duas partes, & furfuris quatuor aqua calida temperare, & ingerere pro appetentis voluptate: tribus per diem vicibus potu adiuuare: media quoque nocte aquam ministrare. Deinceps docet, qua arte hepar, quod maximo habetur in pretio, in ipsis tenerum fiat, & inquit, peractis viginti diebus, nempe à saginæ principio, tunsas caricas, & aqua maceratas in offas exiguas efformandas, & per dies viginti continuos ministrandas Anseribus. Sed hanc curam, siue saginam longè diffusiore oratione prosequuntur Quintilij, qui cùm dixissent, Anseres pinguescere in domibus calidis polētæ partibus duabus, & furfurum partibus quatuor, aqua calida subactis, & obiectis, vt inde quantum velint, edant; ter die cibum sumere, & circa mediam noctem; bibere largiter; & postquam magni euaserunt, caricas siccas in tenuia segmenta concisas, & aqua subactas per dies viginti in potu exhibendas esse. Hæc, inquam, cùm de Anserum sagina tradidissent, alia ad augendum iecur, ipsosq; magis pinguefaciendos spectantia subinde subijciunt. *Post dies triginta si quis iocinora ipsorum magna efficere velit, caricas siccas in tenuia frusta concisas aqua subigat, & per dies viginti, aut minimum decem, & septem in os ingerat. Quidam vt magnum faciant hepar, fitq; ipse Anser pinguis, sic nutriunt. Incluso nimirum frumentum maceratum obyciunt, aut ordeum eodem modo. Frumentum enim cito pinguefacit. Hordeum verò carnem albam facit. Pascatur autem ex prædictis speciebus singulatim, aut etiam vtrisque ad dies vigintiquinque, bis per diem oblatis collyrys inde factis, ita vt septem collyria singulis primis quinque diebus offerantur, consequenterq. paulatim numerus augeatur, vsque ad dies vigintiquinque, vt sint dies ex toto triginta. Quibus impletis maluas feruefacies, & decocto eius adhuc calido fermentum madefactum exhibebis, atque id facies quatriduum. Iisdem etiam diebus aquam mulsam offeres, ter singulis diebus ipsam permutans, & non eadem vtens, & sic in sequentibus vsque ad sexaginta diebus, aridis ficis contusis cum prædicto fermento vteris in eorum alimentum, contingetq; tibi post dies sexaginta, & ipso Ansere, & hepate eius tenero, & albo vti, quod sanè exemptum in vas amplum mittendum est, in quo calida sit aqua, quæ etiam iterum, atque iterum est permutando. Præstant autem fœminarum tum corpore, tum iocinora. Sint verò Anseres non annículi, sed duorum annorum vsque ad quatuor.* Hæc omnia de Anserum saginam ex veterum placitis dicta sunto, quibus adde, si videtur, quod eadem de re scriptum reliquit [c] Cato, qui vt pingues reddantur Anseres, eodem modo eos ali iubet, quo Gallinæ. Gallinas autem, quæ primùm peperint, farcire docet cum turundis factis è polline, vel farina ordeacea conspersa, quæ in os indantur. *Paulatim*, inquit, *quotidie addas, & ex gula consideres, quod satis fiet. Bis in die farcias, & meridie bibere dato, nec plus ante* (in vase appositam) *sinas, quàm horam vnam. Eodem modo Anserem alito, nisi prius dato bibere bis in die, & bis escam.* Recentiores quidam asserunt, Anserum vnum saginari posse solò modio auenæ, & aqua subinde appositis. Testatur Ornithologus apud suos ab aliquibus saginari hoc modo. Anserem loco angusto includunt, in quo conuerti non possit, sed sedere tantùm, aut stare, aliqui etiam oculos ei effodiunt: tum pascunt eum insertis offis è milio, in sartagine fixis, deinde lacte madefactis. Potum nullum apponunt. Sic pinguescere aiunt, & iecur ad mirificam magnitudinem excrescere. Cæterùm

valde

Anseres cuius ætatis, & quomodo saginentur.

Hepar in Ansere quomodo magnum, & tenerum reddatur.

[c] *De re rust. cap. 89.*

Cur aqua Anſeribus ſaginandis negetur.

valde miror, eſt, quod de potus ablatione memorat, cùm veteres omnes potum abundè Anſeribus ſuppeditari, communi conſenſu præcipiant: quod tamen & ab alijs recentioribus obſeruatum video, qui eius etiam rationem reddere conantur ex Ariſtotele dicente, impinguationem fieri calido, & humido abeunte, & arido conſtante: cùm ergo potus exhibetur, inquiunt, multum humidi generatur, quod impinguationi obeſt, ideo ſine potu melius pingueſcunt. Quod ſupereſt, qui de Anſerum ſagina ſcripſerunt recentiores, nihil noui literis prodidere; ſed ea tantùm repetunt quę ab antiquis ſunt tradita. Carolus tamen Stephanus hæc tantùm adijcit, nonnullos illis plumas è capite, & corpore euellere, alarumq; pennas maiores demere, & oculos conſuere, quò magis pingueſcant.

CORPORIS AFFECTVS. ÆTAS.

Anſer an rabiat.

NSEREM ſolum ex animalibus non rabire omnes ferè tradunt: ſed an id Ariſtoteles ſcribat (alij enim aliter Ariſtotelis textum legunt) incertum eſt. De qua re audi Niphum: Anſer, inquit, vnus ex pedeſtribus morſus à cane rabido nec rabit, nec moritur ex morſu: quare apud Ariſtotelem libro octauo, capite vigeſimo ſecundo de hiſtoria animalium, vbi legitur, animalia à cane rabido morſa omnia rabiūt excepto homine (πλὴν ἀνθρώπου, vbi aliqui legunt πρὶν ἀνθρώπου, ideſt, prius, vel citiùs, quàm homo) quidam medicus legit πλὴν χηνός, ideſt, excepto Anſere, quod licet verùm ſit, non temerè tamen mutandus eſt Ariſtotelis locus. Hæc Niphus. Vt vt eſt ab æſtate in autumnum morbo conflictari iam dictum eſt. Laborat quoq; pituita, ad quam curandam mulieres quaſdam ſcribit Tragus vti pimpinella maiore, quæ in pratis naſcitur. Infeſtatur autem etiam, & phthiriaſi, ſeu morbo pediculari, quemadmodum Gallinę, à quo eiſdem remedijs liberatur, quæ pro Gallinarum curatione præſcripſi. Cæterùm ipſi ſibi mederi nouerunt, frequenti nimirum ablutione, & ſideritidis eſu: qua induſtria, quia etiam ſuapte natura ſunt viuaces admodum, in multos annos vitam producunt. Albertus ſexaginta annos exceſſiſſe ſcribit. Exiſtimarem hæc fabuloſa, inquit Cardanus, etiam illo dicente: verùm cùm ſciam Carduelem, adeo paruam auem tredecim annis in cauea educatam, adducor, vt credam id quod de Anſere relatum eſt, tum præcipuè, quòd duræ carnis admodum ſit, atque ſolidæ. Conſtat enim ſylueſtrem Anſerem tribus perpetuis diebus excoctam non potuiſſe emolliri, obiectam canibus, alijsq; animalibus intactam manſiſſe: quibus adducor, & credam, ſolidam eſſe carnem illarum, & humido pingui abundare, atq; ideo longioris vitæ eſſe. Hæc ille. Verùm multò maius eſt, ac admirandum, quod de harum auium ætate tradit Gulielmus Grartarolus, Anſerem, dicens, compertum aliquando eſſe, qui ducentos attingeret annos. Quod an verum ſit alij dijudicent. Ego quidem, etſi interim maximè viuacem Anſerem non negauerim, id ne iuranti quidem crediderim.

Pituita laborat.

Ipſi ſibi medentur.

Anſer ducentos annos natus.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

Anſerum ſympathia cum Pauonibus, & Gallinis. Antipathia cū Aquila.

AVONES, Gallinæ, Anſeres mutua quadam beneuolentia conuenire videmus. Cùm Aquila verò tanta ei intercedit diſcordia, vt poſt vtriuſq; mortem etiam non ceſſet. Aquilæ enim penna Anſerinis immixta conſumit eas: id quod ſe expertum ait Albertus in pennis alarum. Oſtendit, innuitq; eiuſmodi internecinum inter haſce aues odium Homerus, vbi Hectorem impetu in Græcorum naues irruentem comparat Aquilæ, quæ Anſeres, Gruesue, aut Cygnos paſcentes apud fluuium impetat. Inquit[a] autem:

Sed ſicut auium volatilium Aquila velox
Multitudinem contra mouetur fluuium apud depaſcentium
Anſerum, vel Gruum, vel Cygnorum longum collum habentium,
Sic Hector rectà iuit ad nauem nigram puppem habentem
Contrarius ruens.

[a] *Iliad. l. 15.*

Quintus

Quintus Calaber eodem modo Aiacem inducit cum Vlysse disceptantem de armis Achillis, seq; metipsum Aquilæ æquantem, Troianos Anseribus, aut Gruibus, dum ait: *Cum Troiani Achillem prostratum ad se trahere cupiebant: sed ego hasta, & viribus hisce quidem in pugna animam extinxi, alijs verò terrorem inieci, semper instans: hi quidem maximè fugam capessebant, Anseribus, aut Gruibus similes in quos ingruat Aquila, littoralem aram depascentes.* Habent præterea Anseres hostes alios, non solùm aues, vt Vulturem, Miluum, aliasq; rapaces, sed quadrupedes nonnullos etiam, inter quos commemorantur à Petro Crescentiensi Lupi, & vulpes, & ideo ab eis custodiendos esse præcipit. Antipathia cũ reliquis rapacibus.

PRAESAGIA. AVGVRIA.

ANSERES, inquit [a] Theophrastus, continuo clangore intempestiui, vel ad pastum festinantes ac pugnantes idem (tempestatem) monent. Aratus in eandem sententiam sic habet: κλαγγηδὸν ἐπειγόμεναι βρωμοῖο, idest, maiore solito clangore ad pascua exeuntes: quem locum sic transfert Auienus:

Gramina si carpit semesa petacius Anser.

Clangoris mentione omissa, quod non est accipiendum. [b] Plinius idem de eorum continuo clangore tradit, sed de festinatione in pastu non meminit. [c] Gaudentius Merula Anseres, & Anates iugi clamore obstreperas mutationem aëris prædicere affirmat. Antonius Mizaldus, Anseres, inquit, valido cum clangore ad pastum festinantes, seq; non sine motu alarum, & frequenti ad alas attritu fluuio, aut alibi placidè mersantes: præterea garritu insolito perstrepentes, pluuias (modò recentis aquę facta illis anteà fuerit liberior facultas) prȩsagire, vt annotarunt antiqui, ita nos sępenumero sumus experti. Ad bilis refrigerium, & humectationem, quam de omnibus animalibus æruginosam cacant, aquis venientibus, vociferatione, & gestu applaudere videntur. Et alibi. Anseres, instante septentrionali vento, in meridiem volatum exercuisse sæpenumerò deprehendimus: ingruente verò Australi ad Boream. Et rursus: si Anseres pro cibo, & pastu inuicem pugnantes in clangorem insolenter prorumpant, hyemalem tempestatem proximam esse moneberis. Quod postremum repetit Carolus Stephanus. Aquilonares, vt refert [d] Olaus Magnus, ante solstitium hyemale augurium sumunt ex osse pectoris Anserini, quàm sæua, & quàm durabilis futura sit hyems, hoc scilicet modo. Si clarum est, esis carnibus, hyems rigida apparebit. Si spissum, & opacum, nix plurima, hyemsq; tepida sequitur. Quod modò ad auguria attinet, ales non minus ac Cygnus, fuit habita gratissima, nautis potissimùm, quia nunquam mergitur vndis, & propterea, vt ex Phauorino annotaui, chenifcus nauibus addebatur. Ab hac autem maximè aue veteres sua petijsse auguria ex [e] Homero antiquissimo poëta potissimùm patet, qui pluribus in locis ea recenset, potissimùm Telemachi, quod ei:

Ε'πέπτατο δεξιὸς ὄρνις
Α'ιτὸς Α'ργὴν χῆνα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον
Η'μερον ἐξ αὐλῆς, hoc est,
Volauit dextera auis
Aquila album Anserem ferens vnguibus magnum
Domesticum è stabulo.

Patrem suum rediturum, procosq; matris suæ dispersurum ostendit: nam vt posteà interpretata est Helena, sicut Aquila veniens ex monte, vbi ei est nidus, partusq; rapiebat eum Anserem album, idest, domesticum, vel nutritum in domo, sic Vlysses mala multa passus post multos errores domum breui erat rediturus, & de procis, qui per Anserem significabantur debitas pœnas sumpturus. Alibi rursus eosdem procos per viginti Anseres ab Aquila in somnio illo Penelopes auspicato, quod in nostræ Ornithologiæ tomo primo retulimus inter auguria, significat. Cæterùm Lampon sacrificus vates per Anserem auem maximè auguralem iurare solebat; vt subinde inter prouerbia dicemus.

[a] Lib. de signis temp.
[b] Li. 18. c. 35
[c] Memor. li. 2. cap. 35.
Tempestatis hyemalis præsagiũ.
[d] Hist. sept. lib. 19. c. 7.
Aquilonares quomodo hyemis qualitates præsagiant.
[e] Odyss. O.

VSVS

VSVS IN VANIS ETHNICORVM SACRIS.

Anſer quibus Dijs ſacer.

a Orat tom. 1. ſerm. 3.

ISIDI, Iunoni, ac Priapo Anſeres ſacros olim fuiſſe legimus: Nam Ariſtidi, vt ipſemet narrat, Iſis duos Anſeres in ſomnijs, vt illi eſſent comites, miſit, tanquam ſibi oblati ſacrificij gratiam: quod [a] ille ſic narrat: *Vt aliquid etiam referam magis horrendum, cum Iſidi, & Seragridi quondam in Iſidis templo Smyrnæ ſacra feciſſem, veſtibulum egreſſo Anſeres duo ſacri occurrerunt, ac progreſſi tam exactè me, quò iturus eram, præceſſerunt vt id euidenter animaduerterem. Tum ad amicos, & eos qui me deducebant conuerſus, hi quoque, inquiebam in amicorum numero nos deducunt, ac ſimul de ſeueritate Deæ loquebar, eiusq; poteſtatem circa rumores, & omina prædicabam, ac ſæpe iam mihi ad preces datum eſſe reſponſum: & nunc adeo duces illam nobis iſtos miſiſſe, inquiebam. Dum autem de his colloquebamur, quid agerent, interim obſeruabamus, ac poſtquam aliquouſque à templo diſceſſimus, ego Anſeribus alludens, ſatis ait, nobis miniſtratum eſt, abite. Quæ cùm vix dixiſſem, illi auerſi diſceſſerunt.* Hæc ille. Huic igitur Deæ Anſerem tanquam ei ſacrum, Tithoreæ, vbi ſumma veneratione colebatur, bis quotannis certis diebus ſacrificabant, vt narrat [b] Pauſanias. *Et Iſidi ſanè*, inquit, *Tithoreæ bina celebrantur quotannis nundinæ*. Et paulò inferiùs: *Poſtremò tertio die, qui ad eum mercatum conuenere, vendunt mancipia, & quoduis genus pecudes, veſtem etiam, argentum, & aurum. Pomeridianis autem horis ad ſacra animum adijciunt: immolant lautiores, boues, & ceruos: tenuiores Anſeres, & Meleagrides aues*. Romani quoque qui alioqui huic aui diuinos decreuerant honores, ipſam Iſidi ſimiliter mactabant: vnde Ouidius:

b In Phoc.

Nec defenſa iuuant Capitolia, quò minus Anſer
Det iecur in lances, Inachi lauta tuas.

Ouidius correctus.

Alij legunt, Inache laute, quod non placet. Inacho enim ſacram fuiſſe hanc auem nuſquam legitur, quare Inachi lauta reſtituendum putaui, vt ſit patronymycum fœmininum ab Inacho, cuius Iſis fuit filia. Petrus Marſus, ait, quoſdam legere.

Det iecur in lances Inachi vacca tuas.

Io quæ Dea,

Ius fabula.

Quam lectionem ipſe probat, cùm inquit: Apud Herodotum inuenerim Ægyptios ſacerdotes olim ſolitos Anſerinis, ac bubulis carnibus veſci: à quibus Iſis colitur, quàm quidam volunt lunam eſſe: vt *Iucrant lunaria fronti Cornua*. Anſer autem eius temporis, quod eſt lunę proprium, ideſt noctis ſilentium turbat. Et paucis interiectis verbis, ſanè, inquit Io Inachi Argiuorum regis filia, à quo fluuius nomen accepit à Phœnicibus rapta eſt, vt Herodoto placet, atque in Ægyptum adducta. Eam poetæ fabulantur in vaccam fuiſſe conuerſam. Nota eſt fabula. Poſt mortem Iſis appellata eſt, atque habita Ægypti genius, authore Seruio: vbi eius ſimulachrum ſiſtrum dextra tenens, ac ſiniſtra ſitulam, bubulis præditum cornibus fuit, quemadmodum Io Græci deſcribunt. Habuit autem templum in vrbe Buſuri, quæ in medio Delta Ægypti ſita eſt, vbi ei rem diuinam aqua, & igni in primis faciebant in monumentum nauigationis, qua Io in Ægyptum delata eſt. Quam ob cauſam factum exiſtimo, vt Anſer Iſidi mactaretur, qui aquis gaudere conſueuit. Hanc Deam nonnulli lunam eſſe volunt, vt diximus ſuprà: alij Cererem, alij terram. Hæc, & alia Petrus Marſus, quibus quæ Dea eſſet Iſis, docet, & cauſam reddit, cur Anſer ipſi mactaretur, & quod præcipuum erat, demonſtrat, non Inacho, ſed eius filiæ Iſidi hanc auem mactari ſolitam. Sed quod legat, *Inachi vacca* non placet: multum etenim vocis figura inter ſe differunt Lauta, & vacca.

Iſidis ſimulacrum.

Iſidi cur Anſer mactetur.

Anſer cur Iunoni ſacer.

Fuit item, vt dixi, Anſer Iunoni ſacer, vnde Seruius, Manlium, ait, cùm Senones in Capitolium irrepſiſſent, ab Anſere fuiſſe excitatum, quem priuatus quidam Iunoni dono dederat. Cur verò Iunoni dicetur, cauſam hanc reddunt aliqui, quia hoc animal facillimè ſentiat omnem, vel minimum aëris motum. Iunonem autem aërem ſignificare, nemo eſt, qui ignoret. Priapo denique Petronius Arbiter Anſeres ſacros facit, cuius ſunt ſuper hac re verba: *Itaq; ad caſæ oſtiolum proceſſi, & ecce Anſeres ſacri impetum in me faciunt, fœdoq; ac velut rabioſo ſtridore circumſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calciamentarum reſoluit, ac trahit: vnus enim dux, ac magiſter ſæuitiæ non dubitauit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum pedem menſulæ extorſi, cœpiq; pugnaciſſimum animal armata elidere manu, nec ſatiatus defunctoria ictu morte me Anſeris vindicaui. Cùm protinus Anſerem, anus, vt vidit, tam magnum aquè ſuſtulit clamorem, vt putares, iterum Anſeres limen intraſſe, & comploſis manibus,*

Iuno aërē ſignificat.

Anſer Priapo ſacer.

Scele-

Scelerate, inquit, *occidisti Priapi delicias, Anserem omnibus matronis acceptissimum &c.* Hæc ille. [c] Martialis Velium Domitiani comitem inducit Marti Anserem vouere, & mactare: qua de re eius elegans legitur hoc epigramma:

Dum comes Arctois hareret Cæsaris armis
Velius hanc Marti pro duce vouit auem.
Luna quater binos non tota peregerat orbes,
Debita poscebat iam sibi vota Deus.
Ipse suas Anser latus properauit ad aras,
Et cecidit sanctis hostia parua focis.

[c] Lib. 9.

Verùm nolim quis inde conijciat, Marti etiam sacrum fuisse Anserem: nam alijs quoque Dijs immolabatur, quibus minimè dicatus erat: vt ex [d] Alexandro ab Alexandro habemus, qui cùm dixisset, Anserem propriam victimam Isidi dicatam esse, *Aegypty*, inquit, *Luna tantùm, & Libero suem, reliquis Dijs boues mares, vitulosq́, & Anseres immolabant.* Idem repetit [e] Lylius Gyraldus, qui prætereà, *Victima*, inquit, *antiquis hæ frequentes fuere; ouis, sus, bos, capra, Gallina, & Anser.* Et rursus: *Sciendum Aegyptios ex nulla alia pecude sacra fecisse, praterquam sue, boue, vacca, & Ansere.* Ita ergo Anserem non solùm Isidi, sed alijs etiam, quibus minimè erat sacer, ab ethnicis immolabatur. Cæterùm non apud omnes populos: nam, vt testatur Alexander ab Alexandro, Britannis lege vetebatur, leporem, Gallinam, & Anserem in cœnis apponere, aut Dijs offerre: Sed Iulius Cæsar, ex quo ille id transcripsisse videtur, illos populos solùm Anserem gustare nefas putasse dicit. Verisimile interim tamen est, illis eius auis prohibitum quoque fuisse sacrificium, cuius vetabatur esus. Iam verò Romanos quis non admiretur eò dementiæ deuenisse, vt his auibus, tanquam Dijs sacrificarent? Nam cùm velut fortuitò accidisset, vt Anseris clangore excitatus Manlius, Gallos irrumpentes è Capitolio pelleret, tanti beneficij memores longo post tempore, non solùm è publico ipsos eibarunt, verùm etiam aurea Anserum simulacra fecere, & ceu Deos coluerunt: nam singulis annis canem in crucem ex sambuco sublatum affligebant, vt scilicet silentij pœnas lueret, eò quòd in Gallorum aduentu non oblatrasset; Anserem verò quod fideliorem custodem sese præbuisset, in eleganti grabatulo, gestarioloué quàm decentissimè sedere faciebant. *Viuas etiam canes*, inquit [f] Alexander ab Alexandro, *cruci affigi, atque inter ædes Iuuentutis, & Sumani singulis annis Ansere insidente deferri, vulgò proditum est, qua crux nisi ex sambuco fieret, sacrum ritè fieri minimè putarunt.* Quantùm verò ob hunc cultum ridendi sint Romani, qui Anseres potiùs, quàm Deos suos colebant, eleganter his verbis docet D. [g] Augustinus: *Tunc enim tota vrbs in hostium potestate redacta, solus collis Capitolinus remanserat, qui etiam ipse caperetur, nisi saltem Anseres, Dijs dormientibus, vigilarent. Vnde penè in superstitionem Aegyptiorum, bestias, auesq́ colentium Roma deciderat, cùm Anseri solennia celebrarent.* Ridet eosdem Deos meritò D. [h] Ambrosius his verbis: *Nocturnas verò Anserum quis non miretur excubias, qui vigilias suas etiam cantus assiduitate testantur? Denique eo etiam Romana Capitolia à Gallo hoste seruantur. Meritò illi debes, Roma, quod regnas. Dij tui dormiebant, & vigilabant Anseres. Ideo illis diebus Anseri sacrificas, non Ioui. Cedunt enim Dij vestri Anseribus, à quibus se sciunt esse defensos, ne & ipsi ab hoste caperentur.* Porrò Anseres non solùm à Romanis, sed etiam ab alijs populis diuino cultu affecti sunt: nam & Britanni Anseribus ob æternitatem, qua commendari ipsis esse videbantur vesci vetabant. Quinimo sapientissimos viros per Anserem solitos olim iurare legimus: in quos inuectus Lucianus, cùm non modo eos circa humanas res incerta, ac stulta docere, verumetiam de rebus sublimibus, de Deo, de prouidentia diuina, & id genus alijs absurda, atque impia quædam tradere dixisset, *Illi rursus*, inquit, *per canes, & Anseres, ac platanos deierarent:* Ac si innuere vellet huiusmodi animalia, & stirpes ab ipsis in honore habita esse: cum certè id eos non alia de causa fecisse constet, quàm ne nomen diuinum in vanum assumerent: vnde Philostratus sic loquentem inducit Thespesionem gymnosophistam in vita Apollonij. *Socrates quidam Atheniensis, senex fatuus, vt vos putabatis, canem, Anserem, platanum Deos putans per eos iurare consueuit. Minimè verò fatuus habitus est*, *inquit Apollonius, sed diuinus quidam vir, & verè sapiens. Iurabat autem per ea, quæ dixisti, non tanquam Deos, sed ne per Deos iuraret, Ne Deorum nomina cuiuis sermoni adhiberentur.* Sed ante ipsum Socratem Suidas, & Aristophanis Scholiastes Rhadamantum, inquiunt, per Anserem, & arietem iurare iussisse. Quod confirmat hoc [i] Porphyrianum testimonium: *Socrates*, inquit, *per animalia quadam, vt canem, & Anserem iurabat; & ante ipsum Rhadamantus.* Ex mox. *Lex apud Cretenses erat, authore Rhadamanto, omne genus animalium iuramentis adhibere.* Non absurdè quis, vt annotat Ornithologus,

[d] Genial. dier. lib. 3. cap. 12.
[e] Hist. Deor. syntag. 12.
Victimę antiquis frequentes.
Anseri Romani tanquam Deo sacrificabant.
[f] Genia. dier. lib. 3. c. 12.
[g] De ciuit. Dei lib. 2. cap. 22.
[h] Exam. l. 5. cap. 13.
Viri sapientissimi per Anserem iurabant.
Socrates cur per Anserem iuraret.
Per Anserē iurare quis primus instituerit.
[i] Lib. 4. de abst. ab ani.

thologus, per χῆνα, & κύνα frequentiùs, quàm per alia animalia Socratem aliosq; iuraſſe conijciat; quòd hæc vocabula quodammodo alludant ad Ζῆνα, ideſt, Iouem. Sic enim vulgus ad iurandum, ac blaſphemandum pronum, dum Dei nomen declinat, vnam, vel alteram literam immutat, vel detrahit, vel addit. Iurabat & Lampon etiam per hanc auem, ſed longè ob aliam cauſam, vt pòſt patebit.

COGNOMINATA. DENOMINATA.

Anſer quis dictus. Anſeresqui à Cicerone vocentur.

ANSER cognominabatur poëta ille Vergillo, & Ciceroni cæteriſq; bonis infenſus, de quo alibi eſt abundè dictum. Idem Tullius accuſatores, qui obſtrepunt tantùm, nihil tamen nocent, Anſeres quoque vocabat, ſed de his poſtea fuſiùs. χήνεια oua, ideſt, Anſerina, Athenæo nominantur, nimirum à primitiuo χὴν. χηνίσκος præter Anſerculum, pars eſt quædam in naui ad Anſerini capitis effigiem effict a, & id in lyra, quod axes continet, eadem forma donatum, de quibus etiam alio in loco pluribus agam. χηνίας apud Suidam nomen proprium eſt, ab Anſere deductum, vt videtur, ſicut & χηνίδας, cuius viri in meretricijs dialogis meminit Lucianus. χῆνα vrbs eſt Laconiæ, cuius ciuis χηνεὺς dicitur, qualis celebratur Myſon apud Laërtium: & Chænę vicus memoratur à [a] Pauſania. Verùm nunquid hæc poſtrema nominata à χὴν deducta ſint, ignoro. Contrà certò ſcio χηνοβοσκίας Ægypti vrbem è regione Dioſpolis ab Anſerum paſturis dictam (nam & locus vbi aluntur Anſeres, chenoboſcium appellatur) cùm alioqui, teſte Stephano, nulli illic appareant Anſeres, ſed circa crocodilos occupentur chenoboſciatæ, hoc eſt illius vrbis ciues. Chenotrophia penultima producta, & Chenoboſcia, etſi a χὴν deriuata nomina Anſeribus tantùm conuenire alicui videri poſſint, tamen omnium nantium volucrium auiaria ſignificant, teſte Ambroſio Calepino. Chenomycon herba eſt [b] Plinio, ad cuius aſpectum expaueſcunt Anſeres. Alijs nominibus dicitur Nyctegreton, & nyctilops, eò quòd noctibus luceat. Idem Plinius Chenopodem nominat herbam aliam, quòd Anſeris pedem referat, cuius flores, vt etiam rumicis apibus attingi negat, ſuibuſque vt Ornithologus ait, ab Heluetijs obſeruatum, venenum eſt. Pes Anſerinus Latinis dicitur; de cuius viribus, quòd Anſerini pedis formam repræſentet, ſic [c] Io. Baptiſta Porta: Atriplex vulgò pes Anſerinus dicitur, quòd inſtar Anſerini pedis laciniata ſint folia: ſylueſtris atriplicis ſpecies eſt, ad omnia, quæ Anſerinus adeps, valet. Igni ſacro mederur; tubera, & quæcunque emolliri opus eſt, efficaciſſimè Anſerino adipe curantur ex Plinio. Valet ad vuluæ vitia, & mollitorijs vteri medicamentis crebrò Hippocrates admiſcet, & medicorum aliqui axungia ad podagras vti iubent, admiſto Anſeris adipe. Sed atriplicem Hippocrates vuluæ vitijs infundi iubet, durinas omnes vel decocto, vel crudo illini putat; ignem ſacrum cum melle, & aceto, nitroque ſimiliter, & podagras. Hæc Porta, qui ſubinde eryngium, quod Anſerinum etiam pedem referat, ſerpentibus, & venenatis omnibus reſiſtere ſcribit. Omnibus verò, contra toxica, & aconita efficaciorem Heraclides medicus in iure Anſeris decoctum arbitratur ex Plinio, qui etiam viſas ſerpentes dicit pedibus Anſerinis. Alibi apud eundem [d] Plinium vbi Cynopus legitur, codices quidam manuſcripti (vt Hermolaus annotauit) Chenopus habent: quod non probatur, cùm locus ille ex Theophraſto translatus ſit, apud quem nulla planè Chenopus nominatur. Hederam, vt notat Calcagninus ex Plutarcho, vt apparet, Dionyſio conſacrarunt Ægyptij, Chenoſirim, ideſt, Oſiridis plantam vocitantes, quo quoque nomine Ornithologus herbam, quam ferim vocant, Anſeribus præcipuè gratam dici poſſe exiſtimat. Ab Anſere fit Anſerinus adiectiuum, ſignificans, quicquid ad Anſerem pertinet, vel ex Anſere eſt ſumptum. Anſerarium pro loco, vbi aluntur Anſeres apud Columellam in inſcriptione decimiquarti capitis libri octaui, ſed in textu Chenoboſcium & hara legitur. Anſeraria herba nominatur in breuiario Arnoldi capite de ramice, quam Ornithologus ſuſpicatur eſſe argemonem alteram Dioſcoridis. Quanquam, inquit, ſcio illud caput, vt Marcellus Virgilius monet in vetuſtiſſimis codicibus non legi. Recentiores quidam, eodem ſimiliter referente, eandem herbam à colore argentariam vocant, vt & aliam quandam ab hac diuerſam, vis

Margin notes:
[a] In Meſſenicis.
Chenotrophia.
Chenomycon.
[b] Lib. 21. cap. 11.
Chenopus.
[c] Phytog. lib. 4 ca. 23.
Pedis Anſerini herbæ vires.
Eryngium venenatis omnibus reſiſtit.
[d] Lib. 21. cap. 15.
Chenoſiris.
Anſerariũ.
Anſeraria herba.
Argentaria & eius vires.

vis ei aſtringendi, glutinandi, ſiccandi ſine morſu: potentillam, ni fallor, intelligit: nam hæc à Tabernamontano, & alijs herba Anſerina nuncupatur, & à quibuſdam argentina. Tradit [e] Scaliger, colorem quendam, pallidum nempe ingrato nigrore miſtum, Anſeris ſtercus vocari. [f] Gabriel Fallopius, vbi agit de inſtrumentis, quibus tela educuntur è vulneribus, quoddam forcipem Anſerinum vocat, & tenaculam Anſerinam. Nominat & ſpatham Anſerinam inſtrumentum ſimillimum auriſcalpio, ſed maius. Nomen his à ſimilitudine roſtri Anſerini, quod in extremo ſerratum eſt. Nos Itali quædam etiam ab hac aue denominamus; cuiuſmodi in primis eſt Pauarina herba, quàm Græci μυοσώτα dicunt, Latini auriculam muris, & communiter alſinen. Pauarina autem nobis vocatur, quòd Anſeribus, quos Pauaras, ſeu Paparas appellamus, gratum ſit pabulum. Hac eadem ratione lenticula paluſtris alicubi Pauarina etiam vulgò dicitur. Acer prætereà, ſeu accris, quod genus arboris Theophraſtus inter campeſtres recenſet, nobis vulgò dicitur pie d'Oca, ideſt, pes Anſeris. [g] Scaliger partem quandam agri Taurinenſis Val d'Oca, ideſt, vallem Anſeris appellari ſcribit: eoq; commigrantes parum viuere. Multis gulam turgeſcere. Qui verò naſcuntur ibi, eorum neminem eo malo carere; penè omnes, & amentes, & ineptos ad loquendum eſſe, allata etiam ratione, quoniam aqua è niuibus liquefactis, quæ multum terreſtris, & crudi continet, bibant. Gallia Narbonenſis nobis hodie dicitur Lingua d'Oca, ideſt, lingua Anſeris, quòd, vt conijcio, incolæ, cum affirmare volunt, Oche proferant, ac ſi etiam dicerent. Item ea Galliæ pars, vbi olim habitabant Morini, hodie Gallis la contè d'Oye, ideſt, comitatus Anſerũ nominatur, fortè quòd ibi Anſeres maximè abundent. Leander in Italiæ deſcriptione prope Foianum in Apennino, vt reor, oppidum, turrim eſſe ait, quæ torre dalle Oche, ideſt, turris Anſerum dicitur. Io. Goropius de Gordunorum vrbe præclariſſima loquens, quæ Gent vulgò dicitur, à Gent, quę dictio illius regionis gentibus Anſerem maſculum ſignificat etymum deducit: ſed eius verba, vt res clarior euadat, adducam: Quare Gent, inquit, pòſt dici hæc vrbs cœperit, aliter ab alijs traditur: nec magni refert ad antiquitatis cognationem. Mihi ſi ludere liceat, ita vocari videtur, quòd collis hic, in quo antiquitùs vrbis primordia fuerunt, velut Anſer maſculus in aquis vndique circumfuſis frequenter nataret. Nam Gent Anſerem maſculum ſignificare noſtri nouerunt. Hæc ille. A Gallis item bec d'oye, ideſt, roſtrum Anſeris dicitur potẽtilla. Hæc eadem Germanicè Genſerich, vel Genſzkraut, quod Anſeres eius pabulo gaudeant. Bellis maior Genſzbium, ideſt, flos Anſerinus, multis Germaniæ locis appellatur, teſte Ornithologo: Hieronymus Tragus intybum hortenſe etiam Germanicè inquit dici poſse Genſzungen. Ornithologus verò Sonchi aſperi, & ſylueſtris genus quoddam ab Heluetijs Genſzdiſtel, ideſt carduum Anſerinum vocari teſtatur. Idem maluam ſylueſtrem minorem aliquos ait vocare Genſzbapplen, ideſt, Anſerinam maluam: & ſedi genus tertium Genſzlaiterle. Poſtremò, Noſtri, inquit, Anſerinum vinum Genſzlevvin per iocum de aqua dicunt.

Potentilla herba Anſerina dicta.
[e] Excr. 313.
Anſeris ſtercus quis color.
[f] Lib. de vul. cap. 28.
Forceps Anſerinus.
Spatha Anſerina.
Pauarina vnde dicta.
Piè d'Oca, quæ arbor.
[g] Exerc. 60.
Val d'Oca.
Lingua di Oca.
Cõtè d'oye.
Torre dalle Oche.
Gent vrbis etymum.
Bec d'oye Gallis quæ herba.
Gẽſzkraut

MORALIA.

FRANCISCVS Petrarcha Friderico Aretino, qui cùm ruri delicijs omnibus frueretur, ſe à ſolis Anſeribus moleſtari ſcripſerat, reſpondens, pulchra admodum, & ad mores facientia ex harum auium aſſiduo clangore elicit, quæ quia diſertiſſimis expreſſerit verbis, eametipſa tranſcribere minimè piguit; Vnum, inquit, quod feſtiuè admodum litterarum tuarum finis attigit, intactum liquiſse noluerim; ne quid prorſus in tuo tibi rure diſpliceat. Cùm ex omnibus nempe, quæ ibi ſunt, ſobriam, honeſtamq; præcipias vtilitatem, vnus, vt intelligo, non perdius modò, ſed pernox, ac perpetuus clangor te Anſerum inquietat. Habet, non inficior, aurium laborem hæc improbitas. Offendunt quietis, ſilentijq; auidos, & Anſetes, & Cicadæ ſtridulæ in ramis, & rudentes in paſcuis aſelli, & quæ ſunt huiuſmodi. Sed in primis ineptiſſimus in triuijs vulgi fragor, ac ſtrepitus. Nulla enim vſquam bellua, crede mihi, tædioſior vulgo eſt. Cætera tamen ferè omnia vel hyeme, vel noctibus ſaltem ſilent. Quædam verò noctibus importuna luce ferias agunt. Anſerinum iuge tædium, ſed quod facilè perferas: ſi in animum redierit, clangore Anſeris excitatum quondam Capitolij defenſorem, irrumpentes Gallos noſtris ab arcibus arcuiſſe: idque ob meritum multis pòſt ſeclis auis huius effigiem illic argen-

team extitiſſe. Quod an illi excubitricis eximiæ famam quæſierint, an quod haud dubiè vigilantiſſimum ſit animal, non noui. Inſuper idipſum an Calendis Nouembris geſtum ſit, Atque hic iſta, quam cernimus die illo Anſerum celebritas funeſta proceſſerit: mira vtique ſi ſic excubiarum merces: nouum premij genus mors. An ex hoc tantùm, quòd eo tempore opimior, eſuiq; aptior cibus eſt, rurſus incertum habeo. Sed vtrumuis horum opinemur, hæc profectò ſaluberrima cogitatio, atque huiuſce tædij remedium erit optimum. Quod nuper, dum de remedijs ſcriberem, caſu fortaſſe ideo prætermiſſum fuit, vt ijs ad te nunc literis inſertam ſingulariter nunc tibi eſſet vtile: vt ſcilicet quoties ales illa præſertim noctibus ſtrepit, putes te ad reſiſtendum vitijs excitari: & confeſtim arma corripias, arma, inquam, non quæ apud Æoliam Achilli Mulciber, aut Aeneæ: ſed quæ intus in anima cæleſtis tibi faber excuderit. Neque verò minores tibi extimes, vitiorum inſidias, atque inſultus, quàm Gallorum Manlio. Proinde non Anſerem, ſed angelicum tubicinem ſtrepuiſſe credito: quoties nocturnus Anſer increpuit, & te obſeſſum, & circumfuſos hoſtes acerrimos, mundum, carnem, dæmonia recordare, teq; per tenebras, ad dumeta reptantibus obuium ſer armatum. De quo alibi pluribus, tibi in præſens iſta ſuffecerint, hoc addito, vt quotiens ore Anſeris experrectus hoſtibus tuis diuina ope ex altiore animi parte reſtiteris, arcemq; defenderis, nihil hic tibi, ſed totum illi tribuas, de quo ſcriptum eſt: *Non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael*. Et iterum: *Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtrà vigilat, qui cuſtodit eam*. Et rurſus: *Obumbraſti ſuper caput meum in die belli*: ne qua te maius gloria, vi Manlium, ne qua bene geſtæ rei conſcientia, atque hinc oriens excellentiæ appetitus è ſeruati Capitolij arce deijciat. Hæc omnia Petrarcha, quæ quiſquis legerit, ſibi dicta fuiſſe putet. Præterea cùm obſeruatum Capitolium Anſeres præmio affectos legamus, canes verò ſuſpenſos, quòd non latraſſent, ac ſi illorum factum ad perfidiam, & proditionem facere videretur, hinc moneri nos arbitror à bene faciendo animum nunquam abſtrahẽdum, & à vitijs penitus abſtinendum: cùm benefacta etiam in brutis compenſentur, vt de Capitolino Anſere dictum eſt; ob malefacta verò in eadem ipſa bruta etiam animaduertatur, quod in canem illum fuit factum.

HIEROGLYPHICA.

Custodiæ hieroglyphicum.

APVD Horum nulla de Anſere hieroglyphica extant. Pierius hæc recenſet. Sunt, inquit, qui per Anſerem pictum, cuſtodiam interpretentur, idq; ex Romana potius hiſtoria deſumptum, quàm ab Aegyptijs traditum. Neque tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cùm ſit, peruigili cura, vt acutiſſimus eſt ad ea ſentienda, quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoque ſtrepitu expergiſcitur, vt ita olim vrbem ipſam, ſedem, ac domicilium Imperij defenderit, ac conſeruarit, vnde illi honores apud Romanos instituti: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniumq; bonorum morum illuſor, eos ita ſit vltus, vt canes iecinoribus Anſerum paſcendos inſtituerit. Illud verò iuniorum commentum eſt, per Anſerem alligatum ad anchoram, firmam cuſtodiam intelligere, Anchora porrò firmitudinis indicium eſt, vt loco ſuo dictũ. Hæc ille, qui aliud ſubinde de Anſere hieroglyphicum recenſet, ſilentij nimirum, quod quia Anſeri fero non domeſtico conueniat, in ſuum locum reijcimus. Quod autem Anſerem in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs improbitatem quandam præ ſe ferre videri dicat, in hoc eſt, quod ab illo diſſentiam. Anſer enim boni ominis ales ſemper fuit habitus, vt alibi diximus. Et quamuis Homerus in ſomnij præſagitione procos per Anſeres innuat, non idcirco quiſpiam improbitatem aliquam in Anſeribus meritò arguat, ſed edacitatem potius voracitatemq;, in quam cum procis omnia Vlyſſis bona abligurientibus ſatis conueniunt. ita vt hoc nomine prudentiſſimus ille poëtarum princeps procos per Anſeres rectè innuere potuerit: non autem, vt ille exiſtimat, quod auis hęc improbitatem aliquam præſeferat: nam cur improbus aliquando vocetur, cauſam alibi retulimus, ipſam ſcilicet eius inexplebilem ingluuiem. Quod præterea ſcribat eius garrulitatem à Virgilio, & à Propertio ei vitio datam, id quoque verum non eſt: non etiam poëtam illum Antonij familiarem vocauerunt Anſerem ob eius garrulitatem, ſed quia reuera hoc erat illi nomen. Neque quia auerſum habeat à poëticis ſtudijs ingenium, idcirco Phœbæam arborem laurum non attingit, ſed potius, quia eam tanquam calidam, & naturæ ſuæ repugnantem ſibi exitialem eſſe non ignorat, quod laudi potius illi, quàm vitio eſt vertendum. Sed modò iam ipſius Pierij hieroglyphica

Canes iecinoribus Anſerum quis pauerit.

Silentij typus.

glyphica

glyphica de hac aue prosequamur, quæ à veritate aliena non putamus. Est, inquit, & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quod quacunque ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neque quicquam magis, vel satis, vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres immittantur. Quin etiam eorum stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poëtarum perditissimus, qui inter Olores satis cum imprudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset; quod nisi & improbus, & perditorum morum fuisset, coniectura est, Antonium id minimè factutum. Eoq; spectat Ciceronianum illud in Antonium, *Anseres de Falerno depellendi sunt*. Et ne longiùs ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sexto Roscio Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. *Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint; at fure internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestia sunt, in eam partem potius peccant, quæ est cautior. Quod si luce quoque canes latrent, cum Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: Alij vestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt*. Neque illud dissimulabimus, quòd hominem, qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij, securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Ansere siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura, quàm diligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiam genere souere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus vniuscuiusque foetum signare debent, atq; ita vnicuiq; sua ad nouem supponere. Hæc omnia ex Pierio. Potest preterea Anser mali poëtæ esse hieroglyphicum, tum ob eius vocem obstreperam, tum quòd nũquam se humo tollat, quo nomine Bacchilides malus poëta huic aui comparatur ab [a] Alciato, sicut contrà Pindarus Falconi, dum ait:

Vt sublime volans tenuem secat aëra Falco,
Vt pascuntur humi, Graculus, Anser, Anas,
Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens,
Sic scit humi tantùm pergere Bacchelides.

Postremò aliqui Anserem illius, qui sedulò mortem meditatur statuunt simulacrum. Anseres, inquiunt, exempla sunt eorum, qui sedulò mortem meditantur. Quid enim nostra mens est tenebris obnubilata, & obuoluta, nisi nox pallens, & atra? Excubant igitur, hi vigilant clamitantq; semper. Custos quid de nocte &c. tanquam milites arcem custodientes, pauidi, ne media nocte clamor efficiatur, & ne dies domini veniat, sicut fur in nocte. Nesciunt enim, qua hora fur veniet, num in prima vigilia, num in secunda, nempe qua vitæ ætate: pueritiane an iuuentute, vel senecta. Paueritque ne adueniente die dicat anima corpori, veluti olim Angelus Iacob: Dimitte me, quoniam aurora est. Igitur, qui vt Anseres vigilant infestorum dæmonum deprædationi non subiacet: immo sicut olim Anseres à Gallis vrbis Capitolium conseruarunt, ita isti animam huius vrbis nostræ, huius, inquam, corporis arcem tutantur, ac seruant.

Detrimenti hieroglyphicum.

Accusatoris inanis hieroglyphicum.

Suos tantũ curãtis hieroglyphicũ

Poëtæ mali hieroglyphicum.

[a] Emb. 159.

Sedulò meditantis mortẽ hieroglyphicũ

PROVERBIA.

INTER prouerbia ab Ansere desumpta sese nobis primum offert satis vulgatum [a] illud. λάμπων ὄμνυσι χῆνα, ὅταν ἐξαπατᾷ τινά, idest, *Lampon, cum aliquem fallit, Anserem iurat*. Primi Socratici, inquit Suidas, hoc modò iurare soliti fuerunt. Rhadamantus autem primus vetuit, ne in iureiurando Dij nominarentur. Sed iurari voluit Anserem, canem, arietem, & similia. Lampon autem aruspex fuit, & vates, cui Athenienſium coloniam Sybatim missam ascribunt. Iurabat autem per Anserem, vt fatidicam auem. Vsurpatur de ijs, qui iureiurando interposito fallunt. Hæc Suidas. Meminit [b] Aristophanes dum ait: λάμπων δ' ὄμνυσιν ἔτι καὶ τὸν χῆνα ὅταν ἐξαπατᾷ τίς τι, idest, *Lampon etiam nunc iurat per Anserem, vbi quis fallit in aliquo*. Vbi Scholiastes: Primi, inquit, Socratici hoc iuramentum vsurparunt: nam Socrates libro duodecimo Criticorum sic scribit: Rhadamanthus cùm regnum administraret, videtur omnium hominum iustissimus fuisse, & ferunt

[a] Gloss. mag. in Gen. c. 1.

Lampõ cur per Anserẽ iuraret.

[b] In auib.

de illo, quod iuramentis per Deos interdictis, iurare iuſſerit Anſerem, Canem, arietem, & ſimilia. Fuit autem Lampon ſacrificus, diuinator, & vates, cui etiam Athenienſium Coloniam in Sybarim deductam aliqui attribuunt, ipſum cùm Athenienſis eſſet, cum alijs nouem ducem eis fuiſſe dicentes. Iurabat autem per Anſerem, tanquam auem vaticinam (μαντικὴν, auguralem, adagiorum author) conſecutus eſt etiam cibum honorarium in Prytaneo. Hæc ille, ſed id abijſſe in prouerbium non meminit, quemadmodum fecit Suidas, & adagiorum aut hor. Cùm autem nonnulla alia hue ſpectantia aliàs tradiderimus, ad alia pergam ex Anſere prouerbia, ab Eupolidis quodam verſiculo apud Athenæum exorſus;

Lampon quis.

Ειμὴ σὺ χηνὸς ἧπαρ ἢ ψυχὴν ἔχεις, ideſt:

Niſi Anſeris hepar, aut ſenſus habes,

Quem ſic interpretatur Ornithologus: niſi parum ſapis, aut non amplius Anſere. Nam, inquit, & mulierculæ noſtræ hominem parum ſapientem vocant ein vvizige Ganſz, ideſt, Anſerem prudentem: quemadmodum, & vulgus Italicum noſtrum imprudentes appellat Ceruelli di Oca, quaſi Anſeris cerebro præditos. Huic ſimile apud Plutarchũ legitur χηνὸς ἀφρονέστερος. Cæterùm quàm perperam huic volucri aſcribatur ſtoliditas, alibi eſt oſtenſum. *Anſer inter Olores:* Cygnus, inquit Polydorus Virgilius, auis eſt candidiſſima, vocem habens anguſtam, Anſer autem clamore obſtreperus. Ob hanc igitur diſtantiam factum eſt in eos prouerbium, qui ſe ijs rebus, quas ignorant, petulantiùs audent immiſcere, vel de rebus ſuis nimis ſibi aſſumunt, aut inerudíti, inter doctos garriunt. Hac prouerbiali figura, vt alibi eſt annotatum, vtitur Virgilius, cùm ait:

Anſeres inter Olores.

— Sed argutos inter ſtrepere Anſer Olores

Et hunc imitatus Strozius filius.

Inter Apollineos recinam velut Anſer Olores.

E' fatto il becco all'Oca, Italis dicitur de re iam perfecta. Omiſſa hypera pedem inſequeris, prouerbium illi affine Hollandorum eſſe ait Ornithologus. Su ſuiſt nae thennen ay vnde leſt tganſen ey uaren, ideſt, Gallinarum oua conquiris, & Anſerina negligis. Idem Ornithologus memorat Anſeres vicinis, vel familiaribus furtim auferre pro furto apud Heluetios non haberi: ſed etiam familiaritatis indicium, ſi illi, quorum Anſer fuerat, ad conuiuium, in quo Anſer ſurreptus apponatur, inuitentur. Itaque, inquit, ſæpe è culina, dum aſſatur, auſertur. Celebratur à noſtris prouerbij inſtar conuiuale hoc dictum: Eſſed vvas ir hand vnd laſſend den luen die Ganſz gon, ideſt, veſcimini præſentibus, & Anſeres alienos relinquite. Cuius originem ferunt huiuſmodi. Vir quidam parum aſtutus, cui Anſer ſurreptus erat, paſſim de illo inquirens, circumibat: & cùm fortè cœnantes quoſdam obſeruaſſet, ſuſpicatus Anſerem ſuum (id quod res erat) ab illis conſumi, ſtans foris pone feneſtram ſermonem illorum auſcultabat. Tum quendam intus (qui nimirum foris illum animaduerrat) cæteros hortantem audiens, vt cibis præſentibus veſcerentur, relictis Anſeribus alienis, ſuſpicione depoſita, diſceſſit.

APOPHTHEGMATA.

OCRATES, vt refert Laërtius, Alcibiadi illum increpanti, quòd modeſtiùs, quàm par eſſet, vxoris moleſtias pateretur, reſpondit: An verò tu non toleras clamore perſtrepentes Anſeres? Illo dicente, At mihi oua, pulloſq; pariunt. Et mihi, ait Xantippe filios. Non minus facetè Myrtilus apud * Athenæum quoſdam, qui veſpertini ad conuiuium acceſſerant, alloquitur, inquiens: Conſiſtite poſtea iuxta Theopompi hedycarem, ò ieiune Mugilum chore, oleribus velut Anſeres excepti.

* Deip. li. 7.

APOLOGVS.

ANSERES, & Grues in eodem prato paſcebantur, venatoribus autem viſis, Grues, quòd eſſent leues, ſtatim euolauerunt, Anſeres verò ob onus corporum cùm manſiſſent, capti fuerunt. Fabula ſignificat in expugnatione vrbium inopes facilè fugere, diuites autem ſeruire captos.

De Anſeribus, & Gruibus apologus.

ICO-

ICONES. NVMISMATA. INSIGNIA.

HOC loco primùm ſeſe nobis offert Anſer ille pictus tam artificioſè, vt viuas ſui generis aues falſa vitæ imagine in ſui amorem pelliceret, & ad Venerem ſtimularet, vt meminit [a] Athenæus his verbis: *Accepimus autem, bouem eam, quæ eſt in Pyrene area, bouem conſcendiſſe, canemq́ pictum, & Columbam, & Anſerem. Hanc quidem canis, illam Columbus, hanc Anſer conſcendit, atque inſiluit. Verùm cum fieri non poſſe his omnibus exploratum eſſet, abſtiterunt.*

Anſer pictus. [a] Deip. l. 13. cap. 29.

Plinius alterius Anſeris æreí meminit à puero ſimiliter æreo velut ſtrangulati, qui quam affabrè effictus fuerit, indicant hæc ipſius Plinij verba. *Boëthi ſtatuarij infans ex ære eximiè Anſerem ſtrangulat.* Proſerpina, vt refert [b] Pauſanias, olim pingebatur, velut manu Anſerem tenens, vt in fabuloſis ex ipſo Pauſania afferam. Romani Anſeris clangore, vt dictum eſt, à Gallis liberati, hoc beneficium compenſaturi, præter alios honores, quos ei decreuerant, Anſerem ex argento confinxerunt, & in Iouis Capitolini templo collocarunt, quod innuit Virgilius, dum canit:

Anſer ære. [b] In Boeticis. Proſerpina Anſerem manu tenens.

Atque hic auratis volitans argenteus Anſer
Porticibus Gallos in limine adeſſe canebat.

Anſer Argẽteus vbi.

Vbi Seruius, Satis prudenter, inquit, argenteum Anſerem dixit: nam quaſi epitheton eſt coloris, & ſignificauit rem veram. Nam in Capitolio in honorem illius Anſeris, qui Gallorum nunciarat aduentum, poſitus fuerat Anſer argenteus. Huius Anſeris effigies inſculpta erat illi clypeo, quem Vulcanus in Veneris gratiam pro Ænea fabricauerat, vt ex recitatis Maronianis verſibus patet. In ædibus Illuſtriſſimi Cardinalis Cæſij inter alias innumeras affabrè factas ſtatuas in quodam conclaui puerum obſeruaui, vt eſt videre in meo de ſtatuis libro, qui Anſeris collum ita manu premeret, ac ſi ea eius ore aquam exprimeret; quæ ſtatua, etſi parua multis tamen pulcherrimis veterum monumentis conferri poteſt: & fortè ad ænei illius imitationem, cuius ſuprà ex Plinio meminimus, factus fuerit. De vaſe marmoreo, cui Anſeris effigies inſculpta erat, & ſimili pecunia referto, in Morauia inuento meminit Hector [c] Boëthius his verbis: *Eſt & in Morauia, marino littore inter vetuſtiſſima arcis marmoreum vas, cui Anſeris duobus cum Anguibus decertantis effigies mira arte inſculpta, haud diſſimili pecunia refertum anno Chriſti 1460. à paſtoribus inuentum. Fuit idem lapis, vti à fide dignis accepimus, haud minus, quàm nummi diutius ſpectantibus admirationi, argumentum apud maiores noſtros Romana pecunia aliquando fuiſſe vſum.* Sed hæc breuiter percurriſſe ſufficiat. De cheniſco paulò pluribus erit agendum. Ita autem Græci præter Anſerculum, vt alibi diximus, partem quandam in naui appellant, quæ qualis fuerit, audite: *Cheniſcus*, inquit Phauorinus, *pars eſt proræ, cui appenduntur anchoræ, & quæ carinæ nauis eſt principium. Sunt qui puppis totius principium dicant, ad quam epotides naues connectuntur. Sed vtcunque ſit, Cheniſcus dictus eſt, quoniam nauium artifices eam partem in Anſerini capitis formam effingunt, ponuntq́ in ſummo nauis, fortè quod vel nauigium in eius ſpeciem, & ſimilitudinem formant, vel potius boni augurij cauſa, tanquam immerſibilis nauis ſit, vt auis illa, quæ fluctus enatat.* Hæc ille, ex Varrino nimirum vel Etymologo, vel Euſtathio. Licet autem ambigere videatur proræne, an puppis pars eſſet illa, quã in Anſerini capitis effigiem effictam cheniſcum vocarent: [d] Lazarus tamen Bayfius puppis partem eſſe aſſeuerat. *Quod nos*, inquit, *Anſerculum vertimus* (vbi Lucianus habet χηνίσκον) *intellige formam Anſerculi effectam ad puppis ornamentum, vt vidimus in antiquis nauibus depictis: quas adſcribendas curauimus in lectorum gratiam.* Hæc ille, qui mox iconem exhibet, quam ſi quis videre cupit, illum adeat. Cheniſci meminit [e] Artemidorus, vbi Cheniſcon, ait, in ſomnis ſignificare gubernatorem. Meminit & Lucianus in dialogo, qui πλοῖον ἢ εὐχαὶ inſcribitur, dum ait: Ὡς δὲ ἡ πρύμνα μὲν ἐπανέστηκεν ἠρέμα καμπύλη χρυσοῦν χηνίσκον ἐπικειμένη, id eſt, *Vt verò ipſa puppis ſenſim inſurgit inflexa aureo Anſerculo ornata.* Et [f] rurſus ὁ δὲ ἐπὶ πρύμνῃ χηνίσκος ἄφνω ἐπτερύξατο καὶ ἀνεβόησε, id eſt, *Anſerculus enim, qui ad puppim erat, repentè alas promere cœpit, & clangorem fundere.* Vt mirum ſit, inquit Lylius Gyraldus, Cælium virum multæ lectionis, planè hoc ipſum ignoraſſe, vt qui nauem eſſe cheniſcum putarit, non nauis partem. Sunt & qui in Apuleio vndecimo libro parum ſcitè ita legant: *puppis intorta ceruchο*: cùm anteà legeretur *intorta cheniſco*. Hæc Gyraldus. Ad formam quoque Anſerini capitis effingebantur in Lyra ligna illa, quæ axes continent, vſum fibularum habentes

Puer Anſeris collum manu premens. Vas marmoreum cũ Anſere inſculpto pecunia plenum. [c] Hiſt. Scot. lib. 6. Cheniſcus. [d] Lib. de re nauali. [e] Lib. 2. Onirocriter. [f] In varis narrat. Apuleius correctus.

bentes

[g] *Lib. de machinis c. 4.*

bentes, de quibus [g] Oribaſius: *Chenifci*, inquit, *cuiuſmodi ſunt in Lyra, excogitati ſunt ad axes continendos. Vbi enim fibulæ non ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod ad vim igitur, vſum habent fibularum: decoris autem cauſa inſculpta habent Anſerina capita lignea.* Ad ſimilitudinem pariter roſtri Anſerini affirmari conſueuerunt extremæ iugorum partes, quibus equi iunguntur, ἀκροχηνίσκοι Græcis dictæ, quas aliqui cornua latinè interpretantur, vt ex his Iulij Pollucis verbis colligere licet: *Ipſæ verò iugi curuaturæ, quibus equi ſubiunguntur Zeuglæ, quarum extremitates acrochenifci vocantur.*

FABVLOSA.

[a] *Lect. anti. lib. 11. c. 19.*

Nemeſis & Leda an diuerſæ.

Proſerpina cur Anſerē manutenēs appingeretur.

[b] *In Bœoticis.*

Hercynna fluuius cur ſic dictus.

[a] ÆLIVS Rhodiginus, vbi pluribus diſſerit, nunquid Nemeſis, & Leda diuerſæ ſint, an vna eademq́; quod affirmat, ſcribens, ex nonnullis Græcis Iouem, cùm Nemeſim comprimeret, ſeſe in Olorem, eam verò in Anſerem conuertiſſe: ſed hanc fabulam exactè in Cycno tradidimus. Cæterùm Eriphus poëta, quod illic omiſimus, Athenæo teſte, ex ouo Anſerino Ledam (imo Helenam) natam ait. Nunc quod aliàs polliciti ſumus, cauſam reddamus, quare Proſerpina Anſerem manu tenens appingeretur. Refert eam [b] Pauſanias ſic. *Iuxta Lebadiam ciuitatem Phocenſibus finitimam nemus eſt Trophonij. Ferunt ibi Hercynnam vnà cum Proſerpina ludentem Anſerem, quem tenebat, inuitam dimiſiſſe. Atqui in cauam ſpeluncam auis cum deuolaret, & ſubter lapidem ſeſe occultaret, ingreſſa Proſerpina cepit ſub lapide ſedentem. Aquam itaque profluxiſſe aiunt, quo loco lapidem amouerat Proſerpina, & hac de cauſa fluuium dictum fuiſſe Hercynnam.*

VSVS IN CIBIS.

T modò pro ſedulitate in educandis Anſeribus commodum aliquod naniſcamur, operepretium erit de vſu eorum in cibis loqui. Sed prius quo in pretio olim habiti ſint, & nunc habeantur, & de ſucci, qui ex huiuſmodi cibo corporibus noſtris adijcitur, qualitate, non nulla occurrunt dicenda. Anſeres igitur antiquitùs in delicijs fuiſſe teſtantur in primis lautiſſima illa Athenæi conuiuia, in quibus inter opiparas alias epulas ſæpenumerò recenſentur, vt cuiuis eius monumenta lectitanti innoteſcit. Ex [a] Diodoro Siculo habemus, olim Regum Ægypti menſis nihil inferri ſolitum præter vitulum, & Anſerem, illiusq́; regionis populo Anſeres cùm elixos, tùm aſſos quotidie tanquam lautiſſimos apponere conſueuiſſe. Teſtatur Lampridius Anſerem diebus tantùm feſtis ad conuiuium ab Alexandro Seuero receptum. Eundem eſitaſſe Annibalem, magnum illum Pœnorum ducem adeo, vt Gallinis etiam Numidicis illos prætulerit, arguunt hæc Martialis carmina:

[a] *Rerū antiq. lib. 2. cap. 3.*

Anſeribus qui frequēter veſcerētur.

Anſere Romano quamuis ſatur Annibal eſſet,
Ipſe ſuas nunquam barbarus edit aues.

[b] *De Auib. lib. 2. cap. 3.*

Iudæi frequenter Anſeribus veſcuntur.

Angli nunquam Anſeres cœnant.

Anſerū eſus frequens multa affert incommoda.

[c] *Lib. 3. de aliment.*

[d] *Lib. de cib. bon. & mal. ſuc.*

Hodie quoque nonnullis inter cupedias habentur, præcipuè ſi optimè ſaginati fuerint, vt in Gallia, vbi teſte [b] Bellonio, non minoris ſit Anſer altilis, quàm Romæ olim Lupus, ſcarus, aut Mulus. Iudæis quoque ferè omnibus cibus eſt, non minus gratus, quàm conſuetus, qui his auibus diuerſimodè præparatis, frequentiſſimè veſcuntur: vnde facetè quidam ipſos duræ ceruicis dicebat, quòd, vt plurimùm Anſeribus viuant, quorum caro dura eſt, & muſculoſa, concoctuq́; difficilis. Cæterùm apud plerosque populos nunc temporis in pauco honore habentur, & à delicatis non recipiuntur. Angli illis nunquam in cœna veſcuntur, vt refert Ornithologus, neque temerè, cùm plurima ipſorum frequens eſus hominibus incommoda adferat, quæ mox narrabuntur: quapropter qui ſanitati conſultum vult, rariùs eos edat: & quamuis ſuccum parum laudabilem gignere vulgò notum ſit, hoc tamen magis ex authorum ſcriptis innoteſcere cupio. *Anſeris*, inquit [c] Galenus, *& Struthiocameli caro excrementitia eſt, & difficulter concoquitur.* Idem [d] alibi confirmat, inquiens: *Anſerinæ partes, aliis exceptis, duræ, & excrementoſæ ſunt, nec facilè concoctionem admittunt.* Idem alio in loco, eum, qui attenuante victu vti volet, auibus, quæ in locis aquoſis degunt, vt Tardis, quas Otidas vocant, Anſeribus, &c. abſtinere ſuadet. Vnde patet, quantùm à Galeni doctrina recedat liber de Dynamidijs, ipſi aſcriptus, vbi Anſeres duplici quartanæ in victu præſcribūtur, quid

enim

enim dici eo potest absurdius? Galeno assentitur [e] Simeon Sethi, carnes Anserum, inquiens, superfluitatum, & excrementorum productrices esse, & difficulter coqui, domesticisq; cunctis auibus crassiores esse, & calidiores, & humidiores; easq; priscos eodem ordine posuisse, quo Struthiocamelorũ carnes. Eadem ferè tradit Elluchasem, nec discrepat Rasis, qui scribit, Anseres natura humidiores esse omnibus alijs auibus, & duriores concoctu. Auicenna crassam eorum carnem esse asserit. Albertus alibi frigidam, siccam, duram, atrabiliariam, & concoctu difficilem, alibi verò propter frigiditatem, & crassitiem insalubrem, quod sanè ab omnibus grauissimis authoribus, & à veritate ipsa est alienum. Recentiorum alij omnino super hac re vetustioribus subscribunt. Anserum caro, inquit Michael Sauonarola, calida multùm, sed minus, quàm Anatum, & humidissima inter carnes domesticarum auium, crassę substantiæ, & propter nimiam humiditatem febres generat. [f] Gulielmus Pantinus in eundẽ sensum sic scribit: *Anserum, qui Græcè χῆνες appellantur, carnes superflua excrementa producunt, & difficulter concoquuntur, domesticisq; cunctis auibus crassiores, & calidiores, humidioresq;.* *Earum caro* (Anserum) inquit [g] Cardanus, *inter alias auium carnes calidior, atque humidior est.* Qui paulò infrà eius nocumenta sic memorat: *Verùm omnium* (tam domesticarum, quàm syluestrium) *caro damnata est, quoniam dura, & concoctu difficilis, & valde excrementitia, atque improbum generat succum, valdeq; putredini obnoxia: immo experimento comprobatum est, copiosum eius vsum febres excitasse. Ob etenim partium crassitiem, atque duritiem, maximeq; nisi valido, robustoq; ventriculo concoquatur, obstructiones generantur, quæ & febrium, & aliorum præter naturam affectuum sunt in causa. At si rectè conspiciatur, multum alit, licet vitiosum corpori alimentum adferat.* Quod postremum ex Cornelio Celso desumptum esse videtur, qui Anserem numerat inter cibos valentissimæ materiæ, & plurimi alimenti. Idem ferè ait [h] Iulius Alexandrinus, qui cùm vtrorunque, domesticorum scilicet, & ferorum Anserum carnem illaudatam esse dixisset, atque etiam damnatam concoctionis peruicacia, & duritia, alimentiq; prauitate, & humoris superflui redundantia inutili, vitiosaq; & putredini parata, vnde facilis sæpe in febres incursus; statim subijcit, nihil præter alarum extrema commendari quicquam in his magnopere ad salubritatem posse ob partium crassitiem, meatus infarcientem, atque attenuantis victus rationi aduersissimam, duritiemq; nisi valido, robustoq; ventriculo prope indomitam, sed quæ si rectè concocta vincatur, non parum alat, vt plæraque alia, quæ difficulter quidem, sed rectè tandem concoctione ventriculi iustè superata, egregiè nutriunt, bene, praueq; pro succi, quem elargiuntur, bonitate, aut prauitate. Sed nimis longum esset, omnium verba, qui de Anserina carne loquuti sunt, hic adducere: quapropter quibus affectionibus potissimùm officiat breuiter ostendam. Alexander Benedictus eam tempore pestilentiæ mensis damnari asserit, & Arnoldus Villanouanus Anseres veteres ijs noxios esse, quos hæmorrhoides frequenter vexant. Item quos lues Gallica, vt [i] Hieronymus Fracastorius innuit;

—— Tibi pinguis Anas, tibi candidus Anser

Vitetur: Arthriticis insuper omnibus maximè noxios esse affirmant: sicut etiam febribus, præsertim putridis, vt supra ostensum est: in summa omnibus morbis huiusmodi carnes perniciosas esse asserere possumus. Quid mirum? cùm sanis etiam corporibus, si frequenter sumantur, plurimùm aduersentur. Cæterùm ne prorsus abijciantur, docebo, quo anni potissimùm tempore minori cum noxa edi possint, cuius ætatis sint eligendi, quibus ipsorum partibus innoxiè, imò vtiliter vesci liceat, & tandem qua arte culinaria sint concinnandi, vt sanitati minus repugnent, ac palato gratiores, iucundioresq; euadant. Hyeme igitur tutiùs meo iudicio in cibum cedent, sicut omne aliud edulij genus, quod calfacit, difficulter concoquitur, & multum præbet alimenti: quam meam sententiam confirmat Arnoldus Villanouanus, asserens eos hyeme magis probari: sed quod pullos, dicat, quandiù pipiunt, magis conuenire æstate, & autumno, de hoc dubitari potest. Scribit enim [k] Plinius, etsi ex aliorum relatu, Anserem, Coruumq; ab æstate in autumnum morbo conflictari. Quod si verum est; quomodo dum ęgrè habet seu iuniorum, seu adultorum esus salubris esse potest? Vt vt est, apud nos in autumni fine, prope hyemis principium frequẽtius, quàm alijs temporibus comeduntur, sed pręsertim die omnium Sanctorum nomini sacrato, quo in singulis ferè domibus Anser esitari consueuit. In Germania verò ferè in D. Martini festo vsitatissimus cibus perhibetur: Illius enim regionis incolæ eum diẽ musto præcipue, & Ansere celebrant; Cuius vsus causam sic quærit Fridericus Nausea. Quod verò, inquit, tum plerisque omnibus peculiaris cibus est Anser, potus autem mustum, siue vinum, fit ideo partim, quia tum vix victus est, quàm vel Anser, & omnibus æquè commodior, meliorisq; fori; nec musto, siue vino potus tum quispiam communior, & qui possit omnibus par esse in emptione, Vnde fieri

solet,

[e] *De cib. facult.*

[f] *In Corn. Cels. lib. 11. cap. 18.*

[g] *De tuend. sanit. lib. 3. cap. 18.*

[h] *Salub. lib. 13. cap. 3.*

[i] *In Syphil.*

Quo tempore minus noxiè comedantur.

[k] *Lib. 29. cap. 3.*

Itali quando Anserẽ comedant.

Anser cur in festo S. Martini esitari consueuerit.

ſolet, quod ſicut non ſolùm Pannonia genetrix, & Italia tanquam altrix, & Gallia triplex ipſa tanti viri filia ſpiritualis gaudere debet in ea die, ſed & omnes gentes, quę gaudent eum habere patronum, gaudere debent: ita cibum, & potum decet habere, qui poſſit omnibus ad hilaritatem eſſe communis, & ad c mendum facilis, & æquus. Et meritò partim profectò peculiaris eſt cibus in D. Martini ferijs Anſer, quod hic conditionem fermè habet cum S. Martino parem. Sicut enim Anſer natura nocturnas excubias celebrat, ſuasq; vigilias aſſiduitate cantus teſtatur, ita quoque S. Martinus tam fuit ſemper orando, prædicando contemplando vigil, ſuasq; vigilias bene viuendo teſtatus eſt, vt eccleſia conſuerit, in eius memoriam legi euangelium, in quo Chriſtus eſſe beatos ſeruos ait, quod Dominus in prima, & in tertia vigilantes inuenerit, qualis fuit S. Martinus. Hucuſque Nauſea, qui cùm huius rei cauſas afferat, quæ myſtæ magis, quàm Philoſopho ſatisfaciant, quærenda eſt alia phyſica ratio, quæ, ni fallor eſt huiuſmodi. Nam cùm D. Martini feſtum, inclinante autumno celebretur, eo tempore Anſeres, ex prægreſſa ęſtate paucioribus ſuperfluitatibus ſcatent, & ventres ob accedentem hyemem, magis ſunt ad concoquendum idonei. Franciſcus Petrarcha, vt alibi recitauimus, cauſas haſce eſſe ſuſpicatur, aut quòd tunc auis hæc ſit optima, quæ noſtrę rationi repugnare videtur, aut quòd ea die, (ſiue ea ſit omnium Sanctorum, aut D. Martini feſtum) Capitolium aduerſus irrumpentes Gallos conſeruarit ſuo clangore.

Anſeresqui pręferendi.

Quod ad ætatem attinet, ſatis inter omnes conuenit, iuniores adultioribus eſſe pręferendos, & quò ad ſenectutem magis accedunt, eò magis eſſe damnandos, vtpote deteriorem ſuccum gignentes. Id quidem euenire arbitror, quod iuniorum carnes teneriores exiſtant, vnde quicquid eis ineſt noxij, perfecta concoctione euincitur, & domatur: Licet alioqui libro Galeno attributo de diſſolutione continui pulli Anſerum propter multitudinem ſuperfluitatum tardæ digeſtionis dicantur. Carnes pullorum Anſeris, inquit Creſcentienſis, ſi pingues fuerint, & quatuor menſium ætatem non exceſſerint, à pluribus appetuntur. Scribit [l] Polydorus Virgilius, Anſeres iuniores antequam primam mutent plumam in Anglia loco lautarum haberi: cùm creuerint, non item. Poſtremò pullum Anſerinum eſſe inter cupedias teſtantur hæc [m] Pontani carmina.

[l] *Hiſt. Angl. lib. 1.*

[m] *Erid. li. 1.*

Altilis inde Capus, raptiſq; à matre Columbi,
Anſer & implumis, & bene paſtus Anas.

Anſerini iecoris præſtantia.

[n] *Lib. 10. cap. 22.*

Iam de partibus diſſeram, inter quas ſeu quis gulæ rationem habeat, ſiue ſanitati conſultum velit, principatum abſque vlla controuerſia obtinet iecur, adeo exquiſitum cibi genus Romæ habitum, vt nihil æquè loquantur Romanorum culinæ: vnde gloriatur [n] Plinius, ſuos primùm agnouiſſe huius edulij bonitatem, ſcribitq; non ſine cauſa in quæſtione eſſe, cui Romanorum primo tam præclarum inuentum ſit acceptum referendum. *Noſtri ſapientiores* (cæteris inquit) *qui Anſeres iecoris bonitatem nouere. Fartilibus in magnam amplitudinem creſcit, exemptum quoque lacte augetur. Nec ſine cauſa in quæſtione eſt, qui primus tantum bonum inuenerit, Scipio Metellus vir conſularis, an M. Seſtius eadem ætate eques Romanus.* Cùm igitur tanti fieret Anſerinum iecur apud eos, qui in vrbe gulæ ſtudebant, præcipua erat illis cura, vt in quam maximam molem excreſceret, & tenerrimum fieret: vnde omni adhibito ſtudio culinæ magiſtri præcepta tradebant, quomodo id aſſequi poſſent: quorum aliqua ex grauiſſimis authoribus, cùm ſupra loqueremur de ſagina, retulimus.

Anſerinum iecur quomodo curādum.

Vt autem iecur in ipſis maius, & delicatius euaderet, viuos ficis potiſſimùm ſaginabant, deinde ex eis recens mactatis exemptum lacte mulſo immergebant, vt ex Plinij modò recitatis verbis patuit: quo etiam modo iecur ſuillum curabant: cuius rei authorem fuiſſe M. Apicium omnium nepotum altiſſimum gurgitem teſtatur idem Plinius, vbi inquit. *Adhibetur & ars iecori ſuum ſicut Anſerum, inuentum M. Apicij, fico carica ſaginatis, à ſatietate* (aliàs ac ſatie) *necati repente mulſi potu dato.* Quod autem, vt dictum eſt, ficubus ſaginarentur, iecur exemptum à Græcis συκωτὸν à Latinis verò ficatum dicebatur. His artibus curatum Anſerinum hepar, adeo magnum aliquando capiebat incrementum, vt Anſerem ipſum æquare dicat [o] Iuuenalis hoc verſu:

[o] *Sat. 5.*

Anſeris ante ipſum magni iecur, Anſeribus par.

Et Martialis ſuperare, ſic canens:

Aſpice quàm tumeat magno iecur Anſere maius
Miratus dices: Hoc rogo, creuit vbi.

In eligendis verò Anſeribus, quorum iecur eſſet præſtabilius, admodum erant curioſi, in quos ſic inuehitur [p] Statius:

[p] *Syl. li. 3.*

Ah miſeri, quos noſſe iuuat, quid Phaſidis ales
Diſtet ab hyberna Rhodopes Grue, quis magis Anſer
Exta ferat:

Vbi

Vbi Domitius Chalderinus Interpres, exta, inquit, ideſt, iecur. In quo ſenſu exta etiam accepit [q] Perſius de eodem iecinore loquens, vbi Romanorum luxuriam, & gulam deteſtatur.

[q] *Sat. 6.*

Vt tuus iſte nepos diui ſatur Anſeris extis,
Cùm moroſa vago ſinglutiet inguine vena,
Patritia immeiat vulua.

Eligebant autem eos, qui non ſolùm ficis eſſent paſti, ſed qui eſſent albi, vt innuit [r] Horatius de Naſidieni cœna loquens:

[r] *Serm. 28.*

Pinguibus & ficis paſtum iecur Anſeris albi.

Vbi Acron ex parte, inquit, totum, ſcilicet Anſerem denotauit. Hic igitur ab antiquis Anſerino hepati honor fuit habitus, is delectus, & præparatio, Noſtri qui non minus gulæ ſunt dediti, imò fortaſſis eos ſuperant, non minori in pretio hoc viſcus habent, nec minus curioſa de eo parando tradunt præcepta. Varia enim illis cibaria lacte, aut ſero imbuta in cibum exhibent, maximè verò Iudæi, qui mirum immodum Anſeribus delectantur, eorumq; greges alunt, trilibre aliquando iecur eximunt: quod etiam Galeni temporibus ſactitatum video: nam, referente Ioanne Baptiſta Porta, ſic hac de re ſcriptum reliquit: *Quemadmodum in ſuibus, dum adhuc viuunt, hepar ex caricarum paſtu ficatum ad voluptatem præparatur, ita in Anſeribus video eorum alimenta lacte imbui, vt non modo eorum iecur ſit iucundiſſimum, ſed potenter nutriat, & ſit optimi cibi.* Eiuſmodi autem iecur non ab hiſtoricis, & geoponicis tantùm, velut delicatum, ſed & medicis plurimùm vt ſalubre commendatur, præcipuè ſi ficatum fuerit, aut alia ratione curatum. Quantum id Galenus medicorum omnium coryphæus laudet, ex eius verbis modò recitatis liquet: idem facit author libri de diſſolutione continui. Raſis Galenum ipſum citans, *In omni iecinorum genere*, inquit, *præſtat Anſerinum, tanquam humidius, tenerius, & ſuauius:* [s] Iſaac quoque ceu omnium iecinorum præſtantiſſimum celebrat. Recentiores etiam omnes miris laudibus Anſerinum iecur extollunt, ſed quorum encomia breuitatis cauſa lubens prætereo, [t] Iulij Alexandrini verba tantùm, quibus ſummam eius præſtantiam exprimit, allaturus. *Porrò*, inquit, *quæ cura Anſeribus ſaginandis adhibeatur, cibatu inter alia lacte multo madeſcente, in id vnum, vt pandas ſæpe lances implentia iecora habeantur, nouimus, ſuauiſſimi ſaporis, plurimi, ſuccoq́ abundantiſſimo præditi alimenti, concoctione non repugnante, nec morante diu deſcenſua, æquabiliſſimo caloris, atque humoris temperamento, vt ad bonitatis alimenti ſummam non ſanè deeſſe multa videantur.* Sunt tamen nonnulli, qui prorſus reclamant, ſibi perſuadentes, iecur cum in elixatione durius euadat, eodem modo dum in ventriculo concoquitur (namque, inquiunt, elixationi quodammodo ſimilis exiſtit) non tantùm non liqueſcere, ſed potius indureſcere, craſſiusq; propterea, & minus probum præſtare alimentum. Verùm cum concoctio, quæ in ſtomacho celebratur elixationi non ſit ſimilis, neceſſe eſt, vt falſam corruere, quæ huic argumento innititur, rationem. Nam elixationis author eſt calor extraneus, concoctionis verò naturalis: qui duo calores quantùm inter ſe differant, & quàm diuerſos pariant effectus, nemo eſt in arte medica, vel mediocriter verſatus, qui ignoret: quod etſi multis argumentis probari poſſet, breuitatis tamen gratia, ouorum tantùm exemplo confirmabo, quæ quò magis elixantur, eò magis indureſcunt, nimirum à calore ignis: ſecus accidit id ſtomacho noſtro: alioqui enim cibus hic, qui ſaluberrimus meritò ab omnibus habetur, omnium eſſet deterrimus. Quibus adde, ſi libet, quod ſi iocinora in concoctione velut in elixatione magis, magisq; dureſcerent, dura ſemper, & incocta à nobis excerni eſſet neceſſarium. Neutiquam igitur illis eſt aſſentiendum. Sed modò ad alias partes procedat oratio, inter quas ſiue ſalubritatem, ſiue guſtus ſuauitatem ſpectes, ſecundus meritò ab authoribus locus ab hepate aſſignatur alis: quas Galenus, cùm alias partes velut excrementoſas, duraſq; difficileſq; coctu reijciat, ſemper excipit, præſertim in libro, quem ſcripſit de cibis boni, & mali ſucci. Alibi eaſdem, & ventriculum homini intemperato, & æſtuanti, dum redit è balneis, concedit. Et in libro de diſſolutione continui, qui eidem attribuitur, ſic legitur, *Sed hepata pullorum, & Anſerum, & axella ipſorum ſunt temperata, & reliquum corpus eſt multarum ſuperfluitatum.* De eiſdem alis [u] Galeno ſubſcribens, ſic loquitur Aëtius: *Anſerum, & Struthiocamelorum caro excrementitia eſt, & difficiliùs concoquitur, quàm prædictarum volucrium, non tamen alas prædictis peiores habent.* Item [x] Ægineta, *Anſerum verò*, inquit, *& Struthiocameli caro excrementitia agriùs, & difficiliùs, quàm commemorata concoquitur, ſi alæ excipiantur, quæ non minus, quàm aliarum auium probi ſucci exiſtunt.* Simeon Sethi denique Anſerum alas reliquis corporis partibus præſtare aſſeuerat. Idem recentiores partim ex antiquorum monumentis, partim experientia edocti confirmant. Collum etiam non ſpernunt, quin ſunt qui laudent plurimùm, Platina præſertim, qui Anſerinum, & Gallinaceum inter cæteras volatiles commendat, ſi ſanguine intercutaneo caruerit.

[s] *De diæt. vniuerſ.*
[t] *Salub. lib. 13. cap. 2.*

Alarum Anſeris præſtantia.

[u] *Lib. 2. cap. 123.*
[x] *Li. 1. c. 82.*

Collum.

Idem

Pectus.

Idem author in hac alite pectus commendare videtur, cùm inquit: *Ego verò bone Auem,* (Anserem) *atque quas Columella ἀμφιβίους, hoc eſt terra, & aqua victum quærentes vocat, mali nutrimenti, tradiderim eſſe: tutius enim & alis, & pectore veſcemur*. Cui ego hac ſaltem in re minimè aſſenſerim, tum quia ſine authore loquitur, tum quia cum iecur, collum, & alas laudari dictum ſit, aliasq́; nonnullas partes non improbari ſimus demonſtraturi, profectò, ſi quoq; pectus ſalubris eſſe alimenti dixerimus, nihil penè ſuperfuerit, quod ſit improbandum, atq; perperam à Galeno, & alijs improbati fuerint Anſeres.

Cor.

Textor quoque dum cor eorum olim inter menſarum cupedias ceu laudatiſſimum quid habitum ſcribit, nullius claſſici ſcriptoris (quod nouerim) authoritate nititur. Sed fortè ipſe cor, non animaduertens, pro iecore ſcripſerit.

Vētriculus.

Ventriculus verò, vt dixi, in hac alite, & in Gallinis minus, quàm in reliquis volatilibus, damnatur. Sic enim nobis de eo ſcriptum reliquit [y] Galenus: *Eſt enim auium venter craſſus, durus, & qui ob id ægrè concoquatur, quique concoctus multum præſtet alimenti. Optimus habetur Gallinarum, atque Anſerum &c.* Laudat quidem eundem [z] Iulius Alexandrinus, ſed vires ei à nonnullis aſcriptas omnino negat his verbis. Plurimarum auium ventriculus in cibatu noſtro non eſt: Gallinarum autem, & Anſerum in quotidiano prope vſu: ſaporis per ſe non iniucundi, alimentiq́; non illaudati vterque: ſed non vt tamen concoquendi viribus (quod perſuaſum habuere aliqui) adijci inde quicquam poſſe credas, vt alia multa, quæ concoctionem iuuant, aut calorifica vi, vt gingiber, cinnamomum, piper, aromata quædam: aut calore, atque humore, natiuiq́; caloris fotu, vt vinum: aut partium diſſectione, vt acetum, quod incidendi facultate minutim magis confecta alimenta ſubeundæ promptiùs concoctioni paratiora exhibeat. Horum nihil ventriculi Gallinarum, vt diximus, Anſerumúe non ſanè magis, quàm aut Struthiocameli, aut Mergi præſtat. Quin ipſi per ſe in concoquendo pugnaces ſubſtantiæ denſitate quadam, niſi validiores ventriculi vires experiantur, tantum abeſt, vt concoctioni de ſuo hac cauſa opitulari poſſe exiſtimari debeant: nec alioqui peculiaris dos aliqua ineſt, cuius euidenti ſucceſſu aliquo periculo factum à iuratis authoribus proferri queat &c. de quibus omnibus aliàs nos longa oratione diſſeruimus. [a] Aëtius eiuſcemodi ventrem ſaporis gratia Gallinaceo præfert. *Ventres verò* (auium, inquit,) *eſiles ſunt, & bene nutriunt. Quidam ipſorum etiam in cibo ſunt iucundi, velut Anſerinus, deinde Gallinaceus*.

[y] *De ſucc. bon. & vit. cap. 6.*
[z] *Salub. lib. 13. cap. 9.*
[a] *Lib. 2. cap. 133.*

Pedes.

Pedes quoque ſuos habuere cultores, & præcones: eorum enim palmas Meſſalinus Cotta Meſſalæ oratoris filius torrere, atque patinis cum Gallinaceorum criſtis condire reperit, authore Plinio. Hos, inquit, Iulius Alexandrinus, noſtra tempeſtate in primis comedi, carnoſarumq́; palmarum ſucco, ſi rectè parentur guſtu non ingratos. Contrà Platina, hoc edulij genus non admodum probat, etſi in multarum regionum culinis piperato iuſculo, & alijs condimentis cibus ſit haud infrequens, vt infra oſtendam.

Anſeris medullæ.

Quod ad medullam attinet, etſi pauca ex hac aue extrahatur, in delicijs nihilominus olim fuiſſe haud ineptè quis forſan conijciat ex illo [b] Catulli:

Cinæde Thelle, mollior cuniculi capillo,
Vel Anſeris medullula (aliàs medulla) *vel imula mollicella.*

Nam & Turnebus in hunc locum ſic ſcribit: Quod autem ait, vel Anſeris medullula, & in obſcæno quoque eſt carmine poſitum. *Quidam mollior Anſeris medulla*. Id aliquando ſum ſuſpicatus de molliſſima Anſerum pluma accipiendum, quæ interior eſt, & corpori proxima: Sed cum intelligam, Anſeres in delicijs Romanis olim fuiſſe, quos altiles, ſignatosq́ue tenerioris ætatis apponere ſolebant, quorum tenerrimis pulpis etiam tenerior multis partibus eſſet medulla, inducor, vt credam Anſeris medullā pro molliſſima, & tenerrima re vſurpari ſolitam eſſe, cum Romanorum iudicio teneritatem carnis longè ſuperaret mollitudo medullæ.

[b] *Epigr. 22.*

Adeps.

Vberiorem longè vſum præſtat in menſis adeps; de quo Grapaldus, Anſeres, inquit, commendantur apud nos & adipe: liquamine etiam inde excogitato, quo præcipue Hebræi in condimentis vtuntur. Sed vt videre erit, varius apud varios populos eius vſus eſt. Adipes Anſerum, inquit [c] Io. Bruyerinus, celeberrimos vſus apud nos in condienda braſſica frigoribus hybernis obtinent, & ad alia obſonia paranda. Hoc adipe ſcribit [d] Olaus Magnus vti homines Septentrionales in cibis condiendis loco butyri. Eodem adipe plura cibaria condiri tradit [e] Platina, qui inſuper, liquamen quomodo ex huius auis, & porci adipe paretur, docet his verbis: *Liquamen ex adipe porci, atque Anſerum hoc modo fit: conciſum minutim ad carbones ignitos in cacabo pones: ne ſi ad flammam ſuſpenderis, fumum concipiat, tantumq́; ſalis indes, quantum ſatis eſſe putabis. Liquefactum antequam refrixit, in ollam repoſitoriam colabis, reponesq́; ad vſum, vt vbi voles, eo vti liceat. Fit item liquamen ex Anſerino, & Gallinaceo adipe.*

[c] *De re cib. lib. 15. c. 19.*
[d] *Hiſt. ſept. lib. 19. c. 7.*
[e] *De Hone. volupt. lib. 2 cap. 21.*

Oua.

Poſtremò ad oua quod attinet, cum Gallinarum, & Phaſianorum alijs præſtare dixiſſet Galenus, deteriora Anſerum, ac Struthiocamelorum ſtatuit. [f] Aëtius eadem vt apparet, ex ipſo

[f] *Lib. 2. cap. 134.*

ſo

ſo repetit; Pſellus deterrima vocat, Simeon Sethi craſſa, & difficilia concoctu, quod ſi tamen quis eis veſci velit, vitellis tantum vtatur. Tradit Ornithologus apud ſuos pauperiores ſolùm Anſerum, & Anatum ouis veſci frixis, aut iure permiſtis. Apud nos admiſto caſeo, & lacte aliquando frixantur in farragine. Sed hæc de partium Anſeris conſideratione dicta ſint: iam vt gulæ, & ſanitati conſulatur, quomodo ad cibum concinnentur, & quæ fercula ex eis parentur, operæpretium eſt dicere. Quomodo Anſerinæ carnes tenerrimæ euadant, docet [g] Porta, iubens, vt Accipitribus, aliiſq; rapacibus auibus obiiciantur. Dum enim, inquit, præliantur, aufugiunt, & aliquantiſper Accipitrum vnguibus detinentur, variiſq; ictibus confodiuntur, adeo tenereſcunt, vt mirum ſit dictu. Michael Sauonarola cùm harum carnium noxam detexiſſet, mitigari eam ait, eodem modo, vt de Anatibus dixerat. His autem iuſſerat ante earum interfectionem inſufflari, & inde aſſari, inungiq; oleo, & optimis aromatibus, vt zinzibere ruſticorum. [h] Marſilius Ficinus iubet eos nutriri ſpelta, aquaue nitida, & poſt necem carnes, ſale & coriandris aceto præparatis conditas, dies ſeptem ſeruare, antequam edas. Hali ſcitè admodum docet, vt huiuſmodi aues tribus diebus poſtquam interfectæ ſunt collo ſuſpendantur, graui lapide pedibus alligato, vt caro tenereſcat, digeſtioniq; paratior reddatur. Cardanus per biduum, antequam decoquantur, ingulari vult. Quod modò ad cocturam attinet, aues amphibias, hoc eſt, aqua & terra victum quærentes elixari iubet [i] Platina. Caſtor Durantes verò adultas quidem elixari, iuniores autem herbis odoratis, & aromatis inaſſari præcipit. Io. Bruyerinus, vetulos caſtaneis, pyris, maliſq; farciri docet: pullos verò, qui iam adoleuerunt oleribus, herbiſque caſeo, lardoq; minutatim conciſis. Huiuſmodi vel ſimili modo paratus fortè fuerit Anſer ille dureus apud Athenæum; qui coqui cuiuſdam apud Diphilum hæc verba citat:

Integrum agnum, illæſa compage corporis condimento, delibutum:
Porcellos ſua pelle tectos, exſiccatos prorſus,
Anſerem etiam dureum adduco magna inflatum mole.

Platina Anſerem eodem modo, quo porcellum farciri vult. De porcello autem farciendo hæc præcepta tradit: Porcellum adhuc lactentem iugulato, villoſq; cultro acuto abradito. Per ſpinam deinde ſcindito, eximitoq; quicquid in ventre habet, iecuſcula eius cum lardo, allio, cumq; odoriferis herbis minutim concidito, tritum caſeum, oua agitata, tunſum piper, crocum in puluerem redactum cum ſuperioribus bene miſceto, in porcellumq; omnino ita inuerſum, vt quod intus erat, foris ſit, indito, ac claudito, ne excidat. Coqui in veru, aut ſuper craticulam lento igne non incommodè poteſt, vt omni pariter eſui bona ſint. Dum coquitur, aceto, pipere, croco, ſimul miſtis cum ſaluiæ, aut roriſmarini, aut lauri ramuſculis ſæpe aſpergenda eſt. Idem etiam fieri ex Anſere, Anate, Grue, Capo, pullaſtra poteſt. Male hoc, & parum alit, tardè concoquitur: ſtomacho, capiti, oculis, atque hepati nocet, opilationes facit, calculum creat, pituitam auget. Hæc [k] Platina. Ius candidum in Anſere elixo hæc omnia recipere ait Apicius. Piper, careum, cuminum, apii ſemen, thymum, cepam, laſeris radicem, nucleos toſtos, mel, acetum, & oleum. Idem Anſerem elixum calidum è iure frigido Apiciano ſic præparat: Teres piper, liguſticum, coriandrum, mentham infundis liquamen, vt oleum, modicè temperas. Aliter: Anſerem elixum, feruentem ſauano mundo exiccabis, ius perfundes, & inferes. Ornithologus Anſeres iuuenes minutatim conciſos in paſtillo per duas horas coqui tradit. Poſſunt etiam, inquit, integri coqui in maſſa farinę ſecalis cum aqua calida ſubactæ, quemadmodum paſtilli de carne ceruina coquuntur. Sic igitur, vt dictum eſt, apud lautiores in cibum parantur Anſeres. Cæterùm & aliter paratis veſcimur, recentibus, vt inquit Platina, & ſalitis. Eos autem ſale condire Iudæis potiſſimum eſt vſitatum, qui eos continuè vorant, quare plerunque melancholici euadunt, & mali coloris, & nigri, & plumbei. Septentrionales quoque, vt [l] Olaus Magnus refert, carnibus Anſerinis ſale conditis, ventoq; ſiccatis tum coctis, tū crudis poſt æſtiuale ſolſtitium, vti omnium aliorum animalium veſcuntur. Docet Io. Baptiſta Porta, quomodo Anſer viuus excoctus conuiuis apponi poſſit: Anſer, vel Anas, inquit, vel aliud viuacius animal, ſed in hoc Anſer omnibus anteſtat, ſit toto corpore implumis, capite, colloque relicto, ſit hinc inde obuallatus igne, & circumſeptus non arctè, ne ſuffocetur fumo, neue igne torreatur citiùs: non largè, ne implumis euadat: intus paſſim pocilla, & ollulas aquæ plenas, cui ſal, & mel adiicias, ibique lances elixatis malis ſint plenæ, & teſſellatim diſco conciſis, ipſe totus liquamine obductus, & laridatus, vt eſculentior ſit, & faciliùs decoquatur: ignem admoue. Feſtinare nolito, vbi calore efferuere cœperit, circumambulando, & fugiendo præſepit ignis, & iter includit: ſic improbus aquam abſorbendo compeſcitur, cor, cæteraque membra refrigerando, medicamenti ui laxat aluum, abſter-

[g] *Mag. nat. lib. 14. c. 1.*
Carnes Anſerinę, quomodo tenerrimæ euadant.
[h] *De vita producenda lib. 2. cap. 6.*
[i] *Lib. 6.*
[k] *De re culin. li. 6. c. 3.*
[l] *Hiſt. Sept. lib. 19 c. 7.*
Quomodo Anſer viuus coctus apponi poſſit.

git, & exinanitur: & vbi inferbuerit, interiora decoquet, ſpongia continuò cerebrum, & cor humectato: vbi verò inſania ferri, & ceſpitare conſpexeris, deficit cordi humidum: remoue, conuiuis appone, euulſis ſemper partibus vociferantem, vt ferè prius commeſſatus, quàm mortuus videatur. Hæc ille omnia, fortè ex [m] Athenæo, qui ex Poſſidonio refert, Antiocum regem cognomento Grypum acceptiones ſplendidas paraſſe, cùm conuentus fierent in Daphnes honorem, in quibus integrorum eduliorum fiebant diſtributiones, poſteà viuentium etiam, Anſerum ſcilicet, leporum, & dorcadum. De ipſo iecinore præparando ſic quidam tradunt: Anſere occiſo iecur ſcitè exime, in frigidam impone, vt ſolidius ſit. Deinde in adipe Anſerino in ſartagine frige, & aromatibus conde. cibus eſt principum. Ioan. Bruyerinus, vberiones culinas Gallicas, tradit, ceruicem, alas pedes cum palmis adiecto vino, pipereq; elixare, & id genus edulij prima menſa ſolere apponi. Olim, vt ex Plinio dictum eſt, palmas pedum torrebant, atque patinis cum Gallinaceorum criſtis condiebant. [n] Iulius Alexandrinus alium præparandi modum docet, vbi de inteſtinorum Gallinæ eſu agit. Inteſtina, inquit, quæ Galeni tempeſtate nullatenus veſca fuiſſe perhibentur, pòſt eum edi cœpta, Gallinarum ex acetario ſæpe, Anſerum pedes ſectos, proſciſſis in longum auis eiuſdem inteſtinis illigant, coquuntq; ſucci expectatione pituitoſi, crudioriſq;. Demum quoddam edulij genus ex Anſeris adipe paratur, de quo ſic Ornithologus: Anſeris lac vocamus lingua vernacula, Anſerinum pingue lacti incoctum, ſaccharo, vuiſq; paſſis adiectis: hoc inter cautelas recenſetur.

[m] *Dipſ. lib. 12. cap. 19.*

Iecoris parandi ratio

[n] *Salub. lib. 13. cap. 9.*

VSVS IN MEDICINA.

AB vniuerſalibribus ad magis particularia pergam. Vniuerſalia autem, voco, quæ velut à tota aue petuntur. [a] Ioan. Baptiſta Porta, carnes Anſerinas comeſtas ad vitæ diuturnitatem facere credit, quòd eas Celſus inter cibos plurimi alimenti numeret, ipſæq; aues longæuæ ſint. Eandem vitæ portrahendæ facultatem non in carne tantum, ſed & in adipe agnouit [b] Ficinus, qui loquens de adminiculis, quæ ſenibus ſydera pariunt ad membra fouenda, *Vt igitur*, inquit, *totum ipſi quoque vobis corpus vegetet* (Saturnus,) *pro viribus, atque confirmet, accipietis ab eo regnante mumiam ſimul, & Anſeris aſſi pulpam: hac Anſeris adipe modico delinite, contundite diligenter.* Supradictus [c] Porta animalia canora, & obſtrepera, homines loquaciores reddere affirmans, Anſerem, Gallum, canem, in exemplum adducit, & quæ noctù vocalia ſunt, facere, vt in ſomnis patrata narrentur, quibus ranam, Anſerem, Luſciniam, Buhonemque adnumerat. Poſtremò cum Anſer animal aquaticum ſit, & vt ſcriptum reliquit Ariſtoteles ſolus inter animalia non rabiat (Alij aliter Ariſtotelis textum hac in re citant, vt alibi dixi) contra hydrophobiam, ideſt, aquæ metum, in quem qui à cane rabido ſunt, incurrunt, valere exiſtimat. Ego in quodam herbario Italico, qui Pandectarium citat, ex Anſeris eſu ſemen augeri, & ad Venerem homines cieri me legiſſe memini. Aliud præter commemorata ex toto Anſere emolumentum apud authores non obſeruaui. Verùm inter eius partes, quæ in vſum medicum veniunt, nulla eſt adipe ipſo celebrior, magiſue in omnibus ferè medicamentis vſitatior, cuius multiplices, in medicina vſus antequam recenſeam, primò de illius qualitatibus, atque præparatione ex doctiſſimorum virorum placitis, nonnulla præmittam. Galenus vbi varios animalium adipes inuicem comparat, de eo ſic ſcriptum reliquit: *Vulgus medicorum nouit leoninum adipem in vtroque, calfaciendo dico, & digerendo longè eſſe valentiſſimum. Proximum locum habet Pardi adeps, adeo vt parum emolliat. Minore autem in calfaciendo, ac digerendo praditus virtute eſt Anſerinus, habetq; plus quiddam in emolliendo: pari ſpacio ab hoc recedit Gallinaceus:* [d] Alibi ſic ſcribit. *Eſt adeps Gallinaceorum familiariſſimus, magiſq; etiam Anſerum, quodammodo tamen ad digerendum potentior, eſt enim ſubſtantia ſua tenuior.* Quod verò tenuium ſit partium, alias innuit, altiùs eum deſcendere ſcribens. Alibi in volucrum genere ad emolliendum primas obtinere affirmat, & alijs pluribus in locis ſuillo, & Gallinaceo vehementius, laxare, citra moleſtiam reſiccare, dolores, & laſſitudines auferre. Si deſit, Gallinaceum ſubſtituit, & in vtriuſque defectu, ſuillum: aliquando pro ceruino etiam Anſerum ſylueſtrium, item pro hyenæ ad alopecias. Hippocrates *Pro medulla cerui*, inquit, *adeps Anſerinus ſubſtitui poteſt.* Auicenna non ſolùm

huius

[a] *Phytogn. lib. 5. cap. 2.*

[b] *De vita product. lib. 2. cap. 16.*

[c] *Phytogn. lib. 1. c. 16.*

Faciunt ad loquacitatem.

Vt in ſomnis patrata narrentur.

Ad hydrophobiam.

Anſerini adipis qualitates, & uires.

[d] *De ſimpl. med. fac. ſec. loc. li. 5. c. 9.*

huius quadrupedis medullæ, sed etiam sepi loco vtitur. Aëtius ex Galeno nimirum, calidiorem, & ficciorem suillo esse tradit, & nequaquam terreum. Paulus Ægineta similiter, suillo, & caprillo calidiorem, & tenuiorum partium. Cæterùm scire licet plurimùm referre, recensné, an inueteratus sit, pro vt vsus postulat, & hoc ne, vel illo modo sit præparatus: nam recens, & sine sale asseruatus ad vuluæ vitia, & ad alios quosdam affectus confert: cùm sale conditus, & qui temporis spacio acrimoniam contraxit, eisdem malis longe sit inimicus. Quapropter antequam multituges eius vsus recitem, prudentem lectorem præmonitum volo, vt acre iudicium adhibeat, qua ætate conueniat, & quo modo paratus, sit adhibendus. Operæ erit ergo in omnium gratiam, quod paulò antè pollicitus fui, hic diuersas eius præparationes enarrare. *Anserum quoque adeps*, inquit Plinius, *& omnium auium præparatur, exemptisq; venis omnibus patina noua fictili operta in sole subdita aqua feruenti liquatur: siccaturq; lineis saccis, & in fictili nouo situs loco frigido, minusq; putrescit, addito melle.* Dioscorides præparat sic: *Recens exemptis membranis, in fictilem ollam demissus, quæ altero tantopere capacior sit, quantus sit modus adipis, quem curare institueris, obstructo diligenter vase, flagrantissimo soli exponitur. Eliquescens inde humor in fictile alterum excolatur, donec adeps omnis absumatur, mox loco vehementer frigido conditur, & ad vsus dirigetur. Alij fictile fulciunt super aquam calidam, aut tenuem, & elanguidam prunam, quæ solis vicem penset. Est & alia curandi ratio. Exemptis membranis teritur, contectumq; in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento. Mox lineo colo transfusus reponitur.* In libro, qui Seruitoris inscribitur istiusmodi præparatio legitur. Accipe ollam nouam, & pone in ea adipem, & hanc ollam pone intra aliam ollam plenam aqua, & pone ambas super ignem, & quicquid dissoluetur ex adipe clarifica in alio vase, quousque totus dissoluatur, & repone in loco frigido. Et sunt, qui proijciant super eum modicum salis, quando reponunt, quia confert lassitudini, quando miscetur medicinis conferentibus ad hoc. Et qui est sine sale confert doloribus matricis, & ammiscetur emplastris, quæ imponuntur super oculum, & scissuris labiorum, & doloribus auris, & asperitatem faciei, & confert colori. Hæc ille. Quomodo verò hunc adipem, Gallinaceum, & vitulinum à putredine seruemus, sic docet Dioscorides: *Quemuis adipem* (horum trium, quæ diximus) *diligenter elotum, & siccatum in vmbra super cribrum per lintea munda manibus vehementer exprimat, linoq; contusum vmbroso in loco suspendat, & post multos dies noua carta inuolutum frigido loco recondat. Pinguia autem indito melle, vindicantur à putredinis vitio. Vis omnium est excalfacere, mollire, rarefacere.* Docet quoque, quomodo hic, aliusúe adeps odoratus fiat. *Gallinaceus, Anserinusq;* (adeps) *sic odoribus imbui solent. Cuiusuis eorum percurati sextarij duo fictili olla excipiuntur. Erysisceptri, xylobalsami, palmæ elates, & calami planè contusi singulorum sexuncia admiscetur. Vini Lesbij cyatus vnus adijcitur. Exin efferuescunt prunis. Mox vase sublato ab igne, die noctuq; refrigerantur: postridie liquata per linteum crassum, mundum in vas excolantur. Vbi verò adeps coiuerit, concha excipitur, fictilią; nouo operto perfrigidis locis reponitur. Hyberno tempore id instituere oportet. Aestate siquidem pinguia non coguntur. Nec desunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò faciliùs in vnum corpus omnia coalescant. Eadem ratione suillus adeps, & vrsinus, cæteriq; id genus odoramentis imbuuntur. Verùm sampsuchi odorem adeps ipse repræsentabit hoc modo. Curati quàm optimè adipis, præsertim taurini mina vna, tempestiuiq; sampsuchi exquisitè confracti sexquimina miscetur, & insperso largiori vino digeruntur in offas, quæ in vase cooperto nocte quiescunt. Matutinis in fictili olla, lentusculo igni, affusa aqua, leniter coquuntur. Dumq; suum adeps odorem exuerit, defæcatus, ac bene opertus nocte tota permanet. Postero die detersa sorde, quæ pessum ierat, sampsuchi, vt dictum est, contusi iterum sexquimina priori adijcitur, eodemq; modo in offas cogitur. Alijs quæ diximus, peractis decoquitur, & colatur: & si qua fundo hæsit spurcitia, deraditur, & loco frigido reconditur.* Idem quoque ferè legitur apud [e] Plinium, qui adipem sic paratum ab agente Comagenum vocat, *Honorem debemus*, inquit, *Comagenorum clarissimæ rei. Fit ex adipe Anserino, alioq; Celeberrimi vsus est: adhoc in Comagene Syriæ parte cum cinnamomo, casia, pipere albo, herba, quæ Comagene vocatur, obrutis niue vasis, odore iucundo, vtilissimum ad perfrictiones, conuulsiones, cacos, ac subditos dolores, omniaq;, quæ acopis curantur, vnguentumq; pariter, & medicamentum est. Fit & in Syria alio modo adipe auium curato, vt diximus, additis erysisceptro, xylobalsamo, phœnice elate, item calamo, singulorum pondere qui sit adipis, cum vino bis, aut ter subferuefactis. Fit autem hyeme, quoniam æstate non glaciat, nisi accepta cera.* Hæc omnia [f] Plinius, & alibi rursus, *Aliud*, inquit, *reperit Syria pars, quæ Comagene vocatur. Adipem enim* (Anserum) *in vase æreo cum cinnamomo niue multa obrutum, ac rigore gelido mace-*

Anserini adipis præparatio.

Quomodo à putredine vindicetur.

Quomodo odoratus fiat.

[e] Lib. 29. cap. 3.

Medicamē Comagenū

[f] Lib. 10. cap. 22.

rutum ad vſum præclari medicaminis, quod ab agente dicitur Comagenum. Sic Plinius. Sed Dioſcorides Comageni non meminit, cùm tamen apud Nicolaum Myrepſum id nomen ſe legiſſe teſtetur Ornithologus. Sed iam ad huius adipis celeberrimos vſus accedamus: qui cùm plurimis conſerat morbis, eos recenſebo, ab ijs exorſus, qui totius ſunt corporis, ad eos progrediens, qui ſingularum ſunt partium. Eo igitur per ſe in omnibus affectionibus, quæ dolorem inducunt, vti licebit, eas enim maximè mitigare ſcribit Galenus, qui pariter alicubi pharmaco cuidam, vt dolorem ſedet, huius adipis aliquid inijci iubet velut ipſe facere conſueuerat. *Adeps verò*, inquit, *Anſerinus ſit, vel eius inopia Gallinaceus. Si neque hunc habemus, ſuillum inyciamus, non ignari quidem magnam eſſe Anſerini ad reliquos eminentiam*. Idem adeps humores in intimis corporis partibus mordicantes mirum in modum obtundit, vt idem Galenus teſtatum reliquit. *Porrò ob tenuitatem eſſentiæ nonnulla acrimonias magis retundunt, vbi nimirum in alto mordicantium corporum, quod moleſtum eſt, hæſerit: nam quod craſſiorum eſt partium minus, magis autem, quod ſubtilium tota corpora penetrat, & omnibus ipſum ſaniebus mordicantibus permiſcetur. Hac ratione adeps Anſerinus, quæ in alto corpore mordicant, magis obtundit &c.*

Ad dolorē ſedandum.

Sicut autem dolores, ita etiam laſſitudines tollit, idcirco inter medicamenta acopa, ideſt, laſſitudines, & fatigationes leuantia ab eodem authore reponitur: vnde aliquando medicamentis ammiſcet, quæ myracopum conſtituunt, ſic ab eo deſcriptum. *Cera candida ℥ ij adipis Anſerini odoramentis conditi vnciam vnam, medullæ ceruinæ vnciam, ſalis ammoniaci ℥ ij, piperis albi ℥ ij, thuris vnciam, cinamomi ℥ iij, aphronitri vnciam, Iridis Illyricæ ſextarios ij, mellis lib. iij, opobalſami ſextarium, Comageni lib ij. Parato, vt noſti*. Hanc eandem vim ſedandi, inquam, laſſitudines in eo pariter agnoſcunt & alij, vt Kiranides qui Adeps Anſerinus, inquit, vtilis eſt acopis, & malagmatis.

Ad laſſitudines.

Porrò omnibus ferè tumoribus præter naturam præcipuè confert: dolorem enim ſedat, emollit, & diſcutit: quæ tria in tumorum cura, quàm maximè plerunque requiruntur. Sic Galenus ad inflammationem cum dolore eum laudat, & phlegmonis cùm oleo roſaceo mederi ſcribit, & alibi phlegmonis familiariſſimam eſſe, & rurſus conferre pro reſolutione tumoris, ne aliquid duri remaneat; ſic quoq; Plinius tubera, & quæcunque emolliri opus ſit, efficaciſſimè illo curari affirmat. Sic Æſculapius, & Conſtantinus omnem duritiem ſoluere teſtantur. Syluius Pariſienſis non contemnendus noſtri æui medicus, quòd maximè tenuium ſit partium in volucrum genere ad ſcirrhi curationem præferendum iudicat. Inſuper ſacro medetur igni, teſte Plinio, qui etiam eum cum ſinapi, melle, & cera Cypria illini liuoribus, ſugillatiſq; ſcribit. Apud Æginetam recipitur cum adipe Phaſianorum in emplaſtrum diapyranu, cui emplaſtro diſcutiendi vim tribuit. Non minus vtilitatis vulneribus præbet. Plinius cucurbitam toſtam in argilla, ac tritam cum adipe Anſeris, item Bubonis cerebrum cum eodem ad vulnera glutinanda commendat: & alibi ſcribit, cum butyro pari pondere paſtillis inditum ſanguinem ſiſtere: denique cum cerebro, & alumine, & œſipo attritis mederi. Hippocrates eiuſmodi medicamentum molliens præſcribit, quod etiam cicatrices emendat: *Scyllæ internam partem mucoſam terito, & reſinam de pice cum recenti adipe ſuillo, & oleo modico, reſinaq; ac ceruſſa modica*. Et adipem Anſerinum, ac ſuillum recentem purum, & oleum modicum, & ſcyllam, & ceram albiſſimam. [g] Olaus Magnus ex Plinio, vt videtur: nam idem ferè apud hunc legas, hunc adipem melli commixtum, & morſui canis rabidi appoſitum celeriter ad ſanitatem perducere ſcribit. Prodeſt etiam ad venena. Poſt venena ſumpta, inquit Gainerius, vomitus eſt prouocandus cum aqua calida mixto butyro, cui rectè additur etiam parum adipis Anſerini, vel adeps ipſa cum vino dulci decocta bibitur.

Ad tumores omnes. Ad inflammationem cum dolore. Ad duritias. Ad ſcirrhos. Ad ignem ſacrum. Ad liuores ſuggillataque. Ad vulnera. Ad ſanguinem ſiſtendum. Ad attrita. Ad cicatrices. [g] *Hiſt. ſept. lib 19. c. 7.* Ad venena.

Reſtat modò vt de morbis agamus, qui ſingularum partium ſunt peculiares, inter quos ſeſe nobis primum prodit alopecia, cui hunc adipem mederi teſtatur Auicenna. Et Marcellus infantum alopeciarum vitia huius perfrictione ſuppleri affirmat. Galenus de compoſitione medicamentorum ſecundum loca inter remedia alopeciæ, *Vrſæ adeps*, inquit, *præſtat, ſi vetuſtior ſit: quanquam etiam hyenæ, leoniſq; ac pardalis, ac Anſeris adipes conueniunt: & quæcunque tenuium partium ſubſtantiam habent quò promptè in cutis profundum penetrare queant, atque ad radices vſque capillorum pertingunt*. Et rurſus ad eundem affectum, *Quæ ex adipibus*, inquit, *componuntur, modica item thapſia ammixta ſimiliter proſunt: præſertim ſi euphorbij, & adarcij addatur pars duodecima. Sit autem adeps trium generum leonini, pardalij, & hyenæ, cuiuſq; pars vna. Si verò hyenæ adeps non adſit, ſufficit præſentibus reliquis duobus vti Anſerino ammixto. Si verò omnes quatuor habeas, ſimul omnes miſcebis, addito inſuper, ſi adſit, vrſino, &c.*

Ad alopeciam.

Porrigini quoque, ſeu capitis furfuribus hic adeps prodeſſe dicitur cum naſturtij ſemine mixtus. Tali enim aſſidua lotione capitis furfures depellit; ſicuti ex Plinio patet, qui

Ad porriginem.

qui non solùm porriginem,sed capitis etiam vlcera, nasturtij semen tritum, & adipi Anserinæ mixtum emendare tradit, authore Sextio. Ad capitis,& temporum dolorem Apollonius apud Galenum medicamenta quædam ex adipe Anserino illinire iubet. Sanguinem verò à cerebro profluentem,Anseris,aut Anatis adipem cum rosaceo coctum, & infusum sistere tradit Plinius. Idem somnos allicere,œsipum cum adipe Anserino & vino myrtite; & rursus cutem in facie adipem Anseris, vel Gallinæ custodire. Quod ante eum scripserat Dioscorides: ait enim vtilem esse εἰς ἐπιμέλειαν προσώπου, hoc est,ad conseruationem faciei, ne scilicet tempestatibus,aut sole lædatur. Ruellius vertit ad mangonizandam faciem;Marcellus Virgilius ad nitorem vultus. In hanc quoque sententiam fortè scriptum reliquit Plinius,seuum vituli cum Anseris adipe, & ocimi succo genarum vitijs optimum esse. Oculorum vitijs in homine,nullum remedium ex hoc adipe apud authores obseruaui. De eisdem verò affectionibus in equis sic memoriæ prodiderunt, Absyrtus,& Hierocles Hippiatri: *Si vulnus* (διακοπὴ) *acciderit in oculo equi, & gramina* (lemæ) *crassa emanant cum periculo,ne oculi substantia effluat, medullam ouillam tritam illines, & manu aliquandiu cohibebis, bis die. Præstat autem medulla recens. Quod si ad manum illa non fuerit, adipe Anserino, Gallinaceoúe veteris. Iuuat etiam medulla cum adipe Anseris permixta.* Commendatur etiam ab Hierocle sepiæ ostracum ad equorum leucomata cum alijs quibusdam, & adipe Anseris permixtum.

Ad capitis dolorem.
Ad sanguinem profluentem à cerebro.
Ad somnũ conciliandum.
Ad cutem faciei custodiendum.
Ad oculorum vitia.
Ad leucomata.

Aurium vitijs diuersis quis mederi volens,plurima hinc remedia accipiet, quæ licet simplicia omnia non sint, imo pleraque composita,nihilominus referre hic placuit,eoq; maximè cùm præcipua facultas huic adipi debeatur. Apud Nicolaum Myrepsum in primis multis auricularibus medicamentis ammiscetur.aurium autem vitijs mederi quamplurimi alij testantur viri doctissimi.Si auricula aliquo pacto vitiata fuerit,Anserina adipe infusa diligenter expurgabitur, sanitatiq; reddetur, Marcellus. Si terreni vermes cum adipe Anseris decocti infundantur auribus,constat deplorata vitia eo remedio sanari. Plinius, & Marcellus. Anserinus adeps instillatus dolorem aurium lenit. Dioscorides, Auicenna, & Simeon Sethi. Anserinum, aut Gallinaceum adipem liquefactum sensim instillat Apollonius ad aurium dolores apud Galenum de compositione medicamentorum secundum loca: vbi Galenus, *Gallinaceus*, inquit, *& Anserinus adeps, siquidem euacuatum corpus inuenerint, & humorem,qui inflammatam affectionem excitat, non amplius influentem,duabus rationibus tum mitigandi,tum curandi profuerint. Si verò influente adhuc causa adhibeantur, affectioni quidem nihil auxiliantur, leniunt tamen doloris accessionem, siue symptoma. quemadmodum si ob humorum acredinem mordacitas contingat.* Hæc Galenus. Aures mirificè iuuat adeps Anserinus cum ocimi succo impositus. Plinius. Ocimum auribus vtilissimum,infantium præcipuè cum adipe Anserino. Idem.Seuum vitulinum adipe Anserino mixtum,adiecto ocymi succo, tepidum auribus dolentibus infusum optimè sanat. Marcellus. Adeps Anserinus cum ocimi succo tepefacto instillatoq; dolores auricularum infantilium sanat. Idem: qui vtrumque locum ex Plinio decerpsisse videtur. Ad contusas, & fractas aures: Adipem Anserinum, & lac muliebre mixta instilla,aut adipem bubulum,ac Anserinum portionibus liquefactos instilla, aut myrrham,& adipem Anserinum,vel butyrum,vel resinam,& conchylij partem internam equis partibus trita super aurem,& propinqua tempora impone. Asclepiades apud Galenum.Lac muliebre aurium vitijs medetur,modicè admixto oleo: aut si ab ictu doleant,Anserino adipe tepefactum. Plinius. Cùm auris percussa,& rupta fuerit,seuum Anatis(Ornithologus rectè legit Anseris,Anserem enim,& Anatem interpretes Arabum nonnunquam confundũt,) coletur guttatim, & apponatur, cum eo lac mulieris. Hæc tepida cum succo basilici,cuius semen est rubeum apponatur (instilletur)[b] Rasis ex Galeno. Ad aurium inflammationes in superficie cutis ex humorum impressione,aut plaga obortas,item tumores, ac rubores, adipem Anserinum,& lac muliebre mixta,aut adipem bubulum,ac Anserinum, æquis portionibus liquefactos instilla. Appollonius apud Galenum. Apud eundem Andromachus medicamento ad aurium vlcerationes siccas, non humentes, inscripto, miscet adipem Anserinum.Terreni vermes cum Anseris adipe,vel cum oleo decocti sine dubio medentur auribus purulentis. Marcellus, Quia verò hæc auis auditu admodum pollet, vt dictum est,ideo eius adipem ad aurium grauitatem facere scribit Io. Baptista Porta. Valere autem ad eam plurimi alij quoque scripserunt doctissimi viri. Serenus.

Ad aurium vitia.

[b] De bo.animal.

Si verò obtusa(aliàs obstrusa) *sensus remoretur in aure*
Lumbricos terræ, seuumq́ ex Ansere rasco
Excoque: vel veterem poteris depellere morbum.

Grauitatem aurium emendat adeps Anserinus:quidam adijciunt succum cepæ, & allij pari modo. Auricularum sonitum, & grauitatem emendant succo ceparum cum adipe Anseri-

no,aut cum melle Inſtillato. Plinius,& alibi; Allij ſuccus auribus inſtillatur cum adipe Anſerino. Adeps Anſerinus cum cæpę ſucco mixtus bene,auriculæ infuſus,ſurdis auditum reuocat, Sextus Philoſophus Platonicus. Adipem Anſerinum, & fel Bouis, ac taurinum pari menſura mixta inſtillato ad auditus grauitatem. Apollonius apud Galenum. Si maior ſit dolor,aut grauitas aurium,ſeuum bubulum cum adipe Anſerino tepefactum infundunt. Plinius. Et rurſus: Prodeſt & ſeuum vituli cum Anſeris adipe,& ocymi ſucco. Adeps Anſerinus miſcetur croci ſucco,quæ infuſa auribus incommodos ſonitus,tinnitusq́; earum propriè,& vnicè tollunt. Marcellus. Ad ſonitus, & inflationes aurium, nitrum, & reſinam, & adipem Anſerinum æquis partibus cum oleo commixto diſſoluta inſtilla. Apollonius apud Galenum. Et rurſus: Cæpas,& allium,& adipem pari menſura trita,& excolata infunde. Sonitũ, ac grauitatem in auriculis emendant cum adipe Anſerino, aut melle inſtillantes cæparum ſuccum. Plinius. Si aqua auditorium meatum intrauerit, plurimùm prodeſt adeps Anſerinus (atque item vulpinus,& Gallinaceus) mediocriter calidus infuſus. Galenus duobus in locis. Adeps Anſerina cum crocei ſucco mixta, & tepefacta, ac ſic infuſa aquam, & omnem humorem de auriculis euocat, & perſanat. Marcellus.

Si verò in patulas animal penetrauerit aures
Proderit admixto pauidi fel muris aceto,
Aut ſi lympha potens peruaſerit, Anſeris aptus
Immittatur adeps ceparum non ſine ſucco,
Qui grauis eſt oculis, ſenſum tamen auribus auget.

Serenus. Idem remedium legitur apud Plinium, Sextum, Æſculapium,& Galenum, qui tepefactum inſtillari iubet; Sextus bene miſceri. Ad varias narium affectiones.

Ad narium affectiones varias.

Adeps Anſeris cum butyro pari pondere infuſus, profluuium narium ſiſtit. Marcellus. Vbi cruſtæ vlceri narium obductæ, adipe Anſerino, aut butyro cum roſaceo cerato curantur. Lampon ad ozænas apud Galenum: vbi quoque medicamento cuidam Aſclepiadis ad ozænas adeps Anſerinus adijcitur. Ad labia affecta.

Ad ozęnas.

Ad labiorũ rimas.

Adeps Anſerinus labiorum rimas illitus ſanat, Dioſcorides, Simeon Sethi, Plinius,& Marcellus, fiſſuras faciei,& labiorum. Auicenna. Profundiores in labijs fiſſuras, adipe caprillo, aut Anſerino curabis Nicolaus Myrepſus. Hirci ſeuum efficax eſt labrorum fiſſuris cum adipe Anſerino, ac medulla ceruina. Marcellus. Paulò aliter Sextus, ſepum capræ, inquit,& adipem Anſerinum, & medullam cerui, & cæpæ cum reſina ſimul,& calce viuo fac vt malagma: mirè ſanant labiorum fiſſuras.

Ad oris vlcera.

Vlcera oris, ac rimas, ſeuum vituli, vel bouis cum adipe Anſerino optimè iungit. Marcellus. Plinius etiam ocimi ſuccum addit. Ad aphthas, ideſt vlcera oris, adipem ſuillum, aut Anſerinum manna inſperſa illinito. Archigenes apud Galenum, vbi Crito etiam ad aphthas medicamentum componit ex alumine,& malicorio punici dulcis: quòd, inquit Galenus, niſi adipem Anſerinum miſcuiſſet, ad putrefactiones fortè congrueret. Ad ceruicem læſam.

Ad ceruicis rigores.

Rigor ceruicis adipe Anſerina, vel potius Gruina perunctus velociſſimè mollietur. Marcellus. Ad ceruicum tumores ſedandos ouorum vitelli cocti cum adipe Anſerino illinuntur, felle caprino æquis ponderibus permixto, atque inde ceruices fricantur. Idem.

Ad eiuſdẽ tumores.

Aliqui ad inunctionem gibberis adipem ex Anſere ſic eliciunt. Anſerem pinguem muribus minutatim inciſis farctum aſſant, & deſtillantem inde liquorem ad inunctionem gibberis vtuntur. Ad mammarum affectiones:

Ad mammas à partu conſeruandas.

Mammas à partu cuſtodit adeps Anſeris cum roſaceo, & araneo. Plinius. Serenus, vt conſtringantur papillę Anſeris adipem illini præcipit, cum lacte tepente.

Ad papillas conſtringẽdas.

Plinius earundem dolorem minui ſcribit, ſi hoc adipe perungantur.

Ad earum dolorem.

Ad ſuppuratos.

Ad ſuppuratos. Anethi ſicci veteris puluerem, & reſinæ pityinæ puluerem cum adipe vetere Anſerino, aut Gallinaceo edendum mane ieiuno empyico cochlearia tria,& veſpere tantummodo dabis, mirè ſubuenies. Marcellus. Idem medicamento è cancris marinis pro phthiſico adipem Anſerinum addit.

Ad phthiſim.

Hydropicis œſipum ex vino, addita myrrha, modicè potui datur, nucis auellanæ magnitudine. Aliqui addunt & Anſerinum adipem, & oleum myrteum. Plinius.

Ad hydropem.

Adeps Anſerinus cum eiuſdem cerebro,& butyro,& alumine, & œſypo impoſitus ad cerati modum efficaciter renibus prodeſt. Marcellus.

Ad renes affectos.

Ad colicum Galenus huiuſmodi ęnema præſcribit: At ſi cum febri vnà talis dolor aliquando incidat, principio quidem, ſi id ferunt, fomentum ſiccum ex milio eſt adhibendum: ſi ab hoc non quieſcunt, ſemẽ aliquod, quod flatum diſſipet in oleo, quod tenuium ſit partium coquere, mox per linteum, quod purum ſit, oleum colare: deinde Anſeris ſeuum in oleo liquare, ac per ſedem infundere oportebit. Si Anſeris ſeuum non ſit, Gallinaceo eſt vtendum: in primisq́; curandum, vt ſit expers ſalis: eſto autem nõ admodum vetus: licet verò & recenti vti, præſertim Anſerino.

Ad colicum affectum.

Ad ſedis vitia. Adeps Anſerinus cum eiuſdem cerebro,& œſypo,& alumine ſubigitur,& imponitur ani omnibus cauſis. Marcellus,

Ad ſedis vitia.

lus. Idem adeps,alijq́; diuersi apud Galenum de compositione medicamentorum secundũ loca miscentur medicamentis ad sedem. Sedis vitijs prodest butyrum cum adipe Anserino, ac rosaceo. Modum ipsæ res statuunt, vt sint illitu faciles. Plinius. Agrimonia trita cum adipe Anserino imposita condylomatis medetur. Marcellus.

Ad muliebres hęmorrhoidas.

Muliebrem hæmorrhoidem ita curato. Multa calida aqua proluito, in aqua verò odorata, velut est myrica trita coquito. Deinde spumam argenti tostam, & gallam misceto, & vinum album, & oleum, & Anseris adipem affundito, omniaq́; simul trita post factam prolutionem illinenda dato. Proluere verò oportet, sede quàm maximè extracta. [i] Hippocrates. Ne acria perurant adeps Anserinus cum cera punica, cerussa, rosaceo infricatur. Idem adeps Cygni. Hæc & hæmorrhoidas sanare dicuntur. Plinius. Cuius verba, *Ne acria perurant*, contra acres, & calidos sedis dolores interpretanda sunt: nam & apud [k] Galenum sic legimus: Ad sedis ex ardore dolores, recentem Anseris adipem inungito, & emplastri in modum imponito. Heras iñ medicamentum quoddam sedis pro œsypo, inquit, Galenus, adipem Anserinum pari pondere coniecit. Hippocrates autem, Anserino adipe, & suillo, lolani i succo, chrysocolla, & resina, & cera alba commistis, & simul liquefactis, sedem inflammatam illinire iubet, quandiù inflammatio durauerit.

[i] *Lib. de hæmorrhoidib.*

[k] *Eupor 1.*

Ad sedis ex ardore dolores.

Ad vlcera genitalium

Ad vlcera genitalium. Oesypum sanat vlcera genitalium cum Anserino adipe. Dioscorides.

Ad vrinæ stillicidiũ.

Ad vrinæ stillicidium. Vrinæ incontinentiam cohibent leporis testiculi tosti, vel coagulum cum Anserino adipe in polenta. Inhiberi Venerem pugnatoris Galli, testiculis Anserino adipe illitis, adalligatisq́; pelle arietina tradunt. Plinius.

Ad vuluæ vitia.

Ad vuluæ vitia. Adeps Anserinus matrici vtilis est. Auicenna. Adeps Anserinus, aut Gallinaceus recens, & sine sale conditus ad vuluæ vitia proficit: sale inueteratus, & qui temporis spacio acrimoniam concepit, vuluæ inimicus est. Dioscorides; & alibi: Adeps Anserinus, & Gallinaceus conueniunt muliebribus malis. Lac muliebre cum œsypo, & adipe Anserino vuluarum doloribus imponitur.

Ad vteri dolorem.

Si verò dolores ad extremam debilitatem deduxerint, spongijs calidis ex aqua, & oleo expressis foueto, & subdititia mollia apponito, medullam cerui, adipem Anserinum, & ceram albam, & oui luteum, aut ceratum picatum cum resina subdito. Hippocrates. Si dolor fuerit vehemes post purgationẽ (ex subdititijs) sambuci fructum, lauri baccas, in vino nigro coquito, & de aqua duas heminas excolato, misceto autem cum adipe Anseris, & oleo rosaceo, & tepidum infunde. Hippocrates. Aliud. Si dolor vexarit ex subdititijs purgatam, myrrhæ acceptabulum, thuris tantundem, melanthium, Cyperum, seseli, anisum, apij semen, netopon, mel, resinam, adipem Anserinum, oui candidum, vnguentum Ægyptium singula paribus portionibus in vino albo dulci duarum heminarum mensura tertio, & tepidis infusis colluito. Hippocrates.

Ad vuluarum durities, & collectiones.

Vuluarum durities, & collectiones (locorum duritias, & concretiones Sextus) adeps Anserinus, aut Cygni illitus emollit. Plinius. Hippocrates adipem hunc mollitorijs, alijsq́; plurimis vteri medicamentis crebrò admiscet, vt ex sequentibus patebit. Adipem ouillum, ouorum vitellum, mel: oleum rosaceum sumito, & cum his farinam subigito, & ad lentum ignem tepefacito, & quod destillat, lana exceptum emollito, ac apponito: aut adipem ouillum aromatis conditum, & nitrum rubrum, Anseris adipem, ouillum adipem, ceram albam, netopon, rosaceum oleum, hæc quàm optimè permisceto, & tenuibus linteis excipito, & statim vbi lota est, apponat tepida osculo vterorum, aut cerui adipem in rosaceo oleo liquefaciat, & molli lana excepta subdat. Hippocrates. Aliud subdititium molle. Cum verò duri fuerint vteri, & sic doluerint, subdititia apponito, velut est cerui medulla, aut Anserinus, adeps, aut suillus adeps, aut vnguentum irinum cùm melle, & oui luteum, & ceram albam velut cataplasma emollito, & hordeaceã, ac triticeam farinam cum aqua, & ruta concoquito. Hippocrates. Aliud. Vtatur & subdititijs mollibus ex myrrha, pice, cera, & adipe Anserino. Hippocrates, qui paulò superiùs penicillos ex lino eodem adipe illitos subdi iusserat.

Ad vterum purgandũ.

Semen vrticæ, & maluæ succum cum adipe Anserino tritum subdito. Idem. Aliud purgatorium. Glandulas facito ex mellis, bituminis drachmis duabus, anisi acetabulo, felle bouis, myrrhæ drachmis tribus, elaterij potione, hæc in vase æneo coquito, & Anseris adipem misceto. Idem. Aliud. Vrticæ semen, & maluæ succum, & Anserinum adipem simul permixta subdat. Idem. Aliud ad sanguinem vteri ducendum. Elaterij potiones quatuor adipe Anserino, & Caprino, & mysi ammisceto, in glandulam formato, & in linteo apponito. Idem. Aliud quod vteros expurgat, & sanguinem euacuat. Absynthij radicem tritam, melle, & adipe Anserino ammixtis apponito. Idem. Aliud. Si menses non compareant, Styracem, & origanum terito, & permistis adipem Anserinum affundito, ac apponito. Idem. Idem remedium alibi recenset. Aliud. Si menses non fiant, adipem Anseris, & netopum & resinam mulier lana excepta subdat. Idem. Si ex partu mulier non fuerit purgata: Ad os verò vterorum adipem Anserinum illinito, & myrrham, & resinam

tepi-

Ad partum difficilem.

tepidam. Ad partus difficultatem ex vteri siccitate: Si verò ea, quæ in partu est, sicca fuerit, & difficulter humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido cum maluæ aqua irriget, & cerato liquido illinat, & Anserinum adipem cum oleo infundat. Idem. ad eijciendum fœtum

Ad fœtum mortuum extrahendum.

mortuum subditiuum: Testam recentem, & adipem Anserinum terat, & apponat. Aliud. Crocum terito, & adipem Anserinum affundito, & excolata in vteros infundito, & ad plurimum tempus relinquito. Idem. Aliud, Calamum odoratum, & cucumeris syluestris medullam, cum adipe Anserino terito: deliget autem vmbilicum, & pectinem, & de hoc modicum lanæ instillatum ad os vteri apponat, & ab hoc paulatim extrahetur. Idem. Si verò mulier abortum fecerit egressus, siue putrefactus, & intumuerit, aut aliud quid huiusmodi passus fuerit, hæc fieri præcipit. Porri, & apij succum per linteum expressum de vtrisque colligito, & olei rosacei heminam, & adipis Anserini quadrantem adijcito, resinæ obolos tres in oleo liquefacito, & vbi mulierem ad pedes altiorem feceris, in vteros infundito, & decumbens ad plurimum tempus contineat: deinde ad dies quatuor desidere iubeto,

Ad secūdas expellendas.

& egreditur puer putrefactus &c. Secundarum expulsorium, quod vteris infunditur. Quum secunda à frigore mortificata computruerit, vbi ventus frigidus fecerit, crocum leuiter tritum drachmæ pōdere cum adipe Anserino infundito, & ad plurimum tempus finito. Idem.

Ad fluxum rubrum.

Ad fluxum rubrum vteri sistendum. Si reficcare fluxum opus fuerit, calaminthan in vino nigro coquito, & linteo inuolutum apponito, aut hyoscyami folia, & cicutam simul coquito. Similiter porrum, & maluam, & ceram, & Anseris adipem ammisceto, deinde tepida ad pu-

Ad aquam intercutem vteri.

denda subdito. Ad aquam intercutem vteri. Quum aqua ex pudendo fluxerit, myricæ folia, & thus, & resinam cum Anserino adipe terito, & per clysterem in pudendum infundito. Idem. Alibi hunc adipem per se aquæ ex vtero fluenti auxiliari scribit. Alibi cum sulphure delingēdum dat. Si verò non solùm vterus aqua intercutem laborarit, sed etiam vlceratus fuerit, hoc remedium præscribit. Anseris adipem, & ouum illinito, aut ouillum, aut suillum

Ad vteri inflammationem.

adipem, & lentem in vino coquito, & hoc pari aqua temperatum infundito. Ad vteri inflammationem. Si inflammati fuerint puerperæ vteri, venter ardet, & magnus fit, & ad præcordia suffocatio habet. Quum sic habuerit, muscum marinum, quem super pisces inijciunt, pro cataplasmate, nctopum, resinam, mel, adipem Anserinum, acetum album, vnguentum album Ægyptium, hæc omnia simul trita, & vini albi heminis duabus diluta, tepida infunde. Et rursus paulò inferius: Aut adipem Anseris in resina liquefacito, & similiter oleum cedrinum modicum affundito, & cum melle liquefacito, ac tepida infundito. Idem. Ad

Ad vteri strangulatum.

vteri suffocationem: Auxiliatur & aceti albi cyathus potatus: aut iuniperi fructum, aut adipem sumere Anserinum, & ceratum resinatum, ac picem in ipso liquefacere, & subdititias

Ad vteri pustulas.

glandulas efformare. Idem. Ad pustulas. Quum in purgatione pustulæ circa osculum vteri fuerint sic curato: Carnem bubulam cum butyro, aut adipe Anserino, & aniso tritis illine, & ipsam carnem in pudendum inde. Idem. Ad vlcera inflammata. Si vlcera fuerint acria,

Ad vlcera inflāmata.

& inflammata, hac collutione vtere: Adipem Anseris, & resinam misce, & aqua tepida diluta infunde. Idem. Aliud. Si ex partu, aut inflammatione vteri fuerint inflammati Anseris adipem resinæ ammisceto, affusoq; ad hoc vino, tepefactum infundito. Idem. Aliud ad vterum ex partu vlceratum, & inflammatum. Si verò os eius vlceratum fuerit, ac inflammatum myrrham, & adipem Anserinum, & ceram albam & thus pilis leporinis sub ventre natis misceto, & simul trita in lana apponito. Idem: & alibi: Si vlcera fuerint acria, & inflammata hac collutione vtere. Adipem Anseris, & resinam misce, & aqua tepida diluta

Ad conceptum.

infunde. Ad conceptum. Portulacam cum adipe Anserino, & myrrha, & porri semine, & felle bubulo lanæ terito, & lanæ inuoluta ad os vteri apponito. Idem. Aliud. Secundam mulieris, & vermium capita, & alumen Ægyptium cum adipe Anserino diluito, & in lana ad os vteri apponito. Idem. Aliud. Quibus autem à viro immissa graueolentia fuerint, non concipit: portulacam igitur, & adipem Anserinum misceto. Idem, qui passim plurima alia huiusmodi subdititia ad conceptum faciētia recenset, quæ breuitatis causa lubens prætereo.

Ad abortū.

Ad abortum ex eodem. Pastinacæ semen læuissimè terito, & lacti superstantem concretionem ammisceto, & adipem Anserinum eliquatum. Hæc feruefacta bibenda dato. Alibi abortum facienti adipem ouillum, & Anserinum, & mel simul mixta, ac trita dat elingenda. Ibium cineres cum adipe Anseris, & irino perunctis, si conceptus sit, partum continere tra-

Ad vteri procidentiam.

dunt. Plinius. Ad vteri procidentiam. Postquam autem purgaueris, fomento vteris adhibito ex his, quæ cum lauro præparantur, id quod ex narciso præparatur apponito, & postera die adipem Anserinum: postea intermissis tribus diebus collutione aceto parata vtere. Hippocrates. Cum Anserino adipe perunctis mammis dolores minuere putant, molas vteri rumpere, scabiem vuluarum sedare, si cum cimice trito illinatur. Plinius. Adipem Anseris calentem

Ad ventrē à rugis vindicandum.

Ad paralysim.

Ad arthritidem.

calentem adhuc à recenti ex ventre Anseris exemptione illini iubent ventri, & coxis puerperæ statim à partu,& eadem loca mox fascijs lineis astringi,quas per dies nouē relinquunt: ita ventrem sine rugis,& læuem permansurum. Andreas Furnerius. Adeps Anseris vtilis est in pessarijs. Kiranides. Atque hæc sunt remedia,quæ ex Anseris adipe desumuntur. Iam accedamus ad ea quæ subministrat liquor quidam, quæ arte ex Ansere elicitur, qui propriè adeps dici non potest,sed ad adipis naturam accedit:cùm non paruam illius in se portionem habeat permixtam. Leoncllus igitur Fanentinus, resolutionis curam præscribens, Anserem veterem deplumari, exenterariq; iubet,& in ventrem eius imponi pinguedinis Anatis,lupi, vulpis,taxi,felis syluestris æquis portionibus drachmas duas:saluiæ viridis,iuę,primulæ ueris,herbæ paralysis, vel arthriticæ paribus portionibus manipulum dimidium. Herbæ virides,inquit,cum adipibus validè contundantur. His farctus Anser in veru assetur: & pingui, quod destillauerit collecto,spina dorsi,membrumq; paralyticum inungatur. Antonius Gainerius inter remedia arthritidis vnguentum ex Ansere describit, quo innumeri homines restituti sint. Sed ipsos,quos recitat ex innominato authore versus vtcunq; barbaros adscribā:

Anser sumatur, veteranus qui videatur,
Mox deplumetur, vitalibus euacuetur,
Intus ponantur, quæ superius numerantur,
Trita caro, tota tritis (locus apparet mutilus,& deprauatus,fortè legendum, trita caro catti parui) *mox pelle remota*
Vnctum porcinum, thus, cera, sagimen ouinum.
Pondere sint æquo sal, me', faba, sitq; siligo.
Post hoc assetur. Tamen assus non comedetur.
Vas supponatur sic, vt liquor accipiatur:
Quo membris vnctis, gutta dissoluitur omnis,
Certè hoc vnguentum præstat super omne talentum.

Ioannes Gœrotus in libro Gallico de curandis morbis vnguentum ad arthritin quoque ex consimili pingui describit huiusmodi: Anserem pinguem deplumatum exenteratumq; felibus paruis bene habitis minutatim incisis farcito,adiecto etiam sale,& ad ignem lentum assato: & quod destillauerit,reseruato. Quidam hoc oleum, siue pinguedinem ex Ansere contra arthritin frigidam,& etiam contra membrorum extenuationem describunr. Anser antiquus repleatur sanguine,suillo,sepo ouino,pice,lardo, vel communi pinguedine,pari pondere vncijs duabus,thuris vncijs tribus,ceræ modico,assetur,& quod destillat reserua, & cū eo sæpe vnge locum affectum. Aduersus spasinum, inquit Marcus Gattinaria extat experimentum egregium, quod Nicolaus Florentinus ex Thadæo refert. Conuenit post diuersiones,euacuationes, resoluens ac remittens dolorem, huiusmodi. In Anseris pinguis exenterati ventre cattus minurim incisus cum lardo,mirrha,& thure(ventre scilicet à farctura consuto)assetur in veru,& supponatur vas aceto albo medium. Defluētem hinc pinguedinem post primum succum, qui minus vtilis est, colligito supernatantem aceto, & in aliquo vase recondito. Deinde bulliat Anser in dicto aceto,& pinguedo,quæ copiosè ab eo separabitur aceto supernatans,similiter colligatur,& misceatur cum prima. Hac inungetur membrum spasmo affectum. Ipse noui quendam simili vnguento feliciter vsum ad tendines in ceruice induratos, atque obtortos. Syluius ad huiusmodi affectus Anserem exenteratum farcire docet carnibus felis annosæ,& herbis,quæ neruos iuuent,vt inde eliquatus adeps sit medicamentosior. Ius quoque contra venena vel intus sumpta, vel etiam quomodolibet aliter naturæ vim inferentia exhibetur. A serpente morsis cùm qui venenum exugat,non sit,iubet Celsus vt hoc iure vel ouillo, vel vitulino vomitus moueatur. Idem præcipit Nicander contra cantharides, qui etiam ius ex pullo Anserino dat contra toxicum. Dioscorides post vomitionem oleo irino concitatam exhibet ijs,qui coriandrum hauserunt. Heraclides Medicus, teste Plinio, eryngem in iure Anseris decoctam remedijs omnibus contra toxica, & aconita efficaciorem arbitratur. Idem ius, si Kiranidi credimus, potum cum vino, prodest eis,qui biberint vinum multum, aut aconitum,aut dorycnium,idest,herbam Apollinarem: cui quoque malo viscera Anseris assa,& in cibo sumpta prodesse affirmat. Sanguis vtilissimè in antidota miscetur,vt testatur Dioscorides,eumq; imitatus Paulus Ægineta,inquiens: Antidotum ex sanguinibus, quod in lethalia medicamenta efficax est, Anatis,hœdi, & Anseris sanguinem recipit. Nicolaus Myrepsus ad deleteria, lethaliaúe sanguinem Anserinum cum aceto,aut Anatis cum vino bibendum dat, quod ait esse mirabile. Bibitur quoq; contra leporis marini venenum calidus, autore Dioscoride. Auicenna an calidus sit bibendus non exprimit. Aëtius adhuc calentem cum passo bibi iubet. Contra eosdem lepores marinos

Ad mēbrorū extenuationem.

Ad spasmū. Iuris vires.

Contra venena.

Sanguinis vires.

Ad venena.

nos eundem ſanguinem cum olei æqua portione valere ſcribit Plinius. Item contra medicamenta mala omnia, aſſeruari cum Lemnia rubrica, & ſpinæ albæ ſucco, paſtillorum drachmis quinque, qui in cyatis ternis aquæ bibantur.

Ad febres chronicas.

Idem ſanguis ſiccus miſcetur medicamento ad febres chronicas in libro, qui Galeno adſcribitur de remedijs experimento probatis inter Azariconis medicinas.

Fellis vires.

Ad contuſos oculos.

Fel Anſerinum contuſis oculis laudari ait Plinius, ita vt poſtea hyſſopo (fortè œſypo) & melle inungatur.

Ad ſurditatem.

Ipſum autem cum felle bubulo, & ſucco daphnes ſurdos ſanare ſcribit Kiranides.

Ad anginas.

Plinius anginis felle Anſerino cum elaterio, & melle ſuccurrit.

Ad conceptionem.

Kiranides quoque fel Anſeris, maximè ſyluestris cum ſucco praſſij, aut polygoni in peſſario poſitum, conceptionem præbere, virisq; intenſionem tradere.

Medullæ vires.

De medulla cùm huius, tum aliarum auium Monachi Meſues commentatores ſit ſcriptum reliquere: Ex cruribus autem, ſiue ex alis volatilium, nuſquam legimus admiſſas medullas (Atqui Hippocrates eis frequenter vtitur) nec enim putamus, ipſas omnino virtute carere, vt ſunt medullæ crurum, & Alarum, Anſeris, Anatis, Gruis, Ciconiæ, Struthionis, ſiue Struthiocameli. Tamen nos, ni fallimur, credimus ipſas eiuſdem virtutis eſſe cum alia ipſorum pinguedine, & optimè pro ea poſſunt ſubſtitui. Non obſtante, quod tales medullæ ſint generaliter liquidæ, plus quam medullæ quadrupedum.

Ad vteri affectus.

Quod poſtremum ab ipſis pronunciatum a veritate non abhorret: nam Hippocrates Anſerina medulla in vteri affectibus vtitur, quibus eiuſdem volucris adipem tanquam emollientem eſſe familiariſſimum omnibus eſt in confeſſo.

Ad vteri duritiem.

Ad vteri igitur duritiem hoc ſubdititium molle præſcribit Hippocrates: Medullam Anſeris magnitudine nucis, ceram magnitudine fabæ. Hæc cum roſaceo vnguento ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratum efficito: deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinem irrigato. Aliud ad molliendum & purgandum vterum docet huiuſmodi. Medullam Anſeris, aut bouis, aut cerui, magnitudine fabæ, affuſo vnguento roſaceo, & lacte muliebri terito, velut molle pharmacum teri ſolet. Deinde ex hoc os vteri illinito. Hæc eadem alijs in locis repetit Hippocrates.

Ouorum vires.

Ad ingenij bonitatem.

Oua Anſeris etſi craſſa eſſe dixerimus, & difficilia concoctu, malumq; ſuccum parere: tamen apud Simeonem Sethi dicuntur proprietate quadam peculiari euphyan, hoc eſt ingenij bonitatem præſtare ijs, qui cum melle, & butyro aſſiduè eſitauerint. Quæ tamen verba de Anſerinis ne priuatim, an de ouis in genere prolata ſint, dubitatur. Antonius Ludouicus id de Anſerinis abſque vlla hæſitatione accipiendum aſſerit. Kiranides hæc oua idem præſtare tradit, quod Gallinacea. Galenus ad diuturnam dyſenteriam cocti Anſerini oui putamen minutiſſimè tritum dimidiæ drachmæ quantitate ex vino propinat.

Fimi vires.

Anſeris ſtercus ob nimiam caliditatem inutile eſſe affirmant grauiſſimi authores.[l] Galenus etiam ob nimiam acrimoniam reijcit, ſicuti & Aetius, inquiens: *Anſeris, Accipitris, Gruum, & ſimilium ſtercora, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia eſſe experimento compertum eſt.*[m] Fernelius ei eaſdem, ſed efficaciores facultates tribuit, quam Columbino: nempe attrahendi, calfaciendi, & rubrificandi cum hordeacea farina, & aceto miſto ſtrumas diſcutiendi, areſacto, tritoq; cum naſturtij ſemine, inueteratos coxendicis, lateris, ceruicis, & lumborum dolores, podagras, & arthritides exſtirpandi. Poſtea tamen ſubiungit, eſſe Columbino aliquantò calidiorem, ac vix præ acrimonia vllius vſus eſſe. A medicina tamen non omnino eſſe abigendum ſubiecta remedia declarant. Antonius Mizaldus ad quæuis apoſtemata hoc ſtercus ſic præparat. Veterem Anſerem maſculum triduana inedia macera: deinde illi obijce fruſta anguillæ recenter occiſæ, & excrementa eius collige. Habebis præſens remedium ad quæuis apoſtemata.

Ad inflammationes quas griggelen Heluetij vocãt

Ornithologus ait, Heluetios Anſerem ruri perſequi, & ſtercus, quod in fuga concalfactus emiſerit, collectum inflammationibus quibuſdam (griggelen vulgò vocant) in manibus puerorum imponere, vt eas maturet, rumpatq;.

Ad morpheam ſerpiginẽ, uel imp tiginẽ

Laurentius Ruſius medicamento acri contra morpheam, ſerpiginem, vel impetiginem in equis inſcripto, fimum Anſeris admiſcet.

Ad tuſſes.

Kiranides potum tuſſes mitigare ſcribit.

Ad partus facilitatem

Faciliùs enituntur, inquit Plinius, *quæ fimum Anſeris cum aqua cyathis duobus ſorbuere.*

Ad conceptum.

Hippocrates, vt mulier concipiat, vbi menſes defecerint, Anſeris, aut vulpis ſtercus in roſaceo vnguento terere iubet, & pudendum illinire, ac poſt condormire. Sed in hoc, & in alijs huiuſmodi præſidijs adhibendis admodum cautos eſſe oportet: nam ſi quis temere hoc ſtercore vtatur, ob vim eius adurentem multas noxas inferre aptum eſt.

Ad ſcorbuticum morbum.

Præclarus & ad ſcorbuticũ morbũ efficax potus qui ſequitur, ingratus tamen, & abominabilis, quo ad prædictum morbum, tanquam certiſſimo remedio, vtuntur Phriſij orientales. Recipit autem vini rhenenſis menſuram ſexquiquartarum (ſingulæ quartæ pendent lib. iiij. medicinales) radicum raphani maioris boni, & recentis in mortario lapideo diligentiſſimè contuſarum ℥uj, quę cum parte vini dicti in ollula ſeorſum miſta macerentur per horam integram. Liquor fortiter expreſſus per linum cum ſex vini dicti quartis miſceatur: deinde in eiuſdem vini dicti portionem

[l] *De ſimpl. med. facul. lib. 10.*

[m] *Meth. lib. 6. cap. 9.*

nem

nem aliam immittatur ſeparatim ſtercoris taurini, & Anſerini par quantitas trium magnarum nucum: itidemq; per horam relinquantur, poſt validam deinde expreſsionem in vino affundatur. Hinc recipe nucum myriſticarum, garyophyllorum ana ℥ij, contuſæ ſeorſum, linoq; illigatæ in dicto vino ſuſpendantur, atque eo modo horis vigintiquatuor potus conſiſtat. Deinde quotieſcunque ſitit æger, largè bibat, nec aliam vſurpat potionem, donec integram fuerit conſecutus ſanitatem. Potus autem hic apparari ſecundo poterit, ſi requirat neceſsitas, cùm Friſia Anſerum ſit feraciſsima. Habēt & ſuum in medicina pennę Anſeris vſum. Quidam enim plumas ex ventre Anſerum tritas, & inſperſas ſanguinem ſiſtere aiunt. Marcellus ad ſanguinem è naribus profluentem hoc remedium præſcribit: Pinnam Anſeris, quam maximam, vel calami ſcriptorij fiſtulam, modicè pleniorem aptare oportebit ad longitudinem naſi, atque ita præcidere, vt ex vtraque parte perforata ſit, atque inuoluere eam faſciola tenui lintea, quaſi inſtita, & explere circuitum eius, donec videatur in narem cum cunctatione quadam recipi poſſe: atque ita vt eſt circumuoluta immergere eam naſo aceto acri infectam: & per eam inijcere interdum acetum acre, vel ſuccum ſupradictorum medicamentorum. Hoc autem remedio magis vti oportebit, cùm per vtraſque nares fluxerit ſanguinis abundantia. Nam qui ſine inſtrumento temere acetum, aliaq; acria medicamenta infundunt; ſæpe nares ipſas lædunt, vnde reſpiratorius ad fauces meatus quandoque obturatur. Vt autem ſanguinem è naribus elicias, pennæ Anſerinæ caulem craſsiorem ſumito, eiusq; neruoſam partem denticulatim inſtar ſerræ inciſam in narem vſque ad os ethmoides immittito. Ad ventriculi cruditatē Vvecherus ſacculum ex plumis Anſerinis apponi iubet. Poſtremò harum plumarum cinerem aduerſus calculum à recentioribus quibuſdam commendari tradit Alexander Benedictus. Sed iam de ijs, quæ propriè ſunt huius auis partes eſt dicendum, & primum de cerebro. Anſerinus, inquit Plinius (addendum adeps ex Marcello) cum cerebro, & alumine attritis medetur. Idem adipem Anſerinum cum eiuſdem cerebro, & butyro, & alumine, & œſypo impoſitum ad ceroti modum efficaciter renibus prodeſſe ſcribit. Idem cerebrum, vt ait Kiranides cum proprio adipe, & melle lotum, & decoctione, vel iure ſuppoſitum rhagades, & hemorroides, omnemq; tumorē ani curat. Cum roſeo (roſaceo oleo) verò, & adipe, & aſsifguſis (ſic habet) vel teſtis ouorum ſolutum ad tumores matricis facit. Cum medulla ceruina ad ſciſſuras labiorum, & chimetla conuenit. Ad Athas (lego aphthas) vtile cum ſucco ſtringit. Cum melle quoque ea, quæ circa linguam ſunt, ſanat. Cum nardo ad rheumatizantes aures facit. Cum paſſulis verò purgatis carbunculos curat. Cum liliaceo oleo immiſſum mortuos fœtus educit. Hæc omnia Kiranides. Lingua peculiariter ad veſicæ vitia facere creditur. [n] Galenus inuoluntariè vrinam reddentibus per triduum quoque die vnam edendam apponit. Idem apud Plinium, & Marcellum legitur: ſed linguas inaſſatas in cibo ſumi iubent. Autorem [o] Plinius citat Anaxilaum. Et alibi ex eodem Anſerum trium linguas inaſſatas hydrocelicis conferre ſcribit. Simeon Sethi peculiari proprietate ad ſtranguriam, hoc eſt vrinæ difficultatem commendat; ex quo idem repetit Gaudentius Merula. Carolus vero Stephanus ad eundem affectum vult hanc linguam exiccari, & in puluerem redigi. Sunt qui in cibo, vel potione ſumptam mulierum libidinem mouere dicant. Demum, quod nugaciſsimum videtur, Anſeris viuentis, inquit Kiranides, ſi quis abſciderit linguam, poſueritq; ſuper pectus viri, aut mulieris dormientis, confitebitur omnia quæcunque fecit. Ventriculus huius auis prodeſt ſtomachicis, inteſtina cœliacis, cor, & pulmo phthiſicis, teſte eodem, iecur hepaticis. Galenus hoc poſtremum viſcus ſalſum cum nardo eliquatum, & in aurem inditum, magnum aurium dolorem remittere aſſerit. Nos ſuprà adipem Anſerinum ad aurium dolores commendari ſcripſimus: & adeps ſanè cum nardo, ideſt, oleo nardino permiſceri, eliquariq; poteſt, iecur non item. Verùm Kiranides, neque iecur, neque adipem, ſed cerebrum Anſeris cum nardo ad rheumatizantes aures commendat. Teſtes Anſerum, inquit Simeon Sethi, ſi comedantur, dicuntur multum ab ſobolem creandam facere. Gaudentius Merula, & alij eoſdem à muliere illico à menſibus ſedatis comeſos, non ſolum ad libidinem excitandam, ſed ad ſobolem procreandam conferre aiunt: Et hæc de huius auis vſu in cibo, & in medicina dicta ſufficiant. Iam eius reliquos vſus proſequamur.

Pennarum vſus.

Ad ſanguinem ſiſtendum.

Ad ſanguinem è naribus eliciendum.

Ad ventriculi cruditatem.

Ad calculū.

Ad attrita.

Ad renes.

Ad rhagades, & hemorrhoides.

Ad matricis tumores

Ad ſciſſuras labiorum.

Ad aphtas.

Ad aures rheumatizantes.

Ad carbunculos.

Ad fœtum mortuum educendū.

[n] *Euporiſt.* 2.76.

Ad hydrocelicos.

[o] *Lib.* 30. *cap* 8.

Ad ſtranguriam.

Ad mulierum libidinem mouēdam.

Ad aurium dolorem.

Teſtium uires.

Ad generationem, & ad libidinē

VSVS IN VARIIS.

Anſeris cuſtodia.

VNT & alij præter iam commemoratos huius alitis vſus; inter quos ceu celebrior ab omnibus decantatur eius peruigil,& fida cuſtodia: adeo,vt iure merito canibus in hoc præferendum antè obiter monuerimus: qui nempe ad obiectum à furibus cibum obmuteſcentes liberum in domos aditum latronibus prębent: cùm Anſeres contrà ſiue blandientes, ſiue terrorem incutientes videant propius accedere, magis magisq; vociferentur. Hoc nomine præſertim à ruſticis aluntur, & ab antiquis celebrantur: vt à [a] Columella, dum inquit. *Eiuſque generis* (amphibiorum) *Anſer præcipuè ruſticis gratus eſt, quod nec maximam curam poſcit, & ſolertiorem cuſtodiam præbet, quam canis: nam clangore prodit inſidiantem, ſicut etiam memoria tradidit in obſidione Capitolij, cum aduentu Gallorum vociferatus eſt canibus ſilentibus.* [b] Vegetius quoque vbi docet,quomodo caueamus,ne hoſtes furtim occupent murum, præter alias cautiones, quas commemorat, Anſeres ad hoc ali iubet. *Anſeres quoque*,inquit, *non minore ſolertia*, (quàm canes) *nocturnos ſuperuentus clamoribus indicant, Nam ingreſſi Capitolinam arcem Galli, Romanorum nomen eruerant, niſi clamore Anſerum excitatus Manlius restitiſſet. Mira diligentia, ſiue fortuna viros, qui vniuerſum orbem erant miſſuri ſub iugum, auis vna ſeruauit.* Fuiſſe porrò vetuſtiſſimam conſuetudinem Anſeres præponendi domorum cuſtodiæ,præſertim villarum, teſtatur Anſer ille apud Ouidium, quem Baucis,& Philemon Dijs hoſpitibus,Ioui nimirum,& Mercurio in cibum parare decreuerant, niſi ab eis necari vetitum eſſet,de quo idem Ouidius.

[a] Rei ruſt. lib8.c.13.

[b] De re milit.li.4.c.26.

Vnicus Anſer erat minimæ cuſtodia villæ,
Quem Dijs hoſpitibus domini mactare parabant.

Nutriebam ego aliquãdo Anſerem candidiſſimum in ſuburbano meo, qui cùm quempiam extraneum accedentem videret,non ſolùm ingentes protinus clangores edebat: verùm ſeſe ei quoque opponebat: notos verò,& vxorem meam potiſſimùm, animi gratia deambulantem velut canis vnà cum famulis, ac pediſſequis comitabatur, alis voceq; obſtrepens, ac ſi lætitiam quandam præſeferret. De ſimili Anſere heram cuſtodiente elegantiſſimum hoc Franciſci Bernij carmen non incongruè hîc inſeretur:

Anſer edax, clamoſe, quid ô clangore proterue
Ad dominam nobis improbe claudis iter?
An tu Tarpeiæ quondam cuſtodia rupis
Iactare armatos forte putas Senonas?
Non ego barbaricus Romani nominis hoſtis
In Capitolinum molior arma Iouem.
Sed foribus dominæ obnixus noctem moror vnam,
Quam modò ſopito eſt pacta puella viro.
Tu tamen ingratis clamoribus improbus inſtas,
Et retegis ſanctæ dulcia furta Deæ.
Furta quibus non nocturnis magis orgya Bacchi,
Non celanda almæ ſacra reor Cereris.
Quid prodeſt mea quod cuſtodes docta puella
Nuper diuerſos egerit vſque canes,
Ne poſſent longè ſtrepitum venientis amici
Noſcere, & inuiſa prodere voce pedes?
Si tu pro canibus nobis communia dicis,
Et procul à caro limine abeſſe iubes?
Sic ego crediderim rictu latraſſe trifauci
Aegidem contra, atque Amphytryoniaden.
Quem perhibēt triplici poſt vinctum membra catena
Spectare inuitum ſydera noſtra canem.
Ille quidem meritas ſoluit pro crimine pœnas:
Dignaq; crudelis ſupplicia inuidiæ.
At non humanas potuit Proſerpina tædas,
Atque ad mortales læta venire thoros.

Tæda nempe magis mortali læta, thoroq́;
Quàm Ditis magni nobilis imperio.
Ah virgo infelix, cura surrepta parenti,
Vt coleres tristes, & sine sole domos.
Vt nigri fieres coniux formosa mariti,
Heu nimis indigno tradita coniugio.
At nos quid miseri tantùm turbamus amantes,
Cur hostes canibus, Anseribusq́; sumus?
Cur tantùm natura illis concessit odoris,
Quod magis in sæuas debuit esse feras?
Parce precor, volucer pulcherrima, vocibus istis,
Et dulces potius me fine ad insidias.
Quis possim cupida tectis succedere amica,
Et fessa in molli membra fouere sinu.
Sic tua nobilium fugiant præcordia cœnas,
Et tua perpetuò sit satura ingluuies.
Sic vbi Thestiadis meditatur furta puella,
Iupiter in pluma se tegat vsque tua.

Atque hæc de custodia. Est prætereà Anseris vtilis pluma, qua non modò culcitras, & ceruicalia, sed etiam totos lectos conficimus, vt molliùs cubemus. etiamsi Bellonius veteres non anaclinteria ex Anserinis plumis, sed tantùm ceruicalia supponenda capiti putet composuisse. Sed vt vt est, constat, etiam antiquitùs celeberrimum fuisse harum plumarum vsum ex multis veterum scriptorum locis, & ex hoc [c] Plinij potissimùm. *Candidorum* (Anserum, inquit) *alterum vectigal in pluma. Vellantur quibusdam locis bis anno. Rursus plumigeri vestiuntur, molliorq́; quæ corpori, quàm proxima: & è Germania laudatissima. Candidi ibi, verùm minores Ganzæ vocantur. Pretium plumæ eorum in libras denarij quini. Et inde crimina plerunq́; auxiliorum præfectis à vigili statione, ad hæc aucupia dimissis cohortibus totis. Eoq́; deliciæ processere, vt sine hoc instrumento durare iam ne virorum quidem ceruices possint.* Sic ille: sed quod eorum, qui plumas candidas habent, tantùm meminerit, nemo rectè meo iudicio, inde inferat, aliorum colorum plumas à veteribus ad eum vsum contemptas fuisse, sed illas tantùm prælatas: quod inde patet, quòd veteres rei rusticæ scriptores candidos eligi iubebant, tum propter causas aliàs commemoratas, tum propter plumam. Prætereà in Germania, vbi earum plumam laudatissimam esse ait, varios hac de causa albis non deteriores haberi tradit Ornithologus: quamobrem rectius geoponici nostri eorum plumas eligunt, qui prope flumina degunt. Hi enim mundas, & nitidas abluendo reddunt. Nec hoc deniq; quod quibusdam in locis tantùm plumas Anseribus anno velli dicit, verum est nunc, nec olim: nam [d] Columella vbiq; id fieri simpliciter scribit. *Attamen*, inquit, *præstant ex se pullos, atq; plumam, quam non vt in ouibus lanam, sed bis anno vere, & autumno vellere licet.* Nec alia de causa eum corpore bifero dixerit Politianus, vbi ruris vtilitates recenset:

Anserinæ plumæ vsus.

[c] Lib. 10. cap. 22.

Pluma Anserina vbi laudatissima.

Plumæ Anserinæ pretium apud veteres.

[d] De re rust. lib. 8. ca. 13.

Parte alia bifero plumosam corpore messem
Nutrit, & in crassa satur vrinare lacuna
Anser anet.

Eiusmodi plumas lanam olim nominabant, vt [e] Vlpianus: *Lana legata*, inquit, *etiam leporinam lanam, & Anserinam credo contineri.* Cæterùm licet delicatulis admodum gratus sit Anserinę plumæ vsus: viros tamen sanctos, qui huius sæculi delicias spreuere, abhorruisse ab illis legimus. Sicut apud Baptistam Mantuanum D. Nicolaum Tolentinum, de quo sic ille canit:

[e] L. si cui lana ff. de legat. 3.

Non stratum fluuialis Anas, non Anser Anate
Grandior exhibuit.

Neque etiam his, qui sanitati consultum volunt, semper tutus est in hisce plumis decubitus; si præsertim Amato Lusitano credimus; qui eam æstiuis præcipuè temporibus damnat; narratq́; iuuenem, cuius curam ipse susceperat, in febrim habitualem ideo incidisse, alias, prætereà eius noxas recenset his verbis: *Primo igitur eum in aëre frigido, & humido decumbere fecimus, admonentes, vt eius cubile commodam haberet latitudinem, & culcitra mollis esset, lana, & non penna plena: ob cuius inaduertentiam nonnulli æstate in grauissimos incidunt morbos, ardentissimas febres, & fixam, siue hecticam, vt cuidam puellæ euenit, quæ quia canicula vigente supra culcitram penna confitā dormiebat, in corporis totius maciem, & febrim hecticam lapsa est, &c.* Etsi verò Anserinas pennas, de quibus hîc agitur, nō nominet Amatus, cū harū frequentior sit vsus, haud dubiò easdē potissimùm innuit. Maiores modò pennę, quibus nēpe volant, in vsum scriptoribus ce-

Anserinæ plumæ noxæ.

dunt,& quamuis Cycnorũ,& aliarum quarundã pennę idem præſtent,has tamen illis longè pıæferunt, Sagittifabri has deniq; quam alias potius eligunt. Stercus præter paucos in medicina vſus non habet: nam quod ad agros impinguandos attinet, eos ob nimiam caliditatem adurit potius, quàm iuuet, vt alibi dictum eſt, & nunc denuò [f] Palladij authoritate confirmamus: *Stercus auium maximè neceſſarium eſt agriculturæ, excepto Anſerum lætamine, quod ſatis omnibus inimicum eſt*. Contrà ſi quis venationi deditus Accipitres alit, habet ex hac aue conuenientem cibum, Demetrio Conſtantinopolitano teſte, qui *Anſeris*, inquit, *caro in cibo conuenit Accipitri, ſed abſque multo ſanguine. Nam ſi eo copioſiore vtatur Accipiter, corde grauatur, & ad venationem, donec concoxerit, ineptus fit inſtar hominis ebrij*. Heliogabalus Imperatorum perditiſſimus iecinoribus Anſerum exquiſitiſſimis cupedijs nunc, & olim habitis canes pauiſſe legitur apud Lampridium. Poſtremò Anſer etiam olim in delicijs non à mulierculis, & pueris habebatur tantùm, ſed à cordatis etiam viris, vt de Paſſere, Columba, Coturnice, & alijs auibus diximus, quod teſtatur Anſer ille, qui Lacydi Philoſopho ita ſemper adhæſit, vt neque domi, neq; foris vſquam ab eo diſcederet: Apud Ariſtophanem amator donat amaſio Anſerem:

f De re ruſt. lib. 1. tit. 25.

Multos autem bonos abiuratos pueros ad fines temporis
Per potentiam noſtram dicereus viri amatores,
Hic quidem Coturnicem dono, ille autem Porphyrionem aut Anſerem, alius autem Perſicum.

Britanni autem Iulio Cæſare teſte cùm leporem, & Gallinam, & Anſerem guſtare fas non putarent, hæc tamen voluptatis cauſa alebant.

HISTORICA.

CAPITOLII ab Anſeribus ſeruati hiſtoriæ plures meminerunt. Et inter alios Titus Liuius libro quinto ab vrbe condita, Plutarchus in Camillo, Io. Tzetzes in chiliadibus, alijq; ſexcenti. Nos modò etiam ex illis, qui eam perſpicaciùs tradiderunt, relictis reliquis, referemus: *Brenno duce*, inquit Seruius, *Senones Galli venerunt, ad vrbem, & intra Alliam fluuium accurrentem ſibi deleuerunt exercitum omnem populi Romani. Alia quoque die, cum vellent ingredi ciuitatem, primò cunctati ſunt, timentes inſidias, quia & patentes portas, & nullum in muris videbant. Poſteà paulatim ingreſſi, cuncta vaſtarunt, octo integris menſibus, adeo vt ea, quæ incendere non poterant, militari manu diruerent, ſolo remanente Capitolio, ad quod cum vtenſilibus confugerant ciues: qui tamen à Gallis obſidebantur etiam id penetrare cupientibus: quos alij per dumeta, & ſaxa aſpera, alij per cuniculos dicunt, conatos eſſe aſcendere. Tunc Manlius cuſtos Capitolij Gallos detruſit ex arce clangore Anſeris excitatus, quem priuatus quidam Iunoni dederat dono. Namque ſecundum Plinium nullum animal, ita odorem hominis ſentit: quod Ouidius in metamorphoſibus intelligens, dixit:*

Nec ſeruaturis vigili Capitolia voce
Cederet Anſeribus. Sic Seruius.

Ælianus eandem hiſtoriam ſic narrat: Galli verò, victis Romanis, in vrbem irruperunt, Romaniq; præter arcem Capitolinam, ad quam difficilis aſcenſus erat, ceperunt: quam etiam fidei ſuæ permiſſam cuſtodiebat Marcus Manlius Conſul (qui filium ſuum, etſi rebus præclarè geſtis, & pugna ſtrenuè pugnata, tamen, quòd in iuſſu Imperatoris pugnaſſet, morte mactauit) eam Galli vndique ſibi inacceſſam videntes, & noctem intempeſtam ad inuadendos ex inſidijs arctiſſimè dormientes, accommodatam rati, quà non cuſtodiebatur, ac ſilentium à cuſtodibus erat, non arbitrantibus inde Gallos inuaſuros eſſe, aggrediuntur: ac tum capta arx fuiſſet, niſi Anſeres interfuiſſent. Nam canes obiectum cibum ſilentio edebant. At enim Anſeres, cũ ex eorum natura ſit, ad obiecta cibaria clamores tollere, & minimè ab ſtrepitu cõquieſcere, æditis clangoribus M. Manliũ, & circũfuſas cuſtodias à ſomno excitarunt. Hæc omnia Ælianus. Quæ verò præmia ob tam pręclara merita conſecuti fuerint Anſeres, audi eundem. *Ex quo factum eſt, vt nunc iam quotannis canes ſuæ fraudis pœnas Romanis dent, ad memoriam veteris eorum proditionis. Anſer verò certis diebus in honore eſt apud Romanos, & magna pompa in foro incedit*. Audi & ipſum [a] Plinium dicentem: *Eſt & Anſeri peruigil cura, Capitolio teſtata defenſo, per id tempus canum ſilentio proditis rebus, quamobrem cibaria Anſerum cenſores in primis locant. Eadem de cauſa ſupplicia annua canes pendunt inter ædem Iuuentutis & Summani vini in Sambucea arbore fixi*. Quapropter Cenſores magiſtratu aſſumpto, cur primùm Anſerum cibaria locare ſolitis fuerint, inquirens Plutarchus in problematis rerum Romanarum: *Faciunt hoc*, inquit,

Anſerum præmia ob ſeruatum Capitoliũ.

a Lib. 10. cap. 22.

Cenſores magiſtratu aſſumpto cur primũ Anſerum cibario locarent.

in

in memoriam Capitolij Anserum clangore seruati, ante omnia autem id faciunt, siue vt res minimi sumptus primùm perficiatur, siue quod cùm custodes ipsi rerum maximarum futuri sint, & rerum publicarum, tum sacrarum, tum ciuilium inspectores, ab animali in primis cauto, & prouido, boni scilicet ominis, & significationis gratia, initium sui muneris, & cura auspicantes. Hæc ille. Ob ergo id egregium facinus non solùm commemorata premia à Romanis consequuti sunt Anseres, sed passim à scriptoribus decantari meruerunt. Vnde Lucretius arcis Romanæ seruatorem nominat, cùm ait:

Romulidarum arcis seruator candidus Anser,

Et Ouidius canit:

Nec seruaturi vigili Capitolia voce
Cederet Anseribus.

Et Martialis.

Hac seruauit auis Tarpei templa Tonantis.

Et sic sexcenti passim alij scriptores hoc factum, tanquam rem præclarissimam, celebrant. Sic alia quoque non stolidi, vt quidam opinantur, sed perspicacis ingenij signa Anseres dedere. *Vnde potest*, vt ait [b] Plinius, *videri sapientia intellectus ijs esse. Ita comes perpetuò adhæsisse Lacydi Philosopho dicitur, nusquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digressus.* Non solùm autem inter homines Lacydem miro amore sunt prosequuti, sed & alios quoque; vnde dicebat [c] Plinius, *illis inesse famam amoris*, quod statim hoc confirmat exemplo: *Argis dilecta forma pueri nomine Olenus, & Glauces Ptolemæo regi cithara canentis, quam eodem tempore & aries adamasse proditur.* Idem ferè tradit Ælianus, sed puerum illum ab Ansere amatum non nomine, sed patria Olenium fuisse scribit, Amphilocum nempe dictum: amplius non Argis, sed Ægij hoc accidisse. *In Aegio*, inquit, *Achaia vrbe* (cuius etiam Stephanus meminit) *præstantem forma puerum nomine Amphilocum, sicut Theophrastus refert, Anser amauit. Nam cum in Aegiensi custodia is puer cum perfugis ab Olenio* (si rectè transtulit Gilius; nam Ornithologus mauult, ab Oleno vrbe scilicet Achaiæ, vel Ætoliæ, vel Bœotiæ) *teneretur, ei Anser dona afferebat.* De Glauce verò citharista non satis apud authores conuenit, an ab Ansere, à cane, aut ab ariete adamata fuerit. *Quippe*, inquit [d] Cælius Rhodiginus, *Glaucen citharistam adamauit canis, siue is fuerit, quod arridet alijs, aries, aut etiam Anser.* Sed fieri potest, vt eadem tum ab Ansere, tum ab alijs brutis amata fuerit: nam id tam de ariete, quàm de Ansere tradit Ælianus, dum ait: Porrò nihil mirum in Clio Glaucen citharistam homines, cùm esset pulchritudine eximia, adamasse. Siquidem ab ariete, & Ansere etiam eandem audio amatam. Postremò aliam narrat [e] Petrus Damianus Archiepiscopus Rauennas & Cardinalis historiam: quæ ad hunc locum quodammodo spectare videtur: est autem huiusmodi. Robertus Gallorum rex propinquam sibi copulauit vxorem, ex qua suscepit filium Anserinum per omnia caput, & collum habentem, quos virum, & vxorem omnes ferè Galliarum Episcopi communi simul excommunicauere sententia. Rex igitur his coarctatus angustijs, ad sanum consilium rediens, diuertit incestum, inijtq; legale coniugium.

[b] *Lib. 10. cap. 22.*
[c] *Ibidem.*
Glauce an ab Ansere amata.
[d] *lect. antiq. lib. 13. c. 12.*
[e] *Lib. de miraculis.*

DE ANSERE FERO IN GENERE.
Cap. XVIII.

TRADITA Anseris domestici in superioribus historia, Anser ferus, seu syluestris occurrit. Apud nos, Oca saluatica dicitur, apud Hispanos Anser brauo, apud Germanos tam superiores, quàm inferiores Vvilde Gansz, & apud quosdam alios Scheegansz, hoc est niuis Anser; quòd sub initium hyemis, vt ait Ornithologus imminentibus iam niuibus apud eos populos migrare soleat.

Anser niuis

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES duo Anſerum genera facit, maius, & minus: pro maiore domeſticum, pro minore verò ſylueſtrem intelligere antea diximus. Syluestris generis plures ſunt differentiæ, quarum Ariſtoteles non meminit: Plinius cùm Anſerem in ferum, & domeſticum diuiſiſſet, ferorum duas adhuc recenſet ſpecies, *Anſerini generis*, inquit, *ſunt Chenalopeces, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenerotes, fero Anſere minores*. Plures ſpecies agnoſcere videtur Olaus Magnus, quantitate, colore, volatu, & origine differre inquiens. *Quidam enim alij*, inquit, *ſunt maiores, vt cinerei coloris, quidam nigri, & cinerei altè volantes: quidam candidi nigerrimas pennas in extremitate alarum habentes, & hi altiſſimè volant: quidam in arboribus naſcuntur.* Eadem ferè, & alia habet Albertus, ſic enim ſcribit: *Anſer ſylueſtris apud nos quatuor generum inuenitur. Eſt enim Anſer cinereus maior, qui à colore vulgò Graganſz dicitur* (huius generis puto eſſe illum, qui domeſtico maximè eſt ſimilis, & ab aucupibus noſtris ſæpiſſime capitur) *& eiuſdem coloris, ac figura minor, qui propter corporis leuitatem altiùs, ac longiùs volat. Tertium genus totum album eſt, præter alarum extremas quatuor, vel quinque pennas, quæ nigerrimæ ſunt, Vulgò Anſeres grandinis, ſiue niuis vocantur* (Hagelganſz, ſcheeganſz, ſed noſtri, inquit Ornithologus, alios etiam feros primi, & ſecundi generis, niuis Anſeres vocitant, vt dixi) *Sunt autem hi quoque parui, & altè, ac longè lateq; volant. Sed minores ſunt quarti generis Anſeres, quibus roſtrum Anſerinum eſt, color capitis, vt Pauoni, abſq; criſta tamen: in dorſo cinerei ſunt, ad nigrum declinantes in ſtruma* (collo) *nigri, & in ventre cinerei, Anſeres arborum dicti, quod vulgus eos ex arboribus naſci credat* (hos alibi ſcribit, maculas nigras in vultu habere, & cinereos eſſe) *Cygnus etiam videtur generis Anſerini eſſe, tum roſtri figura, tum pedum, victuq; & ſibilo tempore pugnæ ſimilis: ſed magnitudine excedit. Quidam deniq; Anſerum generi addunt auem, quæ poſt Struthionem maxima ſit, & in alpibus, ac locis ad Aquilonem deſertis degat: quam nos nunquam vidimus, niſi fortè ſit auis illa, quam volinare vocamus, Cygno maior.* Hæc omnia Albertus. Eſt autem auis, quam volinare nominat, Onocrotalus, vt teſtatur Ornithologus, & nos alibi confirmauimus.

Anſer cinereus.

Anſeres grandinis, ſiue niuis.

Cygnus generis Anſerini.

Volinare, quæ auis.

Ex his generibus inuicem coëuntibus, alia diuerſa genera aliquando generari ſcribit idem Albertus. *Anſerum ferorum*, inquit, *genera dicta miſcentur inter ſe. Apud nos enim Anſer ferus qui colore capitis Pauonem refert, dempta criſta, cùm domeſtico coiuit: vnde prognati pulli omnes patris colorem repræſentarunt, magnitudine verò exceſſerunt.* Inter Anſeres domeſticos, vt alibi dixi à Varrone, & Columella genus varium ferum vocatur, ſed fortaſſe perperam. Præter hæc multa alia Anſerum ferorum genera à ſcriptoribus commemorantur, quæ hic breuiter recenſere operæpretium fuerit. Ex quibus fortè ſunt Linurgi, & Cenchritæ ſic dicti, quod Cenchro idest, milio ineſcentur, quos Anſerum generi annumerare videtur [a] Oppianus, dum inquit: *Laqueis, & retibus Anates capiuntur, & Linurgi* (λινουργοὶ) *& Cenchritæ* (κεγχρῖται) *& alia genera Anſerum, & celeres Phelinẽ* (φήληκες) *& Phalarides, & plurima alia aues amphibiæ cibo decepta: nam ad ripas lacuum, aut fluuiorum hordeum, ſiliginem, aut milium ſpargunt.*

Linurgi. Cenchritæ

[a] De aucup. lib. 2.

Phelini.

Albertus Magnus aquoſi Anſeris meminit inter agreſtes; ni fallor, *Gula*, inquit, *partem inferiorem amplam habent Bubo, Anſeres agreſtes, & aquoſus Anſer ſimiliter.* Vbi Ariſtoteles Ægocephalum, Noctuam, Anatem, Anſerem, Larum, & Catarractem nominat, vnde videtur Albertus pro Anſere aquoſo aliquem ex iſtis intelligere, ſed quem, incertum eſt. Niphus Aſchalaphum putari aliquibus ſcribit Anſerini generis eſſe, quem Ornithologus Bubonem eſſe credit, aut congenerem auem nocturnam: & nos alibi Aſcalaphum in Bubonem verſum fuiſſe narrauimus. Author de natura rerum ſcribit in alpium montibus Anſerum genus eſſe, inter aues maximum, præter Struthionem, ſed tanti ponderis, vt manu capiatur, immobile ſuper terram. Quod perperàm ex Plinio deſumptum eſſe videtur: nam Plinius eiuſmodi auem non Anſerum, ſed Tetraonum genus appellat.

Anſer aquoſus.

Aſcalaphus quæ auis.

Anſeris genus quoddam ferum, vt refert Ornithologus, Itali Ciccum, vel Ocam Sternam vocant, quem Germanis Sternganſz, ideſt, Anſerem ſtellatum dici affirmat. Hunc ſe in Italia vidiſſe aſſerit, nimirum Ferrariæ in inſula Padi: leuem eſſe pondere, dorſo, & alis cinereis, reliquo corpore albo, palmipedem, vt Anſer pedibus tamen non rubris; pectore maculis aſperſo, vt inde ſtellatus fortè ſit appellatus. Ciccum quidem à voce dictum putat: roſtrum minus latum eſſe, quàm Anſeris, magnitudinem inter Anatem, & Anſerem: an verò veterum Vulpanſer ſit, addubitare videtur. Ait deinde alia eſſe ferarum Anſerini generis auium Italica nomina, nimirum, Oca marina, ideſt,

Ciccus, vel Oca ſterna. Anſer ſtellatus.

Oca marina.

Anſer

Anser marinus, Oca grossa, idest, Anser magnus, Oca baletta, quæ piscibus viuit, & Ocarella, quæ forma diminutiua ab Ansere est. Hanc deplumatam, & calidam ventri impositam, colicam sanare promittunt aliqui, vt se Venetijs audiuisse ipse testatur. Phalacrocoraces in Germania inferiori vulgò vocant Schvvemmergensz, hoc est, Anseres natantes, sed hi Anseres non sunt, sicuti neque illæ aues, quas inter Mergos magnos describit, & apud Heluetios Merracchi vocantur; nec qui apud Anglos Gulones marini, & Scheldraxi; nam pisciuori omnes sunt, quales & anguillarum deuoratores dictæ, vulgò Germanis (Aelgusz, idest anguillarum Anseres in Frisia) totæ nigræ. Christophorus Columbus in insula Hispaniola, Anseres se inuenisse scribit Oloribus cādidiores, capite tātùm rubeo: sed domesticiné, an syluestres sint huiusmodi Anseres non exprimit. Ego syluestres potius putem; nam ijdē mihi videntur cum ijs, quorum sub Anatum nomine meminit Petrus Martyr, inquiens: *Hispani in Hispaniola insula, & vicinis inuenerunt Anseres syluestres, Turtures, Anates nostris grandiores, & Cygneo candore, capite purpureo.* [b] Scaliger in Oceano Brasiliæ marinos Anseres esse prodit, colore atro, qui nunquam euolent. Præter commemorata syluestrium Anserum genera, est & Anser Bassanus siue Scotus, Gustarda, non illa auis, cuius sub Otidis nomine meminimus, sed alia protinus diuersa, & illa denique, quam Capricalcam Ornithologus appellat. Ego in præsentiarum generatim de omnibus Anseribus feris agam, allata tantùm Anseris immansueti vulgatissimi, quòd ad domesticum prope accedit, descriptione: reliquorum deinde, quorum meminerunt authores, historiam subnexurus.

Oca grossa. Oca baletta. Ocarella. Affectus cohici curatio. Phalacrocoraces. Merracchi. Gulones marini. Anseres anguillarum deuoratores. [b] *Exer.* 197. Anser Bassanus. Gustarda.

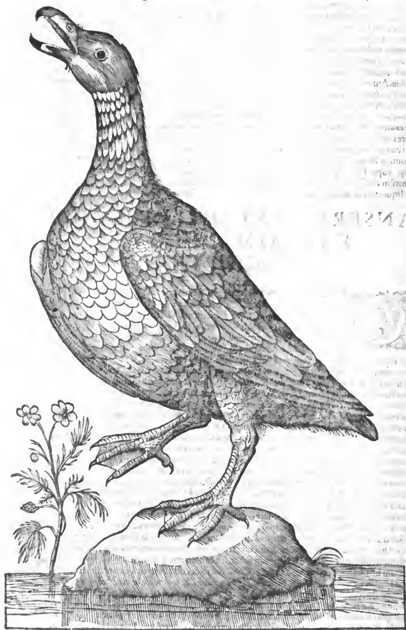
ANSERIS FERI, QVI DOMESTICO EST SIMILLIMVS, DESCRIPTIO.

ORNITHOLOGVS Anserem ferum, quem primum Alberti genus existimat, domestico simillimum sic describit: Anser ferus, inquit, quem ego vidi, tota forma parum à domestico differebat, longus dodrantes circiter quatuor, aut paulò minor, extensus scilicet à summo rostro nigro, vtrinque per medium croceo, palmipes: crura, pedesq; toti, idest, digiti cum membranis ex croceo rubebant; capitis, colliq; color fuscus erat, supra magis nigricans, & fortè nonnihil rufi habens, inferiùs verò plus cinerei. Venter totus cinereus. inferior pars caudæ, & in tergo etiam vtrinq; pars à cauda alas versus plumis vestiebatur albissimis. Caput ferè Anatinum magis, quàm Anserinum, aliquantò minus, quàm Anseris. dorsum, & alæ nigricabant, admixto modicè castaneæ colore, præsertim in minoribus, & superioribus pennis. Margines tamen extremi in nonnullis albicabant: in alijs cinerei erant. In extrema verò dorsi parte caudam versùs purè nigricabant. In media cauda albæ quædam erant; subcinericiæ tamen pennæ eminebant: inde rursus nigræ. Vltima pennarum caudæ prostremitas albicabat. Alis bene extensis vna, aut altera series pennarum in extremo albentium apparebat. Vltimæ, maximæq; alarum pennæ omnium præcipuè nigræ erant, altera earum extremitate, quæ in conspicuo erat, in angustam lineam albentem degenerante. In eisdem alis pennæ ab externo angulo cinereæ descendebant, & paruulæ quædam eiusdem coloris ab interno. Hactenus Ornithologus, apposita etiam icone, sed quæ eius verbis non satis respondet. Anser verò ferus mihi dono missus ab Alphonso Cataneo Serenissimi Ferrariæ ducis archiatro omni ex parte cum eo congruit. Pendebat libras septem. Longus dodrantes quatuor, latus si alas extenderes, spithamas sex, Anseris domestici ferè magnitudine, & habitu. Rostrum erat principio, & fine nigrum, medio interuallo luteum, superius obtusa aduncitate inflexum. Vtraque mandibula intus oras serratas loco dentium obtinebat. Quin & palatum quibusdam denticulis acutis instar limæ scabrum, & asperrimum. Extremum rostri, quâ nigrescere incipit, in tuber, seu callum teretem vnguis specie vtrinq; eleuatum in modicam curuitatem decline. Color dorso, & collo cinereus, ex quo superficie tenus spadiceus modicè elucebat. Plumæ colli angustæ, & longiusculæ crispum ipsum quodammodo reddebant, atq; villosum. Alarum remiges in extremo nigræ. Hasce quæ vestiunt plumæ cùm primi, tum secundi ordinis, albicante apice, seu fine, lineam candidam transuersim ipsas secantem constituebant. Sed & reliquæ quoq; in toto corpore plumæ in alis præsertim in oris extremis albidiusculo, & dilutiori paulò erant colore. Prorsus verò candica-

Anseris feri descriptio Ornithologi. Longitudo Magnitudo. Rostrum. Crura, & pedes. Color. Caput.

Anseris feri descriptio autoris. Pondus. Longitudo Magnitudo. Figura: Rostrum. Palatum. Collum. Dorsum, alæ.

Anſer ferus Ornithologi cum millefolio aquatico flore & ſemine ranunculi aquatici.

Anser ferus Ferrariâ missus cum nymphæa lutea maiori.

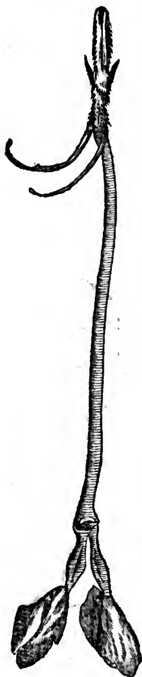

Anſer ferus alius ex Belgio miſſus à Do. Brancione, cum morſu ranæ.

Anser ferus alius, quem Antonius Malchiauellus donauit, cum Iunco holoscheno Dalechampi.

bant caudæ, quæ exigua eſt,& breuis, pennæ extremæ decem & octo numero, vti & dorſi vltimæ, quæ caudæ principium contegunt. Supina pars tota ex cinereo albicabat. Alæ interiores cinereæ. Venter infimus,ac vropygij plumæ prorſus candidæ. Crura dodrantem fermè longa amœno colore inter luteum, & rubicundum ambigente, qualis eſt mali aurantij decora conſpiciebantur, quemadmodum & pedes. Forma a domeſtici Anſeris pedibus planis, cartilagine iunctis nihil diſcrepantes, exiguis vnguiculis. Membranæ, quæ digitos connectunt,in extremo denticulatæ erant ſerræ inſtar. Quæ omnia primo loco appoſita icon indicat. Quæ ſecundo ſubijcitur loco effigies Anſeris Flandrici eſt à Domino Brancione ex Belgio ad me miſſi, qui à iam deſcripto in hoc præſertim differebat,quòd roſtrum ei neutiquam erat ſerratum, cauda exigua,& ferè nulla,totius corporis color ex cinereo candicans, roſtrum,pedesq; inter luteum, rubrumq; ambigebant. Tertia icon eſt Anſeris pariter ſylueſtris, quem mihi Antonius Malchiauellus Bononienſis communicauit. Erat autem ſtatura procera, roſtro ſerrato, & in aduncitate recuruo. Collum iubis inſignitum,pennæ, & plumæ vndique fermè cinereæ fuſcis interrmixtis diſtinguebantur, præcipuè in dorſo. Cauda admodum breuis,& exilis. Pedes robuſti, eodem planè colore, qui in duobus ſuperioribus. Ex quibus, patet non omnes Anſeres feros glaucos eſſe, vt voluit author de natura rerum. Habes poſtremo loco expreſſam Anſeris feri arteriam.

Cauda. Alæ interiores. Venter infimus. Vropygiũ. Crura. Pedes. Anſer Flandricus. Anſer tertius ſylueſtris.

LOCVS. VOLATVS. MIGRATIO. PVGNA.

QVANQVAM Anſerem maiorem,ideſt, domeſticum,& Anſerem minorem,ideſt, ſylueſtrem circa lacus,& amnes verſari ſuprà diximus,nihilominus cohortales,ſeu domeſtiei, frequentiùs ex terra ſibi victum quęrunt, feri verò ex aqua,dum gregatim circumuolant amnes, & paludes. Syluestrium autem ſicut domeſticorum vbique copia eſt: alibi tamen maior. In Æthiopia, vt quidam memoriæ prodidere, adeo frequentibus agminibus agros graſſantur, vt tum morſu,tum ſtercore omnia demoliantur. Miram quoque in regnis Septentrionalibus eorum eſſe multitudinem ſcribit Olaus Magnus maximè cubationis tempore, quo redeunt à meridionalibus plagis. *Idq́*, inquit, *circa initium Aprilis, hicq́ cinerei, nigriq́ coloris, & rubei roſtri, ac pedum ſunt, velut domeſtici ferè omnes candidi, & magni reperiuntur*. In Bataujam,Hannoniam & Arteſiam, numeroſiſſimi, referente [a] Carolo Stephano migrationis tempore confluunt,adeo ut ſegeres per longiſſima locorum interualla breui admodum tempore deuaſtent. In agro Lugdunenſi forenſes (Anſeres, inquit [b] Io.Bruyerinus,)etiamnum abundant, qui tractus paludibus, & aquis ſtagnantibus mirificè madet, vnde illis nomen Anſerculorum. Qui occiduæ Indiæ hiſtorias conſcripſere,tradunt,in Hiſpana inſula Anſeres multos, & Anates præteruolantes cerni menſe Decembri. Sunt etenim aues migratoriæ huiuſmodi Anſeres, & cateruatim adueniunt, & cateruatim recedunt. Abeunt autem longiùs, vt ſcribit Georgius Agricola, ſed quo ſeſe recipiant,non meminit. Veriſimile autem eſt,cùm in noſtris hiſce regionibus frigora miteſcere incipiunt, eos ad loca frigidiora, vt pote temperamento ſuo admodum calido magis conuenientia migrare. volant autem ordine literato vt Grues. Albertus loca nonnulla particularia nominat, quò ſeſe tepidiore cælo recipiant, à quibus iterum ad nos hyeme reuertantur. *Anſeres feri*, inquit, *recedunt à terra noſtra,quæ eſt latitudinis quadraginta ſeptem graduum, & in Sclauiam* (Illyrium) *ad loca aquoſa, paluſtria, & arundinibus referta, vbi fœtura operam dant, ſe recipiunt. In principio autem hyemis reuertuntur ad nos propter paſcua, & aërem magis temperatum: & tunc volant in gregibus maximis, ita quod milleni, vel amplius videntur. Volant autem cùm ventus ſpirat à Septentrione, ad meridiem, quum à meridie, ad Aquilonem. Itaque volantes ſemper flatu venti retinentur. Vnde vulgò dicunt, volatum Anſeris indicare ventum. Similiter ſcribit Auicenna obſeruatum ſibi in regione ſua, quod aues quadam aquatica tempore veris ad mare mortuum* (ſalſum) *veniant,quod propriè dicto mari ſalſius, & calidius eſt: & inde recedant ad intus, qui de more vocantur* (fortè ad Indos,qui Mauri vocantur,vt annorat Ornithologus: ſed vt idem teſtatur, Auicennæ de animalibus codex impreſſus habet, Et inde recedunt ad locum de Lauriſiue) *ac inde traiecto Nilo, ad lacum de Canteſme* (Ornithologus ſua lingua interpretatur de Traulſtem) *dictum, quadam verò vſque ad lacum Deterrabeſten dictum, & alios in ijs regionibus lacus perueniunt*. Quod ad tempus aduentus ipſorum quoq; pertinet, ſcribit Ornithologus, eas tardiùs,

Anſeres domeſtici ex terra, feri ex aqua frequentiùs ſibi victum petunt. Anſerum ferorum vbi copia.

[a] De re ruſt. lib.1.ca.15.
[b] De re cib. lib.15.c.29.

Aues ſunt migratorię.

Quo ſe pręcipuè æſtate recipiãt.

Aduerſo vento volatum exercent.

Volatus Anſerum indicat ventũ.

Tempus migrationis.

tardiùs, quàm Grues aduenire: cùm etenim Grues Septembris initio appereant, Anſeres feri in fine Septembris, & Octobris initio primò conſpiciuntur. Atq; ſe aliquando vidiſſe ſexto Octobris die permultas auolantium turmas, quæ ab oriente Galliam, & Occidentem verſus per turmas triangulas (trianguli ſpecie, ſine baſi, duabus tantùm productis coſtis) volabant.

Migraturæ Aues aquaticæ uociferantur, & cur.

Dum autem ex vna regione in aliam ſunt migratura, vociferantur, inquit Albertus, *altè volando, ne quo earum remaneat, & vt augeatur ſocietas recedentium, vt ſcribit Auicenna*. Ambroſius addit etiam debiliores quaſq;, & tardiores fulcire aduectatione (ſuſtentatione) alarum: expectareq; ſe inuicem, quominus obnoxiæ ſint inſidijs auium, à quibus perirent, niſi ſe mutuò expectarent.

Volãdi modus, & ordo.

Quod ſpectat etiam ad volandi modum, & ordinem, eum nobis deſcribit author de natura rerum his verbis: *Anſeres indomiti aëris alta petunt, volantq; vt Grues*

Volant ordine literato, ut Grues

ordine literato, volatu ſecundum flatus ventorum, (Atq; contrarium adſtruit Ornithologus vt ex eius verbis ſuperius recitatis patuit) *Aquilone flante, petunt Auſtrum, frigidam aëris conſtitutionem imminere præſentientes. Vix autem à volatu ceſſant, niſi eſurie coacti. In tantùm enim volatu delectantur, ut rarò dormiant, cum domeſtici contra ad volandum propter grauitatem ignaui ſint*. Albertus quoq; ſcribit ſylueſtres Anſeres omnes dum gregatim volant, ordinem ſeruare literatum more Gruum, & quò faciliùs volent flatui ſe committere ventorum. *Quamobrem*, inquit, *multi prædicunt ventos, frigora, & imbres aduolatum ipſorum. Altè autem volant ſuperiorem ventum præualere inferiori cognoſcentes. Vix unquam verò expectant hominem, & de loco, ad*

Volãdo cur doleant.

locum ſicut Grues ſe mutant, ſed non latent. Volando defeſſi dolent, & vociferantur. Hæc ille. Sed quod Anſeres dicat migrantes ob laſsitudinem dolere, & vociferari, id negare videtur Ornithologus, aliamq; clangoris ipſorum cauſam aſsignat, dum ait: volant ferè ſilentes, niſi turbatus ſit ordo: tum enim clamant, defeſſos, ac procul ſequentes expectant, & clangore vocant. Expectando videntur ſe humiliùs terram verſus demittere, quod quidem faciliùs faciunt, quàm aſcendere: cùm nec prorſus loco manere poſſint, nec pergere velint. Et reuera frequenti numero volare gaudent, quocirca inuicem expectant, vti etiam ex ipſo Alberto dictum eſt: quapropter præcedentes illos, qui tardiùs volant ad volatum celeriorem hortari admodum eſt veriſimile.

ᶜ Lib. 10. cap. 23.

ᶜ Plinius quoq; eorum in volatu artificium graphicè ſic deſcribit: *Anſeres quoque*, ait & Olores ſimili ratione (vt Grues, & Ciconiæ) *commeant: ſed horum volatus cernitur* (hoc eſt, vt doctè interpretatur Ornithologus, magis in conſpicuo eſt, quàm Gruum, quòd minus in ſublimi volent.) *Liburnicorum more, roſtrato impetu feruntur, faciliùs ita findentes aëra, quàm ſi recta fronte impellerent, à tergo ſenſim dilatante ſe cuneo, porrigitur agmen, largeq; impellenti præbetur aura. Colla imponunt præcedentibus, feſſos duces ad terga recipiunt*. Sic ille.

ᵈ Chiliad. 3.

ᵈ Io. Tzetzes item Gruum migrationem, & volatum in ſublime deſcribens, eundem planè modum ſeruare etiam Anſeres ait. Ornithologus huiuſmodi volatus cauſam affert: quòd hoc ordine forſan commodiùs omnes ventum recipiunt, quo ſuſtinetur volatus, nec vllus impedit alterum. Sic enim, ait, omnes facilè ducem ſuum, quem ſequuntur, proſpiciunt. Mira quidem ſunt, quæ de harum auium volatu hactenus commemoraui; ſed longè maiori admiratione ſunt digna, quæ adhuc dicenda reſtant.

ᵉ Ixeut. 2.

Anſeres uolãdi duces, & ſomni cuſtodes habent.

Narrat ᵉ Oppianus, Anſeres ſimiliter, vt Grues tum volandi duces, tum ſomni facilè cuſtodes habere, nunquam autem ſine clamore. Vocem eſſe abſurdam, ſilentium rarum. Id vbi neceſſarium videtur, lapillo ori miſſo vocem continere, tanquam non aliter ſibi temperaturos. Hoc autem facere ob metum Aquilarum.

Lapillis cur ora obſtruant.

Nam taurum montem ſuperaturos, vbi Aquilas timent lapillos roſtris ferre ad coercendam linguam. Ælianus ſimiliter, & Marcellinus, alijq; Anſeres ſimpliciter Taurum montem tranſmittentes hoc facere ſcribunt. Plutarchus verò id Anſeribus Cilicibus tantùm attribuit, quos ait pariter in Tauri montis traiectu calculis ſatis magnis ora obſtruere, vt obſtreperam naturę ſuæ garrulitatem tantiſper compeſcant, dum hoſtem clam prętervecti fallant. Sed forſan vt conijcit Ornithologus, hoc præcipuè faciunt, qui circa Ciliciam ſunt Anſeres feri, quod ijs vicinus mons Taurus neceſſario tranſuolandus ſit. Sunt qui Grues quoque, dum migrant, arenam ore, pedibus lapillos geſtare tradunt, item minores quoq; aues, ac in primis Coturnices, apeſq; inter volandum contra vim ventorum, vt Plinius. Quomodo autem Anſeres feri, Anateſq; cum Ciconijs migrent in Lyciam, atque illic circa Xanthum fluuium aduerſus Coruos, Cornices, Vulteres, aliaſq; carniuoras aues pugnent, in Pelecano ex Kiranide recitaui. Sunt autem Anſeres tum feri, tum cohortales aues pugnaces, ita vt etiam ab Aquilis, alijſq; fortiſſimis hoſtibus non ſolùm aſtu, ſed aperto etiam Marte ſeſe tueantur, ut alibi eſt annotatum.

INGE-

INGENIVM. MORES. AVCVPIVM.

CVM de Anseribus mansuetis superiùs agerem, multa de ingenij ipsorum, sensusq; perspicacitate dicta fuere, quæ sylueſtribus, perinde ac illis conueniunt. Sed hoc saltem nomine domestici syluestribus sagacitate cedunt, quòd illi à garrulitate nullo tempore sibi temperare sciant, hi verò ne noceant, admodum opportunè compescere sciant, vt iam dictum est. Cæterùm quia Galeritis omnibus oportet cristam inesse, tam sagaces, & callidæ sensuq; perspicaces aues obliuionis notantur vitio, quod tamen non in damnum ipsis, sed in vtilitatem cedit.

Anseres domestici syluestribus minus sagaces.

Anseres obliuiosi.

Nam cum locorum, vt tradit [a] Oppianus, pascua, etiamsi lætissima nacti fuerint, facilè obliuiscantur, ideoq; semper oberrent, & vagentur, hoc lucri, vt inquit ille, ex eo malo eis accedit, quòd non facilè capiantur ab aucupibus, qui familiaria plerunque auibus loca obseruant, & quò ire illæ, redireq; solent, escam ad illiciendum, proijciunt.

[a] Ixeut. li. 2.

Verùm quamuis eo modo non capiantur: capiuntur tamen, & quomodo docet Petrus Crescentiensis, dum ait. Est & aliud ingenium, quo Grues capiuntur, Cygni, Starnæ, & Anseres, quod tale est.

Quomodo reti capiantur.

In ripis fluuiorum ab vtraq; parte figitur arbor altissima, vel duæ simul iunctæ, vt longior sit arbor, habetq; per totum cuniculos ad ascensum in summitate tirellam, in qua ponitur funis retis. Cuius longitudo est secundum fluminis latitudinem, & arborum distantiam, & eius latitudo est, vt superiùs eleuata vsq; ad medias dependeat arbores, deinde homines vsq; à remotis veniant per glaream fluminis omnes volucres, quas inuenerint, expellentes, quæ volantes à splendore aquæ non discedent, donec in rete inciderint. Et tunc declinetur rete cum funibus suis, & volucres capiantur. Et modus iste locum habet, nisi cùm tempus fuerit nubilum, & aër obscurus, alioquin aues eleuatæ facilè à flumine deuiarent. Et rursus. Est & aliud ingenium, quo capiuntur Anseres, & Starnæ, quod est tale. Tempore hyemis, cùm ex gelu, & sole puluis est in campis segetum, tenditur in vno sulco rete vnum longum per triginta brachia, post tertiam, cum in vespere capere cupis, vel in sero, cùm vis in mane habere. Est autem hoc rete simile vni parieti habens duas stangias eleuantes, longas secundum dimidiam latitudinem retis, & tenditur cum duabus brachetis, vt paries, sed disponitur, vt per se eleuetur violenter, quia hoc ipsum rete per se eleuare non posset, cumq; totum rete in terra firmatum fuerit, totum super cordam colligitur. Et tam ipsum, quàm stangiæ, & brachetæ, & funis trahens optimè ex puluere cooperitur, vel herba, sicq; in vno fossato, vel alibi aliquantulum remoto loco cooperto latitet homo, qui rete leuare debebit: in loco retis, sint duo, vel plures Anseres domestici syluestribus similes duobus paliculis alligati, & duo similiter scorticati, vt illuc syluestres confidentiùs veniant. Cumq; syluestres descenderint in aliqua parte agri, ex opposito vadat socius cum capello in capite, vel alia re in manu, loquatur aliquid, & vt laboraret, alioquin fugerent, sicq; consideranter, & cautè perducat eas ad locum retis, quod facilè fiet per vniuersum agrum quantumcumq; magnum, si hoc facere cautè scies, cumq; in rete videris eas, confidenter loquere, socioq; dicas, vt rete trahat. Verùm, quia hæc auis acutissima est, oportet, te omnino cauere, ne manè ad locum retis accedas, quia statim perpenderent de rore, vel pruina pedibus tuis mota, & fugerent: & ideo cùm tendis in sero statim ibi stellones pone, & per totam noctem dimitte, sed cùm capere vis in sero, non est necessaria hæc cautela. Hactenus ille. Quomodo verò tam Anseres, quàm aliæ magnæ aues capiantur balistis, docet idem [b] alibi: quem lector per otium adire poterit.

[b] Lib. 10. cap. 20.

Gonzaluus Ouiedus, alijq; qui Indiarum occidentalium historias conscripsere, aucupij genus quoddam narrant satis argutum, quo Anseres syluestres in illis regionibus capiuntur.

Quo astu ab Indis capiantur.

Solent hæ volucres in vastam quandam paludem insulæ Cubæ numerosè conuolare: quare incolæ plurimas cucurbitas, quàm amplas, rotundasq; arefactas eò proijciunt, quædam dum vento impulsæ huc illuc per aquam sublimes feruntur, Anseres primò quidem terrent aliquantulum: sed mox cùm nihil inde sibi noxij accidere videant, sensim omni deposita formidine, cucurbitis illis fidenter admodum insiliunt, atque ita huc illuc per totum lacum deferuntur. Quo viso Indi alia, quadam amplissima cucurbita caput, ac humeros recondentes, reliquum corpus vndis immergunt, atque paulatim quò Anseres numerosiores conuenisse per exiguum foramen conspiciunt, accedunt, insilientemq; auem à reliqua multitudine seducunt, improuidamq; manu arreptam strangulant, & ex cin-

Anſeres pulcherrimi in India.

gulo, quo præcinguntur, ſuſpendunt, ac denuò ad aliam ſeſe prædam rurſus accingunt. Tradunt autem ibi migrationis tempore frequẽtiſſimos conſpici, & pulcherrimos, toto corpore nigros, præter pectus, & ventrem, quæ candent. Oculos circulum carneum & coralli æmulum ambire. Ex minore oculorum cantho lineam extuberare, eiuſdem planè ſubſtantiæ, & coloris, deduciq; collum verſus, atque inde ſex, ſeptemúe ramulos exiguos vtrinque ad medium colli vſque deſcendentes, diuaricari. Apud nos plerunque ſclopetis occiduntur, ſed difficulter; nam vt auditu, atque volatu plurimùm valent, ita ad minimum quemque ſtrepitum exterriti, quàm ocyſſimè auolant.

COITVS. PARTVS.

Quando coeant.

NSERES feri, inquit Albertus, *incipiunt coire poſt hyemale ſolſtitium, deinde initio veris pariunt oua ad ſummum ſedecim. Aiunt autem ſi oua ſubinde ſubtrahantur, parituram Anſerem vſque ad defectum*. Hæc ille. Sed quod de partu tradit, Plinius, ex quo tranſcripſiſſe videtur, id de Anſere domeſtica tantùm ſcribit; fieri tamen poteſt, vt de vtriſque verum ſit. Idem Plinius animantia dici ait, quæ ex feris mitigentur, non concipere, hiſq; Anſeres annumerat. Quod ſi verum eſt, manifeſtò falluntur, qui varios ex feris cicuratos, & domeſticos factos eſſe cenſent: eos enim perinde ac albos fœcundos eſſe experientia docet. Sed Anſeres feros poſſe manſueſcere negat Bellonius: cui tamen Plinius refragari videtur.

Animalia ex feris mitigata non cõcipiunt.

ÆTAS.

EX viuaciſſimis animalibus eſſe Anſerem in domeſtico diximus; ſed ferus eum vitæ longitudine fortaſſis ſuperat. Quippe Ornithologus ab Heluetijs, Anſerem ſylueſtrem, ſiue niualem longè viuaciſſimum putari ſcribit; ita vt ætatem maxime longæuam ſignificaturi, vulgò dicant: Alt alts ein Schneeganſz, hoc eſt, tam prouectæ ætatis, quàm eſt Anſer niualis.

ANTIPATHIA.

EOSDEM hoſtes habent, quos domeſtici; ſed maius ab ijs imminet eis periculum; tum quia magis vagantur, tum quia aucupes Falconibus, alijsq; huiuſmodi auibus capere ſtudeant. Cæterùm ſi verum eſt, quod quidam tradit, nullum infeſtiorem hoſtem habebunt Gyrifalcone, à quo nimirùm ſub amicitiæ, & ſodalitatis ſpecie malè tractantur. *Nam*, inquit ille, *venit à regionibus tranſmarinis in cohorte multarum aucarum* (Anſerum) *terreſtrium, quarum vnam nocte propter frigus pellens ſub pedibus, aliam interdiu capit in cibum.*

MORALIA.

QVAM deteſtanda ſit garrulitas ob noxas, quas infert, Anſerum exemplo, qui eam lapillis ori impoſitis compeſcunt, ne noceat, docet nos [a] Plutarchus hiſce elegantiſſimis verbis: *Sicut enim*, inquit, *in corpore ad male affectas, & dolore correptas partes feruntur, atque vergunt, quæ ſunt in vicinia: ſic loquacium lingua perpetuò inflammatione laborans, atque palpitatione, trahit, & abducit ad ſe aliquid arcanorum & abſconditorum. Oportet igitur eam obturatam habere, & ratione velut obice linguæ oppoſito, identidem fluxum eius, lapſusq; cohibere, ne ſtultiores Anſeribus videamur eſſe, quos aiunt, cùm è Cilicia tranſuolant Taurùm montem Aquilarum plenum, ſingulos recepto in os iuſtæ magnitudinis lapide, quo tanquam freno, aut clauſtro vocem compeſcant, ita noctu latentes tacitè trayçere.*

[a] *In moral. de garrul.*

PROVERBIA.

COELVM non animum mutant, qui trans mare currunt. Eiusdem sententiæ, inquit Ornithologus, prouerbium celebrant Germani, Ein Gansz vber meer, ein Gansz Vvider har, hoc est, Anser etiam mari traiecto redit Anser. Quidam sic efferunt. Es flog ein Gansz vber Rhein, vnd Kam ein gagag vvider hein. Nam gaga de uoce Anseris pęr onomatopeiam. Hæc Ornithologus. Qui insuper addit, prouerbium hoc inniti vulgatæ illi opinioni, Anserem stolidum esse animal: quam falsissimam esse dictum est. Adagium in hunc locum reiecimus, quia feris tantùm non domesticis, mare transuolare conueniat.

VSVS IN CIBIS, ET MEDICINA.

LICET omnium Anserum caro damnata sit, quoniam dura, & concoctu difficilis, & valde excrementitia, atque improbum generans succum, tamen, vt censet [a] Cardanus, syluestrium caro domesticis est salubrior: præ nimia enim exercitatione minus excrementitia est, atq; concoctu facilior: sed & crudus adhuc suauiter olet, instar leporis assi quodammodo, vt refert Ornithologus. Contrà tamen Albertus narrat, Anserem syluestrem captum per elixationem trium dierum naturalium emolliri non potuisse, & tandem induratum nullum animal gustare voluisse. Sed is fortè fuerit annosissimus, & præ nimia ætate coctioni contumax: quod adeo mirum videri non debet. Quod ad vsum medicum spectat, docet Marcellus, Anserum syluestrium linguas assatas efficaciter sumi in cibo à calculosis. Kiranides fel Anseris, maximè quidem syluestris tradit, cum succo prasi (porri) aut polygoni in pessario positum, conceptionem promouere, & in viris intensionem. Idem credit, eiusdem Anseris feri fimum suffitum dęmonia eijcere, & lætharguni sanare, & suffocationem matricis. Demum Anseris immansueti adipem à Galeno adipi Anseris domesticis substitui aliàs dictu n est: Scribit prętereà [b] Cardanus, Anseres marinos in vesicula oleum continere, quod multis & ad dolores, & ad coria mollienda vtile est.

[a] De sanit. tuend. lib. 3. cap. 18.

Syluestriũ caro domesticorũ cur salubrior.

Linguæ vires.

Fellis vires.

Fimi vires.

Adipis uires.

[b] De sanit. tuend. lib. 1. cap. 5.

DE VVLPANSERE. Cap. XIX.

SYNONYMA. FORMA, DESCRIPTIO.

QVÆ Græcis χηναλώπηξ, Latinis Vulpanser dici potest, & sic Gaza ex Aristotele transtulit. Est autem vtrunq; nomen ex Ansere, & vulpe confictum: nam cùm Anseris formam præseferat hæc auis, moribus est vulpinis. Sunt qui Chenalopecen eandem esse eum Penelope aue arbitrentur, vt in Penelope dicetur. Plinius nomen Latinum non habet, sed vbi apud ipsum legitur, Anserum generis sunt Chenalopeces, aliàs legebatur Penelopes, & cùm statim addit: Et quibus lautiores epulas non habet Britannia, Chenerotes, aliàs pro Chenerotes legebatur Chenalopeces, alias Ceramides. χηναλώπηξ igitur auis est, quàm diximus, χηναλώπηξ verò canis Laconicus ex vulpe, & cane natus. Ciceluche pro Chenalopece vox est corrupta apud Auicennam de animalibus. In Alberti opere Chichelinches scribitur. Quo autem nomine hodie vocetur veterum Chenalopex, non satis apud authores cõuenit. Eliota Anglus Chenalopecem suspicatur esse Barnaclam (Berniclam, de qua posteà) Bellonius hac in re nõ sibi constans in obseruationibus eam esse auem scribit, quæ à Gallis Bieure, idest, Fiber dicatur, eò quòd similiter vt Fiber viuarijs noxius sit, deuorandis scilicet piscibus. In libro verò de auibus Eliotæ subscribit: nam Berniclam describens, eam esse Chenalopecem, seu

Etymum.

Ciceluche.

Chichelinches.

Fiber.

Crauant. Vulpanſerem aſſerit; ſed anceps eſt, an auis à ſe deſcripta ſit Crauant Armericorum: (quæ eſt eadem Berniclæ, vt ſuo loco dicam) ſicut reuera eſt, conueniente prorſus deſcriptione, vt ait Ornithologus. Ipſam verò deſcriptionem ab eo, tanquam de Vulpanſere allatam, in Bernicla, cui penitus ferè conuenit, recitabo. Quidam Anglus auem pro Vulpanſere deſcri- Bergandri deſcriptio. bit, alis, & pectore ruffeſcentem, quam Angli Bergandrum vocent. Inquit enim: Chenalopex ab Anſere, & vulpe nomen habet. Noſtrates hodiè vocant Bergandrum. (fortè quaſi montanum Anatem Bergentem) Anate longior, & grandior Vulpanſer eſt, pectore ruffeſcente, in aquis degit, & in cuniculorum foueis, interdum & in excelſarum rupium cauernis (vnde fortè nomen ab Angloſaxonibus, noſtris patribus ſortitus eſt) nidificat. Nun- Bergander vbi. quam aliàs vulpanſerem vidi, niſi in Tamiſi fluuio. Aiunt tamen frequentem eſſe in inſula Tenia vocata, & illic in ſcrobibus nidulari. Et rurſus in epiſtola ad Ornithologum. Vulpan- Bergandri nidus. ſerem, inquit, Angli vocant à Bergander. Nidulatur in cuniculorum foueis more vulpium. Anate maior, minor Anſere, alis ruffis. Contrà Ornithologus conſiderandum eſſe ait, an Chenalopex ſit ille Anſer Stellatus, quem, vt ſuperius dictum eſt, Itali Ciccum, vel Ocam Sternam vocant, Germani Sterngansz, quem ſe Ferrariæ vidiſſe teſtatur in inſula Padi, leuem pondere, dorſo, & alis cinereis, reliquo corpore album, palmipedem vt Anſer, pedibus tamen non rubris, pectore maculis aſperſo. Ego inter tam diuerſas doctiſſimorum virorum ſententias quid certi proferam, non habeo, præſertim cùm neque ab Ariſtotele, neque ab alijs antiquis ſcriptoribus, vlla Chenalopecis aſſignetur nota. Quapropter hac in re, ſicut & in alijs ſuum cuique liberum relinquo iudicium.

LOCVS. PARTVS.

ᵃHiſt. lib. 8. cap. 3. ᵇHiſt. lib. 3. cap. 1.

VVLPANSEREM [a] Ariſtoteles numerat inter aues palmipedes, quæ circa lacus, & amnes verſantur. Et [b] alibi eum à lacu, & à mari victum petere ſcribit. Et rurſus, oua hypenemia quandoq; parere, quod & Plinius ex eo repetijt.

INGENIVM. MORES. PVGNA.

Pugnacitas Vulpanſeris aſtus.

RECTE *Vulpanſeri nomen inductum eſt*, inquit Ælianus, *quod ex ingenitis natura ſua rebus trahit. Cùm enim Anſeris ſpeciem habet, tum probe cum Vulpe callida improbitate comparari poteſt. Atque etiamſi corpore, quàm Anſer inferior ſit, animi tamen robore ſuperior, & ad inuadendum præſtantior habetur. Ab Aquila, & felis, & cæterorum hoſtium ſuorum iniurijs ſe defendit, & propulſat. Pullos ſuos vehementer amat, eandemq; operam, quam Perdix in ijs tuendis ponit. Nam ante ſuos fœtus ſeſe prouoluens, aucupi ſpem ſui capiendi oſtendit. Hi verò intereà, cùm venator illuditur, elabuntur: quibus fuga elapſis, is ſeſe alis alleuans diſcedit, ac ſæpe, vt pulli facilius elabantur, capiendum ſe venatoribus præbet. Hinc eſt, quod Aegyptij in Hieroglyphicis (vt refert Orus) pro filio deſignando, Anſerem pingunt.* Hæc omnia Ælianus. Non diſsimilia quidam Anglus de eius moribus vulpinis, & pietate in prolem recenſere videtur. Sed dubitatur, an amorem illum in ſobolem, & in ea tuenda aſtutiam, tanquam de aue, quam Bergandrum Angli vocant, obſeruatum tradiderit, an potiùs, quæ modò ex Æliano recitaui, repetiuerit. Ob id verò, quod Vulpanſeres ſunt pullorum ſuorum amantes, ipſis ab Ægyptijs honorem haberi ſcribit idem Ælianus. Herodotus ſimiliter Ægyptios ex volucribus Vulpanſeres ſacros eſſe affirmare tradit. Sed hoc an ob illorum in ſobolem amorem factum ſit, non exprimit.

Ægyptij pro filio deſignando quid depingant.

Vulpanſeri cur honor ab Ægyptijs habeatur.

CO-

COGNOMINATA. DENOMINATA. PROVERBIA.

VBI Theagenes quidam in auibus Aristophanis, χηναλώπηξ nominatur, Scholiastes hominem illum improbum, & versutum fuisse interpretatur. Didymus verò eodem citante, hunc simul, & Philoclem ὀρνιθώδεις fuisse scribit, hoc est, capite superiùs acuminato. Hinc χηναλώπηξ ab adagiorum authore tanquam vocabulum prouerbiale ponitur. Theagenes, inquit, quod esset garrulus, & stupidus more Anserum, & versipellis more vulpiũ, vulgari ioco dictus est χηναλώπηξ voce composita ex Ansere, & vulpe. Quanquam Didymo magis probatur Anseris nomen additum, quòd auitio, & præsertim Anserinis supra modum delectaretur, videlicet vulpium more. Hæc ille. Sed ineptè, vt censet Ornithologus; neq; enim tale quicquam apud Didymum legitur: verùm ea tantùm verba, quæ paulò antè ex Scholijs in aues Aristophanis citata fuere: vbi ὀρνιθώδη Ornithologus optimè conuertit, non illum, qui auitijs, & Anserinis carnibus delectaretur, sed hominem capite superius acuminato. Nam eodem in loco Scholiastes rationem inquirens, cur Philocles Corydus nominatus sit, sic scribit: Μήποτε ὀξυκέφαλος ἦν ἐν τῷ ἄνω καὶ ὀρνιθώδης τὴν κεφαλήν. Et mox subiungit, quod Didymus scribat Theagenem quoq;, & Philoclem ὀρνιθώδεις fuisse, vnde Aristoteles eos, qui summum nasum tenuem habent, ornithodes esse, hoc est, aues hac parte referre ait. οἱ τὴν ῥῖνα ἄκραν λεπτὴν ἔχοντες, ὀρνιθώδεις: Sed aliter Adamantinus. Ῥὶς μακρὰ καὶ λεπτὴ πανὺ ὀρνιθώδης. Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἤθη προσδόκα. Et in præfatione. Γίνεται δὲ ἐν ἀνθρώποις εἴδη ὀρνιθοειδῆ, καὶ θηριώδη οὐ παντελῶς, ἀλλὰ τρόποις ἐξεικασμένα. Præter Theagenem Lysistratus etiam, qui tanquam mollis, & alibi tanquam pauper, & aleator traducebatur χηναλώπηξ appellabatur, teste Aristophanis Scholiaste in Acharnensibus, & Suida.

HIEROGLYPHICVM.

VVLPANSEREM pro filio designando Ægyptios pingere obiter dictum est suprà ex Oro. De quo hieroglyphico [a] Pierius ex eodẽ Oro sic scriptum reliquit: Filium, vt inquit Orus, vt alij, affectum in filios scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex Anserum genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, simulatq; conspecti sunt illi, pater, & mater sponte occurrunt, seq; ipsos venatoribus dedunt, vt ita eos à filijs aliorsum auertant (διαςωθῆ in antiquis manuscriptis codicibus habetur) cuius pietatis ergo visum est Ægyptijs animal huiusmodi magna prosequi veneratione (in ijsdem enim manuscriptis exemplaribus est Αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον,) non autem συμβάλλειν, vt habetur in impressis.

Filij hieroglyphicum uel affectus in filium.

[a] Lib. 20.

VSVS IN CIBIS, ET IN MEDICINA.

VVLPANSEREM olim in cupedijs fuisse ex Plinio constat, qui eo suauiores epulas non nouisse Britannos scribit. Inter oua principatum tenent Pauonina, deinde Vulpanseris, tertiò Gallinarum, vt testantur Epænetus, & Heraclides apud Athenæum. Aretæus de elephantiasi scribens faciei tumoribus, sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admixtum illinire iubet, leonis videlicet, aut pantheræ, aut vrsi: sin his careres, inquit, animalis, quod Græci Chenalopeca vocant.

Vulpanser inter cupedias.

Oua Vulpãseris quaha.

DE ANSERE BASSANO, SIVE SCOTICO. Cap. XX.

QVARVNDAM auium hiſtoriam, (quarum etiam ſuperiùs memini, cùm Anſerum diuerſa genera recenſerem) ſub Anſeris nomine ſcribit Ornithologus: de quibus cùm nihil apud authores legerim, præter ea, quæ ille ex alijs etiam annotauit, ea tantùm hîc recitabo, quæ ipſe ſcripta collegit. De Anſere itaq; Baſſano, ſeu Scotico, vt ab eo exordiamur, ſic ille ex alio:

Anſer Baſſanus quæ auis.

Anſer Baſſanus marina auis eſt, vulgò dicta à Solendguſe, prædicto Anſere (Bernicla, de qua inferiùs) paulò minor, Anſerem tamen voce, & forma per omnia refert.

A Solēdguſe auis deſcriptio.

Nidus.

Nidulatur in mari Scotico, in rupibus excelſis inſulæ Baſſi, per antiphraſin, opinor, dictæ: nec aliàs vſpiam in tota Britannia.

Amor in prolem.

Hic tanto amore ſuos pullos proſequitur, vt cum pueris per fines in cordibus ad auferendos eos dimiſſis, acerrimè non ſine vitę periculo confligetur, Nec ſilentio prætereundum eſt ex adipe huius Anſeris (eſt enim inſigniter adipoſus) vnguentum à Scotis ad multos vtiliſſimum fieri, quod cum Comageno à Plinio celebrato, meritò bonitate, & remediorum numero poteſt certare.

Adeps, & ex eo vnguentum.

Partus, incubatus.

Hactenus ille. Ego, inquit, idem, nuper ex erudito homine Scoto accepi hos Anſeres Solendguſs dictos, longiores domeſticis eſſe, ſed minus latos, in rupibus oua parere, & ſuperpoſito pede altero (vnde nomen fortaſſis à ſolea, ideſt, planta pedis, quam etiam Germani (& Itali) ſic nominant) tandem excludere magnam eorum copiam.

Vbi capiantur.

Capi ad inſulam Baſſi iuxta Fcurt fluuium, qui præterlabitur Edeburgum in Scotia: nec alibi vſquam reperiri. Digredi procul vel ad ſex circiter miliaria à littore, eius naturæ eſſe, vt cùm nouum piſcem viderit, priorem euomant, idq; ſæpiſſimè faciant, vt vltimum demum pullis ſuis afferant.

Anſeris Baſſani in expiſcando mos.

Tot autem piſces euomere, vt qui in præſidio arcis ſunt, piſces eiectos ad cibum colligant, facilè capi, nec refugere capturos. In æſtu Scotici maris circa Hebrides inſulas, inquit Hector Boëtius in deſcriptione regni Scotiæ, præter alias inſulas nobilis eſt Maia D. Hadriani, ac eius ſodalium martyrio pro Chriſti nomine coronatorum reliquijs. Altiſſimo hîc ſcopulo fons aquæ dulcis largiſſimus, admirando naturæ miraculo, medio mari ſcaturit. Omnia exuperans rerum in ſe nouitate

Bas Caſtellum.

Bas caſtellum viribus humanis prope inexpugnabile. In hoc quoq; æſtuario ſitus eſt ſcopulus anguſto aditu vix piſcariam nauem recipiens, qui non in ſeſe ædificia extructa habet, ſed excauatus non incommodiora domicilia intus præbet, quàm ſi magnis operibus extructus eſſet. Cæterùm longè hac re munitiora. Quicquid autem in eo eſt, portentoſæ plenum eſt nouitatis. Auium enim, quas vernacula lingua Solandis (ane Solend guuijs) appellamus, haud abſimilium ijs, quas Aquilas Plinius aquatiles vocat, in eo ingens copia inhabitat, nec in vllo alio ferè loco, Eæ, quum primùm adueniunt, incipiente vere, cōſtruen-

Nidificatio.

dis nidis tantam lignorum copiam comportant, vt auferentibus, qui illic inhabitant (nec enim id ægrè ferunt) ſatis in annum ex ea parte proſpectum ſit. Pullos ſuos piſcibus alunt, ijsq; delicatiſſimis. Nam ſi quempiam antè ceperint, auolantesq; meliorem fundo maris nantem conſpiciant, abiecto illo, magno ſeſe impetu præcipitantes, immergentesq; prædam perſequuntur illam: vbi verò ad nidum eſcam pullis adportarunt, auferentibus rurſus hominibus, haud grauatè concedunt, continuò pro alijs aduolantes. Pullos quoq; nec repugnantibus deprædantur, vnde ingens commodum ad caſtelli dominum redit. Nam cutem detrahentes cum pingui oleum inde magni precij conficiunt. Habent quoq; inteſtinum

Oleum inteſtini ſingularis virtutis.

quoddam paruū, oleo ſingularis virtutis refertum. Coxendicem enim, arthritimq; & id genus morbos ſanare conſueuit, vt appareat, hanc auem, cùm alioqui omnibus modis hominum vſibus inſeruiat, quod rarior ſit, hoc ſolo ſe eſſe inferiorem. Hæc ille. Et rurſus: Eſt & Aliza vna Hebridum ijs auibus, quas Solandis nominatas diximus, abundans. Hæc omnia ex ſcriptorum monumentis annotauit Ornithologus, qui huiuſmodi quoq; Anſeris iconem apponit, quam ſicut etiam duas ſequentes, ſe è Scotia accepiſſe fatetur Henrici à S. Claro viri clariſſimi liberalitate, quas nos quoq; ne quidquam in noſtro opere deſideretur, ex illo tranſumptas hic appingi curauimus.

DE

DE GVSTARDA AVE SCOTICA.
Cap. XXI.

HANC etiam, inquit idem Ornithologus, auis aquaticæ, vt apparet, & Anserum ferorum generis iconem è Scotia accepi, absque alia descriptione. Nam quæ Gustardæ auis in historia Scotica Hectoris Boëthij nobis demonstrata est, non ad auem, quæ hîc pingitur, sed ad Otidem pertinet (vt Custarda. in historia eius recitatum est) quæ Tarda, & Starda hodie in multis Europæ regionibus vulgò vocatur, nostris Trappa. Itaque cùm in nomine huius ad nos missæ iconis erratum suspicer, nihil aliud addam, donec rem certius cognouero. Hæc ille, qui pariter hanc eius effigiem exhibet.

DE

DE CAPRICALCA, QVAM SCOTI VVLGO APPELLANT ANE CAPRICCIZE. Cap. XXII.

Capercalzae. Victus. Descriptio.

ANC postremò iconem, tanquam auis Anserini generis ponit Ornithologus, pauca hæc de ea memoriæ prodens. Capercalze, idest, Syluestres equi appellati, folius pinus arboris extremis flagellis victitant. Ex Hectore Boëthio nimirum in historia Scotica. Audio, inquit posteà, hanc auem Coruo paulò maiorem esse, ac in delicijs haberi. Tænijs transuersis fuscis per collum, pectus, & ventrem distinguitur: cauda ferè nulla, &c. vt pictura ostendit. Hæc Ornithologus.

Capricalca.

DE

DE BRANTA, SEV BERNICLA: Cap. XXIII.

ORDINIS RATIO. SYNONYMA.

QVIS Ornithologum non miretur, auem de qua nobis in præsentiarum est sermo, inter Anates collocantem, cùm vel figura ad Anserem magis, quàm ad Anates accedat, & quod amplius est, Anserum ferorum more volet, strepat, & segetem depopuletur, vt testatur quidam Anglus, & insuper apud plerosq; populos, quibus innotuit, Anseris, non Anatis nomine veniat? Verùm quomodo apud veteres appellaretur, non satis est manifestum. Anglus is Plinij Chenerotes suspicatur, tamen incertus, vt ex hisce verbis eius patet. Plinius, inquit, duo præcipua Anserum genera facit, Penelopes (aliàs Chenalopeces) & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenalopeces (aliàs Chenerotes) Ansere ferè (aliàs fero) minores. Posterior lectio, vt Chenalopeces prius, deinde Chenerotes legantur, mihi, inquit, magis approbatur: nam & nos vna aue locupletat, & Penelopes Anatini potiùs, quam Anserini generis eruditis esse videntur. Deinde cùm Chenalopecem descripsisset, Chenerotes verò, inquit, quænam aues sint, puto paucissimos esse hodie, qui nouerunt. Neque ego, licet Britannus, Chenerotes nostros satis noui: nam præter duo Aristotelis genera (Anserem scilicet domitum, & ferum) Anserum adhuc duo genera noui in Britannia; ad quorum neutrum, si Chenerotes pertineant, illos mihi penitus ignotos esse ingenuè fatebor. Prior Anser à nostris hodiè Branta, & Bernicla vocatur, & fero Ansere minor. Et cùm Berniclam descripsisset, multaq; de eius ortu prodidisset, quæ omnia suo loco referam, Alter Anser, inquit, (ex duobus, quos solos mihi in Britannia notos dixi vltra duo Anseris Aristoteli memorata genera) marina auis est vulgò dicta à Solendguse in mari Scotico (nimirum Anser Bassanus, de quo superius actum est.) Iam quum Anserum genera, licet diligentissimè inquirens, apud Britannos plura inuenire non possim, Chenerotes, (qui ab amore mihi nomen habere videntur) aut Berniclæ, aut Bassani Anseres sunt, aut mihi prorsus ignoti. Hucusque ille, anceps admodum, Chenerotum nomen Berniclæ nè, an potiùs Anseri Bassano conueniat. Contrà Eliota pariter Anglus aues, quas Angli Berniclas vocitant, Chenalopeces esse conijcit; cui alicubi adstipulari videtur Bellonius, vt in Vulpansere dictum est, licet alibi diuersæ prorsus sit sententiæ. Hodie, vt iam diximus, Bernicla, vel Bernacla, seu Branta Anglis dicitur: quidam Berneca proferunt. Horum nominum originem sic inquirit Ornithologus. Berniclæ vocabulum quid sibi velit, non habeo, quod dicam, Conijcio quidem è veteri Britannica lingua, quæ hodie Vvallorum in Anglia, Britonum verò in Gallia est, relictum esse: quoniam Armorici, idest, Britones eo etiamnum vtuntur. Brantæ nomen Caius Brendinum Anserem mihi vocauit, originis Germanicæ mihi videtur, Anglosaxonibus in vsu, ab atro, seu titionis colore factum: qui & ceruis, & vulpibus quibusdam apud Saxones nomen fecit, &c. Scoti apud quos nasci perhibetur Clakis appellant, Galli Oye Nonnette, teste Bellonio, apud eos Armorici partim Bernachias, vnde Anglorum Bernicla, vel Bernacla, partim Crabrans, seu Crauant, quod postremum nomen, ait Ornithologus, Germanicum videri potest, quasi grau ent, idest Anas fusca. Ipsi Germani vocant ein Baumgansz Vvievvolanch. Cùm verò incertum sit, quodnam Latinum nomen ei conueniat, Anser arborum, seu Anser arboreus Latinè dici possit: licet apud Germanos alia auis, vt Ornithologus ait, Baumgans Germanicè dicta sit à Bernicla diuersa, de qua sic scriptum reliquit Ornithologus: Diuersus ab hoc (Bernicla) videtur Anser arboreus, Germanicè vulgò dictus Baumgans, coloribus præcipuè differens. Ansere paulò minor est, & in salicibus moratur, infra, supraq; aquam. Rostrum ei nigrum (vt pictura indicat) qui color etiam capitis est, colliq; proni, dorsi, caudæ, & alarum; circa oculos, & gula tota, siue collo supino albicat, vbi, & maculis quibusdam cinereis, aut fuscis notatur, quæ in pectore fusco magis

Branta quę auis veteribus.

Chenerotes unde dicti.

Berniclæ etymum.

Brantæ etymum.

Crauant etymum.

Anseris arború à Bernicla diuersi descriptio.

magis nigricant: in ventre tum albæ, tum nigricantes apparent. crura fuſca. Hæc ille. Sed vt ad Berniclam redeamus, Iſidorus Barliatam nominat, niſi fortè lectio corrupta ſit. Apud Albertum Barbates pro eadem aue ſignificanda alicubi legitur.

FORMA, DESCRIPTIO, LOCVS. VSVS IN CIBIS.

Brantæ deſcriptio. Magnitudo. Color. Volatus. Vox. Ortus. Deſcriptio altera. Color. Locus. Brantę deſcriptio ex Alberto. Bellonij deſcriptio. Autoris deſcriptio.

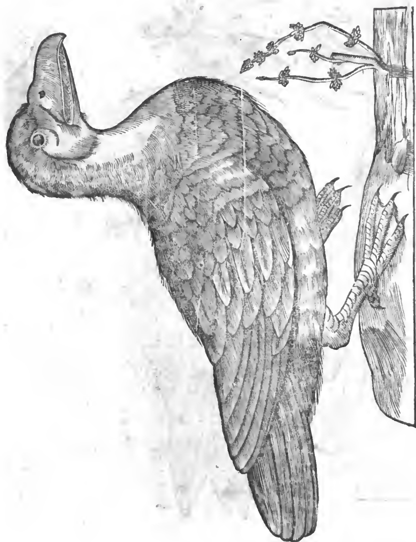

RANTAM, ſiue Berniclam ſic deſcribit quidam Anglus. Fero Anſere minor eſt, pectore aliquouſque nigro, cætero cinereo. Anſerum ferorum modo volat, ſtrepit, paludes frequentat, & ſegetem depopulatur. Et rurſus, in epiſtola ad Ornithologum: Berniclas, ſiue Brantas, ait, ex putridis nauis malis fungorum more naſci minimè fabuloſum eſſe, doctorum & honeſtorum virorum occulata fides mihi perſuaſit. Branta Anſerem paluſtrem valde refert, his tamen notis ab eo differt. Branta breuior eſt, à collo, quod rubeſcit nonnihil (in noſtris quidem picturis, inquit Ornithologus, nihil ruboris apparet) ad medium vſq; ventrem, qui candicat, nigra eſt. Anſerum more ſegetes populatur. In Vuallia (quæ pars eſt Angliæ) in Hibernia, & Scotia aues iſtæ adhuc rudes, & implumes in littore inueniuntur. Albertus Magnus, Auis hæc, inquit, aliquantò minor Anſere eſt, & roſtrum Anſeris habet: caput quaſi Pauonis (aliàs colorem capitis, vt Pauo, ſed nullam è pennis criſtam) pedes nigros, vt Cygnus, digitos membrana coniunctos ad natandum. Color in dorſo cinereus ad nigredinem declinat. Struma (collum parte anteriori) nigra eſt, venter cinereus, vel ſubalbidus. Bellonius, qui alicubi putat hanc auem eſſe veterum Chenalopecem, ſic eam ſub Crauant, ſeu Oye Nonnerte nomine deſcribit: Habitu corporis Anſeri ſimilis eſt, colore monialem refert (idcirco Oye Nonnette appellari ſcribit) minor eſt Anſere, Anate maior. In ſummo capite, ceruice, & pectore plumæ atræ ſunt. Mentum ad collum medium vſque, & ſub oculis colore eſt candido. Similis autem eſt monachiarum ornatui, quæ colorem album atro ſuperimponunt. Cauda breuis, nigraq;. Alæ, & dorſum coloris plumbei. In femoribus vtrinq; eaſdem maculas habet, quas Anſer, & Anas marina. Forma igitur, & colli longitudine eſt Anſeri ſimilis, minor tamen, cruribuſq; procerjs. Pedes plani, lati, ac fuſci ſicut & crura, oculi, & roſtrum. Hoc autem rotundum eſt, breuiuſque, quam in Anſere, ac in rotunditate obtuſum in extremo. Inceſſu, victu, clangore, & voce Anſerem refert. Hæc Bellonius, quæ Ornithologus Berniclæ competere exiſtimat: quanquam roſtrum in illius icone longius pingi dicat, quàm par ſit. Ait enim, atrum colorem, ſeu titionis in capite eius roſtro, cruribus, collo, dorſo, corporis parte, caudaq; inſignem eſſe, in alarum parte, & ventre cinereum, poſt oculos maculas albas: pectoris etiam partem, & laterum interiorum candicare. Hæc ille, adhibita, quæ hic ſpectatur, icone. A qua aue differre nonnihil mihi videtur, quam D. Brancionus ex Belgio depictam ad me miſit. Neque enim color ille albus, quem nominant illi, in gutture, aut ſub oculis in hac cernitur: quanquam circulus quidam imperfectus in colli ſuprema ferè parte candicet. Totum caput, collum, ſi dictum ſemicirculum demas, pectus, dorſum, & coxæ internæ ſubatra. Oculi flaueſcunt. Roſtrum, quàm in Belloniana breuius, craſſiuſq; quà capiti nectitur, alæq; ex cinereo in fuſcum vergunt, ſicut etiam cauda, quæ exigua admodum, & ferè nulla apparet. Venter, & coxæ externæ cinereæ. Crura, pedeſq; ſubfuſca, ſemicirculis, & lineolis nigris variegantur. Huc referendæ ſunt aues, quas Ornithologus ſibi pro Claxis miſſas ait, quas hic præterire noluimus, ſeu differentes, de quibus ille hæc annotata reliquit: Has figuras auium; inquit, quas Scoti Claxis appellant, vt & alias quaſdam Scotici maris, quas infra memorabimus, doctiſſimus Io. Ferrerius Pedemontanus ad nos miſit, præſtantiſſimi apud Scotos viri Henrici à S. Claro liberalitate. Mari huius generis roſtrum acutius, fœminæ obtuſius eſt, vt geminæ icones oſtendunt.

Branta

Branta siue Bernicla cum trago siue vua marina maiori.

Berni-æ

Berniclæ icon, quam D. Brancion ex Belgio miſit; cum cypero longo odoratiore.

Clakis à Ferrerio missus cum plantagine maritima.

Clakis alter ab eodem Ferrario miſſus.

ORIGO.

ORIGO. ORTVS.

De harum auium ortu uariæ sententiæ.

DE harum auium origine, & ortu diuersi diuersa scribunt. Quidam coire, vt cæteras aues volunt, alij ex ligno putri, alij ex pomis cuiusdam arboris corruptis generari contendunt, alij ex conchis. Albertus primæ sententiæ est, nempe ex coitu nasci. *Barbates*, inquit, (Brantæ, seu Berniclæ) *aues falsò quidam dicunt iccirco nominari vulgò Baumgensi* (idest, Anseres arborum) *eò quod ex arboribus nascantur à caudice, & ramis dependentes, & succo, qui inter corticem est, nutriantur. Dicunt etiam aliquando ex putridis lignis hæc animalia in mari generari, præcipuè ex abietum putredine asserentes à nemine vnquam has aues visas coire, vel oua parere. Sed hoc omnino absurdum est. Ego enim, & alij complures mecum vidimus eas coire, & oua fouere, & pullos alere.* Bellonius quoque oua parere, & pullos excludere se obseruasse ait, & falsum esse, ex malis nauium putrescentibus nasci. Æneas Syluius etiam huiusmodi admirabilem harum auium ortum fabulosum existimare videtur. Audiueramusq́, inquit, nos olim arborem esse in Scotia, quæ supra ripam fluminis enata fructus produceret Anatum forma (Anserum potiùs) hos maturitati proximos sponte sua decidere, alios in terram, alios in aquam: & in terram deiectos putrescere, in aquam verò demersos mox animatos enatare sub aquis, & in aëre plumis pennisque euolare. De qua re cùm auidiùs inuestigaremus, dum essemus in Scotia apud Iacobum regem hominem quadratum didicimus miracula semper remotiùs fugere, famosamq; arborem non in Scotia, sed apud [a] Orchades insulas inueniri. Hæc ille. Præterea Bataui, qui proximè elapsis annis nauigationem ad arcton instituere, ex propria inspectione in Groelandia Berniclas, quæ ouis incubarent pullosq; educarent sese inuenisse asserentes, sic scribunt: Tum remigantes ad insulam, quæ media erat, in ea multa oua Barniclarum (quas Hollandi Rotgansen appellant) & ipsas nidis incubantes inuenimus, quæ fugatæ clamabant Rot, Rot, Rot (vnde illis nomen) & lapide iacto vnam occidimus, quam coctam edimus, cum circa sexaginta ouis, quæ in nauem detuleramus. Isti Anseres, siue Berniclæ fuerunt veri Anseres Rotgansen dicti, quales magna quantitate singulis annis circa Vvieringen in Hollandia veniunt, & capiuntur, quas hactenus ignoratum fuit, vbi oua ponerent, & pullos educarent. Hinc factum, vt nonnulli authores non veriti sint scribere, quod in Scotia in arboribus nascantur, è quarum ramis supra aquam expansis si fructus in aquam decidant, Anserum pullos gigni, qui statim natant, qui verò in terram, corrumpi, nec ad frugem peruenire. Quod falsum esse nunc apparet. Nec mirum hactenus ignoratum esse, vbi hæ aues oua ponerent, cum nullus (quod compertum sit) vnquam ad octuagesimum gradum peruenerit: nec ea regio illo loco vnquam fuerit cognita, multò minus illi Anseres ouis incubantes. Hæc illi. Contrà multorum grauissimorum virorum extant testimonia, etiam oculata, quæ non ex coitu has volucres nasci astruunt. Quidam Anglus in primis, cuius apud me magna hac in re est authoritas, Nidum, inquit, Berniclæ, aut ouum nemo vidit: nec mirum, cùm sine parentis opera Berniclæ ad hunc modum spontaneam habeant generationem. Quum ad certum tempus malus nauis in mari computruit, aut tabulæ, aut antennæ abiegnæ, inde in principio velut fungi erumpunt: in quibus temporis progressu manifestas auium figuras cernere licebit, deinde pluma vestitas, postremò viuas, & volantes. Hoc ne cui fabulosum esse videatur, præter commune omnium gentium littoralium Angliæ, Hyberniæ, & Scotiæ testimonium, præclarus quidam historiographus, qui multò feliciùs, quàm pro suo tempore Hyberniæ historiam conscripsit, non aliam esse Berniclarum generationem testatur. Sed cùm vulgo non satis tutum videretur fidere, eiq; historico ob rei raritatem non satis crederem: dum hæc, quæ nunc scribo, meditarer, virum quendam, cuius mihi perspectissima integritas fidem merebatur, professione theologum, natione Hybernum, nomine Octauianum consului, num historicum illum hac in re fide dignum censeret: qui per ipsum, quod profitebatur, euangelium, respondit, verissimum esse, quod de generatione huius auis ille tradidit, seque rudes adhuc aues oculis vidisse, & manibus contrectasse: breuique si Londini mensem vnum, aut alterum manerem, aliquot rudes auiculas mihi aducctas curaturum. Porrò hæc Berniclæ generatio non vsque adeo prodigiosa illis videbitur, qui quod Aristoteles de volucre Ephemero scripsit, legerint, quod in Hypani fluuio ex folliculis quibusdam erumpat, &c. Idem ille Anglus post librum suum de auibus publicatum in epistola ad Ornithologum data,

[a] Nauig. ad Arcton parte 3.

Rotgansen & eius etymum.

Ephemeri mira generatio.

Berniclas, ſiue Brantas, inquit, ex putridis nauis malis fungorum more naſci, minimè fabuloſum eſſe doctorum, & honeſtorum virorum oculata fides mihi perſuaſit: qui hanc auem ex putridis nauis malis naſcentem diſtinguũt ab ea, quam alij ex pomis putridis cuiuſdam arboris ad littus Scotici maris naſci memorãt, cùm tamen eadem ſit: nam, vt ſuperiùs diximus vnam, eandemq; auem Berniclam nimirum, alij ex coitu, alij verò ex nauium malis putreſcentibus, alij ex pomis dictę arboris, alij verò ex cõchis naſci volunt. Vnde Hector Boëthius, qui quoque monſtroſam huiuſmodi harum auium generationem longa oratione adſtruit, ex qualibet materia naſci poſſe innuit, dummodo in maris illius vndis putreſcat, cui vim omnem harum auium generatricem prorſus acceptam refert, ab arbore illa naſci omnino negans. Huius igitur ſunt ſuper hac re verba: Reſtat, inquit, iam de Anſeribus quos Claxis appellant, quoſq; vulgò perperam in arboribus naſci in his inſulis (Hebridibus) credunt, ea, quæ huius rei cognoſcendæ multo iam tempore ſtudioſi re diligenter explorata, cognouimus, diſſerere. Mari enim illis interiecto mihi magis eorũ procreandi vis quædam ineſſe videtur, quàm alicui alij rei. Varijs enim modis, verùm in mari ſemper prouenire conſpeximus. Etenim ſi lignum in id mare proijcias, temporis tractu, primùm in eo vermes excauato ligno naſcuntur, qui ſenſim enatis capite, pedibuſque atque alis plumas poſtremò edunt. Demum Anſeribus magnitudine æquales, cùm ad iuſtam peruenerint quantitatem, cœlum petunt, auium reliquarum more remigio alarum per aëra delati. Id quod luce clarius anno a partu Virgineo milleſimo, quadringenteſimo nonageſimo, plurimis ſpectantibus in Buthquhania viſum eſt. Nam quum in ea ad Pethslege caſtellum fluctibus huiuſcemodi lignum qooddam ingens delatum eſſet, rei nouitatem qui primi conſpexerant, admirantibus, ad loci illius dominum accurrentes rem nouam nunciant. Is adueniens trabem ſerra diuidi iubet, quo facto ingens confeſtim apparet multitudo partim vermium, alijs adhuc rudibus, alijs membra quædam formata habentibus, partim etiam formatarum perfectè auium: inter quas quædam plumas habebunt, aliæ implumes erant. Itaque rei miraculo ſtupentes, iubente domino, in Templum D. Andreæ Teræ (aliàs Tiræ, & melius, id pago cuidam nomen eſt) lignum comportant, vbi & hodie manet, ſicuti erat; à vermibus perforatum. Huius ſimile duobus ſubinde annis in Taum ęſtu appulſum ad Bruthe caſtellum multis accurrentibus oſtẽſum eſt, quod exinde duobus rurſum annis Lethe portu Edinburgenſi vniuerſum populum ſpectare contigit. Ingens enim nauis, cui inſigne, ac nomen Chriſtophori erat, vbi tres perpetuos annos ad vnam Hebridum in anchoris conſtitiſſet, huc reducta, atque in terram ſubducta, plena omnia exeſis trabibus, qua mari ſemper merſa fuerat, vermium huiuſcemodi rudium partim, aut perfectam nõdum auis formam habentium, partim iam abſolutorum oſtendit. Cæterùm cauillari id quiſpiam poſſit, arborum truncis, ac ramis illis in inſulis natarum virtutem hanc ineſſe. Chriſtophorum quoq; illam ex trabibus Hebridianis contextam aſſerens. Itaque quod ipſe abhinc ſeptem annis vidi, haud grauabor in medium adducere. Alexander Gallouidianus Kilkendenſis eccleſiæ paſtor (vir præter inſignem probitatem rerum admirandarum ſtudio incomparabili) cum extracta alga marina inter caules, & ramos à radice ſtatim pariter, & vſque ad cacumen enatos, qua coniunguntur, conchas adnatas videret, rei nouitate attonitus, mox cognoſcẽdi ſtudio eas aperit, vbi magis multò quàm anteà obſtupefactus conſtitit. Non enim piſcem in teſtis concluſum comperit, ſed (dictu mirabile) auem, ac pro illis magnitudine tectas quoque inauctas: quibus enim paruæ inerant, & ipſæ quoque apertæ eas pro quantitate complectebantur. Itaque ad me extemplo, quem eiuſmodi rerum cognoſcendarum iam olim magna cupiditate detentum nouerat: celeriter accurrit, remq; omnem monſtrat, non magis rei miraculo obſtupefacto, quàm re tanta, ac tam inaudita conſpecta, læto: hac enim re ſatis conſtare arbitror, non hæc procreandarum auium ſemina, aut truncis, aut arborum ineſſe fructibus, ſed ipſi Oceano: quem Maro, vt Homerus, patrem rerum haud temerè appellauit.

Verum quoniã id fieri videbant cadẽtibus in aquam arborum ad littus poſitarum pomis, vt temporis tractu ex illis eæ apparerent volucres alites, in eam ſententiã abducti ſunt, vt poma illa in ipſas commutari opinarentur, ſed falsò. Nam tempore adnatis ex vi maris primũ vermibus, atque ſenſim ijs excreſcentibus, viciſſimq; pomis illis ex humiditate corruptis, diſparentibuſque non ſatis accuratè perſpicientibus, ex illis in has tranſmutari formas viſæ ſunt. Hæc omnia Hector Boëthius, haſce aues ex putri oriri omnino aſtruens, ab arbore aliqua, aut alia materia, eius proprietate quadam occulta naſci, neutiquam concedens; quod alij quidã mordaciùs affirmãt. Sed iam alia mõſtroſæ huius generationis teſtimonia in medium afferamus. Barliatæ, inquit Iſidor. (vox corrupta videtur, fortè Brãtæ, vel Bernicle eſt legendũ.) dictæ aues è ligno creſcunt. Fertur n. abiegnum lignum in aqua marina relictum

cùm paulatim putruerit, humorem crassum emittere, quo densato, paruæ species auium formentur ad magnitudinẽ Alaudarum, quæ nudæ primùm, paulatim deinde plumis vestiantur, ac rostro interim à ligno suspensæ per mare fluitent, vsq; ad maturitatem, donec se commouẽtes abrumpantur, & ita demũ ad iustum incrementum perueniant, & (vt Iacob. Athenienfis Episc. in orientali historia scribit) sicut aues cæteræ volare incipiant. Hæc Isidorus.

[b] Alex. ab Alex. nonnulla refert ex Iunio Dentato huic loco maximè etiã deseruientia: quæ sunt hæc: Iunius Dentatus Parthenopæus, vir apprimè nobilis, & eruditus referre solebat, pleraq; prodigiosa, & mirabilia, inter quę miraculum ingens in penitissimis oris Britanniæ, & sinu intimo, vbi æstus effusi Oceani, secundi, & reciproci ad lunæ augmenta, & damna, ac frequentes fluxus maris, & refluxus, haud secus, quàm tempestas statis vicibus littora infestant, ab authoribus memorati existunt, sæpè malos, & nauium carinas vetustate tabescentes ad littora expositos, & diutina aqua madefactos, quosdam veluti fungos breui pediculo iuxta aquas gignere, paulatimq; adolescere inter fluctus, lapsisq; diebus etiam moueri, sed tamen à trunco minimè diuelli. Interiecto dein tempore, velut ad iustam magnitudinem peruenerint, mirum dictu tradit, quod omnem superat fidem, fungos eiusmodi ita genitos à trunco sponte euelli, mox alis emissis, & penniculis enatis euolare, & marinas aues existere, vesciq; pisciculis littoralibus, perq; maria passim enatare, pariterq; apud incolas mirum nõ haberi: sed quia passim id euenire soleat, quotidiano vsu miraculum esse desinere, sic ille. [b] Genial. dier. 4. 9.

Meminit quoque harum auium Olaus magnus in descriptione Septentrionalium Europæ regionum, ex fructu arboris cuiusdam nasci scribens in paruis insulis circa Scotiam. Nec omittendum est, Germani cuiusdam magni nominis scriptoris testimonium, ita de hac re scribentis: In Scotia inueniuntur arbores, quæ producunt fructum folijs conglomeratum, qui cum opportuno tempore decidit in subiectam aquam, reuiuiscit, conuertiturq; in auem viuam, quam vocant Anserem arboreum. Crescit eadem arbor in insula Pomonia, quæ haud procul abest à Scotia versus Aquilonem. Veteres quoque Cosmographi, præsertim Saxo grammaticus mentionem faciunt huius arboris, ne quis putet esse figmentum à nouis scriptoribus excogitatum. Hæc ille. Alij qui eiusdem sunt sententiæ, vt huic rei magis fidem faciant, arborem eam volucrigeram, vt ita loquar, cum pomis in subiectas aquas decidentibus, auibusq; inde nascentibus appingunt, quam quoque nos operi nostro inseri voluimus: ne quid in illo desideretur. Sed vt rem propositam vltimo testimonio confirmemus, accedit postremò Iulij Cæsaris Scaligeri authoritas, qui librum enarrans primum Aristotelis de plantis, *Anates*, (inquit. melius dixisset Anseres) *Oceani, quas Armorici partim Crabrans, partim Bernachias vocant. Ex creantur ex putredine naufragiorũ, pendentq; rostro à matrice, quoad absoluta decidant in subiectas aquas, vnde sibi statim victum quærunt: visendo intereà spectaculo pensiles, motitantesq; tùm pedes, tum alas:* Et alibi sic canit,

[c] Idem canoris cantibus canunt læta
Quæ pisculentis nidulantur in stagnis.
Herbilis Anser, atque Anas querulatrix,
Qui corpus vrinantium Colymbarum
Suo æmulantur corpore, & putris ligni
Ortum Crabranes Santones recognoscunt. [c] In Ata.

Est itaque profectò affirmantium eiuscemodi monstrosam generationẽ authorum, eorumq; magni nominis ingens multitudo; adeo vt contrà sentire nefas esse videatur. Veruntamen cùm alij aliter de hoc ortu scribant, & in multis inuicem aduersentur, dum alij ex putredine lignorum, alij ex fructibus in mare decidẽtibus, alij ex conchis, quales Lobellius in suis iconibus depingit, nasci malint, alij aquæ marinæ illius regionis eã facultatẽ tribuant, adhuc iudicium meum cohibeo: malim tamen cũ pluribus errare, quàm tot scriptoribus clarissimis oblatrare, quibus præter id quod de ephemero dictum est, fauet etiam quod est ab Aristotele proditum; genus scilicet testatum quoddam nauigijs putrescente fæce spumosa adnasci. Oua interim harum auium visa esse nõ inficias iuerim: Nam animantia ex putri genita, post modum ex coitu generari murium vulgatissimo exemplo satis clarum est. Quod ad carnis esum attinet, Bernicla, Ansere insuauior vt aiunt est, & diuitibus parum expetitur. Obscurus quidam eam superfluitate carere dicit, sed an velit carnes eius excrementitias non esse, an potiùs aliquid aliud, non satis patet. Ait enim: Berneca (Bernicla) quæ ex arbore nascitur, in quibusdam quoque Flandriæ partibus inuenitur. Hæc auis superfluitatem non habet, sicut nec arbores.

Claxis generatio ſecundum aliquos.

DE ANATE IN GENERE. Cap. XXIIII.

ORDINIS RATIO.

Anserũ,& Anatũ magna ſimilitudo.

TANTA inter Anſeres,& Anates intercedit ſimilitudo, vt neminem fore rear, qui poſtulet, cur poſt illos de his ſubinde agam. Ea autem tanta eſt, vt nonnullas planipedes, alij inter Anſeres, alij contra inter Anates recenſuerint, Berniclas in primis, item quas Solandis appellari diximus. Quin ſunt, qui Anates cum Anſeribus turpiter confuderint, præcipuè qui libros Arabicos ſuperiori ſæculo Latinè reddidere.

AE QVI-

ÆQVIVOCA.

AVAZ vocem Arabicam Arabum interpretes varij modò Anserem, modò Anatem vertêre. Νῆσσα Græcis prçter auem, de qua nunc instituitur sermo, est nomen proprium, vt tradit Suidas. Necta verò quod Anatem quoque eisdem significat, septa potiùs Anatum significare credit Hermolaus. Anatem, inquit, Dioscoridem exponens, de qua mentio hîc habetur, Græci Nessas, & Nectas vocant; quanquam Necta magis est, vt septa Anataria significent, quàm Anates ipsas. Græcis neotericis χλῶα Anas, χῆνα verò consimili admodum voce Anser dicitur. Eisdem olim, ni fallor, Pappos Anserem, hodie Anatē significat. Anas item Hispaniæ fluuius est Pomponio, Straboni, & Ptolomæo, hodie Rio Guadiana dictus Hispanis, ab Arabibus recepto vocabulo, quibus Guad fluuium designat quasi dicerent, fluuium Anæ. Hunc nobis sic describit [a] Baptista Mantuanus, Hispaniæ varias regiones diuidens.

Auaz.
Necta.
Pappos.
Anas fluuius.
Rio Guadiana vnde dictus.
[a] Alpons. lib. 5.

——————Pars altera longè
Vastior, & campis diffusa patentibus orbem
Porrigit immensum triplici circundata ponto.
Hanc partitur Anas, finibus modò latior amplis,
Nunc strictis collectus aquis, nunc flumine merso
Sub tellure latet, reduci modò nascitur amne,
Et tandem mare, quod magnus cognominat Atlas,
Intrat ad occasum veniens Titanis ab ortu.

Et [b] rursus alibi, vbi totam Hispaniam ob Ferrantis reditum gauisam fuisse canit:

[b] Agelar. lib. 6.

Tum gauisus Anas, & qui facit aurea Batis
Vellera—————Meminit, & alibi:
——————Cùm manè rapacibus vndis
Sese obiecit Anas

Oritur in Lamitano agro citerioris Hispaniæ, Ortellio teste, & Bæticam à Lusitania diuidit, vt scribit Ambrosius Calepinus. Est præterea anum, idest, vetularum morbus, vt refert Hermolaus, & Calepinus citans Festum: cuius sunt hæc verba. *Anatem morbum anuum, idest, vetularum dicebant, sicut senium morbum senum.* Anatis verò Mauritaniæ Tingitanæ fluuium significat Plinio, & Solino. Liuius verò circa Syracusas esse voluit, nisi fortè Anapus hîc sit legendum. Est & Anatis Dianæ Ecbetanæ nomen, vt hisce [c] Alexand. ab Alexandro verbis patet: Persæ quoq;, inquit, ignem habent peruigilem, sicut Chaldæi, Medi, & Assyrij, vt Deorum maximum, illiq; velut sacro numini hostias mactare, & sacra facere, atq; ex illo euenta rerum interpretari assueuerant: apud quos Dianæ Ecbatanæ templum fuit, quam Anatin vocant, cuius sacerdotes à virili contagio in perpetua virginitate degunt.

Anas morbus.
Anatis fluuius.
Anatis Dianæ nomen.
[c] Genial. dier. lib. 5. cap. 12.

SYNONYMA.

ANAS Auicennæ Bath, Serapioni sine aspiratione Bat nominatur: à qua voce corruptæ istæ leguntur apud Syluaticum Bar, Barar, Baltat, Har: vbi etiam Anax pro Anas reperitur. Idem Burachet, & Fengarion, & Ascebete Anatem interpretatur. Veteri Auicennæ glossographo Beseher Anatem pariter significat. Adduuta pro Anate apud Albertum legitur, vbi Boscus comparatur Anati ex Aristotele. Græcè νῆσσα, siue νῆττα dicitur ἀπὸ τοῦ νεῖν, sicut & Varroni Anas à nando. Aliud tamen etymum adfert Athenęus, dum ait Τὰς νήττας καὶ κολυμβάδας, ἀφ' οὗ καὶ τὸ νήχεσθαι καὶ κολυμβᾶν. Idem libro quarto ὄρνεις τε καὶ νῆσσαι προσβέται δὲ καὶ φάτται καὶ χῆνες. νησσάριον, & νήττιον diminutiuum est. Recentionibus Græcis dicitur χλῶα, alijs παπίτζα, vel Pappos. Latinis Anas. Recentiores quidam, Albertus, & alij masculino genere protulerunt, quod non probatur. Apud Crescentiensem ineptè aliquando Annates per n duplicatum scribitur, ineptiùs etiam Annette, & Annate. Quod ad prosodiam attinet, prima corripitur, vt apud Martialem.

Bath.

Tota tibi ponatur Anas,

De secunda ex versibus veterum poëtarum nihil certi habetur. Recentiores magis producere gaudent: vt Baptista Mantuanus.

Non

Non ſtratum fluuialis Anas, non Anſer Anatę
Grandior exhibuit.

Anaticula. Ab Anate dicta eſt Anaticula diminutiua forma. Non deſunt tamen, qui apud Ciceronem de finibus bonorum Anaticulam nõ paruam Anatem, ſed aquatilem aliam auiculam interpretentur vulgò notam, Anatis forma perſimilem, ſed multo minorem; ſed præſtat, vt pro Anate parua: nam & anguiculos, ideſt paruos angues ibi nominat Cicero: [d] inquit enim: *Deinde ſuo quaque appetitu mouentur, ſerpere anguiculos, nare Anaticulas, euolare Merulas, cornu vti videmus boues, veſpas aculeis*, &c. Anaticulus etiam legitur apud Calepinum ſed ſine authoritate. Nobis Anitra, Anidra, ſeu Anadra dicitur, nominibus ſcilicet à Latino Anas deriuatis, Genuæ Ania, Parmæ Saſſa, Gallis Canè fœmina, mas Canard, ſeu Canart, pulli verò Allebrents; dé quorum nominum etymo audi Ioachimum Perionium: Anatem, inquit, marem Canart, & fœminam Cane per prothesin, adiecta litera vocamus. Ita eſt prorſus inquam gaudeoque te hoc præceptum meum tenere, Pulli autem, inquit, qui nondum iuſtam magnitudinem, vt Anates dicantur, nacti ſunt, non perinde ſcio, aut explicare poſſum, vnde à nobis Allebrents ſint nominati. Græca, inquam, hæc origo eſt, Βρένθος enim à Græcis Anas vocatur, & quoniam maſculinum eſt generis, articulum ὁ primùm pronunciatum eſſe arbitror, deinde mutatum o in a, & l aſcitum, vt Albrent diceremus. Sic ille. Alicubi in Gallia, vt teſtatur quidam, Anette etiam appellatur; Normannis, qui & ipſi Galli, ſunt, Bura, vt teſtatur [e] Turnebus: Bura autem, inquit, dicitur Anas, quod vt imburum videtur vrinare, aut vt vrna. Imburum vas dicitur, in quo bura, vel buris eſt, ideſt, curuatura, & flexio. Canon, & Canicon diminutiua ſunt eiſdem. Germani Endet, Ent, Ant, Antuogel nominant, marem peculiari nomine Entrich, vel Entrach. Aliqui Kentſchen à voce, quæ rauca eſt, fœminarũ argutior. Vocantur tamen, inquit Ornithologus & Anates feræ maiores Kentſchenten à noſtris. Saxones eundem Anatem marem Erpell vocant. Belgarum plerique Aente, vel Aende, Hollandi fœminam Eendt, marem Vvoordt, vel Vuaerdt; Angli Duck: cuius vocabuli origo, ait Ornithologus, Germanica eſt; & Mergis potius conuenit. Illyrij Kaczier: Poloni Kaczka: Hiſpani Anade. Luſitani Aden. Indi Orientales Bebe, vt referunt Batauí, qui ad illas regiones nuperrimè nauigarunt.

Anette.

[d] De finib. lib. 5.

[e] In Varrone de ling. Lat.

DESCRIPTIO ANATVM IN GENERE.

ANATEM Gallo aliquantulum maiorem ſcribit autor de natura rerũ, cùm aliquantulùm potius minorem eſſe res ipſa demonſtret. Meliùs itaque Kiranides Gallinæ magnitudinem tribuit: optimè Albertus Anſere minorem & pullo aquatico maiorem, pro pullo aquatico Fulicam fortè intelligens. Cæterùm eiuſmodi magnitudo omnibus non conueuit, vt ſuo loco dicetur neque etiam verum ſemper eſt, marem caput, & collum viridis coloris habere, roſtrum latum, & alas albo, viridi, nigroq; diſtinctas, torquem album circa collum, vt vult author ille de natura rerum. Verùm vt Alexander Myndius, teſte [f] Athenæo, quoque ait, mas tantùm maior eſt, magiſq; varius. Errat quoque Gillius cùm ex Æliano mari cæſiũ in oculis paulòminus, quàm fœminæ eſſe dicat: nam Athenæus non colore oculorum marem à fœmina diſtinguit, ſed auem quandam aliam aquaticam, quæ γλαυκῶπις ab oculorum colore dicatur Anate paulo minorem eſſe ſcribit. Quibus verò candida tanquam zona cingi conueniat, ex pennis albis, vt Scholiaſtes in Aues Ariſtophanis de quibuſdam refert, ſuo loco dicemus. Anas lato eſt dorſo, latoq; roſtro, vt annotauit Albertus. *Auium* inquit, de roſtro loquens, & eius vſu, *alia habent roſtra lata, vt Anas, & Anſer, & omnia eorum genera. Eſt enim roſtri latitudo apta ad fodiendum, & quaſi cribellandum* (ventilandum) *lutum: alia acutum, & longum*, &c. Cæterùm roſtrum latum omnia Anatum genera non habent: Sed indifferenter pedes latos omnia, cartilaginoſis membranis interſepientibus, crura breuia, craſſa, & retrorſum ius diſpoſita: cuius ſtructuræ cauſam reddit Ariſtoteles, dum inquit; *Cùm enim aliarum auium crura ad medium ſubyciantur ventrem, vt ſtare, & in terris ambulare poſſint, aquaticæ huiuſmodi anes retrouerſus crura habent ſua: ſic enim illis ad natandum magis ſunt commoda, quæ tũ breuia ſunt, tum etiam craſſa, vt in natatione valentiùs inſtantes propellere poſſint aquas pedum palmulis, crurum craſſitudine, quod longitudini detraxerat prouida reſarciente natura.* Hæc [g] Ariſtoteles: quæ etſi de omnibus aquaticis auibus vniuerſim tradiderit, Anati tamen potiſſimùm conue-

Magnitudo.

Gillij error

[f] Lib. 9.

De animal. motu.

Crurũ ſtructuræ i auibus aquaticis ratio.

[g] Epiſt. 4.

conueniunt. Ausonius Anates quodammodo describere videtur, dum canit:

Tum quas vicina suggessit præda lacuna
Anates maritas iunximus,
Remipedes, lato populantes cærula rostro,
Et crure rubras punico,
Iricolor vario pinxit, quas pluma colore,
Collum Columbis æmulans.

Ad internas modò partes, quod attinet. *Anati*, inquit idem [d] Philosophus, *Anseri, Gauiæ, Cataractæ, Tardæ, gula tota ampla, & lata est*. Idem quâ intestinum desinit, appendices paucas habere tradit. Amplius, vt obseruauit Ornithologus, lingua in plerisq; Anatibus propriè dictis vtrinq; videtur quasi plumas habere, & interiùs dentata esse asperiusculis vtrinq; eminentijs. Sed hoc in quibusdam feris se obseruasse memorat. Quispiam hoc in domesticis quoque experiri poterit: in ea saltem, quam ego obseruaui, vt icon ista ostendit, id verũ esse aoimaduerti. Postremò, Anatum, inquit idem, circa superficiem corporis separati sunt musculi, quorum interiores albiores sunt: quod si exteriores liueant, quod vi frigoris fieri videtur, bonam æstatem secuturam, rustici apud nos (Heluetios) conijciunt: quæ coniectura fortè è syluestri Anatum genere certior habetur.

[d] *Hist lib. 3. cap. vlt.*

Ætatis bonæ præsagium.

LOCVS. VICTVS.

ANATES cùm sint palmipedes, non solùm è terra, sed etiam ab aqua sibi victum petere experientia docet, & est grauissimorum virorum authoritate confirmatum. *Palmipedes*, inquit [a] Aristoteles, *in ipsa aqua partem maximam temporis versantur, & aliqua ingurgitant se, quarunq; quod comedant*. Hoc plurimi quoq; affirmant alij scriptores; Varro in primis, Columella, Geoponiciq; cæterique alij passim sexcenti. Author de natura rerum, *Aquis*, inquit, *fluminum gaudet. difficileq; sine his uiuere potest, maximè cùm cibos siccos ingurgitat*. Quam verò aquam ament, eaq; se proluere gaudeant nemo meliùs expressit, quam Torquatus Tassus, vbi Christianorum exercitum Hierololymas obsidentem, siti diù infestatum, & tandem pluuia pij ducis precibus impetrata, Anatibus comparat, quæ in sicco lacus, aut fluminis aluco pluuiam æstiuis temporibus summo applausu excipit.[b] Canit autem:

[a] *Hist. li. 8. cap. 3.*

[b] *Hierosl. liber. can. 13.*

Come talhor ne la Stagione estiua
Se dal ciel pioggia desiata scende,
Stuol d'Anitre loquaci in secca riua
Con rauco mormorar lieto l'attende,
E sprega l'ali al freddo humor, ne schiua
Alcuna di bagnarsi in lui si rende
E lã ve in maggior fondo ei si raccoglie
Si tuffa, e spegne l'assetata voglia.

Così gridando la cadente pioua,
Che là destra del ciel pietosa versa,
Lieti salutan questi, à ciascun gioua
La chioma hauerne, non che il manto aspersa:
Chi bee ne' vetri, e chi ne gli elmi à proua,
Chi tien la man ne la fresca onda immersa,
Chi se ne spruzza il volto, o chi le tempie,
Chi scaltro à miglior vso i vasi n'empie.

Duplici autem nomine fluuios lacus, & paludes frequentant; tum vt aquarum frigiditate congenitam intemperiem, quæ calida est, contemperent, tum vt pabulum quoq; naturæ suæ, & palato conueniens, illic quęritent. Tradit Albertus, rostro fodere cœnum in aquis, vbi reperiunt radices herbarum, & semina plantarum aquaticarum, & vermes, & oua animalium aquaticorum, & alia huiusmodi. Crescentiensis herbam quandam, qua eas gaudere ait, Anatinam vocat, & in superficie aquæ stagnantis ex solis adustione nasci refert: Est autem hæc lenticula palustris, quàm sanè Anatinam non immeritò nominarit, mirum enim

Cur aquas ament.

Cibisquib' victitent.

est,

eſt, quantum ea afficiantur: eandem alicubi etiam Pauarinã nominari iam diximus, quòd Anſeribus non minus gratum ſit pabulum. Sunt qui piſciculis quoque,& limo, ſordibusq; aquarum veſci velint,nec à venenatis etiam quibuſdam ſibi temperare, vt araneis, lacertis, rubetis,ſiue buffonibus,vt teſtatur [c] Iulius Cęſar Scaliger:quare Plinium,Aulum Gellium, & alios amplius non miror,qui Anates Ponticas ſcribunt veneno viuere. Vulgò autem,radicibus herbarum,auena,alijsq; id generis cibis paſci ſolent. Nonnulla alia prætereà ad ipſarum victum pertinentia leges inferiùs,cùm de ipſarum educatione agemus,quæ modò ex induſtria hîc omittimus,ne eadem ſæpius repetamus. Illud interim non tacendum, aues eſſe admodum voraces, & quæcunq; ferè ſibi occurrunt, ingurgitare: vnde iuremerito ingluuioſum appellat Pontanus hoc pentametro.

[c] *In Theoph. de cauſis plant. lib. 4.*

Anatum voracitas.

Inquinat & tumulos ingluuioſus Anas.

Sed quod penè memoria exciderat, Anates quanquam vbique ferè reperiantur,inter cæteras tamen Varro Phrygias commendat.

VOX. GRESSVS. INGENIVM. MORES. CORPORIS AFFECTVS.

Tetrinire.

ANATES Philomelæ author tetrinire ait:

In Fluuijsq́, natant forte tetrinit Anas.

Alciatus garrire:

Garrit, in illarum ſe recipitq́, gregem.

[a] Iulius Cæſar Scalig. quiritatricem appellat,fortè à verbo queritor, quod lamentari ſignificat: inquit enim.

[a] *In Ætna.*

Anas quiritatrix.

Idem canoris cantibus canunt læta
Quæ piſculentis nidulantur in ſtagnis
Herbilis Anſer, atque Anas quiritatrix.

Noſtri, inquit Ornithologus, per onomatopœiam de Anatum gregatim vociferantium clamore verbum ratſchen in vſu habent: alioqui Anates mares peculiariter eodem vocabulo appellant, quorum vox rauca & grauis eſt, fœminarum acutior, vt quidam putant, ſed Albertus contrarium ſcribit: *In omni*, inquit, *Anatum genere, vox fœminæ craſſior eſt, maris acutior*. Hoc autem præter omnem controuerſiam eſt,aues eſſe valde clamoſas; vnde [b] Pontanus de garrulo quodam ait:

Ratſchen de Anatum voce.

Vocis maris,& fœminæ differentiæ.

Hic clamore Grues vicerit, atque Anates.

Hanc ob cauſam Pythagoras nonniſi locis ab hominum frequentia ſemotis ali voluit: De volatu,quòd hic ſylueſtribus tantùm congruat, ſuo loco agemus. Quod ad greſſum attinet, omnes ferè ob crurum breuitatem, quæq; nimis retrouergentes ad natandum potiùs,quàm ad gradiendum ſunt apta,admodum lentè incedunt,ita vt quandam grauitatem præſeferre videantur: hinc Strozius pater Anatem ſegnem pede vocat, dum ait.

Aues ſunt clamoſæ.

[b] *Amor lib. prim.*

Cur tardigradæ.

Non velox pennis, & pede ſegnis Anas.

Quantò autem ad curſum ſunt tardiores, eò ad natandum ſunt velociores: vnde fortè Auſonius remipedes vocat. Cæterùm quæ iam recenſuimus ad corpus referri poſſint; vt modò de animi dotibus,& moribus aliquid dicamus,eiuſcemodi aues,cùm corporis habitu, victu loco,garrulitate, Anſeribus ſimiles exiſtant,ita quoq; ab eiſdem ingenio non ualde differunt. Sicut enim Anſeres timidos ſuapte natura eſſe dixi, ita etiam Anates ſimilem timiditatem præſeferre videntur: ad quam alludens Pontanus timidas appellat:

Anates remipedes.

Anates timidæ.

Terruit, ac timidas Anates, Fulicasq́, paluſtres.

Porrò de Anſere narrant,quod Glaucen citharistam adamarit,id verò alij, vt aliàs ex Æliano dixi,de Anate ſcribunt. Anſeres miro aſtu Aquilas, alioſq; ſuos hoſtes fallunt: Anates vt ab eis tutæ ſint, non minori ſagacitate vtuntur. *Anates*, inquit Albertus, *& cæteras palmipedes aquaticas videmus, viſa Aquila congregari ſimul in aqua, & cùm illa impetum fecerit, ad rapiendum, demerſo capite, aquam ſpargentes in faciem Aquilæ acceſſum eius prohibere.* Verùm ut id admiratione non caret, ita eſt admirabilius,quod hac de re ſcribit his verbis Ælianus: *Cùm Aquila in Anates* (aut earum pullos) *rapiendos inuolat, ſe intra aquam ſubmerſione abdunt, atque infra aquam natando ex alio loco extra aquam eminent. Quod ſi Aquila illuc quoq; incumbat,*

Anatesque aſtu ſe aduerſus hoſtes tueantur.

bat,

bat, & insilet, ij iterum demerguntur, atque tamdiu sursum, deorsum commeant, dum Aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam prædam; tum enim ha deposita hostis sua metu ad summam aquam elata rursus natant. Anseres annua fastidia herba sideritide purgant. Idem etiam Plinius, alijq́; de Anate astruunt. Infestantur etiam Anates simili modo vt Anseres sui generis pediculo, à quo eisdem præsidijs liberantur, quibus Anseres, Gallinasq́; aliasq́; id generis aues curari diximus.

Quo morbo infestentur.

COITVS. PARTVS. EDVCATIO.

SVMMAM harum auium salacitatem prodidit author de natura rerum, mares, aliquando cùm plures fuerint simul tanta insania ferri inquiens, vt fœminam solam coëundo vicissim, ac certatim occidant. Quod ad pariendi locum attinet, Volaterranus, quasi conscias infirmitatis neq; terræ, neq; aquæ suos fœtus credere ait, ideo iuxta paludes, & rigua parere, moxq́; a partu aquas petere. Sed alia potior assignari potest ratio, eur Anas, hæc ad patiendum loca eligat, quia scilicet, ibidem exclusi pulli aquam vicinam habeant: nam simul ac exclusi fuerint, aquam illicò petunt. *Primùm*, inquit Ælianus, *vt Anas peperit (parit autem in terra extra aquam) prope aut stagnum, aut paludem, aliun úe aquosum locum, statim eius fœtus recondita quadam natura, & propria aquam prosequitur.* Et alibi: *Anaticularum pulli primùm, vt lucem aspiciunt, continuò à partu natant.* Hoc autem facere, natura duce, non docentibus matribus, quæ eos illuc deducant, patet eorum exemplo, quos Gallinæ excludunt. Vbi enim aquam vident, in eam insiliunt, frustrà reuocantibus, glocientibusq́; Gallinis. *Anatum*, inquit [a] Cicero, *oua Gallinis sæpe supponimus; è quibus pulli orti, primùm aluntur ab ijs, à quibus exclusi, fotiq́; sunt. Deinde eas relinquunt, & effugiunt sequentes, cùm primùm aquam quasi naturalem domum videre potuerunt.* Eadem res [b] Plinium ipsum in admirationem traxit, vt videre est ex hisce eius verbis. *Super omnia est, Anatum ouis subditis Gallinæ, atque exclusis admiratio, primò non planè agnoscentis fœtum, mox incertos incubitus sollicitè conuocantis: postremò lamenta circa piscinæ stagna, mergentibus se pullis natura duce.* Gallinam autem nutricem non magni facere mirum non est, cùm recens etiam exclusi sine matris auxilio viuant, viuaces, & agiles, vt scribit quoque author de natura rerum: *Anatum pulli*, inquit, *mox vt ouum exeunt, tanta agilitate vigent, vt etiamsi matrem mori, vel alienari contigerit, sine nutrice viuant.* Feræ autem, quæ iam adultæ sunt, non educantur; sed quæ recens exclusæ eo modo, quo docet [c] Didymus, vbi ait. *Qui cupiunt Anates mansuetiores habere, magisq́; domesticas, ij quidem si circa stagna* (vbi nimirum feræ parere consueuerunt) *inuestigauerint oua, Gallinisq́; subiecerint, enutriuerintq́; cicures habebunt eas.* Idem docent Geoponici alij, vt inferiùs dicetur. Sed iam de ipsarum educatione aliquid dicamus, lectores primùm præmonitos cupientes, id quod nos breuiter admonet Crescentiensis, Anates esse naturæ Anserum, & eodem modo nutriri. Alij particularia præcepta, siue documenta, eaq́; vtilissima tradidere Geoponici, ac ante reliquos [d] Columella. *Nessotrophy*, inquit, *cura similis* (vt Chenoboscij) *sed maior impensa est: nam clausæ pascuntur Anates, Querquedulæ, Boschides, Phalarides, similesq́; volucres, quæ stagna, & paludes rimantur. Locus planus eligitur, isq́; munitur sublimiter pedum quindecim maceria: deinde clatris superpositis, vel grandi macula retibus contegitur, ne aut euolandi sit potestas domesticis auibus, aut Aquilis, vel Accipitribus inuolandi. Sed ea tota maceries opere tectorio læuigatur extrà, intraq́; ne feles, aut vipera perrepat: media deinde parte nessotrophij lacus defoditur in duos pedes altitudinis, spatiumq́; longitudinis datur, & latitudinis, quantum loci conditio permittit. Ora lacus ne corrumpantur violentia stagnantis vndæ, quæ semper interfluere debet, opere signino consternuntur, eaq́; non in gradus aparte erigi, sed paulatim cliuo subsidere, vt tanquam è littore descendatur in aquam. Solum autem stagni per circuitum, quod sit instar modi totius duarum partium lapidibus inculcatis, ac tectorio muniendum est, ne possit herbas euomere, præbeatq́; nantibus aquæ puram superficiem. Media rursus terrena pars esse debet, vt colocasijs conseratur, alijsq́; familiaribus aquæ viridibus, quæ inopacant auium receptacula. Sunt enim, quibus cordi est, vel in syluulis tamaricum, aut scirparum frutetis immorari: nec ob hanc tamen causam totus lacus syluulis occupetur: sed vt dixi per circuitum vacet, vt sine impedimento, cùm apricitate diei gestiunt aues, nandi velocitate concertent. Nam quemadmodum desiderant esse, vbi irrepant, & vbi delitescentibus fluuiatilis animalibus insidientur, ita offenduntur, si non sunt libera spatia, quà permeent extra lacum. Deinde per vicinos vndique*

Anatum salacitas.

Anas ubi libenter pariat.

Cur prope aquas pariet.

[a] De natur. Deor. lib. 2.

[b] Lib. 10. cap. 55.

[c] In Geopo.

Anates nutriuntur ut Anseres.

[d] Rei rust. lib. 8. c. 15.

Nessotrophium vbi, & quomodo cõstituẽdum.

que pedes gramine ripa veſtiantur: finiq́, poſt hunc agri modum circa maceriam, lapide fabricata, & expolita tectorijs pedalia in quadratum cubilia: quibus nidificent aues: eaq́, contegantur interpoſitis Buxeis, aut myrteis fruticibus, qui non excedant altitudinem parietum. Statim ſubinde perpetuus canaliculus humi depreſſus conſtituatur, per quem quotidie mixti cum aqua cibi decurrant: ſic enim pabulatur id genus auium. Gratiſsima eſt & eſca terreſtris leguminis, panicum, & milium, nec non & ordeum: ſed vbi copia eſt, etiam glans, ac vinacea præbeantur. Aquatilibus autem cibis ſi ſit facultas, datur cammarus, & riualis alecula, vel ſi qua ſunt, incrementi parui fluuiorum animalia. Tempora cõcubitus eadem, quæ cætera obſeruant, Martij, ſequentiſq́, menſis, per quos feſtuca, ſurculiq; in auiarijs paſſim ſpargendi ſunt, vt colligere poſſint aues, quibus nidos conſtruant. Sed antiquiſſimum eſt, cùm quis Νηοσοτροφεῖον cõſtituere volet, vt prædictarum auiũ circa paludes, in quibus plerunque fœtant, oua colligat, & cohortalibus Gallinis ſubijciat. Sic enim excluſi, educatiq; pulli deponunt ingenia ſylueſtria, clauſiq; viuarijs haud dubitanter progenerant. Nam ſi modo captas aues, quæ conſueuere libero victu, cuſtodiæ tradere velis, parere cunctantur in ſeruitute. Sed de tutela nantium volucrum ſatis dictum eſt. Huculque ille. Eadẽ quoque ferè [e] Varro nobis præcepta reliquerat. *Qui*, inquit, *greges Anatũ habere volunt, & conſtituere Νηοσοτροφεῖον, primùm locũ, queis eſt facultas, eligere oportet paluſtrem, quòd eo maximè delectantur. Si id non ſit, potiſſimùm ibi, vbi ſit naturalis aut lacus, aut ſtagnum, aut manufacta piſcina, quo gradatim deſcendere poſſint, ſeptum altum eſſe oportet, vbi verſentur, ad pedes quindecim, vt vidiſtis ad villam Sei, quod vno oſtio claudatur. Circum totum parietem intrinſecus crepido lata, in qua ſecundum parietem ſint tecta cubilia: ante ea veſtibulum exæquatum tectorio opere teſtaceo. In eo perpetua canalis, in quam & cibus ponitur, & immittitur aqua: ſic enim cibum capiunt. Omnes parietes tectorio læuigantur, ne feles aliaue qua beſtia introire ad nocendum poſſit. Id ſeptum totum rete grandibus maculis integitur, ne eo inuolare Aquila poſſit, neue ex ea auolare Anas. Pabulum bis datur, triticum, ordeum, vinacei, vuæ, nonnunquam etiam ex aqua cammari, & quædam huiuſmodi aquatilia. Quæ in eo ſepto erunt piſcinæ, in eas aquam largè influere oportet, vt ſemper recens ſit. Sunt item non diſſimilia alia genera, vt Querquedulæ, Phalarides, ſic Perdices, quæ, vt Archelaus ſcribit, voce maris audita concipiunt. Quæ vt ſuperiores, neque propter fœcunditatem, neque propter ſuauitatem ſaginantur, ſed ſic paſcendo fiunt pingues.* Hæc Varro. Similiter ferè Didymi. *Anates*, inquiunt, *alendæ ſunt in locis muro cinctis, ne quò euolent. In media autem piſcina gramen eſt ſeminandum, nutrimentumq. in canalem plenum aqua iniectẽdum: triticũ, nempe, aut milium, aut hordeum, aut denique acini vinacei contuſi (γίγαρτα πεφυραμένα) interdum etiã locuſtas, caridaſuè (κωρίδας ἢ καρίδας) & ſimilia his lacuſtria, aut fluuialia, quæ Anates comedere conſueuerunt. Saginat autem ipſa vberior cibus, vt auium maximam partem.* [f] Varro item alibi operoſiſſimum deſcribens ornitropheium, ideſt, auiarium, *Intra falere*, inquit, *eſt ſtagnum cum margine pedali, & inſula in medio parua, Circũ falere, & natatilia ſunt excauata Anatũ ſtabula*. Ex mox. *Ex ſuggeſto faleris, vbi ſolent eſſe peripetaſmata prodeunt Anates in ſtagnũ, ac nant: è quo riuus peruenit in duas, quas dixi, piſcinas: ac piſciculi vltro, ac citrò commeant.* Hæ ſunt iuxta veterum ſententiam Neſſotropheij conſtruendi, & Anatum alendarum leges. Verùm nimia fortè fuerit ea impenſa. Recentiores Anates multò minori ſumptu alere docent: in media nempe cohorte, vbi Gallinæ, aliæq; cohortales volucres nutriuntur, paruulum lacum fieri præcipientes, & prope hunc ædiculam paruulam, quò ſe noctù, atque interdiù, dum libet, poſſint recipere. Pro cibo tritici recrementa, & legumina aliqua conijci iubent in eum lacum, permittiq; ad uicinos fluuios, lacuſuè, ſi adſint, abire: quoniam etiam non adhibito cuſtode, ſponte vltrò, citròq; commeare optimè norunt: nidoſq; ſibi abſque vllius ope conſtruunt. Cæterùm hoc vnum nobis eſſe curæ debere, vt locum noſcamus, quò ſe ſe recipere conſueuerint, non ſolùm manſuetæ, ſed etiam feræ, vt ſcilicet earum oua Gallinis ſupponere poſſimus. Sunt qui pullos recens excluſos, pane alunt, aqua madefacto, aut herbulis minutim cõciſſis milio admixto. Cùm verò aliquantùm adoleuerint, eiſdem nutriunt cibis, quibus Anſeres ali ſolent. Alij Anates cum reliquis auibus cohortalibus ali nolunt, quoniam aqua quam innatantes valde cõſpurcant, corrumpuntq: Gallinæ, aliæq; aues, bibentes excæcentur. Quod ad Anates feras cicurandas attinet, iubẽt nonnulli, incluſas cum domeſticis ali (ſic enim paulatim in dies agreſte ingenium deponere) pulliſq; qui ex ferarum ouis excluduntur pennas euelli, ac ſi id quoque ad deponendam feritatem faceret. Non ab re fuerit, meo iudicio hîc quoq; docere, quomodo Chinenſes Anates educẽt: qui vt refert Io. Gonzalez, laboris ſunt tolerantiſſimi, ocijq; hoſtes infenſiſſimi, maximè qui tenuioris ſunt fortunæ: quare vt paupertatis ſuæ tædia ſubleuent, nihil non excogitant, nihil non quotidie adinueniũt. Cęterùm cùm maxima ſit incolarum frequẽtia, & ne hilum quidem in terra ſuperſit, quod non à proprijs dominis occupatum ſit; nonnulli in medijs fluuijs in cymbis habitant, ibiq; vnà cùm liberis, & vxoribus nullam non artem exercent: maximam verò in Anatum educatione induſtriam,

Concubitus tempora.

[e] *Rei ruſt. lib. 3. c. 11.*

[f] *Rei ruſt. l. 3. cap. 5.*

Anates feræ quomodo cicurandæ.

Mira Anatum apud Chinenſes educatio.

duſtriam,

cuſtriam, atque operam collocant, adeo vt ex hac ſola pauperculam ſuam vitam ſuſtentent: nam caueas faciunt tantæ capacitatis, vt quatuor millia Auatum ſingulæ ferè capiant, quæ ibi nidulantes pariunt ingentem ouorum copiam, quæ vel in bubulo, vel etiam earundem auium fimo ſi æſtas ſit, ſi hyems, & fimi calor remiſſior, igne miro modo ſub craticulis poſito incolæ fouent, pulloſq́, excludunt, Anatibusq́; fouendos tradunt, nutriendoſq́; donec ſuo Marte ſibi proſpiciant. Tunc enim cotidie mane nonnihil orizæ elixæ offerunt, & aperta cauea ſimul omnes in vicinos quoſcunque agros ſine vllo cuſtode euagari ſinunt, tanto ſæpe numero, vt viginti millia, & amplius grex ſuperare conſpiciatur. Cæterùm, quod ſummoperè mirandum eſt non tantùm agris damnum non inſerunt, verùm plurimum commodi afferunt: nam cùm eiuſmodi agri oriza conſiti ſint, illæq́; herbas tantùm deuorent, & extirpent noxias, ſeges ea magis luxuriat, & fœcundior euadit: quare etiam, inquit agrorum domini Anatum altoribus mercedem perſoluunt. Porrò aues ſub veſperam magna velocitate audito cymbali ſonitu ad ſuas quæque caueas reuertuntur. Cæterùm admiratione dignum eſt, quomodo bruta animantia cùm ſint, ſingulæ ſuas interſtinguere nauiculas norint, quæ alioqui ibi ſunt numeroſiſſimæ, mirum denique, quomodo ad diuerſos ſonitus, tanquam ad diuerſos heros ſeſe conferant.

ANTIPATHIA. SYMPATHIA.

DIVM illud inter Anates, & Aquilas, cuius paulò antè meminimus, adeò inteſtinum, ac durabile eſt, vt poſt mortem etiam non ceſſet, quemadmodum in mortuarum pennis obſeruatur, vt annotauit Io. Coſtæus, vir doctiſſimus, & in noſtra hac academia, profeſſor primarius, & mei amantiſſimus, ſcribens, ſimile eſſe inter Aquilarum, & Anatum pennas odium, quale inter agninam pellem, & lupinam: quo, inquit hæ (Anatum) ab illis corrumpuntur, hoſtili velut memoria conſeruata prioris inter illas viuentes odij. Ex rapacibus alios habent prætereà hoſtes, præcipuè Accipitres, quos quantum timeant, præclaclarè docet [a] Ouidius, dum Eperien nympham ab Æſaco fugientem comparat ceruæ, quæ lupum fugiat, & Anari, quæ Accipitrem, dum ait:

Cum Aquila diſſidet.

Cum Accipitre.

[a] Metamor. lib. 11.

Viſa fugit Nympha veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longeq́; lacu deprenſa relicto,
Accipitrem fluuialis Anas.

Diſſident item cum Gauijs quod ſcribit Plinius: *Aquatica, inquit, Anates, & Gauia diſſident*, qui tamen cùm id ab [b] Ariſtotele transferat, non parum à ſenſu Ariſtotelis deflectit, qui eo in loco Brenthum habet, quæ auis ab Anate eſt diuerſa; licet Gaza Plinium ſecutus pro Brentho apud Ariſtotelem Anatem quoque verterit, vt alibi annotaui. Vulpes prætereà cùm alias aues, tum Anates maximè rapiunt. Vnde [c] Bargæus de vulpe loquens, ſic cecinit:

[b] Hiſt. lib. 9 cap. 1.

[c] Gyneget. lib. 4.

Eſt tamen inſidijs lepores qua captet inermes,
Et pingues Anates. Quod verò eiuſmodi hoſtes habeant, ratio occulta non eſt, aut digna admiratione, quemadmodum contrà valde mirum eſt, & nos latet ratio, eius quod multi, maximè verò [d] Columella, & Vegetius narrant, ventris nimirum, & inteſtinorum dolorem in bubus ſedari viſu nantium auium, & maximè Anatis. Eadem Anas, inquiunt, maiore profectu mulos, & equinum genus conſpectu ſuo ſanat. Eandem Anatum vim in hominibus agnoſcere videtur Plinius, additq́; his ſanatis, mori Anates. Io. [e] Baptiſta Porta, vt aliquam huiuſce vis rationem manifeſtam adferat, exiſtimat, nos in eius cognitionem deuenire poſſe ex auis inteſtinorum laxitate, atque ipſius voracitate, ac ſi auis vorax, ac laxa habens inteſtina, inteſtinorum torminibus, quæ plerunque ex nimia fiunt voracitate, ſanet.

[d] Rei ruſt. lib. 6. c. 7.

[e] Mulom. lib. 3. c. 3.

AVGVRIA. PRAESAGIA.

Pluuiæ, & venti præſagium.
a De ſign. ventorum.
b Lib. 18. cap. 25.
c De anim. lib. 7. c. 7.

ERGOS, atque Anates cùm ſeſe in aquis mergunt, pluuias, cùm verò pennas roſtro purgant, & diù, & multùm alas excutiunt, ventos ſpondere tradit [a] Theophraſtus. Quod penultimum repetijt [b] Plinius, dum ait: *Item Mergi, Anateſq́ pennas roſtro purgantes, ventum præſagiunt*. Vltimum verò [c] Ælianus, Anates, inquiens, & Mergos alarum geſtu exultantes vehementem ventũ prędicere. Antonius Mizaldus de præſagitione ex hac volucre hæc habet: Latipedes Anates ſereno cælo cumulatim congredi, & alterum volatu ſupra alterum ferri ſi videbis: adhæc inſolita perturbatione, clamoreq́; (niſi fortaſſe propter ſeparationem ab alijs) moueri: pluuiam, vel tempeſtatem expectabis. Sic ille: qui deinde cauſam hanc affert. Nam futuram, inquit, aëris intemperiem ſagaci natura præſentientes, modum in motu, clamore, & volatu nullum adhibent: his velut præſentibus auxilijs grauitatem à vaporoſo aëre conciliatam detrudere contendentes.

MYSTICA.

Cui Deorũ ſacra.
a In Anib.

ANATEM Neptuno eſſe ſacram teſtatur [a] Athenæus, deo humoris ſcilicet, auem, quæ humore, & natatione gaudet: quapropter apud [b] Ariſtophanem iubetur, vt ſi quis hactenus Neptuno ſuem ſacrificauit, poſthac Anati triticum immolet.

COGNOMINATA. DENOMINATA.

Anas fluuius cur ſic dictus.

NATEM Hiſpaniæ fluuium, de quo ſuprà, haud malè quiſ ſic dictum conijciat, à ſimilitudine, quam cum Anate gerit. Sicut etenim hæc ſe intra aquam ſubmerſione abdit, atque infra aquam natando ex alio loco extra aquam eminet, ſic fluuius ille, vt ſcribit Mantuanus,

— Nunc flumine merſo
Sub tellure latet, redux modo naſcitur amne.

A Νῆσσα Varroni, & Columellæ Νησσοτροφεῖον dicitur ipſum ſeptum Anatarium, & à Νῆττα Νηττοφύλαξ à Græcis Anatum paſtor. Glaucium Euſtathius auem vocat Νησσοειδῆς, ideſt, Anatiformen. Aratus Ὄρνιθας Νησσάδας, hoc eſt Anatarias, vti Aquilam Anatariam [a] Plinius, quòd Anatibus præcipuè infenſa ſit. *Tertij*, inquit (Aquilarum generis) *Morphnos, quam Homerus, & Percnon, alij & Plancum, & Anatariam, ſecunda magnitudine, & vi: huicq́ vita circa lacus*. Græcis eadem ratione Νηττοφόνος appellatur. Lacuſtres, & riuularios quoſdam Accipitres ſcribit Budæus dici Anatarios. Sic carnes Anatarias, & plumas Anatarias denominare licet. Anatarius autem cùm ſubſtantiuum eſt, eum ſignificat, qui Anates cuſtodit paſcitúe. Eodem modo Anatina dici poterunt quæcunque ad Anatem pertinent, aut ex Anate ſunt, vt plumæ Anatinæ. Leno Labrax apud [b] Plautum fortuna Anatina vti cupit, vt quum exijſſet ex aqua, tamen areret. Roſtrum Anatinum ab huius ſcilicet auis roſtro dicitur inſtrumentum quoddam chirurgicum, quo vtuntur ad extrahendos calculos è veſica, cuius duplicem iconem exhibet Ambroſius Parçus, recti ſcilicet, & incurui. Hoc pariter nomine gaudet aliud chirurgorum inſtrumentum, quo ſpinæ, aut ſi quæ faucibus inhęſerunt, extrahuntur.

a Lib. 10. cap. 13.
b In Rudente.

EM-

EMBLEMA.

APVD Alciatum de Anate allectatrice legitur hoc emblema cum lemmate DOLVS IN SVOS.

Altilis allectator Anas, & cærula pennis
Adsueta ad dominos ire, redire suos,
Congeneres terneos volitare per aëra turmas
Garrit, in illarum se recipitq́ gregem.
Pratensis incautas donec sub retia ducat,
Obstrepitant captæ: conscia at ipsa silet.
Perfida cognato se sanguine polluit ales,
Officiosa alijs, exitiosa suis.

AENIGMATA.

SCALIGER de Anate elegans habet hoc ænigma:

Tota volat, tota graditur: quin tota natabit,
Irritata apicem impetuat canis, haud volat. Aufer
Atque hinc, atque illum, qui iam fuit: ipse natabis
Quod si dimidium tibi forte superuenit vsus,
Obtura, tetros si quando incendit adores.

Apicem R literam, Ranas. *Natabis Nas.* Quod *si dimidium*. Dimidium vsus est us, si superuenit ad nas,, fiet nasus.

Posset etiam quodammodo ænigma dici illud Vrsini, apud quem sic Anas loquitur.

Buffones gigno putrida tellure sepultus
Humores pluuij forte quòd ambo sumus
Humet it, & friget, mea sic vis friget, & alget,
Cùm perit in terra, quis priùs agnus eras.

ICONES.

DVM templum S. Mariæ in Aquiro Anastasius Papa conderet, æreæ Anates in fundamentis eius reperiebantur, quas aiunt eo in templo etiamnum videri, vt meminit [a] Andreas Fuluius. Apud Paulum Palearolum Mutinensem vidi testam conchæ margaritiferæ, in cuius parte interna erat effigies Anatis, quasi in aqua nantis colore castaneæ, naturæ lusu ibi insculpta.

Anates æreæ
[a] De vrbis antiq. lib. 4.

VSVS IN CIBIS.

ANATES à veterum mensis non fuisse abdicatas, ex ipsorum scriptis habemus, & particulatim ex [a] Macrobio, qui cœnam describens Lentuli flaminis Martialis, inter cætera Anates nominat, & Querquedulas elixas. In conuiuio Attico apud Athenæum erant tredecim Νῆσσαι è salamine, λίμνης δ' ἱερῆς μάλα πίονες. Nobis quoque sæpissime in cibum cedunt: quapropter de carnis earum qualitate, quæ doctissimi viri scripsere, nunc repetamus. Eam autem calidam, humidam, crassam, duram, concoctu difficilem, ac excrementitiam aiunt. Hippocrates in primis, vt quidam citant. [b] Galenus duriorem, quàm Gallinæ, & Columbæ, quanuis [c] Archigenes apud eundem inter cætera, quæ stomachicis in cibo conueniunt, Anates quoque numeret. [d] Marcus Cato Censorius, Plutarcho referente, ægrotos ieiunio macerari prohibens, oloribus, & modica carne Anatis, aut Palumbi, aut leporis ali iubebat. Atqui alij præclarissimi medici carnes harum auium, quod duræ, & concoctu difficiles sint, stomacho conuenire negant:

[a] Saturn. li. 3 cap. 13.
[b] De alimēt. lib. 13.
[c] De comp. med. secund. loc. li. 5. c. 4.
[d] In Catone

allaſque non paucas malas in ea qualitates agnoſcunt. *Calida eſt*, valde, inquit Serapio, citans Galenum; *nam comedi de ipſa, & calefecit me: & ſedi calefacto, & incaluit amplius: & rurſus refrigerato, & calefecit eum.* Auicenna quendam citans, cuius nomen non exprimit, refrigeratum calfacere ſcribit, & aliquando febrim inducere. Et alibi tardè à ventriculo deſcendere, eumq́; grauare: ſi tamen concoquatur, plurimum alimentum conferre, & plus nutrire, quàm cæterarum, & impinguare: ſed non tam laudabilem ſuccum gignere, quàm Gallinarum, & ſimilium auium carnes. Alas autem tanquam meliorem, & leuiorem in Anate partem commendat. Idem ventres earum, inquit, ſuaues ſunt: & hepata bona, ſuauiaq́; in cibo, & boni ſucci. Sed hæc Anſeribus potiùs conuenire videntur. Addit etiam adipem eius impinguare. Ab eodem alibi in humiditate comparatur ouillæ carni. Et rurſus calidiorem eſſe tradit omnibus carnibus auium domeſticarum; cui in hoc præcipuè aſtipulatur Serapio: qui non ſolùm humidiorem, ſed etiam craſſiorem quauis auium domeſticarum carne facit. Idem alibi ex Aben Meſuai admodum humidam eſſe teſtatur, & difficilem concoctu, colorem tamen, & vocem clarificare, flatus tollere, mollem, & pinguē eſſe, ſtomacho grauem, corpus roborare. Idem ferè tradit Elluchaſem. *Præferuntur*, inquit, *Anates, & Anſeres in cibo remanentes* (pulli ſcilicet,) *corpus macrum obeſant: ſed excrementitio humore id replent. Noxa, quæ ab eis in cibo ſumptis fieri poſſet, emendatur inflatione boracis in gulā, priuſquam occidantur. Succum gignunt phlegmaticum: proſunt calidis, & iuuenibus: & hyeme magis, & ad ſeptentrionem regionibus, quàm contrarys conueniunt.* Et alijs in locis, febres breui tēpore gignere ſcribit, humores excrementitios augere, humidioreſq́; eſſe cæteris auibus domeſticis, humidas autem, & calidas eſſe tum has, tum Anſerum abſceſu ſecundo, quod quoque Auicenna confirmat. Aſſas autem tum Anates, tum Anſeres elixis præfert, & inungit oleo ad abolendum ingratum odorem ipſarum. Iubet quoque addi aromata propter odoris gratiam, tum vt craſſities earum emendetur. Raſis idem de humorum excrementitiorum prouentu ex ipſarum eſu aſſerit: præterea calidiorem eſſe, & multùm nutrire, non tamen plus carne Gallinæ. Pſellus quoque Anates excrementitias exiſtimat. Albertus minus duram, quàm Anſeris: ſed frigidam, & melancholicam ſtatuit, in hoc diſſidens, tum à veteribus, tum etiam à recentioribus: inter quos Platina, & Baptiſta Fiera non multùm quidem differre ab Anſerina credunt, ſed calidiorem eſſe. Fieræ carmina de utraque alite ſunt hæc.

Quomodo caſtigētur.
Quo tempore, & quibus regionibus conueniant.
Quomodo paratæ magis conueniunt.

Anſer, Anaſq́, placent: ſi det Germania munus:
Et validi es ſtomachi: niuē olnere latum.
Anſeribus magis ardet Anas. placet ala vtriuſque:
Et cibus it voci prouidus, & Veneri
Quiſquis honoratum primò eſt depaſtus ad hepar
Hic Meſſalino doctior arte gula.
Et alibi: ———— *Præſtantior alis*
Eſt cibus. Hæ proſunt moribus, & Veneri.

Iulius Alexandrinus ſimiliter Anatem Anſere calidiorem exiſtimat, qui hoc & alia de his carnibus præcepta commemorat, Nec diuerſa, inquiens, admodum Anatum ratio eſt, quàm Anſerum eſſe dixerimus. Calidor tantùm Anas: nec quemadmodum Anſerum, ita Anatum quoque altilium ſaginata iecora in pretio ſunt. Omnino autem Anſeribus Anas carne ſua commendatior, quanquam humentiore, domeſtica, feraq́; vt ouillæ comparari poſſit, de humiditate: vel Columbarum autem caliditatem ſuperet, atque eſſe nobis pro medicamentoſo ſæpe alimento queat, quoties calore, humoreq́; fouendos, aut corrigendam intemperiem ex aduerſo poſitam ſumemus: humor licet inde, ſuccuſq́; excrementoſus valde, tanquam ex paluſtri aue futurus ſit. Cæterùm grauis quidem illa ſtomacho, nec quam facilè conficiat: at non vſqueadeo vt Anſerum: tum quæ exquiſitè confecta alimenti multum, attamen praui, excrementitijq́; tribuat, quo vtcunque auctum corpus facilè pingueſcat. Pectoris tantùm, ac ceruicis in aue hac conſectandas eſſe partes, iubet facetiſſimus Poëta, ac reliqua coquo remittenda: nos nobis alas prætereà reſeruabimus. Eadem qua de Anſeribus ratione, video ventres quoque à quibuſdam expeti, ſaporis ſuauitatem commendantibus: & iecora priuatim ad fluxū vitio iecoris factum. Hactenus ille.[c] Alexander Benedictus, tēpore peſtis Anates damnat in cibo, & carū pullos, quos Galenus, inquit, in primis coarguit. Fracaſtorius eas lue venerea affectis prohibet: Michael Sauonarola eandem hanc carnem tradit faſtidium gignere, eligi autem iubet iuuenes. Futuras meliores ſi ante interfectionē inſufflentur. Itē ſi aſſentur, inunganturq́; oleo, & aromatibus cōdiantur, vt zinzibere ruſticorum. Io. Bruyer. qui & ipſe ceu culinę magiſter noſtris tēporibus de re cibaria ſcripſit, pluribus, de Anatū carne verbis

Iecora Anatum non ſunt in pretio vt Anſerum.
Anas Anſeri præfertur.
Quæ partes eligēdę.
Iecur cui morbo conferat.
[c] Lib. de peſte.

verbis agit,& præsertim, quæ eligendæ, quæq; in ipsis partes sint præferendæ docet. *Quæ* inquit, *in vrbibus versantur, inutiliores cibis: viuunt enim spurcissimis, ac fœdissimis cibarijs,& animalium interaneis, quæ à culinis eijciuntur in vicos: cœnum item mirè deuorant. Nutriuntur ab ijs, qui præsunt diuersorijs, vt si quando hospitum affluat multitudo, in aliorum penuria Anates iugulent, & edendas illis proponant. Sed id gustatu discernere facilè poterunt, qui eruditiori sunt palato: quippe non habent eam saporis iucunditatem, quàm quæ libero cælo, aquisq; fluentibus fruuntur.* Et paulò inferiùs. *Captas in volatu Accipitrum gratiores in cibis esse scio credi: dissecant enim eas Accipitrarij adhuc penè tepentes in frusta, quæ prunis torrentes suauissimè mandunt etiamnum aulæ proceres. Alioqui à coquis inassantur, & condimento, quod vocant atrum, irrigatas apponunt mensis. Pulli earum in non parua epularum gloria habentur. Allabrantuos aulici vocitant.* In Anate pectus, ceruicemq; sapere Martialis docuit hoc carmine.

Anates in vrbibus altæ cur deteriores.

Anates quo in cibis præparanda.

Pullorum laus.

Tota tibi ponatur Anas, sed pectore tantùm,
Et ceruice sapit, cætera redde coquo.

Et sic alibi clunes, alibi armi, alibi ceruix, alibi iecur, alibi cerebella spectantur, pro hominum scilicet libidine gulæ deditorum: qui plerunque deterioribus partibus palmam in cibatu tribuunt. Caro Anatum dura est, maliq; succi, & conficitur pertinaciter, vt aliorum ferè omnium palustrium auium. Quidam Germanus referente Ornithologo, scribit Germanos, qui demisso in colla auium suffocatarum sanguine non delectantur, vt Itali, & Hispani, Anatem ceruice sapere non iudicare. Brudus Lusitanus ventriculum Anatum plurimum nutrire credit. Tempus, quo esui idoneæ, Villanouanus credit esse autumnum, sed corporibus temperatis nunquam conuenire. Castor Durantes, hæc aut similia habet: Anas omnium auium domesticarum est calidissima. Eius alæ, iecurq; admodum probantur; velociter enim nutriunt, & bonum succum generant, & paulò inferius: Hepar delicatissimum est, fluxus hepaticos fanat. Probantur etiam pectus, & ceruix. Difficulter carnes coquuntur. Crassum succum gignunt, & excrementitium: in eis qui calida sunt intemperie febrē incendunt, eosq; mirum in modum calfaciunt. Domesticis feræ minus sunt noxiæ, senibus iuniores, quæq; biduo prius enecatæ fuerint, quàm comedantur. Assæ autem sunt comedendæ herbis odoratis,& aromatibus conditæ. Longæuæ præ cæteris improbantur, quæq; in vrbibus cœno,& immunditijs pascuntur. Omnium optimæ, quæ liberæ aëre aperto vagantur, prope flumina, tanquam palato gratissimæ,& melioris succi. Sale conditæ, decrepitæ, Iudæis relinquantur, quibus assiduè Anates in cibum veniunt, vt mirum non sit frequenter affectu melancholico corripi,& plumbeo colore deturpari. Vtilis est Anatum esus frigidis temporibus illis, qui ventriculo sunt calido, quiq; in assiduis laboribus vitam degunt. Hæc ille. De Anatum præparatione in cibum, hæc apud [f] Apitium inuenias: *Gruem, vel Anatem lauabis, vel alioquin ornabis, & olla includes, adijcies aquam, salem, & anethum, dimidia coctura decoques, dum obduretur, leuabis, & iterum in cacabum mittes cum oleo, liquamine, fasciculo origani, & coriandri, prope cocturam defruti modicum addes, vt coloret. Teres piper, ligusticū, cuminum, coriandrum, laseris radicem, rutam, careuum, & mel diffundes, ius suum aceto temperabis, in cacabum rursum, vt calfiat, & exinanies, amylo obligabis, lanci impones, & ius perfundes.* Alia Gruis, vel Anatis, vel pulli præparatio. *In Grue, Anate, vel in pullo adhibe piper, cepam siccam, ligusticum, cuminum, apij semen, pruna, vel damascena enucleata, mustum, acetum liquamen, defrutum, & oleum, & coques Gruem: quum coquis caput eius aquam non tangat, sed foris exstat. Quum cocta fuerit, sauano calido, inuolues, Gruem, & caput eius cum neruis detrahe, sequetur, vt pulpa, vel ossa remaneant, cum neruis enim manducari non potest.* Alia Gruis, vel Anatis præparatio. *Gruem, vel Anatem excipies, lauabis, ornabis, & in olla cum aqua, sale, & anetho dimidia coctura elixabis. Rapas quoque, vt exprimi possint, leuabis de olla, & iterum lauabis, & in cacabo mittes Anatem cum oleo, liquamine, & in fasciculo porri, & coriandri rapam lotam, & minutatim concisam desuper mittes, facies, vt coquatur, modica coctura, indes defrutum, vt coloret. Ius tale parabis. Piper cuminū, coriandrum, laseris radicē, suffundes acetū, & ius suum exinanies super Anatem, vt ferueat: Quum ferbuerit, amylo obligabis, rapas superadijcies, piper asperges & appones.* Alia Gruis, vel Anatis præparatio. *In Gruem, vel Anatem elixam, ligusticum piper, cuminum, coriādrum siccum, mentā, origanum mittes, nucleos item, & careotam, liquamen, oleum, mel, sinapi, & vinum. Aliter. Gruem, vel Anatem assabis, de hoc iure perfundes teres piper ligusticum, origanum, liquamen, mel, aceti, & olei modicū, ferueat bene, indes amylum, & supra ius rotulas cucurbitæ elixa, vel colocasia, vt bulliant, si sunt & vnguella, coques & iecinora pullorum in volutari, piper minutim asperges, & inferes.* Hæc omnia Apicius. Platina, qui alioqui has aues elixas comedi iubet; Anatem condimentis quibusdam farctam instar porcelli assari docet, cuius verba, quòd idem Anseri cōueniat, in eius historia à nobis fuere recitata. Ex Anatibus similiter pastilli parantur, vt è Gallinis, seu pul-

Anatum variæ præparationes.

[f] *De re cul. lib. 5. cap. 2.*

laſtris, vt in Gallina dictum eſt. De huius alitis ouis nonnulla quoque diximus, cùm de Anſerinis ouis loqueremur.

VSVS IN MEDICINA.

NATEM viuam, boum, equorumq; & hominum tormina, applicatam ſanare, ipſam verò moti ſuprà diximus: quam quoque vim Marcellus eius carni, ſi in cibo detur torminoſis, tribuit. Auicenna hanc carnem obeſare, flatus frangere, & vocem clarificare ſcribit, coitum promouere, ac augere genituram. Quod ad medicamenta attinet, plurima tum ex adipe, tum ſanguine huius auis depromuntur: ſed ex hoc plura, qui contra omne venenum valere creditur. *Anatis*, inquit [a] Galenus (Νῆσσης interpres non rectè tranſtulit Fulicæ) *ſanguis liquidus ex oleo potus, ſeruat à potu ueneno ſi medicamẽti, & à vipera morſu liberat*. Idem alibi: *Sanguis aduerſatur omnibus venenoſis, & mortiferis animalium morſibus*. Hoc idem repetit Kirauides. Ad deleteria, lethaliavè bibendum dat Nicolaus Myrepſus, aitq́ue eſſe mirabile medicamentum. In pluribus igitur antidotis miſcetur, Dioſcoride teſte, dum ait: *Sanguis Anſeris, Anatis, & hœdi vtiliſſimè in antidota miſcentur*. Vnde apud [b] Galenum leguntur aliquot diahæmaton inſcripta antidota, hoc eſt è ſanguinibus, quę Anatis ſanguinem, alias ſimpliciter, aliàs ſiccum, & de Anate recens occiſa collectum recipiunt; alia ſolum, alia inſuper Anſeris, hœdi, quædam & marinæ teſtudinis. Videri autem præferendum Anatis fœminę, Damocrates ibidem in cuiuſdam antidoti deſcriptione ſcribit. Panacia antidotus diahæmaton inſcripta inter Andromachi deſcriptiones pſeudopigrapha eſt, cũ ſanguinis nullius in ea mentio fiat, niſi mutilati ſint codices. In Antidotorum diahæmaton ex Aſclepiadis deſcriptione Anatis vtriuſque ſexus ſanguis, & pręterea hœdinus, ac Anſerinus miſcentur. Eodem in libro ab Andromacho ſcriptæ antidoti, altera Vrbani Indi eoſdem tres ſanguines accipit: altera incomparabilis dicta eoſdem, ſed Anatis fœmellæ, & inſuper teſtudinis marinæ. [c] Scribonius Largus alibi Antidotũ Marciani deſcribit, cui Anatis vtriuſque ſexus ſanguis, & Anſeris maſculi, hœdiq; & teſtudinis marinæ admiſcentur. Apud Marcellum recipitur ad Zopyrion medicamentum. Plinius priuatim Anatum Ponticarum ſanguinem aduerſus omnia mala medicamenta pollere tradit. Itaque & ſpiſſatum ſeruari, vinoq; dilui. Idem autor eſt, Mithridatis inuentum autumari, ſanguinem Anatum Ponticarum admiſcere antidotis, quoniam veneno viuerent. Idem teſtatur [d] Aulus Gellius his verbis: *Anas Ponticus dicitur edundis vulgò venenis victitare. Scriptum etiam à Lenao Gn. Pompei liberto, Mithridatem illum Ponti regem medicæ rei, & remediorum id genus ſolertem fuiſſe: ſolitumq́ earum ſanguinem miſcere medicamentis, quæ digerendis venenis valent: eumq́ ſanguinem uel potentiſſimũ eſſe in ea confectione. Ipſum autem regem talium medelarum vſu ab inſidijs epularum inſidijs cauiſſe. Quin, & ſcientem quoque vltrò, & oſtentandi gratia venenum rapidum, & velox ſæpenumero hauiſiſſe, atque id tamen ſine noxa fuiſſe. Quamobrem poſteà cùm prælio populi Romani victus in vltima regni refugiſſet, & mori decreuiſſet, & venena vehementiſſima feſtinandæ necis gratia fruſtra expertus eſſet, ſuo ſe ipſe gladio tranſegit*. Hæc Gellius, quæ omnia hic recitare viſum eſt, vt magis huius ſanguinis vires aduerſus venena elucеſcant, licet interim, regem illum alijs antidotis vſum eſſe nõ ignorẽ, illo celeberrimo præcipuè, cui ab ipſo nomen eſt inditum. Habet præterea & alias vires: nam, teſte [e] Plinio, ſanguinem à cerebro profluentem ſiſtit infuſus. Idem ſanguinem Anatum, contuſis oculis laudat, ſi poſteà hyſſopo (fortè œſypo) & melle inungantur. Idem mox à remedio pro ijs, qui cibum non conficiunt, Anatum maſcularum ſanguinem affirmat ventrem ſiſtere. Meminit huius etiam Vrſinus, dum canit.

Mulcet adeps neruos, & ſanguis viſcera ſiſtit.

Adipem, cuius modò incidit mẽtio, ſcribit Serapio, calidum eſſe, & ſubtilem, præſtareq; cuiuis alij adipi. *Non enim*, inquit, *vllum inueni, qui vel ſubtilior ſit vel emolliat, reſoluatuè magis*. Citat verò Galenum, apud quem nihil tale reperitur, quarè rectè meo iudicio, conijcit Ornithologus, interpretem Anatis adipem pro Anſerino ineptè reddidiſſe. Idem Serapio mordicationes interiores corporis, & dolores maximè ſedare aſſerit, quod quidem eſt de Anſerino à Galeno proditum. Idem tradit Auicenna, qui pariter huic adipi inter auium pinguia principatum tribuit; ſed Galenus hunc Anſerino aſſignat. Eodem Auicenna authore coloris claritatem conciliat: vnde quidam referente Ornithologo, ad ſplendorem faciei inducendum putamina ouorum trita, & ſemina melopeponum purgata pinguedine adipis excipiunt, illinuntq;. Brudus Luſitanus hunc adipem addit decoctioni pullaſtræ in febri, nimi-

rum

Ad tormina.
Carnis Anatinæ vires
Ad venenoſa medicaměta, & viperæ morſum.
[a] *Euporiſt. 2.143.*
[b] *De antid. lib. 2.*
[c] *Cap. 177.*
Anatũ ponticarum sãguinem, & antidotis miſcere, cuius inuẽtum.
[d] *Noct. Attic. lib. 17. cap. 16.*
Sanguinẽ à cerebro profluentem quomodo ſiſtat.
[e] *Lib. 10. cap. 6.*
Ad contuſos oculos
Ad fluxum ventris.
Ad colorẽ conciliandum.
Ad humectandum.

rum humectandi gratia. Apud Nicolaum Myrepsum emplastro ad pleuritidem immiscetur. Cum alijs quoq; in Ansere exenterato assatur ad paralysin, vt dictum est in Ansere. Cũ rosaceo coctus sanguinem à cerebro profluentẽ sistit, teste [g] Plinio. Quomodo verò curetur, & reponatur tum hic, tum alij adipes, in Ansere diximus: Idem docetur in vulgatis Nicolai Præpositi codicibus his ferè verbis. *Animalium recens mactatorum adipes diligenter purga à pelliculis, & pone in olla noua figulina, quæ non supra dimidium impleatur. Hanc opertam in aliud vas calidissimum* (vel aqua feruida plenum secundum alios) *impone, & subinde id, quod liquatum fuerit in aliud vas defunde, donec nihil amplius liquetur, & colatum in loco frigido repone. Sunt qui repositurí modicum salis adijciant.* Fimum Anatis Arnoldus Villanouanus morsibus venenatis vtiliter imponi scribit, sicut etiam Columbinum. Iecur ad fluxum vitio iecoris factum suprà valere dictum est. Antidotus Ecloge dicta vtilis cœliacis, & sanguinem spuentibus apud Nicolaum Myrepsum inter cætera Anatis vuluam recipit.

Ad pleuritidem. Ad sanguinem à cerebro profluentem. g Lib. 30. cap. 6. Præparandi modus. Anatini fimi vis aduersus venena.

VSVS IN VARIIS.

PRÆTER iam commemoratum Anatum in cibo, & in medicina vsum, alij sunt, de quibus nunc: Chinenses quid admiratione dignum hisce auibus præstant, vt narrat Io. Gonzalez. Anatum, inquit, agmina adeo numerosa, vt viginti milia sæpe excedant, alunt, ad radicitùs herbas noxias, quæ orizæ, alijsúe segetibus innascuntur, euellendas. Aues enim ita per sata vagantur, ac si rationis essent participes; & præterquam quod nullum inferunt damnum, herbas noxias ab innoxijs optimè secernere nouerunt, easq; tam accuratè, & diligenter radicitus euellunt, vt nihil æquè mirum videri possit. Sic fermè ille. Insolenter quoq; in Perù Anatibus exiccatis, & in puluerem redactis ad suffumigia vtuntur, vt testantur, qui Indiarum historias conscripsere. Apud nos notissimus est plumarum vsus, ad construendos lectos, quas molliores Anserinis, & minutiores, magisq; salubres statuit Augustinus Gallus. Quo pariter modo Io. Baptista Mantuanus Anatem mollem appellat:

Ceruical non mollis Anas, non plumeus Anser &c.

Antiquitùs in puerorum delicijs quoq; erant, sicuti Coturnices, Passeres, Columbæ, & huiusmodi aues: vt constat ex hoc à nobis aliquoties citato [a] Plauti:

Quasi patritij pueris aut Monedula, aut Anates,
Aut Coturnices dantur, quibuscum lusitent.

Apud eundem Litanus seruus hero Argyrippo iubet, vt se Anaticulam vocitet, si pecuniam pro amica redimenda desiderat à se habere: *Dic igitur me tuam Anaticulam, Columbam, vel catellum, Hirundinem, Monedulam, Putillum, Passerculum.*

Anatibus qua in re Chinenses vtantur. Anatibus in suffumigijs vbi vtantur. Anatinæ plumæ præstantia. a In Capt.

HISTORICA.

BAPTISTA Campofulgosus dictorum, factorumq; memorabilium libro primo, narrat huiusmodi de Anate historiam: Anatis mentio, inquit, quæ facta est, in mentem redigit mihi de ea auem rem mirandam, quam ego scripturus non eram, quia parum fidei habitura videbatur, sed adeo nota est, vt falsæ rei suspicionem nullam accipiat. In ea Galliæ parte, quæ olim sub Venetorum, Morinorumq; nomine censebatur (nunc Britanniam dicunt) prope vrbem Redonensem oppidum est Monsfortis nomine, vbi Decembri mense cùm S. Nicolai solennia celebrantur à paruo laeu non longè ab oppido, ea hora, qua vel missa, vel vespertinæ orationes cantantur, Anas templum init cum tredecim pullis, quæ posteaquam aram circundedit, ad eum lacum regreditur, vno pullorum, quos secum veniens duxit, semper deficiente: neq; verò quo is se recipiat, intelligitur. Quod si quis, vt rei experimentum faciat, aut quia rei nullam fidem habeat, comprehendere, aut occidere tentauerit, confestim rabie corripitur, ac moritur, aut in grauem morbum subitò incidit. Hæc ille. Eiusdem quoq; admirabilis historiæ meminere Gaudentius Merula, & alij passim.

DE

DE ANATE DOMESTICA.

Cap. XXV.

SYNONYMA.

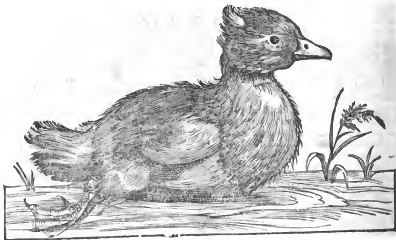
NAS domeſtica, ſeu cicur, de qua priuatim nunc agimus, ſynonymia caret: nam cum adiectione domeſticæ apud omnes populos nominatur. Græcis quidem Νῆττα ἥμερος, & Arato ματοίδιος, Italis Anitra domeſtica, Germanis Hausſendt, Belgis Tamme Enduogel, Gallis Cane domeſtique, Hiſpanis Anade de calle. Attamen cum præter domeſticas noſtrates aliæ ex diuerſis orbis partibus perueniant eiuſdem generis ad nos, eiuſcemodi nomen patriæ ſuæ aſſumunt, vt Anates Indicæ, Cayrinæ, & Lybicæ, de quibus omnibus poſt noſtratum hiſtoriam, agemus.

DIFFERENTIÆ. FORMA, DESCRIPTIO.

NAS domeſtica, inquit Albertus, & alba inuenitur, & cinerea, & compoſiti coloris ex vtriſque, vt etiam Anſer. Verùm quia, vt inquit Bellonius, nulla non regio Anates alat, quemadmodum & Anſeres, idcirco ſuperfluum fuerit hîc eam deſcribere. Hoc interim animaduertiſſe ſufficiat, inter marem, & fœminam hoc eſſe diſcriminis, quòd ille plumas in vropygio verſus caput ſurrectas, ſiue cirros malis appellare, habeat, vt ſecunda icon indicat. Prima verò effigies eſt Anaticuli, tres tantùm dies nati.

Anaticulus triduanus.

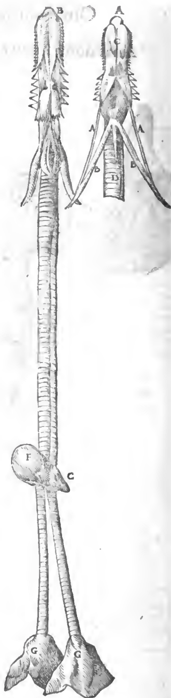
Anas domeſticus mas cum arundine minima.

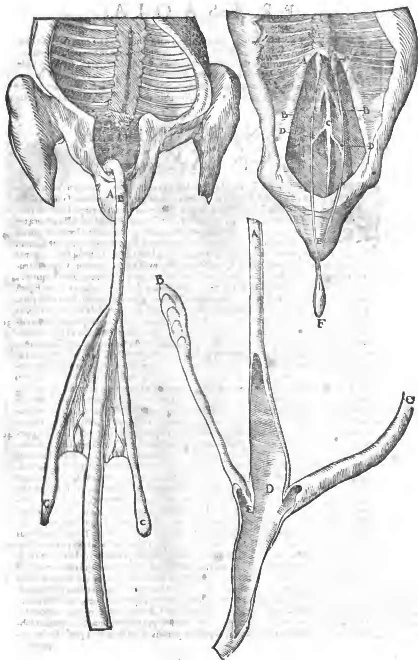
ANATOME.

OCEM Anas cur tam acutam, atque magnam edat, tamq; diù sub aqua caput teneat cùm apud meipsum mirarer, eam dissecui, causam eius scru taturus, haud dubio ex arteriæ asperæ figura, quam sanè diuersam esse ab alijs reperi. Quâ igitur bifariam diuaricatur in pulmones, vesicam quandam habet duram, cartilagineam, concauam, vbi maior apparet dextrorsum vergentem, eiusq; beneficio, quæ hactenus in ea stupebam, obire iudicaui. Prima igitur figura, cuius principium notatur litera A. ostendit totam linguam internam cum musculis eandem mouentibus, & ossibus hyoidæis. C. vniuersam linguam ostendit. A A. musculos mouentes laryngem. BB. ossa hyoidæa. D. asperam arteriam. Secunda figura, cuius principium est B. ostendit vniuersam linguam coniunctam cum tota aspera arteria, in qua C. & F. indicant vesiculam arteriæ diuaricationi appositam. G. verò, & G. pulmones. Duæ aliæ, quæ subsequuntur figuræ ad vasorum spermaticorum, & intestini anatomen pertinent. In priori AA. testiculos denotant, BB. vasa seminalia, C. venamcauam DD. huius ramos vasis spermaticis insertos. E. vasorum coitionem. In secunda figura A. vropygium ostendit. B. intestinum rectum C C. duplex intestinum cœcum, quas Aristoteles appendices vocat. Tertia figura intestinum Gallinæ repræsentat, quam hic exhibere fuit necessum, quòd eidem tabulæ fuisset insculpta. A. intestinum Gallinæ rectum demonstrat, B. C. vtriusque cœci extremos fines. D. cœcum superiori parte obturatum. E idem ab inferiore parte apertum foramine quo fæces ex intestino recto regurgitent.

PRÆ-

A
B
B
B
C
D
D
E
F
A
B
D
E
C
C

PRÆSAGIA.

ANATES domeſticas circa annum à nato Chriſto 1527.cum Gallinis,Anſeribus, Pauonibus, & alijs huiuſmodi auibus, quæ in hominum vſum cedunt, domeſticæ manſuetudinis oblitas, & ſubito efferatas, ſyluas petijſſe in Vindelicis annalibus legitur, & ſubſecutam infelicem promiſcuæ multitudinis in Syriam nauigatione,domi famem,& peſtem. Simile prorſus præſagium à canibus, equis, aſinis, bobus ante bellum ſociale in Latio accidiſſe D. Auguſtinus teſtatur.

DE ANATE INDICA.

Cap. XXVI.

NONNVLLI, quod primò lectores admonitos velim, pro Anate Indica, Anatem Libycam accipiunt, vt Scaliger, & Auguſtinus Gallus, alijq; vt in Anate Libyca fuſiùs dicetur. Cæterùm veram Anatem Indicam cùm mihi nunquam videre contigerit, nihil habeo, quod de ea ſcribam, præter ea pauca, quæ ex amici ſui relatu memoriæ mandauit Ornithologus, à quo iconem ſum mutuatus. Inquit autem. Eſt apud nos (inquit, qui figuram huius auis, & deſcriptionem ex Anglia ad nos miſit) ex India Anas, eadem planè corporis figura, eodem roſtro, & pede, quo vulgaris, ſed dimidio maior ea, & grauior. Caput illi rubeſcit, vt ſanguis. & bona pars coniuncti colli à poſteriore parte. Id totum calloſa caro eſt, & inciſuris diſtincta: quaq; ad nares finit, caranculam demittit à reliqua carne figura ſeparatam, qualis Cygni eſt, roſtro coniunctam. Nudum plumis caput eſt, & ea colli pars, quæ rubeſcit, niſi quod in ſummo capite criſta eſt plumea, atque candida per totam capitis longitudinem: quam cùm excandeſcit, erigit. Sub oculis ad roſtri initium per inferna, inordinatæ maculæ nigræ carni ſunt inductæ, & vna, atque altera à ſummo oculo ad ſuperna eleuatæ. Oculus flaueſcit ſeparatus à reliquo capite circulo nigro. Sub extremo oculo in auerſum macula eſt, ſingularis ſeparata à cæteris. Roſtrum totum eſt cæruleum, niſi quod in extremo macula nigreſcit vna. Pluma illi per totum colli proceſſum reliquum alba. Qua corpori collum coniungitur, circulus eſt plumeus, niger, rara pluma, alba maculoſus, & inæqualis per ima anguſtior, ſed ſumma latior. Poſt eum per totum imum ventrem pluma alba eſt, per ſummum corpus fuſca: ſed circulo illo nigro pluma alba in ſummo diuiſa. Extremæ alæ, atque cauda cum ſplendore vireſcunt, vt cantharides. Tibiarum cutis fuſca eſt, inciſuris leuibus per circuitus ducta. Membrana per interualla digitorum pedis palleſcit magis, vna, atque altera reſperſa macula fuſca, incerta lege diſpoſita, niſi in interuallo ſiniſtri pedis, vbi ſex per digiti extremi longitudinem ordine diſponuntur. Tardo gradu incedit propter corporis grauitatem. Vox illi non qualis cæteris Anatibus, ſed rauca, qualis humanis faucibus catharro obſeſſis. Maior mas eſt fœmina. Ea ſimilis mari eſt, niſi quod non ita variegato corporis colore eſt. Viuit ex cœnoſis aquis, & alijs quibus cætera vulgaris Anas gaudet. De hoc Anatum genere forſan intellexit Chriſtophorus Columbus, vbi ſcribit, in Hiſpana inſula, Turtures ſylueſtres, & Anates noſtris proceriores inuenimus, Anſereſq; Oloribus candidiores, capite tantùm rubeo. Hactenus ille: appoſita hac icone. In epitome verò alias Anatum Indicarum icones exhibet, quas & nos hic damus: Primo loco poſitam ſic deſcribit: Anatis indicæ rara quædam ſpecies, cuius iconem Ioannes Thannenmyllerus Chirurgus egregius Auguſta Vindelicorum ad me miſit. Caput ei albicat, vt pictura oſtendit. Roſtrum, crura, cauda, & extremæ longiſſimæ alarum pennæ atri coloris ſunt; reliquum corpus concolor fermè ruffum, aut rubricæ fabrilis colore (non quì rubricæ eſt) ſed lineæ ex ea ductæ. Alarum tamen partes quædam albicant: in maſculo aliquid etiam punicei, & viridis coloris per alas ſpectatur. Collum ſupremum anguſta linea nigra ambitur. Hæc ille; & ſubinde alius rurſus Indicæ, pariter expreſſa icone, ſic deſcribit. Anas Indica alia, inquiens, cuius picturam doctiſſimus Cardanus miſit, corpus vndique nigris pennis integitur, candidis alarum maculis exceptis per tranſuerſum, & ſecundum longitudinem, & candidis in capite, collo, & pectore punctis: ſicut in icone à prælo ſtatim apparet,

Marginalia: Anatis Indicæ deſcriptio. Magnitudo. Caput. Collum. Criſta. Oculi. Roſtrum. Venter. Alæ. Cauda. Tibiæ. Greſſus. Vox. Maris e fœminę diſferentia. Victus. Anatis Indicæ alterius deſcriptio. Caput. Color. Alæ. Collum. Anatis alius Indicæ deſcriptio. Color.

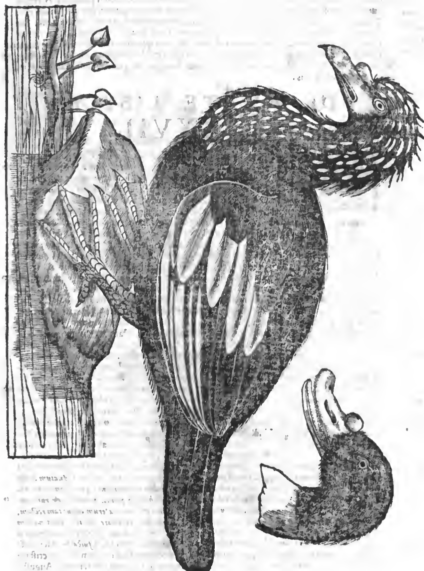
Anas Indica cum quercus marina.

Anas Indica alia.

Anas Indica tertia, & quarta, cuius caput tantum exprimitur.

paret, nullis à pictore coloribus inductis. Sed crurum, & rostri posterior pars cum tuberculo illo rubro egregiè rubent. Anatis iam descriptæ figuram integram posui: alterius verò, quam Rondeletius misit, caput duntaxat cum collo expressi: Maritima est (inquit ille in epistola ad me) in stagnis degens, & cristata; satis rara apud nos, nec aliud addit, nisi, quod ex Anatum genere esse suspicatur: in quo facilè ei assentior, cùm palmipes Anatum instar sit, & rostrum simile habeat, cui hoc peculiare in Anatum genere, quod resimum est: Tuberculum rotundum cum Indica ei adiuncta commune habet, à quo globirostram, aut sphærorinthum cognominare licebit, distinguendi causa ab alijs Anatibus. Crura etiam ei proportione, quam alijs proceriora videntur. Ea rosæ syluestris ferè colore rubent, sicut & rostrum cum tuberculo. Caput nigricat, non sine viridibus exiguis maculis. In pectore color rubricæ fabrilis est, albus in collo, reliquum corpus albo, fuscoq; distinctum. Hæc omnia Ornithologus.

Anatis maritimæ descriptio. Rostrum. Crura. Caput. Pectus. Collum. Color,

DE ANATE LIBYCA. Cap. XXVII.

Cane de la Guinee.

QVAM Bellonius Anatem Libycam Latinè, Gallicè Cane de la Guinee appellat, eam multi, vt Scaliger, & Augustinus Gallus Anatem Indicam vocant. Anes enim exoticæ nobis sæpe sub Indicarum nomine veniunt, sicut Gallopauones, qui etiamsi ex Aphrica fuerint aducti, nobis tamen Galli Indici dicuntur. Hoc Anatum genus sic describit Bellonius: Paucis ab hinc annis Anatum quoddam genus in Gallia enutriri cœpit, media inter Anatem, & Anserem magnitudine, voce interrupta, tanquam pulmones malè affectos, & vlceratos haberet. Iam tanta illarum in nostris regionibus frequentia, vt passim in vrbibus alantur, ac publicè venales prostent: nam in lautis conuiuijs, & nuptiarum apparatibus expetuntur. Crura ei breuia Mas fœmina maior est, & vt in reliquis ferè auibus fieri solet, colore diuerso, adeo vt certum colorem illi ascribere sit difficile, nisi quis dicat, ad Anatinum colorem accedere. Sunt autem nigræ plærunque, aut variæ. Rostrum diuerso ab Anseribus, & Anatibus modo in extremo habent aduncum, breueq; & latum. In capite cristæ simile quid coloris rubri assurgit, multum à Gallinacea crista diuersum. Est enim tuberositas quædam, seu eminentia inter vtrunque narium foramen sita, cerasi rubri figuram exactè referens. Tempora prope oculos sine plumis cute corium rubrum præseferente, eiusdem cum tuberculo supra oculos cerasum æmulante substantiæ, quibus notis à reliquis auibus distingui, & notum euadere arbitror. Hoc verò in hac aue valde mirum videri possit, quod membrum genitale tam magnum habeat, vt digiti vnius crassitudinem, quatuor verò, aut quinque longitudinem æquet, sanguinis instar rubrum. Nisi magnum requireret sumptum, numerosiores, quàm solent, alerentur: si etenim cibus ad satietatem offeratur, multa pariunt oua, & magnum breui excludunt pullorum numerum. Caro neque præstantior, neque deterior est Anseris, aut Anatis domesticæ. Hæc omnia Bellonius, qui & hanc eius iconem exhibet. Ego à perillustri Alberto Buccaferreo Anatem Libycam olim dono accepi, sed sine tuberculo in capite, vt apposita figura indicat. Rostrum ei denticulatum erat, contrà ac in Belloniana icone apparet: erat tamen eadem magnitudine. Toto ferè corpore nigrescebat, sed in collo iuxta pectus semicirculus erat albus: & in pectore quasdam plumas candicantes nigris admixtas habebat. Scaliger, vt iam fuit annotatum, has Anates Indicas nominat: cuius viri verba ad hanc historiam spectantia hîc libenter ascribo. *Quod ex albumine*, inquit, *fiat corpus, certo patet exemplo naturæ. Quippe Anatum Indicarum oua si ad solem dispicias, deprehendas in summo eandem nigredinem, qua est in earum rostris. Hoc autem genus, qua parte oculi ambiuntur, cutem habent & pennis nudam, & rubicundam eodem sanè modo, quo & Indicus pullus, sicut & cristam carneam: caterùm neque tam rectam, & quam nunquam demittit illius more. Illud mirum, atque huic peculiare speciei, quod nullam emittit vocem, cùm tamen & pulmones habeat, & Arteriam. Ha potius fuerint Meleagrides si consideretur locus. Oua tamen vnicoloria sunt, nullis interpuncta notis: tota fusca superficies: figura pene rotunda.* Hæc Scaliger, qui nî fallor, tuberculum illud cerasum imitans cristam vocat, & voce carere scribit, quia rarò vocem edat, eamq; exiguam, & raucam. Augustinus Gallus eiuscemodi Anates quoque educari scribit expedire: nam sunt, inquit, nostratibus maiores, nec vnquam vociferantur, vt illæ facere consueuerunt. Sed pauciora pariunt, oua,

Anatis Libycæ descriptio. Magnitudo. Crura. Color. Rostrum. Crista. Tempora. Membrum genitale. Carnis qualitas. Anatis Libycæ autoris descriptio. Rostrum. Magnitudo. Color. Oua.

Anas Lybica Bellonij cum gramine aquatico ſpicato.

Anas Libyca alia quam D. Albertus Bocaferreus Bonon. donauit.

oua, & pulli difficillimè educantur, fœminæq; in hoc genere nonnisi secundo anno pariunt, quòd seriùs nostratibus libidine tententur pulli earum hoc educantur modo. Primis quindecim diebus micæ panis exhibeantur, apposita aqua in vasculis copiosa, vbi se proluant, lauentq;. Deinde pani turfures licebit admiscere, ipsosq; ad lacum, fluuiumúe deducere, vt herbis, alijsq; naturæ suæ cibis familiaribus vesci queant. Si quis numerosum illarum gregem alere volet, duas nostrates singulis maribus Indicis destinet: nam sic magnum ouorum numerum parient, quiq; ex eis excludentur pulli, satis amplo erunt corpore, sed parentibus dissimiles; mediamq; quandam sortiti naturam, faciliùs, quàm Indici educabuntur, nec vt nostrates importunis clamoribus erunt molesti. Cæterùm hoc modo geniti pulli nullam posteà sobolem procreabunt, vt alia quoque animalia, quæ ex diuersis generibus nascuntur. Exemplo sunto muli. Hæc ille, quem de Anatibus Libycis intelligere manifestum est, non de Indicis propriè dictis, quæ in nostris regionibus non aluntur, nec fortè vnquam huc aduectæ fuerint.

Partus. Educatio pullorum. Quomodo numerosas habere possimus.

DE ANATE CAIRINA.
Cap. XXVIII.

ANATES pumilæ quędam ex Cairo deferuntur, & in quibusdam Europę regionibus ali cœpere. Ego cùm ad manus meas aliquando peruenissent, marem, & fœminam depinxi, & sic breuiter descripsi. Nostrates corporis magnitudine excedunt: mas quoque in hoc genere fœmella maior est. Rostrum ei, qua capiti coniungitur, valde crassum, & tuberosum. Hinc vsque ad finem contiguè angustius euadit, donec velut in hamum acutum, & curuum desinat: colore nigricat, nisi prope finem, vbi maculam habet rubram, satis amplam, & in principio alteram exiguam eiusdem coloris, sed magis diluti. Caput atrum, & cirratum: guttur statim sub rostro punctulis subcandidis interstinguebatur. Oculos flauos multę venulæ sanguineę percurrebant. Totum ferè corpus etiam atrum erat: plumę dorsi in principio, & medio etiam nigrę, in fine virides, vel saltem ex nigro virescebant. In alis quoque, & in cauda pennas aliquot virescentes cernere erat: item vnam, aut alteram candidam, quę ceu maculam albam efformabat. Crura valde robusta, sed breuia, ad colorem castaneę proximè accedebant, sicut etiam pedes. Fęmina mare minor erat, & rostro minus tuberoso, & qua capiti connectitur, linea partim alba, partim rubra satis lata distinguebatur. Pręterea macula illa, quam in maris rostro rubram esse diximus, in hac erat cinerei coloris, cui nonnihil rubri sit admixtum. Cętero ex nigro ad cinereum tendebat, si duas maculas subcandidas demas, quę in medio rostro ad inuicem conuersę litteram C singulę per se efformabant: Nullos cirros in capite atro obtinebat: Pectus eiusdem quoque coloris, punctis candidis distinguebatur. Dorsum vt in mare: sed alę multò magis, quàm in illo virescebant, quę etiam duabus maculis albis notabantur. In reliquis parum, aut nihil à mare differebat.

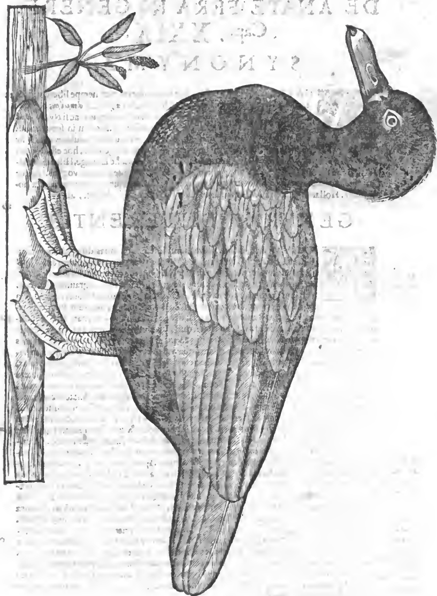
Anatis Cairini maris descriptio. Magnitudo. Rostrum. Caput. Guttur. Oculi. Color. Dorsum. Alę. Cauda. Crura. Pedes. Fœminę descriptio. Caput. Dorsum. Alæ.

Anas Cairina mas cum myriophyllo equisetifolio palustri.

Anas Cairina fœmina cum potamogeto.

DE ANATE FERA IN GENERE. Cap. XXIX.

SYNONYMA.

NATES feras ſiue ſylueſtres, ſiue immanſuetas, quæ nempe liberè vagantur, Aratus Νήσσας ἀγριάδας vocat, Scholiaſtes ἀγρίας, & ἀμφιβίους Νήσσας: interpretatur autem aues marinas, quæ in inſulis degant, ac ſi Νῆσσαι ἀπὸ τῶν νήσων, ideſt, ab inſulis dictæ videri poſſint: Cæterùm in ſequentibus etiam νησαίους ὄρνιθας, nominat Aratus, non quidem inſulares aues (ſic enim per σ ſimplex ſcribi oporteret) ſed Anatini generis, hoc eſt, Νησσάδας, vt ſit adiectiuum à Νῆσσα. Italis Anitra ſaluatica, Gallis Cane ſauuage, Hiſpanis Ánade ſilueſtre dicitur, Germanis Vvilde enten, Belgis vvilde eende oſt endt voghel. Atque ita cæteræ gentes quoque omnes ſua quæque dialecto, ſylueſtrium differentia adiecta nominant. Hollandis tanten audio etiam ſimpliciter dici een vogel, hoc eſt, auem.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Anatū plures differētiæ.

NATVM ſylueſtrium plures ſunt differentię, quas diligentiſſimè ſcrutatus eſt quidam Germanus, ſed Mergos etiam his annumerans: cuius opera in ipſis recenſendis libenter vtemur. Differunt autem coloribus, qui ſpeciatim deinceps explicabuntur in ſingulis. Magnitudine, grauitate, leuitate, partium ſingularum diuerſitate, vt roſtro, capite, alis, pedibus, cauda. Idem præter has, etiam alias differentias recenſet: Nam Anates, inquit, differunt inter ſe vocibus, vt Fiſtularis, Strepera, Raucedula, Cercia, Muſcaria. Item volatu, nam aliæ in ſublime feruntur tardiùs, aliæ celeriùs. Cæterùm ſi quis Anatum ſylueſtrium, aut Anatini generis auium ſpecialia nomina deſideret, hîc nos ea prius recenſebimus, quæ apud veteres Græcos, aut Latinos extant, deinde etiam, quæ vel à recentioribus, cùm Latina non haberent, ſunt efficta. Ornithologus ad Anates refert Boſchades, Phaſchades, Querquedulas, Glaucium, Penelopen, Brenthum. Atq; hæc nomina apud veteres leguntur: item Anatem Circiam, Amarellam, Puffinum Anglicum, Anatem torquatam maiorem, & minorem, Anatem fuſcam, vel mediam, Anatem muſcariam, Anatem fuligulam, Anatem cirratam, Anatem fiſtularem, Streperam, Caudacutam, Quadrupedem, longiroſtram, muſtelarem, Raucedulam, & alricruram, & Germanorum Krautenten, ideſt, herbiuoras, & quæ eadem lingua dicuntur Mobren, vel Murenten. Item Trybuogel, & Katzle. Item Anates quaſdam Germaniæ inferioris, & maritimas, Meancam, Telam, & Slub Anate fera minores. Ad eaſdem quoq; referri poſſe videtur Pica illa marina, cuius meminit idem Ornithologus in paralipomenis. Aliquot quoq; genera recenſet Bellonius. Apud Indos tradit Gonzalez Ouiedus toto corpore atras, & alias quoq; aues ibi eſſe aterrimas, ſed Turdis minores, omnes alias volucres alarum velocitate ſuperantes. Semper enim prope aquam volitare, ita vt eam quaſi contingere videantur, aliquandoq; aquis ſeſe immergere: reperiri in omnibus illius oræ regionibus: pedes Anſerinos habere, aut Anatinos, ideoq; Anaticulas nominari. Contra * Petrus Martyr albiſſimas, capite rubeo, & noſtratibus maiores in inſula Ioanna, reperiri ſcribit. Aliud iterum genus Augerius in Ancyra, quod non immeritò quis in cornicines retulerit: voce enim cornuum ſonitum imitari, qualia inflare ſolent per diſpoſitos equos iter facientium duces. Eſſe inermem quidem, ſed audacem, & ſtrenuam, adeo vt etiam malos dæmones terrere Turcis perſuaſum ſit, libertatiſq; amantiſſimam, ita vt per totum etſi triennium in corte nutritam, ſi occaſio detur, libertatem ſaginæ anteponat, ſedeſq; natales repetat. Quæ pauca de hiſce poſt emis auibus hîc annotaſſe volui, de alijs, quarum tantùm nomina ſunt recitata, ſuo loco agemus.

Aues Anatini generis apud Indos velociſſimæ.

* De reb. Ocean. li. 1.

Anates albiſſimę capite rubeo vbi.

Anates Cornicines.

FORMA. DESCRIPTIO.

AVCA hîc de Anatum ferarum descriptione generatim commemorabo: nam quæ singulis speciebus sit peculiaris forma, suo loco dicetur posteà. *Anatum syluestrium*, inquit Albertus, *apud nos multa differentia sunt, sed omnes conueniunt rostri, ac pedum figura. Rostrum omnibus latum, serratile, non nimis longum. & valde apertum* (patulum) *ad cribrandum lutum. Pedes rufi, digiti membranis iuncti ad natandum apti.* Sed non omnes hæ notæ in omnibus reperiuntur. Germanus ille, qui diligentiùs has aues obseruauit Anates, inquit, omnes palmipedes sunt, & latirostræ, exceptis generibus tribus, quæ palmipedes quidem sunt, sed rostra acuta habent. Latirostris omnibus in extremitate corneus quasi vnguis est, quo cibos apprehendunt. Dentium loco circa rostrum striæ asperiusculæ. Membranæ pedum in extremo omnibus serratæ. Et rursus: Caudis æquales sunt, præter eam, quæ ab acuta cauda nomen traxit. Sed neq; hę notę, quas tradit ille, in omnibus perpetuò obseruantur, si quis diligenter animaduertat. Amplius illa tria genera, quæ rostra acuta habere narrat, Mergis potiùs sunt accensenda, quàm Anatibus.

Rostrum. Pedes.

LOCVS. MIGRATIO. VOLATVS.

ELVETIAM plurimis aquaticarum auium, & Anatum generibus abundare tradit Ornithologus propter lacuum, & fluuiorum copiam, sicuti quoque Galliam constat; & priuatim Anatum syluestrium [a] Io. Bruierinus fœcundissimam esse testatur, quia tot amnibus, tot riuis, riuulis, totq; paludibus, aquisq; stagnantibus, quæ cibos hybernos adiuuant, irrigetur. *In Septemtrionalibus aquis*, inquit [b] Olaus Magnus, *tanta Anatum copia est, vt ferè cunctas aquas cooperire videantur. Non enim eas aucupes exturbant, nisi raró: quia Anatum carnes frigidæ sunt* (atqui ab alijs calidæ statuuntur) *& crassi nutrimenti: imò veriùs, quia longè meliores ex syluestri venatione, quàm aquatica habent carnes.* In Italiæ quoq; pluribus locis frequens est earum numerus, maximè in Ferrariensi, Rauennati, & Mantuano agro, vbi nimirum loca sunt aquosa, amnes, lacusq; qualia amare ex Aristotele & alijs fuit annotatum. Tradit autem [c] Olaus Magnus in Septentrionalibus regionibus nonnisi in aquis tepidis morari, *quarum*, inquit, *subterranea vena calidam, quasi sulphuream exhalationem continuè subministrant. Ne tamen glacie constringantur aqua huiusmodi naturæ instinctu circulariter, & obliquè natantes eas aquas seruant apertas, tantùmq; vociferantur, vt ad magnum viarum distantiam inde audiantur. Cùm verò vehementia frigoris fuerint superata, in sublime se eleuant, vastum mare velut vnicum præsidium pro securissima statione petentes.* Hęc ille. Cęterùm cùm is à frigoribus compulsas vastum mare petere scribat, videndum nunquid aues migratoriæ sint dicendæ. Hoc enim alij aiunt, alij negant. Demetrius Constantinopolitanus eas quotannis discedere asserit, Kiranides addit, cum Anseribus feris, & Ciconijs, alijsq; auibus migrare in Lyciam, atque illic circa Xantum fluuium aduersus Coruos, Cornices, Vultures, aliasque carniuoras aues pugnare, vt aliàs recitauimus. Ornithologus affirmat in Heluetia Anatum ferarum, & Mergorum genera hyeme tantùm reperiri: quas tamen in Italia, vt Ferrariæ, & Venetijs æstate etiam, & autumno se vidisse commemorat. Contrà [d] Io. Bruyerinus non mutare sedem asserit. Sed morantur, inquit, apud nos, in palustrium aquarum iuncis nidificantes, & fœtus educantes. Idem quoque alij affirmant. Cęterùm Germanus ille hanc controuersiam optimè dirimere mihi videtur, dum inquit: Hyemis tempore, aut in ripis fluuiorum, aut piscinarum aggeribus, aut paludum frutetis latere, aut syluarum propinquitates, hortorumúe vicina pręsidia petere deprehensum est: aliqui migrare eas persuasi sunt: quasi diceret, eò quòd lateant in commemoratis locis, ideo aliquos eas migrare sibi persuadere. Ego item aues migratorias suapte natura esse non puto: nam in nostris regionibus omni tempore conspiciuntur, sed si frigoris, aut caloris intolerabili vehementia, aut alio quopiam graui incommodo premantur, meliora, ac vtiliora sibi loca quęrere, vti etiam ex hisce Georgij Agricolę verbis elicitur: *Aquatiles volucres*, inquit, *temporibus hybernis se conferunt*

Anatum ferarum vbi copia.

[a] De re cib. lib.15.ca.3.

[b] Hist.Sept. lib.19.c.6.

[c] Ibidem.

[d] De re cib. lib.15.c.3.

Aues migratorię non sunt.

runt ad lacus, & fluuios in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant: aut ad aliquam puminum portem, cus aqua non conglaciat, vt Ardeolæ, Mergi, Anates immansuetæ, Querquedulæ, &c. Ornithologus pariter idem confirmare videtur, dum ait: Anates feræ nostri lacus noctû sæpe transuolant ad vicinum fluuium Silum, tanquam tutiores illic à vulpibus, & lupis, futuræ, vt audio. Quod modò ad volatum attinet, constat, gregatim volare, & rarò solas inueniri. [e] Plinius, Anates solas, quæq; sunt eiusdem generis in sublime protinus sese tollere ait, atq; è uestigio cælum petere, & hoc etiam ex aqua. Itaque in foueas, quibus feras venamur, delapsas solas euadere. Apud [f] Nonium Anates Varro quassagipennas appellat, quòd veluti quassis pennis volent. Verba sunt. *Neque quassagipennas Anates, tremipedas, buxeis rostris, pecudes palustres nocte nigra ad lumina lampadis sequens.*

Gregatim volant.
[e] Lib. 10. cap. 38.
[f] In pecudes.
Anates cur quassagipennæ dictæ.

AVCVPIVM.

Anates pluribus modis capiuntur.
Canibus.
Accipitre.
Falcone.
Visco.

PLVRIBVS sanè modis Anates capi consueuerunt; sæpissimè autem canibus, quos idcirco aquaticos dicunt. Item Accipitris, & Falconis opera, vt in illarum auium historijs docuimus. Quomodo autem visco, docet Crescentiensis. *Anates*, inquit, *ceteraq; aues aquaticæ etiam visco capiantur, cùm visco inuoluitur funis longus ex poueris* (tipha) *quibus (forta funt)* locus videtur corruptus legendum Storiç, vel melius storeæ) *compositus, & præcipue serò in lacu, vel alibi, vbi aues istæ sæpius morari consueuerunt. Nam aues per aquam natantes noctù incidunt in funem super aquam extensum, & capiuntur, & postridie captæ inueniuntur. Sed oportet, hunc viscum ita esse temperatum, vt aqua non corrumpatur.* Hęc ille. Visci huiusmodi, quod scilicet aqua non corrũpatur, meminit Erasauolus. Scribit enim, viscum quoddã esse aquæ aptum, arte paratum, ex melle videlicet, aut oleo nucum, aut oleo oliuarum, quo vtuntur aucupes ad irretiendas aues tempore pluuio, vel etiam ad pisces ipsos capiendos. Cæterùm modus hic capiendarum Anatum visco minus est in vsu. Vsitatius verò est has aues retibus capere, diuersaq; retium genera ad hoc fuere excogitata. Idem [a] Petrus Crescentiensis docet quomodo Anatum sylvestrium sæpe ingens copia à cicuribus allecta hoc aucupij genere irretiatur, ita vt vna hora mille quandoq; capiantur, pantheræ dicti retis opera. *Aues*, inquit, *cum retibus pluribus capiuntur modis: & vno quidem modo capiuntur ad pantheram quæ capiuntur Annates* (Anates) *& modus quidem est, vt iuxta aliquam paludem facias foueam circa sedecim, vel vigintiquinque brachia longam, & circa decem, vel duodecim brachia latam, vel maiorem, si volueris, tantùm concauam, quod circa vnam spannam aquæ habeat, & sit à duobus capitibus longis acuta in vno angulo, sic quidem fossatus, & in alto aliquantulum longa sic casella circa foueam. Sint vndique spacia plana, quanta est retium latitudo, deinde fiat sepis circunquaque, ne lupi, aut vulpes, nec aliqua animalia nociua intrare possint: & aues in eo loco existentes fugare. In prædicta fouea ita duodecim, vel sedecim Annates domesticæ die noctuq; morentur in hyeme, & milica in bona quantitate proyciatur in aquam propter domesticas, & sylvestres, sintq; domesticæ sylvestribus similes in colore pennarum. Circa fancas, iuxta ripas figantur pali quatuor perticarum, quæ rete eleuent, & pali retiarum figantur circa spacia prænarrata, & super ipsam cordam paruorum palorum tatum colligatur rete, & tam ipsum, quàm stangia, siue baculi, qui rete leuant, & cooperiant optimè, sintq; retia duo magna in vtraque capite coniuncta, vel posita sint retia, vt aroli coniungunt, quæ quidem coopertorium vocant, quæ cùm eleuantur simul in altum, coniungantur ad modum culminis domus paleatæ. Et modus quidem eleuandi eas est, quod iuxta casellam est furca cum pertica, in cuius capite subtili est retiarum funis annexus: in grosso verò est cista fortis, & magna ex terra repleta, quæ suo pondere cùm volucres, ad modum quasi machina rete eleuabit. Huc confluet multitudo Annatarum in nocte per aera volitantium, cùm domesticæ vociferabunt. Cùmq; in multa quantitate descendent, retia eleuabis, & cum pertica percutiendo leuiter retia, omnes sylvestres in cucullum retis, quod est in supradicto fossato extensum expelles. Et domesticæ, quæ non timent, remanebunt in pantheria, deinde operies caput cuculli, & facilè cum dentibus Anates in capite occides, sic quod vna hora mille quandoque capiuntur.* Idem [b] alibi alium modum capiendi Anates docet his verbis: *Item est aliud ingenium capiendi Annates iuxta aquam, vbi sabulum est, & est rete simile prædicto* (reti, quo supra scripserat capi Anseres, & Sternas) *Sed est paruum, & satis spissum, & eodem modo tenditur, & sabulo cooperitur, & locus custoditus est ex aliqua re, deinde sabulo coopertus, & paruum habeat foramen, vnde videri possit, & caueat, ne per foramen flatum emittat, cùm in loco sunt aues: hîc non sunt stellones necessarij, sed per totam hyemem ponitur ibi milica, & vinacea, vt assuescant aues locum frequentare. Cùm autem ibi stare consueuerunt, tendas rete, poterisq; optimè locum custodire,*

Viscũ quod aqua non corrũpitur.
Retibus quomodo capiantur.
[a] Lib. 10. cap. 17.
[b] Lib. 10. cap. 20.

atque

atque viam introitus longam cauare, & melogarijs, & sabulo desuper cooperire, &c. Priori Crescentiensis aucupio haud dissimile videtur, quod docet Cardanus, dum ait: *Aues, quæ, gregatim incedunt etiam capiuntur, vt Perdices: magis his Anseres, omnium maximè Anates. Cicuratas enim ex suo genere, præcisis alis, iuxta aquas vallo circunducto alere oportet copioso, iucundissimoq́; illic cibo. Id Anatibus inter reliqua est sorgum incoctum aquæ. Nocte dum cicures clamant, agrestes descendunt ad cibum. Nam animalia omnia consensum habent in quatuor vocibus, cibi, Venereorum, pugnæ, ac timoris, seq́; mutuò intelligunt. Retibus igitur, quæ coopertoria vocantur contractis (hærent enim palis inuoluta) clauduntur, vt quandoq́; mille vno impetu Anates captas referant. Et quanquam mirum videatur, certum tamen est, nullum esse felicius aucupium. Eliguntur verò è cicuribus, quæ colore agrestibus sunt simillimæ.* Hæc ille. Albertus quendam etiam astum docet, quo faciliùs hæ aues irretiantur. Cùm enim Anates, & aliæ etiam aues imitentur ciuilitatem, vt inquit ille, gregaria conuersatione, & defensione communi. Itaque faciliùs decipiuntur ab aucupibus: positis enim quibusdam suæ speciei auibus, aut auium imaginibus iuxta retia, mox cùm ad illas conuersandi gratia accesserint, retibus includuntur, laqueis quoque illaqueantur Anates, vt ex Oppiano habetur. Alij alios etiam astus excogitarunt, quibus sine retibus, aut similium instrumentorum adminiculo Anates, aliasq́; volucres se posse capere sperant. Didymus in Geoponicis, inquit, quod si quis obseruet locum, ex quo potum sumunt Anates, & euersa aqua, vinum nigrum immittat, vbi id hauserint, cadent, & prehendi facilè possunt. Idem & vini fæcem præstare asserit. Ornithologus escas quasdam ad id ex authore innominato Germano, & quibusdam manuscriptis, describit his verbis: Capiuntur, inquit, & escis quibusdam obiectis Anates, aliæq; aues, tanquam Inebriatæ, quales sunt lappæ (hoc nomen Kletten ad personatam, & alia lapparum genera apud Germanos refertur) semina sparge in locum, quem Anates frequentant, quo illæ ingesto ita afficiuntur vertigine, vt manibus capi possint. Alia esca. Tormentilla in vino bono coquatur, rum in eodem cocta frumenti; aut hordei semina proijcito in spacium capiendis auibus destinatum: sic enim tormentillæ frustula simul cum seminibus deuorabunt, & inebriatæ cum volare nequeant, capientur manibus. Hoc autem commodiùs fiet, cùm cęlum perfrigidum, & nix profunda fuerit. Alia. Per locum auibus frequentari solitum hordei grana disperge. deinde ex farina hordeacea, felle bubulo, & seminibus hyoscyami medicamentum instar pultis paratur, quod in tabella eis expones. Eo gustato aues adeo grauantur, vt volare nequeant, & manibus capiantur. Alia. Hordeum, fungos, quos à muscis denominant cum seminibus hyoscyami misce, & pulticulam inde factam in tabella expone, vt suprà. Io. Baptista Porta hæc eadem in suo libro de magia naturali repetijt.

Animalia consensum habent in quatuor vocibus.

Quomodo manibus capi queant.

Escæ ad capiendas Anates, aliasq; aues.

PRÆSAGIA.

NESSAEAS *aues*, inquit Aratus, (Scholiastes interpretatur Anates) *si frequentes, & conglabatos ferrè animaduerteris, quanquam cælo æstiuo, & sereno, imminentem pluuiam expectabis.* Et rursus: *Sæpè Anates feræ, aut AEthyiæ marinæ alis in continente concussis, ventum instare monent.* Guglielmus Gratarolus tradit, aquaticas aues, vt Anates, & huiusmodi si cùm incipit gelare, aquas quærant magnas incongelabiles iuxta mare, gelu diù mansurum præsagire.

Pluuiæ præsagium.

Venti præsagium.

Gelu diù mansuri presagium.

VSVS IN CIBO.

ANATES feras, vt Anates domesticas ad cibum accipimus, Coquus quidam Gallus iubet his in pastillo coquendis addi lardum, & caryophyllos tritos cum zinzibere.

VSVS IN MEDICINA.

GVALTHERIVS Ryffius in libro Germanico de liquoribus ſtillatitijs, Anatum ferarum ſanguis, inquit, varijs venenis aduerſatur: itaque antidotus de ſanguinibus, cui etiam admiſcetur, loco optimæ theriacæ vſurpari poteſt, vti Manardo Ferrarienſi quoque viſum eſt. Sunt qui in eundem vſum Chymicis inſtrumentis puriorem huius ſanguinis partem vi ignis extrahant, eiusq; liquoris ſecreti ſeſcunciam, aut vnciæ duas partes venenis reſiſtere dicant: calculum etiam renum, & veſicæ mirum in modum comminuere. Veteres quidem ſimpliciter Anatum ſanguinem laudant: ſed Ponticarum ſanguis contra venena præfertur, quas ſylueſtres eſſe itaque putandum. Syluestres enim, quam domeſticas veneno paſci (quod de Ponticis ſcribitur) veriſimilius eſt, vt rectè indicat Ornithologus.

DE BOSCHADE, SEV QVERQVEDVLA IN GENERE.

Cap. XXX.

Ordo.

IN Anatum ſylueſtrium ſerie, de eis primùm acturos fore nos promiſimus, quarum extant Latina nomina: & deinde ad reliquas progreſſuros, quibus Latinum nomen vel non eſt, aut certè incertum, aut obſcurum. Primò igitur ſeſe offerunt Boſchades, quas cum Querquedulis eaſdem dici poſſe arbitratur Ornithologus, & meo iudicio, prudenter, ea tamen poſita diſtinctione, quod Querquedula ſit minor, vt ille quoque ſcribit. Quare cùm tam parum differant de vtriſq; hic ſimul agemus, tanquam de eiſdem, vel ſaltem ſimillimis auibus. Βόσκας paroxytonum, & maſculinum Græcè apud * Ariſtotelem legitur, vbi habet. Βόσκας ὅμοιος μὲν Νήττῃ, &c. Quo loco Albertus, nimirum ex Auicennæ interprete, corrupta voce Græca Batichen habet. Apud Grammaticos oxytonum ſcribitur Βοσκάς. Euſtathius deriuat etymum à verbo Βόσκω. Vt à verbo Βόσκω, inquit, deriuatur Βοσκάς, quæ auis eſt Anate minor, ſic à φέρβω φορβάς. Et alibi. Ἐκ δὲ τοῦ βόσκω ὥσπερ ὄρνεον ἡ βοσκὰς οὕτω καὶ προβοσκὶς ἐλέφαντος, &c. Βάσκας apud Heſychium, auis etiam nomen eſt, fortè eadem, quæ Boſchas. Legitur & Βάσκα apud Ariſtophanem, cùm ait: Καὶ ἐλεᾶ καὶ βάσκα καὶ ἐλασᾶ, vbi Scholiaſtes, Baſca, inquit, etiam à Callimacho nominatur. Iam verò Querquedulæ etymologiam ſic inueſtigat Ornitologus: Querquedulæ licet per onomatopœiam potius ſic dictæ mihi videantur, coniecerit tamen aliquis, quoniam querquero, id eſt, frigido, & hyemali tempore maximè appareant, vt & reliquæ aues aquaticæ feræ. Apud nos quidem, inquit, idem, & vbicunque lacus, aut fluuij ſunt, (qui per hyemem glacie non aſtringuntur) inde ſic dici potuiſſe.

* Hiſt. li. 8. cap. 3.

Boſchadis etymum.

Querquedulæ etymum.

Iactas me, vt febris Querquera, Lucilius, & alibi:
Querquera conſequitur febris, capitiſq; dolores.

Feſtus querqueram exponens frigidam cum tremore, à Græco, inquit, κέρκερα certum eſt dici. Ego non à κέρκερα Græcè (quæ vox apud nullum authorem extat, quod ſciam) ſed κρυερὰ legerim. An tu fortè morbum appellari hic putas ægrotationem cum febri rabida, & quercera? Quercera enim grauem, & magnam putant dici. Gellius libro vltimo. Is mihi erat bilis querqueratus, Plautus, citante Feſto. Querquetularia porta Romæ dicta, quod querquetum intra muros vrbis iuxta ſe habuerit, Feſtus. Sed apud Plinium 16. 10. Querculana. Hæc Ornithologus. Iam reliquas huius auis nomenclaturas, prout alij etiam vertunt, proſequamur. Boſca, inquit Niphus Italus, ruſticè dicitur Sartella. Accedit autem hoc nomen ad Gallicum Cercelle, vel Cercerelle, quam auem Latinis Querquedulam dici putat Bellonius, & alij eruditi viri. Germani quidam Boſchades interpretantur Anates ſylueſtres, quibus roſtra latiuſcula, & ſima, color cinereus, nigredine variatus, Germanicè dictus Mittelenten, id eſt, mediæ magnitudinis Anates. Quidam verò Anglus Boſcam auem eſſe aquaticam, Anati ſimilem, ſed minorem eſſe autumat. Quum verò, inquit, multæ ſint aues aquaticæ Anati ſimiles, ſed minores, vt ſunt Telæ vocatæ ab Anglis Vuige-

Querquetularia porta cur ſic dicta.

Sartella.

Cercellæ.

Telę.

vulgenæ,& Phocardæ: eam puto Boscam esse, quæ proximè ad magnitudinem, & similitudinem Anatis accedit. Hoc quum Phocarda faciat, illam Aristotelis esse Boscam sentio. Sic ille. Quod ad Phocardæ nomen attinet, Ornithologus sic dictam putat, quòd rostrum eius ad cochlearis figuram aliquo modo accedat. Nam Galli, inquit, quorum linguam Angli in plurimis imitantur, cochleare phocam vocitant. Cæterùm hæ Anglicæ, Germanicæ, Gallicæ, & Italicæ nomenclaturæ vni tantùm fortè Querquedularum generi conueniunt, vt procedente historia patebit.

Phocarda cur dicta.

GENERA. DESCRIPTIO. LOCVS. EDVCATIO.

BOSCADVM, seu Querquedularum plura sunt genera, vt patebit. Athenæus duo tantùm agnouisse videtur, dum ait: *Est & alterum Boscadum genus, maius Anate, sed minus Chenalopece*. Hasce, aut similes Anates Ornithologus à suis Groffenten, Vvild blavventen, hoc est, magnas, & syluestres cæruleas Anates vulgò dictas esse conijcit. Alterum Boscadum genus illæ sunt, quæ propriè Querquedulæ nuncupantur Anate minores, & semper ferè scriptoribus sub Querquedularum nomine veniunt. Hisce duobus generibus Ornithologus addit Circiam,& quam Amarellum in regimine Salernitano nominant, inter aues cibo idoneas; item illam, quæ circa Argentoratum Kernell vocatur, nomine ad Gallicum Cercella alludente. Quod modò ad formam Boscadis attinet, ea certè obscurè ex veteribus colligitur. Aristoteles palmipedem esse, similem Anati, sed minorem scribit: quæ notæ minori Querquedulæ conueniunt, vti quoq; , quam dat Athenæus, interprete Vvottono; marem magis varium afferens. Idem Athenæus mares etiam in hoc genere rostra sima, & minora proportione habere tradit; quod obseruandum esset: omnibus enim Boscadum, aut Anatum generibus non videtur conuenire. Circa lacus verò, & amnes versari, quod de Boscade scribit Philosophus, omnibus æquè conuenire, nemini dubium. Querquedulæ olim educabantur in auiarijs inclusæ, non secus ac Anates, vt ex Collumella habetur, dum ait: *Nam clausa pascuntur, Anates, Querquedulæ, Boschides, Phalerides, similesque volucres, quæ stagna, & paludes rimantur*. Vbi Boschides pro Boscades fortasse legitur. Cæterùm cum Columella Querquedulas, Boschides, & Phalerides hic simul nominet, Varro Querquedulas, Phalarides, & Perdices, mox subijciens: *Quæ vt Archelaus scribit, voce maris audita, concipiunt, Quæ, vt superiores*, (Anates) *atque propter fœcunditatem, neque propter suauitatem saginantur, sed sic pascendo fiunt pingues*. Hic nonus oritur scrupulus, nunquid Querquedulæ, & Boscades, seu Boschides, vt ille habet, simul ceu diuersæ nominatæ, sint eædem, vt anteà statuimus, Ornithologum sequuti. Posset meo iudicio responderi, fieri posse, vt Columella, cùm duo sint Boscadum præcipua genera, maius nempe, & minus, vnum Græcè, alterum verò Latinè nominauerit: etsi interim vtrumque nomen vtriq; generi conueniat.

Boscadum plura genera.

DE PHASCADE, SEV QVERQVEDVLA MINORE. Cap. XXXI.

DVO præcipua Boscadum, seu Querquedularum genera statuimus, maius scilicet, & minus. Hîc prius de minoribus, quas propriè Querquedulas appellari remur, dicemus. Bellonius, qui vnum tantùm Boscadum genus facit, Boscades, & Phascades Græcè appellari scribit, & Garganey in Gallia Cisalpina. Ornithologus hoc genus particulatim Phascades quoque dici existimat, ex Athenæo scilicet, scribente, Phascades maiores esse paruis Colymbis. Hæ, inquit, si non Querquedulæ sunt (quas paulò ante Boscades minores esse conijciebam), congeneres saltem, ac simillimæ, paulò tamen minores fuerint, cùm vtræq; Anati similes, & minores describantur: & Phascadum nomen neque apud vetustiores reperiatur, neque certam eius etymologiam agnoscamus. Idem censent Germani alij eruditi, qui inquiunt: Phascades Anatibus syluestribus (quas varias esse dixerant, nempe cinereas, & nigris, albisq; maculis distinctas.) simillimæ, sed minores sunt, Varroni Querquedulæ, Germa-

nis Kringenten. Sic illi. In quibuſdam Italiæ locis, vt circa Ferrariam Scauolo, & detorto, vt
apparet, à Querquedula nomine Cerceuolo, & in agro Foroiulienſi, teſte Theodoro Tre-
bellio Cercedula nuncupantur, Mediolani Garganello. Sed hoc nomen aliqui etiam
Garganello. alijs Anatibus, aut Mergis impropriè tribuunt. Ambroſius Calepinus pariter Italus,
Querquedula, inquit, ſemper in aquis natat, ſicut Anas, quam Qualiam dicimus à vo-
ce. Sed nos Qualiæ nomine paſſim Coturnicem accipimus, non aliquod Anatum ge-
nus. Ornithologus Italis Sartellam dici etiam putat, eo argumento, quòd Niphus Italus
Boſcam ruſticè Sartellam appellari exiſtimet, vt ſuprà diximus. Gallis Cercella, vel Cer-
cerella dicitur, Bellonio verò Sarcelle, alijs Garſote, & Helebran; Hiſpanis, vt credit
Ornithologus, Cerceta. Georgius Agricola Germanicè interpretatur Krichentlein, quidam
verò KrucKentle, alij Krigente. Conijcit autem Ornithologus eandem eſſe, quam apud
Heluetios appellant Kleinenten, ideſt, Anatem paruam, & a colore Grauvventle, id eſt,
Anaticulam fuſcam, & à locis aquarum cœnoſis, in quibus victum quæritat, Murentle, So-
rentle. vocibus diminutiuis (nam alia quædam maior Murent vocatur) Alibi in Germania,
Troſslenr dicitur, in Heluetia alicubi etiam Socken. Eliota Anglus Anglicè interpretatur
Teale. Alius quidam Anglus Telas vulgo aues vocari ſcribit, quæ Anatibus minores ſint,
alioqui ſimiles, vt & Vvigenæ. Vuigenæ autem, & Teelæ (vt ſibi ab Anglo quodam dicta-
tum fuiſſe teſtatur Ornithologus) non diſſimili magnitudine, ſed colore Anates ſunt. Hæ
cæſij (fuſci) coloris dorſo, & pennis, ſed pectore albo, illæ varijs coloribus diſtinctæ, Co-
lumbis maiores vtræque, & dulcium aquarum incolæ, in quibus piſciculis, & gramine
aquatico veſcuntur. In pretio ſunt Anglis, quod & præpingues ſint, vt plurimum, & carnem
grati ſaporis habeant. Telam Anglorum, vt credit Ornithologus, Friſij Teling vocitant:
eamq; Anate fera minorem faciunt, Meanca maiorem.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. QVERQVEDVLÆ noſtræ ſylueſtres, inquit Ornithologus, minores
multò communibus Anatibus, roſtro tamen, pedibusq; & cætera ſimiles:
Roſtrum. Pedes. fuſcæ, vel ſubnigræ, ſed partem in alis viridem habent, roſtro nigricante:
Color. ſuperior, & anterior colli pars ad roſtrum vſque plumis obſcurè ruffis, vel
Alæ. caſtanearum coloris veſtitur. Quidam Germanus ſic deſcribit: Anas par-
Altera Querquedulæ deſcriptio. ua, ein Kruckentle, quę proprio nomine Querquedula, diſcernitur à cęte-
ris Anatibus corporis exiguitate, & alijs partibus. Roſtrum nigrum, caput rubrum cum
viridante vtrinque macula. Collum nigris albisq; pennis quaſi ſquamoſum. Gula alba,
atris notata punctis, venter item albus. Alę in cęſio viridantes, nigris, candidisq; tranſuer-
Magnitudo. ſim admixtis pennis. In fœmella minus inſigne caput, minus gula, venter magnę Anati
fœmellę ſimilis. In vtriſque pedes cum membranis nigris cinerei. Hęc ille. Bellonius
Roſtrum. ſuam Sarcelle deſcribit his ferè verbis: Boſcas Anati omnino ſimilis eſſet, niſi magnitudo
Caput. diſtingueret; eademq; inter marem, & fœminam Boſcadem eſt differentia, quæ inter Ana-
Collum. tem fœminam, & marem, ita vt ſi quis ſe videre Anatem paruam fingat, is Boſcadis
Alæ. formam prorſus conceperit animo: In multis Galliæ locis Sarcelle dicitur, quibuſdam
Maris à fœmina differentia. alijs vne Garſote, item ab alijs vn Halebran, Mediolani verò Garganei, Græcè, & La-
tine Boſcas, & Phoſcas, ipſum pro Phaſcas, Phoſcas legere exiſtimo.) Auis eſt nota, &
Pedes. deſcriptione vix eget. Celebris eſt in Romanorum conuiuijs. Magni fit apud Gallos,
Deſcriptio alia ex Bellonio. adeo vt quandoque non minoris veneat, quàm Anſer, vel Capus. Carne enim delicata
eſt, & quæ palato mirum in modum arridet. Color in ea non variat. Plerunque enim
Carnis ſuauitas. fœmellæ collo ſunt cinereo, uentreque luteo, dorſo, alis, ac vropygio fuſcis: in alis ma-
culam habet ſplendentem, vt Anates: ſubtus verò lineam candidam ab extremo penna-
Collum. rum, quæ alas tranſcurrunt product... ac in Morilens (hoc eſt Glaucio, vt il-
Venter. le uertit) Duodecim priores ... omnes ſunt coloris: quæ uerò has ſe-
Dorſum. quuntur, extrema haben... lineam albam: quemadmodum, &
Alæ. prior à maiorum penna... tuitur. Quia autem alarum pennæ
Vropygiũ. ſupernæ nigræ ſunt, utr... ades illubenter aquæ
ſeſe immergu... ſecus ... ſt ... latum. Hęc Bel-
lonius, qui ... em alic ... t. Ego plures Quer-
quedularu... ecies o... b ... is communi nomine
Anadri-

Anadrini, ideſt, Anaticulæ, abſque vllo diſcrimine appellantur. Tres hic tantùm deſcribam, quas depingi curaui, & inſculptas poſtea exhibeo. Omnes Anati vulgari ſimiles ſunt, ſed multò minores: vix etenim ab extremo roſtro ad extremam caudam vſq; duos dodrantes exæquabant. Prima roſtrum habet nigrum, breue, & non valde latum; caput, & ceruicem coloris ſpadicei obſoleti. Plumæ albæ ab oculorum radicibus incipientes, & in medium collum deſinentes, gulam totam, magnamq; colli partem conſtituunt. Inferior verò colli portio, & pectoris cinerea maculis fuſcis notatur. Pectoris reliquum, & venter totus coloris ſunt prorſus cinerei. Dorſum nigrum ceu ſquamis fuſcis variegatur. Alæ nigrę tribus albis notantur maculis, quarum prima reliquis eſt amplior, poſt hanc infima, media verò eſt omnium minima. Cauda eſt ſubnigra, Crura parum craſſa, parumq; robuſta, ſicut pedes non valde lati: tam verò hi, quàm illa nigricant. Secunda Querquedulæ à quodam Germano deſcriptæ in multis reſpondet: nam roſtrum habet nigrum, & latum. Caput rubrum, ſeu potius ex ſpadiceo ad rubrum vergens cum macula oblonga ab oculis ad occiput excurrente viridante. Collum, dorſum, & totum ferè ventrem ex nigris, & ſubalbidis pennis quaſi ſquamoſa: Gulam cineream atris notatam punctis: Pectus ex cinereo fuſcum: Alas, & caudam inter nigrum, & fuſcum ambigentes, diuerſis etiam in locis albo, nigro, & viridi colore variantes. Crura non valde craſſa, aut robuſta, pedesq; anguſtos, & fuſcos cum membranis nigris. Hanc cum Batauo cuidam oſtenderem, & nomen ſciſcitarer, reſpondit ſua lingua Taling appellari, quod ad Anglorum Teling proximè accedit, addidit inſuper, magnam illarum in Batauia copiam reperiri, ibiq; in cupedijs haberi. Hiſce duabus tertiam ſuperaddere libuit, cuius à Iaponenſium regibus Romam delatæ mihi copiam fecit Cæſar Facchinettus Marchio, & Senator Bononienſis, quam Querquedulam Indicam libuit appellare. Quantùm verò ex pictura licet conijcere, Anatibus multò minor eſt, roſtriq; ſuperior pars inferiore longior aliquantò. Roſtrum ipſum, & pedes toti, & digiti inſigniter rubeſcebant. Capitis vertex, collum ſuperius, & fortaſſis etiam totum dorſum lutei coloris, ſicut etiam vropygium, quod tamen amplius maculis ſemilunaribus nigris ſatis magnis eſt inſignitum. Collum ſupinum, pectus, & totus venter candida. In alis maxima colorum, eaque pulcherrima diuerſitas. Priores enim pennæ, quæ ad ſcapulam ſunt, roſei obſoleti coloris ſunt; ſed prætereà eiuſdem notantur maculis ſemilunaribus nigris, quibus vropygium. Quæ has ſequuntur, partim albæ ſunt, partim virides. Omnium longiſſimæ cæruleo colore vegetiſſimo decorantur. Cauda partim ſubuiridi, partim ſubcæruleo; ſed ſecus ac in alijs Querquedulis digiti nulla membrana coniuncti apparent.

Querquedulę primę deſcriptio. Roſtrum. Gula. Collum. Pectus. Venter. Dorſum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes. Querquedulæ ſecundæ deſcriptio. Roſtrum. Caput. Collum. Dorſum. Venter. Gula. Pectus. Querquedulæ Indicæ deſcriptio.

DE ANATE CIRCIA.
Cap. XXXII.

ANATEM, quam Circiam dicunt, ex Querquedularum minorum genere eſſe credit Ornithologus. Germanus quidam interpretatur Germanicè ein Birckilgen, aitq; à ſono vocis ita appellatam, & cum parua Anate habere ſimilitudinem, ſed colore alarum, & ventris differre. Alas enim eius gemmantibus pennis carere, & in hoc genere ventrem magis maculoſum eſſe. Hoc genus inquit Ornithologus, in noſtris etiam lacubus reperiri puto. Vidi enim non ita pridem initio Ianuarij captum Anatis genus exiguum, paulò maius Mergulo, corpore toto fuſcum: roſtro Anatis, hoc eſt, latiuſculo, fuſco, pedibus etiam fuſcis, collo palmum longo, reliquo corpore ſex digitorum. Erat autem fœmella, & oua continebat. Mas nimirum, vt conijcio, colore elegantior eſt: in ventriculo nihil, quàm calculos minimos, & ſemina quædam herbarum aquaticarum lentiformia ferè (minora, altioraq; lente) ſubruffa reperiebam. Hæc ille.

Anatis Circiæ deſcriptio. Vbi reperiantur. Altera deſcriptio.

DE ANATE KERNELL CIRCA ARGENTORATVM DICTA. Cap. XXXIII.

Kernell deſcriptio.

AD Querquedulas ſiue Anates minores, illam quoque pertinere putat Ornithologus, quæ circa Argentoratum Kernell vocatur nomine ad Gallicũ Cercella alludente. Color ei varius; roſtrum Indici ferè coloris eſt. Circa caput ruffa eſt, ſed punctis albis aſpergitur. Vertex niger, gula alba, vt pars etiam ventris ſuperior. Duæ lineæ albę longiuſculæ ab oculis retro ex latis in anguſtas tendunt. Dorſum nigrum, vt & cauda. Alæ cinereæ, tranſuerſis duabus lineis albis diſtinctæ, ſuperiore latiuſcula, anguſta inferiore: quarum interuallum nigricat, vt & inferior pars alarum. Pectus ruffum, nigris maculis magnitudine, figuraq́; diuerſis diſtinguitur. Crura fuſca, vel cinerea ferè. Sed hæc omnia ad auis depictæ inſpectionem ſcripta mihi ſunt. In Germania inferiore alicubi Crackaſona vocatur, ni fallor. Hæc omnia Ornithologus: qui etiam in epitome hanc à coloribus diuerſis Querquedulam variam vult cognominari.

DE QVERQVEDVLA CRISTATA, SEV COLYMBI BELLONII. Cap. XXXIIII.

Deſcriptio.

QVAM auem ex Anatum genere Querquedulam criſtatã Ornithologus, eam Bellonius Colymbim eſſe putat & deſcribit his ferè verbis: Exiguum quoddam Anatis genus eſt Glaucio (Morillon) minus, Græci, ni fallor, Colymbim dicunt. Auis eſt corpore compacto, ac rotundo: oculos habet flauos, & ære capſulo ſplendidiores. Pedes, crura, nigra, ſicut & roſtrum, quod pro corporis portione latum eſt, vt Anatis. Crura breuia, pedes verò latos; caput, collum, pectusq́; nigra, ventrem plumbeum. Galli appellant Cotee propter tranſuerſam in alis lineam albam, velut in Glaucio, à quo longè tamen differt: Criſtam enim in occipite Fibri, & Onocrotali inſtar habet, qua Glaucium caret. Hæc omnia Bellonius. Cæterùm Ornithologus iuremerito ab illo diſſentiens, Colymbidem eſſe omnino negat, cùm roſtro ſit lato; quod Colymbi Athenæus acutum tribuit: quapropter Querquedulam potius criſtatam appellari vult, cuius ſententiæ, tanquam rationi conſentaneæ nos adhærentes, de ea inter Querquedulas meminiſſe voluimus.

DE BOSCADE MAIORE, ET EIVS DVABVS SPECIEBVS QVÆ ANATES TORQVATÆ DICI POSSVNT, ET PRIMVM DE MINORI.

Cap. XXXV.

VM de Boſcade in genere ageremus, diximus, Ornithologum conijcere Boſcades maiores eſſe, quæ ab Heluetijs magnæ, & cæruleæ cognominantur, hoc argumento, quòd Athenæus illas Anate maiores ſtatuat, ſicuti in hiſce tantùm Anatibus liquidò conſpicitur. Eaſdem, quia circulus albus medium earum collum ambit, ſuſpicatur ab Ariſtophane περιζωσμένας vocari: licet Scholiaſtes ſic dictas innuat, quod pennis candidis, tanquam zona ambiantur. Latinè eadem de cauſa Anates torquatæ iuremerito dici queant, necnon etiam Querquedulæ maiores. Albertus vocat Anates ſyluestres veras, ideſt, domeſticæ maximè ſimiles, earumq; duo ſtatuit genera, dum ait: *Cæterùm hoc genus Anatis duplex eſt nempe maius, & minus, vtrunque notum apud nos*. Sic autem eas in genere deſcribit: *Anas ſylueſtris vera, dorſo, & ventre griſea* (cinerea) *eſt. Mas in colla quaſi Pauonis radiantes habet pennas colore compoſita ex viridi, & cærulea, torquem album circa collum, & in alis verſus ventrem maculam colore ſplendentem. Sed fœmina magis declinat ad nigrum colorem cum cinereo mixtum. Eſt autem vox fœmina craſſior, vt in omni Anatum genere*. Nos de minori prius dicemus, tanquam celebriori. Anas igitur Torquata minor Italis dicitur Ceſone, quanquam aliqui Cygnum hoc nomine appellent: Heluetijs, referente Ornithologo, Groſſent, ideſt, Anas magna, & à voce Retſchent. Ad Conſtantienſem lacum à capitis alarumq; coloribus, Blaſſent. circa Verbanum lacum Spiegelent. Quidam Germani vocant Mertzenien, ideſt, Anates maiores, vel Martias, à Martio menſe. Hanc ſpeciem ſic deſcribit Ornitologus. Caput ei viride, roſtrum ſubflauum, collum ſuperius viride eſt, infrà caſtanei coloris, in medio circulus albus, vnde Torquatam appellauimus, vt videri poſſint Anates illæ, quas Ariſtophanes περιζωσμένας vocat, & Scholiaſtes pennis candidis (pars dorſi caudam verſus) tanquam zona ambiri ſcribit. In medijs alis tranſuerſo ſitu cæruleus color eſt, (inde nomen apud aliquos Vvild blaull enten) qui tamen pro diuerſo ad ſolem obiectu variat: paucis infrà, ſupràq; candidis. Pars dorſi caudam verſus ex cæruleo ferè ad viridem, & nigrum inclinat, inferiùs, puto, nigra eſt. Venter ex albo cinereus, & variè maculoſus, vel vt Græcè dicam, στικτός: quæ quidem varietas ex macularum punctis per pennas quaſi guttatim diſperſis in aquaticis auibus non paucis ſpectatur: Cruribus rubet. Hactenus Ornitologus, cuius deſcriptioni adamuſſim noſtra hæc reſpondet, ita vt illius verbis vel adijcere, aut detrahere nefas ſit. Germani quidam ſic deſcribunt: Anates ſylueſtres maiores, quas Germani Groſſenten, alij Mertzenten vocant, ima, ſupremaq; corporis parte cæſiæ ſunt: pennas alarum, & alijs aſperſas coloribus, præcipuè tamen purpureo nitentes habent, collo, capitiq; viredo ad nigredinem tendens, ineſt: medium collum candidus ambit circulus. Fœmellę variæ, ſed cinereę, & nigris albiſq; maculis diſtinctę. Eaſdem Anates in regione ſua putat Ornithologus Hagenten appellari, ideſt, Anates ſepium: nimirum, quòd circa ſepes in fluuiorum ripis obuerſentur, (quanquam, inquit, illę, de quibus ſuperiùs ſcripſi, in lacubus frequentes ſint). Aiunt, illas magnitudine cicures ęquare, coloribus inſigniri pulchris, viridi, ſpadiceo, vel caſtaneę vario, in medijs alis virere, pedibus rubere.

Anates torquatæ.

Anatum torquatarũ duę ſpecies

Ordinis ratio.

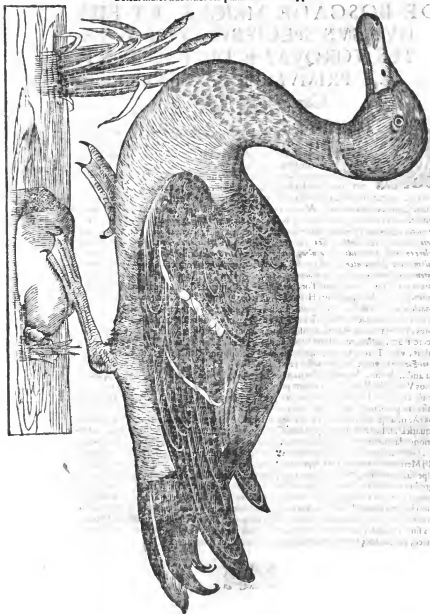
Ceſone.

Deſcriptio.

Deſcriptio alia.

Boscas maior siue Anas torquata minor cum typha.

DE ANATE TORQVATA MAIORI ET CONGENERE. Cap. XXXVI.

ANAS Torquata maior, inquit idem Ornithologus, apud nos vulgò appellatur Stortzenten, vel Storent, hoc eſt, Anas ſcrutatrix: quòd roſtro fodiens fundum, arenam, & herbas, victum ſibi perſcrutetur, quod & reliquæ propriè dictæ Anates faciunt: ſed hæc fortè magis, aut frequentius: cùm corpore etiam maior ſit. Glandes etiam amat, & auenam, & in agros auena conſitos aliquando inuolat. Coloribus cum præcedente magna ex parte conuenit, præſertim roſtri, & capitis, & colli, &c. Qui venantur eas apud nos in lacubus tandiù perſequuntur, donec fatigatas capiant. Sic Ornithologus. Quidam Germanus hunc in modum deſcribit: Anas magna, ein Groſſe ente, roſtrum eius in medio nigrum, à lateribus flaueſcens; tergum in nigro flauicante maculoſum. Venter reliquo corpore dilutior. Alæ cinereæ, in quibus pennæ quædam lineis duabus tranſuerſis albæ, quædam inſigni fulgore ſic radiantes, vt aliter in opaco, aliter in ſole gemmare videantur. In mare omnes propemodum partes inſigniores. Roſtrum flauum, caput, collumq; gemmantis viriditatis, medium collum circulus ambit albus: pars altera ſpadicis coloris eſt. Venter magis varius, atque denſus, plumas Perdicum habens ſimiles. Cauda in nigro viridans, quæ in fœmella tergo æqualis eſt, pedes crocei, qui in eadem fœmella lutei. Hæc ille, qui huic deſcriptæ Anati aliam congenerem facere videtur: quam gramineam, ſeu iunceam a ſe appellatam ſic deſcribit: Anas graminea, vel iuncea ein ſchmilente nomen habet apud Miſenos, quòd certo graminis iunciúe genere (cui à foliorum anguſtia nomen vulgare Schmalem) paſcatur, inque eo frequens verſetur. Roſtro, & pedibus nigris. Reliqua cum Anate magna illi ſunt æqualia: color tantùm corporis eſt dilutior. Sic ille.

Anas ſcrutatrix cur dicta. — Quibus victitet. — Deſcriptio. — Capiendi ratio. — Deſcriptio altera. — Maris deſcriptio. — Anatis gramineæ deſcriptio. — Nominis ratio.

DE ANATE TORQVATA BELLONII, CANES DE MER GALICE DICTA. Cap. XXXVII.

LONGE aliam, quàm Ornithologus Anatem torquatam deſcribit Bellonius, eamq; Ariſtophanis Petiezomenen ſuſpicatur, & Gallicè Canes au colliet blanc, aut Canes de mer dici aſſerit, de qua pauca hæc ſcriptis mandauit: Quoniam paluſtres aues nidulantur in terra, ac facilè ali poſſunt, ruſtici inuentis earum ouis, Gallinis ea ſupponunt, ſicq; ex ſylueſtribus domeſticas reddunt: quas deinde magnatibus, vel pagorum dominis donent: nam alioqui quàm plurimæ auium ſpecies, quæ modò notæ ſunt, nos latuiſſent. Atque ita nobis innotuit Anatum quoddam genus, quod mox deſcribam, mihi nunquam viſum, cùm etiamnum ſylueſtre eſſet, vt ingenuè fateor. Cùm verò ſemper nouis rebus antiqua nomina aptare ſtuduerim, iam verò conſiderem, huiuſmodi Anates circulum album Tetracis (Cane Petiere) inſtar habere, incidit ſuſpicio, eas eſſe, quæ ab Ariſtophane Νῆτται περιζωσμέναι vocantur, vbi Scholiaſtes, ſic dici interpretatur, quòd velut zona candida collum earum cingat (colli non meminit Scholiaſtes, ſed quod pennis candidis, tanquã zona ambiantur, vt iam fuit annotatum) nam cùm coloris ſit caſtaneæ, in collo tamen circulo albo inſignitur. Media magnitudine eſt inter Anſerem, & Anatem. Roſtrum illi nigrum, & oblongum, Onocrotali, vel Fibri inſtar, non latum ſcilicet, vt Anſeri, Anati, & Glaucio, ſed vt Phalaridi acutum. Caput totum; ac collum ad ventriculi regionem vſque multò nigriora ſunt dorſo, & alis. Femora exterius vtrinque, vt in Anſeribus maculis interſtincta, caudaq; inferiùs candida. Crura fuſca. Moribus vt plurimùm, ſunt Anſerinis; ſed voce magis obſcura. Quanuis ſint è genere aquatilium, nihilominus ſtagna aquarum dulcium non amant, etſi fortè adhæc inuitæ compellantur, confeſtim auolant. Hæc omnia Bellonius.

Deſcriptio. — Mores. Vox.

Anas torquata Bellonij, cum gramine aquatico spicato.

Ionius. Verùm Ornithologus eiusmodi auem, vel saltem simillimam Picam marinam nuncupat, deq; ea sic scriptum reliquit cuiusdam verbis: Auis quædam marina est Anatis magnitudine, & figura corporis, pedibus palmatis, & rubescentibus, ad posteriora magis positis, quàm cæteris palmipedibus; rostro tenuiore magis, latitudine se demittente, quam longiore processu se extendente, quatuor incisuris rubris à summa, duabus ab ima parte sulcato, in colore pallentis ochræ. Quod inter has, & caput est, subcæruleum est, & ea figura, qua luna est, cùm exacti dies decem sunt à coitu. Per summa corporis totius nigrescit, nisi qua oculi sunt, qui in albo constituti sunt: per ima exalbescit tota, nisi summo pectore, qua nigricat: viuit ex mari, latitat in cauernis, vt Charadrius. Eam ob rem educta è cuniculi cauea auis est, non procul à mari posita, à venatore quodam immissa viuerra. Si animo conceperis, totam hanc auem albam esse, ac dein superinductam illi vestem nigram cucullatam, tum si aliud nomen desit, Fratercula marina rectè ex argumento dici posset. Et rursus. Hanc auem ioco Fraterculam vocaui: seriò forsan Pica marina nominari potest, donec aptius nomen occurrat.

Picæ marinæ descriptio.

Locus, Capiendi modus.

Fratercula marina.

Pica marina.

DE GLAVCIO.
Cap. XXXVIII.

GLAVCIVM præter auem, de qua est nobis sermo, herbam significat, cuius meminit Dioscorides, sed quæ sit, non satis constat. Sunt qui illam plantam peregrinam esse contendant, quæ fructum aureum profert, quem pomum Amoris; alij pomum aureum nuncupant. Cæterùm quemadmodum incertum est, quæ planta sit Glaucium, ita quoq;, quam auem eadem vox denotet, nondum exactè constat. Licet tamen conijcere, ex Anatum genere esse: nam Athenæus ab oculorum colore dici scribit, & paulò minorem esse Anate. Idem tradit Hermolaus: sed apud quem maiores pro minores mendosè legitur. Item Eustathius in commentarijs in secundum Odysseæ Glaucium auem esse Νησσώδη, idest, Anati similem asserit, at minorem. Bellonius pro Glaucio nobis obtrudit auem, quam Galli Morillon nuncupant, eamq; sic describit: Est & alia auis aquatica, nobis vernaculè Morillon dicta, Anati quidem simillima, eiusdemq; magnitudinis, rostro in margine serræ instar inciso, cruribus, pedibusq; in interna parte rubicundis, in exteriori verò fuscis. Capite toto ad mediam colli regionem ferrugineo saturato. Hinc circulus quidam colore albicante collum cingit, pectus coloris est cinerei, venter verò candidi. Dorsum, & alæ nigra sunt, in his tamen, si extendantur, septem apparent pennæ albæ, quæ alas vt in Pica varias reddunt. Reliquum verò alarum, quemadmodum & cauda Corui aquatici caudam referens, nigra sunt. Ex aqua cùm magna ex parte victum petat, animalculis exiguis viuit, quę in aquæ fundo reperit. Cùm enim sese aquę immergere soleat, ac diutiùs vrinari, minutos pisciculos captat, & millepedes aquaticos, seu pediculos, quos Galli les escrouelles appellant. Viuit prætereà seminibus herbularum, quę in fluminum ripis nascuntur, & astacis fluuiatilibus tenellis, & limacibus. Linguam habet adeo carnosam, vt prope radicem gemina videatur. Pectus ei latum vt reliquo Anatino generi. Crura breuia, retrorsum porrecta, vt Mergorum generi. In internis partibus hoc illi tantùm est peculiare, quod nullum in ea fel appareat. Iecur in duos distinguitur lobos, quorum vnus ventriculo incumbit, alter intestinis. Hæc Bellonius, qui hanc eius exhibet iconē. Deinde aliam ei congenerem facit, eam nimirum, quę Gallicè vn Tiers appellatur, de qua statim: Ab hac haud seiungemus eam, quæ vulgò vn Tiers dicitur, eò quòd post Anatem, & Morillonem magnitudine tertium locum obtinet. Alæ vt in Morillone variegatæ sunt, rostrum verò Phalaridi simile. Quod ad reliquas corporis partes attinet, si quis sibi Phalaridem medio inter Morillonem, & Anatem marem colore fingat, is Tiers auis dictæ figuram, & ideam animo conceperit. Minor itaq; est Anate, & Glaucio, & si comedatur eodem est cū eis sapore. Et rursus: de aue Morillons appellata, Morillons inquit, ripas fluminum, & stagnorum frequentare conspicimus, quare antiquis ignotam haud credimus. Cùm itaq; nullā adinuenerimus auem, quæ oculos habeat adeo glaucos, eam suspicamur, quam Glaucium Græci appellant, cùm & Anati similis, sed paulò minor describatur. Cęterùm Ornithologus hanc pro Glaucio non admittit, eamq; auem illi simillimam sub Anatis fuscæ, vel medię nomine describit: conijcitq; vel hanc, vel alteram, quam idem Bellonius Gallicè circumloquitur Cane à la teste rousse, esse veterum Penelopen, de qua nunc agemus.

Glaucium herba.

Glaucium cur sic dicta.

Morillon descriptio.

Victus.

Auis Tiers Gallis dictæ descriptio.

runt ad lacus, & fluuios in Auſtri partibus ſitos, qui frigore non congelant: aut ad aliquam pummnum partem, cus aqua non conglaciat, vt Ardeola, Mergi, Anates immanſueta, Querquedula, &c. Ornithologus pariter idem confirmare videtur, dum ait: Anates feræ noſtri lacus noctũ ſæpe tranſuolant ad vicinum fluuium Silum, tanquam tutiores illic à vulpibus, & lupis, futuræ, vt audio. Quod modò ad volatum attinet, conſtat, gregatim volare, & rarò ſolas inueniri. [e] Plinius, Anates ſolas, quæq; ſunt eiuſdem generis in ſublime protinus ſeſe tollere ait, atq; è ueſtigio cælum petere, & hoc etiam ex aqua. Itaque in foueas, quibus feras venamur, delapſas ſolas euadere. Apud [f] Nonium Anates Varro quaſſagipennas appellat, quòd veluti quaſſis pennis volent. Verba ſunt. *Neque quaſſagipennas Anates, tremipedas, buxeis roſtris, pecudes paluſtres nocte nigra ad lumina lampadis ſequens.*

Gregatim volant.
[e] Lib. 10. cap. 38.
[f] In pecudes.
Anates cur quaſſagipennæ dictæ.

A V C V P I V M.

Anates pluribus modis capiuntur.
Canibus.
Accipitre.
Falcone.
Viſco.

PLVRIBVS ſanè modis Anates capi conſueuerunt; ſæpiſſimè autem canibus, quos idcirco aquaticos dicunt. Item Accipitris, & Falconis opera, vt in illarum auium hiſtorijs docuimus. Quomodo autem viſco, docet Creſcentienſis. *Anates,* inquit, *cateraq́ aues aquatica etiam viſco capiantur, cùm viſco inuoluitur funis longus ex paueris* (tipha) *quibus ſtoria fiunt*) locus videtur corruptus legendum Storię, vel melius ſtoreæ) *compoſitus, & pracipue ſerò in lacu, vel alibi, vbi aues iſta ſapius morari conſueuerunt. Nam aues per aquam natantes noctũ incidunt in funem ſuper aquam extenſum, & capiuntur, & poſtridia capta inueniuntur. Sed oportet, hunc viſcum ita eſſe temperatum, vt aqua non corrumpatur.* Hęc ille. Viſci huiuſmodi, quod ſcilicet aqua non corrũpatur, meminit Eraſauolus. Scribit enim, viſcum quoddã eſſe aquæ aptum, arte paratum, ex melle videlicet, aut oleo nucum, aut oleo oliuarum, quo vtuntur aucupes ad irretiendas aues tempore pluuio, vel etiam ad piſces ipſos capiendos. Cæterùm modus hic capiendarum Anatum viſco minus eſt in vſu. Vſitatius verò eſt has aues retibus capere, diuerſaq; retium genera ad hoc fuere excogitata. Idem [a] Petrus Creſcentienſis docet quomodo Anatum ſylueſtrium ſæpe ingens copia à cicuribus allecta hoc aucupij genere irretiatur, ita vt vna hora mille quandoq; capiantur, pantheræ dicti retis opera. *Aues,* inquit, *cum retibus pluribus capiuntur modis: & vno quidem modo capiuntur ad pantheram qua capiuntur Annates* (Anates) *& modus quidem eſt, vt iuxta aliquam paludem facias foueam circa ſedecim, vel vigintiquinque brachia longam, & circa decem, vel duodecim brachia latam, vel maiorem, ſi volueris, tantùm concauam, quod circa vnam ſpannam aqua habeat, & ſit à duobus capitibus longis acuta in vno angulo, ſic quidem foſſatus, & in alio aliquantulum longa ſit caſella circa foueam. Sint vndique ſpacia plana, quanta eſt retium latitudo, deinde fiat ſepis circunquaque, ne lupi, aut vulpes, nec aliqua animalia nociua intrare poſſint: & aues in eo loco exiſtentes fugare. In pradicta fouea ita duodecim, vel ſedecim Annates domeſtica die noctuq́ maneant in hyeme, & milica in bona quantitate proyciatur in aquam propter domeſticas, & ſylueſtres, ſintq́ domeſtica ſylueſtribus ſimiles in colore pennarum. Circa foueas, iuxta ripas figantur pali quatuor perticarum, qua rete eleuent, & pali retiarum figantur circa ſpacia pranarrata, & ſuper ipſam cordam paruorum palorum totum colligatur rete, & tam ipſum, quàm ſtangia, ſiue baculi, qui rete leuant, & coperiant optimè, ſintq́ retia duo magna in vtraque capite coniuncta, vel poſita ſint retia, vt arali coniungunt, qua quidem coopertorium vocant, qua cùm eleuantur ſimul in altum, coniungantur ad modum culminis domus paleata. Et modus quidem eleuandi eas eſt, quod iuxta caſellam eſt furca cum pertica, in cuius capite ſubtili eſt retiarum funis annexus: in groſſo verò eſt ciſta fortis, & magna ex terra repleta, qua ſuo pondere cùm volueris, ad modum quaſi machina rete eleuabit. Huc confluet multitudo Annatarum in nocte per aera volitantium, eum domeſtica vociferabunt. Cùmq́ in multa quantitate deſcendint, retia eleuabis, & cum pertica percutiendo leniter retia, omnes ſylueſtres in cucullum retis, quod eſt in ſupradicto foſſato extenſum expelles. Et domeſtica, qua non timent, remanebunt in pantheria, deinde aperies caput cuculli, & facilè cum dentibus Anates in capite occides, ſic quod vna hora mille quandoque capiuntur.* Idem [b] alibi alium modum capiendi Anates docet his verbis: *Item eſt aliud ingenium capiendi Annates iuxta aquam, vbi ſabulum eſt, & eſt rete ſimile pradicto* (reti, quo ſupra ſcripſerat capi Anſeres, & Sternas) *Sed eſt paruum, & ſatis ſpiſſum, & eodem modo tenditur, & ſabulo cooperitur, & locus cuſtoditus eſt ex aliqua re, deinde ſabulo coopertus, & paruum habeat foramen, vnde videri poſſis, & caueat, ne per foramen flatum emittat, cùm in loco ſunt aues: hîc non ſunt ſtellones neceſſary, ſed per totam hyemem ponitur ibi milica, & vinacea, vt aſſueſcant aues locum frequentare. Cùm autem ibi ſtare conſueuerunt, tendat rete, poteriſq́ optimè locum cuſtodire,*

Viſcũ quod aqua non corrũpitur.
Retibus quomodo capiantur.
[a] Lib. 10. cap. 17.
[b] Lib. 10. cap. 20.

atque

atque viam introitus longam cauare, & melogarijs, & sabulo desuper cooperire, &c. Priori Crescentiensis aucupio haud dissimile videtur, quod docet Cardanus, dum ait: *Aues, quæ, gregatim incedunt etiam capiuntur, vt Perdices: magis his Anseres, omnium maximè Anates. Cicuratas enim ex suo genere, præcisis alis, iuxta aquas vallo circunducto alere oportet copioso, iucundissimoq́; illic cibo. Id Anatibus inter reliqua est sorgum incoctum aquæ. Nocte dum cicures clamant, agrestes descendunt ad cibum. Nam animalia omnia consensum habent in quatuor vocibus, cibi, Venereorum, pugnæ, ac timoris, seq́; mutuò intelligunt. Retibus igitur, quæ coopertoria vocantur controctis (hærent enim palis inuoluta) clauduntur, vt quandoq́; mille vno impetu Anates captas referant. Et quanquam mirum videatur, certum tamen est, nullum esse felicius aucupium. Eliguntur verò è cicuribus, quæ colore agrestibus sunt simillimæ.* Hæc ille. Albertus quendam etiam astum docet, quo faciliùs hæ aues irretiantur. Cùm enim Anates, & aliæ etiam aues imitentur ciuilitatem, vt inquit ille, gregaria conuersatione, & defensione communi. Itaque faciliùs decipiuntur ab aucupibus: positis enim quibusdam suæ speciei auibus, aut auium imaginibus iuxta retia, mox cùm ad illas conuersandi gratia accesserint, retibus includuntur, laqueis quoque illaqueantur Anates, vt ex Oppiano habetur. Alij alios etiam astus excogitarunt, quibus sine retibus, aut similium instrumentorum adminiculo Anates, aliasq́; volucres se posse capere sperant. Didymus in Geoponicis, inquit, quod si quis obseruet locum, ex quo potum sumunt Anates, & euersa aqua, vinum nigrum immittat, vbi id hauserint, cadent, & prehendi facilè possunt. Idem & vini fæcem præstare asserit. Ornithologus escas quasdam ad id ex authore innominato Germano, & quibusdam manuscriptis, describit his verbis: Capiuntur, inquit, & escis quibusdam obiectis Anates, aliæq; aues, tanquam Inebriatæ, quales sunt lappæ (hoc nomen Kletten ad personatam, & alia lapparum genera apud Germanos refertur) semina sparge in locum, quem Anates frequentant, quo illæ ingesto ita afficiuntur vertigine, vt manibus capi possint. Alia esca. Tormentilla in vino bono coquatur, tum in eodem cocta frumenti, aut hordei semina proijcito in spacium capiendis auibus destinatum: sic enim tormentillæ frustula simul cum seminibus deuorabunt, & inebriatæ cum volare nequeant, capientur manibus. Hoc autem commodiùs fiet, cùm cælum perfrigidum, & nix profunda fuerit. Alia. Per locum auibus frequentari solitum hordei grana disperge. deinde ex farina hordeacea, felle bubulo, & seminibus hyoscyami medicamentum instar pultis paratur, quod in tabella eis expones. Eo gustato aues adeo grauantur, vt volare nequeant, & manibus capiantur. Alia. Hordeum, fungos, quos à muscis denominant cum seminibus hyoscyami misce, & pulticulam inde factam in tabella expone, vt suprà. Io. Baptista Porta hæc eadem in suo libro de magia naturali repetijt.

Animalia consensum habent in quatuor vocibus.

Quomodo manibus capi queant.

Escæ ad capiendas Anates, aliasq; aues.

PRÆSAGIA.

NESSAEAS aues, inquit Aratus, (Schollastes interpretatur Anates) *si frequentes, & conglobatas ferri animaduerteris, quanquam cælo æstiuo, & sereno, imminentem pluuiam expectabis.* Et rursus: *Sæpè Anates feræ, aut Æthyiæ marinæ alis in continente concussis, ventum instare monent.* Guglielmus Gratarolus tradit, aquaticas aues, vt Anates, & huiusmodi si cùm incipit gelare, aquas quærant magnas incongelabiles iuxta mare, gelu diù mansurum præsagire.

Pluuiæ præsagium.

Venti præsagium.

Gelu diù mansuri præsagium.

VSVS IN CIBO.

ANATES feras, vt Anates domesticas ad cibum accipimus, Coquus quidam Gallus iubet his in pastillo coquendis addi lardum, & caryophyllos tritos cum zinzibere.

VSVS IN MEDICINA.

GVALTHERIVS Ryffius in libro Germanico de liquoribus ſtillatitijs, Anatum ferarum ſanguis, inquit, varijs venenis aduerſatur: itaque antidotus de ſanguinibus, cui etiam admiſcetur, loco optimæ theriacæ vſurpari poteſt, vti Manardo Ferrarienſi quoque viſum eſt. Sunt qui in eundem vſum Chymicis inſtrumentis puriorem huius ſanguinis partem vi ignis ex trahant, eiuſq; liquoris ſecreti ſeſcunciam, aut vnciæ duas partes venenis reſiſtere dicant: calculum etiam renum, & veſicæ mirum in modum comminuere. Veteres quidem ſimpliciter Anatum ſanguinem laudant: ſed Ponticarum ſanguis contra venena præfertur, quas ſylueſtres eſſe itaque putandum. Syluestres enim, quam domeſticas veneno paſci (quod de Ponticis ſcribitur) veriſimilius eſt, vt rectè iudicat Ornithologus.

DE BOSCHADE, SEV QVERQVEDVLA IN GENERE. Cap. XXX.

Ordo. IN Anatum ſylueſtrium ſerie, de eis primùm acturos fore nos promiſimus, quarum extant Latina nomina: & deinde ad reliquas progreſſuros, quibus Latinum nomen vel non eſt, aut certè incertum, aut obſcurum. Primò igitur ſeſe offerunt Boſchades, quas cum Querquedulis eaſdem dici poſſe arbitratur Ornithologus, & meo iudicio, prudenter, ea tamen poſita diſtinctione, quod Querquedula ſit minor, vt ille quoque ſcribit. Quare cùm tam parum differant de vtriſq; hic ſimul agemus, tanquam de eiſdem, vel ſaltem ſimillimis auibus. Βόσκας paroxytonum, & maſculinum Græcè apud [a] Ariſtotelem legitur, vbi habet. Βόσκας ὅμοιος μὲν Νήττῃ, &c. Quo loco Albertus, nimirum ex Auicennæ interprete, corrupta voce Græca Batichen habet. Apud Grammaticos oxytonum ſcribitur Βοσκάς. Euſtathius deriuat etymum à verbo Βόσκω. Vt à verbo Βόσκω, inquit, deriuatur Βοσκὰς, quæ auis eſt Anate minor, ſic à φέρβω φορβάς. Et alibi. Ἐκ δὲ τοῦ βόσκω ὥσπερ ὄρνεον ἡ βοσκὰς οὕτω καὶ προβοσκὶς ἐλεφάντων, &c. Βάσκας apud Heſychium auis etiam nomen eſt, fortè eadem, quæ Boſchas. Legitur & Βάσκα apud Ariſtophanem, cùm ait: Καὶ ἐλεᾶ καὶ βόσκα καὶ ἐλασᾶ, vbi Scholiaſtes, Baſca, inquit, etiam à Callimacho nominatur. Iam verò Querquedulæ etymologiam ſic inueſtigat Ornitologus: Querquedulæ licet per onomatopœiam potius ſic dictæ mihi videantur, coniecerit tamen aliquis, quoniam querquero, id eſt, frigido, & hyemali tempore maximè appareant; vt & reliquæ aues aquaticæ feræ. Apud nos quidem, inquit, idem, & vbicunque lacus, aut fluuij ſunt, (qui per hyemem glacie non aſtringuntur) inde ſic dici potuiſſe.

[a] Hiſt. li. 8. cap. 3.

Boſchadis etymum.

Querquedulæ etymum.

Iactas me, vt febris Querquera, Lucilius, & alibi:
Querquera conſequitur febris, capitiſq; dolores.

Feſtus querqueram exponens frigidam cum tremore, à Græco, inquit, κέρκερα certum eſt dici. Ego non a κέρκερα Græcè (quæ vox apud nullum authorem extat, quod ſciam) ſed κρυερὰ legerim. An tu fortè morbum appellari hic putas ægrotationem cum febri rabida, & quercera? Quercera enim grauem, & magnam putant dici. Gellius libro vltimo. Is mihi erat bilis querqueratus, Plautus, citante Feſto. Querquetularia porta Romæ dicta, quod querquetum intra muros vrbis iuxta ſe habuerit, Feſtus. Sed apud Plinium 16. 10. Querculana. Hæc Ornithologus. Iam reliquas huius auis nomenclaturas, prout alij etiam vertunt, proſequamur. Boſca, inquit Niphus Italus, ruſticè dicitur Sartella. Accedit autem hoc nomen ad Gallicum Cercelle, vel Cercerelle, quam auem Latinis Querquedulam dici putat Bellonius, & alij eruditi viri. Germani quidam Boſchades interpretantur Anates ſylueſtres, quibus roſtra latiuſcula, & ſima, color cinereus, nigredine variatus, Germanicè dictus Mittelenten, id eſt, mediæ magnitudinis Anates. Quidam verò Anglus Boſcam auem eſſe aquaticam, Anati ſimilem, ſed minorem eſſe autumat. Quum verò, inquit, multæ ſint aues aquaticæ Anati ſimiles, ſed minores, vt ſunt Telæ vocatæ ab Anglis

Querquetularia porta cur ſic dicta.

Sartella. Cercellæ.

Telę.

Vuige-

uigenæ,& Phocardæ: eam puto Boscam esse, quæ proximè ad magnitudinem, & similitudinem Anatis accedit. Hoc quum Phocarda faciat, illam Aristotelis esse Boscam sentio. Sic ille. Quod ad Phocardæ nomen attinet, Ornithologus sic dictam putat, quòd rostrum eius ad cochlearis figuram aliquo modo accedat. Nam Galli, inquit, quorum linguam Angli in plurimis imitantur, cochleare phocam vocitant. Cæterùm hæ Anglicæ, Germanicæ, Gallicæ, & Italicæ nomenclaturæ vni tantùm fortè Querquedularum generi conueniunt, vt procedente historia patebit.

Phocarda cur dicta.

GENERA. DESCRIPTIO. LOCVS. EDVCATIO.

BOSCADVM, seu Querquedularum plura sunt genera, vt patebit. Athenæus duo tantùm agnouisse videtur, dum ait: *Est & alterum Boscadum genus, maius Anate, sed minus Chenalopece*. Hasce, aut similes Anates Ornithologus à suis Grossenten, Vvild blavventen, hoc est, magnas, & syluestres cæruleas Anates vulgò dictas esse conijcit. Alterum Boscadum genus illæ sunt, quæ propriè Querquedulæ nuncupantur Anate minores, & semper ferè scriptoribus sub Querquedularum nomine veniunt. Hisce duobus generibus Ornithologus addit Circiam, & quam Amarellum in regimine Salernitano nominant, inter aues cibo idoneas; item illam, quæ circa Argentoratum Kernell vocatur, nomine ad Gallicum Cercella alludente. Quod modò ad formam Boscadis attinet, ea certè obscurè ex veteribus colligitur. Aristoteles palmipedem esse, similem Anati, sed minorem scribit: quæ notæ minori Querquedulæ conueniunt, vti quoq; quam dat Athenæus, interprete Vvottono; marem magis varium asserens. Idem Athenæus mares etiam in hoc genere rostra sima, & minora proportione habere tradit; quod obseruandum esset: omnibus enim Boscadum, aut Anatum generibus non videtur conuenire. Circa lacus verò, & amnes versari, quod de Boscade scribit Philosophus, omnibus ęquè conuenire, nemini dubium. Querquedulæ olim educabantur in auiarijs inclusæ, non secus ac Anates, vt ex Collumella habetur, dum ait: *Nam clausa pascuntur, Anates, Querquedulæ, Boschides, Phalerides, similesq; volucres, quæ stagna, & paludes rimantur*. Vbi Boschides pro Boscades fortasse legitur. Cęterùm cum Columella Querquedulas, Boschides, & Phalerides hic simul nominet, Varro Querquedulas, Phalarides, & Perdices, mox subijciens: *Quæ vt Archelaus scribit, voce maris audita, concipiunt, Quæ, vt superiores*, (Anates) *neque propter fœcunditatem, neque propter suauitatem saginantur, sed sic pascendo fiunt pingues*. Hic nouus oritur scrupulus, nunquid Querquedulæ, & Boscades, seu Boschides, vt ille habet, simul ceu diuersæ nominatæ, sint eædem, vt anteà statuimus, Ornithologum sequuti. Posset meo iudicio responderi, fieri posse, vt Columella, cùm duo sint Boscadum præcipua genera, maius nempe, & minus, vnum Græcè, alterum verò Latinè nominauerit: etsi interim vtrumque nomen vtriq; generi conueniat.

Boscadum plura genera.

DE PHASCADE, SEV QVERQVEDVLA MINORE. Cap. XXXI.

DVO præcipua Boscadum, seu Querquedularum genera statuimus, maius scilicet, & minus. Hic prius de minoribus, quas propriè Querquedulas appellari remur, dicemus. Bellonius, qui vnum tantùm Boscadum genus facit, Boscades, & Phascades Græcè appellari scribit, & Garganey in Gallia Cisalpina. Ornithologus hoc genus particulatim Phascades quoque dici existimat, ex Athenæo scilicet, scribente, Phascades maiores esse paruis Colymbis. Hæ, inquit, si non Querquedulæ sunt (quas paulò ante Boscades minores esse conijciebam), congeneres saltem, ac simillimæ, paulò tamen minores fuerint, cùm vtræq; Anati similes, & minores describantur: & Phascadum nomen neque apud vetustiores reperiatur, neque certam eius etymologiam agnoscamus. Idem censent Germani alij eruditi, qui inquiunt: Phascades Anatibus syluestribus (quas varias esse dixerant, nempe cinereas, & nigris, albisq; maculis distinctas.) simillimę, sed minores sunt, Varroni Querquedulę, Germa-

 nis

Garganello.

nis Kringenten. Sic illi. In quibuſdam Italiæ locis, vt circa Ferrariam Scauolo, & detotto, vt apparet, à Querquedula nomine Cerceuolo, & in agro Foroiulienſi, teſte Theodoro Trebellio Cercedula nuncupantur, Mediolani Garganello. Sed hoc nomen aliqui etiam alijs Anatibus, aut Mergis impropriè tribuunt. Ambroſius Calepinus pariter Italus, Querquedula, inquit, ſemper in aquis natat, ſicut Anas, quam Qualiam dicimus à voce. Sed nos Qualiæ nomine paſſim Coturnicem accipimus, non aliquod Anatum genus. Ornithologus Italis Sartellam dici etiam putat, eo argumento, quòd Niphus Italus Boſcam ruſticè Sartellam appellari exiſtimet, vt ſuprà diximus. Gallis Cercella, vel Cercella dicitur, Bellonio verò Sarcelle, alijs Garſote, & Helebrau; Hiſpanis, vt credit Ornithologus, Cerceta. Georgius Agricola Germanicè interpretatur Krichentlein, quidam verò KrucKentle, alij Krigente. Conijcit autem Ornithologus eandem eſſe, quam apud Heluetios appellant Kleinenten, ideſt, Anatem paruam, & a colore Grauvventle, id eſt, Anaticulam fuſcam, & à locis aquarum cœnoſis, in quibus victum quæritat, Murentle, Sorentle. vocibus diminutiuis (nam alia quædam maior Murent vocatur) Alibi in Germania, Troſslent dicitur, in Heluetia alicubi etiam Socken. Eliota Anglus Anglicè interpretatur Teale. Alius quidam Anglus Telas vulgò aues vocari ſcribit, quæ Anatibus minores ſint, alioqui ſimiles, vt & Vvigenæ. Vuigenæ autem, & Teelæ (vt ſibi ab Anglo quodam dictatum fuiſſe teſtatur Ornithologus) non diſſimili magnitudine, ſed colore Anates ſunt. Hæ cæſij (fuſci) coloris dorſo, & pennis, ſed pectore albo, illæ varijs coloribus diſtinctæ, Columbis maiores vtræque, & dulcium aquarum incolæ, in quibus piſciculis, & gramine aquatico veſcuntur. In pretio ſunt Anglis, quod & præpingues ſint, vt plurimum, & carnem grati ſaporis habeant. Telam Anglorum, vt credit Ornithologus, Friſij Teling vocitant: eamq; Anate fera minorem faciunt, Meanca maiorem.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. Pedes. Color. Alæ. Altera Querquedulę deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Caput. Collum. Alæ. Maris à fœmina differentia. Pedes. Deſcriptio alia ex Bellonio. Carnis ſuauitas. Collum. Venter. Dorſum. Alæ. Vropygiũ.

QVERQVEDVLÆ noſtræ ſylueſtres, inquit Ornithologus, minores multò communibus Anatibus, roſtro tamen, pedibusq; & cætera ſimiles: fuſcæ, vel ſubnigrę, ſed partem in alis viridem habent, roſtro nigricante: ſuperior, & anterior colli pars ad roſtrum vſque plumis obſcurè ruffis, vel caſtanearum coloris veſtitur. Quidam Germanus ſic deſcribit: Anas parua, ein Kruckentle, quę proprio nomine Querquedula, diſcernitur à cęteris Anatibus corporis exiguitate, & alijs partibus. Roſtrum nigrum, caput rubrum cum viridante vtrinque macula. Collum nigris albisq; pennis quaſi ſquamoſum. Gula alba, atris notata punctis, venter item albus. Alę in cęſio viridantes, nigris, candidisq; tranſuerſim admixtis pennis. In fœmella minus inſigne caput, minus gula, venter magnę Anati fœmellę ſimilis. In vtriſque pedes cum membranis nigris cinerei. Hęc ille. Bellonius ſuam Sarcelle deſcribit his ferè verbis: Boſcas Anati omnino ſimilis eſſet, niſi magnitudo diſtingueret; eademq; inter marem, & fœminam Boſcadem eſt differentia, quæ inter Anatem fœminam, & marem, ita vt ſi quis ſe videre Anatem paruam fingat, is Boſcadis formam prorſus conceperit animo: In multis Galliæ locis Sarcelle dicitur, quibuſdam alijs vne Garſote, item ab alijs vn Halebran, Mediolani verò Garganei, Græcè, & Latine Boſcas, & Phoſcas, ipſum pro Phaſcas, Phoſcas legerè exiſtimo.) Auis eſt nota, & deſcriptione vix eget. Celebris eſt in Romanorum conuiuijs. Magni fit apud Gallos, adeo vt quandoque non minoris veneat, quàm Anſer, vel Capus. Carne enim delicata eſt, & quæ palato mirum in modum arridet. Color in ea non variat. Plerunque enim fœmellæ collo ſunt cinereo, uentreque luteo, dorſo, alis, ac vropygio fuſcis: in alis maculam habet ſplendentem, vt Anates: ſubtus verò lineam candidam ab extremo pennarum, quæ alas tranſcurrunt productum haud ſecus ac in Morilens (hoc eſt Glaucio, vt ille uertit) Duodecim priores alarum pennæ eiuſdem omnes ſunt coloris: quæ uerò has ſequuntur, extrema habent alba, & alteram efficiunt lineam albam: quemadmodum, & prior à maiorum pennarum extremitatibus conſtituitur. Quia autem alarum pennæ ſupernæ nigræ ſunt, utrinque maculam nigram exhibent. Boſcades illubenter aquæ ſeſe immergunt, ſecus ac Glaucium: neque roſtrum habent adeo latum. Hęc Bellonius, qui iconem aliquantulum diuerſam ab Ornithologo exhibet. Ego plures Querquedularum ſpecies obſeruaui, quæ tamen ab aucupibus noſtris communi nomine

Anadri-

Anadrini, ideſt, Anaticulæ, abſque vllo diſcrimine appellantur. Tres hîc tantùm deſcribam, quas depingi curaui, & inſculptas poſtea exhibeo. Omnes Anati vulgari ſimiles ſunt, ſed multò minores: vix etenim ab extremo roſtro ad extremam caudam vſq; duos dodrantes exæquabant. Prima roſtrum habet nigrum, breue, & non valde latum; caput, & ceruicem coloris ſpadicei obſoleti. Plumæ albæ ab oculorum radicibus incipientes, & in medium collum deſinentes, gulam totam, magnamq; colli partem conſtituunt. Inferior verò colli portio, & pectoris cinerea maculis fuſcis notatur. Pectoris reliquum, & venter totus coloris ſunt prorſus cinerei. Dorſum nigrum ceu ſquamis fuſcis variegatur. Alæ nigræ tribus albis notantur maculis, quarum prima reliquis eſt amplior, poſt hanc infima, media verò eſt omnium minima. Cauda eſt ſubnigra. Crura parum craſſa, parumq; robuſta, ſicut pedes non valde lati: tam verò hi, quàm illa nigricant. Secunda Querquedulæ à quodam Germano deſcriptæ in multis reſpondet: nam roſtrum habet nigrum, & latum. Caput rubrum, ſeu potius ex ſpadiceo ad rubrum vergens cum macula oblonga ab oculis ad occiput excurrente viridante. Collum, dorſum, & totum ferè ventrem ex nigris, & ſubalbidis pennis quaſi ſquamoſa: Gulam cineream atris notatam punctis: Pectus ex cinereo fuſcum: Alas, & caudam inter nigrum, & fuſcum ambigentes, diuerſis etiam in locis albo, nigro, & viridi colore variantes. Crura non valde craſſa, aut robuſta, pedeſq; anguſtos, & fuſcos cum membranis nigris. Hanc cum Batauo cuidam oſtenderem, & nomen ſciſcitarer, reſpondit ſua lingua Taling appellari, quod ad Anglorum Teling proximè accedit, addidit inſuper, magnam illarum in Batauia copiam reperiri, ibiq; in eupedijs haberi. Hiſce duabus tertiam ſuperaddere libuit, cuius à Iaponenſium regibus Romam delatæ mihi copiam fecit Cæſar Facchinettus Marchio, & Senator Bononienſis, quam Querquedulam Indicam libuit appellare. Quantùm verò ex pictura licet conijcere, Anatibus multò minor eſt, roſtriq; ſuperior pars inferiore longior aliquantò. Roſtrum ipſum, & pedes toti, & digiti inſigniter rubeſcebant. Capitis vertex, collum ſuperius, & fortaſſis etiam totum dorſum lutei coloris, ſicut etiam vropygium, quod tamen amplius maculis ſemilunaribus nigris ſatis magnis eſt inſignitum. Collum ſupinum, pectus, & totus venter candida. In alis maxima colorum, eaque pulcherrima diuerſitas. Priores enim pennæ, quæ ad ſcapulam ſunt, roſei obſoleti coloris ſunt; ſed præterea eiuſdem notantur maculis ſemilunaribus nigris, quibus vropygium. Quæ has ſequuntur, partim albæ ſunt, partim virides. Omnium longiſſimæ cæruleo colore vegetiſſimo decorantur. Cauda partim ſubuiridi, partim ſubcæruleo; ſed ſecus ac in alijs Querquedulis digiti nulla membrana coniuncti apparent.

Querquedulę primę deſcriptio. Roſtrum. Gula. Collum. Pectus. Venter. Dorſum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes. Querquedulæ ſecundæ deſcriptio. Roſtrum. Caput. Collum. Dorſum. Venter. Gula. Pectus. Querquedulæ Indicæ deſcriptio.

DE ANATE CIRCIA.
Cap. XXXII.

ANATEM, quam Circiam dicunt, ex Querquedularum minorum genere eſſe credit Ornithologus. Germanus quidam interpretatur Germanicè ein Birckilgen, aitq; à ſono vocis ita appellatam, & cum parua Anate habere ſimilitudinem, ſed colore alarum, & ventris differre. Alas enim eius gemmantibus pennis carere, & in hoc genere ventrem magis maculoſum eſſe. Hoc genus inquit Ornithologus, in noſtris etiam lacubus reperiri puto. Vidi enim non ita pridem initio Ianuarij captum Anatis genus exiguum, paulò maius Mergulo, corpore toto fuſcum: roſtro Anatis, hoc eſt, latiuſculo, fuſco, pedibus etiam fuſcis, collo palmum longo, reliquo corpore ſex digitorum. Erat autem fœmella, & oua continebat. Mas nimirum, vt conijcio, colore elegantior eſt: in ventriculo nihil, quàm calculos minimos, & ſemina quædam herbarum aquaticarum lentiformia ferè (minora, altioraq; lente) ſubruffa reperiebam. Hæc ille.

Anatis Circiæ deſcriptio. Vbi reperiantur. Altera deſcriptio.

DE ANATE KERNELL CIRCA ARGENTORATVM DICTA. Cap. XXXIII.

Kernell deſcriptio.

AD Querquedulas ſiue Anates minores, illam quoque pertinere putat Ornithologus, quæ circa Argentoraium Kernell vocatur nomine ad Gallicū Cercella alludente. Color ei varius; roſtrum Indici ferè coloris eſt. Circa caput ruffa eſt, ſed punctis albis aſpergitur. Vertex niger, gula alba, vt pars etiam ventris ſuperior. Duæ lineæ albę longiuſculæ ab oculis retro ex latis in anguſtas tendunt. Dorſum nigrum, vt & cauda. Alæ cinereæ, tranſuerſis duabus lineis albis diſtinctæ, ſuperiore latiuſcula, anguſta inferiore: quarum interuallum nigricat, vt & inferior pars alarum. Pectus ruffum, nigris maculis magnitudine, figuraq; diuerſis diſtinguitur. Crura fuſca, vel cinerea ferè. Sed hæc omnia ad auis depictæ inſpectionem ſcripta mihi ſunt. In Germania inferiore alicubi Crackaſona vocatur, ni fallor. Hæc omnia Ornithologus: qui etiam in epitome hanc à coloribus diuerſis Querquedulam variam vult cognominari.

DE QVERQVEDVLA CRISTATA, SEV COLYMBI BELLONII. Cap. XXXIIII.

Deſcriptio.

QVAM auem ex Anatum genere Querquedulam cristatā Ornithologus, eam Bellonius Colymbim eſſe putat & deſcribit his ferè verbis: Exiguum quoddam Anatis genus eſt Glaucio (Morillon) minus, Græci, ni fallor, Colymbim dicunt. Auis eſt corpore compacto, ac rotundo: oculos habet flauos, & ære expolito ſplendidiores. Pedes, crura, nigra, ſicut & roſtrum, quod pro corporis portione latum eſt, vt Anatis. Crura breuia, pedes verò latos; caput, collum, pectusq; nigra, ventrem plumbeum. Galli appellant Cotee propter tranſuerſim in alis lineam albam, velut in Glaucio, à quo longè tamen differt: Criſtam enim in occipite Fibri, & Onocrotali inſtar habet, qua Glaucium caret. Hæc omnia Bellonius. Cæterùm Ornithologus iuremerito ab illo diſſentiens, Colymbidem eſſe omnino negat, cùm roſtro ſit lato; quod Colymbi Athenæus acutum tribuit: quapropter Querquedulam potius criſtatam appellari vult; cuius ſententiæ, tanquam rationi conſentaneæ nos adhærentes, de ea inter Querquedulas meminiſſe voluimus.

DE

DE BOSCADE MAIORE, ET EIVS DVABVS SPECIEBVS QVÆ ANATES TORQVATÆ DICI POSSVNT, ET PRIMVM DE MINORI.

Cap. XXXV.

V M de Boſcade in genere ageremus, diximus, Ornithologum conijcere Boſcades maiores eſſe, quæ ab Heluetijs magnæ, & cæruleæ cognominantur, hoc argumento, quòd Athenæus illas Anate maiores ſtatuat, ſicuti in hiſce tantùm Anátibus liquidò conſpicitur. Eaſdem, quia circulus albus medium earum collum ambit, ſuſpicatur ab Ariſtophane περιζωσαμένας vocari: licet Scholiaſtes ſic dictas innuat, quod pennis candidis, tanquam zona ambiantur. Latinè eadem de cauſa Anates torquatæ iuremerito dici queant, necnon etiam Querquedulæ maiores. Albertus vocat Anates ſylueſtres veras, ideſt, domeſticæ maximè ſimiles, earumq; duo ſtatuit genera, dum ait: *Caterùm hoc genus Anatis duplex eſt nempe maius, & minus, vtrunque notum apud nos*. Sic autem eas in genere deſcribit: *Anas ſylueſtris vera, dorſo, & ventre griſea* (cinerea) *eſt. Mas in collo quaſi Pauonis radiantes habet pennas colore compoſito ex viridi, & cæruleo, torquem album circa collum, & in alis verſus ventrem maculam colore ſplendentem. Sed fœmina magis declinat ad nigrum colorem cum cinereo mixtum. Eſt autem vox fœmina craſſior, vt in omni Anatum genere*. Nos de minori prius dicemus, tanquam celebriori. Anas igitur Torquata minor Italis dicitur Ceſone, quanquam aliqui Cygnum hoc nomine appellent: Heluetijs, referente Ornithologo, Groſſent, ideſt, Anas magna, & à voce Retſchent. Ad Conſtantienſem lacum à capitis alarumq; coloribus, Blaſſent. circa Verbanum lacum Spiegelent. Quidam Germani vocant Mertzenten, ideſt, Anates maiores, vel Martias, à Martio menſe. Hanc ſpeciem ſic deſcribit Ornitologus. Caput ei viride, roſtrum ſubflauum, collum ſuperius viride eſt, infrà caſtanei coloris, in medio circulus albus, vnde Torquatam appellauimus, vt videri poſſint Anates illæ, quas Ariſtophanes περιζωσαμένας vocat, & Scholiaſtes pennis candidis (pars dorſi caudam verſus) tanquam zona ambiri ſcribit. In medijs alis tranſuerſo ſitu cæruleus color eſt, (inde nomen apud aliquos Vvild blaull enten) qui tamen pro diuerſo ad ſolem obiectu variat: paucis infrà, ſupraq; candidis. Pars dorſi caudam verſus ex cæruleo ferè ad viridem, & nigrum inclinat, inferiùs, puto, nigra eſt. Venter ex albo cinereus, & variè maculoſus, vel vt Græcè dicam, στικτός: quæ quidem varietas ex macularum punctis per pennas quaſi guttatim diſperſis in aquaticis auibus non paucis ſpectatur: Cruribus rubet. Hactenus Ornitologus, cuius deſcriptioni adamuſſim noſtra hæc reſpondet, ita vt illius verbis vel adijcere, aut detrahere nefas ſit. Germani quidam ſic deſcribunt: Anates ſylueſtres maiores, quas Germani Groſſenten, alij Mertzenten vocant, ima, ſupremaq; corporis parte cæſiæ ſunt: pennas alarum, & alijs aſperſas coloribus, præcipuè tamen purpureo nitentes habent, collo, capitiq; viredo ad nigredinem tendens, ineſt: medium collum candidus ambit circulus. Fœmellę variæ, ſed cinereę, & nigris albiſq; maculis diſtinctę. Eaſdem Anates in regione ſua putat Ornithologus Hagenten appellari, ideſt, Anates ſepium: nimirum, quòd circa ſepes in fluuiorum ripis obuerſentur, (quanquam, inquit, illę, de quibus ſuperiùs ſcripſi, in lacubus frequentes ſint). Aiunt, illas magnitudine cicures ęquare, coloribus inſigniri pulchris, viridi, ſpadiceo, vel caſtaneę vario, in medijs alis virere, pedibus rubere.

Anates torquatæ.

Anatum torquatarū duę ſpecies

Ordinis ratio.

Ceſone.

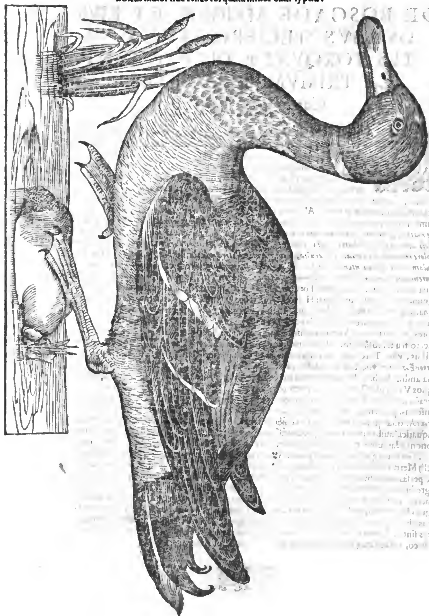
Deſcriptio.

Deſcriptio alia.

DE

Boſcas maior ſiue Anas torquata minor cum typha.

DE ANATE TORQVATA MAIORI ET CONGENERE. Cap. XXXVI.

ANAS Torquata maior, inquit idem Ornithologus, apud nos vulgò appellatur Stortzenten, vel Storent, hoc est, Anas scrutatrix: quòd rostro fodiens fundum, arenam, & herbas, victum sibi perscrutetur, quod & reliquæ propriè dictæ Anates faciunt: sed hæc fortè magis, aut frequentius: cùm corpore etiam maior sit. Glandes etiam amat, & auenam, & in agros auena consitos aliquando inuolat. Coloribus cum præcedente magna ex parte conuenit, præsertim rostri, & capitis, & colli, &c. Qui venantur eas apud nos in lacubus tandiù persequuntur, donec fatigatas capiant. Sic Ornithologus. Quidam Germanus hunc in modum describit: Anas magna, ein Grosse ente, rostrum eius in medio nigrum, à lateribus flauescens; tergum in nigro flauicante maculosum. Venter reliquo corpore dilutior. Alæ cinereæ, in quibus pennæ quædam lineis duabus transuersis albæ, quædam insigni fulgore sic radiantes, vt aliter in opaco, aliter in sole geminare videantur. In mare omnes propemodum partes insigniores. Rostrum flauum, caput, collumq; geminantis viriditatis, medium collum circulus ambit albus: pars altera spadicis coloris est. Venter magis varius, atque densus, plumas Perdicum habens similes. Cauda in nigro viridans, quæ in fœmella tergo æqualis est, pedes crocei, qui in eadem fœmella lutei. Hæc ille, qui huic descriptæ Anati aliam congenerem facere videtur: quam gramineam, seu iunceam a se appellatam sic describit: Anas graminea, vel iuncea ein schmilente nomen habet apud Misenos, quòd certo graminis iunciúe genere (cui à foliorum angustia nomen vulgare Schmalem) pascatur, inque eo frequens versetur. Rostro, & pedibus nigris. Reliqua cum Anate magna illi sunt æqualia: color tantùm corporis est dilutior. Sic ille.

Anas scrutatrix cur dicta. Quibus victitet. Descriptio. Capiendi ratio. Descriptio altera. Maris descriptio. Anatis gramineæ descriptio. Nominis ratio.

DE ANATE TORQVATA BELLONII, CANES DE MER GALICE DICTA. Cap. XXXVII.

LONGE aliam, quàm Ornithologus Anatem torquatam describit Bellonius, eamq; Aristophanis Periezosmenen suspicatur, & Gallicè Canes au colliet blanc, aut Canes de mer dici asserit, de qua pauca hæc scriptis mandauit: Quoniam palustres aues nidulantur in terra, ac facilè ali possunt, rustici inuentis earum ouis, Gallinis ea supponunt, sicq; ex syluestribus domesticas reddunt: quas deinde magnatibus, vel pagorum dominis donent: nam alioqui quàm plurimæ auium species, quæ modò notæ sunt, nos latuissent. Atque ita nobis innotuit Anatum quoddam genus, quod mox describam, mihi nunquam visum, cùm etiamnum syluestre esset, vt ingenuè fateor. Cùm verò semper nouis rebus antiqua nomina aptare studuerim, iam verò considerem, huiusmodi Anates circulum album Tetracis (Cane Petiere) instar habere, incidit suspicio, eas esse, quæ ab Aristophane Νῆτται περιζωσμέναι vocantur, vbi Scholiastes, sic dici interpretatur, quòd velut zona candida collum earum cingat (colli non meminit Scholiastes, sed quod pennis candidis, tanquā zona ambiantur, vt iam fuit annotatum) nam cùm coloris sit castaneæ, in collo tamen circulo albo insignitur. Media magnitudine est inter Anserem, & Anatem. Rostrum illi nigrum, & oblongum, Onocrotali, vel Fibri instar, non latum scilicet, vt Anseri, Anati, & Glaucio, sed vt Phalaridi acutum. Caput totum, ac collum ad ventriculi regionem vsque multò nigriora sunt dorso, & alis. Femora exterius vtrinque, vt in Anseribus maculis interstincta, caudaq; inferiùs candida. Crura fusca. Moribus vt plurimùm, sunt Anserinis: sed voce magis obscura. Quanuis sint è genere aquatilium, nihilominus stagna aquarum dulcium non amant, etsi fortè adhæc inuitæ compellantur, confestim auolant. Hæc omnia Bellonius.

Descriptio. Mores. Vox.

Anas torquata Bellonij, cum gramine aquatico ſpicato.

Picæ marinæ descriptio.

lonius. Verùm Ornithologus eiusmodi auem, vel saltem simillimam Picam marinam nuncupat, deq; ea sic scriptum reliquit cuiusdam verbis: Auis quædam marina est Anatis magnitudine, & figura corporis, pedibus palmatis, & rubescentibus, ad posteriora magis positis, quàm cæteris palmipedibus; rostro tenuiore magis, latitudine se demittente, quam longiore processu se extendente, quatuor incisuris rubris à summa, duabus ab ima parte sulcato, in colore pallentis ochræ. Quod inter has, & caput est, subcæruleum est, & ea figura, qua luna est, cùm exacti dies decem sunt à coitu. Per summa corporis totius nigrescit, nisi qua oculi sunt, qui in albo constituti sunt: per ima exalbescit tota, nisi summo pectore, qua nigricat: viuit ex mari, latitat in cauernis, vt Charadrius. Eam ob rem educta è cuniculi cauea auis est, non procul à mari posita, à venatore quodam immissa viuerra. Si animo conceperis, totam hanc auem albam esse, ac dein superinductam illi vestem nigram cucullatam, tum si aliud nomen desit, Fratercula marina rectè ex argumento dici posset. Et rursus. Hanc auem ioco Fraterculam vocaui: seriò forsan Pica marina nominari potest, donec aptius nomen occurrat.

Locus. Capiendi modus. Fratercula marina. Pica marina.

DE GLAVCIO.
Cap. XXXVIII.

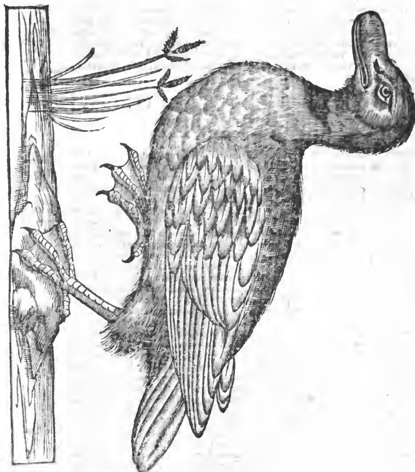
GLAVCIVM præter auem, de qua est nobis sermo, herbam significat, cuius meminit Dioscorides, sed quæ sit, non satis constat. Sunt qui illam plantam peregrinam esse contendant, quæ fructum aureum profert, quem pomum Amoris; alij pomum aureum nuncupant. Cæterùm quemadmodum incertum est, quæ planta sit Glaucium, ita quoq;, quam auem eadem vox denotet, nondum exactè constat. Licet tamen conijcere, ex Anatum genere esse: nam Athenæus ab oculorum colore dici scribit, & paulò minorem esse Anate. Idem tradit Hermolaus: sed apud quem maiores pro minores mendosè legitur. Item Eustathius in commentarijs in secundum Odysseæ Glaucium auem esse Νηττώδη, idest, Anati similem asserit, at minorem.

Glaucium herba. Glaucium cur sic dicta.

Bellonius pro Glaucio nobis obtrudit auem, quam Galli Morillon nuncupant, eamq; sic describit: Est & alia auis aquatica, nobis vernaculè Morillon dicta, Anati quàm simillima, eiusdemq; magnitudinis, rostro in margine serræ instar inciso, cruribus, pedibusq; in interna parte rubicundis, in exteriori verò fuscis. Capite toto ad mediam colli regionem ferrugineo saturato. Hinc circulus quidam colore albicante collum cingit, pectus coloris est cinerei, venter verò candidi. Dorsum, & alæ nigra sunt, in his tamen, si extendantur, septem apparent pennæ albæ, quæ alas vt in Pica varias reddunt. Reliquum verò alarum, quemadmodum & cauda Corui aquatici caudam referens, nigra sunt. Ex aqua cùm magna ex parte victum petat, animalculis exiguis viuit, quę in aquæ fundo reperit. Cùm enim sese aquę immergere soleat, ac diutiùs vrinari, minutos pisciculos captat, & millepedes aquaticos, seu pediculos, quos Galli les escrouelles appellant. Viuit prætereà seminibus herbularum, quę in fluminum ripis nascuntur, & astacis fluuiatilibus tenellis, & limacibus. Linguam habet adeo carnosam, vt prope radicem gemina videatur. Pectus ei latum vt reliquo Anatino generi. Crura breuia, retrorsum porrecta, vt Mergorum generi. In internis partibus hoc illi tantùm est peculiare, quod nullum in ea fel appareat. Iecur in duos distinguitur lobos, quorum vnus ventriculo incumbit, alter intestinis. Hæc Bellonius, qui hanc eius exhibet iconē. Deinde aliam ei congenerem facit, eam nimirum, quę Gallicè vn Tiers appellatur, de qua statim: Ab hac haud seiungemus eam, quæ vulgò vn Tiers dicitur, eò quòd post Anatem, & Morillonem magnitudine tertium locum obtinet. Alæ vt in Morillone variegatæ sunt, rostrum verò Phalaridi simile. Quod ad reliquas corporis partes attinet, si quis sibi Phalaridem medio inter Morillonem, & Anatem marem colore fingat, is Tiers auis dictæ figuram, & ideam animo conceperit. Minor itaq; est Anate, & Glaucio, & si comedatur eodem est cū eis sapore. Et rursus: de aue Morillons appellata, Morillons inquit, ripas fluminum, & stagnorum frequentare conspicimus, quare antiquis ignotam haud credimus. Cùm itaq; nullā adinuenerimus auem, quæ oculos habeat adeo glaucos, eam suspicamur, quam Glaucium Græci appellant, cùm & Anati similis, sed paulò minor describatur. Cęterùm Ornithologus hanc pro Glaucio non admittit, eamq; auem illi simillimam sub Anatis fuscæ, vel medię nomine describit: conijcitq; vel hanc, vel alteram, quam idem Bellonius Gallicè circumloquitur Cane à la teste rousse, esse veterum Penelopen, de qua nunc agemus.

Morillon descriptio. Victus. Auis Tiers Gallis dictæ descriptio.

Glaucion Bellonij cum gramine paluſtri maiori.

DE PENELOPE AVE. Cap. XXXVIIII.

NONNVLLI Penelopen illam pudicissimam, & decantatissimam Vlyssis vxorem à Penelope aue, de qua modò agitur, nomen traxisse existimant, licet [a] Eustathius aliter censeat. Isacius Tzetzes, *Penelope*, inquit, *filia Icarij, & Peribœa à parentibus in mare proiecta, per aues Penelopes in littus exportata, seruataq́; est, & à parentibus suis iterum educata*. Didymus quoque Penelopen ait Ἀρναίαν (Arnæam Hermolaus, quòd à parentibus abiecta repudiataq́; esset) propriè vocatam esse, & cùm Nauplius eam in mare proiecisset, vt propter filium Palamedem se vlcisceretur, nomen mutasse. Hermolaus verò, & Volaterranus Penelopen ab auibus istis, cùm in mare proiecta esset, non exportatam ad littus, sed simpliciter educatã scribunt, verum sine authore. *Sed potuit*, inquit Eustathius, *etiam Penelope dici*, πάνυ τὸ πίνεσθαι περὶ λόγος, ἤγουν ὕφασμα λέπτον; ἢ παρὰ τὸ πήνιον ἤτοι μίτον ἑλεῖν, *quod huiusmodi nomen textura studiosa mulieri conueniat*. Penelope prętereà vocatur ludus, qui etiam describitur ab [b] Athenæo, in quo calculos (ψῆφοι, ludum ipsum πεττείαν vocat. Ludebant autem stantes) vtrinque per vices, aut sortes ad calculum, in medio positum, quem Penelopen vocabant, emittere solebant, donec aliquis Penelopen de suo loco depulisset. Quo facto oportebat illum ex eo loco, in quo calculus à primo iactu remanserat denuò Penelopen petere: quàm si ceteris globis motibus intactis assecutus esset, victor habebatur. Hunc ludum procos Penelopes exercuisse ait Appion, calculis quinquaginta quatuor vtrinque dispositis. Erant enim proci omnes numero centum, & octo, velut ominis captandi gratia. Nam qui vicisset, de nuptijs iungendæ sibi Penelopes bene sperabant. Non dissimilis, inquit Ornithologus, puerorum nostrorum lusus videtur, quo nuces proijciunt per vices ad quaternarios nucum cumulos, vt euertant. Eundem ludum etiam in tota ferè Italia pueri, giuocare à castelli, aut à castelletti vbique fermè nominant. Quod modò spectat ad auem, de qua nunc agitur, ea circa lacus, & amnes versatur, teste Aristotele, qui eam cum Ansere, & Chenalopece numerat congenerem esse innuens. Græcè in aliquibus codicibus πηνελόψ oxytonum scribitur: sed scribendum πηνέλοψ paroxytonum, vt Eustathius, & cæteri habent omnes. [c] Plinius etiam Anserini generis facit, dum inquit: *Anserum genus sunt Penelopes, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia Chenalopeces, sive Ansere minores*. Quo loco vetus lectio, vt tradit Hermolaus, pro Penelopes habet Chenalopeces, & posteriore loco pro Chenalopeces Ceramides. Significat autem, inquit, Ceramides colorem figlini, qualem in plumis quorundam Anserum aspicimus: vnde nomen quoque gemmarum vni Ceramites. Verùm codices quidam posteriori loco neque Chenalopeces, neque Ceramides legunt, sed Chenerotes. Cùm itaque Plinius omnia ferè sua è Græcis transtulerit, & vocabala hæc omnia Græca esse appareat, rectiùs meo iudicio Ornithologus ea potissimùm ad hanc lectionem vsurpari putat, quæ apud Græcos reperiuntur, & Anserini generis esse vocabula ipsa testantur, vt Chenelopes, & Chenalopeces: quanquam Hesychius, & Varrinus duo hæc nomina χηνέλοψ, & πηνέλοψ ab aliquibus pro aue vna, eademq́; accipi scribant. Ceramides, inquit idem Ornithologus, pro auibus nusquam legi: sed fortè Anseres aliquos hoc colore descriptos legerat Plinius (si modò sic scripsit) & non intellecto vocabulo, huius nominis aues fecit. Color quidem κεραμεοῦς, idest, testaceus, vt tradit Longolius, communis est ferè pulueratricibus, vt Alaudæ, Coturnici, Perdici. Sic ille. Verùm mirabitur fortè quis, cur nos, cùm Aristoteles, & Plinius Penelopen Anserino generi accenseant, hîc de ea inter Anates agamus. Id autem non sine ratione factum: nam tanta inter Anatem, & Anserem intercedit similitudo, vt multę aues à diuersis modò Anseribus, modò Anatibus ascribantur. Quamobrem Penelopen quoque Anatini generis facere non est incongruum, præsertim cùm nonnulli eam Anati assimilent, vt Aristophanis Scholiastes. Nam vbi apud Aristophanem legitur: *Auibus olim adeo delectati sunt homines, vt plerunque decantarent carmina, in quibus mentio fieret Hirundinis, Anseris, Columbæ, Penelopis, Penelopes*, inquit Scholiastes, *auis est similis Anati, magnitudine Columbæ, cuius mentionem fecerunt Stesichorus, & Ibycus* (quæ verba ex eo reperit Varrinus) *vel vt alijs placet*, ὁ πηνέλοψ μείζων μὲν (nisi fortè legendum μείων, idest, minor,

Penelope cur sic dicta.

Penelope cur Arnæa dicta.

Penelope ludus.

Penelope calculus dictus.

Penelops Anser congener.

Ceramides

[a] In Lycophronem.

[b] Lib. 1.

[c] Lib. 10. cap. 22.

vt ſuſpicatur Vuottonus) ἢ κατὰ Νῆτταν, ὅμοιος δὲ, hoc eſt, maior eſt Anate, ſed ſimilis. Huc accedit, quod in Anatum genere quædam reperiuntur, quibus id quod de Penelope tradunt veteres conuenit, in Anſcrino non item. Ibycus enim apud Athenæum Penelopes collo præditas verſicolore appellat, & Alcæus in ſcholijs Ariſtophanis colliuerſicolores. Ion quoque Penelopen auem φοινικόλεγνον cognominat, ideſt collum habentem phœnicei, ideſt, punicei coloris. Et quamuis Heſychius & Varinus exiſtiment vocem λέγνη in compoſitione abundare, contra tamen ſentit Ornithologus; λεγνώδας enim, inquit, interpretantur ποικίλας, ideſt, varias. Eſt autem varius in Penelope color, ſi non alias, propter collum puniceum ſaltem, aut quia λέγνας fimbrias vocant; & λέγνα extrema. Nomen autem fortè fuerit inde factum, quòd partes extremas hæc auis puniceas habeat: Sed hac de re iudicabunt, qui viderint auem. Nobis enim ignota eſt, niſi ea ſit Anas fera, quam Germani appellant Rothalſs, à collo rubicundo, aut potius puniceo, caſtaneæve colore.

Anatis quā Penelopen eſſe ſuſpicatur Ornithologus, deſcriptio.

Quanquam non ſolùm collum eius, ſed etiam caput eo colore ſit; roſtrum fuſcum, latum, pectus nigricat: item cauda, & extremæ alarum pennæ, venter albicat (niſi pictura nos fallit ex qua hæc deſcribimus) & partim ad fuſcum vergit. Pedes fuſci: pupillam oculorum nigram circulus ambit ex flauo rutilus. Nota eſt circa Argentoratum. Nos aliam congenerem, & ſimilem illi deſcribemus infra: nempe Anatem fuſcam, maiorem, ſimili collo, capiteq; puniceo, ſiue caſtaneæ colore, de quibus infrà ſcribemus, vt quæ vocantur lingua noſtra Merch, & Yſentle, non adeo tamen, quàm Anates Rothalſs, & fuſca fera: æquè tamen, aut magis rubet circa collum, plumis ruffis iubatus Mergus, roſtro anguſto, ein Tuchel. Hæc omnia Ornithologus. Quam verò ipſe primo loco pro Penelope deſcribit, & Germanis Rothalſs appellari ait, eam Bellonius Cane à la teſta rouſſe Gallicè circumloquitur, & his ferè verbis deſcribit:

Eiuſdē auis Bellomana deſcriptio.

Reperitur Anatum quoddam genus exiguum, capite rubro, gutture verò, & pectore nigro. Reliquum verò corporis colore eſt plumbeo. Roſtrum, crura, pedes fuſca ſunt, & Anatum ſimilia. Oculi rubeſcentes. Anati eſt magnitudine inferior.

Colloroſſo.

Ego veterum Penelopen eſſe ſuſpicor, quam noſtri Collo roſſo appellant, à colore ſcilicet, qui in ea parte conſpicuè phœniceus apparet: vulgò enim apud nos ille color impropriè rubeus dicitur. Ea fortè ab Ornithologi Rothalſs, & Bellonij Cane à la teſta rouſſe dicta haud erit diuerſa.

Penelopis maris authoris deſcriptio.

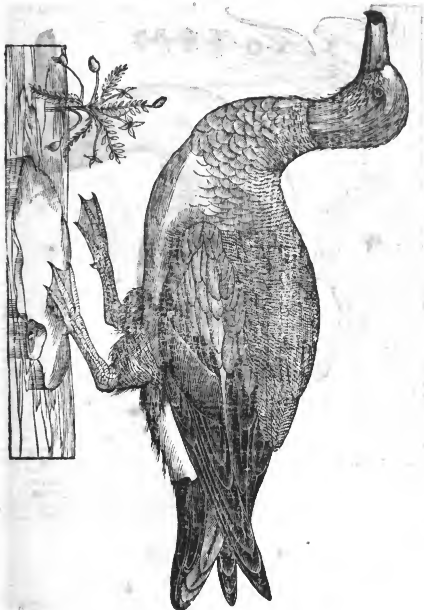
Duæ olim huiuſmodi Anates ad me fuerunt allatæ, quarum, quam marem credo, ſic deſcripſi: Anati longitudine non valde cedit, ſed tam craſſa non eſt. Roſtrum ſatis latum, & craſſum, inferiùs nigrum, ſuperiùs plumbei coloris obſcuri in extremo curuum, & macula valde atra ornatum. A roſtro ad ſummum verticem capitis vſque ex phœniceo flaueſcit. Reliquū caput, & totum ferè collum penitus phœniceum eſt; quem tamen colorem in gutture nigri nonnihil quodammodo obſcurat. Ceruix prope dorſum, & hoc totum lineolis anguſtis, ſubnigris, & ſubcandidis alternatim variegantur. Pectus ipſum, & venter totus ſubalbicant. Alæ diuerſimodè colorantur: nam plumulæ veſtientes fuſcæ ſunt: mediam alarum partem ampla macula ſubalbida occupat: à qua linea alba deorſum longius excurrit. Remiges pennæ longiſſimæ ſubnigræ ſunt, ſed in principio prope maculam illam albam linea viridi ſatis lata interſecantur. Cauda breuis, & quæ pennis partim nigris, partim fuſcis, & ſubuiridibus conſtet. Coxæ albidæ lineolis cinereis variegantur. Crura, & digiti coloris plumbei, quæ verò digitos coniungunt membranæ ſunt fuſcę.

Fœminæ deſcriptio.

Fœmina cuius eſt ſecunda icon, nihil à mare differt, niſi quod macula illa alba minus in hac eſt conſpicua, cùm ex cinereo ad fuſcam tendat.

Penelope mas.

Penelope fæmina cum ſparganio.

DE ANATE FERA FVSCA, VEL MEDIÆ MAGNITVDINIS. Cap. XXXX.

ANATEM quandam aliam Ornithologus, fuſcam, vel mediam, ideſt, mediæ magnitudinis nominat, eiuſdem planè ſpeciei cum Penelope, vel ſaltem proximum genus exiſtimans. Depingit autem eam his verbis: Anas ſylueſtris fuſca a colore dicta apud nos ein Vvilde grauvve ent, magnitudine, & figura ad vrbanam accedit. Roſtrum ei latum, inferiùs omnino nigrum: ſuperior verò roſtri pars antè, & retro tantùm nigricat, per medium ex fuſco albicat. Caput totum, & maxima colli pars colore ruffo, vel caſtaneæ ſplendent, nitentq́;. Inferior verò colli pars iuxta dorſum, & pectus vndique nigricat, vt dorſi etiam finis, & cauda. Reliqua dorſi pars cum alis muſtelinum colorem refert, vt mures Pontici, ſeu varij dicti. Inſunt autem pennæ vario colore diſtinctæ ex albis, nigriſq́; lineis clymatili ductu perquam elegantes. Idem in ventre color, ſed obſcurior: à quo præcipuè ventris colore nomen Anatis fuſcæ à noſtris impoſitum videtur. Interior alarum pars pennis albis conſtat. Crurum color glaucus, digiti quoque glauci, vel ſubalbi, ſed nigris membranis coniuncti. Idem, aut omnino proximum genus eſt, quod ſuprà nominauimus à colore Rothalſs (quo nomine circa Argentoratum vtuntur) & an Penelops dici poſſit, dubitauimus, cùm ſimiliter φοινικόλεγνος, & ποικιλόδειρος ſit, hoc eſt, collo puniceo, & vario, & Anatum generi adſcribatur: nam de magnitudine nihil habemus: cùm Scholiaſtes Ariſtophanis, & magnitudine Columbæ, & rurſus Anate maiorem Penelopen deſcribat. Eſto igitur nobis tum Rothalſa, tum Anas fuſca (ſiue vna planè ſpecies eſt, ſiue generis vnius proximi duę ſpecies minimum differentes) non aliud, quàm Penelops veterum, donec alius aliquid tertium adferat. Germani quidam Anates quaſdam Germanicè vocant Mittellenten (hoc eſt mediæ magnitudinis, vt ego interpretor, inquit Ornithologus) latiuſculis, & ſimis roſtris cinereum colorem nigredine in eis variante, & veterum Boſcades eſſe ſuſpicantur. Sunt autem hæ, vel eædem cum illis, quas hîc deſcripſimus: aut ſaltem magnitudinis ratione idem vocabulum Germanicum eis conuenit. Hæc Ornithologus. Quidam alius Germanus eandem, aut conſimilem aucm ſub nomine Mittelente ſic deſcribit: Anas mediocris, ein Mittelente à magna differt quantitate, & forma: minor enim eſt, minuſq́; colorata, in alis præſertim, atque pedibus: nam & horum membranę nigræ ſunt, quæ in Anate magna flaueſcunt: & venter quoque candidior, ac minus varius. Alæ in maſculis partim nigræ, partim albę, & pauculis pennis rubris. Ita Ille. Quam hîc ego expreſſam exhibeo, partim aui Ornithologi, partim alterius eius Germani reſpondet, partim ab vtriſque in quibuſdam diſſidet: nam minor eſt magnâ, minuſq́; colorata, in alis præſertim, atque pedibus: nam & horum membranæ nigræ ſunt. Alæ partim nigræ, partim albæ, ſed ſine illis pennis rubris, quarum meminit is Germanus. Roſtrum omnino quale ſuæ aſcribit. Oculi flaueſcunt. Caput totum, & maxima colli pars coloris caſtaneę non nitentis, aut ſplendentis, ſed potius obſcuri. Interior colli pars anteriùs nigricat, poſteriùs eiuſdem eſt cum capite coloris: vtrinque ad latera cinereum colorem præfert. Pectus, venterq́; partim nigricant, partim ad cinereum vergunt, ſed maxima pars fuſceſcit. Dorſum, & cauda nigricant. Crurum color glaucus, digiti quoque glauci, vel ſubalbi, ſed nigris membranis coniuncti. Quas omnes notas ſi quis cum ijs conferat, quas deſcribunt Ornithologus, & Germanus alter ille, parum diſcrepare videbit: unde eandem cum illis, aut ſaltem congenerem aſſerere non dubito.

Deſcriptio.

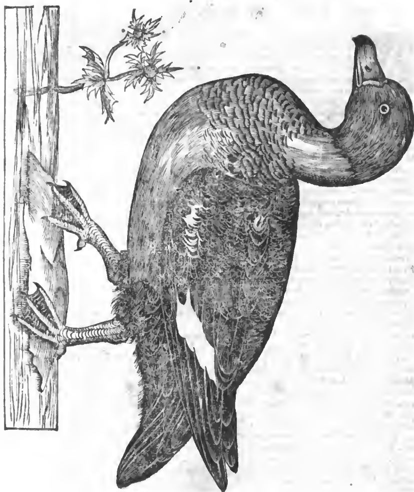
Mittelenté.

Deſcriptio ex Germanis.

Autoris deſcriptio.

Anas fuſca fera alia cum eryngio marino.

DE ANATIBVS MVSCARIIS DICTIS. Cap. XXXXI.

IDEM Ornithologus tria Anatum, quæ muſcariæ dicuntur, genera commemorat; quarum primam propriè hoc nomine appellatam ſic deſcribit: Anas Muſcaria Muggent ſic vocatur à noſtris, quod muſcas ſuprà aquam volantes captet. Huic quoque, vt ſuperiori (Anati fuſcæ, ſeu mediæ) magnitudo, & figura ferè vt domeſticæ Anati, Roſtrum latum, & ſimum, cuius lamina ſuperior planè crocea eſt, longum quatenus extra plumas eminet, digitos duos. Dentes vtrinque ſerrati latiuſculi, & quodammodo membranacei, flexiles, eminentes, inferioris tamen laminæ dentes minimum eminent, & ſtrias oblongas ducunt, Color plumarum per totum ferè corpus varius eſt, ex nigricante, charopo, albo, & muſtelino, alicubi mixtus: vel vt breuiter dicam, qualis Perdicum ferè, hoc eſt κιρρῶδες, vt puluerattricum plerumque, ſed diſtinctus, Pedes flauent, digiti nigricantibus membranis cohærent, collum tam ſupina, quàm prona parte ψαρὸν eſt, hoc eſt, varium, quibus ſuprà diximus coloribus. Vertex magis nigricat, quàm cæteræ partes: qui color etiam in alis habetur eædem, & cauda breuiores ſunt. Huic congener videtur Anas Strepera, quam infra deſcribemus Germani alterius verbis, Hæc Ornithologus. Huiuſmodi Anas, qualem ille deſcribit, numquam ad noſtras peruenit manus; quòd fortaſſe in noſtris hiſce regionibus minus appareat; quapropter ex illius monumentis iconem pòſt mutuabor. De reliquis duobus Anatis muſcariæ generibus idem ille hæc pauca memoriæ prodidit. Sed in Podamico lacu, inquit, circa Conſtantiam aliud etiam Anatis feræ genus Muſcarium appellari audio, quod alibi a cœno paluſtri etiam Murent (vt Querquedula diminutiua voce Murentle) & Moſſent dicatur, corpore magno, & coloribus elegantiſſimis inſigniri, vnde eandem, quam ſuprà torquatam maiorem nominaui, eſſe conijcio. Sed cæteras etiam Anates pleraſq; muſcas ſectari aiunt. Alius Germanus aliam nobis muſcariam deſcripſit, quæ apud Miſenos nominetur Pilente, vel Pilvvegichen. Hæc, inquit, muſcas captat, & ideo à pueris delectationis cauſa alitur, ad quæ reſpexit in Captiuis Plautus, *Patricus pueris aut Monedula, aut Anates, aut Coturnices dantur quicum luſitent*. Muſcis autem ſuſpenſo gradu placidè ingrediens inſidiatur. Roſtrum longum, & molle, & colore cinereum: qui & reliqui corporis eſt, excepto ventre, qui nonnihil candidior. Vocem noctù lachrymanti, aut lamentanti ſimilem edit, Hæc ille.

Anatũ, quæ muſcariæ dicũtur tria genera. Nominis ratio.

Anatis muſcariæ Murent dictæ deſcriptio. Nominis ratio.

Anates plæræq; muſcas ſectantur. Muſcis quo modo inſidietur. Vox.

DE ANATIBVS PLATYRYNCHIS, ID EST LATIROSTRIS. Cap. XXXXII.

ANATES Platyrynchos, ſeu quæ lato ſunt roſtro, plures deſcribit Ornithologus; quarum deſcriptiones in hoc noſtro opere, vt plurima quæque alia ad Anatum omnium hiſtoriam pertinentia neceſſariò ſunt repetenda. Anatem platyrynchum, inquit, appello à roſtri latitudine. Rynchus enim non de ſuibus tantùm dicitur, vt quidam putant, ſed etiam de auibus, non ramphos modò vt annotauit Euſtathius, Schellent à roſtri figura, vt conijcio; imitatur enim quodammodo genus quoddam crepitaculorum ex ære, quæ Germani Schellas nuncupant; vel potius, quoniam inter volandum, vt audio, alis ſuis ita perſtrepat, vt crepitaculorum huiuſmodi ſonum repræſentet. Roſtrum ei nigrum, breue, medio palmo (ideſt duobus digitis) longum, & eiuſdem ferè latitudinis; non planum, aut ſimum, vt muſcariæ, ſed conuexum inſtar clypeorum, quare aliqui Schiltent, ideſt, clypeatam appellant, Hæc etiam Anatis vrbanæ magnitudinem non excedit, vt & muſcaria, & pedes ſimiliter flauos habet, ſed maiores, longiores: & digitos item nigris iunctos membranis. Pennæ ubique nigræ ſunt, ſed in collo nigricant ex albo; in alis inferioribus albæ. Capitis color, qui

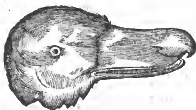
Anas platyrynch⁹ cur ſic dicatur. Rynchus de quibus dicatur. Schellent etymum. Schellas quid vocẽt Germani.

Anatis Schellent dictæ deſcriptio.

qui caſtaneæ obſcurus vel ruffus admixto nigro. Prona (anterior puto) pars colli,& venter albent. Dentes in ſuperiore roſtri parte vndiquaque conduntur interiùs, nec eminent. Inferiores verò oblongas ſtrias ducunt, vt in Muſcaria Anate. Lingua nigricat, audio eam piſcibus quoque veſci. Eadem, vel omnino congener eſt, quam Clangulam Germanus quidam nominauit: nam & Miſeni (ut ſcribit) appellant ein Klinger, ab alarum clangore, quę firmiſſimæ ſunt, nec ſine ſono in volatu mouentur. Roſtrum ei latum, ſed breue, ac obtuſum, & nigrum. Caput magnum, & in nigro viridans. Secundum oculos, qui in hoc genere pulchri ſunt, vtrinque macula alba eſt. In fœmella nec viror ille, neque hæc macula apparet. Tergum, & cauda nigra. Alæ partim nigræ, partim candidę. Gula cum ventre tota candida. In fœmella gula nonnihil in cinereo maculoſa. Pedes in ambobus flaui. Hęc ille. Ornithologus autem huius tantum capitis figuram hanc exhibet. Ego quæ prio-

Quibus veſcatur.
Anas clangula cur ſic dicta.
Deſcriptio.
Fœminæ à mare differentia.

Caput Clangulæ.

ri loco ab Ornithologo deſcriptæ reſpondeat, non obſeruaui. Quæ autem hìc exhibetur, eadem omnino eſt cùm ea, quam deſcribit alter ille Germanus: nam ei omnes penitus ab illo commemoratæ conueniunt notæ: mas autem eſt: nam in capite nigro viror, & ſecundum oculos macula illa candida apparet. Gula pariter, & venter candicant: ſed quod ille tacuit, crura nigricant, non tamen adeo intensè vt dorſum, cauda, & aliqua alarum pars: prætereà roſtrum extremum in luteum deſinit, cùm reliquum totum ſit nigrum. Idem, inquit Ornithologus, vel maximè congener platyrynchi Anatis genus eſt, quod audio vocari à Germanis, (circa Argentoratum) Vveiſſer Drittuogel (neſcio qua ratione, cuius generis etiam fuſcam ſpeciem inueniri aiunt, illam nimirum, quam ſupra deſcripſimus) ab Anglis Schelduaxe, quæ vox ad Germanorum Schellent accedit. Roſtrum ei ſimiliter breue, & bene latum (vt in pictura ad me miſſa conſpicor) & nigrum, vt caput etiam, ac dorſum, & alæ: quarum tamen in medio magna pars alba eſt, & rurſus in ſuperiori parte colli etiam pars inferior, pectus, & venter albent. Inter roſtrum quoque & oculos albę ſunt maculæ. Reliqua circa oculos pars maculis è cęruleo viridibus ambitur. Crura, & pedes è ruffo flaueſcunt. Sed alij aliter deſcribunt Scheledrachum Anglorum. Alterum apud nos genus Platyrynchi Anatis ſimiliter, vt primum Scheltent, ideſt, clypeatam nuncupant, aliqui priuatim Taſchenmul ob inſignem roſtri latitudinem, quę ad duos pollices accedit: taſchã enim appellant noſtri marſupij genus latiuſculum, quod à zona ſuſpenditur. Roſtrum ei nigrum, latum, & in fine quadam cochlearis ſpecie: medię extremitati breuis quidam, & paruus vncus adiungitur. Inferior roſtri pars, ſiue lamina ſuperiorem ita ſubit, vt intra eam tota includatur. Dentes ab vtraque roſtri parte, molles, flexiles, recti. In hoc Anatum genere (quod ſciam) omnium longiſſimi ad dimidij digiti longitudinem: aut forte etiam cæteris Anatibus dentes æquè longi, ſed roſtro magis adhærent, non ita prominent. Caput nigricat, ſed occipitium, & pars poſterior vſq; ad medium colli viriditatem pręfert. Col-

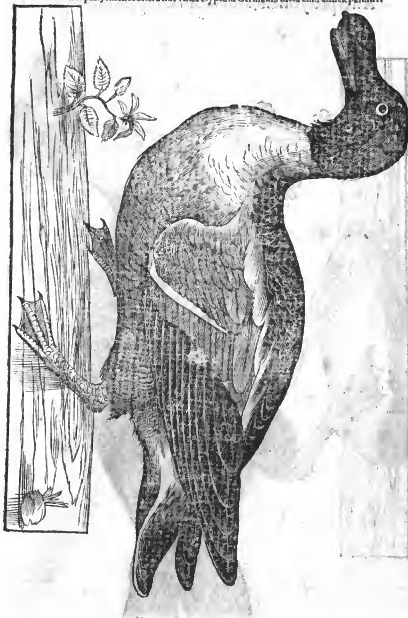
Autoris deſcriptio.
Anatis Vveiſſer Drittuogel dictæ deſcriptio.
Anatis Scheltent dictæ deſcriptio.

lum

Anas platyrinchos mas cum Cotyledone aquatica.

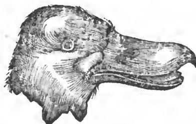
Anas platyrinchos altera ſiue Anas clypeata Germanis dicta cum althea paluſtri.

lum duos palmos longum. Reliquum corpus, vt Anatis communis, vel aliquantò minus. Pedes, & crura crocei coloris. Plumæ ventris ruffæ (quæ in superiori genere albæ sunt) superior alarum pars ex cinereo cærulea; reliquæ pennæ partim fuscæ, partim subuirides. Hanc quoque pisces captare aiunt. Hæc Ornithologus, cuius descriptioni ita respondet, quæ hic exhibetur, vt nihil addere, nihil demere possis. Reliquas deinde huius generis Anates prosequens Ornithologus, Anas Fuligula, inquit (sic vocat alter ille Germanus, imitatione Germanicæ vocis apud Misenos, ein Rusgen, à fuligineo totius corporis colore) Rostrum, vt in Clangula breue est, vt in Latirostra (maiore mox describenda) latum: vnde & Latirostra minor vocari potest. In alis vna linea transuersa alba, venter albus. Pedes vt Anati paruæ (Querquedulæ) à qua etiam non differt magnitudine. Huius autem tantùm Capitis figuram hanc exhibet. Easdem cum hac, vel saltem congeneres existimo

Anas Fuligula cur sic dicta. Descriptio.

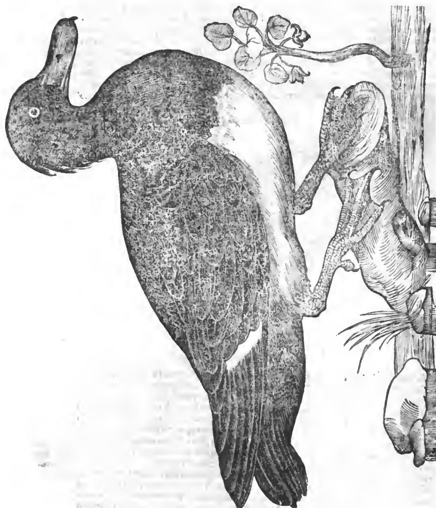
Caput Fuligulæ.

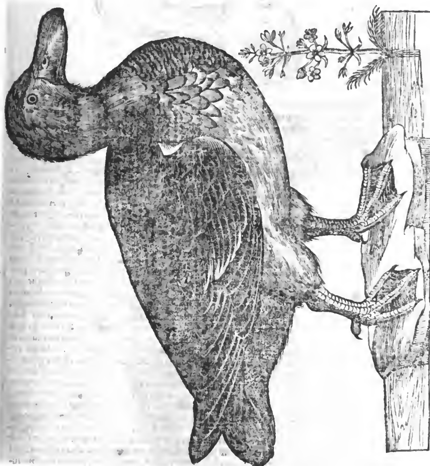
hasce duas hic depictas, in quarum altera omnes adsunt notæ, quas Fuligulæ suæ ascribit is Germanus. Magnitudine etenim Querquedulam æquat, vel parum etiam excedit, respondet quoque pedum conformatio; color verò in toto corpore fuligineus, rostrum breuiusculum, latumq́; linea alba alas prope finem transuersim secat. Venter quoque alb us. Sed præter dictas notas, habet & alias insignes, quarum non meminit ille: nam in rostro, quod totum ferè cęruleum est, alicubi maculę aliquę nigræ apparent, inter quas vnguis resecti figuram æmulantur, quæ superiorem eius laminam finit. Crura quoq; eiusdem sunt coloris, vel partim subalbidi, sicut etiam digiti, quos membranæ nigræ coniungunt. Cirros denique fuligineos ab occipitio in totam ceruicem demittit. Alteri quidem eadem ferè magnitudo, eadem rostri, pedum, & totius ferè corporis conformatio: tamen in multis euariat: nam rostrum colorem cæruleum, vt in priore non ita viuidum refert, sed plumbeum quodammodo. Caput vniuersum, & collum, pectusq́; castaneæ colorem æmulari videntur. Dorsum, alę, cauda, vropygium, & coxæ inter colorem modò dictum, & fuligineum ambigunt. In alis maculæ sunt aliquæ ex cinereo albicantes. Venter ex cinereo fuscus. In cruribus, & digitis color ferè ex albicante plumbeus. Membranæ digitos coniungentes ex nigro ad plumbeum accedunt. Post Anatem Fuligulam Ornithologus de Anate latirostra maiore agit, eamq́; sic alterius Germani docti verbis describit: Anas latirostra maior, ein Breitschnabel. Huic rostrum duplo ferè, quàm in cæteris latum, idq́; in mare nigrum, in fœmella modò flauescens, modò maculis varium. Striæ quoque longę, & frequentes magis, quàm in vllo alio genere. Collum in albo, cinereoq́; maculosum, gulæ pars inferior alba. Alæ in parte superiore isatidis colore sunt, media albæ, postrema in nigro viridantes, reliqua cinereæ. Venter spadicis colore, in fœmella mediocri Anati ferè similis, in albo flauescunt. Pedes cum primo genere conueniunt in vtroque sexu. Huius, quòd nunquam

Anatis Fuligulę alterius descriptio. Anatis Latirostrę maioris descriptio.

Anas plyrinchos minor prior cum ranunculo latifolio.

Anas platyrhyinchos minor alter, seu Anas fuligula alia: cum myriophyllo aquatico equisetifolio.

quam meas peruenerit ad manus, caput ab Ornithologo mutuatũ expressum exhibeo. Addit idem Ornithologus aliam speciem, quam, inquit, peregrinam esse aiunt, & Seeuogel, idest, auem marinam cognominant: rostro itidem breui, latoq; & conuexo ad cæruleum colorem dilutum inclinante, pars media tamen nigricat, vt & caput, & cauda extrema, & longiores alarum pennæ, quæ tamen duabus Zonis distinguuntur, inferiore alba, & superiore similiter, sed quam per medium linea ruffa diuidat. Collum breue, album inferiùs: dorsum fuscum, pectus ruffum, vt etiam pedes, sed hi dilutiùs. Latera cinerea, fuscis, & breuibus punctis, lineisq; distincta. Oculos puncta obscurè viridia ambiunt. Sed hanc quoque descriptionem picturæ tantùm intuitu confecimus. Quærendum, an hæc sit Slub dicta apud Frisios, auis aquatica, Anate minor, sed rostro latiore. Postremò Anatem quandam, cirrhatam, inquit, Vollenten nostri à corpulentia appellant: cui itidem rostrum latiusculum, corpus Gallinæ magnitudine, plenum, & obesum, quamobrem in cibis cæteris plerisque præ-

Seeuogel Anatis dictæ descriptio.

Anatis cirratæ descriptio.

V fertur.

Caput Latiroſtræ maioris.

fertur. Totum roſtrum ſuperius in hac glauco colore eſt, inferius nigro. Caput etiam, & collum vndique, nigra: más apicem in vertice gerit nigris pennarum cirrhis conditum: prope quem pennæ vtrinque ex nigro virent. Dorſum eſt fuſcum, punctis albicantibus tanquam puluere inæqualiter aſperſum, quæ tam parua ſunt, vt lateant, niſi penitus aſpexeris. Fuſcis alarum pennis candidæ ſubſunt, quarum, extremitas, iterum nigreſcit. Cauda breuis, vt Anatum generibus, vndique fuſca. Venter, & ſupinæ partes alarum albent. Pedum digitos glaucos nigræ coniungunt membranæ. Hactenus Ornithologus. Ego nonnullas Anates obſeruaui, quæ iuremerito latiroſtris accenſeri poſſunt, quas hic breuiter deſcribã: Quòd autem aucupes noſtri nullum ferè Anatibus peculiare nomen indiderint, ſed omnes maiores ſub Anatis nomine ſimpliciter intelligant, minores verò Anadrini, vel Anittini, id eſt Anaticulas appellent, ideo ea circumloqui aliquo modo nobis erit neceſſe. Quæ itaque prima ponitur Anatem platyrynchum pedibus rubris appellare libet: eius enim crura, pedeſq; toti intensè rubent. Roſtrum tres ferè digitos longum, admodum latum eſt, clypei modo recuruum caſtaneæ colore, ſed obſcuro: inferior tamen mandibula, quæ tota fermè ſuperiorem ſubit, alicubi ſpadiceo tingitur, & in eius medio ſtria per longitudinem inſignis excurrit. In hoc dentes vtrinque, quales Anati muſcariæ tribuit Ornithologus, color plumarum per totum ferè corpus varius ad pulueratricum colorem, qui κεραμεοῦς dicitur, accedens: nam caput totum, & medium collum muſtelini coloris, punctis maioribus, & minoribus, paucis albis, iiſq; exiguis, vixq; conſpicuis, partim ſubfuſcis, iiſq; in vertice magis, & in occipitio tinguntur: vti collum inferius albocinereum maculis ſubfuſcis lunatis. Eædem maculæ, ſed maiores, primum dorſum, pectus, ventrem, vropygium, & caudam, quæ omnia eodem ſunt cum capite colore, vel ſubluteo variè aſpergunt. Dorſum medium, & extremum plumæ coloris ſpadicei obſcuri, albæ in extremis oris conueſtiunt. Alarum coſtæ iſatidis colorem referunt. Eiuſdem coloris zona medias alas interſecat, ſupra quam linea alba ſimiliter tranſuerſa conſpicitur. Reliquæ alarum partes ſpadiceo valde obſcuro colorantur. Anas quoque platyrynchos dici poſſit, cuius icon modò deſcriptas conſequitur: quæ parum magnitudine differt, niſi fortè paulò maior eſt. Roſtrum partim eſt fuſcum, partim ſubluteum: in toto corpore coloris ex ſubluteo cinerei maculæ fuſcæ ſunt diſſeminatæ, denſæ, & exiguæ in capite, maiores, ſed rariores in collo, pectore, ventre, & vropygio, & cauda, ſed multò adhuc maiores, & crebriores in toto dorſo. Alæ ad mediam vſque regionem fuſcæ. Media linea alba tranſuerſim ſecat, poſt quam macula cærulea tetragona ferè conſpicitur: cuius tres anguli in lineam nigrã deſinunt: hanc altera linea alba excipit; Quod in iis reliquum eſt, fuſcum eſt. Crura ſunt lutea: vnde Anatem platyrynchum pedibus luteis appellare libuit. Digitos ſimiliter luteos fuſcæ coniungunt membranæ. Vngues nigri. Poſtremam hanc in latiroſtrarum genere Anatem platyrynchum roſtro nigro, & plano appellare libuit; nigrum etenim, & planum habet roſtrum. Caput totum ad medium collum vſque color veſtit terreus: in quo fuſca puncta maiora, & minora frequenti numero ſunt diſperſa: collum reliquum velut ſquamis nigris & ſubalbidis venuſtè exornatur. Pectus, & venter totus, dorſumq; lineolis ſubalbidis, & fuſcis alternatim depingitur. Alarum coſtas plumæ obueſtiunt fuſcæ: in quibus valde exiguæ lineæ ſubalbidę coſpiciuntur. Primam alarũ partem poſt coſtas maculæ rubri obſcuri coloris exornant: hanc nigræ plumæ conſequuntur. Remiges pennæ inferiores ſunt fuſcæ, ſuperiores ex fuſco ad cinereum potiùs vergunt, in quarum medio conſidet macula candida oblonga. Cauda ſubnigra in extremo ad cinereum accedit. Crura, pedeſq; & vngues omnia vt in proximè præcedenti, ni fortè crura aliquantò ſint breuiora.

Anatis platyrynchi pedibus luteis deſcriptio.

Anatis platyrynchi roſtro nigro, & plano deſcriptio.

Anas platyrinchos erythropos.

Anas platyrinchos pedibus luteis cum papyro Nilotico.

Anas platyrynchos rostro nigro & plano cum iunco bombycino.

DE ALIIS QVIBVSDAM ANATIBVS QVAS GERMANVS QVIDAM APVD MISENOS ORNITHOLOGO DESCRIPSIT. Cap. XXXXIII.

Anatis fiſtularis deſcriptio.

NE quid à lectore deſiderari queat, hîc deſcriptiones ponemus quarundam Anarũ, quas ſibi ab alio Germano deſcriptas teſtatur Ornithologus. Anas fiſtularis, inquit, ein Peiſente à ſono acutiore, quem fiſtulæ modo emittit, denominata; aëris meatus in roſtro habet latiores: roſtrum colore iſatidis, circa vnguem ductus nigros, quaſi fila. Collum rubro, nigroq; varium, tergum partim plumeum, vt venter Anatis magnæ, partim rubris, nigriſq; pennis temperatum. Alæ parte ſuperiore cum tergo conueniunt, media, maximaq; albæ ſunt, ima cinereæ. In fœmella verò, nec roſtrum, nec tergum, nec alæ eodem ſunt ornatu: ſolus venter in vtriſque candidus. Anas ſtrepera à vocis ſtrepitu grauiore. Roſtrum nigrum: collum in nigro alboq; quaſi ſquamoſum, dorſum in cinereo flauicans. Subalæ quaſi Perdicum pennæ. Alæ rubras, nigras, albas pennas permixtas habent. Venter ſupernè candidus: cauda nigra, & in extremo cinerea. Pedes lutei, membranæ nigræ. Hæc, inquit, Ornithologus, Muſcariæ noſtris appellatæ, quam ſuprà deſcripſimus, congener videtur. Anas caudacuta ein Spitſchvvantz nomen à cauda longiuſcula accepit. Roſtrum ſupernè nigrum, à lateribus iſatidis dilutæ imitatur colorem: in fœmella cum maculis nigris cinereum. In alis pennæ infimæ tranſuerſim albæ: mediæ in nigro gemmantes viridi, & damaſceno: extremæ nonnullæ flauicantes. Hæc in fœmella varietas non eſt, ſed lineæ tantùm duæ tranſuerſim albæ. Capite cum Anate mediocri, dorſo cum ſtrepera conuenit, pedes, membranæq; cinereæ. Anas quadrupes magnitudine Anatis paruæ. Roſtrum latum, & in latitudiue tenue, figura à noſtratibus omnibus aliquantum differens, priore parte nigrum, extrema flauum. Capitis ſumma pars ad collum vſque nigra, circa oculos cinerea. Niger circulus collum ambit, nigrum tergum, nigræ alæ, nigra cauda. Venter albus, pedes flaui, & non procul inter ſe diſtantes, vt pictura indicat. Hanc Anatem mortuam vidi: nam duæ aſſeruantur Torges in armamentario illuſtriſſimi electoris Saxoniæ. Audiui à quibuſdam circa Merſeburgum ad Salam eius generis captas eſſe. Hæc ille, qui imaginem quoque, inquit Ornithologus, Anatis quadrupedis ſibi viſæ ad nos miſit, quam hoc loco appoſuiſſem, ſi à ſculptore, dum hæc æderemus, cælata fuiſſet. Acronium lacum, quem Conſtantienſem vocant, teſtatur idem Ornithologus, multa Anatum genera alere: & inter alias, quæ ab accolis vocantur Krautenten, ideſt, herbiuoræ, Mooren, vel Murenten, quas puto, inquit ille, ab Anate torquata maiore non differre, Trijbuogel, Katzle, de quibus nihil hactenus certum reſciui.

DE ANATE NIGRA, ROSTRO NIGRO, RVBRO, ET LVTEO. Cap. XLIIII.

DE Anate hac hîc depicta ſic ad me ſcripſit Gulielmus Maſcherelus, aliàs Knauſt dictus præclarus apud Colonienſes medicus aliquando auditor, & familiaris meus: Mitto ad te Anatis feræ effigiem, ab aucupibus captam ictu ſclopi prope vrbem Duiſberg in littore parui fluuij, quam Rhocam vocant, Magnitudine erat Anatis ſylueſtris, vel paulò maior. Cætera non ſcribo: nam tute ex ipſa pictura omnia manifeſtò cognoſcere poteris. Toto autem corpore erat quidem nigra, ſed linea alba per alarum longitudinem excurrebat. Roſtrum nigro, luteo, & rubro diſtinguebatur. Pedes erant rubri, membranæ nigræ.

Anas ſylueſtris nigra, à Gulielmo Maſcherellio, cum gramine aquis innatante Lob.

DE ANATIBVS QVIBVSDAM GERMANIÆ INFERIORIS, ET MARITIMÆ, MEANCA, TELA, ET SLVPO, ET C. ANATE FERA MINORIBVS. Cap. XLV.

IN Germania inferiore, & maritima, inquit Ornithologus audio reperiri auium aquaticarum, & Anatibus ferè ſimilium diuerſa genera, & nominatim iſta Smeant, Teling, Slup, Griffuogel, Vvild enten. Primum ex his minimum eſſe, ſecundum maius primo, tertium ſecundo, quartum tertio, quintum omnium maximum. De Meanca Alberti anteà iam egimus, ſed Ornithologus ex Friſio quodam accepit Meancam Anati ſylueſtri ferè ſimilem eſſe, ſed minorem, quæ in ſublime volatu efferatur, imminente ſerenitate, alba circũ latera. Vocabat autem ipſe Germanicè Schmeant. Sed hæ aues cùm volaces ſint, & rarò natent, Anatum generi non debent adſcribi. Slub, vel Schlub Friſiorum lingua genus Anatis eſt, minus, quàm Anas fera propriè dicta, ſed roſtro latiore. Hæc fortè fuerit ſpecies vna ex Anatibus platyrynchis, quas ſuprà deſcripſimus. Non dubito, inquit idem Ornithologus, quin & alia complura Anatum genera cõperlantur, alia in alijs regionibus, quanquã veteres pauca nominarunt, vt Ardearum quoque tria tantum genera, quæ tamen innumera reperiri Oppianus in Ixeuticis author eſt. Ego verò non plura Ardearum, quam Anatum genera extare puto, multoq; magis ſi quis Mergorum etiam genera Anatibus adnumeret. Sunt enim Mergi nonnulli Anatibus non cæterò tantùm corpore, ſed etiam roſtro ferè ſimiles, vt Anates primo intuitu exiſtimari poſſint. Hæc ille.

Meãcæ Anatibus nõ debent aſcribi.

DE

DE ANATIS SPECIE HERLE, SEV HARLE GALLIS DICTA.

Cap. XXXXVI.

ELLONIVS præterea duo alia Anatum genera deſcribit, quæ & ipſa hic inſerenda veniunt. Pluribus itaque Galliæ in locis Anatem quandam appellari ait Herle, ſeu Harle: colore eſſe pulcherrimo, mali aurantij æmulo; minorem Anſere ſylueſtri, magiſq; Anati ſimilem quoad corporis habitum, tum ob collum, & crura breuia, tum ob pennarum colorem. Quamobrem, inquit, Vulpanſerem veterum eſſe ſuſpicari deſtitimus. Auis hæc Herle dicta plurimis pennis optimè inſtructa eſt, quarum quæ collum veſtiunt, & ventrē, colore ſunt mali aurantij pulcherrimo, ad flauum tendente. Vertex, colli initium, & dorſum nigricant. Alas haberet omnino candidas, niſi earum extrema niger color inficeret. Roſtrum trium digitorum longitudine in hoc ab Anſerino, & Anatino differt, quod rotundum ſit, & in extremo recuruum: colore autem ad rubrum accedit: eſt vtrinque ſtriatum, vt reliquarum aquatilium auium: Lingua vt in cæteris huius generis alitibus ſerrata. Crura, & pedes rubeſcūt, Anatinis ſimilia. Caudam etiam, vt omnes aues aquaticæ breuē habet. Hæc Bellonius. Cæterùm Ornithologus hanc auem ex Anatum genere eſſe non admittit: quòd roſtri figura repugnet: nam Mergino generi ſimile eſt: vnde ſub Merganſeris nomine deſcribit, cuius verba ſuo loco referam.

Anatis Herle dictæ deſcriptio.

DE TADORNE GALLIS DICTA EX ANATVM GENERE.

Cap. XXXXVII.

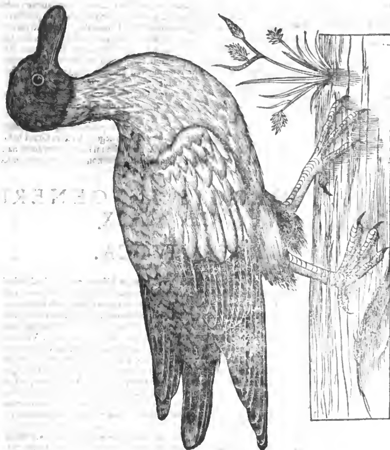
A Tadorne, inquit idem Bellonius, auis eſt Anati admodum ſimilis: ſed rarò in Gallia conſpicitur, & nonniſi in Principum aulis ex alijs prouincijs allata. Gauiam maiorem, quam Caniard Gallis dici ſupra annotauimus, magnitudine ſuperat: ad Anſerem mediocrem accedens. Capitis plumæ ſunt nigræ, quemadmodum & oculi. Roſtrum in ſuperna parte rubicundū, à lateribus vtrinque verſus narium foramina macula nigra notatum extremum verò in nigram aliam maculam deſinit vnguis figura: eſt autem breue vt Anatum, latum, vt Anſerum. Crura illi, quàm Anatibus altiora. Horum, & pedum color ex pallido ad rubrum vergit. Torquis ruber pectus ambit: cum tota ventriculi regio, & collum candicet. Totum pariter corpus candidum eſſet, niſi alæ ſuperiùs nigræ eſſent, vbi quoque linea rubra vtrinque conſpicitur. Alarum, & caudæ extremæ oræ ſunt nigræ. Non admodum gaudet mergi, quamuis aquæ libenter innatet; caudamq́. Anatum inſtar geſtat. Vox illi ſimilis cum Anate marina. Alæ explicatæ nigræ omnino apparent, in quibus plumæ quædam virides ſplendent, vt in Anatum genere: quia verò alarum pennas nigras introrſum complicat; tres illæ, quæ reliquas contegunt, colorem illum rubrum efficiunt. Hæc Bellonius appoſita hac, quam vides, icone.

Deſcriptio.

Vox.

Tardone Gallorum cum gramine paluſtri echinato.

DE PVFFINO ANGLICO. Cap. XLVIII.

Puffini Anglici deſcriptio. Vſus in cibis. Locus. Victus. Quomodo capiatur. Tertij vrinatricis generis Turneri deſcriptio.

HVIVS quoque auis deſcriptionem debemus Ornithologo. Auis quædam, inquit, aquatica, Anati ſimilis colore: (licet viridem colorem circa caput, & collum non habeat) & roſtro, magnitudine minor, plumoſa, apud Anglos, (vt audio) Puffin appellatur, ſale conditur, & in delicijs habetur, Editur etiam quadrageſimæ tempore, quod videatur quodammodo piſcibus affinis, cùm ſanguinem frigidiorem habeat. In mari degit, & volat, vbi etiam capitur vt Anglus quidam nobis narrauit. Et rurſus alius quidam Anglus eandem auem his verbis nobis deſcripſit. Marina eſt, conſimili penè forma cum aue, quam Angli Cotam appellant, (aut Fulicæ noſtræ fluuiatili) niſi quòd exilior eſt, & colore magis ſubfuſca (quàm nigra) pennis caret: plumis tantùm ceu lanugine quadam veſtitur: itaque ſubuolare non poteſt. Suburinans alga, & cochleis victitat. Si quãdo vel metu, vel aliam ob cauſam locum ocyus mutare inſtituit, alarum, pedumq; extremitate nitens aquas celeriter, quaſi prorepens, præterlegit. Retibus gregatim capiuntur, vaſisq; ſale conditæ, in quadrageſimam reponuntur. Hæc ille. Quidam Anglus tertium vrinatricis genus, quod Anſerculo nuper ab ouo excluſo ſimile facit, roſtro tantùm exiliore pro pennis lanuginem quandam habere ſcribit, nec in mari, ſed ſtagnis, & fluuijs non rapidis degere. Veteres Græci in Grypho auem nõ auem pro Veſpertilione dicebant, Angli Puffinum ſuum, quem auem natura fecit, non ſolùm nomine, ſed reipſa etiam, & licentia ſibi auem non auem, vel auem piſcem faciunt. Hæc omnia Ornithologus.

DE MERGIS IN GENERE. Cap. XLIX.

AEQVIVOCA.

Αἴθυια ἑτερ(ῶς) quid. Pila, ſeu mortarium cur Græcis Aethyia dicatur. Mergi multiplex ſignificatio. [a] Epiſ. quæſt. lib. 1. Marquotte Gallis quid. [b] De re ruſtic. lib. 2. capit. 21. [c] De re ruſt. lib. 5. ca. 21.

DE Mergis deinceps dicamus, in quorum hiſtoria eadem planè niſi etiam maior, confuſio eſt, quę in Anatum, quibus adeo ſimiles ſunt, vt ni multum aduertas, vix interſtinguas. Eiuſcemodi autem cõfuſio inde naſcitur, quòd ipſamet etiam literarum culmina, quorum authoritatibus nobis ſtandum eſſet, quemadmodum allatis etiam exemplis in Fulica oſtendimus Grçcos vertentes pro eadem dictione nunc hoc, nunc illud reddunt. Vbi quoque Αἴθυιαν Græcis Mergum præcipuè ſignificare pronunciauimus, quanquam Vuottonus citãs Euſtathium, Heſychium, Suidam, Etymologum, & Varinum eandem velit, quæ Κορώνη θαλάσσια dicitur, ideſt, Cornix marina. Significat verò etiã vox hęc thyram, ideſt pilam, vel mortarium, forte quòd piſtillus in eo merſetur, emergatq; ſubinde. Mergus quoque Latinis multa ſignificat, auem in primis, de qua præſens inſtituitur ſermo. Prætereà, teſte Cælio Calcagnino, caput vitis, quod propagationis gratia in terrã immergitur, *Erat*, [a] inquit, *& propaginis laudata ratio, quum in terram vitis caput immergebant, ex quo & Mergus dicebatur: nec prius à matrice abſcindebatur, quam radices egiſſet*. Meminit etiam Carolus Stephanus, dum ait: *Galli hodie vulgò Mergum in vinea appellant Marquotte, quaſi Mergottam, alij Courſonbrin*. Contra Ornithologus exiſtimat Mergum dici propagationis genus in vite. Sed quid vetat, cur non vtrunque ſignificetur. Nam cùm Palladius, [b] *Mergum*, inquit, *dicimus, quoties velut arcus ſupra terram relinquitur, alia parte vitis infoſſa*; propagandi ipſum modum intelligit; cùm verò ſtatim ſubdit: *Mergi poſt biennium reciduntur in ea parte, qua ſuprà eſt, & in loco inſtar vites relinquunt*, ipſas vitium propagines, quę immerguntur in terram. Sic & Columella modo in hoc, modò in illo ſignificato eadem hac voce vtitur. Sed vt manifeſtiùs pateat, verba eius adſcribam. [c] *Nonnullos tamen, inquit, in vineis characatis animaduerti: & maxime Bluenaci generis, prolixos palmites, quaſi propagines ſummo ſolo adobruere; deinde rurſus ad arundines erigere, & in fructũ ſummittere, quos noſtri agricolæ Mergos, Galli condeſoccos vocant, eosq; adobruunt ſimplici ex cauſa,*

quòd

quòd existiment plus alimenti terram præbere fructuarijs flagellis. Hinc Columella vitium palmites, qui solo adobruuntur, manifestè Mergos vocitat, sicuti vbi scribit: [d] *Veteres vineas Mergis propagare potiùs, quàm totas sternere Atticus præcipit, quod Mergi mox facile radicantur, ita vt quæque victis suis radicibus tanquam proprijs fundamentis innitatur.* Sed alibi, [e] *Mergum esse* ait, *vbi supra terram iuxta suum adminiculum vitis curuatur, atque ex alto, scrobe submersa perducitur* (alias producitur) *ad vacantem palum. Tum ex arcu*, inquit, *vehementem citat materiam, quæ protinus applicata suo pedamento ad iugum euocatur.* Quo loco Mergum vocat ipsam vites propagandi rationem. Vbi verò apud eundem legitur, [f] *Metendi genera complura sunt, multi Mergis, alij pectinibus, spicam ipsam legunt*; Beroaldus à nominatiuo Mergi masculini generis deducit. *Videntur Mergi*, inquit, *esse ferramenta idonea metēdis frugibus, quæ à Plinio mergites appellantur, sic scribente: Stipula alibi media falce præciduntur, atque inter duos mergites spica distinguitur. Notum est illud Maronianum: Aut fœtu pecorum, aut cerealis mergite culmi. Exponunt grammatici dici manipulos spicarum (vt Seruius) quo intellectu an hic, & apud Plinium Mergi, Mergitesq; accipi possint, æstiment eruditi.* Sic ille. Sed melius mea quidem sententia à fœminino Mergæ deduceretur sextus ille casus Mergis. Mergæ enim pro instrumento illo rustico, qualecunque sit, apud authores legitur, Mergi non item. Cæterùm quod ad Mergarum, & Mergitis significationem attinet, Baptista Pius pro Mergis ligones, vel falces messorias interpretatur, pro mergitibus verò manipulos spicarum: nam exponēs illud Plauti: [g] *Palus venundas sibimet mergas datas, vt hortum fodiat.* Mergas, inquit, ligones à mergendo, quòd immergantur in terram imitùs, & profundè. Eiusdem similitudinis Mergas autumo, qualis vtensilia instrumenti rusticani sunt, quæ lingua vernacula dicuntur vangæ: nec impropriè. Siquidem ita ferè Latinè dicantur Palladio his: *Serrulas minores, vangas, runcones, quibus vepreta persequimur, secures simplices vel dolabratas.* Videtur tamen Columella libro secundo Mergas pro falcibus messorijs intelligere in hæc verba: *Multis falcibus verruculatis: atque ijs vel nostratibus, vel denticulatis, medium culmum secant; multi Mergis, alij pectinibus spicam ipsam legunt.* Quin ex Columellæ, & Plauti verbis intelligere datur, Mergas secandis messibus instrumenta vocari, & similiter ad terrā pastinandam accommoda vtensilia. In alia significantia manipulos spicarum Mergites dicimus. Hæc Pius. Verùm Mergites quidem manipulos spicarum significant; Mergas verò Festus vocat furculas, quibus acerui frugum fiunt, dictas à Mergis volucribus. *Vt enim*, inquit, *illæ se in aqua mergūt, dum pisces persequuntur: sic messores eas in fruges demergunt, vt eleuare possint manipulos.* [h] Ita quoque Lambinus clarus interpres alibi apud eundem Plautum Mergas non aliter exponit. Locus Plautinus est:

[d] De re rust. lib. 4. cap. 4.
[e] De re rust. lib. 4. ca. 15.
[f] De re rust. lib. 2. ca. 21.
[g] In Pœnulo.
[h] In Rudente.

——— *Si attigeris ostium*
Iam Hercle tibi messis in ore fiet Mergis pugneis

Ibi Lambinus, *Mergæ*, inquit, furculæ sunt, quibus acerui frugum fiunt: & paulum infrà: Per Mergas igitur pugneas iocosè significat Plautus pugnos ori impactos. Hæc ille. Hac itaque in significatione si Mergas accipiamus prout accipi par est, manifestum quoque erit Mergitis significatum: nihilque aliud significabit quàm manipulum, vel aceruum, quantus scilicet vel semel furcula, quæ Mergæ dicuntur, simul tolli potest. Philippus Venutus in suo Lexico Italico Mergum esse scribit amnem Galliæ Cisalpinę, qui Italicè Orco dicitur. Mergus præterea, siue vt aliàs legebatur, Mergum, cuius genitiuus sit Mergoris, genus vasis, quod nonnulli situlam appellant, quòd hauriendæ aquæ mergatur, Ambrosio Calepino significat. Idem Mergulum, qui aliquando Mergum generatim denotat, aliàs particularem speciem, interpretatur instrumentum, quo lampadis lychnus continetur.

Merguli significatio multiplex.

Mergus Mergoris quid significet.

SYNONYMA.

קאת Kaath, & שלך Schalac Hebraicas voces confundi, & pro eadem accipi, etsi Deut. 14. vtraque seorsim nominetur, inter immundas aues, suprà annotaui. De Æthyia Græcorum voce dubitatur pariter, vt diximus, nunquid Latinorum Mergū significet. Vvottonus enim vir non indoctus aues diuersas esse suspicatur, hoc solo argumēto fretus, quod Æthyia apud Græcos tantùm marina legatur, & Aristoteles eam in saxis maritimis oua parere tradat, cùm Mergus à Plinio non marinus tantùm, sed stagnorum etiam incola ponatur. Conijcit autem Αἴθυιαν, citans Eustathium, Suidam, Etymologum, & Varinum eam esse, quæ Κορώνη θαλάσσιος, id est, Cornix marina dicitur. Et cùm Arrianus in Pontici maris nauigatione Cornicem marinam vnà cum Æthyia tanquam diuersas memoret, Aethyiam huic authori eandem esse, quæ Coruus marinus vocatur. Appion quoque Etymologo teste, Coronen ait eā-

dem esse

dem eſſe auem,quæ Larus,& Aethyia. Ioachinus Perionius credit Vergilium Fulicas appellare,quas Aratus Aethyias. Mergi verò,inquit, Græcè ab Arato Ἐρωδιοὶ appellantur. Sed Erodios Ardeas quaſdam eſſe,Aethyias verò Mergos veterum ſcripta oſtendunt. Nos de Erodijs aliàs. Nunc vt Aethyias,& Mergos nihil differre pateat, Ornithologi ſuper eo ſententiam adſcribere etiam lubet.

Aethyias, & Mergos idem eſſe.

Sed,inquit,cùm hactenus omnes eandem eſſe auem tradiderint(Aethyiam,& Mergum) & plerunque de Aethyia à Græcis tradita, Plinius de Mergo interpretatus ſit,nihil eas inter ſe differre præterquam nomine credimus. Idem enim animal & marinum eſſe, & circa fluuios,ſtagnaûe, aut in ipſis morari cùm in auium, tum in piſcium genere nihil prohibet: ſiue quòd à mari quædam aſcendant, vt Alcyones aues,lupi piſces,ſiue quòd vtrobique naſcantur,idq; vel nullo diſcrimine corporis, & naturæ,vel aliquo alio diſcretæ,vt percæ marinę à fluuiatilibus.Quin & eaſdem aues in arboribus nidificare, & ſi arbores deſint,in nudis ſcopulis,nihil erit abſurdi, vt apes aliàs in arborum,aliàs in terræ cauis nidificant. Tranſtulit ſanè locum ſuum Plinius ex Ariſtotelis de animalibus hiſtoria libro quinto capite nono,vbi nulla arborum mentio,ſed tum Lari,tum Aethyiæ ſaxis maritimis oua parere ſcribuntur. Quod ſi Aethyiam Mergum eſſe negemus, nullum aliud,quo appellari Græcè poſſit, vocabulum nobis relinquitur.Nam Dypten,Poyngen,& Bungen poetica eſſe legimus,& idem cum Aethyia ſignificare. Sic ille.

Dyptes, Poynges, Bunges.

Cuius doctiſsimi viri rationes,omnino conficiunt, Aethyiam,& Mergum non differre. Quod ſi verò cui etiamnum Ariſtotelis,& Plinij verba ante citata negotiũ faceſsãt; obijciam alterius viri docti obſeruationem,quam nobis his verbis teſtatam reliquit: Plinius Mergos in arboribus nidulari ſcribit,at Ariſtoteles in ſaxis maritimis. Quod vterque aut vidit, aut à referentibus aucupibus didicit,ſcripto mandauit. Et ego vtrumque obſeruaui: nam in rupibus marinis iuxta oſtium Tinæ fluuij Mergos nidulantes vidi , & in Northfolcia cum Ardeis in excelſis arboribus. Qui in rupibus maritimis nidificant, ex præda marina ferè viuunt, qui verò in arboribus,amnes,lacus,& fluuios victus gratia petunt.Quæ cum ita ſint,alius occurrit ſcrupulus non minus difficilis:nimirum cùm tam Græci,quàm Latini huius auis vnam tantùm ſpeciem faciunt,quæ nam Mergorum, qui hodie ſunt noti,ſpecies, Aethyæ,& Mergo veterum reſpondeat. Petrus Bellonius in libro obſeruationum peculiarem quandam Mergi marini ſpeciem eſſe in Creta ſcribit, vrinari ſolitam, diuerſam à Phalacrocorace ſuo (Cormorant) & reliquis Mergis,eamque Ariſtotelis Aethyiam arbitratur.

Vtamania ſiue Calicatezen Mergi dicti deſcriptio.

Qui littora Cretæ habitant,inquit ille, Vtamania nominant,Magnitudine eſt Querquedulæ (d'vne Sarcelle) albo ventre, capite,& dorſo nigro,itemque alis, & cauda. Digito pedum poſteriore caret ſola inter palmipedes.Pluma ei inſtar lanuginis,validè inhærens cuti.Roſtrum marginibus acutis cauũ, & planum ferè,lanuginoſis plumis bona ſui parte obducitur,nigrum ſuperiore,album inferiore parte,vertice lato.Hæc igitur Bellonio veterum Aethyia eſt. Eadem ferè repetit in hiſtoria auium:& hanc eius iconem exhibet,ſed quia in eius deſcriptione in fronte habere tuberoſitatem quandam dixerat, cui innaſcatur floccus plumarum niger, iſque in eius icone deſideretur,idcirco addi curauimus.Sed Ornithologus Mergum magnum nigrum,& Carbonem aquaticum Alberto dictum,Græcorum Aethyiam,& veterum Latinorum eſſe ſuſpicatur.Idem ſentire videtur Anglus ille:nam huiuſmodi auem ſub Mergi,& à Cormorant nomine nobis deſcribit:& color profectò nomenclaturæ Græcæ reſpondet.Sed quia huiuſmodi auem multi cenſent eſſe Ariſtotelis Coracem, quem Gaza interpretatur Coruum aquaticum,idcirco neque huic ſententiæ quis tutò adhærere queat. Nos more noſtro ſuum cuique iudicium relinquimus: cùm nihil certi ſtatui poſſe videamus: Aethyam aliqui Latinè per y tãtùm ſcribunt: Græci verò ſemper per υι diphthongum in penultima. Apud Demetrium Conſtantinopolitanum noſtri temporis ſcriptorem prò Αἴθυια Αἴδυια legitur.

Aethyiæ etymum.

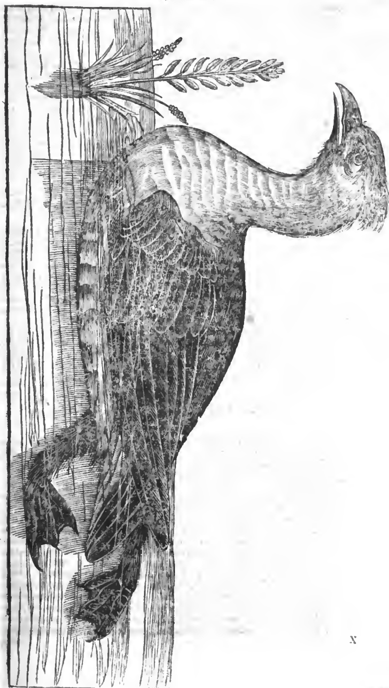
Dicta quidem Aethyia videri poteſt, vt exiſtimat Ornithologus, quaſi Aedyna ἀπὸ τοῦ ἀεὶ δυνειν καὶ δύπτειν,vel ἀπὸ τοῦ αἴθειν propter nigrum colorẽ,vt Aethiopes.Dypten,Poyngẽ, & Bungen poetica eſſe, & Mergum ſignificare ſuperiùs eſt annotatum, id quod teſtatur etiã Hermolaus, inquiens: *Mergum Aethyiam Græci vocant,& poeticè Dypten. Alioqui nihil eſt aliud Dyptes, verbum ex verbo,quàm Mergus. Poetæ Græci etiam Poyngas,& Bungas dicunt aues eas, Photio authore.* Cuius poſterioris vocis etymologiam reddens Etymologus πώϋγγες, inquit, αἱ Αἴθυιαι, κλαθῶσαι,βῦγγες,παρὰ τὴν βοὴν καὶ τὴν ἠχὴν (melius ἰυγὴν, vt Varinus habet) id eſt Poynges Mergi,qui vocantur Bunges à nomine βοὴν, ideſt vox & ἠχὴ, ideſt, ſonus. Dyptes præterea apud Lycophronem Caruli, ideſt Alcyonis matris epitheton eſt, Scholiaſtes κολυμβητὴν interpretatur: vnde eadem dictio ab Heſychio, & Varino homo vrinator, vel natator interpretatur, vel Mergus auis.

Κῆξ Mergus.

Κῆξ auis eſt marina, inquit Euſtathius, Hirundini ſimilis,quam alij Larum,alij Mergum interpretantur. Idem ſcribit Varinus. Mergus aliàs

nomen

Mergus Bellonij.

Mergon. Smergo. Plongeon, & eius etymum.

nomen commune eſt ad omnes Mergos, aliàs particularem ſpeciem ſignificat. Mergum, inquit Calepinus, alij Mergonem vocant, ſed vox hæc vernacula eſt, non Latina, nos etenim omnes ferè Mergorum ſpecies Mergon appellamus. In quibuſdam etiam Italiæ locis Smergo dicitur, Gallis Plonget, & Plongeon: cuius poſterioris vocis etymum ſic refert Ioachimus Perionius: Mergum Plongeon appellamus, quàm longè à Latino diſcedentes. A Græco, inquam πλύναι, id eſt, lauare verbum noſtrum plonger ortum eſt, id eſt, mergere. Hinc Mergum Plongeon ad Græcorum πλῦγγας, & βῦγγας accedere, quam vocem poëticam eſſe, & Mergum ſignificare diximus. Idem Ornithologus ex cuiuſdam eruditi Hiſpani relatu Mergum, Coruum marinum, Cuoruo marino (potiùs Cueruo marino) Hiſpanis appellari aſſerit. Sed hoc nomen apud eos vnam tantùm fortè Mergi ſpeciem ſignificat, illam ſcilicet, quam Mergum magnum, nigrum, & Carbonem aquaticum Albertus vocat, & multi Ariſtotelis Coracem, ſeu Coruum marinum eſſe volunt. Idem de Anglorum Cormorant eſt dicendum. Germani Mergum Sucher interpretantur, aliqui Teucher, Tucher, Suchent. Sed alij, inquit Ornithologus, alias aues his nominibus deſignant. Illam, quæ propriè Sucher appelletur, aiunt Columba minorem eſſe. Belgæ voce diminutiua Sic keckm, alij Duycker vocant, vel Sclouer, vel Scholuaer.

GENERA. DIFFERENTIAE.

QVANQVAM veteres vnicum duntaxat Mergorum genus fecerint, fortè quod cum Anatibus ea confuderint: hodie tamen plura agnoſcuntur, quæ quomodo ab Anatibus diſtinguantur, inferiùs docebitur. Mergus autem, vt inquit Albertus, non tam ſpecies auis eſt, quàm genus multas ſub ſe ſpecies continens. Idem Fulicam autem eſſe aquaticam ſcribit, & Mergum nigrum vocari, Anate minorem. Et rurſus Brenthum Merguli ſpeciem eſſe, piſces venantis, quanquam Bathyos apud illum pro Brentho corruptè ſcribitur. Seuerus Sulpitius, vt refert author de natura rerum, tradit, Mergorum quandam ſpeciem cornutam vocari, eò quòd rubeas plumas in capite inſtar cornuum habeat. Apud veteres alia quoque auium nomina leguntur, quas ex Mergorum genere eſſe conijciunt, & pro ipſis alias aues hodie cognitas oſtendunt. Ex quibus ſunt Colymbides, ſeu vrinatrices maiores, & minores, Thraces, Dytini, Vria, Phalarides. Neoterici quoque plurimas recenſent Mergorum ſpecies, quæ à diuerſis populis diuerſa etiam nomina habent, quæ omnia hîc recenſere eſſet ſuperfluum, cùm ſingulorum peculiares hiſtorias ſimus deſcripturi.

Brenthus. Bathyos. Mergus cornutus. Colymbides. Thraces. Dytini. Vria. Phalarides

FORMA. DESCRIPTIO.

AETHYIÆ nemo Græcorum peculiarem aliquam notam, ex qua cognoſci queat, attribuit. Mergum Plinius inteſtino rectò eſſe tradit. Mergum quoque [a] Ouidius nobis ſic deſcribit:

Fecit Amor macrem, longa internodia crurum,
Longa manet ceruix. Caput eſt à tergore longe.

[a] Metam. lib. 11.

Idem ſubſtricta crura gerentem, & ſpatioſum in guttura appellat. Sed hæc peculiari cuidam ſpeciei conueniunt, Mergo ſcilicet à veteribus propriè dicto. Hic verò quis ſit, vnuſquiſque ex hiſce Ouidianis notis conijcere tentet. Nos interim, quæ Mergis generatim conueniunt, hîc aſcribemus. *Mergi*, inquit author de natura rerum, ***contra omne genus auium pedes habent in cauda, ita vt in terra ſtantes inſtar hominis pectus erectum præferant.*** Albertus ſcribit aues, quæ vt plurimùm Mergi vocantur, varias eſſe inſtar Picæ. Ornithologus vbi inter Anates, & Mergos diſcrimen ponit, plures notas recenſet. Veteres, inquit, non fecerunt plura Mergorum genera, fortè quòd cum Anatibus ea confuderint. Nos cùm aliàs diſtinguimus, tum dentibus, qui Anatibus omnibus molliores, flexiles, tranſuerſiq; per roſtrum pertingunt. Mergorum illis, quibus roſtrum latiuſculum (minus tamen latum, quàm Anatibus) duri, ac rigidi, vtrinque tantùm in marginibus roſtri: cæteris, quibus roſtrum latum non eſt, ſed in acutum deſinit, nulli. Veteres quidem nullius auis, quod ſciam, dentatæ meminerunt, præterquam Diomedææ, quam Iuba Cataractam vocat: vt hæc quoq;

Mergo-

Mergorum generis existimari possit. Et crura vel non æquè absoluta habent, vel breuiora, vel non eodem situ, vel posteriùs: quamobrem incommodè ingrediuntur. Plerisque eorum ceruix procerior. Hæc Ornithologus. Petrarcha Mergos turpes appellat, sed nunquid ob colorem, vel ob corporis figuram, vel aliam ob causam, nescio.

LOCVS, NATANDI PERITIA. VICTVS.

AETHYIAM apud mare victitare scribit Aristoteles: item degere quidem in fluido, victumq; inde emoliri, sed aërem, non humorem recipere, & foris parere solere. Oppianus verò vrinari eas, & sub aqua manere diutissimè, non in pelago solùm, sed paludibus etiam versari, tum maximè, cùm vis aliqua ventorum mare infestat. *Tunc enim*, inquit, *immorari in eo non solent.* Suidas AEthyias marinas facit. Plinius Mergum non tantùm marinum ponit, sed etiam stagnorum incolam. Ouidius alibi Mergos mare carpentes appellat, alibi æquor amare dicit, dum scribit: *Vbi victitent.*

Æquor amat, nomenq; manet quia mergitur illi.

Mergus, inquit author de natura rerum, flumina, stagnaq; innatat, sic dictus, quòd in aquis se mergat. Diutiùs tamen sub aquis morari non valet, quòd aëris respiratione indigeat. Cùm percuti metuit, in aqua mergitur, & pisces persequitur. Ornithologus Mergos asserit, magis aquaticos esse, quàm Anates: ideoq; semper ferè in aquis manere: non æquè in terram, & ripas egredi vt Anates.[a] Virgilius tamen Mergos apricos vocat, & locis apricis gaudere scribit, vt hæc eius ostendunt carmina. *Mergi Anatibus magis aquatici.* *a Aeneid. lib. 5.*

Est procul in pelago saxum spumantia contra
Littora, quod tumidis submersum conditur olim
Fluctibus, hyberni condunt vbi sydera Cori,
Tranquillo silet, immotaq; attollitur unda
Campus, & apricis statio gratissima Mergis.

Sed hoc non arguit, quominus aquatici sint dicendi, imò contrarium astruit: nam loca amant aprica, vt siccescant: quia assiduè aquæ sese immergunt. Diutissimè autem omnium auium in aqua commorari possunt, tum quia vt iam dictum est, longissimo tempore vrinantur, tum quia summa pollent natandi peritia, quam celebrare videtur Homerus dum Ino mare subeuntem, vt[b] Vlyssi suppetias ferret, Mergo comparat his verbis. *Locos apricos cur ament.* *b Odyss. lib. 5.*

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ καλλίσφυρος Ἰνώ,
Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα.
Νῦν δ' ἁλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἐξέμμορε τιμῆς,
Ἥ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον, ἄλγε' ἔχοντα
Αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῇ ἀνεδύσατο λίμνης.

Hunc autem vidit Cadmi filia pulchros talos habens Ino
Alba Dea: quæ prius quidem erat mortalis loquens:
Nunc autem maris in profundo Deorum sortita est honorem,
Quæ Vlyssem miserata est errantem, dolores habentem,
Mergo autem similis volatu ingressa est mare.

Et paulo inferiùs de eadem loquens:

Αὐτὴ δ' ἂψ ἐς πόντον ἐδύσατο κυμαίνοντα
Αἰθυίῃ εἰκυῖα.

Ipsa autem retrò in pontum ingressa est æstuantem
Mergo similis.

[c]Stephanus Vinâdus Pigius miram ipsorum natandi artem prædicat, quam licet alijs etiam auibus marinis attribuat, præcipuè tamen Mergis conuenire innuit, dum eos primo loco, Fulicas secundo nominat. Profectò videmus, inquit, Mergos, Fulicas, aliasq; marinas aues alam alteram sæpius ad ventum erigere, & expandere, & eius tanquam veli adminiculo nauigare. Obiter hîc etiã est annotãdum, quod obseruauit Cælius Rhodiginus in prognosticis Aratum Mergos nuncupare ἔρωας, quoniã, vt inquit Theon, dum mersantur mari fiat ἔρως, *c In Hercule Prodico.*

 idest,

Quibus victitent. Mergi edacissimi. [d] In Ixeut. 3.6. [e] Lib.10. cap.47. [f] Lib.11. cap.31.

ideſt, vortex. Mergunt autē ſeſe aquis, vt ſibi victum quærant. *In aquam*, inquit Varro de Mergo loquens, *ſeſe cibum captans aſſiduè immergit*. Piſcibus etenim, alijsq; aquatilibus auidè veſcuntur, eorumq; maximam ingerunt copiam: ſunt enim edaciſſimi, & inſatiabiles. De qua edacitate, & piſcandi modo plura tradit [d] Oppianus. *Aethyia*, inquit, *inſatiabiles ſunt, & maximè voraces, piſces ingeſtos mox aluo reddunt, atque etiam viuos nonnunquam. Soli inter amphibias aues volitando piſcantur, ita vt ſimul vtrumque faciant. Congros, Anguillas, & alios lubricos, leuesq; piſces deglutiunt, alios quoque piſces delphinorum, & caniculorum inſtar perſequuntur*. Eandem quoque eorum edacitatem alij prædicant authores. Kiranides Æthyiam auem eſſe marinam ſcribit inſatiabilem. Strozius pater alibi Mergos piſcantes, alibi edaces appellat. Tradit [e] Plinius eos inter aues aquaticas ſolitos eſſe deuorare, quæ cæteræ reddūt. Et [f] alibi. *Inſatiabilia animalium*, inquit, *quibus à ventre protinus recto inteſtino tranſeunt cibi, vt lupis ceruarijs, & inter aues Mergis*. Vult quoque Ariſtoteles animalia, quibus inteſtina recta ſunt, ciborum auida eſſe.

NIDVS. PARTVS. INCVBATVS.

Vbi, & quot oua pariāt, & quo tempore.

MERGI, *& Gauia*, inquit Ariſtoteles, *ſaxis maritimis oua bina, ternaué pariunt: Gauia æſtate, Mergi à bruma, ineunte vere: & incubant cæterarum auium more.* Quem locum transferens Plinius, Mergos in arboribus nidificare reddidit, quod tamen Ariſtoteles nuſquam ſcripſit. Quapropter Io. Claymundus, ne Plinius ab Ariſtotele diſſentire videatur, hunc locum Plinij ſic legit: *Gauia in petris nidificant, Mergi etiam in arboribus*. Verùm codices omnes; quos viderim, inquit Vuottonus, in altera littera conſentiunt. Quapropter omnino contendit Aethyiam à Mergo omnino diuerſam eſſe; ſed eſto, nullum in Plinianis verbis mendum ineſſe, non ideo firmum argumentum elici poteſt, Aethyiam, & Mergum ab inuicem differre: de qua re ſuprà. Manifeſtum præterea eſt argumentum, Plinium eandem auem Mergi nomine, quàm Aethyiæ Ariſtoteles intelligere, quòd eundem ouorum numerum aſcribat, & idem pariendi tempus, & amplius, quòd vterque Gauiæ ſimul mentionem faciat, vt locos conferenti, manifeſtò patet. Verba Ariſtotelis iam recitaui. [a] Pliniana ſunt hæc: *Gauia in petris nidificant, Mergi in arboribus*, (Mergi etiam in arboribus, vt legit Claymundus) *Pariunt plurimum terna. ſed Gauia æſtate, Mergi incipiente vere*. Mergorum pullos Albertus, & author de natura rerum, vt primùm ab ouis excluſi fuerint, ſi matrem eos perdere contigerit, adeo validos eſſe aiunt, vt ipſi ſeſe, nutrire poſſint.

[a] Lib.10. cap.32.

SENSVS. VOX.

Mergi muti, & ſurdi à quibuſdā ſtatuuntur. Mergi elijs temporibus alias voces edūt.

NONNVLLI, referente Oppiano, Aethyias arbitrati ſunt ſolas in auium genere vocem non emittere, nec percipere. Sed cùm id nec Ariſtoteles, nec alius quiſpiam fide dignus tradat, nec ſit veriſimile, opinionem hanc erroneam exiſtimamus; Nam & Lucretius vocem diuerſam diuerſis, temporibus ædere tradit:

Accipitres, atque Oſſifraga, Mergiq; marini
Fluctibus in ſalſo victum, vitamq; petentes,
Longè alias alio iaciunt in tempore voces.

CO:

COGNOMINATA. DENOMINATA.

PALLAS Æthyia cognominatur, vt Cælius refert, quoniam humana prudentia (quæ per hanc Diuam innuitur,) nauigationem Mergi quadam imagine adinuenit. Erysichthonem verò Αἴθυια (Αἴθυιαν potius) cognominatum legimus, quòd cibo, vt Mergorum genus, inexplebilis esset. Pausanias quoque loci cuiusdam meminit[a] Megarensis agri, qui ab Atheniensibus Mergi scopulus est appellatus. *Regnauit etiam*, inquit, *& Pandion Erichthonij, & alter minoris Cecropis filius, qui cum filijs à Metionidis regno pulsus, cùm ad pylam Megarensium regem, cuius filiam in matrimonio habebat, confugisset, morbo confectus illic diem suum obijt: estq; eius mari vicinum monumentum eo in loco Megarensis agri, qui ab Atheniensibus Mergi scopulus est appellatus*. Hæc ille. Conijcio autem locum illum huiusmodi nomen contraxisse ab ipso Erychthonio, siue vt alij habent Erysichthone, quẽ Æthyiam fuisse cognominatum diximus. Smilax aspera à Romanis Mergina vocatur, vt inter nomenclaturas apud Dioscoridem legitur: quæ sic dicta fuerit, eò quòd Mergi collum imitetur. Αἰθυίας ἄνθος Hesychio, & Varrino genus herbæ est.

Pallas Æthyia cur cognominetur.

[a] Lib. 1.

Mergi scopulus.

HIEROGLYPHICA.

MERGVS quia sese aquis assiduè immergit, plurimumq; sub aquis immoratur, quidam illos designare volunt, qui voluptatibus carnalibus prorsus absorbentur, immerguntur q;. Possit & diaboli hieroglyphicum statui. D. enim Martinus, vt Seuerus Sulpitius in eius vita annotat aliquando Mergos in flumine conspicatus piscium prędam sequi, & rapacem ingluuiem assiduis vrgere capturis. *Forma*, inquit, *hæc dæmonum est, insidiantur incautis, capiunt nescientes: captos deuorant, exaturariq; non queunt deuoratis. Imperat deinde potenti virtute verborum, vt eo, cui innatabant, gurgitem relinquentes, aridas peterent, desertasq; regiones: eo nimirum circa aues illas vsus imperio, quo dæmones fugare consueuerat. Ita grege facto, omnes in vnum illæ volucres congregatæ, relicto flumine, montes, syluasq; petierunt.*

Cuius peccatoris hieroglyphicũ.

Diaboli hieroglyphicũ.

PROVERBIA.

DE re incredibili dixit[a] Ouidius:

Nam prius incipient turres vitare Columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, Mergus aquas,
Quàm male se præstet veteri Gracinus amico,

Ac si Mergus aquas deserere non possit.

[a] De Pont: lib. 1.

ANTIPATHIA.

AEthyis, hoc est, Mergis, inimicas esse Ciconias, & Creces tradit Philes.

CAPIENDI RATIO, ET VSVS.

Mergis vtuntur ad piscandos pisces.

ERGI plurimis modis capi possunt, similiter vt Anates, visco, defatigatione, sclopo, balista, retibus, pisciculis ad acum, aut hamum funiculo insertum affixis. Sed quia esui non sunt, nemo eos captat, nisi fortè quis pisces eorum opera capere velit, in quem vsum admodum commendantur,, vt hoc exemplo patere potest, quod refert Odericus è Foro Iulij. *In ciuitate quadam*, inquit, *ad magnum fluuium sita in Oriente, hospitem piscaturum comitamus, vidi in nauiculis eius Mergos super perticas alligatas, quibus ille guttur filo ligauit, ne pisces captos deuorare possent. Ponunt autem ad singulas naues tres magnas cistas, vnam in media, & ab vtraque extremo singulas. Tum Mergos solutos dimisit: qui mox pisces quàm plurimos cepere, & ipsimet in cistas illas imposuere, ita vt breui tempore omnes repleuerint. Tum hospes filis à gutture earum solutis, eos iam sibi ipsis piscari, & piscibus pasci permisit. Hi pasti ad loca propria reuertuntur iterumq; perticis alligantur.* Hæc ille. Simile quid de his auibus narrat [a] Scaliger. *De Mergo*, inquit, *nihil equidem praclari, nisi quod Celsus Sergius Cosentinus contubernalis eques fortissimus narrabat mihi. Mergum cicurem Venetijs vidisse, qui ab hero è cymba emissus non sine spectatorum, & voluptate, & admiratione sub aquis sibi cibum caperet. Satur ad herum redibat.*

[a] Exer. 233.

PRAESAGIA.

Venti præsagium.
Tempestatis præsagium.
Felicis nauigationis presagium.

NATES *fera, aut Aethyia marina*, inquit Aratus, *alis in continente sape concussis, ventum imminere pramonent*. Tradit verò Kiranides, Æthyiam, si obuia fuerit naui velificanti, & volans submerserit se in mari tempestatem minari, si verò peruolans (preteruolans) supra petram resederit (aliàs si verò preteruolaucrit, aut super petram consederit) felicem nauigationem promittere. Cur verò frequenter sese in mare immergentes, tempestatem prenuncient, rationem reddit Vuottonus, dum ait: *Aethyias cùm frequentiùs in mare sese immergunt, tempestatem nauigantibus prasagire ferunt. Huius causam reddunt, quod tranquillo mari progredi non audet Aethyia marinarum belluarum metu: at cùm tempestatem præsenserit, audacter progreditur, quòd tunc temporis marina illa bellua in altum abierunt. Verùm Aratus, Aethyia, inquit, maria, aut stagna fugientes, pennasq; in terra rostro purgantes, ventum præsagiunt.* Hec ille: cuius verba postrema expendens Ornithologus, ego inquit, nihil huiusmodi apud Aratum legisse memini: nisi Vuottonus fortè putat, Plinium pro πλάσσωσαι πτέρυγας pennas rostro purgare ex Arato vertisse. Hæc ille. Plinij autem verba hec sunt: *Mergi, Anatesq; pennas rostro purgantes ventum præsagiunt*. Alibi rursus ventum portendere scribit Mergos maria, aut stagna fugientes. Idem ait [a] Virgilius.

Tum sibi tum curuis male temperat vnda carinis
Cùm medio celeres reuolant ex æquore Mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora.

[a] Geor. lib. 1.

Item [b] Persius, vbi canit.

Iacet ipse in littore, & vnà
Ingentes de puppe Dei. Iamq; obuia Mergis
Costa ratis lacera.

[b] Sat. 6.

Vbi interpres, iure, inquit, costam ratis Mergis obuiam factam dixit. Clamore enim suo tempestatem denunciantes, è medioq; mari ad littus euolantes obuia ratum fragmenta offendunt. Huius rationem hanc reddit [c] Isidorus. *Sape autem* (Mergi, inquit) *dimisso in profundum capite, aurarum signa sub fluctibus colligunt, & prauidentes æquoris tempestatem cum clamore ad littora tendunt. Nam in pelago iam grauissimam esse tempestatem constat, cùm ad littora Mergi confugiunt.* Mizaldus vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam sursum attolli sagaciter subodorari ait, vnde tempestiuè aliò migrare festinent. Vel quòd pisces plerique (quos pro præda habent) per eum celi statum è medijs aquis ad littora enatare soleant, quapropter hic circumspectè excubias agere.

[c] Orig. li. 12. cap. 7.

VSVS IN CIBIS.

MERGVS in Leuitico numeratur inter aues, quas lex immundas decernit. Nostra quoque tempestate nemo huiusmodi auibus vescitur, vtpotè quibus caro nigra est, duraq́; concoctu, vnde Horatius, vt gulam, & credulitatem iuuentutis Romanę perstringeret, canebat, quod

Si quis tunc Mergos suaues edixerit assos
Parebit praui docilis Romana iuuentus.

Quod si quis tamen illis vesci velit, hyeme obesiores sunt propter pauciorem tunc temporis motum. Omne enim animal sereno aëre gaudet, & in eo amplius vagatur. Conueniunt autem feris potiùs, quàm hominibus. Demetrius Constantinopolitanus Accipitri eos ad saturitatem vsque pręscribit in cibo, suauissimamq́; eius carnem, & facilem concoctu esse tradit, nimirum Accipitri.

VSVS IN MEDICINA.

DIVERSA ex Mergis accipiuntur remedia. Tradit Kiranides, Æthyiam totam assam, & in cibo sumptam elephantiasi, & spleni mederi. Item eius sanguinem antipharmacum esse, & feris venenatis resistere. *Magi*, inquit Plinius, *contra quartanas deuorari iubent cor Mergi marini sine ferro exemptum, inueteratumq́; conteri, & in aqua calida bibi*. Nonnulli ventriculum eius stomacho conferre aiunt, alij negant, Id autem affirmat Kiranides, dum scribit: Æthyię venter aridus potus (codex manuscriptus habet & portatus, & potatus, vt refert Ornithologus) concoctionem perfectam, ac bonum stomachum præstat. Scribit etiam Serenus ventriculum Mergi raptum (idest, in cibo sumptum) stomacho mederi. Contrà [a] Galenus, *Ventrem Mergi*, inquit, *aliqui commendant, tanquam medicamen pepticum, idest concoquens, siue protinus elixum, siue arefactum comedas. At nos id experti, vanam esse promissionem comperimus. Sicut sanè etiam quod de interna tunica Gallinarum memoria est proditum*. Hæc ille: ex quo idem repetens Vuottonus, *Atqui nec ipse*, inquit, *Mergi ventriculus facilè concoquitur, neque quicquam ad aliorum concoctionem iuuat*. Iecur huius auis dixit Dioscorides inueteratum sale (σκελετεύθεν, idest simpliciter exiccatum) ex hydromelite duobus cochlearibus potum secundas pellere. Aëtius verò ex aliorum relatu id assatum cum oleo, & modico sale datum, mirificè conferre à rabido cane morsis asserit. Ita enim, inquit, præsentaneum affirmant esse remedium, vt æger protinus aquam flagitet, Fel cum cedria inunctum euulsos palpebris pilos nòn sinit renasci, si Kiranidi credimus: qui pariter oua dysenteriam, & renes & stomachum sanàre scribit.

Contra elephantiasin.
Contra uenena.
Cõtra quartanas.
[a] *De simpl. lib. 11.*
Ad secundas pellendas.
Ad canis rabidi morsum.
Ne pili renascantur.

FABVLA.

ÆSACVS Priami, & Alyxothoes filius, dum Hesperien Nympham, quam depeiebat, insequeretur, ipsaq́; in fuga ab angue demorsa oppetijsset, nimio correptus dolore, in mare se præcipitauit, & à Thetyde in Mergum conuersus fuit: vt his elegantissimis versibus narrat Ouidius,

Aesacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
Fertur Alyxithoe gracili cunata bicorni.
Oderat hic vrbes, nitidaq́; remotus ab aula
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura: nec Iliacos cœtus, nisi rarus adibat,
Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens. Sylnas captatam sæpe per omnes
Aspicit Hesperien patria Cebrinida ripa,
Iniectos humeris siccantem sole capillos.
Visa fugit Nympha, veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longeq́; lacu deprensa relicto

Æsacus in Mergum.
De Æsaco fabula.

Accipitrem fluuialis Anas: quam Troius heros
Insequitur, celeremq; metu celer vrget amore.
Ecce latens herba coluber fugientis adunco
Dente pedem strinxit: virusq. in corpore liquit.
Cum vita suppressa fuga est. Amplectitur amens
Exanimem, clamatque: piget, piget esse sequutum.
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo. Vulnus ab angue:
A me causa data est. Ego sum sceleratior illo,
Qui tibi morte mea mortis solatia mittam,
Dixit: & è scopulo: quem rauca subederat vnda,
Decidit in pontum. Thetys miserata cadentem
Molliter excepit: nantemq; per aquora pennis
Texit, & optata non est data copia mortis.
Indignatur amans inuitum viuere cogi;
Obstarique, anima misera de sede volenti
Exire: vtq; nouas humeris assumpserit alas
Subuolat: atque iterum corpus super aquora mittit.
Pluma leuat casus: furit Aesacus, inq; profundum
Pronus abit: lethiq; viam sine fine retentat.
Fecit Amor maciem. Longa internodia crurum,
Longa manet ceruix. Caput est à tergore longe.
Aequor amat: nomenq; manet, quia mergitur illi.

DE BRENTHO.
Cap. L.

Ordinis ratio.

HIC quoque de illis primùm dicemus, quarum nomina Latina, vel Græca habentur, quasque ex Mergorum genere existimamus: inter quas sese nobis primò offert Brenthus, quem inde saltem ex Mergorum genere esse cõijcimus, quòd piscibus viuere, cum Aristoteles scribat:[a] *Brenthus*, inquit, *Larus, & Harpa dissident: quoniam omnes è mari victum petunt.* Vbi Plinius pro Laro rectè quidem Gauiam vertit, sed perperam pro Brentho Anatem: quem tamen Gaza secutus est. Anas enim piscibus non vescitur. Rectiùs Albertus (habet autem ex Auicennæ interprete Bathyos) Merguli pisces venantis speciem interpretatur. Eodem, vel fortasse parum diuerso nomine longè alia auis, inter aues, quæ montes colant, & syluas, annumeratur, Vpupa, & Brinthus (Βρένθος) cui & victus sit probus, & vox sonora. Niphus in quibusdam codicibus Βρύνθον per υ quoque legi asserit. Et reuera Gaza hic etiam Brenthum vertit. Niphus eum locum exponens, auem monticolam esse, inquit, generis vnci apud nonnullos (authorem non adfert) sed non cognosci in regione nostra. Alibi verò alios interpretari Anatem, quod, inquit, hîc non licet, cùm môticola dicatur. Βρυὸς apud Suidam eandem auem significat, quam Βρένθος, & prætereà fundum, & tumulũ. Iisdẽ duobus modis apud Varinum scribitur, & Cossyphos, idest, Merula exponitur. Huic assentire videtur Hesychius, qui scribit, Βρένθον auem esse, quam aliqui Cossyphum dicunt. Ego Brenthum, de quo priore loco diximus Mergi genus esse conijcio, cùm aliàs, tum quia adhuc Angli Anates quasdam, de quibus suprà, Brantas appellant. Et Galli Anatis paruæ genus Alebrandũ, Querquedulam nimirum, aut congenerem. Βρένθος quoque, tradente Eustathio pro superbia apud Comicum legitur, vnde Βρένθειον vnguentum celebre: & verbum Βρενθύεσθαι, quod est κατὰ τρυφὴν ἀλαζονικῶς, superbè, & procaciter se gerere. Proximam huic vocem Germanicam, & eiusdem ferè esse significationis prangen, ait Ornithologus, & significare superbire, & aliquam nobilitatis ostentationem vultu, ac gestibus ad id compositis præseferre. Quod modò ad auis formam attinet, ego quam pro Brentho Aristotelis dem, in præsentiarum non habeo, quòd nulla eius ab eo tradatur nota, quæ nos in cognitionem auis deducat.

[a] Hist. lib. 9. cap. 1.

Βρυὸς qd.

Βρένθος pro superbia.

D E

DE COLYMBO, ET COLYMBIDE, VEL VRINATRICE IN GENERE. ITEM DE THRACIBVS, ET DYTINIS. Cap. LI.

SYNONYMA.

ST profectò auium aquaticarum ſcientia denſiſſimis tenebris, ob allatas ſæpe rationes obruta, inter quas hæc quoque nomina Colymbis, Colymbas, & Colymbus apud authores leguntur. Ego ſynonyma hæc exiſtimo, niſi fortè Colymbis genus quoddam Colymborum minus denotet, quemadmodum eius forma diminutiua innuere videtur. Apud Ariſtotelem etiam Colymbis legitur, ſed corruptè. Hermolaus rectè quidem Colymbos, & Colymbades ab vrinandi voluptate appellari ait. Verùm Athenæus, ex quo etymum excerpſit, non Colymbos, neque Colymbadas, vt ille vertit, ſed Colymbida bis nominat, vtrobique adijciens paruam: Græci, inquit, verba Νήχεσθαι, & Κολυμβᾶν deriuarunt ἀπὸ τῆς Νήττης καὶ Κολυμβάδος. Significat autem Κολυμβᾶν, vt notat Etymologus, natare, & pro eo Dores ſignificantius dicunt κολυμφᾶν ἀπὸ τοῦ κολοὺς φαίνεσθαι τοὺς ἐν ὕδασι, ideſt, quòd natantium in aquis corpora mutila, & non integra appareant. Alibi idem Athenæus Νήττης καὶ Κολυμβάδος, inquit, ideſt, Anatis, & vrinatricis Callimachus meminit in libro de auibus: item Ariſtophanes in Acharnenſibus pariter nominãs ἀτταγᾶς, φαλαρίδας, Τροχίλους, Κολυμβίς (cum acuto in penultima) Gaza apud Ariſtotilem pro Colymbide tranſtulit Vrinatricem, vt ſcilicet nominis vim exprimeret. Quod enim Græci κολυμβᾶν, id Latini vrinari, vel etiam vrinare, vel inurinare dicunt, hoc eſt, in aquam mergi, & natando rurſus emergere. Plinius, [a] *Eadem eſt cauſa*, inquit, *quia ſub aqua diù ranæ, & Phocæ vrinentur*. Hinc vrinator dictus, qui ſub aqua natat. Calliſtratus Iureconſultus ad legem Clodiam vrinatores appellat eos, qui merces è mari extrahunt, nauigij leuandi gratia iactatas: vt ex hoc Liuij potiſſimum patet, dum ait. [b] *Sed in rem emendabilem viſus lapſus eſſe, quod per vrinatores omne fermè extractum eſt, &c.* Sipontinus id verbum deriuat ab vruo, hoc eſt, à curuatura aratri, quòd eam vrinantes imitari videantur. Alij ab vrna, qua aquam è puteo, aut flumine haurimus: quæ, vt aquam capiat, primum immergitur, deinde extrahitur. Longè aliter Ornithologus, Quæ verò, inquit, huius vocis (vrinare) origo ſit, non memini hactenus legere: quare coniecturam meam adſcribere non grauabor. Vrinatorem Græci ἀρνευτῆρα vocant, ὁ δ' ἀρνευτῆρι ἐοικὼς Κάππεσ' ἀφ' ὑψηλοῦ πύργου. Homerus Iliad. μ. vbi Scholia ἀρνευτῆρι interpretantur κυβιστῆ ἢ δύτῃ, ideſt, vrinatori: nam hi quoque in caput ſeipſos proijciunt, quemadmodum arnes, ideſt, agni petulci, & laſciui in caput ſaltare, & quaſi aerem cornibus impetere ſolent. Aut igitur Latini ab hac voce Græca dixerunt: aut ab Vria aue vrinatrice, de qua nunc ſcribimus.

Etymum.

Vrinatricis etymum.

Vrinarì q d.

[a] Lib. 11. capit. 37.

Vrinator quis.

[b] Dec. 4 lib. 5.

GENERA. DIFFERENTIÆ. FORMA. DESCRIPTIO.

ATHENAEVS Colymbida bis nominat, vtrobique adijciens, vt dixi, paruam: quaſi Colymbum alium maiorem eſſe inſinuet. Niphus tradit Vrinatrices aues, quæ natando in aquam demerguntur, & rurſus emergunt, eſſe innumeras & magnas, & paruas, inter quas, inquit, Gainæ, & id genus ſunt. Ariſtoteles vrinatricis vnum tantùm genus inquit, commemorat: ego tamen tria Vrinatricum genera vidi. Horum primum totum nigrum eſt, ſi cirrum, quem in capite gerit, exceperis, Mergo, quo tamen triplo minor eſt, cætera, quòd ad corporis attinet effigiem, non diſſimile eſt: & hoc genus nautæ noſtrates Lounam nominant, alij Douxeram (Angli, inquit Ornithologus a Douxer, Germani ein Sucher: ſed alibi Mer-

Gainæ.

Primi vrinatricis generis Turneri deſcriptio.

Louna.

Douxera.

Secundi generis eiuſdem deſcriptio.

bi Mergum quoque Germanicè Sucher interpretatur, Anglieè Cormorant) Secundum genus Turdo non maius eſt, Anati colore, & corporis effigie ſimile: & hoc Angli mediam vrinatricem nuncupant. Tertium genus adeo nuper ab ouo excluſum refert Anſerculum, vt

Tertij generis eiuſdem deſcriptio.

niſi roſtrum huius paulò tenuius eſſet, ægrè alteram ab altero diſcerneres. Non enim pennas, ſed lanuginem quandam (quod ſuprà de Puffino Anglorum ſcriptum eſt) earum loco obtinet. Hæc ille. Sed de hoc tertio genere nos infrà pluribus agemus. Ornithologus aliquarum auium meminit, quæ ad Vrinatrices referri poſſunt, inter quas Coote dictum apud An-

Coote.

glos auem eſſe audiſſe ſe addit, in fluuijs, ac ſtagnis, quæ ſubinde ad fundum vſque vrinetur, & nō piſcibus tātùm, ſed alga, limo, grāmine, paruiſq; cochleis victitet. Forma, & colore

Cootæ deſcriptio.

Fulicæ ſimilem, paulo minorem: in cuius roſtro paruum tuberculum rubeum emineat. Ad volandum ineptam eſſe: quare vulgò ferri, non poſſe illam diutiùs volare, quàm pedis cauo arreptam (priùs quàm volet) aquam retineat. Idem Ornithologus auem, quæ Sucher appel-

Auis Sucher dictæ deſcriptio.

latur, in lacubus Heluetiæ, & Acronio minorem Columba eſſe tradit ex aliorum relatu, fuſcam, & latiuſculo roſtro, quam eandem putat eum ea, quam Albertus Mergulum nigrum vocat. Alia quoque vrinatricum, ſeu Colymborum genera deſcribit, de quibus infrà pluribus agetur. Quod modò ſupereſt. Hermolaus ex Athenæo Colymbos, & Colymbades inter omnes aquaticas aues minimas, atri, & ſordidi coloris eſſe tradit, acuto roſtro. Sed Athenæus, vt iam diximus, non Colymbos, aut Colymbadas, ſed Colymbida nominat. Phaſcades dictæ, inquit idem Athenæus maiores ſunt, quàm paruæ Colymbides, cæterò Anatibus ſimiles.

LOCVS. NIDVS. CAPIENDI RATIO.

VRINATRIX auis, inquit Ariſtoteles, interprete Gaza, *ex aqua ſibi cibū emolitur. Circa lacus, & amnes verſatur, & palmipedum numero, ſed foras parit.* Oppianus paulo fuſiùs de his auibus ſcribens ait: [a] *Κόλυμβοι ſemper natant, & ne ſomni quidem, aut cibi gratia in continentem exeunt; ne noctu quidem, neque tempeſtatis metu, aut frigoris, ſed partus tempore. Ventis aduerſis natant, ne illorum vi aliquando inuiti in terram extrudantur, quod Thraces etiam, & Dytini faciunt.* Quomodo autem capiantur idem alibi docet, dum ait. [b] Quanquā autem tria hęc auiū aquaticarum genera omni tempore natare ſoleant, non tamen effugiunt venatores, qui cùm tranquillum eſt mare, nauiculam ingreſſi, aliquouſque nauigant, quatenus aues remigij ſtrepitu non terrentur. Tum is, qui rete fert, puppi inſiſtit, alter verò proræ, paulatim nauiculam temone promouens, qui & lucernam in teſta gerit (alius fortè tertius hoc facit, aut idem, qui rete gerit) quam auibus oſtendit, cùm iam prope fuerint, Aues ſtellam videre ſe putantes, nauiculam propius accedere patiuntur. Tum auceps lucerna in naui occultata, ne aues dolum intelligant, rete extenſum eis inijcit. Ornithologus quoque Colymborum genera in agro Tigurino circa medium Auguſti menſis plerunque, lacu Gryphio dicto, retibus magna copia publicè capi aſſerit: & diem illum, inquit, vocant Tauolæ Den Tucchel Tag. Eo enim tempore volare omnino non poſſunt propter pennarum mutationem. Merguntur quidem ſemper celerrimè, vt auditum etiam bombardæ ictum effugiant.

[a] Ixeut. lib. 2.

[b] Ixeut. lib. 3.

Quomodo capiantur.

VSVS IN CIBIS.

DE vſu harum auium in cibis, nihil habeo, quod hîc referam, niſi quod Athenæus eas numerat inter lautitias Bœotorum, ſed nunquid lautæ ſint, neſcio: laudandas tamen eſſe non puto.

DE COLYMBIS MAIORIBVS. Cap. LII.

ERGORVM genus, inquit idem Ornithologus, cui rostrum angustum est, & in acutum desinit, Anate vel maius, vel par, nostri Succhel vocāt, vnius scilicet litteræ mutatione à Mergo, quem vocant Sucher. Inuenitur in nostro lacu, & vicinis quibusdam, & Lemano, seu Geneuensi. Is, quem in Lemano captum vidi paulò minor Ansere erat, collo oblongo, rostro duos digitos longo cum dimidio, angusto, & in mucronem desinente: dorso nigro, collo inferiore, & ventre albo, plumis ferè niueis. Digiti pedum terni, lati adhęrentibus membranis, sed aliquousque diuisi, non vt in cæteris aquaticis coniuncti. Venetijs hanc, aut simillimam auem Spergam vocant (quasi Smergam nimirum; nam & Mergi vulgò illic Smergi dicuntur) rostro, & pedibus, vt dixi, colore è fusco nigricante, collo ferè castaneæ colore, &c. Idem, aut congener est, qui olim Ferraria ad me fuit delatus, qui tamen, quod fortè iunior esset, non erat ea magnitudine quam suo attribuit Ornithologus. Rostrum duos fermè digitos longitudine æquat, angustum, & in mucronem desinens, caput paruum, collum oblongum, & angustum: gula, pectus, venterq; subalbicant: in reliquo corpore color castaneæ variat: nam in dorso valde obscurus est, in alis valde dilutus: in capite, & rostro mediocritatem seruat. Capiti maculæ insunt subalbicantes. Pedes eadem sunt constitutione qua tradit Ornithologus. Posticis digitis non omnino destituitur, sed adeo breues sunt, vt fortè digiti appellari non debeant. Bellonius Colymbos in maiores, & minores non distinguit, sed pro Colymbo, seu, vt ipse loquitur Colymbite nobis Mergi genus obtrudit, quod in Gallia Cotee appellatur. Cùm autem, vt alibi fuit annotatum, rostro sit lato, quod Colymbo Athenæus acutum tribuit, iuremerito Querquedula potius cristata dici possit. Ornithologus præter iam descriptum Colymbi maioris genus, secūdum in regione sua inueniri scribit, cætera quidem simile, sed cristatum plumis circa verticem, & collum supremum eminētibus, superius nigris, ad latera rufis, instar pilorum vulpis. Vngues omnibus in hoc genere latiusculi, præsertim medius, non vt in cæteris auibus omnibus teretes, & in mucronem attenuantur: vt non solus homo, inquit, sicut Plato definitioni contra cauillantem Diogenem addebat, πλατυώνυχος dici debeat. Crura etiam omnibus iuxta anum ferè retrorsum porrigi, natationi potius, quàm ingressui apta, femoribus in ventre conditis. Quamobrem in terram si quando ingrediantur, facilè capi propter incommodum ingressum. Vidisse se in vno aliquando inæqualem tibiarum situ, altera antrorsum, altera retrorsum porrecta. Quosdam eas nunquam in terram egredi putare, & in ipsa aqua (in arundinibus nimirum) nidificare. Alta voce clamare, pisciculis viuere. Appellari circa lacum Verbanum Iurar, à Sabaudis Loere: quo nomine etiam pigram, & segnem mulierem vocant à nota huius auis ad incessum tarditate. Cùm autem Mergi, vt scribit author de natura rerum, contra omne genus auium pedes habeant in cauda, ita vt cùm in terra stant, gestu pectoris sicut homo eriguntur, conuenire hunc pedum situm, & corporis constitutionem, præsenti Mergorum generi, magis, quàm vlli cæterorum, nisi forte Carboni etiam aquatico cōueniat. Huiusmodi autem Mergi genus cristatum cornutum appellari vult; in vniuersum verò Colymbum maiorem, siue cristatum, siue absque crista fuerit, quòd vt Colymbis parua (de qua infra) minima ferè in volucrum aquaticarum genere, perpetuò in aquis natet, rostro similiter angusto, & acuto. Quod si, inquit, cui etiam Vriam maiorem appellare libuerit, non repugnabo, quoniam & rostri figura conuenit, & vrinandi consuetudo. Sic ille. Bellonius, ni fallor, hoc secundum genus sub Vriæ simpliciter dictæ nomine describit, & grand Plongeon de riuiere Gallicè appellat. Natura, inquit, benigna, & sagax, quę vt nihil omisit, quod ad iustam membrorum in animalibus perfectionem pertinere posset, sic etiā in huius Mergi corporis fabrica in primis admirandam se præbuit. Quemadmodum etenim apodibus dictis, quòd assiduè & sine intermissione cibi indagandi gratia per aëra volitantibus progredi non esset necesse, pedes eis non dedit. Ita etiam hic Mergus, cùm perpetuò in aquis degat, membris egebat, quæ in aquis, non in terra illi essent accōmoda. Sicut enim apos, si in terram ceciderit sese in aërem tollere nequit, sic etiam hic Mergus in terra positus, ablata omni ei vel in aerem se eleuandi, vel in aquam mergendi facultate, nullo negocio manibus capitur. Femora enim ad incessum inepta habet, nam intus latent, ac conduntur in corpore. Crura quoque eius retrorsum exten-

Succhel

Colymbi maioris descriptio.

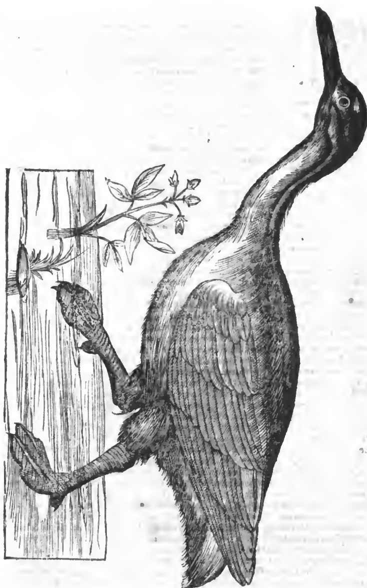
Autoris descriptio.

Colymbi maioris secūdi descriptio.

Iurar. Loere.

Vriæ Bellonij descriptio.

Colymbus maior, cum Menianthe paluſtri Theoph.

extenduntur post vropygium. Et si fortè sese in pedes exigat, rectus incedit, secus quàm aliæ aues. Pedes vndiquaque fulicæ similes, fissi scilicet, & lati, & ternis tantùm digitis: vngues lati. Anatem æquat ferè magnitudine: dorso nigricat, ventre albicat. Alæ contractæ nihil candidi præseferunt, explicatæ in inferna parte albæ vbique sunt, superna verò duobus in locis tantùm. Voce est horrida, sed ad sui tutelam vtili.

Vox.

Rostrum longum, rubicundum, ac serratum. Cristam habere videtur: nam cum nigro sit vertice, plumæ oblongæ ab occipito pendent, quas cùm excandescit, aut exhilaratur, attollit, demittitq; Inferioris maxillæ inferna pars candida est. In principio vertebrarum colli plumas vtrinque habet oblongas, fuscas, quæ non paucam ei venustatem conciliant. Pluma cuti adhærens vt in reliquo Mergorum genere, lanuginosa admodum est. Mergi plerunque cauda carent, & alas habent pro corporis portione exiguas. Quod ad carnis gratiam attinet, omnes syluestre quid, & ferinum sapiunt. Habitum corporis ex subiecta icone contemplari licet. Notæ quibus ad nomen antiquum indagandum vti possumus satis indicant antiquorum Vriam, vel Ouriam esse. Hæc Bellonius.

Colymbi maioris cristati Autoris descriptio.

Quos ego depinxi, (depinxi autem duos) ab Ornithologi, & Bellonij descriptione non differunt multùm: Horum alterum, quem priori loco exhibeo, olim sic descripsi. Rostri vtraque mandibula, qua capiti coniungitur, croceo colore tingitur. Caput in vertice nigrum, inferiùs cinereum, qui colores prope oculorum, qui flaui sunt, finem coniunguntur. Ab occipitio demittuntur cirri nigri. Ceruix quoque nigra: quod reliquum est in collo inter ferrugineum, & roseum ambigit. Pectus, venterq; ex cinereo albicant: dorsum, & alæ nigræ sunt, sed harum costæ, & extremitates albicant. Cauda prorsus nulla: vropygium ex cinereo nigricat. Femorum, crurum, pedum, & vnguium constitutio eadem prorsus, quam diximus ex Ornithologo, & Bellonio.

Colymbi alius maioris cristati, & cornuti descriptio autoris.

Qui post hunc exhibetur, magnitudine est aliquantò minor, sed rostro crassiori, & longiori, & ad ferrugineum accedente. Capite secundo Ornithologi generi videtur similis: nam cristatus, cornutusq; est, plumis circa verticem, & collum supernum eminentibus, superiùs nigris, ad latera ruffis. Præterea macula alba, cui nonnihil ruffi sit admixtum oculos vtrinque ambit. Collum non adeo, vt in superiore longum: ceruix partim subnigra, partim etiam nonnihil ruffi præsefert. Pectus, & venter eodem ferè sunt colore, quo macula, quam oculos ambire diximus, nimirum albo cum admixto ruffo. In dorso aliquot plumulæ lanuginosæ cinereæ, & subruffæ nigricantibus permiscentur. Alæ, quàm in superiori proportione longiores; costis, & omnibus ferè remigibus pennis subcandidis, cætera coloris fumidi. Crura non tam vt in priore retrorsum situantur, cæterò ferè similia. Ornithologus aliarum auium meminit, quæ cum dictis sunt eædem, vel saltem congeneres, cuius hic verba ascribam.

Colymbi maioris cornuti aliud genus.

Colymbi maioris cornuti, inquit, vidi etiam alterum genus, plumis, quæ circa caput eminent, minus ruffis, alboq; permixtis, breuioribus, collo circiter duos palmos longo, &c.

Auis Fluder dictæ descriptio.

In Acronio lacu auem quandam nunc dictis congenerem, sed Ansere maiorem, rarò capi audio, Fluder appellatam, nimirum ab inepto eius per aquæ superficiem motu, cum neque volare possit rectè, neque ingredi commodè, nisi simul pedibus, alisq; nitatur, vt cæteri etiam Colymbi, propter crura retrorsum versa. rostrum ei oblongum esse, angustum, acutum. Vocem altam sui cuiusdam generis edere. Vrinari quàm profundissimè, ita vt orgiarum viginti spacio quandoque sub aqua capiatur, reti videlicet, aut mucrone ferreo, cui infixus piscis fuerit; singulas duabus drachmis, & dimidia argenti ferè venire.

Colymbus maximus.

Hanc ego Colymbum maximum appellauerim. Hæc ille.

Colym-

Columbus maior cristatus, cum Pseudoacoro.

Colymbus maior cristatus alter, cum Lenticula marina serratis folijs.

DE COLYMBIS MINORIBVS. Cap. LII.

NTER Colymborum, quæ ſuprà recenſuimus varia genera, aliquot quoque parua deſcripſimus: quare cùm pauca admodum de ipſis reſtent, in præſentiarum de vno tantùm ſermo habebitur, quod inter reliqua pulchrius, & præſtantius eſt, & dignum, vt de ipſo ſeparatim agatur. Hoc Ferrariæ Trapazarola vocatur, alibi Arzauola, circa Verbani lacum Piombin, ideſt, Plumbina (quod nomen Iſpidæ aui melius attribuitur, quam Ornithologus maximè congenerem eſſe credit Colymbidi minori, vel Vriæ Athenæi: putat enim Colymbidem, ideſt, Colymbum minorem, & Vriam magnitudine tantùm differre) *[Succhelin. Hurchele.]* Heluetijs, teſte eodem, Succhelin, diminutiua voce à Succhel, ideſt, Colymbo maiore, aliquibus Hurchele, nonnullis item Suchentle, ſed minus propriè: nam cùm roſtrum, inquit, ei anguſtum ſit, non debet ab Anate denominari. Habet & alia Germanica nomina de eadem aue: nempe Ruchen, vel Ruggelen, Tuchterli, Pfurtzi apud Heluetios; & Raſerentle apud Sueuos, aut Rhœtos quoſdam, quaſi Anaticulas Scarabæorum dicas, quos fortè perſequuntur. *[Caſtagneuz. Dob Chekin. Aerſuoet. Adem.]* Galli, ni fallor, vn Caſtagneuz nominant. Angli, vt ſe audiuiſſe refert Ornithologus, Dob Chekin, hoc eſt, Mergum pullum à paruitate; Hollandi Aerſuoet; eò quòd podici pedes ſint adiuncti: Luſitani Adem, vel Gathiras. Quod modò ad auis huius formam attinet, magnitudine tantùm à Colymbo maiore differt. Eſt enim longè minor; & criſtam, iubamúe non habet. *[Deſcriptio.]* Ornithologus eam exactiſſimè ſic deſcribit: Magnitudo ei ferè Columbæ, roſtrum tanquam Turdi, aut Merulæ. Digiti pedum lati, adhærentibus membranis fuſcis, non continuis tamen, ſed trifariam diſſectis, vt in Colymbo maiore quoque: vnguibus ſimiliter latiuſculis, pectoris, & ventris plumæ argenteæ ſunt, ſed in imo ventre coloris fuſci. Roſtrum ſuperiùs nigricat, vtrinque rubet. Inferior roſtri pars ferè tota rubet ſanguineo colore. Capitis, colli, ventriſq; plumæ fuſcæ ſunt, admixto perpauco ruffo. Alæ nigricant. Habent tamen etiam albentes pennas, ſed non ſine fuſcis maculis. Supina alarum pars, vt venter albet. Collum vtrinque ruffum eſt: & in ſupina quoque parte, ſed remiſſiùs. Capitis ſupina pars alba eſt. Ad dorſi extremi latera partim ruſæ, partim nigrantes pennulæ habentur. Cauda nulla. Pupillam nigram circulus ambit ſpadicis coloris obſcuri, ſi bene memini. *[Carnis qualitas.]* Odor quidem grauis, ſed in cibo commendatur, carne ferè teneriore, pinguioreq; quam cæteræ palmipedes. Multa tenuia oſſicula in femoribus habent ab vna tantùm parte, circa articulum agglutinata, dimidia oſſis femoris longitudine. In diſſectis imam gulæ partem amplam, & capacem reperi: in ventriculo piſces concoctos, & lapillos. Pedibus incedere non queunt, niſi pariter etiam alijs nitantur. *[Quo tẽpore in Heluetiam adueniant.]* Primæ inter palmipedes feras ad vrbem noſtram in lacu, vt audio, adueniunt. Hæc ille. Et rurſus ex alio Germano. His ita perſcriptis, inquit, eiuſdem auis deſcriptionem à quodam Germano accepi huiuſmodi: *[Deſcriptio altera.]* Mergulus ein Mirgigeln roſtro acuto eſt, quale Turdorum, corpus nigrum, gula excepta, quæ in mare rubra, in fœmella eſt candida. Venter in nigro, alboq; maculoſus. Pennæ alarum nigræ, & cæſiæ, ſiue glaucæ, & albo conſperſæ. Pedes fiſſi, nec acutis vnguibus incurui, ſed planis recti: & adeo rectà extantes, vt in tergum queat reijcere. Crura plumis denſiſſimis veſtita. Quatuor igitur ab alijs inſignes differentias habet. Roſtri, vt dixi, quod acuminatur, non hebeſcit: alarum, quæ ſunt breuiſſimæ, pedum, qui à cæteris fiſſione aliquantulum: digitorum autem latitudine, & rectitudine vnguium planè ſunt differentes. Caudæ denique, quæ teres eſt, & vix articuli longitudine. Hæc auis ob alarum breuitatem ſalit potiùs, quàm volat: neque innatare aquis, ſed globi inſtar inuolui videtur. Hæc ille. Dein aliam congenerem deſcribit, cuius deſcriptionem *[Colymbi minoris alius deſcriptio.]* prætereire nolim. Vidi etiam, inquit, alterum genus aliquantò maius, & nigrius per caput ſcilicet, collum, & dorſum: roſtro etiam nigro, ventre albo; circa clunes, & femora pennis quibuſdam albis, alijs ruffis. Ad latera etiam capitis poſt oculos vtrinque ruffis, paucis. Circulo in oculis pulchro, & croceo: genas etiam linea eiuſdem coloris ambiente. Longitudine à roſtro ad extremos pedes extenſos retrò dodrantum duorum, ſi bene memini. Hoc mihi Turca quidam Karabatak vocabat. Merguli nigri Albertus meminit,

nit, haud ſcio, hane ne, an diuerſam auem intelligens. Sunt ex hoc genere Mergulorum alij dorſo fuſco, alij ad ruffum inclinante: & alis alij nigris, alij non item, &c. Puffinum apud Anglos dictum audio huic generi non diſſimilem eſſe, cùm aliàs, tum quòd plumas inſtar lanuginis potiùs, quàm pennas habeat, id quod quidam Anglus de tertio vrinatricis genere ſcribit, quod Anſerculum nuper ouo excluſum, inquit, adeo refert, vt niſi roſtrum huius paulò eſſet tenuius, ægrè alterum ab altero diſcerneres. Hæc omnia Ornithologus. Tertium vrinatricum illiuſdem Angli genus idem eſſe conijcio cum eo, quod Bellonius ſub Mergi minimi fluuiatilis nomine deſcribit, & Gallicè Caſtagneux, vel zoucet appellari ait. De quo hæc ferè memoriæ prodidit: Mergus hic exiguus, & Fulica inter aues pedes fiſſos habentes, aquis innatat. Nomen Gallicum Plongeon omnibus vrinatricibus auibus commune, & quæ cùm aliquandiù ſub aqua fuerint, aëris hauriendi gratia emergunt.

Plongeon quibus accommodetur.

Auis hæc adeo aquæ familiaris eſt, vt ei per terram gradi poſſe natura negarit propter femora ita in ventre recondita, vt nullo modo appareant, & crura, quæ extrorſum protenduntur, vt omnino elumbis cenſeri poſſit. Alas pro corporis portione exiguas habet, caudam nullam, nullumq; vropygium. Plumis veſtitur adeo imperfectis, & lanuginoſis, vt Anſeris pullum dicas recens excluſum, magnitudine eſt paruæ Querquedulæ (d'vne petite Sarcelle) colore caſtaneæ: vnde ei Caſtagneux nomen inditum fuiſſe quis haud ineptè conijciat. Et quia natandi peritia adeo excellit, natura ad hoc idoneo deſtitui noluit inſtrumento: pedes etenim membrana coniunctos non habet, ſed digitos ab inuicem ſeparatos, latos tamen, vt Fulica: poſticum etiam digitum, vt cæteros latum obtinet: crura verò parte poſteriori ſerræ duplicis inſtar crenata. Colore ſub ventre eſt lacteo, quamuis & aliud genus, reperiatur coloris murini. Roſtrum illi rotundum, exiguum, ac rubicundum, aliquantò breuiùs, quàm Fulicæ. Vix ſe alis ex aqua poteſt attollere: ſi tamen eleuetur, volatum longo temporis ſpacio continuat.

Volatus.

Quod ſi vbi pauca aqua eſt deprehendi contingat, ſeſe in aërem eleuare nequit, à puerisq; lapidibus petitur, adeoq; defatigatur, vt manibus capi poſſit, vel virgis viſco illitis. In aquis ſalſis, & dulcibus ſine diſcrimine degit.

Vbi degat.

Quocunque anni tempore capiatur, atque comedatur, ferinũ neſcio quid reſipit: licet hyberno tempore admodum ſit pinguis: quo etiam tempore maiori numero apparet. Et cùm perpetuò in aquis degat, natura eam aduerſus frigoris iniuriam plumis mollibus, denſisq; muniuit. Si quis illius diſſecet ventriculum omni piſciculorum genere refertum inueniet. In mari etenim piſciculis victitat, quos noſtrates Cheurettes vocant, Crado, aut Meletes, Eſpelans, in fluminibus Cancellis, alijsq; paruulis piſcibus, ſed nonniſi viuis.

Quibus victitet.

Inuitus autem, & nonniſi in alterius cibi inopia herbarum ſeminibus. Iecur ei admodum tenellum. Inteſtina, à cæterarum auium inteſtinis diuerſa, valde gracilia, ac tenuia. Prope terram nidificat in ceſpite aliquo paluſtri, qui in loco ſit edito, ſed non inuentu facilis. Hęc omnia Bellonius.

Vbi nidificet.

Cui aui congenerem hanc exiſtimo, quam ad me olim allatam hîc expreſſam exhibeo, Plumis lanuginoſis veſtitur, qualibus pullus Anſeris recens excluſus, quem etiam alias aliquomodo refert. Color caſtaneæ in toto ferè corpore: ſed in gutture, pectore, & uentre necnon & roſtro cinereus etiam ammiſcetur. Roſtri figura, qualis in Turdis, Meruliſue. Vropygium nullum, cauda nulla. Crura, pedesq; qualia ſuæ attribuit Bellonius, ſed poſtici digiti non tam lati. Pictoris autem incuria factum eſt, ut pedes minus retrouergere uideantur.

Autoris deſcriptio.

Ex hoc quoque genere eſt, cuius icon poſtremo exhibetur loco. Merulæ & magnitudine, & roſtro ſimilis: color ubique ſubniger, niſi in capite, ubi ad latera vtrinque maculam habet rubeam: pectus, uenterq; ex cinereo ad fuſcum tendunt. Digiti lati craſſiq; ſed poſticos non habet.

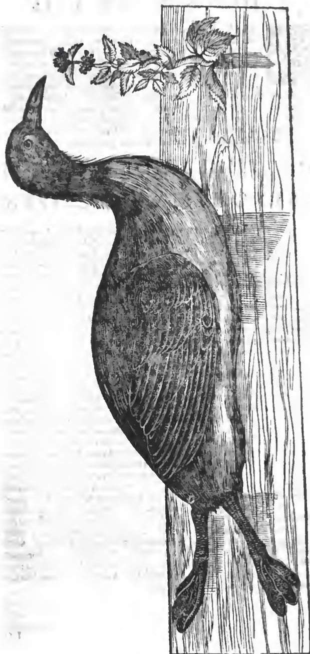
Auis congeneris deſcriptio.

Colymbus minor Bellonij, vel ſaltem ſimillima auis.

Colymbi minoris aliud genus.

DE VRIA. Cap. LIII.

VLLAM à veteribus peculiarem habemus notam, qua eiuſmodi nominis auis nota fiat. Athenæus tamen τῷ χρώματι, inquit, φυσαρονέρε ὡς (ὑποσέρα μός Euſtath.) ἐστι, τὸ δὲ ῥύγχος μακρὸν τι (fortè μακρὸν Vuottonus, ſed Euſtathius etiam μακρὸν habet) καὶ ςενὸν ἔχει. Ex eo Hermolaus, Vria dicta, inquit, non multò minor eſt Anate, roſtro longiore, ac tenui, colore ſordido figlinę (figlino Vuottonus.) Inter recentiores Germani quidam, Vrias plus cæteris Anatibus teris nigricare tradunt: interpretantur autem Merentem, hoc eſt, Anates aquaticas. Ornithologus Vrias, & Colymbides colore, & magnitudine tantùm differre putat, & eas eſſe quas Germani appellant Succhele, de quibus ſupra egimus. Quod autem ad etymologiam Vriæ attinet, videri poſſe non origine Græca eſſe, ſed ab vrinari verbo Latino deriuatam. De Vria Bellonij dictum eſt in capite præcedenti.

Vriæ etymum.

DE PHALARIDE. Cap. LIIII.

SYNONYMA, DESCRIPTIO.

HALARIS proparoxytonum ſcribitur apud Athenæū, apud alios φαλαρὶς, aut φαληρὶς oxytonum: Apud Plinium, & alios Phalerides legimus, apud Varronem verò Phalarides: qui cùm de Anatibus ſcripſiſſet, ſtatim ſubdit: *Sunt item non diſſimilia alia genera, vt Querquedula, Phalarides*. Ariſto phanis [a] Scholiaſtes à Phaleride nomen hoc deducere videtur: vbi etenim Ariſtophanes Ἀτταγᾶς, φαλαρίδας inter Bœotorū delicias nominat, ipſe Phalarides genus auium interpretatur, quæ ſecundum quoſdam in Phaleride naſcantur: quod & Varinus repetit. Eſt autem Phaleris, vel Phaleros portus Athenis celeber, à quo Demetrio Phalereo cognomen. Aggregator Phalaridem auem apud Kiranidem Folega, id eſt, Fulicam non ineptè interpretatur; ac fieri poteſt, vt Phalaris Græcè à macula illa alba nominata primùm ſit. φαλὸν enim album, & ſplendidum ſignificat, vnde, & phaleræ dictæ. Sed Kiranidis Phalaris meo iudicio ab aliorum veterum Græcorum Phalaride diuerſa eſt: quanquam Ornithologus auem, quæ vulgò Folega Italis dicitur veterum Phalaridem eſſe putet. Bellonius pro Phalaride Mergum varium maiorem Piette Gallicè dictum deſcribit, de quo infrà: ſeque coniecturis quibuſdam ait cognouiſſe, hunc eſſe veterum Phalaridem Germanicè Muttuogel Reck interpretantur, hac appoſita deſcriptiuncula: Phalaris Anatum ſyluestrium fœmellarum colore, qui entephros (ſubcinericeus) eſt, conſpicitur, roſtro anguſto, & oblongo, rotundo capite, Germanicè Muttuogel, Reck. Cùm itaque auem nullam habeam, quam pro Phalaride exhibeam, aliorumq; etſi doctorum virorum iudicium non ſatisfaciat, ea tantùm poſſum hîc exarare, quæ ab alijs prodita ſunt, vt qui hæc eſt lecturus, quem eorum malit, ſequatur. Quod autem à Kirandis Phalaride vetuſtiorum Phalaridem diuerſam putem, facit Ariſtophanes, Phalaridem enumerans in delicijs Bœotorum, vnà cum Attagine, quam volucrem quanti fecerit Græcorum, & Romanorum luxuria, nemo eſt, qui ignoret. Quare nec Mergus ille erit, quem nobis obtrudit Bellonius. De Anate verò illa Germanorum, nō habeo, quod iudicem: Eam enim non vidi. Scio interim Scholiaſtem Ariſtophanis Phalaridem pulchram vocare, cùm eorum Anas cinerea ſit. Nunc proſequamur, emendato prius quodam loco Athenæi. Scribit Ariſtoteles, eo citante, Paſſeres mares hyeme perire, fœminas ſuperare, coniecturam faciens è colore: mutari enim pro diuerſis anni partibus colorem Paſſerum, vt Merularum etiam, & Phalaridum, quæ aliquando albeſcunt. Sed Ariſtoteles de animalium hiſtoria libro octauo, capite vltimo, Merulas piſces, & Turdos, & Caridem (nō Phalaridem) colorem mutare, vt & aues quaſdam ſcribit. Vere enim eas nigreſcere poſt ver denuo albeſcere. Legendum itaque apud Athenæum Caridum, non Phalaridum; & de piſcibus Ariſtoteles, non de auibus loquitur.

[a] In Achar.

Etymum.

Phaleris quid.

Muttuogel, Reck anis dictę deſcriptio.

LOCVS.

LOCVS. VICTVS.

RISTOTELI, citante Athenæo, Phalaris nominatur inter palmipedes, quæ circa lacus, & amnes versantur. Kiranides quoque eam in fluminibus, & stagnis inueniri tradit, sed hæc diuersa est, vt diximus. Aristophanis Scholiastes in Phaleride, qui est portus Athenis celeber, nasci refert, esseque auem palustrem, & pulchram. Quomodo autem inclusæ nutriantur alibi cùm de Anate ageremus, ex Varrone, & Columella scripsimus.

AVCVPIVM.

Αἱ φαλαρίδες, inquit [a] Oppianus, *vt & alia amphibia volucres laqueis capiuntur, ad quos alliciũtur sparsis ad stagnorum, fluminumùe margines, frugibus hordeo, siligine, aut milio.* [a] Ἰξευτ.

VSVS IN CIBIS.

RISTOPHANES Ἀτταγᾶς, φαλαρίδας inter Bœotorum delicias nominat. *In Acharn.* Plinius in Seleucia Parthorum, & in Asia aquaticarum laudatissimas haberi tradit, & iam in Italia quoque. Sale olim condiri solitas huiusmodi aues colligitur ex Cleomene, qui referente Athenæo, in epistola sua ad Alexandrum, [a] *Phaleridas*, inquit, *sale conditas decies mille, Tyladum quinque millia, chennia salsa decies mille.* [a] *Dipnos. lib. 9.*

MYSTICA.

ARISTOPHANES ludens, & auium quasi apotheosin conscribens, [a] *Veneri*, inquit, *immolaturus, aut Phaleridi, triticum immolet.* Monet autem eo in loco Scholiastes Phaleridẽ auem esse palustrẽ, siue lacustrẽ & pulchram: hic verò iocosè eã veneri immolari παρὰ τὸν φαλλὸν, hoc est, propter nominis allusionem ad mẽbrũ virile. Eustathius tradit, Phaleridem auem sacram haberi veneri non modo propter Phallos, & ithyphallos, quos Comici introducunt, sed etiam propter album genituræ colorem: φαλὸν enim albũ est. [a] *In auib.*

Veneri cur Phaleris apud Aristophanem attribuatur.

DE CORVO AQVATICO. Cap. LV.

SYNONYMA.

NTER Mergos, quorum nomina Græca, aut Latina extare diximus, sequitur Aristotelis Κόραξ, quem Gaza Coruum aquaticum vertit. Dubitat Ornithologus, an Coruus aquaticus Aristotelis, & Phalacrocorax Græcorum posteriorum (nam apud illum hoc nomen non inuenitur) sint vna, eademque auis, in hanc suspicionem adductus, quòd scribat Plinius, Coruũ aquaticum naturaliter caluere, & inde nomen ei apud Græcos esse. Mihi diuersę videntur. Aristoteles etenim tam insignem notam non erat taciturus, qualis est caluities, quæ Phalacrocoraci accidit. Vnde si Plinius pro Coruo aquatico Phalacrocoracem intelligit, necessarium est fateri, Coruum aquaticum Plinij ab eo, de quo loquitur Philosophus, esse diuersum; quapropter de illis, Coruo aquatico Aristotelis inquam, & Phalacrocorace, qui idem fortè cum Coruo aquatico Plinij fuerit, tanquam diuersis auibus agemus. Cum Coruo hoc palmipede idem fuerit, quem Auicenna vocat Coruum aquæ, idest, Macha. Item Carbo aquaticus Alberti: qui alibi quoque ita Mergum magnum nigrum interpretatur, vbi

Coruus aquaticus à Phalacrocorace differt.

tur, vbi inquit: *Aues palmipedes ſunt, Mergus varius, & Mergus magnus niger, qui à quibuſdam Carbo aquaticus vocatur*. Alibi Schalucheren, vel Scholucheren Coruum aquaticum duobus in locis interpretatur, quem tamen ab hôc diuerſum exiſtimat Ornithologus: quòd Albertus roſtrum ei ſerratum tribuat, pectus, & ventrem cinereum, quæ noſtro Scarbo, inquit (aui, quam vulgò Scharb, & Netzeſcharb vocamus) non conueniũt: Vtrique tamen vt victus idẽ ſic magnitudo, ni fallor, eadem tribuitur. Vtræque merguntur, & diù ſub aquis manẽt: Vtræque in arboribus nidificant. Vtranque Coruum à colore dixeris: vt confundi eas aliquando mirum non ſit. Audio & apud nos Scharbos dictos alios ventre albo eſſe, alios alterius coloris. Cætera ſimiles. Scharbi quidem nomen vel à Coruo factum conijcias, qui Italis Carbo, & Coruo dicitur; vel ab atro carbonis colore: nã vicini nobis Galli carbonem vocant Scharbon, ipſi Charbon ſcribunt. In qua ſententia etiam Albertus fuiſſe videtur, Carbonem aquaticum hanc auem nominans. Vel ab acumine marginum roſtri eius. Noſtri enim acutum dicunt Scarpff. Hæc ille: Qui hîc auem Scharb dictam eſſe Ariſtotelis Coruum aquaticum credit: alibi anceps videtur, an hæc eadem auis Coruus aquaticus ſit, an potius Gracculus palmipes eiuſdem Philoſophi. Ego pro Gracculo palmipede alium Mergum dabo, cuius magnitudo magis cum Gracculis conuenit. Sed an Gracculus ille ſit, non auſim omnino affirmare.[a] Albertus alibi Carbonem aquaticum alio nomine Carchatẽ, ſeu potius Catarrhactẽ appellare videtur dum, inquit: *Carchates de genere eſt Mergorum, auis nigra, quæ ſubmerſa aquis continet ſpiritum ad ſpatium, quo homo velox poteſt ambulando geometricum miliare conficere. Piſcibus multum nocet, & vorax eſt*. Videtur autem eũdem Carbonem aquaticum inſinuare, dum nigri coloris eſſe ſcribit, cum Oppianus Catarrhacten albam faciat. Ariſtoteles nihil aliud de Catarrhacte ſcribit, quàm in mari victitare, & cùm ſe in altum immerſerit, manere non minus temporis, quàm quo ſpatium tranſieris iugeri. Minorem eſſe Accipitre, gula tota ampla, & lata. Cæterùm in prædicti ex Ariſtotele loci interpretatione, Catarrhacten Albertus Latinè Mergum magnum interpretari ſcribit, nulla de colore eius facta mentione, quod noſtram magis adauget ſuſpicionem: nam alibi, vt ſuprà diximus, Mergum magnum nigrum Carbonem aquaticum transfert. Georgius Agricola Coruum aquaticum Germanicè ad verbum interpretatur Vvaſſerrabe. Quidam Anglus Ornithologi, & Alberti auem non Coruum aquaticum Ariſtotelis, ſed Mergum veteribus ſimpliciter dictum eſſe putat, & Germanicè ein Sucher vocat. (Sed alibi Vrinatricis primum genus Germanicè Sucher quoque interpretatur, Anglicè Douxera, vel Louna) Anglicè Cormorant, quo nomine Galli Phalacrocoracem appellant. Vuottonus denique Ariſtotelis Coruum aquaticum eundem eſſe ſuſpicatur cum Cornice illa marina, quam Arrianus in Euxini Ponti nauigatione meminit. Mihi Ornithologi, & Alberti auis à deſcriptione Ariſtotelica non multum diſcrepare videtur. Eſt autem eadem, vel ſimillima ſaltem ea, quæ Mergon, vel Mergone Bononiæ dicitur, in alijs Italiæ locis Magun. Niphus & ipſe Italus hunc Ariſtotelis Coruum aquaticum vulgò Coruum marinum dici ſcribit; ſed hancnè, an aliam auem intelligat, ignoro. Allobroges quandam auem Corbeau crochereyz vocant ab aduncitate; nam crochu Gallis aduncum ſignificat, quod Scharbo Germanorum, ſiue Mergoni noſtro conuenit, ſed cum illam roſtrũ ad inſtar Anatum habere dicant, Scharbus, ſiue Coruus aquaticus eſſe non poteſt, quare fortè Alberti Morfex fuerit.

Schalucheren auis dicta & Coruus aquaticus idest Scarb* Germanorũ in quibus differãt, & in quibus conueniant.

Scharbus vnde deriuatur.

[a] *In epitome.*

FORMA. DESCRIPTIO.

ORVI *aquatici*, inquit Philoſophus, vt Gaza vertit (Græcè Κόραξ tantùm legitur)[a] *Magnitudo eſt, quanta Ciconiæ, ſed crura breuiora: palmipes, natanſque eſt, colore niger, inſidet arboribus, & nidulatur in ijs hic vnus, ex hoc* (palmipedum) *genere*. Auis, quam in libris meis depictam nunc deſcribo, roſtro eſt longo, & in fine adunco, colore in ſuperna mandibulæ ſuperioris parte nigro, in reliquis inter luteum, & rubrum ambigente. Prope roſtrum in capitis principio macula candida vtrinque conſpicitur. Alarum, & dorſi pennę coloris caſtaneę, quarum tamen oræ extremæ nigræ ſunt. Cætera tota auis etiam nigra. Ornithologus Scharbum ſuum ſic deſcribit. Scharbus, quem hæc dum conderem, manibus tractabam, longus erat dodrantes quatuor cum palmo à ſummo roſtro ad extremam caudam extenſus. Roſtrum ei acutum, & peculiare, ſuperiori parte inſtar Latinæ litteræ ſ inflexum, vnco ei deſcendente, piſcibus attrahendis apto, ſex digitos longum: idem ſuperiùs nigricans, vtrinque albebat. Cutis inferiori roſtro, & vtrinque ſub oculis obtendebatur crocea. Plumæ ventris albæ.

[a] *Hiſt. lib. 7. cap 3.*

Deſcriptio Ariſtotelis.

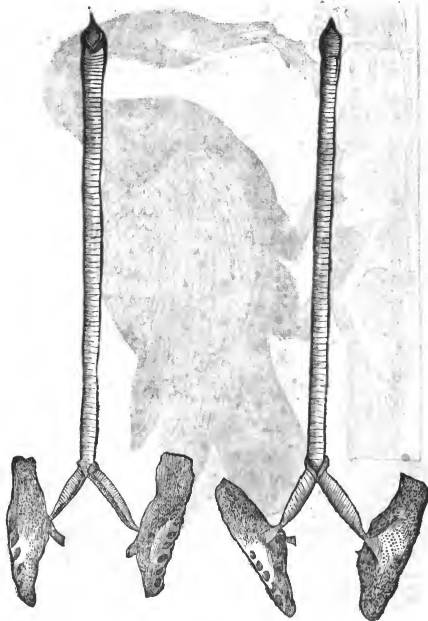
Autoris deſcriptio.

Ornithologi deſcriptio.

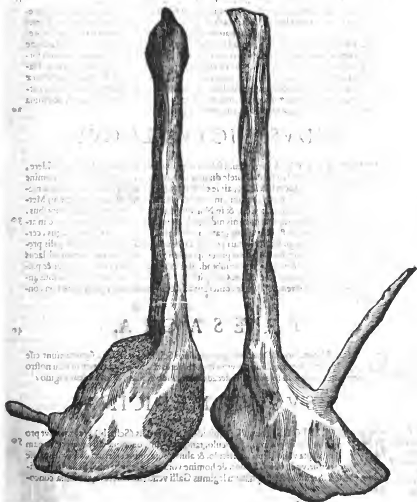
Coruus aquaticus, cum plantagine aquatica minore.

Corui aquatici arteria.

Corui aquatici ventriculi tunica.

albæ. Crura octo digitorum longitudine: digiti pedum quaterni, nigri, amplis, nigrisq; membranis iuncti. Pennę dorſi in ambitu colorem ex viridi, nigroq; mixtum præſeferebant, per medium ex cinereo lucido, ac ruffo. Collum ſupinum plumæ partim albæ, partim nigricantes tegebant. Capitis, collíq; prona parte color ex viridi, nigroq; permixtus mihi videbatur. Alæ ad ſedecim digitorum longitudinem extendebantur, eodem colore, quo dorſum: niſi quod amplius ſubruffi coloris ex ſubruffo lucido, ac cinereo mixti. Hæc Ornithologus: qui licet diuerſos aliquot colores aſſignet, quorum in noſtro non meminerimus, non eſt tamen, quod hinc quis aues diuerſas eſſe putet: nam eadem eſt penitus corporis vtrique forma, & præcipuè roſtri, vt conferenti manifeſtum euadet. Aues autem eiuſdem penitus ſpeciei, colore pennarum euariare nemo neſcit. Amplius fieri poteſt, vt pro ſexus, ætatisq; differentia color quoq; variet. Atque ſic teſtatur Ornithologus ſe Scharbum vidiſſe, cui in collo ſupremo, & in vertice multę plumæ albæ inerant, & dubitat, ſenectutiſné, an alia ratione. Præterea, vt idem ait, hę aues totæ nigræ apparent, ſi quis tamen penitus inſpiciat, colores deprehendet diuerſos, nempe in alis nonnihil ruffi ſplendentis admiſtum, & in cæteris pleriſque pennis aliquid ſubuiride. Quamobrem cùm auem dē ſcripſerim ex pictura, in ea omnes forte colores non fuerint expreſſi, quos in ea viua, aut mortua Ornithologus obſeruauit. Habuiſti præterea iam quarundam internarum partium icones: quarum prima arterię aſperæ partem ſupinam cum duobus pulmonis lobis denotat, ſecunda eiuſdem aſperæ arterię partem pronam: tertia tunicæ internæ ventriculi, cum pyloro effigies eſt, quarta, & vltima eiuſdem ventriculi tunicæ externæ pariter cum pyloro.

NIDVS. VICTVS. LOCVS.

Vbi nidificet.

Ex quibus victitet.

CORVVM aquaticum ſolum in palmipedum genere arboribus inſidere, & nidulari ex Ariſtotele diximus. Quidam Anglus, qui ſub Mergi nomine hanc auem intelligit, ait ſe obſeruaſſe nidificare in arboribus, & ſaxis maritimis. Nam, inquit, in rupibus marinis iuxta oſtium Tinæ fluuij Mergos nidulantes vidi, & in Northfolcia cum Ardeis in excelſis arboribus. Qui in rupibus marinis nidificant, ex præda marina viuunt, qui verò in arboribus, amnes, lacus, & fluuios victus gratia petunt. Hæc ille. Tradit Ornithologus, certum eſſe hanc auem longo ſpatio venari poſſe, ſed frequentiùs alicubi inſidentem palis pręſertim, aut perticis aquę fundo infixis piſces ſpeculari; Additq; per autumnum ad lacus Heluetiæ aduentare. In magno frigore ſubinde alas extendere, piſces nantem ſequi, & paſſim adnatare, quaſi odore eius illectos. Georgius Agricola Coruos aquaticos, ijs auibus annumerat, quę hybernis temporibus ſe conferunt ad lacus, aut fluuios, qui frigore non congelant.

PRÆSAGIA.

Magni frigoris præſagium.

CVM in Rheno, inquit Ornithologus, apud nos Scharbi apparent, ſignum aiunt eſſe magni frigoris, & periculum, nę vites frigore pereant. Memini tamen in lacu noſtro etiam Septembri menſe in fine alterius decadis aliquando captos, cęlo quidem frigido.

VSVS IN MEDICINA.

Ad fouendum vētriculum.

Scharbi vētriculū qui dicātur habere.

PELLIFICES, nonnulli, inquit idem, pellem eius (Scharbi) pręparant, vt pro tegumento imponatur ventriculo, tanquam vim concoquendi promoueat: nam & auis ipſa validiſſimo ventriculo, & alimentum omne celeriter conſumente eſſe creditur, vnde vulgò dicunt, de homine vorace, vel multi cibi, Scharbi ventriculum ei eſſe. Sic apud Ariſtophanem legimus Galli ventrem habere, qui omnia concoquit.

DE PHALACROCORACE, SIVE CORVO AQVATICO PLINII.

Cap. LVI.

CORVVM aquaticum, cuius meminit Plinius, eundem cum Phalacrocorace esse, hoc manifesto coniicitur argumento, quòd naturaliter eum caluete dicat, indeq; nomen ei apud Græcos esse: quod soli Phalacrocoraci conuenit. Cæterùm quæ auis sit Phalacrocorax omnibus notum non est, & vix paucis. Ornithologus diuersas aues nominat, de quibus possit dubitari, núquid hoc nomine debeant appellari: eius verba ascribam: In Burgundia, inquit, vocari audio auem quandam Crot pescherot, idest, Coruum piscatorem, cui pedes diuersi sint. Alter vnguibus vncis ad rapinam comparatus, alter palmipes ad natandum. Nã cùm piscem arripuit in aqua, nec facilè propter pondus euolare potest, piscem altero pede retinens, altero remigat vsq; ad ripam. Idem Angli de Aquilæ marinæ quodam genere narrant, quam Ospray appellant. Fulicæ genus duplex fecerim, alterum minus, apud nos commune per hyemem præsertim in lacubus, alba frontis macula insigne. Alterum maius, quod in Italia notum aiunt, & in arboribus nidificare, pisces magnos vorare, quod an Phalacrocorax, & Coruus aquaticus Aristotelis (nos Phalacrocoracem à Coruo aquatico Aristotelis distinximus) sit, nondũ comperi. Gelenius Phalacrocoracem Illiricè Lyska interpretatur: Sed Fulicam sic nominari Illyrijs puto. Coruum aquaticũ Aristotelis Vuottonus suspicatur eandem esse cum Cornice marina, cuius in Ponti Euxini nauigatione Arrianus meminit, ab Æthyia eã distinguens: nam Hesychius, & Suidas distinguunt. Hæc ille. Sed nos qui vt Coruum aquaticũ Plinij, & Phalacrocoracem idẽ esse censemus, à Coruo aquatico Aristotelis distinguentes, ita nullam auium, quas ille memorat, Phalacrocoracẽ esse existimamus. Quidam Anglus Aristotelis Coruum aquaticũ, & Plinij Phalacrocoracem, & Coruũ syluaticũ, de quo infrà, easdem arbitratur, & Gracculum palmipedem: sed hanc eius opinionem esse erroneã, sicut etiam aliorũ, qui idem censent, postmodum ostendetur, cùm de Coruo syluatico agemus. Eliotæ multò minus est recipienda sententia, qui eã esse auẽ conijcit, quæ Anglis dicitur à Vvater Crovue, idest, Cornix aquatica, vel illa, quæ vulgò à Coote nominatur. Galli Cormarant, seu Cormorant nominant quandam auem, quã nos Phalacrocoracẽ esse existimamus: atq; ita quoq; fortasse sentit quidam Gallus Phalacrocoracem Gallicè interpretans vng Corbeau d'eau, vng Cormorant, Corbeau, nisi fortè his nominibus Coruum aquaticum denotet, de quo suprà egimus: Bellonius partim nobiscum consentit, partim diffidet. Diffidet quidẽ, dum Gracculum palmipedem, Coruũ aquaticum, & Cornicem marinã Aristoteli esse vult easdem aues, esseq; Phalacrocoracem. Conuenit verò dũ simillimã auem cum ea, quam mihi à consanguineo meo ex Illyria missam Phalacrocoracem existimo, pro Phalacrocorace depingit. Hispani vocant Coruũ caluum, Cueruo caluo, Græci vocabuli significatione expressa. Galli vt dictum iam est, Cormorant, vel Cormarant. Sed hoc nomine alias quoq; aues intelligere videntur. Nam refert Ornithologus, sibi à Gallo quodam narratum, Cormorants vulgò dictas aues esse latiusculo rostro, instar Anatum rostri: magnitudine inter Anatem, & Anserem ferè. Eodem nomine apud Anglos auis anguillas edit, quas integras deuorat: illæ mox per intestina rursus elabuntur, ita vt vel nouies aliquando auis vna candum anguillam deuoret, priusquam retineat.

Crot Pescherot quę auis.

Osprey quę auis.

Fulicæ duplex genus. Lyska.

Cormorant nomẽ multis auibus commune.

FORMA. DESCRIPTIO.

PHALACROCORAX, vt ex pictura ad me ex Illyrio missa conieci, capi est magnitudine, rostro longo, & acuto, & rubescente. Capite toto ferè plumis nudo, & cute tecto, quæ carnem substantia, & colore æmulatur. Ex collo velut iubę dependent, quales in Capis cernuntur. Pedes eiusdem sunt cum admixtis plumulis nonnullis aureis. Eandem fermè iconem exhibet Bellonius, nisi quod in ea iubæ nullæ in collo dependeant, & nostrum fissipedem, non palmipedem pictura repræsentet, quod pictoris incuria factum esse non dubito. Bellonij figura secundo loco ponitur.

Phalacrocorax ex Illyrio miſſus.

Phalacrocorax Bellonij.

LOCVS. VICTVS. AVCVPIVM.

CORVOS aquaticos, Georgius Agricola, hybernis temporibus ſe conferre ad lacus ait, aut fluuios, qui frigore non congelant. Sed an Phalacrocoracem intelligat, addubito. Plinius ſcribit per alpes etiam capi, Balearium inſularum peculiares. Bellonius de ſuo tradit, ſolum inter palmipedes, Fibro excepto, in arboribus ſedere, in iiſq; nidulari, è genere Mergorum eſſe, æquè in aqua marina, atq; dulci degere, magnum inferre damnum ſtagnis, quòd eorum piſces deuoret: dignum, & iucundum ſpectaculum ædere, cùm Anguillam mediocris magnitudinis ex aqua abreptam in aërem effert, & antequam deuoret diù cum illa colluctatur. Docet quoq; quomodo capiatur, his ferè verbis; Viri principes magnam ſæpe ex venatu harum volucrum voluptatem percipiunt, præcipuè apud Venetos. Cælum eligunt tranquillum, atq; nauiculis tribus exiguis, & leuibus, duobus, tribusúe remigum ordinibus impoſitis in mari celerrimè adinſtar ſagittæ feruntur. Circumuentus hoc pacto Coruus aquaticus, nulla illi euolandi facultate conceſſa, opprimitur ab illis: ſimulac enim aqua caput exerit, globulis ex arca globaria emiſſis eum petunt, & demum ita defatigatum reddunt, vt manibus capi poſſit. Hæc Bellonius.

Quomodo capiatur.

DE CORVO SYLVATICO. Cap. LVII.

Ordinis ratio.

ETSI huic aui, de qua nunc acturus ſum, hic locus minimè conueniat, vtpote quæ neq; palmipes, neq; aquatilis eſt, tamen quia ab aliquibus cum Phalacrocorace confunditur, poſt Phalacrocoracem de illa agendum mihi eſt. De hac autē nihil habeo, quod ſcribā, niſi quę memorię prodidit Ornithologus, à quo etiam iconem ſum mutatus. Auis, inquit, cuius hic effigies habetur, à noſtris nominatur vulgò Vvaldtapp, id eſt, Coruus ſyluaticus, quòd locis ſyluaticis, mōtanis, & deſertis degere ſoleat: vbi in rupibus, aut turribus deſertis nidificat. Quare etiā Steinrapp

Vbi degat. Vbi nidificet.

Coruus ſyluaticus Ornithologi.

vocatur,& alibi(in Bauaria,& Stiria)ein Clauſzrapp,à petris,ſeu rupibus,& pylis(nam pylas, idest, anguſtias inter duos montes Germani clauſen appellant, hoc eſt loca clauſa) in qnibus nidos ſtruit.Lotharingis,vt audio,Cotneille de mer,ideſt, Cornix marina, quam & in iuglandibus aliquando nidificare ferunt: Sed fortè ea alia auis eſt. Circa lacum Verbanū Coruus marinus dicitur.Alibi in Italia Coruus Syluaticus,vt in Iſtria circa promontorium Polæ,vbi homine per funem demiſſo per rupes nidis eximuntur,& inter menſarum delicias habentur,vt apud nos quoque in montium quorundam rupibus. Sic enim Fabarias thermas repertas aiunt, cùm auceps quidam per altiſſimas rupes propter has aues ſe demiſiſſet. Alibi in Italia Coruo Spilato(Spelato potiùs) ideſt,Coruus depilis,quoniam ſeneſcens caluescat. Germanicè quidam nuper confictò à ſe ſono à vocis eius nomine Scheiler vocabat. Sunt qui Phalacrocoracem hanc auem interpretantur, quoniam magnitudine,& colore ferè Coruum refert:& caluefcit,vt vidi,cùm adultior eſt. Quidā Anglus Ariſtotelis Coruum aquaticum,& Plinij Phalacrocoracem, & Coruum Syluaticum noſtrum auem vnam eſſe arbitratur,tertium genus Gracculi.Coruus Syluaticus Heluetiorum, inquit, auis eſt corpore longo:alba in capite macula, & canuta ſi bene memini. Sed cùm nos certò ſciamus,palmipedem non eſſe Coruum Syluaticum noſtrum, non poterit eſſe Coruus aquaticus Ariſtotelis,ſed neque Plinij, qui(vt diximus) Phalacrocoracem,ideſt,Coruum caluum eundem,& aquaticum facit. Noſter verò Syluaticus non eſt aquaticus, neque in aquis degit,ſed in pratis,& locis paluſtribus victum ſibi parat.Iam cùm Ariſtoteles tertium Gracculi genus palmipes faciat,id quoque Coruus Syluaticus noſter eſſe non poteſt. Auis,quam prius Hæmatopodem eſſe putabam,inquit Bellonius, nunc potiùs Ibin nigram eſſe conijcio: cuius Herodotus, & Ariſtoteles meminerūt.Ea corporis mole auem à Gallis vulgò Corlis (Arquatam maiorem noſtram eſſe arbitror) dictam refert,vel paulò minor eſt, tota nigra, capite Phalacrocoracis, roſtro iuxta caput plus quam pollicari craſſitudine,inflexo modicè in arcum,& in acutum deſinente,rubicundo,qui crurum etiam color eſt. Proceritas crurum ea ferè,quæ in Ardea ſtellari,colli longitudo, quæ in aue,quam Galli vocant Aigrette, ita vt primò viſa à me hæc auis Ardeam Stellarem quodammodo referre videretur,corporis ferè ſpecie.Hæc ille in Gallico libro ſingularum obſeruationum ſuarum. Coruo Syluatico noſtro magnitudo eſt Gallinæ, color niger toto corpore,ſi eminus videas:ſin propius,ad ſolem præſertim, cum viridi permixtus videtur.Pedes fere vt Gallinę,longiores,digiti fiſſi,cauda non longa, à capite retrò criſta tendit,haud ſcio,an in omnibus,aut ſemper:roſtrum rubicundum, oblōgum,& aptum inſeri anguſtis terræ,arborum,& murorum,aut petrarum foraminibus,vt la titantia in eis inſecta,& vermes,quibus paſcitur,extrahat.Crura oblonga,obſcurè rubentia. Locuſtis,gryllis,piſciculis,& ranunculis veſci audio. Vt plurimùm nidificat in altis arcium deſtructarum muris, qui in Heluetiċis montium regionibus frequentes ſunt. In ventriculo diſſecti aliquando præter alia inſecta, reperi plurima illa, quæ radices frugum populantur mil ij præſertim, Galli curtillas vocant, noſtri tranſuerſas (tuuaren) à pedum ſitu, vt conijcio. Edunt & vermes,è quibus Scarabæi à Maio menſe dicti naſcuntur. Volant altiſſimè,Bina,aut terna oua pariunt.Primę omnium,quod ſciam,auolant,circa initium Iunij,ni fallor. Pulli eorum diebus aliquot,antequam volare poſſint,nidis exempti,nutriri, & facilè cicurari poſſunt,ita vt in agros euolent,& ſubinde reuertantur, Laudantur ijdem pulli in cibis, & in delicijs etiam habentur,ſuaui carne,oſſibus mollibus, Qui è nidis eos auferunt,in ſingulis ſingulos relinquere ſolent, vt anno ſequente libentius redeant. Hæc omnia Ornithologus,cuius etiam hæc icon eſt. Idem Ornithologus in capite de Nycticorace hanc exhibet figuram,quæ,quanquam circa Nygencoratum Nachtram,alibi Nachtrab nominetur,tamē neque Caprimulgus, neque Nycticorax ei videtur, & rectè quidem, cùm, vt inquit, iuxta aquas,& inter arundines verſari dicatur, vbi nocte clamet voce abſona,& tanquam vomituri entis. Nidificat, inquit,in altis arboribus,oua terna, aut quaterna parit;piſcibus veſcitur, Hanc auem quanuis palmipes non ſit,& ideo ad hunc locum non pertineat, hîc exhibere libuit,quia hîc de Coruo Syluatico facta eſt mentiò, & etiam hæc Corui nomine gaudet,

Vſus in cibis. — Scheller. — Corui Syluatici deſcriptio. — Quibus victitet. — Vbi nidificet. — Quot oua pariant. — Migrationis tēpus. — Vſus pullorū in cibis.

Nycticorax Ornithologi.

DE GRACCVLO PALMIPEDE ARISTOTELIS SEV CORVO AQVATICO MINORE.

Cap. LVIII.

RO Gracculo palmipede Aristotelis alij Coruum Syluaticum, alij Phalacrocoracem, alij Mergum magnum nigrum nobis obtrudunt. Cùm autem omnes istæ aues Gracculos magnitudine longè excedant, verisimile non est, Philosophum eas Gracculi nomine appellasse. Quapropter alia auis est assignēda, quæ minus à Gracculis differat. Hæc itaque hic depicta Mergo magno nigro quidem omnino similis est, sed minor multò, nempe Gracculis compar. Vulgus ob similitudinem, quam cum Mergo magno nigro, seu Coruo aquatico Aristotelis habet, Mergone quoque appellat: nos distinctionis gratia Coruum aquaticū minorem. Rostrum habet aduncum, & acutum, prope frontem subalbicans, cætero subnigrū. Colore quoque in toto corpore subnigro est, præterquam in collo, vbi nonnihil ruffi admisceri videtur. Crura, pedesq; & membranę fusca sunt. Nec aliud habeo, quod de aue dicā.

Gracculi palmipedis descriptio.

D E

Gracculus palmipes, cum caltha paluſtri.

DE MERGIS ALIQVOT, QVORVM nomina vulgaria tantùm ſunt cognita. Primùm in genere. Deinde de Mergis varijs, hoc eſt albo nigroque diſtinctis. Ex quibus vnum Anatem Rheni vocant, cuius figura apponitur; cui aliæ quædam congeneres ſunt, Magnitudine quidem, & coloribus diuerſæ: Collum omnibus, quàm in Anate procerius. Cap. LIX.

ERGORVM quorundam meminit Ornithologus, quorum nomina Græca, aut Latina incerta ſunt. Quapropter quicquid ille de ipſis memoriæ prodidit, hic aſcribere non pigebit, vt ſcilicet nihil à nobis prætermiſſum videatur, quod in rem ſtudioſorum eſſe poſſit. De Mergis in genere, inquit, ſuprà ſcripſimus; Hic pauca addam, quæ ad illos tantùm Mergos pertinent, quorum ſola vulgaria nomina mihi cognita ſunt. Noſtri igitur, cùm Anates à Mergis non rectè diſtinguant, auem illam aquaticam, quam Mergum Rheni dicere debebant, & alteram, quæ Mergus glaciei, vel brumalis vocanda erat, Anatem Rheni, & Anatem glaciei vocitant, Rhynenten, Yſzenten, Suchenten, quod nomen poſtremum ex Mergo, & Anate compoſitum videri poteſt. Sunt autem hæc duo genera collo longiore inter illos Mergos, de quibus deinceps hic agemus: qui omnes Anatibus ſimiles ſunt, cùm aliàs, tum magnitudine ferè, & roſtri latiuſculi figura. Roſtrum tamen eis aliquantò anguſtius, quàm Anatibus eſt, & aliter dentatum, vt ſuprà dixi: & omnibus in fine magis aduncum, vt commodiùs piſces retineant. Mergus Rheni maior eſt cæteris: nam cæteri ferè Anate paulò minores ſunt, ille par. Quidam ex eis apud alios Germanos appellantur Merchi (Merch) hoc eſt, Mergi, corrupto nomine; alij Nonnæ (Nunnen) id eſt, moniales à colorum varietate, albi, & nigri præſertim. Kernellæ nomen vnde Germani quidam impoſuerint, neſcio, quę ſola etiam in hoc Mergorum genere albo, & nigro, nō ſimiliter vt cæteri diſtinguitur. Hanc ſuprà deſcripſi poſt Querquedulas, id eſt, Anates minores, an ex earum genere eſſet, addubitans. Sed dicam primò de Mergo Rhenano, qui in hoc genere Mergorum Anatiformis maximè eſt. Corpus huic vndique albo, & atro colore diſtinctum. Roſtrum, vt pars circa oculos, nigrum eſt. In occipitio maculę vtrinque atrę. Reliquum caput partim atrum, partim fuſcum, aut cinereum. Prona colli, & pectoris pars cum ventre candidi coloris ſunt: ſed qui paſſim cinereis punctis, aut maculis diſtinguatur; quæ quidem inferiore ventris, & laterum parte cymatili ducta delectant intuentem. Crura circa imum ventrem prominent. Pedes, digitiq; fuſci, membranæ internæ ſunt nigræ. Cauda nigra, alæ, dorſumq; totum nigris, & candidis aliquot ſpacijs viciſſim diſtinguuntur. Sunt qui Nonnan (id eſt monialem) albam appellent, vt fuſcam monialē alteram, quæ infrà deſcribetur; aliqui Yſzenten, id eſt, Anatem glacialem. Idem in epitome, Mergus varius maior, inquit, vulgò Mergus Rheni, & monialis alba à colorum varietate. Bellonius hanc veterum Phalaridem eſſe ſuſpicatur: mihi non videtur. Conſtat quidem ex veteribus, palmipedem eſſe, circa lacus, & amnes degere, & ſparſis ad ſtagnorum, fluminumve margines frugibus illaqueari, roſtrum habere anguſtum, caput rotundius, ventrē, & dorſum cinerei coloris. Cremonſis Kiranidæ interpres, Phalaridem interpretatur auem, quæ vulgò dicatur alba frons, tota nigra, fronte tantùm alba, & quidem ab Italis Folega, quaſi Fulica dicitur. Hæc ille appoſita hac effigie. Sed vt quiſque, quod lubet, iudicet, quæ Bellonius de hac aue prodidit, hic exarabo. Frequens admodum eſt, inquit, apud Suiſſiones, & Bellouacos. Solent enim numeroſæ ad eorum populorum vrbes inferri vænales, in Area, Soma, & huiuſmodi fluminibus captæ. Nomen Piette (quo vocari à Gallis dixerat) à Pic, id eſt, Pica diminutiuum eſſe videntur. Solent enim noſtrates quàm plurima à Pica denominare: quemadmodum auem partim albam, partim nigram

Mergi Rhenani deſcriptio.

Vbi eorum copia.

Piette cur vocatur.

Mergus Rheni Ornithologi cum tetraphyllo.

gram conspicientes à Pie, idest Picam vocamus, vt etiam equum albo, & nigro colore variũ vn Cheuul pie.

Vbi degat.

In aquis degere solet, Boschade maior, sed Morillone minor. Quanuis color Anatum in omnibus perpetuò idem non sit, nam in quibusdam cinereus, in alijs omnino albus, corporis tamen figura nihil variant. Idem in Piette accidit.

Descriptio.

Sunt enim quędam toto corpore albæ, aliæ nigro & albo colore variæ. Plerunque autem sic colorantur. Color sub gutture, & ventre candidus: supernè per dorsum nigricans; alarum, vt in Pica varius: caudæ verò, & pedum vt in Morillone. Nota peculiari à cęteris aquaticis distinguitur. Rostrum enim non vt reliquarum aquatilium latum est, sed quasi teres, nec sursum reflectitur; dentatumq; est. In capite ad spinalis medullæ principium exiguum habet flocum. Viscera, intestina, & ventriculus gracilia sunt, & tenuia. Aspera verò arteria digitum crassa, & caput versus magis exilis, in summa ab omnibus alijs diuersa: rotunda etenim omnino est, vnico constans corpore, annulis, seu circulis nullas habẽribus crenas. Coniecturis quibusdam adducimur, antiquorum Phalaridem esse. Hæc Bellonius, apposita eadem icone. Ornithologus deinde alias huius generis aues his verbis prosequitur. Eiusdem planè generis est, nec aliud ferè differt,

Mergi alterius congeneris descriptio.

Mergus alter, nisi quòd magnitudine inferior est, & caput, collumque exterius cãdidius habet, ac dorsum totum nigrum non albis spacijs distinctum. Puto etiam ore differre, quòd huic cum lingua, & dentibus interius rubeat: illi non item, sed potius nigricet. Hunc mihi aliqui Mergum album vocauerunt, ein Vvysse Tuchent, Italicè Mergon, quasi Mergum: Lucardi & Bellinzonæ Gyuen: in alijs quibusdam Italiæ lacubus Polono: quidam Garganellum, nescio quàm rectè, Nam & alijs Anatibus hoc nomen ab Italis tribui video. Sed alium quoque Mergum maiorem cirrhatum circa Bellinzonam Itali Garganey vocant, vt Garganello diminutiuum sit. Hic mihi circa brumam ex Vrsa Heluetiæ fluuio allatus est; paulò

Mergi maioris descriptio.

minor Anate fera communi. Pisces adhuc faucibus continebat. Longitudo ab extremo rostro ad caudam extremam dodrantes duo cum palmo. Caput album erat, sed maculæ nigræ cingebãt oculos: quales & occipitium vtrinque insigniebant, medio interuallo albo relicto. Pectus, collum, & venter tota alba. In dorso supremo egregiæ quædam plumæ alternatim albæ, nigræq; inde etiam ad latera versus pectus tæniæ similiter discolores vtrinque procedebant. Rostrum, vt Anatis denticulatum, angustius, è fusco ad cæruleum dilutum vergens, extremitate deorsum incuruata. Crura digitiq; vt præcedentis. Alæ nigræ, candido spacio maiusculo distinctæ: & inferiùs alijs duabus lineis cãdidis, vt in præcedente etiam. Dorsum planè nigrum. Cauda fusca, palmum longa. Ventris plumæ minimæ interiores, fuscæ erant: exteriores, & quæ apparent, vt dixi albæ.

Quibus vescantur.

Piscibus tantùm vescuntur, cum alijs, tum gobijs fluuiatilibus, & interdum troctis. Lapides etiam subuertunt, vt gobios captent. Hæc etsi de priore tantùm genere audiui: de vtroque tamen verè dici puto. Hoc genus Albertus Mergum varium appellat, & libro vigesimo tertio in Mergo, *Anes*, inquit, *qui vt plurimum Mergi vocantur, varia sunt vt Pica, Anatibus alioqui magnitudine rostro, & pedibus non dissimiles* (ex diuersis sanè, quos hic describimus, Mergis varijs, primum, & secundum genus colorum albi, nigrique distinctione ad Picam magis accedunt, quam sequentia) Et rursus in Anate. *Anatis tertium genus varium est, ex albis maculis, & dicto colore* (sed de nullo colore prius dixerat, quamobrem lego, & nigro colore) *compositum*. *Et est genus Mergi, cuius duæ sunt species magnitudine tantùm diuersæ*. Ego pro duabus istis Mergi varij speciebus, duas, quas iam descripsimus, acceperim. Quanquam enim ea, quæ sequitur quoque Mergus varius minor appellari possit, non tamen nigro tantùm, & albo coloribus, vt præcedentes distinguitur, sed alijs insuper (capite, & collo præsertim) vt dicemus.

Trochilus Aristotelis Alberto quæ auis.

Idem Albertus alibi Trochilum Aristotelis, authoritate Auicennæ asserit esse auem similem Picæ, sed aquaticam, & variam rostro Anatino. Quidam Germani hanc auem Germanicè Saucher vocant. Varia est, inquiunt, candida quibusdam partibus, quibusdam nigra, palmipes.

Auis Saucher dictæ descriptio.

Hoc genus, cuius secundo loco meminit Ornithologus, Mantuæ, ni fallor, Albellum aquaticum vocant, à colore albo fortè, qui plurimas occupat alitis partes. Quem autem ad me allatum olim, descripsi, magnitudine medius est inter Querquedulam, & Anatem fuscam.

Albelli aquatici descriptio.

Rostrum coloris est cærulei obsoleti, acutum, & in extremo curuum. Caput totum album esset, nisi occiput, & partes vtrique oculo adiacentes tres maculæ nigræ notarent. Collum pectusque albicant, Sed hoc in media regione, & illud in ea parte, quæ rostro directim subiacet, ex albo ad cinereum vergunt. Venter totus est albocinereus. In dorso, & alis nigris maculæ multæ albæ insunt, Cauda nigra est; crura coloris plumbei, cui aliquid viroris sit admixtum. Digitos eiusdem coloris nigræ coniungunt membranæ. Plurima autem ex his, quæ diximus, ex eius hic subiecta icone patere possunt.

Albelli alterius descriptio.

Huic ferè similis est, qui mihi ab aucupe ex foro paucis ab hinc mensibus est allatus, sed paulò minor, & cirratus. A rostro ad extremam caudam lõgitudine est duorum dodrantum,

Albellus aquaticus.

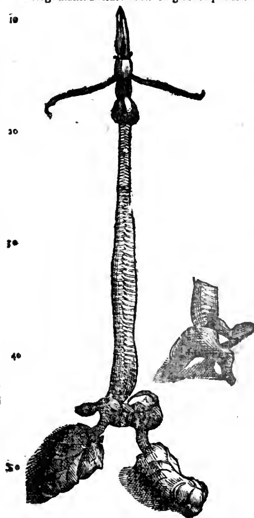

Mergo Mustellari leucomelano congener, cum gramine aquatico.

drantum. Rostrum habet subnigrum, serratum in extremo curuum: caput album, sed maculæ geminæ nigræ oculos ambiunt, & cirrus, qui conspicuus in occipitio erigitur, plumis partim albis, partim ex nigro viridibus, & splendidis constat. Collum, pectus, & venter, alba; sed ad pectus duæ excurrunt lineæ: vna quidem angusta à dorsi initio in medium vsq; pectus rectà descendens; altera ab alarum initio incipit, aliquantò latior, & inæqualis, sed non multùm descendit. Dorsum nigrum, præterquam in ima parte prope caudam, vbi fuscum est. Alæ supernæ duas habent maculas albas insignes. Remiges pennæ primò nigræ sunt, deinde ad fuscum tendunt, internæ colore leucophæo. Cauda breuis, sedecim pennis, eisq; fuscis consistens. Tibiæ, & pedes inter cinereum, & cæruleum ambigunt, sed membranæ sunt fuscæ. Arteria aspera huius Mergi prope laryngem admodum angusta est, dein crassior multò euadit, & ad crassitiem digiti auricularis peruenit, atque ossibus claulcularũ vtrimque cum insigni musculo alligatur, vti mox prope osseum illud vas, de quo subinde dicam, alijs duobus vel musculis vel ligamentis ad priores costas. Ante diuaricationem ad pulmones insigne itaq; quoddam vas est, figuram quãdam Chamæ leuis præseferens, substantia plane in sinistra parte prope cor multò maius, & magis extuberans, vbi quoque ceu duæ in eo sunt fenestræ satis amplæ, & litera A in icone denotatæ, tenuissima, subtilissima, atque planè diaphona membrana clausæ, sicuti quoque in quibusdam conchis euenire solet. Ab eiuscemodi ossei vasis inferioribus partibus arteriæ diuaricationes oriuntur, vti quoque in icone conspicitur. Tota arteria à linguę cuspide ad pulmones vsq; dodrantem & palmum longa est, colore albicante. Habebat hic Mergus duos pisciculos in ventriculo admodum carnoso, item lapillos plurimos.

Mergo mustellari leucomelano congeneris aspera arteria.

Tertium Mergi varij, siue glacialis, (nam nostri vocant Yszentle) genus, inquit Ornithologus, simile est superioribus, sed capite, & superiore, colli externi parte russo, spadiceúe, aut puniceo (idest, russo obscu- *Mergi glacialis descriptio.*

Mergus glacialis, cum iunco vulgato.

re) collo inferiore versus pectus fusco, vel cinereo ferè, eminentibus modicè plumis capitis, magis quidem in mare, in quo etiam rostrum anterius, qua incuruatur, rubere puto, in fœmina albere. Dorsum vndiq; nigrum est. Alæ etiam nigræ, sed albo distinctæ, vt præcedentium: hoc est primùm spatio ampliore albo, deinde alijs duabus lineis inferius. Constant autem lineæ istæ albæ extremis pennarum albentibus. Venter etiam albus est, & supina (interna) pars colli superiùs. Crura vt præcedentium breuia, fusca, membranis inter digitos nigris. Rostrum ex cæruleo nigricat. Magnitudo totius auis Querquedulæ par, hoc est, Anate minor. Collum digitos circiter octonos longum: corpus reliquum ferè septenos, cauda quaternos. In ventriculo eius pisces inueni. Per summa frigora tantùm, vnde, & nomen ei à gelu, apud nos capi in lacubus, & fluminibus etiam puto. Aiunt hoc genus aliquando ferè totum album reperiri, sed raró, primum fortè genus, idest maius, (suprà nobis descriptum) intelligentes, quod passim toto corpore multò plus albi habet. In cibis apud nos per hyemem veniunt hi Mergi, non minus, quàm Anates feræ, vulgò laudati. Cum Mergo hîc ab Ornithologo descripto idem est, vel omnino similis, quem olim depingi curaui. Magnitudine est Querquedulæ. Rostrum ei angustum, & in extremo curuum, acutumq; partim subcæruleum, partim subnigrum. Vtraque mandibula serræ instar dentata, inferior etiam cananiculata. Caput obscurè spadiceum, plumis in occipitio velut cristam constituentibus. Macula alba totum ferè collum vtrinque occupat: linea autem eiusdem cum capite coloris ab occipitio per ceruicem rectà in dorsi principium excurrit, & gulæ pars, quæ rostro directim subiacet, nigra est, sicut & dorsum, in quo tamen pennæ aliquæ in extremo inter cinereum, & fuscum ambigentes ceu squamulas quasdam constituunt. Colli longitudo in pictura non apparet. Pectus, & venter cinerea sunt, sed pectus ad latera nonnihil plumbeum. Alarum costæ eisdem squamulis, quibus dorsum, ornantur; remiges pennæ, & cauda nigricant; sed in illarum superiori parte macula alba satis insignis conspicitur, inferiorem lineola alba intersecat. Crura & digiti ex plumbeo ad nigrum vergunt: membranæ nigræ. Eius icon hîc exhibetur. Cum hoc Ornithologus eundem facit Mergum à quodam docto Germano Mustellarem dictum, dum inquit: Non alia est, ni fallor, quem quidam Mustelarem vocauit, (vulgò ein Vviselgen) à similitudine mustelæ, quam, inquit, refert, capitis rubore. Rostrum cæsium, non latum est, sed vngue (vnco) corneo acuminatum, vt in Longirostra. Collum in cinereo album, gula, & venter candida, tergum nigrum, alæ nigræ, in initio, medio, atque extremo albis pennis transuersim distinctæ. Pedes cinerei. Eiusdem cum longirostra magnitudinis.

Vsus in cibis.

Descriptio autoris.

DE ALIIS EIVSDEM GENERIS MERGIS EX GERMANI CVIVSDAM DESCRIPTIONE.

Cap. LX.

ANAS longirostra, ein Langschnabel, oder Schluchtente, primum nomen à rostro, alterum à gemitu vocis traxit. Rostrum nonnihil rotundum, digiti longitudine, colore in nigro flauicante. Caput cristatum, collum subrubrũ, corpus totum nigrum præter alas, in quibus paucæ tantùm pennæ cãdidę. Venter magnæ, & paruæ Anati fœmellæ similis. Pedes crocei, membranæ luteæ. Mediocri Anate est paulò minor, caput ei eiusmodi. Anas raucedula, ein Rogis, à raucedine vocis originem nominis apud nos sortita. Caput cristatum: rostrum cum Longirostra conuenit, nisi quòd colore est nigrius. Corpus, & alæ cinereæ; gula, & venter alba. Pedes nigri, & vt in Mergulo rectà extantes. Mergus ruber, ein Roter Teucher, à parte superiore capitis, & colli rubra denominatur. Huic gula in nigro flauescens. Corpus, alæq; plumis variegatis Anatis Streperæ sub alis, & ventris Anatis magnæ respondent. Alarum extremitas nigra: cauda itidem nigra. Capitis magnitudine Anatem magnã æquat, latitudine pedum reliqua genera omnia superat. Mergus niger ein Schvvartzer Teucher omnia Anati membra paria, & æqualia habet. Rostrum ei nigrum, collum spadicis colore, corpus vt in Fuligula: alæ nigræ cum linea transuersa alba. Venter, in nigro alboq; flauescens. Pedes, & mẽbranę nigrę. Albertus Mergi nigri Anate minoris meminit, quę

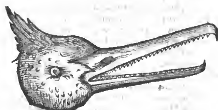
Mergi longirostri descriptio.

Mergi rauceduli descriptio.

Mergi rubri descriptio.

Mergi nigri descriptio.

Anas Longiroſtra.

Anatis alticruræ deſcriptio. alio nomine Fulica dicatur. Nos etiã infrà Mergulũ nigrũ roſtro acuto deſcribemus. Anas alticrura, huius nomẽ lingua nobis vernacula ſcire ex aucupibus nõ potui: hoc impoſui differẽtię gratia, dubitãs tamẽ an inter Anates numerari debeat. Roſtro acuto eſt, partim nigro, partim rubeo. Collũ albus ambit circulus. Tergum in cinereo album, venter cãdidus; alæ latiſſimæ, in quibus pennæ quatuor extremæ vtrinque nigræ, in medio candidæ, reliquæ nigræ cum candidis apicibus. Cauda tota candida, in extremitate ſuprema parumper nigra. Crura, quàm in dictis generibus exiliora, & altiora: pedes candidi, & candidæ membranæ. Hucuſque ille Germanus. Volui autem, inquit Ornithologus, Alticruram quoque Anatem ab eo dictam Mergis adnumerare, quòd roſtrum acutum ei tribuit. Quanuis hoc in loco illos tantùm Mergos, quibus roſtrum latiuſculum, & Anatiforme eſt, deſcribere inſtitueram.

DE CÆTERIS MERGIS EIVSDEM generis, hoc eſt Anatiformibus, Roſtro Latiuſculo, anteriùs adunco, & albo, nigroque diſtinctis, ſed collo breuiore multò. Cap. LXI.

Monialis fuſca. ST, inquit Ornithologus, & varius ille Mergus (ſed collo breui, vt ſequentia etiam tria genera, quantùm ex picturis conijcio: ipſas enim aues nõdum vidi) quem circa Argentoratum Germani Monialem fuſcam, Gravve Nunne, vt primum genus ſuprà deſcriptum monialem albam appellant. Huic ſi collum breuius non eſſet, per omnia ferè cum Mergo illo, quem tertio loco ſuprà deſcripſimus, conueniret. Ab hoc ferè coloribus tantùm differt, qui iiſdem in locis (circa Argentoratum) Merch, hoc eſt, Mergus ſimpliciter vocatur. Roſtrum ei ruffum, vnco extremo albo, caput, collumque ruffo colore claro ſpectantur, cirris retrò exiguis eminentibus. Crura ſubflaua: pectus, & venter albent, dorſum nigrum eſt, vt *Mergi albi deſcriptio.* etiam cauda, & longiores alarum pennæ. Superior alarum pars ad fuſcum, vel cinereum vergit, media candicat. Huic rurſus congener eſt, ſed maiori alarum parte albus, quem circa Argentoratum Mergum album vocitat vulgus (VviſſeMerch) Hollandi, ni fallor, Pylſtert. Roſtrum huic quoque ruffum: ſed caput cum collo nigrum, viridibus aliquot (vel è cœruleo virentibus) punctis reſperſum. Crura rubicunda; dorſum nigrum, macula inferiùs alba adiuncta.

DE

DE MERGO CIRRHATO, SIVE LONGIROSTRA MAIORE, ET ILLO, QVI A THYMALLIS PISCIBVS VORANDIS NOMEN APVD GERMANOS HABET. Cap. LXII.

MERGI cirrhati quanquam & alij quidam sunt, sed cirrhis, cristisvè plumarum breuioribus; illum cuius capitis figura hîc adiecta est, priuatim sic nuncupare libuit. Circa lacum Acronium (Constantiensem nos dicimus) vocatur ein Gan, vel Ganner, nescio quam ob causam: nisi fortè, quòd maior Anate cùm sit, ad Ganssæ, id est, Anseris ferè magnitudinem accedat. Aliqui vocant Merg, vel Merrach, nominibus à Mergo corruptis. Sed alius etiam hoc maior Mergus, & Anseri magnitudine propior, de quo proximè dicetur, Merrach à nostris appellatur. Bellinzonæ, & circa lacum Verbanum Italicè Garganey: à quo diminutiuũ

Mergi cirrhati caput.

est Garganello suprà memoratum. Capitur aliquando in lacu nostro circa brumam, maximi frigoris indicium. Rostrum ei angustius, quàm Anati, minimi digiti longitudine, extremitate superiore vncata: vnde & Longirostra maior appellari poterit: nam minorem Longirostram similiter cirrhatã superius cuiusdã viri Germani verbis descripsimus: cutis ad latera rostri superioris rubicunda, vel punicea est; in medio nigricat. Dentes duri, firmi, serrati, retrorsum flexi, vt in Merrachio maiore. Caput ruffum, vel testacei coloris est, cirrho retrorsum eminente. Eiusdem coloris & collum est aliquantisper: cætero extrinsecùs cinereum, vt & dorsum cum cauda, alisque. Sed maiores alarum pennæ fuscæ sunt: macula in eis parte inferiore alba. Crura, & digiti pedum rubent, intercedentis membranis ex ruffo fuscis. Collum paulò breuius dodrante. Dorsum quoque dodrãtale est, cauda digitorum quinque. Corpus in latitudine quodammodo compressum. Plumæ ventris ex albo luteæ, vel ruffæ. Huius generis Mergus ad me allatus, visco captus fuerat. Ad incedendum ineptum esse aiunt: semper in aquis manere; nidulari inter arundines: sub aqua diutissimè omnium se continere: & vrinando ad quadraginta, aut quinquaginta pedes procedere: caput inter natandum sublime attollere. Hipparion autem Chenalopeci similem esse Grãmatici Græci tradunt, nec aliud. Nos ita dictam conijcimus, quòd equi instar iubata sit, iuba scilicet ruffa, vel pili vulpini ferè colore, quod Mergo Cirrhato pulchrè conuenit: vt magnitudo quoque Chenalopecis, quæ infra Anserem est, Anatem superat. Si quis tamen Colymbum maiorem, Hipparion à iuba eiusdem coloris appellare malit, per me licebit. Quanquam ille magnitudine ad Chenalopecem non accedit: & iubam non extrinsecus tantùm vt equi, sed in circuitu totius colli supremi habet. Hunc Mergum cirrhatum maiorem ab Ornithologo hoc loco descriptum Bellonius, quòd Gallicè Bieure dicatur, id est, Castor, Latinè Fibrum nominat: quoniam, inquit, vt Fiber quadrupes maxima pernicie in pisces grassatur. Sed quia nonnulla scitu digna

Mergi cirrhati, siue Lõgirostræ maioris descriptio.

Quomodo capiatur.

Vbi degat.

Hipparion quæ auis.

idem

Castor seu Fiber Bellonij.

* idem de hac aue ſcriptis mandauit, ea lubens in noſtram hiſtoriam transfero. Fiber, inquit, auis eſt aquatica, corpore magno, non minorem cibi copiam veſcentibus præbens, quàm Anſer Syluester mediocris magnitudinis. Galli noſtrates vulgò appellant, vn Bieure, nomine à ſimilitudine indito, quæ illi cum animali amphibij generis, Fibro Latinè, Caſtore Græcè dicto, intercedit. Quemadmodum etenim animal hoc quadrupes aquam ingreſſum maxima damna piſcibus infert; ſic auis hæc, cui pro libito ſeſe mergere, atque vrinari à natura datum eſt non minus damni, quàm illud lacuſtribus piſcibus infert, vnde nomen. Sunt & aliæ aues huic admodum ſimiles. Pelicanus enim quem ſuprà deſcripſimus, notas quaſdam cum hac communes habet, quemadmodum & illa, quæ in ripa Ligeris fluuij Herle dicitur. Verùm, quia hæc auis à reliquis omnibus differt, impræſentiarum notas, quibus ab alijs diſtingui poſſit, recenſebimus. Roſtrum ei longum, exile, atque dentatum vt in Pica marina, in vncum deſinens. Criſtam habet non in vertice inſtar Pauonum, Vpuparum, & Alaudarum, ſed in occipitio, vt Onocrotalus, & complura alia Mergorum genera. Caput illi pro corporis portione maius, quàm Anſeri, quod ſupernè ad dimidiam vſque colli regionem, colore eſt flauo, ac ſi Ochra infectum eſſet. Oculos habet non admodum magnos. Dorſum, & alæ ex cinereo ad plumbeum vergunt. Alæ pro reliqui corporis portione exiguæ admodum ſunt, per tranſuerſum linea alba inſignitæ. Color ventris albus ad pallidum tēdens. Roſtrū tres digitos longum, infernè rubicundum, ſupernè verò nigricās, duobus foraminibus odoratus cauſa peruium. Crura, & pedes rubeſcunt. Cauda vt in reliquis auibus aquaticis rotūda: quæ cùm in extremitatibus ſcabra ſit, ſuſpicor in rupibus, atque arboribus nidulari, vt Phalacrocorax. Natura ſummum artificium in huius auis interiori fabrica oſtendit, vt & in quam plurium Mergorum, aliarumve auium aquatilium genere: aſpera namque arteria (le ſiflet, au le chalumeau) ab alijs aquaticis auibus in hoc differt, quòd rotunda non ſit, ſed cō preſſa, & inæqualis, & modò craſſior, modò anguſtior; & in medio duobus, velut nodis exuberans. Cùm verò ad ventriculi regionem peruenerit, in cauitatem quandam dilatatur ex membranis, & oſſe grandiuſculo inæquali conſtructam: Vt quis nō impiè conijciat, quēadmodum flammam in Laterna contra venti iniuriam includimus, ſic naturam aëris conſeruandi gratia in pulmonibus cauitatem illam fabricaſſe. Nullæ aues hanc notam habent peculiarem, præter eas, quæ è Mergorum, aut Vrinatricum genere ſunt: quanuis tamen neque omnibus hiſce communis ſit. Vulgo hæc auis malè audit, vænalis expoſita, vt etiam Coruus aquaticus. Vulgus enim prouerbialiter ait: Si quis diabolum conuiuio excipere vellet, haſce aues illi apponere debere, eſui nempe ingratas, & inſuaues: cùm aliàs tam ingratæ non ſint. Hæc Bellonius qui hanc eius iconem exhibet, hanc auem Mergorum maximam faciens; ſed alia ficta ab Ornithologo Merganſeris nomine infrà deſcribetur, hac maior. Hāc autem Ornithologus Merganſerem minorem nominat. In lacu Acronio, inquit idem Mergi quoddam genus, collo procero, pedibus nigris, Anate communi maius audio nominari Aeſchenten hoc eſt Anates thymallorum, quod thymallis piſcibus victitent.

De hiſt. auium. lib. 3. cap 8. Fiber quæ auis. Bieure cur dictus. Deſcriptio. Vbi niduletur. Aſperæ arteriæ conformatio. Carnis qualitas. Prouerbiū de carne Fibri. Marganſer minor. Anates thymallorum cur ſic dictæ.

DE MERGIS MAGNIS, MERGANSERE, GVLONE, SCHELEDRACHO, ET MORFICE. Cap. LXIII.

MERGVS. Anſeri ſimilis magnitudine, inquit idem, Merrach dictus à noſtris (quanquam ſuperiùs deſcriptum Mergum cirrhatum aliqui ſimiliter nominant) per hyemem aliquando in lacu noſtro capitur, ſed rarò. Hunc nos Merganſerem appellabimus, caput ei cum tertia colli parte ex viridi nigricat. Collum reliquum album eſt, cum aliquo pallore: infrà colli pars nigreſcit, itidemque dorſum. Cauda cinereo colore eſt. Alæ dorſum verſus nigræ, mox albæ cum pallore quodam, dein iterum nigricant, ſed remiſſiùs, mox iterum albæ ſunt, idque intenſiùs, extremæ pennæ nigricant. Sub alis prima pars albet, poſterior ex albo, nigroque mixta reſplendet. Plumæ ventris, & ſupinæ caudæ giluæ ſunt, ideſt, ex albo, & flauo. Palmipes eſt, vt Anſer: crura, & pedes cum membranis inter digitos minij colorem habēt. Femorum plumæ in prona parte variæ ſunt, ſubalbidæ, & nigricantes per interualla cymatili ſpecie. Roſtrum

Merganſeris maioris deſcriptio.

strum eius Mergi cirrhati simile est, ab extremitate ad oculum vsque, si metiaris digiti medij, idest, longissimi longitudine. Color eiusdem per mediam partem pronam niger, vtrinque ruffus, vel puniceus. Dentes habet serratos, asperos, retrorsum inflexos: & alium ordinem dentium minorum paulò interius: Sed id tantùm in superiori rostro: cuius etiam extrema portio adûca est: cutis, & caro, euulsis plumis, pallido, seu luteo colore sunt.

Anas Italica.

Aliqui apud nos hoc genus Mergi Anatem Italicum vocant, in cibo laudant: & pondere aiunt interdum ad libras duodecim accedere: ventriculum ei corneum esse, firmissimum puto intelligentes, & omnia concoquentem.

Vsus in cibis.
Vẽtriculus.
Seesluder anas.

In Acronio lacu eadem, vel cognata auis, Ansere maior, inepta ingredi Seesluder nominatur. Cognatus omnino huic quoque videtur Mergus ille, quem Bellonius vocat vulgari Gallico nomine Herle, vel Harle, ad Ligerim fluuiũ visitato: Sed is Ansere fero minor est. Specie, inquit ipse, Anatẽ magis, quàm Anserẽ refert, circa collum, & in ventre pomi nerantij colorem habet. Plumæ supra collum, & capitis nigræ sunt, alæ prorsus albæ forent, nisi partes illæ, quas diminutiuo nomine Galli allerons vocant, nigricarẽt. Rostrum longum digitos tres, in hoc ab Anatino differt, quia teres est; & mucrone reflexo, colore subrubro, vt etiam crura, & pedes. Idem Morillono (idest, Anati feræ fuscæ, vel mediæ nostræ, aut maximè simili) in eodem capite coniungit aliam, velut affinem, quam Gallicè vocant vn Tiers, quòd tertia, mediaque sit inter alias duas Anates, nempe cicurem, & Syluestrem illam, quam Morillonum vocant. Ego inter Anatem, & Mergum mediam facerem. Huius enim rostrum habet, illius autem corpus ferè. Hæc Ornithologus: sed nos, quæ hìc ex Bellonio refert, alibi fusiùs pertractauimus. In Acronio lacu, inquit idem, eadem, vel cognata auis Ansere maior, inepta ingredi, Seesluder nominatur.

Gulo quæ auis.
Descriptio.

Gulo nobis appelletur propter voracitatem auis marina, quam Angli (vt audio) Gul indigitant. Vorax est piscium, magnitudine Anseris, colore giluo, (aut ex fusco flauente) gregaria, mensis lautioribus contempta.

Scheledrachus.
Scheledrachi descriptio.

Scheladrachus (Scheledrack) ab ijsdem vocitatur auis fluuiatilis, genere Mergi, quod Cormorantum appellant, minor, (vel si mauis Ansere minor) Anate maior, rostro lato, extremitate acuminato: (vnco fortassis) & dentibus acutissimis pleno: ex giluo subruffo, vt pedibus quoque pectore albo, cæteræ partes variæ sunt. Piscium voracissimum hoc genus auium est: quos mira industria, quasi constipatæ, & ordine dispositæ insectantur, donec ex alto in angustias minus profundas compulerint: quo coactos deuorant. Caro eorum minus lauta, sed alij diuersam auem, quam suprà inter Anates platyrynchos tertio loco descripsimus, Anglorũ Scheledrachum esse aiunt: de quo Angli ipsi iudicent: nos ex auditu tantùm prodimus.

Morfex.
Descriptio.
Vbi nidificet.

Eadem, vel proxima est, quæ Morfex nominatur Alberto, auis aquatica, magna, vulgò apud inferiores Germanos Scholecherez (vel vt Murmellius scribit Scholucheren) dicta. Nigra est; rostrum ei serratum, & validum. Vngues fortes. Sub aqua mergitur, & pisces magnos capit, præcipuè anguillas. Gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam, & piscibus pullos pascit. Voraces sunt hę aues, & a nido auolaturæ, si cibis recens ingestis nimium grauari se senserint, euomunt eos, vt leuiores ad fugam sint: quæ verò non euomunt, aliquando pereunt.

Fimus qualis.

Fimus earum siccat arborum ramos, in quos inciderit. Saturatæ alas ad Solem expandunt, vt siccentur, palis, & arboribus insidentes. Volatura vix eleuatur, & caudam diù in aqua trahit; vnde & à quibusdam humidus calus (Duchtars, vt Murmellius scribit; nos potius scriberemus Fuchtars) vocatur. Hæc Albertus libro vigesimotertio historiæ animaliũ.

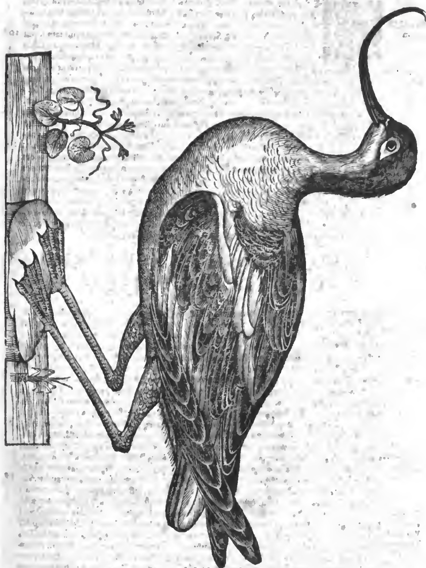
Morficis alia historia.
Descriptio.

Cæterùm libro quinto, capite tertio de eadem sic scribit: In nostris regionibus auis est aquatica, nigra, quæ pisces in fluminibus, & maribus venatur, ac plurimum detrimenti infert: pectore, & ventre cinereo, tardi volatus. Cùm mergitur, manet diù sub aqua. Rostrum ei dentatum instar falcis messorum, quæ retinet pisces lubricos, vt anguillas. Rami ventris eius eluuie infecti arescunt, vt Ardeæ etiam, & ferè omnium aquaticarum fimo. Hanc quidam vocant Coruum aquaticum, Germani Schaluchorn (fortassis à varietate, quasi ein Schlucker.) Pullos verò educat, vt cæteræ aues.

Vbi nidificet.

Nidificat in arbore alta, & magna iuxta aquam piscosam. Quærendum an hæc sit auis, quam audio quibusdam inferioris Germaniæ locis vocari Aelgus, quasi Anserem anguillarum, quòd illas deuoret. Magnam, & nigram esse aiunt. Sed alij Algusam mihi narrant Accipitrum generis esse, magnam, & apud nos quoque capi: piscibus, & anguillis victitare, in quos ab alto conspectos rectà deferatur. Quærendum etiam, an eadem sit, quam Gallis audio Cormarin, idest, Coruum marinum appellari, Anate maiorem, rostro Anatis rubente. Hæc omnia Ornithologus.

Auosetta Italorum.

DE AVOSETTA ITALIS DICTA. Cap. LXIIII.

Beccostorto auis.

E hac aue, quam Ferrariæ obseruauit idem Ornithologus, sic scribit: Auis hæc apud Italos Ferrariæ (ni fallor) Auosetta vocatur, nescio qua ratione:& à rostri sursum inflexi figura Beccostorto, vel Beccoroella. Lucarni circa lacum Verbanum Spinzago d'acqua: nam & Arquata auis iam suprà à nobis descripta Spinzago simpliciter eis nominatur. Hæc verò aquatica est,& palmipes. Turcis Zelux. Germanicum nomen nondum discere potui,quanquam apud nos etiam interdum capiatur,sed rarissimè. Ea,quam Ferrariæ vidi,crura habebat dodrantalia, rostrum nigrum, & sursum tendens in extremo acutum, quinque digitorum ferè longitudine. Pedes colore cyaneo diluto,digitos membranis iunctos. Corpus supinum totum album erat, pronum ex albo,nigroque alternis distinguebatur. Caput, & ceruix superius ex fusco nigricabant. Magnitudo totius corporis ferè Columbæ,aut paulò gracilior. Longitudo ab extremo rostro ad extremam caudam dodrantes duo. Hæc ille. Et rursus in epitome, Recuruirostra, inquit, vocari poterit hæc auis,donec aliud aptius nomen inueniatur.Sola enim rostrum neque rectum habet,neque deorsum flectit, sed sursum. Franciscus Bolognettus Senator nostræ vrbis,& Cardinalis Bolognetti parens hanc eãdem auem sibi Mantuâ missam mihi communicauit, aiebatque,atque idem mihi posteà aucupes confirmarunt,eius vocem esse Crex, Crex, quare cùm Aristoteles eo nomine quandam appellet auem,suspicatus sum hanc esse, quanquam nondum didicerim, nunquid moribus sit pugnacibus,ingenioque valens ad victum, & cætera infelix: item nunquid cum Galgulo,& Merula,& Virione pugnet,vt scripsit Philosophus.Crura saltem longa habet,ac ideo posteriorem digitum,qui pro calce est,minutum,quod quoque de Crece idem ille tradit. Sed de Crece in sequenti libro ex Bellonij,& aliorum sententia pluribus agemus.

Auosettæ descriptio.

DE TROCHILO VVLGO CORRIRA. Cap. LXV.

Trochili velocitas.

Trochilus cur sic dictus.

IVSCEMODI autem Steganopodem aucupes nostri à pedum velocitate Corriram nuncupant. Conijcio ego Trochilum esse,quem scribunt per littora discurrere,tãta sæpius celeritate, vt cursus volatu eius etiam velocior sit,atque hinc nomen apud Græcos meritò impositum. Τροχίλος, inquit Varinus,auis nomen à currẽdo dictæ est. Varino paroxytonum hoc nomen est, vt & Athenæo, Aeliano,& alijs plerisque. Apud Herodotum penanflectitur: proparoxytonum est Hesychio:apud quem quoque κόρυδος auis est è genere Trochilorum: quæ quidem vox ad Curriram nostram proximè accedit. Albertus authoritate Auicennæ asserit,Trochilum esse auem similem Picæ,sed aquaticam,& variam,cuius rostrum simile sit rostro Anatis. Verùm eiuscemodi auis è Mergorum genere est, qui natant quidem celerrimè, sed nõ currunt. Ornithologus putat, Trochilos esse generis Gallinularum aquaticarum, quas, inquit,in ripis,& arenis celeriter currere notum est,cùm cursu magis, quàm volatu valeant,eoque cruribus sint oblongis,caudis verò perbreuibus. Habet profectò hæc mea auis crura oblonga, imo excepta Auosetta, inter palmipedes longissima: quare quòd plurimùm cursu valeat, Corriram, hoc est,tabellariam nuncupant. Auis est varia,rostro recto,luteo,in fine nigro, rictu magno,oculis nigris,albo circulo circundatis,quem rursus alius spadiceus ambit. Supinè ad ventrem vsque candicat. Caudam duæ albæ pennæ, sed quæ quoque in extremitatibus nigræ sunt,cooperiunt. Superiùs per caput,collum,& dorsum, & superiora alarum coloris ferruginei ferè. Crura habet, vt dixi,longa,coxas breues,digitos membrana iunctos. Scribit Athenæus Helorium,Trochilum, & Carulum mari tranquillo aduolare,victum ex piscibus quærentes. Quod nostræ aui etiam conuenire videtur. Adamare etiam aquas,vt de Trochilo prodidit Aristoteles,omnino statuendum est,cùm natura palmipedem fecerit. Aelianus Trochilum ait esse è genere palustriũ,& iuxta ripas fluuiorum oberrare,vbi obuia quæque legens depascatur. Nutriri verò etiam à Crocodilo,hoc est, hirudinibus, quæ faucibus eius

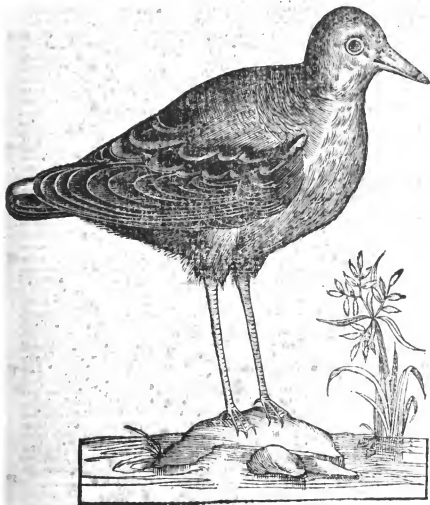
Corriræ descriptio.

Ex quibus viuat.

Vbi degat.

Trochili,& Crocodili mutua officia.

Trochilus, Corrira vulgò, cum cypero dulci.

eius inhærent: huic etiam ſe gratum oſtendere: nam dormienti Crocodilo, inquit, ichneumon inſidiatur, & ſæpe ceruici eius inhærens, ſtrangulat. Trochilus clamat, & Crocodili naſum ferit, & excitatum aduerſus hoſtem irritat. Hæc ille. Alibi quoq; , interprete Petro Gyllio, ſuper eadem re ſic ſcribit: Iam tametſi non pauca ſint Trochilorum genera, & nomina, quæ ſanè quidem, quoniam dura ſunt, & ab aure religioſa, & terete auerſa prætereo: haud quaquam cum ijs omnibus fœdere deuincitur, amicitiamq; colit Crocodilus, ſed cũ ſolo nuncupato Cladoryncho ſocietatem, atq; amicitiam facit. Enimuero nulla hic offenſione hirudines ei legere poteſt. Pro Cladoryncho Hermolaus in caſtigationibus in Pliniũ legit Cladororynchum. Videtur autem ſic dictus, inquit Ornithologus à motu, & concuſſione roſtri: nam κλαδᾶσαι exponunt σεῖσαι, idẽſt, concutere; pro κραδᾶσαι nimirum. Sic & κλαδαρόμματοι, οἱ ἔυσειστοι τὰ ὄμματα. Cæterùm nunquid & hæc ad meam auem pertineant, illi iudicabunt, qui Ægyptum, & alias regiones Crocodilos alentes peragrarunt.

Trochilorũ genera, & nomina multa sũt. Crocodili, & Trochili Cladorynchi amicitia.

Aliud miraculum de Trachilo prodidit[a] Oppianus, quod quoq; hic præterire nolumus; etiamſi huc pertinere vix credamus, nimirum mares à fœminis, fœminas à maribus paſci: ineunte vere priores fœminas ſolicitare maſculos ad coitum, ſequi enim, & prope eos peculiari quodam cantu ſtridere, & vix tandem allectos mares accedere: mox iterum fœtu procreato ſeparari, & ad ſua ſexum vtrumq; paſcua ſeorſim reuerti. Tunc mares omnem fœturæ, & Veneris curam relinquere: fœminis laborem ſolis incumbere, cumq; eas inter ſe partiri. Iam alias oua in nidis fouere, alias fouentibus cibum congerere, & ſic alternis oua ſuis plumis concalefacere pergere. Pullos iam adultos ad littus perducere, vbi mares verſari ſolent, ibi fœmellas etiam ex pullis cum ſuo ſexu remanere, maſculos vltrò ſeparari, ſicut oues inter paſcendum mixtæ à paſtoribus ſecernuntur. Sic ille. Verùm vt ad Corriram noſtram reuertatur oratio, dici poſſit, niſi Trochilus ſit, Celeum eſſe, (κελεὸν) quam ἀπὸ τῦ κέλειν, hoc eſt, à celeriter pergendo Suidas, & Varrinus Ariſtoteli dictam tradunt, quanquam apud Heſychium κιλαιὸς ſcribatur. Celeum autem Ariſtoteles παρὰ ποταμοὺς καὶ λόχμας, ideſt, iuxta amnes, & fruteta verſari ſcribit, tametſi Theodorus fruteta, & nemora vertat; & pro Celeo Galgulum bis eodem capite contrario ſanè ſenſu, & textum inuertens: nam primum vbi philoſophus Celeum, & Lybium ait inuicẽ pugnare ait, ille transfert Galgulum pugnare cum Lybio: poſt cùm ruſus Ariſtoteles Celeum, & Libyum aues ſcribat eſſe amicas, ille ne ſibi ipſi aduerſaretur, & aues, quas prius inimicas dixerat, nunc amicas diceret, pro Lybio vertit Lædum, cùm vtrobiq; Lybius legatur in Græco contextu. Quamobrem Gazam corrupto textu vſum eſſe conſtat: nam primo loco non κέλεος, ſed κολοιὸς, ideſt, Picus viridis, quam nonnulli cum Gulgulo confundunt, legendum eſt, vt perquàm doctiſſimè diſputat Ornithologus. Coniectura noſtra, nunquid nimirum Trochilus ſit noſtra hæc Corrira, vel Celius, alij iudicent: nos enim nihil pro certo affirmamus. Ornithologo quidem, vt diximus, magis placet, Trochilos dici aliquas Gallinullarum ſpecies. Cæterùm quia in Celei mentionem incidimus, ſcire oportet Celeum quoq; fuiſſe nomen proprium viri cuiuſdam, qui in Gracculum fuit transmutatus, vt narrat[b] Antonius Liberalis hiſce verbis. In Creta, inquit, fertur eſſe antrum apibus ſacrum, in quo fabulantur Iouem à Rhea editum partu: & vel Deum, vel hominem quemquam præterire eſt religio. Certo autem cuiuſq; anni tempore plurimus cernitur ex antro effulgens ignis, fieriq; id fabulantur tum, cùm ſanguis de Iouis partu efferueſcit. Obtinent ſpeluncam eam ſacræ apes, Iouis nutrices. Hoc antrum intrare auſi ſunt Laius, Celeus, & Cerberus, & Ægolius, quamplurimi mellis exhauriendi cauſa: & corporibus vndique ære obtectis, mel apum hauſerunt, Iouisq; viderunt cunabula. Tum & æs circa eorum ruptum eſt corpora, & Iupiter intonuit, fulmenq; intendit. Sed eum Parcæ, inhibuerunt, quòd non eſſet fas eo loco quemquam mori. Ergo Iupiter eos omnes in auium naturam tranſtulit: ab ijſq; ſunt genera auium, quæ Laij, Coloioi (ideſt Gracculi) Cerberi, & Ægolij vocantur. Suntq; boni auſpicij & præ alijs rebus, quod prædicunt, perficiuntur, eò quòd Iouis ſanguinem viderunt.

[a] Lib. 2. de aucup.

Celeus.

Gazæ lapſus.

[b] In Metamorph.

VLYS-

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS,

ORNITHOLOGIÆ LIBER VIGESIMVS AC POSTREMVS.

QVI EST

De Auibus, quæ circa aquas degunt,

DE CICONIA: Cap. I.

PRÆTER palmipedes aues, quę in aquis ferè semper degunt, inde sibi victum quærentes, aliæ quoq; sunt, quæ licet ad natandum sint ineptę, vtpote fissipedes, aquas quoque amant, vel saltem loca aquis abundantia, vt sunt stagna, paludes, atq; flumina, ex his item victum comparant. Inter quas volucres, quanquam sint plurimæ, primùm sese nobis offert Ciconia redeuntis anni iugiter renunciatrix, eijciens tristitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducens, in qua rationis experte animante, nos, qui rationales sumus, admiramur ingenium, suspicimus prudentiam, stupemus iustitiam, laudamus gratitudinem, prędicamus temperantiam, siue castitatem, cuius denique erga liberos suos, & liberorum suorum erga parentes pietatem, à qua pietaticultrix appositissimo epitheto Petronio Arbitro vetustissimo poëtę dicitur, cùm prophani, tum theologi cuiuis imitandam proponunt. Nutrit enim studiosissimè pullos suos Ciconia, donec suo Marte victum sibi parare queant, hi verò parentes suos viribus ob senium languentes eadem sedulitate alunt: vnde pientissimum illud ἀντιπελαργεῖν vsitatum passim in adagijs, & antiquissima lex Pelargica honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicam, nutricandis. Habebantur, teste Æliano, apud Ægyptios hanc ob causam in veneratione Ciconię, sed non in eorum tantùm hieroglyphicis, verùm etiam in Romanorum principum numis summo cultu cusę reperiuntur. Quamobrem etiam fortè factum est, quod à plurimis populis eis parcatur, prohibitumq; sit, inferre mensis, non aliter, quàm bouem olim occidere, atque ciuem. Sed veluti neq; boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconię in culinam, & ipsę raptę, in quo tamen hoc illis accessit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc, vel illo ganeone priuatim conquisiti, laudatiq; fuerint, vna Ciconia ędicto prætorio epulis inferri meruerit. Nunc verò quanquam à mensa prorsus reijciatur, eius tamen aduentus cum omnibus alijs gratissimus est, quod dura hyemis tempestate sint leuati, tum maximè illis, qui angusta, contractaq; paupertate premuntur. Is enim certè, qui primus Ciconiam venisse aduertit, in quemcunque incidit, pleno ore illud Homeri decantat.

Ciconiæ encomia.

Ciconia pietaticultrix.

Ciconijs cur apud multos fas non sit vesci.

Δός μοι εὐαγγέλιον ὅτι ἔαρος ἦλθε πελαργός.

ÆQVIVOCA.

QVEMADMODVM ὀρειπέλαργος, ſiue Ciconia montana longè diuerſam, & toto genere differeutem auem Ariſtoteli ſignificat, nimirum Aquilæ quoddam genus, de quo conſule primum noſtræ Ornithologiæ tomum: ita pariter πελαργὸς alia etiam præter auem, de qua ſermo eſt, denotat. πελαργοὶ in primis inſcripta ſic fabula ab Ariſtophane citatur ab Athenæo. πελαργὸς item Heſychio vaſis fictilis genus eſt, nimirum, vt ſentit Ornithologus, à figura roſtri prominentis: vnde, inquit, & alembica vulgò dicta, hoc eſt, vaſa roſtrata, in quibus vapores per halitum ui ignis euecti è vaſis ſubiectis (cucurbitas vocant) in liquorem denſatur, & cauo limbo excepti per roſtrum deſtillant, non ineptè Pelargos, aut Ciconias nominari. Alibi idem Heſychius habet ſic: λαῖνον, λίθινον, πελαργὸν: denotans fortè eiuſdem figuræ vaſis genus lapideum. Apud Varrinum nihil tale eſt legere. Quod modò ad Latinam dictionem (Ciconia) attinet, ea quoq; prẹter auem alia nonnulla ſignificat. Cælius Rhodiginus, organum, inquit, quo ex puteo hauritur aqua celonium inuenio appellatum: Ciconiam quidam Latinè dicunt. Verùm egò apud Latinos id nominis in hac ſignificatione non reperio, niſi apud Iſidorum, qui materna voce vſus eſt. Hiſpani enim hoc inſtrumentum, Ciconiam dicunt. Telonem, inquit Iſidorus, vocant lignum longum, quo hauriunt aquas (è puteis) Hoc inſtrumentum Hiſpani Ciconiam vocant, eò quòd imitetur eiuſdem nominis auem, leuantem, ac deponentem roſtrum, dum clangit. Sic ille. Cuius verba Sipontinus repetit. Sed eruditi nonnulli tollonem potiùs, vel tollenonem dicendum putant: nam Feſtus, Tolleno genus eſt, inquit, machinæ, à tollendo dictum, quo trahitur aqua in alteram partem prægrauante pondere. Meminit quoq; [a] Plinius his verbis: *Vel tollenonum hauſtu rigandos.* [b] Plautus verò, & [c] Liuius tollonem vocant. *Heus ſic*, inquit ille, *tolloni gratia? Cape hanc vrnam tibi.* Liuius ſic. *Caleſtis rurſus animis in arietes tollonibus libramenta plumbi aut ſaxorum, ſtipite ue robuſtos incutiebat.* Idem inſtrumentum Grecis, vt Ariſtoteli, & Baſilio, κηλώνειον. Suidas ſcribit, κηλωνεῖον, & exponit τὸ γεράνιον. Alibi eandem vocem ſcribit per iota in penultima, & interpretatur ἵππον ἐπιβατήριον, hoc eſt, equum admiſſarium. Heſychio vocatur κήλων, quam vocem Ornithologus primitiuam eſſe iudicat, κηλώνειον, diminutiuam, ſed quod rectiùs per iota in fine ſcribi velit, id non placet, cùm & Heſychius, Varrinus, & Suidas per ει diphthongum ſcribant, eoſq; ſequatur Autor theſauri linguæ Grecæ: κηλώνιον verò, vt nomenclator habet, nullibi inuenio, ſed quidem γερανὸν, quòd nimirum roſtrum Gruis æquè bene, ac Ciconiæ id inſtrumentum referat. Appellatur denique eiſdem Græcis ἀντλητήριον ξύλον, vel ſimpliciter, ἀντλητήριον, quanquam etiam vas ſignificet, quod alias ἀντλητὴρ dicitur. Meminit huius vaſis Dion. Cæterùm Ciconiam, ſiue Tollonem Itali, la Grue, vt etiam Galli dicunt, Germani Brunneſchvvonckel, Belgę die vvippe. Structura huius machinæ putealis talis eſt. Trabs altè ſolo depangitur, cui altrinſecus altera longior tranſuerſa immittitur fibula adſtricta, pōdere vnam partem prægrauante. Quærit [d] Georgius Pachymerius, cur eiuſcemodi Ciconias ad puteos inſtruunt, & fabricantur ad hunc modum? Ligno enim, inquit, pondus adijciunt, plumbum ſcilicet, cum vas ipſum, ſiue ſit vacuum, ſiue plenum, pondus obtineat. An quoniam, inquit, hauriendi opus cùm ſit duobus temporibus diſtributum (mergere enim vrnam oportet, & eam ſurſum trahere) fit, vt inanis quidem vrna facilè deſcendat, plena verò non ſine ratione trahatur. Confert igitur paulò tardiorem eſſe in deſcenſum ad id, vt pondus nonnihil leuius efficiatur ei, qui refert in ſublime. Hoc itaque plumbum, aut lapis in extrema Ciconia hærens, reddit effectum. Etenim ei quidem, qui vrnam demittit, maius ſit pondus, quam ſi eam vacuam, & ſolam demittere cogeretur: cùm verò conferta fuerit, plumbum, aut quodcunque pondus adhæſerit, iterum tollit in altum. Hæc ille, quæ omnia de hoc inſtrumento dicere placuit in gratiam beneuoli lectoris. Eſt & aliud inſtrumentum ferreum, quo ad hauriendas aquas è puteis vtimur, nimirum, quo cacabus aut vrna in aquam demittitur, quod quoq; Itali Cicognolam, quaſi Ciconiolam vocamus, cùm alias cum roſtro Ciconiæ, nihil, vel ſaltem parum omnino ſimilitudinis habeat, niſi forte ſic dictum fuerit, quod modò eleuetur, modò deprimatur, vt Ciconia caput modò eleuat, modò demittit: nam & aliquando ſi quem annuiſſe denotare volumus, dicimus, Ha fatto del capo vna Cicogna, hoc eſt, capite imitatus eſt Ciconiam. Ita pariter quodcunque aliud inſtrumentum alternatim in altum tollitur, & deprimitur. Cicogna appellare ſolemus:

Celonium quid.

Tolleno quid.

[a] Lib. 19. cap. 4.

[b] In Rud.

[c] Lib. 8. belli Macedo.

[d] Lib. 12. Mechanic. cap. 16.

Far del capo vna Cicogna Italis quid denotet.

ſolemus: Vnde Thomas Garzonius ſingularum campanæ partium nomina enumerans, inter ea Ciconiam (la Cicogna) etiam nominat.[c] Columella verò quoddam menſuræ genus, quo Agricolæ vtuntur, Ciconiam ſcribit nuncupari: *Sed huic operi*, inquit, *exigendo quaſi quandam machinam commenti maiores noſtri regulam fabricauerunt, in cuius latere virgula prominens ad eam altitudinem, qua deprimi ſulcum oportet; contingit ſummam ripæ partem. Id genus menſuræ Ciconiam vocant ruſtici*: Eſt poſtremò Ciconia apud Perſium deluſionis genus. Nam deriſuri aliquem digitis dextræ manus in vnum collectis, veluti Ciconiæ roſtrum effingunt, & manum poſt tergum motitantes, derident: [c] Lib 3. | Ciconia deluſionis genus.

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinxit.

Vnde paulò pòſt, poſticam ſannam appellat, inquiens: *Poſticæ occurrite ſannæ*, hoc eſt, deriſioni, quæ poſt tergum fit. Meminit D. Hieronymus ad Ruſticum monachum ſcribens: *Ne credas*, ait, *laudatoribus tuis, imo irriſoribus aurem ne libenter accommodes, qui cùm te adulationibus fouerint, & quodam modo impotem mentis effecerint, ſi ſubitò reſpexeris, aut Ciconiarum deprehendes poſt te colla curuari, aut manu aures aſini agitari, aut æſtuantem canis linguam protrahi.* Alibi quoque præfans in Sophoniam prophetam, excuſanſq; ſe fruſtrà à nonnullis irrideri, quòd eius prophetiam interpretandam ſuſcepiſſet. *Qui*, inquit, *ſi ſcirent, &c. nunquam poſt tergum meum manum incuruarent in Ciconiam.*

SYNONYMA.

CHASIDA חסידה dictionem Hebraicam Ciconiam potiùs, quàm aliam auem ſignificare antè alibi ſcripſi, ex eius nimirum etymologia, auem pietate, & benignitate inſignem indicante, qualis apprimè eſt Ciconia: item, quòd hæc certo, ac ſtatuto tempore redeat, abeatq; quemadmodum de Chaſida tradit propheta Hieremias: quamobrem diuerſas interpretum verſiones admiror. In lexico trilingui poſt dictionem Chaſida, hæc quoq; vocabula ſubiunguntur, Deiutha דיותא, Chauarita חורריא, Machuautha, & fortè Macuarta מחוורתא quas omnes poſteriores voces Chaldaicas eſſe putat Ornithologus, Ita quoq; ſentit Santes Pagninus, qui pro Chauarita etiam Ciconiam tranſtulit, nimirum Leuit. 11. & Hieremiæ 8. exponitq; quaſi nobilis, ac generoſa, quemadmodum, inquit, & Hebręis dicitur Chaſida, ideſt, pia, & benefica, quòd parentes iam ſenio confectos hæc illuſtris, & naturali pietate commendabilis auis alat, & enutriat grato admodum officio, & vel hominibus imitabili, educatoribus ſuis vicem reddens: Cæteroqui Chaſida eſt nomen gentis Geneſis 36. & Deut. 2. ſic ille. Alibi quoq; Chaſida deriuat à חסיר Chaſir, ideſt, miſericors, pius, benignus, probus, qui pio eſt affectu tum in Deum, tum in homines. Vult tamen, quod placet, apud Iob. 39. pro Chaſida Struthionem debere verti, vt fecit quoq; D. Hieronymus, quoniam, quæ ibi dicuntur, non videantur Ciconiæ conuenire. Ergo ſicut priorem conſtat à naturali miſericordiæ affectu hoc nomine donatam, ſic poſteriorem hanc ab immiſericordia, & crudelitate in ſuum genus, vt illic apud Iobum deſcribitur, nonnulli appellatam cenſent. Confer vtrumq;. Alacolobori vocem, vt apparet, Arabicam, Syluaticus vertit Ciconiam, Alibi quoq; hæc corrupta nomina habet à Græcorum πελαργός, Pilargos, Pilargia, Pilargie. Denique alibi Bulunge habet in eodem ſignificato. Albertus prò Ciconia habet Lalath, nimirum ex Auicenna, vbi tranſtulit quendam locum [a] Ariſtotelis, quamquam ipſe Ciconiam hac voce ſignificari neſciuit. [b] Alibi etiam apud eundem Albertum ex philoſopho Ladach pro eadem alite ſcribitur. Alibi Ybos, vel Ibis pro Antho aue apud eundem legitur, qui eam imprudentiſſimè cum Ciconia eandem facit: Sed & recentiores nonnulli alij in eandem ſcyllam impegerunt. Græcis cùm antiquis, tum etiam modernis hodie πελαργός nominatur: poëtis etiam, teſte Etymologo πελαγός ρ littera omiſſa. Eſt autem dictio iſta Græcorum ex contrarijs compoſita, vt vult idem Etymologus, item Euſtathius, & Suidas, nimirum παρὰ τοῦ πελὸν (oxytonum) quod nigrum, ſeu liuidum ſignificat, & ἀργὸν, ideſt, album. Qui ſanè duo colores, ſi roſtrum, & crura aufers, auem conſtituunt. πελαργιδεῖς Ariſtophani, & Æliano dicuntur Ciconiarum pulli, vt Suidas annotat. Videtur autem, inquit Ornithologus forma patronymica. Apud Varrinum legitur ſic: πελαργιδεῖς, ὁ τοῦ πελάργου (malim πελαργοῦ, cùm rectum πελαργός oxytonum ferè ſemper ab eruditis ſcribatur) γόνος. Ex[c] Ariſtotele, vt citat pro Ciconia λόκαλος habet. In eiuſdem Varrini Lexico Κικόνεω auis ſic dicta memoratur, non alia ſcilicet, quàm Latinorum Ciconia. Gelenius in Lexico ſymphono Κάυκ Ciconiam exponit, quam ſanè vocem nullibi inuenire

Marginal notes: Chaſida. | Deiutha. | Chauerita. | Machuautha. | Struthio cur Chaſida dictus. | [a] Li. 9. Hiſt. cap. 13. | [b] 9. Hiſt. cap. 6. | [c] Li. 2. Hiſt.

eſt. Proxima quidem huic eſt κυκυφὰ, quam ſcribit Orus Apollo, Ægyptios gratitudinem denotaturos, pingere. Vbi Mercerus interpres Ciconiam eſſe conijcit. Verùm nos Vpupam eſſe alibi indicauimus, quę & ipſa Aegyptijs, teſte Æliano in honore fuit, propter in parentes pietatem. Suidas Ἐρωδιὸν interpretatur Ciconiam, aut auem Ciconię ſimilem: ſed nos Ardeam eſſe ſuo loco pòſt docebimus. Ζάρμις authore Heſychio Ciconię epitheton eſt. Ornithologus verò videri potiùs inquit peculiare in aliqua lingua Ciconię hoc nomen ſubſtantiuum eſſe, alluderéq; ad Germanorum Storck. Apud Latinos ſynonymia caret. Prænestini, teſte [d] Plauto, Coniam nuncupabant. [*[d] In Trucul.*] Vergilius periphraſticè candidam alitem, Herodotus Ibidem albam pro Ciconia dixit, teſte Petro Bellonio. [Ciconiæ etymum.] Dicitur autem Ciconia, vt vult Iſidorus, quaſi Cicania à ſono, quo crepitat. Italis Cicogna, vel etiam Zigogna dicitur, pullus verò Cicognino, qua voce vtitur etiam [e] Dantes, [*[e] Cant. 2. in Purg.*] Hiſpanis Ciguenna: Gallis, & Sabaudis Cicogne, vel Cigogne, Germanis Storck, vel Storch: cuius vocis tale etymum finxit quidam doctus Germanus, qui teſte Ornithologo, elegantiſſimè huius auis encomium edidit, nempe παρὰ τὴν στοργὴν, hoc eſt, à mirabili illo ſtudio, & amore, quo parentes prolem proſequuntur, & proles illos viciſſim. Saxones dicunt ein Ebeher, Roſtochij, & alibi Adebar, & Odeboer, Flandri Houare, cęteri Belgę Oyeuaert, vel rectiùs Ouvveuaer. Quam poſteriorem vocem Batauis ſenem patrem ſignificare audio, adeo vt & hi, cùm aui primum nomenclaturam imponerent, ad eandem στοργὴν reſpexerint, ac ſi nimirum patrem viribus iam in ſenio effœtum nutrire, indicare ipſo nomine vellent. Anglis appellatur à Storke, Polonis Bocian, Illyrijs Cziap, Turcis Leglek.

GENVS. DIFFERENTIAE. FORMA.

CICONIARVM duo genera reperiuntur: quorum vnum album, nimirum de quo nunc potiſſimùm agitur, alterum nigrum, de quo pòſt, appellari poteſt. [Deſcriptio.] Differunt colore, & loco habitationis, vt patebit. Albertus Ciconiam, alas ait habere nigras, & caudam, aliaſq; partes albas: quod ſanè verum eſt, ſi roſtrum, & pedes auferas, quę alias ſunt rutili coloris, licet in pullis primùm ſuſceſcant: vnde dixit Ouidius, *Ciconia candida pennis*. Auis eſt, inquit quidam Anglus, [Magnitudo.] medię magnitudinis inter Gruem, & Ardeam, pennis albis, & nigris diſtincta, crura longa habet, roſtrum Gruinum, ſubrubrum, & craſſum. Plinius tradit eſſe, qui affirment, Ciconijs non ineſſe linguas: quod repetens Solinus addit, ſonum, quo crepitant, oris potiùs, quàm vocis eſſe. Qua de re quid iudicem non habeo, cùm nondum adhuc auis ad manus meas peruenerit. Caret enim ager noſter his auibus. Video tamen Germanum, qui de ea encomium ſcripſit, aſſerere, linguam quidem, ſed breuiſſimam habere. Petronius Arbiter Ciconiam, quòd crura ei ſint procera, & excelſa gracilipedem, Baptiſta Mantuanus, longo crure vocauit. Eſt prætereà Ciconia δολιχόδειρος, ideſt, collo oblongo, cuius vti & roſtri longi vſum docet [a] Galenus, quem conſule. [*[a] Lib. 11. de vſu part. cap. 8.*]

LOCVS. MIGRATIO.

CICONIA duo præcipuè loca victus quęrendi gratia frequentat, ſtagna nempe, & prata. [Quæ loca frequentet.] Aduena auis eſt, nam certo anni tempore auolat, certo redit. In Germania cùm ſuperiori, tum inferiori auis eſt notiſſima. Ornithologus in Heluetia abundare ſcribit, præſertim ijs locis, à quibus paludes, aut lacus non multum diſtant. Olim paſſim in Italia quoque degebant, ſicuti in primis ex Attilæ augurio ſuo loco recitando, necnon hiſce antiquiſſimi M. Varronis verbis liquet. *Neque enim*, inquit, *Hirundines, & Ciconiæ, quæ in Italia pariunt, in omnibus terris pariunt*. Nunc quod ſciam, in Italia non habitant, vel ſaltem in noſtris hiſce regionibus. Olim in Fidenate agro, nec pullos, nec nidum faciebant, vt ſcribit Plinius; [Loci vbi habitat domino quid perſoluat Ciconia.] qui pariter ad Larium lacum in Trãſpadana Italia amœnum arbuſto locum Ciconias non permeare refert, ſicuti nec octauum citra lapidem ab eo. Scribit author de natura rerum, Ciconias Thuringiam, quæ Germaniæ ciuitas eſt, vbi decimę non ſoluuntur, neq; intrare, neque inhabitare, alijſq; in locis, vbi habitat, vnum è fœtibus ſuis domino loci,

sub

ſub quo fœtificant, deplumatũ, quaſi tributũ deijcere, ac ſi hę volucres nõ degãt, vbi decimę nõ ſoluũtur. Sũt tamẽ & in Britãnia nunc, niſi aliunde inſerantur, ignotæ teſte quodã Anglo, ꝗ ignotiſſimæ. Ignorabant veteres, quò hinc ex Europa diſcedentes abirẽt, vt diſertiſſime teſtatur Plinius: *Ciconiæ*, inquit, *quonã è loco veniant, aut quò ſe referant, incõpertũ adhuc eſt. E longinquo venire non dubium, eodem, quo Grues modo, illas hyemis, has æſtatis aduenas.* Bellonius verò ceu oculatus ipſe teſtis hyeme in Aegypto, & in Aphrica viuere certiſſimũ eſſe tradit, quin, inquit, alios etiam oculatos teſtes poſſim appellare, qui ſimul obſeruarũt, Septembri, & Octobri menſibus totam Aegypti planiciem infinitum harum volucrum numerum alere. Verùm videndum eſſet, nunquid omnes hinc abeant: nam Geruaſius Tibellotius, referente Gaudentio Merula, in Lario lacu, qui nunc Comenſis appellatur, & ad quem Plinius Ciconias permeare negat, vt antè diximus, piſcatores per hyemem multas velut extinctas, reti in ſiccum trahere, easque ſimul iunctas mutuò, ſimul roſtra in ano inſerta habere, & thermis calefactas reuiuiſcere tradit. Præterea [a] Baptiſta Campofulgoſus Ciconias ſub aqua non tantùm admittit, poſſe viuere, verùm ſpirandi quoque, & ſe alendi viam habere videri. In Lotharingia denique iuxta Metenenſem vrbem in quodam alio lacu, vt idem Campofulgoſus refert, anno ſalutis quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo ſupra mille, permultæ aliæ Ciconiæ ſimiliter inuentæ fuerunt, quæ in thermis calefactæ reuixerunt. Eaque res, inquit, effecit, vt quidam ſub aquis abdere ſe Ciconias putarent, ea ratione moti, quòd vſque in præſentem diem nec ſcriptum ſit, nec ſatis intellectum, quò ſe deſinente ęſtate recipiant, cùm tam multi apud Gręcos, Latinosq; fuerint, qui diligenter animalium naturam inueſtigarũt. Hęc ille. Sed nos, quò auolent ex Bellonio diximus. Sin in aquis ita lateant, vt iam poſtremò ſcripſimus, rectè Ariſtoteles latere Ciconias ſcripſerit. Sunt quoque qui hybernis diebus in Aphrica deliteſcere velint, perinde vt apud nos Hirundines ſolent, quod, inquit Germanus ille Ciconię encomiaſtes, affirmare non auſim, ſed hocne modo, an in longinquioribus Aſricę terrę montium receſſibus lateant, tanquam incompertum relinquimus. Ego ſanè hac in re Bellonio fidem adhibeo: qui & alibi ſic ſcribit: Ciconię, quę ęſtate in Europa ſunt, magna hyemis parte, vt in Aegypto, ſic etiam circa Antiochiam (iuxta Amanum montem) degunt. Et rurſus: Cùm circa Abydum eſſem, viceſimo quarto die Auguſti, ingentem Ciconiarum vim conſpexi, quæ, ad tria, vel quatuor millia accedere videbantur. Volabant illæ à Ruſſia & Tartaria, & Helleſpontum agmine decuſſato tranſuerſum traijciebant. Et cùm ſupra Tenedum inſulam eſſent, longo per anfractus tractu ſe conuertebant; donec in circulum omnes colligerentur. Inde priuſquam longiùs à faucibus Propontidis pergerent, in minores aliquot turmas ſupra viginti ſe diſtribuebant, & ſe inuicem verſus meridiem ſequebãtur. Oppianus [b] quoque ait, quoſdam referre ex Lycia volare, alios dicere, ex Aethyopia, quo loco inchoata ex inundatione Nili fæcundatur Aegyptus. Cùm itaque eò migrare Ciconias conſtet, aliquid quoque de migratione, & reditu ad nos dicamus. *Abitura*, inquit Plinius, *congregantur in loco certo, comitataque ſic, vt nulla ſui generis relinquatur, niſi captiua, aut ſerua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo vidit agmen diſcedentium, cùm diſceſſurum appareat: nec venire, ſed veniſſe cernimus: vtrunque nocturnis fit temporibus. Et quanuis vltrà, citrave peruolent, nunquam tamen adueniſſe vſquam, niſi noctu exiſtimantur. Pythones comen vocant in Aſia patentibus campis, vbi congregatæ inter ſe commurmurant (vbi primo aduentus ſui tempore Ciconiæ aduolãt, Solinus) eam, quæ nouiſſimè aduenit, lacerant, atque ita abeunt. Notatum poſt idus Auguſtas non temerè viſas ibi.* Hæc ille. Sed Bellonius diſcedentes vidit, aſſeritque alibi eas ideo non videri, quòd vocem inter volandum non ædant, vt Grues ſolent, & Anſeres. Earum encomiaſtes eandem migrationem depicturus, Simulatque, inquit, Ciconiolæ in pennas integras excreuere, iamque alarum firmiore ope leniter ſpirante aura, nido ſe tollere, mox proximo nido tecta circumuolare audent; deinde libero etiam cælo ſublimes ludere ſuſtinent. Poſtremò cùm finitimas Ciconiarum ædes obuolitantes ad alarum faciẽda pericula euocant: id quod Idibus Iunij faciunt (eo enim tempore nidos primùm egredientes deſerunt, euolantque ac reuolant. Accedit, quòd è pratis ipſę quod ſumant ductu, inſtinctuque parentum venantur) tum, inquam ſolertiſſima quadam ingenij perſpicacitate perfectionis tempus obſeruant. Eſt autem ſub æſtatis exitum circiter idus Auguſtas. Et rurſus: Idibus Auguſti (circiter diem aſcenſionis B. Virginis) Ciconiæ, iuueneſque ſeneſque collecto agmine pulcherrimo, iter laborioſum illud pernocte luna ingrediuntur. Priuſquam verò mare traijciunt, omnes, quas quidem agri noſtri emiſere, Atheſim Galliæ flumen non ita procul à Sextinianis aquis, ſeu (vt alijs placet) Seſtiani, aris, nimirum vbi Marius Cimbros ferro fudit, congregantur. Illic habitis inter ſe publicis concionibus commurmurant, exercitum luſtrant, cognitionibus diem vnum, aut alterum traducunt, iudicia acriter exercent: & ſi quam tardior ſegnities morata eſt,

Vbi non degere dicit.

[a] Lib. 1. memorab.

[b] In Ixeut.

Migrationis modus.

Noctù adueniunt.

Nouiſſimò venientem lacerant.

Quo tempore abeãt.

rata eſt, aut adulterij crimen conuicit, eam communibus ſententijs diſpungunt, occiduntque. D. Ambroſius, & Magnus Baſilius, eoſque, vt apparet, ſecutus Iſidorus, tradunt, Cornices, cùm migrant Ciconiæ, ducendi functionem ſubire, illaſque dirigere, & turmis quodammodo ſtipatricibus, conſectari eatenus, vti vel aduerſus inimicas aues munimento haudquaquam côtemnendo eſſe credantur, ac periculis ſubire proprijs non ſuam bellandi aleam. Cæterùm, nunquid hoc verum ſit, planè ignoro. Scio quidem, Kiranidem ſcribere Cornices Ciconijs in Aegypto per hyemem pugnare vti in Palecano retuli. Malim tamen amicas potius, quàm inimicas aues eſſe Ciconias, & Cornices. Vt vt eſt, hoc certû eſt, ad nos accedere, quando in ijs locis, vbi hybernarunt, intolerabilem æſtum ferre nequeunt. Tunc enim noſtræ regiones ipſis temperatæ appparent, quemadmodum contrà hyems intemperata: cuius fugientes frigora, aliò, quò diximus, recedunt, mediocris caloris amantes, qualis eſt potiſſimùm in Europa.

Cornicum in Ciconias officia.

MORES. INGENIVM. PRVDENTIA. GRATITVDO. TEMPERANTIA. CASTITAS. PIETAS.

CVR migrent Ciconiæ iam dictum eſt; hoc eſt, cur certis temporibus vno in loco congregatæ diſcedant, ac reuertantur, vtrumque ferè clam, & noctu: item quam inſignem in eiuſmodi migratione prudentiam obſeruent. Inſuper tradunt D. Ambroſius, & Magnus Baſilius Ciconias iam commigraturas non aliter, quàm collecto agmine proficiſci, ac velut per teſſerarios militiæ quadam imagine tempore pronunciato, pariter mouęri omnes, mirè ſeruatis ordinibus, ecu nec agminis coactor deſit. Cæterùm, quod Diui iſti non attigere, ſimul congregatæ habitis inter ſe publicis concionibus commurmurant, inquit earum encomiaſtes, exercitum luſtrant, cognitionibusque diem vnum, aut alterum traducunt, & ſi quam tardior ſegnities morata eſt, eam communibus ſententijs diſpungunt, occiduntque. Denique abituræ Aquilonis ſecundum flatum prudenter expectant, qui ſimulatque pronior inci dit, tum ceu lege prædicta die profectionem maturant. Quantum ingenio valeant hæ aues etiam indicant, quando velut ſibi ipſis medicæ, accepto in pugna vulnere, origano, teſte Ariſtotele (Gaza cunilam vertit) appoſito ſeſe ſanant: quod quanquam cæteras quoque aues ſaſtitare dicat Philoſophus, tamen Aelianus non quaſuis ea herba vti afferit, ſed præter Ciconias, Perdices, & Palumbes tantùm, Plinius tantùm Ciconias. Sapientiſſimè quoque Veſpertiliones, quibuſcum miro modo diſſident, nidis ſuis perniciem molientes vindicant, teſte Aeliano. *Platani*, inquit, *folia in nidos ſuos inferunt* (quod & Zoroaſtres in Geoponicis dixerat) *ad qua accedentes Veſpertiliones, torpore comprehenſa perniciem afferre nequeunt*. Dicuntur prætereà clyſteris vſum inueniſſe, hominesque docuiſſe Ciconiæ (quanquam id Ibidi alij, alij alijs auibus aſcribant,) roſtro cùm venter non obedit, in anum indito fæces, atque recrementa eijcientes. In nidi autem luſtratione nonne quoque quid hominibus æmulandum præſtant? Eum nunquam extruunt, vt ſcriptum reliquit [a] Philoſtratus, quin lapidem, quem lychniten vocant, imponant, quaſi facem adhibentes, vt oua fœtum prodeat, & ſerpentes ni do non appropinquent. Aliquot ſanè memorantur animantia, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primiſque manifeſta, atque clariſſima apparet prouidentia, inter quas Ciconia ſanè non infimum locum obtinet. Etenim futuras vrbium clades, & interitus præcognoſcere videtur, cùm nimirum prius quàm ab hoſte expugnentur, vnà cum fœtubus aufugere ſæpe viſa ſit. Huc ſpectat nidificandi etiam eius modus. In eminentiſſimis enim ædificiorum apicibus, aut in ſpeculis altiſsimis, arboribusque ſummis, montiumque verticibus nidum ponit, quod humo, humilibusúe locis ſe, ſuaque minimè credat, omnesque fortunæ caſus inacceſſæ altitudinis altiſsimo conſilio cauet. Quare apud Pſalmiſtam vbi ait; Haſsida (Herodium vertunt ferè omnes) domus dux eſt eorum; rectè Ciconia verti poteſt: quemadmodum luculenter quoque oſtendit [b] Pierius Valerianus. Quod modò ad alitis huius gratitudinem attinet: hanc in primis celebrat Plutarchus, *Ciconia*, inquiens, *quanquam à nobis neque tegitur, neque fouetur, neque tutelam, neque auxilium vllum accipit, perſoluit tamen mercedem loci, quem occupauit, dum infeſta hominibus animalia, rubetas, & angues circumiens, interficit*. Mirum ſanè eſt, & ab hominibus quodammodo imitandum, quod memoriæ prodidit author de natura

Mirus in migrando ordo.

Vulneribus quomodo medeatur.

Quomodo ſe à Veſpertilionibus vlciſcantur.

Clyſteris vſum quis inuenerit.

[a] *In vita Apollonij*.

In nido extruendo quid obſeruent.

Vbi nidificent.

[b] *Lib. 27.*

Ciconiæ gratitudo.

natura rerum. *Ciconia*, inquit, *nidum ſuum quotannis repetunt, & vnum è fœtibus domino loci, ſub quo fœtificant, deplumatum, vt fertur, deijciunt quaſi tributum. Quinimo, vt vulgò dicitur pro decimis deijciunt Deo ius ſuum ſeruantes. In cuius ſignum Thuringiam, vbi decimæ non dantur, neque intrant, neque inhabitant, vt experientia docet*. Sic ille, qui tamen id facere putat Ciconiam, tædio nutriendi. Vt vt eſt, multa de huius auis gratitudine eximia, referuntur. Inſigne profectò in primis illius eſt ſpecimen, quòd habet Aelianus: Gratam, inquit, accepti beneficij memoriam ipſæ etiam beſtiæ retinent. Tarentina mulier, nomine Heracleis, & cæteris in rebus ex maximè raro fœminarum genere fuit, & verò ab omni ſtupro integram, caſtamque ſe marito conſeruauit: quippe quæ vt viuentem cùm ſtudioſè, & diligenter coluiſſet, ſic poſtquam è vita exceſſiſſet, ſe fidiſſimam, & ab omni libidine continentem humato coniugi præſtans. vrbanas commorationes, & domum, in qua mortuum vidiſſet maritum adeò malè odit, vt pro mœrore ad ſepulchri monumentum, vbi ſepultura affectus ille eſſet, miſerrimè commoraretur. Hæc igitur fœmina, cùm æſtiuo anni tempore Ciconijs pullorum ſuorum volatum experientibus, vnus & infirmiſſima ætate, & alarum debilitate delapſus alterum crus fregiſſet, eiuſmodi caſum intuita, ſe cognito morbo miſericordem pullo præbuit. Nam & vulnus obligauit, & medicamentis, & cibo, potioneque adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolumitatem perduxit: atque iam ad volatum confirmatum, è manibus dimiſit. Hic admirabili quadam naturæ intelligentia non ignorans ſe conſeruatæ vitæ præmium mulieri debere, anno poſt, cùm ad vernum ſolem fortè apricantem eam, quæ ſibi benignè fecerat, perſpexiſſet, demiſſo, atq; humili volatu proximè ad ipſam profecta, in eius ſinum lapidem euomuit, deinde in tecto ſubſedit. Cuius facti admiratione commota Heracleis, dubitabat, quid iſtuc eſſet. Cùm igitur intus alicubi depoſuiſſet, nocte ſequenti ſomno ſoluta eum fulgere, & radiatam domum tanquam immiſſis facibus ex eo ſplendore perſpexit: vbi verò Ciconiam comprehendiſſet, & vulneris cicatricem percepiſſet, hanc agnouit eam eſſe, quam miſeratio ne commota ſanauiſſet. Hactenus Aelianus. Quam eandem hiſtoriam breuius, ſed paulò aliter narrat Paraphraſtes in Ixeuticis Oppiani hoc modo: Mirabilis omnino, & ſolertis ingenij ſunt, ſiue iniuria cauenda, ſiue gratitudinis aliquod ſignum edendum fuerit. Nam & hoc accidiſſe fertur: Cùm quidam Ciconiæ crus lapide confregiſſet, eaque in nidum tranſuerſa, vt poterat, ſe reciperet, à mulieribus, quæ claudicantem viderant, reſtituta eſt, & cum cæteris auolauit. Sequentis deinde anni vere cùm rediſſet ad eundem locum (agnoſcebatur autem ex claudicationis ſigno) & mulieres conſpectu ſui, ceu quæ libenter apud ipſas diuerteret, exhilaraſſet; mox è roſtro oblongo egregiam, & pretioſam gemmam ad pedes mulierũ euomuit: quod quidem illæ gratitudinis ergo fieri intellexerunt. Simile prorſus exemplum gratitudinis Ornithologus à Iuſtino Globero I.C. his verbis exaratum refert: Præter pietatis erga parentes laudem, quam Ciconijs, & natura, & hiſtoria ab antiquò tribuit, etiam reipſa compertum eſt, hoſpitalitatis officium, vicemque Ciconias agnoſcere beneficio ſuo, & compenſare. Contigit enim non procul à patria mea (Sanctogoarinum vulgus appellat) in ciuitate quondã imperij libera Vueſaliæ ſuperiore, quod ſæpe audiui auos, & maiores meos mihi commemorare, vt Ciconia nidum in cuiuſdam ciuis tecto haberet, in quo per multos annos ex more oua excluderet, & pullos nutricaret. Tanto autem tempore eadem auis benigni hoſpitis clementiam experta, vt quæ à nemine domeſticorum (pio patrefamilias ita cauente) infeſtaretur, quotannis ſuo tempore & auolare, & redire, eundemque nidum repetere ſolebat. Habuit autem in more præter cæteras ſui generis aues hæc beſtia, ſiue hoſpitis ſtudio, & modeſti humanitate ducta, ſiue commoditate loci, ædiumque, ſiue (quod veriſimilius eſt) natura ad hoc ipſam inuitante, vt bis quotannis, nimirum ſub veris, & autumni tempus pridie ferè antequam auolaret, & poſtridie cùm rediret, circum limen, ac porticum domus hoſpitis ſui volitaret, & ſtridenti roſtro ſe præſentem velut indicaret, ſemper lætabundo, ac ceu applaudente geſtu, voceque à patrefamilias accepta, ac rurſus dimiſſa. Hæc cùm iam multis annis inter auem, & hoſpitem conſuetudo fuiſſet, tãdem aliquando ex more ſub autumnum auolatura ante ad porticum domus obſtrepero impetu fertur, ac crepitanti roſtro ceu hoſpiti valedictura inſolentiùs aliquantò geſtire viſa eſt: cui bene precatus herus amico ore auem quaſi alloquens, iubet, vt ſalua, & incolumis redeat. Sub ver igitur poſtmodum reuerſa beſtia ex more in foribus ædium roſtri crepitu ſalutat, ac mox ante pedes viri radicem magnam recentis zinziberis è gutture exerens, tanquam gratulabunda collocat, roſtro, vt plurimùm obſtrepero, in ſymbolum hoſpitalitatis. Admiratus hoſpes peregrinum, & informe quodammodo munus, accipit, & vicinis videndum præbet, certò cognoſcentibus guſtando veram, ac viridem zinziberis eſſe radicem. Et quandoquidem hactenus apud multos dubium fuit, & quodammodo incompertum (inter quos etiam Plinius eſt) quonam è loco

Ciconia gēmam pro medicato crure reportat.

Ciconia zinziberis radicē hero ſuo reportat.

è loco veniant, aut quò ſe referant Ciconiæ: vel ex hoc facto conſtabit, calidas eas terras, & vltramarinas, vbi zinziber hodie naſci dicitur, cùm à nobis auolant, petere. Verùm & hoc exemplo quali cunque ſi non aliud, certè nos admoneri arbitrarer inter homines etiam cùm pietatem, tum hoſpitalitatem plurimi fieri oportere. Extat poſtremò & alia ſuper harum alitum admirabili gratitudine elegantiſſima hiſtoria apud [c] Oppianum, quę talis eſt: In Italia, inquit, vt fertur, cùm ſerpens quidam ad nidum prorepens Ciconiarum pullos deuoraſſet, & alteram deinde ſequentis anni fœturam ſimiliter perdidiſſet, Ciconiæ tertio demum anno reuerſæ, nouam quandam auem, & prius non viſam (quæ breuior quidem Ciconijs erat, ſed roſtrum magnum, & acutum enſis inſtar à capite exerebat) ſecum adduxere, indicara nimirum ei fœtus calamitate ſui, ſiue pollicitationibus vllis, ſiue verbis, vt opem ferret inuitatam. Nam vtrum aues, & animantes aliæ ſuum inter ſe colloquium nobis ignotum miſceant, in dubium vocari poteſt. Auis hæc nondum abſoluto Ciconiarum fœtu, coniuncta eis non erat: pullis verò iam excluſis cùm parentes ad comparandum pullis, auique cuſtodi victum longiùs auolarent, ipſa nidum non deſeruit, vt ſerpenti obſiſteret. Serpens igitur paulò pòſt progreſſus è latibulo pullos aggreditur, & licet ab aue cuſtode roſtro impeteretur, non ſtatim receſſit, ſed erectus corpore, caudæque innitens ſe opponebat: & ſecūdò iam ictus ſpiris inuolucre cuſtodem moliebatur, vtcunque plurimis ſe flexibus inſinuaret. Nam facilè euadebat auis in ſublime ſe recipiens. Sic dum ille perdere, hæc ſeruare pullos annitū tur, plurimis ille tandem vulneribus confoſſus iacuit at non impunè: auem enim in cōflictu dentibus venenatis adeo læſit, vt omnes ei pennæ defluerent. Cùm verò reuertēdi tempus appetijſſet, ac reliquæ Ciconiæ iam auolaſſent, parentes cum pullis ſeruatis, vt beneficij memores ſe declararent, tantiſper manſere, donec nouis ei pennis renatis ſimul auolarent. Hęc Oppianus, quæ vnà cum prædictis de gratitudine Ciconiarum dicta ſint. Vt modò de temperantia earum, ſiue caſtitate aliquid dicamus, ſcire licet, inſignem quoque, atque nobis imitandam vulgò haberi.

[c] In Exeut.

Caſtitas.

Nam vt author de natura rerum tradit, non dubium eſt, Ciconias caſtitatis ſectatrices, cultriceſq; eſſe, fœdus coniugij inuicem ſeruare. Fertur enim, quòd in eminentiori loco domus par Ciconiarum habitant: vnde mare ad paſtum redeunte, frequēter alius mas adueniens fœminam adulterino coitu polluebat. At illa ſtatim eminus in fonte ſe mergebat: ſic ſcelus adulterij per aquæ lauacrum delens, marem proprium deludebat. Huiuſmodi factum dominus loci frequenter aduertit, & quadam die poſt adulterium, eam à fonte, ne lauaretur, prohibuit: nec mora, maſculus à paſtu rediēs in fœmina ſua ſcelus adulterij deprehendit, & in præſentia diſſimulans abijt: reuerſuſq; ſecunda die maximam multitudinem ſecum adduxit, quæ ſingulæ aggreſſæ miſeram crudeli morte laniauerūt. Idem ſuo tempore obſeruatum eſſe in adultera Ciconia teſtatur Gulielmus Pariſienſis.

Ciconiæ in adulteram quam ſeuerè animaduertant.

Earum vero encomiaſtes, cùm hinc migrant, author eſt, habitis inter ſe publicis concionibus exercitum luſtrare, cognitionibus diem vnum, aut alterum traducere, iudicia grauiter exercere, & ſi quam adulterij crimen conuicit, eam communibus ſententijs diſpungere, occidereque. Mirum profectò eſt quod narrat Aelianus his verbis: Ciconia riuali inuidia laborare fertur: nam cùm in Cranône Theſſaliæ eximiâ formâ mulier, cui nomen eſſet Alcinoe, à coniuge peregrè profecto domi relicta, dum ſtupri conſuetudinem cum ſeruo quodam feciſſet, hoc quidem ipſum Ciconia intelligens, ſeruiles iniurias in dominum non ſuſtinuit, quo minus quàm mox facto impetu eum ſenſu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam vlciſceretur. Prætereà caſtas eſſe, inde quoque liquet, quòd cum mares fœminarum aduentum decem fermè dierum interuallo anteuertunt, tamq; nido ſi fortè violatum reperiunt, reparato eas ſoliciti expectent, fœminæ non ad alios accedant, ſed ſingulæ ſuos coniuges eodem, quo antè amore inquirant: illi verò harum aduentu mirè gratulentur, & alis applaudant; at vbi iam nido accepere, Dij boni quàm dulciſſima ſalutatio? Quanta ob felicem aduentum gratulatio? Quos complexus? Quàm mellita cernas oſcula? Atque interim lenes ſuſurri quidam audiuntur. Cæterùm ab earum inſigni, & nulli non celebrata reciproca pietate vulgatiſſimum Græcorum prouerbium eſt ἀντιπελαργεῖν: pro quo Scaliger alibi, ac alij plerique reciconiare, Baptiſta Pius ex D. Ambroſio redhoſtire transferūt. author adagiorum id apud Græcos mutuam officij vicem rependere eſſe aſſerit, maximè nutricandi, fouendiq; eos, à quibus aliquando fueris enutritus, aut inſtitutus: vt ſi liberi parentes ætate feſſos viciſſim alant, foueantq; ac ſi diſcipulus præceptorem inuicem erudiat: ac ſi Ciconia, ſiue Pelargus parentes ſuos præ ſenio victum ſibi acquirere inualidos eodem amore, quo ab ipſis in iuuētute eſt enutrita, alat: quod tamen Ariſtoteles non videtur affirmare, ſcribens, hoc ita vulgò dici: vnde apparet Ariſtophanis Scholiaſten, & Suidam non rectè ſcribere, Ariſtotelem ſimpliciter hoc verum eſſe aſſerere. Cùm verò id vulgò, & à pluribus ſcriptoribus ſit receptum,

Reciconiare quid.

quid

quid vetat,cur & nos id non admittamus? *Genitricum senectam*, inquit Plinius, *inuicem educāt.* Exactiùs,clariusq; Solinus: *Eximia illis inest pietas. Etenim quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantùm & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur.* D.Basilius quoque Ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Budæus Pelargicos nomos ab Aristophane dictos esse ait,quasi Ciconiarias leges,quibus liberi parentes alere iubentur. Id, inquit, quod in iure quoque cautum est. Aristophanis versus sunt hi.

Leges Ciconiæ.

Α᾽λλ᾽ ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισι νόμος,
Παλαιὸς, ἐν τοῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν.
Ε᾽πὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους
Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν, idest.
Nobis quidem auibus peruetusta lex viget.
Ciconiarum inscripta tabulis vt simul
Ciconia parens educata erit suas
Ciconias, & iam volucres euaserint,
Pulli vicissim nutriant patrem suum.

Diuus quoque Ambrosius, qui hanc auem conuenienti epitheto piam, vti cōuenientissimo pietaticultricem Petronius Arbiter, appellat, non tantùm in senectute alere parentes suos scribit, sed in volatu humeris quoque gestare. Cuius verba Ioan. Baptista Pius hæc recitat, *Aues non erubescunt reuerendi senis membra portare. Est enim vectura pietatis, quod eousque frequēti testificatione percrebruit, ut congruæ mercedem remunerationis inuenerit. Nam Romanorum vsu auis pia vocatur. Quodq; vix vni imperatori consulto senatus delatum dicitur, istæ hoc oues in commune meruerunt. Pios enim filios patrum prius oportuit in iudicio prædicari. Habent etiam vniuersorum suffragia. Nam retributio beneficiorum ἀντιπελάργωσις nominatur. Virtus itaque ab his nomen accepit, cùm relatio gratiarum Ciconia vocabulo nuncupetur.* Sed nemo profectò venustiùs, nemo feliciùs, quàm Philo Iudæus, hanc pietatem expressit. *Ciconiæ senes impotes volandi*, inquit, *nido se continent. Ex his prognatæ terra mariq; volitant, & cibos parentibus afferunt. Sic illæ vt earum ætate dignum est, quiete fruuntur, & copia: iuniores verò laborem comportandi solantur pietate, ac spe recipienda in senectute gratiæ, debitum persoluentes interim, quod tempus postulat: & eadem opera natos implumes, effœtosq; parentes educant, natura instinctu, & pullis, & decrepitis alacriter præstando mutuum officium. Et posteà non obuelent præ pudore faciem homines parentum contemptores, damnabūtq; suam incuriam in re. qua vel sola erat curanda; vel ante alias, præsertim cùm non tam conferatur, quā referatur beneficium? Filiorum enim nihil est propriam, quod non parentibus debeant, à quibus vel acceperunt, vel in accipiendo adiuti sunt, &c.* Eiusmodi auis memorandam pietatem non ignorās quidam in Germania, vt narrat Ornithologus, stultitiam simulās propter paupertatem liberos suos in Ciconiarum nidum imposuit, tanquā ab illis alendos: quo animaduerso annona à magistratu donatus est. Docet quoque volare pullos Ciconia parens primò, vt tradit Plutarchus, tentantes. Solent enim hi priusquam auolare longiùs à nidis queant, experiri primùm nunquid tantùm valeant, quod eleganter innuit doctissimus [a] Dantes, cùm canit:

Ciconiæ parentes humeris gestant.

Ciconia pullos volare docet.

[a] Cant. 24. Purg.

Et quale il Cicognin, che leua l'ala
Per voglia di volar, e non s'attenta
D'abbandonar lo nido, e giù la cala.

Quo verò amore pullos suos prosequatur Ciconia in memorabili illo Delphorū (Bataui æ hæc illustris vrbs est) incēdio, quo tota ea vrbs cōflagrauit, manifesto propriç pro ijs mortis exēplo declarauit. Testatur enī illius vrbis historia, Ciconiā à pabulatione reducē, cū flāmas nido imminētes certo exitio pullorū videret, conatā modis omnibus eos grādiusculos, inuolucres tamē eripere medijs ex ignibus, tandē desperata omni ope, & quasi cōclamata, passis alis in nidū se præcipitē dedisse, pullisq; toto corpore obtectis incumbere visam fuisse, velut deposita vitæ spe vltrò cū carissimis pignoribus mortē opperiturā. Miraculo rei, & pietatis rē his versibus cōsignatā addā ex Batauiç hist. aut horū ex quo hāc quoq; historiā trāscripsi.

Quanto amore pullos prosequatur Ciconia.

Candida, & obstreperis inuisa Ciconia ranis,
Pignora ab ardenti viderat igne premi.
Eripiatne suos, & aperta pericula tentet?
Hinc suadet pietas, vita amor inde vetat.
Hanc luctam pietas generosa diremit, & vrna
Esse eadem, & sobolis vult Libitina sua.
Iam minor Assyrium Phœnicem fama loquatur
Viuere quæ busto quærit, & ista mori.

V O X.

^a Lib. 4. capit. 10.

OLINVS, Ciconias, quòd lingua carere dicantur, ſonũ illum, quo crepitãt, oris potius, quàm vocis eſſe ferri ſcribit. ^a Bellonius ex concuſſione mandibularum ad inuicem: negatque vocem eſſe, quæ ex pulmonibus proueniat. Sunt qui velint, interioris impulſu vehemẽtiore, alij (quod magis videtur) modulata linguæ, roſtriq; compoſitione. Vt vt eſt, certum ſaltẽ eſt, cùm ita crepitant, roſtrum modò in tergus, modò in hoc, modò in illud latus, modò in pectus iacere. Author Philomelæ glotterare dixit de voce, aut ſono Ciconiæ:

Glotterare de Ciconiæ voce.

Glotterat immenſa de turre Ciconia roſtro.

Ciconia Coraliſtria vnde dicta.

Crotalum quale inſtrumentũ.

^b Lib. 8. aduer. cap 18.

^c 6. Metamorph.

^d Sat. 1.

Quòd ſi verò hoc verbum ἀπὸ τῆς γλώττης, vt exiſtimat earum encomiaſtes factum ſit, t litera geminata potiùs erit ſcribendum. Coraliſtria, vel vt alij ſcribunt Choraliſtria Ciconiæ epitheton eſt apud Petronium Arbitrum à vocis, aut ſoni potiùs crepitatione. Sed quærendum eſſet, an legi poſſet crotaliſtria: nam crotalum eſt inſtrumentum, quod manu pulſatur, laminis quibuſdam ex ære rotundis, ſonum ex colliſione reddentibus. Atque ita omnino legendum eſſe vult ^b Adrianus Turnebus. Ego, inquit, iſti ſubdiffidens voci vt corruptæ, & degeneri, animum variè diſtrahens, & verſans, tandem aliquando exiſtimaui crotaliſtria legẽdum eſſe à crotalis, quorum ſtrepitum imitatur crepitante Ciconia roſtro, vt poëta ^c Ouidius ſcribit, & ^d Iuuenalis,

Quæq; ſalutato crepitat Concordia nido.

Eiuſcemodi crepitanti ſono Dantes, alludens ad illud ſacræ paginæ, ***Ibi erit fletus, & ſtridor dentium***, animas in inferno algentes, & præ nimio, & intolerabili algore horrentes, dentesq; concutientes, comparat, inquiens:

Eran l'ombre dolenti ne la ghiaccia
Mettendo i denti in nota di Cicogna.

VOLATVS. GRESSVS.

Volãdi modus.

^a Lib. de inceſſu animal.

Quãdo nõ volent.

^b Quæſt. 51.

VANQVAM Ciconiæ volatus celer nõ ſit, non parum tamen volatu poteſt. Dum autem volat, pedibus tãquam gubernaculo nauta curſum moderatur, porrectisq; in caudam, quæ breuior illi contigit, pedibus, per magnum aëra contendit, quemadmodũ quoque Ardeæ, Grues, aliæq; quibus breuior cauda eſt, facere ſolent, teſte ^a Philoſopho. Obſeruatumq; eſt Auſtro flante nunquam volare. Cur verò Grus, Ciconia, & aliæ, quas dixi, aues dormientes vni tantùm pedi innitãtur, & caput humero alteri imponãt, quærit ^b Hieronym. Garimbertus, quẽ cõſule. Plinius quędã animãtia in ingreſſu pedes ante ſe iacere ſcribit, iiſq; Ciconias, & Grues accẽſet.

V I C T V S.

Quibus victitet.

ICONIA, inquit quidã Anglus circa lacus, & paludes degit, ranas, bufones, angues, & piſces comedens. Cæterùm ea potiſſimùm prata frequẽtare ſolet, quæ in conuallibus aut locis irriguis iacent, quod genus Græci Βαθυλειμῶνας vocant: vnde lacertas, cherſydros, aliosq; ſerpentes, ranas calamitas, aliasq; pratorum peſtes capit. Quod verò ſerpẽtibus veſcatur, etiam meminit Iuuenalis, dum Romanos arguens, quorum liberi tales euadebant, quales à parentibus inſtituebantur, memorat naturam Ciconiæ, eiusq; pullorum. Hi enim à teneris aſſuefacti, ſerpentibus veſcuntur. Ait autem: ——— *Serpente Ciconia pullos*
Nutrit, & inuentâ per deuia rura lacertâ.

Ciconiarũ occiſores qua pœna afficerẽtur.

^a Lib. de Iſid. & Oſir.

Ariſtoteles, ſeu potiùs mirabilium author, quæ ſub illius nomine væneunt, circa Theſſaliam dici ait, tantam ſerpentium vim prouenire, vt niſi à Ciconijs conficerentur, incolas pellerẽt. Clarum certè eſt ex veteri hiſtoria lege capitali cautum ibi fuiſſe in earum occiſores eodem planè modo, ac in homicidas, quanquam alibi ^a Plutarchus ex illo multatos fuiſſe ſcribat, & Solinus nocere Ciconijs non licuiſſe dicat. ***Noceri***, inquit, *eas omnibus quidem locis nefas ducũt, ſed in Theſſalia vel maximè, vbi ſerpentium immanis copia eſt, quos dum eſcandi gratia inſectantur, regionibus Theſſalicis plurimum mali detrahunt*. Bellonius ea propter Aegyptijs in ſummo honore

nore

nore fuiſſe ait. Apud Hollandos, vbi miro modo ranæ abundant, niſi uel ſupra propria tecta, vel in proprijs pratis has eaſdem volucres occidere licet, vt intelligo. Cæterùm licet omne ferè ſerpentium genus deuoret, cæcilias (alij non bene cicinias habent) hoc eſt, cœcos ſerpentes diligentiùs ſectari ſolet, iiſque vnicè delectatur. Multifariam autem omnibus inſidiatur, & alijs venenatis veſcitur, nec inde perit. Bufonem verò, ſi authori de natura rerum credimus, nonniſi in magna fame guſtat. Venenatis impune veſcitur.

NIDVS. COITVS. PARTVS. EXCLVSIO.

VARRO Ciconiam in agro nidulari innuere videtur, inquiens, *Turdi non, vt aduenæ volucres faciunt, pullos, vt in agro Ciconia, in tecto Hirundines*. Quod nunquid verum ſit, neſcio: videmus enim in ſummis plerunque rectis, & quandoque in ipſis ſummis fumarijs nidulari. Eligit tamen etiam nonnunquam, ſed rarius, ſummitatẽ procerioris arboris aridæ, in locis potiſſimùm paludoſis. In Gallia ipſi eriguntur rotæ, teſte Bellonio, in faſtigijs altiorum ædium: In Hollandia, vt audio, vaſa magna lignea quadrata, in quibus nidificent, & pullos educent. Vbi nidulentur. Nidificandi modum nobis ſic deſcribit earum encomiaſtes. Ciconia primo protinus aduentu veterem nidum repetit (Plinius quoque nidos eoſdem repetere ſcribit) quem ſi quidem ſaluum, & incolumen inuenit, collectis hyberno ſitu ſordibus ſtatim repurgat, inſtauratque. Quomodo nidificent. Sin ſæuiore aliqua ventorum tempeſtate deiectum cernit, ramentis vndique ex agris, paluſtriq; vlua comportatis, poſſeſſionem ſedis nouo nido occupat, Pomeria primùm rotũda ſciotherico (quod vulgus mathematicorum concauum appellat) valde ſimilia figit, mox ædificat: deinde conſtabilit: poſtremò ſi quid diſtortius horret, admirabili quadam roſtri induſtria in ordinem componit. Idem Veneri non indulgere alibi, quàm in nido aſſerit. Vbi coëãt. Item oua triginta non amplius diebus fœminam quatuor Anſerinorum tum magnitudine, tum colore ponere, eaque quamprimum variatis quidem vtrumque (marem, & fœminam) plumis fouere. Obire autem patrem incubandi munus tantiſper, dum illa ſibi per otium cibum quærat: incubitum niſi aſperior tempeſtas impediat, ſpatio menſis vt plurimùm abſoluere. Quot, & quãta, qualiaque oua pariat, & quandiu incubet.

ANTIPATHIA. PVGNA. SYMPATHIA.

IRANIDES, ſicut alibi retulimus, Coruos tradit, & Cornices, aliaſque volucres Peleeanis, & Ciconijs pugnare. Verùm Cornices Ciconijs ſaltem inimicas eſſe parum veriſimile eſt, ſi verè ab alijs ſcribitur, non aliter, quàm ijs ducibus eas migrare, vt ſuprà ſcriptùm eſt. Ariſtuteles alibi Sittam ſcribit Aquilæ hoſtem eſſe, & eius oua frangere: quo loco Albertus, Aquila inquit, & Ciconia cauſam pugnæ habent, quòd vna comedit oua alterius. Alibi ſcribit ſic: *Ciconia etiã Aquilas inſequitur tempore, quo pullos nutrit, & alias rapaces aues, quibus obſiſtere ſi ſola non valeat, aduocat alias*. Et rurſus alibi: *Herodius* (ſic vocat Aquilam Germanam) *altiſſimè volat, ita vt aues omnes ſuperet: nam ſi magnæ aues, vt Grues, & Ciconia ſublimiùs ea volarent, roſtrorum acie eam conficerent*. Ego Ciconias Aquilis ſponte ſua pugnare, aut inſequi eas non puto, ſed niſi coactas pugnam inire. Cur cum Aquila pugnet. Petrus Gyllius ex Aeliano, Ciconiam, & Crecem ait aues eſſe inimicas, ſed neſcio quàm rectè & ipſe illud aſſerat; nam Philes, qui ſua omnia ex Aeliano mutuatus eſt, habet ſic:

> Ἔχθος γε μὴν ἔχουσι Ἀιθυίαις μέγα
> Μακροὶ πελαργοὶ καὶ βραδύπτεροι κρέκες (κρέκες)
> *Odium quidem habent cum Mergis magnum*
> *Longa Ciconia, & breuibus alis Creces.*

Fieri tamen poteſt, vt eandem ob cauſam propter quam Mergos oderunt, tanquam eodem victu, piſcibus ſcilicet, vtentes, ipſæ etiam inter ſe inimicæ ſint. Quomodo contra

Ciconiarũ, & Vespertilionum reciprocum odium.

Vespertiliones ſeſe vindicent Ciconiæ, antè dictum eſt. Eſt autem eiuſmodi odium quoque reciprocum, teſte Aeliano. *Ciconia*, inquit, *non modò magno Vespertilionis odio tenetur: ſed hac etiam illius*. Eſt poſtremò ſerpentum hoſtis Ciconia, quam intellexit Maro hoc verſu:

Candida venit auis, longis inuiſa colubris.

Odiũ exercet cum ſerpentibus.

Ornithologus ex Bellunenſi, Auicennæ hunc locum reſtituit: Qui ſibi metuit, noctù præſertim dormiens, à venenoſis animalibus, nutriat circa ſe Grues, Cycnos, Bellunenſis, inquit pro Cycnis Ciconias reponit, quod probo.

CORPORIS AFFECTVS.

Qua affectione laboret.

VIDETVR Ciconia, inquit author de natura rerum, caput perquam rheumaticum habere. Nam de roſtro eius aqua ſubinde exſtillat, & magis hyeme.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

Veris præſagium.

[a] Lib. 2. de ſacris dieb. Feb.

ADVENTVS ſui teſtimonio, inquit D. Ambroſius, veris initium denotat. Quod quoque Hieremias propheta innuit his verbis: *Miluus in cælo cognouit tempus ſuum: Turtur, & Hirundo, & Ciconia, custodierũt, tempus aduentus ſui*: hoc eſt, vêre primo reuerti nouerunt, & aduentu ſuo ver indicare. Hinc [a] Baptiſta Mantuanus Ciconiæ aduentum eleganter vêris ſignum ponit.

——— *Aperire Fauonius arua*
Incipit, & tepido violis applaudere vento.
Iam ſatio vicina fabis. Grus ordine longo
Cum clamore volat, proiectaque ſemina campis
Eſurit, elingui venit alba Ciconia roſtro.

Fertilitatis præſagium. Pecorũ prouentus præſagium. Tempeſtatis præſagium.

[b] Lib. 5. cap. 13. Genial. dier.

Concordiæ augurium.

[c] Lib. 2. epiſt. in decad. Blondi.

Ex Ciconiarum cum carniuoris auibus conflictu in Lycia, ſi Ciconiæ cum ſuis vicerint, frugum fertilitas futura præſagitur: ſin carniuoræ, pecorum prouentus abundans ſperatur, vt alibi ex Kiranide recitatum eſt. Tempeſtatem verò ipſa auis pręſentit, nam ſicunde ea imminet, tum ante ſe medium in nidum ambobus pedibus (nam alternis aliàs inſiſtens quieſcit) confeſtim ſiſtit, pennas triſtior diffundit, roſtrum in pectus condit, vnde & plumas ceu barbam promittit, vultum demiſſum eò obuertit, qua parte tempeſtas, vĕtus, aut imber ingruit: Quod ſi in anguli aut marginibus nidi temerè inſiſteret faciliùs vi tempeſtatis præcipitaretur. Iam verò felixnè augurium Ciconiæ ſit, an contrà infelix habitum apud veteres, non obſeruaui. Alexander [b] ab Alexandro, *Ciconiam*, inquit, *non vt Grues prodigium facere dicunt, ſed in augurijs non dubiam ferre concordiæ ſignificationem*. Sed nunquid concordiam ſignificet, poſteà dicemus, hîc tantùm allaturi illud, ſiue prodigium, ſiue augurium, quod Attila Hunnorum rex, qui ſe flagellum Dei vocabat, ex diſceſſu Ciconiæ cum pullis ſuis ex vrbe Aquileia accepiſſe fertur. Is enim, vt ſcribit [c] Aeneas Syluius, niſi Ciconias ex altis turribus pullos efferentes vidiſſet, ab obſidione eius vrbis recedere ſtatuerat. Id enim augurium, inquit, capiendæ vrbis ratus, in propoſito perſtitit, breuiq; ea potitus eſt, triennio enim obſidio durauit. Dederunt itaque Attilæ augurium Ciconiæ, futurum, vt Aquileiam, quam per triennium, vt dixi, obſederat, multiſq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus eſſet: viſæ nempe hæ aues à rege vrbem obequitante vno impetu ex vrbe migrare: fœtuſq; ſuos ſublatos roſtris per rura foras aſportare: vnde ille vrbem eueſtigiò perituram præſagiuit, oſtenſoque militibus augurio, expugnatione perquam properè parata voti compos euaſit. Simile quid de Iordano Bonzio narrat Pierius Valerianus his verbis: Patauij dura ſub Ezelini dominatione cùm iniecta eſſet Iordano Bõzio viro ſtrenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quã is damnatus eſt, domuſq; eius deiecta, & à fundamentis euerſa, obſeruatum eſt paucis ante diebus, Ciconiam, quæ in ſumma illarum ædium turri nidum ſtruxerat, paulatim nidum ipſum auellere cœpiſſe, moxque eum in Manfredi Cuticelli turrim tranſtuliſſe, ibique oua peperiſſe, quod caſu factum credere difficillimum eſt.

Attila quomodo Aquileiam à ſe capiendam eſſe præſagiuerit.

COGNO-

COGNOMINATA, DENOMINATA.

ARVS Sophista, vt scribit Alexander ab[a] Alexandro à forma nasi Ciconiæ similis, Pelargus fuit cognominatus. A Ciconijs quoque secundum quosdã Pelargi, quasi πελαργοὶ dicti sunt, quod nimirum Ciconiarum more, antequam sedem sibi deligerent, bonam partem orbis peragrassent. πελασγικὸς apud[b] Aristophanem Neptuni cognomen est, pro pelargico, vt ad Pelargũ idest, Ciconiam alluderetur, quemadmodum, & Sunieracus ab eodem comico pro Sunirato cognominatur, vt allusio fieret ad Accipitrem, quoniam in auium republica sermo est, vel pro pelagio, quoniam pelagi præses est Neptunus, vt Scholiastes monet. In eadem fabula memoratur Pelargicus murus πελασγικὸν τεῖχος, qui Athenis in arce fuit, cuius & Callimachus meminit τορολωῶν τείχισμα πελαργικόν. Vocat autem murum Thyrrenũ, quòd à Thyrrenis suffossus, & dirutus sit: quos qui viderant, Pelargos nominabant propter sindones, quas gestabant. Author est Etymologus. Erant nimirũ sindones illæ albo, & atro coloribus distinctæ. Didymus Pelargicum murum in petris situm fuisse scribit. Conijcit Ornithologus ita dictum, quòd super eo fortè Ciconiæ nidificarent: vt & Pelargicum collem, inquit, album in Iouis Dodonæi luco, cuius mentionem facit Eustathius, vbi Iupiter Pelasgicus cognominatur, alia lectio Pelargicus habet, inquit Eustathius, à colle prædicto. Pelasga Potnei filia nominatur à Pausania. Qui Brixiam condidit, Ciconius secundum quosdam dictus fuit. Cicones Homero populi Thraciæ sunt iuxta Hebrum. Sed his nihil cõmune cũ Ciconia aue, cùm eius appellatio hæc Latina sit. πελαργῖτις herba, ac si Ciconiariã dicas, nominatur alicubi à Galeno inter spleneticorũ remedia ex Asclepiade. Propinantur eius tritæ cochlearia duo cum aceto mulso. Scholiastes eius, quæ herba sit, sese fatetur ignorare, quod & Ornithologus facit, qui tamen perquam doctè cõijcit, geraniũ primum esse, quod, inquit, inter nomenclaturas Dioscoridi ascriptas Pelonitis etiam nominatur. Quãquam nulla ei ad lienem vis attribuitur. Vasorum quidem, quæ semina includunt, figura, vt Gruis rostro confertur, vnde Gruinaria dicitur, Ciconiæ etiam rostro conferri potest, quare & à Germanis ab vtriusque auis rostri similitudine appellatur Storxen Schnabel, Kranichschnabel. Hæc ille. Cęterùm geranium generatim Pelargitis, siue Ciconiaria dici potest. πελαργῶτις νῆες, hoc est, naues Ciconipelles, vt vertit interpres. vel Ciconiuestes, vt Scaliger, apud Lycophronẽ nominantur, hoc est, Ciconiarum coloribus tinctæ: nimirum atro, & albo: nam quemadmodum hæ alites superiore corporis parte albis, inferiore nigris sunt pennis, ita naues albo velo vtuntur, cætera parte propter picem, qua oblinuntur, nigra. Insula heroum è regione Borysthenis fluuij sita vocatur etiam Leuce ab auibus albis: nã κνώπετα λευκὰ illic Eustathius interpretatur aues albas, intelligit autem Laros albos, inquit, vel vt alij vocant, Ciconias. Ἀντιπελαργεῖν Græcorum verbum, cuius suprà mentio facta est, vbi reciconiare a Scaligero verti diximus, nonnulli Cigognare Italicè dicunt.

- [a] Lib. 2. cap. 11.
- Pelargus quis dictus.
- [b] In Auib.
- Murus Pelargicus vbi.
- Thyrreni cur Pelargi dicti.
- Iupiter Pelargicus dictus.
- Pelarga.
- Ciconius.
- Cicones.
- [c] Lib. 9. de comp. med. sec. loc. cap. 2.
- Naues Ciconipelles cur dictæ.

MORALIA.

VOMODO hospitalitatis ius à brutis disci queat, & quãtũ parentibus liberi debeant, Ciconiarũ exẽplo eleganter ita docet facundissimus D. Ambrosius. Ciconias, ferunt, collecto proficisci agmine, si quò pergendũ putant, & simul plerisq; circa Orientẽ locis inuehi, & quasi tessera militari pariter omnes moueri. Exercitũ credas cũ signis suis pergere, sic omnes viandi, comitandiq; & præeundi ordinẽ seruant. Cornices autẽ deducunt eas, & dirigunt, & velut quibusdã turmis stipatricibus prosequuntur, adeo vt adiumenta quædã bellantibus, aduersus inimicas aues conferre credantur, & proprijs periculis bella aliena suscipere. Cuius rei indicium est, quia nullæ per interuallum aliquod temporis residere in illis locis reperiuntur. Et quia cum vulneribus reuertentes, manifesta quadam sanguinis sui voce cæterisq; loquuntur indicijs, grauiorem se certaminum subijsse conflictum. Quis igitur illis pœnam desertionis indixit: Quis derelictæ militiæ supplicia præscripsit formidolosa, vt nulla prosequendis hospitalibus turmis sese subtrahere nitantur, sed certatim omnes deductionis munere, officioq; fungantur? Discãt homines hospitalia seruare iura, & ex auibus cognoscant, quid religionis hospitibus sit deferendum, quod obsequium deputandum, quibus Cornices etiam sua pericula negare non soleant. His igitur nos ianuas claudimus, quibus aues etiam animas suas conferunt

& quos illæ consortio prosequuntur discriminis, eos tecti prohibemus hospitio: & quorum illæ bella suscipiunt, his nos bella frequenter inferrimus. Mentior, si non hæc Sodomitanis fuit causa supplicij: aut Aegyptius furor genti hospitę, dum bellum conatur inferre, inhospitalitatis pœnas infidæ naufragio plebis exoluit. Quam verò rationalium excedat pietatem, ac prudentiam auis huius clementia considerandum, quem nec exemplum quidem rationabilium quisquam nostrum imitari poterit. Nam depositi patris artus per longæuam senectutem plumarum tegmine, alarumq; remigio nudatos circunstans soboles pennis proprijs souet. Et quid dicam collatio cibi pascit, quando etiam ipsa reparat naturæ dispendia, vt hinc, atque inde subleuantes senem fulcro alarum suarum ad volandum exerceant, & in pristinos vsus desueta iam reuocent pij patris membra? Quis nostrum leuare ægrum non fastidiat patrem? Quis fessum senē suis humeris imponat, quod in ipsa historia vix credibile habetur? Quis, vt pius sit, non hoc seruulis mandet obsequium? At verò auibus non est graue, quod pietatis est plenum: non est onerosum, quod soluitur naturæ debito. Non recusant aues pascere patrem, quod etiam præscripta necessitate sub terrore pœnarum plerique hominum recusarunt. Aues non scripta, sed nata lex stringit. Aues ad hoc munus nullo præcepto conueniunt, sed gratiæ naturalis officio. Aues non erubescunt reuerendi senis membra portare. Est enim victoria pietatis, quod eousque frequenti testificatione percrebuit, vt congruè mercedem, ac remunerationem inuenerit. Nam Romanorum vsu pia auis vocatur. Et quod vix vni imperatori consulto Senatus delatum dicitur, hoc istæ aues in commune meruerunt. Habent ergo istę aues decreta patrum ad propriæ insigne clementiæ. Duos enim filios patrum prius oportuit iudicio prædicari. Habent etiam vniuersorum suffragia: nam retributio beneficiorum antipelargosis nominatur. Pelargos enim Ciconia dicitur. Virtus itaque ab his nomen accepit, cùm relatio gratiarum Ciconiæ vocabulo nuncupatur. Habemus audatiæ sobolis ergo cultus patrios pietatis exemplum. Hæc omnia D. Ambrosius. Aeneā pium à Vergilio appellari aiunt, quoniam patrem suum decrepitum humeris suis sublatum patriæ incendio eripuerit. Miris quoque laudibus effertur puella, quæ matrem captiuam per plures dies proprijs aluit vberibus. Est sane eiusmodi pietatis virtus Deo accepissima, adeo vt in sacris literis post tria de diuino cultu, præcepta in decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à summo Deo sit parentes venerari. Itidem nos admonent diuinæ litteræ, vt si diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrē in primis honore prosequamur. Lex quoque extat pietatis magistra, quæ edicit, vt liberi parentes alāt, aut vinciantur. Ad quod Homerus respexisse videtur, vbi in Simoisio Anthemionis filio reprehendit occiso, quod

Antipelargosis qui l.

Æneas cur pius dictus.

——— οὐδὲ τοκεῦσι

Θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰὼν hoc est,

Quoniam caris nunquam genitoribus æquum

Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

Huc quoque pertinet tritus ille per scholas senariolus.

Γηρῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς.

Diù viues, senectam si parentum nutrias.

Educationis enim compensatione nihil potest humaniùs excogitari, aut iustiùs propter naturalem obligationem. Sed quod talis etiam sit nobis à liberis merces expectanda, qualem nos parentibus nostris olim persoluimus, velut monent ista Thesei apud Euripidem: *Τοῖς τοκεῦσι γὰρ*, inquit, *δύστηνος, ὅστις μὴ ἀντιδίδωσι τέκνοις κάλλιστον ἔρανον· δοὺς γὰρ ἀντιλάζυται παίδων παρ' αὐτοῦ τοιάδ' ἂν τοκεῦσι δῷ*: idest: *Parentibus enim infelix est, quicunque non vicissim inseruit ex liberis: pulcherrimum enim munus cùm dederit, vicissim capiet à liberis talia, qualia suis parentibus dederit.* Et quibus quæso melius alimenta tribuāt liberi, quàm ijs, à quibus eadem olim acceperunt? Idcirco sapientissimus * philosophus ait, filios nō posse reddere dignā retributionem parentibus pro beneficijs acceptis. Tenētur igitur necessaria illis subministrare, quoniam illa eadem à parentibus receperunt in infantia, & puerili ætate: quando seipsos minimè iuuare poterant. Quamobrem Solon, vt memoriæ proditum est, statuit, si quis parentes non enutrijsset, quod is ignobilis, obscurusque esset, imò quod ij colendi sunt, nedum alendi, & obediendi, quoniam post Deum eis primus debetur honos. Hinc quoque Saluator noster acerbè reprehendit Scribas, & Pharisæos, qui hanc peruersam, & erroneam doctrinam in populo disseminabant, melius esse filio diuiti offerre munera Deo in templo, quàm succurrere parentibus in necessitate positis, ignorantes id quod Salamon contra inhonorantes suos parentes per denegationem necessariorū ait: *Oculum, qui subsannat patrē, & qui despicit partum matris suæ, suffodient eum Corui de torrentibus, & comedent eum filij Aquilæ.* Nos itaq; qui ratione ducimur, exemplo Ciconiarum, quæ ratione carent, gratiam parentibus nostris retribuamus.

* In Ethicis.

tribuamus, alijsq; de nobis bene meritis si non parem propter iniquioris fortunæ culpam nequeamus, tamen aliquando scribendo, bene sentiendo, & assiduis extollendo eos laudibus & habere, & agere non detractabimus. Debeo sanè ego Illustrissimo Cardinali Alexandro Montalto, omnia, quæ nunc in me sunt, & olim erunt, plus, inquam, quam Ciconiæ suis pullis. Hi enim parentum quidem suorum senectutem, quantùm valent, leuare student: is verò liberalissimus, ac splendidissimus heros sese mihi seni, ac veluti naufragium studiorum meorum patienti, Mecænatem præbuit, heros cùm soluta oratione, tum versu doctissimorum poëtarum nunquam satis exactè celebrandus. Porrò antequam ad cætera pergam, non patitur Ciconia, nos vltrà progredi, priusquam viri cuiusdam carmen eruditissimi apponamus, in quo ad eandem pietatem adhortamur.

Qui legis Aeneæ pietatem in fata parentis,
Cùmq; humeris olim dulce referret onus:
Laudas antiquos fratres: exarserit igne
Cùm grauis Aetna suos, qui eripuere patres:
Miraris, quando Iunonis templa sacerdos
Ascendit gnatis vecta duobus anus:
Non animum extollis, cùm parua Ciconia nidis,
A quibus alta fuit, conuehit ore dapes?
Nonne tuas ardens exurit flamma medullas
Antipelargias cùm pia facta vides?
Quæ ratione carent, sunt nostro exempla labori,
Vt discat, grates reddere, parq; pari.

HIEROGLYPHICA. SYMBOLA.

RECIPROCAE in primis parentum erga liberos & liberorum erga parentes pietatis hieroglyphicum est Ciconia. Hâc ob causam, vt author est Suidas, antiquitùs in regum summo sceptro Ciconię figura ponebatur, in imo hippopotamus, vt ipso gestamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, violentiam cohibere. Nam hippopotamus animal efferum est, ac violentum, atq; adeo impium quippe quod interfecto patre, matrem init, teste Plutarcho. Pierius Valerianus verò regia illa sceptra in summa parte Ciconiâ insignita fuisse ait, Hippopotami vngulis in imum appensis: exhibetq; sceptri iconem, prout in ahena Bembi tabula habetur. Idem Valerianus alia quædam ponit hieroglyphica, ac in primis VERNI TEMPORIS. Habetur, inquit, & tepidi temporis hieroglyphicum Ciconia, quippe, quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronio ea felici compositione exulhyemis vocatur. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando constat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse. Hæc eadem auis platani folium ore ferens significat munimentum ab insidijs. Ea siquidem eiusmodi, inquit, folio nidis imposito, editis ouis à Noctuarum iniuria se defendit. Sed Aelianus, quem citat, Vespertiliones, non Noctuas nominat, vt ex ante dictis constare potest. Aliud est inscriptum MEDICINA. de quo habet sic: Quod si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. Quod verò ædiũ fastigia hæc auis, & acroteria plurimùm inhabitet, eidem Pierio in augurali disciplina, vigiliarum, vrbiumq; custodum signum perhibetur, nec non & militiæ, quoniam in Ciconia frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum capiendis castris præcipiat, vel si maior ingruat vis (vtor interim Pierij verbis) quo pacto motis castris hostem fallat. Compertum verò est, huius generis alites magno numero certo congregari loco, ex omnique prouincia omnes in vnum cogi, vt nulla sui generis relinquatur, cui liberum sequi fuerit, idque prædicta veluti die; siue discedant, siue adueniant; etiam obseruantes fallunt, &c. Aliud inscriptum HOSTIS PROFLIGATVS, de quo sic agit, Primùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli, & ingruentis calamitatis esse signũ, multis ostendimus argumentis: vt qui nullum animal, contra serpẽtes acriùs, neque assiduè magis dimicat, quã Ciconia: quare honos illi serpentiũ exitio habitus,

Pietatis mutuæ inter parẽtes, & filios hieroglyphicũ.

Hippopotamus quod animal.

Verni temporis hieroglyphicum.

Ciconia cur exul hyemis dicta.

Munimenti ab insidijs hieroglyphicum.

Medicinæ hieroglyphicum.

Custodum vrbium hieroglyphicum, & militiæ.

Hostis profligati hieroglyphicum.

capitaleq; fuit plerisq; gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta; quæ homicidis, &c. Addit deinde, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatum, ideoq; earum vocem murmurationi potiùs esse similem, quàm clangori. Nam & Crocodilum, inquit, ea de causa Dei simulacrum Aegyptij statuebant. Elinguis enim omnino est Crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij satis admirari. Sic ille. Sed Ciconiam omnino elinguem non esse ex Heldelino diximus. Quia verò fastigia, apicesq; rerum quæritet hæc ales, animum diuinis intentum eidem denotat, & supra terrenas fæces elatum. Habet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vt dictum est, bellum illi assiduè eum serpentibus est, quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, vt humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas terræ latebras sese occultet. Ita animus, qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propemodum obuolutos longè submoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum Ciconiæ, quæ serpentem dilaceret, aptè significatur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatum, molliumq; illecebrarum symbolum esse constat. Inscribitur autem hoc hieroglyphicum VOLVPTATVM, ET MAIORVM AFFECTVM DISSIPATIO. Ad hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea vnquam mentio sit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicum, animus ad humilia deiectus. Hæc omnia ex Pierio. Potest præterea Ciconia immunditiei symbolum statui, quoniam rostro in anum indito ventris proluuiem velut extrahat, vnde & clysteris vsum inuenisse dicitur. Sunt qui & concordiæ signum hieroglyphicum esse volunt, illudq; Iuuenalis,

Quaq; salutato crepitat concordia nido,

de Ciconia dici; quemadmodum [a] Adrianus Turnebus affirmat his verbis: Et mihi non placent eorum inuenta, qui à Politiano dissentiunt. Cornicem enim concordiæ imaginem Politianus censet: tamen ausim affirmare a Satyrico poëta Ciconiam intelligi, vt illi interpretantur. Existimo autem ætate Iuuenalis in fastigio templi Concordiæ nidum Ciconiarum fuisse, vt & hac ætate in quibusdam templis aliquando Lutetiæ vidimus: nec sensum aliquem exquisitiorem, & subtiliorem hoc in versu latere censeo. Hæc ille. [b] Ioannes Rosinus quoq; scribit, Concordiam Ciconias tulisse apud Romanos.

Dei hieroglyphicũ.

Animi diuinis intenti hieroglyphicum.

Animi ad humilia deiecti hieroglyphicũ.

Immunditiei hieroglyphicum.

[a] Lib. 8. aduers. ca. 18.

[b] Lib. 3. antiq. Roman.

EPITHETA.

PETRONII Arbitri de Ciconia versus, quos quàm plurimi authores elegantiæ, & doctrinæ ergò citant, toti ferè ex epithetis constant.

Ciconia etiam grato, peregrina, hospita
Pietaticultrix, gracilipes, crotalistria (sic enim correximus)
Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis
Nequitia nidum fecit in cacabo meo.

Ouidio dicitur candida pennis: πελαργὸς μάκρος Phili. *Elingui venit alba Ciconia rostro*, Baptista Mantuanus.

APOPHTHEGMA.

QVVM Pompeius Magnus animi releuandi gratia ad ædes Luculli in Tusculano fortè se contulisset, Lucullum culpauit, quòd ædes magnis quidem æstatis caloribus adpositas, cæterùm sæuiente hyemis rigore incommodissimas eduxisset. Cui subridens Lucullus, prudenter, vt solitus, respondit: An verò, ò Pompei minus tibi nos, quàm Ciconiæ mentis habere videmur, vt non cum ipso pariter tempore sedem quoq; permutemus?

EM-

EMBLEMA.

EMBLEMA est Alciati cum lemmate GRATIAM REFERENDAM.

Aëreo insignis pietate Ciconia nidò
Inuestes pueros pignora grata fouet.
Taliaq expectat sibi munera mutuò reddi
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

APOLOGI.

GRICOLA cùm inter Grues etiam Ciconiam cepisset, hæc deprecata vitam, non solùm innocentem, sed etiam piam se, & hominibus prodesse dicebat: nam, & nostrum genus, inquit, venenatas bestias venatur, ac deglutit, & effœtos senecta parentes gestat, atq; subleuat. Huic respondit agricola, credere se, vera esse omnia, quæ recenseret, sed inter nocentes captam, eandem oportere pœnam sufferre, quam illi. Fabula significat, similē quemq; haberi ijs, cum quibus consociatus, & inter quos deprehensus fuit. De Ciconia ranis rege data à Ioue aliam fabulam legimus inter Æsopicas, quam in Ciconiæ encomio elegantissimè describit encomiastes.

FABVLOSA.

LEXANDER Myndius, inquit Ælianus, Ciconias scribit exacta ætate, decursaq; circum Oceanitidas insulas volantes, hoc præmium pro pietate, quam gesserint aduersus parentes, assequi: vt ex auibus conuertantur in homines: quod existimo confictum ob pietatem, & sanctitatem hominum illarum insularum. Sic ille. Antigonen Laomedontis filiam longè ante alias puellas formosissimam aiunt poëtę, cùm eo superbiæ peruenisset, vt se Iunone pulchriorem esse vulgò iactitaret, ab hac irata in Ciconiam fuisse conuersam, ad quod respexisse volunt nonnulli Virgilium his verbis: *Spretæq; iniuria formæ*. [a] Ouidius, Palladem, scribit, cum Arachne contendentem, telæ suæ hanc fabulam intexuisse. Canit enim:

Ciconiæ in homines.
Antigone in Ciconiã.
[a] *Metam. lib.6.*

Pinxit & Antigonen ausam contendere quondam
Cum magni consorte Iouis, quam regia Iuno
In volucrem vertit, nec profuit Ilion illi,
Laomedonte pater; sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante Ciconia rostro.

VSVS IN CIBIS.

HASIDA, idest, Ciconia in vetere testamentò inter aues impuras censetur. Nostra quoq; tempestate à Ciconiarum esu abstinent, neq; etiam Plinij sęculo edebantur. Nam *Cornelius Nepos*, inquit, *scripsit, Ciconias magis placere, quàm Grues, cùm hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo velit attigisse*. Edebantur itaque ante Plinij æuum, quod & Petronius arbiter indicat, inquiens:

Ciconia auis impura.

Ciconia etiam pietaticultrix
Nequitia nidum in cacabo fecit meo.

Idem ostendit [a] Horatius in luxuriosos inuectus:

Haud ita pridem
Galloni præconis erat Acipensere mensa

Infa-

Infamis: quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoq; Ciconia nido
Donec vos author docuit prætorius &c.

Sempronium Rufum intelligit, qui vt Ciconiæ ederentur, instituiſſe creditur. Iacobus Cruquius Meſſenius ironicè hoc à poëta dictum videri putat, quòd & rhombus anteà in honore fuerat, & edulis Ciconia ante Prætorium: ſed ex recitandis hîc non inelegantibus Pſeudo-porph. verſiculis, quanquam ſuis pedibus claudicantibus apparet, Rufum Ciconiarum eſus authorem, & inuentorem fuiſſe. Cùm enim in prætura petenda repulſam tuliſſet, tale epigramma meruit:

Ciconiarum Rufus iste conditor
Plancis duobus eſt hic elegantior
Suffragiorum puncta ſeptem non tulit,
Ciconiarum populus mortem vltus eſt.

Ciconiæ cur non comedantur. [b] *Lib. 13. de ſalub. 3.*

Quod modò ad carnem attinet, eam nemo eſt, qui commendet, Ciconiam, inquit Platina, pauci nunc velint tangere, nedum eſſe, ob paſtum credo, quem è ſerpentibus, & luridis beſtiolis colligunt. Caro eius eadem ferè quæ Gruis eſt. [b] Iulius Alexandrinus etiam poſtquam Pauonum, & Gruum eſum ob carnis duritiem, aliaq; vitia vituperaſſet, Quæ omnia, inquit, Ciconias, atq; alienus prorſus extraneuſq; nobis cibus, quem illæ capiunt (veſcuntur enim ſerpentibus, venenatiſq; animalibus alijs) deterrimo omnium loco conſtituunt, vt addito ad temperamenti earum natiui malitiam, fibroſamq; ac præduram carnem, vitioſo inſuper alimento peſſimæ euadant. Et fuere tamen olim, qui Gruibus haſce commendatas præferrent, ſed non diù duratura prærogatiua. Inſequutæ namq; ætatis iudicio ſaniore poſthabitæ ſunt, vt ne attingendas quidem cenſerent multi. Edimus aliquando ex adoleſcente adhuc pullo, Cæſarij archimagiri iuſſu, operaq; diligenti optimè parato, maceratoq; diù prius, herbulis, & aromatum multorum infarctu condito: neq; tamen exui potuit in totum ſylueſtre, & abhorrens à natura noſtra illud, vt non guſtu paulò exquiſitiore deprehenderetur. Pullum dixi. Nam adultam Ciconiam ne guſtari quidem ſine tamen non omnino obtuſi palati offenſione poſſe crediderim. Quòd cùm in auium genere vniuerſo valeat, in his præſertim valiturum eſt, durioris ſemper carnis, & corporis vaſtioris quæ ſunt, vt ætatis delectum habeamus nouellæ. Hucuſque ille. Baptiſta quoque Fiera Ciconiam, & Gruem in cœna ſua tanquam graues cibos improbat:

Ibis, in antiquaſq; Ciconia conuolet aulas,
Et Grus Pygmæis concidat eſca ſuis.
Aut ventre Aethnæo ſint anguibus atra voragó:
Ipſe graues odi, quæ nocuere dapes.
Sat meriti collatum ægro eſt, quem mantica mollit,
Et iam nil vltra te rogat Ibis, abi.

VSVS IN MEDICINA.

Ad neruorum, & articulorum affectus.

KIRANIDES ſcribit, Ciconiam aſſam, elixamúe ſi ſemel anno edatur, vere incipiente, antequam auolet, ad bellum, innocuum, & illæſum ſeruaturam quod ad neruos, & articulos eum qui comederit. Fugient enim, inquit, ab eo podagra, gonagra, iſchias, arthritis, opiſthotonus, & quæcunque neruorum paſſiones ſunt, & articulorum. Non minorem prærogatiuam huic carni præbent Plinius, & Marcellus, dicentes, eum, qui Pullum Ciconiæ ederit, negari multis (Plinius habet continuis) annis lippiturum. Ad nebulam oculorum, & lachrymarum epiphoram, item ad trichiaſin Kiranides cinerem pulli Ciconiæ, in olla rudi clauſa vſti commendat pro collyrio. Leonellus Fauentinus hanc auem deplumatam, ac exenteratam, ſi in ſufficiente olei quantitate coquatur, donec carnes ab oſſibus ſeparentur, deindeq; per ſe contritæ, ac denuò in eodem oleo coctæ exprimantur, oleum nobis præbere ait, quod ad paralyſin eandem vim habeat, quod viperinum oleum. Aliud ad idem ex innominato in libro manuſcripto. Pullum Ciconiæ roſtro ſub alam inclinato ſuffocabis, puluino impoſito: deinde (inciſum nimirum minutim) in alembico roſario ſtillatitium ex eo liquorem colliges, & primùm membra paralytica decocto cancrorum abſq; ſale ablue, deinde liquore è Ciconia collecto inunges: atq; hoc alternis facere aliquandiù perges. Aiunt quoſdam omnino, reſolutos, contractos, & claudos huius remedij vi egregiè reſtitutos eſſe. Neruos enim

Ad lippitudines.

Ad nebulã oculorum, epiphorã, & trichiaſin.

Ad paralyſin.

enim extendit,& dirigit, Si quis faciem purgare velit, & nitidam reddere, Andreas Furnerius in Gallico libello de decoratione naturæ humanæ iubet vt in ventre pulli Ciconiæ exenterati, necdum volantis imponantur vncia camphoræ cum drachma ambræ optimæ, & extillans chymico artificio liquor colligatur, ita vt pro coloris immutatione vasa, quibus liquor excipitur, ter mutentur. Ex neruis Ciconiæ, & aprorum & organorum medicamentum naturale ad fistulam pedum admodum celebre, & a multis comprobatum legitur apud [a] Trallianum his verbis: Neruos onagri, & apri, & Ciconiæ sumito, & plicatis inde cordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus, sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit, non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit: ac miraberis, quod neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodum multos attonitos fieri videmus, vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli verò Ciconiæ neruos alijs non complicant, verùm retinent, mittuntq; in phocæ pellem, ac alligant cordis seorsum, absque neruis Ciconiæ plicatis. Pedibus ægri similiter illigant, dextros dextris, sinistros sinistris, cùm luna est in occasu, vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur. Kiranides viuæ Ciconiæ neruos de pedibus, cruribus, & alis auferri mandat, podagricosq; & chiragricos similes similibus alligatos sanare. Ventriculum huius auis celebrat Plinius contra omnia venena. Kiranides eam vim echino ascribit, hoc est, interiori ventriculi membranæ, si lotus in vino, & in vmbra siccatus tritusq; cum vino diluto aquâ marinâ. Sunt qui dicunt, Ciconiæ cerebrum quoque idem posse cum vino diluto sumptum additis duobus granis spicæ nardi. Quintilij nec capras, nec oues peste infici scribunt, si ex Ciconiæ ventriculo aqua intrito singulis cochleare vnum infuderis. Canem quoque à pestilentia seruat, teste Blondo, puluis ventriculi Ciconiæ solutus in aqua, & in canis os infusus. Plinio ex vino decoctus furunculis mederi dicitur. Intestina Ciconiæ in cibo sumpta, teste Kiranide, colicos, & nephriticos sanant, & fel visum acuit. Fimum haustum ex aqua nonnulli, inquit Dioscorides, comitialibus prodesse credunt, alij, vt scribit Ægineta, orthopnoicis, quos tamen [b] Galenus disertissimis hisce verbis redarguit. *Fugienda est materia omnis, inquit, eiusmodi, quæ difficulter comparari potest: qua occasione complures validissimas vires testimonio ascribunt suo, ceu non facilè redarguendi, velut qui Ciconiarum stercus comitiali morbo mederi scriptitant. Verùm quanquam hoc multis alijs, quæ scribunt, sit parabilius, curiosum tamen est, vt taceam falsum esse, quod de illo est proditum. Nam quidam ijs, qui talia memorant, creduli, epoto hoc stercore, nihil adiuti sunt. Nam & antequam experiare promissorum prauitatem, ac falsitatem, ipsi, qui talia scribunt, detegunt. Nam cùm multis modis difficulter homines spirent, nec quod omnibus conferat, adscribunt, nec quod his, aut huic. Tametsi sunt inter eos, qui talia scriptitant, qui non simpliciter dyspnœæ, hoc est, difficilis respirationis, sed orthopnœæ talia esse remedia dicunt, nempe Ciconiæ stercus, Noctuæ sanguinem, vrinam humanam, & alia his absurdiora.* Emplastrum multa experientia cognitum inueteratę etiam podagræ accommodatum ex [c] Aetio: Stercoris Ciconiæ quadrantem cum pari axungia tritum illinito. Vtere, neque cuiquam patefacito: multos enim sanauit. Idem à Nicolao Myrepso præscribitur sic. Emplastrum Ciconiæ omnino podagricos sanans, habet stercoris Ciconiæ, adipis suilli veteris singulorum selibram. Marcellus vult, vt eiusmodi fimus, accipiatur ex nido cùm Ciconiæ pullos habent, & vt cum vetustissima axungia permixta teratur. Kiranides addit folia hyoscyami, & lactucæ syluestris. Idem oua harum alitum cum vino soluta capillos denigrare scribit. Oportere autem cum farina subacta frontem, & oculos operire, ne liquor defluens has partes tingat, item capillos iam tinctos ablui debere, & oleo irino inungi, aut omphacio, in quo solutus sit adeps vrsinus, vel aprinus; Aetius, authore Apollonio, author est, pennas Ciconiæ efficere, si eas quis domi habeat, vt pueri sternutent.

Ad faciem purgandā.
Ad fistulā pedum.
[a] Lib. 11.
Ad omnia venena.
Capræ, & oues quomodo à peste præseruentur.
Canes quomodo a peste præseruandi.
Ad furunculos.
Ad colicos, & nephriticos.
Ad visum acuendum.
[b] Lib. 10. simpli. c. 17.
Ad inueteratam podagram.
[c] Lib. 12. cap. 44.

NVMISMATA.

L. Antonius Marci triumuiri frater, qui consulatum gessit cum P. Seruilio Varia Isaurico II, ob pietatem erga fratrem, Pietas cognominatus est, ad quod indicandum cognomen pietatis symbolum Ciconia in duobus ęreis eius numismatibus signata conspicitur apud Ful. Vrsinum: quemadmodū quoq; in duobus æneis denarijs Q. Metelli, qui & ipse pius dictus est, vt meminit [a] Velleius his verbis. Q. Metellus Numidici filius, qui meritum cognomen Pij consequutus erat; quippe expulsum ciuitate L. Saturnino Tr. pl. quòd solus

[a] Lib. 11.

in leges eius iurare noluerat,pietate ſua,auctoritate Senatus,cõſenſu Reip.reſtituit patrem. Hubertus Herbipolita in hiſtorijs imperatorum aliud numiſma depingit, in quo eſt imago pietatis cum cornucopia, & Ciconia, quæ eſt pietatis ſymbolum cum inſcriptione PIETAS. Æmiliani quoq; imperatoris argentei numi pars altera repræſentat ſtatuam muliebrem nudam humi procumbentem, ſiniſtro brachio caniſtro floribus abundante innitentem, manu ſiniſtra cornucopiam, dextra globum,cui inſidet Ciconia, tenentem. Meminit etiam [b] Antonius Auguſtinus nummi argentei Q. Mettelli,in cuius vna parte caput mulieris eſt, & ante eius faciem Ciconia. Quo ſymbolo indicare ipſum ait voluiſſe amicam ſuam,fuiſſe pietatem, cuius amore tenebatur.

[b] *De numiſ. dialog.* 2.

DE CICONIA NIGRA. Cap. II.

INVENITVR, teſte Alberto,etiam genus Ciconiæ dorſo omnino nigrum, ventre ſubalbum,non in locis habitatis ab hominibus,ſed in paludibus deſerti nidificans. Ornithologus eiuſmodi auem apud ſuos ait appellari ein Schvvartzer Storck, repeririq; in montanis,& ſyluoſis Heluetiæ locis, vt circa eremum D.Virginis circa Lucernam oppidum,circa To ſam fluuium, & alibi. Forma, & magnitudine à Ciconijs propriè dictis non differre: nidulari in arboribus, præcipuè abietibus, roſtrum non habere aduncum, ideoq; Ibidum generi ſeſe non annumerare, ſed cùm id rectum ſit, Ciconijs ſubiungere placuiſſe. Deſcribit autem eam hoc modo: Ciconia nigra, quam ipſe vidi Septembris initio captam cis alpium montem,non procul ab vrbe noſtra diſtitum, huiuſmodi erat: Dorſum colore eminus totum nigrum apparebat, ſed ſi propiùs inſpiceres Vanelli, vel Corui ſyluatici colorem referebat,in quibus color niger,ſi propiùs conſideres,cum viridi, vel ſubcæruleo cum pauco purpureo mixtus videtur.Ventri,& lateribus,ſub alis color albus.Auis tota à principio roſtri ad extremos pedes extenſa,dodrantes quinque cum dimidio excedebat. Roſtrum magnum,& validum erat,colore puniceo,vt crura etiam,ac pedes.Longitudo roſtri ſupernè à mucrone extremo modicè deorſum inflexo vſq; ad initium plumarum capitis, digiti octo. Collum pedem ferè, vel digitos quatuordecim longum: ala dodrantes quatuor, ſi ad finem longiſſimæ pennæ in rectum quoad fieri poteſt extenſæ menſura procedat: cauda dodrantem: & ſimiliter cruris pars ſupra genu ad coxam: inferior verò pars à genu ad pedem paulò breuior erat. Corpus item inter collum, & caudam dodrantale. Dorſum,& pectus latiuſcula, vt in Anſere ferè. Digiti pedum diuiſi: apparebat tamen initium quoddam membranæ palmipedum, præſertim inter duos longiores digitos. Digitus medius quinque digitos longitudine æquabat. Lingua breuiſſima. Pondus libræ medicinales ſeptem cum dimidia. Longiores in alis pennæ magis, quàm cæteræ nigricabant. Qua parte alę iunguntur corpori oblonga cauitas retrorſum extenſa cernebatur. Anterior pars pennarum intra poſteriores condebatur. Inteſtina erant inuoluta. In femore diſſecto neruos quatuordecim inueni, magnitudine differentes, quorum duo latiſſimi in genu partem cartilagineam ſe inſerebant vtrinque: ſex alij minores erant,tres minimi. Poſtremo tres planiori parti incumbentes minimis aliquantò maiores. Fel viride erat. In ventre apparebant quiſquiliæ quædam ſcarabeorum, vel locuſtarum, nempe capita, & vaginæ, quarum quędam erant diſcretæ ceu cortex in hippuri: vnde conijcio eam tum herbis, tum cruſta intectis inſectis veſci. Sono eam crepitare aiunt ſimili alijs Ciconijs. In cibo ferini admodum odoris eſt, & ferè piſcoſi. Videtur priùs elixari debere, tum aſſari, & aromatibus condiri; caro eius paulò minus rubet, quàm troctę, vel Salmonis. Adeps etiam nonnihil rubet. Caro mihi guſtanti ſat bona, & dulcis viſa eſt, ſed pellis tenacior eſt, & grauiter olet, vt eam detrahi præſtet, & forſan ea detracta, pręcedente elixatione nihil opus fuerit. Pediculis infeſtatur. Hęc omnia Ornithologus. Auis cuius hic icon ponitur, nihil quidem habet prorſus nigredinis, ſed vbiq; vniformiter concolor, fuſca nempe, quare pullus fortè fuerit.

Ciconiæ nigræ ubi.

Ciconiæ nigræ deſcriptio.

Quibus veſcatur.

Vox.

Quomodo in cibũ paranda.

Carnis, & adipis color.

Quo afficiatur.

DE

Ciconia nigra, cum hydrolapatho minori.

DE IBIDE. Cap. III.

ORDINIS. RATIO.

MVLTA ſanè, quæ de Ciconia ſcripſimus, de Ibide veteres etiam prodidere, maximè quæ circa eius victum, & immunitatem apud Ægyptios, pertinent: quamobrem iure optimo illius hiſtoriæ ſubiungetur, eoq; magis cùm toto ferè corporis habitu Ciconiam referat, adeo vt à plerisq; ſpecies illius ſtatuatur, excelſa nimirum & hæc rigidis cruribus, proceroq; roſtro: imo verò Albertus Ibidem vocat Ciconiam nigram. Vtraque nuro modo ſerpentes fugat, deuoratq;. Vtriuſq; figuram Ægyptij, quòd plurimum hominibus prodeſſent, Dijs ſuis tribuere. Nam cùm eorum regio adeo ſerpentibus ſcateat, vt nulla alia peſtis magis incolas infeſtet, prouida natura, Deusq; malorum propulſor Ibides, & Ciconias dedit, quæ ſerpentes interimunt. Quamobrem eorum ſapientes, vt incolas ab interficiendis huiuſmodi auibus, gentis ſuæ, regionisq; conſeruatricibus deterrerent (neque enim deerant, qui eis mortem machinarentur) capitali pœna multarunt, qui occiderent, legemq; de non occidendis pòſt tulerunt, addita etiam cauſa, quòd Dij ſi quibus apparerent, in earum forma ſeſe oſtenderent.

SYNONYMA.

Tinſchemet. Ianſchuph.

TINSCHEMET vocem Hebraicam alij Ibidem, alij aliter exponunt. Septuaginta, & D. Hieronymus pro Ianſchuph eiuſdem linguæ vocabulo interpretantur Ibim, nimirum Leuitici vndecimo, & Eſaiæ trigeſimoquarto, ſed cùm de nocturnis auibus ibi agatur, multi Noctuam potiùs, vel Veſpertilionem vertunt, nomine deſumpto à Ianaph, vel Neſcheph, quod crepuſculum ſignificat, quòd tum temporis appareat, cùm lucem interdiù ferre nequeat. Pro Ibide apud Auicennam legitur Auſchuz, quo loco Albertus Caſeuz habet. Auis, inquit Ibidem intelligens, quæ ab Ægyptijs ſecundum Ariſtotelem Leheras (aliàs Ieheras) dicitur, ſecundum Auicennam Caſeuz vocatur. Scribitur verò Ἶβις Græcè. Varrinus in accuſatiuo plurali τὰς Ἴβιδας dici ait, ac ſi maſculini generis eſſet. Inuenitur & Ἴβυς per υ in vltima apud Athenæum, ſed fortè typographi vitio. Apud Latinos in genitiuo vel Ibis facit, vel Ibidis. Cicero, & Plinius in plurali Ibides dixere. In Europa, quod ſciam, nomen non habet, nimirum auis hæc ignota, quanquam volunt Gallis dici Corgalleran, vel Corbeau Galeran: quod nomen fortè Coruo ſyluatico conuenire putandum eſt, cum quo Ibidem nigram Bellonium Ornithologus perperam arbitratur confundere.

Auſchuz. Leheras. Corgallerā.

GENVS. DIFFERENTIAE.

Ibides candidæ vbi. Ibides nigræ vbi.

IBIDES Ægyptij, teſtantibus Ariſtotele, Plinio, Strabone, ac Solino duplici genere diſtinguunt: eſſe enim alias candidas, alias nigras. Candidas ad Peluſium tantùm non eſſe, cùm in reliqua tota Ægypto habeantur. Contrà nigras apud Peluſium tantùm eſſe, in cætera Aegypto nullam. Quamobrem neſcio quàm rectè Bellonius Ciconiam Ibidem albam Herodoto dici ait. Ibidem enim albam à Ciconia deſertiſſimis verbis Strabo diſtinguit, inquiens: *Ibis magnitudine, & figura perſimilis eſt; colore autem duplex. Nam altera Ciconiæ ſimilis, altera tota nigra*. Inſuper Albertus, & author de natura rerum mentiri dicunt eos, qui volunt Ibides eſſe Ciconias, niſi dicant, inquiunt, genus eſſe Ciconiarum in noſtro orbe ignotum. Habent enim Ciconiæ roſtrum rectum, Ibides aduncum, hoc eſt arcuatum. quare Ibidi fortè cognata fuerit auis, quam nos Falcinellum à ruſtico illo inſtrumento, quo vites putantur, vocamus, Ornithologus Arquatum. Nam & huic roſtrum longum, & recuruum, hoc eſt, modicè arcus, aut falcis inſtar inflexum eſt,

Ciconiæ, & Ibides in quo differant.

Ibis Bellonij.

FORMA. DESCRIPTIO.

PETRVS Bellonius inter alia, quæ in varijs, & exoticis regionibus memorabilia obseruauit, Ægypti nigram quoque nobis descripsit his verbis: Anteà Ibidem nigram pro Hæmatopode habueramus: sed obseruatis eius moribus, non Hęmatopodem, sed Ibim nigram esse deprehendimus, cuius Herodotus primus meminit, deinde Aristoteles. Corpore est Florij, aut paulò minor, omnino niger, capite Corui aquatici, rostro, qua capiti iungitur, pollicis crassitiem superante, sed per extremitatem mucronato, & incuruo nonnihil, atque fornicato, & omnino rubente, vti etiam cruribus, quæ oblonga sunt, similia cruribus illius auis, quam Plinius Bouem taurum, Aristoteles Ardeam Stellarem nominat, collum verò oblongum Ardeolæ instar habet: sic vt cùm primùm Ibidem nigram conspiceremus, Boui tauro corporis habitu nobis similis videretur. Sic ille exhibita alibi, quam vides, icone.[a] Plutarchus, author est, hanc auem, simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderare. Et[b] Gaudentius Merula eandem scribit, quam magnitudo corporis reliqua ei respondeat, cor maius habere: [c] Aelianus denique, quod valde admirabile est, esse ait, qui dicunt (quod mihi, inquit, non facilè persuadent) eos, qui præparandi, vt inueterentur, (vel ad reseruandum condiantur) bestiarum cadaueribus præsunt, (nam & Ibidum cadauera apud Aegyptios, teste Bellonio, condiebantur) Ibidis intestinum nonaginta sex cubitorum esse affirmare, idq; in Lunæ defectione comprimi, donec aucto rursus splendore fulgeat. Hinc est nimirum, quod etiam decrescente luna, minus, quàm augescente, alimenti hanc auem capere apud eundem traditur.

Descriptio.

[a] Lib. 4. de Anib. c. 9.
[b] Lib. 3 memorab. c. 50
Cordis magnitudo.
[c] Lib. 10. cap. 29.
Ibidis intestini mira longitudo.

LOCVS.

IBIS, inquit Albertus, licet aquatica sit, & circa Nilum versetur, aquam tamen nunquam ingreditur, neque natare potest. Sunt verò hæ aues ita propriæ Aegypto, vt extra eam regionem viuere non possint, asportatæq; ocyssimè moriantur. *Extra Aegyptum*, inquit Aelianus, *nunquam progreditur Ibis, quoniam cæli status ille vuidus est.* (ὅτι νοτιωτάτη χωρῶν ἁπασῶν Αἴγυπτός ἐστι, idest, quoniam Aegyptus magis, quàm vlla regio ad meridiem sita est, quod cùm verum non sit, Gillius noster νότιον humidum transtulit, licet in ea significatione vsurpari non putem, nisi fortè à poëta aliquo) *& luna omnium maximè planetarum humida* (νοτιωτάτη.) *Iam si quis ui, atq; impetu eam ab Aegypto exportet illa quidem ex insidiatoribus vltionem capit vel cum magna sua pernicie. Mortem enim sibi fame consciscens, raptoribus studium in se exportanda extra Aegyptum, vanum esse ostendit.* Hactenus ille. Cùm itaq; in Aegypto tantùm degat hoc auium genus, minus mirabimur, si nullum non Alexandriæ triuium eis plenum sit, quemadmodum Strabo testatum reliquit. Inde quoq; est, quod Ibis pictura hieroglyphico signo Aegyptum denotet, vt pote, quæ ei tantùm regioni propria, ac familiaris sit. Cæterum circa Licham in extrema Aphrica, eodem Strabone teste, lacus quidam dulcis est, & in eo loco Ibes conspiciuntur. Visam etiam in alpibus à se peculiarem Agypti Ibim M. Egnatius Caluinus, referente Plinio, præfectus earum prodidit. Quę posterior auis ab Egnatio Caluino conspecta fortè fuerit, quàm suprà ex Ornithologo Ciconiam nigram vocari diximus, quam tamen Ibidem esse rostrum rectum non sinit.

Aquam nõ ingreditur. Ibide vbi.

Ibidum copia ubi.
Ægypti hieroglyphicum.

NATVRA. MORES. INGENIVM.

ITISSIMA, inquit Strabo, *auis est Ibis*. Magna tarditate graditur, si credimus Aeliano, nec eam quispiam ocyùs ingredi videat, quam molli gradu, & & tardo, more lautarum mulierum. Idem tradit in quidlibet, vel fordidissimum hanc auem, quamuis immittat rostrum, vt quippiam illic inquirat, ex inquisitione tamen eibi, eùm se committit, cubile lauare, & purgare. Nos suprà Ciconiam diximus homines clysteris vsum docuisse. Cæterùm [a] Plinius, & [b] Galenus hoc inuentum Ibidi tribuunt, quorum ille, *Simile quiddam*, inquit (quale Hippopotamus) *& volucris in eadem Aegypto monstrauit, quæ vocatur Ibis, rostri aduncitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre est: Vidi ego*, inquit hic, *canem sæpe vomitu ventrem, & Aegyptiam auem clysterem imitantem*. Meminit item [c] Ouidius,

De quibus exiguo est volucris deuota libello
Corpora proiectâ, quæ sua purgat aquâ.

Aqua, inquam, salsuginosa, vt scribit Plutarchus, cuius quoque verba prætereunda non sunt. *Purgationem*, inquit, *qua Ibis vtitur, salsuginem adhibens, aduertisse, & imitati posteà Aegyptij dicuntur*.

Ibidis immunditiei.
[a] *Lib 8. capit. 27.*
[b] *Libro de phlebot.*
Clysteris vsum quis inuenerit.
[c] *In Ibin.*

ÆTAS. NIDVS. PARTVS.

PPION, teste Æliano, Ibin, ait, longissimæ vitæ esse. Atque in eam rem Hermopolis sacerdotes citat, sibi sanè immortalem Ibin ostēdisse, quod quidem ipsum huic non minus procul à vero abesse videtur, quam ab omni ratione abhorrere existimo. Idem scribit, nidificare in palmis, ad euitandos feles, quoniam non facilè in palma ob eminentem, & cultellatum trunci corticē ex sæpe repulsæ, & reiectæ, sursum correpere possint. Solinus asserit, ore parere, & fuere sanè apud antiquos non pauci, qui id crederent: nam & Aelianus *Aegyptij*, inquit, *eam ferunt ore coire, & parere: veruntamen ea de re mihi non facilè persuadent.* [a] Aristoteles quoque in eos inuehitur, qui Coruum, & Ibin ore coire putant. Plerique denique veterum, referente Pierio, tradiderūt, ex Ibidis ouo basiliscum nasci, causamque insuper philosophi afferunt, quòd eiusmodi auis multiuora sit, & serpentum, venenatorumque omne genus abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant.

Vbi nidificet.
Quæ corporis parte coeat, & pariat.
[a] *Lib 3. de gener. cap. 6.*
Basiliscus.

VICTVS.

TRABO [a] author est nullum non Alexandriæ triuium plenum esse his auibus, partim vtiliter, partim inutiliter. Vtiliter quidem, quia omnem serpentem, & omnes macelli immunditias colligit: inutiliter verò, quia immunda est, & omnia comedit, nec facilè à mundorum coinquinatione arceri potest. Diodorus Siculus quoque, Ibin, ait, Aegyptijs vtilissimam esse ad serpentes, locustasque atque bruchos delendos. Deuorat autem & reptile serpentum genus, & volatile. Namque, vt antiquissimus Herodotus tradit, serpentes alatos, ferunt, initio vêris in Aegyptum volare, eosque ab occurrentibus Ibidibus ad ingressum planitiei interimi: & ob id opus, has aues in honore Aegyptijs haberi. Idem testatur [b] Cicero his verbis: *Ibes maximam vim serpentium conficiunt. Auertunt pestem ab Aegypto cùm volucres angues ex vastitate Libyæ vento Aphrico inuectas interficiunt, atque consumunt. Ex quo fit, vt illa nec morsu viua noceant, nec odore mortua. Eam ob rem inuocantur ab ipsis Aegyptijs Ibes.* Meminit & Aelianus, sed paulò aliter. *Ibes nigra*, inquit, *anguium volucrum cateruas pestilentes intra Aegyptios fines & ingredi prohibens, & pro terra sibi ami-*

[a] *Lib. 17.*
[b] *Lib. 1. de nat. Deor.*

ca propugnantes, illud vniuerſum agmen interficiunt, atque conſumunt. Alia verò Ibes ex Aethiopia Nili alluuionibus ſerpentes Aegyptum appetentes conficiunt, eorum conatibus obuiam euntes: qua cauſa prohibet Aegyptios ex acceſſu ſerpentium perire. Aliter rurſus Solinus, & Ammianus Marcellinus, *Ibis*, inquiunt, *ſerpentum populatur oua, gratiſſimamque ex his eſcam nidis ſuis defert. Sic rareſcunt prouentus fœtuum noxiarum. Nec tum aues iſtæ tantùm intra fines Aegyptios proſunt: nam cùm Arabicæ paludes pennatarum anguium mittunt examina, quorum tam citum virus eſt, vt morſum antè mors, quàm dolor inſequatur, ſagacitate, qua ad hoc valent, aues excitatæ, in procinctum eunt vniuerſæ, & priuſquam terminos proprios externum malum vaſtet, in aëre occurſant cateruis peſtilentibus: ibi agmen deuorant vniuerſum, quo meritò ſacræ ſunt, & illæſæ.* Quamobrem Moſes, teſte [c] Ioſepho, cùm ad bellum contra Aethiopes ab Aegyptijs mitteretur, plectas ex papyro fecit in modum arcarum, eaſque complens Ibidibus ſecum portabat. *Hoc enim animal*, inquit *ſerpentibus inimicum eſt. Fugiunt enim eas aduenientes, & cùm ſe celare voluerint, ſtatim velut ceruorum arrepta deuorantur. Ibides autem ſunt valde manſueta, & generi tantùm ſerpentino feroces.* Quod ad potum attinet, auis iſta ſordidam, teſte Plutarcho, aut veneno infectam nunquam bibit.

c Lib. 2. Antiq. Iud. 10.

Aquam ſordidam, aut veneno infectam nūquā bibit.

ANTIPATHIA.

ORVS Apollo, atque Aelianus, alijque paſſim ſcribunt, Crocodilum animal ad rapiendum alioqui prōptiſſimum, ſi Ibidis penna mulceatur, ita obtorpeſcere, & debilitari, vt omnino reddatur immobilis, omnemque priſtinæ rapacitatis violentiam obliuiſcatur, velut faſcinatione aliqua ſit repente demutatus. Quin etiam Zoroaſtres, & Florentinus citans Democritum, aiunt, omne genus ſerpentum reddi immobile huiuſmodi penna ipſis iniecta. Philes, qui aliàs omnia ex Aeliano tranſcribere ſolet, *Quilibet ſerpens*, inquit, *Ibidis pennam vel intueri timet, & ſi attigerit, torpeſcere, ventreque diſrupto moritur*. Contrà Ibis felle hyenæ interimitur, ſi credimus Aeliano.

Crocodilus quomodo reddatur immobilis.

Serpentes omnes quomodo reddantur immobiles.

Ibis felle hyenæ interimitur.

COGNOMINATA, DENOMINATA.

MINVTIANVS, inquit Cęlius, author eſt, Coruinum ab Ouidio Ibidem fuiſſe appellatum ex auis fœditate, cui ventrem roſtro purgare inſitum ſit, & hoc ex Callimachi imitatione. Ibis quidem ſecundum grammaticos à ſimilitudine auis eiuſdem nominis pro inuldo ponitur, & Ouidius in inuidū libellum conſcripſit, cuius titulus eſt in Ibin, in quo ait:

Ibidis intereà tu quoque nomen habe.

Ibis quis dictus.

Alij verò Ouidium imitatum quidem fuiſſe Callimachum aiunt, ſed in malam partem non accipiunt, dum volunt, Apollonium Rhodium ideo Ibidem appellaſſe, vt ipſum Alexandrinum indicaret, quia Ibis nimirum auis ſit Aegyptia. In quos expoſitores inuectus Zarotus, Dicant, inquit, mihi hi nouatores, quod dedecus quænam infamia Apollonio fuiſſet, vt Alexandrinus Callimacho diceretur? Nonne ex Aegypto illuſtres habentur viri doctrinis eruditi varijs, ac excellentes? Quæ etiam Apollonio vera indicatio ſub Ibidis nomine fuiſſet, cùm non tantùm in Aegypto huiuſmodi auium genus, teſte Plinio, reperiatur. Si igitur Apollonio Callimachus Ibidis nomen indidiſſet, vt eum tantùm indicaret, non dubito, ſed notiori vocabulo appellaſſet. Quæ nam ergo relicta nobis ratio eſt, cur Ibidem Apollonium Callimachus appellauerit? Hæc nempe, & eſt ſententia Vallæ præceptoris mei omnium doctiſſimi. Cùm tanta ſit huius auis ſpurcitas, vt proprio ore ventrem purget, quod eſt fœdiſſimum, & ſpurciſſimum, ſi rem, non naturam ſpectes, hunc & omni pudore carentem, atque elegātia primùm, quanuis ſe poſteà probabilē reddiderit, & ingratiſſimū diſcipulū Callimachus oſtēdit, Ibidem appellauit: nā & in ſermones incomptiſsimum Apolloniū fuiſſe, & eius bis à criticis repudiatū opus memorant, inde correptū, acceptū, vt Quintilianus ait, ad cuius imitationē Ouidius inimicū quoq; ſuū in eo opere Ibidē vocauit, vt etiā hominem nullius

Apollonius Rhodius cur Ibis à Callimacho dictus.

decoris,

decoris, & commoditatis significaret. Hæc ille. Veruntamen vbi [a] Aristophanes Lycurgum scribit cognominatum Ibin fuisse, Scholiastes ostendit Lycurgum à plerisq; vel genere, vel moribus Aegyptium esse creditum. Ibidis sanguis inter rubi nomenclaturas apud Dioscoridem legitur, item Ibidis penna, & Ibidis vnguis apud Magos.

[a] *In Auib.*

Lycurgus cur Ibis dictus.

MYSTICA.

IBIDEM apud Aegyptios sacram, & amabilem, & innocuam fuisse, quòd serpentum omne genus, quibus aliàs mirè torquetur eorum regio, deuoret, eorumq; oua hostiliter frangat, ex præcedentibus colligere est, item ex hoc [a] Iuuenalis:

Quis nescit Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, ille pauet saturam serpentibus Ibim.

[a] *Satyra. 7.*

Plutarchus scribit hanc gentem diuersa animalia adorasse, vel vsus, vel symboli gratia, quędam etiam vtriusq;, vt Ibin. *Hæc*, inquit, *reptilia mortifera interimit, hæc prima clysteris vsum in seipsa ostendit, & religiosissimi sacerdotum non alia lustrali aqua purgantur, quàm de qua Ibis biberit: neque enim illa vnquam insalubrem aut venenatam aquam gustat, cùm ne accedat quidem.* [b] Aelianus quoq; sacerdotes Aegyptiacos, ait, non omni aqua se aspersisse, sed ea duntaxat, ex qua Ibin bibisse credunt, quoniam planè sciunt, hanc nunquam aquam impuram, aut veneno infectam bibere, & quòd sacram quandam diuinandi vim in se habere hanc auem existiment. Si quis itaq; in Aegypto aliquam de feris sacris volens occidisset, morte mulctabatur, sin inuitus, ea plectebatur mulcta, quam sacerdotes statuebant. Sin aut Accipitrem, aut Ibin quis siue volens, siue nolens, necessariò teste Herodoto, morte afficiebatur. Diodorus Siculus verò non Accipitrem cum Ibide, sed ælurum, idest, felem in eodem honore ponit. Meminit etiam huius superstitionis Cicero, *Aegyptiorum morem*, inquiens, *quis ignorat? Quorum imbuta mentes prauitatum erroribus, quamuis carnificinam potius subierint, quàm Ibim, aut aspidem, &c. violent.* Porrò Dijs quoq; Mercurio, & Lunæ sacra habita est hæc ales, Mercurio quidem, quia, vt scribit [c] Orus, cordis, omnisq; rationis præses sit, & moderator: nã & Ibis, inquit, per se ipsa magna ex parte cordi assimilis est: qua da re plerimi apud Aegyptios agitantur sermones. Sed Plutarchus Aegyptios ait, dicere Ibim statim ab ouo excussam duas drachmas appendere, quantum & cor infantis nuper nati. Eandemq; pedum inter se, & ad rostrum interuallis designatis trigonum æquilaterum (cordis quadam specie scilicet) constituere. Aliam rationem adfert Aelianus, dum ait: *Ibin orationis parenti Mercurio aiunt in amore esse, quia orationis speciem, similitudinemq; gerat: nanque eius nigra penna cum tacito, & nondum emisso sermone comparari queunt: nec dum verò prolata orationi, intimorum sensuum enunciatrici candida possunt conferri*, Sic ille, interprete Gillio. Sed aliter ex eodem Volaterranus, *Ibis*, inquit, *à Mercurio deligitur, quòd eius naturæ conueniat: nam quòd nigra, & alba in hoc genere reperitur, altera mentis tantùm excogitata, tacitaq; notantur: altera verò nuncius auditi, prolatiq; sermonis extrinsecus significatur.* Alij rursus ideo illi sacram habitam fuisse volunt, eò quòd socialis auis sit, ex quo Mercurij conuenientia cum omnibus designetur ea, quemadmodum serpentium hostis est Ibis, ita Mercurius astutiarum, quæ per eos denotantur, dissipator. Cùm itaq; Mercurio sacra sit habita hæc ales, luculenter admodum [d] Ouidius Cyllenium, idest, Mercurium in pugna gigantum contra Deos, Ibidis alis latuisse scribit. Rectè etiam apud [e] Platonem, vbi Socrates, *Audiui*, inquit, *circa Naucratem Aegypti pristorum quendam fuisse deorum, cui dicata sit auis, quam Ibim vocant, Deo autem ipsi nomen Theuth*, eruditi Theuth, vel Thoth deum, Mercurium interpretantur. Est prætereà Ibis Lunæ sacra, teste Aeliano, quoniam tot diebus oua excludat, quot Luna augetur, & decrescit. Sed hanc etiam quis causam addat non incongruè, quòd videlicet nigræ eius pennæ, vt Plutarchus refert, albis ita appositæ sunt, vt Lunam amphicyrton, hoc est, vtrinque inflexam, vel gibbosam referant. Nam & [f] Clemens Alexandrinus, non aliam statuit, inquiens: *In comessationibus (κωμασίαις) Aegyptiorum, aure deorum simulacra circumferunt, canes duos, Accipitrem vnum, & Ibim vnam. Et quatuor hæc simulacrorum idola quatuor literas vocant. Canes dua mundi hemisphæria interpretantur, Accipitrem solem, Ibidem Lunam. Opacam enim Lunæ partem (τὰ σκιερὰ) nigro Ibidis pennarum colori; splendidam albo conferunt. Alij per canes accipiunt duos tropicos, per Accipitrem æquinoctialem, per Ibin*

[b] *Lib. de Iside.*

Sacerdotes Ægyptij qua sese aqua abluerent.

Ibim occidentes qua pœna ab Ægyptijs mulctarentur.

Mercurio cur sacra.

[c] *Lib. 1. 36.*

[d] *Lib. 5. Metam.*

[e] *In Phædro.*

[f] *Lib. 5. Stro.*

denique Zodiacum: quòd hæc auis præcipuè in numeri, & mensura cogitationem Aegyptios induxerit, quemadmodum præ cæteris circulis zodiacus.

HIEROGLYPHICA.

Ægypti hieroglyphicum.

RISCI illi Ægyptij regionem suam significaturi, Ibidem auem in primis depingebāt, tum, quòd ei tātùm propria, & peculiaris esset, tum etiam, quòd cùm ea regio Delton à Δ Græcæ literæ figura dicta, cum hac aue similitudinem haberet, quoniam eam literam incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas deducto, figurare videatur, idemq; rostrum patefactum signet. Hæc eadem auis, quoniam illud remedij genus reperisse putatur, quod ad conseruandam, & inducendam salubritatem in frequentissimo apud Ægyptios vsu erat, ita depictam, vt rostrum in anum inditum teneat; salubritatis symbolum eisdem Ægyptijs fuit. Potest tamen eodem modo depicta Ibis immunditiei symbolum esse. Sin desidem, ac eneruatum hominem, qui antè fuerat rapacissimus, hieroglyphico quodam denotare vellent, tunc Crocodilum pingebant, qui Ibidis penna si tangas, immobilis redditur, vt antea dictum est. Perniciem aliquam, quæ ex optimis institutis, sanoq; consilio subsequitur, significaturi, basiliscum Ibidi appingebant, quòd ex Ibidis ouis, quæ aliàs auis esset frugi, & innocua, pestilens illa bellua nasceretur. Quoniam verò Ibin Mercurio in primis sacram habebant, qui totius cordis, & sermocinatricis præses credebatur, cordis symbolum faciebant Ibidem, qua de re suprà fusiùs scripsimus. Postremò erat & primæ literæ signum hieroglyphicum: nam vt Plutarchus ait, Mercurius, qui primus literas Aegyptijs communicauit, Ibidem primam literam esse voluit. Sed enim ipsa quoq; literarum elementa, inquit Valerianus, non apud Aegyptios tantùm, sed etiam apud Græcos, Romanosq; hieroglyphicum aliquod habuere, vt A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N verò & L comperendinationis, per quam non liquere significabant. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul conijciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiam suam, cur quis damnaret, aut cur absolueret, præscribere consuerant. Hactenus ille.

Salubritatis hieroglyphicum. Immunditiei hieroglyphicū. Hominis desidis, prius rapacissimi hieroglyphicum. Perniciei ex sano consilio subsequutæ hieroglyphicū. Cordis hieroglyphicū. Primæ literæ hieroglyphicum.

EMBLEMA.

EMBLEMA extat Andreæ Alciati inscriptum IN SORDIDOS.

Qua rostro (clystere velut) sibi proluit aluum
Ibis Niliacis cognita litoribus,
Transijt opprobrij in nomen: quo Publius hostem
Naso suum appellat, Battiadesq; suum.

Videtur Alciatus, inquit Franciscus Sanctius eius Scholiastes, velle facere nouum adagium, & meritò. Nam Ibides possumus vocare sordidos, propter auis naturam: quandoquidem sic vocauit Ouidius hostem suum, in quem scripsit Ibin, & Callimachus carmen maledicum scripsit in Apollonium, qui Argonautas celebrauit, quem tecto nomine appellat Ibim, vt ait Suidas.

VSVS IN CIBO, ET MEDICINA.

Ibis cur auis impura.

BIS, inquit Eucherius, in pentateucho, auis Aegyptia obscœnitate oris immunda, quo aluum purgare consueuit. Ianschuph sanè, & Tinschemet (vtramque nonnulli Ibim interpretantur) in vetere testamento cibis interdicitur. Sed esto, neutra earum vocum Ibim significet, Ibis nihilominus impura videtur, cùm serpētibus, & cibis impuris tantùm vescatur: quamobrem Albertus quoque carnem eius, ouaq; venenosa esse scribit, & author de natura rerum,

Caro. oua qualia.

si quis

ſi quis oua hæc comedat, mori aſſerit. Contrà eadem, teſte Kiranide, eſu feras (ſerpentes, nidore ſcilicet) depellunt. Cinis auis ſine pennis crematæ Plinio potus tormina ſanat. Pennæ etiam vim ſerpentibus contrariam habent. Pro folijs erini, ideſt, caprifici, ſimus Ibidis, vel folia mori in medicina ſubſtitui poſſunt, vt legimus in Antiballomenis Græcis quibuſdam. Sed folia mori aliàs proximè poſtponuntur, ſubſtituenda ſcilicet pro radice hibiſci.

Ad ſerpentes depellēdos.

Ad tormina.

ICONES. NVMISMATA.

IBIS in multis Aegyptiacis obeliſcis depicta cernitur: item in baſi ſtatuę Nili, vt videre eſt Romæ in horto, quem Beluedere dicunt in palatio Pontificis. In numo Adriani Aegypti figuram ſub pedibus habet, quæ Iſis ſiſtrum eſt, ad latus Ibidem roſtro lōgo. Et in Q. Marij numis obſeruantur Ibes elephanto adhibito, earum quippe regionum Symbola hieroglyphica, quas ipſi ditioni Romanæ ſubieciſſet, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignum effeciſſet.

DE PHOENICOPTERO.
Cap. IIII.

φοινικόπτερος Græcis, & Latinis ſeruato eodem nomine dicta auis, & tantopere ab omnibus celebrata longis, & rubris cruribus non incongruè Ciconiarum hiſtoriæ ſubiungetur, quanquam pręterea nihil, vel parum ſane cum illis commune habeat. Quę autem auis ſit, non ita cuiuis notum eſt. Ex Ariſtophanis auibus tamen auem paluſtrem eſſe cōſtat, & [a] Heliodorus Nili auem eſſe diſertiſſimè ſcripſit. Hoc verò tam celebri nomine auem cùm nullibi nominet Ariſtoteles, contraque credendum appareat agnouiſſe, Bellonius haud aſpernanda coniectura diuinat, illi Lingulacam vocari, quam nimirum ita dictam ſcribit [b] Philoſophus à linguæ latitudine, & reuera huiuſmodi auis linguæ in menſis luxum Apicius plurimùm celebrat. Ornithologo tamen ex Gallinularum aquaticarum potius genere eſt, quare ijs in locis, in quibus hoc nobiliſſimum auium genus capitur, obſeruandum eſſet, nunquid cum Coturnicibus aduolet, vt eadem in loco de Lingulaca aſſerit Ariſtoteles. Eſt itaque eidem [c] Bellonio, & doctiſſimo [d] Scaligero Phœnicopterus ea auis, quæ Gallis, maximè autem in prouincia vn Flament, vel Flambant, vel Flammâ à flammeo corporis colore, aut à Flamaing, ideſt Flandro nuncupatur, quoniam, vt arbitratur Ornithologus ex Flandria hyeme ad Narbonēſis prouinciæ maritima volet. Sed Ornithologo Phœnicopterus prius incognitus erat; nam ex cuiuſdam relatu ſcribit in opere de auibus Flambant Gallorum in mediterraneo mari Gallico non procul à littore gregatim natare, quod profectò non credo, etenim palmipes non eſt. Neque etiam dicitur Flambant, vt exponit Bellonius Gallus, à dactylorum colore, ſed quòd velut ignis inſtar eius rubedo emicet: Hinc quoque qui ſpadicem, quem Virgilius in equis probat, eundem cum phœniceo, & puniceo arbitrantur, à veritate longè aberrare iudicat [e] Ioannes Goropius, deceptos videlicet eſſe, inquiens, hinc Græco palmæ nomine, hinc [f] Plinij autoritate, qui phœniceum, & purpureum alibi diſtinxit, florem deſcribens. Quod ad arborem phœnicem, ait, & eius ſpadicem attinet, ſtultum fuit ſinere ſe homonymia decipi, maximè cùm nuſquam legant, ſpadicem colorem phœniceum vocari: & profectò egregiè riſiſſet Virgilius, ſi phœniceos equos ab ipſo demonſtrari tibi poſtulaſſes. Quid? an non phœnicopterus auis nomine ſuo, & rubris pennis oſtendit, quis ſit color phœniceus apud Græcos? Verùm cum purpureum colorem à rubro differre dicimus phœnicei coloris nomen pro certa forma rubri coloris accipimus, qui nimirum in granatis interiùs ſpectatur. Differunt igitur purpureus, & phœniceus, vti carbunculus, ſiue rubinus vulgò vocatus, & laudatiſſimus amethyſtus: ſiue vt roſa, & viola. Qua de reliquet plurimum aberrare eos, qui phœniceum colorem non ſolùm cum purpureo confundunt, ſed inde etiam rubrum colorē dici ſcribunt, quia purpura primùm in Phœnicia ſit inuenta. At enim cùm phœniceum colorem dicimus, Græca voce vtimur, cuius origo à φονῶ petenda eſt: φονίκεον ergo quaſi φονικὸν, ideſt, ad cędem pertinens. Erat enim ruber color in militia prælij ſignum, quod in Cæſaris commentarijs apertè cernas, tametſi ſtolidum ſit, cuiuſpiam auctoritate in ea re vti, quam ipſa ratio, & natura demonſtrat. Sic ille. Rectè itaque de ſe Phœnicopterus dicebat apud Martialem.

[a] Lib. 6.

[b] Lib. 8. hiſt. cap. 12.

Lingulaca quæ auis, & vnde dicta.

[c] Lib. obſer. 1. cap. 11. et li. 4. de auib. cap. 8.

[d] Exer. 233.

Flambant, & eius etymum.

Spadiceum colorem eſſe diuerſū à phœniceo.

[e] Lib. 2. Hieroglyph.

[f] Lib. 21. capit. 23.

Purpureus color vt à rubro differre dicatur.

Phœniceus color vnde ſic vocetur.

Color ruber militiæ ſignum.

Dat mihi penna rubens nomen. ——— & alibi:
Nomenq; dedit qua rubentibus pennis:

Et quis ſit color puniceus declarat Virgilius canens:

Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis
Iudicio noſtro tantum tibi cedit Amyntas.

Cratinus hanc alitem vocauit ὄρνιθα φοινικόπτερον, hoc eſt, auem puniceis, ſeu Phœniceis alis, & φοινικόπτερος ὄρνιθα Philoſtratus.

GENVS.

PHOENICOPTERVS, ſi modò ea auis eſt, quam ego hîc ſubinde pingam, & quam ex Bellonio, & ex Iulio Cæſare Scaligero deſcribam, quod & ego auſim certò affirmare, auis eſt, aquas amans, vt paulò ante ex Ariſtophane, & Heliodoro aſſerui: nam & membranæ digitos ſepientis quoddam habet rudimentum, & cruribus eſt proceris, vt modò in deſcriptione apparebit, & cauda breui.

FORMA DESCRIPTIO.

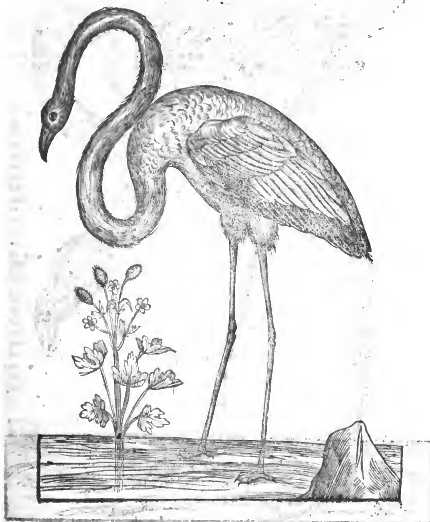

Deſcriptio Bellonia- na. Magnitu- do. Vbi capia- tur. Deſcriptio Scaligeri. Roſtrum. Color. Cauda. Crura, & Pedes. Magnitu- do. [a] Sat. 11.

BELLONIVS ita quàm pauciſſimis hanc alitem verbis deſcripſit. Tibijs eſt longis, & rubris, roſtro eiuſdem coloris, magnitudine Elorio compar, colore pulcherrimo inter croceum, & caſtaneæ medio. Hiſce in regionibus licet auis ſit paluſtris non conſpicitur, niſi fortè aliunde adducatur. Capitur nonnunquam in Italia, ſed magis in Hiſpania, nam migrat vltra mare. Luculenter admodum Scaliger: *Rarior*, inquit, *Phœnicopterus, ſed cognitu facillimum efficiunt nota multa peculiares. Roſtrum neque rectum planè, ſed neque aduncum habet. Scythici arcus partem potius imitatur. Cinereum colorem nobilitant alarum puniceæ pennæ: à quibus & nomen. Earum quoque nonnihil ad caudam, quam huius generis longicruris legibus breuiſſimam habet, ac veluti præciſam. Sub roſtri initium ad colli commiſſuram ſinus turgidus eſt, qualis & in Ardeola. Crura, pedesque alis habet concolores, ſed adeo breues, vt cum in homine Galenus agnouerit longiſſimos, huic omnium, quæ nota ſunt nobis, animalium breuiſſimos attribuere potuerit. Magnitudo ei Ardeæ. Flammãt ei nomen in Prouincia.* Hæc Scaliger, qui poſteriori loco poſitum Phœnicopterum deſcribere mihi videtur, tametſi priori loco poſiti icon longè minores pedes demõſtret. Eſt autem hoc auium genus, vt miſſæ mihi picturæ declarant præditum pedibus in magna crurum altitudine quam exiguis, quorum cauſa Phœnicopterum ingẽtem dixerit [a] Iuuenalis. Sed mirum eſt, cur nigrum alarum colorem non annotauerit Scaliger. Eiuſcemodi auis pictura neſcio num bene exacta, ex Sardinia mihi miſſa eſt, vbi Fiamingo vulgò nominatur. Alter Phœnicopterus, cuius ſecundo loco imago repræſentatur, roſtro potiſſimum, & pedum figura non parum diſcrepat: neque enim hi punicei coloris ſunt, vt dixit Scaliger, vel ſaltem alarum colore, longè remiſſioris, & ad ſpadiceum vergentis: ſed roſtrum ab illo deſcripto optimè reſpondet. Habet inſuper albicantis caudæ rudimentum, vel potius caudam curtam, & alarum remiges mediæ verſus caudam acerrimæ ſunt. In roſtri autem conformatione non parum luſit natura: non enim vt Anatum, aut Anſerum planum eſt, cùm alioqui ſit latum, neque vt Ardearum rectum, & rotundum, neque denique vt rapacium Aquilarum, aut Accipitrum aduncum, cùm tamen ſit curuum quidem, & deorſum inflexum, ſed in medio ſuperioris mandibulæ notabili exuberantia inſigne, ſex digitos longum, intus cauum, & canaliculatum media ſui parte, qua ſpectat frontem ex albo ad caſtaneæ colorem vergens, cætero nigrum. Superior etiam mandibula inferiore longior eſt, & in acutiſſimam aciem deſinit: contrà inferior longè craſſior. Cætera tota auis ex cinereo, phœniceo, & albo coloribus miſtis ſpectatur. Huius auis iconem acceptam refero Carolo Cluſio botanicorum noſtri æui facilè corypheo. De magnitudine eius ego nihil certi aſſero, quia auem nunquam vidi. Bellonius Elorio comparat. Scaliger Ardeę. Videtur autem, inquit Vuottonus, inſigni eſſe magnitudine ex [b] Suetonio. *Hoſtiæ erant*, (inquit) *Phœnicopteri, Pauones, Tetraones, vel, vt alij legunt Erythrotaones:* non tamen inter maximas numerandus, ſed inter mediocres magnitudine potius videtur ex Cornelio Celſo. Verba autem Celſi ſunt hæc. *Omnis grandis auis valentis materiæ eſt, & plurimi alimenti*, Et mox: *Aues omnes à minimis ad Phœnicopterum mediæ materiæ, ſeu mediocris*

[b] In Caligula.

Phœnicopterus prior, cum ranunculo paluſtri.

Phœnicopteros alter lato roſtro.

cris alimenti sunt. Robertus Constantiuus in supplemento suo linguæ Latinæ, Phœnicopterum auem esse scribit magnitudine Ciconiæ, cuius collum sit oblongum, rostrum, & crura, & pars alarum puniceo colore rutilet. Capi in Flandria, & Gallia Narbonensi. Quæ Ornithologus de Phœnicoptero scripsit, quanquam, vt suprà etiam animaduerti, priùs non cognouerat, nihilominus ne quid in hoc opere desideretur, non pigebit adscribere. Audio, inquit, auem Flambant (vel Flamman) vulgò dictam in mediterraneo mari Gallico non procul à littore gregatim natare, magnitudine Ciconiæ, vel paulò maiorem, rostro sesquilatera longitudine ad Ciconiæ rostrum, colore rubro instar sanguinis, superiùs crasso, & tuberculis quibusdam aspero, cruribus rubris, ea proceritate, quæ in Ciconia sunt, vel procerioribus, palmipedem, pennis albis parte prona: rubentibus per collum, pectus, ventrem, & alas: Pisciuorum esse, in cibum venire. Hæc mihi amicus quidam, quantùm meminisse poterat, narrauit. Ego Gallicum nomen à rubro, & flammeo, rostri, crurum, pennarumque in aliquibus partibus colore inditum coniecerim vel potiùs, quoniam ex Flandria hyeme ad Narbonensis prouinciæ maritima volat: nam Flandrum Galli Flammain appellant. Rursus alius quidam retulit auem (vn Flammaing) non procul à monte Pessulano capi, similem Ciconię, sed rostro recuruo, breuiore dimidio: totam albam, præter illas in alis partes rubras, quæ nigræ sunt in Ciconijs. In auium verò suarum epitome, Phœnicopterus, inquit, qualem doctissimus Rondeletius ad me misit, degit in medijs stagnis marinis; vescitur cochleis, piscibusque &c. Mirum est huius tam pulchræ, & eximiæ auis nomen ab Aristotele taceri, cum Aristophanes, qui vixit eodem tempore, meminerit. Sed Græcis etiam raram esse hanc auem puto. Nam Heliodorus Nili incolam eam facit. Bellonius quidem eandem Aristotelis Glottidem esse suspicatur. Ego verò ijs, quas Gallinulas aquaticas nostri vocant, auibus Glottidem adnumero, quæ omnes fidipedes sunt. Germanis ignotam puto auem, sicut & Gallis ad Oceanum, Bellonio teste: quare fingo nomen interpretatum ex vetere Græco eius, Latinis etiam recepto nomine. Posset auis rubra vocari cùm rostro, tibijs, & alis sit rubris exceptis remigibus, quæ nigræ sunt. Hęc omnia Ornithologus. Mirum quod scribit[b] Cardanus, esse quosdam, qui tradunt, Phœnicopterum mandibulam mouere superiorem, sed nō adeo causam manifestam esse, vt in Crocodilo.

Descriptio ex Ornithologo.

Vbi degat. Quibus vescatur.

[b] *Lib. 7. de variet. rerū cap. 37.*

VSVS IN CIBIS.

PHILOSTRATVS in vita Apollonij[a] φοινικόπτερα, hoc est, phœniceam auem, idest, vt ego iudico, Phœnicopterum inter delicias numerat. *Phœnicopterum*, inquit Apitius, *elixas, lauas, ornas: includis in cacabum, adijcies aquam, salem, anethum, & aceti modicum, dimidia coctura alligas fasciculum porri, & coriandri, vt coquatur: prope cocturam defrutum mittis, coloras, adijcies in mortarium piper, cuminum, coriandrum, laseris radicem, mentham, rutam, fricabis: suffundis acetum: adijcies caryotam: ius de suo sibi perfundis: rexinanies in eundem cacabum, amylo obligas, ius perfundis & inferes. Idem facies & in Psittaco.* Aliter: *Assas auem: teres piper, ligusticū, apij semen, sesamum defrictum, petroselinum, mentham, cepam siccam, & caryotam: melle, vino, liquamine, aceto, oleo, & defruto temperabis.* Cæterùm duæ potissimùm, eæque minimæ ferè partes, nimirum lingua, & cerebellum in hac alite in luxu erant: nam idem Apitius nepotum omnium altissimus gurges, referente Plinio, Phœnicopteri linguam præcipui saporis esse scripsit. Meminit etiam lepidissimus epigrammatarius, apud quē ita de se canit Phœnicopterus:

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit: quid si garrula lingua foret?

[a] *Lib. 8.*

Quomodo in cibum parandus.

Quæ præcipuè partes in hac aue commendētur.

Et Lampridius tradit Heliogabalum pessimi luxus hominem, & omnium imperatorum perditissimum palatinis suis ingentes dapes extis & cerebellis illorum refertus exhibuisse. Atque paucula hæc de Phœnicoptero dicta sunto, quibus si placet, velut pro corollario adde C. Caligulam eò vesaniæ processisse tradi, vt sibi tanquam numini sacro Phasianos, & Pauones, & Phœnicopteros mactari iusserit. Idem pridie, quàm periret, sacrificans respersus est Phœnicopteri sanguine, vt author est Suetonius.

DE GRVE. Cap. V.

ORDINIS RATIO.

PIETATIS cultrici Ciconiæ Gruis hiſtoria non incommodè ſubiungitur, non ſolùm ob id, quod & ipſa aquas ſequatur, ſed etiam, quòd non minori, quàm illa laude à ſcriptoribus celebretur. Mirũ enim eſt, quot, & quàm præclaras dotes Gruino generi natura conceſſerit: inter quas ceu præcipua prudentia eſt, qua ita quidem in regendo, & ab omnibus periculis ſe, ſuam que gregem tuendo, excellere videtur, vt non modò pluribus æqualem, ſed etiam cæteras ferè omnes volucres facilè ſuperare auſim dicere. Quippe cum alijs hanc excellentem virtutem, præparcè natura elargita ſit, Gruibus quàm liberaliſsimè conceſſit, atque ſuppeditauit. Magnoperè extollitur Ciconiæ pietas, & amor paternus, maternusque laudatur; in ſeruandis excubijs Anſerum ſumma vigilantia prædicatur, & Anatum quoque ingenium præconio non mediocri celebratur, à quibus omnibus tantùm abeſt, vt naturæ donis Grues vincantur, vt potius comitante prudentia maximè ſuperent. Proinde ſapientes hominem cunctis animantibus præfecerunt, quòd ratione præditus ſit, quodque ea quæ cogitat, eloqui poſſit. Tanto hæ aues cæteris præferendæ quæ hominis ſapientiam & mentem diuinam proximè imitantur. Quæ enim maior ſapientia eſſe poteſt, quam reip. recta gubernatio? Hanc non ſolum Grues præclarè prudenterque adminiſtrant, abſque labore magno, ſed natæ quodammodo etiam ad eam exercendam videntur, naturæque inſtinctu exequuntur. Eãdem in primis prudentiam fabula Geraniæ, ab antiquis poëtis ficta, innuit. Hæc enim cum Pygmæorum eſſet regina, ob nimiam ſuperbiam & elatum animum, in Gruem auem à Iunone conuerſa legitur, animal ſanè regiæ maieſtati conueniens, vtpote cuius in gubernando induſtria atque virtus, nihil vel parum ſaltem, ab hominis in regendo ingenio recedit. Grues enim volando militarem ſeruant ordinem, eumque inuiolabilem, quin vbi velut certiſsimis ſuis numeris inſtructa acie per aëra ferri cernuntur: certè iuraret quiſpiam non modo prudentiſsimum, doctiſsimumque eis præeſſe ducem aut tribunum, verùm etiam ſi fieri poſſet, deum aliquem, qui ſingulos diſponit, cohibetque ne extra metam cuique diſpoſitam euagetur, quemadmodum fuſius ſuo loco dicetur. Poſſim autem quoque hic alia in medium afferre, in quibus forte vberior etiam laudãdi occaſio daretur. cæterùm cum pleniùs omnia in ſuo quæque loco tractentur, ne quæ repetenda ſunt, eadem ſæpius recocta nauſeam lectori pariant, itaque hic vela contraham.

ÆQVIVOCA.

MVLTIPLICEM vocabuli γέρανος ſignificationem paſsim apud Græcos ſcriptores inuenies: apud Latinos non facilè, niſi eam à Græcis authoribus mutuati ſint. Cuius rei nulla alia ratio dari poteſt, quàm quod ſeriùs Latinis hæc auis innotuerit. Adducit Varinus γέρανον à Cyenæis imbrem dici παρὰ τὸ τὴν ἔραν, ideſt, τὴν γῆν ῥαίνειν perfundere, Etymologus tradit ex ex Herennio Philone. γέρανος eſt etiam genus ſaltationis teſte Polluce: quã Theſea primum cum ſuis ducibus ſaltaſſe ſcribit circa [a] Deliam aram, repræſentantem imaginem exitus è Labyrintho. Planiùs inter cæteras ſaltationis ſpecies hanc quoque deſcribit [b] Ioſephus Scaliger his verbis: Erat & διποδία, in qua iunctis pedibus labore magno Picas imitabantur. Præter cæteras immanis erat illa, quam κόσμου ἐκπύρωσιν appellabant. Nero potuit βωμοῦ ἐκπύρωσιν ſaltare, dignus cuius ἐκπύρωσιν ſaltaret mundus. Huius item generis & illa, quam Theſeum inſtituiſſe aiunt, deuicto Minotauro ad Labyrynthi imitationem. Ac de Labyrynttho quidem nulla fabula: extat enim in Creta etiam nunc, & viſitur. Eam ſaltationem Theſeus cum ſocijs ſuis redux in patria luſit circa aram Deliam. Plures erant ſimul: verùm certis ordinibus. Vtrinque à capitibus lecti duces verſus certos inter ſe ſubeũtes implicabant. Qualem ludum Troiam diuinus deſcripſit poëta, non ſine ſumma eruditione appoſita labyrynthi comparatione. Alluſit enim ad hanc Theſei ſaltationem fatali illo pudore, ſine fuco, atque oſtentatione. Pueri olim vidimus hanc cum Thyrſis, atque fornicatis nõ

[a] Lib. 4 capit. 14.
[b] Lib. 1. de arte poet. capit. 18.

ſine arte, atque venuſtate. Eam Theſeus γέρανον appellauit: tum ob aciem, tum ob commutationem certis legibus ſeruatam. Hæc ille, & paulò pòſt: Tametſi nudi puelli, vnde γυμνοπαιδίων dicta fuit, ſeſe numeroſis motibus inſerebant: tamen corporis flexionibus, corporumq; iactationibus paleſtræ facies erat. Proculdubio, inquit theſauri linguæ Græcæ autor, γέρανος dicta eſt, quòd volantium Gruum ſimilitudinem haberet. Inde γερανουλκὸς dicitur ὁ τοῦ χοροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ ἐξάρχων, teſte Heſychio, ideſt, qui dux eſſet ſaltationis in Delo: quoniam videlicet trahit ſequentes ſeſe: vt & in Gruum agmine dux, & princeps trahere cæteras videtur, quæ & præeuntium tergoribus colla imponere feruntur. Teſtatur [c] Pollux ſcenicam quandam machinam ἐκ μετεώρου κατὰ φερομένη ἐφ' ἁρπαγῇ τοῦ σώματος:, ideſt, *quæ ex ſublimi ferebatur ad rapienda corpora*, Hoc in fabulis Aurora Memnonē rapuit, Boreas Orithyam: eſtque à [d] Scaligero quintum genus machinæ nuncupatum: vnde γέρανος ὁ ἐν τῇ σκηνῇ ἅρπαξ, ideſt, in ſcena vncus paratus à mechanopæo, quo perſona aliqua rapiebatur. Sed & aliæ machinæ ſubuehendis, attollendiſque oneribus comparatæ, γεράνων nomine vocantur. Sic Budæus annotauit in Pandectas. Tympanum, inquit, rota eſt, quæ à calcantibus verſatur, qualem paſſim videmus in ea machina, qua ſaxa vehuntur in magnificis ædificationibus. Verbo Græco γεράνιον, ideſt, Grus dicitur, quo verbo etiam lingua vulgari appellatur. In ea trochlea ſunt in ſummo carcheſio, ideſt, inuerſatili, & ſuperiore parte machinæ, & in trochlea ductarius funis, qui circum tympanum aduoluitur: & à fune dependentes, qui forfices dicuntur, quibus onera euehenda prehēduntur. [e] Guilhelmus Philander in ſuis ad Vitruuium eruditis commentarijs, huius quoque machinæ meminit, his verbis. Tympanum, quod Græci γέρανον appellant, eſt rotæ ambitus magni genus, cuius circumactæ calcantibus hominibus affixas pro gradibus regulas, axis fune obuoluitur, atque ita onera extolluntur, aut ſublata deprimuntur [f] Lucretius:

Gerano, ſaltatio cur ſic dicta.

[c] Lib. 1. capit. 19.

[d] Lib. 1. de art. poet. capit. 21.

Machinæ Grues dictæ.

[e] Lib. 10.

[f] Lib. 4.

Multaque per trochleas, & tympana pondere magno
Commouet, atque leui ſuſtollit machina niſu.

Machinæ hæ paſſim in ciuitatibus maritimis Belgij, vicinarumq; prouinciarum, vt audio, prope ſtationes ad onerandas, & exonerandas naues erectæ conſpiciuntur: & ab incolis ob Gruis ſimilitudinem Kraenen appellantur. Harū, vt ſunt adhuc diuerſæ ob variū vſum, ſpecies, & formæ, ita etiā diuerſa quoq; ſunt nomina. Propterea Germani quaſdam rotas, quòd hiſce potiſſimùm ſaxa ſubuehantur Stainrad nuncupant, Hiſpani verò Grua, vt notat Franciſcus Sanctius. His non abſimile organum ad ſubleuandum fornacis operculum [g] Georgius Agricola deſcribit, atq; etiam depingit. γεράνιον, vt annotat Cęlius, vocatur etiam lignū, quo ex puteis hauritur aqua, celoneum item vocatum: nam κᾶλον lignum eſt, νεύειν adnuere. Autori theſauri linguæ Græcæ Κήλων & κηλώνειον dicitur machina illa lignea, quæ iuxta puteos ad aquam hauriendam inſtrui ſolet, tigno erecto trabeculā tranſuerſam ſuſtinente, quæ ab vna parte deprimitur pondere appenſo, ab altera ſitulam ſibi alligatā è puteo educit. Latini tollenonem vocāt, teſtante Feſto tollenonem eſſe genus machinæ, quo trahitur aqua, in alteram partem pręgrauāte pōdere. Ac vt Herodotus dicit, κηλωνηΐοισι ἀρδευόμενος:, ſic [h] Plinius hortos tollenonū hauſtu rigandos ait, quos tollenones Plautus vocat triſyllabos, alij Grues, vt Gręci etiā γεράνους. Sed de his iam in Ciconia. [i] Vitruuius genus machinę nominat Coruū demolitorem à Diade inuentum, quod κόρακα Græco nomine dicunt, nonnulli γέρανον, vt idem teſtatur, ſed de hoc quoque in Corui hiſtoria egimus. Dicebatur item γέρανος inſtrumētum ligneum, in quo piſtores farinam pinſunt, vel vt author theſauri ait, pila lignea, in qua farina pinſitur, ſeu tunditur. Etymologus quoque huius ſignificationis meminit, additque hinc τὰ ἄλφιτα vocari γεράνια. Euſtathius γεράνειον à quibuſdam dici tradit τὸ ὕδιον. γέρανος θαλαττία, ideſt, Grus marina piſcis genus eſt, & ut quidam volunt, gladio piſci congener. Hunc [k] Aelianus deſcribit hunc in modum: *Sed Gruem piſcem marinum Corinthiaci maris alumnum quoque eſſe audiui. Declinabat autem ea pars Corinthiaci maris, qua Grus captus eſt, Atticā verſus iuxta latus Iſthmi, quod Athenas reſpicit. Procedebat autem hic piſcis ad quindecim iuſta menſura pedū longitudinem: craſſitudine anguillam, non tamen maximam, (vt audio) æquabat. Eius & os, & caput aliis Gruis ſpeciem ſimilitudinemque gerit. Squama* (fortè pinnas dicere voluit) *pinnis Gentilis auis ei ſimiles ſunt. Natat autem non conuoluta in ſpiras corpore, vt alij piſces anguillarum inſtar anguſti, & oblongi. Tanta robore ſaliendi eſt, vt tanquam emiſſum à contenta neruo telum feratur, &c.* Denique Chymici lapidem quendam Gruem appellant, vt videre eſt apud Auicennam in tractatu, cui titulus, Porta elementorum chymicorum, vbi ait: *Et elementa ſe diuidunt ab iſtis lapidibus, & ſunt quatuordecim, Elephas. Vrſus, Porcus, Simia, buſa, Tartuca, Scorpio, aranea, Lupus, coculata, rana, piſcis, Grus, Aquila, algerit, hæc omnia ſunt quatuordecim lapides, ſed dicunt, quod coculata, & Algerit vnum, & idem eſt.*

[g] Lib. 10 de re metall.

Kraenen.

[h] Lib. 19 cap. 4.

[i] Lib 10. capit. 4.

Coruus demolitor.

Grus marina piſcis.

[k] Lib. 15. cap. 9.

Grus lapis

SYNONYMA.

Sus. סוס Sus, vel סיס ſis nomen Hebraicum in veteri teſtamento Grus exponitur, ab alijs Hi-
rundo, vel Miluus. *Turtur, & Hirundo & Ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus au-
tem meus non cognouit iudicium domini*. Hierem. 8. interprete D. Hieronymo, qui vocabulum
Agur. Sus vertit Hirundinem, עגור Agur Ciconiam. Quidam eo in loco Gruem interpretatur.
Et Eſaiæ 38, vbi D. Hieronymi translatio habet. *Sicut pullus Hirundinis, sic clamabo, medita-
bor, vt Columba*, pro Sus vertit Gruem, pro Agur Hirundinem. Hoc quidem ex locis iam
citatis conſtat Agur auem eſſe aduenam, & voce vtentem lugubri. Dauid Kimhi Hebrai-
cam vocem, Agur Chaldaicè interpretatur כנוכיתא Senuxita: quam vocem à Tha mudicis
Cataph. vſurpatam Rabbi Hai exponit Arabicè כטאה Cataph, vulgo ארונדינא arundina, ideſt, Hi-
Arundina. rundo. Sunt qui auem putent loquentem voce humana גאעה Gazah vulgò dictam (ideſt,
Gazah. Picam, vel genus Picæ) Totidem verbis ferè Kimhi exponit Hieremiæ 8, vbi Arabicam vo-
kateph. cem ponit קטאה Kataph. Salomon Hirundinem putat. Septuaginta Eſaiæ 38. prætereunt.
Agor. Aquila, & Theodotion habent Agor, Symmachus Incluſa: Ruſus Hieremiæ 8. Aquila, &
Incluſa. Symmachus Hebraicum nomen Agor relinquunt, Septuaginta vertunt ἀγροῦ στρουθία, ideſt,
Maracarae. agri Paſſeres. Maracarac Syluaticus fel Gruis interpretatur. Quidam in dictionario trilin-
Sas. gui pro Grue Hebraicè ſcribit סס Sas, & סנית Senuit. Græcè γέρανος vocatur, quod paro-
Senunit. xytonum eſt. Idem nomen hodiè ſeruant, ſed vltimam acuunt. Eſt autem hoc vocabulum
[a] Li. 4. Hiſt. generis epicœni, vt ait Suidas. [a] Ioannes Tzetzes in maſculino, & fœminino genere vtitur:

Ἀρξάμεναι δ' αἱ γέρανοι ποιῆσθαι τὴν πορείαν Ἔχουσι τὸν γεραίτερον αὐταῖς ὁδοποιοῦντα.

Et Baſilis, & Menecles apud Athenæum maſculino genere. γεράνους ſemper in fœminino
Etymum. genere efferes, non maſculino, ſicut etiam ἵππους, ſi Atticè loqui volueris. γέρανος dici-
tur quaſi γήρανος ἀπὸ τοῦ τὴν γῆν (τὰ τῆς γῆς) σπέρματα ἐρευνᾶν: hoc eſt, ab eo, quòd
terræ ſemina perſcrutetur, vnde & σπερμολόγος, ideſt, frugilega nominatur: ſemina enim,
quæ terris non obruta fuerunt, in agris colligit. Aut fortè γέρανος vocata eſt, quòd colo-
re cinereo, & ferè cano tanquam γέρων, ideſt, ſenex appareat. Γέρων hoc eſt honorandus,
Varrino, & Heſychio exponitur ὁ δὲ γεραιός. Ornithologus legendum iudicat γέρανος
cum accentu in prima, hoc eſt Grus: nam & γέρων nonnullis Grus fæmina vertitur (vt συ-
ρισμός mas) ſecundum Ælium Dionyſium citante Cælio. Ταὶς Grus Tyrrhenis eſt, vt ij-
dem exponunt, & Συρισμὸς Grus mas, vt paulo ante innuimus: ita dictus fortè à voce,
nam Ariſtoteles Grues in poſtremo migrantium agmine ἐπισυρίττειν ait. Apud eoſdem
Polyrrhenis Σέρτυς Grus eſt. Apud [b] Euripidem Grues periphraſticωs exprimuntur
[b] In Hecu-ba. Λιβύης οἰωνοὶ, id eſt Aues Lybiæ, quia ex Scythia aduentante hyeme in Ægyptum & Ly-
biam gregatim conuolent. Vbi notat Brodæus Euripidi Grues dici aues augurales è Ly-
bia. Atque hæc de nominibus Græcis. Latinis Grus dicitur à gruendo, quod eſt vocem
in modum Gruis edere. Grues, inquit Iſidorus, nomen de propria voce ſumunt. Tali
enim voce ſuſurrant. Sumitur tam in maſculino, quàm in fæminino genere ab authoribus;
cæterùm rarius in maſculino, nec ferè niſi apud poëtas. Vtriuſque habes exempla. In fæ-
[c] Lib. 1. Georg. minino [c] Virgilius:

Strimoniæque Grues, & amaris intuba fibris

Lucilius apud Nonium.

Longior hic quàm Grus Grue tota, cùm volat olim?

In maſculino Laberius apud eundem:

Vtrum tu hunc Gruem Balearicum, an hominem putas eſſe?

[d] In Epodo. & [d] Horatius.

Membra Gruis ſparſi ſale multo non ſine farre.

Hanc quoque auem quadam circumlocutione poëtæ Latini exprimunt, auem Palamedis
ſiue Palamedæam nuncupantes: Martialis:

Vnam perdideris ſi Palamedis auem,

à Palamede. Is enim refertur Troiano bello quatuor litteras inueniſſe, videlicet θ. ξ. χ. & φ.
Præterea calculorum ludũ menſurarum & ponderum rationes, & ſuffragia, quibus in deli-
berando iudicandoque nunc vtimur, primus omnium excogitaſſe; itẽ ordinẽ aciei & teſſeras,
hoc eſt, ſymbolum bellicum, & vigilias, eaque omnia à Gruibus didiciſſe, quòd hæ non niſi
acie inſtructa volent, & inter volandũ mutatis ordinibus litteras quaſdã videãtur effingere;
In eo Philoſtrati libello, qui Heroica inſcribitur, Grus etiam auis Palamedis dicitur; nam &

glo-

glorianti Palamedi ſeſe tres litteras inueniſſe φ.χ.θ. quibus carebant Græci, Vlyſſes repente obijcit, eam laudem Gruum eſſe, quæ Υ litteram faciunt, eaſq; iuſſit fortè præteruolantes ſuſpici. Martiali præterea Grus dicitur grex Strimonius hoc verſu:

Nec quæ Strymonio de grege ripa ſonat.

à Strymone fluuio Macedoniam a Thracia diuidente, circa quam numeroſè degere dicuntur. Idem etiam Naupliadas volucres nominat à Nauplio qui fuit Palamedis pater. Naupliades itaq; patronymicum eſt pro Palamede Nauplij filio:

Clangunt Naupliada volucres & peruia pennis
Nubila conſcribunt &c.

Lucanus aues Biſtonias.

Biſtonias conſuetus aues & barbara Cone.

hoc eſt Thracias à Biſtonio lacu in Thracia, vel vt alij, à Biſtonia, quæ regio Thraciæ eſt inter Neſſum & Hebrum fluuios, ita dicta à lacu vicino, quam Biſtoniadem appellant, vel vt quibuſdam placet, à Biſtone rege. Eſt præterea Stephano oppidum eiuſdem regionis non procul ab Abderis Biſtonia dictum. Itali Grua & Grù nuncupant, in vtroq; genere, Latinos imitati. Dantes in maſculino.

E come i Grù van cantando lor lai.

Torquatus Taſſus in fœminino:

Vanno à ſtorno le Grù ne' giorni algenti.

Hiſpani Grulla, & Gruz, Luſitani Ema, Galli Grue, Germani Kran vel Krane, quod nomen, vt vult Ornithologus à Græcis deſumptum videri poteſt; vel Kranich, Kranch: Heluetij Kreye, Belgæ Krane, Angli à Krane, Illyrij Gerzab, Poloni Zoravv. Minores Grues vocant Latini Vipiones teſte Plinio, ſicut Pipiones minores Columbas: Græci γεράνια, Galli petites Grues, Itali piccole Grue, Hiſpani Caijdas o Crukias, Pequennas Gruzes, Germani Kleine Krenchlin, Poloni Ml'odzi zoravvie, Angli littles Crannes, Belgę Kleine Kraentiēs, Hungari Dariù Irù. Obſeruandum præterea eſt Varronem ſecundum Adriani Turnebi eruditas emendationes, Gruis nomen Latinum à Græcis deriuaſſe. Locum autem ex Turnebi commentarijs adfero ſupra locum Varronis in lib. 4. de lingua Latina, *vt quidam Græci τὰ γέργυρα*. Quod, inquit, ſibi velit hîc Varro, equidem neſcio: γέργυρα fortaſſis legendum, quæ vox Græcis nonnullis multa ſignificat, vt inde grex videatur fortaſſis Varroni deduci. Eſt & γέργυρον. Quid ſi dicat; quædam auium nomina eſſe Græca, & Grues, γέρανοι.

Vipio. Pipio.

GENERA. DIFFERENTIAE.

M. [a] PAVLVS Venetus tradit in Tartaria in lacubus, iuxta ciuitatem Canigainorum, quinq; Gruum genera inueniri. Quędam, inquit, habent alas nigras, vt Corui, aliæ ſunt albæ & candidę, habentes pennas plenas oculis aurei coloris, vt ſunt apud nos oculi Pauonum. Rurſum aliæ ibi inueniuntur noſtris non diſſimiles. Sunt deinde aliæ quæ ſunt paruæ, ſed habentes pennas longas, & pulcherrimas, rubro nigroq; perunctas colore. Quinto ſunt ibi Grues griſei cinerei coloris, oculos habentes rubeos & nigros, & hæ ſunt valdè magnæ. Petrus Martyr in hiſtoria noui orbis in pratis quibuſdam noui orbis (in Cuba) Gruum agmina noſtratibus duplo grandiorum Hiſpanos reperiſſe ſcribit. Ferdinandus Columbus in Hiſtoria Americana refert ſeſe in via Lordeſte dicta (vbi multitudo inſularum) vt Pſittacos & alias auium ſpecies, ita quoq; Gruum rubrarum & colore coccineo ingentem copiam conſpexiſſe. Meminerunt antiqui Gruis Balearicæ à cæteris Gruum ſpeciebus diuerſæ, inter quos eſt [b] Plinius inquiens: *Pico Martio, & Grui Balearica natura cirros* (in capite) *dedit* (nam hãc veterem ſcriptionem mauult ſeruarę Stephanus Aqueus) & Nonius Marcellus ex Laberio: *Verum tu hunc Gruem Balearicum, an hominem putas eſſe.* Eiuſcemodi Gruem Bellonius Gallicè interpretatur Bihoraeu vel Biſouraeu, & quibuſdam Rupicem putari ait: cæterùm Ardeę genus eſt. Alibi etiam inquit veteres Gruem Balearicam appellaſſe quodpiam auis genus, quod ipſe in ciuitate Alep (quam aliqui olim Hierapolim, alij Borçam dictã putant) Grui ſimile obſeruauit, ſed exilius, margine circa oculos rubente, cauda Ardeę, voce minore. Ego ni fallor veram Balearicam Gruem ante aliquot annos mihi miſſam pòſt ſuo loco exhibebo. Gomphenam auem in Sardis reperiri aiunt Grui ſimilem, ignotam iam etiam Sàrdis, vt exiſtimat Plinius.

[a] Lib. 1. cap.

Grus Balearica.

[b] Lib. 11. cap. 37.

Gomphena auis.

FORMA. DESCRIPTIO.

GRVEM fæminam ſic deſcripſit Ornithologus. Grus, inquit, quam hæc ſcribens inſpexi erat fæmina, & oua gerebat, longa ſex pedes ferè viri mediocris extenſa rectà à ſummo roſtri ad imos pedes. Pennæ quædam in alis retro verſus caudam pulchræ & criſpæ erant, quas aliqui auro vel aliter ornatas pileis addunt. Alarum alioqui maiores pennæ nigricant, ſuperiores verò paruæ & cinereæ ſunt. Collum duos dodrantes longum; altitudo ab imo pedis ad tergum ſummum, quatuor ferè dodrantes. Pondus totius libræ medicinales duodecim. Cauda breuis longioribus alarum pēnis occultitur. Plumæ crurum cinereæ quinque digitis ſupra genua deſinunt, infra plumas cortice veſtiuntur nigro. Digiti humanis nō breuiores. Anterior colli pars ad latera nigricat, poſtica albet: reliqua omnia cinerea præter maiores alarum pennas. Vertex niger cum macula rubente, quæ quidem in mari magis rubet. Hucusque ille, quo nos quidem exactius deſcribere hanc auem non poſſimus, quamuis adoleſcentes in noſtra patria ciuitate Bonon. eam enutriri apud perilluſtrem Virum D. Vincentium Campegium Senatorem ampliſsimum vidimus. Habes etiam hic Gruis ſceleton. Veterum nemo in totum Gruem deſcripſit. Alexander Aphrodiſæus ſolius arteriæ meminit, anguſtam eſſe aſſerens, & vndequaq; aſperā vt cæterarum auium, quæ raucæ vociferantur. [a] Ariſtoteles roſtrum porrectius eſſe dicit. Alibi [b] etiā collum (cuius loci Gellius meminit) longum habere, quod guloſus quidam ſibi optabat. Verba quibus guſtus quoque voluptatem perſtringit, hæc ſunt: Διὸ καὶ ηὔξατό τις ὀψοφάγος, ἂν τὸν φάρυγγα αὑτῷ μακρότερον γεράνου γίνεσθαι, ὡς ἡδόμενος τῇ ἁφῇ, ideſt, *Quapropter & collum ſibi quidam obſoniorum gurges atque belluo Gruis collo longius optabat, vt qui tactu maximam capiebat voluptatem*. Sed obſeruandū eſt longè aliter ab interprete, quicunque fuerit (nam incertus perhibetur) hunc philoſophi locum eſſe verſum, quam veritas aut ſenſus permittit: nam nunc ſic legitur. Διὸ οἱ ὀψοφάγοι οὐκ εὔχονται τὴν γλῶτταν ἔχειν μακράν, ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γεράνου, ὥσπερ φιλόξενος ὁ ἐξ ὑριδος, id eſt, vt interpres incertus vertit. Quapropter gulones nō optant lōgam linguam, ſed quemadmodum Philoxenus ex Hyride, Vulturis guttur. Hic autem γεράνου φάρυγγα Vulturis guttur exponit, & male quidem; neque enim γεράνου vocabulum apud vllos interpretes Latinos Vulturem transferri inuenio. Fortè pro γεράνου γυπὸς legebat; quod equidem credo: cæterum ne hoc adhuc pacto bene eſt cum ſenſu: nam Vulturis collum non vſque adeo lōgum eſt, vt illud expetere Philoxenus potuerit. Igitur hoc loco pro Vulturis, Gruis collum legendum eſt, quanquam alibi etiam ego communi ea verſione, prout Gaza pariter habet, deceptus ita legerim, in quem locum vbi inciderit benignus atque humanus lector, poterit pro ſua humanitate vel præterire vel ex hoc loco reſtituere. Philoxenum autem Gruinum collū ſibi exoptaſſe idem [c] Ariſtoteles in problematibus ſcripſit, quærens cur incontinentes eos appellare ſolemus, qui voluptati contrectandi aut guſtandi exuberarunt. Quin etiam Theophilus apud Athenæum dicit Philoxenum Eurixidis filium (τὸν ἐρύξιδος) hominem gulæ præcipuè circa piſces mancipium, nō ſatisfeciſſe ſuæ circa ingluuiem libidini, Gruis collum optando, cùm potiùs oportuiſſet eum omnino aut bouem aut camelum, aut elephantem fieri, vt & multum & multa cum voluptate ingereret, cùm paulo ante Philoxeni Leucadij & alterius Cytherij opſophagorum, hoc eſt gulæ circa piſces obnoxiorum meminiſſet. Ego, inquit Ornithologus tam in Ariſtotele, quàm in Athenæo κυθήριον legere malo. Nam & Machon Comicus apud [d] Athenæum de Philoxeno Cythereo ſcribit, optaſſe illum ſibi collum tricubitale:

> φιλόξενός ποθ' ὁ λέγουσ', ὁ κυθήριος
> Εὔξατο τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων
> Ὅπως, κατασπῶν φησὶν ὅτι πλεῖστον χρόνον
> Καὶ πάνθ' ἅμα μοι τὰ βρώματ' ἡδονὴν ποῇ.

Ideſt, vt vertit Iacobus Dalechampius;

> *Philoxenus, vt fama eſt, aliquando Cytherius*
> *Tricubitalem optauit habere gulam*
> *Quod arceat longiſſimo tempore vt deglutiam,*
> *Et omnium cibariorum diuturna voluptate perfruar.*

Sed Philoxenum quoque Eryxidis à Plutarcho memorari Cælius annotauit: quare nihil definit Ornithologus. Lambinus ait in ſuis ad Ariſtotelis Ethica commentarijs ex his citatis

[a] Lib. 1. Hiſtor. cap. 1.
[b] Lib. 3. Ethic.
[c] Sect. 28. Problem. 7.
[d] Lib. 8.

Grus cum geranio Cretico.

Gruis sceleton.

Athenæi perſpicuum eſſe, Philoxenum illum κυθήριον à loco, τὸν Εὐξίδος à patre eſſe appellatum. Gyraldus dialogo nono hiſtoriæ poëtarum duos Philoxenos facit; Cytherium quidẽ poetam lyricum; Freſſium verò Eryxidis filium tyranni paraſitum. Clearchus non Philoxenum, ſed Melanthium quendam ait optaſſe ſibi τῆς μακραυχένος ὄρνιθος τὸν τράχηλον, ἵν' ὅτι πλεῖστον τοῖς ἡδέων ἐνδιατρίβῃ. Atque hæc circa explicationem illius deprauati loci. Nigræ illæ pennæ quæ harum auium in vropygio conſpiciuntur curuæ vt in Gallis Gallinaceis, alarum ſunt, non caudæ: nam hæc cæterarũ auium ſimilis eſt, vt annotat Bellonius, qui inſuper docet quomodo marem à fœmina diſtinguas, mari inquiens caput rubere plurimum, nequaquam verò fœminæ. Grues interdum totæ apparent candidæ, vt oculatus quidam teſtis Ornithologo narrauit, & ſe conſpexiſſe Gyb. Longolius teſtatur.

ANATOME.

BELLONIVS inueſtigaturus cur tam longè vox Gruis obaudiatur, in diſſecta aue aſperam arteriam longè aliter ſe habere obſeruauit, quàm in cæteris animantibus: Vtrumque enim inſeri in carnem penitus ad os Sternon: Vnde, inquit nobis mirum eſſe non debet, ſi huius auis vocem ex tam longinquo loco exaudiamus; neque reuera alia auis eſt, quæ altiorem quàm hæc vocem edat.

LOCVS.

AMAT eiuſmodi auium genus loca paluſtria, lacus nimirum & ſtagna, item flumina. Omnem terrarum orbem peragrant, nec diu in eadem regione manent: præterea in omni terra & regione ſponte degere non facile crediderim: Siquidem hic ſemel tantum apud Vincentium Campegium Gruem videre mihi licuit. Veruntamen Bellonius nullam regionem aut locum frugiferum exiſtere putat, niſi vel aliqua ſaltem parte anni Gruem alat, & cæteri quoque claſſici ſcriptores in nulla non orbis parte dari aſtruunt, calidiora tamen loca amare, ac propterea æſtate in Thracia viuere, hyeme aduentante ceu frigoris iniuriam euitaturas in Lybiam ſe conferre, & longinquas regiones peragrare. Mutant loca. In Theſſaliæ etiam, locis plurimis viuunt, & circa Hebrum flumen quod iuxta Hadrianopolim in monte Rodope naſcitur, & in Aegæum mare influit, & in Biſtonia Thraciæ etiam regione inter Heſſum fluuium & Hebrum, item ad Strymonem fluuium, qui Macedoniam à Thracia diuidit, vbi maximè per æſtum commorantur: meminit [a] Lucanus: [a] Lib. 3.

Deſeritur Strymon rapido committere Nilo
Biſtonias conſuetus aues,

Et Herodotus tradit Grues in Scythica plaga in æſtate degere: item prope Geramiam quæ & ipſa Thraciæ ciuitas eſt, vt refert [b] Plinius: *Totum*, inquit, *eum tractum* (Thraciæ alterum latus à Pontico littore incipiẽtem) *Scythæ Aroteres cognominati tenuere. Eorum oppida, Aprodiſias, Lybiſtos, Zigere, Borcobe, Eumenia, Parthenopolis, Gerania, vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quas Catizos barbari vocant, creduntque à Gruibus fugatos.* Cayſter etiam fluuius harum auium frequentia celebris eſt. In Aegypto, Lybia & Aethiopia Grues hybernum tranſigere Aelianus author eſt; vnde canit Lucanus. [b] Lib 4. capit. 11.

Strymona ſic gelidum bruma pellente relinquunt,
Poturæ te Nile grues.

In Aſiæ regionibus Gog & Magog circa ciuitatem Clanigainiorum, diuerſas harum auium ſpecies eſſe, ex ſupra allatis Pauli Veneti verbis conſtat. Similiter & in noui orbis inſula Cuba Gruum agmina conſpecta, ex Americæ hiſtoria cognouimus. Apud Anglos quoque nidulantur in locis paluſtribus, & earum pipiones ſæpiſſimè ſe vidiſſe ait quidam Anglus: quod quidam tamen extra Angliam nati falſum eſſe contendunt.

SEN-

SENSVS.

[a] 9. Hiſt. capit. 10.

RVS, inquit[a] Ariſtoteles, ſenſus acrimonia valet, quicquid ſenſerit, voce ſignificat, auditusque vi non inter aues minima, ſed maxima, vt ait B. Porta. Et Euſtathius ſummoperè poteſtatem tactus in hac è celebrauit: Grus ſenſus acrimonia valet (εὐαίσθητόν ἐστι) & frigus facilè præſentit: quare fugiens frigus & hyberna Thraciæ loca ad calidiora & Oceanum Meridionalem peregrinatur, vel ſecundum Ariſtotelem ab extremis ad extrema, nempe à Scythicis campis ad paludes è quibus fluit Nilus. Vtrum autem noctu inter volandum videat, poſtea dicetur, vbi de nocturno earum volatu egero.

VOLATVS.

[a] In Helena.

VANTVM valeant volandi celeritate hæ volucres, Chorus apud[a] Euripidem in primis demonſtrat: nam ſucceſſu rerum Menelai & Helenæ affectus in Grues mutari exoptat, vt quàm citiſsimè Menelai aduentum in Laconidem nunciare poſſet. Canit autem ex interprete.

Vtinam volucres per aera
Liberaremur è Lybia
Aues augurales
Relictis hyemalibus pluuijs
Cum redeunt antiquiſsima
Fiſtula obtemperantes
Paſtoris, qui arentes
Soli campos, & fructiferos
Aduolans perſonat,
Quando longis viſenda collis
Vicinamque nubibus viam
Tranantes medijs volaueritis ſub Pleiadibus
Et Orionem nocturnum
Nunciate nuncium
Aſsidentes Eurota Grues
Quod Menelaus Dardani
Euerſa vrbe veniat domum.

Cæterùm quæ circa volatum, migrationem, reuerſionemque Gruum obſeruantur, ea hoc in loco conſcribemus omnia eodem planè ordine, quo Ornithologus: quãdo ſcilicet auolent, vnde, quò, quomodo, quàm altè, quo ordine, quibus ventis; item ducis earum & cuſtodum vigilumque hiſtoriam addemus: præterea nunquid lapides arenamque gerãt, & quam ob cauſam, & quomodo cùm feſſæ ſunt, deſcendant, & noctu quieſcant: quando denique ad nos & quomodo reuertantur. Quodſi autem, quæ fortè vnius argumenti eſſe queant, non vno planè loco memorabimus, vel cauſſæ nonnihil ſubeſſe exiſtimabit lector æquus, vel feſtinanti inter tantos lucubrandi labores calamo ignoſcet. Natura omnia imbecilliora animalia migrare ad temporum mutationes docuit, veluti in Anſerum ferorum hiſtoria dictum eſt. Coturnices quidem Bædromione, hoc eſt menſe Auguſti à Bædromijs ſacris ita appellato, vt[b] Plutarchus notat: Grues Mæmacterione; eſt verò Mæmacterion apud Athenienſes mẽſis, in quo fit æquinoctium, à memacta, quod turbidum aëra ſignificat.[c] Plinius etiam Coturnices ait ſemper aduenire ante Grues: vtræque enim eundem temporis ordinem ſeruant redeuntes & auolantes. Nos, inquit Ornithologus proximo anno Septembris die vndecimo Grues primùm migrantes audiuimus hora vna ante noctem. Sed Grus, vt eſt apud D. Ambroſium, frequenter amat peregrinari, & apud Ælianum omnem terrarum orbem peragrat, nec diu in eadem regione permanet, & more Regis Perſarum æſtiua hybernaque conficit. Albertus contrà, aues, inquit, quædam non mutant locum, aut vt Grues apud nos continuè hyeme & æſtate ſunt; licet regio noſtra perquam frigida quadraginta ſeptem ferè gradibus latitudinis ab æquinoctiali diſtet. Cùm Thraciam relinquunt, Ælianus frequentes congregari ſcribit ad Hebrum fluuium, & vt alij addunt in turmas atque ordines ſeſe diſponunt: Quod in primis etiam teſtatur Oppianus canens:

[b] In Ariſtide.
[c] Lib. 10. capit. 23.

Ο'ρ' ἔαρ'

Ὥστ᾽ ἐπ᾽ Αἰθιόπων καὶ Αἰγύπτοιο ῥοάων
Τ᾽ ψηπετης γεράνων χόρος ἔρχεται ἠερογώνων, ideſt,
Et velut Aethiopum veniunt, Niliqne fluenta
Turmatim Palamedis aues, celsèque per altum
Aera clamantes.

Cùm igitur iam proximum eſt, vt auolent, hyberni circa Nilum victus deſiderio incenſæ ea, vt ferunt, quæ inter alias ætate maxima eſt, & veluti ſenecture decrepita, ter circa vniuerſum gregem volans diſcedat, ſupremumque vitæ diem conficit, reliquæ vbi hanc primo ſepultura affecerint, edito clamore tanquam deceſſus ſigno rectà in Ægyptum iter faciunt, ve luti eleganti carmine perſtrinxit Ioannes Tzetzes: quod Latinè redditum ſic ſonat.

Quando igitur in Aegyptum ſunt reuerſuræ (Grues)
Vbi ad Hebrum fluuium Thracenſem venerint
Primum aggregantur ad materias atque ordinae,
Omnium autem ſenior earum Grus, quæ illic ſunt
Circumcurrens vndiquè atque exercitum luſtrans,
Statim procedens iacet mortua, quam cum ſepelierint illa
Pergunt ad Aegyptum volatu.

Quod autem frigus Thraciæ hybernum eas migrare cogat, plurimi authores comprobant, at inter cæteros in primis Ælianus Grues dicit in Thracia naſci, vbi hyems ſolet eſſe atrox, & tempeſtas perfrigida, idcircoque eam amore proſequi, atque in ea æſtiuo tempore velut patriç ſedis ſtudio captas degere, medio autumno ſalutis ergò, frigoris vim non ſuſtinentes, tanquam terræ ambitum, cæli mutationem, temporumque varietatem ſcientia & cognitione comprehenderint, frequentes in Aegyptum & Lybiam & Aethiopiam proficiſci, vti paulò antè ex Lucano diximus, & [d] Claudianus quoque teſtatur, canens: [d] Lib. 7.

——— *Grues aſtiua relinquunt*
Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo.

Item [e] Euripides: Λιβύαι· Οἰωνοὶ ςοιχὰ δ᾽ ἐς ὄμβρον λίπουσαι χειμέριον, ideſt, Lybiç Aues augurales imbrem relinquentes hyemalem. Item B. Mantuanus. [e] In Hecuba.

——— *Gruibus ſimiles quos bruma coegit*
Quærere littoribus vicina tepentibus arua.

In volatus celeritate, vt diximus, plurimum præſtant Grues, quod etiam Cyrus Regum potentiſsimus non ignorauit, qui per interualla locorum ſuos tabellarios ita diſpoſuiſſe legitur, vt fatigatis recentes, & nocturni diurnis ſuccederent; vt volantes Grues ſuperararent. Commendat quoque Homerus harum auium pernicitatem in volando vocabulo πρωτπῆσαι ἀνδόμεναι γεράνοισιν. Quod & [f] Arioſtus poëta elegantiſsimis ſuis verſibus depinxit, vna altitudinem volatus ſupra Aquilam extollens: [f] Cant. 2. St 42.

Comincio à poco à poco indi à leuarſe
Come ſol far la peregrina Grue
Che correr prima e poi veggiamo alzarſe
A la terra vicina vn braccio o due
Et quando tutte ſono all aria ſparſe
Velociſſime moſtra l'ale ſue
Si ad alto Negromante batte l'ale
Ch'à tanta altezza à pena Aquila ſale.

Iſidorus rationem reddens, cur tam alte volent, excelſa (non excluſa, vt quidam habent codices impreſsi) petunt, inquit, quò facilius videant, quas petunt, terras. Sed Orus, Ariſtoteles, Plinius & Oppianus alti huius volatus cauſam non ſolùm ad id referunt, vt longinquàm terram, quam petunt proſpiciant, ſed vt ſi quando nubes tempeſtatemque viderint, ſeſe in terram referant, & humi quieſcant. Quandoquidem facilè vt alia corpora leuia ventis repentinis concutiuntur & procellis interturbantur & ſine ordine volantes diſperguntur. Dari poteſt & alia ratio, quòd vbi montes ſuperauerint priores à poſterioribus defeſsi, aut ad volatum tardioribus conſpici poſsint. Quod verò tam noctu quàm interdiu volent, nouum eſt in his, nec in alijs volucribus reperiri poteſt. Quando igitur proficiſcuntur, congruunt, atque conſentiunt, & vt [g] Lucanus ait: [g] Lib. 5.

——— *Primoque volatu*
Effingunt varias viſu monſtrante figuras.

Poſtea verò inter volandum ordinem conſtituunt nimirum formam trianguli oxygonij, vt aërem aduerſum faciliùs penetrent. Meminit huius Ioannes Tzetzes, cùm ait:

Hyeme autem veniente in Aegyptum feſtinantes
Triangulum, rectangulum faciunt horum volatum
Vt aerem ſecidant ſic faciliùs.

[h] Lib. 2. de nat. Deor.

Meminit etiam [h] Cicero, Illud ab Ariſtotele animaduerſum, à quo pleraque non poteſt quis mirari? Grues cùm loca calidiora petentes maria tranſmittunt, triangulos formæ efficiunt, eius autem ſummo angulo aer ab ijs aduerſus pellitur; deinde ſenſim ab vtroque latere tanquam remis, ita pennis curſus auium leuatur. Baſis autem trianguli, quam Grues efficiunt, ea tanquam à puppi ventis adiuuatur. At cùm ſpiritus eſt largus, & aër aſperior non vt in tranquillitate volant, lunæ aut frontis in motem curuato agmine, ſed cùm nobilior ijs eſt præcautio. Statim enim, vt ait [i] Plutarchus, in triquetram figuram conducto agmine, cuſpide eius figuræ ſcindunt circumfluum aërem, ne ordines rumpi ab eo poſſint, quamuis [k] Lucanus orbicularem figuram tempeſtate adueniente inſtituere eas canat:

[i] Lib. de ſolert. Animant.
[k] Lib. 5.

Mox vbi percuſſit denſas Notus altior alas
Confuſos temere immixta glomerantur in orbes.

Similiter cùm ſe ab Aquila impeti perſpiciunt, orbicularem figuram efficiunt, & contractæ in ſinum, falcatæque exiſtunt, quemadmodum Virgilius de Cycnis ſcribit, vt Seruius annotat ad hunc locum.

Et cætu cinxêre polum, cantuſque dedêre.

Plinius, inquit Seruius, omnes aues colli longioris, in quarum numero potiſsimùm Grues ſunt, erecto collo volare ait, vt ſequens pondus capitis præcedentis cauda ſuſtenet; vnde & prima plerumque deficiens relicto loco incipit eſſe poſtrema, & in cœtu ſe omnes inuicem ſuſtinere. Quod idem loco citato dicit M. Tullius, *In tergo prætervolantium colla & capita reponunt, quod quia ipſe dux facere non poteſt, quia non habet, vbi nitatur, reuolat vt ipſe quoque quieſcat. In eius locum ſuccedit proxima ijs quæ acquiêuere, eaque viciſſitudo in omni curſu ſeruatur.* Itaque hoc volatu imitantur litteras quaſdam, vt innuit, dum canit:

Ingenti clamore Grues æſtiua relinquunt
Thracia, cùm tepido permutant Strymona Nilo
Ordinibus varijs, per nubila texitur alis
Littera, pennarumque notis inſcribitur aer.

D. Hieronymus ad Ruſticum de vita monaſtica ſcribit etiam: *Grues vnam ſequi ordine litterato.* Idem pariter Anſeres ſylueſtres faciunt, qui & ipſi gregatim volantes litteram efficiunt. De vtriſque Tzetzes.

Ταῖς πανὺ δρῶσιν ὅμοιον καὶ τῶν χηνῶν τὰ γένη.
His (Gruibus) *admodum ſimile agunt & Anſerum genera.*

Veluti à nobis cùm de Anſeribus ageremus, dictum eſt. Tetigit eundem ordinem hoc carmine [l] Martialis de Gruibus loquens:

[l] Lib. 13.

Turbabis verſus, & littera tota volabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

Et [m] Lucanus ingruente tempeſtate turbari inquiens.

[m] Lib. 5.

Et turbata perit diſperſis littera pennis.

Sunt qui eam litteram, quam Grues inter volandum efficiunt, Ypſilo comparēt, alij Alpha delineare volunt exactius quàm ypſilon. Prior ſententia tamen magis probatur, inuentionemque illius litteræ ex auium harum volatu obſeruatæ Palamedi aſcribunt. Recentiores quidam non indocti Grues eodem voluceri ſuo ordine litteram Λ lambda potius repræſentare putant. Illud præterea inter omnes conſtat Cadmum ſedecim litteras ex Phænicia in Græciam detuliſſe A. B. Γ. Δ. E. H. I. K. Λ. M. N. O. Π. Σ. T. Y. Hiſque Palamedem Troiano bello quatuor adieciſſe Ξ. Θ. Φ. X. quas ſimul cum ordine aciei a Gruibus didicerit. Quod ſi admittimus, Palamedes nec Λ nec A, nec Y inuenerit, & merito quiſpiam dubiter, quomodo aliqua iſtarum, Palamedis littera, aut cur Grues ab eius figura Palamedis aues vocari poſsint. Ornithologus, quidem quod ad ordinis figuram attinet, Grues Λ litteram magis referre exiſtimat, quam alias, quoniam cùm volant, trianguli, vt dictum eſt, oxygonij figuram exprimant, ſiue tum ſolùm cùm venti uis maior vrget, vt ait Plutarchus, ſiue alias quoque, vt alij, & ego in volantibus eam figuram ſæpiſsime obſeruaui. Ariſtoteles decem & octo priſcas litteras fuiſſe ſcribit, A. B. Γ. Δ. E. Z. I. K. Λ. M. N. O. Π. P. Σ. T. Y & Φ. & duas Θ & X. ab Epicharmo potiùs quàm à Palamede adiunctas mauult. Scaliger tamen in Auſonium, à figura crucis, quæ in inferiore parte litteræ Φ ſpectatur, verſum hunc confecit, Palamedicas inter litteras recenſens.

Hæc crucis effigies Palamedica porrigitur Φ.

Iam

Iam verò Philostratus litteram Y non à Simonide, vt multi volunt, sed à Gruibus ipsis adinuentam, vt notat [n] Stephanus Aqueus, scribens quòd eam in volatus ordine exprimant, Simonidem, non Palamedem nominat, & Persius dicendo:

[n] In Annotat. in Plinin.

En tibi qua Samios deduxit littera ramos.

Et Virgilius:

Littera Pythagora discrimine secta bicorni.

Tam inuentionem, quam interpretationem Samio Pythagorę tribuunt. Adeo vt litterarum inuentio istarum incerta quodammodo sit: nam & [o] Cassiodorus de litterarum inuento loquens, non peculiares aliquas litteras, sed omnes ex Gruum volatu Mercurium inuenisse prodidit: Verba autem eius huc adferenda esse duxi. *Vt aliquid*, inquit, *studiosum & exquisitum dicere videamur, has* (litteras) *primùm, vt frequentior tradit opinio, Mercurius repertor artium multarum, volatu Strymoniarum auium collegisse memoratur. Nam hodiè Grues qui classem consociant, alphabeti formas natura imbuente describunt: quem in ordinem decorum redigens, vocalibus consonantibusque conuenienter admissis, viam sensualem reperit, per quem altè petens ad penetralia prudentiæ mens possit alta peruenire.* Atque hæc de litterarum inuentione sufficiant: nunc verò de volatu quæ supersunt dicenda, referamus. Videtur autem etiam hic ordo alias commoditates habere, quod sic ducem videlicet omnes ex ęquo prospiciant, & alter alterius prospectum non impediat, & vento secundo etiam ex æquo fruantur omnes. Prouectiores ætate in primo ordine volando collocant, ne scilicet se fatigent, nimirum sequendo, si iuniores præcederent: quod tamen vtrum verum sit, dubito: nam cùm omnes ex ordine ductores sint, & vicissim præcedant, qui fieri potest, vt iuniores postremum locum obtineant? nisi dicantur seniores solummodo vicissitudine quadam ducem agere, aut hos ita principio volatus disponi. Clamorem etiam edunt, ne separentur aliæ ab alijs, & vt prodidit Oppianus, si quam defessam conspexerint, aliæ duæ vtrimque alis subleuant, aut etiam super dorsis ac pedibus ferunt, quos retrorsum cælo sereno extendere solent. Volant flatu secundo, raro contra impetum venti, nisi fugiendo nitentes, quod etiam Aelianus tetigit. Secundos, ait, ventos, & retrò volantes obseruare norunt. Meminit & [p] Virgilius:

[o] Lib. 8. Variar. cap. 2.

Quo ventu volent.

[p] Lib. 10. Aeneid.

Tela manu iaciunt, quales sub nubibus atris
Strymoniæ dant signa Grues, atque æthera tranant
Cum sonitu, fugiuntque Notos clamore secundo.

Ex quibus hallucinari Gillium Ornithologus meo iudicio non rectè colligit. Quod, inquit Gillius, de Gruibus iactat, eas volatum vertere cōtra ventum, idipsum omnes pisces præclarè intelligunt: semper enim contra fluctum natant. Sic ille, non contra cæteros scriptores, vt Ornithologus putat, & nos etiam supra citauimus, qui non aduersis, sed secundis ventis Grues volare tradunt. Mihi enim aduerso etiam vento volare has aues probabile est ab ijs, quæ [q] Plutarchus scribit hunc in modum. *Volatus Gruum ad venti rationes accommodatus, non est vnius generis: sed hoc omnibus communiter notum est piscibus, semperque aduersum vndas & fluctum natant, cauentque ne vento secundum caudam incidente squamæ nudatæ corpus nudum exhibeant, idque dolore afficiatur.* De duce totius exercitus, quem tibi volaturæ Grues eligunt, hæc prodidit [r] Aristoteles: *Ducem etiam habent & eos qui clament, dispositos in extremo agmine, vt vox percipi possit.* Quem verò ceu ducem sequantur, explicat Ioannes Tzetzes seniorem nominans.

[q] Lib. de solert. Animal.

[r] 9. Hist. cap. 10.

Ἀρξάμεναι αἱ γέρανοι ποιεῖσθαι τὴν πορείαν
Ἔχουσι τὸν γεραίτερον αὐταῖς ὁδοποιοῦντα, idest
Cùm cœperint autem Grues iter facere
Habent seniorem inter se iter facientem

Meminit idem etiam custodum exercitus, dum ait:

Ἔχουσι δὲ καὶ φύλακας, καὶ οὐραγοὺς προόδους
Habent autem custodes & postremi agminis ductores, quique viam parant.

Idem quoque Plinius, ex Aristotele, vt apparet, mutuatus, *ducem*, inquit, *quem sequantur, eligunt, in extremo agmine per vices, qui acclament* (qui vicissim clament, ne qua deesse videatur, vt quidem citant) *dispositos habent, & qui gregem voce contineant.* Cæterùm non quaslibet in ducem eligunt, sed eas tantùm quæ itineris iam expertes & natu grandiores, robustioresque quò facilius vim aëris obluctantis alarum remigio infringant; Vt verò proximum est ad extremum agmen regendum easdem deligunt, minores natu mediæ sunt. Præterea ducem vbi defatigatio ceperit, mutāt, alius huius in locū succurrit, vt hoc carmine innuit Tzetzes.

Ἀποκάμνοντος τούτου δ', ὁ μετ' αὐτὸν προτρέχει
Καὶ διαδέχεται ἐναλλαγαῖς τὴν πρόπτωσιν ποιοῦνται

Defati-

Defatigato autem hoc(duce)*qui poſt ipſam,præcurrit*
Et deinceps per vices prænolatum faciunt.

Quæ agmen cogit,cęteras,vt ait Iſidorus, voce caſtigat,atq; ea cùm raucescit, ſuccedit alia: Vnde non rectè dixerat Albertus, ducem multum clamare, vt omnes conueniant,& quod ſi nimio clamore raucescat, aliam conſtitui: nam iam ex Tzetze dictum eſt,volando fatigari,vel quod meliùs credo,dux ille & clamore & præuolatu defatigatur.Non minor prudentia earum eſt in cibo capiendo,vbi enim in terram deſcenderint,inquit Iſidorus,cibi gratia, dux earum caput in altum erigit in cuſtodiam omnium,cæteræ verò ſecuræ paſcuntur.Quāta inſuper in capienda quiete prudentia? Antequam quieſcant, ducem rurſus conſtituunt, qui erecto collo prouideat,tum cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito,alternis pedibus inſiſtentes.Dux ille agmen circumit,& ſi homo aut fera accedat,exclamat,altaque voce inſidias indicat,vt reliquæ expergiſcantur,& de fuga ſibi proſpiciant. Albertus aduerſus inſidias nō vnum ſibi ducem eligere ait,& mihi etiam ſit veriſimillimum, ſed decimam quamque excubias cuſtodire putat, & reuera plures vnà cuſtodias agere Ælianus ait hiſce verbis: *in longiſſimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes ſomnum capiunt,tres aut quatuor ad reliquarum cuſtodiam aduigilant*. Nec diſſentit Ioan. Tzetzes.

Αἱ πλεῖους μὲν καθεύδουσι, φυλάττουσι δὲ ὀλίγαι.
Plures quidem dormiunt,vigilant autem paucæ.

Atque ne ſomno opprimantur,operoſo ac moleſto labore vnico pedi inſiſtunt, altero ſublimi nempe lapillum ſumma cautione cōtinentes,vt ſi quando nimio labore defatigatas ſomnus obrepſerit,edito ſtrepitu ex lapilli caſu expergiſcantur:vnde Plutarchus à Gruibus exēplo ſumpto,quæ de Herculis in dormiendo ſolertia narrantur, mira nobis eſſe debere non exiſtimat.Quæ noctu,inquit,excubans in terra crurum alterutri corpore immittuntur, altero adducto prehenſum lapillum tenent. Igitur illa in retinendo iugitas obrepere diutius ſomnum non ſinit; ſed ſtatim vt remiſere,decidens calculus excitat,arguitque negligētem. Itaque non eſt cur iſtud Herculis adeo quiſpiam miretur, quòd alæ ſubdens arcum hærentem brachio, & dextra clauam regens manu quieſceret. Alij aliam quoque huius calculi, quem vigil ſuſpenſis digitis tenet,vtilitatem cognoſcunt.Nam ſi ſomnus vigilantem obrepſerit,lapilli lapſu negligentia in excubando arguitur:Sono enim percepto omnes clamant, quaſi increpantes vigilis ſomnolentiam. Prudentiſſimum hunc excubādi ritum Ioan. Tzetzes,qui ſane in harum auium ſolertiam admirando plurimus fuit,deſcripſit hiſce verſibus:

Ὁ τρόπος δὲ τῆς φυλακῆς ἐστὶν αὐταῖς τοιόσδε,
Αἱ φύλακες μονόποδες ἵστανται τούτων τότε
Λίθον ποδὶ τῷ ἐκκρεμεῖ κατέχουσαι ἑκάστη
Ὅπως εἰ ὕπνους δέξωσαι, τοῦ λίθου πεπτωκότος
Ἔλθωσι πρὸς ἐγρήγορσιν, τὴν αἴσθησιν λαβοῦσαι.
Modus autem vigiliæ eſt ipſis huiuſmodi:
Vigiles vno pede ſtant, harum tunc
Lapidem pede ſuſpenſo detinentes ſingulæ,
Vt poſtquam obdormierint,lapide delapſo
Veniant ad vigiliam,ſenſu accepto.

Hanc tam inſignem alitum vigilantiam imitatum fuiſſe Magnum illum Alexandrum Macedonem conſtat,ſi quando peruigilandum eſſet,ne ſomni violentia opprimeretur, vas ahenū prope torum adſiſtebat,ſupra quod brachium exporrigebat,pilam,vt Ammianus Marcellinus ait,argenteam manu complexus, quæ ſi quando ipſe ſomno vinceretur, elapſa, ſonoro ſtrepitu, ſomnum abrumperet.Sunt qui Grues migraturas lapidem deglutire velint, vt ita faciliùs ventorum turbini,ac procellis reſiſtant, pondere nempe eius adiuti; cæterùm ſicuti de eiuſdem vſu,ita quoque de veritate multifariam à ſcriptoribus diſceptatur,alijs affirmātibus,alijs contrà negantibus.Inter priores Ælianus eſt,ſcribens lapidem à Gruibus deceſſuris deglutitum firmamentum eſſe,aduerſus incurſiones ventorum, vt ſcilicet & tanquam ſaburra firmentur volantes, & vt habeant vnde prandere poſſint; hunc auri indicem eſſe, & poſtquam eo, vbi habitant ſe receperint,reuomere.Ex affirmantibus etiam eſt Ariſtophanes Byzantinus,ſed Grues ſcribit deuorare hos lapides,vt cùm bene ſublimes volantes & impetu quodam rectà antrorſum ad conficiendum iter attendentes,aſpectum ad inferiora impeditum habent,de via feſſę eos deijciant, & ex lapidum caſu percipiant,ſupra mare ne an ſupra terram ſubuolent. Nam ſi ad mare lapides deferantur, iter ſuſceptum facere pergūt; ſin ad terram decidant,à volando requieſcunt,vt citat Gillius ex Scholiaſte in Aues Ariſtophanis:vnde Suidas etiam & Varinus deſcripſerunt. Affirmat id etiam Maximus Tyrius, referente

An lapidē ferant, & quomodo.

rente Pierio Valeriano, sed causam aliam memorat lapilli assumendi, nimirum quoniam in uolatu fluitare uidentur instar nauis, quam agitent impellantq; vndæ, suæ sibi consciæ imbecillitatis, antequam volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæque earum velut firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamque habeat salutis custodiam. Alij aiunt, vt citat adagiorum author in adagio *Scarabæus Aquilam quærit*, Grues è Sicilia demigrantes montem Taurum Aquilis plenum cùm parant transmittere, ingentibus lapidibus, quo vocē cohibeant, in os sumptis noctu tacitè transuolare, atque ita deceptis Aquilis tutò deijcere: quod alij de Anseribus feris dicunt, sed fieri potest, vt vtrisque conueniat. Inter negantes in primis est ipse [s] Aristoteles, hunc in modum scribens: *Grues, vt dictum est, ex vltimis in vltima abeunt. Volant flatu secundo: quod de lapide narrant, falsum est: Lapidem enim eas tenere fulcimento, quem vbi ceciderit, acceptum vtilem ad auri probationem aiunt.* Albertus quoque id falsum esse dicit, lapidemque qui è grege earum cadit, à pedibus non ab ore cadere ait. Solent autem, vt scribit, aliquando lapides pedibus complecti, cùm digiti pedum eis incuruantur, vt super lapidem dirigant: sed in hunc vsum non peculiarem vllum lapidem, sed quemuis sine discrimine accipere, vt illum etiam quem ouis incubantes interponunt. Possit fortassis hæc scriptorum controuersia sic conciliari atque componi, dicendo Grues longinquum valde iter facturas ore lapidem ferre, pede, vbi breue faciendum est. Admodum enim fuerit laboriosum lapidem longo tempore pede tenere, quod ne homo fortissimus manu instrumento ad prehendendum longè aptiore præstare queat. Tenere verò ore lapidem, colligo etiam ex verbis Plinij, quanquam arenam ferre dicat: Quid enim vetat, si arenā sese ingurgitēt, lapidem quoque ingerere non possint? Sed pro cibo esse eiuscemodi lapidem, anile esset credere. Fieri præterea potest, vt non omnes inter volandum, sed quædam tantùm lapide sese onerent, quæ nempe cæteris velociores sunt & leuiores, ne alias celeritate volandi præueniant, & defessæ posteriores aciem deserant. Lapides quidem ab ijs proijci Albertus etiam à nautis, in quorum aliquando naues inciderunt, deprehensum testatur. *Certum est*, inquit Plinius, *Pontum transuolaturas primum omnium angustias petere inter duo promontoria Criumetopon, idest arietis frons, (nam ita appellatur Cretæ insulæ promontorium ad Occidentem versus Cyrenas) & Carambin, mox saburra stabiliri, cùm medium transierint abijci lapillos è pedibus; cùm attigerint continentem, & è gutture arenam.* Coturnices quoque mare traiecturas lapillis se munire idem Plinius & Oppianus tradunt, cæterùm nec hæ etiam tantùm, sed & echini quoque teste Plutarcho idem faciunt marini, quos ait, vbi tempestatem fluctusque præcognoscunt, lapillis se saburrare, ne ob leuitatem euertantur, aut vndis obortis auellantur, sed lapillis prægrauantibus maneant. Ridiculum interim, quod scribit Isidorus, Grues post hyemem volantes à montibus Orientes arenas aureas, & aurichalcum lapidem deglutire, & postea in locis transmarinis reuomere: vnde, inquit, dixerunt, qui experti sunt, lapidem quem Grues euomunt, ignis vi conuerti in aurum. Hoc igitur ordine proficiscentes Grues in Aegyptum & loca vicina adueniunt, & vt Aelianus ait, Aegyptios sementem facientes deprehendunt, & mensæ, vt ita dicam, in aruis ciborum redundantia instructæ interueniunt, ac tametsi minus inuitatæ, hospitalitatis tamen & mensæ iure fruuntur, Redeuntes autem non tantum de vigilijs & ordine solicitæ; neque enim habent quos formident, & hostes illis deesse nouerunt. Albertus [t] Magnus Grues, inquit, in periculis cautæ, extra fidentes. Cùm ab Aegypto in Europam euolant, duces non adhibent, At cùm hinc in Aegyptum redeunt, vbi hostes adesse sibi norunt, & duces & exploratores adhibent, Commentator [u] in Statium de harum reditu loquens. E longinquo ait, veniunt (Grues) locus in Asia, quem appellant Pithonis Comen; vbi Grues murmurant discessuræ; apparentque in nostro orbe tam repente, vt nemo viderit venire, sed venisse. Sed hæc fortassis ex Plinio desumpsit, qui hoc tamen de Ciconijs scribit, cum quibus etiam his redeuntibus eadem in recognoscendo probè nidos præcautio est. De vtrisque etiam Aelianus, *Audio*, inquit, *Ciconias cum Gruibus iniuriæ frigoris fugientes mutatione cæli solum vertere: ac rursus hyberno tempore exacto ad patriam sedem remigrantes cùm illas, tum has, sicut homines domum egregiè nidos suos recognoscere.*

[s] 8. Histor. cap. 12.

[t] Lib. 3. de Animal. tract. 2. capit. 6

[u] Lib. 4. Syl.

COITVS. PARTVS.

VM Thracium frigus relinquunt (ait idem Ælianus) & ad Occidentem fugiunt, obuio vento, tum fœminæ ad coitum exardescentes, & mares Veneris libidine conflagrantes, inter se complexu Venereo coniungi cupiunt, Coeunt autem vt [a] Aristoteles ait & repetit Plinius, non considente humi fæmina, veluti Gallinæ, sed stante vt Passeres, atque eo modo citò rem Veneream perficiunt, D. [b] Honorius tertio anno parere tradit. Pariunt oua nō plus quàm bina, inter quæ lapidem interponunt, quod Coloniæ per annos aliquot in horto quodam expertum se fuisse scribit Albertus. Et alibi, *Grues domesticas*, inquit, *vidimus quotannis lapidem inter oua sua collocare, sed hunc sine discrimine acceperint de lapidibus fortuito inuentis: Dubitari quidem potest, vtrum in libertate lapidem peculiarem quæsitura fuissent, & vtiliorem*. Et rursus alio in loco ait; lapidem illum quem ouis incubantes interponunt, nullo discrimine capiunt.

[a] *Lib. 5. Animal. c. 2.*
[b] *Lib. de Imag. mūdi cap. 10.*

EXCLVSIO. EDVCATIO.

VOMODO excludantur, ne id quidem veterum aliquis aut neotericorum, quos vnquam legi, quod sciam meminerunt. Quamuis id Albertus perfacile scire potuerit, qui eas in horto enutriri se vidisse testatus est: alioquin id scire difficile est, quòd plurimum sese ab hominum conspectu seducant, in aëre alto semper versantes. Cicurati tamen posse [a] Bellonio & Petrarchæ crediderim, ac domi enutriri. Oculis consutis in tenebris inclusæ saginabantur teste Plutarcho, & [b] Varro scribit, etiam in auiarijs non solùm Anseres, Columbas, Pauones, sed etiam Grues ad saginam pasci, cæterùm quo victu, non addit. Ioan. Bruyerinus fruge eas vesci ait Anserum ferorum more, quod etiam Petrarchà innuisse videtur his verbis: GAVD. *Solito largius agrum seui.* RATIO. *Plures pasces Grues rure, plures domi mures: volucrum hospes & vermium &c.* Vnde etiam Virgilius inter alia, quæ agris inferuntur, damna atque nocumenta, Grues & Anseres recenset, canens.

[a] *Lib. de remed. vtriusque fort.*
[b] *Lib. de esu carn.*

——— Nil improbus Anser
Strymoniaque Grues & amaris intyba fibris
Officiunt.

Et Suidas in Πολίοις: γέρανοι γεώργω κατενέμοντο χώραν ἐσπαρμένην νεωςὶ πυρίνῳ σίτῳ, idest, *Grues agricolæ depascebantur agrum nouiter tritico satum*: quod item Bapt. [c] Mantuanus per femina expressit, frumentum innuens hisce versibus.

[c] *Lib. 1. de Calam. tēp.*

Strymoniæ de more Gruis, quæ semina campis
Iacta legens aqua tepida sub sidere libra.

Sed fortè non solùm granimoræ sint: nam in Thessalicis campis Anserum & Gruum pascua [d] Plato χηνοβοσκίας καὶ γερανοβοσκίας appellat, fortè nō aliam ob causam, quàm quod serpentes depascantur. In Thessalia enim secundum Aristotelem copia serpentum nascitur, vt nisi à Ciconijs interimerentur, opus esset colonos migrare, propterea legibus suis Thessalonici Ciconijs ἀντιπελαργίαν & gratitudinem seruant politicam. Et fortè Grues quoque eandem Thessalonicis rependunt gratiam accepti benificij, serpentum pestes interimentes, quam gratiam expressisse hisce versibus Ioannem Tzetzem credibile est.

[d] *In Ciuili.*

Ὥσπερ καὶ πρὶν ἐκάλεσαν Ἕλληνες ἐν Ἀθήναις
Πελαργικὸν γεράνων καὶ τῶν τοιούτων ζώων
Quemadmodum ante vocauerunt Græci Athenis
Pelargicum Gruum munus, & ex talibus animantibus.

Præterea [e] Claudianus canens:

[e] *In Epist. ad Seren.*

E' Nilo Pygmæa Grues post bella remenso
Ore legunt rubri germina cara maris.

Non fruges aut frumentum, sed promiscuè herbarum surculos vorare Grues, innuere videtur: & [f] Homerus Grues ait prope flumina βόσκεσθαι, quod est proprie more boum aut armentorum pasci, quæ gramina & alias herbas ex aruis eligunt, vti etiam Agni & Cycni.

[f] *Iliad. O.*

VOX. AETAS.

RVERE propria vox Gruis eſt, vt legitur apud Ambroſium, & Feſtus ait, *Grues dicuntur gruere, vt ſues grunnire: vnde tractum eſt congruere, id eſt conuenire, quia id genus volucrum minimè ſolinagum eſt*. Idem ait Iſidorus, Græci vt Pollux & Varinus κλαγγάζειν de Gruibus dici, κλάζειν de Aquilis, κλαγγὴν nomen de vtriſque ſcribunt. Vult Euſtathius κλάζειν verbum eſſe proprium de ſono vocis Gruum & auium ſimpliciter, & abuſiuè etiam homines, porcos, & arcus κλάζειν dici: Sed Ornithologus ait, quod clangor propriè dicatur de Gruum voce, quo vocabulo ab initio ſtatim tertij Iliados Homerus vtitur, ſemel de clamore Troianorum pugnam ineuntium, bis de Gruum voce, vt in infrà citatis verſibus videre eſt. Inuenio apud [a] Q. Calabrum. [a] Lib. 3.

——— Ταὶ δ' ἐφέροντο
Κλαγγηδὸν κραιπνῇσιν ἐειδόμεναι γεράνοισι.

Id verbum Galli exprimentes gruir dicunt, latini clangere & clangorem edere dicere conſueuerunt, Græcos imitati: vnde Bapt. Mantuanus de Grue loquens:

——— *Caput ardua tollens*
Clangit, & ingenti mouet internodia paſſu.

Plerique tamen ex vetuſtiſsimis poëtis clangorē non exprimunt, ſed clamorem. Lucretius:

——— *Gruum quàm*
Clamor in aetherijs diſperſus nubibus Auſtri.

Et Pontanus.

Hic clamore Grues vicerit atque Anates.

Et Bapt. Porta eas ob hunc clamorem clamoſas nuncupat: ſed cur clamorem potiùs quàm clangorem poëtæ nominent, ratio eſt, quod ipſę Grues voce intenſa & magno cum impetu prolata vociferentur, atque ita cum voce contendant, vt cum maximè obſtrepentibus animalibus comparētur, vt Anatibus, quemadmodum in verſu paulò ſuprà citato. Rectè apud Homerum vociferantes Troiani cum Gruibus conferuntur. vtpote φωνητικωτέροις ἄλλων τῶν ζώων, ideſt magis vociferantibus quā cætera animalia, vt notat Euſtathius ſupra hos verſus:

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι
Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς
Ἠΰτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρὸ
Αἵ τ' ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον
Κλαγγῇ ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων
At poſtquam inſtructi vnà fuerunt cum ducibus ſinguli.
Troiani quidem cum ſonitu clamoreque incedebant vt aues:
Tanquam clamor Gruum eſt in aëre
Quæ poſtquam hyemem fugerunt & immenſum imbrem
Clangentes volant ſupra Oceani fluctus.

Quam Homeri comparationem etiam [b] Virgilius imitatus, Dardanidum clamorem deſcribens, verſibus pariter venuſtis & elegantiſsimis. [b] Lib. 10. Aeneid.

——— *Clamorem ad ſidera tollunt*
Dardanidæ muris: quales ſub nubibus atris
Strymoniæ dant ſigna Grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu, fugiuntque Notos clamore ſecundo.

Taxat & [c] Lucretius ingentem Gruum ſonum. [c] Lib. 4.

Paruus vt eſt Cycni melior canor: ille Gruum quàm
Clamor. quum [d] ſuprà dixiſſet, *non opus eſſe, vt Hirundo contendat cum Cycnis*. Præterea cum hoc loco maximè conuenit illud [e] Antipatri. [d] Eh. 3 [e] Lib. 3. de Epigramm.

Paruus Cycnorum melior cantus, ſtrepitus quàm
Gracchorum nebulis ſparſus in Aethereis.

Ariſtophanes [f] γέρανον κρώζουσαν nuncupat. Sunt qui Gruibus vocem acutam tribuant, vt [f] In Anib. Theognis ille vetuſtiſsimus, dum canit:

Ὄρνιθος φωνὴν πολυπαΐδη ὀξὺ βοώσης
Ἤκουσα. ideſt
Auis vocem, ò Polipada acutè clamantis
Audiui,

[b] In Infern. Cant. 5.

Et [b] Dantes noſtrorum poëtarum decus lamentabilem ſonum inter volandum edere ait:

E come i Grù van cantando lor lai
Facendo in aer di ſe ſi lunga riga
Coſi vid io venir trahendo guai
Ombre portate dalla detta briga.

Habet exemplum ſimile Quintianus.

Atque Grues nimium querulæ, Picaque loquaces.

Aetas.

Niſi quis querulas, canoras interpretetur, & Q. Calabri exemplo ſe muniat, qui ſtridulum & canorum illis ſonum concedit, ταναφθογγυς appellans, ideſt longum & protenſum ſonum edentes. Quod modò ad ætatem ſpectat, D. Honorius Grues tradit octauo anno ſeneſcere. Leonicus Tomæus tamen, vt infra dicetur, quadraginta continuis annis Gruem domi aluit. Seneſcentes autem vt cognoſcantur, ab Ariſtotele accepimus, Gruum in ſenectute pennas nigreſcere tradente, eiusque effectus cauſam eſſe poſſe, quòd pennarum natura earum albicet, pluſq; humoris ſeneſcentibus ijs cõſtituatur in pennis, quàm vt facilè putredini pateat. Canities enim efficitur putredine quadam, vt ait idem [h] Ariſtoteles. Albertus eiuſdem rei cauſam affert, terreſtrem naturam humidi ipſarum, quod à calore imminuto non ſatis concoqui ait. Solinus eas in ſenectute ſuluas fieri ſcribit. Vtrumque autem verum eſſe poteſt, nam cùm ſenecta lato quodam termino & indefinito circumſcribatur, illum initium & ingreſſum ſenectutis, hoc finem & exitum intellexiſſe probabile eſt.

[h] Lib. 5. de Gener. 5.

GRESSVS.

ONVNTVR hæ aues à Plinio inter eas, quæ ingrediendo pedes ante ſe iaciunt. Et Ennius citante Seruio de Gruibus dicebat:

Perque fabam repunt, & mollia crura reponunt.

Quod & Virgilius de equo loquens imitatus eſt.

Altius ingreditur & mollia crura reponit.

Inter poëtas ſui ſæculi percelebris ille Bapt. [a] Mantuanus perdocto & eleganti hoc carmine harum ingreſſum cecinit.

[a] Lib. 1. de Calamit. tëpor.

It grauis & raro inceſſu veſtigia profert
Strymonia de more Gruis, quæ fœmina campis
Iacta legens æquè tepido ſub ſydere libra,
Si vicina ferat greſſus per rura viator
Tela ferens, arcumque manu caput ardua tollens
Clangit & ingentis monet internodia paſſu
Paulatimque viam ſuſpenſo gutture carpit.

Fertur Grus etiamnum implumis tam celeriter currere, vt hominem curſu vincat.

MORES. INGENIVM.

X ſupradictis notum eſt, quàm ſe mutuo ament, iuuent ac diligant, non modò in rebus proſperis ac tuto loco, ſed etiam aduerſis & periculoſis, in quo ab Aquilis alijſque rapacibus ſe inuicem tueantur ac defendant. Propterea Ariſtoteles has inter gregales & ciuiles connumerat, quæ labori communi eant eidem, & quarum opus communi efficitur opera: nulla enim hiſce præ dandi ratio aut auiditas, nullæ inſidiæ, nullæ explorationes, quibus ad raptum vtantur aliarum auium, quæ ſingula ijs inſunt, quæ non gaudet commercione, veluti Aquilis Accipitribuſque. Refugit enim auaritia, vt rectè ait Diuus [a] Ambroſius, conſortium plurimorum, nec ſolùm hæc concordia, hic dilectus erga ſuos ſocios ac gregem exercetur: ſed etiam erga fœtus ſuos, in quos tantus zelus, tantus amor eſt, vt mas & fœmina pro his educendis decertent inter ſe. Refert Albertus ſe oculis conſpexiſſe Gruem marem deijcere fœminam & occidere, roſtro vndecim vulneribus inflictis eò quòd pullos, quo minus ipſum ſequerentur, abſtraxiſſet. Hoc accidit Coloniæ, vbi Grues manſuetæ generare ſolent. Non poſſum equidem non ſatis Euſtathium admirari, qui ſuis ad librum Iliados tertium commentarijs has volucres timidas eſſe ſcribat, cum quibus rectè vociferantes Troiani conferuntur, nempe

[a] Lib. 5. Hexamer. c. 4.

φωναι-

φωνηεστέροις ἄλλων τῶν ζώων, τοιαῦτα γὰρ φύσει τὰ δειλότερα, idest, magis vociferantibus, quàm cætera animalia, nam hæc natura meticulosiora sunt. Etenim Virgilius clamorem Dardanidum, quorum animus iam ad prælium accendebatur, cum Gruum clamore comparat, idque ad exornationem & inditium audaciæ, non timiditatis. Quamobrem rectè sentit Spondanus dilucidissimus Homeri commentator cum auctoritate plurium veterum, non probabilem hanc Eustathij rationem esse; cùm sit à rerum naturalium scriptoribus demonstratum, angustas quoque voces animi angustiam & timorem indicare, & contrà. Existimãt, inquit Ælianus, Gruis admirabilem sapientiam & prudentiam ad deprehendendam cæli commoditatem, & [b]Plutarchus earum calliditatem suspicit, quod lapidem teneant, vt eo excidente euigilent. Quamobrem cùm his & alijs ingenij multis donis Grus summopere excellat, nõ mirũ est si à Scaligero doctissimo viro animal gesticulatorium, hoc est, quæ gesticulationes discat ceu docilis auis, vocetur; nã libro de arte poetica, inquit, *Saltantem Allobrogem cantatorem vidimus* (Psittacum) *capitis gestus depressis agitatisque alis imitari, id quod Grus etiam facetissimè facit*. Aduenæ sunt aues, quæ certo tempore anni à nobis auolant, certo redeunt, quas cùm in auiario amputatis pennis longioribus includimus, inter mansuetas & domesticas, vt ait Gybertus Longolius, viuere discunt, feritatem exuunt, ac tunc lasciuiunt, ac gyros quosdam indecoro cursu peragunt.

[b] *Lib. de Solert. animalium.*

CAPIENDI RATIO.

GRVES cùm alijs modis, inquit [a] Oppianus, tum his capiuntur. Cucurbita sicca & decollata excauatur, visco intus illinitur, inijcitur scarabæus, quæ exitum quærens immurmurabit, eo sonitu excitata Grus & capite inserto, captoque scarabæo ipsum etiam cucurbitæ vas oculis capitique agglutinabit, vt eo pennis hærente iam neque visu, neq; progressu vti valeat, sed vno in loco consistat, donec ab aucupe manibus capiatur, si desit Scarabæus, cæpæ folium in aluum inieciſſe cucurbitæ sat fuerit. Laqueis etiam capietur facilè, si quis arundinem sectam vtrimque perforet, & exiles festucas imponat ac perforatum lapidem ab arundine suspendat. In media autem arundine ferreum acum figat, & fabam ei inferat, quam Grus respiciens laqueo caput insinuet. Hac arrepta iam retractura caput, collum illaqueatum sentiet; perceptoque dolo sursum euolare nitetur, sed lapidis pondus obsistet, donec ab accurrente aucupe comprehendatur. Huc vsque Oppianus. Apud reliquos veteres scriptores pedicæ ac retia celebrantur, quibus Grues capiuntur, [b] Virgilius hyberno tempore ait:

Tum Gruibus pedicas & retia ponere certus.

Alibi [c] autem apud eundem filia Metabi,

Strymoniamque Gruem funda deiecit.

Sic Grus apud Apitium retibus vel pedica capta in culinam rapitur. & Pantheron à Budæo dicitur retis genus, quo Galli ad Passeres, Grues & Sturnos vtuntur. Apud [d]Horatiũ laqueo capitur; nam is quoque capiendi modus apud antiquos in vsu fuit.

Pauidumque leporem, & aduenam laqueo Gruem
Iucunda captat præmia.

Et in epigrammate quodam veteri legimus.

Ἄρκυν τε γλαρέων, λαιμοπέδαν γεράνων.

Nam hîc λαιμοπέδη idem est quod δειροπέδη, idest laqueus, quo gula auium constringitur, cum capiuntur. Ab Auibus rapacibus quoque prehenduntur, vt Aquilis & Falconibus. Albertus ait, quod Herodius (sic vocat Aquilam Germanam) altissimè volet; nam si aues magnæ quas insectatur, altius supra eas euaderent, vt Grues & Ciconiæ, rostrorum acie eam interimerent. Recitat M. Paulus [e]Venetus, Grues, Phasianos, Perdices, & hisce similes aues à rege magno Cham dicto venari, Grifalcis, Herodijs, seu Falconibus iuxta ciuitatem Caniganiorum; quod etiã tradit Sigismundus Baro, nempe Girofalcones capere Cycnos & Grues. Item Crescentiẽsis; & quomodo Lanarius Falco instituatur ad harum auium venationem suprà in eius historia dictum est: Galli Falconem Gruis, quasi Gruarium nominant, qui ad Grues capiendos institutus est. Vidit Budæus Accipitrem ex genere Perdicariorum Palumbis magnitudine Gruem tractim deturbantem, visenda solertia oculis inuolatam, ita vt præda torpens & in terram decidens à cane Leporario exciperetur. Per Grues mansuetas & domesticas alias capi auctor libri de natura rerum commemorat.

[a] *Lib. 3. de Aucup.*
[b] *Georg. 1.*
[c] *Æneid. 11.*
[d] *Epod. 2.*
[e] *Lib. 1. cap. 64.*

PVGNA CVM PYGMÆIS.

COMMVNIS illa & ab omnibus ferè recepta opinio de Pygmæorum cum Gruibus pugna, quam γερανομαχίαν appellauit Homerus, non ſolùm inter ignobiles & indoctos, ſed etiam inter clariſſimos quoſque, & varia rerum cognitione percelebres viros percrebuit: ita quidem vt ſi quis contra hanc, vel verbum vnum in medium protulerit, non modo accuſandus vanitatis, ſed ab hiſce iure optimo irridendus appareat, cùm ipſi potiùs ſeſe deridendos exponant, & vanitatis accuſandos veritatis defenſoribus. Nos quidem tantam dicendi proteruiam omni ratione præterquam ſolius auctoritatis veterum, alienam æquo animo ferre non poſſumus, veritatem tanquam communem vitæ in contemplatione verſantis ſcopum maximè amantes. Hæc igitur peruulgata ſententia, cùm tot tantosque aſſertores habeat, & veterum præclaros aſſeclas, tanquam tutores ſummos ſuſpiciat, rectè me facturum arbitrabor, ſi ſcriptorum veterum, qui in hanc ſententiam conïurarunt, & eorũ qui ſeſe huic opponant, quos paucos cognoui, teſtimonia huc in vnum conferam, & ex hiſce collatis aliquam veritatem aſſequar. Et cùm hęc magnam in auctoritate fidem habeat, ab ea incipiam, quæ mihi eſſe maximi momenti videtur. [a] Ariſtoteles non tantùm ſcripſiſſe ex aliorum ſententia, ſed neſcio qua de cauſa id ratum habens aſſeruiſſe viſus eſt his verbis, in quibus aduertendum etiam quod videatur ſibi de migratione contradicere. *A verno autem, inquit, ex tepida regione ad frigidam ſe conferunt æſtus metu futuri. Et alia de locis vicinis diſcedunt, alia de vltimis, prope dixerim vt Grues faciunt, quæ ex Scythicis campis ad paludes Aegypto ſuperiores, vnde Nilus profluit, veniunt, quo loco pugnare cum Pygmæis dicuntur. Non enim id fabula eſt, ſed certè genus tum hominum, tum etiam equorum puſillum (vt dicitur) eſt, deguntque in cauernis, vnde nomen Troglodytæ à ſubeundis cauernis accepere.* Et [b] Philoſtratus: *Pygmæos*, inquit, *ſub terra degentes ſupra Gangem poſita loca incolere, & ſicut fama de ipſis prædicat, viuere non vanum eſt.* Et Baſilis apud Athenæum Pygmæos aut homines eſſe paruos qui cum Gruibus bellantur & Perdicibus inequitant. At [c] Menecles contrà apud eundem, Pygmæos ait aduerſus Perdices & Grues pugnare. Ab his non diſſidet etiam Plinius ſuos maiores ſecutus, *Inducias*, inquit, *habet gens Pygmæa abſceſſu Gruum cum iis dimicantium.* Et alibi: *Geraniam*, de qua etiam alibi nos, *vrbem fuiſſe commemorat, in eo tractu, quem Scythæ Arotêres tenuere, vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos barbari vocant, creduntque à Gruibus fugatos.* Pygmæi, inquit diligentiſſimus Homeri commentator Euſtathius, ſtatura ſua ne cubitum quidem æquant, denominatur enim à pygone: eſt autem πύγων vel πυγόνιον interuallum quod cubitu flexu ad initium vſque parui digiti, vel ad manuum extremam digitis in pugnum, quem Græci πυγμὴν vocant, vt inde etiam Pygmæi à pygone dicti videantur quod eorum menſura non cubitum totum, ſed ad pygmen vſque tantum impleant, pertingit. [d] Plinius Pygmæos Spithamæos vocat, & narrari ait ternas Spithamas longitudine eſſe, hoc eſt, ternos dodrantes non excedere. Idem [e] Gellius ferè aſtruit, inquiens Pygmæi qui longiſſimi ſunt, non ſuperant pedes duos & quadrantem. De his traditur, quod cornua etiam ſibi apponant & arietum præ ſe ferentes ſpeciem (ἐν σχήματι κριῶν: niſi mauis legere inquit Ornithologus ἐν χήμασι κριῶν, vt arietibus eos in pugna inequitare intelligamus) vt Hæcatæus ait, crepitaculis quibuſdã ſonent, & hoc modo Grues ſuos hoſtes (τὰς πυγμαιομάχους γεράνους) qui breuitatem ipſorum contemnunt, vlciſcantur. Hanc eandem de Pygmæorum pugna hiſtoriam non pauci ætatis noſtræ ſcriptis ſuis ſignificãrunt, nouis quibuſdam figmentis rem (vel potius mendacium) augentes. Pygmæi loca montana Indiæ tenent, quibus vicinus eſt Oceanus, vt citat ex Papio Bartholomæus Anglicus, dicuntur pugnare contra Grues, à quibus armati ferro aliquoties deuincantur. Quod idem paulò laciùs [f] alibi tradit his verbis: Supra hos (Aſtomos) extrema in parte montium Spithamæi Pygmæi narrantur, ternas Spithamas longitudine, hoc eſt, ternos dodrantes nõ excedentes, ſalubri cælo, ſemperq; vernante, montibus ab Aquilone oppoſitis: quos à Gruibus infeſtari Homerus quoque prodidit. Fama eſt inſidentes arietum caprarumque dorſis, armatos ſagittis veris tempore vniuerſos ad mare deſcendere, & oua pulloſq; earum alitum conſumere: ternis expeditionem menſibus confici, aliter futuris gregibus nõ reſiſti: Caſas eorum luto, penniſque & ouorum putaminibus conſtrui. Ariſtoteles in cauernis viuere Pygmæos tradit. Cætera de his vt reliqui. Sed Plinius Homerum citans intelligit eos verſus quos habet principium libri tertij Iliados, quibus pugna Troianorum cum Gruum pugna comparat, ſunt autem hi;

Αὐτὰρ

[a] 8. Hiſt. capit. 12.

[b] Lib. 3. de vit. Apoll.

[c] Lib. 9. capit. 22.

[d] Lib. 7.

[e] Lib. 9.

[f] Lib. 7.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι
Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς
Ἠΰτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρὸ
Αἵ τ' ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον
Κλαγγῇ ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων
Ἀνδράσι πυγμαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.
At postquam instructi unà fuerunt cum ducibus singuli,
Troiani quidem cum sonitu clamoreque incedebant ut aues,
Tanquam clamor Gruum est in aëre
Quæ postquam hyemem fugerunt & immensum imbrem
Viris Pygmæis cædem mortemque ferentes.

D. [f] Augustinus etiam Pygmæos admittere videtur, & qualis apud nos ratio redditur de monstrosis hominum partibus, talem etiam de monstrosis quibusdam gentibus reddi posse putat, Deus enim, inquit, creator est omnium, qui vbi & quando creari quid oporteat, vel oportuerit ipse nouit &c. Augustinum sequitur Scholiastes eius Ludouicus Viues. Iam verò [g] Strabo diligentissimus antiquorum perscrutator ab his omnibus dissentit, & inter poëtarum figmenta enumerans, allatis eisdem Homeri carminibus. *Non enim*, inquit, *per Græciæ quidem loca Grus ad meridiem delata spectatur: in Italia vero & Hispania nullo modo vel Caspia vel Bactriana. Ad meridianum igitur oram maritimam cunctam se extendente Oceano, ab vniuersa fugitantes hyemem & traditos in fabulis Pygmæos. Quod si posterioris ætatis homines Aethiopas ad eos, qui iuxta Aegyptum habitant, solos traduxerunt, Sic etiam Pygmæorum sermones nihil ab antiqua pertinent.* Hæc ille, & rursus: *Qui autem*, inquit, *Erembos fingit proprium vnum Aethiopiæ genus, & aliud Cephronorum, & tertium Pygmæorum, & alia innumerabilia minus credulitatis consequentur, cùm præter hæc quod haud fide digna proferant, quandam historicæ & poeticæ confusionem demonstrant, similesque sunt illis, qui Sidonios in mari Persico aut alibi ad oceanum ferant, aut Menelai errorem, & Phœnicum extra Oceanum ponentes.* Huius incredulitatis caussa est non minima, quod sibi ipsis dicendo inulcem aduersantur, itaque si Pygmæi non sint, nec eos cum Gruibus pugnare necessarium est. Idemque eodem libro confirmat hisce alijs verbis: *Nec Aeschyli qui canino capite & oculatis pectoribus & monoculi. Quibus in rebus nec ipsis qui pedestri sermone historiæ formam conscribunt, mentem in multis adhibemus, nisi fabulamenta eos scribere cõfiteantur. Namque initio statim clarum est, eos fabulas sponte sua contexere, non per ignorantiam, sed impossibilium figmenta admirationis & voluptatis gratia. At per ignorantiam putantur, cum maxime & credibiliter falsa de occultis & ignoratis per fabulamenta conscribant. Hesiodum nemo vtique iniustitiæ criminaretur, qui semicanes & longa ferentes capita dicit & Pygmæos. Hæc enim haud Homeri sunt fabulosa fingentis, quorum è numero & isti sunt Pygmæi.* Et idem author vniuersos [h] alibi Indiæ scriptores, fabulamenta scriptis commendasse affirmat, vt erant Megasthenes & Deimachus, quorum fides prorsus abroganda, nam & hi sunt, qui etiam Pygmæorum aduersus Grues pugnam & decantata iam pridem ab Homero prælia innouarunt. Nos quidem huic postremæ auctoritati subscribimus, & quæ de Pygmæis referuntur in poëtica fabulamenta scripsisse, quæ primùm inter poëtas qui extant, Homerum excogitasse & scripto mandasse constat, ac inter suos Iliadis libros mira quadam suauitate miscuisse; summo enim studio suis similitudinibus auditorem lectoremque instruit, vt eleganter ad Homerum in *πυγμαιομαχίᾳ* notauit Eustathius inquiens: per Gruum comparationem Troianorum tumultum amplificat. Pygmæos autem tanquam iucundam fabulæ partem introducit, animos auditorum abducit more solito. Hunc igitur poëtarum principem etiam cæteri quotquot sunt poëtæ imitati sunt, comparationis tam in heroum ac principum pugna describenda, quàm etiam in alijs, conuenientis aptæque similitudinis suauitate allecti, cuius postea frequens vsus in scriptis fabulæ fidem dedit. [i] Oppianus,

[f] *Lib.16. de Ciuit. Dei cap.8.*
[g] *Lib.1. Geograph.*
[h] *Lib.3.*
[i] *Lib.1. de piscib.*

Et velut Aethiopum veniunt, Nilique fluenta
Turmatim Palamedis aues, celsaque per altum
Aëra labantes fugiunt Athlanta niuosum,
Pygmæos imbelle genus paruumque fatigant,
Non per turbata procedunt ordine densa
Instructis volucres obscurant aëra turmis,

Et alij quoque poëtæ quamplurimi hanc eandem *γερανομαχίαν* recensentes ad risum plerunque & ad iocum vtuntur; Iuuenalis,

Ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis

Mox impar hoſti, raptuſque per aëra curuis
Vnguibus à ſaua rapitur Grue.

Et Bapt. Mantuanus:

Pygmæi breue vulgus iners plebecula, quando
Conuenere Grues longis in prælia roſtris
Sublato clamore fremunt, dumque agmine magno
Hoſtibus occurrit, tellus tremit Indica, clamant
Littora, arenarum nimbis abſconditur aër
Omnis & inuoluit paluis Solemque polumque
Et genus hoc hominum natura imbelle, quietum
Mite facit Mauors, pugnax, immane, cruentum.

[k] *Lib. 1 Saturn. cap. 4.* Citantur à Iuſto [k] Lipſio Papiniani de Domitiani ludis verſus iſti, quos quanquam Pygmæos non nominent, ſed pumilos, qui cum fœminis in pugnam proficiſcuntur, hic tamen inſeram, tanquam de illis agerent: nam Grues pugnantes nominant.

His audax ſubit ordo pumilonum
Quos natura breui ſtatu peracto
Nodoſum ſemel in globum ligauit.
Edunt vulnera, conſeruntque dextras
Et mortem ſibi qua manu minentur,
Ridet Mars pater & cruenta virtus.
Caſuraque vagis Grues rapinis.

Sunt qui Pygmæos tam paruos eſſe velint in Æthiopia, vt ſunt pueri ſeptem vel octo annorum, velut legere eſt in quadam epiſtola ſcripta ad Pontificem Romanum. Albertus Magnus, quod apertè cerneret, quæ de Pygmæis traduntur, anilia eſſe, exiſtimat eos genus Simiarum eſſe, quod hominum geſtus ſermonemque imitetur. Mihi verò Simias dari humano ſermone vtentes, nouum eſt; qua de re Deo fauente in Simiarum hiſtoria latiùs agam. Cùm itaque Pygmæos dari negemus, Grues etiam cum ijs bellum gerere, vt fabulantur, negabimus, & tam pertinaciter id negabimus, vt ne iurantibus credamus: quare reſtat, vt ad veriora ſermo noſter accedat, videndumque eſt, nunquid alios hoſtes Grues noſtræ habeāt, quibuſcum vel pugnent, vel ſaltem odium exerceant.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

INTER Gruum itaque hoſtes ceu ferociſſimi & qui plus negotij ipſis faceſſunt, Aquilæ ſunt, & Accipitres, de quibus quantopere ſibi metuant, elegantiſſima ſimilitudine oſtendit Q. Calaber, quæ talis eſt. *Circumquaque autem reſonabant*, inquit, *immenſo ploratu omnes ædes: ploratus verò fœminarum nõ diſſimilis erat Gruum clangori, vbi cernunt Aquilam ex alto per aërem irruentem. Non enim eſt illis animus in pectore præſens, ſed ſolum longo reſonant ſtridore ſacram fugientes alitem: ſic quoque Troianæ fœminæ aliundè aliæ vlulatum edebant.* Idem odium celeberrimum illud Hetruſcorum decus poëtarum Ludouicus [a] Arioſtus indicat, Rinaldum Falconi Gruem perſequenti, Angelicam Grui Falconem fugienti comparans.

[a] *Cant. 1.*

Piu che ſua vita l'ama egli, & deſira,
L'odia e fugge ella piu che Grù Falcone.

Quanquam verò tantoperè perhorreſcant rapaciſſimum & audaciſſimum illud volucrum genus imbelles alioqui noſtræ Grues, attamen non ſemper ita fracto ſunt animo, vt ſeſe defendere aduerſus eas non tentent, quin ſæpe, cùm ſeſe ab Aquila eminus impeti perſpiciunt, in orbem, inquit Ælianus, conſiſtunt, & contractæ in ſinum, falcatæque exiſtunt, atque ordinatim tanquam acie inſtructa, ſpeciem pugnæ oſtẽdunt: quare Aquila regreditur: eæ autem ad tergum præteruolantium collis & capitibus admittentes inter ſe & coniunguntur arctiùs nullam requietem laborioſi volatus capiunt. Itaque laborem facilem efficiunt. Hæc Aelianus, quibus addendum Grues, quando ſupra ſe venientem Herodium, hoc eſt, Aquilam, vel Accipitrem ſentiunt, roſtra ſua ſuperius erigunt, & prout poſſunt pro roſtri acumine ſeſe defendũt. Hæ eædẽ volucres, quas ante miro modo inuicẽ amare diximus ex probatiſſimis authoribus, nonnunquam ita inter ſe inuicẽ etiam diſſentiũt, vt inter ſe pugnam quàm acerrimam

rimā ineant, adeo vt ita pugnantes hominibus sese prius capiendas exponant sæpius, quàm pugnam deserant, eiusque rei testis est [a] Aristoteles, qui sic alibi scriptum de Gruibus reliquit: *Grues etiam pugnant inter se tam vehementer, vt dimicantes capiantur. Hominem enim expectare potius, quàm pugna desistere patiuntur.* Postremò illud in Grue præ cæteris admirandum est, quòd hausta vitis lachryma, vt [b] Ælianus prodidit pereat.

[a] 9. Histor. cap 11.

[b] Lib. 6. capit. 46.

PRAESAGIA.

MIGRATIO Gruum, vt hyemis initium imminere portendit, ita contrà cùm ad nos veniunt, æstatem præ foribus esse, vel saltem iam ver adesse demonstrat: quamobrem inter veris indicia Gruem vnà cum Ciconia enumerat Bapt. Mantuanus canens:

Iam satis vicina fabis, Grus ordine longo
Cum clamore volat, protectaque semina campis
Esurit, elingui venit alba Ciconia rostro.

Hinc est quod Hesiodus inter cætera agriculturæ præcepta, quæ nobis reliquit, agricolas admonet vt sedulò obseruent, quando Gruis vocem quotannis altè in nubibus clangentis audiāt, quoniam signum hæc auis arationis adferat, hyememque pluuiam prænunciet. Canit autem:

Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης
Ἥ τ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηροῦ, κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Contemplare etiam cùm Grus è nubibus altis
Assiduos agitat clangores, inuocat imbrem
Ventorumque hyemem, tempusque inducit arandi.

Idem hoc præceptum legitur apud facetissimum [a] Comicum his verbis:

Σπείρειν ὅταν μὲν γέρανος κρώζῃ ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν
Εἶτα δ' Ὀρέστῃ χλαῖναν ὑφαίνειν, ἵνα μὴ ῥιγῶν ἀποδύῃ.
Seminare quidem quando Grus crocitans in Lybiam decedit
Et temonem tunc nauclero dicit suspendentem dormire
Postea autem Oresti chlemam texere, vt non frigens spoliet.

[a] In Auibus.

Theognis quoque iubens, vt in tempore laboremus, & quisque opus suum aggrediatur, cui sese destinauit, ne postmodum aliorum diligentia tristemur, vt messis tempus accesserit, sumit exemplum à Grue, quæ agricolam ad arandum inuitat. Canit autem.

Arationis tempus.

Ὄρνιθος φωνὴν Πολυπαΐδη ὀξὺ βοώσης
Ἤκουσ' ἥ τε βροτοῖς ἄγγελος ἦλθ' ἀρότου
Ὡραίου, καί μοι κραδίην ἐπάταξε μέλαιναν
Ὅττι μοι εὐανθεῖς ἄλλοι ἔχουσιν ἀγρούς.
Auis vocem o Polypada, clarè clamantis
Audiui, quæ mortalibus nuncia venit arationis
Tempestiuæ, & mihi cor percussit nigrum
Quod mihi florentes alij habeant agros.

Grus, inquit Elias Venetus Scholiastes, quo tempore ab Aquilone ad nos redit, incipiendam esse arationem admonet. Auienus denique diligentem agricolam lætari, vbi primam Gruem volantem obseruauerit, pigrum verò, si hæc auis tardiùs aduenerit, monitus nimirum vterque tunc arandum esse, cum Grus superuolans clangore suo id indicauerit.

—— Quin & gaudebit arator
Plebe Gruum prima: gaudebit tardus arator
Agmine pigrarum.

Sic enim transtulit Auienus hoc Arati:

Χαίρει καὶ γεραίων ἀγέλαις ὡραῖος ἀροτρεύς,
Ὥριον ἐρχομέναις· ὁ δ' ἀώριος αὐτίκα μᾶλλον, idest

Agricola qui messem celeriorem (vel tempestiuè serere) desiderat, gaudet Grues maturiùs migrantes apparere: contrà qui tardiorem messem vel sementem (Theon vtroque modo exponit) optat, tardiori Gruum aduentu lætatur. Solet enim mox a Gruum migratione

hyems & pluuia ingruere, eaq; citiùs, si Grues maturè, & in magnis turmis appareant. tardiùs verò cùm serò, & non in magnis turmis, sed per interualla & pauciores, & passim moram diutius trahentes migrant. Quod tempus indicaturus Theocritus, Gruem ait aratrum sequi.

Α ἄιξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν ἄιγα διώκει
Α γέρανος τ' ἄροτρον, id est,
Capra cytysum sequitur, & Lupus capram
Grus aratrum.

Dilucidè admodum id tempus depingit Baptista Mantuanus.

Cùm redit autumnus, chelasq; ingressus Apollo
Mitigat ardentem tenebris maioribus æstum
Cum redeere Grues, cùm nix alpina reuerti
Incipit, & primis albescunt rura pruinis.

Et alibi iterum:

Lux ea Septembris vicesima prima ferendi
Principium faciens. nam tunc Atlanthides ortæ
Sole cadunt, redeuntq; Grues, & femina sulcis,
Iacta legunt.

b Lib. 10. Fastor.

Eleganter deniq; [b] Ambrosius Nouidius de Octobri.

Ecce polo actauus moda qua splendere calendis
Caperat, aurora tota sequente micat.
Ipse sed agrestis videt hanc dum mane supinis
Et qua fiat secum tempora fortè putat.
Strymoniæ cinxere Grues longo ordine calum
Ostendit clamans, continuitq; manum.
Atq; dies, inquit, iam sementina rediuit
Hactenus & iunctos increpat ille boues.

c Lib. 1. cap. 44.
d Lib. 7. c. 7.

Pluuias in primis portendit hoc volucrum genus, easq; accersere fama est teste [c] Æliano, clamitantes. [d] Alibi etiam turbulentè vociferantes, tempestatis atrocis minas intelligenti significare testatur. Imminente tempestate, non solent teste Arato, in alto oblongi Gruum ordines eodem ductu pergere, sed conuersi retrorsum feruntur. Vbi Theon, Grues, inquit, aiunt, cùm pluuiæ futuræ sunt, nec in sublime ferri, nec ita rectà pergere, sed retrocedere. Auienus ex Arato transtulit sic:

—— Si Thraicia per apertam
Sponte Grues trepidant, nec sese audacius æthra
Committunt.

e Li. 1. Geor.

Ælianus pariter tempestates ab his alitibus indicari ait, cùm retrò volant. Cùm nauta, inquit, in medio maris Grues videt reuertentes, & retrò volantes, contrarijs ventis impellentibus, eas ab itinere instituto absistere intelligit. Itaq; auium discipulus factus ad portum nauigat, & nauem incolumem seruat. [e] Virgilius quoq; inter alia etiam signa venturæ tempestatis, aut pluuiæ, Grues refert in altum sese attollentes:

—— Nunquam imprudentibus imber
Obfuit, aut illum surgentem vallibus imis
Aeria fugere Grues.

f Lib. de signis tempestatis.

Si manè volent & gregatim [f] Theophrastus manè futuram putat ostendere serenitatem, vespere autem, & ad multum tempus, vespertinam quoq; tempestatem expectandam. Et si volando retrò reflectant, ac ab incæpto itinere auertantur, tempestatem præsagire: quod postremum ex Theone quoq; dictum est, qui alibi etiam habet sic: *Quod si ventus & tempestas inciderint, retrò ferri solent & ordinem turbare, & metum clamore testari.* Et mox rursus, *Calatranquillo licet interdum retrò & inordinatè volent, æqualem tamen & continuum* (λεῖον) *volatum peragunt.* Fieri quidem videtur, vt cùm aër durior densiorq; (vt fit propter ventos & frigus & pluuias) occurrit, retrò vertantur Grues: cùm contrà lenis, placidus & æquabilis est, recta pergant. Expressit hæc quoq; Auienus, cùm canit.

Tunc & Strymonias circumuolitare (fortè rectà volitare) *repentè*
Suscipies, & per apta (versus est mutulus) *vbi mitior annus*
Sponte procellosum discesserit aëra cali.

Antonius Mizaldus hæc sequentia omnia inter signa pluuiam præsagientia refert. Clangentes aëria & præuia nubila pinnis alarum scribentes venientium pluuiarum fidem cum alijs

& ve-

& vehementer faciunt,& augent. Huius causam refert ad animalis imbecillitatem,inquiens tempestatum excessus non ferunt Grues,ideoq; horizontem eum,quem de vaporoso aëre,& suggerentibus nubibus destinatum pluuijs agnoscunt, mutuo clangore sub Pythagoræ littera se colligentes, celeriter præteruolant. Addit præterea non multùm à prædictis diuersa; Grues ab imis vallibus fugientes, & volatum humilem obliquè molientes, eumq; in locum,vnde euolarunt, reuolantes, pluuiosæ tempestatis, & hybernæ constitutionis præcones perhibentur, nec quoq; id absq; ratione. Corpus habent ad patiendum peropportunum,propterea valles idonea aquarum conceptacula,emissariaq; libenter non conquirunt. Porro demissum volatum exercent, quia tunc,

Austri permadidi nubila summa tenent.

Reuolant,vnde euolarunt pluuia & tempestate(ceu Herculea claua)ne vlterius progrediantur arcente. Idem Mizaldus,Grues, inquit, mane gregatim conuenire si videbis, vel vnde migrârunt,ilico remigrare,hyemalem tempestatem proximam esse moneberis. Item Grues tacitum securumq; volatum gregatim moliri, nec ilico pedem referre si animaduertes,blandam serenitatem (nam tempestatum vt diximus, excessum egerrimè ferunt,) nunciare ait. Plinius item Grues author est silentes per sublime volantes, serenitatem indicare. Ante blandam tranquillitatem, inquit Aratus(cum longam tranquillitatem futuram præsentiũt) Grues omnes simul ad eundem cursum (volatum coniunctum vno continuò ordine, & rectà extensum)ceu bona spe fretæ (ἀσφαλέως, tutæ à tempestatibus) pergent, neq; retro se conuertent in serenitate volantes. [g] Aelianus quoq; silentio & quiete volantes,serenitatem & tranquillitatem promittere Grues testatur: quòd si verò turbulentè clamitent,& turbato ordine volent, acerbam tempestatem denunciare. Deniq; cùm volant, nec iter flectunt, Theophrastus tranquillitatem polliceri asserit, quoniam Grues non antea volant, quàm aërem prospexerint vndiq; serenum.

[g] Lib.7.c.7.

DENOMINATA.

Γεράνιον apud [a] Dioscoridem, quædam herba est ita dicta, quòd in summis alis sursum spectantia Gruum capitula insint cum suis rostris. [b] Plinius quoq; tradit inter Geranij folia in cacuminibus capitula esse Gruum. Ab Hesychio & Varrino hæc herba dicitur γεράνιον genere fœminino. Latini non ineptè Gruariam nominant. Author is qui nomenclaturas varias Dioscoridi adiecit Pelonitin ab aliquibus vocari scribit(malim Pelargitin inquit Ornithologus) quod scilicet instar rostri vel Gruis,vel Pelargi, id est, Ciconiæ,pericarpia sua veluti acus quosdam rigentes proferat) & echinastrum (quòd acus illi veluti spicula in echino rigeant) & Geranogeronta : cuius formæ viriumq; descriptio, omnino eam, quæ pecten Veneris appellatur quibusdam,referre Ornithologo videtur: nec obstat, inquit, quod eadem fortè caucalis alibi dicta videatur: alia enim caucalis Dioscoridis esse potest.Est & alterum Geranium Dioscoridi folijs maluæ, cui in coliculorum cacuminibus apices quidam prominent similitudine Gruini capitis cum rostro,aut caninorum dentium, nullo in medicina vsu. Sunt in folliculo illo (pericarpio) Geranij secundi cum viridi colores alij plures, præsertim cinereus,tam præsenti totius colli capitisq; & rostri Gruini imagine, vt aptiore pictura ostendi à peritissimo pictore animalis eius tota ea pars non potuisset, vt notat Marcellus Virgilius. Est & Gruina inter secundi geranij nomenclaturas apud Dioscoridem. Ornithologo quidem eadem nominis ratio à Gruini rostri similitudine ad pericarpia in hisce stirpibus,in vtroq; Geranio conuenire videtur, etsi authores secundo tantùm generi hos acus ascribant,cui folia, vt maluæ vulgo cognito, pedem Columbinum vocant. Plinius Geranij genus vnum folijs cicutæ facit minutioribus; alterum verò anemonæ folijs &c. Putat Ornithologus hæc eum ex diuersis authoribus descripsisse, & vnum Geranij genus (possunt enim eadem folia vel anemonæ comparari, vel cicutæ vt minora sint tamen) in duo distraxisse. Est & tertium apud nos Geranij genus folijs pimpinellæ, sed magis diuisis, binis è regione, quam acum pastoris quidam vulgo nominant. Herba Roberti quoq; vulgò dicta, quàm inter sideritides ponunt eruditi, & alia quædam syluestris in montibus ferè nascens radice sanguinea (vnde nomen ei apud Germanos Blut vuortz) apices acuum instar habent eâdem qua Gerania effigie eminentes. Plinius id genus cui folia anemones, radicem,inquit,mali modo rotundam habet, cùm Dioscorides simpliciter ῥίζαν ὑποστρόγγυλον dixerit, hoc est,radicem subrotundam : ego oblongam,& teretem accipio. Radix è Geranio,inquit alibi Plinius,peculiariter

[a] Lib.3. cap.131.
[b] Lib.26. cap.11.

culiariter ſecundis inflammationibusque (legit Ornithologus inflationibus ex Dioſcoride & ipſo Plinio in præcedentibus de Geranio ſcriptis) vuluarum conuenit. Quinquefolij herbam aliqui Germanicè vocant Kran ſutſz, ideſt Gruis pedem, quaſi γερανοπόδιον, quod vocabulum à Dioſcoride ſpeciei Lychnidis coronariæ adſcribitur. Γεράνια, quæ ſecundum aliquos hydna dicuntur, hoc eſt tubera, vt notat Euſtathius. Legitur apud [c] Theophraſtum. Cranium, tuber & fungus radice carēt; Græcè ſic: ὕδρον, μύκης, πύξος, κράνιον. Sed [d] Athenæus pro duabus poſtremis vocibus habet πέζις καὶ γεράνιον, quanquam is locum Theophraſti citat non ſuper carentibus radice, & ſuper habentibus corticem leuem. Hydnon eſt, quod aliqui teſte [e] Theophraſto Aſchion vocant; verùm hîc quoque Athenæus pro Aſchion legit γεράνιον. Quærendum an tuberi appellatio cranij melius conueniat propter rotunditatem. Γερανία apud Pygmæos regina fuiſſe legitur, & honoribus diuinis affecta ob ſuperbiam ab irata Iunone in Gruem conuerſa, de qua infra latiùs dicetur. Γεράνεια Gerania (vel vt alij Latinè ſcribunt, Geranea, quod parum refert, cùm a Græcis hoc nomen tractum ſit) fuit vrbs in Thracia (in eo tractu, quem Scythæ Arotêres tenuere) vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos barbari vocāt, creduntq; à Gruibus fugatos, vt ſcribit [f] [g] Plinius, qui etiā alias locū eſſe refert in agro Laconico, licet Ptolomęus Geraniam Laconico agro tribuat. Geranthæ vrbs Laconiæ eſt Pauſaniæ, ſed apud eū γερόνται legimus, nō γέρανθαι, eadē fortè vt quidam volunt cum γερανία, ſiue γεράνεια. Plinij Peleponenſi oppido in Laconia, quod olim ab Homero ἐνόπη dictum ſcribit Pauſanias, quamuis alij locum quendam Cardanulę vicinum Geraniam vocent, & Strabo alios putare πάλαια Ennopen eſſe ſcribat. Geraniæ ciuis γερανεὺς dicitur & γερανειάτης; Plinio rurſus in ora Græciæ oppidum eſt Geranea. Gerania vocatur promontorium in Mergaride, (cuius meminit Lyſias) in mediterranea vergens, ac oblongum indeque à figura nuncupatum teſte Cælio. γεράνεια mons eſt (cuius etiam meminit [h] Plutarchus, ſub quo Thucydides Tripodiſcum oppidum deſcribit) inter Megarum & Corynthum, à quo ſe præcipitem Ino dedit, cùm fugeret Athamantem, vt meminit etiam Scholiaſtes Pindari in argumento Iſthmiorum. Huncmontem Geraniam fuiſſe appellatam ſcribit [i] Pauſanias, quia Megarus quidam in diluuio aduolantium Gruum clangorem eum tranauerit. Et alij à Deucalione nomen impoſitum arbitrantur, qui Gruum beneficio ſe à diluuij clade ſeruauit & clangorem Gruum ſequendo ad hunc montem primùm appulerit. Γερανῖδαι Geranidæ incolæ Phocidis ſunt Heſychio & Varino. γεράνεια Gerania Stephano oppidum Phrygiæ. Geranochrus color eſt Lanæ à Gruibus vocatus apud Hermolaum. Apud Plinium in epidico de Geranio video mentionem haberi, corruptis licet vulgatis codicibus. Cerinum, inquit, vel Geranium, & epiphonema ſtatim per annotationem ſubiūgit, Gerrę maximè. Hanc verò (veſtem) à colore Gruis cineritio puto dictam, vt ea ſit quam Grę ci σποδιοειδῆ vocant, vt notat Cælius [k] Calcagninus. Γεραιοπίπας legitur in ſcripto quodam Hieronymi ad Euſtochium, de ſene quodam monacho. Huic, inquit, inimica caſtitas, inimica ieiunia, prādium nidoribus probat, & altilis γεραιοπίπης, vulgo Pipizo nominatur. Quem locum annotans Cælius [l] Rhodiginus, ait ſe malle legere γέρων ὀποπίπας, ideſt, ſenex temulentus, quem plebea, inquit, voce Pipizonem dici ſolitum conieċtamus; nam πιπίζειν ſugere ſignificat. At quamuis vterque errores habeat, magis tamen mihi Cælium ipſum erraſſe apparet, quem hunc locum obſcurum alioqui ac deprauatum non illuſtraſſe corrigendo, ſed deprauaſſe conſpicimus, & Hieronymum in deteriorem ſenſum detorſiſſe. Quid enim γέρων ὀποπίπας, ideſt, ſenex temulentus ſit, non aſſequor, tum præſertim eum ad hunc ſenſum referendum ſit, tum etiam quod ὀποπίπας vocabulum non parum ſit Græcæ linguæ peritis ſuſpectum: vtrum nam alibi magis, quàm apud Suidam reperiatur, qui annotat κατὰ μίμησιν φωνῆς fictum eſſe hoc vocabulum, à πιπίζειν ſignificante μύζειν, ſiue μυζᾶν ideſt ſugere, quamuis Atticis in eo ſenſu vſurpatum non ſit. Nam huius vocabuli in fæminino genere ab eo ſumpti & expoſiti (ὀποπίπας τὰς τοὺς ὄνυς περισκοπούσας) authorem citat Ariſtophanem Comicum Athenienſem hæc verba in ſuis comœdijs ſcribentem:

Τὰς μοιχοτρόπους, τὰς ἀνδρεραστρίας καλῶν,
Τὰς ὀποπίπας, τὰς προδότιδας, τὰς λάλους.

Autor theſauri linguæ Græcæ ſcribit in vulgaribus editionibus Ariſtophanis non legi ὀποπίπας, ſed ὀπεποτίδας, quod verum eſt, eamq; ſcripturam longè alijs præfert. Neſcit enim an ὀποπίπας a quopiam in fæminino genere vſurpetur, cùm ſimilia ei compoſita non à πιπίζειν, ideſt μύζειν, vt Suidas, ſed ab ὀπιπτεύω deriuari, quod eſt circumſpicio. Nec quoque Cælij correctio conuenire poteſt, cùm contra Grammaticas leges & conſtructiones peccet, ait enim γέρων ὀποπίπας, cùm potiùs dicere debuiſſet γέρων ὀποπίπης in maſculino genere. His igitur de cauſis nos aliter hunc locum emendauimus, legendumq; apud Hieronymum

cenſemus,

[c] Lib. 1. capit. 9.
[d] Lib. 2.
[e] Lib. 1. capit. 10.
[f] Lib. 4. capit. 11.
[g] Lib. 4. capit. 15.
[h] In Arato.
[i] In Atticis.
[k] In Epiſtolis.
[l] Lib. 13. Ant. lect. capit. 11.

censemus,& altilis γεράνω πίππος, idest, Vipio vel Gruis pullus,additis mutatisque paucissimis litteris,& ex vno vocabulo duobus factis. Hæcque emendatio apta & maximè rebus,de quibus Hieronymus,loquitur,accõmodata est. πίπποι enim in plurali numero apud [m] Athenæum inuenio,καὶ τοσῶν ὀρνίθων οἷς πίππους καλοῦσι, idest,auium pullos(quamuis me non lateat Ælium Lampridium in Alexandri vita Pipiones pro Columbarum pullis capere) Porro πίππον quem Pipionem Latini transferunt, à voce magis, quàm à quauis alia re nomen traxisse mihi videtur. Quod idem dicit Aristophanis Scholiastes: λέξιν πεποιῆσθαι κατὰ μίμησιν τῶν ὀρνέων,& Hesychius κατὰ μίμησιν τῆς τῶν ὀρνέων φωνῆς,dicente [n] Aristophane: [m] Lib. 9. [n] In Auibus.

Ἰὲ Ἰὲ τῶν ὀρνέων, Ἰὲ Ἰὲ τῶν κοψίχων.
Οἷα πιππίζουσι, καὶ τρέχουσι διακραγόντες.

Sed notandum est Scholiastem Aristophanis & Suidam,nec non textum Aristophanis scriptum habere πιππίζουσι gemino π. Hesychium verò vnico; quàm scripturam esse meliorem vel ex eo patet (vt inquit autor thesauri linguæ Græcæ.) quod subiungit accipi id verbum pro ποτίζειν. In hac enim significatione vnico π scribendum est, vt κεπίσκειν, vtpote à πίω deriuatum anadiplosi duarum litterarum initialium. Atque ita malim & πίποι pro πίπποι præsertim cùm apud Latinos quoque scribatur Pipiones & pipire vnico p, quæ à Græco originem traxisse extra controuersiam est. Proinde ita correctus hic locus meliorem habebit sensum,nam quod altilis γέρανη πίπος, siue Vipio ab antiquis & alijs quibusdam in delicijs mensarum habitus sit ex Cornelio Nepote apud Gellium notum est, vt mox dicetur, vbi de vsu in cibis tractauero. [o] Plato γερανοβοτίας esse scribit in Thessalicis campis,idest,gregem Gruũ pascentium. Sed Pollux ex Platone γερανοβοσίας legit per σ, hoc dialecto communi;illud Attica. Est & à Gruibus denominatus γερανίτης λίθος, Geranites lapis siue gemma: ita enim [p] Plinius, *Ab animalibus*, inquit, *cognominatur carcinias marini cancri colore, echites vipera, scorpites Scorpionis aut colore aut effigie, Scarites scari piscis, triglitis mulli, ægophthalmos, caprino oculo, item alia suillo, & à Gruis collo Geranites:* Legendum autem hîc pro collo colore,neque enim collum à cæteris partibus diuersum colorem habet, quo magis ab hac parte denominationem sumeret. Idipsum ante me aduertit diligentissimus Dalechampius,& veteris codicis autoritate comprobauit. Est quoque vox apud [q] Athenæum τρυγέρανον in vulgatis codicibus. Quid autem hæc vox significet,non assequitur Ornithologus. Legitur autem id vocabulum in hisce versibus: [o] In Ciuili. [p] Lib. 37. cap. 11. Τρυγέρανον [q] Lib. 13. cap. 21.

Ὥσπερ ὁ Σέλευκος δεῦρ' ἔπεμψε τὴν τίγριν
Ἣν ἴδομεν ἡμεῖς; τῷ Σελεύκῳ πάλιν ἔδει,
Τὴν ἡμᾶς παρ' ἡμῶν ἀντιπέμψαι θηρίον.
Τρυγέρανον, οὐ γὰρ γίνεται τοῦτ' αὐτόθι.

Idest, vt vertit Natalis de Comitibus.

Velut Seleucus misit huc ipsam tigrim
Quam vidimus, sed quam Seleuco oportuit
Hinc nos feram misisse contra munere?
Trigerannon? Haud illic profecto nascitur.

Quo loco interpres mauult legere τρυγέρανον quod est, magnam Gruem: sed nullam authoritatem adducit, qua hanc vocem etiam ab alijs veteribus vsurpatam comprobet, quod facere debuisset. Ego ne quidem simile quid apud authores comperi; itaque melior atque correctior est Dalechampij versio, qui magnam operam in Athenæum interpretando præstitit; distinguit autem per interlocutores hoc modo. Athenæus correctus.

A. Vt Seleucus istuc hanc misit tigrim,
Quam nos ipsi vidimus: ad Seleucum rursum oportuit
Vicissim nostratam feram aliquam nos remittere
B. Quam cedo? A. Gruem. nulla ibi nascitur.

Legit igitur pro τρυγέρανον duo vocabula diuisa sub diuersis personis interrogante & respondente, hoc pacto, A. τί? B. γέρανον,&c. Congruo apud Latinos verbum pro conuenio & consentio, tractum à Gruibus teste Festo, quæ non se segregant, siue cùm volant, siue cùm pascunt. Hinc congruus adiectiuum hoc est conueniens & incongruè aduerbialiter pro inconuenienter & ineptè vsurpatur: eadem ratione & incongruere. Ingruo est confertim & cum clamore impetum facio, more Gruum, quę non nisi magno agmine & vehementi clangore volitant, irruunt & incurrunt: vnde [r] Plautus: *Nostri contrà ingruunt, vicimus vi feroces.* Et [s] Columella, *etiam ingruente hyeme frumenta iacimus*. Dicitur enim de bello, de pluuia, de tempestate, ruina & huiusmodi. Grus canens gruire dicitur, cantare la Grula Hispanis. [r] In Amphitruone. [s] Lib. 2.

HISTORICA.

EONICVS Tomæus, philoſophus inſignis, qui cum Florentiæ ſub Demetrio Græcas litteras didiciſſet, primus Latinorum ph loſophorum Patauij Ariſtotelem Græcè interpretatus eſt; hic inquam quomodo ex Gruis morte, quam domi ſuæ alebat, & ſibi moriendum breui eſſe coniecit, ſic refert [a] Paulus Iouius. Peruenit veneranda barbæ canitie ad ſeptuageſimum tertium ætatis annum; mediocri ſubſtantia, ipſaq; ciuili frugalitate, & cælebs & felix, quod nemo vel innocentiæ & doctrinæ conſcientia, vel munditia corporis vel animi nitore beatior ætate noſtra fuerit. Aluerat domi Gruem, de manu ipſius ſenili oblectamento cibaria capientem, per quadraginta annos. Is ſenio tabefactus cum perijſſet, ex eius deſiderio triſte omen concepit, prædixitq; nullo laceſſitus morbo, ſe non multo pòſt adamati Gruis fatum, maturo vitæ exitu ſecuturum. Alia de Ibyci Rhegini poëtæ Lyrici interfectoribus legitur hiſtoria, & Gruibus præter rerum ordinem ſcelus detegentibus. Ibycum enim illum ferunt, cum in ſolitudine à latronibus comprehenſus eſſet, & ne occideretur intensè precaretur, additis etiam minis, vt ſi ipſum occiderent, Grues quę forſan ſuperuolabant, ſceleris tam atrocis vltrices fore: cæterùm cùm non obtemperarent nequam illi homines, Ibycumq; interfeciſſent. per multum quidem tempus ignoto crimine latuerunt, donec tandem accidit, & vnà in theatro ſedentes conſpicati Grues ſuperuolare: nam tunc vno ex illis vel metus, vel potiùs ludibrij cauſa dicente, *ἴδε, αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι*, hoc eſt, ecce Ibyci Grues, aliquis ex circumſtantibus ea verba vt accepit, ad magiſtratum detulit, latroq; comprehenſus, facinusq; confeſſus vnà cum ſocijs pœnas dedit. [b] Plutarchus futilis linguæ incommoda recenſens, inter alia hoc quoque in exemplum traxit. Ibycus, inquit, poëta cùm in latrones incidiſſet, iam occidendus, Grues fortè ſuperuolantes obteſtatus eſt. Aliquanto poſt tempore cùm iidem latrones in foro ſederent, rurſumque Grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabant in aurem, *αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι πάρεισιν*, id eſt, *Ibyci vltores adſunt*. Eum ſermonem aſſidentes in ſuſpicionem rapuerunt, maximè deſiderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam ſibi vellet ea oratio, hæſitanter atque inconſtanter reſponderunt. Subiecti tormentis facinus confeſſi ſunt. Atq; ita veluti Gruum iudicio pœnas Ibyco dederunt, ac potiùs ſuo ipſorum iudicio, vt dicitur, perierunt. Hæc ille, quæ vnico tantum verſiculo complexus eſt poëta Auſonius:

Ibycus vt perijt? vindex fuit altiuolans Grus.

Gregorius quidam Nyſſenus Epiſcopus, & Magni Baſilij frater, hiſtoriam hanc de Ibyci interitu penè totidem verbis exponit libro octauo, in quo de prouidentia diſſerit. Ciuitatem verò Corynthiorum eam fuiſſe aſſerit, quæ de latronibus ſupplicium ſumpſit. Quibus ex verbis faciliùs intelligimus carmen in Antipatri Sidonij epigrammate, quo hanc hiſtoriam perſcribit, & *σισυφίην κατὰ γαῖαν* ait id facinus vindicatum. Epigramma recitabo, latinum à quopiam factum.

Quondam ad deſertum venientes Ibyce littus,
Vitam prædones eripuere tibi.
Sæpe Gruum nubem imploranti, quæ tibi teſtes
Aduenere necis cùm morerere tuæ.
Attamen haud fruſtra, ſiquidem clangore volucrum
Siſyphio cædem eſt Eumenis vlta ſolo
Latronum genus heu cupidum lucri atq; rapinæ:
Cur vos nequaquam terruit ira Deûm?
Quando nec Aegyſthus, vatem qui occiderit olim
Atrarum occurſus fugerat Eumenidum.

[a] In Elogijs virorum doct. elog. 91

Ibyci mors.

[b] Lib. de futili loquac.

MORA-

MORALIA.

DIVVS Basilius & reliqui omnes sancti doctores tantis laudibus extollunt vigilantiam Gruum, & commune auxilij studium, vt inde tanquam præclaro, & eleganti sumpto exemplo animos nostros ad consimilia opera præstanda accendant, ac exhortentur. Ita D.[a] Ambrosius in primis eloquentissimus, dulcissimæ exemplum exercendæ policiæ, & reipublicæ bene gerendæ nobis expressit à Gruibus. In illis (Gruibus) politica quædam, inquit, est, & militia naturalis, in nobis coacta & seruilis. Quam iusto & voluntario vsu Grues in nocte solicitam exercent custodiam. Dispositos vigiles cernas, & cæteris consortibus generis conquiescentibus, aliç circumeunt, & explorant, ne qua ex parte insidiæ tendantur, atque omnem deferunt impigro sui vigore tutelam. Post vbi vigiliarum fuerit tempus impletum perfuncta munere in somnum se præmisso clangore componit, vt excitet dormientem, cui vicem muneris traditura est. At illa volens suscipit sortem, nec vsu nostro inuita, & pigrior somno renunciat, sed impigrè suis excutitur stratis, vicem exequitur, & quam accepit gratiam, pari cura atque officio repræsentat. Ideo nulla desertio quia deuotio naturalis, ideo tuta custodia, quia voluntas libera. Hactenus ille. Hanc eandem Gruum gubernandi rationem, homines teste [b] Æliano, regendi respub. doctrinam primum docuisse tradunt. In democraria illa, dignitatum ea communicatio per vices videtur quandam naturalem continere gubernationem, quale de Gruibus scripsit apud [c] Cassiodorum in edicto contra curiales, rex Athlaricus Gortorum. Grues, inquit, naturalem quandam nouerunt exercere concordiam, inter quas nulla priuata queritur, quia iniquitatis ambitus non habetur: vigilant vicissim: communi cautela se custodiunt. Hic honos nullis admittitur dum omnia sub communione seruantur. His etiam volatus vicaria çqualitate disponitur, vltima fit prima, & qui primatum tenuit, esse posterior non recusat; Sic quadam communione sociatæ sibi sine regibus obsequuntur, & voluntariæ seruiendo liberæ sunt, & inuicem se diligendo muniuntur. Quarum morem scriptores rerum naturalium contuentes politiam quodam modo inter ipsas commemorant, quas ciuico affectu viuere cognouerunt. Has si vos imitamini omnes à vobis prauitatum calumnias excluditis. Hucusque [d] Cassiodorus, apud quem etiam Theodoricus rex inertiam suam prodere attestatur, quisquis secum multa portauerit, nec cogitet de celeritate, qui delicata se maluerit conuersatione tractare. Grues enim pelagus transituræ, paruos lapillos vncis pedibus amplectuntur, vt nec eorum leuitas nimio vento rapiatur, nec natiua celeritas iniquis ponderibus ingrauetur. Hoc itaque imitari nequeunt, qui se ad publicas necessitates electos esse cognoscunt? Habent & Theologi sua ex Gruibus documenta. Iubentur enim homines earum vigilantiam imitari, quæ cùm excubias disponunt, vnum pedem tenent elatum, & in eo lapillum, vt si fuerint correptæ somno, cadat lapillus, ad cuius sonum excitentur. Ita inquam homines iubentur, ne remissè dormiamus, & arcto inertiæ somno sopiti opprimamur, excitemur ad sonitum lapidis cadentis, ad sonitum sanitatis, quæ nos deficit, ad sonitum vitæ, quæ sensim labefactatur, & consumitur; amplectamur mortis memoriam, cogitemus frequenter esse nos ab hac caduca vita migraturos: vt ita à vitijs abstracti, & virtutibus muniti alamus pietatem in Dei potentia, & misericordia contemplanda. Iubemur item vt Grues, misericordes esse, de quibus nimirum sæpius dictum est, quod ad destinatum locum venire contendant, quod excelsa petant, vt de excelsiori specula speculentur, quas petant terras, quod fidens nicatui præcat cateruas, volatus desidiam castiget, voceq; cogat agmen: quod vbi raucescit, succedat alia, quòd concors sit cura omnium pro fatigatis adeo, vt si qua defecerit, congruãt vniuersæ, lassatasq; sustollant, vsq; dum vires omnino reoùperent: Item quod nec in terra segnior earum cura sit, quod scilicet noctu excubias diuidant, & pondusçula digitis amplectantur, quç si fortè exciderint, somnolentiam arguãt, quod deniq; Aquilas fugiant. Simus ergo misericordes, sicut hç aues, vt in excelsa vitæ specula positi, nobis & alijs præuideamus, voce ad prædicationes pigros, & tepidos castigemus. Alternatim labori succedamus. Infirmos, & debiles ne in vita deficiant, asportemus. In excubijs domini per orationem & contẽplationem vigilemus: domini paupertatem & humilitatem & ipsius passionis amaritudinem, quasi quibusdam digitis apprehendamus, & si quid in mundo subrepere voluerit, statim clamemus, Aquilam id est

[a] Lib 5. Hex. c. 15.
[b] Lib. 3. cap. 14.
[c] Lib. 9. Variar cap. 2.
[d] Lib. 4. Variar. c. 47.

ſuperbiam & tyrannidem ante omnia fugiamus. Quemadmodum inſuper Grues cum vel Aquilam vel Accipitrem ſibi inſidiari perceperint, à duce ſuo, aut cuſtode excitatæ roſtro ſuperius elato ſeſe mutuò defendunt, ita etiam religioſi qui charitatis cultores gregatim morantur, ducem & vigilem habent, cui obediunt, & quem ſequuntur, vt illius prudentia atque abhortationibus, vbi vel ab iniquis, vel ab huiuſce praui ſeculi blandimentis oppreſſi, ſimul omnes ſeſe muniant, & aduerſentur. Iracundum hominem Grues etiam perquam eleganter exprimunt. Hæ enim inuicem ita dimicant, vt pugnantes ſæpe capiantur: haud aliter euenit iracundis, verbis & iniurijs inter ſe rixantibus, ita enim intentos litibus ſuis Diabolus nullo negocio rapit. Humilitatis quoq; exemplum ex Gruum migratione, quàm aptè elicitur. Migraturæ enim, ne ventorum ac procellarum violentia opprimantur, arena ſe ſaburrant, vel lapidem pedibus gerunt, donec ad exoptatum ſibi locum peruenerint. Eodem quidem planè modo cum nobis omnino ſit hocce ſeculi turbulentum pelagus tranandum, opus eſt, ne terrenæ vanitatis, aut proſperitatis blandiori aura ſuperbiores redditos, & bonorum cæleſtiumq; oblitos in profunda nos tartara, humani generis hoſtis præcipites det, pœnitentiæ arenis, vel memoriæ mortis, & pondere timoris diuini velut lapides nos præmunire, ferreq; quouſque totum tandem iter perfecerimus, hoc eſt, donec morientes ad ſecuras paradiſi ſedes, vbi omnia ſunt tuta, perueneriمus; nam arenam & ſalem, vt inquit [c] Eccleſiaſtes, & maſſam ferri facilius eſt portare, quàm virum ſtultum, id eſt, Diabolum, ac ſi dicat melius eſt onus pœnitentiæ, timoris, & mortis memoriæ ſuſtinere, quàm in inferno viro ſtulto, diabolo, inquam, ſubiacere. Pietas eximia, & mutuus amor Gruum nos quoq; ad inuicem amandos, pietatemq; colendam adhortari videtur. Si enim bruta eam exerceant, qualia Grues ſunt, quanto magis homines rationales tam eximiam, & neceſſariam virtutem colant? Grues ſi inter volandum aliqua ſociarum laſſa fuerit, agmenq; aſſequi non poſſit, hanc non tantum non deſerunt, & ignominia non afficiunt, ſed ſuſtollunt, leuantq; & laſſitudinis illius miſerantes ſuper proprijs alis in aëre ſuſtinent, donec vires ex quiete recuperet, & cæteris volatu æquiualere poſſit. Nonne ergo, & nos qui homines ſumus, & brutis præſtamus, cum vno eodemq; volatu omnes ad æternitatem aſpiremus, ſi quis ſociorum, aut vicinorum noſtrorum defecerit à via virtutis, ita vt propter peccati aliquam infirmitatem neceſſe habeat poſt alios remanere, debemus fouere, iuuareq; donec emendarit, vnaq; cum nobis volatum continuare iterum poſſit, quoſque perfectò itinere ad optatam metam perueniremus? Admonemur etiam eodem exemplo pauperum miſereri, eoſque conſolari, ne dura ea paupertate cogente quid iniquè perpetrent. Non minus ſalutare documentum eædem hæ volucres nobis præbent imminentibus imbribus ducem ſuum ſolicitantes, ne ſcilicet volantes ſe pluuia opprimat. Monent autem, vt & nos vbi rex noſter, vel dux, vel prælatus piger eſt, & ſocors ad bene operandum, ſuiq; exemplo nos pigros euaſuros metus eſt præfectos noſtros tarditatis, ac ſocordiæ admoneamus, ne ſimul omnes pluuiæ, hoc eſt, æterna damnatio tardantes præoccupent. Grues cum circa terram volant, tempeſtatem, cùm altiùs, quàm ſolent, ſerenitatem indicant, ita etiam, qui propter humum volitant, temporalibus hiſce addicti, vt ſunt plerumque auari, tempeſtatem æternæ mortis ſibi præſagiunt; contra ac illi, qui ceu altè volantes, altioribus & diuinis intenti æternæ proſperitatis ſerenitatem prognoſticantur, ipſamq; videntur adhuc in terris manentes ſpiritualiter præſentire. Dicuntur denique Grues in montibus Orientis arenas aureas deglutire quas tandem in tranſmarinis regionibus euomant: expertumq; eſſe ferunt, lapidem, quem volantes ferunt, mediante igne, in aurum tranſire. Eiuſmodi aues mundi doctores denotant, qui in montibus Orientis, hoc eſt, ſacræ ſcripturæ hauriunt, & deglutiunt aureas arenas, id eſt, dicta & præcepta Dei & prophetarum, quæ tandem in multiplicis ſcientiæ, & gratiæ conuertuntur, quoniam per prædicationem euomita in auditorum cordibus decoquuntur.

Iracundiæ typus.

Humilitatis.

[c] Cap. 22.

Pietas quid moneat.

HIE-

HIEROGLYPHICA.

VAM aptiſſimè depicta Grus vigilantiæ typus & ſymbolum hieroglyphicum eſſe poſſit, non ſolùm ex ſuperioribus cuilibet notum eſſe queat, quàm ex hoc etiam Ori Apollonis. *Aegyptiorum*, inquit, *ſapientes hominem ſibi ab aduerſariorum inſidijs cauentem, cùm volunt ſignificare, Gruem vigilantem pingunt. Hæ enim hoc ſeipſas præſidio cuſtodiunt, tota nocte per vices excubias agentes*. [a] Pierius Valerianus Gruem vigilantem exponit lapidem pede ſuſtinentem. Ita ſane is Gruem depingit, quemadmodum quoq; quidam typographi, vigilantiæ & diligentiæ monumentum. Ludouicus Dominicus in Italica deſcriptione theatri Iulij Camilli, inter imagines Ioui attributas: Sub Gorgonibus Iouis (inquit) erat imago Gruis, quę cælum volatu petens, roſtro caduceum tenebat, & elebante è pedibus eius pharetra, ſagittæ effuſæ per aërem cadebant diſperſæ. Similis icon in auerſa parte veteris cuiuſdam numiſmatis conſpicitur. Grus animum vigilantem ſignificat, qui iam defeſſus & faſtidiens mundum, eiuſq; impoſturas, tranquillitatis deſiderio ad cælum euolat, caduceum, hoc eſt, pacem & tranquillitatem gerens. E pedibus verò pharetra cum ſagittis excidit, hoc eſt, curæ huius mundi relinquuntur. In hanc ſententiam Pſaltes: *Quis dabit*, inquit, *mihi pennas ſicut Columbæ? & volabo & requieſcam*. Cælius Calcagninus per Gruem volantem indicari ait ſapientem ſublimia, hoc eſt, ſyderalis ſcientiæ gnarum, hunc enim, teſte Oro, iidem Ægyptij ſignificabant, quoniam Grus altè admodum volet. Mihi ideo per apertis alis, ſiue volantem Gruem Aſtrologum indicaſſe videntur ſapientes Ægyptij, quoniam hæc ales per conſuetudinem ſuam altiùs volando præbeat inditium mutationum temporis, quæ præuidentur ab aſtrologis. Quod teigiſſe quoq; videtur Pierius, addens inſuper: Quod ſi quam in alitem Plotinus hominem tranſmutari dixerit, qui abſq; ſapientia ſublimia tractauerit improbius, cùm nullam ille ſpeciem ponat ſublimis huius volatus, nempe Gruem ipſam ex Plotini ſententia commodè pinxerimus. Habet idem Pierius præterea alia quoq; ſymbola hieroglyphica, quæ, nequid deſit in hoc opere, hic aſcribam. Ex eo in primis collegio, quod Grues celebrant inter ſe, nonnulli dicunt democratiam (vtor interim eius verbis) hieroglyphicè ſignificari: cum pluribus enim conſultandum ſi quid rectè feciſſe voluerimus, & felicem rebus noſtris ſucceſſum optauerimus. Sanè quidem apud noſtros conſenſus, vnoq; partium in eandem ſententiam aut rem, latino vocabulo formam ab ipſis Gruibus videtur accepiſſe, vt inde congruere pro conuenire dicamus. Si autem volantem Gruem cum lapillo pinxiſſent, hieroglyphicum id prudentiam ſignificare dicebatur. Ex probatiſſimis enim authoribus didicimus, Grues, dum in ſublime volant, lapillum ideo geſtare, vt lapſu illius explorent, ſupra terram nè an mare volitent, quod intelligunt ex ſono, ac proinde conſidendum ne, an vlterius procedendum ſit. Pulcherrimum illud eſt, inquit idem Pierius, quod alij excogitarunt hominem, qui cum ætate mores minimè commutauerit, ſed eodem ſemper ingenio perſeuerauerit, per Gruis pennas indicari. Reliquarum enim auium pinnæ per ætates ferè omnes mutantur, nigreſſereq; in ſenecta perſpiciuntur, ſed Gruum eodem ſemper colore perſeuerant. Ego contrà ante cùm ex Ariſtotele, tum alijs etiam Gruum pennas in ſenectute nigreſcere dixi; nam prius ferè cinerei coloris ſunt, adeo vt mirum ſit, quod hoc ſcripſerit Pierius, quare magis probo quod ſubiungit hieroglyphicum, inſcriptum *Ordinis obſeruator*. Quin etiam in moribus, inquit, eadem propoſiti conſtantia conſideratur cùm Grues in volatu ordinem pertinaciſſimè ſeruent. Quare Palamedes apud Philoſtratum Vlyſſi obijcienti litteras non ab eo, ſed à Gruibus inuentas, reſpondit is, Grues quidem, quod ad litteras attineat, nihil adinueniſſe, verùm ad ordinem, quem nũquam Vlyſſes ſeruare didiciſſet, earum curam referri. Vlyſſem enim aiunt, quoties in bello, aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Aeneæ obuiam fieret, ordinem deſerere ſolitum, & ad imbecilliora declinaſſe. Non inelegans quoque illud eſt inſcriptum. *Laboris tolerantia*. Inde fatigatum laboribus hominem ſignificantes, alas vel pedes Gruum in manibus eius ſtatuebant. Ferunt ſiquidem non laſſeſcere vllo labore, qui neruos ex alis, aut cruribus Gruis habeat. Ait item Pierius Gruem bicipitem in oſtentis feracitatis indicium eſſe. Appion enim, inquit, tradit, Oeneo in Menide rerum domino bicipitem Gruem apparuiſſe, vberrimamq; eo anno annonam in Aegypto fuiſſe. Ad hæc autem ſub alio rege conſpectam quatuor capitibus inſignem lætiſſimumq; frugum omnium prouentum ſubſecutum. Sunt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem ſignificari tradant; quando-

Vigilantiæ hieroglyphicum.

[a] *Lib.17.*

Animi vigilantis.

Democratiæ.

Laboris tolerantia.

quidem ea ales omnino eſt veris & hyemis nuncia, modo recedens, propterea quòd calorem,& frigus peregregiè præſentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè ſublata vaſtum quid inclamat: cùm verò clementius eſt nacta cælum per interualla vocem emittit,& taciturna propemodum allabitur, atq; ita vel ex acceſſu, vel receſſu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur. Hucuſq; ex Pierio. Guloſi hominis icon Gruino collo ab Alciato exhibetur, cuius doctiſſimum emblema, quoniam in hoc opere ſemel ſcriptum eſt, hîc non repetimus.

EMBLEMATA.

ALIVD Aleiati emblema inſcriptum Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον, οὐκ ἐτελέσθη. Quid exceſſit? quid admiſit?

Italica Samius ſecta celeberrimus author
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui.
Quæ prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hinc rationem vrgens reddere quemq; ſibi.
Quod didiciſſe Gruum volitātum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem.
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent,
Qua ratione hominum vita regenda fuit.

Laudat hunc Pythagoræ verſiculum plurimùm adagiorum author,& meritò. Nec ſi ſic exerceremur quotidie, fieret vtiq; vt meliores, imo ſanctiſſimi euaderemus, Explicat autem ſic:

Lapſus vbi? quid feci? aut officij quid omiſſum eſt?

[a] Aliud eiuſdem emblema cum lemmate QVI ALTA contemplantur, cadere.

[a] *Emb.104.*

Dum Turdos viſco, pedica dum fallit Alaudas
Et iacta altiuolam figit arundo Gruem.
Dipſada non prudens auceps pede perculit, vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extenta qui ſydere reſpicit arcu,
Securus fati, quod iacet ante pedes.

Deſumptum eſt emblema ex epigrammate Antipatri Sidonij, qui & ipſe argumentum deprompſit ex fabulis Ægypti. Vertit hoc epigramma non inuenuſtè Ferdinandus Sanctius Franciſci frater, qui Alciati interpres eſt.

Qui prius & Sturnum matura è meſſe fugabam
Paſcentemq; auidè ſemina noſtra Gruem.
Excutiens torto ſaxum de verbere funda
Arcebam innumeras Alcimenes volucres.
Cum me lethales talos propè dipſas, amaram
Inſpirans bilem faucibus interimit.
En ego qui ſummum ſpeculatus ſum aëra, cladem
Non animaduerti, quæ fuit ante pedes.

Aliud legitur emblema apud [b] Nicolaum Reuſnerum cum lemmate Cura Sapiētia creſcit.

[b] *Embl.34.*

Siue volat Palamedis auis, Grus, ſiue quieſcit
Arreptum lapidem geſtat vbiq; pede.
Peruigilis ſignum curæ, mentiſq; ſagacis
Ceſſantem in vitium, ne malus error agat.
Odit homines ignaua opera, vigilanteq; longa
Stat vigili virtus firma labore diu.
Scilicet ars vſu, cura ſapientia creſcit,
Materiem vitijs dat diuturna quies.
Qui felix, & qui prudens vult eſſe, labores
Commoda dij vendunt cuncta labore graui.
Sic & Ariſtoteles fertur plerumq; lapillum
Peruigil inſomnis ſuſtinuiſſe manu.
Segnitiem fugiat, ſtudij qui flagrat amore
Ignauas odit ſorsq; deuſq; preces.

EPITHETA.

VIRGILIVS [a] Strymoniam Gruem vocauit à loco quo gaudet, Seruius Thraciam interpretatur, vnde & Thracum volucres dicuntur: Antipater Sidonius Βιστονίαν, Thraciam quoque vertit Brodæus. Thracia enim olim Bistonia dicebatur. Eodem epitheto vsus est [b] Lucanus: Ouidius [c] Threiciā. Dicuntur & Melicæ à Gellio, à Melo insula, quam Strabo inter Cretam Peloponnesumque interuallo æquali sitam à Peloponneso promōtorium Scyllænum, à Creta dictynennum habere prodidit; Francisco Petrarchæ etiam Phrygiæ dicuntur; hyberna Rhodopes Grus Statio, Vocantur & Naupliades volucres; item Λιβυκὰν γέρανον vocat Babrius apud Suidam. A volatu in epigrammate Græco & Oppiano ὑψιπετὴν, Homero ἠερίη, hoc est, in aëre volans (Eustathius etiam matutinam interpretatur) nam & [d] Virgilius aëriam Gruem vocauit, Alciatus altiuolam, Ausonius, altiuolam, vagam, profugam, aduenam: Quintianus à voce querulam, ταναόφθογγον Q. Calaber, idest longum & protensum sonum edentem. A victu Σπερμολόγοι, idest granilegæ, quòd scilicet terræ semina perscrutētur. A colli proceritate μακραύχενος ὄρνις, idest, auis proceri colli; ita enim pro Grue legitur ex Melanthio apud Athenæum: a pugna cum pygmæis πυγμαιομάχος Eustathio: ab ingenio cauta Iacobo [e] Zanazario; à gregario volatu iuncta nescio cui poetæ dicitur; hoc enim epitheтum inter schedas meas reperio sine authore, quare versus citabo:

Non aliter quàm si Grus inter nubila clamans
Iuncta volet, pennisque secet stridentibus auras.

A mutuo denique amore Tzetzes φιλαλλήλους nominauit, idest, inuicem amantes.

[a] Lib. 11. Aeneid.
[b] Lib. 8. de bello ciuili.
[c] Lib. 3. de arte.
[d] Lib. 10. Aeneid.
[e] In Arcadia.

PROBLEMATA.

QVÆRIT Ambrosius [a] Nolanus, cur Grues tardissimè volare videãtur, cùm longissima tamen itinera breui tempore conficiant. An quia, inquit, magno sunt corpore; magni enim corporis moles, quoniam hebes est, tarditatem parit, suo verò longo spatio longum tractum passim occupat. Quamobrem citius omnem metitur distantiam: nā longa nauis citius superat cursus spatiū quàm breuis; quoniam longioris mensuræ numerus minor est numero breuioris. Ea ratione citius bos tardissimi motus ad metam, quàm velocissima formica peruenit. An quia nō sentitur velocitas earum, quæ volatu celeri ac magno procurrunt, veloces nēpe sunt, quòd multum breuique tempore transeunt. Videntur etiam tardę, quoniam altè volant. Ea enim, quę à nobis magno tractu semota sunt, cùm etiam moueantur celerrimè, videntur non moueri, sed interdum potiùs quiescere, quemadmodum cernere est in stellis ac sole, qui manere creditur, cùm ocyssimè feratur. Altè verò volare Grues inditio est: nam perquam paruo corpore spectantur, dum ita volant, quæ magno sunt corpore ac pedibus, collo & alis maximè patent. Quærit [b] idem scriptor, cur Grues & noctu & interdiu vidēt & volant? aliæ aues si interdiu, non tamen noctu vident & volant, vt Palumbes, & si noctu, non tamen interdiu, vt Noctua? An quia natura, inquit, Gruum miserta est præter cæteras. Volaturæ enim longissimis itineribus nisi & interdiu & noctu volarent, non attingerent optatum sibi & constitutum locum. Nam præterquam quod sunt volatu perenni atque magno, ne eis quicquam deesset, tributus etiam nocturnus volatus est. An noctu volant non videndo, sed qualitatem aëris ventiuè sentiendo eius regionis lociuè, ad quem volare opus est? Noctu autem eas volare non videndo signum est, nam inter volandum passim gruunt, ita vt dux monere itinera videatur quæ ipsa facit: cæterarum vna & altera respondet, tanquam significaret se ordinem seruare, veluti in hominum ordine fieri solet, cùm per obscura iter faciūt. Noctu quinetiam volare secutas aeris qualitates, arguunt aliæ aues, quæ solent medijs temporibus de frigidis ad calidos, & de calidis ad frigidos locos volare; veluti Hirundines & Coturnices, quæ autumni principio de media Europa ad oras Africæ, atque veris initio de media Africa ad Europæ littora volatu vno transeunt, qui interdiu & noctu fit: in quo recta seruatur ab Auibus sentientibus aëris qualitas, ad quam transuolant. An noctu etiam volant, quia vident, si non diem, diluculum quoddam, quandoquidem vmbra terræ, quæ nox est, turbinatur in mucronem. Quamobrem quo productior fuerit ea vndique ambiens lumen sibi propinquius est,

[a] Probl. 21.
[b] Problemat 91.

atque magis illustrat interceptas tenebras. Non itaque si vmbra terræ sit prope terras multum obscura, etiam obscura est, in quocunque tractu longiore versus cælum. Lumen enim quod circumfusum est, lucem quandam in eam profundit. Quamobrem diluculum quoddã illuc accidit esse, aut noctem non adeo obscuram: atque præter hæc compertum est oculum quem illic contingat esse: & si in nocte minus obscura maneat, circumquaque tamen spectare lucentem aërem. Ob hanc rationem Olympus mons post occasum solis, qui ad radices eius sit, etiam aliquas horas vertice suo spectare solem, totidemque horis ante ortum, præcipuè lumen solis comperitur. Cùm itaque eo pacto nox & vmbra terræ se habeant, Grues lõgiùs volaturæ, altius se tollunt, quousque lucem spectare aliquo pacto possint, atque in diluculo quodam volent; vtramque autẽ conditionem lucis indeptę videndo volant, idipsum indicat. Nam cùm noctù volant & sereno cælo plerumq; altissimè volant. An quia in oculorum compositione præter alia inest substantia etiam vna pellucida non actu potẽtia lucida; item altera actu lucens, qualis est in lignis putridis & in quibusdam piscium ossibus, quarũ substantiarum vtraque ad oculorum structuras, tum magis, tum minus recipitur. Quamobrẽ qui oculus parum participauit substantiam actu lucentem, is in tenebris vicina solummodo cernit; qui multum eandem, is in tenebris videt remota quoque non solum propinqua: nec alitur in luce solis, verùm ratione diuersa; nam in tenebris videt eo quia substantia actu lucens efficit substantiam actu pellucidam, quia erat potentia lucida, cuius est actio videndi: in luce verò solis non videt quidem ob substantiam actu lucentem. Hæc enim extinguitur à luce solis, sed videt eo, cùm lux solis efficit substantiam potentia lucidam, actu lucidam: oculus verò qui solam substantiam pellucidam potentia participauit, vt in tenebris nihil videt. Oportet enim vt à luce ipsum ad actum euocetur: ita in luce solis videt, acto enim fit. Grues ergo vtramque substantiam atque vehementem habent. Quapropter interdiu vidẽt non ob substantiam actu lucentem, quæ à sole extinguitur, sed ob substantiam, quæ erat potentia lucida, effectam actu lucidam à sole. Noctu eædem vident ob substantiam actu lucentem, quæ viget, quæque actu efficit, quæ potentia erat lucida. Eodem modo est oculus felis, muris, canis, equi & quorumcunque est actio & nocturna & diurna. Qui oculus verò substantiam habet actu lucentem multam atque validam, postea lucidam debilem aut minimam; is in tenebris videt, in luce autem nihil aut quamminimùm, vt Noctuæ oculus est. Qui verò potentia lucidam multam actu lucentem: nullam autem debilem, is interdiu bene videt, noctu nihil, aut perparum, qualis oculus est multarum auium atque hominis. Hæc omnia ille.

Cur vno pede insistens dormiat Grus.

Aliud problema legitur apud Hieronymum Garimbertum, cur aues, quemadmodũ Grues & multæ aliæ dormientes quiescunt, vno pede insistentes, capite super alam condito. Quoniam, inquit, somnus est quies membrorum & sensuum defatigatorum, qui euenit propter vapores à stomacho ad cerebrum ascendentes mediãte calore naturali, qui in modum ignis positi in vase destillatorio in vapores reducit nutrimentum ad caput, vbi à frigiditate cerebri densatus & factus grauior quærit descendere per easdem vias, per quas ascenderat, & descendendo occludit, ne calor & spiritus viam de corde ad caput vadant, sed ad cor repellantur, ita vt omnes dicti vapores incrassati, aut maxima eorum pars descenderint aut resoluti sint, & quia motus sensus in animalibus nascitur ex spiritibus missis à calore cordis per venas ad caput, maximè ad sensum communem, tanquam fontem sensuum externorum: proinde ex repercussione caloris & spirituum ad cor de supradictis rebus producta & procreata sequitur hæc motus priuatio, qui somnus dicitur in omnibus animalibus, inter quæ Grus, quod longissimum collum habeat, & tenue etiam, meatum habet longum & angustum, per quos ascendentes vapores difficulter (facilius enim ascendere possunt) natura prouidit, maiorem caloris naturalis quantitatem faciens concurrere in partibus interioribus quo extenuerentur. Itaque externæ destitutæ (hac caloris quantitate) & frigidæ & conuersim & vertentes ad principium earum, efficiunt, vt aliqua membra retrahantur ad viam cordis, quo fit vt Grus crure versus ventrem retracto, dormiat vno pede subleuato, & capite supra humerum posito, similiter & multa alia volatilia faciunt, alij ob angustiam suorum meatuum, alij verò partim quoque propter angustiam, partim propter exiguum frigus cerebri, vnde necessarium est, quo ascendant multi vapores, primùm antequam possint condensari, non possunt multi ascendere absq; magno caloris ad cor concursu, qui concurrens ab omnibus partibus externis, hanc crurum & capitis contractionem facit, quam in multis auibus videmus tempore somni, & particulariter in Grue.

PRO-

PROVERBIA.

Αἱ γέρανοι λίθους καταπεπωκυῖαι, idest, *Grues lapillos deglutientes*, Suidas ex Aristophane citat, ostendens dici solitum de ijs qui summa prudentia gerunt negocium. Ideoq; inde vulgi sermonem venisse, quod Gruibus hic mos sit, vt quoniam admodum sublimes volant, magnoque ferantur impetu, neque possint deorsum aspicere, lapillos gestant, quos si quando defatigari ceperint, inter volandum ex alto deijciant, quo videlicet è cadentium strepitu percipiant, vtrum supra terram aut supra mare volent. Quod si lapillus in mare deciderit pergũt viam, sin in terram, interquiescunt. Locum quem citat Suidas, nos suprà retulimus, vbi interpres eadem fermè, quæ Suidas habet. *Gruibus stolidior*, γεράνου ἀνοητότερος apud [a] Galenum, nescio quo pacto prouerbialiter effertur. Ibi enim Erasistratus præ nimio aduersus Hippocratem contendendi studio, ne communes quidem omnium hominum notitias obseruat, ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν γεράνων ἀνοητότερος εὑρίσκεται, hoc est, *sed ipsis etiam Gruibus minus mentis habere deprehenditur*. Αἱ Ἰβύκου γέρανοι, idest, *Ibyci Grues*, Græcis in prouerbium abiuerunt, quod dici consueuit, quoties sceleribus nouo quodam & improuiso casu proditis, scelesti pœnas dant ijs, quos læserunt. Natum est adagium à Gruibus Ibyci mortem superuolando indicantibus, de quibus suprà.

[a] *Lib. de phlebotomia contra Erasi.*

VSVS IN CIBIS.

AVLVS [a] Gellius circa Gruis delicias locum citat è Satyra M. Varronis, quæ περὶ ἐδεσμάτων, idest, de cibis peregrinis & lautitijs inscribitur, vbi lepidè ad modum & scitè factis versiculis (vtar eius verbis) cænarum ciborumque exquisitas delicias comprehendit. Nam pleraque id genus, quæ helluones isti terra marique conquirunt, exposuit, conclusitque in numeros senarios. Genera autem nominaque edulium & domicilia ciborum omnibus alijs præstantia, quæ profunda ingluuies inuestigauit, quæ Varro opprobrans executus est; hęc sunt fermé, quantum nobis memorię est. Pauus è Samo, Phrygia Attagena, Grues Melicæ, hędus ex Ambrachia, pelamis Chalcedonia. Hucusque [b] Gellius. Idem Varro loquens de auiarijs, à Romanis ad gulam & luxuriam institutis scribit se ibi greges magnos Anserum, Gallinarum, Columbarum, Gruum, Pauonum vidisse. Testatur quoque [c] Plutarchus Grues & olores oculis consutis inclusos in tenebris saginasse, qui gulæ erant deditι, alienis temperamentis atque condimentis gustum nouum obsonio suo conciliantes, vnde, inquit, apprimè manifestum fit, non alimenti aut vsus necessitatisvé gratia, sed ob societatem luxum & prodigalitatem nefas hoc ad voluptatem parandam fuisse cõuersum. Cornelij Nepotis, qui Augusti principatu obijt, temporibus Grues etiam in pretio erant; præferebantur tamen ijs Ciconiæ, contrà ac æuo Plinij, qui Grues tunc inter primas expetitas scribit, & Ciconiam voluisse neminem attingere. Atque ita [d] Ouidius periphrasticωs Gruem intelligens, inter nouas epulas numerat, quæ antiquo illo sæculo notæ erant.

> *Piscis adhuc illis populis sine fraude natabat,*
> *Ostreaque in conchis tuta fuere suis.*
> *Nec Latium norat, quam præbet Ionia, diues,*
> *Nec qua Pygmæo sanguine gaudet auem.*
> *Et præter pennas nihil in Pauone placebat*
> *Nec tellus captas miserat ante feras.*

Statius quoque in gulæ deditos homines, & ventri suo tantum studentes inuectus dicebat:

> *Ah miseri quos nosse iuuat, quid Phasidis ales*
> *Distat ab hyberna Rhodopes Grue.*

In splendidis Romanorum conuiuijs, qualia præ cæteris Imperatoribus Domitianus celebrauit, fiebant missilia, hoc est, aues varij generis, ac inter cæteras pretiosiores, etiam Grues emittebantur, eo nimirum modo, quo apud nos die D. Bartholomæo sacro, emissis prius varijs auium generibus porcellus coctus spergitur. Meminit item [e] Statius, inquiens:

Cæsura-

[a] *Lib. 7. capit. 16.*
[b] *Lib. 3. de re rust.*
[c] *Lib. de esu carn.*
[d] *Lib. 6. Fast.*
[e] *Lib. 1. Syluar.*

Caſuraeque vagis Grues rapinis
Mirantur pumilos ferociores.

[f] *Lib. 3. cap. 25.*

Inter cæteras aues quas Indos Regi ſuo donauiſſe legimus, [f] Aelianus primo loco Grues ceu gratiores recenſet, dum ait: ſed ne alijs quidem vtcunque minimas animantes contemnit ludorum rex. Siquidem Indi animal nullum ſiue cicur, ſiue ferum aſpernantur. Quamobrem ſubditi, qui in aliqua dignitate ſunt, munera ferunt, Grues, Anſeres, Gallinas, Anates, Turtures, Attagenas, Perdices & Pindulos (aues Attaginum ſimiles) & prædictis minores quaſdam vt Boccalidas (aliàs Barcalides) Ficedulas & Miliarias. Has apertas oſtendunt, vt interior earum pinguedo appareat. Polluci quoque Grues inter aues nominantur, quæ in cibos veniunt. Idem γερανοβοσκίας, ideſt, Gruum paſcua à Platone nominata meminit, vt & hinc pateat haſce volucres apud veteres cibi gratia Anſerum inſtar domi etiam & in villis enutritas. Denique Plinius teſtatur Vipiones, ſic inquit, vocant, minores Grues, in Balearibus inſulis in menſarum delicijs fuiſſe. Cæterùm vt de noſtris temporibus aliquid etiam dicamus, Ioan. [g] Bruyerinus hodie quoque cibos hybernos nobilitare tradit nimirum apud Gallos, & præſertim in amplis familijs. Culinæ, inquit, eas inaſſant caryophyllis perfoſſas & pipere, deinde ſolidas apponunt; durant ſic paratæ multos dies. Teneteſcere aiunt, ſi pendeat & pedibus graue aliquod pondus religetur. Inuenio quoque apud eundem auctorem, item apud alios quoſuis aues præduras, quales in primis etiam Grues ſunt, teneritudinem adipiſci, ſi ex ficu pendeant; hanc enim vim ei arbori ineſſe exiſtimant. Idem author Struthiocamelos cùm corporis altitudine, tum duritia carnis Grues ſequi ait, eſſe, inquam, earum carnem fibroſam & præduram, & præcipuè recenter captarum, proinde antequam edãtur, aliquot dies expectãdos eſſe. Nullus eſt inquit Hieronymus Mercurialis, admirandæ vir eruditionis, cuius palato hodiè Grues arrideant admodum, cùm & Galenus fibroſam duramque carnem habere dicat, quas tamen tanti fecerunt maiores, vt ex Melo inſula (quod refert Gellius ex Varrone) maximis impenſis Romam vehendas curarent. Quin imo eis pinguibus reddendis magnum ſtudium adhibuiſſe oſtendit Plutarchus. Galeni locus, quem citat doctiſſimus Mercurialis, eſt iſte: *Gruum caro*, inquit, *tota fibroſa duraque eſt, quæ tamen veſci ſolemus, poſtquam pluribus à morte diebus computruerit.* Paulus [h] Aegineta quoque harum auium carnem fibroſum ait, durumque præbere alimentum, minores veteribus humidiores eſſe, promptiusque concoctioni parere, valentiorem cibum præſtare, atque per aluum facile deſcendere, addit q; minus excrementitias aues eſſe in montibus & locis ſiccis degentes, quàm in paludibus. Valentiſſimæ, inquit, Cornelius Celſus, materiæ & plurimi nutrimenti omnis grandis auis, vt Grus, Anſer. Raſi etiam Gruis caro craſſa cenſetur, neruoſa & fibroſa, difficilis concoctu, & ſanguinem atrabiliarium parit. Pauo perinde atque Grus, inquit Alexander [i] Petronius, duriſsimæ carnis eſt, pluris æſtimatur, non quo melior ſit, ſed quòd cùm viuus eſt, pluris valet. Vter vis, niſi diu raceſcat, comedi vix poteſt. Iulius [k] Alexandrinus etiam eandem rationem, quæ in Pauonibus vulgaribus quò tenereſcant melius, ſeruari iubet non minus in Gruibus, niſi fortè etiam magis, quo quidem prędurę fibroſæque magis ſunt, temperamenti inſuper frigidioris ac ſiccioris, vt maior meritò hinc timenda nobis ideo ſit atræ bilis copia excrementorumque plus, & deterior improbi ſucci alicuius malitia, tum difficilior etiam concoctio. Simeon Sethi carnes calidas Gruibus tribuit, ſiccas & fibroſas, ideoq; duas dies poſtquam iugulatæ ſunt, eas eſſe oportere. Gruis caro, inquit Michael Sauonarola à Theodoſio perhibetur frigida. Ioannes verò eam calidam ponit. Mihi quidem frigida magis quàm calida videtur. Eſt enim craſſæ ſubſtantiæ, difficilis concoctu, & ſanguinem malum generat; vnde eam frigidam eſſe conijcio, ſicciorem tamen quàm frigidiorem. Eligenda eſt per Falconem aut aliam auem rapacem capta. Salubriores erunt, ſi antequam coquantur ſuſpenſæ à collo lapidibus ad pedes alligatis per diem & noctem pendeant; item ſi aromatibus condiantur & vinum generoſum ſuperbibatur. Elluchaſim quoque vno alteroue die poſt interfectionem, ſeruari eas iubet lapidibus ad pedes alligatis ſuſpenſas, vt teneræ fiant carnes earum, deinde diu & diligenter decoqui. Poſt Gruum carnem ingeſtam inquit, chalce mellitum ſumi debet, & vinum bibi fuluum, & (cibi aut potus) huiuſmodi ſumi, qui vt diſtribuantur & excernantur, efficiunt. Sunt enim hæ aues neruoſæ (carnis) & craſſæ pinguedinis. Platina Ciconiæ carnem ferè eandem iudicat, quæ Gruis eſt. Mihi quidem, inquit Ornithologus, Ciconiæ caro humidior, Gruis verò ſiccior videtur. Poſtremo quod penè omiſeram, luculentiſsimè Epicharmus apud Athenæum in voce γέρανος ludit, prauitatem eius in cibo indicans: Ὁ Ζεύς μ' ἐκάλεσε πέλοπί γ' ἔρανον. Η παμπόνηρον ὄψον ὦ τᾶν γέρανος. Ἀλλ' οὔ τι γέρανον, ἀλλ' ἔρανον τοι λέγω. Dalechampius vertit. A, Accidit me Iupiter, τὸν γ' ἔρανον, ideſt, conuiuium vt præbeam. B. Obſonium peſſimum eſt, ô amice γέρανος, A. At γέρανον minimè

dico,

[g] *Lib. 15. de re cib. cap. 59.*

[h] *Lib. 1. capit. 82.*

[i] *Lib. 3. de vict. Rom.*

[k] *Lib. 10. de Salubrib.*

dico, sed ἔρανον. Alibi apud eundem Athenæum Anaxandrides, in Protesilao irridens conuiuium nuptiarum Iphicratis, cum regis Thraciæ Cotyis filiam in vxorem duxit, ait inter cæteras ibi aues fuisse Gruem, quæ frontem distenderet, hiante podice, discisis lateribus. Item [l] Horatius in descriptionis cęnæ Nasidieni epilogo, qui nõ minus ad risum facit, quàm eiusdem exordium, in quo vt ineptam puerorum pompam, in lagenis gestandis instar Cani ferarum, ita hîc illudit, quod & fœtenteis & adustas ferarum auiumque particulas comportarẽt in Mazozomo, quod Acroni genus lancis est capacioris, in quo nefas erat deferri alios à delicatissimis cibis, velut Acipensere, Attagine &c. idque à pueris coronatis præcedente tibicine. Verba Horatij sunt:

——— Deinde secuti
Mazozomo pueri magno discerpta ferentes
Membra Gruis sparsi, sale multo, non sine farre.

Tam discerptam autem Gruem apponere aspersam sale ferrato & nouum & ineptum erat. Subtraxerat autem quædam odoris grauitate nimium offensura conuiuas. Quod ad cocturam attinet, [m] Platina iubet Gruem elixari: *Gruem*, inquit Apicius, *vel Anatem lauabis, vel alio qui ornabis & olla includes, adycies aquam, salem, anethum, dimidia coctura, decoques dum obduretur, lauabis & iterum in cacabum mittes cum oleo, liquamine, fasciculo origani & coriandri, prope cocturu defruti modicum addes, vt caloret, teres piper, ligusticum, cuminum, coriãdrum, laseris radicem, rutã, careum, & mel diffundes, ius suum aceto temperabis, in cacabum rursum, vt calefiat, exinanies, amylo obligabis, lance impones, & ius perfundes.* Et rursus: *Gruem cum coquis*, inquit, *caput eius aquã non attingat, sed sit foris ab aqua, cum cocta fuerit, sabano calida inuolues Gruem, & caput eius trahe, cum neruis sequetur, vt pulpa vel ossa remaneant: cum neruis enim manducari non potest.* Varios eodem in loco Grui & Anati coquendis & condiendis communes apparatus describit, de quibus, ni fallor, in Anate egi. Strabo [n] Indos Gruum ouis vesci scribit: neque enim alibi quàm ibi reperiri. Bartholomæus Anglicus ea mediocriter ait esse magna, pallida, dura, insipida & grauis odoris & ingrati saporis, duræ digestionis.

[l] *Satyr. 8. lib. 2.*
[m] *Lib. 6. de sanit. tuen. cap. 2.*
[n] *Lib. 15. Georaph.*

VSVS IN MEDICINA.

AVICENNA, vt refert Porta, præcipit, vt qui sibi noctu dormientes metuunt, à venenosis animalibus, Grues secum nutriant. Idem Porta ex Arnoldo Villanouano Gruem ad cancros valere scribit, idq; inde colligit, quod cinerei coloris cum sit, in senecta nigrescat. Alibi quoque ad paralysim, vlcera & cancros prodesse ait. In cibo sumptas ad torminosos eas commendat Marcellus. Ius Gruum vocem clarificat, & semini genitali adijcit, Simeone Sethi testante. Arnoldus caput, oculos & ventrem siccari iubet, & costam cum omnibus contentis redigi in puluerem, quo sanari ait fistulas, cancros & omnia vlcera. [a] Galenus in opere de compositione medicament. secundum locos recitat compositionem quandam Andromachi ad vitia sedis, cui inter cętera cerebrum Gruis immiscetur. [b] Plinius inter alia quarundam bestiarum miracula refert de Gruum partibus incredibilem, vel saltem admirandam naturam inquiens, non lacessere in vllo labore eum, qui neruos ex alis & cruribus Gruis habeat. Iecur Gruis vtile est contra dolorem renum teste Rase, si aridum bibatur pondere dragmæ cum aqua cicerum. [c] Serapio ex medulla Gruis, alcohol, idest, collyrium fieri scribit. Testiculi Gruis ad oculorum albuginem commendantur à Rasi, si findantur, & apponatur sal gemmæ; tum aridi terantur, & cum spuma maris & stercore lacertæ & saccharo imponantur oculis. Idem hoc medicamento oculos ablui iubet, contra ictum aut plagam eorum. Idem Rases fel huius alitis oris spasmo mederi tradit, & si dragmæ pondere cum Zambac immittatur in nares. Nec aliud addit, quæ cùm imperfecta sit sententia, fortè compleri potest ex aliorum scriptis, quæ nunc subijciemus. Fel Gruis calidum subtile, si cum aqua sampsuci naribus instilletur, paralysi prodest, vt memorat Hali. Sunt qui tradunt, vt notat Simeon Sethi, si Gruum fel cum Zambacelæo (quidam ineptè oleum baccarum oliuæ interpretantur) misceatur, memoriæ lapsui prodesse. Sunt etiam qui harum felle ad oculorum morbos feliciter vtantur. Cedit & adeps Gruum ad medicinæ vsum. Constantino authore omnes duritias soluit, cum Anserino locorum duritias & concretiones discutit, vt refert Sextus. Symeon Sethi pingue illud quod cùm coquuntur Grues, superfluitat, si auribus instilletur, auditus grauitati mederi credi asserit, tum & harum pinguedinem cum scillitico aceto sumptam in balneo lienis duritias iuuare. [d] Plinius quoque Gruum adipem ad emollienda

Contra venenosa animalia.
[a] *Lib. 1. capit. 44.*
[b] *Lib. 30. cap. vlt.*
[c] *Lib. 7. capit. 33.*
Ad oris spasmum.
[d] *Lib. 30. capit. 12.*

tubera

[a] Lib. 30. cap. 15. tubera efficacissimè imponi ait. Alibi [e] item Gruis in pelle alligatę pulmonis Vulturini dextras partes Venerem viris excitare. Fimum Gruis & Columbæ eandem facultatem obtinet, vt in Antiballomenis Græcis legimus. Anseris, Accipitris, Gruum & similium stercora, inquit Aetius, [f] de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia esse compertum est. Mirum est quod nonnulli tradunt, Gruis pennam serpentes stupidos reddere.

[f] Lib. 2. capit. 117.

VSVS IN EXTERNIS.

[a] Lib. 7.

AETHIOPES, vt scribit antiquissimus [a] Herodotus, ex Asia in locum clypeorũ pelles Gruum prætendebant. Antequam ex arundinibus fierent tibiæ: fiebant ex tibijs Gruum, indeque etiamnum teste Perotto, nomen retinent.

APOLOGI.

GRVES & Anseres in eodem prato pascebantur. Venatoribus autem visis Grues quod essent leues, statim euolarunt. Anseres verò ob onus corporũ, cùm mansissent, capti fuerunt. Fabula significat, & in expugnatione vrbis inopes facilè fugere, diuites autem captos seruire. Apologus de Grue, quæ stipulata mercedem os lupi gutturi inhærens immisso capite eduxit, relatus est in prouerbio è faucibus lupi. Hic gutturi osse infixo mercedem Gruì præbiturum dixit, si capite iniecto, os ex gutture sibi extraxerit. Hæc autem eo extracto, quippe quæ procero esset collo, mercedem efflagitabat, qui subridendo, dentesq; exacuendo, sufficiat, tibi, ait, illa sola merces, quod ex ore lupi & dentibus saluum caput & illæsum exemeris. Conuenit apologus in eos, qui à periculo seruati, bene de se meritis eam gratiam referunt. Vulpes ad cœnam inuitata Grui pultem tenuem in tabula proposuit, quam illa ob liquorem diffluentem, rostro suo prehendere atque edere non posset, atque ita ridicula esset: vicissim Grus vulpi ad conuiuium vocatæ, cibum in languncula proposuit, quæ tenue haberet & longum collum, ita vt ipsa quidem rostro per id inserto cibum facillimè capere posset, vulpe interim, quæ id non poterat, esuriente. Fabula indicat fraudem fraude, dolum dolo repellendum.

FABVLOSA.

[a] Lib. 9. capit. 22.

Gerania mulier.

GERANIAM mulierem quandam fuisse memorant apud Pygmæos olim diuinis honoribus affectam, & à Iunone in auem Gruem, conuersam. [a] Athenæus ex Bæo idem ferè scribit, sed mulierem non nominat, eamque cùm a ciuibus Deę instar coleretur, veros deos contempsisse, maximè verò Iunonem & Dianam. Quare ab indignata Iunone in speciem informem, auis scilicet esse mutatam, & Pygmæis, à quibus antea colebatur, inimicam & exosam redditam. Meminit eiusdem fabulę [b] Aelianus his verbis: Pygmæorum gentis proprium & peculiare regnum esse audio, & cùm masculum genus regium aliquando defecisset, mulierem Geraniam nomine imperitasse; quæ cùm à Pygmæis suprà quàm deceret, diuinis prope honoribus afficeretur, inde animo inflata, ipsas etiam deas contemnebat; nominatim verò Iunonem, Dianam, Mineruam, Venerem à suæ formæ præstantia procul abesse dictitabat. At hunc suæ iactantię morbum non impunè tulit. Nam à Iunone irata ex homine in auem conuersa est, quæ nunc Geranos, idest, Grus nominatur Pygmæis infesta eam ob causam, quod illi immodicis honoribus ei delatis ad hanc insaniam & exitium eam adegerint. Meminit præterea [c] Ouidius, qui hanc mutationem Pygmeæ mulieris in Gruem in secundo telæ angulo, quam Pallas cũ Arachne certatura texebat, depictam fuisse canit:

[b] Lib. 15. cap. 29.

[c] Li. 6. Metamor.

Altera Pygmeæ fatum miserabile matris
Pars habet: hanc Iuno iussit certamine victam
Esse Gruem, populisque suis indicere bellum.

Antoninus verò Liberalis ex Bœi de auium ortu libro hanc fabulam paulo aliter narrat, & mulierem non Geraniam, sed Oenoen nominat. Apud Pygmæos, inquit, puella fuit Oenoë forma non contemnenda, cæterùm moribus inuenustis & superbis, & quę nihil neque Dianam,

nam,

nam,neque Iunonem curaret. Nupta Nicodamanti mediocri & probo ciui, filium peperit Mopsum; ob cuius natales Pygmæi vniuersi, beneuolentiæ ergò plurimis eam donis affecerunt. Sed Iuno Oenoæ infensa, quę nullo honore ipsam dignaretur, in Gruem eam mutauit, collumque in longum protraxit, altiuolantemque auem fecit, interque eam & Pygmæos bellum excitauit. Oenoë autem desiderio filij Mopsi, absque intermissione domos circumuolitauit, quam Pygmæi omnes armis sumptis profligarunt. Atque ab eo tempore in hunc vsque diem inter Pygmæos & Grues bellum est. Hæc ille.

DE GRVE BALEARICA. PLINII. Cap. VI.

LINIVS, vt suprà admonuimus, Gruem Balearicam in capite cirros, more Pauonis gerere scribit, quòd meo iudicio rectiùs huic aui quam subinde depingam, conuenit, quàm Ardeæ illi, quam pro Grue Balearica nobis obtrudit Bellonius. Auis est hæc nostra Gruis vulgaris ferè magnitudine & eodem etiam planè corporis habitu, visu iucundissima, rostro è cinereo fusco, vertice nigro, in quo cirrus erectus enascitur, plurimis tenuibus, & subtilibus pennis aurei coloris. Vtrimque in temporibus maculam habet oblongam, candidam, ex cuius inferna parte vtrimque oriuntur palearia coloris carnei roseiúe. Collum, pectus, venter, cruraque tota colore sunt ex cinereo fusco. Dorsum pennis ex atro virescentibus, vt in Vanello, vestitur. Alarum minores siue primæ pennæ, item postremæ ac maximæ eiusdem sunt cum pectore coloris, quæ secundum magnitudinis locum obtinent, prorsus sunt candidæ, & has rursus ferrugineæ excipiunt. Cauda vel caret, vel saltem admodum fuerit exigua, nam in pictura mihi missa, ea non apparet. Fæmina in hoc genere, cuius etiam iconem habes, colore cæterisque pennis nihil à mare differt, nisi quòd corpore sit graciliore, neque qua mas pulchritudine visenda. Oculorum pupillam nigram flaua palearis iris ambit. Icones harum auium primùm mihi Roma transmisit D. Iulianus Griffonius nepos meus carissimus, dein perillustris Dionysius Ratta auditor rotæ Romanæ, addita etiam hac relatione. Anno Pontificatus Sixti V. D. Ioannes Bouius cum ex Lusitania, vbi collectorem Apostolicum egerat, binas huius generis aues attulit, atq; Illust. Cardinali Montalto Summi eo tempore Pontificis nepoti dono dedit, affirmans sese eas accepisse ab ijs, qui in Indiam nauigare soliti fuerant. Reperiuntur in regionibus prope Caput viride vulgò dictum. Nunc in hortis Illustrissimi Cardinalis Sfortiæ viuunt, binæ, etiam ab illo allatæ ac donatæ. Magnitudine sunt Grui nostrati compares, dum currit, alas erigit, atque ita velocissimè currit, alioqui gradatim ingreditur, nunquam sub tectis dormit, aut quiescit, nisi quandoque interdiu, nam sub noctem dormiturìens altos quęrit parietes, aut arbores, more Pauonum: cuius item vocem & mores imitatur. Vescitur herbis viridibus, & vnà cum Gallinaceis & Pauonibus, etiam hordeum & furfures deuorat. Hæc ille. Cæterùm rostrum in depictis hîc, fortè nimis breue pictor expresserit. Nam in ea, quam misit perillustris Dionysius Ratta multo longius erat, & ad Gruinum magis accedebat.

Grus Balearica Plinij mas, cum iunco aquatico minore equiseti capitulis.

Grus Balearica fæmina, cum Iunco florido Cyperoide.

Grus Iaponenſis, cum geranio hæmatode.

DE GRVE IAPONENSI ALIA. Cap. VII.

INTER alias auium picturas, quas Iaponensium reguli summo Pontifici attulere, erat quoque hæc auis; cuius cùm picturam communicasset perillustris D. Cæsar Facchinettus Marchio & Senator huius vrbis, sic breuiter descripsi. Toto corporis habitu cum nostrate conuenit. Tota ferè candicat, rostro, collo inferiori, pedibus & alis internis exceptis. Rostrũ enim & pedes coloris erant viridis obscuri. Vertex capitis insigniter rubet, ac nigris maculis respergitur. Media colli pars inferior nigricat. Sub alis pennæ dependent satis magnę, multis insignitæ appendicibus, nigræ: cætera tota auis nigricat.

DE ARDEIS IN GENERE. Cap. VIII.

ORDINIS RATIO.

GRVVM historiæ iure optimo subiungenda videtur Ardearum historia, auium nempe altis item cruribus, longoq; rostro, & quæ magis, quàm illæ aquas frequentant, & maiorem proceribus delectationem, quàm ex acupio earum capiunt, pariunt, maximè Gallis, Belgis, & Anglis; apud quos etiam in primis habentur delicijs.

SYNONYMA.

חסידה Chasida Zachariæ 5. Aquila, Symmachus, & Theodoton Erodium transferunt, sicuti quoq; Septuaginta Leuit. 11. Alij aliter. Sed alibi notauimus, hoc nomen Ciconiæ potiùs tribuendum. אנפה Anapha alijs quoque alia auis est, & plurimùm interpretes in huius interpretatione variant. Sunt qui Palumbum syluestrem, sunt qui Picum, sunt qui Gracculũ esse volunt, & apparet sanè auem esse, quę species aliquot similes cõtineat, quoniam additur iuxta genus suum. Alij Picam etiam, alij Miluum appellant. [a] Rabbi Selomoh ait esse Miluum irritabilem, & videtur, inquit, quod sit, quam vocant הירוה Hairon, ac si Miluus irritabilis, & Ardea non differant. Alij habent אבו Ibu Miluum. Hieronymus secutus Græcum Leuit. 11. 19. Charadrium vertit. Quidam recentiorũ Otum esse putant: quidam etiam Vpupam. Abraham à celeriter spirando nomen tulisse notat. שלך Schalac quoq; auis nomen est, sic dictæ, quòd ad capiendum pisces in mare, vel aquam se proijciat, vnde & Onkelos vertit, teste Kimhi. שליגא Schaleuma, quasi captorẽ, seu venatorẽ pisciũ. נגו Nana Chaldaicè piscis, & שמאל Schasal venari, capere, piscari. Alij interpretãtur Mergum, alij Ardeam, vt recentiores quoq; Iudæi. Sed cùm Mergi potius, quàm Ardeæ pisces è mari rapiant, fortè etiã id nominis potiùs conueniet. קאת Kaat, siue Kaas nonnulli etiam Ardeam, nonnulli & Mergulum vertunt, alij aliter. Huic finitima videtur כוס Kos, quam exponunt Herodium, Falconem, Nycticoracem, &c. Nũquid verò Herodium pro Ardea accipiant, vt Græci faciunt, an potiùs pro genere Aquilæ, vt recentiores quidam (nam Albertus Aquilam Valeriam, siue generosam Herodium vocat) nescio. ἐρωδιὸς itaq; Græcis sine aspiratione Ardea est. Plinio etiam Ardeola, vt notauit quoque alibi [b] Turnebus. Sic vbi Aratus ἐρωδιῷ attribuit prognostica pluuiæ, Virgilius, teste [c] Iosepho Scaligero, Ardeã interpretatur. Eandẽ tamen dictionẽ alij aliter vertunt. Etenim Erodiũ aliqui putarũt esse auem ex ijs, quas Romani Diomedeas vocãt, & Ornithologus Diomedeas, vt anteà alibi quoq; diximus, ex Ardearũ genere esse cõtẽdit; nos quod de hoc auiũ genere sentimus, ibi aperuimus. Suidas Erodiũ Ciconiã esse ineptè suspicatur, quæ Græcis πελαργὸς est, quare mox tanquã lapsum suũ emendãs subdit, aut similẽ Ciconiæ. Omniũ ineptissimè Procopius Gazæus Sophista ἐρωδιὸν, Noctuam, & Vespertilionẽ &c. aues noctis, & tenebrarũ amicas easdem esse scribit. Mergi quoque, vt Perionius tradit. ab Arato ἐρωδιοὶ appellãtur; quare & Plinius fortè, vt cõijcit Ornithologus, alibi Fu-

Chasida. Anapha. [a] In Com. Leuit. Ibu. Schalac. Schaleuma. Nana. Kaat. Kos. [b] Lib. 18. Aduer. 16. [c] In collect. in Varr.

bi Fulicā pro Ardea ex Græco reddidit: nā & cin hū Fulicis tribuit, qui ſanè Ardeis, nō Fulicis competit. Theodorus Gaza in libro de communi animalium inceſſu etiam pro ἐρωδιοῦ vertit Fulicæ, vel potius Ardeolæ: quas de Fulicæ, & Erodij nomine æquiuocationes exactè in Fulica notauimus, & alias quoque docuimus, auem, quam Aratus κέπφον vocat, Vergiliū Ardeam vertiſſe. Apud Heſychium, & Varinum pro ἐρωδιὸς etiam ῥωδιὸς per apherefin

Etymum.

ſcribitur: pro qua Græca voce apud Albertum hæ deprauatæ leguntur, Anidion, Artadaton, & Morhyos. Euſtathius, & Etymologus ἐρωδιὸν, hoc eſt ſimpliciter Ardeam dictam contendunt, ὅτι ἐὰρ ἱδροῖ, ideſt ab eo, quòd ſanguinem exudet in coitu, qua de re poſtea. Alij ἐρωδιὸν dictam putant, quaſi ἐρωτιδιὸν, hoc eſt, auem amori, & Veneri propriam, quam quoque etymologiam mox ventilabimus. Scholiaſtes vbi apud Ariſtophanem legitur ἐρωδιοὶ ἱππολόφοι λακκαῖοι, cùm nimirum aues vrbem conderent, ἐρωδιὸς, inquit, nomen finitimum eſt τῷ ἔρα, ideſt terræ. Conſtat autem lutum quoque ex terra: itaque lutum geſtare eas poëta finxit: ac ſi a terra dicta eſſet auis. Suidæ verò dicta videtur, quaſi ἐλώδιος, a lacubus, & paludibus, quas Græci ἕλη nominãt. Ἐλώδιος, teſte Heſychio, auis ſpecies eſt, cuius & Scholiaſtes meminit, innuens dici etiam ἐλωδιὸν. In textu verò ipſius comici legitur ἐρωδιὸς, vnde ſuſpicari licet ἐλώδιον & ἐρωδιὸν eandem auem eſſe cum Ardea. ἐρωγας eidem Heſychio ἐρωδιός eſt, quemadmodum quoque Ἄρμαιος, & Κερκιθαλλὶς ab eo, & Varino pro Ardea accipiuntur: vnde vbi apud Varronem legitur: *Querquedula, Cercuris* illud κερκυρὶς, quod à dua-

* *In coniect. in Varr.*

bus caudis confictum eſt, [c] Ioſephus Scaliger adulterinū eſſe iudicat, & temerè (vt eius doctiſſimi viri verbis vtar) in alienam poſſeſſionem irrepſiſſe. Videri enim potius κερκιθαλλὶς reponendum eſſe. Illud enim, inquit, ἐρωδιὸν veteres Grammatici interpretantur, quanuis diſcrimen eſſe ſcio inter Querquedulam, & Erodium. Certè hæc aliquando confundunt boni authores. Sed vt ad ἐρωδιὸν reuertatur ſermo, cùm tria eius ab Ariſtotele ponantur genera,

Erodij tria genera.

Pella nempe, Albardeola, & Aſterias, in dubium vocatur, quamnam κατ' ἐξοχὴν ſimpliciter Erodium vocet. Philoſophus quidem pugnæ Ardeæ cum Aquila mentionem faciens,

* *Lib. 8. capit. 3.*

aliàs eam Erodio, ſiue Ardeæ ſimpliciter, aliàs Pellæ cognomento tribuit, atque [d] alibi Leucorodion Erodio minorem eſſe tradit, Erodij nomine, ſicut ego iudico, Pellon, non Aſteriam intelligens. Quamobrem non incongruè, aut abſurdè quiſpiam ſtatuat, aſſeratque Ardeam Pellam, ſiue cineream illi ſimpliciter Erodium, ſiue Ardeam nominari, tanquam præcipuam trium eorum, quæ ſcribit, Ardearum generum. Cuius opinionis quoque fuiſſe videtur Albertus haud aſpernandæ authoritatis author, inquiens, Ardeam eſſe coloris cinerei:

Erodius ſimpliciter quam ſpeciē Ardeæ Ariſtoteli.

& Kiranides ſcribens Erodium auem in capite gerere cumulum pennarum, veluti comam (aliàs coronam) oblongam. Accedit, quod Germani (vt audio) cùm ſuperiores, tum inferiores Ardeam Pellam, ſiue cineream etiamnum ſimpliciter Regher, vel Rheiger, hoc eſt, Ardeam vocant, exceptis ſolummodo Saxonibus, qui Ardeam ſimpliciter nominantes albam intelligunt. Vnde quanquam pleraque, quæ in hac generali hiſtoria dicentur, ad hanc Pellam pertineant: ego nihilominus, vt omnis vitetur confuſio poſt ſeparatim de ea agam. De

Ardeæ etymum.

Ardeæ nominis etymo alij aliter ſcribunt. Sunt qui ab ardendo ſic dictam velint, quoniam fimus eius exurit, id quod contingit: vt & aliarum auium aquaticarum, quæ piſcibus viuunt. Nam quarumuis arborum rami, in quibus nidificant proluuie ventris earum infecti exiccantur, & adurūtur. Seruius verò dici vult per antiphraſin, quòd breuitate alarū altius non volet: contra Iſidorus, & Albertus Ardeam dici volūt, quaſi Arduam propter arduos volatus.

* *Exerc. 233.*

Quod etymū ſecutus [e] Iulius Scaliger Ardeas Italis Aeronos dici ait, quaſi aërios, à volatu arduo; vnde, inquit, Latinum nomen Græca origine αἰρα δύειν. Alij, vt Ornithologus, & Robertus Conſtantinus Ardeam vocem Latinam a Græcorum ἐρωδιὸς per contractionem primæ litteræ, vel per Syncopem factam conijciunt. Ardeola quanuis uox ſit diminutiua, à Plinio tamen, alijſque doctis ſimpliciter pro Ardea (Pella nempe, vt ſuprà oſtendimus) vſurpatur. Recentioribus Græcis eadem dictio in vſu fuerit. Nam Demetrius Conſtantinopolitanus Ἀρδιόλα, inquit, quam & λάρον aliqui vulgò (in Græca lingua vulgari; vide ne à Laro corrupto ſit vox: nam & Lycophronis interpres Erodium Larum eſſe arbitratur) vocitant,

Garza, & Airon.

veteres Græci ἐρωδιόν. Albertus Magnus Ardeam quoque Tantalum dici ſcribit. Garza, & Airon Italicę voces latè ad omnes Ardeas extendi poſſunt: nam quæuis peculiare ferè nomen habet. Ab Airon Petrus Creſcentienſis corruptam vocem Latinam formauit Agiron. Sunt qui Anghiron efferunt. Arnoldus Villanouanus qui & ipſe tempore ſemilatino vixit, Agonem appellat. Hiſpanis ſimiliter Garza dicitur, maximè Luſitanis. Albi etiam in Hiſpa-

Grou.

nia Grou, quaſi Grus, propter corporis ſimilitudinem. Gallis Heron dictione, vt Perionius, & Ornithologus volunt à Græco ἐρωδιὸς detorta abijciendo dio, & mutando lenem ſpiritum in aſperū. Ego noſtrum Airone hinc demanaſſe puto, maximè cum & Sabaudis Airon,

& Hey-

& Heyron dicatur. Sed quid si Gallicam vocem Heron ab antiquissima Cymbrorum lingua fluxisse dicamus? His enim, vt mihi exposuit Io. Cornelius Vvteruerius M. D. qui Delphis Batauorum suam patriam debet, Heer houn, siue potiùs Heers houn, (nam hinc per contractionem Heron detortum esse apparet,) pullum, siue auem magnatibus, & proceribus dignã sonat: quod sanè etymum auis dignitati, in qua apud proceres Galliæ habetur, vbi nimirum Ardeas venari lege cautum est, vt refert [f] Io. Bruyerinus Gallus, sicuti quoq; apud Anglos, teste Virgilio Polydoro, vbi quoque an Heron vocatur, competit: quo enim in honore sit Ardearum venatio cuiuis notum est: & non aliam ob causam superiores Germani nonnulli ein Heerganß, hoc est Anserem procerum nuncupant, quãquam Ornithologus hanc dictionem à Gallorum Heron, aut Græcorum ἐρωδιὸς deductum existimet. Alijs Germanis, & vsitatiùs dicitur ein Reiger: Heluetijs, teste eodem Ornithologo, Reigel, alijs Reiher, vel Rayer, Frisijs Rarg, Hollandis een Reigher, Flandris Riegher: Illyrijs Cziepie, Polonis Zorauu, Turcis Balaxzel. [f] *Lib. 15. de re cib. capit. 66.*

GENVS. DIFFERENTIÆ.

QVANQVAM communis preceptor [a] Aristoteles, eumq; secutus Plinius tria tantùm Ardearum, siue Herodiorum genera recenseant, Leucon nempe, Pellum, & Asteriam, multò plura tamen reperiri constat, adeo vt Oppianus infinita esse attestetur; scribitque alias breues esse, & albas; alias maiores, colore vario: alias mediocres: esseque quibus à capite ceu crista quædam nutet; alias cristatas non esse. Equidem ego multa, ac prope innumera harum auium genera obseruaui; ex quibus aliquot describam & depingam. [b] Iulius Scaliger, recensitis primùm duobus Ardearum generibus secundum venatores, ipse pòst tertium addit, aliasque nonnullas Ardeas commemorat, his verbis: *Ardearum duo faciunt genera venatores Aëronum Italus vtrumque vocat, quasi aëreum, à volatu arduo; vnde nomen Latinum Græca origine ἐρῳδιόν. Album est, & nigrum. Sed nigrum quod vocant, fuscum potius est. Altiles aliquot habuimus domi.* Et paulò pòst: *Tertium genus subfuluum est: etiam nunc Pigrum vulgus Vasconia vocat. Nescio, an sit Taurinorum Vach: videor enim meminisse. Albo simillima Phœnicopus, maior, minorque Taurini vtranque Garzam, Aremorici, minores Egrettas nuncupant. Crurum tantùm rubore ab Ardea differt, &c.* Albertus Ardeæ cinereæ duo genera esse ait, magnum videlicet, & paruum: & ego duas magnitudine differentes depingam, Asterias item duas; albas aliquot, necnon etiam coloris castanearum.

[a] *9. Hist. ca pit. 18. lib. 10. cap. 60*
[b] *Exer. 233*
Vach. Phœnicopus. Egretta.

FORMA. DESCRIPTIO.

NVLLVM Ardeæ genus priuatim hîc describemus: sed aliquot tantummodo notas adferemus, quę omnibus simul conuenire possunt. Rostrum enim omnibus longum est, crassiusculum, robustum, intus cauum, in extremo acutum, arripiendis tamen piscibus aptum. Collum habent longum, longissimum autem Pella, & Asterias. Crura pariter longa, vt rectè Auienus Ardeam proceram dixerit, & Epicharmus apud Athenæum in nuptijs ἐρῳδιὼς μακρωαυχένας. Rostri itaque, colli, & crurum proceritate Ciconia, & Grues referunt; cæterùm collum Ardeis magis inuolutum. Digiti pedum terni, longi, membranis modicè iuncti, & quartus retrò pro calce similiter longus. Corpus non amplum, leue, & exile, & macilentum, vt rectè Ouidius Ardeam vrbem scribit in cinerem redactam in Ardeam auem fuisse mutatam, in qua

Rostrum. Collum. Crura. Pedum digiti.

Et sinus, & macies, & pallor, & omnia captam
Quæ deceant vrbem,

est cõspicere. [a] Ælianus Ardeis crura rubea tribuere videtur, cùm alioqui inter tot Ardearũ genera à me obseruata vna tantùm rubris sit cruribus: cæterùm clarioris doctrinæ causa, illius verba adijciam. *Clitarchus*, inquit, *in India, scribit, volucrem amatorio affectu flagrantem, nomine Acrionem (si bene memini) nasci parem Ardeæ, rubris similiter cruribus.* (Græcus textus habet, ἐρυθρὰ γὰρ τὰ σκέλη ὡς ἐκεῖνοι (ἐρῳδιοὶ) φοῖνιξ. (aliter, quàm ille) *cæruleis.* [a] *Lib. 17. de animal. cap. 22.*

LOCVS.

LOCVS.

Vbi degāt.

ARDEARVM omne genus circa stagnantes aquas, amnes, riuos, paludesq; & lacus versari cernitur, hyeme præsertim, quando & capitur, & mensas subit potentiorum. Quamobrem in agro Bononiensi, Ferrariensique Mantuano, necnon Rauennate propter multos, & piscosos lacus, vnde, [a] teste philosopho, victum petunt, abundat, sicuti postea fusiùs scribemus. In Heluetiæ lacustribus locis numerosè etiam degere testatur Ornithologus. [b] Io. Bruyerinus Campegius, & Bellonius tradunt, in Gallia instituta esse ab ijs, qui Accipitrariæ student, Ardearia, in quibus habitent, & nidificent, pariantque & pullos excludant, atque educent: & hos, cùm volandi compotes facti sunt, vltrò, citròque commeare, deinde domicilia repetere. Ego eiusmodi Ardearia ideo inuenta esse arbitror, vt Ardeæ, dum feræ desunt, in venatum cedant. Ex Arati prognosticis patet, Ardeas etiam in mari, vel circa mare degere: quod sanè ego nunquam obseruaui: neque ab alijs obseruatum cerno. Scio tamē, [c] Oppianum scribere, Ardeas, licet ex mari viuāt, in terra nidificare: Cæterùm author de natura rerum, Ardeā inquit, quamuis in aquis cibum suum quærat, in syluis tamen, & altis arboribus nidum suum collocare, & vt Stumplius, in abietibus. Sūt item qui dicunt, hoc auiū genus supra quosuis Passeres, hoc est, aues nidificare, altissimis nimirum in arboribus, præsertim abietibus, ideoq; Aquilam Dauidis locum vertentem, vbi dicitur, *Herody domus dux est eorum*, ita habere, *Erodio domicilium sunt abietes: nam* inquit, *supra omnes sanè alias volucres nidificat*. Hebraicè legitur Chasida, quam vocem licet alij aliter vertant, doctiores tamen Ciconiæ potiùs tribuunt, vt alibi tradidimus. Ego in agro Bononiensi in pago vulgò Malalbergo nuncupato, omne fermè Ardearum genus in arboribus quidem, at multò, quàm abietes humilioribus, & ad quas nisi nauiculis aditus pateat, nidulari obseruaui, (locum illum vulgò la Garzara dicunt) Ad quam nidificationem notandam, & singula minutim describēda, & depingenda, vnà cum pictore, & tribus amanuensibus profectus sum, & quæcunque circa hanc rem obseruare mihi licuit, lectori hîc libenter impartior. Anno itaque 1592. circiter idus Iulias, medium, plus, minus miliare Malalbergo per loca paludosa scaphis vecti, tandem in auia, & vix scaphis accessa deuenimus, frequenti sitis alnis, fraxinis, & salicibus consita. Verùm neque peditibus vltrà penetrare licebat, quòd præter radices harum arborum, quibus modica terra adhærebat, nihil esset, quo pedem fulcirent. Cætera enim aqua, & luto profundissimis oppleta. Hisce arboribus partim medijs, partim summis nidos passim adhærentes videre erat ex ramulis ipsarummet arborum, ac virgultis aridis, iunco, ac alga palustri intertextis, cōstructos. Horum quidam ita truncis affixi erant, vt arboris caudex per medios ipsos adactus videretur; quidam in diuaricationibus arborum tanquam in furcis stabili loco collocabantur, quidam etiam temerè nulla cura, aut firmitate appensi. Omnium verò, licet diuersarum essent auium, tamen eadem erat compositio, spissa, densaûe virgultorum congerie rudi textura compactorum, ita vt ab infima parte initio sumpto, alijs alia semper imponentes virgulta, tāquam struē quandam lignorum componere voluissent hæ aues. Nam suprema superficie exigua, aut nulla ferè cauitate propemodum plani erant, adeo vt mirum esset, vbi pullis subsistendi locus in nido fuisset: nam & hæc ipsa planities suprema non admodum ampla, aut capax erat. Aiebant verò accolæ rustici, & aucupes ab initio constitutionis nidos cauitatem, seu sinum satis magnum habuisse, quam postmodum pulli grandiusculi paulatim longa mora, ac mole, frequentiaque depressis, quę vndique extabant marginibus, æquabilem, ac planam reddidissent. His nidis promiscuè quatuor auium genera sobolem educāt, quorum primum erat Mergorum maiorum, quos Aristoteles Coruos Aquaticos vocat, vulgus nostras Mergoni, reliqua Ardearum, eaque quidem triplicia, nempe Albardeolarum, quas Sgarzettas accolæ dicunt. Ardearum ruffarum Sellaribus congenerum, quibus rustici aucupes Squaiottis dant nomen, denique partim cinerearum, partim coloris castanearum, quæ ad pullos referri possunt, & vulgò Squacchi nominātur. Omnia hæc quatuor auium genera in abstrusissimum hunc locum, & hominibus aliàs inaccessum, sed nunc quęstus causa penetrabilem redditum primo Maio, tanquam in asylum quoddam tutissimū, confluxerant; vt illic in alta tranquillitate sine interturbatorum metu prolificationi operam dare possent, numerosa prole magnum loci domino, qui eo anno erat perillustris comes Iulius Pepulus, adferentes lucrum. Hi enim locatis paludibus, certis aliquot tantummodo aucupibus, capturam ex nominato pretij pacto concedunt. Cùm nos appulimus, iam sextus

erat

Margin notes:

[a] 9. Histor. cap. 8.

[b] Lib. 15. cap. 66.

[c] In Ixeut.

Vbi nidificet.

[d] Psal. 104.

Ardeariorum Malalbergi descriptio.

Nidos ex quibus cōstruant.

Quæ aues ibi nidulētur.

Sgarzetta.

Squaiotta.

Squacco.

erat mensis Iulij, ouaq; iam diù pepererant omnes, adeo vt iam in grandiusculam staturam adoleuissent, & cirrhos in capite gestarent, qui in tenellis, ac puinilis nondum apparent, auolare quolibet potentes, ac prompti. Matutino igitur tempore singulis diebus aucupes tanquam signo dato gregatim alio concedere pastum quæsituras narrabant: vesperi verò huc denuò cubitum conuenire, & confluere iuuenes cum senioribus, & cum parentibus pullos, quod à nobis sub vesperam adhunc secessum Ardearum aductis obseruatum fuit. Huc cùm deuenimus, angusto quodam velut ergastulo stipatarum vndiq; arborum, ac truncorũ inclusi, quæ & aspectum, & liberum in longinqua prospectum omnem adimebant, maximũ statim harum auium diuersis vocibus, ac clamosis quidem obstrepentium tumultum percepimus, qui & nostras aures, & syluosa ea loca, paludosaq; longè, lateq; complebat, adeo vt vix comites itineris nos mutuò intelligeremus loquentes. Repræsentabat ea res animo nostro rusticorum nundinas, aut tabularum fora, vbi, dum quisq; suam agit causam, clamore elato, ac contentionibus magnum murmur perstreperè auditur. Hic promiscuè, ac tumultuosè, tanquam apum quoddam examen, in varia distrahi videre erat, has peruolare, illas subuolare, alias deuolare, nonnullas præsertim Ardeas humi per arborum truncos, aggestamq; radicibus terram discurrere, ac diuagari, alias per summas arbores ramulatim tanquam ludibundas volare. Posteà ex his angustijs ad latera versus posticam plagam, quò anteà prospicere nõ poteramus, circumuecti, maximam omnium multitudinem vidimus: hinc Mergorum maximorum quasi atram nubem, aërem sua densitate obfuscantem, illic Ardearum frequentia summa arborum cacumina, tanquam alpium iuga niue solent, albicantia, quòd Albardeolæ magis arborum verticibus, & aëre liberiori in nidamenti ambitu gaudere viderentur. Conueniunt huc quoq; generationi operam daturæ Porzanæ vulgò dictæ, & Falcinelli. Cæterùm quanuis & eiusmodi aues, & Mergi etiam, vt diximus, hic maximo numero nidificent, locus tamen ab accolis, imo etiam Bononiensibus aucupibus à Garzis, hoc est Ardeis, vulgò la Garzara nominari meruit. Galli similia loca Heronniere vocant, Græcè non ineptè ἐρωδιοτροφεῖον appelletur. Cur verò ita gregatim nidificent, Albertus Magnus causam statuit, metum Accipitrum, atq; aliarum auium rapacium, qui pullis earum insidiantur. Etenim defendi ab illis non possent, nisi complures semper Ardeæ circa nidos versarentur, quæ quoq; causa est, quòd non volent gregatim, nimirum, vt dum aliæ nidos, pullosq; custodiunt, aliæ sibi paululum quærant, huc, atq; illuc obuolitando. In Anglia quoq;, quòd ibi capitale sit occidere Ardeas, hoc auium genus numerosè in arboribus nidos facit, simul cum frugilegis Cornicibus; quinimo harum quoq; nidos occupant, vt testatum reliquit Polydorus Virgilius his verbis: *Nusquam gentium maior Cornicum multitudo, genus equidem auium maleficum. Hæc enim tetra auis eo conseruatur, quòd edit lumbricos, aliosq; vermiculos, quibus terra hoc magis abundat, quò est humidior: veruntamen ex altera parte multò plus nocet, quippe non modò maturas fruges deuorat, sed cum nascuntur, rostro euellit semen, sic vt agricolæ necesse habeant per idem tempus locare pueros per arua cum arcubus, quando voce humana non deterrentur, qui eas abigant, & quia Ardea solet in earum nidis posteà nidulari, idcirco huiusmodi infelices aues circa villas nobilium, qui Ardearum aucupatu delectantur in summis arboribus, quibus villæ ipsæ ventorum flatus vehementiores vitandi causa, circumsepto sunt, impunè nidos faciunt, atque ita genus durat cum magno agricolarum damno.* Hæc ille, ex quibus sicuti quoq; præcedentibus omnibus vel cuiuis liquidum esse puto, Ardearum genus loca palustria habitare, & in arboribus nidificare. [e] Georgius Agricola Ardeas enumerat inter eas aquaticas aues, quæ temporibus hybernis se conferunt ad lacus, & fluuios in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat. Obseruantur item hyeme loca alia calidiora quærentes migrare aliò, & sub æstatem, vel nouo vêre ad loca solita reuerti: Atq; hoc modo Ægypto in Styriam elapso frigore redire Ardeas scribit [f] Ricardus Bartholinus canens:

Porzana.
Falcinellus.
Heronniere.
Herodiotrophion.
Corgregatim nidificent.
Cur in Anglia abundent.
Cornicum multitudo, & noxa.
[e] Lib. de Animal. subter.
[f] Lib. 11. Austriad.

Non tot Concoscas cum frigida tempora syluas
Destituunt, quibus q; negat sua pabula Memphis
In Styriam prapes densas agit Ardea turmas.

In quorum versuum explicatione Iacobus Stendelius asserit, sese obseruasse aduentante æstate, ingentem Ardearum vim in Styriam aliunde aduolare. In multis noui orbis locis quoq; Ardeæ numerosè conspiciuntur, nominatim verò in duabus insulis Africæ, quæ ab incredibili earum multitudine Isole delle Garze, idest, Ardearum insulæ dici meruerunt. Etenim cùm primùm eas occuparent Hispani, tantam ibi ouorum harum auium inuenerunt copiam, vt multos ijs currus onerarent.

Isole delle Garze.

NATV-

NATVRA. INGENIVM. MORES.

Aues pleræque Oculos petunt, Ardeæ præsertim, & cur. Ardeæ temperantia in Venere.

VERE atq; æstate fœtificant, vt paulò antè etiam meminimus. Plerisque auibus in more esse solet, vt oculos petant; hoc autem priuatim de Ardea scribit quidam Anglus, fortè quod hæc ceu peculiare illud habeat. Quid si id ad ingenium auis referatur, quæ nimirum eùm corpore sit aduersus noxas admodum imbecilli, oculos eruendo se defendat? Celebrat huius auis in Venere continentiam, atque temperantiam Michael Glyca his verbis: Hunc [a] Herodium tanta præditum esse castimonia tradunt, vt cùm ad Venerem accessurus est, dies quadraginta mœreat. Nam auis hæc est in mœrore, si quando necessitate sic exigente, mutuam ad coniunctionem pertrahitur: quasi quiddam inde sibi ingratæ rei accidere significaret. Quæ si vera sunt, quid nos quæso facturi sumus? Qui beneficio rationis ornati, nihilominus vitæ voluptatibus sumus additi. Equidem Claudius philosophus Ardeam Veneream esse negans, Mineruæ castitatis præsidi potiùs sacram esse ait, iuxta poëtam:

[a] Lib. 1. Annal.

Ardea cur Mineruæ sacra.

Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο
Παλλὰς Ἀθηναίη, hoc est.
His autem faustam misit Ardeolam prope viam
Pallas Minerua.

Ardearum pietas.

Cæterùm alij volunt contrà, Veneream auem esse, & *ἐρωδιὸν* Græcis dictam aiunt, quasi *ἐρωτίδιον, ἀπὸ τοῦ ἔρωτος*, idest, ab amore amatoriam. Sed respondi fortè posset, Ardearum cùm multa sint genera, alias Veneri, alias Mineruæ sacras, hoc est, alias ad coitum procliues, alias continentes esse. Antipelargia licet a Ciconijs nomen inuenerit, nihilominus in hac quoq; aue celebratur, præcipuè ab Æliano, qui & parentes pullos suos eadem cura, qua Ciconiæ solent, alere scribit, & [b] rursus pullos, suos parentes. *Ciconia*, inquit, *cùm aliunde pullis alendis cibum comparare nequeunt, esculenta, quæ prius ederant, euomunt, atque in educandos fœtus conuertunt: & ad volandum pullis imperitis duces sunt. Pulli rursus exacta ætate parentes alunt, etsi humanis hoc legibus nullis facere iubentur. Herodios, & Pelecanos idem facere audio.* Sic ille. Quod si ab Accipitre, vel Falcone, vel alia quauis rapace aue, vel ipsa parens, vel fœtus infestari contigerit, tunc sese hoc modo defendere obseruantur, excrementi sedem illic opponunt, & stercus putridum emittunt, quod si Accipitrem tetigerint, pennas eius non putrefaciunt tantùm, vt Albertus, & author de rerum natura aiunt, sed exurunt etiam, non aliter ac arborum frondes, adeo vt non immeritò nonnulli ab ardendo Ardeam dictam velint. Cæterùm quemadmodum hanc comburendi facultatem in excrementis suis agnoscit hoc animal, & multis in ipso cum Accipitre certamine admirationi est, ita profectò longè magis in eo admirandum est, quod imminente pluuia, supra nubes euolet, ac si planè calleat à nubibus pluuias oriri: qua in re cæteris auibus multò prudentior est, quæ quidem futuras iam tam pluuias optimè quidem præsagiunt, sed eas vitare nequeunt; quod facit Ardea, dum supra nubes pluuiæ fomenta quàm altissimo volatu sese effert, vt inter alios plerosque grauissimos authores testatum reliquit Virgilius:

[b] Lib. 3. de animal. cap. 23.

Cur supra nubes euolet.

Notasq; paludes
Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem,

Ostreas quomodo voret.

Non minorem ingenij aciem in deuorandis ostreis demonstrat: Nam cùm eiusmodi animalium genus, duriuscula testa obuestiatur, Ardea verò earum esu maximopere inhiet, cogitur vnà cum testis ea deuorare: sed non ignorat, calore interno aperienda iri: quamobrem paulò pòst vbi aperta esse credit, iterum ea euomit, & carnem à testis separat, eodem planè modò, vt de Pelecano diximus. Pisces quoq; industria summa, ac dolosè, teste [c] Oppiano, capiunt, nimirum solis radios ita excipiunt, vt pisces visa ipsarum vmbra refugiant. In cancris contra fascinationes facultatem inesse nos quodammodo videtur docere, quando eos ceu fascinationis amuletum, vt fœtus suos defendant, nidis suis imponunt, si Aeliano, & antiquissimo Zoroastri fidem adhibeamus. Postremò careo sese aduersus infestantia nidos suos animantia munire norunt, & cùm ægrè habent, malum eo propulsare.

Vt pisces capiat.

[c] In Ixeuticis.

Cur cancros edant. Careo vtitur, & cur.

LOCVS.

COITVS.

NONNVLLI, vt suprà monuimus, Erodij etymum ab amore, qui ἔρως Græcis dicitur, deriuant, autem Veneream esse, & procliuem in amplexus asserentes. Quod profectò etymum ad Erodium simpliciter dictum, nimirum Ardeam Pellam, meo iudicio, vix spectet: nam cùm author sit [a] Aristoteles, Ardeam Pellæ coitum esse difficilem, vociferarique & sanguinem ex oculis dici omitti, parere etiam ægrè, & summo cum dolore, non videtur dicendum, auē in Venerem pronam esse. Quam de difficili coitu sententiam alij aduertentes, Erodium dictum contendunt ὅτι ἔξω ἰδροῖ, quòd sanguinem (in coitu) exudet. Idem ex Aristotele repetit Plinius. Et [b] Theophrastus, *In animalibus quædam*, inquit, *vi vel contra naturam eueniunt, vt Ardea coitus, & ephemeri vita*. Ornithologus de Ardea mare id intelligendum esse arbitratur: quoniam Græcè legitur apud Theophrastum: ὠχεύω ὁ ἐρῳδιὸς ὀχεύων. Sed cùm Aristoteles Ardeæ partum quoque difficilem esse scribat, ad fœminam quoque illud extendi queat. Sed [c] Plinius coitum in mare præcipuè difficilem esse vult, partum verò in fœmina. *Hi*, inquit, *in coitu anguntur. Mares quidem cum vociferatu sanguinem etiam ex oculis profundunt. Nec minus ægrè pariunt grauidæ.* Ego verum esse non puto, eos in coitu sanguinem sudare; hoc namque [d] Philosophus ex aliorum relatu prodidit. Et inter recentiores Albertus Magnus, *Ardeas*, inquit, *dicunt aliqui, tanto dolore coire, vt lachrymas sanguineas oculis emittant: quod ego falsum puto. Vidi enim ipse sæpe coire Ardeas, & oua parere, nec quicquam tale experiri potui. Sed sicut reliqua aues, quarum longa sunt crura, similiter, & Ardea coit cruribus super dorsum fœminæ flexis, ita vt pedes maris ad caput fœminæ sint, & genua versus excrementi sedem super dorsum: & tunc motu alarum se sustinens locum conceptionis fœminæ contingit, ac semen infundit.*

[a] 9. Hist. capit. 18.
Sãguinem exudat in coitu.
[b] In Metamorph.
[c] Lib. 10. capit. 60.
[d] 9. Hist. capit. 18.
Sãguinem non emittere in coitu.
Quomodo coëat.

VOX.

Κλάζειν quamuis Pollux Aquilarum proprium esse scribat, tamen ad aliarum auium voces quoque extenditur, & Eustathius auium esse ait, quæ leuiusculũ clamorem, & clangorem edunt, & minus esse quàm κράζειν. Et vbi [a] Homerus de Thersite ait: Ὀξέα κεκληγὼς λέγ' ὀνείδεα, annotat, eum non simpliciter βοᾶν, sed κλάζειν: ad ostendendum τὸ ἄλογον τῆς φωνῆς: esse enim κλάζειν animalium ἀλόγων, vt Gruum, suum, item & sagittæ, quæ emissa stridet: ideòque paulò post ab Vlysse eum vocari λιγὺν δημηγόρον. Transfertur etiam ad homines, diciturque plerunque de ijs, qui in impetu in hostes clangenti similem vocem edunt, & aliquoties apud eũdem poëtam de Hectore in Græcos irruente. Porrò deriuat hoc verbum Etymologus à κλῶ significante φωνῶ. Eustathius verò à κλάω propriè accepto, à quo simul & κλαίω deducit, vt nimirum hoc verbo κλάγξαι significetur quidam auium κλαυθμὸς, qualem esse vult Aquilæ, quæ à dracone icta eum dimittebat, in exercitum Troianum: nisi fortè aliquis verisimilius esse putet hoc vocabulo, quandam veluti fractam vocem significari, qualis est auium clangentium, inter quas Ardeam quoque idem poëta recensere videtur. Ait enim:

——— Οἱ δ' οὐκ ἴδον ὀφθαλμοῖσι
Νύκτα δι' ὀρφναίην, ἀλλὰ κλάγξαντος ἄκουσαν
——— *Hi autem non viderunt oculis*
Noctem per obscuram, sed clangentem audiuerunt.

[a] Iliad. B.
Thersitis vox.

VICTVS.

ALBERTVS Magnus Ardeam semper voracem ait, quoniam, vt Mergus, cibum ferè crudum excernat, hoc est, vt interpretatur Ornithologus excrementum liquidum, Ardeæ liquidam egestionem audio Hollandis in prouerbium abijsse de ijs, qui nimia alui lubricitate vexantur. Vescitur autem in primis piscibus, & nõ minoribus tantùm, verũ anguillas quoque integras deuorat. Sed interdiù solùm, vt priuatim de Pella memorat [a] Aristoteles, quam nos simpliciter ei Ardeam dici antè demonstrauimus. An verò etiam noctu pi-

Ardea vorax est.
Quibus vescatur.
[a] 9. Hist. capit. 18.

scium venationi operam det, vt Eustathius tradit, ab aucupibus esset petendum. Fama est, dum per aquas venatura pisces, incedit Ardea, illos huius pedibus non sine desiderio adnatare, & velut se deuorandos præbere. Coloniæ Agrippinæ inferioris Germaniæ vrbis celeberrimæ incolas alibi scripsimus ex relatu Io. Bachonij, & accolas rusticos pro certo sibi persuadere, imo pro comperto asserere, Ardeas, quæ eo loci satis frequentes sunt, hac vi pollere, vt ad pedem, si in aquæ imponant, tanquam ad illicium quoddam, siue ad escam frequẽtes pisces adnatent: quibus vltrò accurentibus, & deuoratis famem solentur: eamque ob causam eiusdem vrbis pharmacopolas adipem venalem semper asseruare, & piscatoribus in piscandi vsum vendere. Idem de suis pharmacopolis tradit Ornithologus, qui pariter in libro quodam Germanico manuscripto hæc verba reperisse sese asserit: Si pedes Ardearum destillentur per descensum, & oleo inde collecto inungantur manus, pisces sponte adorabunt, vt comprehendi possint. Sed quod hic de pedibus dicitur, qui Germanicè dicuntur die fusz, Ornithologus de pinguedine intelligi mauult, quam Germani die feiszte appellant. Pedibus verò eam vim inesse ex superioribus constat. Ostreorum insuper voracissimas Ardeas esse testantur Ælianus, & Plutarchus, quorum carne quàm industriè potiatur, antè notauimus. Plinius soricum fœtibus quoque insidiari has volucres tradidit, eorum nimirum, qui agros habitant.

In decim. Iliadis.
Pisces sponte ad Ardeã accurrunt.
Adipis Ardeæ vis.
Ardea ostrea deuorat.

VOLATVS.

RISTOTELES [a] Ardeæ, sicut etiam reliquis aquatilibus auibus vropygium inutile esse docet, proindeque volare pedibus retrò extensis. In eo tamen ab Anseribus discrepat, quòd hi, teste Alberto, extenso collo volent, hæ verò contracto. Est autem eius volatus sublimis, & arduus, adeo vt hinc dicta putetur. Volat autem tam altè, vt supra nubes transcendat, maximè cùm iam futuræ imminent pluuiæ, quod Virgilium non latuit: cuius testimonium paulò antè citauimus. Meminit etiam [b] Lucanus canens:

——— Quod ausa volare
Ardea sublimis penna confisa natanti.

[a] Lib. de incessu animal.
[b] Lib. 5. de bell. pharsal.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

NIMICOS non paucos habet Ardea, amicos paucissimos, imò fortè præter vnicam Cornicem nullos, quam ei amicam esse scribunt [a] Aristoteles, Ælianus, & Plinius. Ex inimicis in primis est (vt à debilioribus auspicemur) Alauda, à qua, vt ait Aristoteles, eius oua diripiuntur, & Pipo, siue Pipra: quam auiculam idem Aristoteles, apud quem legitur Græcè Hippos, Ardeolæ oua, & pullos violare author est: quare vbi apud Hesychiũ legitur, *πιπω, ὄρνεον πολεμικὸν ἐς τοῖς, ἱραδιοῖς*, teste legendum iudicat Ornithologus *ἐρωδιῷ*, hoc sensu. Pipo auis est inimica Ardeæ, vt aiunt. Philes albos Laros quoque ait odisse, sed huius odij ratio fortè occulta non fuerit, quoniam vtraque auis pisciuora est. Aquila quoque ceu gratam escam Ardeam inuadit, *vtpote*, inquit Aristoteles, *valens vnguibus, ipsa autem repugnando emoritur*. Eadem ratione Falcones, atque Accipitres Ardeam inuadunt, eique insidias struunt: hæc verò quomodo Accipitrem excrementis suis repellat, diximus: cùm autem fugit Accipitrem, in altum euolat, teste Alberto, & planè nobilem, & spectabilem dimicationem exhibet. Mirum est, quod narrat Crescentiensis, nempe ferri, Falcones, si sanguinem Ardea gustauerint, omne desiderium capiendi Grues amittere: si verò carnes solùm sine sanguine ederint, hoc vitium incurrere non credi. Solent autem venatores Ardearum extis Falcones alere, quod meminit etiam [b] Ludouicus Ariostus:

A quella guisa, che veggiam tal hora
Farsi d'vn' Aeron, farsi d'vn pollo,
Quando si vuol de le calde interiora
Che Falcone, ò ch' Astor resti satollo.

Author de natura rerum in Ardeæ captura, duos Falcones relaxari ait, vnumque summa potere,

Inimici Ardeæ.
[a] 9. Hist. capit. 18.
Alauda.
Pipo.
Hippos.
Larus albus.
Aquila.
Falcones, & Accipitres.
[b] Cant. 29. St. 56.

tere, alium præter terram volare, vt videlicet ille volantem Ardeam impulsa præcipitet, hic præcipitatam arripiat. Idem rursus Falconum, inquit, genera duo sunt, alterum nobile, quod auem vsu paruo naturaliter capit: alterum ignobile, ac vile, quod nonnisi multo labore, & maceratione assuefactum hoc facit. Hoc postremum genus, cùm Ardeam ad terram impulerit, & iam prope fuerit, vt eam capiat, Ardea anguillam, vel alium piscem quem recens vorauerit, euomit, & tunc Falco liberè eam volare permittens, piscem ceu minus fœtidum cibum sibi oblatum præferens, ocyus àpprehendit: at Falco nobilis piscem eiectum vilipendens, Ardeam ipsam aggreditur. Hæc ille. Ardea autem cum videt sese impeti à Falcone, in altum euolat, & non vt cæteræ aquaticæ aues fugam capescit, & vbi animaduerti, se in angustum esse radactam, rostrum supra alas extendit sursum, gnara Falconem impetu, & impulsu quodam sese inuasurum, atq; ita quàm sæpe Falcones rostro in pectus eorum adacto conficere visa est. Descripsit nobis hanc eandem Ardeæ, & Falconis pugnam satis luculenter Ambrosius Pareus his verbis: Ardea vbi Falconis alarum remigio elati, rapida celeritate depressam, & infrà positam se intuetur, rostro, quod prælongum habet, & acutum sub alis condito, ac sursum elato, pugnæ ardore, & prædæ cupiditate occæcatum, & incautum ipsum deuolantem, & irruentem excipit, vt eo semet Falco medium pectus induat: adeo vt ambo sæpe elisis interaneis humi affligantur enectæ. Quòd si arte, & felici corporis declinatione insidias illas Falco illæsus effugerit, Ardea nihilominus deiecta, & deturbata, receptui stentorea voce magistro canente, in præteritum pugnum plumarum rotato scapo reuocatur. Habet præter aues inimicam etiam vulpem, à qua teste philosopho, noctu capitur, & forices, si Plinio credimus scribenti, dissidere forices, & Ardeolas inuicem fœtibus insidiantes. Verùm iste Plinij locus multis suspectus est, arbitrantibus pro Hippo, siue Pipone ex Aristotele foricem verrisse: quod notat quoque [c] Adrianus Turnebus. Postremò cochleæ, teste Æliano, Perdices, & Erodios idcirco defugiunt, quòd eos pernoscunt penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces, vbi illi versentur: eos tamen naturali quadam astutia cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniunt: siquidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur: aues autem in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant: vt verò nihil inuenerint, eas vt sibi inutiles abijciunt, atque ex aberratione, qua hostes fefellerunt seruatæ ita in testas, tanquam suam propriam domum reuertuntur. Hæc Aelianus.

Falconum genera vt Ardeas capiant.

A Falcone quomodo se tueatur.

Vulpes.

Soices.

[c] *Lib.* 18. *Aduerf.* 16.

Cochleæ Ardeas fugiunt.

Limaces, vbi nõ sint.

PRÆSAGIA.

ARDEÆ, inquit [a] Oppianus, hominibus carissimæ sunt, & æstatis, hyemisq; tempus præsagiunt, capita scilicet pectori imponunt, eoq; maximè inclinant, vnde concitatissimus ventus expectari debet. Alibi nautis priuatim Ardeam amicam auem scribit esse, & illæsam debere seruari, quoniam hæc, quod Accipitres in terra venatoribus, hoc in mari piscatoribus significare credatur. Quadrupliciter verò potissimùm aliquid præsagit, vel cùm caput, vt dictum est, pectori imponit, vel cùm altùm volat, vel cùm plus solito obstrepera est, vel cùm medijs in aruis, vel vt Plinius habet, arenis tristis residet. Cùm enim altiùs solito volare obseruatur, tempestatem significat, vnde Virgilius inter signa tempestatis futuræ, qua non sit tutum nauigare, ait:

[a] *In Ixeut.*

Æstatis, & hyemis presagium.

Ardea nautis amica, & cur.

Tempestatis præsagium.

——— *Notasq; paludes*
Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.

Idem repetit Albertus, idem etiam Isidorus. Sin obstrepero clangore (& inconcinno volatu interpres Theon adijcit) è mari ad terram aduolet, Aratus ventum, & tempestatem imminere asserit. Idem quoq; author inter imminentis pluuiæ signa hanc auem ponit, quando terra relicta ad mare multo cum clangore festinat: quem postremum locum Auienus sic reddidit.

Venti, & tẽpestatis presagium.

Cum procera salo repetit langore (clangore) *frequenti*
Ardea

Vnde vbi Gillius ex Aeliano scribit, *triste sonantem Ardeam tempestatem denunciare, eandemq; ad mare rectà proficiscentem pluuiam portendere*, Ornithologus rectè pro triste, legendum, aut vertendum putat obstreperum, quoniam, hoc præsagium Aelianus ex Arato videtur esse mutuatus. Cęterùm meus [b] Aeliani codex, quem idem Ornithologus restituit, & correxit, sic habet: *Quod si turbulentè clamant*, (Grues,) *& ordine turbato volant, acerbam tempestatem denunciant. Hoc idem sonans in matutino crepusculo Ardea præsignificare existimatur, vt idem Aristoteles obseruauit: eademq; ad mare rectà proficiscens pluuiã portendit.*

[b] *Lib.* 7. *de animal. c.* 7.

Sic ille de obſtreperi volatus ſignificatione Ariſtotelem citans, quanquam hoc apud ipſum non reperias; quare poſtremum tantummodo illud de volatu ad mare, ex Arato tranſcripſerit, vel memoria lapſus Ariſtotelem pro Arato citauerit. Ego idem ferè lego apud [c] Theophraſtum, nimirum Ardeolam matutino clangore imbres, ac ventos denunciare, & ſi ad mare volitans clamauerit, pluuiam potiùs, quam ventum portendere, item ſi magnos det clangores, & diuturnos, flatus ſpondere. Porrò in medijs arenis triſtis hyemem, teſte Plinio, indicat. Atq; hæc de præſagijs dicta ſunto, ſummatimq; dicamus Ardeam notas paludes admodum querulam effugientem, & medijs in aruis triſtem reſidentem, aut ſupra altam nubem volitantem, futuram pluuiam, & tempeſtates præſentire tradi, nimirum propter iniurias, quas ex præuiſa cum ventis pluuia ſibi timet, itaq; loca hiſce minimùm obnoxia captare, & ambire. Nam imbecillum corpus, & noxæ impatientiſſimum gerit, vnde in primis ob cutis raritatem à motis vaporum effluuijs, & fatigante Auſtro grauatur, quare illa querimonia, & ad comparandum calorem volatus.

[c] *Lib. de ſig. pluuia.*

A V G V R I A.

VIVM, quæ in augurijs apud priſcos obſeruabantur, aliæ aliter auguria faciebant, aliæ nempe voce, oſcines dictæ, aliæ voracitate, vt pulli, aliæ volatu, quas præpetes dicebant, in quibus recenſetur & Ardea noſtra: quare, & præpes vocatur [a] Ricardo Bartholino hoc verſu:

In Styriam præpes denſas agit Ardea turmas.

Ardea præpetibus ad numerata.

[a] *Lib. 11. Auſtriados.*

Porrò augurium eius felix habebatur, vnde [b] Ælianus, vt affirmet, probetq; Homerum Noctuam inauſpicatam ſtatuiſſe, ait, ipſam Mineruam Diomedi ad caſtra Troianorum exploranda proficiſcenti, Ardeam è flumine egreſſam auſpicatò mittentem introducere, non autem Noctuam, quamuis aliàs gratam ei Deæ volucrem. Quod autem, inquit Ælianus, Iliaca regio, ſit irrigua, vel ipſemet Homerus fuerit idoneus teſtis, vbi pugnam ad muros Ilij deſcribit. Homerus autem poſtquam Vlyſſem, & Diomedem ſocios, itineris profecturos ſpeculatum caſtra Troianorum Palladis opem imploraſſe ſcripſiſſet, ſignum futuram eam illis auxilio ponit Ardeam in via clangentem, eamq; vocat fauſtam hoc verſu:

Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο, hoc eſt,

Illis autem fauſtam miſit Ardeolam prope viam.

[b] *Lib. 10. cap 37.*

Ardeæ augurium felix.

Noctuę infelix.

Ad quem poëtæ locum commentans Euſtathius, Gauiſus eſt autem, inquit, Vlyſses hac aue, vir ſcilicet prudentia celebris aue præſaga. Nam quòd Ardea inſidiantibus lætum auſpicium faciat, Hermon teſtatur. Cæterùm, quod illi auem audiuerunt tantùm, non etiam viderunt, ſignificabat ipſos quoq; non venturos in hoſtium aſpectum, ſed facinus tale deſignaturos, quod hoſtes omnino auditu cogniturі eſsent. Quod ſi ſapiens fuiſſet Vlyſses deterreri hac aue potuiſset, quaſi periclitaretur deprehendi, & non latere, ſicut nec Ardeæ clangor ipſos latuit. Venatur autem Ardea noctu (Ariſtoteles hoc eam interdiù facere ſcribit) in aquis, & paludibus, & rapax eſt: quamobrem Minerua non Noctuam ſibi ſacram, ſed Ardeam eis mittit, paluſtribus ſcilicet circa Scamandrum locis conuenientem. Porrò Zopyrus pro voce *παλλὰς* ſcribit *πελλὸν*, vt rapina ſignificantiùs deſignetur: quaſi verò hoc genus Ardeæ cæteris ſit rapacius. Plutarchus in libello cur Pythia non amplius carmine reſpondeat; Deum ſeſe putare ait, Ardeis, & Trochilis, & Coruis ad futura enunciandа vti.

D E N O M I N A T A.

Ardea vrbs

[a] *Lib. 7.*

ARDEA vrbs; quam [a] Strabo Rutulorum habitationem olim fuiſse ſcribit, & Virgilius meminit Turni regiam fuiſse canens:

Audacis Turni ad muros: quam dicitur vrbem
Acriſioneis Danae fundaſſe colonis,
Præcipiti delata Noto: locus Ardea quondam
Dictus auis, & nunc magnum manet Ardea nomen.

Alij verò conditam ſcribunt à Pilumno Iouis filio, & Turni abauo, alij ab Ardea Circes, & Vlyſſis filio. Xenagoras enim apud Dionyſium author eſt referente Golzio,

Vlyſsem

Vlyssem ex Circe tres suscepisse filios, Romum, qui Romam, Antium, qui Antium, Ardeã, qui Ardeam vrbes tres, datis iisdem de se nominibus condidissent. Cæterùm Seruius hanc vrbem ita dictam putat quasi arduam, hoc est, vt ille inquit, magnam, & nobilem: Higinumq; carpit, qui in Italicis vrbibus ab augurio auis Ardeæ, Ardeam vrbem dictam voluit: illud nanq;, inquit, Ouidij in metamorphosi fabulosum est, incensam ab Ænea Ardeam, & in hanc auem esse conuersam. Hinc ciues Ardeates dicti, vt ab Ardia Illyriæ ciuitate Ardiæi [b] Stephano. In huius vrbis agro, teste [c] Vitruuio fontes frigidi, odore sulphureo fœtidi, quod insuper notat [d] Boccatius. Est & Ardea vrbs Persidis Ammiano Marcellino. Xiphiam, hoc est Gladium piscem Galli indigete vocabulo Ardeam maris vocant, authore Bellonio. Iidẽ Galli Falcones Ardearum venatores vulgo Heronniers appellant, & Germani Reiger Falcken. Heronniers verò Gallorum fortè fuerint Hierofalchi recentioribus dicti, quos Paulus Iouius Ardearum hostes esse scribit. Albertus magnus Erodialis lapidis meminit: cui cùm Herodius Aquila sit, suspicandum est, illum lapidem eundem esse cum Aetite. Ab hac eadem Ardea Sipontino Ardelio deriuatur, sicut à stella Stellio. Ardelio autem hominem significat inquietum, qui huc, & illuc semper vagatur: vnde Martialis:

Nil bene cum facias, facis attamen omnia bellè.
Vis dicam, qui sis? Magnus es Ardelio.

Vlyssis ex Circe filij. Ardea vrbs vnde dicta.

[b] Lib. 8. c. 3.
[c] Lib. de Fontib.
[d] Lib. 23.

Gladius piscis. Herõniers, Erodialis lapis. Ardelio quid, & vnde dictus.

LOCVS DAVIDICVS DE HERODIO EXPLICATVR.

HERODIVS *domus*, inquit Psalmographus propheta, *dux est eorum*, nempe Passerum, id est, Herodius præest Passeribus, vel ducit auiculas ad illum locum, vel index est viæ, vel iuxta D. Chrysostomum, viam Passeribus ad nidulandum ostendit, quia auium prima nidum struit, vel Herodij nidus altior est alijs, Iuxta alios ducem esse, est præcellere, vel anteire reliquas aues: indeq; alij aliam rapacem auem esse somniant. Incognitus quidam in psalmos ad hunc locum commentans, Herodium auis nomen esse ait prædatricis, quæ volatus pernicitate cæteras vincat, quòd cùm corporis mole non premitur, alarum magnitudine, & leuitate facilè in altum euolet, atque ideo Aquilam etiam imperat, atque hæc auis, inquit, alio nomine vocatur Falco. Glossæ quoq; Herodius auis est rapacissima, & omnium volatilium maior, quæ, inquit, & Aquilam vincit, & per quam intelliguntur rapaces, superbi, & magni peccatores. Est sanè ridiculum credere, Herodium hoc loco auem esse rapacem, cùm alioqui Passeres alios, hoc est alias aues simul cum eo nidulari dicat propheta, & illi non uegent. Quare nec Symmachus rem acu tetigit, Miluum vertens; quia & hic auis est rapax, neque D. Augustinus, & Arnobius, Fulicam vertentes, quę in arboribus non nidulatur: neq; fortè hîc rectè Herodius legitur, hoc est, Ardea: nam quamuis hæc in arboribus nidos construat, nidos tamen prope aquas maximè quærit, & certè in cedris, siue abietibus, vt alij vertunt, nidificare, ad Ciconiæ potiùs naturam spectat, illius potissimùm, quæ montana nominatur, & cuius ego iconem suo loco dedi. Qui igitur hoc in loco per Herodios, magnos, superbos, rapacesq; peccatores interpretantur, Dauidis mentem meo iudicio, non assequuntur, quin ego contrà interpretor pios, piorumq; protectores, & humilium.

HIEROGLYPHICA.

PIERIVS [a] Valerianus in hieroglyphico, cuius titulus est, EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS, hominem, inquit, ita libidinis vsu confectum exhaustumq;, vt propemodum exanguis sit effectus, ostendere qui vellent, Ardeolam illam Pellam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita anguitur, vt sanguinem ex oculis emittat, remq; summo cum dolore peragat, clamore vasto, atque admodum insuaui difficultatem attestante.

[a] Lib. 15. hieroglyph.

Hominis nimia Venere confecti, exhaustiq; hieroglyphicũ.

VSVS IN CIBIS.

EGIMVS, Ardeam carnis esse fœtidæ, & parum salubris. Bellonius tamen Gruibus præfert, carneq́; ait, esse sapidiori, & teneriori. Pullorum caro præfertur: nam adultiorum grauiter olet. * Alexandrinus cùm Onocrotalum prorsus à mensis remouendum esse dixisset, subinde subdit: de Ardea tamen, cuius creber ob frequentem ex aucupio illarum capturam, aliquando in cibis vsus in tantùm dicendum, pisculenti quid subolere eam gustatu, fibrosamq; in primis, ac præduram esse, nisi præparatione optima condiatur bene macerata prius. Apud nos sanè in pretio non sunt, cùm alioqui sit copia. Galliæ proceribus, potissimùm, quæ colore est cinereo, nunc in honore est, teste [b] Io. Bruyerino, & Bellonio, qui illic regium cibum vocari scribit: non commendatur autem ob cibos tantùm, sed ob voluptatem, quam in venatu eius capiunt, quo quidem nihil admirabilius, iucundiusq; esse potest. Gulæ artifices Ardeam pectore in cibis solùm placere nouerunt. Pro ætate autem diutiùs assari debent. Possunt, & pastillis includi, vt in Gallina præscripsimus.

* Lib. 13. Sa lub. cap. 4.

[b] Lib. 15. de re cib. c. 66.

Qua parte placeant.

VSVS IN MEDICINA.

OSTRVM Ardeolę in pelle asinina fronti adalligatum, somnos, authore * Plinio, allicit, putantq; per se rostrum eiusdem effectus esse vino collutum. Repetit hoc paulò aliter Kiranides, nimirum sic: Herodij ramphum (ramphos potiùs, idest, rostrum, interpres ineptè vngulam transtulit) cum cancri felle in corio asinino si suspenderis ad collum vigilantis, dormitabit. Si quis in conuiuio pannum, in quo est ramphos (idest rostrum Ardeæ) in vino deponat, bibentes obdormient. Hippiatri quidam Germani, referente Ornithologo, equorum oculos illini, & lauari iubent Coturnicum, vel Ardearum adipe, vt sani, & clari fiant. Arnoldus Villanouanus, quicunque hæmorrhoides crebrò experiuntur, præsertim pulsantes, inter alia Grues, & Agrones præcipuè iubet cauere.

* Lib. 30. cap. 15.

Ad somnũ alliciendũ.

Ad oculorũ affectus in equis.

FABVLOSA.

VRNO Rutulorum rege ab Ænea interempto, vrbs Regia Turni incendio in cinerem redacta fuit, ex qua * Ouidius volucrem emersisse fabulatur, quæ non solùm patriæ eius nomine vocaretur à posteris Ardea, sed in qua etiam captæ ciuitatis velut monumenta, signaq́; conspicere licet, vt sunt in primis sonus, pallor, maciesq́;: canit autem.

—— Turnusq́; cadit, cadit Ardea Turno
Sospite dicta potens, quam postquam barbarus ensis
Abstulit, & tepida patuerunt tecta fauilla,
Congerie è media tum primùm cognita præpes
Subscitat, & cineres plausis euerberat alis:
Et sonus, & macies, & pallor, & omnia captam
Quæ deceant vrbem: nomen quoque mansit in illa
Vrbis, & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

Alia de Ardea fabula legitur apud [b] Oppianum his verbis: *Ab Ardeis victum ex aquis primum inuentum aiunt, reliquas ab eis didicisse, cùm victus vnus initio omnibus esset auibus: deinde cùm gloriarentur hoc inuento, & ne ipsum quidem Neptunum natando cum eis contendere posse iactarent, hanc artem irato Deo amisisse, quod etiam Thamyridi superbo cantori ex Musis attigisse aiunt. Hinc adeo reliquæ omnes aues captandis piscibus merguntur in aquam: Ardea natandi facultatis expertes in littore stantes venantur.*

* Lib. 14. Metam.

[b] In Ixeut.

Thamyris superbus cantor.

DE

DE ARDEIS IN SPECIE, ET PRIMVM DE ARDEA CINEREA MAIORE. Cap. IX.

SYNONYMA.

VANVIS [a] philoſophus tria tantùm nominarit Ardearum genera, hácq; de qua nunc priuatim ſermo eſt, πελλὸν cognominet, pleraq; tamen ſynonyma in præcedenti capite Ardeæ ſimpliciter dictę attributa, huic conuenire, imò fermè totam hiſtoriam ex ipſomet Ariſtotele clarè, ni fallor, demonſtraui. Dicitur autem hæc Ardea Ariſtoteli, & Plinio πελλὸς à colore, quem fuſcum grammatici interpretantur. Latini ſeruata Græca voce Ardeam Pellam dicunt, & pullam, & cineream. Itali Airon negro, ideſt, Ardeam nigram, cùm alioqui in tota ferè aue, præter maiores alarum pennas, nihil nigricet. Galli diſtinctiùs, & melius Heron cendrè, ſiue Heron gris, ideſt, Ardeam cineream, ſiue griſeam, & ſimpliciter Ardeam. Belgæ een blaeuue Reigher, vel etiam een graeuvve Reigher; Angli deniq; the blue Heron: Heluętij ſimpliciter ein Reigel.

[a] 9. Hiſt. cap. 28.

Etymum.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

RISTOTELES huius Ardeæ vnum tantùm genus meo iudicio agnouit: ego tria obſeruaui, quorum alterum Grus Balearica [a] Plinio nominatur, vt vult Bellonius, & Ardea cirrhata alia Ornithologo, tertium à nemine hactenus obſeruatum. Duo pariter agnouit Albertus, inquiens: *Ex Ardeis duo genera ſunt cinerei coloris, magnum ſcilicet, & paruum*. Nec obſtat, quod idem alibi dicat, *Genus Ardeæ vnum eſſe cinereum, acuti roſtri, & colli longi*: Nam hîc Ardeam cineream maiorem, de qua nunc agimus, intelligit. Differt itaque hæc noſtra Ardea ab Albardeola, quòd alba non ſit, à ſtellari, quòd non maculetur, à Grue Balearica Bellonij magnitudine potiſſimùm, & cirro. Quidam Anglus huius generis albas, licet raras ſe obſeruaſſe affirmat, quæ neque corporis magnitudine, neq; figura, ſed ſolo colore differunt. Vitamq; eſſe etiam albam cum Cyanea (ſic Angli cineream, ſiue Pellam vocant) apud Anglos nidulari, & prolem gignere: quare, inquit, eiuſdem ſpeciei eſſe, ſatis liquet.

[a] Lib. 4. de auib. cap. 7.

Vt ab Albardeola, & alijs differat.

FORMA. DESCRIPTIO.

ELLAM Ardeam, ſiue cineream, quia vulgò nota auis eſt, quàm breuiſſimis notis nobis deſcribunt recentiores. Superior pars corporis, inquit ille Anglus, cyanea eſt, inferior nonnihil candicat. Sic ille. Bellouius tantùm Grue, & Ciconia minorem eſſe dicit, roſtroq; & cruribus oblongis, eoq; magnum piſciculis damnum inferre, & cum cauda ſit breui, crura eius, & pedes in volatu longiora illâ apparere. Neq; ego quoq; in deſcribenda multum elaborauero, quando depictam deſcribo: quare de magnitudine in primis nihil dico, quanquam Ciconia, vel Grue minorem eſſe non putem. Roſtrum luteum eſt, longum, & robuſtum, craſſumq; prope frontem, ſed quod paulatim tenuius euadit, adeo vt tandem velut in acum aliquem magnum deſinat. Oculorum pupillam, quæ nigra eſt, lutea iris croceo aliquo permixta ambit. Ipſi autem oculi velut in medio maculæ cuiuſdam cinereæ collocantur. Caput eſt amplum, & cinereo cirro ex tenerioribus pinnis, ſed quæ cæteris tamen capitis pennis maiores ſunt, conſtante, egregiè ornatur. Cirrus autem ipſe à ſincipite incipiens ſurſum ſupra oculos per verticem erigitur. Pennæ ſub cirro pariter ſunt leucopheæ ad cyaneum inclinantes: retro verò oculos, ipſumq; mentum albicat. Collum ſuperius, dorſum totum, alæ item exceptis pennis maioribus, item cauda leucophæi coloris.

Deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Caput.

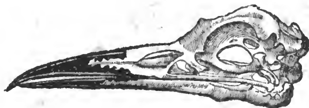
Ardea Cinerea maior.

Alarum remiges nigricant. Venter candicat, sicuti etiam pectus,& collum inferius, quæ nigræ quædam maculę oblongæ descendentes percurrunt. Femora pennis nuda coloris lutei. Crura,& digiti pedum fusci, vngues verò atri. Digitos parua membrana interstinguit. Digitus posticus longiusculus est, & ferè anticis longitudine æqualis, contrà ac in alijs auibus aquaticis fieri solet. Habes hic etiam sceleton capitis.

Venter. Femora. Crura.

Ardeæ capitis sceleton.

LOCVS.

Pella apud Anglos, inquit quidam Anglus, in excelsis arboribus non procul à ripis fluminum crescentibus nidum facit. Apud Gallos, vbi hoc auium genus fœcundissimè gignit, proceres nonnulli sua extruunt Ardearia, quæ indigete voce Heronniers vocant, in quibus, teste Bellonio, Ardeæ tam probè nidulari didicerunt, vt quotannis ex pullis ingens pecuniæ summa dominis cedat. Quod sanè, inquit, recentioris æui procerum inuentum fuerit, etenim eiusmodi Ardearia si veteribus nota fuissent, alto silentio non erant immersuri, cùm Romani in amplificanda re, non tantùm ęquales essent ingenio cum recentioribus, sed industriores etiam. Sicuti vtique huiusmodi ædificia antiquis incognita fuere, ita pariter statuere licet, eundem hunc vsum nondum ad Anglos, Germanos, Italos, Hispanos, aliasque nationes peruenisse. Non enim dubium est, si Ardearia haberent, quin aliquid saltem de ijs scriptum ab aliquo extaret, maximè cùm ea in se & industrię,& vtilitatis plurimùm habeant. Nihilominus hoc Ardeæ genus in alijs quoque regionibus, vt in Britannia Gallica inferiori, seu maritima numerosè conspicitur,& in arboribus excelsis nidulatur. Et quia piscibus fœtus suos enutriũt, fit sæpenumero, vt quando illos ori pullorum inferunt, magna piscium copia decidentium per terram ostendatur. Quos cum multi sub arboribus reperirent, viderentque à suibus deuorari asseruere, sese loca peragrasse, vbi sues piscibus, quos cælum plueret, impinguarẽtur. Franciscus Valesius eius nominis primus inter alia multa, quæ fecit admiranda, Ardearia huiusmodi etiam extruxit, quæ etiamnum prope arcem Tãtaineblaeu videre est. Idem rex Ardeas adeo cicures reddidit, vt à pastu redeuntes licet natura sua feræ essent, ad Ardearia sese reciperent,& tanquam per caminum, siue fumi emissarium ingrederentur, pullosq; ibi æderent,& enutrirent. Cæterùm id pauci adhuc momenti videri debeat, quando constet, illi leonem, vel vrsum, vel similes feras eo planè modo, quo nobis canes Melitęi, quos in delicijs habemus, abblanditos esse. Hæc omnia Bellonius. Porrò ea omnia, quæ nos de Ardearum loco antè diximus, ad hanc quoque priuatim extendantur, quare eo lectorem ablegabo.

Vbi nidulatur.

Ardearia, & ex ijs vtilitas.

Piscibus pullos nutriunt.

Leones Francisco Valesio abblandientes.

COITVS. VICTVS.

[a] 9. *Hist ca pit.* 18.
[b] *Lib.* 10. *cap.* 60.

PELLÆ coitum [a] Aristoteles, & [b] Plinius difficilem esse tradunt, vociferarique & sanguinem ex oculis, cùm coit, emittere, &c. quæ omnia quoque ex Alberto refutauimus, & hic non repetimus. Zopyrus deniq; quod Ardeam Pellon rapacem faciat, quodque Eustathius noctù eam in aquis pisces prædari inquiat, ibidem diximus, & ex Aristotele correximus.

DE ARDEA CINEREA ALTERA SIVE MINORE. Cap. X.

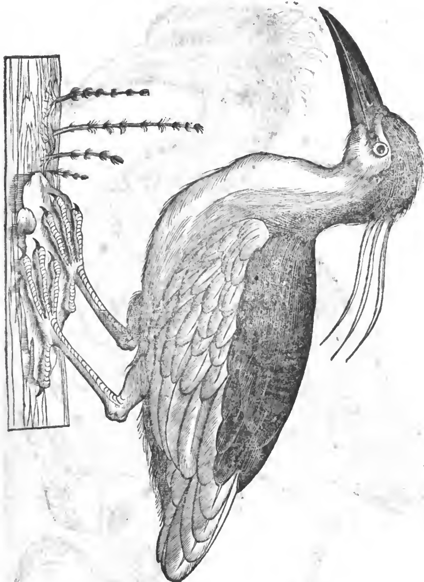
Sguacco. Bihoraeu
[a] *Lib* 4 *de auib cap* 7.
Grus Balearica.

HVIVSMODI genus Ardeæ, quod nos Albertum imitati Ardeam cineream alteram, siue minorem nominamus, in palustribus Malalbergi in agro Bononiensi vulgò vocant vn Sguacco, Galli Bihoreau, aut Roupeau à rupibus, in quibus nidificat ad Oceanum Gallicum, teste Petro Bellonio Gallo, qui [a] Plinio Gruem Balearicam dici suspicatur. Ornithologus Ardeam cirrhatam aliam nominat, quærendumque esse ait, an hæc sit Quaiotto Italorum. Bellonius, qui ferè solus de hac aue scripsit, Casu, inquit, in auem in foro prostantem sub finem Martij Bihorreau Gallis nuncupatam incidimus. Cupediarij, quòd Ardea minorem esse cernerent, pullum Ardeæ esse aiebant, cùm res alio longè modo sese habeat. Ardeæ enim hoc tempore oua nondum edidere, tantum abest, vt pullos excluserint, & cùm alij aliã auem esse dicerent, erant etiam, qui veram Bihorreau esse negarent, affirmarentq; ex Ardea, & Bihorreau natam esse. Conclusere tamen genuinam esse. Ceterùm ipsis mirum videbatur, quòd eo anni tempore capta fuisset: solent enim aues certa habere sibi tempora, quibus apparent. Vt verò notior euadat auis nostra, operæ erit pretium describere eam. Albardeola maior est; minor Ardea (Pella.) Rostrum illi nigrum, concauum, & vt in Ardea serratum. Oculos rubeus circulus ambit: pupilla nigra est. In capite, & dorso pennæ sunt coloratæ (nigrum colorem intelligit, talis enim in mea aue est) vt in Vanello. Linea candida in fronte ab vno ad alterum oculum profertur. Inter pennas verticis nigras aliæ exoriuntur candidæ, longæ, exiles, oculis verò, aspectu iucundissimæ. Alæ sunt vt in Ardea coloris cineteі admodum venusti, quemadmodum quoque cauda. Collum verò pronè, & supinè, venter, femora, & cauda intus candicant. Crura oblonga. Femora prope genua pennis nuda, & vnà cum tibijs coloris flaui pallescentis. Vngues non admodum sunt longi. Eiusmodi volucres frequentiores sunt in locis maritimis, sicut in Britannia Gallica, & alibi. Nidificant in præruptis, arduisq; locis, ad quos vix aditus est, inter rupes. In mensa Ardeis nihil cedunt, suntque eiusdem saporis, & eodem etiam modo præparantur. Vocantur etiam à nostris Roupeaux à rupibus, in quibus degunt: ob quam nomenclaturam prius suspicabamur Aristotelis Rupicem esse, sed pòst aduertimus, Rupicem eandem esse cum Charadrio, quam Hiaticulam reddidit Gaza. Cæterùm cùm ceu cirrhos quasdam pennas habeat in capite, hancque notam Grui Balearicæ tribuant veteres, visum est, id obiter vno, aut altero uerbo admonuisse, quod fusiùs in capite de Grue ostendimus, opinari nos nempe Gruem Balearicam esse, quanuis tamen ad huius opinionis corroborationem notas satis efficaces in hac alite non habeamus. Nemo enim veterum eius meminit, præter [b] Plinium, qui sic de ea scriptum reliquit: *Grus Balearica cirrhum in capite gestat.* Hęc omnia Bellonius, quicum ego dissentio de Grue Balearica, cuius, nisi & ego fallor, veram iconem exhibui. Hanc verò Ardeam, quam hic in foro aliquando emptam sic descripsi. Longa est ab extremo rostro ad vngues vsque quatuor dodrantes, longior fortè futura, si perfectum cõsecuta fuisset incrementum, nam iunior adhuc erat. Rostrũ ei palmi longitudine, nigrum, initio pollicem latum ad latera, intus canaliculatum, & acutum. Ab interiore, seu maiori oculorum angulo macula, seu linea alba excurrit, oculum supernè ambiens, ad ceruicem vsque. Caput cum reliquo collo, parte superiori saturo colore nigricat, quemadmodum & dorsum, adeo vt pro nigrore splendeat, ad viride nonnihil tendens, qualis est color tergi Vanelli vulgò dicti. Plumulæ illæ quæ versus dorsum retrò spectantes

Descriptio.
Locus.
Vbi nidificent.
Carnis qualitas.
Rupex Aristot.
[b] *Lib.* 11. *cap.* 3.
Descriptio authoris.
Lógitudo.
Rostrum.
Caput.

Ardea cinerea minor.

Ardeæ cinereæ tertium genus, cum persicaria & cochlea.

ſtantes capitis parti ſupremæ infixæ criſtæ ſpeciem præbent, in hac aue aut auulſæ fuerant, aut ob ætatem teneram nondum natæ. Alæ exteriores, collum ſupernum, caudaque elegan ti colore cinereo tinguntur, & alæ etiam inferiores, ſed multò dilutiori. Mentum, gula, pectus, venter, vropygium infernum, ac femora interiora candicant. Tibiæ binos palmos longæ ſubluteæ, ad viride nonnihil vergentes: ſed & femora duorum digitorum ſuper genu ſpacio, vti tibiæ plumis nuda ſunt. Vngues nigri: medius exteriori latere ſerratus eſt.

DE ARDEÆ CINEREÆ TERTIO GENERE.

Cap. XI.

Ardeæ cinereæ tertiæ deſcriptio. Lógitudo. Roſtrum.

RDEA hæc, quam Cinereæ, ſiue Pellæ congenerem facio, dodrantes quatuor ab extremo roſtro ad vltimos pedes longa, roſtrum habet pollicis craſſitudine, palmi longitudine, digiti minimi iuxta nares latitudine, intus canaliculatum, infernè corneum, & roſeum. Oculi iris lutea, pupilla nigra. Collum ſpithamam integram eſt longum. Plumæ capitis, colli, dorſi, & ſuperiorum alarum ex cinereo fuſceſcunt, extremæ omnes macula ruffa notatæ, quæ verò in alis ſunt maiuſculę, albo in fine ſunt variegatæ, & quæ caudam conſtituunt, palmum cum dimidio longam. Quę pectus tegunt, longioribus notis nigris, ruffis, albis reſperſæ ſunt. Venter ferè albus ex cinereo. Coxę nonnihil ruffeſcunt. Harum pars extrema ſupra poplirem, pollicis ſpacio plumis nuda eſt. Ab his ad extremos vngues duorum palmorum menſura ſupereſt. Crura ſubuiridia, & pedes in digitos fiſſi, quos tamen diuaricationis initio breuiuſcula membrana coniungit, quòd circa aquas verſari neceſſe habeat. Vnguis poſtici digiti cęteris eſt maior. In capitis plumularum extremo ceu capillamento quędam tenuia, tenera, albicantia exſtabant, quę res tenellam arguebat ętatem.

DE ALIA QVADAM ARDEA EX ORNITHOLOGO.

Cap. XII.

IDI nuper, inquit Ornithologus, captum apud nos Ardeę genus magnum, roſtro ſubflaui ferè coloris, longo digitos octo ab oculis ad extremum mucronem, marginibus acutis, & parte anteriore leuiter dentium loco exaſperatis, ſerratisúe. Caput, & collum candida criſta capitis è plumis nigis retrorſum tendebat. Dorſum, & alæ cinereæ: ſed maiores alarum pennæ nigricantes. Pupillam oculorum circulus ambiebat lucidus ex flauo ruffus: palpebræ ex viridi flauæ. Longitudo colli ad duos dodrantes, aut ſuprà: in quo articuli, vel ſphondyli vndecim, omnes eodem inflexu, præter vnum, quartum, ni fallor, à primo, qui in contrarium flectitur. Crura fuſca, ferè quinque palmos longa. Vnguis medij digiti ab altera parte denticulatus. Colli ſuperior pars ad cinereum inclinabat colorem, prona candidior nigris maculis pulchrè diſtincta, plumis verſus pectus oblongis. Hactenus ille. Mihi ſanè ad Ardeam cineream potiùs, quàm ad alias referenda hæc auis videtur.

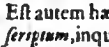
DE

DE ALBARDEOLA, PLATEA PLINII, PLATELEA CICERONIS, QVAM PELECANVM FACIT ORNITHOLOGVS. Cap. XIII.

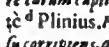
a Lib. 4. capit 5.
Cochlearia.
b 3 Histor. cap 3.
c Lib. 2 de nat. Deor.
d Lib. 10. capit. 40.

ARDEAM albam, ſiue ἐρωδιὸν λευκὸν, ſiue λευκερωδιὸν [a] Ariſtoteli dictam, Bellonius meo iudicio rectè eam eſſe iudicat, quæ Alberto, alijsque Cochlearia à roſtri latitudine appellatur. Etenim huic Ardeę [b] philoſophus roſtrum tribuit latum, & porrectum, quale ſanè nemo alias Ardeas habere dixerit, cùm cæteris omnibus admodum ſit acutum. Ornithologus, vt ex hac alite

Pelecanum faceret, Ardeam aliam albam pro Leucorodio nobis obtrudit: de qua nos pòſt. Eſt autem hæc Albardeola eadem planè cum Platea Plinij, & Platelea [c] Ciceronis: *Legi etiã ſcriptum*, inquit, *hic eſſe auem quandam, quæ Platelea nominetur, eam ſibi cibum quærere aduolantem ad eas aues, quæ ſe in mari mergerent, quæ cùm emerſiſſent, piſcemque cepiſſent, vſque adeo premere earum capita mordicus, dum illæ captum amitterent, id quod ipſa inuaderet.* Hæc ille. Ex quo fortè [d] Plinius. *Platea*, inquit, *appellatur, aduolans ad eas, quæ ſe in mari mergunt, & capita earum morſu corripiens, donec capturam extorqueat.* Quanquam autem Plinius nominatim alias Albardeolas nominet, meo iudicio non eſt neceſſe ſtatuere, diuerſam eſſe à Leucorodio: nam Plinium de vna, eadem ve aue ſeparatim, & diuerſis agere locis, nouum non eſt, qui eius ſcripta attentè perlegit: nam cùm ferè omnia ex diuerſis authoribus, in ſuam hiſtoriam tranſtulerit, rem verò, de qua ſcribebat, ſæpe non agnoſceret, multa ad diuerſa capita, ceu diuerſa redegit: quemadmodum exempli gratia fecit de Ictero, Galbula, & Pico nidum ſuſpendente. De his enim nominibus, licet vnius tantùm auis ſint ſynonyma, diuerſis agit locis, tanquam de diuerſis auibus: atque eo modo quod Albardeolæ id (quod dixi) conuenire ignoraret, Plateæ ſeparatim ex alio authore tribuerit. Sit itaque Platea, ſiue Platelea eadem, quæ Albardeola: videtur autem ita auis dicta, à Gallorum, & Belgarum plat, quod planum ſignificat, quale eius roſtrum eſt, quare & Cochlearia, & auis Cochlearis, quod latitudine ſua cochlear imitetur, Gallis ſimiliter Pale nominatur, & Cucillier, item Truble, & Poche, quæ poſtrema etiam vox Burgundis cochlear ſonat magnum: Germanis Leffler, Loffelganſz hoc eſt, Cochlearia, ſiue Anſer cochlearius. Circa Coloniam Letler, Friſijs Lepler, Hollandis Leepelaer, Anglis Schofler, ſeu Schouelard: Heluetijs Schufler, à pala, ſiue bacillo Schuſel ipſis dicto. Nobis Beccarouiglia.

FORMA. DESCRIPTIO.

Color.
Authoris deſcriptio.
Magnitudo.
Lõgitudo.
Latitudo.
Roſtrum.
Collum.
Color.
Crura.

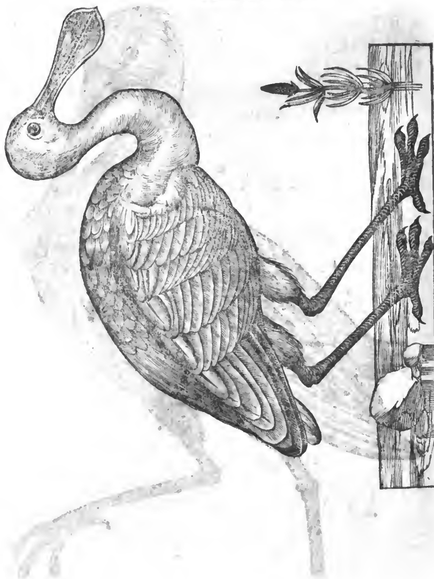

ALBERTVS Magnus auem Cochleariam, quam Ardeam albam etiam eſſe putauit, ſic quam breuiter deſcripſit. *Hæc Ardea*, inquit, *tota alba eſt, & figura ſimilis cinereæ, ſed melius pennata, collo longiore, & roſtro anteriùs rotundo, tanquam circulo vno ſuper alterum impoſito.* Ego Albardeolam Ferrariâ ab excellentiſſimo Alphonſo Cataneo, qui eo tempore medicinam primo loco ibi profitebatur, mihi tranſmiſſam ſic deſcripſi. Auis eſt Anſere paulò minor, ab extremo roſtro ad pedes lõga dodrantes quinque cum dimidio, extenſis alis ſeptem ſpithamas lata. Roſtrum dodrantem longum, totum nigrum, pauculis notis, quæ ſunt coloris ferruginei in ſuperiore parte exceptis ſubſtantia ferè coriacea, dura, ab initio duos digitos latum, inde paululum arctatum medio ſui digitum vnum tantùm, poſt verò palmi cum dimidio menſuram paulatim ampliatum, extremo triũm digitorum latitudinem implet, figura cochlearis ferè, rotunda, apice tamen ſuperioris roſtri nonnihil deorſum inflexa, intus lineis, & tuberculis quibuſdam ſtriatum, cuius tota circumferentia linea, ſeu ſulcus inciſus vndequaque videtur. Superior roſtri pars inferiori paulò latior eſt. Collum longum dodrantem vnum. Corpus reliquum candidum planè inſtar Cygni ſpectatur. Crura fuſca, ſeu nigra, quan-

Leucorodios, siue Platea, Pelecanus Ornithologi.

Platea mas roſtro coloris carnei.

Plateæ arteriæ anatome.

Pedes. *Cauda.* *Sexus distinctio.* *Rostrum maris, & fœminæ.*

gra, quantum eorum pennis nudum est, spithamam cum mediâ longa. Inter digitos pedum membrana interijcitur, non toto continens, sed diuaricationis tantum initio ad medium fermè. Cauda septem ferè digitos longa. Aliàs quoque aliam Leucorodiam depingi curaui, cuius rostrum figura quidem cum iam descripto conueniebat, sed colore discrepabat, quando ad carneum colorem proximè accederet. Quamobrem nunquid ista coloris rostri diuersitas, fiat ætatis aut sexus ratione, pro certo affirmare non possum. Cùm verò in antea depicta alæ extremæ etiam nigricarent, hanc marem, illam fœminam conijcieos, in dissecta aue rei veritatem didici. Accedunt aliæ notæ diuersitatem sexus ostendentes: In maris rostri medio linea quędam, qualis etiam in circumferentia conspicitur, à fronte ad rostri apicem vsque conspicua est: prope oculos macula est cærulea, quæ in fœmina lutea est. Præterea fœminæ rostrum superius maculis rubeis conspergitur. Non tacebo denique aliud in eiusmodi auis rostro obseruatu dignum: nam cùm paulò antè quàm hanc auem describerem, in mulierculam quandam fortè fortuna inciderem, quæ Plateleam ad forum vænalem deferret, vidi maculis in collo, & dorso pulcherrimis, colore coccineo conspersam, cùm alioqui tota esset candida, quare domum reuersus cùm rem examinarem, summepere dolui, quod è manibus nobis elapsa fuisset: nam plura fortè obseruatione digna in ea animaduertere potuissem. Quæ verò in dissecta ea fœmella, quam nunc descripsi aduerti, studiosis libentissimè impertior. Lien erat exiguus nigricans, rotundus dextra parte prope folliculum bilis non procul à ventriculo. Vesicula fellis exigua, viridis, in concauo hepate posita, ductum ad duodenum latum habet. Intestina omnia satis inuoluta, & multis anfractibus sinuosa, sed simplicia, & vniformia, cùm explicantur, nouem ferè spithamas longa sunt. Vterus compertus fœminam hanc auem esse demonstrauit, & oua circa diaphragma colore lutea. Cor nullo pericardio vestitum. Ventriculus nullis sinubus, aut asperitatibus inæqualis, sed læuis, & simplex intus, Lucij piscis frusta quatuor semiconcocta continebat. Ingluuiei loco, quam nullam habebat, proxima ventriculo pars, seu orificio superiori imminens, amplam satis habet capacitatem, seu sinum. Vorax enim auis est, & integra omnia esculenta deglutit, & in ventrem demittit, traijcitq; Asperam arteriam miro modo fabricatam ei natura donauit. Etenim dextra parte deorsum tendens, cùm sub iugulum peruenit, rursus ad trium digitorum spacium ascendit, indeq. denuò reflexa remeans, superq; œsophagum incedens, serpentem suis meandris æmulatur ceu litteram S, vbique circulis integris rectis, sed compressis prædita. Hæc sub iugulum duos digitos delapsa, in duos distribuitur ramos, hinc inde in pulmones abeuntes, supra ipsam diuaricationem proximè rimis, seu osculis tanquam larynge duplici instructa, aut saltem laryngi proportione respondente latiore imo, seu annulorum arteriæ interstitio, hemicyclo, aut mediæ sphæræ forma, cui tenuissima quædam membrana prætenditur. Est sanè eiusmodi arteria Cygneæ valde similis, licet contrario modo sita: nam quemadmodum in Cygno ad sternum ascendens, pòst descendit, ita hæc ad pulmones rectà percurrens, suos flexus agit inuicem oppositos. Arteriæ icon hîc expressa est. Ossa tibiæ aperta, medulla rubra erant plena.

Lien. *Intestina.* *Vterus.* *Oua.* *Cor.* *Ventriculus.* *Aspera arteria.*

LOCVS. NIDVS.

[a] Lib. 4. c. 5. *[b] Hist. c. 3.*

BELLONIVS [a] Albardeolas in littore maris Oceani satis frequentes esse scribit, præsertim Britanniæ contermino, ibiq. in excelsis arboribus nidificare. Cæterùm non maritima tantùm amat; sed palustria quoque nam & [b] Aristoteles paludibus, pratis, & campis pasci author est. In vallibus Malalbergi quoque non infrequens est. Ornithologus non tantùm prope mare præcipuè degere, sese audiuisse asserit, sed innatare quoque, & rarò circa dulces aquas conspici: (quod si verum est, commodius Mergis pisces, vt ex Cicerone diximus, extorquebit) denique capi in Anglia, in littore maris, rariùs verò apud suos nempe in Heluetia, & frequentiùs in Bohemia.

VICTVS.

VICTVS. COITVS. PARTVS. HISTORIA DENIQVE RELIQVA.

ARISTOTELES* facilè coire hanc auem tradidit, & nidulari, & parere probè. Bellonius ad quatuor fœtus alere, hosq; à ferini saporis cultoribus commendari; putere autem plus quàm Ardeam cineream. Ornithologus Plateam sibi aliquando gustanti gratam, & Anseri non dissimilem vitam esse ait, & apud Anglos in delicijs haberi. Vescuntur piscibus omnibus indifferenter cùm feræ, tum cicuratæ, quos vt Mergis eripiant, suprà ex Plinio, & Cicerone diximus. Intestina Gallinarum, & cætera Gallinæ recrementa non aspernātur. Sunt qui ranis, & serpentibus quoque vesci referant. Ego in dissectæ ventriculo Lucij piscis frusta deprehendi, Ornithologus herbas quasdam aquaticas virides, & ramenta quædam radicum genicula ta arundinum, vt conijcit. In aquam, inquit, immissa natabat, & quærebat aliquid immerso rostro in fundo. Irascens adeuntibus rostro aperto, collisoque sonitū edebat. Pediculis quibusdam latis infestabatur. Bellonius noctù, vt quiescant, pedibus arborum ramis scribit adhærere.

* 9. Hist. cap. 18.
Quot fœtus alat.
Carnis qualitas.
Quibus vescantur.
Pediculis infestatur.

AVGVRIA.

INTER aues Ardeolarum genere, quas Leucos vocant, inquit* Plinius, *altero oculo* carere tradunt* (& ideo faciliùs capi à venatore in latere cæco insidiante, vt Albertus addit, Plinium citans, sed hoc, inquit, præter naturam esse videtur, & falsum) *optimi augurij, cùm ad Austrum volant, Septemtrionemve. Solui enim pericula, & metus narrant.* Ego quidem Plinium de hac nostra Leucorodio locutum puto, eamque in augurio faustam habitam esse, sed quomodo altero oculo carere dicat, ignoro. Solent autem homines superstitiosi, vt rem magis admirandam reddant, semper aliquid portentosi effingere; sic idem Plinius *Circum Accipitrem altero pede claudum esse*, tradidit: Sic alij Vulturi mammas esse nugantur, & alij cornua in capite affingunt.

* Lib. 11. cap. 37.

DE ALIIS ALIQVOT ALBIS ARDEIS. Cap. XIIII.

THEODORVS Gaza in historia animalium ex* Aristotele translata, Albiculam numerat inter eas aues, quæ circa lacus, & fluuios victum quærant: vbi in Græcis nostris codicibus excusis, nihil, quod huic vocabulo respondeat, inuenio. Niphus Scholiastes albam, vel albiculam auem in margine æditionis suæ, & in scholijs, Græcè λευκὸς dici scribit, quasi ita legerit in codice suo Græco: & esse ex Ardearum genere. Quod quidem rectè, & summo cum iudicio Ornithologus reprehendit. Nam cùm paulò antè Leucorodion, inquit, nominat Aristoteles, quid attineret inutiliter repeti? Nihil autem prætereà illic de Leuco (vt hoc vocabulum pro quacunque aue nostris exemplaribus addēdum concedam) philosophus tradit, quàm quòd caudam motitet similiter, vt Cinclus, & aliæ ibidem nominatæ aues. Quod præmonuisse volui, ne quis vocabulo Gazę deceptus vel huius Albiculam philosopho Albardeolam esse, vel alicui aui aliæ id nominis priuatim tribuendum existimet, quando id ad quamcunque albam auem extendi queat. Cæterùm vt ad albas Ardeas reuertamur, Ornithologus duas earum species sese obseruasse tradit, vnam fuscā, aut cæruleā maiorem, quam Itali Girone vocitent: minorem alteram, quæ ijsdem Garzetto (Garzetta potiùs) vel Garietto, vel Gargea nominetur. Germani, referente eodem, sine differentia magnitudinis, Ardeam albam periphrasticè dicunt ein Vvysser Reiger, Saxones Reiger simpliciter, & Itali simpliciter Garza bianca. Angli à Vvhite Heroun. Garzettū, inquit idē Orni

* Lib. 8. capit. 5.
Girone;

Ardea alba Ornithologi cum Ranunculo Flammeo.

Garzetti deſcriptio. Color. Magnitudo. Criſta. ᵇ In Ixeut. Roſtrum. Pedes.

tholagus, ideſt minorẽ Albardeolã in Italia vidi Ferrariæ, cuius iconẽ hîc damus (eſt aũt ea quam & nos ponimus) Auis eſt altiſſima, & iuxta maris paludes inuenitur, magnitudine Ardeæ. Sed quam ego illic vidi calendis Auguſti, adhuc parua erat: & per omnia colore excepto cum vulgari (cinerea) Ardea congruebat. Criſtam ex plumis in capite gerebat (criſtatas autem eſſe Ardeas quaſdam etiam Oppianus ᵇ annotauit.) Roſtrum erat longum, acutum: pedes nigricabant: inferiùs tamen ſubitò in medio cruris, niger color deſinebat, & viridis è

glauculo

Ardeæ albæ genus cum Cyprino.

glaueulo ſuberât ad extremos vſq; vngues: Minimus pedis digitus binis articulis cõſtabat, proximus ab eo ternis, medius quaternis, vltimus quinis. In criſta capitis dorſum verſus pennæ oblongę, ad duos cum dimidio dodrantes (ſi bene memini) naſcebantur circiter ſex. Eas aiebant ruſtici Ferrarienſes cogi ad ſuum principem deportare: aliquando tamen clam ab eis magno pretio vẽdi, circiter trigintaſex denario aureo (ſic habet). Cùm hac Ardea ab Ornithologo deſcripta eandem, vel ſaltem conſimilem iudicaui, quam cum Malalbergi in vallibus noſtris eſſem, ad me allatam ſic raptim deſcripſi: Auis eſt tota alba, roſtro tamen ſuprà nigro, infrà cœruleo colore, oblongo, cauda breui. In dorſo rariores aliquot habet pennas, easque oblongas, quibus pileos, & galeas ſuas proceres exornant. Tres item pinnæ in capite criſtam efficiebant, ſed breuiores erant, & coloris albi. Pedes in ſuperiori parte erant nigri, infrà virides (dicebant autem pullum eſſe) Pupilla oculorum nigra, iris lutea. Pennas capitis, & dorſi, cum iraſcebatur, aiebant erigi. Nidulatur in eiſdem cum alijs Ardeis, locis. Ab hac diuerſa videtur Gallorum Aigrette, quam Italis Agroti dici ſcribit Bellonius: cuius hîc de ea aue integrum caput inſeruimus. L'Aigrette, inquit, inter Ardeæ ſpecies recenſenda eſt. Degit enim, & nidificat; & eiſdem moribus eſt cum Ardea. Nomen à Gallis à vocis acredine inditum, quæ quidem altior, & vehementior illi eſt, quàm Ardeæ. Italis Agroti nominatur. Dubitandum videtur, nunquid id nominis vel nos ab illis, vel illi à nobis ſint mutuati. Cùm verò Ardea minor ſit, atque alba, ſuſpicatus ſum Gazæ Albiculam eſſe, qui ita apud Ariſtotelem λευκὸς vertit, ad differentiam Leucordij, quam Albardeolam interpretatur. Cæterùm liberè, & ſine vlla diſſimulatione, quid ſentimus, adſeremus. Degit hoc auium

Authoris deſcriptio. Color. Roſtrum. Cauda. Criſta. Pedes. Oculi.

Aigrette Gallorum

* Lib. 4. capit. 6.

Aignetta Gallorum cum hippari nuda.

genus

genus circa ripas, ideoque cruribus longis à natura donata, quæ & cinerea sunt, pedes nigri, & grandes: ideoque vt Ardea videtur gibbosa. Oculos rotundos aureus circulus ambit, Rostrum vt in Ardea Stellari, sed exilius. Circa maris, fluminis, vel stagni cuiuspiam margines degens ceu tremere videtur, vno pede in aquam posito, ac si pisces, quibus inhiat, ac captat, cupiat perterrefacere. Cùm autem Ardeæ albæ, & Aigrette naturam conferremus, iudicauimus, huius Aristotelem non meminisse. Qui mediterranea loca habitant, ab his auibus maximopere infestantur. Sæpe enim cateruatim in altam aliquam arborem, quæ magno cultu, & cura ad tantam altitudinem peruenit, inuolantes, excrementis suis extinguunt, aridamque reddunt. Pinnas quasdam habet in dorso ad vtramque alarum costam albas, atque tenues, quæ carè admodum væneunt in vrbibus Turcæ subiectis, vnde sunt qui clam eas suffurentur ab ijs, qui eas vænales ad forum deferunt, pretij illarum ignaris. Caro deliciata est, ac tenella, sapore prorsus Ardeæ similis. Gaza codicem Græcum Aristotelicum diuersum habuerit ab eo, qui Venetijs, & in Germania impressus est. In his enim, vbi ille habet (Petit lacus, & fluuios Iunco, Cinclus, Albicula, Tringa) Leucos non reperitur, quod lectorem admonitum voluimus, sicut quoq; tanquam certò affirmare, quæ super Ardea alba, Aigretta, & Leucorodio scripsimus, etiamsi incertæ sint nomenclaturæ antiquę. Hęc omnia ille, qui in tertio eiusdem libri capite, alias Ardeas reperiri albas dixerat in Britannia potissimùm, quę nihil à cinerea differrent, præterquam quòd albę essent: quod nos quoque antè ex quodam Anglo, quem Bellonius quoque citat, scripsimus, & hîc quę de ea scribit Bellonius, non repetimus, maximè cùm hoc Ardeæ genus cum cinerea coniugio copulaturi fuerit obseruatũ.

Ex minoribus quoque albis Ardeis hæc est, cuius hîc icon exprimitur, & quæ in vallibus nostris Garzetta, & Garza bianca appellatur. Auis est tota candida exceptis cruribus, & rostro, quæ atra sunt. Rostrum longum, gracile, in extremo acutissimum, vbique vnicolor. Inter oculos, & rostrum macula quædam conspicitur viridis. Nigram oculorum pupillam lutea, vel aurea ferè iris ambit, hanc rursus circulus niger. Collum, & crura, vt in aliarum Ardearum genere longa. Longi itèm pedum digiti, sed lutei: posticus omnium minimus, anteriorum medius longissimus, secundum longitudine locum habet in dextro situ positus. Vngues atri, acuti. Alæ maximæ, cauda breuis, corpus exile. Postremo loco collocatam auem, quanuis rostrum reliquis Ardeis comparatum habeat breuiusculum, Ardeis albis, quod maiori corporis parte planè candida sit, annumerauimus. Auis postremo loco præcedenti descripta minor, contrà carnosior. Rostrum paruum, crassum, acutum, in extremo, totum luteum. Vertex capitis, & ceruix colore ferè croceo resplendet, qui color, licet remissior, in pectore quoque conspicitur. Collum, quàm in alijs Ardeis breuius. Oculi ceu in lutea quadam macula locantur. Eorum iridem luteam ambit circulus niger; Femora, & tibiæ longiusculæ ex flauo ad croceum vergente colore. Digiti pedum pro portione corporis quàm in alijs Ardeis maiores, longissimi, fusci, albicantibus quoque annulis circumdati. Priores duos membrana parua coniungit, vt in cæteris. Vngues longi, acutissimi, & vnci. Vnguis autem medij digiti cęteris longioris serratus est, vt in Asteria, siue Botauro. Cauda non admodum breuis. Postremo loco picta rostro est breui, crasso & acuto digitis pedum longissimis anterioribus, fuscis, caput ad croceum vergit. Rostrum & crura flaua sunt, cæterò tota auis candida.

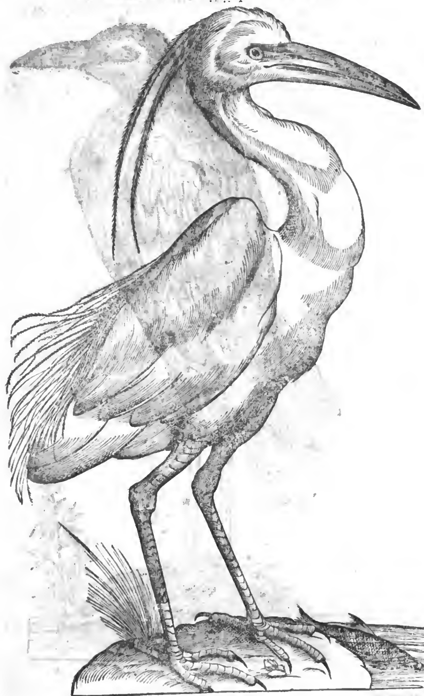
Crura. Oculi. Rostrum. Noxas quas inferant arboribus. Caro. Ardea alba minor alia. Garzetta, vel Garza bianca. Descriptio. Color. Rostrum. Oculi. Collum. Crura. Digiti. Alæ. Cauda. Ardeæ albæ minoris descriptio. Magnitudo. Rostrum. Caput. Collum. Oculi.

Ardea alba minor.

Leucorodios seu Ardea alba minor, alia cum chalcide Rondelet.

Ardea minor alia vertice Croceo.

DE ARDEIS ALIIS MINORIBVS.

Cap. XV.

ANTEQVAM ad tertium Ardearum genus, quod Asteriam nominat Philosophus, accedam, alias quasdam minores breuiter describam, & depingam. Quæ primo loco datur, ego prius Ardeam hæmatopodem, aut erythropodem appellabam, posteà verò ab vtroque Scaligero edoctus Phœnicopodem, siue Hæmatopodem simpliciter, & Cirthim Vergilianam nuncupo. Aremonicis Galliæ populis, teste [a] Iulio Cæsare Scaligero, Egretta dicitur, estq. duorum generum, maior scilicet, & minor. Cæterùm priusquam hanc describamus, operæ erit pretium ex vtroque Scaligero argumenta, atque notas colligere, quibus Virgilij Cirrim esse velint. *Albo* (Ardearum generi) *simillima*, inquit Scaliger Pater, *Phœnicopus, maior, minorq. Taurini vtramque Garzam: Aremorici minores Egrettas nuncupant. Crurum tantum rubore, vnde & nomen ab Ardea differt. Quo loco doctissimorum virorum lapsus notandus est, qui Cirrim Virgilianam putant esse Galeritam, solius apicis ducti specie: qua vtrique quidem generi communis, haud parum tamen differt. In Alauda plumarum series separatarum cristam efficit, vbi sustolluntur. Cirri pinnula oblonga, pulcherrima: quibus addebamus pileolis decus iuuenes, insani, ventosiq. ingenij testimonium: sicut ederam Ecippa, aut œnopolio. Neque verò solus error est. Et comes alter ille. Cùm Haliaetum Falconem pingit Albertus: cuius pes alter vncis vnguibus armatur ad auium prædam: alter sit Anserino similis ad natandum. Idem Falco, Nisus, Haliætus è Virgilij pulcherrimo poemate. Nisus enim in Haliætum eo canente, mutatus est. Falco noster Phœnicopoda prædatur ad victum, Nisus apud Maronem Cirrim. Tertia itaque multorum culpa, qui Nisum Sparuerium existimarunt, quia Cirrim pro Alauda capiebant. Saltem Smerilium dixissent. Sparuerium aliquando a Græco deduxissem, παρὰ τὸ σπαράττειν aues: quam vocem in Italiam simul hexarchatus cum Gracula superbia importassent, nisi Germanice sic eum appellaremus. Cæterùm quæ de Cirri opinio ad Alaudam translata est, cùm tam altè insederit animis hominum, vix vt vllo pacto auelli posse videatur (quippe etiam, dum hæc scriberemus, amicus meus summus, idemq. doctissimus, pertinacia sua huic sententiæ imminebat,) testimonio doctissimi poetæ labes hæc eluenda est. Ille in eodem poematio sic scribit.*

Hæmatopus. Phœnicop. Cirris Virgilij. [a] Exer. 233. Egretta. Etymum. Galerita non est Ciris Virgilij. Haliætus. Falco. Sparuerius Smerilius.

Inde alias partis, miniiq. infecta rubenti.

Crura. Harum minorum copia est in æstuarijs, stagnisq. Medulorum. Neque alia est Hæmatopus. Vnam domi aluimus, certissimam muscarum permitiem. Mirum & in hac, quod de Ardea dicebamus. Quæ aquaticis in locis totas hyemes perferre queat: sub tectis nostris, vbi longe mitiùs agitatur, mediocris frigoris adeo erat impatiens, vt in cineribus calidis cubaret: ita verò cubarit, vt igni tandem extincta sit. Hæc [b] Scaliger pater, ex quo Iosephus filius, *Haliæetum*, inquit, *eandem, & Nisum facit. Ferè omnes inuasit opinio Cirrim esse Alaudam nostram, vno Cristæ argumento. Nisum verò Accipitrem. Quod & veteribus persuasum video: nam in peruetusto glossario inueni. Circum ἱέραξ ἐστὶ δὲ ὄρνεον, μεταβληθεῖσα τῆς σκύλλης τῆς Νίσου θυγατρός: frustrà. Nam & Accipiter non est è genere Aquilarum, vt Haliætus. Et Haliætus, vt ipsum nomen indicat, marinas, & palustres aues venatur. At Alauda non est marina auis: tametsi nescio quas marinas Alaudas in Aremoricis inueniri. Esto. Non conuenit Alauda cum descriptione Cirris nostra. Deinde qui nescit, Alaudam κορυδαλλίδα esse. Quid ergo opus est κεῖριν vocari? Non est ergo Alauda nostra. Itaque nec Haliætus Accipiter. Quare cum parente meo puto Cirim eam esse, quam Egrettam vulgò vocamus. Neque obstet plumarum varietas, quæ hic ei attribuitur, non magis sanè quàm Cycno, quem ποικιλόπτερον vocauit Pratinus Phliasius. Egrettam venatur Falco, nam Accipitris congressus impar. Ergo Haliætus Virgilij est Falco noster. Nam alius est Aristoteli, vt alia Echeneis est Aristoteli, & Plinio, alia Oppiano. Egrettarum cum sint duo genera, alterum cum apice in capite, alterum careat: hoc quod caret est Aristoteles λευκόπους, alterum κεῖρις. Apud Plautum.*

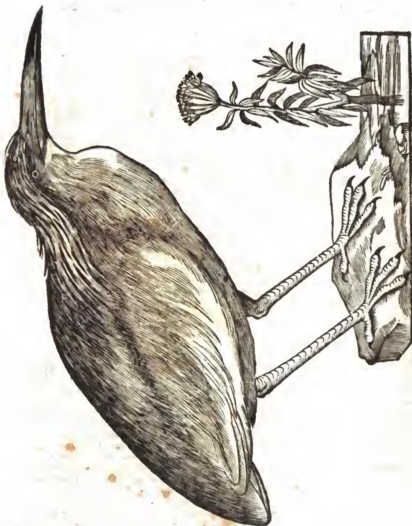
Phenicopodum minorum vbi copia. [b] In comm in Cirrim. Alaudæ marinæ vbi. Haliætus alius est Virgilio, alius Aristoteli. Echeneis. Plautus explicatus.

I nunc venare leporem, nunc Cirim tenes.

Manifesto ostenditur (est autem allusum ex apologo quodam) eum, qui Cirim venari potest posse & leporem quod sanè non faceret Accipiter. At Falco, & leporem, & Agrettam, seu Egrettam capit. Plerique ex nobilitate Gallica etiam Falcones ad leporis capturam instituunt &c. Huiusmodi autem Ardea, siue Egretta cæteris Ardeis ferè omnibus minor est, & collo admodum breui: tota ferè ex croceo ad colorem castaneæ vergens, pronè intensiùs, supinè, & super alis remissiùs.

Descriptio. Color.

Hæmatopos, ſiue Cirrhis Virgilij Scaligeri.

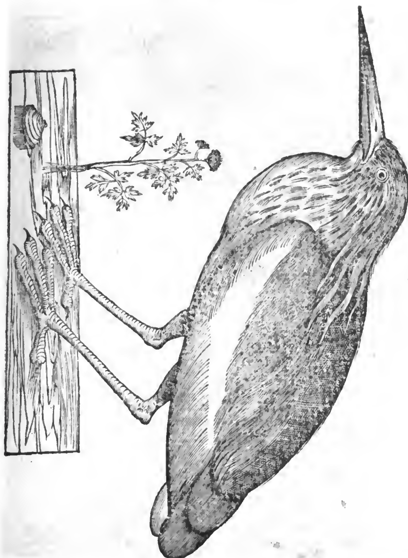

Cauda. Oculi. Roſtrum. Crura.

Cauda tam exigua, vt prorſus ea carere videatur. Oculorum iridem, quæ lutea eſt, miniaceus ambit circulus, & hunc rurſus niger, ex fronte per totum caput ſupernum, & ceruicem pennæ pulcherrimæ partim luteæ, partim atræ orientes dependent. Roſtrum robuſtum, longum, acutum, bicolor, quâ caput tangit, viridi, vel ex viridi ad cæruleum inclinans, hicq. color ad medium roſtri, & vltra etiam perdurat, reliquum atrum eſt. Crura, & pedes rubro ſaturato colore, vt in Columbis multis; vngues nigri. Sunt autem pedum digiti perquam longi, & exigua membrana, vel eius rudimento coniuncti.

Huic

Ardea castanei colori alia.

Huic per omnia similis est, quæ secundo loco expressa cernitur, nisi quòd in hac color idem sit remissior. Verùm & pedum color discrepat, videlicet subflauus. Denique collùm in hac ad latera maculis multis conspergitur nigris, quæ in illa non visuntur.

Ardea alia consimilis.
Color.

Ardeæ aliud genus, quam Sguacco vocant.

Collum. Sguacco. Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Caput. Collum.

Eiuſmodi Ardeæ genus, quod in vallibus noſtris Sguacco dicunt, cirros in capite gerit eiuſdem penè coloris cum proximè præcedentibus, quibus magnitudine ferè compar, vel paulò minor eſt. Roſtrum huic breuius robuſtum tamen, eiuſdem cum toto tergore coloris, nempe ex luteo ferrugineus. Iris in oculo aurea à nigro ambitur circulo. Caput totum, collumq́; luteo, alboq́; & nigro variant. Pronè ad ventrem candicat, quemadmodum etiam cauda, & potior alarum pars. Femora lutea, tibiæ, & digiti, vt in quibuſdam Gallinulis aquaticis virideſcunt. Auem aiunt eſſe audacem, & animoſam. In

Ardeæ alia ſpecies, quæ vulgò Squaiotta dicitur Malalbergi, cum Tinca.

Squaiottæ deſcriptio. Roſtrum. Cuſta.

In eodem Ardeario, ſeu Garzara, quam ſuprà deſcripſi, congener alia Ardea haud rarò conſpicitur, quàm Squaiottam nuncupant ruſtici accolæ. Roſtro eſt luteo, in extremo nigricante, cauda breui, pedibus viridibus. Apex capitis triginta plumis conſtat, quarum mediæ albæ ſunt, extremæ nigræ. Sunt & in tergore eiuſcemodi elegantes pinnæ coloris rubicundi, in ſuis radicibus albæ: à voce nomen vtraque fortè habuerit.

Ardea minor alia roſtro arcuato.

Ardeæ alius congeneris deſcriptio.

Hæc denique vltimo loco poſita, etſi roſtrũ habeat magis, quàm reliquæ præcedentes omnes arcuatum, coloreq; ſit prorſus leucopheo, placuit tamen hiſce poſterioribus congenerem facere, quàm ſeparatim de ea quid temerè ſcribere. Auis aſpectu non inuenuſta, pronè ad collu, & pectus, quod nigris maculis vt in Ardea deorſum deſcendentibus conſperſum cernitur, albicat. Cætera auis tota leucophei coloris eſt, pronè remiſſioris, ſupinè intenſioris. Femora in hac aue contrà ac in reliquis, pennis veſtiuntur.

DE ARDEA ASTERIA, SIVE STELLARI. Cap. XVI.

SYNONYMA.

TERTIVM Ardearum genus [a] Aristoteli ἀστερίας Græcè dicitur, Latinis, Stellaris, quòd punctis tanquam stellis eleganter picta sit, & distincta: sicut quoddam etiam Accipitris, item piscis genus Asterius cognominatur. Eidem Aristoteli cùm hæc auis ὄκνος, idest Piger cognominetur, quoniam in fabula sit, olim è seruo in auem transijsse, atque (vt cognomen sonat) iners, ociosaq. sit. Ornithologi industriè admodum auem Æliano simpliciter Asteriam dictam cum hac nostra eandem esse, quia vt videtur, natura, & nomen conueniant: sed verba Æliani adscribam? *Hæc* (Asterias) *mansuescit*, inquit, *in Aegypto, atque adeo præclarè humanam vocem intelligit, vt si quis huic conuitium fecerit, vel appellauerit seruum, ex ea cantumelia irascatur: vel eandem ipsam vocauerit pigram, & sic dolenter, tamquam ignobilitatis, & segnitiæ arguta indignetur.* Mihi sanè, inquit Ornithologus (neque mihi aliter videtur) hæc auis non alia, quàm Ardea Stellaris videtur, cui seruæ, & pigræ conuicia conueniunt. Nam ex seruo mutatam eam fabulantur & Ocnon quoque, idest, pigram cognominant? Sed & cicurari facilè puto, vt cæteras quoque Ardeas, & ad iracundiam moueri facilè, cùm præ cæteris Ardeis oculos hominum appetat. Hæc ille. Plinio item Asterias dicitur, seruata Græca dictione. Bellonius Taurum quoque eidem Plinio dici conijcit; item Phoix, quòd è serua huius nominis in auem mutata sit. *Auis est*, inquit Plinius, *qua boum mugitus imitetur, in Arelatensi agro Taurus appellata, alioqui parua.* Ornithologus Bellonij opinioni etiam subscribens: Eadem fortè, inquit, Ardea Stellaris est, quando, & Botauri nomen conuenit, & vox mugiens: magnitudo tantùm obsistit. Sed si ad tantam vocem conferatur tanta auis parua dicatur: & eadem in Ardearum genere ferè minima est.

[a] 9. Hist. ca. 18.
Etymum.
ὄκνος.
Asteriæ quæ auis Aeliano.
Li. 10. c. 60.
Lib. 4. c. 4.
Taurus.

Recentiores Botaurum, & Butorium dicunt, Anglus quidam Butoram: quanquam Alberto Butorius ineptè sit Buteo Accipiter. Dicitur autem Botaurus, quasi Botaurus, eo quòd Tauri boatum, idest, mugitum imitari videtur. Rostro enim inserto palustri terræ vocem ædit borribilem. Vnde recentiores quidam imperitè admodum Butorium cum Onocrotalo confundunt, quoniam vtraque auis absonam, & horribilem vocem emittat. Onocrotalus verò vocem edit asininæ potiùs, quàm taurinæ comparem. Emittunt & Olores interdū bombos ruditui asinino non dissimiles: sed breues, & qui longè audiri non possint. Neque etiam alia, quàm Butorius est, quæ Butio authori Philomelæ vocatur boc versu.

Inq. paludiferis Butio butit aquis.

Botaurus.
Butorius.
Botaurum etymum.
Butorius cur cū Onocrotalo cōfundatur.
Butio.

In quibusdam Italiæ locis. Trombone dicitur à voce tubæ sonitum æmulante: Ferrariæ, & Bononię Terrabuso, seu Terrabusa, quasi terram perforans. Gallis dicitur Heron Paresseux, & Butor: in Britannia. teste Bellonio, Galerand. Germanis varijs nomenclaturis pro regionum diuersitate Vorid, Merrid, MaszKu, quæ voces omnes a boue teste Ornithologo, factę sunt, eò quòd eius vocem mugientis imitetur, & ab arundinibus, Rortrum, Rordump, Rorreigel: ex quibus duo ptiora nomina ab arundinibur, & tuba composita esse ait, quòd inter arundines degere soleat, & tubæ sonum reddere, & MoszKu vel Moszochs, à paludibus, ac si bouem palustrem dicas. Rorreigel Ardeam palustrem significare: vt Moszreigel (nam sic quoque apud Vuirtembergenses, inquit, appellatur) Ardeam palustrem. Aliquos non Rordump, sed Rordumpf scribere, alios Rordummel: Frisios Reidomel alios corruptiùs Rosdam. Esse qui retineant Gallicum nomen Pittouer. Aliquos item apud suos Lorriad potiùs quàm Vrrind appellare, idest, mugientem bouem, à verbo Luyen (quasi enim Luyend rind) Saxones ein Vvasser ochs, idest, bouem aquaticum. In Austria Erdbull, quòd rostro cauo aliquo terræ inserto sonet. Quanquam, inquit. arundini, alij aquæ rostrū, cùm mugit, inserere putant. Augustæ Vindelicorum Hottybel, fortè à sono, qui nimium grauis, & absonus audiatur. Esse deniq; qui PicKurt dicant, à pungendo fortassis: nā, inquit, & oculos appetit. Anglicè Buttour, vel Bittour, vel Pittour. Hollandis Pittoor. Ornithologus in inferiore Germania alicubi etiam diei se audiuisse scribit Somphorn, vel Sompshorn a sonitu tubicinis, vel cornicinis. Polonicè BunK, Illyricè Bubacz, aut Fuser, Turcicè Gelue.

Trombone
Tetrabuso.
Bos palustris.
Ardea palustris.
Bos mugiēs
Bos aquaticus.

GENERA.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Asterię, tria genera. Quaiotti.

T S I vnum tantùm Asteriæ, siue Ocni Ardeę genus agnouerit Aristoteles, nostro tamen sæculo tria, nisi etiam fortè plura, reperiũtur, maius nempe, & minus, & tertium, quod in Hollandia cristatum reperiri testatur Ornithologus: super qua re quæsitus à me Hollandus non indoctus, respondit sese id genus Ardeæ nunquam ibi vidisse. Cæterùm tamen circa Adriaticum mare Quaiotti vulgò dicitur similes Stellari maiori, iride oculorum similiter flaua: quæ cùm ad ætatem peruenerint, cirros è capite retrò oblongos tendunt, albos, in extremitate nigros: alæ infra pectus albent, si bene memini: vel partim albæ sunt, partim (superiùs) ex fusco rubent; qui color in alijs corporis partibus reperitur. Dorso color simplex, fuscus, collo varius.

FORMA. DESCRIPTIO.

Forma. Caput. Color. Pedes. Vngues. Cauda. Stomachus. Authoris descriptio. Lõgitudo. Rostrum. Aures. Color. Alæ. Pedes. Arteria aspera.

V C V L E N T E R nobis descripsit hanc auem (minorem nempe, quæ Aristoteli tantùm nota fuisse videtur) quidam Anglus his verbis: Buttora, quem multi quoque docti Onocrotalum esse putant, auis est tota corporis figura Ardeæ similis, longis cruribus, sed Ardea breuioribus; longo collo, & mirè plumoso, & rostro nec breui, nec obtuso. Caput pennæ tegunt nigerrimæ: reliquum verò corpus fuscæ, & pallidæ maculis nigris densissimè respersæ. Pedes habet longissimos: nam inter extremos vngues medij digiti pedis vnius, & calcis eiusdem, spithames longitudo intercedit. Vngues habet longissimos: nam ille, qui calcis vicem in auibus gerit, longitudine sesquiunciam superat: quare ad fricandos dentes nostrates vtuntur, & argento inserunt (idem in Gallia fieri scribit Bellonius, idem & Hollandos facere audio) medius digitus vtriusque pedis, qui cæteris longior est; vnguem habet portentosum, nempe dentatum, & serratum, non secus ac pectunculorum testę serratæ sunt, ad lubricas anguillas, quas ceperit, retinendas procul dubio à natura ordinatum. Cauda illi breuissima est, & stomachus capacissimus, quo ingluuiei loco vtitur. Hæc ille. Huiuscemodi Ardeam superioribus annis in foro coëmptam sic descripsi. Ab extremo rostro ad extremos vsque pedes commensa auis quinque dodrantum longitudinem explet. Rostrum ei est rectum, acutum, palmum longum, pollicem latum, supernè fuscum, infernè subrubrum, internè canaliculatum, & strijs oblongis tribus inæquale. Mandibula inferior lateribus, ac oris suis instar cultri incidentibus in superiorem subiens includitur. Rictus palmum cum dimidio longus. Oculorum palpebræ non prorsus rotundæ plumis nudæ sunt. Aures patulæ plumulis subfuluis circumdantur. Capitis verticem plumæ coloris atri vestiunt. Collum dodrantem, & dimidium palmum longum, plumis frequentissimis, & oblongiusculis obsitum. Totius autem corporis plumæ subrussæ, seu ferrugineæ maculis nigris transuersim ductis variegantur: solius pectoris, & vropygij notæ in longum extenduntur. Radices plumarum omnes albicant. Itaque colore pennarum extimo Attagenem, Perdicemúe vel etiam Scolopacem refert, & Phasianum fœminam. Alæ singulæ pennis crassi calami, ac rectricibus vigintiquatuor, cauda verò breuissima denis instructa sunt. Post alarum pennas dictas, & quaternas breuiusculas intermedias tanquam quædam alarum appendix decem constans pennis dorso incumbens conspicitur. Ab extremis femoris plumulis ad vngues vsque color conspicitur è plumbeo ad luteum vergens, cum aliquo virore. Extensi digiti pedum in longum dodrantem cum vnguibus patent, vt Aquilis. Longissimus digitorum medius vngue armatur interno latere fulcato, nec non instar pectinis, serræúe dentato. Vnguium maximus postici, seu calcaris trium digitorum longitudinem superat. Inter minimum digitum, & medium membrana interijcitur, vt in palmipedibus, argumentò quod victum ex aqua circa stagna quærat. Cùm verò infixo in aquam, lutum, terramúe rostro, mugitum instar tauri ædere constet, qui ad duorum, aut trium milliarium Italicorũ spacium obauditur, necesse fuit etiã vocis instrumento, nempe aspera arteria ab alijs diuersa hanc auem à natura donatam fuisse. Hæc autem in Cycno, & plerisque alijs duplici larynge, nempe vna sub radice lingua, altera vbi primum diuaticatur ipsa aspera arteria constituta. In Botauro tota arteria continua est; larynx nulla, nec quod huic analogia quadam respondeat. Verùm hoc damni compen-

sare

Ardea stellaris minor, siue Ocnus.

Ardeæ stellaris seu Botauri aspera arteria.

sare voluisse natura videtur, canalium duorū arteriæ hinc inde in pulmones vtrosque dextrum, & sinistrum abeuntium structurā ita fabricata est, vt annuli cartilaginei minimè totum absoluent circulum, sed medium duntaxat, nēpe exteriori parte: interiori verò, vbi alijs auibus hi circuli fissura tā tummodo in longum dissecantur, membranā quādam tenuissimam alterā canalis diuaricati exactè medietatem absoluētem obtendit planam, & æquabilē: quin & hemycyclos exterius latus componentes raros admodum, interiectis subtilissimis membranis, siue tunicis fecit, nempe ad faciliorem, & maiorem distēsionē, quo nempe largissimus, & copiosus hoc adeo tumescere, ac inflari facili meatu conceptus aer, atq; rostro in aquam inserto aliquandiu retentus, tandem per extractum, & apertum rostrum qua data porta maximo impetu erūpens ingentem illum boatum taurinū edere possit. * Bellonius, qui in describenda hac aue diligētior fuit, quàm in depingenda (nā expressa icon Ilpidam potius, quàm Botaurum refert,) arteriam huic aui tribuit rotundam, firmam magnitudine fermè digiti, annulisque præditam non separatis, vt in cæteris auibus. Prolobo caret, at eius loco amplissimum œsophagum habet. Intestino recto duo sunt appēdices, seu intestina cœca. Ventriculum non cæterarum auium ventriculis, sed canino similem habet.

Clamoris efformatio.
* *Lib.4. capit.4.*

Intestinū.

Ventriculus.

LOCVS.

LOCVS. NIDVS. VICTVS. PARTVS. EDVCATIO.

OTAVRVS ad ripas lacuum, & paludium ceu otiosus desidet, pisces adnatantes obseruans, quos, & præcipuè anguillas auidissimè vorat: nec vllam aliam auem esse aiunt, excepto Mergo, quæ istâ sit voracior. Author de natura rerum ranas, & alia animalia venenata edere scribit. Nidum ex arundinibus intertextum in quodam lacu cum ouis duodecim: sese vidisse affirmat Ornithologus: ipsamque auem colore ita quidem ad arundinem accedere, vt inter arundines sedens vix deprehendatur. Contrà Bellonius nidum construere tradit ex surculis, eumque in excelsarum arborum ramis, denique tria, aut quatuor in eo oua excludere. Quamobrem in tanta, tamque manifesta controuersia aucupes essent consulendi: ego autem eius nidum nûquam obseruaui. Alius quidam obscurus author, qui se phy siologum nominat, matrem, ait, exclusos fœtus mox sub alis fouere, singulum autem sub singula (quasi verò binos tantùm pariat) eisque ita materno corpori adhærentibus incedere, prominentibusque eorum rostris cibum benignè ministrare.

Vbi degat. Voracitas. Quibus vescatur. Nidus.

MORES. INGENIVM.

RDEA Stellaris piger ([a]Ocnus) *cognominata*, inquit Aristoteles, *in fabula est, vt olim è seruo in auem transierit, atque* (vt cognomen sonat) *iners, otiosaque est. Talis Ardeolarum vita est*. Recentiores quoque pigram auem esse inquiunt, & non facilè refugere hominem, vt aliquando ad nidum vsque accedêtem expectet. Vsque autem adeo non metuere, nec se loco mouere, nisi proximè ventum sit: tunc enim se aut iuncis, aut arundinibus abdere, aut in aqua immergere. Hanc itaq; præcipuè auem intellexerit Apollonius per epistolam Tarsenses reprehendens, quod iuxta Cydni aquas ociantes, tanquam fluuiatiles aues sederent. Videtur verò mihi eius pigritia, atque inertia à difficili volatu maximè pendere: nam ægrè admodum euolat, & nisi prius salierit: & non malè ei pigritia illa cedit: siquidem tam otiosè prope ripas aquarum sedens admodum industriè pisces captat. Eo enim loci, vt scribunt physiologici, vbi pisces frequentes nouit, adeo quieta consistit, vt planè videatur mortua, & incautis illis minus suspecta sit. Præterea ne colli longitudine suspecta sese prodat, breue id incuruando facit, vt cum pisces ei quasi nihil præmeditanti adnatarint, collo extenso eos arripiat. Addit Albertus similiter, cùm illaqueatum se sentit, stare immobilem, & venenatorem apprehensurum, rostro, quo multum valet, vt Ardea, incautum vulnerare.

[a] 9. Hist. capit. 18. Pigra auis est. Cur pigra. Astus in piscando.

V O X.

OSTRO, vt diximus, in aquas, lutum, vel terram inferens, bombos taurinæ, aut bubulæ voci simillimos emittit, eosque si Alberto credimus, tempore verno magis, cùm libidine accenditur. Eiusmodi auis authori Philomelæ bubire dicitur hoc versu:

Inque paludiferis Butio bubit aquis.

Ad hanc itaque Ardeam Stellarem, siue Botaurum tum nominis, tum soni similitudine pertinent soni, quos [illegible] appellauit [b] Aristoteles in problematibus, Gaza seruata Græca voce fermè Bobugos, interpres vetus Bubices. Et quoniam eadem ratio videtur sonitus etiam harum auium, nec aliam reddi posse, Philosophi verba adscribam. *Cur paludibus*, inquit, *iuxta fluuios positis fieri soleant, qui bomugi appellantur, quos tauros numini religiosos fabula narrant? Est id sanè fremitus mugitui tauri adeo similis, vt boues, cùm audiunt, non secus afficiantur, quàm si taurum senserint mugientem? An cum aut fluuy in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & vel à mari offensa retorquentur, vel flatum vniuersum emittunt, tum fremitus ille excitatur? Causa verò quod terra cauerna infodiuntur, in quas aqua interrumpens, quoniam fluctus in eiusmodi redundatione mouet aerem per angustias, ceu si quis in amphoram inanem strepitum per osculum*

Quando magis clamet. Bubire. [b] Sect. 2. 35 Bomugi soni qui Bubices.

oſculum mouerit, mugimento ſimilis ſonus exultabit. Mugitus etenim bobus per idipſum figura genus profertur. Multas autem, miraſque voces informare figura cauernarum varia (inæquales) *poſſunt. Nam & amphoræ fundum ſi quis detracto operculo viciſſim modò intus attrahens, modò extra depelles perterat, ſonum per intercapedinem tam ingenuum reddet, vt belluæ pertimeſcant, & fugiant, quod pomariorum cuſtodes* (oporophyllaces) *emoliri conſueuere.* Hæc ille.

PROVERBIA.

Ocni funiculum texere qui dicantur.

[a] *In Phoccis Ocnus qui vir.*

OCNI funiculum texere dicuntur, qui ex ſuis laboribus nihil vtilitatis percipiunt.[a] Pauſanias enim deſcribens imagines, quæ Delphis ſpectantur, *Poſt Vlyſsis ſocios,* inquit, *vir quidam ſedens conſpicitur. Inſcriptio Ocnum eſſe teſtatur. Funiculum autem nectit. Aſtat aſina, quæ quicquid eſt nexum deuorat. Ocnum hunc hominem laborioſum fuiſſe memorant: ſed vxorem habuiſſe ſumptuoſam, à qua quicquid in laboribus collegerat, non ita multò poſt fuiſſe dilapidatum. Hæc per Ocni vxorem obſcurè tradidiſſe Polygnotum putant. Scio item ab Ionibus dici, ſi quem laboribus intentum conſpicerent, ex quibus ille nihil commodi caperet: Hic vir Ocni funiculum contexit.* Quanquam autem fortè ad auem hæc non pertineant, tamen quod Ocni nomen Aui noſtræ conueniat, hîc inſerere libuit, eòque maximè cùm ſubiungat Pauſanias: *Augures præterea & auem Ocnum appellant, quæ inter Ardeolas, & maxima ſit, & pulcherrima.*

EMBLEMA.

EMBLEMA eſt Alciati inſcriptum IGNAVI.

Ignaui Ardeolam Stellarem effingere ferui
Et ſtudia, & mores fabula priſca fuit.
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui cenet in aëre Falco eſt
Dictus ab antiquis vatibus Ardelio.

Sumptum eſt emblema ex præcitato Ariſtotelis loco. Antiqui autem fabulati ſunt Ardeam Stellarem effingere ferui ignaui & ſtudia, & mores. Ex hac autem fabula omnino concludit quidam Anglus hanc auem, quam nos tum ex eo, tum noſtro Marte deſcripſimus, Ocnum Ariſtotelis eſſe. Vt fugitiuorum enim, inquit, ſeruorum, poſt fugam deprehenſorum, cutis loris, flagris, virgis, & ſcipionibus icta, verborum vibicibus tota maculoſa redditur: ita huius auis plumæ nigris vbique maculis, ſed potiſſimùm in tergo diſtinctæ, & velut pictura tæ, ſerui flagris cæſi cutem proximè referunt: quam rem fabulæ occaſionem dediſſe ex hoc colligo, quod fabularum variarum author Ariſtophanes de Attagine aue, quod ad plumarum colores attinet, huic ſimillima ad hunc modum ſcribat: *Si quis ex vobis erit fugitiuus, atque vſtis notis, Attagen ſanè apud nos varius appellabitur.*

DE ARDEA STELLARI MAIORE. Cap. XVII.

ORNITHOLOGVS ex recentioribus ſolus Ardeam ſtellarem maiorem nominat, deque ea hunc in modum ſcribit. Hoc genus Ardeæ, cuius figuram ſeorſim apponimus (figura autem à noſtra diuerſa videtur cùm alioqui deſcriptio reſpondeat) compoſitum videtur ex Ardea Pella, ſiue fuſca, & Stellari. Libuit autem nobis Stellarem maiorem appellare. Itali quidam circa lacum Verbanum Ruffey appellant, fortè à colore ruffo colli, & ventris. Auis, quam manibus ipſe tractaui, longa erat ſex dodrantes, extenſo corpore à ſummo capite mortuæ ad vſque pedes imos. Pedes longi duos dodrantes, nempe à clunibus ad extremos pedum digitos. Roſtrum octo, vel decem digitos longum. Iris oculorum flaua. Collum perangustum, paulò breuius duobus dodrantibus. Pennæ in collo ex ruffo albo, & nigro coloribus mixtæ. Cauda non quatuor, aut quinq; digitis longior. Roſtri, pedumque color flauus, ſed in tibijs, &

Ruffey. Deſcriptio. Lōgitudo. Pedes. Roſtrum. Collum. Cauda. Color.

digitis

Ardeæ stellaris maior siue rubra.

Elaphis Oppiani.

Elaphis cur ſic dicta.

digitis fuſcus(ſumma: femora rubræ(ruffæ potiùs)cogebant plumæ. Dorſum, & alæ colore fuſco erant. Subtus alas in ſuperiori ambitu ruſæ erant pennæ, ſub roſtro,& oculis albę: vertex niger. Venter plumis ruulabat. In collo imo iuxta ſcapulas longiuſculæ pennæ partim albę, partim fuſcæ viſebantur. Hęc Ornithologus, qui in epitome auium vltimò edita Elaphin Oppiani, aut cognatam ei eſſe conijcit; cùm alioqui prius vel eandem, vel ſaltem cognatam eſſe dixiſſet cum Glottide, ſeu Lingulaca Ariſtotelis, quam Gallinulis facit congenerem Elaphin autem ita dictam conijcit, quòd pennas varias & maculoſas habuerit inſtar hinnulorum; nam & lupus ceruarius ab iiſdem maculis ſic dictus videtur, & in muſtelorum piſcium genere nebrias. Oppianus quidem Elaphi pinnas in dorſo ceruinæ pelli colore ſimiles tribuit, & linguam longiſſimam, qua in aquam protenſa ſenſim ad fauces deceptum aliquem piſcem, qui ad conſpectam adnatarit linguam attrahat, (ad cuius nimirum imitationem piſcatores ad lungam arundinem ex pilis equinis lineam ſuſpendunt.) Quod Ardeolarum ſanè naturam ſapit. Si itaque hanc Ardeam Elaphin eſſe dicamus, neceſſe erit, eam illi vim tribuere in lingua, quam alijs Ardeis tribuimus in pedibus, nempe piſces alliciendi. Color tergoris, & alarum, in mea aue, quę hîc exprimitur, ad cinereum, ſiue beticum vergit; apicem in vertice habet, ex quo duæ longiuſculæ pennæ exorientes totum caput, velut galeam exornant, colore nigro. Tota auis vel primo intuitu ſpuria videtur, & ex Ardea Pella, & Stellari prognatam iurares. Pellam enim capite, pectoris maculis, dorſi, & alarum colore ipſa denique magnitudine refert; reliquarum partium colore Stellarem, ſi maculas demas, eæ enim in hac aue non ſunt. Contrà pedibus adeo Stellarem exprimit, vt ſimul poſitos vix quiſpiam etiamſi peritus auceps, diſcernat. Neque fortè alia fuerit, quam in Hollandia cirratam tradunt reperiri. Ea enim inſula, vt ex Hollandis audiui, Pellis & Aſterijs ſatis, ſuperq; abundat. Ad has potiùs, quam alias Ardeas Ardeæ hoc genus Epidauro mihi miſſum referre libuit. Auis eſt vndiquaque ſibi concolor, nempe ſubruffa, pronè minus, ſupinè magis. Tibię pedeſque fuſci. Roſtrum flaueſcens. Hæc eadem vel conſimilis ſaltem in paludibus noſtris capta, roſtrum habebat palmi longitudine, coloris cornei rectum, acutum. Superior mandibula parumper adunca eſt in fine, & inferiore longior, cum aliqua nigredine. Vertex erat niger: collum ferrugineum, duos palmos longum. In dorſo nigricabat, (videbatur autem pullus adhuc) et in cauda, cuius infimum vropygium album erat: erat autem hæc breuiſſima. Alæ partim ferrugineæ, partim albæ. Crura dodrantem vnum explebant. Oculorum iris lutea erat.

Ardea Stellaris Cirrata.

Color.

DE

Ardeæ stellaris tertium genus.

DE ARDEIS CONGENERE AVE. Cap. XVIII.

Ardeæ congener.

Huiuſcemodi auem licet roſtro longè breuiori, Ardeis potiùs, quàm alijs auibus feci congenerem, & Ardeam nigram nuncupare ſoleo, quòd reliquo corporis habitu Ardearum genera exprimat. Collo enim eſt longo, longis cruribus, digitis pedum longiſſimis, vnguibus acutis, & cauda denique breui. Color vbiq; vniformis, nigricans, excepto collo, quod albo torque circundatur, & roſtro, quod luteum eſt: in medio, & extremo nigra macula tam inferna, quàm ſuperna parte notatum.

DE AVIBVS QVIBVSDAM, QVAS IN BELGIO KEMPERKENS, IDEST PVGNACES VOCANT. Cap. XIX.

Ordo.

AVES hæ, quas hîc ſubinde deſcribemus, & depingemus non incongruè fortaſſis Ardearum generi ſubnectentur: non autem quia pedibus etiam, roſtroq; & collo ſint longiuſculis:(nam hæc cum multis alijs,imò cum omnibus ferme aquas frequentantibus commune habent) ſed quia gregatim in ſuo genere, vt illæ nidificent.

Vnde & quò aduenant, & quo tempore.

Qui mihi copiam harum fecit, pictaſq; ad viuum è Belgio tranſmiſit Illuſtriſſimus Carolus Comes ab Aremberga, aſſerebat,immenſo quotannis,& ineffabili penè numero,ex Septentrionalibus plagis ad Belgij oras,verno tempore ſub Maium ferè,aduolare:ſed mares ex his plurimos eſſe,paucas fœminas, ideoq; mares inito inuicem acerrimo prælio ſeſe mutuò occidere, donec cum fœminis numero pares euaſerint,& ſinguli ſingulis coniungi poſſint:nam tunc victoribus illis fœminas accedere,& cum ijs ſoboli operam dare,moxq; excluſis, educatiſq; fœtibus vnà cum his vnde venerant,reuolare.

Cur inuicẽ pugnent.

Cæterùm,quod præ cæteris in ipſis admirandum eſt,pleraſq; inuicem diſſimillimas eſſe. Et reuera ego aliquot deſcribam,& depingam,ex quibus aliquę raræ profecto,ne dicam monſtroſæ formæ ſunt.

Deſcriptio.

Quæ itaq; primo loco depingitur auis, Perdicis inſtar toto corpore maculis reſpergitur,collo inferno,& pectore, & alis rotundis ferè, & deorſum tendentibus, collo ſuperno, ſiue ceruice, ventre & alarum rectricibus pennis, tranſuerſalibus,cunctis verò nigris. Roſtrum quoque nigricat, exile, in extremo nonnihil recuruum. Lingua longa,acuta, anguſta,ſubatra. Caput,ceruix, dorſum, alæ, & venter, & femora ex luteo ad caſtaneæ ferè colorem tendunt, & maculis, quas dixi, egregiè exornantur,quæ adeo exiguæ ſunt in capite,vt exigua punctula potiùs videantur. Gula, pectus, & podex candicant ad cinereum vergentes. Crura longa, flaua,longi,& flaui item anteriores digiti,medius longiſſimus, poſticus admodum exiguus. Vngues nigri, adunci. Caput velut Galeritæ,apice inſigne eſt.

Deſcriptio alia. Color.

Quæ ſequitur,criſtam quoque in capite gerit,ſed colore plurimùm differt. Ventre enim nigricat toto, pectore candicat. Mentum macula nigricans, ceu barba quædam exornat. Albicat in fronte,in occipite,& in reliquis partibus ex albo ad fuſcum vergit.

Roſtrum.

Roſtrum oblongum,& gracile,nigrum,quâ capiti iungitur candidum. Cauda longiuſcula, crura longa,fuſca. Digitus,qui pro calce eſt breuiſſimus.

Deſcriptio tertiæ auis.

Tertia tota ferè ruffa, nigris maculis lunam æmulantibus, vndique, excepta ceruice inſperſa, apice caret. Femora,& infernum vropygium colore ſunt hetico. Alarum pennæ maiores ſunt nigræ,in fine,& ad latera ferè croceæ.

Oculi.

Oculorum iris crocea, pupilla nigra. Roſtrum quàm in præcedentibus paulo breuius, & gracile, adeo vt huiuſmodi aues vermiuoras potiſſimum eſſe ſuſpicandum ſit.

Quartæ auis deſcriptio. Alæ. Roſtrum. Caput.

Quarta cum proximè deſcripta colore ferè conuenit. Sed venter ferè fuſcus, podex albicans. Alas albicantes, ſeu ſubcinereas maculæ multæ magnæ tranſuerſales tortuoſæ tranſcurrunt. Pennæ rectrices in fine ſunt fuſcæ. Roſtrum longiuſculum,nigrum, & vt in priori in extremo curuum. Caput nigrum magnæ aliquæ pennæ velut galeám eleganter exornant,quales pugnacem auem decebant,quas procul dubio dimicatura, vt hoſti ſuo videatur terribilior, & metum incutiat,erigit; quemadmodum Gallos quoque noſtros pugnaturos facere obſeruauimus. Eædem quoq; longiores pennæ ſunt in pectore.

Quintæ auis deſcriptio.

Quinta eiuſdem ferè coloris,ſed pennas eas magnas,quas dimicaturas erigere diximus,longè habet maiores, eaſque candidas, & in extremitatibus ſuis nigras.

Sextę auis deſcriptio.

Eaſdem illas pennas candidas habet, quæ hîc ſexta depingitur. Cæterùm colore plurimùm differt. Toto enim corpore fuſca eſt,exceptis femoribus,& cauda,quæ ſunt colore hetico. Ante albas illas in collo ſurrectas,alias habet in vertice quæ minores ſunt,& nigræ. Caput ex cinereo flaueſcit. Mentum candidum eſt. Crura,pedeſque fuſceſcunt. Iris oculorum crocea. Roſtrum nigrum.

Septimæ auis deſcriptio. Color.

Septimo loco poſita pennis omnibus variat,viridibus,albis,rubris,amethyſtinis, luteis, & quod in ijs obſeruatione dignum eſt,nulla earum alterius colore permiſcetur. Pedes & caput ſunt flaua. In Anglia reperiri etiam aiunt.

Vltimę auis quæ aurita eſt deſcriptio.

Poſtremo loco poſita monſtroſæ prorſus figuræ etiamſi aurita ſit,& crura duplo habeat,quàm pręcedentes breuiora,illis tamen,quod

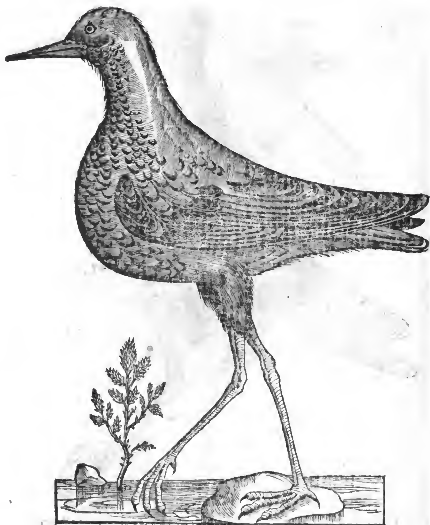
Auis pugnax prior.

Auis pugnax ſecunda.

Auis pugnax tertia.

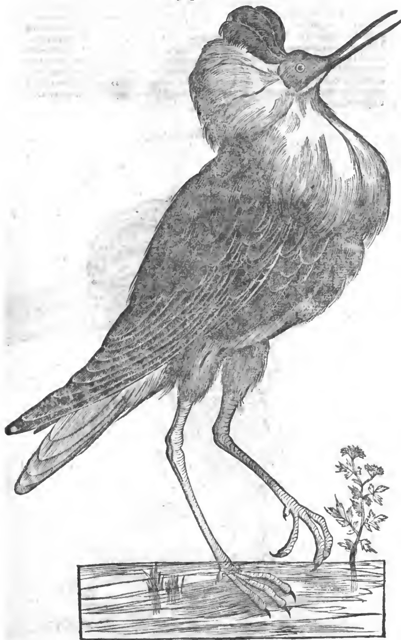
Auis pugnax quarta.

Auis pugnax quinta.

Auis pugnax sexta.

cætera ſimilis ſit, ſubnectere placuit. Equidem natura luſiſſe videtur in eius generatione, auritam faciens, cùm ex nullis diutnis aliam inuenias. Roſtro eſt, vt aues pugnaces gracili, & oblongo, oblongis etiam alis. A capite per collum pennæ vndiquaque pendent magnitudine æquales, ſed in quibus varios cernere eſt colores, qui velut varios torques formant, modò ferrugineos, modò rubros, modò albos. Aures longæ ſunt aſininis non diſſimiles. Longum item collum eſt, & valde gracile, atque tenue, ad latera candicãs, cætero luteſcens, lineolis nigris vndiquaque conſperſum. Roſtrum, caput, alæ, aures, & dorſum coloris ſunt ferruginei. Venter, femora, quæ ad genua vſque pennis veſtiuntur, luteſcunt. Tibiæ, & pedum digiti coloris ferè carnei. Digitus poſticus admodum breuis. Caput ad latera miniaceam maculam magnam habet: in qua oculi ſiti ſunt: palpebræ oblongæ, inſignes, iris alba, pupilla nigra.

Auis pugnax ſeptima.

DE FAL-

Auis pugnax octaua.

DE FALCINELLO, SEV AVE FALCATA.
Cap. XX.

Ordinis ratio.

NTER Ardearum diuerſa genera vnum etiam falcato roſtro deſcripſimus, quare & hanc cùm in reliquis Ardeæ ſimilis ſit, non incongruè illis ſubnectemus: cùm præcipuè Itali Ardeam etiam nominent, coloris diſcrimine tãtùm addito, Airon negro dicentes. Auium roſtra, inquit Ornithologus, alia recta ſunt, alia adunca, vt Accipitrum: alia falcata, idque vel ſurſum, vt Auoſettæ dictæ apud Italos, vel deorſum, vt Arquatæ, & Falcinelli ſimiliter Italicè dictarum auium, quòd arcus, aut falcis ſpecie roſtro imitentur. Libuit autem Falcinellum Ardeis ſtatim ſubijcere, quòd & magnitudine ferè, & tota corporis ſpecie Ardeam referat, roſtro tantùm excepto.

Roſtrum aliquot differentiæ.

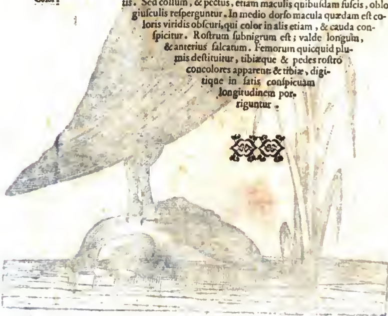
Falcinelli deſcriptio ex Ornithologo.

Hanc viuam æſtate aliquando Ferrariæ in Italia vidi. Corpus ei maius Columba, eleganti colore, viridi ferè, alicubi etiam puniceo admixto, vt in Vanello aue, variante ſcilicet colore pro diuerſa ad lucem obuerſione, capite, & collo fuſco. Sed ſuperior pars colli anteriùs albicat, maculis nigris intercurrentibus. Roſtrum oblongum, tenue, & anteriùs falcatum, ſicut Arquatæ, & Coruo ſyluatico. Crura oblonga, pedes fiſſi. Aliqui Ardeam nigram, Italicè Airon negro vocitant (vt diximus.) Sed hæc, quam vidi, non erat adulta, maiorem fieri aiunt: & forſitan in colore etiam aliquid mutat per ætatem. Inter omnes quidem, quas mihi videre contigit aues, nulla magis ad Ibidem mihi accedere videtur, ſed color obſtat, quò minus Ibis exiſtimari poſſit. Hęc ille, qui alibi Germanicè interpretatur ein Vvelſcher uogel, ein Sichler, aut Sagiſer, à roſtri figura. Cæterùm nunquid quæ modò ab Ornithologo auis deſcripta eſt, ea ſit, quam aucupes noſtri Falcinellum vocant, & quam ego hic depingo, non ſat ſcio: non parum enim ab eius deſcriptione diſcrepat. Sed fieri poteſt, vt ab ipſo eſt annotatum, hoc auium genus pro diuerſitate ætatis, & magnitudine & etiam colore variare.

Magnitudo. Color. Roſtrum. Crura. Pedes. Cum Ibide ſimilitudo.

Deſcriptio authoris. Magnitudo. Color.

Auis aucupibus noſtris Falcinello dicta ad Ardearum magnitudinem accedit, eaſque corporis habitu, & ſpecie refert, excepto roſtro. Caput collum, dorſum, pectus, venter, femora, vropygium, coloris ſunt ſpadicei ad fuſcum tendentis. Sed collum, & pectus, etiam maculis quibuſdam fuſcis, oblongiuſculis reſperguntur. In medio dorſo macula quædam eſt coloris viridis obſcuri, qui color in alis etiam, & cauda conſpicitur. Roſtrum ſubnigrum eſt; valde longum, & anterius falcatum. Femorum quicquid plumis deſtituitur, tibiæque & pedes roſtro concolores apparent: & tibiæ, digitique in ſatis conſpicuam longitudinem porriguntur.

DE

Falcinellus siue Auis falcata.

DE ARQVATA, SEV NVMENIO. Cap. XXI.

Ordo. Arquata, & Arcase cur dicta.

POST Falcinellum falcati rostri auem, de alia quoque, quæ & ipsa à consimili rostri efformatione Ornithologo Arquata, Italis quibusdam Arcase dicta est, quòd scilicet eius rostrum inflectatur instar arcus, agẽdum videtur. Sunt tamen & alia multa apud nos eius auis nomina. Bononiæ Piuier dicitur, quod illi apud nostros rusticos aucupes cum alijs auibus commune est, & in primis cum Pluuiali. In Apulia Tarlinum, seu Terlinum vocant; Venetijs arcuatum: vnde Marianus Sanctus Barolitanus, rostrum arcuatum appellat instrumentum, quod inseritur in meatum vrinarium colis, vt vrina retenta eliciatur quòd huius auis rostro sit admodum simile. Mediolanẽsibus Caroli dicitur, teste Bellonio. Alij Itali Torquatum vocant, à rostro, quod intortum habet: alij Charlor, alij Spinzago, nempe circa lacum Verbanum: vbi diuersam quoque auem Spinzago d'aequa vocant, eam nempe, quæ Auosetta alijs dicitur. Germani circa Oppenhemium Brachuogel, à mense Iunio, quo aduentare solet: sicut & aliam quoque eiusdem nominis minorem. Circa Argẽtoratum Regenuogel, idest, auem pluuiæ, alij Vvinduogel, idest, ventorum auem, vel Metteruogel, quòd tempestatis futuræ, & imminentium ventorum prognosticum ex ea sumatur. Sed rursus aliam quoque minorem, auem pluuiæ vulgò dicunt. Circa lacum Acronium en Gruy: Frisij en Schye (Ichryex à Germanis dicitur, quam Creeem esse conijcit Turnerus) vtrique nimirum per onomatopœiam facto vocabulo. Galli Corlis, seu Corlieu: qui & aliam auem paulò minorem alibi Barge dictam, teste Bellonio, vn petic Corlieu. Hollandi Banixẽs, Angli, ni fallor, a Kurlen, & ceu lautissimam commendant. Veterum Numenium esse satis probabili argumento conijcit Ornithologus. Quærendum, inquit, an hæc sit veterum Numenius *νουμήνιος* (apud Varinum non rectè *νουμῆνις* scribitur) quam auem esse Attageni similem Hesychius docet, quæ & Trochilus dicatur (nimirum à celeritate cursus, qua Attagen quoque valet) legimus autem Attagenem fuisse pteropedilon, idest, varietate pennarum insignem, quod Arquatæ etiam pulchrè conuenit. Hinc factum est prouerbium, Attagas, & Numenius, siquando duo improbi conuenissent, vsitatum. Improbos enim seruos, & multis stigmatibus notatos Attagẽnas vocabant. Poterit autẽ, vt ego quidẽ conijcio, Numenius auis esse dicta, à Neomenia, hoc est nouilunio, quòd rostri figura arcum lunæ recens à nouilunio crescẽtis in cornua repræsentet. Quod si quis non approbata hac coniectura nostra, Scolopacem (Gallinaginem Gaza vertit) potiùs Numenium esse velit, quòd Aristoteles illi Attagenæ colorẽ attribuat, non multũ cũ illo contendero: & si rostri figura Gallinaginis nouæ lunæ, idest, nouiter apparenti non conueniat. Quantùm ad sensum quidem prouerbij nihil refert, quamcunque auem variam, & Attagenæ similem ei coniungas. Hæc ille. Bellonius verò Aristotelis Elorium esse conijcit, tùm quòd dum canit, vocem hanc Elorios proferre videatur, tum quod Elorium Creci similem faciat Aristoteles: addens etiam Creci rostrum lõgum, & acutum esse, cuiusmodi sanè est huic aui. *Elorius*, inquit hic, *auis est apud mare victitans, Creci similis. Calo tranquillo ad littus pascitur.* Si itaque, inquit Bellonius, similis sit Creci Elorius, verisimile apparet, rostrum habere longum. Addit enim: *Habet porrò Crex rostrum longum, & acutum, &c.* Cæterùm Ornithologi coniectura magis placet. Multæ enim aliæ aues rostro lõgo sunt, & acuto, quas tamen Elorium inde esse nemo dixerit. Prætereà, quod cùm canit, Elorios proferre videatur, id nemo præter ipsum Bellonium asserit: quin contrà Italis quibusdã Tarlino, & Terlino, & Frisijs Schrye per onomatopœiam diei suprà annotauimus: sed & ipse etiam Corlieu Gallis dictam ait, quia inter volandum Corlieu pronunciat. Cùm igitur Numenium esse magis sit verisimile, & Hesychius Numenium cum Trochilo eãdem esse asserat, conijcit Ornithologus, Anglorum Curlu, & Gallorum Corlis à Trochilo simili nomine originem duxisse. Græcis vulgò hodie à longitudine nasi, idest, rostri, Macrimito nuncupari testatur idem Bellonius.

Marginal notes: **Rostrum arcuatum quid.** — **Numenius.** — **Attagas, & Numenius prouerbiũ. Etymum.** — **Elorios.** — **Macrimito.**

GENERA. DIFFERENTIÆ.

HVIVS generis Bellonius, vt iam obiter dixi, aliam quoque paulò minorem inueniri ait, & Gallicè, Petit Corlieu, vel Barge appellari.

FOR-

FORMA. DESCRIPTIO.

AVIS Arquata, inquit Ornithologus, quam manibus tractaui, ab extremo roſtro ad pedes vltimos extenſa, circiter ſeptem palmos æquabat longitudine. Corporis longitudo à pectoris, ſeu dorſi initio vſque ad finem caudæ, alarumque ſexquidodrans, Pondus accedebat ad vncias triginta. Crura erant oblonga, colore ſubfuſco, vel cinereo. Digitorum extrema pars magis nigreſcit. Sunt autem fiſſi, ſed aliquatenus membrana coniuncti; quæ etiam vtrinque iuxta ſingulos digitos deſcendit, & interiorem digitorum partem dilatat. Vngues nigerrimi. Roſtrum circiter octo digitos lõgum, aliquando etiam dodrantē æquat. Idem poſt tres digitos flecti incipit deorſum, colore nigro. Pennarum color fuſcus ferè, ſed varius, & maculoſus eſt. Ex eis maximè fulgent inſtar ſerici villoſi, quæ inter alas, & dorſum ſunt in medio nigræ, in circuitu per interſtitia ſubruffæ. Collum ſex digitos longum. Color ei obſcurior, & plus cinerei habet, quàm albi, pluma molliſſima. Pennæ in cauda quinque digitos longa, nigris, & albicantibus interuallis diſtinguuntur. In pectore circa nigricantes maculas plumæ ſubrubent. In alis extremitas pennarum nigreſcit. Venter, & pars ſub alis albicant. Alæ ipſæ maiuſculæ ſunt, & egregijs pennis, partim nigris, partim albis, & fuſcis, diſcolores. Hucuſque Ornithologus. * Bellonius ſic deſcribit: Corlis dicta auis roſtrum habet falcis inſtar curuatum, longitudine dimidij pedis grandioris, craſſitudine digiti ea, qua capiti iungitur, parte: in extremo verò longè exilius eſt. Lingua pro roſtri proportione exigua, ac breuis admodum. Auis colore eſt cinereo, maculis fuſcis, & ſubrubris diſtincta. Ferini admodum eſt odoris. Sub ventre candida eſt, & maculis nigris variegata, vt hanc ob cauſam ex rapacium genere videatur. Pennæ in ſuperna alarum parte ſimiles ſunt Morphno (Gerfault) cauda illi breuis, alas non excedens, tranſuerſim nigro, & candido diſtinguitur. Collū oblongum, craſſum, plumis vndiquaque denſè veſtitum. Crura oblonga, colore amethyſtino. Digiti tres anteriores, validi, & craſsi, poſterior breuis. Dimidia femoris pars ſupra genua plumis caret, quod omnibus ferè paluſtribus auibus commune eſt. Nulla alia, quod nouerim, auis roſtri longitudine ei comparari poſsit. Hæc Bellonius, qui paulò ante hæc memorata, magnitudine auem Aigrette Gallis dictam adæquare ſcripſerat: eundemque ſemper ſeruare colorem, & marem à fœmina parum differre. Nobis ab vtroque authore adductis exactè reſpondebant hæ ad me menſe Ianuarij allatæ, quas tamen inter ſe ſexu differre conieci. Nam fœmina erat aliquantò minor, & maculæ illæ, quibus totum ferè corpus reſpergitur, in hac magis fuſcæ apparebant: & dorſum, alæque aliquantò magis nigricabant. In reliquis erant omnino ſimiles. Lingua in hac aue, quod notatu non indignum eſt, pro tanta roſtri longitudine breuiſsima eſt, & ſagittæ effigiem repræſentat, vt adiecta eius icon oſtendit.

Lógitudo. Pondus. Crura. Roſtrum. Color. Caudæ. Alæ. Deſcriptio ex Bellonio. * De auib. lib. 4. ca. 14. Roſtrum. Lingua. Color. Venter. Alæ. Cauda. Collum. Crura. Magnitudo. Fœminæ à mare differentia. Lingua.

VICTVS. VOLATVS. PARTVS. ET VSVS IN CIBIS.

IN ventriculo diſſectæ vermiculos quoſdam, & lapillos, cùm ſeſe inueniſſe teſtetur Ornithologus, vermibus victitare ſtatuendum eſt: Sed & Bellonius, eam omni vermium genere veſci ait, eoſque roſtro ex terra eruere, & in plantis quibuſuis quærere. Turmatim autem volat, eodem teſte. Oua referunt parere ferè quanta Gallinæ, quaterna, pallida, menſe Aprili. Laudatur in cibis, inquit Ornithologus, & Gallinis etiam præferuntur. Singulæ denario ferè argenteo væneunt. Mihi ſemel guſtanti caro ſolida, ſicca, & leporinæ ferè ſimilis viſa eſt, fortè quòd ætate prouectior fuerit auis. Bellonius eius carnes ferinam reſipere teſtatur, in Gallia tamen etiam in delicijs haberi.

Quibus victitet. Oua. Caro.

Arquata ſeu Numenius mas.

Numenij auis caput cum rostro: & lingua.

DE HELORIO. Cap. XXII.

VERUM quia in Heloríj mentionem obiter incidimus, haud ab re fuerit, pauca, quæ de illo scriptis fuere tradita, hic recitare. Helorios igitur Greci similis traditur, mari tranquillo littoribus aduolans, victum ex piscibus quæres. Clearchus apud [a] Athenæum Helorium cum Trochilo, & Carulo inter παρωδίτας nominat. Sic autem vocat aues, quæ cælo sereno in littore pasci solent, piscibus scilicet in littore, aut vado insidentes. Non probat Ornithologus eas, qui Elorium sine aspiratione scribunt. Videtur enim, inquit, hæc auis (Ardeæ, vel Ibidi similis) nomen παρὰ τὰ ἕλη, idest, paludibus accepisse: circa quas nimirum degere solet. Homerus ἑλώρια vocat ἑλκύσματα ἢ σπαράγματα, vt Iliados primo, Αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κυνέσσι, παρὰ τὸ ἕλω τὸ φονεύω, ἢ παρὰ τὸ ἕλκω.

[a] Dipnos. lib. 8.

Etymum.

DE CRECE. Cap. XXIII.

ORDINIS RATIO.

CVM verò Creci ſimilis tradatur Helorius, quæ de Crece apud authores obſeruaui, hic adijcere non pigebit; ne quid vnquam in hoc opere quoad fieri poterit, deſideretur.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

Κρὲξ præter auem ponitur etiam ἐπὶ τροχῷ, authore Heſychio, à quo exponitur κορυφαῖα, coma verticalis. Suidas κρίκα pro τρίχα habet, ex epigrammatis, vt videtur. Κρέξ à Varino, & Heſychio exponitur genus auis (eadem fortaſſe cum Crece) item radius textorius: ſignificat & ipſam telam, quæ radio, ſeu ſpatha calcatur, ſynedochicè, poſito inſtrumento rei conficiendæ pro re confecta. Κερκίδα quoque apud Galenum aliqui rudiculam, qua aliquid agitatur in lebete, vel olla, dum coquitur, alij piſtillum exponunt, cuius vſus potius in pinſendis, contundendiſque quàm in agitãdis pharmacis eſt. Eodem nomine paxillus dicitur, ſiue clauus ferreus, ligneus ue, qui in iugi foramen inditur ad retinenda loca iugalia, ne extra iugi caput excidant. Eſt item Κερκὶς Polluci theatri pars, item maius illud os, quod tibiam fert; Idem τῶν περὶ τὸν πῆχυν δυοῖν ὀστῶν τὸ μακρότερον appellari κερκίδα tradit. Et Gorræus Κερκὶς, inquit, radius: eſt os alterum cubiti ſuperius, ſed minus, & breuius. Nam quum cubitus generatim dictus duobus oſſibus conſtet, vno quidem inferiore, & ſubiecto; ſed grandiore: altero verò ſuperinſidente, & breuiore: illud Græci πῆχυν eodem cum tota parte nomine, hoc κερκίδα à figura rotarum paruarum radios imitante nuncuparunt. Heſychius κερκίδα dici ſcribit etiam τὴν τῆς πτίνος ὀφρύαν.

Etymum. Sed vt ad auem reuertamur, Κρὲξ, teſte Euſtathio, per onomatopœiam dicitur.

Cratoz. Κρεκὰς eadem auis eſt, vt docent Heſychius, & Varinus. Albertus pro Crex habet Cratoz, & Coruini generis eſſe ſcribit, quod non placet. Cæterùm quæ auis Ariſtoteli, Ariſtophani, & Herodoto Crex vocetur, inter recentiores non bene conuenit, alijs aliam exiſtimantibus, neque ego vllam vnquam obſeruaui, quam veram Crecem eſſe affirmare auſim. Cùm enim Athenæus Helorio ſimilem eſſe dicat, & vt proximè præcedenti capite dixi, non conſtet, quæ & hæc ſit, cumque Creci Ariſtoteles longa crura attribuat, ideoque poſteriorem digitum, qui pro calce eſt, minutum habere aſſerat, nec alias circa formam notas addat: longis verò cruribus eſſe, & digitum poſticum exiguum habere quamplurimis conueniat, quã difficile ſit de ea iudicare, nemo non videt. Quare primò aliorum afferam ſuper hac re opiniones, dein quid ego ſentiã ſubnecturus.

Crecis Turneri deſcriptio. Forma & Magnitudo. Eſt auis quædã, inquit, quidã apud Anglos longis cruribus, cætera Coturnici, niſi quod maior eſt, ſimilis, quę in ſegete, & lino vere, & in principio æſtatis, non aliam habet vocem, quàm Crex, Crex: hanc enim vocem ſemper ingeminat; quam ego Ariſtotelis Crecem eſſe puto. Angli autem illam vocant a Daxerhen, Germani ein Schryx (Arquata auis à Friſijs dicitur ein Schrye) nuſquam in Anglia niſi in inſula Northumbria vidi, & audiui. Hæc ille. Quærendum, inquit Ornithologus, an hęc deſcripta auis Ortigometra ſit, Aut an eadem fortè, quam circa Argentoratum Mattexern appellant, cuius figuram inter Gallinas ſylueſtres dabimus. Cęterùm cum ex antiquiſſimo Herodoto Crecem Ibidis nigrę magnitudine eſſe conſtet, Anglorum Daxerenna Crex eſſe non poterit. Quare niſi ea, quam circa Nilum ſe vidiſſe affirmat Bellonius, eſſeque Ariſtotelis Crecem inde conijcit, quòd dum clamat ſæpiùs crex, crex repetat, vera Crex ſit, vt puto,

Crecis Bellonij deſcriptio. Crura. Magnitudo. Roſtrum. Color. Victus. Volatus. Auoſettam, quę & ipſa, vt alibi dixi eandem vocem edit, Crecem eſſe dicam. Bellonius autem auem ſuam ſic breuiter deſcribit. Cruribus, inquit, vt Cheualier Gallis dicta (limoſa) longis eſt, maior tamen, Elorio minor, (Coclis roſtro etiam longo, & nigro, nigris quoque tibijs, & toto capite; collo, tergore, & pectore candidis. Superiores alię corporis partes ad cinereum tendunt. Alæ ſubnigræ ſunt, quas prope coctas linea alba vtrinque tranſuerſim ſecat. E terra victum petit, & in aëre etiam in muſcas debacchatur, non ſecus ac Capella (Vanneau) Cùm volat, magnum edit ſtrepitum. In Gallia reperiri non arbitror, licet prius ſuſpicarer eam eſſe, quę nobis Barge dicitur. Hęc Bellonius. Ad ciuitatem auium condendam è

Libya venisse innumeras Creces [a] Aristophanes narrat. *θαμαλὺς καττασπεπτωκυῖα λίθος. τύκοις δ' ἐτύκιζον αἱ Κρέκες τοῖς ῥύγχεσιν.* Scholiastes, *Crex*, inquit, *genus est auis, rostro admodum acuto, & serrato* (idem Suidas, & Varinus repetunt) *τύκος verò instrumentum est quoddam, quo lapides poliunt, (περιτύκουσι καὶ ξέουσι) is verò labor non ineptè auibus longum rostrum habentibus tribuitur.* Varinus auem ait esse marinam, Ibidi similem, ex Herodoto nempe, qui Ibidem nigram in Ægypto pedibus Gruinis esse asserit, eadem, qua Crex magnitudine.

[a] *In Auib.*

MORES. VOLATVS. ANTIPATHIA.

CREX, inquit Aristoteles, *moribus pugnacibus est ingenio valens ad victum, sed cætera infelix.* Cur autem infelicem in cæteris vocet, non sat scio, nisi fortasse ideo, quòd paruin volatu valeat. Philes enim Κρέκας βραδυπτέρους vocat, hoc est, difficilis volatus. Quod autem moribus sit pugnacibus, confirmare videtur idem [a] Philosophus, dum ait: *Pugnat cum Galgulo, & Merula, & Vireone: nocet enim his, & eorum pullis.* Quod etiam magis ex eo patet, quod, teste Æliano, cum Ciconia inimicitias exerceat, aue sanè magna, & rostro robusto.

[a] *9. Histor. cap. 1.*

AVGVRIA.

HESYCHIVS Crecem *ὄρνιον* interpretatur *ὃ τοῖς γαμοῦσιν οἰωνίζεται*, idest, auem, à qua auspicia in nuptijs capiebantur. Suidas verò, *ὄρνιον*, ait, *δυσοιώνιστον τοῖς γαμοῦσι.* idest, auis nuptijs inauspicata. Quia fortè [a] Palladi castitatis deæ sacra habebatur; vt ex Porphyrio patet, vbi ait: Aues deorum sententias nunciant, Aquila Iouis, Mineruæ Crex, & Noctua.

[a] *De abst. ob Anim. lib. 3.*

DE TOTANO. Cap. XXIV.

TOTANVM, & Limosam Venetijs vocatas aues, quia inter Ardeolarum, Gallinarumque naturam ambigere ferè videri asserat Ornithologus, Gallinulis nempe maiores, Ardeolis minores, ego post Ardeas de ijs agere decreueram, nisi suis locis adductæ rationes de Falcinello, & Arquata prius sermonem facere suasissent; eoque maximè cùm & Totano, & Limosæ rostra recta sint, & acuta, & ad deuorandos pisces apta. Totanus igitur, vt describit Ornithologus, auis est aquatica, capite nigricãte, præsertim anteriùs, posteriùs enim, & magis inferiori parte ruffum est. Vertex cinereus, vt & reliqua pars prona. Alarum ima pars alba, extima nigra est, reliquæ plumæ in ambitu variæ (*στικταὶ*) sunt & albicantes. Cauda palmi longitudine transuersis lineis albis, nigrisque depicta, vt etiam Limosæ. Pennæ super caudam ad medium dorsum vsque albicant. Pars omnis supina alba est: in collo tamen, & superiore alarum ambitu nigricantes maculæ visuntur. Totius auis longitudo ab extremo (rostro) ad pedis extremum extensæ, dodrantem cum duobus palmis æquat. Rostri longitudo circiter tres digitos, colli totidem. Fidipes est, verùm duo maiores digiti pedis aliquousque membrana iunguntur vt & limosæ. Pedes duos palmos longi ex pallido rubent, vnguiculis muniti nigris. Corpus auis ea ferè crassitie est, quâ Mergulus noster rostri acuti. Hæc ille. Gallis quoque Totanus, & Limosa notæ sunt aues, Cheualiers, idest, equites, à crurum longitudine nuncupant, vt idem Ornithologus in epitome quoque annotat his verbis: Limosa, & Totanus Venetijs dictæ aues, vt Iacobus Dalechampius Medicus, rerum naturę peritissimus ad me scripsit, non sunt Ardeolarum generis (pisces enim minimè captant) sed Gallinulis potius aquaticis adnumerandæ. Bellonius pro Calidri ritè depinxit: Galli equites (cheualiers) vocant, ob crurum longitudinem, eorumque colore distinguunt alteram ab altera, eam cuius pedes rubent, & crura, vocantes Cheualier aux pieds rouges: alteram, cui è viridi pallent Cheualier aux pieds verds. Sic ille. Colorem quidem rostri, & crurum in Calidri suo rubere ait Bellonius, & in altera spetie vtrobique nigrum esse. At in nostris non idem est rostri, qui crurum color. Hactenus Ornithologus, qui dein Totano hæc tribuit synonyma:

Ordo.
Descriptio.
Color.
Lõgitudo.
Rostrum.
Collum.
Pedes.
Calidris.
Cheualier aux pieds rouges.

Totanus.

nonyma: Italicè Totano, Venetijs, alibi Charlot. Cùm itaq; in Calidri Belloniana rostrum æquè, ac pedes rubeant, contrà in Totano Ornithologi pedes tantùm, diuersas quidem, sed congeneres, cognatasque aues esse, erit pronunciandum: quemadmodum & hæc, quam ego depingo, pedibus nigris, cætera Totano Ornithologi simillimam. Capite, collo, pectore, cinerea est: alis, & dorso etiã cinereis, sed ad latera ferè fuscis: rectrices pēnę sunt nigrę: sed quę dam ad latera, quędam etiam in extremitatibus nempe minores albicant. Cauda breuiuscula, primò tota candida, deinde tota nigra. Venter, & femora cādida. Rostrum longissimum, primò ad medium vsque ex luteo ruffum, cæterò nigrum, in fine aliquantulum aduncum, pisciculis, vel lumbricis rapiendis aptissimum. Posticus pedum digitus vix conspicuus (contrà ac in Totano Ornithologi, cui longiusculus est) medius omnium maximus. Rusticis aucupibus vulgò Pizzaccara dicitur; quo nomine aliam etiam auem, Scolopacem nimirum appellant.

DE CALIDRI BELLONII. Cap. XXV.

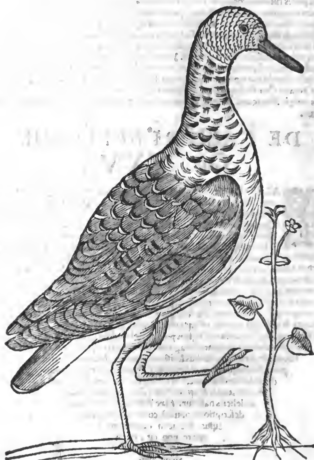

GALLORVM Cheualier aux pieds rouges, hoc est, rubeis pedibus equitem, auem Gallis dictam paulò ante diximus Totano Ornithologi congenerem cognatamque esse, & à Bellonio pro Calidri Aristotelis depingi. Quare quid de ea ipse dicat, [a] audiamus: Galli, inquit, auiculam habent Columbæ magnitudine cruribus proceris, adeo vt equo insidere videatur, vnde Cheualier, idest, equitem nominarunt. Plumis optimè instructa est, ideoq; longè minus carnis obtinet, quàm appareat. Rostrum, & crura rubra, longa, manifesto sanè argumento aquaticam esse volucrem. Superior rostri pars nigricat, venter albus est: caput, collum, & pennæ sub alis, & vropygio cinereæ: quare [b] Aristoteli Calidrim dici arbitramur, cuius meminit his verbis: *Quin etiam Calidris, cui cinereus color distinctus varié.* Radices plumarum sicut in Bistarda, & la Cane petiere (Tetraeem interpretatur) rubent, sic in hac nigræ sunt. In temporibus vtrinque maculæ sunt binæ, nigræ, quæ ceu vmbram prębent supercilijs, quæ & ipsa albâ maculâ insignia sunt. Priores digitos membrana coniungit, vt in Pica marina, (Pie de mer) Digitus posticus admodum exiguus. Alæ, vt in Pluuiali, cùm corpori iunguntur, magnitudine corpori respondent. Tam parua itaque ales proceris cruribus insistens, alacriter, hilariterque incedit, prata, stagnaque & ripas frequentat, & plerunque aquam ingreditur ad femora vsque. Caro nihil ferinum redolet, sed delicatum, quid, & aromaticum. In sui generis auibus, in delicijs habetur. Hæc Bellonius, cum cuius descriptione optimè conuenit hæc auis, cuius hic icon exprimitur; quare non est, quod ego descriptionem aliam afferam.

Calidris Aristotelis. Descriptio. [a] *Lib. 4 cap. 15.* Magnitudo. Crura. Rostrum. Color. [b] *Lib. 8. Histor. cap. 3.* Pedes. Incessus. Locus. Caro.

Calidris nigra.

DE CALIDRI NIGRA. Cap. XXVI.

*Lib. 4. c. 16

Roſtrũ, & Crura.

Color.

CLARVM eſt, inquit idem * Bellonius, Calidrim nigram à rubra differre. Nigræ enim ab ipſo ortu crura, & roſtrum atra ſunt, excepta ſuperiori roſtri parte, quæ ſub rubra eſt. Color item huic nigrior: quin amputatis capite, cruribus, atq; alis, reliquis corporis partibus Palumbis colorem inter cinereum, & nigrum videbitur referre. Sin ſermo ſit de Calidribus, quæ iã pennas mutârunt, diſtinguendusq; color ab ijs, quæ prioribus etiamnum veſtiuntur, aſſeremus nos Pluuialem aliquando obſeruaſſe in autumno nigram, adeo vt poſt mutationem plumarum eum non agnoſceremus: nihilominus tam huic, quàm alteri pedes nigri ſunt. Fœtus earum menſe Aprili proſtant, maculis vndiq; Ortygometræ inſtar (d'vn Rasle)

Calidris rubra, cuius historiam habes priori loco.

Raſle)conſperſi,cum alioqui hyeme tantùm appareant.Hactenus ille: ſed iconem non exhibet:cæterùm ad hanc Calidrim ego reducẽdam omnino iudico,quam in agro noſtro Gambettam,quaſi longicruram nuncupant.Hæc enim capite eſt,collo,& pectore cinereis,& maculis ſuſcis plurimis vndiquaque reſperſa, in tergore maioribus, minoribus in collo, & pectore,omnium minimis in capite. Alarum pennæ rectrices nigricant.Pennæ totius corporis cinereæ,in dorſo,& alis ad ruffum nonnihil accedunt. Venter candidus eſt. Roſtrum nigrum: oculorum iridem ex luteo ſubuiridem niger circulus ambit. Pedes ex luteo rutili,quo colore potiſſimum à nigra Bellonij Calidri diſcrepat.

Gambetta. Deſcriptio. Color. Pedes.

DE LIMOSA VENETORVM, ET BARGE GALLORVM.

Cap. XXVII.

DIVERSA ab hiſce poſtremis auibus mihi videtur Limoſa Venetijs dicta:de qua ſic Ornithologus: Limoſa per dorſum Arquatam maiorem fermè refert.maculis varia tota parte prona,capite,& collo præſertim.Similis prope Totano iam deſcripto (in quo de hac etiam nonnihil leges)ſed paulò maior.Roſtrum ei vndique nigricat.Interna alarum pars variè maculoſa eſt: reliqua pars ſupina albet,in collo tamen maculis diſtinguitur. Pennæ alarum extremæ lateribus adiunctæ extremitatem caudæ attingunt.Pedes longiores,quàm ſuperioris(Totani) glauci,vel ex cinereo ſubuirides. Totius à roſtro ad vngues longitudo, dodrantes duos cum palmo, colli palmum , roſtri ſimiliter. Hucuſque ille:& in epitome ad lacum Verbanum Giraldel dici ait, circa Neapolim , Leucrſina , Germanicè ein Meerhun. Ex huius quoque genere mihi videtur Gallorum Barge , quam Ægocephalum facit Bellonius,& de ea ſic ſcribit:Vanellus auis vulgò dicta,vt iam diximus,Græcis Æx,ideſt,Capella nominatur,à voce capræ ſimili.Barge verò, quæ prata habitat, ſicuti Corlis,ſed pariter mare petit,auis eſt timida,hominiſque acceſſum nõ ferens. Vocem edit hircorum,& caprarum: quare Capricipitem Ariſtoteli nominatam conijcimus,aut Aegocephalum, ac ſi dicas Gallicè teſte de Cheure (ideſt , caput capræ,) Cæterùm ne fortè temeraria hæc noſtra videatur coniectura eam deſcribam;Minor eſt Elorio,colore verò non abſimilis,roſtro etiam breuiori,recto.De ea ſic ſcribit[a] Ariſtoteles:*Liene omnino caret*,& paulò infrà: *Alijs enim fel ventri, alijs inteſtinis iungitur , vt Columba,Coruo,Coturnici,Hirundini, Paſſeri: alijs iecori ſimul,& ventri, vt Capricipiti:alijs iecori ſimul,& inteſtino,vt Accipitri , Miluo*. In Barge autem noſtra diſſecta fel iecori ſimul,& ventri adhærere conſpeximus, quemadmodum alij quoque, quibus eam ſecare non ſit moleſtum,poterunt obſeruare.Auis eſt apud Gallos in delicijs: ſed rariùs in locis procul à mari diſſitis apparet:libentius in ſalſuginoſis paludibus victum quæritans . Bona auium paluſtrium pars ſunt nocturnæ, quemadmodum & hæc noctù potiùs,quàm interdiu pabulo inquirendo intenta eſt : quamobrem pro Aegocephalo ſiue Capricipite accepimus,donec aliquod aliud aptius nomen inueniatur . Rati ſumus, aliquando Bubonem eundem eſſe cum Capricipite, quia cornua gerat in capite , ſed huic ſententiæ poſteà tanquam meliori adhæſi. Tamen vt Tragopanam auem dictam etiam eſſe Capricipitem nonnihil ſuſpicer,facit nominum ſimilitudo.Hæc Bellonius,appoſita hac icone . Quod ſupereſt,præter ea,quæ ex Ariſtotele de Aegocephalo citat Bellonius,gulæ eius partem inferiorem eſſe tradit idem philoſophus. Demum Albertus tradit, auem,cuius caput ſimile eſt caprino,vocari Latinè apud vulgus caper Hirundinis. Sed huiuſmodi nomen nullibi me audiuiſſe memini.

Deſcriptio. Color. Roſtrum. Alæ. Pedes. Lõgitudo. Barge. Aegocephalus. Ingenium. Capricipitem cur vocet Bellonius. Deſcriptio. Magnitudo. Color. [a] Hiſt. lib. 2. cap 15. Fellis ſitus. Vſus in cibis. Locus. Bubo. Caper Hirundinis.

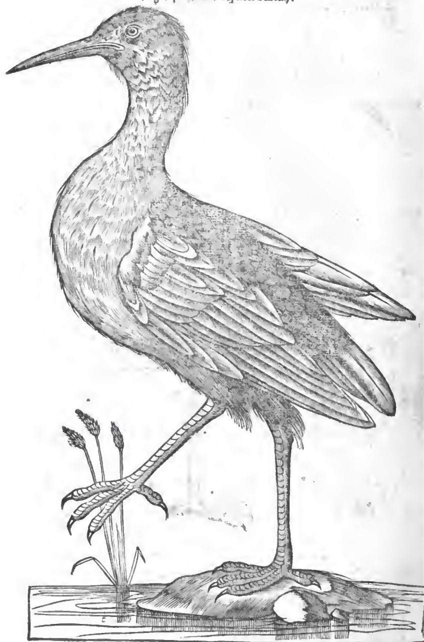

D E

Limoſa Ornithologi cum ſatyro paluſtri.

Aegocephalus ſiue Caprices Bellonij.

DE PORPHYRIONE. Cap. XXVIII.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

HISCE auibus longicruribus, aliam quoque longis præditam cruribus subnectere libuit, nempe Porphyrionem. Hebraicum nomē Duxiphat septuaginta Deuteronomij decimoquarto Porphyrionem interpretantur. Leuitici vndecimo Epopem, idest, Vpupam. Sic Raham, vel Racham Deuteronomij decimoquarto vulgaris translatio Porphyrionem vertit, Septuaginta Vpupam: sed neutrum probat Ornithologus. Omnino enim, inquit, Aquilæ, aut Vulturis aliquod genus hac voce significatur. Sunt qui Porphyrionem cum Pelecano turpiter confundunt, easdem arbitrati, eò quòd alicubi septuaginta Pelecanum reddiderint, vbi D. Hieronymi translatio Porphyrionem habet. Germanus quidam doctus Porphyrionem Hebraicè interpretatur Racham, & Ieraκpeκa, & Tinschemet: sed Tinschemet Hebraicam quoque vocem alij aliter interpretantur, nimirum Porphyrionem, Vespertilionem, Talpam, Cygnum, Noctuam, Ibin: Iudęi doctiores ferè Vespertilionem. Chasida aliqui transferunt Miluum, & Porphyrionem. πορφυρίων Gręcis dicitur διὰ τὸ ῥύγχος φοινικοῦν ἔχειν à purpureo rostro, vt ait Eustathius. πορφυρέας in vulgatis lexicis pro aue legitur, sed suspectū habetur. Porphyrion etiā piscis est, teste Hesychio: itē gigantis nomen fratris nempe Alcyonei, quam Hercules telis confodit. Hoc tandem nomine appellabatur auriga quidam, cuius meminit [a] Tranquillus: Vtriusque simul meminit Martialis de Porphyrione aue hæc scribens:

Ordinis ratio. — Duxiphat. — Rahā, vel Racham. — Ieraκpeκa — Tinschemet. — Chasida. — Porphyriones qui dicti. — [a] In Nerone.

Nomen habet magni volucris tam parua gigantis
Et nomen Prasini Porphyrionis habet.

Vbi apud [b] Aristophanem Ω Κεβριόνα καὶ πορφυρίων quidam exclamat, Scholiastes, & Varinus, Scitè, inquiunt, Cebrionæ, & Porphyrionis gigantum nomina cōiunxit, præsertim cùm eadem duo etiam auium nomina sint. Conuenit & argumento. Nam vt gigantes illi Deos olim impugnauerunt, ita & aues in hac fabula eos impugnare moliuntur. Porphyrion quidem gigas à Venere victus fertur. Apud eundem Aristophanem in eadem fabula minatur quidam, se aduersus Iouem immissurum Porphyriones siue aues, siue gigantes accipias, Typhos, & [c] Porphyrion gigātes à Pindaro memorantur, tanquam ambo fulmine icti, Scholiastes verò monet Typhon tantùm fulminatum, Porphyrionem autem Apollinis sagittis occisum. Eundem, ait, Herculis boues per vim abducere conatum fuisse. A Porphyrione differt Porphyris, vt nobis testatum reliquit [d] Athenæus ex Callimacho. *Porphyridem autem*, inquit, *à Porphyrione differre Callimachus author est libro de auibus, vt qui seorsim vtramque recenseat, & Porphyrionem sic pasci, vt nullius aspectum patiatur illis, qui propius ad suum accedunt cibum infensum. Porphyridis meminit Aristophanes in auibus.* Hæc ille. Et rursus: *Ibycus quasdam volucres Lathiporphyrides vocat his verbis: In summis folijs flauis pennis Penelopes, variegata collo Lathiporphyrides, alisque protensis Alcyones.* Hermolaus dum hunc locum Athenæi transcribit, de ipsius lectione dubitare videtur, dum ait. Porphyrides ex auium sunt genere, à Porphyrionibus diuersæ, sicut ab vtroque Latiporphyrides, siue Adiporphyrides, & Latiporphyræ. Sed vt ad Porphyrionem redeamus, Franciscus Sanctius citans Antonium Nebrissensem Hispanicè appellari Calamon tradit: Hermolaus verò Telamon, & nominis etiam etymologiam refert: Porphyriones, inquit, à nobis visi sunt in agro Patauino, allati ex Hispania, quos ibi Telamones vocant: siue quia statuæ viriles, quibus mutili, & coronę sustinentur, ita nominantur; siue quia thalamorum, & pudicitiæ custodes. Etenim scribit Athenæus volucrem hanc sensum adulterij habere, &c. Et rursus: Nisi quis Telamones, quasi nutriculas esse dictos putet. Ita enim Græci altrices vocāt. Sed hasce etymologias redarguit Ornithologus. Ego, inquit, Telamonem vocē de his auibus potiùs barbaram, quàm Grææ originis existimarim. Quod verò Telamonem Græcis nutriculam significare scribit, non probo, nisi Thelamon cum aspiratione scribat, nimirum ἀπὸ τῦ θηλάζειν, nam & θηλάστρια τροφὸς exponitur. Indi hanc auem vocant Caranion. Niphus sibi ignotum fatetur. Grapaldus Italis vulgò Coturnicem appellari scribit, grauissimè, ac turpissimè labens.

[b] In Auib. — [c] In Pythijs carm. 8. — Porphyris. — [d] Dipnos. liber 9. — Adiporphyrides. — Latiporphyræ, — Calamon. — Telamon, & eius etymum.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] *Dipnoſ. lib 9.*
Deſcriptio.
[b] *Lib. de cõmuni animal. greſſu.*

RISTOTELES,[a] referente Athenæo, tradit. *Porphyrionem fiſſis pedibus eſſe,colore cæruleo, longis cruribus,roſtro ad caput vehementius obſtrictis, phœniceo, Galli magnitudine. In pedibus quinque digitos habere,& maximum illum,qui medius eſt.* Idem Porphyrionem, vt reliquas aues longi,& anguſti colli,ingluuiei,gulæq; amplitudine carere docet. Et[b] alibi Ardeolas,& Porphyriones vropygium parum aptum habere ait. Pro vropygio autem caudam intelligere veriſimile eſt. Plinius roſtra Porphyrionibus, & prælonga crura rubere ſcribit. Idem alibi:inquit, (ingluuiem) *quo merguntur recentia, quædam aues habent,vt Gallinæ:aliæ carent,ſed gula patentiore vtuntur,vt Graculi, Corui. Quædam neutro modo.ſed ventrem proximum habent, quibus prælonga colla,& anguſta,vt Porphyrioni.* Ælianus Porphyrionem animal eſſe ait,quod tum formæ pulchritudine excellit, tum nomini ſuo maximè reſpondet. Laurentius apud Athenæum Tetracem,ait,auem magnam Porphyrionis ſpeciem,ſimilitudinemque gerere. Oppianus ſic deſcribit: *Porphyrio,cui à colore nomen,roſtrum habet rubicundum:& in capite veluti criſtam,qualem faciunt,& geſtant ſagittarij Perſæ:par magnitudine Gallinis altilibus,ſed crura ei oblongiora.* Vuottonus Hæmatopodem Porphyrioni crurum altitudine comparat, ſed minorem eſſe dicit. Recentiores alij quædam præter veterum authoritatem attribuunt, vt Iſidorus. *Porphyrio,*inquit,*eſt auis,cui hoc peculiare, quòd pedem vnum habeat latum adnatandum, alterum verò fiſſum ad ambulandum.In quo notatur,quod vtroque alimento gaudet: & in aqua natans,vt Anates,& in terra ambulans,vt Perdices.* Idem Albertus ſcribit,ſed tanquam de aue ſibi ignota,& ipſe etiam fidem non adhibens. Alij recentiores huiuſmodi Auriphrygio ſuo, vel Haliæeto aſcribunt.

Deſcriptio ex Ornithologo.

Ornithologus ſic deſcribit: Porphyrionem pictum Io.Culmannus amiciſſimus meus è Mõtepeſſulo miſit, viri in vniuerſa rerum naturalium hiſtoria doctiſſimi Gulielmi Rondeletij beneficio.Cæruleus ei toto corpore color. Media caudæ extremæ pars in cinereo albicat.Oculi nigri ſunt. Roſtrum,& crura purpureo colore ſplendent. Digitos quaternos tantùm pictura oſtendit, ita diſpoſitos vt in Picorum genere, non quinos,vt veterum quidam ſcripſerunt. Rara eſt auis, ni fallor in Narbonenſi prouincia,frequentior Hiſpaniæ. Hæc Ornithologus.

Porphyrionis Indici deſcriptio.
Roſtrum.

Duas ad me huius auis icones miſit D. Brancio Mechlinienſis, alteram maiorem,minorem alteram:poſteriorem ex Indis allatam eſſe aſſerebat. Huius roſtrum craſſum eſt,acutum,purpureum.Oculorum iris luteſcit. A fronte ad verticem ferè vſque macula eiuſdem coloris extenditur,non ſecus ac in Fulica, licet color ſit diuerſus. Pars capitis,quæ huiuſmodi maculæ ſubiacet,& collum pronum vireſcunt. Ex remigibus alarum pennis quædam in extremo albicant,quædam ſunt fuſcæ. Fuſca pariter ſunt femora. Reliquum totum corpus cæruleo uegeto colore inſignitur. Cauda ferè caret. Femorum pars,quæ nuda eſt,& prælonga crura, pedesque purpuraſcunt. Quatuor tantùm digitis inſiſtit ex purpureo ſubalbeſcentibus.

Porphyrionis alterius deſcriptio.

Alter verò,qui ex pictura multò maior apparebat, roſtro,cruribus,pedibusque & oculis deſcripto eſt omnino ſimilis:niſi quod vngues habet fuſcos; & macula in fronte purpurea ornatur:& quod in illius capite,& collo viride erat,in hac cæruleum apparet:Cæruleæ pariter ſunt alæ. Reliquum caput,ceruix, dorſum,pectus, vertex,& femora nigricabant. Ijs concolor erat cauda,breuis admodum; & ſub ipſa plumæ candicabant.

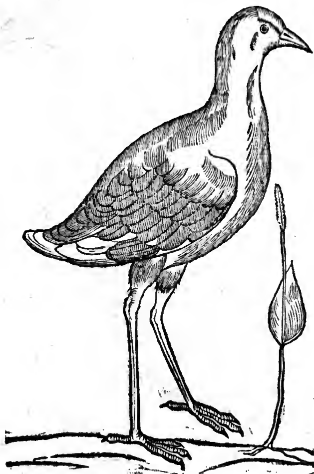
LOCVS.

Auis eſt fluuiatilis.
[a] *Lib. 10. cap.43.*
Porphyriones laudatiſſimi vbi.
[b] *Dipnoſ. lib.9.*

POPHYRIONEM auem eſſe fluuiatilem longitudo crurum indicat, & Kiranides in fluminibus abundare ſcribens.[a] Plinius *laudatiſſimos in Comagene eſſe tradit. Nobiliorem,*inquit alibi, (eo nimirum,qui è Comagene mittitur) *Porphyrionem Baleares inſulæ mittunt.* Alexander Myndius, teſte [b] Athenæo, libro ſecundo hiſtoriæ volucrum Libycam auem vocat,eius regionis Dijs ſacram. Vltima Syria etiam,vt Diodorus Siculus refert, Porphyriones fert, aliasque animantium ſpecies coloribus varias.

MORES.

Porphyrio cum lancea Christi.

Porphyrio alter.

MORES. INGENIVM.

Porphyrionis mira pudicitia.

MIRA sanè de huius alitis pudicitia traduntur à scriptoribus. Oppianus author est, in conspectu hominum nunquam coniugi suæ misceri: imò suapte natura adeo castum esse, vt ne virum quidem vxori concumbentem videre sustineat, & si adulterium depræhenderit, nimio dolore contabescere. Polemon, vt refert Athenæus, tradit, cùm domi alitur, fœminas virorum coniuges tãta seueritate obseruare, tantùmq; stupri sensum obtinere, vt si fortè id depræhenderit, marito prius indicet, ipse verò vitam laqueo finiat. Quod postremùm falsum cuipiam videri possit. Quomodo etenim per se auis laqueo se suspendat? Quare rectiùs per abstinentiam à cibo vitam finire dixisset Polemon. Illud tamen repetit Ælianus. *Acerrima*, inquit, *riualitate ardet* (Porphyrio) *Adulteria sensu quidem natura deprahendit, & si de ys suspicetur, vita loqueo finita crimen domino præmonstat.* Tantò denique Porphyrioni est impudicitia odio, vt viso tantummodo scorto aliquo expiret, vt [a] Tzetzes his versiculis indicat:

[a] *Chiliod. 9.*

O πορφυρίων ὄρνεον ἄγαν ὑπάρχει σώφρον,
Ὡς εἰ τὴν μόνην ὄψοιτο πόρνην εὐθέως θνήσκειν,

Idest,

Porphyrio auis est valde temperans,
Vt si solùm meretricem videat, statim pereat.

Porphyrionis encomia.

Habet & alias Porphyrio laudes vbiq; recensendas: Ælianus animal non modò moderatissimum, sed prudentissimũ quoque esse ait, & eorum quibuscum victitat, amantissimum, *Quemadmodum*, inquit, *adulteris obtrectet, & inuideat Porphyrio, animal etiam prudentissimum, non modò moderatissimum alibi me dicere memini.* Et rursus: *Porphyrio præterquam quod & riualis est, & obtrectator, eo sanè etiam naturæ indole præditus est, vt eorum, quibuscum vsu coniunctus est, amantissimus esse videatur. Eum ipsum, & Gallum in eodem domicilio versari percepi, easdemq; ambulationes, & æqualia spatia conficere solitos, eisdem vesci cibis, communiter volutationibus puluerulentis vti, mirificum ex his rebus amorem inter se mutuum contraxisse. At enim cum vtriusque dominus festo quodam die cum sodalibus, vt epulare sacrificium faceret, occidisset, Porphyrio coniectore priuatus tantum doloris accepit, sibi vt inedia mortem consisceret.* Hęc quidem commemorata haud aspernenda sunt huius alitis encomia. Verùm quia, vt est in prouerbio, omnibus Galeritis cristam inesse necessum est, ita teste [b] Athenæo, à Polemone quinto suorum commẽtariorum reprænhenditur, quod indocilis sit, nec vnquam mansuefcat. Quam quidem feritatem præseferre videtur, præsentibus hominibus victum capessere negans. Scribit Ælianus, cùm pascitur, testes sui prandij habere dolere; itaque secedere, & in occulto comedere. Testatur item [c] Callimachus, Athenæo referente, nullius aspectum pati, cum comedit, illisq; qui propius ad cibum suum accedunt, infensum esse. Habet & alios in comedendo, bibendoq; sibi peculiares mores; nam vt testatum reliquit [d] Athenæus ex Polemone, non prius cibum capit, quàm commodum sibi locum nactus aliquantisper ambulauerit, postq; ambulationem in puluere volutatus lauerit: tum enim denique cibari. Ælianus eiusdem ambulationis meminit, sed post eam cibum capere non addit. *Non prius tamen*, inquit, *se vel in puluerem, vel lauationem dat, quàm in ambulationem veniens certa spacia confecerit.* Idem puluerulentis volutationibus non mediocriter gaudere tradit, & in locis, vbi lauatio Columbarum esse solet, lauari. Sola hæc auis, vt Plinius, & Aristoteles asserunt, morsu bibit. Et vt inquit Plinius, *ex proprio genere*, (idest, suo quodam, & peculiari more) *omnem cibum aqua subinde tingens, deinde pede ad rostrum veluti manu offerens.* Quæ verba non assequentes Albertus, & Isidorus. *Hic solus*, inquiunt, *præter Psittacum pede suo instar manus aquam suscipiens, ad rostrum defert, & potat, seq; humano modo pascit. Quia cum omni cibo bibat oportet, & cum solo morsu. Aliter enim cibus ei propter appetiti debilitatem non descenderet.* Hæc illi, quos etiam Ornithologus Plinij sensum non esse assecutos confirmat; neque enim, inquiens, cum omni cibo, vel bolo, vt Albertus habet bibit Porphyrio iuxta Plinium: sed cibum omnem in aquam intingit, intinctum pede rostro admouet; aliàs verò cùm bibit, morsu bibit. Cùm igitur digitos quinque dicatur habere hæc auis, commodiùs pede loco manus vti potest. Polemon apud Athenæum habet sic; *διὸ τῶν λαμβανομένων εἰς τὸν πόδα ταμιεύεται μικρὰς τὰς ψωμίδας*, idest, *de cibo autem, quem pede opprahenderit, paruas bucellas decerpit.* Ornithologus *ταμιεύεται*, an hoc sensu accipiatur, dubitat. Leonicenus in varia historia ex hoc

Porphyrionis, & Galli mutua beneuolentia.

[b] *Dipnos. lib. 9.*

Indocilis est, & nunquam mãsuescit.

In occulto comedit.

[c] *Dipnos. lib. 9.*

Mores in comedẽdo.

[d] *Ibidem.*

Lauari, & pulueram gaudet.

Sola auium morsu bibit.

colo

loco ſcribit, eum pedibus comminuta fruſta ad futurum vſum ſeruare, quod non placet. *Ταμιεύεσθαι τὴν τύχην* quidam interpretantur pecunijs parcè vti, hoc eſt, non vno tempore multum, vel omnia conſumere. Ita & hæc auis nimirum non vorax, ſed parca exiguas ſubinde buccellas ſibi decerpit. *Alui excrementum*, vt ſcripſit Ariſtoteles, *vt & reliquæ aues longi, anguſtiq́; colli, humidiùs reijcit, quàm cæteræ ſolent:* Fortè quòd humidioribus alimentis veſcatur: nam ob colli longitudinem, & anguſtiam difficulter arida deſcenderent. Procopius Gazæus piſcibus veſci ſcribit.

Alui excrementum quale.
Quibus veſcatur.

VOLATVS. CAPIENDI MODVS.

ARDEOLA, & Porphyrio, inquit Ariſtoteles, *vropygium* (pro vropygio caudam hîc accipere oportet) *parum latum habent, & ad volatum dirigendum loco vropygij pedes protendunt.* Cùm volat, non in ſublime fertur, vt Ælianus ait: Vnde non admodum captu difficilem eſſe quis conijciat, quomodo autem, & quàm facilè capiatur docet Oppianus, cùm ait: *Porphyrioni capiendo neque viſcum, neque retia adhiberi opus eſt, ſed vbinam ſalus confidat obſeruare, & paulatim accedere: ſaltatiunis enim ſpectacula tantoperè delectatur, vt licet accedentem magis, magisq́; hominem viderit, non tamen auolet: ſed ipſe etiam ſe moueat, & ad ſaltandum membra componat, donec capiatur.* Ita Plutarchus [a] Otũ capi ſcribit. *Rurſus*, inquit, *præſtigijs Otus capitur, videns ſaltantes coram homine in numerum, & ipſe geſtiens ſuas ſcapulas bellè iactare.*

Quomodo capiatur.
[a] De ſolert. animal.

VSVS IN CIBIS, ET IN ALIIS.

PORPHYRIO Iudæorum menſis interdictus erat: cauſam affert Procopius, quòd auis ſit vorax piſcium, quorum rapinæ inhiat. Sunt qui inter aues immundas reijciant, quòd libidine inſignis ſit: quod ſanè admittendum non eſſe, de mira eius pudicitia, Callimachi, Æliani, aliorumq́; authoritates demonſtrant. Græcos, & Romanos etiam à Porphyrionis eſu abſtinuiſſe innuit Ælianus. *Porphyrionem*, inquit, *cibi gratia in cœnis appoſuiſſe hominẽ ſcio neminem: nec Calliam, nec Cteſippum, viros Athenienſes, nec Hortenſium Romanum, quos è multis lurconibus paucos mihi commemoraſſe ſatis fuerit.* Quod ſi itaque à menſis reiecti fuerint Porphyriones, cur eſt, quod Plinius laudatiſſimos è Comagene, nobiliores è Balearibus inſulis mitti ſcripſit? Dicamus ergo, ob pulchritudinem, compoſitosq; mores, ſimiliaq́; veteres aluiſſe Porphyrionem, voluptatis, inquam, & animi gratia: nam & Ælianus, *Porphyrio*, inquit, *gratus eſt hominibus: quamobrem cautè, & ſtudiosè ipſum alunt. Itaque magnificis ædibus præ ludrica delectatione eſt: vel in templo aliquo ſacro nutritur, & liberè oberrat, & ſacer intra clauſtra circumit.* Ariſtophanes item, pueros ait,[a] ab amatoribus ſuis, Coturnicem, vel Porphyrionem accepiſſe.

Cur Iudæis interdict[us].
Porphyrionem nemo in cœnis appoſuit.
[a] In auib.

MYSTICA.

PORPHYRIO inquit Rodulphus Flauiacenſis, quem ſeptuaginta Pelicanum nominant, ſecundum Plinium ſolo morſu bibit, omnem cibũ aqua ſubinde tingens, deinde ad roſtrum pede veluti manu afferens. Iſte, vt exiſtimo, contumaciæ nobis formam prætendit. Sunt enim nonnulli, qui nihil ad alterius imperium, nihil ad alterius arbitrium operis ſuſcipiunt, ſed ſolùm quod aqua tinctum fuerit, videlicet, quod voluntati ſuæ conſentaneum, hoc manu propria deliberatione, ſcilicet propria ſibi ipſis aſſumant. Hæc ille.

Porphyrio quos ſignificet.

F A B V L A.

HOmerum infantem Ægyptijs parentibus ortum fabulantur, cùm mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manaſſet, ea nocte nouem auium voces diuerſas reddidiſſe, & inter cæteras Porphyrionis.

DE HORIONE. Cap. XXIX.

HORTE, inquit Ornithologus, & Horion Indica auis, Porphyrioni cognata fuerit, cùm Herodio similis, & rubris cruribus describatur. Sed distinguitur cantus suauitate, qua mirè celebratur. De hac enim Clitharcus, referente Aeliano in India scribit, volucrem amatorio affectu flagrantem nomine Horionem, nasci; magnitudine Herodio similem, rubris cruribus, oculis cæruleis, sic à musica instructam, vt naturæ munere tam suauiter canat, vt ipsas Syrenes lacessere possit. Ὠρίων syderis nomen, aut auis quædam, inquit Hesychius, qui primã huius nominis non aspirat: sed neque in quibusdam Aeliani exẽplaribus.

Descriptio.

DE HIMANTOPODE PLINII. Cap. XXX.

PORPHYRIONI cùm Plinius rostra, & crura rubere dixisset, [a] subinde subiungit: *Hæc quidem, & Himantopodi multò minori, quanquam eadem altitudine, nascitur in Aegypto, insistit ternis digitis: præcipuè ei pabulum muscæ. Vita in Italia paucis diebus.* Ad quem locum commentans doctissimus Hermolaus Barbarus, Scio, inquit, Hæmatopodas videri nominatas aues has à colore pedum sanguineo. Cæterum multi codices Pliniani, tam in Indice, quàm in hoc loco, Imantopodas habent, ex argumẽto pedum, quasi Loripes. Ait enim crura ijs præalta esse: nam & populi Aethiopiæ, qui serpendo (idest, vt Solinus interpretatur, flexis crurum nixibus) ingrediuntur, Imantopodas Pomponio, Plinioq; vocantur. In disputationem reuoco, non decido rem. Hæc ille: cui ceu subscribit Cælius, sed cum aspiratione Himantopodes scribendum contendit. Vetus lectio, vt apparet in codice à doctissimo Dalechampio vltimùm impresso, habet Hæmatopodi, alij etiam Ematopodi legunt. Ego sanè Himantopodi legerim, etiamsi mea auis, quam veram Plinij Himantopoda arbitror, Hæmatopus etiam à sanguineo crurum colore dici queat, atque ita dictam, quasi Loripedem, vt ex doctissimo Barbaro diximus: nam & Oppianus, [b] *Himantopodes* (Ἱμαντόποδες) *aues à crurum tenuitate nomen scribis obtinere.* Aliam modo circa eadem Plinij verba quæstionem mouet Ornithologus: nam cùm ille dicat, *Hæc quidem & Himantopodi*, hic dubitãdum esse, ait, nunquid vtranque partem, quæ in Porphyrione rubet, hoc est, rostrum, & crura, an crura tantùm intelligere debeamus. Mihi crura tantùm intelligere videtur: nam vt idem quoque ille ait, hic pronomen, cùm de duobus dictum est, ad posterius referri solet. Contrà Bellonius, fortè quòd aliam auem non haberet, vtranque partem rubere ait: [c] & Hæmatopodi legens, Gallorum Pie de mer, hoc est, Picam marinam pro Hæmatopode Pliniana nobis obtrudit. Turnerus & ipse cùm Himantopoda non obseruasset, Est apud Anglos, inquit, auis quędam longis, & rubris cruribus, nostra lingua Redshanca dicta, cui an descriptio Hęmatopodis Pliniani conueniat, qui apud Anglos degunt, inuestigent, & examinent. Ego hanc auem, de qua loqui conijcio, inter Gallinulas aquaticas ex Ornithologo describam, & depingam, qui eam Erythropodem maiorem nominat. Mea autem Himantopos toto ventre, pectore, colloq; inferno candicat, sicuti capite etiam infra oculos; nam supra oculos nigricat, quemadmodum etiam in dorso, & alis. Rostrum etiam nigrum, palmum, & amplius longum gracile, & nonnisi oniscis, alijsq; insectis lancinandis aptum. Cæterùm nunquid inferiore maxilla fixa, superior sola ipsis moueatur, quod nouum in eis esse tradit Oppianus, [d] ego non obseruaui. Cauda ex albo cinerea est, infrà candicat. In collo superno maculæ sunt nigræ deorsum vergentes. Alæ longissimæ. Crura, femoraq; mira longitudine, admodum gracilia, & debilia, eòq; debiliora ad insistendum, quòd digito postico careat, & anteriores pro tibiarum longitudine breues, adeò vt Himantopos, siue Loripes iuremerito dicta sit. Digiti fermè æquè longi, sanguinei: medius tamen paulò longior est. Vngues nigri, exigui, parum recurui. Ne verò solus videar hanc auem candidis lectoribus pro legitima Himantopode Plinij obtrudere, [e] & Bellonio temerè dissentire, operepretium omnino fuerit ea, quæ & Ornithologus super hac aue scripsit, huic loco inserere. Hæmatopus, inquit, quem pingendum curaui ad sceletum à præstantissimo Lugdunensi medico Iacobo

[a] lib. 10. ca. 46. 47.
Hæmatopodis etymũ.
Imantopos.
Loripes.
Imantopodes populi, qui.
Himantopus.
[b] lib. 2. de aucup.
[c] lib. 4. cap. 11.
Pie de mer.
Gallinula
Descriptio.
Color.
Rostrum.
[d] lib. 2. de aucup.
Cauda.
Alæ.
Crura.
Digiti pedum.
Vngues.
[e] In Epitome.

Dalechampio

Dalechampio omnibus ingenij, & doctrinæ virtutibus ornatiſſimo viro mihi donatum. Mitto, inquit, & do auem non admodum frequentem, à te nuſquam memoratam in copioſiſſimo volumine de auibus, paluſtrem, & aquas etiam profundas adeuntem, quod ex crurum altitudine intelligi poteſt. Hæmatopoda, ſiue Himatopoda (nam vtroque modo apud Plinium in alijs, atque alijs exemplaribus legitur) cenſet eſſe Benedictus Textor: nomine conuenienti, ſiue crurum ſanguineum colorem, ſiue obſequioſam ferè lori modo flexilitatem ſpectemus. Hæc ille. *Porphyrionibus roſtra, & pralonga crura rubent. Hac quidem & Himantopodi multò minori, quamquam eadem crurum altitudine: naſcitur in Aegypto. Inſiſtit ternis digitis. Pracipuum ei pabulum muſca. Vita in Italia paucis diebus.* Plinius. Quæ deſcriptio ei, quam exhibemus (eſt autem eadem prorſus cum noſtra) aui omnino fauet. Quod ad nomẽ meliores codices non Hæmatopodi, vt alij quidam, ſed Himantopodi habent, aliqui Hæmantopodi, quod ab Himantopodi corruptum facilè apparet: nam ſi ab hæma, quod eſt ſanguis, deriuetur, n litteram habere non poteſt. Nos etiam in paraphraſi Ixeuticorum Oppiani Himantopodes legimus. *Ἱμαντόποδες aues*, inquit, *nomen à crurum tenuitate habent. Hoc nouum in eis, quod maxilla inferiore fixa, ſuperior ſolùm in ipſis moueatur.* Sic ille. Sed in aue hîc propoſita, maxillarum motus nihil ab aliarum auium natura variat, vt ex articulis in ſceleto apparet. Himantopodis quidem, hoc eſt, Loripedis nomen probo, rei etiam

Etymum. ipſius argumento. Vix enim alius auis tam procera crura cum tanta exilitate reperias: ſanguinea verò plurium. Quod ad partium magnitudinem, & colorem ſceletos ſic habet.

Roſtrum. Roſtrum digitos ferè quatuor longum eſt, caput paruum, collum digitorũ quinque, reliquum corpus, quod leue, & gracile eſt, inſtar auium paluſtrium ferè, quas Gallinulas aquaticas vocamus, digitorum ſex, cauda quatuor, crura quindecim. Color roſtri nigricat, in capite, & collo prono fuſcus: dorſo, & alis niger, pauco ſubuiridi admixto, ſi diligentiùs intuearis, cauda cinerea. Partes pronè omnes, & latera quoque albi coloris ſunt. Crura ſanguinea digitis duntaxat ternis, ſicut in Biſtarda, Oenade Rondoletij, Morinello Cai, Struthiocamelo, Pluuiali, & Cane Petiere Bellonij, eiuſdemq; Pica marina: quorum medius longiſſimus eſt, breuiſſimus interior: iungitur autem medius cum exteriore breuiſſima membranula, tanquam palmipedum. Poplitum cauitas inſignis eſt, articulo iam flexili; vt in ſceleto etiam tibia ad femur tota reflectatur. Videtur ſanè non curſu tantùm valere, ſed etiam volatu hæc auis: quoniam oblongæ eius alæ ſunt, ita vt longiſſimæ earum pennæ caudam, ſeu

In Pænulo. vropygium, duobus, aut amplius digitis excedant. Alia auis eſt, quam pro Hæmatopode

* lib. 4. cap. 21. Bellonius exhibet,[c] quam à Gallis Pie, vel Beccaſſe de mer, idest, Picam, vel Scolopacem marinam vocari ſcribit: quòd roſtrum inſtar Scolopacis habeat: in alis verò tranſuerſam

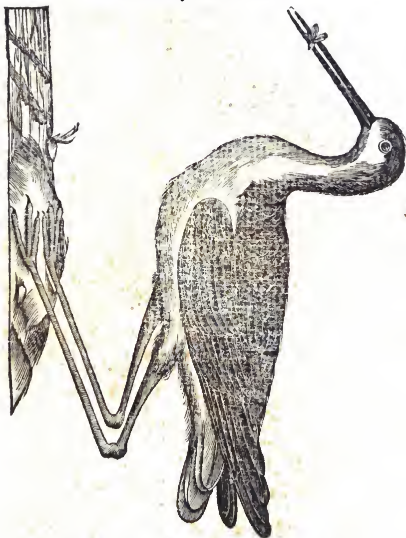
Beccaſſe de mer. maculam albam, vt Picæ, & c. cruribus rubentibus quidem, ſed breuioribus, craſſioribusq; quàm Hæmatopodis noſtræ. Si Germanicum nomen fingendum eſt, vtpote auis peregrinæ Riemling dici poteſt. Hæc omnia itaque ille, adiuncto quoque hoc Tetraſticho

Loripedem Graio vocitant me nomine: quanquam
In ripis celeri curro citata gradu
Hamatopum alij: nullo qua nomine mallem
Nota Ornithophagis viuere ſola mihi.

D E

Hæmantopos mas Plinij.

Himantopus fœmina vnà cum cranio denudato.

DE HÆMATOPODE BELLONII. Cap. XXXI.

HIC modo ceu aptissimo loco de Hæmatopode Bellonij, siue de Pica marina Gallis vocata dicendum videtur. Aquatica autem & ipsa auis est, vt nomen quoque indicat. Is itaque in singularibus suis obseruationibus Gallicis, interpretè [a] Carolo Clusio, scribit hoc modo: Inter omnes, quas nouimus aues, nullas conspeximus, quarum pedes quatuor digitos non habeant [a Lib. 1. cap. 11.] præter Pluuier, Guillemot, Cannepetiere, Ostarde, & Pie de mer: quæ olim Hæmatopus nuncupatur (Ornithologus suum addit Charadrium, ego insuper meum, & Himantopoda præcedentem) [Aues tridactyli.] Rara est auis in nostris littoribus, tametsi aliquando visa sit. Corpore Ardeolæ, Gallis Aigrette dictæ: alis Lari, siue Mouette Gallorum: & eorundem Flambant, siue Phœnicopteri Latinorum formæ: [Descriptio.] rostro quatuor digitos oblongo instar Beccasse Gallis dictæ (quam ob causam à nonnullis Beccasse de mer etiam dicta est,) differente: nam huius planum est in extremo, & mucronatum, & aliquantulum nigricans, reliqua parte rubente: [Color.] Caput cum collo nigrum est: nigræ sunt & alæ superiùs nisi albæ plumæ eas transuersas secarent, vnde Gallicam appellationem sumpsit Picæ marinæ: interior alarum pars, & venter alba sunt, extrema cauda nigra, eiusdemque cum Anate longitudinis. Binos habet pedis digitos simul cohærentes; interior verò ab alijs seiunctus est: calcar in pedis calce, vt reliquæ aquaticæ aues non habet: eius præterea pedes molliores sunt, & delicatuli, non sicci, & duri vt in alijs. [Crura.] Crura tres digitos oblonga: digiti breues: vngulæ fornicatæ, vt in Tardis. [Caro.] Carne est insipida, dura, & admodum nigra, gulamque habet admodum magnam, amplam, & robustam. Hucusque [b] Bellonius, eandem descriptionem ad verbum ferè in sua de auibus historia repetens: [b Lib. 4. cap. 11.] vbi præterea ait, Picam marinam Gallis vocari, quòd alas transuersalis linea coloris albi, vt in Pica percurrat: item sese Hęmatopodem Plinij arbitrari, quia tribus tãtùm digitis insistat, & rostro sit sanguineo. Denique in Gallia perraram esse auem.

Hæmatopus Bellonij cum arundine palustri.

DE GALLINVLIS AQVATICIS QVAEDAM IN GENERE.

Cap. XXXII.

Ordo.

QVANQVAM Ornithologus, ex quo pleraque iſthęc in noſtram hiſtoriam tranſtulimus, Gallinulas (de quibus hic quędam in genere dicemus, quę ſimul omnibus conueniunt, ſubinde de ſingulis priuatim acturi.) Gallinis noſtris domeſticis ſubiungat, malui tamen ego, vel ideo ſaltem ſeparare, quòd hæ nonniſi in locis aquæ vicinis degant: quod ſanè & ipſe dubio procul erat facturus, niſi ordine alphabetico libros ſuos deſcripſiſſet. Harum Gallinularum aquaticarum cùm variæ ſint ſpecies, magnitudine, & colore potiſſimum diſtinctæ, ſingulis peculiaria nomina ſunt indita. Quòd autem multa habeant, quæ ſimul omnibus ſunt communia, ideo apud multos populos idem commune nomen ſunt ſortitæ: præcipuè apud Italos, Gallos, & Germanos; Nos etenim omnes indifferenter Gallinelle appellamus; (Latinè Gallinulæ dici poterunt, niſi quis Gallinagines malit, quod Gallinis ſint ſimiles, licet minores) Germani Vvaſſerhunle, ideſt, Gallinulas aquaticas, teſte Ornithologo. Apud nos etiam ſunt alia nomina, quę non omnibus, ſed pluribus ſpeciebus conueniũt, vt Mediolani aliquę ex ipſis Giraldelli nuncupantur; & alibi etiam in Italia Giaroli, quaſi Glareolę quod in locis glarea abundantibus, circa fluuios nimirum, & torrentes verſari ſoleant. Porrò eſſe ex aquaticarum auium genere, ex partium illarum conſtitutione liquet. Eſt enim hęc ferè aquaticarum auium ſpecies, vt cruribus ſint oblongis, vt commodiùs circa aquam, & in aqua victum quęrant: non enim natant, quare palmipedes non ſunt. Digitus, qui pro calce eſt, admodum breuis, quędam etiam prorſus carent, vti ſubinde patebit. Corpus ferè gracile, & adductum, non craſſum, nec in corpulentiam extenſum. Capite ſunt plęreque omnes paruo, pennis plerunque varijs, cauda perbreui. Roſtrum in multis nigricat, & longum eſt, modicè inflexum. Venter, & ſupina ea capitis pars, quæ inter roſtrum, & collum eſt, candicat. Venter in quibuſdam maculatur, in quibuſdam minimè, ſed ſimpliciter albus eſt. Plurimę circa oculos albo etiam maculantur. Maximę alarum pennę omnibus nigricant. Atque talis ferè quoque Gallinularum figura eſt: ſed ex his nullam poſtico digito carere puto: prætereà minimè volaces ſunt, ſed ad curſum potius idoneæ: quamobrem crura eis longiora data ſunt. Plumæ ad media tantùm femora omnibus deſcendunt. Vermiculis potius, & inſectis, quàm piſcibus, veſcuntur, niſi minimis fortè etiam veſcantur piſciculis, quos etiam deuorare aſſerit Ornithologus, addens initia autumni plerunque ad nos aduentare, & hyemis exitu denuo auolare, vt & aliæ quædam aues migrare ſolitæ. Aucupium earum mane ante ſolis exortum fit, aut veſperi pòſt occaſum. Interdiu enim locis paluſtibus degunt, incipiente verò veſpere tam ſublimi volatu euehuntur, vt non amplius appareant. Aucupes in ripa, quam frequentare ſolent, recte extendunt, ita, vt verſus aquam ſpectet. Vtrinq; autem ad rete eius generis aues, quas capere voluerint, aliquas mortuas, & duas plus minus, viuas diſponunt: ad quarum allicientium vocem aues è ſublimi ſe demittunt, & reti in aquam deiecto capiuntur. Omnes in delicijs menſarum habentur, ob carnem ſuauem, & teneram, ſæpe etiam pinguem.

Gallinelle. Vvaſſerhunle. Giraldelli. Giaroli. Auiũ aquaticarum forma. Victus. Quo tempore aduenia͂t, & quo recedu͂t. Quo loco capiátur, & quomodo. Carnis qualitas.

DE

DE GALLINVLIS AQVATICIS IN SPECIE. ET PRIMVM DE CHLOROPODE NOSTRA MAIORE.

Cap. XXXIII.

PEDVM colore subuiridi Chloropodes tres Gallinulas, binas à me obseruatas, & tertiam ab Ornithologo hic ordine describã, à maiore mea exorsus, quæ sanè non Fulicam modo magnitudine adæquat, sed tota ferè corporis figura eam refert, quanquam in hac digiti, vt in Fulica membranas non habeant, qua de causa Fulicæ congenerem non feci. Auis est tota fusca, in collo, & ad latera cinereis, aut albicantibus maculis semilunaribus ferè distincta. Pennæ alarum, & dorsi ad ferrugineum vergunt. A principio alarum, nimirum à supremis costis alba linea exoriens ad extremitatem vsque extenditur. Vropygium inferius candicat. Alæ caudam longitudine æquant. Hæc autem breuis est, & Anatũ similis. Femora pennis vestiuntur densis, ferè cinereis. Rostrum robustum, longiusculum, sursum parumper eleuatum, rutilo colore, in extremo acutum, flauescens. Frontem macula satis magna, rutila, vt in Fulica alba constituit. Eiusdem coloris macula rotunda in genu conspicitur. Tibiæ, & pedum digiti ex flauo virides sunt. Digiti, vt in icone apparet, longi, longissimus omnium medius, minimus exterior. Posticus longiusculus. Vnguiculi nigri. Tibię albicant. Iris oculorum ferè crocea. Huius auis iconem habes fol. 450.

Chloropodis maioris descriptio. Magnitudo. Color. Cauda. Rostrum. Frons. Crura.

DE CHLOROPODE ALTERA.

Cap. XXXIV.

VIVSMODI auem aucupes nostri vulgò Porzanam nominant: ego à pedum colore Chloropodem alteram. Auis est à summo rostro ad finem caudæ duos penè dodrantes longa. Rostrum habet duos digitos longum, inferiùs, & superna parte aliquo spacio flauescens, cętera nigrum. Collum, & caput nigricant: Dorsum cum superna alarum parte coloris castaneæ. Penna sui parte cinerei obscuri: extrema tamen plumarum albescunt. Inferior quoque venter totus ferè albus est. Ad latera alas versus densè longis plumis velatur. Cauda in anum desinit, superiùs coloris castaneę, inferiùs alba. Femora plumis cinereis per transuersum albicantibus oris leuiter distinctis non omnino vsque ad genua plumis cooperiũtur. Crura virent. Digiti pedum longi vnguibus parumper incuruis instructi, lati, & interiùs plani, fortè vt ijs etiam natare possit, cùm opus est. Fœmina in omnibus mare est pallidior. Icon ponetur fol. 451.

Porzana. Descriptio. Longitudo. Rostrum. Color.

Gallinula chloropos maior.

Chloropos altera.

DE CHLOROPODE ORNITHOLOGI quam apud Germanos Glutt quaſi Glottidem vocari ait. Cap. XXXV.

Glutt. Glottis. Roſtrum.

HVIC aui, inquit Ornithologus vulgare nomẽ eſt Glutt, fortè tanquam Glottis, cuius Ariſtoteles meminit, impoſito à lingua oblonga nomine. Quod ſi illa non eſt, congener videri poteſt. Nam cùm roſtro ſit longo, linguam etiam ei longam eſſe veriſimile eſt, vt & Gallinagini in hoc genere, quæ cum vermibus paſcatur, (ſicut pleræque omnes huius generis, puto) linguam exerit oblõgam, vt in eius hiſtoria ſcriptum eſt. Sed de veterum Glottide, ſiue alia, ſiue eadem eſt, infra ſcribemus. Glottis hæc noſtra colore fuſco eſt, albo colore in alis modicè aſperſo pennis extremis. Alba eſt circa oculos, collo, pectore, & ventre toto. Roſtrum nigrum eſt: crura viridia, vel mixti ex pallido, & viridi coloris. Vocem inſtar fiſtulæ argutam ædit. Hactenus ille, & rurſus in epitome: Fortè, inquit, Ariſtotelis Glottidi congener, quam Gaza Lingulacã interpretatur. Ea linguam exerit prælongam, & ducem ſe præbet abeuntibus Coturnicibus, ſicut & Ortygometra &c. Nõ plus tamen vno die pergit, &c. Elephis Oppiani pennas in dorſo ceruinæ pelli colore ſimiles habet, & lingua longiſſima in aquam protenſa, ſenſim ad fauces deceptum aliquem piſcem attrahit: Ardeolarum generis potiùs, quam Gallinularũ fuerit. Hæ enim, opinor, piſcibus non veſcuntur. Germanicè Glutt. Huc uſque Ornithologus. Cùm verò Glottis, ſiue vt vertit Gaza, Lingulaca, quæ auis ſit Ariſtoteli, & Plinio non conſtet, ſed hoc tantùm certum ſit, eadem forma Ariſtoteli eſſe, qua lacuſtres (Gallinulas Philoſophus intelligere videtur) itaque cùm nullam aliam auem habeam, quam Glottidẽ veram aſſerere audeam, hanc quoque ceu legitimam exhibebo, donec aliã, quæ melius reſpondeat, obſeruauero. Ariſtoteles autẽ Lingulacam [a] linguã ſcribit prælongã exerere, vnà cũ Oto, & Ortygometra ducẽ ſe præbere abeuntib. Coturnicib⁹. Quod Plinius paulò fuſius ex eo repetit his verbis. [b] *Glottis prælongã exerit linguã, vnde ei nomen. Hanc initio blãdita peregrinatione* (cũ Coturnicibus) *auidè profectam, pœnitentia in volatu cũ labore ſcilicet ſubit. Reuerti incomitatam piget, & ſe-*

Deſcriptio. Color. Roſtrum. Vox.

Lingulaca.

Elephis.

Genus.

Glottis, quę auis Ariſtoteli, & Plinio.

[a] 8. *Hiſtor. cap.* 12.

[b] *Etymum.*

qui: ne c

qui: nec vnquam plus vno die pergit, in proximo hospitio deserit. Verùm inuenitur alia antecedente anno relicta: similis modo in singulos dies. Sic Plinius.

DE ERYTHROPODE ORNITHOLOGI MAIORE.

Cap. XXXVI.

Gallinula Erythropos maior.

CIRCA Argentoratum Germaniæ vrbem, aliquot Gallinularum aquaticarum genera nobis omnino incognita capiũtur, quas ex Ornithologo hîc ordine describam. Primę itaque huius generis Germanicũ nomen à rubente crurum colore factum est, vt dubites, inquit, an hæc sit Erythropus cuius Aristophanes meminit: quãquam & Rala Anglorum tum terrestris, tum aquatica cruribus simul, & rostro rubeat. Auis cuius hæc icõ est, rostro est, vt apparet, oblongo, & nigricante, per summum modicè inflexo; Pennis fuscis albo passim aspsis, ventre albo, fuscis per transuersũ maculis ĩtercepto. Meminit huius auis ẽt quidã Anglus: Est apud Anglos, inquit, in locis palustribus auis quædam, longis, & rubris cruribus, nostra lingua Redshãca dicta: cui an descriptio Hęmaropodis Pliniana conueniat, qui apud Anglos degunt, inuestigent, & examinent. Quod si Anglorũ Redshanca (vt conijcio) eadem, quæ Germanorum Rothein est, cùm vtrunque nomen Germanicum sit, & eiusdem significationis, non poterit esse Hæmatopus Plinij, cui rostrum simul, & crura pręlonga rubent, nostræ verò rostrum tantùm. Hæc ille, in hoc sibi ipsi inconstans, quòd hîc in Hæmatopode Plinij rostrum, & pedes rubere dicat, aliàs vt ex superioribus constat, crura tantùm.

Erythropos Aristophanis.

Descriptio. Rostrum.

Redshanca.

DE

DE ERYTHROPODE MINORE.

Cap. XXXVII.

Koppriegerle. Color. Alæ. Cauda. Roſtrum.

ERMANI circa Argentoratum eam, quã nunc deſcribimus Kopprie-gerle, neſcio quam ob cauſam, vocant. Ego à pedum colore rubente Erythropodem, adiecta minoris differentia. Coloris eſt fuſci, & nonnihil ſubruffum habet, in alis preſertim, & collo. Alas per medium linea alba tranſuerſa diſtinguit. Longiores earum pennæ partim nigræ, partim cinereæ apparent. Cauda alba. Roſtrum nigricat. Digiti pedum poſteriores nulli, vel breuiſſimi videntur, ſi pictura bene habet.

Erythropos minor.

DE RALLA ANGLORVM, ET GALLORVM EX GALLINVLARVM GENERE. Cap. XXXVIII.

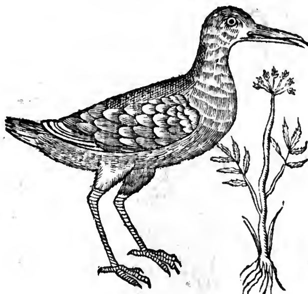

ANTEQVAM cæteras aquaticas Gallinulas, quæ circa Argentoratum capiuntur, describere pergam, obiter hîc aliquid de Anglorum Rala, siue Ralla, ex eodem Ornithologo, & Bellonio dicam, quod & hæc pedibus sit rubeis. Rala itaque, vel Ralla nomen, inquit Ornithologus, apud Anglos, & Gallos in vsu, multis, & diuersis auibus inconstanter, vt video, tribuitur: nam & terrestres, & aquaticæ quædam sic appellantur, omnes tamen Gallinularum generis, & cruribus oblongis. Petrus Bellonius Ortygometram vulgò Rallam dici interpretatur. Perdix rustica (inquit in epistola ad me) ab Anglis vocatur Rala. Est autem Rala duplex, altera cibum è ripis fluminum petit, altera degit in ericeto in locis syluestribus. Aquaticam illam Coloniæ diu alui, & malè volare deprehendi, & egregiè pugnacem. Rostrum, & crura erant rubra, plumæ multis maculis respersæ. Montana verò illa, & syluestris crura habet multò breuiora aquatili, & plumas vndique magis cinereas. Sed rubra interim crura habet, & rostrum. Auis vtraque apud nos regium epulum (real Itali regium vocant, Galli royal, & fortè hinc ductum est Ralæ nomen, a colore crurum fortè Erythropus fuerit) vocatur. Hæc ego rusticam Perdicem, vel Rusticulam, non Ralam Anglis, sed Vvodcocum vulgò dictum, Gallis Beccassam interpretor. Quærēdum an Rallæ aues fortè dici potuerint, quòd longis cruribus tanquam grallis insistere videantur. Sunt enim grallæ fustes furculas habentes, quibus nituntur, qui super ijs ambulant, teste Nonio. Vnde grallatorius gradus, id est, magnus, cuiusmodi solet esse grallatorum. Diuersi generis est Rallus auis, vt quidam in Italia vocāt, quam post Fulicam descripsi. Hæc omnia Ornithologus.ᵃ Bellonius, qui ex Ralla, seu Rasle Ortygometram Aristotelis, vt alibi docuimus, & hic obiter repetimus facit non terrestrem, sed aquaticam potius Gallinulam, & haud scio, an eam quam perperam Perdicem rusticam appellat: nam rostrum quidem rubere ait, sed huius coloris in cruribus non meminit. Sed ipsum audiamus. Ortygometra (Rasle) inquit in suis memorabilibus Græciæ, vt in Italia, sic per totam Græciam reperitur, in Creta rarior. Refert hæc auis Coturnicem quibusdam notis, & cùm volatu non admodum valeat, cursus celeritatem à natura accepit. Galli nominant vn Rasle, Itali roy des Cailles. Refert autem Gallinam aquaticam, quam Itali Fulicam appellant, quoniam & nigra colore est, & aquam quotidie frequentat. Sed longe minor est, & non omnino æquè nigra, cùm sub alis colore albo variet, & vndique ad latera, Cauda eius ruffa est, inferius, & breuis vt in omnibus auibus aquaticis. Rostrum duos digitos longum, quod tamen si Gallinagini compares, breue dixeris. Sic ille: & in historia de auibus rursus: Binæ, inquit, Rallæ genera, vnum ripas aquarum incolens, & nullibi nō notum: alterum, quod in genistis degit, de quo pòst. Cùm verò Rallæ nomen valde affine sit Trallæ, de qua inter Turdos, cauendum, ne vocum similitudine falsi vnà implicemus. Ralla rubra à nigra vix distingueretur, nisi & colore differret, & rostro, & nigra esset frequentior. Cursu ita præualet, vt vulgò aliquem celerrimi, velocissimique cursus notaturi, Rallæ instar currere dicamus. Rustici quia in sæpibus sciunt delitescere prope riuulos, vestigia eius obseruant, & non retibus tantùm, sed & Accipitre (Esperuier) capiunt: & quia semel tantùm euolet, capiendam facilè se præbet, præcipuè in plano. Tibijs est breuibus more palmipedum, digitis, & articulationibus longis, posteriori verò admodum breui. Pēnis ita densè vestitur, vt longè maior videatur, quàm reuera sit: nam alioqui Merulam tantùm adæquat. Femora colore inter nigrum, & cæruleum, ab vtroque latere albo maculantur, sicuti quoque plumę, quæ stomachū cooperiunt. Pars dorsi superior nigra est, maculata colore castaneæ. Rostrum duos longum digitos, gracile, rubrum in superiori parte. Cauda breuis vt reliquarum quoque, quæ ripas incolunt, & aquis innatant. Veteres Ortygometram appellasse mihi videntur: & in Italia etiamnum vulgò conuenientissimo nomine dicitur Rex Coturnicum. Græci non regem suo idiomate dicunt, sed matrem Coturnicum.ᵇ Aristoteles loquens de Ortygometra ait, eam sese Coturnicibus abeuntibus ducem præbere. Hyeme hîc, & autumno numerosè

Ralla pedibus rubris. Aequiuocatio. Ortygometra Bellonij. Perdix rustica. Rala duplex. Ralæ aquaticæ volatus. Pugnacitas. Rostrum. Crura. Ralæ montanæ crura color. Crura. Rostrum. Etymum. Vvodcoccus. Beccassa. Grellę qd. ᵃ Lib. 4. capit. 19. Descriptio Ortygometra quid. ᵇ Lib. 8. Histor. cap. 12.

roſè conſpicitur,eoque tempore valde pingueſcit,Cruribus eſt proceris,collo etiam oblongo.Intus Fulicæ ſimilis eſt,& eiuſdem etiam ſaporis,In conuiuijs noſtris commendaturnam cùm ferinum neſcio quid ſapiat,appetentiam irritat,bibendique voluntatem. Hæc omnia ille.Sed quam Itali Rè delle Quaglie vocant, longè alia auis eſt,ea nimirum,quam nos pro legitima veterum Ortygometra depinximus ſuo loco. De alia verò Ralla,quæ in geniſtis degit,quæ eadem videtur cùm noſtra Ortygometra, ibidem etiam diximus.

Ortygometra Bellonij cum Sio altero.

DE RHODOPODE, SIVE PHOENICOPODE. Cap. XXXIX.

RHodopus auis,vt nos appellauimus, inquit idem Ornithologus, exhibita hac icone, roſeſ, vel amethyſti ferè colorem in cruribus habet. Roſtro eſt nigro,corpore fuſco; cinereæ per alas maculæ,vt per collum quoque,quod alioqui album eſt. Venter abſque maculis candet. Caudam albam tranſuerſæ lineę nigræ cingunt. Roſtrum eſt nigrum Cauſa nominis Germanici (Steingallyl vocari dixerat) ignota mihi eſt. Scribit Tinnunculum quoque Accipitrem ab Anglis alicubi Steingall vocari.

Color.

Gallinula Rhodopes siue phænicopos.

DE PHÆOPODE. Cap. XL.

Brachuogel. Color. Phæopus. Arquata minor. Girardelli. Batis. Stonchatte ta. * Lib. 3. de re metall. Brachhun. Brachhennæ etymũ. Regenuogel. Auis pluuiæ. Vvinduogel. Vvatteruogel.

HÆC auis circa Argentoratum nominatur Brachuogel, corpore nigricante, paucis ruffis, & ſubflauis maculis aſperſa, roſtro tenui, oblongo, nigricante, modicè inflexo, collo albicante, inferiore eius parte circa medium, & infra ad flauum, vel ruffum tendente, ventre albo, cruribus fuſcis, vel cinereis, vt pictura nobis oſtẽdit. Vnde Phæopus cognominari poſſet: quemadmodum etiam ea, cuius figura proximè ſequetur: quam tamen Arquatam minorem potiùs appellare viſum eſt. Eiuſmodi aues Mediolani Girardellos nominant. Sed video etiã Turdi genus paruum à Saxonibus Brachuogel appellari: quod Germani quidam Collurionem faciunt. Alius etiam Batin eſſe conijcit auiculam, quę vulgò vocetur Klein Brachuogelchen, Anglis Stonchatthera.* Chriſtophorus Encelius meminit auis, quæ in Marchia regione Germaniæ vulgò nominetur ein Brachhun, Brachuogel, nomine ab agris quieſcentibus (brach vocant) impoſito: coloris cyanei: optimi ſaporis, boni chymi. Hoc etiam genus, vt & alias Gallinas ſylueſtres ore coire ſcribit circa æquinoctium vernum, mare in os fœmellæ inſerente roſtrum, & infundente genituram: quod veriſimile mihi nequaquam eſſe, ſuprà in Vrogallo dixi. Nos autem Brachuogel deſcripſimus in elemento A. Arquatæ nomine propter roſtri figuram, de qua an ſentiat Encelius, quoque incertus ſum. Color quidem cyaneus Arquatæ noſtrę non conuenit. Audio autem eam auem appellari Brachuogel in quibuſdam locis à menſe Iunio, quo aduentare ad illos ſolet. Encelius à quieſcentibus, & noualibus agris hoc nomen ſuæ Brachhennæ factum ait. Arquatam noſtram aliqui etiam Regenuogel, hoc eſt, auem pluuię appellant, alij venti, vel tempeſtati auem, Vvinduogel, Vvatteruogel, quòd tempeſtatis futuræ prognoſticon ex ea ſumatur. Sed video hæc nomina parum certa eſſe: nam & aliæ quædam aues iiſdem nuncupantur: quæ quoniam ad Gallinaginum aquaticarum (vt omnino conijcio ex pictura) hiſtoriam pertinent, earum hîc adiecimus. Hæc omnia Ornithologus.

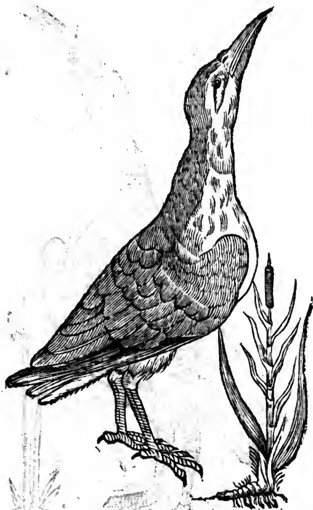
DE PHAEOPODE ALTERA, SEV ARQVATA MINORE. Cap. XLI.

Tarãgolo. Color. Capiendi ratio.

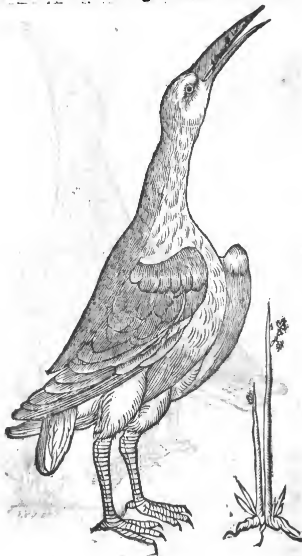

HANC auem, inquit idem, quam Arquatam minorem dixerim, aliqui ſimiliter vt maiorem vocant Regenuogel, ideſt, pluuiæ auem (a qua tamen diuerſa eſt, quæ apud Gallos vna voce Pluuier, ideſt, Pluuialis vocatur) in Italia quidam Tarangolo, ſuperiori (iam deſcriptæ) ferè ſimilis eſt, cruribus, vt illa cinereis, & ventre albo, & ſub capite ſimiliter, itemque roſtro, niſi quod paulo oblongius videtur. Alę maculis albis aſperguntur, alioqui ex ruffo fuſcæ: ſed oblongiores earum pennæ, vt & dorſum pronum nigricant. Collum ſupinum cum pectore nonnihil ruboris habet obſcuri, & valde diluti, plurimiſquę maculis nigricantibus diſtinguitur. Arquata minor, & Ochropus magna, quanquam Gallinulæ aquaticæ ſunt, aliter tamen ferè capiuntur, vt ex aucupe quodam Argentinenſi intellexi; nempe alis duabus commiſſis, idq; in gramine, non in ripa alioqui diſpoſitis, vt in capite de Gallinulis aquaticis capiendis in genere dicetur (nos id antè diximus) Sed cùm hæc duo genera præ cæteris adeo cauta ſint, vt noctù in locis, qui vndique aqua ambluntur, quieſcant, aſtutia opus eſt, vt alis iſtis opportunè diſpoſitis deprehendantur. Si quæ è retibus euaſerint, tam altè clamant, vt ſpacio itineris fermè horæ exaudiantur.

Phæopus gallinula cum typha paluſtri.

Phæopus minor Ornithologi cum iunco ſyluatico.

DE OCHROPODE MAIORE. Cap. XLII.

CHROPVS magnus, quem sic nomino, inquit idem Ornithologus, à luteo, vel sulphuris instar subflauo crurum colore (qui in rostro etiam ad medium vsque, vel vltra apparet: anterior enim eius pars nigra est) Germanicè Schmirring per onomatopœiam, vt conijcio, nuncupatur. Est autem in hoc genere maximè varius, cùm septem in eo colores (vt pictura ostendit) discreti appareant. Nam præter subflauum, quem dixi, passim toto corpore ruffus apparet: in breuissimis alarum pennis extremis etiam rubens, vt in rubrica fabrili. Albus tum in capite, & circa oculos, tum in medijs alarum pennis, & ventre. Longissimæ alarum pennæ nigræ sunt, & alibi passim in dorso, cauda, collo, & alis maculę nigricant. Palpebrarum margines color croceus tingit. Est & fusci, vel cinerei nonnihil in alis. Digito posteriore pedes carent, nisi pictura me fallit. Nidificat inter fruticeta, è musco, & gramine.

Etymum. Schmirring. Colores. Pedes.

DE OCHROPODE MEDIO. Cap. XLIII.

E Germanico huius auis nomine proximè retrò dictum est (nempe Mattknillis) Nos Ochropodem medium vocauimus à crurum colore luteo, vel subuiridi obscurè. Rostrum ei nigricat, vt & tota superior pars corporis. Alę ad fuscum tendunt, præter pennas longiores nigras. Fuscum est etiam pectus cum collo, vt pictura indicat. Vidi ego captam huius generis auem initio Februarij huic similem, sed rostro oblongiore paulò quàm hic pingitur, dorso minus nigro, fusco potiùs, cui versus caput nonnihil cinerei coloris admixtum erat: in dorso verò posteriùs, aliquid subruffi obscuri. Cauda aliquatenus tota candida erat, sed circa finem duæ lineæ nigricantes spatijs albis distinguebantur. Apparebant & exigua puncta albicantia passim, præsertim in minoribus pennis alarum. Venter candidissimus. Collum cinereum, maculosum. Rostrum nigrum. Pars capitis inferior candida, crura ferè ex viridibus fusca. Lingua in oblongum mucronem desinens. Magnitudo totius, quę Merulæ, sed corpus paulò gracilius, & collum oblongius.

Etymum. Descriptio.

DE OCHROPODE MINORE. Cap. XLIV.

VLGO hanc auem (apud Germanos) Riegerle vocant (quasi motriculam dicas: verbum enim regen nobis (Heluetijs) moueri est. Nam cùm aliquid circa aquam audierit hæc auis, statim mouetur, & exigua voce sua argutissimè clamat) Minima quidem inter Gallinulas videtur. Rostrum nigricat. Collum album est, idque altius, quàm in cæteris: idem linea fusca, ceu torque ambitur inferiùs. Caput quoque nigricat, in quo spatium supra oculos nigrum inter albas vt in quo maculas continetur. Dorsi, alarumque color ad cinereum vergit. Longissimæ alarum pennæ nigricant. Crura sublutea sunt; à quorum colore Ochropodem minorem hanc auem nominaui. Hæc ille.

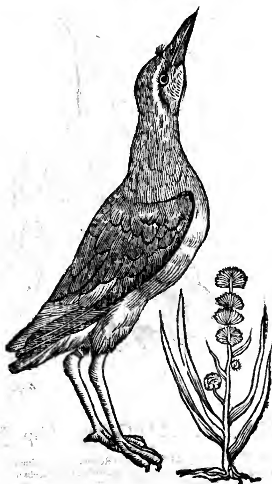
Riegerle. Etymum.

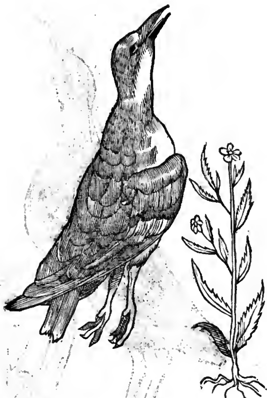
Gallinula ochropus maior.

Ochropus medius cum ſpargamio non ramoſo.

Ochropus minor cum ranunculo flammeo.

DE MELAMPODE. Cap. XLV.

Rotκmillis. Etymum. Color. Giarola, & eius deſcriptio.

GERMANICVM nomen Rotκmillis compoſitum videtur à colore. Eſt etenim ruffo, vel ſubrubicundo colore cum maculis fuſcis in collo hęc auis, & circa oculos. Kmillis verò neſcio vnde facta communior vox eſt, cùm alia etiam huius generis Gallinula Mattκmillis dicatur. Nos à crurum colore Melampodis nomen finximus, quod nigripedem ſignificat. Nulla enim huius generis auis, quod ſciam, nigriora habet crura. Corpus fuſcum eſt cũ maculis quibuſdam ſordidi coloris, & obſcuri. Roſtrum etiam nigrum eſt. Alas maculę albę diſtinguunt. Cum hac aue ab Ornithologo deſcripta, & depicta, ſi non eadem, ſimillima ſaltem hæc mea eſt, quam noſtri aucupes ſatis communi nomine Giarolã dicunt. Capite enim, collo, & pectore ad medium ventrem vſque ruffa eſt, & maculis fuſcis, (ſed & albicantibus) reſpergitur. Pedes nigerrimi. Alarum pennæ paruæ cinereo, & nigro diſtinctæ: magnæ nigrę ſunt. Roſtrum oblongum eſt, nonnihil arcuatum, in extremo acutum. Venter ex ruffo candicat, & nigris maculis pulchrè tingitur. Cauda item candicat, ſed in extremo nigra eſt.

Melampos gallinulla cum tussilagine.

DE POLIOPODE. Cap. XLVI.

GALLINVLARVM hoc genus qua ratione Deffijt Germanis appelletur, nescire sese ait Ornithologus. Cruribus est cinereis, vel canis, vnde Poliopodem aliquis dixerit. Rostro partim obscurè roseo; partim nigricante. Per collum supernè, ac dorsum fuscus color ad subruffum accedit, qui in alis multò dilutior, & albicantior est. In quibus etiam pennarum margines albi sunt, vt pectus quoque, & vẽter totus. Sic Ornithologus. Eadem planè cum iem descripta videtur, quam hic depictam damus. Bononiæ vulgò Porcellanam, Mantuæ Porzanam, & Scorzanam, Mediolani Grugnettum, alibi etiam Girardellam Columbam dicunt.

Porcellana. Porzana. Grugnetto.

cunt.

cunt. Pedes enim ei cinerei, ſeu cani ſunt; roſtrum rutilum, & ſuperna parte nigricans. Collum infrà ex cinereo fuſeum, vt venter quoque totus, ſed qui ad latera pennas habet denſas albo in extremo notatas. Collum ſupinum, & dorſum, & alæ ad ruffum ferè accedunt. Cauda breuis in extremitate flaueſcit. Alæ corpori iunctæ caudam minimè excedunt, contrà ac in icone Ornithologo apparet.

Poliopus Gallinula minor.

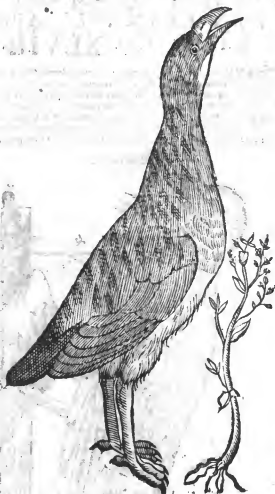
DE ERYTHRA QVAM GERMANI MATTKERN DICVNT. Cap. XLVII.

Mattkern. Etymum. Color. CVR Mattkern à vulgo, inquit Ornithologus hæc auis dicatur, ignoro. Ego à totius corporis colore Erythram vocaui. Etſi autem corpus totum ferè (ventrem albicantem rubro tamen ſubruffum, & crura leucophæa excipio) rubicundum fit; obſcurior tamen is rubor in dorſo eſt, & maculis nigris interceptus: clarior in alarum aliquot pennis: in quibus longiſſimę ad rubricę fabrilis colorem accedunt. In collo interiùs puncta quædam albicant. Roſtrum nigricat non abſque rubore, breuius, quàm plerisque alijs in hoc genere. Inter arundines capitur laqueis. Vocem, & clamorem ædit, quo repræſentatur ſonus fullonum lanas ferientium. Reinuogel. Audio etiam ab alijs Reinuogel, hoc eſt, auem Rheni appellari, paruam quandam in Gallinularum genere, colore variam, ſubfuſcam, & alio nomine Mattkern dici.

D E

Erytra Ornithologi cum anagallide aquatica.

DE OCHRA, QVAM GERMANI VVYN KERNNELL APPELLANT. Cap. XLVIII.

Kernella.

Etymum.

Color.

HVIVS etiam auis Germanici nominis rationem Ornithologus non ſe aſſecutum eſſe ait. Kernella quidem vulgo, inquit, Germanorum dicta in Anatum quoque ferarum genere eſt: & Mattkerna inter Gallinulas proximè dicta. Ego Ochram nominaui, à totius ferè corporis colore ſubuiridi, ſed ſordido, & obſcuro, prona parte magis fuſco. Caput, collum, pectus, & alæ punctis, & maculis candidis inſignuntur. Cauda albicat aliqua ex parte. Roſtrum partim nigricat, partim puniceum eſt. Crura, vt in Ochropodum genere lutea.

Gallinula ochra.

D E

Gallinula hypoleucos.

DE HYPOLEVCO QVAM VVLGVS GERMANICVM FYSTERLYN APPELLANT.

Cap. XLIX.

YPOLEVCON, hoc eſt, ſubalbumgenus hoc Gallinulæ cognominat idem Ornithologus, quòd tota pars ſubtus collum, pectus, & venter albi coloris puri, & abſque maculis ſit, præ cæteris huius generis auibus. Reliquum corpus fuſcum apparet, in alis dilutius, circa collum ſuperius vtrinque ruffum vel ſubflauum nõnihil admixtum eſt. Crura fuſca cum modico colore ruffo. Roſtrum nigrum, modicè flexum anteriùs.

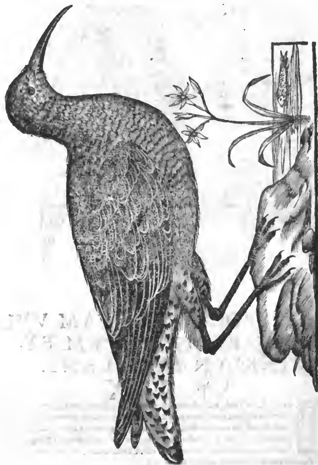
DE GALLINVLA, SEV GALLINAGINE SERICA DICTA A SPLENDORE. Cap. L.

Samethunle. Etymum.

GALLINVLARVM ſylueſtrium, præſertim aquaticarum genus, inquit idem Ornithologus, multiplex eſt. Inter cæteras ea, quam hîc pictam exhibeo, rara, & inſignis eſt, colore atro, & ruffo per totum ferè corpus (quantum memoria teneo) niſi quòd venter albet, pulcherrimè diſtincta. Et quoniam color ater in ea holoſerici inſtar ſplendet, Germanicum eius nomen fingere libuit ein Samethunle. Crura alta, & fuſca ſunt; digiti prælongi, ſed poſtremus breuis: roſtrum oblongũ. Et in epitome rurſus. Gallinaſerica dici hęc auis poterit, quod color ater in ea holoſerici inſtar ſplendeat. Quærendum an hæc ſit Ortygometra Bellonij. Germanicum etiam nomen finxerim Samethunle.

Gallinula Serica.

DE SCOLOPACE, SIVE PERDICE RVSTICA. Cap. LI.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

SCOLOPAX, siue Ascalopax nomen est piscis apud Rondeletium sic dicti; quòd sicuti & auis, de qua sumus acturi rostrum prælongum habeat: quem sic ille breuiter describit: Rostrum ei prælongum. Corpore est rotundo, rubescente erythrini modo, squamis asperis. Dorsi extremo aculeum magnum exertum, altera parte serratum gestat. Cauda tenuis est. Carnis substantia pagro similis est, boni igitur succi, & facilis concoctionis. Sed cùm rarus sit piscis, & peregrina forma, exiccatus seruatur, potiùs quàm editur. Hęc ille.

Ἀσκολόπαξ. * De pisc. lib. 15. ca. 5.

Ait autem Scolopacem, seu Ascolopacem dici, quòd vtrumque nomen apud Aristotelem legatur. Quippe apud eum alicubi etiam Ἀσκολόπαξ legitur, sed fortè non sine mendo. Reuera suspicandum est, pro ὁ σκολόπαξ, vt scripsisse puto Philosophum, ab alijs coniuncto articulo, & mutato ὁ in α Ἀσκολόπαξ, & Ἀσκαλώπαξ factū esse. Videtur autē sic dicta hæc auis, à rostri figura, quod instar pali longū, & rectū habeat: nam palū, siue lignum rectum, longumq; Græci σκόλοπα dicunt, omnibus syllabis breuibus, cùm Nemesianus alioqui penultimam producat, vt pòst patebit. Volaterranus inepiè Aristoteli scribit, Alectoridem dici: nam Alectoris Gallina est, cui magnitudine tantùm Scolopacem comparat Aristoteles. Vulgo Græcorum hodie ξυλόρνιθα, vel ξυλόκοττα, teste Bellonio, & Roberto Constantino dicitur. Vbi apud Philosophum legitur Ascolopax, Albertus habet Ascolaxos, Herodianus syluestrem Perdicem interpretatur, & sic etiam Nemesianus vocat. Docti plerique Perdicem rusticam à Martiale dictam cum Græcorum Scolopace eandem esse existimant; de qua ille sic canebat:

Scolopacis etymum. Volaterrani error. ξυλόρνιθα. Ascolaxos. Perdix syluestris. Perdix rustica.

Rustica sum Perdix: quid refert, si sapor idem est?
Carior est Perdix, sic sapit illa magis.

Contrà Bellonius Perdicem rusticam cum Ortygometra non sine magno errore confundit, vt alibi diximus. Rusticulam etiam Latini dicunt. Scoppa grammaticus interpretatur Gallinam arceram: nam & hoc nomine quibusdam Italis venit. Cæterùm quia in hoc genere alia est etiam eiusdem nominis, eam Rusticulam minorem; de qua nunc agitur, vt pote quæ maior est, maiorem appellare licebit. Esse item aliam auem, quæ Gallina rustica à Columella nominatur alibi diximus: licet Georgius Alexandrinus Scolopacem cum Gallina rustica confudisse videatur, vulgi fortè nomenclaturis deceptus. Gaza Scolopacem Gallinaginem interpretatur, vernaculam nimirum, vt censet Hermolaus, vocem sequutus: alicubi enim in Italia Gallinella dicitur. Falluntur, inquit Turnerus, Britannici Ludimagistri, qui suum Vvodcoccum (quo nomine auem, de qua nunc est sermo, intelligunt) Attagenem faciunt, qui solis vescitur vermibus, & grana nunquam attingit, cùm tamen Attagen inter granivoras recenseatur. Fallitur autem & ipse Turnerus Rusticulam esse putans, quæ Anglicè Rala dicatur: sed de hoc superiùs. Fallitur quoque Niphus, qui existimauit, aues Italis Perdixe vulgò dictas, nempe Starnas, esse Rusticulas. Rusticulæ, inquit, quæ sunt nostrates Perdices: qui alioquin alio in loco fatetur, Gallinaginem Aristotelis esse auem, quę vulgò Gallinella dicitur. Turpiter quoque errant, qui veterum Ortygometram esse existimāt. Fuere etenim, & huiusce sententię nonnulli, vt testatur Longolius, qui Scolopacem cū alijs, qui rectè sentiunt, auem facit, quæ vulgò Beccassa apud plerosq; populos appellatur. Sunt, inquit, qui auem (Beccassam) cui à rostri longitudine à Germanis nomen inditum est, veterum Ortygometram esse putent. Ita certè credidit Villanouanus, dum scribit: Ethigometa (mendosè pro Ortygometra) auis est similis Perdici, sed rostro longo. Albertus Ficedulam interpretatur, ea forsitan sola ratione, quòd suauis, & pinguis sit, & mensis plurimùm requisita: nam alioqui veterum Ficedulam aliam esse fatetur. Volaterranus, & Niphus Italicè vulgò Gallinellam dici scribunt. Dicitur & Gallinazza à nonnullis circa lacum Verbanum: vbi etiam Polla, à quibusdam nimis generali nomine appellatur, idest, pulla. Circa Brixiam Arcia, & alibi Gallina arciera; alibi, vt Bononiæ, & Parmæ Pizzaccara: sed Parmæ etiam Beccassa à rostri longitudine, quod nobis, sicut etiam Gallis Becco dicitur;

Rusticula. Gallina arcera. Gallinago. Gallinella. Vuodcoccus. Ethigoneta Ficedula, cur ab Alberto dicta. Gallinella. Gallinazza Polla. Pizzaccara Beccassa.

Acceggia.

[b] In Vitellio.
[c] De Auib. lib. 5. cap. 26

Videcoq nominis explicatio.
Vvod Gallis quid.
Cocx Gallis, & Germanis quid

Genuæ Ronzeſa, & aliquibus Ropezora, in Hetruria Acceggia, alibi Gallina ruſticella, alibi Gallina ſaluatica. Gallis, vt dixi, à roſtro Beccaſſe, vel Beccaſſe grande, ac ſi Roſtricem Latinè dicas. Nam vt & nos Itali, Gallicum vulgus roſtrum Becco appellat, vocabulo Toloſano antiquo, quanquã id illis Gallinacei roſtrum ſignificaret: vt author eſt [b] Tranquillus. Aliqui Galli Bequaſſe proferunt, alij Vit de coc, teſte [c] Bellonio, ſed perperam: cùm Vit coc, inquit ille, dicere deberent, qua voce Angli Gallum ſyluestrem ſignificant, quæ quidem dictio Græcanicæ nomenclaturæ reſpondet. Græci etenim Xilornita vocant, quaſi ſylueſtrem auem dicas. Ornithologus Videcoq Normanis, qui & ipſi Galliæ populi ſunt, appellari tradit, & vocem Anglorum eſſe, qui inquit, Vvodcoq vocitant, nomine ſemigermanico, & ſemigallico: nam Vuod eis eſt ſylua, vt nobis (Germanis) Vuald. Cocx Gallinaceus, vt Gallis. Quidam Germanici, & Anglici ſermonis imperiti Videcoq dictum ſuſpicantur ridiculè, quod roſtrum inſtar virgæ genitalis Gallinacei habeat. Apud Germanos varia nomina habet: nam vel ſimpliciter Schnepff, vel compoſita dictione Schnephun, & Rietſchnepff, ideſt, Ruſticula maior appellatur: Brabantis, & in toto ferè Belgio Sneppe, (vnde Albertus, & alij quidam Nepam finxerunt) Anglis Snype, vel Vuodcox, Turcis in Aſia minore Tchelux.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Grutte.

RVSTICVLÆ, ſiue Gallinagini maiori Ornithologus in Friſia aues quaſdam ſimiles eſſe aſſerit. Nam inquit, ea, quæ Vulp nominatur vulgò, roſtro & pennis colore illi confertur, ſed magnitudine vincit. Item Grutte dicta roſtro, &c. Pica verò marina dicta Gallis protinus diuerſa eſt, nam Scolopax ex marinarum auium numero non eſt, licet & illa roſtrum, teſte Bellonio, habeat quatuor digitos longum, vt Gallinago, ideoq; aliqui Becaſſe de mer appellent. De Scolopace minore, quæ in alia etiam genera diſtinguitur, poſtea agemus.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] Hiſt. lib. 9 cap. 26.
Deſcriptiones variæ.
Magnitudo
Roſtrum.
Color.
Lingua.
[b] Lib. 9. Hiſtor. c. 26.

Gallinaginis exacta deſcriptio, ex Ornithologo.
Magnitudo
Color.
Roſtrum.

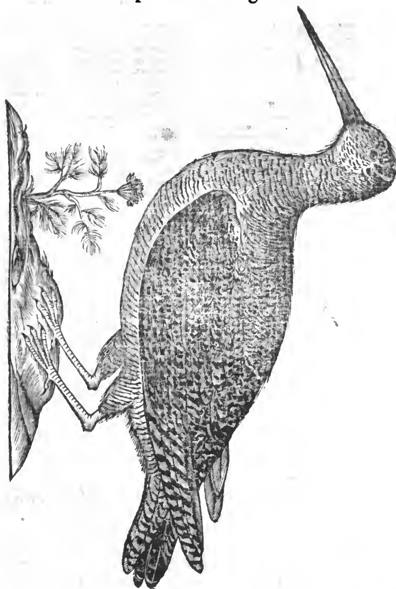

ARISTOTELES Scolopacem ſic [a] deſcribit. *Magnitudine quanta Gallina eſt, roſtro longo, colore Attagenis. Snepa* (Scolopax) inquit Albertus, *roſtrum oblongum habet, in dorſo colorem Perdicis, in ventre Niſi linguam valdè longam, quam procumbens in puluere procul extendit, vt attrahat vermes.* Idem vbi Ariſtotelem interpretatur, *Auis*, inquit, (nimirum ex Auicenna) *Aſcocalos, vt Græci vocant, in hortis, & pratis capitur, magnitudine Galli* (Gallinæ Ariſtoteles, ſed minor etiam, quàm Gallina eſt, vt Columbis melius à Nemeſiano cõferatur) *roſtro longo colore, vt Attagen, qui declinat ad cinereum cum quodam rubore, & flauedine diſtinctum.* Gybertus Longolius ſic eandem deſcribit. Magnitudine paulò inferior, quàm villatica Gallina, roſtro longo, & ea prope crurum forma, qua Cynchramum (Cynchramũ Scriccam Germanis dictam facit, ein Screcke) eſſe diximus. Ingluuie caret. Exactiùs Ornithologus. Gallinago, inquit, quam ipſe inſpexi, inſtar paruæ Gallinæ erat, eadem qua Perdix noſtra corpulentia, vnciarum ferè duodecim pondere, colorum, macularumq; varietate mirificè diſtincta ex ruſſo, vel teſtaceo colore, albicante, nigro, & alijs. Roſtro ab extremitate ad oculos quinque digitos, aut ampliùs longo, anteriùs nigricante, & aſperiuſculo. Roſtri pars ſuperior vltra inferiorem extenditur, lingua gracilis, oblonga, neruoſa. Crura ferè roſei coloris. Hæc Ornithologi deſcriptio noſtræ huic, cuius iconem damus, tam exactè reſpondet, vt ſi deſcribenda foret, non alijs verbis vteremur.

DE

Scolopax siue Gallinago.

LOCVS. MIGRATIO. VICTVS.

Quo tẽpore potiſſimùm appareat.

^a De auib. lib 5.c.26.

Gallinaginẽ cur Ariſtoteles migratoriã nõ faciat.

VLLA non in regione reperitur hæc auis. Apud nos ferè omni tempore conſpicitur, ſed hyeme potiſſimùm: tunc enim propter niues montes relinquunt,& ad campeſtria deſcendunt. Scribit Bellonius,[a] auem eſſe migratoriam,& æſtate in altis Pyrenęi, Heluetiæ,Sabaudiæ, & Auerniæ mõtium iugis degere,idq́; ſe ſæpe vidiſſe teſtatur,& hyeme cibi gratia ad campos, ſyluasq́; ceduas deſcendere. Quod autem Ariſtoteles eam migratorijs non accenſuerit, hanc eſſe cauſam exiſtimat; quòd etiamſi migret,eandem tamen ſemper regionem incolat; videlicet æſtate in montibus, hyeme in eiuſdem regionis campeſtribus: contrà quam reuera migratoriæ facere conſueuerunt, quæ diuerſis temporibus diuerſas quoque prorſus regiones mutant. Aloyſius Mundella teſtatur,in Gallia,& in ſua patria, nempe circa Brixiam ſæpenumero capi principio autumni, cùm & Turdi redeunt. Ornithologus apud Heluetios circa loca montana, & aquoſa etiam abundare ſcribit, initio hyemis præſertim,capi autem Octobri menſe ferè. Albertus Ficedulam (ſic Scolopacem vocat) à quibuſdam locis Germaniæ nunquam recedere ſcribit. In Suetia enim,inquit,ſemper inuenitur. Sed à Germania inferiore Aquilonari,quę multùm eſt aquoſa,recedit Æſtate,& redit in fine Autumni. Teſtatur Longolius circa ſolſtitia hyberna apud ſuos vendi ſolere. Nunquam apud noſtrates, inquit, niſi hyeme videntur; quare de prole, & modo nidulandi nihil habeo,quod dicam. Cæterùm non,quæcunque loca indiſcriminatim frequentat,ſed ea potiſſimùm,vbi habeat,quod edat,& ab ambientis iniurijs tutior ſit. Ariſtoteles per ſepes hortorum capi ſcribit, ac ſi ibi libenter degat. Aſſerit Bellonius[b] aquis tepidis in primis gaudere, alijsq́; locis humidis, ibiq́; roſtro, terreſtres vermes è terra eruere ad cibum: ideoq́; huc, illuc, ſerò,& manè circumuolitare; noctù autem in apertis locis degere, & interdiù ſeſe in latebras abdere. Idem ferè confirmat Ornithologus, dum ait: verſantur circa hortos,& circa domos etiam in vrbibus in Italia,vt audio. Alioqui circa riuos, & locis humidis degere gaudet, & per diem ferè inter arbuſta latere, noctù in prata prouolare. Hæc ille. Albertus non noctù,ſed manè,& ſerò id eam facere ſcribit,quod eſt vero ſimilius. Autumno,inquit,manè,& veſperi inter arbores volat. Et alibi,in die quieſcunt,in aurora, & crepuſculo volant. Sed illi fortè pro nocte ſummum manè, & ſerum intellexere. Loca etiam puluerulenta amare eſt veriſimile: nam puluerattrix auis eſt, teſte Longolio:& Albertus teſtatur,in puluere procumbentem longè extendere linguam,& attrahere vermes. Inſigniter autem vermibus inhiat,& grana nunquam attingit,vt ait. Longolius tamen teſtatur ſe vidiſſe Scolopaces ſaginatos ex farina ſagotritici cum aridis ficubus ſubacta. Scolopaces, inquit, ſæpe in ornithone mihi ſagina plenos fieri videre contigit. Hæc autem ex farina ſagotritici cum aridis ficubus ſubacta paratur, quæ in labijs paulò latioribus effuſa copioſius aqua conditur. Eam roſtris illi longiſſimis hauriunt potius,quàm ducant. Ab hac ſartura, quòd magnis impenſis fiat, multi abſtinent. Verùm illi mihi haudquaquam ſapere videntur. Edunt enim omnium ferè minimùm,vt quæ carnoſæ admodum ſunt, & ingluuie planè careant. Hæc Longolius. Sunt qui dicant,teſte Ornithologo, Gallinaginem ſpiritu immiſſo in caua,vnde ſonus etiam quidam procul audiatur,vermes extrahere: eos autem exire propter calorem,aëre ex inflatu auis calfacto. Sonum reddi, ſi locus cauus,anguſtus, & oblongus ſit.

Quibus in locis libentiùs degat.

^b De auib. lib.5.c.26.

Auis eſt pulueratrix.

Quibus veſcatur.

Omniũ ferè minime edunt.

Ingluuie careat.

INGENIVM. MORES. SENSVS. VOLATVS. CVRSVS.

Hominem mirè diligit

^a Hiſt.lib.9. cap.26.

Stolida eſt.

Oculis eſt obtuſis.

Odoratu valet.

COLOPAX hominem mirè diligit teſte[a] Philoſopho. Bellonius ſtolidiſſimam auem eſſe ait, & propter ſtolid tatem facillimè capi, alij propter hebetem viſum,vnde Auicæcam,quaſi auem cæcam nominant. Ex antiquis Nemeſianus oculis eſſe obtuſioribus etiam affirmat, licet eos alioqui grandes habeat. Contrà odoratu pollere, hocq́; potius,quàm viſu vermes quęrere. Canit autem:

Illa ſub aggeribus primà, qua proluit humor

Paſcitur

Pascitur exiguos sectans obsonia vermes.
At non illa oculis, quibus est obtusior, etsi
Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat,
Impresso in terram rostri mucrone sequaces
Vermiculos trahit, & vili dat præmia gulæ.

Volatu item non admodum valet: neque enim in altum se valde attollit, neque longam trahit in aëre moram, quod sæpius ipse in sectantes aucupes fugientibus obseruaui. Illę etenim post paruum volatum quieti se se dabant, denuò iterum accedentibus aucupibus, iterum & illæ paruo adeo volatu fugiebant. Cæterùm natura sagax volatus huius defectum cursus velocitate compensauit. Cursu etenim celerrimo, se ex aucupum oculis eripit, & cùm proximam sibi eam existimant, longè abesse inueniunt, vt ipsi mihi retulere. Hanc cursus celeritatem demonstrat Philosophus, dum inquit, [b] *eam currere velociter*, & Plinius, *Rusticula*, inquiens, & *Perdices currunt*.

Parũ volat.

Cursu valet.

[b] *Hist. lib. 9. cap. 26.*

CAPIENDI MODVS.

SNEPPA, inquit Albertus, *in die quiescit, in aurora, & crepusculo volat: & ideo tunc in altum eleuatis retibus capitur.* Et alibi: *Mane, & vesperi inter arbores volat: quare tunc expansis in altum retibus capitur: eò quòd exeundo, & intrando semper easdem vias sequi consueuit.* Apud Anglos, vt refert Ornithologus, diluculo potissimùm, & crepusculo in syluis capitur retibus in loco arboribus vacuo suspensis, & veniente aue demissis. Eodem ferè modo in Hollandia capi audio. Aliam capiendi rationem docet alius. Rusticulæ, inquit, capiuntur noctù ad ignem tintinnabulo, & genere retis, quod Galli coopertorium vocant. Ignis quidem fit è pannis veteribus siccis in seuum liquatum intinctis, tum contortis brachij crassitie, longitudine pedis, accensisq;. Quam facilè autem olim caperetur, ostendit Nemesianus, dum canit:

Retibus capitur.

Alius capiendi modus.

Facilè capitur.

Cùm nemus omne suo viridi spoliatur honore,
Fultus equi niueis syluas pete protinus altas
Exuuijs. Præda est facilis, & amœna Scolopax:
Corpore non Paphijs auibus maiore videbis.

Et quæ sequuntur. Bellonius in Gallia vesperi, & mane capi refert inter volandum retibus, quæ Gallis pentieres, Pannelet, & Rotzelet dicuntur: Aucupes, vt faciliùs capiant, se se sub equo ligneo recondere, quomodo etiam Perdices capi consueuerunt, aut sub instrumento, quod Gallis Foluel dicitur, & sic voti compotes quàm facillimè fieri: cùm Scolopax animal omnium stolidissimum sit, accedentesq; non valde metuat, & insuper singulariter volet. Idem Bellonius in hac aue capienda aliud docet aucupij genus, quod Gallis Follastriere dicatur. Auceps vestem ex panno, aut tela coloris castaneæ fert, chirotecasq; eiusdem coloris, pileo lato, amploq; in quo duo tantùm foraminula iuxta oculos sint, caput, humerosq; cooperit, baculos quoque duos in manibus gerit panno eiusdem coloris contectos, in extremo verò per pollicis spacium rubro. Virgulam item è cingulo suspendit, cuius extremo laqueum ex setis equinis annectit. Atque ita instructus ferulis duabus, seu furculis innitens auem, quæ huc, illuc diuagari solet, pedetentim insequitur, donec propiùs accesserit, illaq; à cursu quieuerit. Quieuisse autem cognoscitur, cùm caput non ampliùs attollit. Tunc enim baculis illis ad inuicem collisis, auem quæ illo sonitu mirum in modũ delectatur, ita dementat, vt defixis in illum oculis, omnino immobilis permaneat, adeo vt auceps propius accedere, & iniecto in collum laqueo illaqueare possit.

Quomodo à Gallis aliter capiatur.

VSVS IN CIBO, ET IN MEDICINA.

CARNE Sneppam esse suaui scribit Albertus: Ornithologus verò haberi quidem in delitijs, sed Perdicibus posthaberi. Non immeritò, inquit Bellonius, [a] non exenteratæ coquuntur, vt etiam scarus piscis, Pluuialis, aliæq; nonnullę aues, quę cùm cibis mollibus nutriantur, nihil excrementi gignũt, nihilq; quod sit adijciendum: & vulgò creditur felle carere, sicuti etiam Pluuialis, Columbus, & Capriceps. Hæc ille. Antonius Gazius Patauinus, aues quæ Gallinæ syluestres dicuntur, vulgò Gallinaceas (intelligit autem Scolopaces: nam Gallinazza

Carnis qualitas.

[a] *De auib. lib. 5. cap. 26.*

Aues quæ felle careãt.

quibusdam

quibusdam Italis vocari,diximus suprà)appellãt,ad naturam Perdicis, & temperamentum eius accedere ait, item Michael Sauonarola. Conueniunt autem hyeme magis,quàm alijs temporibus,si Villanouano credimus,vt etiam Phasiani, & Turdi,quòd fortè tunc pinguiores existant. Gallinaginem,vt refert Ornithologus, aliqui deplumatam, exenteratamque in furno torrent, & cremant in olla figlina ad quoddam remedium aduersus calculum.

Quo magis tempore conueniant. *Ad calculum.*

DE RVSTICVLA SYLVATICA. Cap. LII.

LIA est auis, Rusticula simpliciter dicta, vel Rusticula palustris maior,de qua mox scripsimus, quæ, teste Ornithologo, quòd syluatica potiùs, quàm palustris sit, à Germanis Vualdschnepff,Holtzschnepff,idest,Rusticula sylua tica dicitur. Maior est superiore,cùm Gallinã ferè æquet, & colore simili qui dem,sed saturatiore, cruribus cinereis, ventre albicante,rostro minus longo, vt pictura ostendit, quam ab Argentoratensi aucupe, eodemque pictore accepi. Tendiculis, seu laqueis capitur. Hęc Ornithologus,qui & eius figurã tradit,quam habes in seq.pagella.

Descriptio. Magnitudo. Color. Quomodo capiatur.

DE SCOLOPACE SEV GALLINAGINE MINORI. Cap. LIII.

SYNONYMA.

E minori Gallinaginum genere, cùm non meminerit Aristoteles, nec alij veteres,idque nihil ferè à maiori nisi magnitudine differat,Latinè Gallinaginem,vel Scolopacem minorem appellare licebit. Bellonius Ascolopacion vocat, ficto nomine diminutiuo ab Ascolopace. Italicè Pizzardella, Gallicè Beccasson, Beccasse petite: & Beccassine:quanuis & aliæ duæ aues aquaticæ eisdem Beccassine etiam dicantur, de quibus posteà. Gybertus Longolius auem,de qua hic agitur, interpretatur Germanicè Harsnepff, alij vocant Herrschnepff, hoc est, dominorum, & nobiliũ Gallinaginem. Alij Grafszchnepff,foriè,quòd inter gramina lateat:alij voce diminutiua Schnepfflin,alij nimis generali vocabulo Vvasserhunle. Turcæ Ielue vocant. Non defuere, qui hanc auem Aristotelis Mollicipitem esse existimarint, sed perperam.

Ascolopacion. Pizzardella.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

EX hoc genere aliæ duæ traduntur à Bellonio, Gallis pariter Beccassine dictæ: de quibus infrà. Hieronymus Tragus inter aues mensibus requisitas quasdam Germanicè interpretatur Bruchschnepfflin; oder Habergeiszlin: quas etiamsi ex hoc genere, esse prior nomenclatura innuere videtur, Ornithologus ex Arquatarum genere potius esse suspicatur.

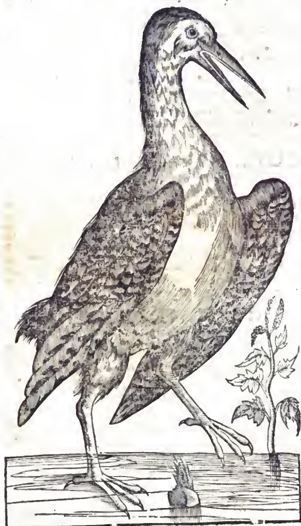
FORMA. DESCRIPTIO.

YBERTVS Longolius, Auis est,inquit apud Batauos eadem(qua Rusticula maior) forma rostri,capitis, nisi quod longe minor sit.Idem confirmat * Bellonius. Beccassine,inquit, seu Beccasseu Gallis dicta, Gallinagini maiori esset omnino similis,nisi magnitudine, & moribus differret. Ornithologus hanc etiam inter vtranque differentiam obseruat,nimirum,quòd in Gallinagine maiore inferior rostri pars aliquantò breuior sit superiore, non

** De Auib. lib.4.ca.21.*

Rusticula syluatica.

non item in minori Gallinagine:in qua tamen,inquit,anterior pars(si bene memini)multò, quàm in maiore asperior est. Bellonius hanc autem sic describit: Dorsum habet eiusdem ferè cum Alauda coloris. Superior alarum pars magis nigricat, quàm in Rusticula maiore, venter verò magis albicat. Crura digitiq; longa sunt, & nigra. Rostrum quatuor digitos æquat longitudine,canaliculatum,& maculosum,& in extremo nigrum. Alæ extensæ maculam albam in extremitatibus ostendunt. Hæc Bellonius,qui & hanc eius figuram exhibet. Nostra cuius est icon posterior, Scolopaci maiori valde similis est, sed magnitudine inferior, longa ab extremo rostro ad vngues vsque dodrantem, & palmos duos. Rostrum palmi longitudine canaliculatum,latiusculum, nigrum, & tuberculis quibusdam asperum, in extremo acutum,cuius superior pars inferiorem aliquantum excedit longitudine. Pennarum colore maiori non est absimilis. Alarum autem pennæ mediæ,breuiusculæ in fine albicant. Interiori parte alæ leucophæo colore obsoleto tinguntur. Venter candidus: Crura, quæ sunt exilia, pedes,digitique subnigricant. Vngues ferè rectos habet. Lingua longitudine rostro ferè par est,canaliculata,in extremo cuspide acuminata instar acus:qua insecta, vermesque more Pici Martij transfigere est verisimile.

LOCVS. MIGRATIO. MORES.

Vbi abundet.

BONONIÆ aliquando capitur hoc auium genus. In Gallia locis mediterraneis frequentissimum est,teste Bellonio. Apud Batauos reperiri scribit Longolius. Idem à Batauis ipsis mihi quoque relatum est. In plerisque alijs regionibus etiã reperiri existimo. Auis est migratoria, vt Scolopax maior, & eodem in Gallia tempore conspicitur, vt refert Bellonius. Idem apud nos obseruatur. In Germaniam aduenire circa vernum æquinoctium scribit Longolius,neque à marginibus lacuum,& stagnorum quoquam discedere:quare neque pulueratricem esse,vt est Rusticula maior. Denique diuerso etiam est ab illa ingenio, quod etiam testatur Bellonius;nam cùm maior mansuescere,& saginari soleat,hæc, authore Longolio, neque in auiario,neque in caueis viuere dignatur.

CAPIENDI RATIO.

Quomodo in Gallia capiatur.

IN Gallia,vt Bellonius narrat,non visco, aut arcubus capiuntur, sed quodam retis genere,quod rechargeoner appellant, quo pedibus illaqueatur, dum prata, aperta que alia loca transuolare conantur. A nostris aucupibus etiam retibus capiuntur.

VICTVS.

Quibus victitet.

IN Rusticulæ minoris ventriculo initio Decembris captæ Ornithologus Scarabeos quosdam,& vermes albicantes,tenues,oblongos,quales farinarios appellant,inuenisse sese scribit.

VSVS IN CIBIS.

Carnis qualitas.

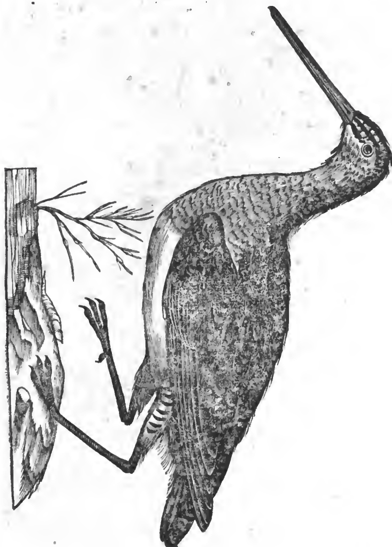
CVM cibis mollibus vescatur, inter aues numeranda venit,quæ & sapore placent,& bonum succum gignunt. Carnem eius suauem esse,& teneram Ornithologus refert. Longolius mensarum delicijs maximè nobilem nuncupat. Denique Bellonius pinguissimam euadere asserit, & delicatioris palati hominibus maximè sapere.

PRÆSAGIVM. VOX.

Pluuiæ præsagium. Vox.

RVSTICVLÆ minoris, inquit Ornithologus,vocem auditam pluuiæ prognosticon quidam faciunt. Vocem autem aliqui talem esse aiunt,vt si quis cultrum per ferram ducat. Id tamen alij de alia quadam aue dicunt.

Scolopax seu Gallinago minor.

DE TRYNGA. Cap. LIV.

Ordo.

BELLONIVS, vt iam aliquoties dictum est, duas alias etiam aues Beccassinas nuncupat, quæ cùm caudam subinde motitent, ad Tryngam, aut Cinclum, aut Iunconem, quas caudam assiduè motitare testatur philosophus, existimem reduci debere. Quapropter de his tribus hîc agere statui, vt ad quas earum, tum hæ duæ Gallinaginum minorum tum aliæ eis congeneres (quas aut ipse noui, aut alij descripserunt) referri possint, manifestum euadat. De Trynga autem priùs: vt quam reliquas magnitudine superare scripserit[a] philosophus, *Tryngas*, inquit, *lacus, & flumina petit, vt etiã Cinclus, & Iunca, Sed inter minores has maiuscula est. Turdo enim æquiparatur.* Nec aliud de hac aue aut apud illum, aut alios classicos scriptum reperias. In agro nostro auiculæ quædam capi solent: quæ omnes communi nomine Giaroli, seu Giaroncelli vocantur, quòd in fluminibus, alijsque locis glarea abundantibus degant: cùm tamen alioqui quędam ex illis suum habeant peculiare nomen. Inter has cùm aliquæ eadem sint, quam Philosophus Tryngę ascribit, magnitudine, lacusque & flumina petant, & caudam subinde motitent, aliquam ex ijs Tryngam esse, reliquas verò congeneres conijcere licet. Ego ex illis tres olim depinxi, quas hîc describam, & expressas dabo.

[a] Lib 8. Histor. cap. 4.

Giaroli, seu Giarõcelli.

Tryngę descriptio. Magnitudo. Rostrum. Lingua. Color. Crura.

Harum prior magnitudine Turdũ æquat: ab extremo enim rostro ad vngues vsque spithamæ, & palmi est longitudine. Rostrum ei duos digitos longum, & nigrum, in extremo nonnihil recuruum: in quo lingua acuta paris ferè longitudinis occulitur. Caput supernum, collum, dorsum, & alæ sunt fusca, ad colorem castaneæ nonnihil vergentia; sed in omnibus hisce partibus, & pręcipuè in alis, plumæ nescio quid subalbidi præseferunt. In oculorum ambitu, sed mento, in pectore, & ventre, & vropygio albicat. Caudæ pennæ duodecim transuersim albis, nigrisque lineis intersecantur. Crura digitos quinque longa sunt, & inter fuscum, & viridem colorem ambigunt. Digiti tres anteriores ad medium ferè palmum exporriguntur, posterior est breuissimus. Inter anticorum extimum, & medium membranula est diuaricationis initio, quæ inter alios desideratur. Nostris aucupibus Giarolo, & Giaroncello communi nomine, proprio verò Sgainolo dicitur.

Sgainolo. Descriptio auis congeneris. Pinirolo. Rostrum.

Huic per omnia similis erat, sed paulo maior, quæ secundo loco ponitur. Par etiam magnitudine est, cuius iconem tertio loco exhibemus, Giaroncello & ipsa dicta, item Pinirolo, nescio qua ratione. Huic rostro multò, quàm superiori nigrius est, & aliquantò breuius, cuius superna pars infernam longitudine nonnihil excedit. Eadem autem est corporis specie, coloribus tantùm aliquid euarians: nam cùm vtraque colore præsertim fusco, & castaneæ sit, in capite, collo, tergo, alisque illa in omnibus hisce partibus plus fusci, hæc plus alterius coloris obtinet. Cauda pariter licet aliquantò breuior, infernè albicat, supernè ad eundem castaneæ colorem accedit. Pectore, ventre, femoribus, cruribus, pedibusq; parum, aut nihil differt. Huius generis esse quoque existimo, quam Bellonius l'autre Beccassine, idest, alteram paruam Gallinaginem vocat, & Cinclum [b] Aristotelis esse conijcit: cuius historiam huc ex ipso transferre non pigebit.

[b] De anib. lib. 4. ca. 22.

Cincli Bellonij descriptio.

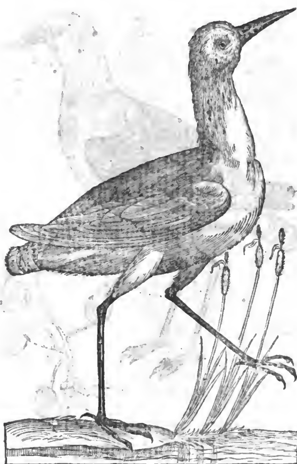
Aliud, inquit, est Gallinaginis minoris (Beccassine) genus, superiori (Scolopaci minori simpliciter dicto, de quo proximè præcedenti capite egerat) consimile, & eodem etiam nomine nobis appellatur, cùm alioqui aues sint diuersæ. Etsi enim eadem sint ferè corpulentia, plumarum tamen colore differunt, & rostro, quod vtrique quidem tenue, longum, & acutum est: præcedentis tamen in extremo maculatum est, & crassiusculum: prætereà collum, tergus, & alas maculis magis distincta habet. Huius crura longiuscula sunt, tenuia, nigraque sicut etiam rostrum. Caput, & dorsum ex subnigro ad cinereum tendunt, non ineleganti colore. Maculis albis variegatur tantùm in capite, & in vniuerso collo. Pectus verò totusque venter, femora, & plumæ sub cauda niuem candore æquant. Pennæ caudæ maiores nigrò distinguuntur. Alæ inuersæ candidis maculis visu pulcherrimis exornãtur. Cinclum fortè nominauerit Aristoteles libro historiæ animalium octauo, capite tricesimo, item libro nono, capite duodecimo, cùm ait: *Cinclus minor est, quàm Trynga: non apud lacus solùm, & fluuios, sed vitam etiam apud mare traducit.* Circa aquas viuere (amat autem eas magis, quàm præcedens) longitudo crurum, bonaque femorum pars plumis nuda indicant. Capitur vt illa eo retis genere, quòd rechargeouer dicitur. Auis est omnium lepidissima, & admodum venusta, ripas potissimùm frequentans, & loca, quę bono aliquo odore spiritus recreent, ac veluti moschum redoleant. Vtraque caudam continuè motitat, gratissimaque palato est: quanuis hæc carnis suauitate præstet, magisque ganeonum appetentiã excitet, vinique sapores varios meliùs discernere faciat. Hæc ille. Ornithologus hanc auicu-

lam

Tringa cum Chelidonio minori.

Tringa alia ſuperiore paulo maior.

Tringa alia consimilis fere.

Gallinago minor Bellonij.

lam eandem cum ea esse putat, quam inter Gallinulas aquaticas Germanis Samethunle nominari dixerat:& Bellonio assentitur, esse Aristotelis Cinclum, licet priùs pro Cinclo aliam auem descripsisset, depinxissetque, vt in Cinclo dicemus. Verùm cùm à Bellonio Scolopaci minori magnitudine conferatur, ego ad Tryngam potius referendam existimo, cui nimirum eandem ferè magnitudinem philosophus tribuit, Turdo eam æquiparans. Turdus enim,& Scolopax minor parum inter se magnitudine differunt. Cùm autem rursus Aristoteles Cinclum, & Iunconem Trynga minores faciat, pro his ego alias auiculas paulò pòst exhibebo, minores videlicet Turdo,& caudam etiam motitãtes. Non me latet interim ad Tryngam quoq; spectare potiùs, quã ad alias aues, eã, quã pro Cinclo quodã describit, Alauda paulò maiorem: nam & hæc magnitudo etiam Turdo conuenit. Auicula, inquit, quam ego Cinclum esse puto, Galerita paulò maior est, colore in tergo nigro, ventre albo, tibijs longis,& rostro neutiquam breui. Vere circa ripas fluminum valdè clamosa est,& querula. Breues,& crebros facit volatus. Hæc ille, qui hanc auem Anglicè vocat à V vatter Svvallovv (quasi dicas Hirundinem aquaticam) Germanicè ein Steinbeisser (sed & Germani alij Coccothrausten quoq; Steinbeisser appellant) Ornithologus huic auiculæ alias congeneres facit, de quibus hic quoque aliquid obiter dicemus: Huic, inquit, Turneri descriptioni cognata videri potest Merula aquatica nostra. A nostris appellatur V vasseramsel, Bachamsel, hoc est, Merula aquatica vel riualis. Lucarni,& circa Verbanum lacum nomen ei Folot, vel Folun d'acqua, Bellinzonæ Lerlichirollo. Mense Nouembri aliquando captam, & in cibum paratam gustaui. Saporis erat mediocris, non admodum grati. Vescitur vermiculis aquaticis, illis præsertim, quos nostri vocant Kerderle: haud scio an etiam pisciculis. Eandem, aut congenerem esse conijcio, quam in Alcyone describit, Cornicem aquaticam nominans, Sturno paulò minorem,&c. Nostra quidem Merula aquatica capite, & dorso fusca est, alis partim nigra, partim cinerea, collo,& pectore alba, ventre rubicundo cum maculis quibusdam albis, aut cinereis, cruribus roseis; cauda nigra, breui: rostro non longiore ferè, quàm Merularum, nigro; fissipes. Cæterùm Germani quidam etiam palmipedem auem minimam in Mergorum genere, quam Vrinatricem veterum esse putant, Germanicè interpretantur V vasseramsel,& Schvvartzucherlin, idest, Merulam aquaticam, & Mergum nigrum. Georgius Agricola Merulam interpretatur Amsel,& Seehamsel, Merulam quandam marinam, vel maritimam quoque reperiri insinuans. Hæc Ornithologus de Merula aquatica, cuius etiam hanc figuram expressit. Idem Cinclo aliam magis, quàm hanc Merulam aquaticam congenerem facit: illam, inquam, quæ circa Argentoratum Lysfzlick appellatur: imo prorsus eandem esse conijcit, eiusque iconem exhibet, nos posteà eandem dabimus. Credit item ab eodem Cinclo nõ differre, quam Germani quidam etiam Steinbeisser, & Steinbecker vocant: & sic describunt. Magnitudine Ruticillæ est, ex cinereo albicans, caudã mouet. Verùm hãc diuersam esse ipsa magnitudo liquidò loquitur Anglus, is enim Cinclũ suũ Galerita paulò maiorem facit, hi verò hanc auem Ruticillæ comparant, quæ Alauda minor est: quapropter sicut Cinclum ad Tryngam pertinere existimo, ita hanc ex Cincli genere esse conijcio, ex magnitudine nimirum, quæ vtrique attribuitur. Sum etenim huiusce sententiæ, in hoc auium aquaticarum genere caudam motitantium, quæ Turdo magnitudine pares sunt ad Tryngam esse referendas, minores verò ad Cinclum, aut ad Iunconem: quod docent iam recitata philosophi verba: Vnde etiam Motacillæ quoddam genus, cuius iconem à Ioanne Kētmanno, descriptionem verò à Georgio Fabritio se accepisse tradit Ornithologus, ad Tryngam pertinere existimo: licet ipse Tryngané, an Iunco sit, quærat. Auis, inquit, quæ à Germanis in Misnia ein Pilueneckgen, vel Pilvvegichen, vel Pilente nominatur, caudam sine intermissione mouet, vt Motacilla. Primum nomen Germanicum compositum est à sono vocis, vel agitatione caudæ: alterum à quadam similitudine cum Anate impositum. Quanquam hæc auis palmipes non est,& rostrum longum, molle,& colore cinereum, ac alta crura habet. Eius duo genera sunt, maius,& minus. Minus est, cuius figuram in sequente pagina damus (quam nos hîc appingi curauimus) magnitudine Merulæ, tergum cinereum, venter albus, alæ,& cauda superiore parte cinereæ, inferiore cum albo distinctæ. Flumina colit,& in ripis hac illac vagatur: nidificat,& incubat arenis: & aut in iisdem, aut inter saxa oua ponit, eaque vt & Hirundines ripariæ nullis stipulis, aut herba tegit. Supra octo pullos non excludit vno tempore. Vescitur muscis, vermibus, pisciculis: domi verò cùm alitur, pane, & malorum putaminibus. In muscis capiendis arte vtitur. Lento enim, suspensoque gradu accedens, rostro eleuato primùm designat, tum captam prædam deglutit. Mansuescit non difficulter, & conclauia ab araneis purgat. Æstate capitur in nassis, in quas propter escam se submergit. Hyeme perticis glutine (visco) illitis: pedicis verò è pilis equorum factis, uouis anni tempore. Vocem no-

Cincli Turneri descriptio.

Hirundo aquatica.

Merulę aquaticæ historia.

Carnis qualitas

Victus.

Descriptio.

Piluenckegen auis dictæ descriptio.

Genera.

Locus.

Nidus.

Partus.

Victus.

In Muscis capiendis qua arte utatur.

Capiendi ratio.

diû lachrymantis, aut lamentantis instar ædit. A pueris aliquando delectationis causa alitur. Quærendum an hic sit Schœniclus, idest, Iunco Aristotelis, vel Trynga, cui Turdi magnitudo attribuitur. Hæc ille. Cæterùm cùm Turnerus, & alij pro Trynga quasdam alias aues describant, h c quoque quæ dicunt, nobis prætereunda non sunt, vt quilibet pro arbitratu de iudicet. Tryngas, inquit, Germanicè dicitur ein Vvasserhenn (idest Gallina aquatica) Anglicè a Mothen (fortè, inquit Ornithologus a Morhen) Est autem auis tota pulla, excepta ea caudæ parte, quæ podicem tegit. Ea etenim candida est: & tùm cernitur, cùm caudam erigit. Alis parum valet, atque ideo breues facit volatus. In stagnis, quæ nobilium ædes obducunt, & in piscinis apud Anglos plerunque degit. Siquando periclitatur, ad arundineta densiora solet confugere. Hæc ille. Ornithologus se audiuisse, ait, Snyt appellari apud Anglos auem longo rostro, magnitudine Picæ, quæ semper iuxta aquam versetur, & caudam motitet. Hàc Cinclusne, an Trynga sit, addubitat. Ego cùm Picæ magnitudine conferatur, ad Tryngam potiùs refero. Alij Germani pro Trynga huiusmodi auem describunt. Tryngas, inquiunt, nigra tota, fidipes, candido vertice, ad rostrum vsque demisso, pedibus altis, & nigris, caudam continuè mouet, & loca incolit aquosa. Ad Tryngam demum pertinere putat Ornithologus auem, quæ alicubi, vt Claronæ Vvasser Trostle, idest, Turdus aquaticus nominatur, rostro breui, cruribus altis, fidipes, quam, inquit, non memini, me videre, nec an Tryngas sit, asserere possum, nisi fortè Merula aquatica est, de qua suo loco. Hæc ille.

Tryngæ Turneri descriptio. Color.

Snyt auis descriptio.

Tryngæ quorũdam Germanorum descriptio. Color. Turdi aquatici descriptio.

DE IVNCONE. Cap. LV.

Σχοίνικος, inquit Hesychius, auriga est Amphiarai, & auis quædam, & planta. Alibi Ψοίνικος habet: sed quamuis apud Aristotelem Σχοίνιλος cum lambda legatur, illum tamen de eadem etiam aue intelligere verisimile est, atque ita dictã, quòd in iuncis libenter degat, quos Græci σχοίνους nominant: Vnde & Gaza Iunco transtulit. Philosophus hanc quoque lacus, & fluuios petere, & caudam motitare ait, Trynga minorem, & Alaudæ amicam esse. Cæterùm quæ & hæc sit, vix inter doctos constat. In Bononiensi agro auicula quædam capitur Passeris ferè magnitudine, caudam assiduè mouens, loca aquosa amans, quæ nisi Iunco sit, quam pro eo exhibeam, non habeo: quippe iuncis, & arundinibus prope aquas insidere sæpius cernitur; vnde etiam aucupes Passere d'acqua vocant. Passeris est magnitudine, rostro nigro, canaliculato, satis duro, & in extremo adunco. Lingua item canaliculata, & qua desinit, duriuscula, & bifida, Capitis pars superior, & tota ceruix, venterque coloris sunt castanearum. Vniuersum collum pronũ, & pectus albicant. Reliquæ corporis partes ex fusco ad nigrum tendunt. Cauda tres digitos longa denis pennis cõstat. Crura, & pedes sunt fusca. Mas à fœmina hoc solùm differt, quòd in hac colores sint magis obsoleti, in illo magis vegeti. Maris figuram primo loco damus, fœminæ secũda. His tertiam adijcere libuit, quam cùm eadem sit prorsus magnitudine, eadem specie, eadem rostri, pedumque conformatione, cognatam eis existimo, sed colore tantùm variate. Collum pronum quidem, & pectus albicant: sed venter totus ex cinereo ad fuscum vergit. Cætera fusca est. Bellonius aliam pro Iuncone auiculam ostendit, nimirum, quæ Gallis Alouette de mer, idest, Alauda marina dicatur: quæ iuxta aquas & præcipuè in paludibus maritimis degat: eademque ferè sit cum Alauda magnitudine, aut paulò maior. Dum volat, inquit, eiusdem ferè cum Galerita coloris videtur: sed ventrem candidiorem & dorsum aliquantò subnigrius habet. Aristoteles, ni fallor, Schœniclum nominauit vigesimo capite octaui libri historiarum, vbi inquit: *Ad hæc lacus, & fluuios petunt, Albicula, Schœniclus, & Trynga, quæ omnes caudam motitant.* Et paulùm infra: *Schœniclus enim minor est Turdo: aquas adamat, & cauda illa motitat.* Auem aquaticam esse, crura nigra, gracilia, & longiuscula, & rostrum item oblongiusculum indicant. Lingua nigra vniuersum rostrum longitudine æquat. Gallinagini minori similis est, sed magnitudine inferior. Linea quoque alba sub alis insignitur. Diebus Saturni ingens earum numerus ad nos vænalis affertur. vnde aut fœcundissimam esse, multosque fœtus excludere existimo, aut valde abundare in locis, vnde deferri consueuit. Caro earum saporis præstantia Alaudis campestribus præfertur: caudam subinde motitat, adeoq; inquieta est, vt loco consistere nequeat. Hæc ferè Bellonius, qui & hanc eius figuram exhibet. Cæterùm cùm maritima sit, Iunco meo iudicio non erit. Porro Turneri lapsus, neutiquã ferendus est, qui scilicet Parum palustrẽ, de quo alibi egimus, pro Iuncone obtrudit, auiculã, inquam, non tantùm Turdo, sed & Passere, & multis alijs minoribus auiculis minorem. Sed Turnerus etiam in hoc peccat, quòd Parum palustrem cum Passere arundinario confundat,

Aequiuoca. Etymum.

Passere d'acqua auis dictę descriptio. Magnitudo. Rostrum. Lingua. Color. Maris à fœmina differentia.

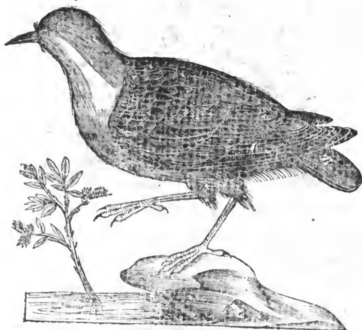
Alouette de mer, & eius historia.

Descriptio.

Caro.

D E

Iuncoauis.

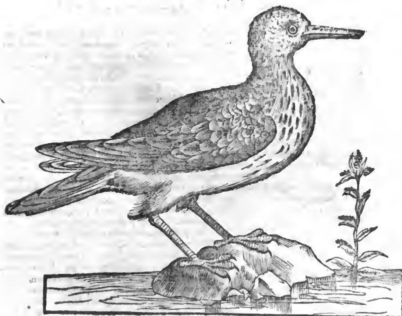
Cinchli alia ſpecies.

Iunco Bellonij cum Sio vulgari.

Schœniclos siue Iunco Bellonij idem melius expressus.

DE CINCLO. Cap. LVI.

ORDINIS RATIO.

EX tribus illis auium generibus, quas lacus, & fluuios petere, caudamque mouere tradit philosophus, superest Cinclus. In Gazæ translatione additur etiam Albicula. Cæterùm in Græco textu nihil est, quod voci Albiculæ respondeat.

SYNONYMA. AEQVIVOCA.

Κίγκλος paroxytonum apud plerosque legitur, quidam tamen Κιγκλὸς oxytonum scribunt, quod minus placet. Κιγκλὶς eadem auis esse videtur: aliqui tamen Iyngem interpretantur, nonnulli etiam Σεισοπυγίδα, idest, Motacillam, sed vtrumque perperam. Κιγκλὶς præterea ianua est biforis, vel biualua, teste Varino. Κιγκλὴς apud eundem, & Suidã legitur pro aue quadam marina eadem cum Cinclo nimirum. Suidas Κιγκλὸς, & Κίγκαλος etiam habet, quas voces corruptas esse aliqui existimant, & præcipuè priorem. Ab hac aue dicitur κιγκλίζειν, imitari τὸν Κίγκλον, in modum τοῦ Κίγκλου κινεῖν τὴν ὀσφύν, teste Hesychio etiam, qui Cinclum ὄρνεον πυκνῶς τὴν οὐρὰν κινοῦν, & inde κιγκλίζειν dici τὸ διασείεσθαι motu quassari, & agitari. Sed idem κιγκλίζει actiuè etiam exponit σαλεύει μοχλεύει, agitat, concutit, motat. Reperitur certè & passiuum κιγκλίζεσθαι pro motu succuti, crebroque motu agitari. Huius verbale est κιγκλισμὸς, quo non semel vtitur Hippocrates. Significat autem crebram, & leuem agitationem. Βουκαλίων ab Hesychio, & Varino etiam Cinclus vertitur, Apparet autem, inquit Ornithologus, nomen hoc à buccolijs, idest, armentis factum, quòd hæ aues pecora ferè sequantur. Nam & apud nos genus Motacillarum vnum esse audio, quod à bobus Rinder Schysser appelletur. Hæc ille.

FORMA. DESCRIPTIO.

OTAS hasce Cinclo philosophus tribuit, *Lacus, inquit, & fluuios petit. Apud mare etiam vitam traducit, Minor Trynga est: æquiparatur Turdo. Cauda illi motitat. Læsusque est, & incontinens parte sui posteriore.* Nunquid verò auicula hæc, quam pro Cinclo sum exhibiturus, apud mare etiam degat, vt verisimile est, cùm multæ aliæ aues, quæ fluuiatiles, lacustresve sunt, mare etiam petãt, & è contra, necdum didici. Reliqua verò, quæ Aristoteles de Cinclo scripsit, ei prorsus conueniunt. Magnitudine Motacillam aliquantò superat. Color totius ferè corporis inter fuscum, & cinereum ambigit: sed alarum pennæ maiores subnigricant: venter, & femora albicant. Rostrum nigrum, tenue, & longiusculum. Crura quoque nigra, sed breuia, & exilia sunt. Pedes etiam nigri. Huic congenerem existimo, cuius secundo loco icon datur: nam & coloribus, & totius corporis specie, & partium constitutione ei omnino respondet, sed magnitudine cedit: quare Cinclum minorem appellare libuit. Neutri harum auicularum aucupes nostri peculiare nomen fecere, Giarolo, & Giaroncello communi vocabulo appellantes. Ex eodem quoque genere fortasse fuerit, quam tertio loco expressam damus: nam & eisdem est coloribus, nisi quod caudam habet albam, & lineis nigris transuersim secantibus ornatam, & eandem quoque præsefert corporis speciem, & conformationem. Rostro etiam differt. Illæ enim ferè æquale habent; hæc qua capiti iungitur, crassiusculum, & sensim deinde magis, magisque attenuatum. Cruribus præterea differre videtur: nam aliquantò longiora, & crassiora obtinuit. Magnitudine autem illis respondet, quam pro Cinclo maiori dedimus. Nomen quoque commune habet, & Giarolo ab aucupibus nuncupatur. Superiùs, & Bellonij & aliorum de Cinclo sententias recitauimus. Ornithologus pro eo aliam auem depingit, describitque his verbis: Nostra, cuius iconem damus, rostro recto, nigro, & longiusculo est, ventre albo, pectore cinereo, cauda breui, ita vt eadem alarum longitudo sit: alis dorsoque fusca; cruribus ex russo ferè luteis, vt pictura repræsentat. Ipsam enim auem non memini videre. Hæc Ornithologus, addita hac eius figura, Alibi, vt iam annotaui, Bel-

Cincli descriptio.
Magnitudo.
Color.
Rostrum.
Crura.
Pedes.
Cinclus minor.

Cincli Ornithologi descriptio.
Rostrum.
Color.

Ciclus alter cum Conyza media.

Cinclus minor cum Coniza minore.

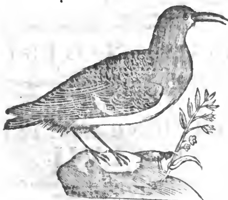
Cinclus tertius.

Cinclus Turneri cum Alſine aquatica.

Cinclus quartus, Gallinago minima Bellonij.

ui, Bellonio aſſentiens, ſecundam Gallinaginis minoris ſpeciem, quę autre Becaſſine Gallis dicitur, Cinclum Ariſtotelis eſſe putat. Idem Gallinaginum minimum genus, Bellonio Becaſſine la plus petite dictum, Cinclum minorem appellat. Tertia, inquit Bellonius, Gallinaginis minoris ſpecies primo generi magis, quam ſecundo ſimilis eſt. Roſtrum enim ſicut Scolopax maior, craſſiuſculum habet, & in extremo maculatum. Dorſum Sturno ſimile. Ali quibus Deux pour vn appellatur. Duę etenim huius generis precio vnius maioris væneũt. Nomen ei obſcœnum eſt, Foutons nimirum, quòd caudam præ cæteris auibus ſubinde agitet. Carnis ſuauitate ſuperiori nihil cedit, eodemq; modo in cibum paratur. Hæc Bellonius, nullam aut huius, aut ſecundæ Gallinaginis minoris iconem exhibens. Illud hîc prætermittere nolui, ceu ad Cincli deſcriptionem attinens, Suidam nempe ſcribere, Cinclum auem eſſe gracilem, & nullo fermè corpore: quoniam huiuſmodi ſunt aues à nobis deſcriptæ. Adde item & alios eſſe præter Ariſtotelem, qui caudam mouere aiunt, Sed antiquiſſimi tantùm Autocratis feſtiua hæc verba aſcribam, qui in Tympaniſtis ſic ait: Ο'ἶα παίζυσι φίλαι παρθένοι λυδῶν κόραι κῦφα πηδῶσαι κόμας, καὶ ἀνακρύυσαι χεροῖν, Ε'φεσίαν, παρ' Α'ρτεμιν, καὶ καλλίς' ἄν καὶ τοῖν ἰχίοιν τὸ μὲν κάτω τὸ δ' ἀυ εἰς ἄνω ἐξαίρουσαι, οἷα Κίγκλος, id eſt, *Vt grata ad tibias puella ſalta-*

Gallinaginis minimę deſcriptio. Deux pour vn cur dicta. Foutons. Caro.

la ſaltitant leuiter, comaſque iactitant, manus mouent, Diana in feſto, natibusque motitant ſurſum, deorſum ſeſe ita, vt Cinclus ſalit. Volaterranus, vt hoc etiam obiter annotemus, falsò, & ſine authore Cinclum auiculam palmipedem eſſe ſcribit, & ceu memoria lapſus Plinio quędam de eo attribuit, quæ Ariſtotelis ſunt.

LOCVS. INGENIVM. MORES.

LACVS, inquit Ariſtoteles, *& fluuios petunt Iunco, Cinclus, & Trynga*; & alibi Cinclum apud mare quoque degere ait. Apud homines viuere non dedignatur: nam captum omnium maximè miteſcere tradit philoſophus. Eſt verò etiam aſtutus, vt idem aſſerit, & captu difficilis.

NIDVS. PROVERBIA.

AELIANVS, & Suidas tradunt, Cinclum, quod poſteriore ſui parte debilis ſit, ſuapte natura, & per ſe non poſſe nidum conſtruere, ſed in alienis parere, ideoque bonorum inopes (qualem Catullus deſcribit Furium, cui neque villa erat, neque domus, neque arca: quod genus hominum Græci ἀνεστίους vocant, ideſt, expertes pecuniarum) ruſticorum prouerbio Cinclos appellari. Suidas quoque ſcribit, Cinclum auem eſſe maritimam, gracilem, nulloque ferè corpore, cui peculiare ſit clunium pennas ſubinde mouere. Eam prouerbio feciſſe locum, quo Menander ſit vſus in Thaide:

Cincli qui dicantur.

Mendicior Leberideat que Cincalo.

Πτωχότερος εἶ λεβηρίδος Κιγκάλου, ideſt:

Mendicior Leberide, atque Cincalo.

Videtur autem, vt ait Ornithologus, alpha inſertum carminis implendi gratia.

VSVS IN CIBIS.

IN Coryis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominantur Cygni, Grues, Κίγκλοι vbi Ornithologus Κίγκλοι legendum eſſe cenſet. Sed id conceditur, Cinclos etiam apud veteres aliquo in precio fuiſſe fateri oportet.

DE CERCIONE AVE INDICA. Cap. LVII.

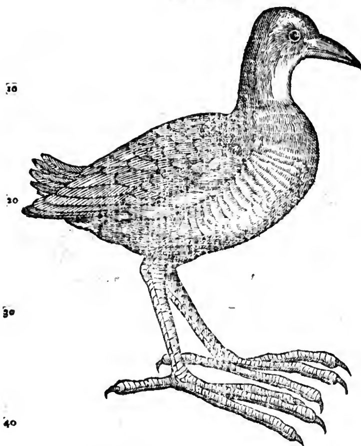
Deſcriptio. Magnitudo. Color.

HISCE poſtremùm auibus caudam motitantibus Cercionem auem Indicam adijcere libuit, quod hęc etiam id faciat. Meminit Ælianus his verbis: In India auis ad Sturni magnitudinem accedens, varijs coloribus picta naſcitur, quæ & humanam vocem effingit, & Pſittacis vocalior, & maiore eſt docilitate, ac ingenio: non tamen humanum victum æquo animo ſuſtinet, ſed libertatis deſiderio famem potiùs, quàm ſeruitutem delicijs ciborum refertam amplectitur. Vrbes, quas Alexander in India excitauit, & Macedonibus incolendas dedit, vt Bucephala cum adiacente agro, & Cyropolis, aliæque ideo Cercionem appellant, quòd ſimiliter caudam, atque Cinclus mouet. Hæc ille. Græcè Κερκίων ſcribitur per iota acuta in penultima. Κερκύων verò cùm Ypſilon in penultima oxytonum nomen viri eſt.

Etymum.

D B

Gallinula terrestris.

DE GALLINVLA TERRESTRI. Cap. LVIII.

QVANQVAM Ornithologus suam Phæopodem, maiorem, & minorem, item Anglorum Ralam terrestribus annumeret Gallinulis: Voluimus tamen nos hac in parte ab illo dissentire, quòd & ipsæ prope aquas versentur; & reuera quæ terrestres dici queant, nullas habeo, nisi hanc, cuius nunc imago exprimitur, quæ nihilominus & ipsa toto corporis habitu aquaticis simillima est, vnicum si rostrum demas. Græcum, aut Latinum nomen cùm non haberet Ornithologus, poterit, inquit, Trochilus terrestris dici (nam alij sunt aquatici è Gallinarum similiter genere) cùm & genus commune sit, & in cursu celeritas, vnde nomen à Græcis factum: quanquam & minimam auiculam Regulum aliqui Trochilum appellant. Hæc quidem auis celerrimè per frutices currit, & aliquando ad latus salit: malè volat, & Trochilus terrestris. Etymum.

Tt 2 ægerrimè

Ralus terrenus. Corriera. Polle. Eggeſchar. Heggeſchar. Ray. Digiti. Color. Vox.

ęgerrimè ſe in aërem attollit. Sic ille. Et in epitome rurſus: Trochilum terreſtrem, vel Ralum terrenum ad differentiam eius, quæ circa aquas victitat, nominat, putatque nominis amphibologia ſcilicet falſus, eam eſſe, quæ circa Bononiam Corriera (de qua nos ſuo loco) dicitur, atque addit denique alium eſſe Ralum terrenum Bellonio. Circa Verbanum lacum Polle nonnulli dicunt, quaſi pullam, aut Gallinam, ſed nomine nimis generali. A Germanis aucupibus, teſte eodem Eggenſchar, Heggeſchar, & Hegeſar dicitur, quòd turmatim iuxta ſepes decurrant, vbi poſt fœniſecia deprehenduntur. Heggam, vel Hagam Germanis ſepem vocari ait, Scharam verò gregem, vel turmam: aut fortè quoniam circa ſepes terram fodiant. Verbum enim Scharren, inquit, nobis ſignificat pedibus fodere, vt Gallinæ ſolent: quod tamen an hæ aues faciant, certum mihi non eſt. Sunt qui periphraſticè nominent, ein groſz Vvaſſer hunlc, hoc eſt, Gallinulam aquaticam magnam. Angli Ray. Hanc autem ipſe quàm breuiſſimè deſcribit. Corpore breui, & craſſo eſt, & reliqua ſpecies, ſicut hic pingitur. Vix vlli auium digiti pro ſua magnitudine longiores. Poſtremus etiam ad anteriores circiter dimidiam longitudinem obtinet. Colores non ſatis memini. Puto tamen crura ſubuiridia eſſe; in dorſo, & alis colorem è ſubruffo fuſcum. A Falconibus, & Accipitribus capitur, qui propter coloris obſcuritatem difficilius hanc auem, quàm Coturnicem eminus viſu deprehendunt. Vox eius, vt aiunt, aſpera, ger, ger, ger inſtar ſerpentium quodammodo. Itaque capi etiam ab aucupibus nomen eius imitantibus, dum cultrum per aridum lignum deducit. Sunt qui dicunt captam, vocem inſtar Sciuri emittere. Angli, vt audio, ceu lautiſſimam auem inter ſegetes capiunt, varijs poſitis inſidijs.

DE GALLINVLA ALIA CHLOROPODE FVLICÆ SIMILI EX BELLONIO. Cap. LIX.

Poullette d'aeu. Pedes. Color. Cauda. Victus. Caro. Vbi nidificet.

NECESSARIO planè Gallinulam aquaticam (la Poulette d'aeu à Fulica, & Fulica maiori (de la Poule, & Macroule) ſeparauimus: quoniam aquæ non innatat, nec palmipes eſt. Pullettæ autem aquaticæ, ſiue Gallinulæ nomē à ſimilitudine cum iam dicta impoſitum eſt, etſi multò minor ſit, maior tamen Ralla, adeo vt de vtraque hac particeps eſſe videatur. Aucupes, quibus oſtendimus, cùm Fulicæ ſimilem eſſe cernerent, magnitudine tantùm differre aiebant, hancque ad perfectam necdum ætatem peruenisse. Vnde nos diligentiùs peculiares aliquas notas diſcriminātes inueſtigauimus. In quibus ea præcipue ferè eſt, quòd hæc Gallinula pedibus ſit viridibus, & non abſimilibus Botauri, neque etiam ita planis, nec denique lata membrana coniunctis, vt in Fulica. Cauda etiam Gallinulæ longior eſt. Macula frontis item minor. Colore Rallo ſimilis quidem, ſed ad Fulicæ colorem tendit: quare ex primo aſpectu Rallum eſſe putabam, ſed cùm diligentiùs inſpicerem, animaduerti, palpebras oculorum candidas eſſe, quod Rallo non conuenit, ſed neque Fulicæ. Caudæ binæ pennæ albæ ſunt, vtrinque nempe vna. Sub pectore nonnihil ad cyaneum, ſiue cæruleum vergit. Dorſum colore eſt caſtaneæ intenſo. Alię item alijs nigriores ſunt, & alarum plicas albas habent, & aliam inſuper albam lineam in minori ala, quam primæ plumæ eius per calami longitudinem conſtituunt. Idem cibus reperitur in eius ventriculo, qui in Rallo, & Fulica. Os ſterni & iſchion, ſiue os coxendicis ab alijs auibus habet diuerſa, etiam à Fulica. Caro Gallinulæ coctu facilis, ac tenera eſt, oſſa fractu facilia, ingluuies ampla, iecur quoque fragile, cæterùm inteſtina, & reliquę partes internæ, vt in Fulica. Aſſa eiuſdem cum Fulica ſaporis eſt. Nidificat, & pullos alit, & educat, vt Rallus.

Fulicæ alia species Bellonij cum raphano aquatico.

DE ALCYONE. Cap LX.

ORDINIS RATIO.

ALCYONEM decantatissimam,& celeberrimam auiculam hucusq; distulimus: quòd pręcedentium auium inter se nexus prius de ipsa agere non permiserit: licet alioqui multis ex iam descriptis & nobilior,& celebrior existat. Quare ne sibi à nobis inferri iniuriam lamentabili, & suauissimo suo cantu ampliùs conqueratur, ipsius historiam ab æquiuocis more nostro incipientes, aggrediamur.

ÆQVIVOCA.

ALCYON præter auem, de qua in præsentiarum sermo instituitur, nostra quoque tempestate in Atho Græciæ monte, si Bellonio credimus, Iynx dicitur, quæ Torquilla est, & de qua in prima parte Ornithologiæ nostræ egimus. Alcyon quoq; siue Alcyone, nomen proprium est, quod pluribus mulieribus fuit attributum, vt fusiùs suo loco dicetur: licet Seruio Alcyone de muliere, Alcyon verò de aue dicatur. *Cùm de muliere*, inquit, *dicimus, hac Alcyone facit, cùm de auibus hic, & hac Alcion*. Idem quoque sentire videtur Cælius, & alij: cùm alioqui secus ostendũt doctissimorum virorũ authoritates, & præsertim [a] Ouidij in eo loco. Iynx. [a] Metam. 11.

Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.

Hoc quoque nomine dicta fuerant nonnulla poëtarum, & aliorum eruditorum monumenta, vt distinctiùs alibi dicetur, vbi etiam oppidi, & montis nomen fuisse patebit. Alcedo quoque (nam sic etiam dicitur hæc auis) nomen est loci apud Daretem Phrygium: vnde Thoas

classem Græcis aduexerat: licet Calidonia legendum haud dubiè censeat Ortelius, qui insu per addit, codicem eius membranaceum Calcedone habere. Nec illud prætereundum est, Κηριλὸς per iota in prima apud Hesychium piscem esse quendam, & genus auis (quæ eadem cum Alcyone fuerit) Apud Varinum Κίῤῥυλος per rhó duplicatum legitur: quod minus placet, inquit Ornithologus, quanuis apud Hesychium quoque sic scribi ordo literarum postu latet. Κῆρυς apud eundem, & Varinum auis est, Accipiter, vel Alcyon.

SYNONYMA.

Cheren.

HEREN, vt refert Albertus, secundum Auicennam Alcyonem significat. Apud Græcos verò, & Latinos variè scribitur huius auis nomen: alij enim codices Ἀλκυὸν cum tenui spiritu habent, alij cum crasso, vnde & Latinorum alij scribunt Alcyon, alij Halcyon. Eustathius non recipere flatilem in prima verbum Alcyonis scribit, referente Cælio, etiã canone subiecto, quoniam α ante l si sequatur κ flatilem non admittat. Idem confirmare videtur Io. Iouianus Pontanus,[a] vbi inquit: *Alcyon pro aue Græci non aspirant, licet fiat ab eo, quod est ἅλς. Illi enim, vt grammaticis placet, nunquam aspirant a ante l sequente cappa.* Chœrebosci grammatici, qui Græcè de aspirandis vocabulis scripsit, verba hæc sunt: *Alcyon verò etsi ab eo, quod est ἅλς deriuatur, tamen quia sequitur cappa, tenuatur: & similiter præteritum ἆλτο, licet fiat à verbo ἅλλομαι. Nam a ante l, sequente consonante semper tenuatur, nisi fortasse statim sequatur liquida.* Nihilominus, inquit Pontanus, apud Theocritum est videre Græcos veteres huic nomini aspirasse: at licet ipse viderim in vetustissimis codicibus nostris, huic nomini aspirationem esse prænotatam, hodie tamen aspirat nemo, & similiter dictionibus Alcedo Alcedonia. Hæc ille. Cæterùm refragatur Io. Tortellius, suam opinionem Theocriti authoritate iam ab ipsomet Pontano adducta confirmans. *Halcyonem,* inquit, *cum aspiratione scribendum, ex Theocrito apparet:* Χ᾽ἀλκυόνες στορεσεῦντι τὰ κύματα. *Nam si non aspiraretur, non opus fuisset cappa, idest, primam literam coniunctionis καὶ in χ densam mutari.* Pro Tortello etiam faciunt veteres quidam Latini, vt Varro in opere de lingua Latina, & Seruius, qui in primum Georgicorum Virgilij huius auis nomini, ab initio aspirant, tum ex recentioribus eruditi quidam, vt videre erit in toto historiç processu: nam quoties aliquid ex aliquo dicemus, nomen auis ita scribemus, prout illi scripsere, vel cum aspiratione, vel sine; cum interim si quis etymum consideret, omnino aspirari debere constet. Dicitur enim παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν, quòd in mari pariat, vt Scholiastes Theocriti, & Varinus scribunt: licet Isidorus, & author de natura rerum longè aliam, sed ridiculam, etymologiam referant, dum aiunt: Alcyonem pelagi volucrem dictam quasi alitem Oceanã: eò quòd hyeme in stagnis Oceani nidos faciat, pullosq; educet, &c. Inconcinnè etiam, & ridiculè apud Auicennæ interpretem Alcyonis ceu Græcum nomen legitur in recto pro primitiuo: nam Alcyonis recti casus diminutiua tantùm voce dicitur, & paruam Alcyonem significat. Porrò non solùm Alcyon, sed etiam Alcyone dicitur tam de aue, quàm de muliere; licet secus senserint Eustatius, Seruius, & alij. Ab Alcyone fit Alcyonius adiectiuum, vnde dies Alcyonij, de quibus suo loco. Latinis etiam Halcedo appellatur, vt testatur Varro, & Festus, *Alcedo,* inquiens, *dicebatur ab antiquis pro Halcyone.* Hic rursus est notandum Alcedinem non semper absque aspiratione scribi, vt voluit Pontanus: nam & Varro aspirat, vt iam patuit: quanquam ab algore dictam plerique velint. Alcedonas, inquit Hermolaus, nostri vocant, quasi Algedenas ab algore. Idem confirmat Ambrosius Calepinus, aliiq; grammatici complures, nimirum, quòd frigidissimis temporibus in mari pariat. Mihi tamen longè probabilius videtur, vt quoque existimauit Ornithologus, à Græcorum Alcyone hanc vocem dimanasse. Vt vt est cùm Alcyon, tùm Alcedo marem, & fœminam, in hoc auium genere significare, à plerisque creditur. Sunt tamen, qui marem, non Alcyonem, sed Ceycem nominare malint, quod nomen aliqui cum diphthongo scribunt, aliqui verò non. Cerylum etiam aliqui eardem auẽ cum Alcyone mare faciunt, vt Pausanias, Eustathius, Varrinus, Antigonus, & Vuottonus: sunt, qui distinguant. Cælius quidem non distinguit, sed Alcyonas senescentes vocari Cerylos dicit, sed perperam id ex Antigono transcribit: apud quem legitur, Alcyones mares vocari Cerylos, eosdemq; in senecta à fœminis gestari. Hesychius scribit Cerylum aliquos auem masculum, & libidinosum, alios Alcyonem interpretari. Ex ijs qui distinguunt Moschus est, qui Alcyonem, & Ceryllum tanquam aues diuersas numerare videtur:[b] nam de Bionis interitu sic canit:

Ἀλκυόνες

Margin notes: [a] De aspir. lib. 2. — Etymum. — Alcyonis. — Alcyonius. — Halcedo aliquando aspiratur. — Alcedinis etymum. — Ceyx. — Cerylus. — [b] Eidyll. 3.

Ἀλκυόνες δ' οὐ τόσσον ἄλγιστον ἤχετο Κήυξ,
Οὐ δ' τόσσον γλαυκοῖς ἐνὶ κύμασι Κηρύλος ᾄδω. idest.
Neque Halcyon tanto dolore deplorauit Ceycis interitum,
Nec Cerylus adeo cecinit in mare caruleo,

Diſtinguere videtur etiam Ariſtoteles [c] inquiens: *Alcyonemq́, & Cerylum* (Gaza Carulum) *apud mare verſari*. Sed Ornithologus eum ſic ſcripſiſſe putat, non quòd aliter, quàm ſexu has aues differre exiſtimaret, ſed vt nomina vulgò vſitata non omitteret: nam ſic, in eodem capite Ficedulam, & Atricapillam nominare, & alibi Erythacum, & Phœnicurum, cùm iſtas aues non ſpecie, ſed affectione aliqua differre fateatur. Ælianus alibi Cerylum, marem Alcyonem eſſe agnoſcit, alibi verò contrarium aſtruere videri poſſit: nam vbi diuerſarum auium amicitias, & diſcordias mutuas recenſet, Alcedinem, & Cerylum inter ſe amore teneri ſcribit. Albertus Magnus in citato Ariſtotelis loco ex Auicenna pro Alcyone habet Tharaglyon, pro Cerylo Kydeloz. Niphus Carulum putat eſſe auem, quæ ruſticè apud Italos Ciurlus appelletur; ſed quæ qualiſq; illa ſit, non explicat. Petrus Bellonius Carulum Gallicè Caniard interpretatur, additq; delphinum venantem ſequi, & piſces deuorare. Pro Caniard autem Larum, ſeu Gauiam maiorem intelligens: quod non percipiens Ornithologus Caniard cum Canard, quo poſteriori nomine Anas mas Gallicè nuncupatur, confundit. Alibi idem Bellonius [d] credit, Ceycem auem Plinio dictam eandem eſſe cum Cerylo Ariſtotelis, & Alcyonem vocalem ſignificare. Diſtinguit enim Alcyonem in vocalem, & aphonon, vt poſteà dicetur. Mihi in primis eorum arridet ſententia quibus Κῆυξ, Κηρύλος, & Κεῖρις Alcyonem marem ſignificat. Antequam autem ad alia huius alitis ſynonyma tranſeamus, ſciendum, quod Cerylus per ypſilon in medio ſcribitur, & per lambda ſimplex in plerisque exemplaribus. Pauſanias proparoxytonum facit, & lambda duplicat, vt teſtantur Euſtathius, & Varinus. Κηρύλος paroxytonum per η In prima ſyllaba Doricum eſt, vt credit Euphronius in ſcholijs in aues Ariſtophanis: per ει verò diphthongum in prima, & proparoxytonum Atticum, Sed Iſacius Tzetzes in Lycophronem, Æolium eſſe hoc ſecundo modo ſcriptum, priore verò Doricam, Atticam, & communem linguam pariter vſurpare. Didymus quidem putauit, vt ibidem refert Scholiaſtes Ariſtophanis, nomen hoc ſecundum naturam, ideſt, ex proprietate etymologiæ debere ſcribi Κείρυλος. Sunt & alia nomina apud Græcos, quæ ad Cerylum tum ſignificatu, tum vocis figuratione accedant: Κείρυλος auis, inquit Heſychius, quam aliqui Κῆριν (Varinus habet Κύριν, Ornithologus Κεῖριν legit, quia alibi apud eoſdem ſic legitur: Κεῖρις auis eſt, Accipiter, vel Alcyon) Tandem in Alcyonum genere fœmina δάμαρ dicitur, ideſt vxor, teſte Pauſania, Antigono, Caryſtio, & Vuottono, vt eſt etiam apud Lycophronem, & expoſuit interpres: quod pariter confirmat Cælius Rhodiginus [e] his verbis: In hoc autem genere fœmina nuncupatur Damar, vt eſt apud Lycophronem, & expoſuit interpres. Quanquam pro vxore capitur Damar, quaſi γάμαρ, ἀπὸ τῶν γάμων. In caſu patrio Damarcos facit: nam & pullatorum ratio habenda quandoque. Sunt & alia huius auis nomina apud Græcos, & Latinos, Theodorus Gaza teſtatur, à multis dici auem Poſſideonis, ideſt, Decembriam, quòd pariat menſe Poſſideone, hoc eſt, Decembri. Baptiſta Mantuanus aues Ceycis periphraſticè vocat;

Producit Ceycis aues vbi frigida bruma,

Cæterùm quam auem veteres his nominibus intellexerint, res eſt admodum controuerſa, alijs alias aues pro Alcyone oſtendentibus, & multis multa confundentibus, Auicennæ interpres Alcyonem cum Coruo implicare videtur: nam vbi apud Ariſtotelem Alcyon legitur, Auicennæ translatio habet Alcorab, ideſt, Coruum. Auicennam verò ibi de Alcyone loqui hinc patet, quòd per hyemem quatuordecim diebus nido, & excludendis ouis operā dare ſcribat, quod ad Alcyonem ſpectat, non ad Coruum. In eundem errorem impegit Albertus, cùm ſcribat: Alcyonem auem eſſe nigram, non admodum magnam, hancq; fortè vocari ab Auicenna Coruum marinum. Hic tamen in hoc etiam peccat, quòd nigram Alcyonem eſſe autumat, cùm aliàs id ſcribat nemo. Item in eodem capite velut anceps, *Alcyon*, inquit, *eſt eadem cum Alcorab marino, & ſecundum Ouidium, & Homerum auis eſt Diomedis, raro apparens*. Nos de aue Diomedea iam egimus, Idem alibi Ariſtotelis verba recitans cum Cinnamomo aue eam confundit. Et alio in loco, cùm Alcyonis ſcripſiſſet hiſtoriam ex Ariſtotele, vel Auicenna, quæ Alcyonis ſunt propria, alij volucri aſcribit: nam ſubiūgit, *Alia autem auis eſt, quæ vocatur Græcè Sauorath, quæ eſt Picus marinus, & agreſtis, maior aliquantulum Paſſere, &c.* Nam hæc, & quæ ſequuntur omnia non minus, quàm quæ priùs de Alcyone expreſsè ſcripſerat, Alcyoni ſoli conueniunt, & eadem fermè repetuntur. Quare meritò à Nipho accuſatur, quod Alcyonem non agnouerit, eamq; cū Coruo marino, & alijs auibus confu-

[c] *Hiſt. lib. 8. cap. 3.*
Tharaglyō. Kydeloz. Ciurlus. Caniard. Canard.
[d] *De auib. lib. 4. c. 25.*
Κεῖρις, Damar.
[e] *Lect. antiq. lib. 4. cap. 11.*
De mēſib. Atticis. Auis Poſſideonis. Aues Ceycis.
Auicennæ interpretis error.
Alberti lapſus.
Sauorath.

Iſpida.

confuderit. Cæteri ferè recentiores Alcyonem, Iſpidam vulgò vocatam exiſtimant, atque idem etiam priùs credebat Ornithologus: ſed poſt ſententiam mutauit, etſi id apertè fateri non audeat. Quare eius verba aſcribam. Fui ego aliquando in ea opinione vt auem, quæ à barbaris Iſpida nominatur, Alcyonem eſſe conijcerem. Quam ſententiam meam doctiſſimus vir Anglus tunc approbatam, in ſuo de auibus libro publicauit, & illum nuper ſequutus Georgius Agricola, alijq; idem tradiderunt, ſed cum diſtinctione. ac ſi hæc auis fluuiatilis eſſet, non autem marina: cùm veteres huius differentiæ non meminerint. Nam Ariſto-

Alcyō perperā diſtinguitur in fluuialē, & marinam.

teles ſcribit, Alcyonem auem marinam fluuios etiam ſubire: non autem diuerſam fluuiatilem à marina eſſe. Verùm hæc ſcribo, non vt coniecturam, cuius author ipſe fui, refutem, neque vt viris longè doctiſſimis aduerſer: ſed vt diligentiùs inquirendi occaſionem harum rerum ſtudioſis excitem. Hæc ille. Qui ne palinodiam, vt aiunt, canere videatur, Iſpidam pleraq; cum Alcyone paria facere, vel omnino ſpeciem quandam Alcyonis eſſe, ſi quis con-

Alcyō pauciſſimis cognita, & cur.

tenderit, ſe hoc illi conceſſurum pollicetur: cùm tamen paulò inferius optimis argumentis aſſerat, veram Alcyonem pauciſſimis, præſertim mediterraneis notam eſſe: idq; mirum non eſſe, quoniam, vt Ariſtoteles ex Steſichoro ſcribit, *omnium rariſſimum ſit vidiſſe Alcyonem, & ferè circa Vergiliarum occaſum brumamq. appareat: & vbi primùm per portum non plus, quàm nauē circumuolarit, ſtatim abeat, & nuſquam prætereà videatur.* Et reuera Chærephon in dialogo, qui Alcyon inſcribitur, Alcyonis cantum, tanquam inauditum ſibi hactenus, & peregrinæ auis, miratur. Quod etiam diligentiùs examinans idem Ornithologus in epitome vltimùm edita, Bellonio penitus refragatur, quòd Iſpidam ſpeciem alterā Alcyonis faciat. Bellonius,

Iſpidā Alcyonem aphonon vocat Bellonius.

Roſſignol de riuier.

inquit, Alcyonem duplicem facit: vnam Iſpidam noſtram, quam aphonon, tanquam ex Ariſtotele, ideſt, mutam, non ſimpliciter, ſed comparatione alterius, vel maiorem, cognominat, (cuius & ſpecies, & natura ferè ad Meropen accedit, vt in Merope diximus) pedibus etiam ſimiliter breuibus, quare in terra non inſiſtit. Alteram verò minorem, & vocalem nominat, quæ in locis paluſtribus omnium ſuauiſſimè cantillet: vnde à quibuſdam Roſſignol de riuier appelletur, ideſt, Luſcinia fluuiorum. Quoniam & ſuauiſſimo cantu, eoq; dies, ac noctes perpetuò audientes oblectet. Scandit per arundines ita vt Picus per arbores, quamuis digitos pedum non vt Pici, ſed vt Merula, & pleræque aues habeat. Colore, & cauda Tyngem refert, magnitudine auem Proyerum à Gallis dictam (Miliariam latinè vocat Bellonius, & Alauda criſtata maiorem facit) Roſtrum ei quodammodo ad Picæ Græcæ (ideſt, Lanij noſtri) roſtrum accedit. Videtur eſſe criſtata quoniam capiti eius plumę longiuſculę ſunt. Crura, & pedes mediocri longitudine, colore cinereo. Hanc, inquit, Galli vocant Rouſſerole, nimirum à colore ruffo, vel infumato: alij Roucherole, quoniam interdiù in carectis, degat: vbi etiam nidificat ex paruis arundinum ſtipulis. Oua vt plurimùm quinque, aut ſex parit. Hyeme non recedit. Hæc Bellonius. Mihi quidem inter duas has aues cognatio nulla eſſe videtur, & neutrius hiſtoria congruere cum Alcyone veterum, multominus autem

Rouſſerole, & Roucherole.

poſterioris. Hæc Ornithologus. Neque ergo ſanè Iſpidam, aut auem Gallis Rouſſerole, & Roucherole dictam veterum Alcyonem eſſe exiſtimo: quapropter ipſarum tanquam diuerſarum volucrum, fuſiùs ſeparatim hiſtoriam ſubnectam. Sed iam reliquorum doctorum vi-

[f] Epiſt. lib. 2.

Hirūdo marina, & eius deſcriptio.

rorum de Alcyone ſententias in medium adducamus. Cælius Calcagninus[f] auem, quæ à nautico vulgò (in Italia) hodie Hirundo marina dicatur, Alcyonem eſſe putat. Paſſere, inquit, haud multò ampliorem eſſe, colore tum cæruleo, tum viridi, tum etiam leuiter purpureo, eoq; non particulariter ita diſtincto, ſed ex indiſcreto variè toto corpore: & alis, & collo refulgentem, roſtro ſubuiridi, & longo, & gracili, querula admodum voce peruolantem maria, & in præruptis ſcopulorum nidificantem; præterea piſces ei in cibo eſſe. Et cùm huic aui refragentur, quæ de Alcyone ſcripſit Plinius, huius contextum mendis ſcatere cōtendit. Illud animaduertendum, inquit, vel Plinium Ariſtotelis verba non tranſtuliſſe ad fidem, vel quod credo libentiùs, nos parum caſtigatum habere codicem: apud quem pro viridibus pennis candidas, pro roſtro collum legimus. Et paulò inferiùs, ſic apud Plinium le-

Plinius correctus.

gendum conijcit: Ipſa auis amplior Paſſere, colore cyaneo ex parte maiore tantùm, nō purpureis, & pallidis admixtis pennis tam in alis, quàm etiam in collo, roſtro gracili & procero. Nam, Plinium, inquit, eā, quę tam perſpicuè ſcripta ſunt apud Ariſtotelem, vel ignoraſſe, vel per incuriam prætermiſiſſe, mihi non fit veriſimile. Hæc ille: qui quam aciem intelligat, nō ſat ſcio. Neque enim talem vnquam vidi, neque apud aliquem authorem ſic deſcriptam me legiſſe recordor. Tres namque tantùm volucres noui, quæ Hirundinis marinæ nomine appellari conſueuerunt, nēpe, quā Meropi congenerē fecimus, Germanis vulgò Seeſvvalms Gauiæ ſpeciem quandam; & eam Ornithologo incognitam, quam aucupes noſtri Hirundinem marinam nuncupant, à nobis in ſecunda parte Ornithologiæ noſtrę, capite de Hirundine ma-

dine marina descriptam. Quarum nulli descriptionem à Cælio allatam verè competere dicas. Quare super hac aue iudicium meum cohibeo. Christophorus Encelius[a] Alcyonem ab Ispida quidem diuersam facit, sed vtranque interim Germanicè Eisuogel dici scribit: propriè tamen id nominis Alcyoni conuenire, impropriè verò Vuasser Hunlein appellari. Verùm hanc auem nō describit, in libris de piscibus, & volucribus se se naturam eius, & formam explicaturum pollicitus, diligentissimè. Sig. Gelenius Alcyonem auem in mari eiusdem generis esse putat, cum ea, quæ circa aquas dulces moratur, vulgò apud Germanos Gyfyts dicta, nimirum Vanellus. Ego nullam adductarum auium veram Alcyonem esse existimo; sed auem esse puto, quæ nostris temporibus incognita sit: nam & Aristotelis sæculo, vt ipsemet testatur, eam videre rarissimum erat, & quę vbi naues semel circumuolarit, statim abeat, & nemini se diligenter intuendi copiam faciat. Quare nunquid auis illa, quam tāquam veram Alcyonem in Græcia hodie agnosci tradunt Ornithologus, & Robertus Constantinus, vulgàri nomine φασίδιος nuncupata, cùm præter nomen, nihil aliud habeam, quod de ea iudicem, alijs de illa iudicium relinquo.

[a] De re metall. l. 2. c. 43.

Eisuogel.

Gyfyts.

GENERA. DIFFERENTIAE.

A[b]RISTOTELES vbi scribit, *aues quasdam degere circa fluuios, & lacus, alias circa mare*, ex parydris, & iuxta aquas dulces degentibus præter cæteras numerat etiam τὸ τῶν Ἀηδόνων γένος, Gaza, & Niphus vertunt Alcedonum, cùm Græci Luscinias Ἀηδόνας voceut, quæ cum aquas non petant, & vox ideo corrupta videatur, coniecerunt illi, legendum Ἀλκυόνων. Rursus cùm statim Aristoteles addat, genus harum auium, quas voce illa corrupta designat, quæcunque autem illæ sint, duplex esse, vocale vnum arundinibus insidens; alterū mutum ampliore corpore, dorso verò vtrumque cæruleo, hinc recentiorum plerique duo Alcyonum genera statuere, eoq; magis, quòd Plinius, vbi reliquam Alcyonis historiā transfert, alterum earum genus scribit magnitudine distingui, & cantu. Ornithologus cùm Aristotelis textum mendo scatere concedat, pro Ἀηδόνων non Ἀλκυόνων, sed potius χελιδόνων, idest, Hirundinum, legendum esse contendit: quam suam coniecturam multis confirmat argumentis. Sed quid, inquit, si legamus, χελιδόνων? idest Hirundinum? Nam & hæc vox magis ad Ἀηδόνων accedit, & aquis eas gaudere certum: & quę ibidem subijcit Aristoteles, Hirundinibus (ni fallor) magis, quàm Alcyonibus conueniunt: nempe duarum eas generū esse: vnam arundinibus insidentem vocalem (alibi etiam vel iam auem paruam, ἑλείαν ex arundinibus paludes spectare, & voce proba esse ait) alteram mutam, & maiorem, dorsum vtrique cæruleum. Alcyonum sanè hoc loco non rectè legi etiam, quæ proximè sequuntur Philosophi verba indicant; *Circa mare verò versantur*, inquit, *Alcyon*, (Gaza de suo inserit, quoque, nimirum ad excusandum, quod proximè etiam Alcedines inter παρύδρους nominarit) & Carulus (sic Gaza Κηρύλον reddit) Absurdum autem foret, cùm prius Alcyones nominasset inter eas, quæ degunt circa dulces aquas, mox easdem primas nominare inter maritimas. Quanquam enim, vt diximus, fluuios quoque subeat Alcyon, primùm tamen, & præcipuè maritima est, & à veteribus omnibus maritima nominatur. Kiranides eam in littoribus maris degere scribit. Suidas in voce ἡμερινά inter aues maritimas numerat his verbis: Θαλάσσια δὲ Ἀλκυὼν Ἀηδὼν, Κήϋξ, Αἴθυιαι, &c. Vbi rursus mireris, quomodo Aēdon maritima sit, cùm in Aristotelis codice circa aquas dulces degentibus, vt iam dictum est, adnumeretur. Nos sanè Aristotelis locum deprauatum esse conijcimus, Suidæ falsum, imitatione librariorum. Obijciat aliquis Plinium quoque libro decimo capite tricesimosecundo, vbi & reliquam Alcyonis historiam ex Aristotele transfert, hæc verba inserere. Sed forsan Plinij codex quoque corruptus fuerit. Hæc omnia Ornithologus. Bellonius, vt diximus, communem opinionem sequutus, duo Alcyonum genera facit, alterum Ispidam, alterum verò auem Rousserole, seu Roucherole. Turnerus Anglus præter duo illa genera, quæ ab Aristotele, & Plinio tradita fuisse autumat, tertium etiam adijcit, nempe Cornicē aquaticam apud Morpetenses vocatum, de qua sic: Præter hæc duo ab Aristotele, & Plinio descripta genera, auem noui, quæ si Alcedonum generè non sit ascribenda, sub quo genere contineatur, prorsus nescio. Sturno paulò minor est, corpore toto nigro, excepto ventre albo. Caudam habet breuiusculam, rostrum Alcedone paulò breuius. Ante volatum Alcedonis more nutat, & in volatu gemit: voce Alcedonem ita refert, vt nisi videas, Alcedonē esse iurares: in ripis fluminum non procul à mari vidi, aliàs nusquam. Pisciculis victitat, vt

[b] Hist. l. 8. c. 3.

Alcyon pręcipuè maritima est.

Cornix aquatica.

Descriptio.

Locus.

Victus.

superiora

superiora Alcyonum genera. Hæc Turnerus. Ornithologus hanc auem apud Heluetios quoque reperiri circa Limagum fluuium sese audiuisse scribit. Leuinus Apollonius [b] in Peruuia noui orbis regione inueniri volucres narrat ex Halcyonum genere, quas Alcatraces vocent, maiore numero passim oberrantes, marinis lupis, & carabis, piscibusq; insidiari, & cadaueribus admodum delectari; quamobrem & ipsas ex frequente cadauerum esu intolerabili fœtidę carnis rauccedine vsque adeo esse lethales, vt ad earum esum necessitate redacti non secus, quàm aconito, toxicoue victi intereant. Nos de Alcatrace aue alibi egimus. Cæterò Ispidam veram esse Alcyonem cùm negauerim, si quis tamen congenerem faciat, non contenderim.

De re Peru.lib.1. Alcatraces quæ aues.

FORMA. DESCRIPTIO.

ALCYONEM itaque cùm nostris temporibus incognitam statuerimus, non erit, quod in ipsa describenda elaboremus. attamen, ne ab instituto nostro discedamus, ea, quæ de eius forma à veteribus tradita sunt; hic ad fidem recitabimus. *Alcedo*, inquit Philosophus, [a] *non multò amplior Passere est, colore tum cæruleo, tum viridi, tum leuiter purpureo insignis: videlicet, non particulatim colore ita distincta, sed ex indiscreto variè refulgens corpore toto, & alis, & collo: rostrum subuiride, longum, & tenue: talis species eius est.* Plinius, cùm aliàs ex Aristotele [b] mutuatum appareat, paulò aliter. *Ipsa auis*, inquit, *paulò amplior Passere, colore cyaneo ex parte maiore, tantùm purpureis, & candidis admixtis pennis.* Cùm itaque Plinius hæc ex Philosopho transcribat, contendunt plerique corruptum haberi eius contextum. Inter quos Cælius Calcagninus est, cuius hac de re verba superiùs fuere recitata. Contrà nonnulli Plinium Philosophi mentem fuisse assecutum negant, vt Ornithologus, qui etiam miratur Cælium, quod Plinium ab hac calumnia tentet vindicare, coniicitq; Alcyonem colorem pro diuersa ad lucem, aut solem conuersione variare, & iridis colores quodammodo imitari: non aliter ac serici quoddam genus, quod ab huiusmodi colorum variatione nomē meruit. Similem, inquit, colorem in Vanello aue, & Coruo syluatico obseruaui, & alijs quibusdam. Item cùm in epigrammatis ξουθαί, idest, fuluæ cognominentur à colore, poëtas ait, non rarò colorum nominibus impropriè vti. Conuenientiùs itaque ποικίλα dicitur Simonidi apud Aristotelem, idest, vt Gaza vertit, varia, & picta. Vnde & Kiranides Alcyonem auem valde speciosam esse scribit, subcæruleam vel viridem, variam colore. Quod superest, Ouidius rostrum tenue Alcyoni tribuit; dum ait:

a Lib.9. Hist. cap. 14. Descriptio ex Arist.
b Lib.10.cap. 32.

Plenumq; querela
Ora dedere sonum tenui crepitantia rostro.

LOCVS. VICTVS.

QVANQVAM ex superioribus apertissimè constet, Alcyonem esse auem marinam, id tamen ex adducendis aliorum authorum verbis magis manifestum euadet. Præter Aristotelem enim, & [a] Suidam, aliosq; quorū verba iam antè recitaui, alij multi idem confirmant: Ac in primis Oppianus, qui maris adeo amantē esse tradit, vt prope fluctus ipsos nidificet, pectusq; aquis aspergat, cauda in terra sicca imposita. Athenæus non tantùm maris amicam auem facere videtur, sed pisciuoram esse etiam innuit: nam ex [b] Clearcho, piscem adonidem, siue exocœtum in littus aliquando vnà cum fluctu extra aquam se recipere scribit, atque inibi super saxis quiescere & si vigilet, aues πυρωδίτας cauere, ne ab eis deuoretur. Sic autem vocat τοὺς ἐν ταῖς εὐδίαις παρὰ τὸ ξηρὸν νεμομένους, hoc est, aues illas, quæ sereno & tranquillo cęlo iuxta littus pascuntur, vt Cerylum, Trochilum, & Creci similem Elorium: & ante illum [c] Theocritus, Alcyones dixit, à glaucis Neræidibus inter aues quæcunque è mari victitant, maximè diligi.

a In Ixeut.
b Dipnos.lib. 8.
c Idyll. 7.

Ἀλκυόνες γλαυκαῖς νηρηΐσι ταίτε μάλιστα
Ὀρνίθων ἐφιλάθεν ὅσαις τί περ ἐξ ἁλὸς ἄγρα, idest.
Halcyones, quæ à glaucis Neræidibus maximè
Inter aues diliguntur, quæcunque è mari victitant.
Et Aristophanes.

Ἀλκυόνες αἳ πὲρ᾽ ἀενάοις θαλάσσης
Κύμασι στωμύλλετε τέγγουσαι νοτίῃσι πτερῶν

Ῥανίσι χρόα δροσιζόμεναι, idest, *Alcyones, quæ apud perpetuos maris fluctus cantatis madefacientes humidis pennarum aspersionibus corpus irrorate.* Et sic [a] Vergilius dilectas Thetidi vocat, alibi de eis canit. [a] *Geor. lib. 3*

Littoraq; Alcyonem resonant, & Acanthida dumi.

Necnon Pacuuius; *Alcyonis ritu littus peruolgans feror.* Cæterùm licet in primis marina auis sit, ab aquis tamen dulcibus non abstinet: nam etiam omnes subire scripsit [b] Aristoteles, & ex hoc Plinius. [c] Quanquam verò istiusmodi loca colere certum est, rarissimùm tamen est eam alicubi conspicere. *Ferè enim*, vt inquit [d] Philosophus, *circa Vergiliarum occasum, brumamq; ipsam apparet: & vbi primùm per portum non plus, quàm nauim circumuolarit, statim abit, vt nusquam præterea videatur: quomodo Stesichorum quoque eius meminisse notum est* Albertus exponens verba Aristotelis, *nec nisi Vergiliarum occasu.* Cùm, inquit, occasu heliaco occidunt Pleiades, hoc est, à quarto nonas Aprilis vere. [e] Plinius eadem ferè ex Aristotele repetit. *Halcyonem*, inquit, *videre est rarissimum, nec nisi Vergiliarum occasu, & circa Solstitia, brumamue naue aliquando circumuolata, statim in latebras abeuntem.* Et Oppianus, Iouem, inquit, Alcyones noctù pasci voluisse, & circa stagnorum, fluuiorumque maximè solitarias partes, ne hominibus molestæ essent. Denique Varinus tradit, Iouem Ceyci, & Alcyonæ eius vxori iratum mutasse eos in aues, quæ singularem, & disiunctam vitam degerent. Non solùm itaque aues esse raras constat, sed & aut solas, aut binas tantùm volare: quare rectè, & apposito epitheto à Propertio desertæ appellantur.

[b] *In Teucro.* [c] *Hi.l.8.c.3* [d] *Li.10.c.3* [e] *Hi.li.5.c.9*

Alcyones desertæ cur dicantur.

Nunc ego desertas alloquor Alcyonas.

Licet autem tam rara auis sit Alcyon, nihilominus in Themitistan noui orbis vrbe venundari tradit Fernandus Cortesius, & Christophorus Encelius [f] scribit, Alcyones in inferiori Germania haberi, imò ad ipsam Hauclam flumen; sed vereor an eæ veræ sint Alcyones. Item Scaliger innuere videtur, in mari Siculo frequentes esse hoc versu, quo maris Siculi Ciues appellat.

Alciones vbi. [f] *Li.10.c.32* [g] *De metall. lib.2.c.43*

Piscanc Siculi Alcedines maris ciues.

Sed is fortè eas ita appellarit, quòd in eo mari dies Alcyonides maximè appareant, vt testis est Philosophus. Atque hæc de loco, nunc rursus de victu dicamus. Piscibus autem potissimùm victitant, teste Aristotele, & Athenæo, cuius uerba suprà citauimus: quos quomodo venentur docet Oppianus, scribens, Alcyones se ex alto in mare immittere, rectà nimirum, ut Catarrhactes, & aliæ quædam pisciuoræ aues. Idem ex Lycophrone colligitur, à quo Κηρύλος δύπτη, idest, εὐκόλυμβος, seu urinator dicitur

Alcedines cur maris Siculi ciues dictæ.

Victus.

Τὸν δ᾽ οἷα δύπτην κηρύλον διὰ στενῶν
Αὐλῶνος ὅπου κῦμα γυμνίτην φάγρον, idest,
Illum sanè velut urinatorem Alcyonem per angustum
Canalem auferet fluctus nudum phagrum.

[h] *In Cassandra.*

Bernardinus Gomesius, ubi docet aues, præcipuè maritimas à salsuginosis tum locis, tum cibis non abhorrere; id in primis Alcyonum comprobat exemplo: [i] *Porrò*, inquit, neq; aues, quas natura mortalibus aut in escam produxit, aut in aliarum aucupium consociauit, aut in oblectamentum non modò uariis, pulcherrimisq. exornauit coloribus, sed nostras etiam articulatas uoces conari permisit, ita dulcibus assuescunt, ut à salsis omnibus abstineant. Nam earum præsertim maritimæ, & quæ in paludibus degunt, salsugine, quam non fugiunt, delectari uidentur. Non enim quicquam non salsuginosum, siue terrestre illud sit, siue aqueũ, ac uel aereum, propter salsuginosos loci halitus, & humores degustare, seu deuorare possunt, maximè uerò Halcyones, cùm Mergi, & Gauiæ, aliæq; marinæ uolucres, quæ piscibus aluntur. De quibus illud permirum est, quod cùm omnes aues cubilia, & nidos sibi construant, eosq. quàm possint, mollissimè substernant: tamen Halcyones inter alias fama est, nidos suos ex durissimis piscium ossibus, & acutissimis spinis fingere, ac rariùs nisi supra mare uideri, atque inter salsuginosa, & aspera maris cunabula fœtus suos fœcundissimos emittere, ac neque ob id horrescere, neque ponderosa salsugine impediri, quominus ipsæ pari cum cæteris auibus salubritate, & uolatu fruantur. Hæc ille postremò quanquam alioquin frigoris sit patientissima Alcyon, tamen ait Albertus, non esse credibile, uiuere posse in regione, quæ excedat latitudinem quinti climatis propter nimium frigus.

[i] *De Sale lib. primo.*

Alcyon vbi viuere non possit.

VOX

VOX: CANTVS.

[a] In Ixeut. [b] In Agam.

ALCEDINES, inquit [a] Oppianus, *à morte mariti lugubriter canunt, & desitura canere Ceyx, Ceyx, aliquoties repetunt, atque ita ceſſant.* Quod autem Alcyonis nomen, dum canunt, exprimere videantur, oſtendit [b] Seneca dum ait:

——— Licet Alcyones
Ceyca ſuum fluctu leuiter
Plangente ſonent, cum tranquillo
Malè confiſa credunt iterum
Pelago audaces, fœtusq́ ſuos
Nido pauida titubante fouent. —— Et [c] alibi.

[c] In Hercule Oet.

——— Raptum coniux
Ceyca gemit.

[d] De Hellis lib 1.

Hoc pariter indicant hæc [d] Pontani carmina.

At miſera in ſcopulis, ſoloque in littore quaſtus
Alcyone ingeminat, vocesque effundit inanes,
Multa querens, exoſa diem, nomenque mariti
Seruat auis; Ceyca vocans, Ceyca requirens,
(Ah miſerum) rapidas repetens Ceyca per vndas.

Alcedinis vox qualis.

Porrò non minus ſuauem, quàm lugubrem eſſe huius auis cantum plurimi ſcriptores meminere. In Alcyone dialogo Chærephon ſic Socratem interrogat: *Quæ vox inſonuit nobis ò Socrates, procul à littoribus, & promontorio illo? Quam iucunda auditu? Quodnam eſt, inquam, vocale hoc animal? Nam muta quidem ſunt, quæ in aquis degunt. SOCR. Maritima quædam ales ò Chærephon, cui Alcyon nomen eſt, luctuoſa admodum, & perquam flebilis, de qua vetus iam pridem hominibus fabula proditur. CH. Nunquidnam Alcyon eſt, quod ais? Neq; ego vnquam ante hanc vocem audieram: at mihi quidem externa quapiam contigit, lugubrem ſcilicet perquam verè vocem profundit animal.*

[e] In Iphig. act. 4.

Chorus quoque apud [e] Euripidem Alcyonem lugubriter, & ſuauiter canere oſtendit, cùm ait:

O ales, quæ ad aſperos
Maris ſcopulos, Halcyon,
Lachrymoſa canis fata,
Carmen ſapientibus non abſurdum:
Siquidem perpetuo virum proſequeris threno:
Tibi ego comparor
Lamentis implumis auis,
Graiorum cupida cœtus.

[f] In Oct.

Querula Edonis apud [f] Senecam ait:

Repete aſſuetos
Iam tibi queſtus, atque æquoreas
Vince Halcyones &c.

[g] Lib. de elocutione. [h] Carm. lib. 1.

Has autem volucres, earumque luctum omnium elegantiſſimè olim deſcripſit Sapho, teſte [g] Demetrio Phalereo. Antiquos imitati recentiores idem aiunt; quapropter Petrus Angelius Bargæus, vt diuinum [h] Iulij Camilli in pangendo carmine ingenium extolleret, eius carmina Alcyonis cantui præfert his verſibus:

Nec tam cæruleis fluctibus obrutum
Iactari Zephyris Alcyone viri
Corpus, perſtreperet dum mare, triſtibus.
Defleuit querimonijs.
Quàm dulce Aonijs, quod penetralibus
Promptum viſceribus fundis ab intimis
Carmen, Iule, ſuo cùm tibi Cynthius
Implet pectora numine.

[i] Aeglog. 1.

Eleganter etiam [i] Iacobus Zannazarius ait:

Dulce ſonant, Lycida, tua carmina: nec mihi malim
Halcyonum lamenta, aut vdo in gramine ripæ
Propter aquas dulces Cycnorum audire querelas.

Baptiſta

Baptista Mantuanus cantum hunc lugubrem appellat, inquiens: ——— *Mœstæ Halcyones lugubre dabant per littora carmen.*

Et Ludouicus Ariostus.

E s'udir l'Alcioni à la marina
De l'antico infortunio lamentarsi.

Queri enim eas fingunt poëtæ ob Ceycis interitum: vt ex recitatis alibi pluribus authoritatibus patet.

COITVS. PARTVS. NIDVS. INCVBATVS.

ALCYONES mares, vbi iam senes facti sunt, in coitu extingui suprà obiter annotaui. Illud autem referũt Aristophanis Scholiastes, & Isacius Tzetzes. Auis autem non infœcunda est: nam, teste philosopho, *fœtificat toto suæ ætatis tempore, & quarto suæ ætatis mense parere incipit. Parit autem*, vt inquit idem, *circa quinque oua*. Eadem confirmat Plinius. Cùm verò omne genus auium, pariat parte plurima vêre, *sola Halcyon*, teste [a] philosopho, *circa brumam parere solita est. Quamobrem* ait, *quoties bruma serena existit, dies Alcyonei appellantur, septem ante brumam, & septem à bruma, vt Simonides quoq; suo carmine tradidit. Cũ per mensem hybernũ Iupiter bis septem molitur dies teporis. Clementiam hanc temporis nutricem sacrã variæ, & pictæ Alcyonis mortales dixere Tranquillũ verò tantisper tempus efficitur, si ita euenerit, vt bruma Austrina Vergilijs Aquilonia fiat. Septem primis diebus nidũ conficere anẽ hanc fertur, reliquis septẽ parere, educareq́. Dies Alcyoneos fieri circa brumã nõ semper nostris locis contingit: at in Siculo mari penè semper id euenit.* Hęc Aristoteles: cui subscribit [b] Plinius his verbis: *Solstitio* (brumali) *maximè sunt insignes Halcyones. Dies earum partus, maria* (Stephanus Aquęus fide exemplaris sui legit, Dies earũ, partusq; qui maria nauigant) *quoque nauigant, nouere*. Et paulùm infrà: *Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides vocantur, placido mari per eos, & nauigabili, Siculo maximè. In reliquis partibus est quidem mitius pelagus, Siculum vtique tractabile. Faciunt autem septem ante brumã diebus, totideḿq; posteà sternitur mare Halcyonũ fœturæ, vnde nomen hi dies traxere.* Et rursus: *Circa brumam plerisq; bis septem diebus Halcyonum fœtura ventorum quiete mollius cœlum: sed & in his, & in alijs omnibus ex euentu significationum intelligi sydera debebunt, non ad dies vtiq; præfinitos expectari tempestatum vadimonia.*

Alcyones mares senes in coitu extinguuntur. Quando parere incipiat. Quot oua pariat. [a] Hist. lib. 5. cap. 8. Quando pariat. [b] Lib. 10. cap. 32. Alcyonei dies vbi maximè appareant.

Eadem ferè narrat [c] D. Ambrosius: Alcyone, inquit, est auis maritima, quæ in littoribus fœtus suos edere solet: ita vt in arenis oua deponat medio ferè hyemis: nam id temporis fouendis habet deputatum partubus, quando maximè insurgit mare, littoribusque vehementior fluctus illiditur, quo magis repentinæ placiditatis solennitate auis huius eluceret gratia. Namque vbi vndosum fuerit mare, positis ouis subitò mitescit, & omnes cadunt ventorum procellæ, flatusque aurarum quiescunt, ac placidum ventis stat mare, donec oua fouet Alcyone sua. Septem dies fœtus sunt, quibus decursis educit pullos. illicò alios septem adiungit dies, quibus enutriat partus suos, donec incipiant adolescere. Tantùm autem beneficium auicula hæc diuinitùs sibi datum habet, vt hos quatuordecim nautici prǽsumptæ serenitatis obseruent, quos & Halcyonidas vocant, quibus nullos motus procellosæ tempestatis horrescant. Cæterùm de numero dierum Alcyonidum non satis inter se authores conueniunt; imò scribit [d] Cælius, de eo miram cooriri inter Græcos disceptationem, quinque modò eos statuente Simonide, cui calculum adijcit Aristoteles, Samio verò Demagora septem, nouem autem Philochro, alijs denique etiam quatuordecim, vt septem intelligantur ante exclusum fœtum, totidemque post. Verùm quod scribit Cælius de Aristotele, & Simonide, minimè veritatem habet. Sic quidem apud Varinum, & Eustathium legitur, sed falsò. Idem locus apud Suidam corruptus est, qui Simonidem in Pentathlis, & Aristotelem in libro de animalibus hos dies vndecim facere scribit. Nam Aristoteles ipse quatuordecim facit, & Simonides totidem, vt suprà recitaui, & rectè transtulit Plinius. Non defuerunt, qui hos dies quindecim dixerunt: de qua re sic Varinus: *Ionem, dicunt, quindecim dies, velut alijs placet, quatuordecim tranquillos fecisse, vt Alcyoni iuxta littora pariendi opportunitas esset.* Aristophanis Scholiastes septẽ tãtũ statuere videtur. [e] Oppianus similiter tradit, Alcyones parere septẽ ordine diebus, & educare fœtũ. M. quoq; Varro, vt refert Aulus [f] Gellius, & Non. Marcellus in primo libro eiũ, qui inscribitur hebdomades, vel de imaginibus, dies illos, quibus Alcyones nidulatur, septẽ esse dixit. De tẽpore itẽ nõ oẽs cõueniũt. Aristoteles quidẽ, & Plinius, alijq; vt diximus circa brumam fieri tradiderunt. Contrà scribit Cælius esse inter classicos, qui tradãt, octauo calẽdas Martias esse Alcyonios dies, quibus in Atlantico quidem mari summa notetur tran-

[c] In Hexam. [d] Lect. Antiq. lib. 14. cap. 11. [e] In Ixeut. [f] Noct. Attic. lib. 3. Alcyonijs diebus vbi summa notetur tranquillitas.

quillitas, quo in loco fortè de Columella intelligit; apud quem ſic legitur: *Octauo Calendas Martij ſagitta crepuſculo incipit oriri, varia tempeſtate, Halcyonei dies vocantur.* Verum, vt diximus, reliqui plerique hoc circa brumam fieri ſtatuunt.

Brumæ qd.

Dicitur autem bruma dies ſolſtitij hyemalis. Fiebat olim bruma, vt Heſiodi interpretes ſcripſere, menſe Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipſi vocant, & eo menſe brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sed enim Traiani temporibus, quod de ætate ſua Plinius profitetur, ad octauum calendas Ianuarias fuit, quo die natus eſt Chriſtus. Accidit autem bruma, treſque cardines reliqui in octaua ſingulorum capricorni, arietis, cancri, & libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorum aliquorum neglectam intercalationem ante anni correctionem à Gregorio XIII. inſtitutum, minimè reſpondebat; nunc verò poſt dictam correctionem, in eandem ferè diem incidit, in quam Plinij temporibus.

Brumæ etymum.

Sunt qui brumam quaſi βραχυήμερον, ideſt, breuem diem dictam putent, ſed rectiùs fortè à brumalibus nomen ſumpſerit. Eſſe autem eo nidulationis fœtuſque tempore ſummam & admirabilem maris tranquillitatem, omnes id vno ore aſtruunt, vt iam ex adductis authoritatibus, patuit, & mox adducendis patebit: de qua re in primis audiamus ipſum Theocritum:

χ' Ἀλκυόνες στορεσεῦντι τὰ κύματα τήν
τε θάλασσαν τόν τε νότον, τόν τ' εὖρον, ideſt,
Halcyones ſternent fluctus, & mare, & Notum, & Eurum.

g Metam. lib. 10.

Et g Ouidium.

Tum via tuta maris, ventos cuſtodit, & arcet
Aeolus egreſſu, praſtatque nepotibus æquor

h In Pæn.

Apud h Plautum herus iubet ſeruo, vt reddat illi amicam tam pacatam, quàm eſt mare Alcyonijs diebus. *Id Hercle tu periiſti, niſi illam mihi tam tranquillam facis, quàm mare eſt olim, cùm ibi Alcedo pullos educat ſuos.*

i In manib. Catul.

i Scaliger Alcedinem pelagi ruinas premere dixit:

Quid fit? Quid noui ab vltimis Britannis
Tranquilla modo nauigatione
Moliris eſtis? vt in mare fit; alcas
Cùm Alcedo pelagi premit ruinas.

k In triumph. Amoris.

Eadem tranquillitas innuitur à Franciſco k Petrarcha his verſiculis:

Quei duo, che fece Amor compagni eterni
Alcione, e Ceice in riua al mare
Far gli lor nidi à i più ſoaui verni.

l Lib. de ſolert. animal.

Porrò inter eos, qui ſoluta oratione ſcripſerunt, hanc maris tranquillitatem, & placiditatem nobis ob oculos ponũt l Plutarchus in primis hiſce elegantiſſimis verbis: *Alcyone pariente circa ſolſtitia mare totum tranquillum, placidumque ſternitur, ita vt ſeptem perpetuos dies, ac noctes totidem media hyeme liberè nauigetur, omnéque per maria profectione, longè, quàm per continentem tutiore.*

m De Animal. lib. 1. cap 36.

Nec minus eloquens in eadem explicanda fuit m Ælianus, dum ait: *Porrò cùm parit Alcedo, maria tranquilla, & venti quieſcunt. Et quamuis media hyeme pariat, non deeſt tamen ad incolume, vt ita dicam, puerperium eis tranquillus aër. Et eo quidem tempore dies Alcyonios celebramus.*

n De præſident. orat. et prel.

Cur autem tanta in media hyeme oriatur maris tranquillitas, inquirit Baptiſta n Mantuanus.

Et cur depoſito tantum mare dormiat æſtu
Flebilis Alcyone, quando noua pignora curat.

o In Cron. lib. 4.

Et Io. o Goropius id maximè miratur, præſertim cùm tunc ſol capricornum ingreſſus ſit. Mirum eſt profectò, inquit, capricornum, cùm terreum ſignum ſit, & melancholicum, atque idcirco ſummæ ſiccitatis has habere proprietates, & ideo admirabilius, quod ad ipſam brumã Alcionij dies eſſe dicantur, ſole capricornum ingreſſo. Hinc nimirum poëtarum fabula, eam eſſe maris moderationem, quoniam Æolus hanc gratiam nepotibus ſuis conceſſerit. Aiunt enim Alcyonem Æoli filiam in hanc auem deformatam fuiſſe, vt in primis patet ex Ouidij paulò ante recitatis verbis: & teſtatur etiam D. p Ambroſius.

p In Hexamer.

Hinc, inquit, *poëtæ anſam fabulandi arripuerunt, Halcyonen filiam Æoli fuiſſe, qui in grotiam filiæ, dum illa in littore oua parit, & fœtus educat, ventos inclusos ſeruat.* Socrates in Alcyone dialogo aſſerit, hoc à Dijs Alcyoni conceſſum eſſe ob coniugalem pietatem. *Magnum*, inquit, *ob coniugalem pietatem à Dijs accepit honorem. Siquidem in nidulatione iſtarum auium dies mundus agit, per mediam quoque hyemem tranquillitate differentes, è quibus eſt & hodierna præſens nunc in primis. Nonne cernis ſumma, ac ſuperiora maris quam ſereniſſima? Pacatum autem, ac tranquillum omne pelagus, ſimile denique vt ita dixerim, ſpeculo. Equidem*, reſpondet Chærephon, *rectè dicis: videtur namque hodierna Alcionis dies, ſed & externa quæpiam fuit.* Cæterùm quòd eo tempore nullæ prope fiant aëris mutationes cauſam hanc reddit Natalis Comes, quòd omnia, cùm ad ſummum peruenerint, lãguidiora

ſint,

sint, atque aliquantulum cessent: quod patet, inquit, in sagittis, & lapidibus in altum aëra cõiectis, cùm inde alterius motus capiant initium. Cur vero brumali tempore proli incumbat Alcyon, quærit Albertus, causam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeo sit textura, vt æstate propter nimiam corporis ariditatem generare nequeat: hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. De nidi loco multum etiam inter se certant scriptores. [q] Aristophanis Scholiastes supra aquam marinam oua sua in ipso mari posita incubare ac fouere ait; alij in extremo margine maris, in arena. Poëtæ plerique scribunt, in ipsis vndis maritimis nidum construere, qui posteà huc, illuc fluctibus agitetur, nec tamen ob mirum artificium vndis aditum præbeat, aut ingressum: vnde Statius nidum hunc domum fluctiuagam appellat:

Alcyon cur hyeme nidificet.

Vbi nidificet.

[q] In Ranas.

Fluctiuagam sic sæpe domum, madidosque penates
Halcyone deserta gemit:

Et [r] Silius Italicus nidos natantes:

[r] Lib. 14.

Cùm sonat Halcyone cantu, nidosque natantes
Immota gestat sopitis fluctibus vnda

Id quoque ex [s] Seneca colligere licet, vbi loquens de Alcyone ait:

[s] In Agam.

——— *Cùm tranquillo*
Malè confisa credunt iterum
Pelago audaces, fœtusque suos
Nido pauida titubante fouent.

Idem Aristoteles innuere videtur, inquiens: *Os eius* (nidi) *angustum, quoad sit exiguus aditus, vt etiam si vertatur, mare influere nequeat.* Clarius idem ex Aeliano, Plutarcho & alijs patebit, cùm de miro ipsius nidi artificio nobis sermo erit; item ex multis recẽtioribus. Iam nido suo perfecto, inquit Gillius, circũlata (Alcyone) in eo vndis pullos nutrit. Volaterranus pariter ipsam, dum nido vehitur, fœtificare tradit. [t] Christophorus Myleus Alcyonum inimitabili forma constructos in medijs fluctibus nidos conseruari posse miratur. Et alius quidam narrat; si aliquando fluctu agitatur istiusmodi nidus, superuolare Alcyonem, & suaui cantu gemere videri, & inclinari. At D. Ambrosius, & Basilius in littore nidificare, & oua ædere credunt: quidam non in alto mari nidificare affirmant, sed in littorum stagnis maritimis, huius rei testem adducentes Isidorum, qui libro duodecimo, capite septimo, ibi nidificare ait, vt tuta sit ab hostibus, à fortunæ euentu, & vt pabulum in promptu sit, etiam circa nidum ipsum, nempe pisciculi quibus alitur. Mihi quidem non fit verisimile, nidum Alcyonis in mari huc illuc iactari: quin potius, vt ait Ornithologus, saxo alicui proximè aquam (ita vt aquæ ἐποχῦσθαι videatur) agglutinari. Omnium minimè audiendus est [u] Lucianus, qui se vidisse ait marinas aues, Laros, & Alcyones in arboribus nidificantes. Atque hæc de loco. Iam de nidi materia, structura, miroque artificio verba faciamus. Eius in primis meminit Aristoteles. *Nidus*, inquit, *marinæ similis pilæ & ijs, quæ è flore maris holosachne dicantur, sed colore leuiter ruffo, figura proxima cucurbitis medicinalibus ijs, quibus collũ porrectius est. Magnitudo maximis amplior, quàm spongia* (hoc est, vt interpretatur Ornithologus, maximus Alcyonis nidus maximã spongiam excedit) *sunt enim alij maiores, alij minores. Conseptus, stipatusque vndique est, & crebrò tum inani, tũ solido constat. Renititur ferramento acuto, vt vix possit discindi. Sed si vnà & ferro tundis, & manu collidis, facilè perinde vt flos aridus maris, (holosachnen dico) confringitur. Os eius angustum, quoad sit exiguus aditus, vt attãsi vertatur mare, influere nequeat. Habet sua inania proxima cauis spongiarũ. Ambigitur, quanam materia componatur. Videtur tamen è spinis acus piscis constitui. Piscibus enim Alcedo viuit.* Hęc Aristoteles. *Nidi eius figura*, inquit Albertus, *assimilatur figuræ pincoli, aut ventosa, quæ habet collum longum.* Et rursus: *Propter artificiosam compositionẽ materia non facilè ferro secatur, vt nux pinea, quæ ex lignis inuicẽ consertis componitur, quæ faciliùs manu disiungũtur, quã ferro scindantur.* Sed Aristoteles, si manu atteratur nidus, & confricetur, & vna ferro tundatur facilè confringi ait. Mare autem nõ intrat, quoniam, vt addit Albertus, introitus siue ostiolum fit è materia, per aquã intumescente instar spõgiæ, & tumore suo claudente viã, ne aqua ingredi possit; quę tamen materia ab aue ingressura comprimitur, & aquam exudans aditum illi præbet. Et rursus, *Nidum*, inquit, *facit cauũ instar cãnæ ex materia simili ossi sepiæ pradura, quæ facilè friabilis est, difficulter verò scissilis.* Sic ille. *Nidi Alcyonum*, inquit [x] Plinius, *admirationem habent, pilæ figura paulum eminentiore perquam angusto, grandium spongiarum similitudine. Ferro intercidi non queant: franguntur ictu valido, vt spuma arida maris. Nec vnde confingantur, inuenitur. Putant ex spinis aculeatis* (Ornithologus legit aculeati, idest, acus, vel Belonæ piscis. Stephanus Aquæus in vetere exemplari haberi ait: Ex spinis acus piscis) *piscibus enim viuunt.* Sic Plinius. Elegantissimè [y] Ælianus etiam nidi huius texturam satis

[t] Hist. de natur. lib. 1.

[u] Verar. Histor. lib. 1.

In Alcyonis nidum cur non intret mare.

[x] Lib. 9. capit. 32.

[y] De animal. lib. 9. cap. 17.

longa oratione proſequitur:cuius hæc ſunt verba: *Alcyones ſuam grauitatem ſentientes, nidos ad excipiendos pullos machinantur. Ad eum verò non lutum eis opus eſt, non tectum, & domus, vt Hirundini, quæ cùm hoſpes non vocata aduentat, tum matutina tempore cantus moleſta importuna ſuauiſſimum ſomnum interrumpit. At neque corpore tantùm Alcyones in aperto, ac libero mari ad nidi ſtructuram legendis, contexendisque belonæ ſpinis incumbunt, ſed ineffabili etiam vi ingenij ſolertiaque propoſitum perficiunt. Spinas enim partim rectas, partim obliquas, vt mulieres ad textrinam erudita ſubtegminis ſtamen intertexunt, & rotundum paulatim, non omninò tamen, ſed oblongum, & ſinuoſum inſtar naſſæ cuiuſdam efficiunt. Perfectum in mare deferunt, vbi fluitans ab incurſantibus vndis eorum opus probatur: tum partes, quas aqua incidens oſtendit, non firmas eſſe, reſarcit. Cætera, quæ rectè connexa, iunctaque ſunt, neque ſi percutias ſaxo, rumpi, neque ferro diſcindi poſſunt, non magis, quàm lineus ille thorax, qui Mineruæ Lydia conſecratus carminibus celebratur. Os verò nidi non planè conſpicuum, & alijs omnibus inacceſſum, ſolam illam ſuſcipere poteſt, neque per idipſum quicquam ex mari intrò influere poteſt; adeo ſubtiliter conſtructum eſt. Ibidem vndis circumlata Alcyon, vt ferunt, pullos nutrit.*

ª *Lib. de ſolert. animal.* Hæc omnia Ælianus. Eadem eloquentia ª Plutarchus nidi huius artificium miratur elegantiſſimis hiſce verſibus: *Roſtro ſuo, nec alio inſtrumento nidum fingit Alcedo, imò nauis inſtar fabricat, opus euerti, mergique fluctibus neſcium. Componit quidem, deuincitque conſerens inuicem acus piſciculi ſpinas, ac rectis alijs ceu ſtamini tranſuerſas alias veluti ſubtegmen implicat, mox conſertum recuruat, & in orbem reducit: ac ſic coaptat denique, vt opus nonigi ſpecie turbinatum, ac qualo propemodum piſcatoria oblongiuſculo ſimile euadat. Perfectum littori, quo fluctus extremi pertingunt, applicat. Hic vnda molliter ferens, nondum firma ſatis, hiantiaque procellarum verbere deprehenſa ſarcire docet. Solida verò, & iam cohærentia conſtringit, figitque adeo, vt nec ſaxo, nec ferro diſſolui, diffringiue facilè queant. Quæ quidem in re magna comprimis admiratione dignum oſtiolum eſt, ſic modificatum, figuratumque vt hanc vnam ſubeuntem recipiat, cæcum cæteris, & abditum, & aliud prorſus nihil admittens, ne vndarum quidem. Equidem arbitror nidum huius neminem non vidiſſe. Mihi certè quoties vidi, tetigiue (vidi autem perſæpe) iſtuc in animum ſubit dicere, canereque: Talem quondam oculis Phœbea vidimus arce Deli corneam illam aram inter ſeptem, quæ vocant mundi miracula celebratam: quæ quidem citra glutinum omne vinculumque dextris tantùm cornibus coaptata, & commiſſa fuit.*

ª *L i. de amore in prolem.* Hucuſque ille, qui eadem ferè alibi ª habet: vbi poſt multa: *At verò*, inquit, *ipſum nidi os omnem admirationem ſuperat. Ita ad corporis magnitudinem ſeruata proportione, vt nullum aliud animal, licet Alcyone minus ſit, ingredi queat*. Plurimi inſuper alij tum veteres, tum recentiores de mirabili huius nidi ſtructura verba faciunt; ſed quæ breuitatis cauſa lubens prætereo. Illud tamen ſilentio inuoluere non poſſum pro huiuſmodi nido mihi miſſum illud, quod hic calicis fere figura expreſſum cernere eſt. Conſtat id ex conſimili planè materia qua pila marina vulgò nominatæ. Cæterùm cùm neque Ariſtotelicæ, neque Plinianę deſcriptioni reſpondeat, ego id pro nido Alcyonis non obtruſerim: ſed qualecunque eſt lectori libens impertior. Quod reliquum eſt, Oppianus ab Ariſtotele, & Plinio alijsque ferè omnibus diſſidens, Alcyones, ait, nidos ſibi, vt conſtruant, non vt cæteræ aues, feſtucas è terra colligere, ſed marinas aliquot herbas, quales ſunt fuci, algæ, ampelides, boſtryches, otacides, & aliæ.

INGENIVM. MORES.

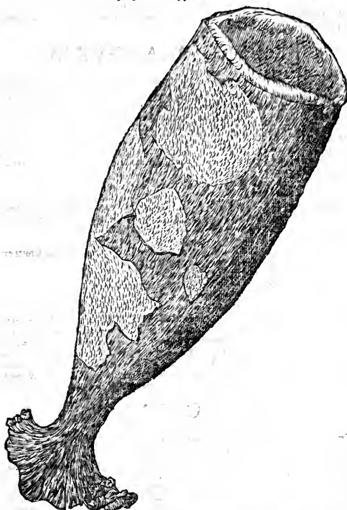
T mira huiuſce auiculæ ſolertia ex nidi ſtructura nulli non conſtat, ita etiã inſignis, & memoranda pariter eius ſapientia apparet ex nidulandi loco, ad quem nempe, ne alijs quidem auibus, aut ipſiſmet hominibus acceſſus patet, tantumq; ingenij ſui acumen, & perſpicacitatem hoc nomine in primis etiam oſtendit, quod velut ſtatos dies non ignoret, quibus maritimi æſtus conquieſcant, eoſq. & ad oua parienda, fœtuſq; excludendos, atque

Amor in coniugẽ, & prolem. alendos ſufficere. Sed iam reliquas eius animi dotes perſcrutemur. Coniugem in primis, & filios amat plurimùm, quemadmodum Plutarchus teſtatur, qui inter cæteros ſcriptores

ª *Lib. de ſolert. animal.* ſummopere hanc auiculam admiratur. *Quodſi*, inquit, *de ſingulis eius virtutibus pauca ſint dicenda: primùm ita maritum diligit Alcyon, vt non vno aliquo ſtato tempore, ſed per totum annum conſuetudine eius vtatur: non ob laſciuiam (neq; enim vnquam alium admittit) ſed ob beneuolentiam, & amicitiam, qualis vxori aduerſus ſuum eſt virum. Vbi autem ſenectus marem imbecillum & ad ſectandum eardum reddidit, ipſa eum ſuſcipiens geſtat, atque nutrit, nunquam ſolum relinquens. Sed in humerum ſublatum vſquequaque portat, atque fouet, eique ad mortem vſque adeſt. Ad amorem prolis, & pro eius ſalute procurationem quod attinet, ſtatim ad nidum conficiendum ſe confert. Hæc non lutum ſubigit, non parietibus, aut culminibus innititur, vt Hirundines, neque multis partibus corporis operantibus*

vtitur,

Alcyonium Scyphoides.

vtitur, &c. Admirabile quoque eius in filios studium, & amorem ostendunt hæc [b] Statij carmina: b sylu. lib. 3.

——Non sic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non sic Philomela penates
Circuit amplectens, oculosq́; in pignora firmat.

Egregias hasce omnes, & alias Alcyonis dotes compendiosa hac oratione videtur complexus idem Plutarchus, qui Alcyonem sapientissimum, diuinissimumq́; marinorum omnium animal appellat. *Quas enim Luscinias*, inquit, *circa musica studium, quas Columbas circa maris amorem, quas opes summa Alcyonum industria conferemus?* Hęc quidem iam commemorata Alcyonem nulli auium postponendam ostendunt. Contrà mas in hoc volucrum genere de- Alcyonis maris libido.

turpiſſimo libidinis vitio inſimulatur: cùm, vt refert Ariſtophanis Scholiaſtes, & alij Ceryli, id eſt, Alcyones mares in coitu extinguantur, id tamen eis accidere ait Tzetzes cùm iam ſenes ſunt. Apud Heſychium quoque Cerylum aliqui auem maſculum, & libidinoſum interpretantur.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

ALCYONES tempeſtatem imminentem naturali inſtinctu præſentire teſtis eſt Georgius Cedrinus, vbi de vaticiniorum agit differentijs: Eſt, inquit, & alia naturalis diuinatio brutorum. Etenim Hirundines, Formicæ, Grues, Echini, atque Alcyones tempeſtatem appetentem naturæ monitu præſentiunt. [a] Antonius Mizaldus Alcyones, cùm ad tepidum ſolem pennas in littore expandunt, pluuiam denotare ſcribit, cauſamq; hanc reddit, quia quod quiſque amat, aduentare ſi vel audit, vel percipit, ægrè conquieſcere ſolet: ex [b] Virgilio vt apparet; hic enim, cùm docuiſſet varia indicia, ac ſigna futuræ tempeſtatis, pòſt inter cætera ſerenitatis hoc etiam commemorat.

[a] *Ephem. ſect. 1.*

Pluuiæ præſagium.

[b] *Geor. li. 1.*

Non ſolem ad tepidum pennas in littore pandunt.
Dilectæ Thetidi Alcyones.

Alcyones tempeſtates ſedare creditæ.

Cæterùm Alcyones aduentu ſuo tempeſtatem ſedare credebantur; quapropter moris erat, cùm quis tempeſtate deprehenderetur, Alcyonas inuocare: in quo ſenſu [c] Propertius.

[c] *Lib. 1.*

Et meritò, quoniam potui fugiſſe procellam,
Nunc ego deſertus alloquor Alcyonas.

Vt ſcilicet, ſuo aduentu procelloſum mare tranquillent. Ita etiam Iulius Ælius Crotta canit.

Nunc laſſum in medio crudelis deſeris æſtu.
Clamantem ſurdus turpiter Alcyonas.

Idem nauigaturus Alcyonum tantùm gemitus audire geſtit, aitq.

Et mea pacatum labatur cymba per æquor.
Sentiat & ſolos Alcyonum gemitus.

Hinc & Apollonius ſcribit, Iaſoni dormienti circumuolaſſe Alcyonem vaticinantem voce acuta, & vt ceſſatorem incitaſſe: *quod Mopſus,* inquit, *intellexit, auis vocem fatalem audiens: & à ſomno excuſſit Iaſonem, monens placidam Cybelen, vt procellæ ceſſent: quod ſignificauit Alcyone.* Cæterùm eiuſmodi fauſta vox Alcyonis fœminæ fuerit: nam maris peſſima portendere tradit Oppianus his verbis: *Porrò Ceycis* (Alcyonis maris) *vocem nunquam vel mihi, vel alijs audiendam optarim. Curas enim, & mortes, & infortunia ſignificat: quamobrem Iupiter eas nocte paſci voluit, & locis circa aquas, maximè deſertis, ne quid hominibus moleſtæ forent.*

Ceycis vox peſſimi hominis.

COGNOMINATA.

ALCYONIS nomen pluribus mulieribus fuit attributum; atque illi in primis, quæ in auem huius nominis mutata dicitur, quamq; alij Æoli ventorum regis, alij Neptuni, nonnulli Scironis Attici Latronis Polyphæmonis filij filium fuiſſe tradunt. Pauſanias, & Apoſtolius Alcyonei gigantis filias, Phthoniam (aliàs Phoſtoniam) Anthea, Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimò (aliàs Drymò) Aſterien Alcyones dictas tradunt, licet Athenæus Anthedonis filias facere videatur. De harum metamorphoſi in aues ſui nominis alibi dicemus. Fuit item Alcyone, vel Alcynoe, vt teſtatur [d] Boccatius, vna ex Pleiadum Atlantis & Pleiones filia, quam ex Neptuno Alcyonem peperiſſe volunt, eam nimirum, cuius priùs meminimus Ceycis regis Trachiniæ vxorem. Hanc [e] Proclus quoque Diadochus, vt refert Cælius, numerat inter ſeptem Atlantis filias Pleiadas. Et Lilius Gyraldus tradit, Atlantem ſeptem habuiſſe filias Pleiadas, Celeno, Steropen, Meropen, Electram, Alcyonem, Mæam, Taygetam: eſſeq. ſeptem ſphærarum uires, uidelicet Celæno Saturniæ ſphæræ, Steropen Iouis, Meropen Martis, Electram Solaris, Alcyonem Veneris, Mæam, ſiue Maiam Mercurij, Taygeten Lunæ; Hyginus ex Alcyone Atlantis filia Neptunum Riam genuiſſe ſcribit; & Gyraldus, Alcyonem vnam fuiſſe Pleiadum, ex qua Neptunus ſuſtulit Irea. Ex quibus patet, ex vna, eademq. Alcyone Neptunum tres filios ſuſcepiſſe. Non enim veriſimile eſt, Atlantem habuiſſe tres filias Alcyones dictas, ex quibus Neptunus triplicem prolem

[d] *Lib 9. Geneolog. Deorum.*

[e] *Lect. antiq. lib. 6 ca. 16.*

Pleiadum nomina.

lem procreauit. Meminit huius Alcyones à Neptuno adamatæ [c] Strozius pater hoc in versiculo.

[c] *Erot.lib.1*

Arsit in Halcyone gelidarum rector aquarum.

Suidas verò non Alcyonen, sed Alcyonitem appellat, vbi ait: Ἀλκυονὶς Ἀλκυονίτης mater Alcyonis; sed Alcyonis paruam Alcyonem denotat, vt alibi diximus. Cleopatra Marpissæ filia pariter Alcyone cognominabatur à parentibus ad memoriam luctus illius, quo mater affecta fuit Idæ mariti desiderio, cùm ab Apolline rapta esset, vt meminit [d] Homerus, qui Marpissam Eueninen, idest, Eueni filiam cognominat, κούρη Μαρπήσσης καλλισφύρου Εὐηνίνης, Ἴδεω &c. Erat autẽ hæc Cleopatra, teste Varino, & Eustathio διώνυμος, idest, binominis, vt etiã Hectoris filius, alijq; alterũ quidem amicis tantũ, & intimis domi nomẽ vsurpantibus, alterum cæteris communiter. Ἴδεω vt notat Ornithologus, genitiuus Ionius est, pro Ἴδου, à recto Idas, quod non animaduertentes non solùm indoctiores, sed docti etiam nonnulli Ideum non Idam illum appellant. Sic [e] Pontanus vir alioqui doctissimus Ideum Marpisæ maritum nõ rectè vocat, & Marpissam ipsam Alcyonem cognominatam fuisse, & an eadem fuerit Marpissa Pueni filia, Idæque dubitat: quum eandem fuisse omnino constet. Alia prætereà fuit Alcyone Silenæ vrbis regis filia, quam D. Georgius à fero, & truculento dracone liberauit. Quam dum à fera illa iam iam deuoranda esset sic querentem [f] Baptista Mantuanus inducit.

Cleopatra cur Alcyone cognominata.
[d] *Iliad.lib.9*
[e] *Lib. de aspirat.*
[f] *In D.Geor.*

O misera, ò misera Alcyone (nam nomine dicta est
Alcyone) cur sunt tibi tam crudelia fata
Vt sis opus monstri istius descendere in aluum?

Alcyon inscribitur dialogus Luciano quidem ascriptus, sed quem Leonis philosophi academici esse testantur [g] Athenæus, & [h] Laërtius; quanquam alij Platonis esse putent. Socratis persona falsi. Varinus eiusdem Pausaniam authorem facere videtur: nã in voce Κέρυλος, Pausaniam scribit condidisse Alcyones. In eo verò disputat Socrates de potestate diuina, quod scilicet Deo possibilia sunt omnia, & quod nos illius operum, atque effectuum causas intellectu, ac ratione consequi non possumus. Esse enim nos quod ad collationem Dei, & rerum æternarum attinet, pueros, ac veluti cæcos. Quod autem Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia videntur, probat primum à signo, siue exemplo tempestatum, quæ illius prouidentia, seu administratione ex maximis, & turbulentissimis, subitò in summam tranquillitatem, & serenitatem conuertuntur. Item ab incremento, & collatione ætatum hominis: cùm æquè mirum sit, ex puero imbecillo, & paruo virum tantum, & tam fortem fieri. Postremò ab effectis, & vi naturæ, quæ cùm Deo longè inferior sit, tamen ea, quæ nobis ratione scilicet, ac sensu omnia metientibus impossibilia videri poterant, operatur. Occasio dialogi sumitur à cantu, & obiectu Alcedinis, disputationis autem à fabula, quę de illius trãsformatione narratur. Vnde non est incongruum huiusmodi illi dialogo nomen fuisse inditum. Cicero item, vt referunt, poëma quoddam condidit Alcyones inscriptum, ad cuius imitationem Gordianus Imperator poëma aliud Alcyones pariter inscriptum composuit. Alcyone quoque vocabatur tragœdia, quam Bacchus poëta ineptus de Alcyone confinxit. Meminit eius [i] Iuuenalis.

Alcyon dialogus.
[g] *Dipnos. 2.*
[h] *In Platone.*
Alcyone tragœdia.
[i] *Satir.7.*

Et vendas potius commissa, quod auctio vendit.
Stantibus ænophorum, tripodes, armaria, cistas
Alcyonem Bacchi, Thebas, & Terea Fausti.

Est & oppidum in Maliaco Græciæ sinu Alcyone vocatum, vt apud [k] Plinium legere est; idemque fortasse fuerit cum eo, cuius meminit Hesychius, vbi ait: Ἀλκυὼν est vicus quidam: neque enim mihi negocium facessit, quòd hic vicum, ille oppidum nominet. Mons quoque in Macedonia quidam Io. Boccatio teste, hoc nomine nuncupatur. Aristophanes Sporgilum quendam tonsorem Κηρύλον cognominat.

Alcyone oppidum.
[k] *Lib.4 capit.7.*

DENOMINATA.

LCYONEVS gigas fuisse traditur ab Hercule telis confossus, vt meminit [a] Pindarus: *Alcyoneum* (Ἀλκυονέα, vel vt poëta habet Ἀλκυονῆ) *gigantem terribilem Hercules circa Isthmum Corinthi interemit, cùm illac cum bubus ex Erythea abductis transiret.* Huius filiæ, quæ septem memorantur ob patris mortem in mare se præcipitantes ab Amphitrite in Alcyones, vt quidam putãt, mutatæ sunt: quarum nomine alibi recitauimus. De hoc Alcyoneo loquebatur Ceres apud [b] Claudianum, vbi de Proserpinæ suę raptu conqueritur:

Alcyoneus gigas.
[a] *In Nemeis car.4.*
[b] *Lib. 3. de rapt. Proserp.*

Fracta-

——— *Fractane iugi compage Veſeul*
Alcyoneus per ſtagna pedes Tyrrhena cucurrit?

ᶜ Dipnoſ.lib. 13.

Alius item fuit Alcyonus, quem apud ᶜ Athenęum legimus Demò mulierem ab Antigono amatam genuiſſe: cuius inſuper meminerunt Diogenes Laertius, Plinius, & Plutarchus. Alcyoneum denique Syluaticus, & obſcurus quidam Veſpertilionem, neſcio qua ratione, interpretantur.

Alcyoniũ.

Ab Alcyonibus Alcyonium dicitur quoddam medicamenti genus, nempe corpus ſpongioſum, quod aut mari innatat, aut in littoribus eiectum reperitur: ſic dictum, vt quidam putant, quòd Alcyones ſuper illud in mari ſimul congeſtum nidificent. Alij, vt inquit Plinius, exiſtimant, ipſum in mari fieri ex nidis Alcyonum, & Ceycum. Alij rurſus, nidum ab huiuſmodi auibus ex Alcyonio fabricari affirmant.

Alcyonium cur ſic dictum.

Inquit Marcellus, *nomen Alcyones fecerũt aues haud ſanè, quia ex earum nidis Alcyoniũ mari innatet, ſed quia ex eo mari innatanti, & fluitãti Alcyones nidos ſibi ad fœturã faciant.* Alius author nõ ignobilis quoq; de eodẽ loquens, Dicitur autem Halcyoniũ, inquit, quia Halcyones aues condunt nidos pendentes ęquore, vt dixit Poëta, ex iſto ſpongioſo, & quaſi concreto lapidẽ. *Alÿ*; teſte Plinio, *è ſordibus ſpumarum craſſeſcentibus: alÿ è limo, vel quadã maris lanugine fieri volunt.* ᵈ Bellon. ita à Gręcis dictum putat, quia cum nido Alcyonis ſimilitudinem habere videatur.

ᵈ De Auib. lib.4.ca.25.

Theophraſtus id Alcyonium pumicem vocat, teſte Georgio Agricola. Sed de Alcyonio, eius generibus, & viribus alibi multa, quę impræſentiarum omitto, ne eadem ſępius repetere inuitus cogar.

Alcyonium herba.

Grammatici Gręci quidam, vt Heſychius, & Varinus, Alcyonium ineptè herbam quandam eſſe ſcribunt, vt etiam adarcen.

Adarcæ quid.

Eſt autem adarce, vt Dioſcorides prodit, velut paluſtre quoddam Alcyonium, nempe materia quædam concreta, & ſubſalſa in paluſtribus locis, arũdinibus, & plantis quibuſdam circumadnaſcens, dum paludes reſiccantur, Aſij lapidis flori colore ſimilis, tota verò ſpecie Alcyonio molli, & inani.

Adarces qualitates, & vires.

Acre eſt admodum, & calidum abſceſſu quarto, viribus etiam Alcyonio præcipuè quinto reſpondens. Tertiam anchuſæ ſpeciem aliqui etiam Alcyonium vocant, vt Antonius Mizaldus, qui ſic de ea ſcribit. Radix Alcyonij, quæ tertia videtur eſſe anchuſæ ſpecies appenſa, vel alligata ijs animalibus, quorum vlcera vermibus ſcatent, eos ſpontè cogit decidere. Valet etiam contra ſerpentium morſus non ſolùm pota, ſed geſtata.

ᵉ Sentent. 12. de ſimpl.

ᵉ Octauius Oratianus, referente Anguillara, aliam prorſus herbam Alcyonij nomine celebrat. Herba, inquit, Alcyonium dicta, ſi à pecudibus comedatur, moriuntur: Si verò ſtatim ipſius herbæ radix in cibum illis exhibetur, curantur. Hæc eſt, inquit idem, napelli ſpecies in Abrutio naſcens, in collibus oppidi cuiuſdam, quæ Petra Chamela dicitur.

Alcyonij herbæ deſcriptio.

Folia habet primo ranunculo ſimilia: caulem bicubitalem, cuius ſummitati ſpica adhæret floribus cæruleis. Eius radix terræ tuberi ſimilis, intus vacua. Supradictum ſortitur effectum. Hæc ille. De diebus Alcyoneis iam mentionem fecimus, & alibi facturi ſumus. Illud hîc annotaſſe ſuffecerit, quod Græcis dies Ἀλκυονίδες dicuntur, vt Luciano; & Ἀλκυονίτιδες, vt Scholiaſtæ ᶠ Ariſtophanis: & Ἀλκυόνιαι, vt Suidæ. Latinis Alcedonia potiùs dicuntur ab Alcedine, vt teſtis eſt, M. Varro: ſed nomine à Græca nomenclatura deducto etiam Alcyonos, & Alcydonides hos dies appellant.

ᶠ In Ranas.

Mare Alcyonium.

ᵍ Lib.8.

Mare ab Antirrhio, vt inquit ᵍ Strabo, quod in Ætolorum, Locrorumque finibus eſt, aduſque Iſthmum, Alcyonium vocatur, Criſſæi ſinus portio, ab Iſthmo ad Araxum ſtadia triginta. Mare hoc, vt refert Ortelius, alio nomine Corinthiacus ſinus dicitur, & Golfo de Patras Sophiano, item Ripa Doſtria nautis, teſte Nigro.

Golfo de Patras.

Ripa Doſtria.

Palus Alcyonia.

Poſtremò ab Alcyonibus denominata videtur palus quædam prope Lernam in Argiuo, vel Mycenæo agro: nam Pauſanias, ſe vidiſſe, ſcribit, Alcyoniam paludem: *per quam*, inquit, *vt Argiui memorant, Bacchus Semelen ab inferis ducturus deſcendit. Polymnus ei deſcenſum hunc oſtendit. Alcyonia infinitæ eſt profunditatis: nec homo vllus reperitur, qui ad fundum potuerit vlla machina penetrare. Vnde & Nero multorum ſtadiorum funes connexuit, & plumbo appenſo, alijsque inſtrumentis paratis demiſit: fundum tamen inuenire nullum potuit.* Tranſtulit hunc locum in varia hiſtoria. Dubitat Ortelius, an hoc idem ſtagnum ab eodem Pauſania quoque Amphiarai fons dicatur: nam ab alijs ſcriptoribus quidem hoc etiam nomine appellari credit.

Amphiarai fons.

MORALIA.

D. Basilius, ne in miserijs, atque calamitatibus constituti, omni deposita spe, penitus inertes, animoq. fracto sine actione, sineq; operatione vlla iaceamus; sed ad Deum ceu tutissimam anchoram confugiamus, Alcedinis adhortatur exemplo: quoniam si huius gratia maris procellas, dum maximè procellosum est, sedat, longè magis nos, quos ad imaginem suam creauit, è calamitatibus eripiet, si eius auxilium piè implorabimus. [a] *Halcedo*, inquit, *quædam auis est, mari maximopere gaudens. Hæc fœtificare secundum littora solet, & ouis in ipsa arena positis circiter mediam ferè hyemem pullos excludit, cùm crebris, violentisq. ventorum exasperatum mare procellis percutitur, ac terra littoribus allidit ur. Attamen silescunt, & consopiuntur tam omnes venti, quiescunt vndæ, tumida æquora placantur, septem totis diebus, cùm incubat ouis Halcedo. Tot enim duntaxat diebus ipsam suos excludere pullos ferunt. Sed cùm & victu sit ipsis opus, alios insuper pro incremento suæ prolis beneficentissimus Deus huic tam exiguo præstitit animali, serenos eisdem septem, tranquillosq. dies. Id omnes etiam nautici sciunt, & Halcyonidos dies illos appellant. Hæc illis rationis expertibus commoda diuina prouidentia præstat, vt inde quasi lege sit statutum, vt per hæc admonearę à Deo semper vt postules, quæ ad salutem tuam pertinent. Quid à Deo etiam præter omnium spem tui causa non fuerit exorabile, quem ad imaginem ipse suam creauit: quandoquidem alitis tam exiguæ gratia mare tam vastum, tam terribile, sæuumq; tam tranquillum esse media bruma iussum detinetur, atque quiescit.* Hæc Basilius, qui etiam alibi eadem ferè habet. [b] D. Ambrosius similia, & alia quoque ab hac auicula documenta depromit, quæ cùm elegantissimè ab ipso sint expressa, eaq. non paruam legentibus vtilitatem allatura sperem, libenter hic adscribam: *De Halcyone*, inquit, *sermonem adoriamur. Ea est auis maritima, quæ in littoribus fœtus suos edere solet, ita vt in arenis oua deponat, medio ferè hyemis. Nam id temporis fouendis habet deputatum partubus, quando maximè insurgit mare littoribus, vehementiorq. fluctus allidit ur, quo magis repentinæ placiditatis solennitate, auis huius eluceat gratia. Namque vbi inundosum fuerit mare positis ouis mitescit subitò, & subitò cadunt ventorum procellæ, flatusq. aurarum quiescunt, vt placidum ventis stat mare, donec oua fouent Halcyones sua. Septem autem dies fotus sunt, quibus decursis educit pullos, fœtusq. absoluit: illicò alios quoque septem adiungit dies, quibus enutriat partus suos, donec incipiant adolescere. Nec mireris tam exiguum nutriendi tempus, cùm absolutio fœtuum tam paucorum dierum sit. Tantam autem gratiam minuscula auis diuinitus indultam habet, vt hos quatuordecim dies præsumptæ serenitatis nautici obseruent, quos & Halcyonidas vocant, quibus nullos motus procellosæ tempestatis horrescunt. Nonne vos Passeribus pluris estis, ait Dominus. Si igitur auis minuscula contemplatione & insurgit mare, & repentè comprimitur, atque aspera hyemis inter ingruentes procellas, tempestatesq. ventorum detergit, cœli nubila, fluctusq; componit, elementis omnibus subitò fit infusa tranquillitas: quantùm præsumere debeas, ò homo ad imaginem Dei factus agnosces: si tamen auiculæ istius fidem studio deuotionis imiteris. Illa tempestates videns insurgere, sæuire ventos inter hyberni sæua non reuocatur, neque reflectitur, sed impellitur. Denique in littore oua sua constituit: vbi ea relabente fluctu madida adhuc arena suscipiat, nec insurgentes fluctus, quos immurmurere, atque allabi videt, reformidat. Et ne putes, quod ouorum videatur habere contemptum, continuò vbi deposuerit oua nidificat, & suo portus corpore souet, nec saluti propria alluuione littoris pertimescit, sed secura de Dei gratia ventis se committit, & fluctibus. Parum est hoc, adiungit totidem alios ad nutriendum dies, nec interim turbari tot diebus infidi maris tranquillitatem veretur: seruatq. meritum suum natura iam solennitate fundatum, & teneros fœtus non latibulis aliquibus abscondit, aut tectis, nec includit cauernis, sed nudo, & ingenti committit salo: nec defendit à frigore, sed diuino fotu, quo magis cætera despiciat, tutiores fore existimat. Quis nostrum paruulos suos non vestimentis tegat, tectisq. abscondat? Quis non claudat eos septis cubiculorum? Quis non ita diligenter vndique fenestris obruat, ne qua possit aura vel leuiter penetrare? Meritò quod tam solicitè induimus, ac fouemus, exuimus eos clementiæ cœlestis inuolucro. Halcyon verò auis, quæ nudos proijcit, eos diuino vestit indumento.* Hæc D. Ambrosius, quæ quidem admonent nos, vt omnem spem nostram in Deo collocemus, & de his corporalibus minus soliciti simus. In his verò quæ ad salutem animæ pertinent, esse maximè attentos est necessarium: ita ut etiam tunc cùm nos maximè tutos existimamus, ab ijs, quæ accidere possunt infortunia, summopere caueamus. Quod nos scitè admonet Budęus sapientium exemplo, qui diebus Halcyonijs, cùm magis tuta sunt æquora, marina monstra in primis pertimescunt. [c] *Nec vero*, inquit, *diebus, vt dicitur, Halcyonijs in vtranque aurem dormiendum est, nam eo tempore maximè marina monstra suspecta sunt sapientibus.*

[a] In Exam. Diuin. off. hom. 8.

[b] De Precat. orat. 2.

[c] De transf. Hell. lib. 2.

pientibus. Amor huius auis erga coniugem ſuam; de quo ſuprà fuſiùs diximus ex Plutarcho, & hîc ceu ſuperflua non repetimus, mulieribus magnum præbet documentum coniugalis pietatis & beneuolentiæ, quæ quàm grata ſit Deo, oſtendere volentes poëtæ, dies tranquilliſſimos huic aui nidulationis tempore, ob miram eius in virum pietatem, & amorem conceſſos, fabulati ſunt. *Vetuſtiſſimi Scriptores*, inquit Ludouicus Viues, *Halcyonem referunt Ceyci marito non paſſam eſſe ſuperuiuere, ergò in mare ſe dediſſe præcipitem. Addunt fabulæ, quæ ſæpenumero vitam noſtram inſtituunt, verſos in Halcyones aues, ſic caras Thetidi, vt quoties nidificent, maxima ſit in mari, & cœlo tranquillitas: idq. ſtatis quotannis diebus contingere, qui ea de cauſa Halcyonij vocentur. Hoc à Dijs tribui pietati vxoris in coniugem*. Aſcanius Martinengus plurima, eaque memorabilia ab Alcyone deſumit documenta, quæ hic aſcribere etiam non grauabor. Mirandum certè, inquit, prouidentiæ diuinæ monumentum in Halcyone conſpicitur: vnde in nobis vigere conſentaneum eſt diuinæ prouidentiæ confidentiam, vt Dei voluntati obſequentes, ſciamus cuncta nobis obtemperantia fore: cùm reſpiciamus in exigua alite tanta, & tam præclara Dei prouidentiæ argumenta. Sed aliud quoque hinc deſumamus documentum, cùm Deus tantam indiderit Halcyoni prudentiam, vt ad deponenda oua, fouenda, viuificanda, tempus nanciſci ſciat, documentum nobis exhibuit, qua prudentia in his ſæculi perturbationibus, humaniſque negotijs progredi debeamus. Erudimurq; primùm non paueſcere mundi aduerſa, quæ interdum, vt furentes fluctus, nos abſorbere minantur: ſed ſanctis actionibus eò ſtudioſiùs eſſe incumbendum, quò certiores penè ſumus effecti, quod vndoſa procella tribulationis mox miteſcet, & ventorum flatus quieſcent, omniſq; perturbatio, tum tentationis, tum tribulationis euaneſcet, neque actiones noſtras cuncta iſta peruellent. Tunc ſiquidem contra opera noſtra tanquam contra oua Halcyonis nec ventorum rapidorum tempeſtates, nimirum tentationes, nec maris procelloſę vndæ, nempe tribulationes, quicquam poterunt. Erudimur etiam ab Halcyone, non in vndis labentibus, mundanis vtique rebus defluentibus, ſed in æternis, velut in toto littore fœtus, ſeu opera noſtra collocare. Nec tantùm in littore, ſed ſabulo ponere, hoc eſt, in aſpera mortificationis vita opera noſtra ædere, & fouere docemur, & non in limoſa terra, in vitæ illecebris emollita. Nam in mortificatione quaſi in arena opera tuta ſunt: in voluptate verò tanquam in cœno facilè marceſcunt. Erudimur per ſeptem dies oua fouere, & totidem ea abſoluere, opera nimirum bona nedum inchoare, verùm & perficere, & intacta ſeruare, ne ſuperueniens lethiferum crimen eorum meritum mortificet. Dei autem auxilium in hoc nobis non defuturum certò ſperare poſſumus: nam ſi tantum gratiæ confert auiculæ pro fœtibus illius, quæ ſunt animalia irrationalia, quid tribuet nobis Dei imagine inſignitis? & pro operibus illis, quæ ad gloriam nos ferunt, & promouent? Hæc ille.

De Chriſt. fœmina li, 2.

In Geneſi ca. 1.

SYMBOLVM.

Hominis contemplatiui ſymbolum.

OMINIS contemplatiui, vt vocant, hoc eſt, alta, & diuina contemplantis ſymbolum, hanc auem quidam ſtatuunt: quòd tales cùm in hoc ſæculo degunt, mundanum nihil ſentiunt; quaſi à ſæculo abſint, aguntq. ſuos dies extra æſtus maritimos mundi, cùm in mundo ſint, eius prolem, ideſt, animi contemplationes æternæ vitæ pabulum proximum habent, dum nutriuntur ſcientijs, & ſacramentis, ac in littore, aut ſaltem proximè littus æternæ gloriæ ſemper manentes.

HIEROGLYPHICA.

Tranquillitatis hieroglyphicū. Iuſtitiæ hieroglyphicū

B Alcedine hieroglyphicum nullum reliquerunt Ægyptij, vt teſtis eſt Pierius. Hic verò ea tantùm recenſet, quæ apud Italos extitere. Primùm igitur, eodem teſte per Alcedinis nidum rerum quarumlibet tranquillitas indicatur: mare ſiquidem per dies quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus, incubantq., mira pacari ſerenitate compertum eſt. Tranſit, inquit idem, & ad res ciuiles figuræ huiuſmodi ſignificatum: nam hæ ad maris varietatem accommodantur: eſt enim iuſtitiæ monumentum: ideoq. à Plauto dictum *Acedones eſſe circa forum*, Alcedonia potius. Ad ſuſpenſas enim fori procellas, fluctuationeſq. & turbines hoc aptiſſimè refertur. Nam & Horatius merſari ſe ait, ſi quando res agere adhibuerit ciuilibus vndis.

dis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt, &c. Et paulò inferiùs tertium addit ab hac aue desumptum hieroglyphicum, inquiens: Alcedonem præterea pingebant quoties cunque vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamq. ipsam apparet, & vbi primùm per portum nō plus, quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquam præterea conspiciatur.

Consuetudinis raræ hominis hieroglyphicum.

EMBLEMA.

DE Alcyone extat ª Alcyati emblema, cui lemma EX PACE VBERTAS.

Grandibus ex spicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His compta Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucresq. fouent.
Latus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Aequorei si rex alitis instar erit.

ª Embl. 178

PROVERBIA.

QVOD dixit in Cassina Plautus, *Halcedonia sunt circa forum*, prouerbij speciem gerere inquit adagiorum author, significariq. hac voce tranquillitatem, & silentiū. ª Idem alibi. *Nisi illum mihi tam tranquillam facit, quàm mare est olim, cùm ibi Halcedo pullos educat suos.* Extat in Græcorum commentarijs huiusmodi prouerbium: ἀλκυονίτιδας ἡμέρας ἄγεις, idest, Alcyonios dies agis de tranquillā, & otiosam agentibus vitā, Aristophanes in auibus.

Ἀλκυονίδας τ' ἤγαγεθ' ἡμέρας χ' υ, idest
Atque Alcyonios duxit assidue dies.

Halcedonia sunt circa forum.

ª In Pœn.

Dies Alcyonios agere quid significet.

Ab aue quadam marina ductum adagium, quæ Græcis Halcyon dicitur, Latinis Halcedo, vt author est M. Varro, libro de lingua latina tertio, ne quis Plautinum verbum deprauatū esse putet. Hæc ille. Alcyonios dies discedentibus à se mari, aut eodem elemento reuersuris coniugibus, & amoribus suis amicæ, & vxores precabantur apud antiquos, Græcorum, & Latinorum poëtas. Vespasianus Augustus, vt testatur Suetonius vtebatur etiam versibus Græcis tempestiuè satis, vt de Cerulo liberto, qui diues admodum ad subterfugiendum ius fisci, ingenuum se, & Lachetem mutato nomine cœperat efferre: Ω̃ λάχης, λάχης, ἐπὰν ἀποθάνης αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσῃ σὺ Κήρυλος,

FABVLOSA.

VT varia est opinio de harum volucrum origine; proinde diuersi etiam diuersas de illis fabulas narrant, Scholiastes Aristophanis, Varinus, Oppianus, & Homeri Scholiastes sic confabulantur. Ceyx Trachiniorum Luciferi stellæ filius, cùm Alcyonen Æoli filiam (vel Neptuni, & Alcyones Pleiados, vel Canobes, & Mæoli, vt alij volunt) vxorem duxisset, præ nimia superbia inter Deos censeri, seq. Iouem, illam verò Iunonem vocari voluit. Deinde cùm ad Clarium oraculum de statu regni consulendam, vxore prohibente, nauigaret, indignatus ei Iupiter nauim, & ipsum in Ægeo mari perdidit. Tum Alcyone vxor, viso mariti cadauere, in littus eiecto miserabiliter illum defleuit. Iupiter verò eam (sic lugentem, alij præ impatientia doloris in mare se submersisse addunt) miseratus in auem eiusdem nominis mutauit, & Ceycem quoque in eiusdem generis auem masculum, quem Cerylum nominant, alij adhuc Ceycem. Sunt, qui scribant, eos à Ioue irato, necdum miserto in aues mutatos, auctaq; pœna, hyeme tantùm, & circa littus maris parere: demum verò cùm fluctibus marinis oua sua confringi, nec vllam sobolis spem esse Alcyon lugeret, Iouis (Thetidis, & Luciferi, vt vult Seruius) commiseratione quatuordecim dies tranquillos, quibus illa & nidi structuræ, & excludendis incubitu ouis operam daret, ei concessos esse, eosq; hanc od causam Alcyoneos dici. Fusiùs hanc fabulam ª narrat Ouidius, partim Nicandrum, partim verò Diodorum,

De Alcyone fabula.

Alcyon, & Ceyx in aues.

ª Metam. 11.

rum, vt teſtatur Probus grammaticus, imitatus. Sed quia nimis longum eſſet, huc omnia poëtæ de hac re verba transferre, ſatis ſuperq; erit, eorum, quæ ab ipſo diffuſè narrantur, argumentum recitare: quod eſt huiuſmodi: Ceyx Luciferi filius prodigijs agitatus Mileum ad oraculum Apollinis, quoniam Delphos Phorbas cum Phlegyis infeſtabat, contendit: coniugiq. Halcyone Æoli filiæ tardanti profectionem ob mariti deſiderium affirmauit, intra alterum menſem ſe reuerſurum: quod vt non poſſet præſtare, naufragio vitam amiſit. Vxor autem cùm quotidie pro mariti ſalute dijs omnibus, Iunoniq. in primis vota ſolueret, opera illius per ſomnum monita eſt, maritum in mari perijſſe. Quare expergefacta ad littus, vnde ſoluerat maritus acceſſit, ac dum infortunia ſua quereretur, cadauer in mari longiùs aſpexit, quod cùm mariti eſſe cognouiſſet, ad illudq; per vndas exilire vellet, in auem Alcyonem conuerſa ad os mariti aduolauit, qui miſeratione deorum, pia vxoris oſcula ſentiens, in eiuſdem generis auem ipſe quoque fuit transfiguratus. Socrates in dialogo, cui nomen eſt Alcyoni, ſic hanc fabulam narrat. *Etenim*, inquit, *ferunt, hanc aliquando mulierem Acoli Graci filiam, quem à puella virum acceperat, ſtudij, atque amoris gratia lugere mortuum Trachinium Ceyca Luciferi aſtri pulchri, atque honeſti patris, pulchrum quoque, atque honeſtum filium. Mox verò diuino quodam numine pennis circumfuſam volucris inſtar maria circumdare, atque illum perquirere. Caterùm terram omnem peragrans inuenire haudquaquam potuit.* Per hanc autem fabulam, qua Ceyx ex ſumma felicitate in tantam calamitatem incidiſſe fingitur, admonemur, ne nimis præſentibus opibus, aut nobilitate, aut viribus, aut forma corporis glorienur; cùm omnia nobis data mutuò ſint à Deo bonorum omnium authore, atque vt intelligamus nullam felicitatem eſſe tantam, aut tam firmam, quam Deus, ſi propter peccata voluerit, non citiſſimè poſſit labefactare, & funditùs euertere. Cæterùm alias mulieres in huius nominis aues conuerſas alij narrant. Refert Probus grammaticus, Halcyonem Scironis filiam, Latronis Attici Polyphemonis filij, quum pater ei præciperet, vt quæreret maritum, arbitratam, permiſſum ſibi, vt concumberet cum quibus vellet, ab irato patre deiectam in mare mutatam in hanc volucrem. Iccirco autem dilectas Thetidi poëta dixit has aues, quòd per ſeptem dies, quibus excludunt fœtus, in mari tranquillitas eſt, vt tuta ſit nauigatio. Hæc Probus. Fuiſſe Alcyonei gigantis filias Alcyones, Pauſanias prodit, & eſt ab Apoſtolio in Ionia repetitum, Phthoniam, Anthen, Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimò, Aſterien, eaſq; à patris obitu ex Pallenæ (non Pellenæ, vt Suidas habet) promontorio Canaſtræo (vel Canaſtro. Apud Varinum non rectè ſcribitur Caiſtro) quod etiamnum ſic appellatur, in mare ſe præcipitaſſe, verùm ab Amphitrite in aues commutatas, ita vt mares Ceryli, fœminæ verò à patris nomine Alcyones dicantur. Cinyren, alij narrant, fuiſſe regem Cypri, qui etiam Paphum condiderit, vt eſt apud Apollodorum libro tertio. Hic vt refert Euſtathius exceptis primùm hoſpitio prætereuntibus Græcis, promiſit, ſe neceſſaria illis ad Troiam miſſurum. Cæterùm cùm nimis cunctaretur, execrationibus ab Agamemnone deuotus eſt, tandemq; cum Apolline vt muſicæ peritus decertans perijt: ideoq. Cinyrus dictus ... κινύρα instrumento muſico. Quinquaginta autem eius filiæ in mare deſilìere, & in Alcyonas mutatæ. Alij referunt, eum, cùm Menelao Paphi iuraſſet, quinquaginta naues ſe miſſurum, vnicam tantùm miſiſſe, reliquas è terra fictas, hominibus terrenis intus collocatis, & ſic iuſiurandum eluſiſſe. Antonius Liberalis fabulatur, Aëdonis matrem in Halcyonem fuiſſe verſam. Sed cùm quæ de hac metamorphoſi narrat, alibi recitauerim, hîc non repeto. Speciosa verò & [a] Lucianus figmenta narrat de nido Alcyonis ingentis magnitudinis. *Circa mediam verò noctem*, inquit, *cùm tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim eius circuitus ſtadiorum ſexaginta. Inſidebat autem illi Alcyon, fouebatq. oua, nido haud multo maior: qua cùm auolaret. parum abfuit, quin alarum vento nauem ſubmergeret. Fuga enim ſe proripuit, edita triſti quadam, & lamentabili voce. Nos igitur iam die apparente, vidimus nidum ingenti naui ſimilem ex arboribus congeſtum. Inerant autem & oua, quorum vnumquodque Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conſpiciebantur, & crocitabant: cùm igitur vnum ex ouis ſecuribus præcidiſſemus, pullũ implumem viginti vulturibus ampliorẽ eduximus.* Hæc ille. Atque hactenus quidem recitata de Alcyone aue, & de mulieribus, quæ in eam transfiguratæ ſunt, quæcunque illæ fuerint, à poëtis finguntur. De Alcyone verò Marpiſſæ filia, quæ prius Cleopatra dicebatur, Pontanus, & alij ex veterum monumentis hæc memoriæ prodiderunt. Euenus Martis filius, Aetoliæ rex, cùm Marpiſſa eius filia propter formæ raritatem à multis peteretur, hanc procis conditionem propoſuit, vt curuli certamine inito præmium illa victori cederet, victus verò capite plecteretur, quod domus ſuæ faſtigio affixum penderet. Itaque pluribus interfectis Idas Neptuni filius, frater Lyncei, licet à multis Apharei filius haberetur, equis velociſſimis à Neptuno patre acceptis puellam rapuit, con-

Alcyonis fabulæ Ouidianæ argumẽtum.

Cinyres rex Cypri.

[a] Verar. narrat. lib. 2.

Alcyone Marpiſſæ filia.

spicatus eum Dianæ festo die cum alijs virginibus choreis indulgere (& in Pleuronem adduxit, vt refert Plutarchus) Quo cognito Euenus dolore, atque ira percitus equos ascendit: Idam insequitur, quem vbi assequi posse desperat, equis confossis in Lycormam se se fluuiũ, qui pòst Euenus ab ipso appellatus est, deturbauit: cuius rei etiam Plutarchus meminit in libro de fluuijs. Idam autem voti compotem non passus est Apollo (vt refert Lycophron) & ipse Marpissæ forma captus, quam etiam rapere cogitasset, securum abire: sed obuiam factus in itinere illum aggressus est. Sed nec Idas certamen detrectauit, sagittis eum impetere conatus: erat enim sagittandi peritissimus. Et cùm diù pugnatum esset, (inquit Pontanus ex Scholiaste Homeri, cùm priùs tamen alios authores Marpissam ab Apolline raptã, abductãque & compressam fuisse scripsisset) Iupiter id ægrè ferens, Mercurium misit, qui præliũ diri meret, potestate facta Marpissæ, vt eius optio esset, vtrum sequi ipsa vellet, quæ rem hãc animo voluens, reputansq; sese mortalem esse, Apollinem verò Deum, ac timens, ne vbi vetula facta esset, repudiaretur ab eo, decreuit potiùs Idam sequi mortalis mortalem. Et quoniã in luctu fuerat, Ida marito suo carissimo, formosissimoq; priuata, cùm à Phœbo rapta esset, filię postea supra legittimum nomen Cleopatræ cognomen Alcyones adiecit, luctus sui memoriam in filiæ cognomine reponens, ab Alcyone aue, quæ & ipsa maximo luctu propter Ceycis mariti calamitatem affecta fuit. Nupsit autem Alcyone posteà Meleagro, &c. Quod autẽ Apollo olim Marpissæ amore captus perhibetur, admirãdę eius pulchritudinis significatio est, quasi forma heroidi isti solaris, hoc est, sole digna, & maximè spectabilis fuerit. Apud Varinum μαρπήσσα in medio per η scribitur, vt apud Plutarchum quoque, sed per erram: debet enim per iota scribi, cùm heroinã significat: μαρπήσσα verò per η mõs est Pari insulæ, à quo lapides excinduntur. Vnde Marpesiæ cauti Virgilius Dido comparat.

APOLOGVS.

EXTAT apud Æsopum huiusmodi de Alcedine apologus. Alcedo auis est solitaria, semper in mari vitam degens. Hanc dicitur hominum venationes cauentem in scopulis maritimis nidificare. Cæterùm aliquando paritura pullos fecit. Egressa autem ea ad pabulum, euenit, mare à vehementi concitatum vẽto eleuari supra nidum. Atq; hoc submerso pullos perdere. Hæc verò reuersa, re cognita, ait, me miseram, quæ terram vt insidiatricem cauens ad hoc confugi, quod mihi longè est infidius. Fabula significat, homines etiã quosdam ab inimicis cauendo, ignaros in multò grauiores inimicis amicos incidere.

VSVS IN MEDICINA.

ALCYONEM totam assam, & comestam dæmoniacos sanare scribit fabulosus Kiranides, oculosq; eius linteo inclusos si quis capiti nimium dormientis apponat, ab eo somnum depellere. Io. Baptista Porta, qui aliàs seria tractat, similiter asserit, Alcyonem animal vigilans esse, & vigiliam inducere, si comedatur.

Contra dæmoniacos. Ad soporosa affectus.

VSVS ALII.

HABET præter dictas Acyon etiam alias facultates, sed quibus ego fidem non adhibeo. Narrant quidam mari irascenti oua Alcyonum obiecta statim tranquillitatem inducere, idemque præstare eius nidum, cuius meminit [a] Iacobus Sannazarius:

Contere & Alcyonis nidum mihi. Pellere ventos
Dicitur, & saeuas pelagi mulcere procellas:
Forsitan hic nostri mulcebit pectoris æstus.

[a] In Pharmaceut.

Non minus fabulosum est, quod fabulosus tradit Kiranides. Alcyonis caput, inquit, vel pennam, vel ventrem si piscator gestarit, non frustrabitur piscatione. Auis ipsa in domo posita seditiones, & litem auertit. Si quis gestarit eius oculos nauigans in mari, non timebit tempestatem aut hyemem, aut qualemcunque necessitatem. Gubernator quoque si gestarit cor, securè, & absque hyemis afflictione gubernabit nauem. Cor Alcyonis gestantem gratiosum, amabilem, pacificum omnibus, & formosum reddit. Ita vt vel in medio hostium tutus sit, & neque tempestate, neque fulmine lædatur. Debet autem consui in pelle eiusdem auis, & in thalamum aureum imponi. Hæc omnia Kiranides.

Ad felicem piscationẽ. Ad seditiones sedandas. Ad tempestatem. Ad pulchritudinẽ conciliandam.

DE ISPIDA. Cap: LXI.

ORDINIS RATIO.

ISPIDAM recentiores plurimi, vt diximus, veterum Alcyonem esse putant, vel simpliciter, vel fluuiatilem: quam opinionem licet improbauerimus, congenerem ei tamẽ esse concedimus, quòd sit valde similis, multaque veteres de Alcyone prodidere, quæ in Ispida etiam obseruantur. Quamobrem conuenienter hic de ea sermo fiet.

ÆQVIVOCA.

QVONIAM aliquot nomina cum alijs auibus communia habet Ispida, hæc tanquam æquiuoca sub æquiuocorum rubrica referam. Ispidam aliqui auẽ paradisi vocant, ob pulchritudinem scilicet, ob quam idem quoq; nomen Manucodiata meruit. Itali quidam Ispidam, & Haliæetum, quę Aquila marina est, Piombino, ideſt, Plumbinam nominant, à piscandi modo nempe; nam vterque pisces rapturus instar plumbi ſeſe in mare præcipitat. Eisdem alicubi Martini piscatoris nomine & Ispida, & Lari quoddam genus veniũt, vt alibi dictum fuit. Galli, vt teſtatur Bellonius, Ispidam quoque Martinet appellat, addito cognomento le peſcheur, vt diſtinguatur ab Hirundine quadam, quæ etiam Martinet Gallis appellatur, & ſimiliter vt Ispida in fluminum, & maris ripis nidulatur. Iidem Galli Apodem quoque Martinet grand vocant, etsi Alcyonem ab Ispida diuerſam faciat, vtramque tamen Germanicè Eiſzuogel vocari ſcribit.

Auis paradisi. *Piombino.* *Martinus piſcator.* *De Auib. lib. 4. cap. 25.*

SYNONYMA.

ALCYONIS nomine recentiores plurimi, vt iam ſæpius dixi, Ispidam intelligunt. Bellonius non ſimpliciter Alcyonem, ſed maiorem, & aphonon appellat. Nonnulli Alcyonem fluuiatilem. Ispida auis nomẽ, inquit author de natura rerum, apud recentiores à ſono vocis factum eſt. Italicè Piombino, ideſt, Plumbina vocatur, quia, vt quidam volunt, deſuper deuolans in aquam tanquam plumbum, deorſum iactum, deorſumq; tendens linea perpendiculari mergitur, piſciculos captatura. Italis alijs auis paradiſi dicitur, alijs nimirum circa lacum Larium, & Genuæ Martinus piſcator, alijs, vt prope Mediolanum piſcator ſimpliciter, alijs Peſcaior del Rè, ideſt, piſcator regis, quòd ſcilicet piſces captet ad victum; Vitriolo circa lacum Verbanum à colore calchanti, quod Italis vitriolo dicitur: In Hetruria auis S. Mariæ: Hiſpanis in Luſitania Aruela: Gallis Peſcheur, ideſt, Piſcator, alijs Martinet Peſcheur, alijs Tartarim per onomatopœiam, alijs Artre, quòd artras Gallicè dictas, ideſt, tineas abigat à pannis, vnde etiam apud eoſdem populos Drappier appellatur: Circa Lutetiam, vt Ornithologus ſe audiuiſſe refert, Mounier, neſcio quam rectè. nonnullis impropriè Piuerd, ideſt, Picus viridis à colore, Aruernis Merle d'eau; Germanis Yſuogel, vel Eiſuogel, ideſt, glaciei auis, vt Albertus Magnus quoque interpretatur. Nam hyeme etiam in illis regionibus manet, & circa aquarum ripas glacie concretas degit: Pomeranis Yſengart: Anglis the Kynges Fiſher, ideſt regis piſcator.

Iſpidæ etymum. *Piombino cur dicta.* *Vitriolo.*

GENERA.

PRÆTER vulgarem Iſpidam duas alias ex Indis ſub hoc nomine miſſas deſcribam & depingam. Sed an verè ex Iſpidarum genere ſint, non ſat ſcio.

FORMA.

FORMA. DESCRIPTIO.

Descriptio.

ISPIDAM Albertus sic describit: *Ispida auis parua est, sed pulchra, & pennarum venustate clarissima: colore medio inter viridem, & cæruleum, qui ad solis radios sapphirum reddit. Color pectoris instar carbonum ardentium est. Binos tantùm habet in pedibus digitos, vngues aduncos, rostrum paruum, & rectum.* Georgius Agricola, qui Ispidam Alcyonem fluuiatilem, seu ripariam vocat, eam nobis sic describit: Auis est non multò maior Passere. Cum autem marinæ Halcyonis corpus totum cæruleo, viridi, subpurpureo, sed mistis insigne sit, adeo vt neque collum, nec alæ aliquo ex eis careant, & rostrum habeat subuiride, longum, tenue, fluuiatilis, seu ripariæ pectus purpureum est, collum, & dorsum in viridi cæruleum, alæ fuscæ, rostrum vt etiam pedes cinereum. Hæc ille.

Descriptio ex Georgio Agricola.

Exactiùs Ornithologus: Ispidę, inquit, ex inspectione nostra rostrum est nigrum, rectum, in summo acutum, tres digitos longum. Venter totus, & minores sub alis plumæ colore ferrugineo, vel russo tali, qualis ferè interiorum castaneæ tunicarum est. Pedes breues, rubicundi: in quibus duo longiores digiti ad mediam vsque partem connexi, posteà finduntur. Sunt autem articulati ab imo digiti multis minutis transuersis lineis. Plumæ genua tegunt, inferior pars nuda est. Per medium dorsum a principio eius vsque ad finem caudæ plumæ sunt cærulei coloris diluti, & ad album inclinantis, nimirum in modum splendidæ, vt oculos etiã visu immorantes splendore suo offendant. Pronum caput cum ceruice videtur viridis coloris, transuersis lineis ex albo cæruleis distinctum. Virent etiam alæ, sed interior pars plumarum in eisdem ad purpureum ferè tendit violaceo dilutũ colorem, vt cærulearũ quoq; per mediũ dorsum. Asperguntur & alę lucidis aliquot punctis. Longiores earũ pennæ exteriorẽ partem viridantẽ habent, interior nigricat. Lingua perbreuis est, latiuscula, ac subrubens cũ faucibus, palatoq; Oesophagus valde longus. Ventriculus in infimo corpore iuxta anũ. Adeps russa. Sic Ornithologus.

Descriptio ex Ornithologo.

Quanquã verò adeo exacta sit hæc descriptio, vt nihil addi posse videatur: quia tamẽ olim Ispidã in foro coemptã descripsi, descriptionẽ nostrã hic ascribere nõ pigebit. Magnitudine ferè est Alaudę, ab extremo rostro ad vltimam caudã spithamã propemodum longa. Rostrũ trium digitorum lõgitudine, foris nigrũ, paulatim in cuspidẽ attenuatũ, valde durũ: qua incipit dimidij ferè digiti crassitudine, intus vtrinq; canaliculatũ, & subrubens: in quo hoc est obseruatu dignũ, quod inferioris mandibulæ cuspis superiori nõnihil est longior, eiq; præeminet. Lingua pro rostri portione breuis, sed latiuscula. Ex hac rostri descriptione, vt id obiter dicã, satis patere arbitror, quãtũ Ispida nostra ab antiquorũ Alcyone discrepet, cui ipsi rostrum tum tenue, tum subuiride tribuunt. Collũ breue est, & crassum. Capitis vertex nigro colore decoratur, quem lineæ cyaneæ transuersim plurimæ secant. Ab oculorũ radice, & angulo minore macula excurrit ferruginea ad collum vsq; in albidas aliquot plumulas desinens, quæ tamẽ in extrema superficie etiam colorẽ ferrugineum præseferunt. Ab extremo collo ad caudę principium vsq; per spinã dorsi linea excurrit visu iucũdissima, ex cyaneo colore ad viridẽ nõnihil tẽdens, quæ in vropygio magis dilatatur. Reliquus dorsi color ex obscuro cæruleo, cui viridis aliquid sit admixtũ, componitur: radices enim omnium harum plumularũ nigricant.

Authoris descriptio. Magnitudo. Lõgitudo. Rostrum. Lingua. Collum. Caput.

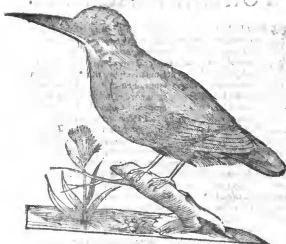
Pennæ exiguæ, quæ remiges vestiunt, ordinibus singulis quaternis pulchellis maculis coloris cyanei saturati transuersim distinguuntur. Remiges pẽnæ inter cęruleum, & viridem colorem ambigunt. Ipsarũ verò alarum interna pars, pectus, venter, & cauda prona ferrugineo diluto sunt insignita.

Alæ.

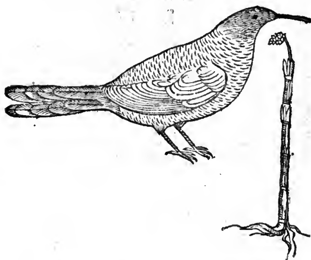
Crura ei breuia, sanguinei ferè coloris saturati. In pedibus insolens obseruatur constitutio: nã duo anteriores digiti ita connectũtur, coniunguntúrq; vt vnus tantùm videatur ad secundũ vsq; articulũ, qui deinceps in duos semidigitos findatur. Tam verò hi, quàm reliqui digiti vnguiculis armantur nigris, exiguis, aduncis. Tertius ex anterioribus, qui separatus existit, paruus adeo est, vt vix extrema vnguis cuspide articulũ secundũ aliorum duorum attingat, vbi nimirũ ab inuicẽ separari incipiunt. Posticus digitus, anticis illis duobus coeuntibus minor est, sed tertio maior, latus, carnosusque. Omnes verò multis transuersis minutis lineis articulari videntur, cùm tamen planta ipsa læuis omnino sit, nec vt in alijs auibus tuberculis inæqualis. Ex his liquidò constat, Albertum Ispidæ rostrum breue, & binos tantùm digitos perperam tribuisse, cùm vtrumque falsum sit. Nec minus Georgij Agricolæ error manifestus euadit, qui rostrum, & pedes cinerea, pectusque purpureum illi ascribit. Descriptæ à nobis modò volucris est icon, quam priori loco exhibemus, posterior verò auiculam repręsentat, cuius ex Indis allatę mihi copiam fecit Hippolytus Augustinus nobilis Senensis Balius, vt vocant; quam quia Ispidæ

Crura.

Iſpida.

Iſpida Indica cum equiſeto.

Iſpidæ Indicæ deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Color.

noſtræ ſit aliquantulum ſimilis colorũ varietate, & pedum conſtitutione, Iſpidam Indicam vocabat; licet noſtrate multò minor exiſtat, vt quę vix Regulũ magnitudine ſuperet: Roſtrum ei oblongum, ſed tenue, colore nigro. Caput valde paruum, quod cum toto collo ex cæruleo ad nigrum tendit. Reliquum corpus vniuerſum ad caudam vſque coloribus cæruleo, viridi, & nigro ad inuicem miſtis eſt conſpicuum, ſed tamen punctis quibuſdam viridis coloris dilutis reſpergitur, præterquam in alis, in quibus ferè ſolus viridis color eluceſcit.

ſcit.Cauda pro ſcorporis portione longiuſcula eſt, tota ferè nigra,niſi quod quarũdam pennarum extremæ oræ in ea vireſcunt. Pedum eadem conformatio, quæ in Iſpida noſtrate, ſed coloris nigri. Iſpidam Indicam aliam vidi apud Leonem Folianum Venetum exiccatã, quæ Iſpidæ noſtræ vulgari dorſo ſimilis erat, ſed longam habebat caudam, caput colore caſtaneæ,roſtrum rubrum,duplo ferè maius, quàm noſtræ, quinque digitos longum,pollicis craſſitudine ea,qua capiti coniungitur parte,& valde acutum.

Cauda.
Iſpidæ alterius Indicæ deſcriptio.
Roſtrum.

LOCVS. VICTVS. NIDVS.

ISPIDA maximè ſolitaria auis eſt. Reperitur in agro Bononienſi media hyeme circa ripas glacie cõcretas.Ornithologus in Germania eodem tempore,eiſdem in locis capi ait,ſibique allatam,quę Ianuarij initio capta fuiſſet. Piſcibus viuit: vnde in varijs linguis alij Piſcatorem ſimpliciter,alij Piſcatorem regis,alij Martinum Piſcatorem vocitant.Circa aquas volare, & piſciculis inſidiari, vermibusq; tradũt Albertus, & Georgius Agricola. Scribit verò author de natura rerum, terram circa aquas roſtro fodere,ibique nidum congerere,ac fœtus facere. Audio,inquit Ornithologus,in arena,vel in ſcopulo aliquo iuxta aquã nidificare nidum forma rotundum conſtruere,eminente in angulum foramine exiguo,mollem ex floribus arundinum: pullos interdum nouem in nido vno reperiri.

Quibus veſcatur.
Vbi nidificet.
Pullorum numerus.

V S V S.

ISPIDAM in cibo improbari ſcribit* Hieronymus Tragus. Et Bellonius, quaſuis aues fluuiatiles,inquit, ſine diſcrimine comedere ſolemus,Iſpidam tamen reijcimus,quanuis piſcibus bonis veſcatur, adeo vt ne ruſtici quidẽ, cùm alioqui magna copia in fluuiorum ripis fœtus harum auium è nidis detrahant,comedunt.Sed eas aut pueris donant,quibuſcũ luſitẽt,aut mortuas exiccãt,vnaque cum pennis ob coloris pulchritudinem aſſeruat. Qui pãnos laneos vendunt,earum pellem cũ pennis aſſeruant, quaſi aliqua peculiari vi aduerſus tineas polleat: vnde & Artra à Gallis quibuſdam dicitur. Vt autem tineas arceat,ſatis eſſe aiunt,in eodẽ loco haberi,& hoc per aliquot annos ſeſe expertos referunt. Sunt qui negent,vt inquit Albertus,fulgure tangi domum,in qua fuerit nidus ipſius,Sunt item,qui nugentur,ac ij præſertim,qui auguria ſectantur,hanc auem conſeruatam in theſauris,augere illos, & paupertatem amoliri. Mirum eſt,quod tradit Hieronymus Tragus,Iſpidam cum pullis ſuis ſuauiter olere moſchi odorati ferè inſtar. Sunt qui carnem eius mortuæ non putreſcere ſcribunt. Vulgò creditur,inquit Albertus,pellem eius detractam (multi vnà cum carne ſeruant,inteſtinis tantùm ademptis)& alicubi ſuſpenſam, pẽnas quotannis tanquam in viuo corpore mutare: quod ego,inquit idem,falſum eſſe expertus ſum in pluribus huius generis auibus per plures annos reſeruatis. Hæc ille. Ego ſimiliter,qui iam multos annos hanc auem in Muſeo ſuſpenſam ſeruo,id nunquam obſeruare potui.

* De Auib. lib. 4. cap. 25.
Ad tineas.
Ad fulmina.

DE ROVSSEROLE, SEV ROVCHEROLE GALLIS DICTA: QVAM BELLONIVS ALCYONEM VOCALEM VOCAT. Cap. LXII.

BELLONIVS, vt alibi dictum eſt,duo Alcyonum genera facit,alterum mutũ, & maius, quod Iſpida eſt,alterum minus,& vocale,quod Gallis Rouſſerole, ſeu Roucherole vocatur: de quo cùm nihil apud alios authores ſcriptum repererim,huc ea tantùm,quæ memoriæ prodidit Bellonius, trãſcribam. Cùm itaque conſtet, inquit, duas eſſe Alcyonis ſpecies, maioremq; à nobis modò deſcriptam vbique locorum frequentem,& obuiam eſſe,de ſecunda dicendum relinquitur,

Alcedo vocalis Bellonij.

Locus. quæ omnium aquaticarum maximè canora est. Loca palustria, fluuiosque carectis abundantes frequentat. Aristoteles eius capite tertio libri historiæ animalium octauo expresſè meminit, Alcyonem vocalem appellans, vt à mox descripta distinguat, quæ si huic conferatur, muta dici queat, cùm alioqui muta omnino non sit: nam aliunde euolans velut clamorem quendam edit, vt coniugem discessus non lateat. Ex cantilenis eius summam percipere voluptatem si quis cupiat, is in fluminis ripa caricibus consita considat, suauissimum ibi, harmonicumque innumerarum ferè harum auium, quas Gallicè Rousseroles appellamus, melos auditurus: quod nisi omnino sensus expers fuerit, modò mœrorem, modò lætitiam, pro cãtus varietate, in animum eius inducet. Etenim non aliter, quàm Lusciniæ in

Rossignol de riuiere. canendo sunt indefessæ, ideoque à quibusdã in Gallia Rossignole de riuiere, idest, Lusciniæ fluuiatiles appellantur. Et rudis profectò, & obtusi cerebri homo dicendus erit, qui vocem adeo canoram ex tam exiguæ auiculæ gutturillo prodeuntem audiens, eam non suspiciat, non admiretur. Vno enim, & eodem spiritu cantum ducit in longum, sæpenumero adeo altum, vt à nullo eburneo plectro vincatur: quandoque verò adeo grauem, vt à nullo confracto poculo grauior edi queat. Nemo item, etsi diligentissimus vocũ obseruator, exactè illam

Vox. imitari nouerit. Inter reliquas verò voces has in primis proferre videtur Toro, Tret, Fuis, Huy, Tret: eoque cantu sæpius repetito totam noctem transigit sine intermissione. Arbori-

Locus. bus prope aquas insidet: ab aqua etenim nunquam discedit. Rustici, qui cantantes sępius audiunt, ad vocis illarum imitationem cantiunculas excogitarunt quasdam, easque obscœnas, vt ingenuorum aures offendant, tantùm abest, vt scriptis mandari debeant. Tentabam tamẽ mutatis quibusdam elementis ad obscœnitatem euitandam (singula enim verba ab f, vel a c incipiunt) eas huc transferre: sed cùm sic omnem venustatem, & leporem amittere animaduerterem, ab incœptis destiti. Aristophanes Græcus author, & Aristotele antiquior, huiusce auis cantum inter omnes alios obseruauit diligentissimè, & sic in Auibus suis optimè omnium his vocibus expressit:

Huc, huc, huc, huc
Toro, toro, toro toro, torotinx
Ciccaban, Ciccaban
Toro, toro, toro, tolililinx.

Vt itaque vno verbo dicam, cantus varietate, suauitateque, & perulcacia omnes alias aues longè vincit: vincit, inquam, & eas etiam, quarum cantus ab omnibus celebratur, Luscinias, Currucas, & Linarias: nam & harum vox minus, quam illius aures oblectat. Adeo autem indefessa est, vt in dumetis dies noctesque integras canendo summo conatu, & pertinacia absumat, audientesque tanti eius laboris miseratione tangantur. Testantur id, qui in arcibus, & vrbibus in paludibus sitis pro custodia vigilant, vbi nempe arundinum copia est, ij enim ex indefesso eius cantu noctù, & interdiù summam capiunt oblectationem. Summis arundinibus insidens pedes Pici viridis habere videtur, cùm tamen Sturnorum, & Merularum similes sint. Illud verò in primis in hac auicula mirum videri possit, quod tanto conatu canit, vt vacillet, trematque toto corpore, & etiam cauda colore est, quo Gallicè Stercot dicta: magnitudine Proyeri: quam interpretamur Miliariam; rostro serrato, Picæ Græcæ, (Collurionis, seu Lanij) quodammodo simile. Plumæ capitis longiores cristæ quandam speciem præseferunt. Crura eius & pedes mediocri longitudine, colore cinereo. Volatu non admodum valet. Alas instar Alaudæ cristatæ concutit. Plinius tres huius auis species facere videtur, dum scribit. Alterum genus earum magnitudine distinguitur, & cantu. * Minores in arundinetis eanunt: sed reuera in duas tantùm distinxit species: id enim ex Aristotele transtulit: qui duo tantùm eius constituit genera, alterum vocale, & valde canorum, multòq. minorem, de quo hic est sermo, alterum mutum, de quo superiori capite dictum est. Credidi aliquando Alcyonem hanc vocalem migrare hinc, ac hyberno tempore ob frigora à nobis discedere: secus verò rem sese habere posteà cognoui. In Cænomanorum, & Turonensium agro Rousserole Gallicè appellatur à colore rubro, alijs Roucherole à rouche, idest, carectis, in quibus interdiù degit. Aliter, quàm Alcyon maior nidum construit: illa enim in foramine aliquo vel ripæ, vel littoris nidulatur, hæc verò inter arundines, & carecta nidum ex arundinaceis festucis ædificat. Sena vt plurimùm oua parit, & quinque, sexuè excludit pullos. Nidum si quis inuersum aspiciat, adarcen primo intuitu referre videtur, quam seplasiarij pilam marinam vocitant. Vt verò quod de eo sentiam liberè dicam, existimo quicquid de nido, & diebus Alcyonijs memoriæ prodiderunt veteres tantùm minori Alcyoni competere. Ipsida enim cùm humi nidulentur. hæc verò in propatulo in paludibus, liquidò constat, de quanam intelligendum. Quare veteres cùm viderent, nidum huius auis pelago adeo proximum, mirabantur, fluctibus non obrui. Hæc Bellonius. Cæterùm eiuscemodi eius auis mihi veterum Alcyon non videtur, neque etiam verè scribit, Aristotelem duo Alcyonum genera facere; de qua re diffusè suprà actum est, nodusq; hic, ni fallor, satis, superq; fuit dissolutus.

Descriptio. Color. Magnitudo. Rostrum. Volatus. * Lib. 10. c. 32. Etymum. Nidus. Ouorum pullorúque numerus.

DE CAPELLA, SEV VANNELLO. Cap. LXIII.

ORDINIS RATIO.

SIG. Gelenius, vt alibi annotaui, Alcyonem in mari eiusdem generis esse putat cum ea, quæ circa aquas dulces degens vulgò nobis Pauonzino, idest paruus Pauo appellatur, Aristoteli Aex, vt optimè conijcit Bellonius. Gaza Capellam vertit, Barbari Vanellum vocant. De hac igitur post aues Alcyones putatas non incongruè aliquid dicemus, tum dicta de causa, tum etiam maximè, quia pulchra illa colorum varietas, quam Aristoteles Alcyoni tribuit, in illa reperiatur.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

TVRBANT sæpe nomina diuersis eadem rebus indita animos lectorum, sicut in hac quoque aue vsu venit: nam aliquot habet synonyma, quæ alijs etiam auibus, rebusq; attribuuntur. In primis in compluribus Galliæ locis, teste Bellonio, vocatur Dixhuict per onomatopœiã. Dixhuict autẽ illis sonat octodecim. Literatores pleriq; omnes Britannici, inquit quidã Anglus Vpupã eam nominant auẽ, quam Barbari ab alarum strepitu Vanellum nuncupãt, & ipsi sua lingua Lapuuingã vocant. Sunt etiam, inquit idem, in inferiore Ger- Dixhuict.

te Germania literatores aliqui,qui Fulicam Kyuittan ſuam (Kyuittà illis Vannellus eſt) eſſe volunt. Ex eo forſan opinionem ſuam adſtruentes, quòd apud Plinium Fulicæ cirrum tribui legerint. Sed cùm Kyuitta nec auis marina ſit (Virgilius enim Fulicam marinam fecit) nec aquatica, ſatis liquet, eam non eſſe Fulicam. Sunt quidem Vanelli Larorum, & magnitudine, & leuitate, & ſimiliter clamoſi: vnde per onomatopœiam vtriſque inditum nomen. Nam à Germanis Oceani accolis Lari etiam Gyfitz appellantur, qui tamen alijs multis differunt. E Larorum autem genere etiam Fulica veterum eſt. Kyuittæ etiam nomine, teſte Ornithologo, aliqui Germanicè & Vannellū, & Pluuialem auem à vulgo Himmelgeiſz appellari, ideſt, cæleſtem capram, eadem fortaſſe ratione, qua auis hæc noſtra Capella dicitur. Hieronymus Tragus neſcio quas aues (videntur autem de Gallinaginum genere) Germanicè Bruchſepſlin, vel Habergeiſslin vocitari ſcribit, quaſi Capellas auenæ dicas, quòd hæ

Capellæ auenæ.

Gallinulæ ſylueſtres, fortè in agris auena conſitis reperiantur, & vocem caprinæ ſimilem ædant. Bellonius [a] Vannellum hunc Æga Ariſtotelis eſſe conijcit, & etiamnū apud Græcos ita nominari aſſerit, licet alijs eodem teſte Ταὼς ἄγριος, ideſt, Pauo agreſtis quoque dicatur, eò quòd criſtam in capite erigat, inſtar Pauonis, vel Alaudæ criſtatæ. Cur verò Aex nomineiur, cauſam eſſe putat Bellonius, quia clamans æx, æx præferre videatur. Ornithologus verò huius nominis etymum ſic inueſtigat. Vnde verò, inquit, capræ nomen ei contigerit, cùm auis nobis incognita ſit (poſtea tamen nouit, nam & eam deſcripſit, & eius hiſtoriam ſcriptis mandauit) non facilè eſt diuinare. Nam vel voce, vel aliqua corporis parte, vt capite, quemadmodum & Capriceps auis, vel oculorum colore (quem Caprinum, αἴγωπον vocant) ad capram quadrupedem fortè acceſſerit. Sic & Glaucium Anaticula ab oculorum colore nominatur. Hæc Ornithologus. Ego potius cum Bellonio à voce ſic dici putem.

[a] In ſing. ca. 10.
Aex.
Pauo Agreſtis.
Aex cur ſic dicta.

Idem Bellonius hanc auem veteribus Latinis Parcum fuiſſe dictam exiſtimat. Inter criſtatas aues, inquit, præter Capellam [b] (Vanneau) Gruem Balearicum (Le Bihoreau) Vpupan (La Huppe) Pauonem (Le Paon) Galeritam (L'Alouette) & aliquando Hæmatopodem (L'Aigrette) & Ardea (L'Heron) nullam noui: quapropter Capellam eſſe veterum Latinorum Parcum exiſtimo. Multæ quidem ſunt aues, quæ criſtatæ videntur: reuera tamen non ſunt. Hanc Bellonij coniecturam reijcit Ornithologus, & meritò. Recitans enim illa verba [c] Plinij. *In capite paucis animalium, nec niſi volucribus apices: alijs aliter, Phaſiana corniculis, Præterea Parra* (aliàs Parro) Hermolaus, inquit, pro Parro habet Parco, quod quidem nomen nondum hactenus ſe legiſſe fateiur, vt mirer, Bellonium ſcribere nomen Parci apud Romanos veteres extitiſſe. Sed vt Parcum legas, nō tamen Vannellum auem eo nomine accipi licebit, cùm cornicula illi non conueniant. Non enim inſtar Phaſianæ cornicula habet Vanellus noſter, ſed apicem ſimpliciter, vel ex plumis criſtam ſimplicem à medio vertice retrò extenſam. Cornicula verò vtrinque eminent, vt in Bubone, & alijs quibuſdam nocturnis auibus. Quamuis Parræ potius legerim vt codices noſtri habent (vel Paræ per ſimplex r) quæ & nocturna auis eſt, & alijs quoque authoribus memorata. Impoſuit fortè Bellonio, quod in corollario Hermolaus ſcribit his uerbis. Differt ab Alauda & Parcus, etiamſi quidam negant (confuderunt fortè aliqui, eò quòd utrique apex tribuatur, Sed Plinius ipſe ſiue Parrum, ſiue Parcum legas, loco iam citato à Galerita liquidò ſecernit) eſt autem Parcus auicula Columbo minor, ſubtus candida, cæterò Pauoni ſimilis, & criſta quoque Vanellum quidem his verbis ab eo ſignificari non eſt dubium. Hæc Ornithologus. Ineptè ſanè author de natura rerum, & Albertus hanc auem veterum Stymphalidem eſſe putant, hoc vno, ut uidetur, argumento decepti, quòd cirrata ſit: tribuit autem cirros etiam Stymphalidi Plinius; Nominari uerò Vanellum, apparet, imitatione nominis Gallici un Vanneau, quanquam per n ſimplex: licet Vannellum etiam per n duplex ſcribi tradat, qui hoc nominis illius etymum refert: Fortè, inquit, quòd alis inſtar uanni, aut uentilabri, commotis ſtrepitum exciter.

Parcus auis.
[b] De auib. li. 4. cap. 17.
[c] Lib. 11. ca. 37.
Vanelli etymum.

In Italia circa Patauium Pauonzino dicitur, quaſi Paruus Pauo, Venetijs Paon, ideſt, Pauo, alibi & Bononiæ Paonzello, quaſi paruus Pauo. Quæ nomina quidem, ut annotat quoque Bellonius, optimè conueniunt: Pauoni etenim non parum ſimilis eſt: nam & hic apice decoratur, colorq. pro diuerſo ad lucem poſitu variat. Bononiæ etiam dicitur Filicetta, cuius rationem me ignorare fateor. In Gallia quoque teſte Bellonio, diuerſa ſynonyma obtinuit. Aliqui Vanneau dicunt, alij Dixhuict, per onomatopœiam: nam canens Dixhuict proferre uidetur, alij Papechieu, Luſitani Bybe, Heluetij ein Gyfytz ab imitatione uocis, alibi Gyuuitz, uel Gybyaz, Murmellius ſcribit ein Kyuuitz; alibi ein Zvveiel, ein Gruner, oder Blavvgruner, Gyfitz ad differentiam Pluuialis. Hieronymus Tragus inter aues, quæ in Germania edantur, nominat Bgitzen, haud ſcio, an Vanellos intelligens inquit Ornithologus. Angli à Lapuuing ab implicatione alarum frequenti: nam vuieg illis eſt ala, Lap implicare,

Filicetta.
Lapuuing & eius etymum.

plicare, vocant etiam à Grene Pluuer, id eſt pluuialis viridis. Hollandi, vbi copia eſt, een Kiuidt: Illyrium Czieyka, Turcæ GulguruK.

GENVS. DIFFERENTIAE.

SIG. Gelenius, vt iam dixi Kiuittam, ſiue Capellam noſtram Alcyoni congenerem facit: rectiùs fortè Ornithologus Pluuiali: nam, inquit, & nomen commune ambabus tribuitur, adiecta tantùm coloris differentia. Vanellos etiam candidos (Kiuittas candidas) idem Ornithologus reperiri ſe audiuiſſe ait, niſi fortè de Laris candidis id accipiendum eſt. *Vanelli candidi.* Item Vanellos ſine criſta, eoſq; aliquando colore fuſco, & maculis varijs Brugis in Heluetia obſeruaſſe: *Vanelli ſine criſta.* ſed non ſatis meminiſſe, an eadem ſit Pluuialis Gallorum: nam & illa, inquit, de genere Vanellorum eſt ſine criſta. Item quærendum eſſe ait, an eiuſdem generis ſit auis Tremulus dicta in regimine Salernitano, quæ inter aues ſalubres numeratur. *Tremulus auis.* Hæc vt plurimùm prope mare verſatur, inquit Arnoldus in ſuis annotationibus, minor Gallina, coloris fuſci, altè clamans, & velociſſimè volans: quæ cùm ſuper terra incedit, ſemper tremit cauda, vnde, & nomen. Hæc ille, qui pariter, vbi apud Etymologum hæc leguntur: Ἶβις (apud Hesychium vltima per ypſilon ſcribitur, Ἶβυς, & Ἶβυξ) genus eſt auis clamoſæ, vnde & Ibycus nomen proprium, & Ἰβυλιῶσαι ὅπερ κατὰ μεταφορὰν λέγεται βαυλιῶσαι, legendum ſuſpicatur, ὅπερ κατ᾽ ἀφαίρεσιν λέγεται βαυίσαι: aut legendum eſſe per metaphoram, & βουλιῶσαι in fine abundare. Hancq; ſanè auem per onomatopœiam dictam videri, & cum clamoſa ſit, ac vocis ſimilitudo accedat, de genere Vanellorum forſitan eſſe.

FORMA. DESCRIPTIO.

VANELLVS, inquiunt author de natura rerum, & Albertus, auis eſt pulchra, Columbina magnitudine, criſtato capite, vt Pauo, in collo viridi colore, & lucente, reliquo corpore varia. Turnerus ſic deſcribit: Cornice minor eſt, plumis ferè viridibus, & nigris per totum dorſum, & caput: ventre albo: longa, & ſemper erecta in capite criſta plumea, alis obſ. prioribus. Ego, inquit, Ornithologus, ex præſenti inſpectione olim deſcriptionem huius auis reliqui huiuſmodi. *Deſcriptio ex Ornithologo.* Coloribus eſt elegantiſſimis, per totum dorſum viridi, maculis quibuſdam purpureis vtrinque *Color.* Alæ partim virides, partim cæruleæ ſunt: extremæ verò, & longiores earum pennæ *Alæ.* nigræ, quæ inuerſæ præ atro colore ſplendent. Venter & alarum interior pars plumas habent albas. Cirrhi à capite retrorſum tendunt, ex pluinis nigris, oblongis conditi. Roſtrum *Roſtrum.* nigrum ſeſquidigiti longitudine. Sunt etiam plumæ ſubruſſæ circa caput, & ceruicem. Sub roſtro, & prona colli parte albicant. In pectore color ex viridi, nigro, cæruleoq;, mixtura videtur in plumis: ſed earum quoque extremitates per quoſdam ordines albicant. Totius auis longitudo eſt circiter dodrantem, & palmum manus mediocris, qui ſunt digiti ſexdecim. *Longitudo* Hæc Ornithologus. Exactiſſimè, ac diligentiſſimè quoque hanc auem deſcribit Bellonius his ferè verbis: *Deſcriptio ex Bellonio.* Magnitudine Pluuialem vix excedit. Denſis admodum plumis contegitur, quæ in radicibus ſuis, quæ corpus attingunt, omnino nigricant: color enim alius eſt in parte exteriori. Auis inuerſa ſupinaq. collocata, & alis eius extenſis magna plumarum pars *Magnitudo.* in ventre, & in femoribus niuei ſunt candoris. Alæ in ſuperiori parte quoque niueæ, in inferiori nigricant: plumæ ſub cauda pulcherrimè ad ſpadiceum ferè tendunt. Tibiæ longiuſculæ, & femora prope genua pennis glabra, rubent. Internos digitos binos membrana iungit, qua caret tertius, qui extimus eſt. Poſticus admodum eſt exiguus. Colli plumæ nigerrimæ nigrum etiam torquem efficiunt, vt in Menilis Allobrogum. Guttur maculis albis, nigriſq; diſtinguitur. Aque hi quidem inuerſæ auis colores exiſtunt. Quod ad ſupernas partes attinet, roſtrum habet breue, & nigrum: *Roſtrum.* linguam albam, & canaliculatam. Pars capitis ſuperior tota nigra, ſplendenſq; & varijs coloribus miſtis adinuicem gemmans. Alba macula ad roſtri radices vtrinque conſpicitur. Supercilia linea candida inſigniuntur, ſupra quam nigra altera minor excurrit. Apex, ſeu criſta à vertice, non à fronte, vt in Galerita emergit, quo fit, vt ceruix gracilor appareat, minuſq; plumoſa: ea quinque, aut ſex conſtat plumis, nigris, tenuibus, ac longiuſculis, ex quibus duæ anteriores longitudine reliquas excedunt. Alarum plumæ gemmanti colore euariant, vt caput, adeo vt ex viridi ad rubrum

tendere

Capella ſeu Vannellus.

tendere videantur Vropygium coloris est spadicei. Cauda in extremo nigra, cæterò alba, præter duas vtrinque extimas pennas, quæ omnino candidæ sunt. Alæ pro corporis portione grandiusculæ. Mas à fœmina parum differt, & eodem est colore. Auis est admodum pinguis, & hepate magno, quod in duas partes vtrinque diuiditur. Fel in ea reperire non potui. Intestinum eius appendices habet, quod quidem ei cum multis alijs auibus commune est. Ego cùm hanc auem præ manibus haberem, & diligentissimè considerassem, ijs, quæ ab Ornithologo & Bellonio dicta fuere, quod ad eius descriptionem attinet, nihil adijci posse cognoui: quapropter ne actum agerem, illorum authorum descriptionibus acquieui. Cùm autem discucuissem, lapillos multos in eius ventriculo inueni.

MORES. INGENIVM.

VANELLVS, inquiunt author de natura rerum, & Albertus, cùm hominem etiam à longè nido suo appropinquare senserit, egressa statim de nido, cum clamore occurrit. Sicq; stulta, dum hominem è nido suo repulsuram se sperat, ipso clamoris indicio nidum perdit, quem progressus homo spoliare contendit. Sic illi. Verùm vt Ornithologus testatur, sunt qui dicunt, hanc auem, dum pullos fouet, ad hominem, à quo nidum inquiri suspicatur, proximè accedere, & velut deditionem simulare, donec paulatim à nido abducat; quod de Perdicibus, & de Chenalopece annotatum est. Idem mihi affirmauit Batauus quidam vir non indoctus, & fide dignissimus: addebatq; insuper, tanto audacia eam se hominibus offerre, vt ceu impetum in eos facere videatur, eosq; assiduis vsque clamoribus persequi, donec tam longè abierint, vt de nido inueniendo non amplius suspicetur. Item cùm magna ibi sit illarum copia, fieri vt multæ sæpe simul vnum hominem ita persequantur, paulatimq; modò hanc, modò illam prout nimirum longius ille à cuiusque nido abit, auolare, & tandem omnes, cùm nidos suos iam tutos credunt.

Capellæ stultitia.

LOCVS. VICTVS.

CAPELLAM vbique locorum notam esse scribit Bellonius, versatur, teste [a] Aristotele, circa lacus, & amnes, vermium gratia, vt affirmat, quibus solis victitat. Idem ait, etsi ad aquas accedat, eas tamen non ingredi; in planis locis erica consitis plurimùm degere, & ad populandos vermes ab Anglis sæpe in hortis ali. Muscas etiam, vt ait [b] Bellonius, inter volandum capit, Hirundinis, Hæmatopodis, & Crecis instar. Non solùm verò vermibus, verùm alijs omnis generis animalculis vesci idem asserit, quæ in segetibus reperit, limacibus, scarabeis, cicadis, brucis: deglutire etiam albos lapillos, & hoc illi cum reliquis auium generibus commune esse.

[a] Hist. lib. 8. cap. 3.
Aquas cur petat.
Quibus victitet.
[b] De Auib. lib. 4. c. 37.

VOX. VOLATVS.

EX Germanico nomine Gyfitz, vel Kyvuitt, item Gallico Dixhuict, quæ per onomatopœiam facta esse antè diximus, qualem vocem hæc auis ædat, constare potest vnicuique. Bellonius caprinam æmulari ait, indeq; Æga, idest, Capram Aristoteli, & modernis Græcis vulgò appellari. Alibi verò dum clamat æx, æx proferre asserit, indeq; nomen. Æstate, eodem teste, sola volat, hyeme gregatim, & tam frequenti numero, vt prata etiamsi amplissima vix totum agmen capiant: vnde mirum non est, si gregatim capiantur, vt tradidit Ornithologus. Velociter volare ipsam ait idem Bellonius, & dum volat, magnum strepitum ædere. Circa nidum suum, inquit, circumuolitare solet. Lapuuinga Anglis dicitur ab implicatione alarum frequenti, Alis est obtusioribus, & inter volandum magnum strepitum ædentibus, vnde & Vannellus à barbaris dicitur. Hinc mulieres per contumeliam aliqui in Gallia Vanneauz, idest, Vannellos vocant, vagabundas puto, inquit Ornithologus, & inconstantes, aut fortè clamosas.

Volatus.
Vanneauz Galli quas mulieres dicant.

VSVS IN CIBIS.

[a] De Auib. lib. 4. c. 17.
Quæ aues suauissimæ habeantur.

AVES, quæ non exenteratæ coqui consueuerunt, inquit[a] Bellonius, suauissimæ habentur: in quarum numero est Capella, & meritò: nam cùm parua auicula sit, adeo pinguescit, vt saginata videatur. In Gallia in delicijs habetur, & eodem quo lepus pretio venditur, cùm aliàs Pluuialem magnitudine non excedat. Ornithologus pariter in cibo commendari scribit, sed minus, quam Pluuiales. Mihi, inquit, aliquando gustanti, & boni saporis & alimenti probi, sed leuis & tenuis (propter assiduum volandi exercitium nimirum) huius auis caro visa est. Bononiæ quoque, vbi ferè semper non pauca copia in foro venalis præstat, inter aues palato gratas, & boni succi habetur, sed copia vilescit.

CAPIENDI RATIO.

AVCVPES nostri, vt mihi retulerunt, ad hasce aues capiendas, retia in paludibus, alijsq; aquis tendunt, mortuis aliquot ibidem ceu viuis collocatis. Ad has enim aduolantes, & assidentes capiuntur tam frequenti sæpe numero, vt aliquando sexaginta simul vna vice illaqueentur.

DE PLVVIALI. Cap. LXIV.

ORDINIS RATIO.

PLVVIALI dictæ aui locus conuenientior, quàm hîc post Capellam, seu Vannellum dari nequit: cui nimirum & moribus, & corpore non parum similis est, eisdemq; ferè cibis victitat: adeo vt congener ei à plerisque existimetur: & vtraque apud aliquot nationes commune nomen obtineat.

SYNONYMA.

Piuier. Pluuier, & eius etymũ.
[b] De Auib. lib. 5. ca. 18.
Guillemot.

IN Bononiensi agro Piuier dicitur, nomine à Gallorum Pluuier, fortè dimanante. Sic enim in tota Gallia audit, vt testis est Bellonius, qui sic dictam putat, quòd pluuiarum tempore faciliùs capiatur. Idem populi[b] Pluuialem iuniorem Guillemot appellant. Longolius Germanicè vocat ein Puluier, ein Puluer, aliqui Pulrolz; quæ nomina omnia à puluere deducta esse Turnerus existimat, eò quòd sit pulueratrix. Heluetijs, inquit Ornithologus, incognita, aut certè rarissima hæc auis est. Appellari autem potest ein gravver Gyfitz, hoc est, Vannellus fuscus: nam Angli etiam, vt audio, auem subuiridem nominant Pluuialem viridem a grene Pluuer. Longolius, & Aristotelis Pardalum esse suspicantur. Ego nondum assentior. Neque enim colore toto cinereo est Pardalus. Sic ille. Cùm verò Pluuialis duo sint genera, vt mox dicetur, eam, quæ tota ferè est cinerea, & à nostris aucupibus Piuier montana appellatur, Gallis verò Pluuier gris, fortè quis non incongruè Pardalum Aristotelis dixerit. Idem Ornithologus dubitat, an hæc Plutarchi Rhintace esse possit, fortè quia nihil in huius intestinis excrementi reperiatur, quod de Rhintace ille tradit. Ego quid de Rhintace sentiam alibi dixi. Bellonius, quomodo antiquis vocetur, se ignorare fatetur.

GENVS

GENVS. DIFFERENTIÆ.

VANELLO congenerem esse Pluuialem alibi dictum est. Duo eius genera, flauescens vnum, quod Gallis Pluuier, & nobis Piuier simpliciter dicitur, cinereum alterum, quod illi Pluuier gris, nos Piuier montano dicimus, quod posterius nos esse Pardalum Aristotelis suspicamur. Rustici, inquit [a] Bellonius, qui hasce aues ad vrbes vænales ferunt, & cupediarij quidam earum priuatim Guillemot appellant, ac si specie differrent; cum colore tantùm varient: nam Guillemot Pluuialis est iunior, cui nondum primæ pennæ deciderunt.

[a] De auib. lib. 5. cap. 18.

Guillemot.

FORMA. DESCRIPTIO.

PLVVIALIS, inquit author de natura rerum, auis est prope ad magnitudinem Perdicis, varijs pennis ornata, croceo, & albo, nigroque distincta. Quæ quidem descriptio quomodo Pluuiali nostro accommodari possit, non video. Longolius cinerei coloris esse dicit, magnitudine paulò Turture minorem, cùm Turture sanè maior sit, pēnas, inquit, habet ad cinereum colorem proximè vergentes, quarum singulæ singulis flauis maculis sunt respersæ, & ea auicula, quam Mollicipitem (auis illius, inquit Ornithologus, quam nos Lanium appellauimus, genus vnum Mollicipitum esse conijcit Turnerus) esse conijcio, multò maior est, Fieri potest, vt eius auis plures sint species. Bellonius plumas eius lutescere scribit, non tamen omnino esse luteas, sed maculis luteis respergi. Columbi præterea illi magnitudinem tribuit, & ceu peculiarem notam addens, tres tantùm habere digitos ait, Alibi, Ex auibus omnibus, inquit, nullam vidi, quæ non quatuor digitos haberet, excepta Pluuiali, & Pica marina, vt vulgò vocant: & alijs duabus, quarum altera Gallis Guillemot dicitur, altera Cã ne petiere. Idem marem, & fœminam eodem colore insigniri scribit, adeo vt ab inuicem dillingui nequeant. Idem Pluuialem iuniorem describit ferè sic. Minor quidem est; sed rostro nigro, rotundo, breui, & acuto, vt Pluuialis simpliciter dicta. Tres tantùm digitos habet. Vētre est albo, capite, collo, & dorso, & alis colore castaneæ, & albo, ac velut terreo: sed plumarum extremitates videntur Phœniceæ. Remiges alarum pennæ in extremo nigricant. Cauda breuis est, in extremo nonnihil albicans. Pinguissima est in hoc auium genere, & saporis suauissimi. Hæc Bellonius. Ad cuius descriptionem hæc auis planè accommodari potest.

Magnitudo. Color. Pluuialis minoris Guillemot dictæ descriptio.

Ego Pluuialem olim sic descripsi. Palumbi est magnitudine, spithamam, & palmum longa ab extremo rostro ad vltimam caudam vsque. Rostrum ei breue, rotūdum, nigrum, acutum, & in extremo nonnihil aduncum. Lingua triquetra; totum inferioris rostri canalem implēs, prona parte ferè cornea, retusa. Pennæ superiæ, fusco, albo, luteoque colore ita distinguuntur, vt serratæ appareant: cauda quoque lineis fuscis, luteis interseçatur. Tota ferè prona pars candida quidem est, sed cui etiam satis insignes maculæ fuscæ, & flauæ insperguntur. Pedes subnigri, vt etiam crura. Postico digito caret. Inter anticos tres membranula interijcitur, maior inter medium, & externum, minor inter eundem, & internum. Vngues nigerrimi. Fœmina à mare nihil, aut parum differt.

Descriptio authoris. Magnitudo. Longitudo. Rostrum. Lingua. Color. Cauda. Pedes.

LOCVS. VICTVS.

FREQVENTEM admodum in Gallia esse scribit [a] Bellonius, licet alioqui, inquit, apud alios populos rara auis. Mirum verò est, quāta copia in Galliæ vrbibus hyeme vænalis prostet. Idem scribit, numerosissimè in agro quodā Gallico capi, qui Gallicè la Beusse dicitur. Ornithologus rarissimam esse in Heluetia asserit. Bononiæ non rarò in foro vēditur. Viuit plurimùm, inquit circa lacus, quanquam & in agris quoque sæpe capiatur præclara ista auis, quam Romano nomine à puluere fortè Germani appellant. Est enim puluerατrix. Bellonio teste, campos humidos amat, vt humum teneram faciliùs fodiens, vermes inde eruat. Frequentat etiam, vt idem ait, campestria pinguia, & inculta. Solo aere viuere dicitur, ait author de natura rerum, argumento, quòd licet pinguescat, nihil tamen vnquam in eius visceribus repe-

Vbi copia. [a] De auib. lib. 5. cap. 18. Vbi libenter degat. Ex quibus viuat.

Pardali Bellonij congener roſtro longiori.

Pluuiali mas.

reperiatur. Sed id omnino negat Albertus. *Pluuiales aues*, inquit, *quanquam propinguet aliqui ſo lo aere viuere putant, quoniam in ventribus earum nihil inuenitur: ſed eius rei cauſa eſt, quia inteſtinum ieiunum ſolum habent: in quo nunquam aliquid inuenitur: Et hoc in multa animalia cadit, vt alibi oſtendimus. Aër certè elementum purum nutriendo corpori accedere non poteſt.* Alberto ſuffragatur Bellonius, ſcarabeos adhuc in diſſecta inueniſſe ſeſe affirmans. Veſci etiam omnis generis vermibus, quos in ſegetibus inuenit. Aliqui præterea, referente Ornithologo excrementa Lumbricorum ab hac aue edi aſſerunt. Idem Bellonius auem migratoriam eſſe teſtatur, & liquatis iam niuibus vix conſpici: licet quadrageſimali etiam tempore aliquando appareat: æſtate autem nullam in Gallia cerni, & vêre paucas admodum, quòd per ea tempora in alijs regionibus nidulationi, & pullis excludendis, nutriendisque operam nauet. Item Lõgolius, quanquam Ariſtoteles, inquit, auem minimè aduenam, ſed ſemper conſpicuam, vt Coruos, & Cornices eſſe teſtatur: id quod fortè verum eſt in Græcia, regione longè feruẽtiore, quàm noſtra. Nam apud nos nulla prope auis eſt, quæ per hyemem, aut locum non mutet, aut non lateat. Hæc ille: qui etiam eam gregatim volare docet, neque temerè à quopiam ſingularem cerni: & Bellonius non minori numero, quàm quinquagenario conſpici tradit, volaturasque ventum ſequi, & raro aduerſo vento volare: denique & curſu, & volatu admodum valere.

CAPIENDI RATIO. VOX.

Quomodo capiantur.

CVM gregatim volitent hæ aues, gregatim etiam capiuntur. Capiuntur autem, vt teſtatur author de natura rerum, & Albertus plumbatis baculis ſupra volantes in aerem proiectis. Sic enim territæ, humiliùs volant, & in retia prope terram expanſa incidunt. Sed quia huiuſcemodi capiendi ratio aſtu non caret, ſcituq; digna eſt, placuit quæcunque hac de re prodidit Bellonius hic adſcribere. Scribit autem hunc ferè in modum: Ruſtici lucro allecti, nam carè væneunt, in tota Gallia earum aucupio ſummopere incumbunt. Pluuiales diluculò ſe inuicem vocant huit huit clamitantes voce ſibilo ſimili, qui porrectis labijs edi ſolet. Noctù item ſolæ degunt, interdiù gregatim: vnde ſummo mane diuerſis in locis ſparſæ conſpiciuntur, quartamque aut dimidiam miliarij partem occupare. Imminente die, vt ſimul conueniant ſibilum, quem diximus, emittunt, ſe mutuò vocantes. Vna eſt in toto grege, cui reliquæ tanquam regi obediunt: Hæc voce cæteris præualet, & magis ſonora eſt, quam omnes non ſolùm optimè agnoſcunt, ſed ad auditam vndique confluunt. Aucupes Appellatorem vocant, (l'Appelleur) eamq; probè norunt: nam & diutiùs canit, & dum ſibilat, Hui, Hieu, Huit proferre videtur. Capturi veſperi vna frequenti numero conueniunt, ſingulis ſuus aſſignatur locus, vbi diluculo regis vocem obſeruet: quem vbi cæteras conuocantem audiunt, eo omnes ſeſe conferunt, totum auium gregem ad eum locum aduolaturũ nõ ignari, & cum iam prope adeſſe gregem conijciunt, ad ſagittæ iactum inuicem ſecedunt auium volatus obſeruantes. Quiſque baculos plumbatos ſecum fert, vnus tantùm rete (Harnois Gallicè vocant) portat, & quàm fieri licet propius eis (ſunt autem timidiuſculæ aues) in apertis campis tendit. Reliqui interim à tergo ſequuntur, & ab omni parte; vtq; propiùs accedere queant, humi ſeſe proſternunt prono ventre: cùmque rete iam extenſum vident, & aucupem ad ipſum trahendum iam paratum, clamore elato ſurgunt, baculisq; plumbatis in aerẽ proiectis, terrent Pluuiales, & euolare cogunt. Ille verò, qui retia ſeruat, aduentantes, ſune tracto, in rete concludit. Quippe qui baculos illos plumbatos in aërem proijciunt, illos demiſſiùs volare cogunt, & ſic in inſidias præcipitant: alioquin cùm aues ſint volaciſſimæ, ſeſe altiùs efferrent, nullaq; earum caperetur. Similem hiſce auibus vocem tribuere Anglus quidam videtur etiam, inquiens: Si auis illa Pardalus ſit, quam eſſe ſuſpicor, celerrimè currit, & ſibilum, quem paſtores, & aurigarum pueri labijs porrectis edũt, voce imitatur. In Belgio, vt audio, aucupes ſibilum illum tam exactè imitari norunt, vt Pluuiales, quæ ibi ſunt ſatis frequentes, eo ædito, ad locum venire cogant, vbi poſita ſunt retia, iuxta quę, vt faciliùs alliciantur, allectrices etiam Pluuiales mortuas collocant. A noſtris aucupibus eadem, qua Vanelli, licet minori numero, ratione capiuntur.

Pluuialium Rex.

Appellator Pluuialiũ.

VSVS IN CIBIS.

AVTAE sunt in cibo, inquit Ornithologus, & in magnis habentur delicijs:& viridibus,quos aliqui priuatim Vannellos vocant,præferuntur. In hominem delicati cibi nimium appetentem, ne Pluuiali quidem apposita contentum fore,alicubi tanquam prouerbio dicitur. Sunt è vulgo,qui negent,eam cibo solido vesci, proinde ne exenterandam quidem existimant, vt & alias quasdam lautas,& opiparas aues. Hæc Ornithologus. Bellonius pariter in Gallia inter cupedias haberi scribit, & licet maxima illic earum copia capiatur, eodem,quo lepus tamen pretio aliquando venundari. Idem iunioribus, quæ Guillemot dicuntur,tum pinguedinis,tum saporis ratione primas adscribit.

Prouerbiũ in homines delicati palati.

Quæ præferantur.

DE PLVVIALI CINEREO, SEV PARDALO ARISTOTELIS. Cap. LXV.

ST & alterum, inquit [a] Bellonius,Pluuialis genus,cinereum, luteo omnino simile, sed maius, & corpulentius. Esse tamen ex Pluuialium genere liquidò constat. Etsi enim plumarum colore differat,eodem tamen est corporis habitu. Item nisi posticum digitum paruum haberet, quo Pluuialis altera omnino caret, nulla alia nota,præterquam colore distingueretur. Gallinarij vocant Pluuialem marinam (Pluuier de mer) Mea tamen sententia illa fortè fuerit, quam cæterorum Pluuialium regem esse, & Appellatorem vocari suprà diximus. Plumas habet Laro colore valde similes,rostrum alijs longius, ac ferè Meropi æquale: & vno verbo dicam, rostro, cruribus, pedibus, & plumarum delineatione Pluuiali luteæ simillima est. Hæc Bellonius. Mihi verò huiusmodi auis Aristotelis Pardalus esse videtur, tum quòd tota ferè sit cinerea, veluti de Pandalo prodidit ille, tum etiam, quòd vt Pardus, à quo Pardalus dicta fuisse videtur, maculata sit. Qui eam ad me attulerunt aucupes nostri Piuier Montano, id est, Pluuialem montanam appellabant. Hanc ego sic descripsi. Pluuiali simpliciter dicta est aliquantò maior, Rostro paulò crassiori, & longiori. Posticus digitus ei admodum est exiguus. Tota ferè auis est cinerei coloris, & multis vndique respergitur maculis, quæ inter cinereum, & castaneæ colorem ambigunt. Remiges alarum pennæ, rostrum, femorum pars prope genua, quæ plumis est nuda, crura, & pedes nigricant. Cauda admodum exigua, & breuis: Alæ longæ caudam excedentes. Hoc genus apud nos alteri saporis suauitate præfertur, & Phasianis non cedere existimatur. Cùm verò hanc auem esse Aristotelis Pardalum conijciamus,hîc quæ de Pardalo ille memoriæ prodidit, adijciamus, ne omnino temeraria videatur coniectura. *Pardalus,*[b] inquit,*etiam auicula quadam perhibetur,quæ magna ex parte gregatim volat,nec singularem hanc videris. Colore tota cinereo est, magnitudine proxima Mollicipiti, sed pennis,& pedibus bonis. Vocem frequentem, nec grauem emittit.* Apud Hesychium πάρδαλις legitur auis quædam, sed vbi apud eundem, & apud Varinum γράναλος legitur, auis tota cinerea, suspicatur Ornithologus, corruptum esse vocabulum pro Pardalo, quæ vt dixi Aristoteli colore tota cinereo est; quanquam & Caucalis auis quædam ijsdem grammaticis memoratur.

[a] De Auib. lib.5.c.19.

Pluuialis marina. Descriptio. Color.

Descriptio authoris. Magnitudo. Color.

[b] 9.Hist.ca. 23.

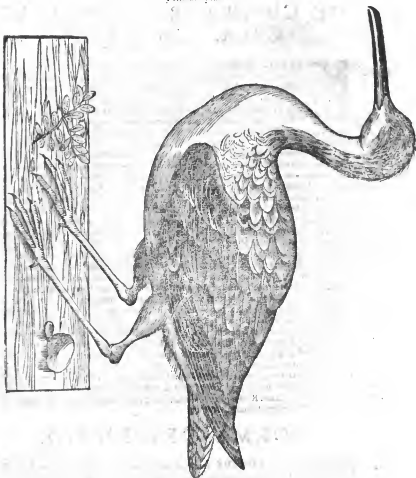
Caucalis auis.

Pluuialis cinerea.

Pluuialis maior.

DE PLVVIALI MAIORI. Cap. LXVI.

EIVSCEMODI auem, cuius hîc icon exprimitur, prius Numenio siue Arquatæ congenerem faciebam. Numenium minorem appellans, verùm cùm postea diligentiùs examinarem mutato iudicio Pluuialem maiorem vocaui, Ratio est, quia & aucupes nostri Piuiero, hoc est Pluuialem dicunt, & reuera toto corporis habitu Pluuiales refert, earumque naturam sapit, sed maior tantùm & rostro procero, quod illis breuiusculum esse solet. Supina parte per pectus, ventremq; candicat. Maiores alarum pennæ nigricant: cæterò ex albo & fusco variat. Pedes longi, ad cæruleum vergentes. Digiti longi. Posteriori ferè caret. Rostrum nigerrimum est. In mensa plurimùm commendatur eius esus. Carne enim est lauta, tenera, candida, & coctu apprimè facili, Capis præferenda.

DE

DE CHARADRIO, SIVE HIATICVLA. Cap. LXVII.

Anapha.

INTER aquaticas aues, quas nouimus, aut quarum alij meminere, ſupereſt tantùm Charadrius, quàm Gaza Hiaticulam tranſtulit. Anapha igitur Hebraicam vocem in Leuitico, & Deuteronomio ſeptuaginta, & D. Hieronymus Charadrium reddiderunt. Cæterùm ea vox multis auibus, vt in multis hiſtoriæ noſtræ locis eſt conſpicere, tribuitur, & meo iudicio ad Charadrium non pertinet. Charadrius etiam, quæ auis ſit [a] Ariſtoteli, vix conſtat: nam colore, & voce prauum eſſe, & noctù apparere, & interdiù aufugere, vt de ſuo Charadrio philoſophus ſcribit, multis ſane auibus competit: quare alij aliam auem Charadrium eſſe exiſtimarunt, & multa de ea nugati ſunt. *Auis eſt alba*, inquit Albertus, *vt quidam ferunt, quæ in Perſide reperitur, ſed illic quoque rara, & atrijs regum requiſita, eò quod multis ex capienda inſidientur, propter augurium* (auxilium potius) *quod ictericus ex ea præſtatur.* Ab omnibus ſanè alijs obſcuris authoribus, imò etiam ab [b] Heliodoro, Simocato, & Aeliano vis attribuitur ictericos ſanandi: quare cùm Ariſtoteles Icterum non nominet, hicq; eandem facultatē poſſideat, Charadrium eandem cum Ictero putant. Sed [c] Ariſtoteles Icterum Chloreum vocauit, Gaza Galgulum vertit. Neque mihi Charadrius eſt Germanorum Griel, vel Triel, ſiue Italorum quorundam Coſuz, quam auem Charadriū putauit Ornithologus, de qua nos alibi egimus: neq; deniq; Noctuæ genus, vt Niphus conijcit, quanquam noctù ſeſe eam abdere philoſophus dicat. Verùm ſi rectè, vt Gaza putauit, Hiaticula verti poteſt, nomenq; inde factum videatur, quod circa fluminum alueum, & riuorum Charadras, ſiue hiatus riparum verſari ſoleat, antiquum quoque prouerbium, χαράδριον μιμούμενος, idest, Charadrium imitans, mihi innuere videntur: quid vetat, cur non hanc auiculam, quæ ſimilia loca non colit tantùm, ſed hiatus etiam ſubit, Charadrius dici queat? Ariſtophanes præterea Charadrium ſimul cum alijs fluuiatilibus auibus aquam ad condendam ciuitatem auium adferre fingit. Noui quidem fore, qui Charadrium Ariſtophanis à Philoſophi Charadrio differre putauerint, quoniam hic alibi [d] ſcripſerit, *Charadrium apud mare viſitare.* Sed hoc mihi difficultatem non facit, cùm nihil prohibeat, & circa mare, & circa aquas dulces verſari, degereq; , quin charadræ, à quibus ille nomen, vt grammatici quoque teſtantur, fluuiorum potius, quàm maris dicuntur, prærupta ſcilicet, & confragoſa, cauernoſaq. circa ripas loca: præruptos torrentium alueos Gaza tranſtulit. In his enim verſari gaudet. Sed Gaza poſtremo loco Rupicem tranſtulit, à tecto Rupex. χαράδριος quando auem ſignificat, vltimam lenit. Recentiores quidam obſcuri pro Charadrio ineptè Caladrius, Caladrion, & Calandria ſcribunt.

Margin notes: [a] Lib. 9. hiſt. cap. 11. — [b] Lib. 3. hiſt. Aethiop. — [c] 8. Hiſt. c. 3. — Griel, Triel. Coſuz. Hiaticula. — Charadrius authoris. — [d] 8. Hiſt. c. 3. — Locus. Rupex.

FORMA, DESCRIPTIO.

CHARADRIVS noſter, ſiue Hiaticula, ſiue Rupex auicula eſt cruribus oblongis, & gracilibus, colore ad rutilum accedente. Ternis inſiſtit tantùm digitis, æquè ferè longis. Color totus per dorſum, alas, & caudam, & capitis quoque verticem ex cinereo fuſcus, quem forſan prauum Ariſtoteles dixerit. Caput totum nigra vitta, ferè vt in Paro ambit. Frons, & collum candicant, quemadmodum etiam totus venter. Pectus nigricat, vt pictura oſtendit. Roſtrum breue, ſi cum aquaticis, ſin cum alijs conferas, longiuſculum, atrum.

Margin notes: Crura. Color. Caput. Roſtrum.

PROVERBIA.

Charadriū imitans.

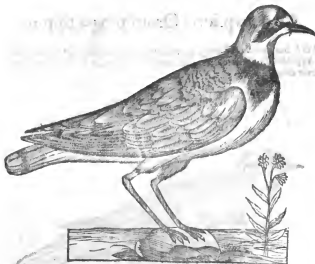
Χαραδριὸν μιμούμενος, idest, *Charadrium imitans*, prouerbium dici ſolet de diſſimulante, & rem vilem occultante. Suidas, inquit author adagiorum, refert hunc Senarium Scazontem ex Hipponacte.

Καὶ μὴν καλύπτει, μῶν χαραδριὸν περνᾶς ?

Et num Charadrim, quaſi venditor celas ?

Item

Charadrios siue Hiaticula.

Item * Ariſtophanes. * *In Auib.*

Ἄλλως ἄρ ὁ ὔποψ, ὡς ἔοικ', εἰς τὴν λόχμην
Ἐμβὰς ἐπτῆξε, χαραδριὸν μιμούμενος.
Alioqui Vpupa, vt videtur, ſaltum
Ingreſſa abdidit ſeſe, Charadrium imitans.

Quo loco interpres narrat huius auis vim medicam, &c. Sic ille. Sed commodiùs videtur, vt Charadrium imitans accipiatur pro latente, vel occultato inſtar Charadrij, non pro occultante. Nam & Charadrius ipſe interdiù, vt Philoſophus ait, latere in cauernis, noctù prodire ſolet,

VSVS IN MEDICINA.

HARADRIVS auis, inquit Ælianus, *eximio naturæ beneficio affecta eſt. Nam ſi quis ictericus in eam acerrime intueatur, illa contra nictatione ex animo reſpiciat, ſic affectum hominem ſuo obtutu ad ſanitatem reducit.* Scholiaſtes Ariſtophanis hanc ob cauſam, qui auem vendunt, abſcondere eum ſcribit, ne ab ægro prius videatur, quàm cùm vendiderint, & ille gratis curetur. Obſcurus quidam citans Ariſtotelem, aſſerit, infirmum moriturum non reſpicere, ſed ſi valetudinis ſpes ſit: tunc enim aſpectu ſuo omnem ab eo morbum ad ſe auem trahere, vt ita æger liberetur, ea ægrotet, & ſæpe pro illo moriatur. Hæc & ſimilia de Charadrio nugantur recentiores, quibus hoc adde, quod ait Philes. *Rubetam aliquis aſpiciens, vtcunque optimè coloratus, pallore tanquam ictericus afficitur, & rurſus Charadrium intuens liberatur.* Sunt qui non aſpectu, ſed in cibo ſumptum ab ictero liberare putent. Cæterùm num mea auis icterum vel aſpectu ſuo, vel in cibo ſumpta ſanet, nondum didici: curioſi experiantur. Ad icterũ.

F I N I S.

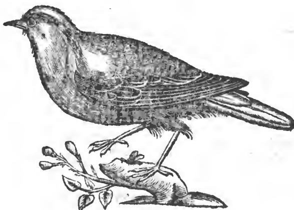
APPENDIX

APPENDIX

Ad duos priores Ornithologiæ tomos.

PRIOR hæc auicula ex Sittæ genere esse videtur, cuius historia tractatur tomo primo fol. 853. Auicula est alis nigris & albis, pennis varijs, cætera ferè tota ferruginei coloris. Sub mento albicat.

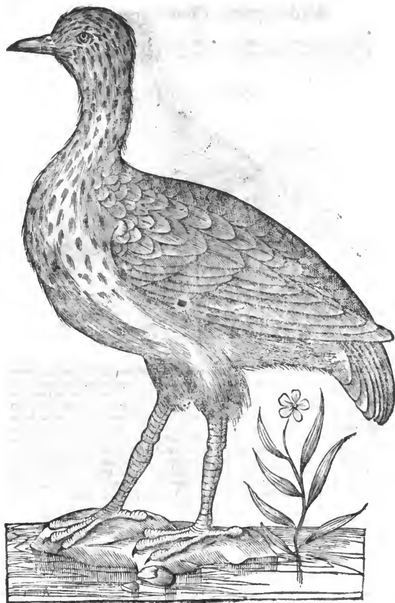
Sittæ congener.

Quæ secundùm depingitur nisi quatuor haberet digitos in pedibus, ex Oedicnemi genere videretur, cuius historiam habes tom. 2. fol. 100. Auis est eâ, qualem pictura ostendit, magnitudine, pẽnis alarum maioribus, atris: cæteris, vti & dorso, ceruice & vertice capitis, castaneis. Collum anterius maculis ferrugineis ferè ornatum est, venter totus candicat. Rostrum in extremo acutum, & nigrum, prope frontem ferè flauum. Tibiæ & digiti quoque flaui, ochræ ferè colore: vngues nigri.

Tribus

Ginocchiella vulgo.

Morinellus Anglorum.

Tribus quoque digitis insistit hæc auis, quæ & ipsa Oedicnemo erat subiungẽda ob communem pedum numerum. De hac Ornithologus hæc nobis scripsit in epitome Auium. Morinellus Anglorum, cuius & descriptionem Io. Caius Anglus ad me dedit. Mitto (inquit) ad te etiam Morinellum, auem nobis cum Morinis communem. Stulta admodum est, sed in cibis delicata, & apud nos in summis delicijs. Capitur noctu ad lumen candelæ pro capientis gestu: nam si is expandit brachium, extendit & illa alam; si is tibiam, & illa itidem. Breuiter quidquid gerit auceps, idem facit & illa. Ita humanis gestibus intenta, ab aucupe decipitur, & rete obuelatur. Auis parua est, magnitudine Sturni, tribus tãtùm digitis anterioribus, posteriori nullo, vertice nigro, genis cãdidis, coturnicis ferè colore, si cinerei parum admisceas, potissimùm circa collum. Morinellum voco duplici de causa & quòd auis apud Morinos frequentissima, & quòd auis stolida est, quæ stultitia Græcis μωρότης dicitur. Eam ob rem nostri Doterelle vocant: Germanicè ab ingenio Thor dici posset. Hæc ille.

Auem

Auis Eme.

Auem Eme Indis appellatam, quam naues Batauæ ex insula Iauæ aduexerunt secum in Hollandiam ob eius nouitatem ac raritatem, sine postico digito depinxerunt, vti & ego etiã depinxi, iconem ex eorum diario nautico mutuatus, & descriptionem. Ob rei nouitatem, inquit, qui eorum diarium conscripsit, pono hic ad viuum delineatam auem quæ Cycni duplicem habet magnitudinem ferè, colore nigram, pennisque nigris vestitam: sed ex singulis originibus, binæ procedunt pennnæ quæ Struthionis pennis æmulæ sunt. Alis caret & lingua. In capitis corona peltam habet, duritie testitudinis peltæ similem. Defendit seipsam suis robustis vnguibus, recalcitrando equorum more. Naturæ miraculum videtur, quod careat lingua: quicquid edit, deglutit: immo pomum magnitudine pugni deglutire potest; quodque longè mirabilius est, prunas ardentes deglutit, sine aliqua læsione. Glaciei frusta libenter deglutit, refrigerationis causa. Nominatur Indica voce Eme: Generant in insulis Bandæ, vnde & hæc aduecta est: fuitque dono missa Ioanni Scellingero, nauclero nauis Amstelrodamum dictæ: ad anchoram existenti sub Cidayo, à rege Cidayo, cum aljs muneribus, die quarto decembris 1596. quæ naui aduecta fuit Amstelrodamum nouitatis causa, vbi vni ex societate in sortem cessit, & accursu plurimorum tanquam naturæ miraculum, miraque dei creatura conspecta fuit & adhuc videri potest. Auis est robustę seu fortis temperaturę. Hucusque ibi. Ego autem hoc loco eius iconem posui, non quòd cum superioribus auibus, imò cum cæteris omnibus, de quibus in hoc vastissimo de auibus opere egimus, consimilem vel naturam, vel corporis formam habeat, sed quia serius mihi nota fuit, & quòd tribus pedibus incedat. Differt enim ab omni auium genere quia & lingua & alis careat. Si verò prius agnouissem, rectius cum Struthiocamelo fortassis coniunxissem. Auis Eme.

Gallorum Numidicorum pugna.

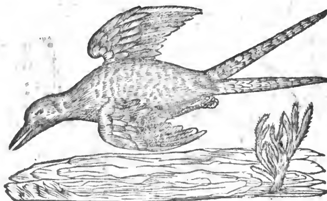
Inueni in eorundem Hollandorum prima in Indiam Orientalem nauigatione Gallorum Numidicorum genus eſſe, quod noſtratium formam (vt eorum verbis vtar) commiſtam habet: Volatile verò eſſe & admiratione dignum, atque inuicem ita inimicum, vt incolæ alligatis ad eorum calcaria (quemadmodum olim apud Græcos factitatum in Galli hiſtoria diximus & alijs in regionibus) nouaculis inuicem non ſolùm pugnare ſinant, donec alter eorum occumbat, ſed de victoria magno inter ſe pretio etiam certent.

Auis Lomsbay.

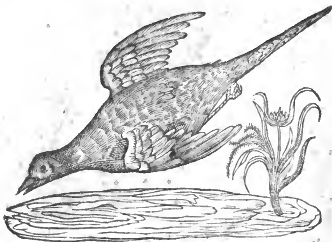

Aues Lomſbay dictæ, vt in eadem nauigatione legitur, nidulantur in præruptis mõtium locis insulæ Aurangiæ, quæ nomen dedere portui Lomsbay eius insulæ, quia ibi frequentes auolant, corpore ſunt magno, alis paruis, vt mirum ſit, tam grauia corpora attollere poſſe Vnicum duntaxat ouum pariunt. Ab hominibus nihil metuunt, etiamſi in ſuo nido no comprehendantur.

Aues dictæ Rabos forcados, cauda biſurcata.

Aliæ Rabos de Ioncos dictæ cauda iuncea.

Pullicenus monstrificus duplici rostro, ponendus fol. 322.

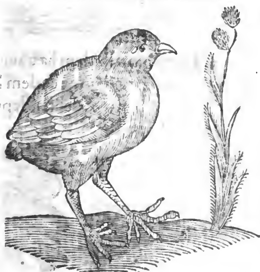
Pullicenus quadrupes.

Pullicenus quinq; digitis in vtroq; pede.

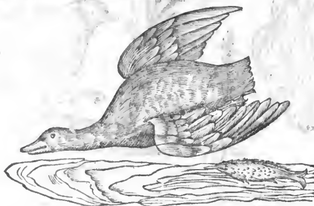
Pullicenus alter tripes, vnico tamen tantùmmodo pedi insistens, nam bini alij erant mutili, quorum alter quinos habet digitos, alter quatuor. Habebat præterea duplicem exitum excrementorum.

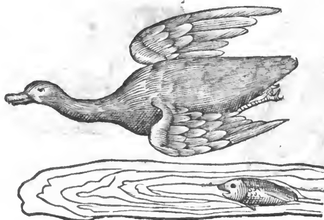

Appendix ad tomum tertium;

AVIS iſta à Luſitanis Garayos dicta, quia Gauiæ cinereæ nomine ab Hollandis depicta eſt, Larorum noſtrorum iconibus adiungi poſſit,

Depingitur ibidem hæc auis & Fulicæ ſimilis nominatur, ego ex eodem libro excerptam fideliter depinxi.

Ouum Anserinum, in quo effigies humana est cum barba & capillis capita Anserina æmulantibus.

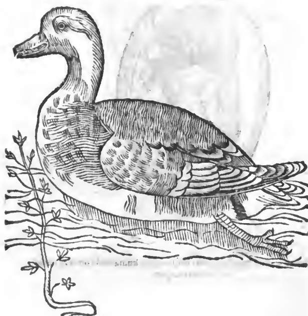

Ouum Anserinum aliud monstrificum, in quo caput humanum comis ac barba serpentum imagine.

Concharum Anatiferarum seu potius Ansiferarum variæ icones: nec non & Bernicle auis ex concharum earum vna enatę effigies, ponanda fol. 174.

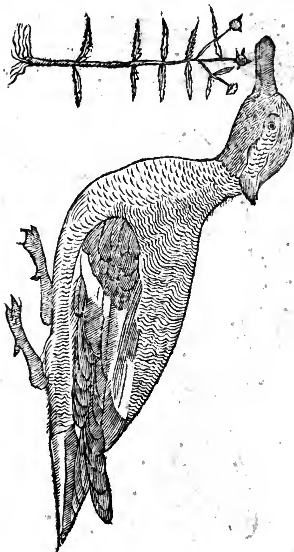
Boscas Bellonij, cuius descriptio traditur, fol. 208.

Querquedula prima, de qua vide fol. 209.

Querquerula altera, de qua diximus fol. 209.

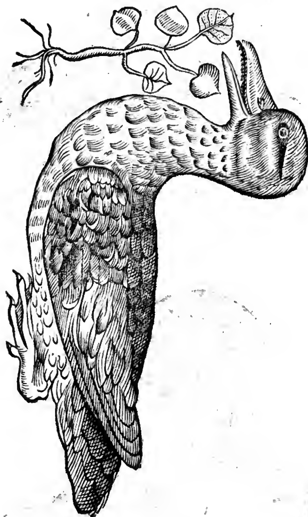
Querquedula Indica, vide fol. 209.

Anas fera fuſca, vel mediæ magnitudinis Ornithologi, ex quo imago excerpta eſt. Deſcriptio poſita eſt fol. 221.

Anas muſcaria Ornithologi, cuius hiſtoriam, vide fol. 223.

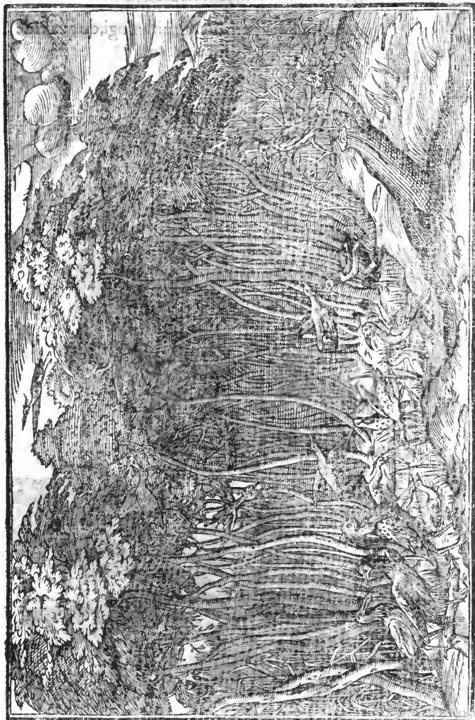

Auem hîc depictam, quę circa promontorium Bonę ſpei conſpicitur admodum copioſè, & pro felici augurio ibi habetur, ex intuitu ex Anatum vel Anſerum genere videtur. Excerpta eſt icon, ex capite primo primę partis nauigationis Batauorum in Indiam Orientalem.

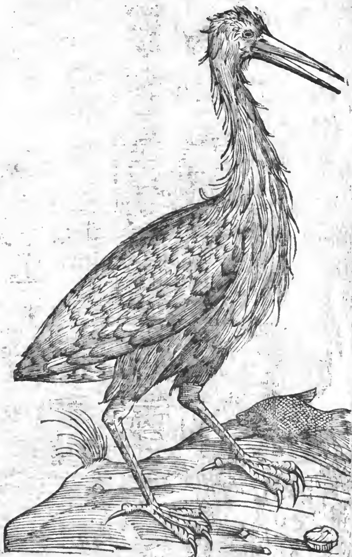

Ex eodem libro (ni fallor) depicta eſt auis iſtæ Ciconiæ magnitudine, roſtro, vt apparet, ad interna miro modo arcuato.

Ardea stellaris maior Ornithologi, de qua vide
fol. 408. 50.

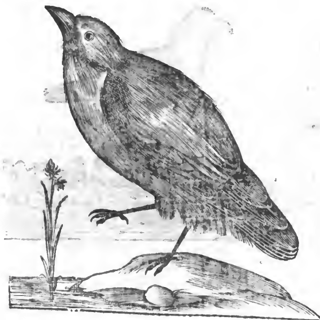
Totanus Ornithologi, cuius deſcriptio & hiſtoria traditur. fol. 429. 30.

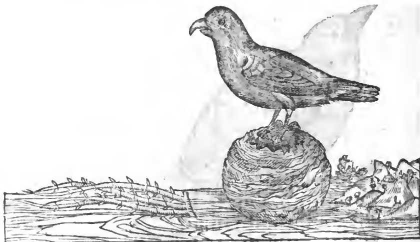
Porzana minor nominatur, Mediolani Girardina, fortè est Ortygometra Bellonij, vel saltem ei congener, ex Gallinularum aquaticarum genere, rostro breui, qua tangit caput, flauo, & in extremitate nigro, pedibus atris, ventre albo, pectore & dorso & alis colore fumido, albis maculis exiguis consperso: alarum pennis maioribus nigris: Magnitudo ei eadem quali hic depingitur.

Gallinulæ aquaticæ quoque ſpecies videtur hæc, quam nonnulli vulgò corriram vocant, licet etiam alia ſit eiuſdem nominis, vt in libro decimonono videre licet. Auis hęc eſt roſtro pro corporis portione craſſo, pectore & alis ſupernis albicantibus, cætera nigra.

Auiculam hanc Martinus Cechinus Rauennas ex Malaca inſula allatam mihi dono tranſmiſit Alcyonem appellans: cæterùm meo iudicio è Pſittacorum potius genere eſt, cùm ob pedum,& roſtri conſtitutionem, tum etiam ob pennarum coloris varietatem, quam opinionem etiam aſtruit eius nidus, qui appingitur, eiuſdem ferè cum aliorum Pſittacorum nidis figuræ. Sed quia auis eſt maritima, Pſittacus marinus dici poſſit. Exactè deſcribere mihi non licuit, quia multis iam partibus & pennis erat mutilata. Roſtrum candicat & pedes: capitis vertex ceu cyanea corolla inſignitur; cauda prius miniacei coloris eſt, in extremo viridis: viride cæterum corpus totum.

INDEX.

INDEX,

Siue enumeratio Auium, quarum Historia in hoc tertio Ornithologiæ tomo pertractatur eo ordine, quo describuntur.

Capita Libri Vigesimi.

INDEX.

INDEX,

In postremos hosce duos Ornithologiæ Libros,

Latinus, Græcus, Hebraicus, Arabicus, Italicus, Gallicus, Hispanicus, Germanicus, Belgicus, Anglicus, Scoticus, Polonicus, Illyricus, Turcicus, Indicus.

A

B

C

Cee-

D

Echi-

H

I

I N D E X.

Mergus

N

O

P

Pano

I N D E X.

ad Quar-

Q

R

S

T

V

Vanelli

X

Græca.

Hebraica.

Arabica.

Buskak

I N D E X.

Italica.

Gallica.

Hispanica.

Hijo

INDEX:

Germanica.

Belgica.

INDEX.

Anglica.

Scotica.

Polonica.

Illyrica.

Turcica.

Indica.

Errata.

Errata sic corrigito.

F.4.54.canur,lege cantus 6.5.co,lege eo 6.38.quàd pro quòd 7.23.floret pro flores.7.31.exuberat, pro exuperat. ibidem,pastum pro pastum 12.8.transit,pro transit 16.47.omne, pro amne 19.37. quod nugas poëtarum, illum laudaret.legendum quod nugas poëtarum secutus,illum laudaret 33.18. inm pro iam 33.48.Gigus,pro gigas 33.58 fani,pro fati 35.41.dicitur q; rebus,lege,diciturq; de rebus 56.20.palmati,pro palmari 30.23.Ferraria,lege, Ferraria 52.7.moles,pro,moles 62.3. minor quam copia, lege, minori quàm illa copia 71.47. Neq; pro ne 71.55.ipse enim distinguit,lege:ipse enim ubi distinguit 73.44. rostro & crassiori,lege, rostro est crassiori 85.46.resta,lege,secta.ibidem,sinereis pro cinerei 96.21.de mare accedat,pro ad mare 96.24.suas,lege sunt 101.13.dus, pro,duo.113.8.quadraginia.pro,quadraginta 114 55. Alexandro ab Alexander,lege, Alexander ab Alexandro 115.34.forelas,dele.117.14 natus,pro natu 117.46.saginam pro sagina 129 20.conspiciatur, pro, conspiciatur 130.33.Anseres,pro Anseris 132.12 Optimis,lege Optimus 138.21.miseri pro,misera 142.6 anguinis,pro anginis 146.8.solitis,lege soliti 159.33.domesticis pro domestici 166.28. colorē album, pro colorē albū 213.25. Anati,pro Anate.228.1.plyrinchos,pro platirynchos 256.30.aliis,pro alis 271 43.Nyzencoratum,pro Argentoratū.279.58 spadiceue pro spadiceoue 286.46 varietate pro voracitate 290.13. Trachilo pro Trochilo 295.56. Sestiani,pro Sestianis 299 33.propriam,pro proprium 299.50 authorū, pro authorem 312.10.babitu pro habitu 314.10.Florū,pro Elorū 318.15.depictam,pro depicta 319 33.eadem,pro eodem 323.49 rofertus,pro refertus 333 8 discedat,pro discedit 342.27.aut,pro ait 333 14.elabunte pro elabente 357.48 Placabat, pro placebat 368.29.Stumplius,pro Stumphius 371.3.Ardeam,pro Ardea 371 10.omitti pro emitti 372.44.teste, dele 375.56.anguitur,pro ang tur 392.Aignetta pro Aigretta ibidem, hippari, pro hippuri 393.20. copulatari, pro copulari 445. Hamantopos, pro Himantopos 485.58. vocuis pro quouis 466.5 Ornithologo,pro Ornithologi 500.53.aciem pro auem 514.36. Acyones pro Alcyones 524 25. Ardea pro Ardeam 525.50. Menilis, pro Merulis 545.57 gracilor,pro gracilior 328.59.Rhintsice, pro Rhintsee.

IN MARGINE.

2.26.rata pro nata 57.1.Apicis,pro Apitij 109.1.eibi,pro vbi 177.14. atatis, pro astatis 217.44 congeceris, pro congeneris.

ERRATA GRAECA.

Fol.2.lin.27.τραφεῖσα lege τρεφεῖσα. fol.35.lin.30 αυδράποδος l.ἀνδράποδος.fol.36.lin.8.λεγυρόχειρος l.λεχυρόχειρος.fol.43.lin.2.πρὸς τῶ l.πρὸ τοῦ. fol.63.lin.37.βυθαγος l.βουφαγος fol 66 lin.43.πυρινὰ l.πυρινά. & lin.48. eodem folio. ἀργυρέων πυρινὰ. leg. ἀγρίων πυρινά. fol.69 lin. vlt. κεχηναs l.κεχηνώς. fol 70. lin.9. ἔλαβε l.ἔλεγε. fol.91.lin 6.ἀργιαδες l.ἀγριάδες.fol 92. lin.23.ἡ τρυζων ὀρθριὸν l.ἡ τρίζει (aliàs τρύζει) ὀρθριώδη. fol.126 lin.10.χλωὸς l.χλωὸς.fol.161.l 39.διατυθὸ.l.διαπυθῶ. fol.175.lin.30.ἀφῶ l.ἀφ᾽οὗ & ibid.προβίτας l.πρεσβύτας.fol.325.lin.51.τό του l.ὁ τοῦ.& fol.eodem lin.9.καταθερμένο l.κατατεθερμένο. 16. lin 45.θαλατία l.θαλάττια.fol.333.περιχαρων l.περιφερῶν.fol.341.lin. 3. φοινικοτέροις l.φοινικωτέροις. fol. 343. lin. ἡγεμόνεσιν. fol.349.lin.13.πεπίεκεν l.πεπίεκεν. fol.35.lin.11.ὄρεξας.l.ἔρεξε.fol.503.lin.2.τίγγεσαι l.τίγγουσαι. & lin.3.φάριεs χροιὰ δροσιζέμεναι l.Φάριες χροιὰ δροσιζόμεναι.

Summa

Summa Priuilegiorum.

Priuilegio Sacræ Cæsareæ Maiestatis cautum est, ne quis Vlyssis Aldrouandi Bononiensis omnes libros qui de auibus & aliis animalibus agunt, in toto, siue in parte absque voluntate, & proprio authoris, aut eius hæredum consensu intra decennium recudat, aut alibi recusam vendat, sub pœna, quotiescunque deprehensus fuerit, priuationis omnium librorum, & decem marcharum auri puri, prout latiùs patet in dyphlomate Cæsareo dato in arce regia Pragæ, die prima mensis Aprilis, anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

Rudolphus Imperator.

Rudolfus Curadutius.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ maiestatis proprium.

Io: Barnutius.

Edicto Ferdinandi Medices Serenissimi Magni Hetruriæ Ducis cautum est, ne quis in toto eius Dominio Ornithologiam Vlyssis Aldrouandi Bononiensis tribus Tomis distinctam sine authoris proprio consensu intra decennium proximè futurum imprimat, aut impressam venalem habeat sub pœna quinquaginta aureorum, & amissionis librorum cuicunq; contrafacienti imponenda, sicut latius patet in litteris datis in Villa sua Casaggioli. Die 29. Septemb. 1599.

Ferdinandus Magnus Hetruriæ Dux.

Io: Baptista Concinus.

Francisci Mariæ Serenissimi Vrbinatium Ducis priuilegio cautum est, ne quis Vlyssis Aldrouandi Bononiensis Historiam de Auibus in eius Dominio recudat, aut recusam vendat intra decennium absq; consensu authoris, pœna quinquaginta aureorum, & amissionis librorum, quotiescunque contrafaciens erit deprehensus, prout latius patet in litteris datis Pisauri. Die 2. Ianuarij. 1599.

Franciscus Maria.

Locus sigilli.

Iulius Giordanus Secretarius.

REGISTRVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq
Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc.

Omnes ſunt Terniones præter Ccc quæ ſunt Duerniones.

Hæc omnia ſingula à me dicta & ſcripta dicendaq; & ſcribenda, cenſuræ
Sanctæ Romanæ Ecleſiæ libenter ſubmitto.

BONONIÆ,

Apud Ioannem Baptiſtam Bellagambam.
M D C III.

SVPERIORVM PERMISSV.

